Digitized by Google

6
17-d
63

Tomo Unico

1-11°3-12

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
12 B
3

Digitized by Google

6-14, d, 63

Digitized by Google

Digitized by Google

T. PETRONI ARBITRI
SATYRICON
CVM
PETRONIORVM
FRAGMENTIS.

Nunc iterum limatum & auctum.

ACCESSERVNT SEORSIM
Doctorum *Annotationes, Scholia, Obseruationes, Coniecturæ, Emendationes, Notæ, Variæ Lectiones, Coniectanea, Collectanea, Præcidanea, Spicilegia, Animaduersiones, Racemationes, Symbolæ.*

Cum quinque in eadem Indicibus locupletissimis.

FRANCOFVRTI,
In Officina Wecheliana, apud Danielem & Dauidem Aubrios & Clementem Schleichium.

ANNO M. DC. XXI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

TITVS. PETRONIVS. ARBITER. BITHYNIAE. PROCONSVL.
AVLÆ. CÆSAREÆ. PRINCEPS. DOMESTICVS. ET. ARCANORVM. CONSILIARIVS.
VIR. INGENIO. VERE. AVLICO. SVMMA. DOCTRINA. ET. ACRI. JVDICIO. PRAEDITVS.
NERONE. CLAVDIO. IMPERATORE. VOLENTE.
AD. MORTEM. ACTVS.
A. C. N. *Anno Christi 67.*

LXIIIIX.

C. SVETONIO. PAVLLINO.
L. PONTIO. TELESINO. COSS.
BIENNIO. ANTEQVAM. PETRVS. ET. PAVLLVS. APOSTOLORVM. PRINCIPES. PATERENTVR.

Digitized by Google

PROLEGOMENA vſum ſectionis Petronianæ demonſtrantia. Pag. 1.

T. PETRONII ARBITRI Satyricon. 47.

EIVSDEM Fragmenta auctiora. 203

EIVSDEM Euſcius. 213

P. PETRONII Rhetoris Declamatio. ibid.

PETRONII Grammatici Fragmenta. quæ videntur eſſe B. PETRONII BONONIENSIS EPISCOPI. 214

PETRONII AFRANII Epigrammata. ibid.

PETRONII INDICI Epigramma. 222

M. PETRONII VENVSTIANI Epigramma. 223

PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS Epigrammata. ibid.

C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS Epigramma. 225

PETRONII APOLLODORI Pontificis Romani Epigramma. 226

PETRONII ARBITRI Pſeudepigrapha Epigrammata, auctoribus ſuis reſcripta. 227

I. PHI-

Digitized by Google

I. PHILIPPI PAREI INTVERGI

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MELOS

Ad Nobil. & Clarissimum Virum MELIOREM HAIMINSFELDIVM GOLDASTVM.

Cum PETRONII ARBITRI *Satyricon in lucem ederet suis aliorumq;* NOTIS *castigatum.*

ANTIQVA quisquis vulnera marmorum
Exesa blattis seu tineis malis,
GOLDASTE, sollerti labore
Vindicat à tetricis tenebris:
Næ dignus ille est, quem colat vltima
Ætas auorum; non minus ac dein
Sæclis futuris pronepotes
Huic meritos tribuunt honores.
Quis non perennem donet adoream
Illi, decorem Castalidum choro
Qui reddit, assertumq; quondam
A Stygiâ cohibet cohorte?
Jam iam cadebat Mercurialium
Flos litterarum, iam quoque nænias

Digitized by Google

Luctusq; turpes vniuersis
Gentis Apollineæ Senatus
Edebat atram Barbariem suis
Questus parari ciuibus optimis,
Obliuionemq; æuiternam
Artibus ingenuis creari:
Quando ecce Diuorum auspiciis bonis
Natura finxit dædala pectora,
Queis curæ & est cordi anxiose
Pristina restituisse sæcla.
Quotquot sepulti mersi Acherusiis
Forent latebris de veterum libris?
Miserta pridem ni tulisset
Gens operata nouem Deabus
Opem recentem munere Palladis,
Mendasq; leui pumice fœtidas
Æruginatâ de papyro
Expoliisset. ita alma Phœbi
Lux actuosâ lampade discutit
Cœlo notharum corpora nubium,
Lumenq; clarum post reducit
Substituens geniale sidus.
O te beatum Musica iudicet
Corona doctum quod veterum libros
Luci redonas perpolitos
Multiplici variaq; dextrâ!

Sermo-

Digitized by Google

Sermonis Vmbo tu cluis Ausonum,
Graiæq; Peithûs perpetuum decus;
  Tu das Poëtarum, simulq;
  Historiæ monumenta priscæ
Detersa amussim viribus ingenI,
Oclisq; cernis singula Lynceis
  Errata patrum negligenti
  Segnitie (ah pudet id fateri!)
Pereruditis illita chartulis.
Quæ dira, amabo, pestilitas luis
  PETRONIANAM vexat vrnam?
  ARBITER heu maculis onustus
Nunc virginalem pæne licentiam
Salesq; castæ nequitiæ æmulos
  Occultat, haud vlli legendus,
  Tu nisi Philyrides peritus
Sinceriores particulas ope
Prauis recisis peruigili tuâ
  Integritati tradidisses
  Depositæ modo & inuenustæ.
Sic dena PLAVTVS Pegasidum additus
Camena turbæ laudibus haud suis
  Pererrat Orbem, pædagogûm
  Victima, vulneribus notatus,
Pictusq; dorsum stigmatias suum.
Proh fertis istæc Numina SARSINAE?

An fertis iſtæc ô Sorores
Numina Theſſalicæ Hippocrenes!
GOLDASTIANA geſtiat ARBITER
Legi Mineruâ. Debeat vnice
Pater iocorum riſuumq;
Jam fugientem animam PAREO!

AD NOBIL. ET CLARISSIMVM VIRVM D. MELIOREM HAIMINSFELDIVM GOLDASTVM, acclamatio.

M*Elpomene vt vidit*, GOLDASTVM *ſcripta PetronI*
Apta legi doctis reddere velle viris;
Inſit; ehem quid agis? paucis tentata, parare
Audes; quam doctum hinc, quam graue ſurget opus! *(nos*
Quod colis ingenio, & purgas fœdata tot an-
Arua, quibus cultor vix prius aptus erat:
Gloria magna tibi debetur, adorea magna,
Quæ valeat ſeros poſt ſupereſſe rogos.
Perge facem veterum meliorem *accendere ſcriptis,*
Aureus *exurget* ſurculus *inde tibi.*

M. Gotardus Arthuſius
Dantiſcanus.

ELEN-

ELENCHUS
MSS. ET EXEMPLARIUM, QUIBUS IN HOC *auctore emendando usi sumus.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MEmbraneus Codex MS. optimæ quidem notæ, ſed iam Pithœis quoque viſus & collatus. Ex Bibliotheca Ampliſſimi & Nobiliſſimi Jacobi Bongarſii Legati Regii.

Chartaceus Codex MS. ex membraneo illo expreſſus. Ex eiuſdem Bibliotheca.

Chartaceus Codex MS. Carminis de Bello ciuili, inſigniter bonus. Ex Bibliotheca Pauli Stephani Geneuenſis Typographi.

Editio Lipſienſis Thuringica eiuſdem Carminis, cui Herman. Buſchius præfuit, in Officina Jacobi Thanneri, Anno 1500.

Editio Pariſienſis prima Reginaldi Calderii Anno 1520. procurata. Ex Bibliotheca Bongarſiana & noſtra.

Fragmenta veterum Poëtarum ab

Henrico Stephano collecta An. 1563.

Editio Antuerpiana Christophori Plantini, cum Notis Sambuci, An. 1564.

Editio Lugdunensis Sequanica Joannis Tornæsii Anno 1575.

Editio Pictauiensis Epigrammatum Cl. Bineti. Ex Bibliotheca Galli Olympii JC.

Editio Lugdunensis Batauica Joannis Paëtsii, cum Præcidaneis Dousæ, Anno 1583.

Editio Parisiensis quarta Mamerti Patissonii, cum Notis & Collectaneis, Anno 1587. Ex Bibliotheca Bongarsiana.

Editio Lugdunensis Batauica secunda Francisci Raphelengii, cũ Animaduersionibus Wouwereni, Anno 1596.

Editio Parisiensis quinta Christophori Beysii, Anno 1601. Subministrata à Philologo præstantis ingenii & literaturæ, Gothofredo Jungermanno.

Editio Lugdunensis Batauica tertia Francisci Raphelengii Junioris, Anno 1604.

MAT-

MATTHIAS SCHVRERIVS Heluetensis, Artium Doctor, Lectori.

Amatoria sunt hæc & subobscæna, inquies. Esto. id tamen obiicere nolo, quemadmodum optimis rebus abuti licet, ita res leuiores etiam sapientibus prodesse. Dissuadebat hoc BEATVS RHENANVS, *nō quod eloquentissimum vetustissimumq; poëtam non plurimum commendaret, sed quod timeret permultos inde plus lasciuiæ quam eruditionis imbibituros. Quare ego Lectorem moneo, vt cum hunc legerit, e spinis rosas decerpat, Vergilium Maronem imitans. qui cum Ennium legeret, rogatus quid ageret, aurum se ex stercore colligere respondit. atque id pari (vt aiunt) filo conuenit. Quod enim in Ennio rude, asperum, incultum, id in nostro molle, amatorium, lasciuum. Vale.*

IDEM sub calcem libelli.

Tu verò, Amice Lector, vide ne hæ sermonum blanditiæ te in libidinis perniciem trahant. Quamobrem pueris neque legi neque interpretari debent. Ad malum enim cum humana conditione simus admodum propensi, fugienda sunt longe, quæ ad vitium irritant. Argentorati mense Iulio M.D.IX. *Imp. Cæs. Maximiliano Austrio P.F. Aug. P.P. Rom. Imperium gubernante.*

JVSTVS

JVSTVS LIPSIVS
Commentario ad Lib. 16. Annalium Taciti.

De C. Petronio] *Quem viri docti eum censent, cuius fragmenta hodie purissima impuritatis. De quo etiam delibero: sicut & de prænomine: quod apud Plinium lib. 37. cap. 2.* Titus *est; itemq; Plutarchum libello* Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου.

MATTHÆVS RADERVS
Jesuita Comment. in Martial. Epigram. 3. lib. 8.

Musa ad Martialem:

At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
Agnoscat mores vita legatq; suos.

quos tamen ita describit, vt parcat personis, exponat vitia. Hoc Petronius fecit, petulantius tamen.

ELOGIA.

Reliqua pro Petronio Arbitro Apologetica, L. Gyraldi, P. Pithœi, Richardi, F. Pithœi, H. Stephani, Sambuci, Giphanii, Danielis, Tornæsii, Bineti, Dousarum, Lipsii, Vulcanii, Blyenburgii, Wouwereni & aliorum, quæ in sequentibus Prolegomenis studio præterita sunt, apud huius Satyrici Interpretes sparsim leguntur. Ea hoc loco iterare, id vero esset non nostrum, sed honesto otio abutentis.

PROLEGOMENA.

Cap. I.

ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ SIVE DE T. PETRONIO ARBITRO elogia & teſtimonia.

C. Plinius Secundus Natural. Hiſt. lib. XXXVII. Cap. II.

Titus Petronius Conſularis moriturus, inuidiâ Neronis Principis, vt menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. H. S. emptam fregit.

Terentianus Maurus de Metris, de Iambico dimetro claudo:

Et condere inde carmen
Multi ſolent Poetæ.
Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquam locaſſe inges.
At ARBITER *diſertus*

Libris suis frequentat.
Agnoscere hæc potestis,
Cantare quæ solemus.

Idem eodem libro, in VI. tomo hendecasyllaborum:

Nunc diuisio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vsus;
Musicum lyricum refert eundem
Consonantia verba cantitasse;
Et plures alii: ——————

Plutarchus Chæroneus lib. Πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου:

Ἢν τοὺς ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς εἰς μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζωσιν, ὥσπερ Νέρωνα Τίτος Πετρώνιος.

C. Cornelius Tacitus Annal. lib. XVI.

C. SVETONIO, L. TELESINO COSS. Paucos intra dies, eodem agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus, ac C. Petronius cecidere.

Et paucis interiectis de Petronii morte subiicit.

De C. Petronio supra pauca repetenda sunt. Nam illi dies per somnum, nox officiis, & oblectamentis vitæ transigebatur. Vtq; alios industria, ita hunc ignauia ad famam protulerat; habe-

habebaturq; non ganeo & profligator, vt plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta factaque eius quanto solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciē simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniæ, & mox Consul, vigētem se ac parem negotiis ostendit: dein reuolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est, elegantię ARBITER, dum nihil amœnum & molle affluentiâ putat, nisi quod ei Petronius approbauisset. Vnde inuidia Tigellini, quasi aduersus æmulum, & scientia voluptatū potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Sceuini Petronio obiectans; corrupto ad indiciū seruo, ademptaque defensione, & maiore parte familiæ in vincla rapta. Forte illis diebus Campaniam petiuerat Cæsar, & Cumas vsque progressus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltra timoris aut spei moras. neq; tamen præceps vitam expulit, sed incisas venas, vt libitum obligatas, aperire rursum, & alloqui amicos, non per seria, aut quib. constantiæ gloriam peteret. Audiebatq; referentes, nihil de immortalitate animæ, & sapientium placitis, sed leuia carmina & faciles versus. Seruorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. Iniit & vias, somno indulsit, vt quanquam coacta mors, fortuitæ similis esset. Ne codicillis

quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum fœminarumque, & nouitate cuiusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni, fregitq; annulum, ne mox vsui esset ad facienda pericula. Ambigenti Neroni, quoniam modo noctium suarũ ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignara, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris, agitur in exsilium, tanquam non siluisset quæ viderat pertuleratq;, proprio odio.

Seruius Maurus Honoratus Commentar. in lib. III. Aeneid.

Hoc autem in Petronio lectum est.

Idem Comment. in XII. Aeneid.

Nomina in TOR communia sunt, vt hic & hæc balneator: licet Petronius vsurpauerit, balneatricem dicens.

Luctatius Placidus Comment. in Statii Thebaid. lib. II.

Primus in orbe Deos] Vt Lucanus; Quæ finxere timent. Et Petronius Arbiter istum secutus, &c.

B. Hieronymus Stridonensis epist. ad Demetri.

Concinnatulos pueros & calamistratos, & pere-

peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri eſt; Non bene olet, qui bene ſemper olet, quaſi quaſdam peſtes & venena pudicitiæ virgo deuitet.

Aurel. Macrobius Theodoſius lib. I. Comment. in Somn. Scipionis.

Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſſionem, aut tantum conciliandæ aurib. voluptatis, aut adhortationis quoque in bonam frugem repertæ ſunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander eiusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur. Hoc totum fabularũ genus, quod ſolas aurium delitias profitetur, è ſacrario ſuo in nutricum cunas ſapientiæ tractatus eliminat.

Furius Publius Fulgentius lib. I. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compeſcat, ſola eſt Satyra, quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianæque Semproniæ, quamuis præſens ſit melos rauceſcit.

Idem ibidem.

Denique huius rei non immemor Petronius ait.

Idem lib. II. in Tantalo.

Hanc fabulam Petronius breuiter exponit, dicens, &c.

Idem lib. de Continentia Virgiliana.

Vnde & Petronius in Euſcio ait.

Cl. Marius Victorinus Afer Artis Grammat. lib. III. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico.

Huius tenoris ac formæ quoſdam verſus Poetas lyricos carminibus ſuis indidiſſe cognouimus, vt & apud Arbitrum inuenimus, cuius exemplum, &c.

Idem lib. IV.

Metrum erit Anacreontion; ſiquidem eo frequentiſſime vſus ſit, ſed & apud nos plerique, inter quos Arbiter Satyrico ita: &c.

Fabius Fulgentius Planciades de Priſco ſermon.

Vnde & Petronius Arbiter ait, &c.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Aruernorum Epiſcopus Carm. IX. ad Magnum Felicem.

Non Licinius hic, Lucretiusq; eſt,

Non

Non Furnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusq́.

Idem in Narbone.

Et te Massilensium per hortos
Sacri stipitis Arbiter colonum
Hellespontiaco parem Priapo.

Isidorus Episcopus Hispalensis Etymolog. lib. V. cap XXXVII.

Petronius aliter existimat, dicens, &c.

Iulius Romanus in Epigram.

Petronii carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque senum:
Quare illo præ se gaudet lasciua puella,
Ac quoque delitias frigida sentit anus.
Nam subter diri scripsitque Neronis amictu
Arbiter arbitrio dictus & ipse suo.

Diomedes Artis Grammat. lib. III.

Et illud hinc est comma, quod Arbiter fecit tale: &c.

Sergius in Donati Artem secund.

Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.

Priscianus Cæsariensis lib. VIII.

Communia vero esse defendit, tum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quæ potuimus è diuersis col-

ligere libris, exempla proferamus. Petronius,&c.

Idem lib. XI.

Multa ex huiuſmodi verbis inueniuntur apud antiquiſſimos participia præteriti temporis, tam actiuam quam paſſiuam ſignificationem habentia, vt meditor,&c. Sic etiam amplector, amplexus. Petronius,&c.

Helenius Acron Comment. in Horatii Epod. V.

Petronius, vt monſtraret furentem; Pollice, ait,&c.

Pompeius in Arte.

Ait Petronius, hic Quirites, numero ſingulari.

Ioannes Epiſcopus Saresberienſis in Policrat. ſiue de Nugis Curial. lib. III. cap. VII.

Hoc ipſum Arbiter noſter ingemiſcit, etſi alterius videatur induiſſe perſonam.

Idem eod. lib. cap. VIII.

Fere totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere, ad * comœdiam ſuam quodammodo reſpiciens.

* *An Satyricam hanc?*

Idem lib. VIII. cap. XI.

Non quidem ſolus eſt in mulierum ineptiis riden-

ridendis aut exprimendis Petronius. Scribit B.Hieronymus, quia totæ Euripidis tragœdiæ in mulieres maledicta ſunt, &c.

Bartholomæus Vicecomes in lib. Defloratorum, Petronii fragmenta ita inſcribit:

Petronii Arbitri Afranii Satyrici, &c.

M. Conradus de Mure Canonicus Thuricenſis in Fabulario.

Philoſophus eſt ſapientiæ amator, naturaliumque rerum & ſecretorum delectator, &c. Hic quoque Poetarum ſcriptoribus hiſtoriarum, nomina multorum quoque miſces philoſophorum, &c. Plautus, Pedius, Pedo, Pherecides, Periander, Perſius, Petronius, &c.

B. Vincentius Epiſcopus Beluacenſis, Specul. hiſtor. lib. XX. cap. XXV.*

*Vet. edit. XXI.

Eodem tempore fuit Petronius Bononienſis * Italiæ Eccleſiæ Epiſcopus, vir ſanctæ vitæ & monachorum ſtudiis ab adoleſcentia * excitatus. Hic ſcripſiſſe putatur vitas Patrum monachorum Ægypti, quem velut ſpeculum ac normam profeſſionis ſuæ monachi amplectuntur. Legi, inquit Gennadius, ſub eius nomine in ordinatione Epiſcopi ratione & humilitate plenum tractatum, quem lingua eleganter oſtendit non ipſius eſſe, ſed, vt quidam dicunt, patris eius Petronii, eloquentiſſimi & erudi-

*For. Galliæ.

*For. exercitatus.

eruditissimi in secularibus litteris viri. Nam & Præfectum prætorii se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est Theodosio & Placido Valentiniano regnantibus.*ACTOR.De quodam libro Petronii partim metrico, partim prosaico, pauca hæc moralia, quæ sequuntur, excerpta notaui. PETRONIVS.

**Pro, AVCTOR. id est, ipse Vincentius, vt ex operis eius præfatione patet.*

Quid faciunt leges, vbi sola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla potest?

Iam nunc iudicium nihil est nisi publica merces.

Tutius est paruo ære rem perditam recuperare, quam in ambiguam litem descēdere. Periculosum est alienis interesse secretis.

Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.
Diuitis nec magni facies erit, omnia cernens
Qui tenet, & sicco conquirit ore famem.
Heu heu nos miseros, quam totus homuncio nil est,
Nil erimus cuncti, postquam nos auferet orcus.
Ergo viuamus, dum licet esse bene.

Omnes opertis oculis bona sua computant.

Cum fortuna manet, vultum seruatis amici,
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Raram facit mixturam cum sapientia forma. Ego sic semper & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam reddituram, consumem.

ſumem. Quid non commune eſt, quod natura optimum fecerit? Neſcio quo modo bonæ mentis eſt ſoror paupertas. Nihil tam arduum eſt, quod non improbitas extorqueat. Ingenioſa gula eſt.

Ad prædam ſtrepitumque lucri ſuffragia vertet.

Venalis populus, venalis Curia primum,
Ipſaq; maieſtas auro corrupta iacebit.
Quærit ſe natura, nec inuenit, omnibus ergo
Scorta placent: fractiq; nerui ſerpere greſſus,
Et laxi crines & tot noua nomina veſtis.
Quiſquis habet nummos, ſecura nauigat aura,
Fortunamq; ſuo temperat arbitrio.
Carmina componit, declamat, concrepat omnes
Et peragit cauſas, fitque Catone prior.
Parua loquor, quiduis nummos præbentibus opto
Eueniet, clauſum poſſidet arca Iouem.
—— O maxima rerum.
Et merito pietas homini mitiſſima virtus.

B. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in Summa Hiſtoriar.

Huius liber ad manum non eſt. Adducit & ipſe Petronium, ſed in eo lapſus, quod Bononienſem Epiſcopum cum Vincentio conſtituerit.

Iacobus

Iacobus Magni Eremita S. Augustini Autisiodorensis, Sopholog. lib. V. cap. XIII. & lib. VI. cap. XVIII.

Iuxta illud Petronii.

Idem lib. VI. cap. XII.

Nam, teste Petronio; Ingenuosa gula est.

Pomponius Sabinus Comment. in Virgilii Cirin.

Post eum Diuus Claudius quatuot mansuefactas (scil. tigres) in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius, cum ait: &c.

L. Domitius Brusonius Lucanus Rer. memorabil. lib. IV. cap. I.

Quartilla apud Arbitrū Petronium ait; &c.

Editor Lipsiensis in frontispicio.

Petronius Arbiter Poeta Satyricus.

Et deinde.

Petronii Arbitri Satyra, in qua vitia Romanorum repreheduntur, incipit.

In fine.

Finis Petronii Arbitri in Satyra integra. Impressum Liptzgk per Iacobum Thanner Herbipolensem, Anno salutis nostræ 1500.

Petrus

Petrus Crinitus de Honest. discipl. lib. IV. cap. XIII.

Legebamus nuper Venetiis ego & Ioannes Venetus Petronii Arbitri Satyricon opus contra declamatores: in quo cum alia multa nos magnopere affecerũt, tum illud præcipue carmen, in quo de pauone & ciconia ludens, &c.

Ioannes Baptista Pius Commentar. in Fulgentii Mytholog.

Petronius festiuus poeta elegantissimusque Satyras Varronis more scripsit, quarum fragmentum vorsa & prorsa oratione scriptum, nostro in armario continetur.

Idem Annotat. Posterior. cap. XLVIII.

Petronii Arbitri opusculum aureum manus eruditiorum versant, imo fragmenta operis aurei, in quo contendit Petronius effugere ab omni verborum vilitate, sumereq; satagit voces à plebe semotas, vt fiat illud,

Odi profanum vulgus & arceo.

Hunc auctorem plura scripsisse quam exstent, ostendit Fulgentius Placiades, quædam in Mythologiis suis aduocatis, quæ non comparent. In his, Dii boni, reliquiis quanta sit librariorum incuria, quiuis vel mediocriter eruditus noscere potest.

Editor

Editor Parisiensis Reginaldus Chalderius in frontispicio.

Petronii Arbitri, quatenus extare comperitur, Satyræ fragmentum, cuius vel hoc vnum distichon, quod nemini doctiorum non est in ore, æstimationem indicat & pretium.

Quisquis habet nummos, secura nauiget aura,
Fortunamq; suo temperet arbitrio.

Et in calce.

Hæc ad * exemplar, quod vnicum habuimus, excusa sunt. Quisque pro suo arbitrio & eruditione, quod sibi displicet, restituat. Parisiis pridie Cal. Maias, Anno M.D.XX.

* *An Mediolanensem, quod [illegible] Romanam editionem præcessit.*

Conradus Gesnerus Tigurinus, Medicus ac Philosophus, in Bibliotheca.

Petronius Arbiter, Massiliensis à plerisque existimatur, Satyricum opus varium composuit, cuius licet fragmenta ad nos tantum peruenerint, eademq; parum castigata, multæ tamen eruditionis hominē fuisse facile cognoscimus, &c. Vide plura apud Lil. Gyraldum de Poetis Latinis. Ioannas Alexander Brassicanus emendauit, & Annotationib. illustrauit, pauloq; antea, quam obiret, Ioanni Oporino excudendum transmisit.

Inibi.

Inibidem.

Ioannes Alexander Braſſicanus, vir de bonis literis optime meritus, multos ante id tempus nuſquam excuſos auctores typographis publicandos exhibuit, quorum pleriſq; præfationes ſuas adiunxit: vt, opera Eucherii, Græca Geoponica Conſtantini, Saluiani Epiſcopi librum de vero iudicio & prouidentia Dei, Petronii Arbitri Satyras, quibus etiam Scholia adiecit.

Adrianus Turnebus Aduerſarior. lib. II. cap. XX.

Hæc ego è Petronio Memmii V. C. deſcripſi, quem domi ſub ſera & clauſtro habet, ne quem foris obſcœnus & laſciuus ſcriptor impura ſua petulantia contaminet.

Idem lib. XIX. cap. VI.

Petronius Arbiter venuſtatem orationis ſuæ inquinauit ſpurciſſimis amoribus.

Idem lib. XXVI. cap. V.

Expurgare mendas Petronii, id eſſet, omnes littoris algas legere, omniaque maris eiectamenta.

Gerartus Falkenburgius Nouiomagus Epiſt. ad Douſam.

Pulmannus remittit tibi Petronium cũ fenore, quem quando Plantino viſum erit recudere,

Idem ibidem.

Denique huius rei non immemor Petronius ait.

Idem lib. II. in Tantalo.

Hanc fabulam Petronius breuiter exponit, dicens, &c.

Idem lib. de Continentia Virgiliana.

Vnde & Petronius in Euſcio ait.

Cl. Marius Victorinus Afer Artis Grammat. lib. III. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico.

Huius tenoris ac formæ quoſdam verſus Poetas lyricos carminibus ſuis indidiſſe cognouimus, vt & apud Arbitrum inuenimus, cuius exemplum, &c.

Idem lib. IV.

Metrum erit Anacreontion; ſiquidem eo frequentiſſime vſus ſit, ſed & apud nos plerique, inter quos Arbiter Satyrico ita: &c.

Fabius Fulgentius Planciades de Priſco ſermon.

Vnde & Petronius Arbiter ait, &c.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Aruernorum Epiſcopus Carm. IX. ad Magnum Felicem.

Non Licinius hic, Lucretiusq́ue eſt,

Non

Non Furnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusq́.

Idem in Narbone.

Et te Massilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis Etymolog. lib. V. cap XXXVII.

Petronius aliter exiſtimat, dicens, &c.

Iulius Romanus in Epigram.

Petronii carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque ſenum:
Quare illo præ ſe gaudet laſciua puella,
Ac quoque delitias frigida ſentit anus.
Nam ſubter diri ſcripſitque Neronis amictu
Arbiter arbitrio dictus & ipſe ſuo.

Diomedes Artis Grammat. lib. III.

Et illud hinc eſt comma, quod Arbiter fecit tale: &c.

Sergius in Donati Artem ſecund.

Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.

Priſcianus Cæſarienſis lib. VIII.

Communia vero eſſe defendit, tum natura ipſius ſenſus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quæ potuimus è diuerſis col-

ligere libris, exempla proferamus. Petronius,&c.

Idem lib. XI.

Multa ex huiusmodi verbis inueniuntur apud antiquissimos participia præteriti temporis, tam actiuam quam passiuam significationem habentia, vt meditor,&c. Sic etiam amplector, amplexus. Petronius,&c.

Helenius Acron Comment. in Horatii Epod. V.

Petronius, vt monstraret furentem; Pollice, ait,&c.

Pompeius in Arte.

Ait Petronius, hic Quirites, numero singulari.

Ioannes Episcopus Saresberiensis in Policrat. siue de Nugis Curial. lib. III. cap. VII.

Hoc ipsum Arbiter noster ingemiscit, etsi alterius videatur induisse personam.

Idem eod. lib. cap. VIII.

Fere totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad * comœdiam suam quodammodo respiciens.

* *An Satyricam hanc?*

Idem lib. VIII. cap. XI.

Non quidem solus est in mulierum ineptiis riden-

ridendis aut exprimendis Petronius. Scribit B.Hieronymus, quia totæ Euripidis tragœdiæ in mulieres maledicta sunt, &c.

Bartholomæus Vicecomes in lib. Defloratorum, Petronii fragmenta ita inscribit:

Petronii Arbitri Afranii Satyrici, &c.

M. Conradus de Mure Canonicus Thuricensis in Fabulario.

Philosophus est sapientiæ amator, naturaliumque rerum & secretorum delectator, &c. Hic quoque Poetarum scriptoribus historiarum, nomina multorum quoque misces philosophorum, &c. Plautus, Pedius, Pedo, Pherecides, Periander, Persius, Petronius, &c.

B. Vincentius Episcopus Beluacensis, Specul. histor. lib. XX. cap. XXV.* *Vet. edit. XXI.

Eodem tempore fuit Petronius Bononiensis * Italiæ Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ & monachorum studiis ab adolescentia* excitatus. Hic scripsisse putatur vitas Patrum monachorum Ægypti, quem velut speculum ac normam professionis suæ monachi amplectuntur. Legi, inquit Gennadius, sub eius nomine in ordinatione Episcopi ratione & humilitate plenum tractatum, quem lingua eleganter ostendit non ipsius esse, sed, vt quidam dicunt, patris eius Petronii, eloquentissimi & erudi-

For. Gallia.

For. exercitatus.

eruditissimi in secularibus litteris viri. Nam & Præfectum prætorii se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est Theodosio & Placido Valentiniano regnantibus.*ACTOR.De quodam libro Petronii partim metrico , partim prosaico,pauca hæc moralia, quæ sequuntur, excerpta notaui. PETRONIVS.

**Pro, AVCTOR. id est, ipse Vincentius, vt ex operis eius præfatione patet.*

Quid faciunt leges, vbi sola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla potest?

Iam nunc iudicium nihil est nisi publica merces.

Tutius est paruo ære rem perditam recuperare, quam in ambiguam litem descēdere. Periculosum est alienis interesse secretis.

Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.
Diuitis nec magni facies erit, omnia cernens
Qui tenet, & sicco conquirit ore famem.
Heu heu nos miseros , quam totus homuncio nil est,
Nil erimus cuncti , postquam nos auferet orcus.
Ergo viuamus, dum licet esse bene.

Omnes opertis oculis bona sua computant.

Cum fortuna manet, vultum seruatis amici,
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.

Raram facit mixturam cum sapientia forma. Ego sic semper & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam reddituram, consumem.

ſumem. Quid non commune eſt, quod natura optimum fecerit? Neſcio quo modo bonæ mentis eſt ſoror paupertas. Nihil tam arduum eſt, quod non improbitas extorqueat. Ingenioſa gula eſt.

Ad prædam ſtrepitumque lucri ſuffragia vertet.
Venalis populus, venalis Curia primum,
Ipſaq; maieſtas auro corrupta iacebit.
Quærit ſe natura, nec inuenit, omnibus ergo
Scorta placent: fractiq; nerui ſerpere greſſus,
Et laxi crines & tot noua nomina veſtis.
Quiſquis habet nummos, ſecura nauigat aura,
Fortunamq; ſuo temperat arbitrio.
Carmina componit, declamat, concrepat omnes
Et peragit cauſas, fitque Catone prior.
Parua loquor, quiduis nummos præbentibus opto
Eueniet, clauſum poſſidet arca Iouem.
——— O maxima rerum.
Et merito pietas homini mitiſſima virtus.

B. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus in Summa Hiſtoriar.

Huius liber ad manum non eſt. Adducit & ipſe Petronium, ſed in eo lapſus, quod Bononienſem Epiſcopum cum Vincentio conſtituerit.

Iacobus

Iacobus Magni Eremita S. Augustini Autisiodorensis, Sopholog. lib. V. cap. XIII. & lib. VI. cap. XVIII.

Iuxta illud Petronii.

Idem lib. VI. cap. XII.

Nam, teste Petronio; Ingenuosa gula est.

Pomponius Sabinus Comment. in Virgilii Cirin.

Post eum Diuus Claudius quatuot mansuefactas (scil. tigres) in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius, cum ait: &c.

L. Domitius Brusonius Lucanus Rer. memorabil. lib. IV. cap. I.

Quartilla apud Arbitrũ Petronium ait; &c.

Editor Lipsiensis in frontispicio.

Petronius Arbiter Poeta Satyricus.

Et deinde.

Petronii Arbitri Satyra, in qua vitia Romanorum reprehenduntur, incipit.

In fine.

Finis Petronii Arbitri in Satyra integra. Impressum Liptzgk per Iacobum Thanner Herbipolensem, Anno salutis nostræ 1500.

Petrus

Petrus Crinitus de Honest. discipl. lib. IV. cap. XIII.

Legebamus nuper Venetiis ego & Ioannes Venetus Petronii Arbitri Satyricon opus contra declamatores: in quo cum alia multa nos magnopere affecerũt, tum illud præcipue carmen, in quo de pauone & ciconia ludens, &c.

Ioannes Baptista Pius Commentar. in Fulgentii Mytholog.

Petronius festiuus poeta elegantissimusque Satyras Varronis more scripsit, quarum fragmentum vorsa & prorsa oratione scriptum, nostro in armario continetur.

Idem Annotat. Posterior. cap. XLVIII.

Petronii Arbitri opusculum aureum manus eruditiorum versant, imo fragmenta operis aurei, in quo contendit Petronius effugere ab omni verborum vilitate, sumereq; satagit voces à plebe semotas, vt fiat illud,

Odi profanum vulgus & arceo.

Hunc auctorem plura scripsisse quam exstent, ostendit Fulgentius Placiades, quædam in Mythologiis suis aduocatis, quæ non comparent. In his, Dii boni, reliquiis quanta sit librariorum incuria, quiuis vel mediocriter eruditus noscere potest.

Editor

Inibidem.

Ioannes Alexander Braſſicanus, vir de bonis literis optime meritus, multos ante id tempus nuſquam excuſos auctores typographis publicandos exhibuit, quorum pleriſq; præfationes ſuas adiunxit: vt, opera Eucherii, Græca Geoponica Conſtantini, Saluiani Epiſcopi librum de vero iudicio & prouidentia Dei, Petronii Arbitri Satyras, quibus etiam Scholia adiecit.

Adrianus Turnebus Aduerſarior. lib. II. cap. XX.

Hæc ego è Petronio Memmii V. C. deſcripſi, quem domi ſub ſera & clauſtro habet, ne quem foris obſcœnus & laſciuus ſcriptor impura ſua petulantia contaminet.

Idem lib. XIX. cap. VI.

Petronius Arbiter venuſtatem orationis ſuæ inquinauit ſpurciſſimis amoribus.

Idem lib. XXVI. cap. V.

Expurgare mendas Petronii, id eſſet, omnes littoris algas legere, omniaque maris eiectamenta.

Gerartus Falkenburgius Nouiomagus Epiſt. ad Douſam.

Pulmannus remittit tibi Petronium cũ fenore, quem quando Plantino viſum erit recudere,

dere, fiet in eo honorifica tui mentio, interea de carmine illi præfigendo cogitabis. Antuerpiæ, IV. Kal. April. CIↃ.IↃ.LXIX.

Ianus Dousa P. ad Falkenburgium Responsione.

Ad Petronium quod attinet, gratulor nobis aliquod fuisse opellæ illius pretium; ita eũ pulcre mihi & quidem cũ fœnore remisit Pulmannus tuus, vt nihil iam vltra ipsi ad summum felicitatis cumulum deesse existimem, præter typos Plantini nostri & Gallicanum Memmianæ Bibliothecæ exemplar, quod vtinam Pithœus nobis inuidere abstineat diutius. Interim de carmine illi, vti postulas, præfigendo operam dabimus, ne editionem moretur.

Obertus Gifanius I. C. Ind. Lucretian. in CASVS.

Proferam vnum ex Petronio, in quo superiorib. mensibus operam aliquam posuimus, non eam tamen, quam cuperemus; in eo igitur vt alia multa, ita & hoc restituendum puto.

Iacobus Durantius Casellius I. C. Variar. lect. lib. I. cap. V.

Apud Petronium Arbitrum multa sunt impudica, fateor, & quæ ipse iniquis oculis animoque legeret iniquo. At ipsum idcirco dari æternis tenebris obliuioniq; sempiternæ, qui fieri

fieri poteſt? Illum Venus ab obliuionis periculo ſarctum tectumq; facias, qui in te ornanda nullas dicendi veneres, nullas prætermiſit elegantias. Væ Gothico ſeculo! quo non modo capite minutum eſt Romanum Imperium, verum etiam litteræ ad internecionem occiſæ. Per hocce tempus liberales artes velut nube quadam obductæ ſunt, non ſolum Bibliothecæ ritu ſepulchrorum clauſæ, verum etiam incendio flammiſq; conſumptæ. Væ quoq; Caſſianis quibuſdam Monachis! qui cum ſine tentigine ac prurigine Petronio dare operam non poſſent, illi laſciuienti & luxurianti penem ſuſtulerunt. Vellem quidem, ipſe prætextatis verbis abſtinuiſſet, & rebus aliis conſcribendis capitale ingenium, & graphicam eloquentiam occupaſſet, ſane diſertorum apud Latinos familiam duceret. At Neronis ſæuitiæ id aſcribo, cuius vlciſcendi cauſa ſub exoletorum & cinædorum ſpurcis figmentis incœſtas & exſecrabiles libidines palam fecit. Qui hoc nõ intellexere, illi velut impudico & propudioſo nebuloni fibulam impoſuerunt, quaſi ille Iuuenale fuerit impudicitior, qui eaſdem res eodem ore proſequutus eſt. Deſiderabatur ipſe non ita diu, ſed P. Pithœus & Cl. Binetus Romanæ Maieſtatis optimi vindices fecere, ne ipſum vel amiſſum deſideraremus, vel corruptum & inquinatum contemneremus, &c.

M. Antonius Delrio Iesuita Commentar. in Senecæ Medeam, vers. 14.

Petronius Arbiter obſcœnus alioquin & paganus; quem nollem Diu. Antoninus in Summ. Hiſtor. & alii quidam cum S. Petronio Epiſcopo confudiſſent: nam refellit Satyra Arbitri, Sambuci & Pythœi ſtudio edita, in qua verſus illi, quos homini huic beato adſcribunt errore graui.

Ioſephus Scaliger Commentar. in Priapeia.

Hoc diſtichon eſt ſingulare epigramma. Neq; dubito, quin ex Satyrico Menippeo Petronii acceptum fuerit. Nam alia ad huius intelligentiam opus ſunt, quæ, vt veriſimile eſt, in proſa ſua tractabat Petronius.

Ioſias Simlerus Canonicus Tigurinus in Additionibus ad Biblioth. Geſneri.

Petronii Arbitri Maſſilienſis Satyrici fragmenta reſtituta & aucta è Bibliotheca Ioannis Sambuci Antuerpiæ Plantinus. Extant etiam eius Satyrarum fragmenta in Bibliotheca Petri Pithœi.

Ianus Gulielmus Plautin. quæſt. in Epidic. c. V.

Non de nihilo Petronium amas, P. Pithœe, vernulæ

vernulæ & Latinæ vrbanitatis puriſſimum fō-tem. Nam floralia ſacra quod celebrat ſine fuco atque fallaciis, more Romano, non tam ſeueri eſſe debemus, vt quod in aliis ferimus, quia neceſſe eſt, in hoc vno damnemus, qui illis apertior fortaſſis eſt, at nō inhoneſtior. Recte tu, qui huic Arbitro æquiſſimus arbiter fuiſti, & ſententia tua vitam illi ſalutemque reddidiſti, &c.

Idem in Moſtellar. cap. IV.

Te conſulo, A. Oiſele, quem arbitri ſtudioſum opinor, vel quia mundiſſimi in ſermone nitoris eſt, vel quia ab amiciſſimo tibi homine (ſcil. P. Pithœo) in lucem & cognitionem eruditorum retractus.

Iuſtus Lipſius Antiquar. lect. lib. I. cap. IIX.

Petronii Arbitri fragmenta pauca habemus, ſcriptoris terſi & venuſti, &, niſi quod in re illa voluptatum nimis Latine interdum loquatur, cætera laudati. Eius pro parte emendandi caput hoc ſcripſimus.

Idem lib. III. quo conuiuiorum ritus proponuntur.

Prodeat & teſtis Petronius, in cuius amœniſſimis Satyris viginti locis Gyton quidam Frater Olenii nominatur.

Idem Epistolic. quæstion. lib. III. Epist. II.

Vt in vita, sic in studiis iuuat seueritati adspersa comitas. Ea caussa frequenter soleo à grauioribus libris animum quasi in ludũ mittere ad scriptores amœniores. Quo in numero Petroniũ repono. quidquid dicant isti frontis seuerę. Et tua fide, P. Pythœe: vidistin' quidquam venustius, argutius, post natas Musas? Non ego; abesset tantum nuda illa nequitia: qua tamen nihil offendor; ioci me delectant, vrbanitas capit: cætera nec in animo nec in moribus meis magis labem relinquunt; quam olim in flumine vestigium, cymba. Vt vina apposita vinosum mouent; inuinium, vt antiqui loquebantur, non mouent: Sic ista animum iam ante improbum fortasse incient; casto & castigato non adhærent. Et sunt tamen inter Musæos homines qui hunc scriptorem fuisse velint; à quibus nos certe, mi Pythœe, dissentimus. Meę sententiæ testes has Notas do; quę cuicuimodi illæ, non nisi ab eo qui cum cura legerit, eruantur.

Idem lib. V. Epist. XIX.

Immensum tibi, Pythœe, Petronius debet: liceat & mihi si fas est, venire in partem nominis tui, &c.

Rober-

Robertus Titius Brugensis Assertionum lib.VII.cap.IV.

Nam Petronius multo potior auctor inquit.

Ioannes Iacobus Frisius Canonicus Tigurinus in Biblioth. Chronolog. A.D. 490.

Terentianus Maurus contemporaneus Alphio Auito, Septimio, Petronio, & Aurelio Apollinari.

Hieronymus Commelinus Catalogo suorum libror. manuscript.

Petronius de Mida Rege, & *ænigmata versibus conscripta.

*Forte Petronii Afranii.

Conradus Rittershusius I C. Notis in Phædrum.

BIBLIOTECA N. ROMA VITTORIO EM...

Eadem caussa, &c. Petronii Arbitri elegantissimum Satyricon ita nobis lacerauit ac detruncauit, vt vix Orpheum mulieres Thraciæ, vel Pentheum Bacchæ discerpserint miserabilius.

Vlysses Aldrouandus Medicus Ornitholog. lib.XIV.cap.XVII.

Haud me latet, capum à Petronio Poeta antiquissimo Gallum dici.

Albericus Gentilis I C. in Vergilian. lect. locum ex Petronio citans ad Filium ait:

Audi virum acrem, & ſtomachi Lycidæ noſtri.

Iſaacus Caſaubonus de Satyra lib. I I. cap. I I.

Petronius Arbiter cur opuſculum ſuum, quo Neronis & aliorum Procerũ flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satyricon potius quam Satyram inſcribere maluerit, fruſtra fortaſſe quæſierimus: neq; eſt tanti.

Idem lib. I I. cap. I V.

Petronii libellus mera eſt Satura Varroniana, vt ſuo loco dictum; ipſe tamen Saturicum ſiue Satyricum maluit inſcribere: quomodo Commentarium dicitur pro Commentario libro; Apologeticus pro Apologetico libro: at qui Satyricon titulum Petronii libris impoſuerunt, ii ſine dubio Græcam vocis Satyræ originem ſpectant; cuius rei nunquam auctori veniſſe in mentem pro certo habeo.

Guilhelmus Barclaius Pater in Euphormionis Luſinini Satyrico.

His elementis inſtructus adoleſcens, vt primum ingrata Romanæ linguę initia euaſit, ſtatim ad amœnitatem Ciceronis traducendus eſt.

est. Mox in omnes passim authores euagetur licentius studium, nec Petronio, Liuio, Sallustio, &c. pigeat miscuisse Ciceronianam dictionem.

Franciscus Raphelengius iunior, in præfat. suæ editionis Petronianæ.

Nos commoditati tuæ consulendum rati, persuaderi nos passi sumus, ac proinde tantum non iustum Commentarium in amœnissimæ eruditionis, & eruditissimæ festiuitatis auctorem tibi damus.

Michael Piccartus Philosophus Altorphinus Periculor. Criticor. cap. 17.

Vere Arbiter elegantiarum est Petronius, quicquid Catones contradicant, & bonorum manibus terendus: licet Hellespontiaco par sit Priapo, vt ille cecinit.

I. R. in Confutatione Fabulæ Burdonianæ, pag. 305.

Primum illud in numerum procedat: Petronium Iosephi delitias. Magnum sane crimen; quod tamen adeo verum est, vt Iosephus postquam ab hinc annos XXXVII. Valentię Cauarum illum auctorem ex membranis Cuiacii descripsit, vix vnam paginam illius inspexerit. Quo modo ergo delitiæ eius liber ille fuerit,

quem post tam longinquum tempus reuisere dignatus nō sit? Et tamen eum isti amphitheatrici latratus non adeo deterrent, vt, si totus Petronius in membranis exstaret, pigeret eum describere. Si enim is scriptor indignus est, qui teneræ ætati committatur, at non dignus, qui pereat tamen. Quare non obiecerunt Martialem, Catullum, alios, apud quos

Nomen adest rebus, nominibusque pudor?

Quis veterum Poetarum plus obscœnitatis, impuritatis, flagitiorum, professus est, quam docet POENITENTIALE BVRCHARDI? Quot sunt, qui ignorarent multa, quæ ibi leguntur, nisi ex ipso didicissent? Ridicula magis an impudens contumelia? Quot possent huc adferri, nisi hæc rideremus potius, quam in illis confutandis vel momentum temporis terere vellemus?

Erycius Puteanus Melchiori Haiminsfeldio Goldasto, serio amico, S.D.

.... In Petronio quoq; cum fructu publico eris: emacula, & florem illum Latini oris purū putumque repræsenta. Scæna quædam scelerum, non nego in hoc scripto: sed quam intueri, cum fructu certe virtutis sit; vibex, ipse titulus, quo tam enormem eluuiem seuerus Arbiter proscribit. Plerumque mortales ab oculis auribusq; remouemus, quæ peccamus. Atqui ista

ista alieni æui vitia sunt, tunc quoque repræhensa: quid si & nostri? Morum maculas Christiani videant, ad quas redierunt: si repræhendi nolint, saltem in schemate corrigantur. Ego sic censeo.

CAP. II.

ΑΝΤΙΛΕΓΟΜΕΝΑ, *SIVE* AVCTORITATVM, QVÆ PETRONIANIS EDITORIBVS obiectari solent, resolutio.

PRoduximus testimonia, quibus Petronius non tam veniam meretur, quam innocentiam ab intentatis criminibus vindicat: neq; nos aduocationem eius apud quemuis competentem iudicẽ porro subterfugimus. Quanta enim putes in illo confidentia sit, in quem illud elogium vnicũ complurima consentiunt

hominum sæcula, & omnium gentium conscifcunt erudita oracula, elegantiæ Latinæ primarium fuisse arbitrum, & morum Romanorum disertissimum censorem? At propter immemorabilem obscenitatem, inquiunt isti simulatores, viri grauissimi eum damnandum iudicarunt. Quinam autem isti? Augustinus, aiunt, Patres Concilii Tridentini, Beza, Guirandus, alii. Agite sultis, quamuis iam & priores editores, viri nec ipsi non grauissimi, Sambucus, Pithœus, Binetus, Douza, Wouweri⁹; & quos modo in testimonia citauimus, abunde respõderint, nominatos tamen testes, Prætore sic volente, propius examinemus.

D. Augustini verba sunt lib. I. Confession. c. XVI. *Non omnino per hanc turpitudinem verba ista commodius discuntur, sed per hæc verba turpitudo ista confidentius perpetratur. Non accuso verba quasi vasa electa atque pretiosa, sed vinum erroris, quod in eis nobis propinabatur ab ebriis doctoribus, &c.* Hæc purissimus ille Pater post bene multam in lasciuos Poetas inuectivam: quibus non tam Petronium petit, quem mihi vnquam in scholis prælectum non quisquam euicerit, quam Plautum, Terentium, Ouidium, Iuuenalem, Persium, Statium, quos pueris proponi ab impuris magistris nõ ferendum esse ait. Ite nunc, simulatores, & fite iudicio vestro impuri, qui hos Poetas, quos sanctissimus iste Doctor perpetuo exsilio à scholis relega-

legauit, pueris vestris adhuc nascentib⁹ instillare consueuistis.

Concilii Tridentini decretum nihil aliud vult, quam id genus scripta pueris esse interdicenda. Idem & nos volumus; quin iubemus ac decernimus. Quid enim pueris cum Petronio? cuius illi scopum non magis attendent, quam plebeius idiota Aristotelis Metaphysica. Et ad vitia hæc ætas quam virtutes pronior non ducenda est ad hos scopulos, ne temere & infrunite illisa à Sirenibus suffocetur. Equidem scelestissimus sit oportet, qui Petronium pueris sumat interpretandum: nequissimus, qui proponat legendum: pharmacus, cuius magisterio pudor illorum periclitetur. Nec iniuria Emundus Richerius, Sorbonæ Theologus, in Obstetrice animorum, cap. IV. num. 4. conqueritur: *Vt iam non mirari oporteat, quare iuuentus ad libidinem prona, sed quamobrem non longe vitiosior sit: quippe quæ Poetarum quorundam carminibus, & Petronii operibus igni æterno deuouendis, quasi Diuorum Pauli Epistolis, Ambrosii Officiis, vel Augustini Confessionibus, impune, libere, gloriose vtatur.* Verũ oportune commodeq; subiicit: *Sed me censere dico, Poetas illos & auctores emungendos, non mutilandos: mundandos, non euirandos: velandos, non castrandos esse: hoc est, vt à Concilio Tridentino est sanctissime constitutum, viris ad legendum, non pueris ad interpretandum esse concedendos, &c.*

Petri

Petri Guirandi IC. hæc sunt verba: *Hei mihi! quam pessimo exemplo talia luce donantur: & quam carissimo precio hæ vetustatis reliquiæ, & cineres nobis emuntur. Quotus enim quisq; est, qui eiusmodi ne quidem antea cogitata, semel tantum lecta, stupefactus non admiretur: & inter admirationem & incrudelitatem fluctuans ad aliquid turpe cæca quadam cogitatione ebrius non pelliciatur? Erubescant igitur, qui talia legenda exhibent.* Cui meam vicem respondeat vir & iudicio & verecundiâ Guirando multo præstantior. Is est Iust. Lipsius, qui super Petronio in hæc verba, quæ tamẽ etsi supra posuimus, placet heic repetere, P. Pithœo IC. rescripsit; *Nudâ illa nequitia nihil offendor; ioci me delectãt, vrbanitas capit: cætera nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt, quam olim in flumine vestigium, cymba. Vt vina apposita vinosum mouent, inuinium non mouent: sic ista animũ iam ante improbum fortasse incient; casto & castigato non adhærent. Et sunt tamen inter Musæos homines, qui hunc scriptorem fuisse velint; à quibus nos certe dissentimus.*

Theodorus Beza Vezelius præfat. Homil. de Resurrect. Domini, ad Ordines Belgii scribit: *Duo sunt de quibus peto etiam atq; etiam, vt mihi fas sit pro animi vestri æquitate vobiscum agere. Vnum, vt in tanta & nunquam satis laudanda cura, quam excitandis Ecclesiæ seminariis impeditis, diligenter prospicere velitis, vt quam accura-*

accuratissime fieri poterit, maxima cum fide & diligentia lingua illa sancta doceatur. Deinde vt impurissimorum illorum & abominandorũ spurcissimorum scriptorum, veterum & recentium, lectio seuerissime interdicatur, & in omnibus vestris ditionibus quam longissime à bonarum artium & disciplinarum scholis repellatur. Sunt enim illa iuuentuti in vera pietatę erudienda & sanitati morum à teneris etiam annis hauriendæ proprie consecrata. Constat autem, & experientia ipsa iam pridem ostendit, illorum scriptorum turpissimorũ lectione, quibus vel ipsa virtus contaminatur, iuuentutem ad turpissima quæuis cogitanda excitari, & ita sensim ad ea tandem exercenda impelli, haud secus ac si in ganeis & mediis luparũ lustris educarentur: & fortasse nulla re magis ira Dei in Christianum orbem excitatur; quam huiusmodi sordium impurissima tractatione; & tamen istud tam turpe dictu & factu, longo iam abusu passim non inualuit modo, sed etiam maxime excolitur & commendatur, nescio quo peruestigandæ omnis antiquitatis prætextu: cum tamen earum rerum memoriam, quæ non modo nihil nos adiuuant, sed è contrario deteriores nos efficiunt, iam pridem obductam, obsitam & abolitam esse oportuerit. Quibus verbis sunt qui putẽt Scaligerum & Douzam designari; quorum ille amatorios poetas, hic etiam Petronium, notis illustrarunt. Sed ignoscant mihi verecũdissimi viri manes, nonne ipsus Beza est, qui Martialẽ, Petronio nihil castio-

castiorem poetam, *mel merum* dictitare solitus est? asserit Raphael Eglinus eius discipulus in ea, quam selectis Catulli carminibus praefixit, epistola. Et quam auide lubenterque mel illud linxerit, res eloquitur. Nemo enim existimatur ad honestatē carminis Bilbilitani propius accessisse. Vnde liquido constare videtur, non aliam Bezae mentem fuisse quam istis, quos minus dudum diximus: nimirum Milesios auctores vt viris permissos, ita adolescentulos eorum lectione esse prohibendos.

Nec aliud D. Basilii iudicium fuit de scriptis Gentilium; quae in nostrum vsum quomodo vertenda, tanquam spolia Ægyptiaca, vel D. Augustinus recte riteque te monuerit. Et oppido quam eleganter D. Hieronymus in ea ad Oratorem Roman. *Quaeris*, inquit, *cur in opusculis nostris saecularium interdum literarum exempla ponamus, candoremque Ecclesiae Ethnicorum sordibus polluamus? responsum breuiter habeto. Nunquam haec quaereres, nisi te Tullius totum possideret: si scripturas sanctas legeres, & earum interpretes obmisso Vulcacio euolueres. Nam & in Moyse, & in Prophetarum voluminibus, & epistolis Pauli quaedam de libris Gentilium assumpta sunt. In Deuteronomio quoque Domini voce praecipitur, mulieris captiuae radendum esse caput & supercilia, omnesq; pilos & vngues corporis amputandos, & sic eam habendam coniugio. Quid ergo mirum, si ego etiam sapientiam propter eloquii venu-*

venuſtatem & membrorum pulcritudinem de ancilla atq; captiua Iſraelitidem facere cupio? Et ſi quod mortiferum eſt idololatriæ vel voluptatis, erroris & libidinum præcido & abrado, mixtuſque puriſſimo corpori immaculatos Domino Sabbaoth filios ex ea genero? Cui Ioan. Saresberienſis Epiſcopus, congruentiſſimis hiſce verbis inſigniter acclamat: * *Quod ſi hoc ipſum patienter admittitur, ea quæ à Philoſophis gentium publicæ vtilitatis gratiâ ſcripta ſunt, audiri quid prohibet? Quæcunq; enim ſcripta ſunt, inquit Apoſtolus, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus.* Similiter Martin. Bucerus, vir ſingularis pietatis, ingenii vnici, & dexterrimi iudicii, Enarration. in D. Matthæi Euangel. extremo cap. x i. *De ea parte prophetiæ, quæ per omnia ſecula, & apud quaslibet identidem ſeſe exeruit gentes, tum per inſomnia, tum per portenta, tum per inſtinctū quendam & afflatum diuinum, denique de impoſturis & fallaciis in his, tam hominum quam dæmonum, præſtiterit legere M. Tullii libros de Diuinatione; nihil enim negligendum, quod Domini donum eſſe liquido conſtat. Eximia autem Dei dona eſſe tot egregios libros, quibus multa adeo rerum, hoc eſt, operum Domini, cognitio continetur, qui dubitat, is paruam indubie rationem habet prouidētiæ Dei: ſine cuius ſingulari beneficio haud factum eſt, quod hi libri per tot ſecula, &, infinitos caſus ſeruati ad nos vſque peruenere.* Et iterum Com-

* Policrat. l.3.c.8.

Comment. in Psal. 1. *Neq; profana omne genus scripta; quum locus & tempus fuerit, lectione dedignabimur. Si enim vere ille scripsit, non esse librum tam malum, ex quo non possit aliquis fructus percipi, & fructum nullum nisi Dei verba adferant: certe Dei verba contempserit, qui vel Ethnicorum Poetarum scripta in totũ repudiet: quanquam vtiliora ex his deligi conueniat, quæ nimirum Dei in creaturis suis bonitatem certius indicant, & de virtutibus purius præcipiunt.* Audin' tu harum Satyrarum indemnatum fructũ? & quæ ex illis delibanda, excerptaq; ad Christianam institutionem conferenda sint? At enimuero obiicient illi rursum, Petronium non de virtutibus pure, sed de vitiis impure, spurcidice & flagitiose præcipere. Bona verba, quæso. Petronius Satyricus flagitia atq; facinora hominum Satyrice perstrinxit.

Id isti vituperant factum; atq; in eo disputant;
Contaminari non decere fabulas:
Faciunt ne intellegendo, vt nihil intellegant,
Qui cum hunc accusant. ——

Lucilium, Varronem, Horatium, Iuuenalem, Persium, Sulpitium, Lucianum, Apuleium, accusant, quos hic noster partim auctores habuit, alios æmulatores. Veruntamen * *quas illi nobis obscœnitates narrant?*

** Verba sunt Martini Haynecii in epist. Terentio præposita.*

Vtinam ne in nemore Edeno, obscœnitatibus
Infectum ab imo, humanum cecidisset genus.
Vtinam ne in vita, in hominum vsu ac consuetudine

dine vniuersa, in ædibus, in vicis, in compitis nostris, obscœnitatum plena omnia! Vtinam ne in animis nostris, in præcordiis omnium obscœnitatum stabulum! cur non lernam potius dico & sentinam perennem? Hîc, hîc, expurgato opus est. Hic plenis cadis exhausto opus. Nam quid politura, quæso te, speculi agas, vbi in facie fœditas insedit? Speculum expurgas: ab ore maculas, verrucas, lentiginem, lepram quin amoues? Inspiciendo in speculum temet, vt es, vides: formosus formosum, deformis deformem. Spectari, audire talis, qualis es, non vis? Deformitatem è corpore elue; fœditatem expelle animo. Hæc magistrorum honestissimi simul atque doctissimi ad mascarpiones Iesuitarum non inidonea responsio fuit, quam hoc loco repeteremus. Cui paribus fere tibijs concinit Laurentius Ramirez de Prado Nobilis Hispanus, in Hypomnemat. ad Martialis Amphitheatr. epigr. xxv. ad Raderum Iesuitam eius poetæ castratorem; *Age, vir honestissime, qui sciebas ea esse inhonesta? quod legeram, inquis, cur legisti vir tanta sanctimonia: & si legisti, cur nobis inuides eam lectionem? Ego vero pati non possum superciliosos istos censores, qui nequitias Martialis nobis adimunt, sibi relinquunt. Satius fuisset, sanctissime vir, vt totum Martialem intactum reliquisses, ne scilicet purissimæ manus deligendis epigrammatib. & interpretandis inquinarentur.* Et Ioannes Gerson, Cancellarius Parisiensis, & in Sanctis à nonnullis repositus, quum in sermo-

C ne,* ha-

ne,* habito in Concil. Remensi, de impudicitia perorans in hæc verba exclamat: *Credite, quia prouidendum esset omnino cũ effectu & discretione contra tantam familiaritatem in cubilibus & alibi, quam exercent parentes vtrique cum vtraque progenie, & affines cum affinib. in adolescentia, senesq; cum iuniorib. tam in * Religione quam in Scholis & alibi. Dubitauerim prorsus, si non deteriores mores trahunt aliquando pueri & puellæ hac occasione in parentũ domiciliis, & Religionum & scholarum cõtuberniis, quam facturi erant in prostibulis lenonum vel meretricium.* Sed quæ obscœnitates in Petronio? Meretricemne ductare? ad scortumne alludere? aut heram adulterari? anne medium puerum amplecti? an virginem deflorare? Credo hæ sunt obscœnitates istis; quas vulgo fieri solitas ita pudenter, nude & simpliciter reprehendit Petronius, vt mihi videatur quasi pœnitentiam agere sermonis sui, secretoque rubore perfundi, quod ea vitia insectetur, quæ ne ad cogitationem quidem admittere seuerioris notæ homines debeant: ita studiose & cum industria cauit, ne oblitus verecundiæ suæ non abstineret à spurcis & turpibus earum partium appellationibus, quas ne nominare quidem inter res serias fas est. Quid ergo peccauit, si prauos populi mores & consuetudines vitio turpissimi Domini fœdas & inquinatas redarguit? Nunnam non præoccupauit ipse, & sagacissimo ingenio

* *Dominica secunda post Pascha part. 2. considerat. 3. pronis. 4.*

* *Id est, Monasteriis.*

genio contumelias veſtras odoratus his elegantiſſimis verſibus eluſit?

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſq; meæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet:
Quodq; facit populus, cãdida lingua refert.

An Neronis, Domitiani, Eliogabali facinora honeſtioribus verbis circumloquuntur Suetonius, Dio Caſſius, Lampridius, B. Oroſius, Xiphilinus Patriarcha Conſtantinopolitanus? * *De vitijs diſſertio ſiue diſputatio duplex eſt. Vna, qua ad vitia homines allicimus ſuaſionibus, exhortationibus ac lenocinijs: vt qui amare docet nostra ætate, pro dolor! etiam potare, qui amatoria ludunt, vt iuuenum mentes veluti inebrient, quales impudici Poetæ. Ea diſſertio vitioſa eſt ac deteſtanda, maxime homini Chriſtiano, plus etiam illis, qui iuuentuti vt magiſtri præſunt. Altera eſt diſſertio de vitijs, vt ea deteſtemur ac execremur: imo quoties de eis fit mentio, vt ab ijs dehortemur, ab ijs abſtineamus, & execremur. Hæc diſſertio neutiquam reprehendenda eſt; multi enim ſancti viri ac Doctores quemadmodum de virtutib. ſcripſerunt, ita è regione de vitijs copioſe diſſeruerunt. Ita quæ Cæſarum refert vitia Suetonius, in odium illorum monſtrorum id facit, vt ea ſcilicet fugiamus ac euitemus: imo cogitemus in quanta cæcitate fuerint perditi illi nebulones: & multo magis in quanta ſtupiditate mundus, qui talia portenta dignatus eſt vllo honore, cũ nihil illis tetrius ac magis*

* *Verba ſunt Henrici Loriti Glareani præfat. in Sueton.*

abominabile fuerit. Hæc Glareanus pro Suetonio, qui Cæsarum flagitia libero dicendi genere exsecutus est. Cur non nos eadem pro Petronio, qui gemina παῤῥησία Neronianorum turpitudines insecutus est? Cur non pro ipso D. Paulo Apostolo, qui eadem pari libertate commemorat & inculpat? Ioannes Saresberiensis Episcopus de Nugis Curial. lib. III. cap. XIII. longum de lenonibus ac mollibus, vsuque formosorum sermonem his verbis excusat: *Verum hæc abominatio, non tam ostendenda est quam conspuenda, puderetque eam Nugis nostris esse insertam, nisi eandem Apostolus Romanis scribens verbis manifestius expressisset dicens; quia fœminæ eorum immutauerũt naturalem vsum in eum, qui est contra naturam, & masculi relicto naturali vsu feminæ, exarserunt in desiderijs suis in inuicem, masculi in masculos, turpitudinem operantes, vt darentur in sensum reprobum, facerentque quod minime conueniret, & vitiis vniuersis obnoxij indignationem Dei, & omnium pœnarum in se aculeos prouocarent. Et tunc quidem in auribus Romanorum hoc tuba Apostolica conclamabat, quando impiissimus Imperator Nero luxuria sæuientis puerum Sporum exectis testiculis in muliebrem naturam transformare conatus est.* Et Fratres Ordinis Prædicatorum, qui eum apud Christianos locum inuaserũt, quem olim apud Gentiles obtinuerant Poetæ & Satyrici, in tracta. de Turcis: *Quæsitum extitit de graui infe-*

infectione populi Christiani, quoad prædicta vitia (Sodomitica) an videlicet tam grauis infectio ex negligentia officij prædicationis contingeret, dum ipsi Prædicatores grauitatem hujus vitij fidelibus non proponerent? Quæsitumq́ ulterius extitit, an propter simplices & innocentes expediret Prædicatoribus sub silentio pertransire de hujusmodi vitiis differendo? Responsum fuit, quod quia officium prædicationis est præcipuum in Ecclesia ad extirpationem vitiorum & plantationem virtutum, si grauitas hujus vitij fidelibus ardenter proponeretur, vt quia videlicet pro vindicta clamat ad cœlum, &c. Ad secundum quæsitum responsum fuit, quod omnino sub silentio pertransire non expediret, etiam propter quoscunq; innocentes, multiplicí ratione. Primo, quia videmus quod tales innocentes etiam ex Diabolica suggestione continue seducuntur absq; auditione verbi Dei, & declaratione illorum vitiorum. Vnde vtrisq; tam reis quam innocentibus expedit talis declaratio verbi Dei. Secundo ad hoc nos ammonet Scriptura, prout est illud; Si non annunciaueris iniquo iniquitatẽ eius, sanguinem eius de manu tua requiram. Et iterũ; Clama, ne cesses: annuncia populo meo scelera eorum. Ratione etiam concludebatur. Nam Apostolus Paulus expressissime loquitur ad Roman. 1. de huiusmodi vitiis, & sicut cuncta alia scripta ipsius necessario prædicantur, ita & præsens hæc materia, cum non sit data distinctio inter suas doctrinas, quare videlicet vna magis debeat esse prædi-

cabilis quam altera. Ad hoc est Gregorius in Moralibus; Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium in errore relinquit. Et hæc pro Petronio breuis quædam veluti apologia esto, quæ necessario præmunienda fuit, vt & judicij præcipitationi caueremus, & maleuolorum simul maledictis responderemus. Nunc videamus, cuius Philosophi rationem opinionemque Petronius sit secutus.

CAP. III.

CVI SAPIENTIÆ STVDIO PETRONIVS fuerit deditus.

SVNT qui Petronium adserant disciplinæ Stoicæ sectaneum fuisse. quibus cum hæc fragmenta, tum alia quæ memoraturus sum, bonâ fide refragantur. Quid enim sibi velle dicent illos versus, quos in Stoicorum auaritiam aperte fudit?

Ipsi qui Cynicâ traducunt tempora scena,
Nonnunquam numis vendere verba solent.

Mihi videtur non oblique Senecam carpere, cujus suspectum in gubernatione Cæsaris regimen,

gimen, tanquã venale & ambitioni peruium; ſed Aulicorum, vti fas exiſtimare, calumnijs. Quis enim has in tanta potentia vnquam effugit? Nec ambigo, quin ſtribuſculum ex inuidia inter vtroſque exſtiterit, quod Petronij mentionem in ſuis officioſis Seneca ſcriptis, nec illiberalis aut parcus in amicis collaudandis, ſuppreſſerit. Ego exiſtimo, nec opinione fallor, Petronium ſectâ Epicureum fuiſſe. Idq; ita eſſe, vti autumo, rebus neceſſarijs euincam. Principio dũ Epicurum vocat *patrem veri*, id eſt, auctorem & doctorem veritatis, ſeu veræ juſtæque rationis & diſciplinæ inſtitutorem.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

quã adoriam, niſi diſcipulus & ſectator, haud temere Epicuro tribuiſſet. Tũ deinde ex præceptis atque doctrinis Epicureis paſſim interſperſis, quod genus dogmatis amplexus fuerit, affatim eluceſcit. Cõfẽde ſis Epicuri dicta, quæ ab Diogene Laertio & Auctore Vitę Philoſophorum referuntur, cum Petronianis iſtis fragmẽtis, & dices me verum dicere. Ego verba pono ad compendium, & longiores logos alibi cædam. Quos vero errores accepit

——Epicuri de grege porci,

nobiſque imbibendos propinauit, conſilium eſt ſilentio nõ præterire. Notaui mihi tria præcipue, quæ in erroribus Epicuri recenſentur. Primum eſt, Deos res humanas nõ curare, ſed

otiosos residere in cœlis, valde occupatos in nihil agendo, vt ille ait. Hinc ab Epicureis salse ridentur superstitiosi, qui Deûm timore, tanquam pueri nocturnis terriculamentis & occursaculis afficiantur. In quos superstitiosos & Petronius panxit epigramma non illepidum;

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cœlo
Fulmina cum caderent.———

Alterum, in voluptate summum bonum esse situm. Quo pertinet illud;

Ergo viuamus, dum licet esse bene.

& huic similia. Tertium, animas cum corporibus interire. Cuius erroris quamuis non superest vllum in his fragmentis manifestum vestigium, satis in morituro apparuit. Nulla ei cura animæ, nullum à sophorũ placitis alloquium, sed contra ea immortalitatis irrisio & contemptus. Capio & interpretor ita Tacitum exsertim scribentem: *Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ, & sapientium placitis, sed leuia carmina & faciles versus.* Scilicet vt se masculum Epicureum esse probaret, motus illos & ægritudinem temperans, constantem animi quietem & voluptatem, in qua summum bonum collocasse modo memorauimus, dissimulauit. Et hæc tibi ex tripode dicta puto. Atque nunc meâ comitate ac virtute fiat, vt T. Petronius Arbiter T. Lucretio Caro in ciuitate Epicureâ, quam vsq; solus oberrauit in Latio, co-

tio, comes & inquilinus ciuis ex decreto detur. Nos de summâ Satyrici porro videamus.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM ET MYTHOLOGIA huius Satyrici.

PEtronius, auctore Tacito, in his Satyris vitia gentis togatæ sub nominibus exoletorum feminarumque perscripsit & notauit. præcipue autem flagitia Neronis Imperatoris incessit, cuius ad exemplum orbis tum Romanus erat cõpositus, vt verũ experiamur quod vulgo dici amat; *Qualis Rex, talis grex.* Petronio, qui præcipuum in Aula Cæsaris inter domesticos principes locum tenuit, coæuus exstitit (haud scio an nõ & notus) D. Paulus Apostolus, admirandæ illius & diuinissimæ epistolæ ad Romanos auctor. ex cuius principio quę verba videntur summam totius huius Satyrici complecti, ea verba iuuat appingere. *Feminæ eorum* (inquit) *immutauerunt naturalem vsum, in eum qui est contra naturam. Similiter autem & masculi, relicto naturali vsu feminæ, exarserũt in desideriis suis in inuicem, masculi in masculos*

turpitudinem operantes: & mercedem, quã oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, atque fœdere, sine misericordia. Qui cũ iustitiam Dei cognouissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte: & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Hæc ille: quibus verbis qui volet planũ & perspicuum habere interpretem, ei ego vnicum hunc Petronium dedero. nec omnino vanum est magni cuiusdam Theologi dictum, *caput primum ad Romanos sine Petronii Satyra intelligi non posse.* Addo ēt caput XIII. in quo à cõmemoratis vitijs Romanos in hunc modũ dehortatur; *Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus; non in commessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione: Sed induimini Dominũ Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desiderijs.* Nec Romanorum tantum scelera Petronius, sed & Græcorum tangit & exagitat, dum more pallia-

palliatorum Comicorũ pleraq; in Græca vrbe gesta confingit. Etiam idem Apostolus eadem quoque ipsissima in Græcis notauit. Sic enim ad Galat. ca. 5. scribit; *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immũditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Et 1. epist. ad Corinth. ca. VI. *Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos. Quare non magis injurias accipitis? quare non magis fraudem patimini? Sed vos injuriam facitis, & fraudatis: & hoc fratrib. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neq; fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; adulteri, neque molles, neque masculorum cõcubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnũ Dei possidebunt. Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Porro in Petronij fragmentis (nam optimam partem desideramus) primum bonarum artium professores mordet, tanquam ingenuæ & liberalis juuentutis corruptores. Dein procuratorum forensium & aduocatorum calumnias & rapacitatem taxat. Tum in Sacerdotum infandas libidines inuectus, transitum ad luxum

luxum conuiuiorum facit, quem ſub Trimalchionis nomine ac lautitijs pſtringit. Hinc de ſceleratâ pædagogorum nequitiâ parentes ſerio monens, accuſatâ artificum inertiâ præhẽdit publicarum balinearũ turpitudinem. Poſtmodum negotiatorum mercatorumque, hoc eſt, eorum qui ſolas exſtruere diuitias curant, fortunas exponens, obiter animaduertit in feminarum leuitatem. Tandem caſtigato laſciuarum mulierum inſano amore, quo peregrinos adoleſcentes ambire vltro & donis conſueſcunt laceſſere, in impoſturas ac fraudes exulum & natale ſolum vertentium, quibus hoſpites ſuos & creditores, dum amplos peregri cenſus & patrita jactitant vectigalia, circumſcribunt, ſtilum exacuit. Inſaniam denique teſtatorum notat, qui turpes, impudentes & nefarias teſtamentis adijciunt conditiones, quorum flagitij flagrantia à Iureconſultis etiam improbatur. Et hæc tantum reliqua ſunt huius Satyrici capita: cetera iniuria temporum nobis inuidit.

CAPVT

CAP. V.

SATYRARVM INTERLOCVTORES.

ncolpius,	ἐγκόλπιος,	fabularum Dux.
ſcyltos,	ἄσκυλτος,	adulescens.
gamemnon,	ἀγαμέμνων,	ſcholaſticus.
uithon,	γνήθων,	puer.
uartilla,	*	Priapi ſacerdos.
ſyche,	ψυχὴ,	ancilla.
annychis,	παννυχὶς,	puella.
mbaſicœtas,	ἐμβασικοίτης,	cinædus.
rimalchio.	τριμαλχίων,	diues.
arpus,	*	ſeruus.
enelaus,	μενέλαος,	ſcholaſticus.
ycurgus,	λυκοῦργος,	
umolpus,	εὔμολπος,	poeta.
. Manicius,	*	
argates,	βαργάτης,	ſeruus.
icas,	λυκᾶς,	mercator.
ryphena,	τρύφαινα,	vxor.
ſius,	εὔσιος,	
orax,	κόραξ,	tonſor.
hryſis,	χρύσις,	ancilla.
irce,	κίρκη,	amica.
oris,	δωρὶς,	amica.
oſelenos,	προσέληνος,	anus.
olienus,	πολύαινος,	idē qui Encolpi*.
aothea,	οἰνόθεα,	Priapi ſacerdos.
ndymio,	ἐνδυμίων,	puer.

Philu-

Philumena,	φιλουμένη,	meretrix.
Gorgias,	γόργιας,	aduocatus.
Albutia,	*	amica.

Nominum rationes in notis traduntur. Id enim quam ſtudioſiſſime obſeruauit Petronius, vt, quas perſonas introduxit, earundem conuenientes exprimeret mores, notaſque ſimilitudines, &c, vt Rhetores vocant, τὸ πρέπον diligenter vbique perſequeretur. Porro quæ in his fragmentis nullas dicendi partes habent, non puto fuiſſe πρόσωπα κωφά, ſed earum interlocutiones temporum iniuria perijſſe.

T. PETRONII ARBITRI SATYRICON.

*
** **

NVM alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam succisi poplites membra non sustinent. Hæc ipsa tolerabilia essent, si ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & sententiarum vanissimo strepitu, hoc tantum proficiunt, vt cum in forum venerint, putẽt se in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego adulescentulos existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex iis, quæ in vsu habemus, aut audiunt, aut vident; sed piratas cum catenis in litore stantes, & tyrannos edicta scribentes, quibus imperent filiis, ENCOLPIVS.

lijs, vt patrum ſuorum capita præcidant, ſed reſponſa in peſtilentia data, vt virgines tres aut plures immolẽtur; ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaque quaſi papauere & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam bene olere qui in culina habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnium eloquẽtiam perdidiſtis. Leuibus enim atq inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet. Nondum juuenes declamationibus cõtinebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerũt verba quibus deberent loqui. Nondum vmbraticus doctor ingenia deleuerat, quum Pindarus nouemque Lyrici Homericis verſibus canere timuerunt. Et ne poetas quidem ad teſtimonium citem, certe neq; Platona, neq; Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. Grandis, &, vt ita dicam, pudica oratio non eſt maculoſa, nec turgida, ſed naturali pulchri-

pulchritudine exſurgit. Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animosq; iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere adflauit, ſimulq; corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & ommutuit. Quis poſtea ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt vſque ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Aegyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam inuenit. Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudauerat: ſed Adoleſcens, inquit, quoniam **AGAMEMNON.** ſermonem habes non publici ſaporis, &, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te arte ſecreta. Minimum in his exercitationibus doctores peccant, qui neceſſe habent cum inſanientibus furere. Nam ni dixerint quæ adoleſcentuli probent, vt ait Cicero, *ſoli in ſcholis relinquentur*; ſicut ficti adulatores cum cenas diuitum ca-

prant, nihil prius meditantur, quam quod putant gratiſſimum auditoribus fore (nec enim aliter impetrabũt quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint) ſic eloquentiæ magiſter niſi, tanquam piſcator, eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prædæ moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſeuera lege proficere. Primum enim, ſicut omnia, ſpes quoque ſuas ambitione donant: deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus. Quod ſi paterentur laborum gradus fieri, vt ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur, vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent, vt quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſe magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pondus. Nunc pueri in ſcholis ludunt, iuuenes ridentur in foro, & quod vtroq; turpius

turpius

turpius eſt, quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe ſchedium Lucilianæ humilitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam:

Artis ſeueræ ſi quis hamat effectus,
Mentemq; magnis applicat, prius morem
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,
Cliensq; cenas impotentium captet:
Nec perditis addictus obruat vino
Mentis calorem, neue plauſor in ſcæna
Sedeat redemtus hiſtrioniæ addictus.
Sed ſiue armigeræ rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenumq; domus, det primos verſibus annos,
Mæoniumq; bibat felici pectore fontem,
Mox & Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hinc Romana manus circumfluat, & modo Graio
Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et fortuna ſonet celeri diſcincta meatu.
Dein pugnas, & bella truci memorata canore:
Grandiaq; indomiti Ciceronis verba minetur.

His animum succinge bonis. sic flumine largo
Plenus, Pierio defundes pectore verba.

ENCOLPIVS. Dum hæc diligentius audio, non notaui mihi Ascylti fugam: & dum in hoc dictorum æstu totus incedo, ingens scholasticorum turba in porticum venit, vt apparebat, ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat. Dum ergo iuuenes sententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, oportune subduxi me, & cursim Ascylton persequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, nec quo loco stabulum esset, sciebam. Itaque quocumque ieram, eodē reuertebar. donec in cursu fatigatus, & sudore iam madens, accedo aniculam quandam, quæ agreste olus vendebat: Te rogo, inquam, mater numquid scis vbi ego habitem? Delectata illa vrbanitate tā stulta: &, Quidni sciam? inquit. consurrexitq;, & cœpit me præcedere. Diuinam ego putabam. at subinde, vt in locum secretiorem venimus, centonem anus vrbana reiecit: &, Hîc, inquit, debes habitare, Quū ego negarem me cognoscere domum

mum, video quoſdam, inter titulos, nudaſque meretrices furtim conſpatiantes. Tarde, immo iam ſero intellexi me in fornicem eſſe deductum. exſecratus itaque aniculæ inſidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cum ecce in ipſo aditu occurrit mihi æque laſſus ac moriens Aſcyltos. putares ab eadem anicula eſſe deductum. Itaque vt ridens eum conſalutaui, quid in loco tam deformi faceret, quæſiui. Sudorem ille manibus deterſit, &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid noui? inquam ego. at ille deficiens, Quum errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſime promiſit. per amfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus, in hunc locum me perduxit, prolatoque peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cælla meretrix aſſem exegerat, iam ille mihi iniecerat manum. & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas * adeo vbique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe *

ASCYLTOS.

iunctis viribus moleſtum contempſimus*

ENCOLPIUS. quaſi per caliginē vidi Gnitona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conieci. Quum quærerem, numquid nobis in prandium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice exterſit. Perturbatus ego habitu fratris, quid accidiſſet, quæſiui. at ille tarde quidem & inuitus, ſed poſtquam precibus & iracundiam miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paullo ante in conductum accucurrit, cœpitq; mihi velle pudorem extorquere. Quum ego proclamarem, gladium ſtrinxit; &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inueniſti. Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cuius ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltos; mox ſublatis fortius manibus, longe maiore niſu clamauit: Non taces, inquit, gladiator obſcene, quêm de ruina arena dimiſit? Non taces nocturne percuſſor, qui ne tum quidem, quū fortiter faceres, cum

pura muliere pugnasti? cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuersorio puer est? Subduxisti te, inquam, à præceptoris colloquio. Quid ego, homo stultissime, facere debui, quum fame morerer? an videlicet audirem sententias, id est, vitrea fracta, & somniorum interpretamenta? Multo me turpior es tu hercule, qui, vt foris cenares, poetam laudasti. Itaque ex turpissima lite in risum diffusi, pacatius ad reliqua secessimus. * Rursus in memoriam reuocatus iniuriæ, Ascylte, inquam, intellego nobis conuenire non posse. itaque communes sarcinulas partiamur, ac paupertatem nostram priuatis quęstibus temtemus expellere. Et tu literas scis, & ego, ne quæstibus tuis obstem, aliquid aliud promittam, alioqui mille caussæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus different. Non recusauit Ascyltos, &, Hodie, inquit, quia tanquam scholastici ad cenam promisimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi prospiciam, & aliquem fratrem.

Tardum eſt, inquam, differre quod placet. *Hanc tam præcipitem diuiſionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gnitone meo rationem diducerem. * Poſtquam luſtraui oculis totam vrbem, in caellulam redii, oſculiſque tandem bona fide exactis, alligo artiſſimis complexibus puerum, fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, quum Aſcyltos furtim ſe foribus admouit, diſcuſſiſq; fortiſſime clauſtris inuenit me cum fratre ludentem. riſu itaque plauſuque caellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit. &, Quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſti contubernium facis? nec ſe ſolum intra verba continuit, ſed lorum de pera ſoluit, & me cœpit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus dictis, Sic diuidere cum fratre nolito. ***

ENCOLPIVS. Veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerum venalium, non quidem precioſarum, ſed tamē quarum fidem male am-

bulan-

bulantem obſcuritas temporis facilime tegeret. Quum ergo & ipſi raptum latrocinio pallium detuliſſemus , vti occaſione oportuniſſima cœpimus, atque in quodam angulo laciniam extremam concutere , ſi quem forte emtorem ſplendida veſtis poſſet adducere. Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite propius acceſſit, ac diligentius conſiderare pallium cœpit , inuicem Aſcyltos iniecit contemplationem ſuper humeros ruſtici emtoris, ac ſubito exanimatus conticuit. ac ne ipſe quidem ſine aliquo metu hominem conſpexi. nam videbatur ille mihi eſſe qui tuniculã in ſolitudine inuenerat. plane is ipſe erat. Sed quum Aſcyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tamquam emtor propius acceſſit, detraxitq; humeris laciniam & diligentius tenuit. O luſum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec ſuturæ quidem attulerat ruſticus curioſas manus, ſed tamquam mendici ſpolium etiam faſtidioſe venditabat. Aſcyltos poſtquam depoſitum eſſe inuiolatum

vidit, & perſonam vendentis contemtam, ſeduxit me paullulum à turba: &, Scis, inquit, frater, rediiſſe ad nos theſaurum de quo querebar? Illa eſt tunicula adhuc, vt apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem noſtram vindicamus? Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam quod fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negaui circuitu agendum, ſed plane iure ciuili dimicandum, vt ſi nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
Ipſi qui Cynica traducunt tempora cena,
Nonnumquã numis vendere verba ſolent.
Ergo iudicium nihil eſt niſi publica merces,
Atq; eques in cauſſa qui ſedet, emta probat.

Contra Aſcyltos leges timebat: &, Quis, aiebat, hoc loco nos nouit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi plane placet emere, quamuis noſtrum ſit, quod agnoſcimus, & paruo ære recuperare potius theſaurum, quam in ambiguam litem deſcendere. Sed præ-

ter

ter vnum dipondium ſicilicumq;, quibus lupinos deſtinaueramus mercari, nihil ad manum erat. Itaq; ne interim præda diſcederet, vel minoris pallium addicere placuit, vt pretium maioris compendii leuiorem faceret iacturam. Quum primũ ergo explicuimus mercem, mulier operto capite, quæ cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligentius ſignis, iniecit vtramque laciniæ manum, magnaque vociferatione, latrones tenere clamauit. Contra, nos perturbati, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem inuidia proclamare, noſtra eſſe ſpolia quæ illi poſſiderent. Sed nullo genere par erat cauſſa noſtra, & conciones, quæ ad clamorem confluxerant, noſtram, ſcilicet de more, ridebant inuidiam, quod pro illa parte vindicabant pretioſiſſimam veſtem, pro hac pannuciã ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Aſcyltos bene riſum diſcuſſit: qui ſilentio facto, Videmus, inquit, ſuam cuique rem eſſe cariſſimam, reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant.

Etſi ruſtico mulieriq; placebat permutatio, aduocati tamen iam pæne nocturni, qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant vti apud ſe vtraque deponerentur, ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur in controuerſiam eſſe, ſed longe aliud quæri, in vtra parte ſcilicet latrocinii ſuſpicio haberetur. Iam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex concionibus caluus tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat aliquando & ad cauſas agere, inuaſerat pallium, exhibiturumque craſtino die affirmabat. Cæterum apparebat nihil aliud quæri, niſi vt ſemel depoſita veſtis inter prędones ſtrangularetur, & nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. Idem plane & nos volebamus. Itaque vtriuſque partis votum caſus adiuuit. Indignatus enim ruſticus, quod nos centonem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querela iuſſit pallium deponere quod ſolum litem faciebat. Ergo recuperato, vt putabamus, theſauro in diuerſorium præcipites abimus, præ-

clusiſ-

cluſiſque foribus ridere, acumen non minus concionum, quam calumniantium cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Nolo; quod cupio, ſtatim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

* *

Sed vt primũ beneficio Gnitonis præparata nos impleuimus cena, hoſtium ſatis audaci ſtrepitu impulſum exſonuit. Cum & ipſi ergo pallidi rogaremus, quis eſſet, Aperi, inquit, iam ſcies. Dum loquimur, ſera ſua ſponte delapſa cecidit, recluſæque ſubito fores admiſerunt intrãtem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paullo ante cum ruſtico ſteterat: &, Me deriſiſſe, inquit, vos putabitis. ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacra ante cryptam turbaſtis. ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque vt vobiſcum liceat loqui. nolite perturbari. nec accuſat errorem veſtrum, nec punit. immo potius miratur quis deus iuuenes tam vrbanos in ſuam regionem detulerit. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem aſſentationem flectentibus, intrauit

trauit ipſa vna comitata virgine, ſedenſque ſuper torum meum, diu fleuit. ac ne tunc quidem nos vllum adiecimus verbum, ſed attoniti exſpectauimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis, QVARTILLA. Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas, & anteceſſura latrocinia didiciſtis? miſereor medius fidius veſtri: neque enim impune quiſquam, quod non licuit, adſpexit. vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt facilius poſſis Deum quam hominem inuenire. ac ne me putetis vltionis cauſſa huc veniſſe, ætate magis veſtra commoueor, quam iniuria mea. Imprudentes enim, vt adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus. Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, vt tertianæ etiam impetum timerem. & ideo medicinam ſomno petii, iuſſaque ſum vos perquirere, atque impetum morbi monſtrata ſubtilitate lenire. Sed de remedio non

tam

tam valde laboro. maior enim in præcordiis dolor ſæuit, qui me vſque ad neceſſitatem mortis deducit. ne ſcilicet iuuenili impulſi licentia, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, deorumq; conſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque & oro, ne nocturnas religiones, iocum riſumque faciatis, neue traducere velitis tot annorum ſecreta, quæ myſtæ vix omnes nouerunt. Secundum hanc deprecationem lacrymas rurſus effudit, gemitibuſque largis concuſſa tota facie ac pectore torum meum preſſit.

ENCOLPIVS.

Ego eodem tempore & miſericordia turbatus & metu, bonum animum habere eam iuſſi, & de vtroque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quemquam vulgaturum, & ſi quod pręterea aliud remedium ad tertianam Deus illi monſtraſſet, adiuuaturos nos diuinam prouidētiam vel periculo noſtro. Hilarior poſt hanc pollicitationem facta mulier, baſiauit me ſpiſſius, & ex lacrymis in riſum mota deſcēdentes ab aure capillos meos dentata manu duxit:

QVARTVRA.

&, Facio, inquit, indutias vobiſcum,

biſcum, & à conſtituta lite dimitto. Quod ſi non adnuiſſetis de hac medicina quam peto, iam parata erat in craſtinum turba, quæ & iniuriam meam vindicaret, & dignitatem.

Contemni, turpe eſt; legem donare, ſuperbum.
Hoc amo, quod poſſum qua libet ire via.
Nam ſane ſapiens contemtus iurgia flectit;
Et, qui non iugulat, victor abire ſolet.

ENCOLPIUS. Compoſitis deinde manibus in tãtum repente riſum effuſa eſt, vt timeremus. idẽ ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. idem virguncula quæ vna intrauerat. Omnia mimico riſu exſonuerant, quum interim nos quæ tam repẽtina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo noſmetipſos, modo mulieres intueremur. *

QUARTILLA. Ideo vetui hodie in hoc diuerſorio quemquam mortalium admitti, vt remedium tertianæ ſine interpellatione à vobis acciperem.

ENCOLPIUS. Vt hæc dixit Quartilla, Aſcyltos quidem paulliſper obſtupuit: ego autem frigidior hieme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius exſpectarem, comitatus faciebat. Tres enim

erant

erant mulierculæ, ſi quid vellent conari, infirmiſſimæ, ſcilicet contra nos, quibus ſi nil aliud, virile ſexus eſſet, quod auxiliaretur. Et præcincti certe altius eramus: immo ego ſic iam paria compoſueram, vt ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Gniton cum virgine. *

ENCOLPIVS.

Tunc vero excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit obducier. Rogo, inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celerius conſice. neq; enim tam magnum facinus admiſimus, vt debeamus torti perire. *

Ancilla, quæ Pſiche vocabatur, lodiculam in pauimento diligenter extendit. * Sollicitauit inguina mea mille iam mortibus frigida. * Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum eſſe alienis interuenire ſecretis * duas inſtitas ancilla protulit de ſuris: alteraque pedes noſtros alligauit, altera manus. * * Aſcyltos iam deficiente fabularum contextu, Quid ergo, inquit, non ſum dignus qui

bibam? Ancilla riſu meo prodita comploſit manus, &, appoſui quidem, inquit, adoleſcens. ſolus tantum medicamentum ebibiſti? Itane eſt, inquit Quartilla, quicquid ſatyrii fuit Encolpius ebibit? * non indecenti riſu latera commouit. * Ac ne Gniton quidem vltimo riſum tenuit, vtique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. * Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam, & hinc Pſyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritium fidem, malas pungebat; illinc puella penicillo quod & ipſum ſatyrio tinxerat, Aſcylton opprimebat. *

Vltimo cinædus ſuperuenit myrtea ſubornatus gauſapila, cinguloque ſuccinctus, modo extortis nos clunibus cecidit, modo baſiis olidiſſimis inquinauit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, alteq; ſuccincta, iuſſit infelicibus dari miſſionem. *

Vterq; noſtrum religioſiſſimis iurauit verbis, inter nos periturum eſſe tam horribile ſecretum. * *

Intra-

Intrauerunt palæſtricæ quam plures, & nos lecitino perfuſos oleo refecerunt. Vtcumque igitur laſſitudine abiecta, cenatoria repetimus, & in proximam cællam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarũ apparatus ſplendidiſſime expoſitus. Iuſſi ergo diſcubuimus, & guſtatione mirifica initiati, vino etiam falerno inundamur. excepti etiam pluribus ferculis quum laberemur in ſomnum, Ita ne eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cum ſciatis Priapi genio peruigilium deberi? Quum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnũ laberetur, illa, quæ iniuria depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeroſq; ſopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra foriſque familia fecerat: atque alii circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus: lucernæ quoq; humore defectæ, tenue

& extremum lumen ſpargebant, cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: dumque inter argentum auidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum forte altius poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterq; & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe depræhenſos intellexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtetere tamquam olim dormiẽtes cœperunt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium, quum intrans cymbaliſtria & concrepans aera, omnes excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit. adiuuit hilaritatem comiſſantis cymbaliſtria. * * Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & plane illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc huc conuenite nunc spatalocinædi,
Pede tendite, cursum addite, conuolate planta,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu recisi.

Consumptis versibus suis im̃undissimo me basio conspuit: mox & super lectum venit, atque omni vi detexit recusanteis. Super inguina mea diu multumque frustra moluit. Perfluebant per frontem sudantis acaciæ riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrymas: sed ad vltimam perductus tristitiam, Quæso, inquam, domina, certe Embasicœtam iusseras dari. Complosit illa tenerius manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis vernilitæ fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum Embasicœtam vocari? Deinde ne contubernali meo melius succederet, Per fidem, inquam, vestram Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Ascylto Embasicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutauit, transituq; ad comitem meum facto, clunibus eum

& extremum lumen ſpargebant, cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: dumque inter argentum auidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum forte altius poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterq; & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe depræhenſos intellexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtetere tamquam olim dormiẽtes cœperunt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium, quum intrans cymbaliſtria & concrepans aera, omnes excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit. adiuuit hilaritatem comiſſantis cymbaliſtria. * * Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & plane illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc

Huc huc conuenite nunc ſpatalocinædi,
Pede tendite, curſum addite, conuolate planta,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu reciſi.

Conſumptis verſibus ſuis im̃undiſſimo me baſio conſpuit: mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſanteis. Super inguina mea diu multumque fruſtra moluit. Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrymas: ſed ad vltimam perductus triſtitiam, Quæſo, inquam, domina, certe Embaſicœtam iuſſeras dari. Complosit illa tenerius manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis vernilitæ fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum Embaſicœtam vocari? Deinde ne contubernali meo melius ſuccederet, Per fidem, inquam, veſtram Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutauit, tranſituq; ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſ-

baſiiſque diſtriuit. Stabat inter hæc Gniton, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaque conſpicata cum Quartilla, cuius eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quæſiuit. Quum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit; vocatumq; ad ſe in oſculum applicuit: mox manum etiam demiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, belle cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum, diaria non ſumo. Cum hoc diceret, ad aurem eius Pſyche ridens acceſſit, & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, deuirginetur Pannichis noſtra? Continuoq; producta eſt puella ſatis bella, & quę non plus quam ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ primum cum Quartilla in cællam venerat noſtram. Plaudentibus ergo vniuerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gnitona verecũdiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris

patientiæ legem poſſet accipere. Ita? inquit Quartilla; minor eſt iſta quam ego fui, cum primum virum paſſa ſum? Iunonem meam iratam habeam, ſi vmquam me meminerim virginem fuiſſe. nam & infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud, vt dicatur, Poſſe taurum tollere quæ vitulum ſuſtulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale. Iam Pſyche puellæ caput inuoluerat flammeolo: iam Embaſicœtas præferebat facem; iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque ingeſta exornauerant veſte: Tum Quartilla iocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptumque Gnitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem triſtis expauerat nuptiarum nomen. Itaque, quum incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami, & inprimis Quartilla per rimam improbe

diductam applicuerat oculum curioſum, luſumq; puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit: & quia conſiderantium heſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat, cõmouebat valgiter labra, & me tamquã furtiuis ſubinde oſculis verberabat. * Abiecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem. ***

DE COENA TRIMALCHIONIS ET LAVTITIIS.

Videmus ſenem caluum tunica veſtitum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæ pretium, ad ſpectaculum duxerant, quam ipſe paterfamiliæ, qui ſoleatus pila ſparſiua exercebatur: nec eam amplius repetebat quæ terram contigerat, ſed follem plenum habebat ſeruus, ſufficiebatque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nã duo ſpadones in diuerſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luſu expellente vibrabant, ſed eas quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lauticias, Trimalchio lautiſſi-

mus

mus homo digitos cõcrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam popoſcit ad manus, digitoſque paullulũ aſperſos, in capite pueri terſit. Longum erat ſingula excipere. Itaque intrauimus balneum, & ſudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalchio vnguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gauſapa, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo delitiæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalchione deformior. Quum ergo afferretur, ad caput eius cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tamquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere cantauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat hoſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea piſum purgabat. Su-

eſſe peccatum ſuum, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X.H.S. Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatoremq; in prætorio aureos numerantem deprecati ſumus ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam iactura me mouet, inquit, quam neglegentia nequiſſimi ſerui. Veſtimenta accubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed iã ſemel lota. quidquid ergo eſt dono vobis. Obligati tã grandi beneficio cum intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupẽtibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexãdrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio,

ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci: paratiſſimus puer, non minus me acido cantico excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret. pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde laudata. Nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalchionem, cui locus nouo more primus ſeruabatur. Cæterum in promulſidari aſellus erat Corinthius cũ biſaccio poſitus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inſcriptum erat & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati, ſuſtinebãt glires melle & papauere ſparſos. fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, quum ipſe Trimalchio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſq; in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput,

circa-

bibam? Ancilla riſu meo prodita complosit manus, &, appoſui quidem, inquit, adoleſcens. ſolus tantum medicamentum ebibiſti? Itane eſt, inquit Quartilla, quicquid ſatyrii fuit Encolpius ebibit? * non indecenti riſu latera commouit. * Ac ne Gniton quidem vltimo riſum tenuit, vtique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. * Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam, & hinc Pſyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritium fidem, malas pungebat; illinc puella penicillo quod & ipſum ſatyrio tinxerat, Aſcylton opprimebat. *

Vltimo cinædus ſuperuenit myrtea ſubornatus gauſapila, cinguloque ſuccinctus, modo extortis nos clunibus cecidit, modo baſiis olidiſſimis inquinauit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, alteq; ſuccincta, iuſſit infelicibus dari miſſionem. *

Vterq; noſtrum religioſiſſimis iurauit verbis, inter nos periturum eſſe tam horribile ſecretum. * *

Intra-

Intrauerunt palæſtricæ quam plures, & nos lecitino perfuſos oleo refecerunt. Vtcumque igitur laſſitudine abiecta, cenatoria repetimus, & in proximam cællam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarũ apparatus ſplendidiſſime expoſitus. Iuſſi ergo diſcubuimus, & guſtatione mirifica initiati, vino etiam falerno inundamur. excepti etiam pluribus ferculis quum laberemur in ſomnum, Ita ne eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cum ſciatis Priapi genio peruigilium deberi? Quum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnũ laberetur, illa, quæ iniuria depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeroſq; ſopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra foriſque familia fecerat: atque alii circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus: lucernæ quoq; humore defectæ, tenue

& extremum lumen ſpargebant, cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: dumque inter argentum auidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum forte altius poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterq; & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe depræhenſos intellexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtetere tamquam olim dormiẽtes cœperunt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium, quum intrans cymbaliſtria & concrepans aera, omnes excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit. adiuuit hilaritatem comiſſantis cymbaliſtria. ** Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & plane illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc

Huc huc conuenite nunc spatalocinædi,
Pede tendite, cursum addite, conuolate planta,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu recisi.

Consumptis versibus suis im̃undissimo me basio conspuit: mox & super lectum venit, atque omni vi detexit recusanteis. Super inguina mea diu multumque frustra moluit. Perfluebant per frontem sudantis acaciæ riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrymas: sed ad vltimam perductus tristitiam, Quæso, inquam, domina, certe Embasicœtam iusseras dari. Complosit illa tenerius manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis vernilis fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum Embasicœtam vocari? Deinde ne contubernali meo melius succederet, Per fidem, inquam, vestram Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Ascylto Embasicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutauit, transituq; ad comitem meum facto, clunibus eum basiis-

baſiiſque diſtriuit. Stabat inter hæc Gniton, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaque conſpicata cum Quartilla, cuius eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quæſiuit. Quum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit; vocatumq; ad ſe in oſculum applicuit: mox manum etiam demiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, belle cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum, diaria non ſumo. Cum hoc diceret, ad aurem eius Pſyche ridens acceſſit, & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, deuirginetur Pannichis noſtra? Continuoq; producta eſt puella ſatis bella, & quę non plus quam ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ primum cum Quartilla in cellam venerat noſtram. Plaudentibus ergo vniuerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gnitona verecũdiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris

patien-

patientiæ legem posset accipere. Ita? inquit Quartilla; minor est ista quam ego fui, cum primum virum passa sum? Iunonem meam iratam habeam, si vmquam me meminerim virginem fuisse. nam & infans cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud, vt dicatur, Posse taurum tollere quæ vitulum sustulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in secreto frater acciperet, consurrexi ad officium nuptiale. Iam Psyche puellæ caput inuoluerat flammeolo: iam Embasicœtas præferebat facem; iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque ingesta exornauerant veste: Tum Quartilla iocantium quoque libidine accensa, & ipsa surrexit, correptumque Gnitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem tristis expauerat nuptiarum nomen. Itaque, quum inclusi iacerent, consedimus ante limen thalami, & inprimis Quartilla per rimam improbe

diductam applicuerat oculum curioſum, luſumq; puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit: & quia conſiderantium heſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat, cõmouebat valgiter labra, & me tamquã furtiuis ſubinde oſculis verberabat. * Abiecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem. ***

DE COENA TRIMALCHIONIS ET LAVTICIIS.

Videmus ſenem caluum tunica veſtitum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæ pretium, ad ſpectaculum duxerant, quam ipſe paterfamiliæ, qui ſoleatus pila ſparſiua exercebatur: nec eam amplius repetebat quæ terram contigerat, ſed follem plenum habebat ſeruus, ſufficiebatque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nã duo ſpadones in diuerſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luſu expellente vibrabant, ſed eas quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lauticias, Trimalchio lautiſſi-

mus

mus homo digitos cōcrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam popoſcit ad manus, digitoſque paullulū aſperſos, in capite pueri terſit. Longum erat ſingula excipere. Itaque intrauimus balneum, & ſudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalchio vnguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gauſapa, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo delitiæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalchione deformior. Quum ergo afferretur, ad caput eius cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tamquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere cantauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat hoſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea piſum purgabat. Su-

per limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes ſalutabat. Ceterum ego dum omnia ſtupeo, pæne reſupinatus crura mea fregi. ad ſiniſtram enim intrantibus non longe ab hoſtiarii cella,. canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque quadrata litera ſcriptum, CAVE. CAVE. CANEM. Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalchio capillatus caduceum tenebat, Mineruaq; ducente tenia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didiciſſet, dein diſpenſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente vero iam porticu leuatum mēto in tribunal excelſum Mercurius capiebat. Præſto erat Fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcæ aurea penſa torquentes. Notaui etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædicula erant Lares argentei poſiti, Veneriſq; ſignum mar-

marmoreum, & pixis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. Interrogare ego atriensem cœpi, quas in media picturas haberent. Iliada, & Odysseam, inquit. Iam ad triclinium veneramus. in cuius parte prima procurator rationes accipiebat: &, quod præcipue miratus sum, in postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum imam partem quasi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat scriptum, G. POMPEIO. TRIMALCHIONI. VI VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in vtroque poste defixæ; quarum altera, si bene memini, hoc habebat inscriptum:

III. ET PRIDIE KAL. IAN.
G. NOSTER FORAS CENAT.

altera Lunæ cursum stellarumque VII. imagines pictas, & qui dies boni, quiq; incommodi essent distinguente bulla notabantur. Ceterum vt mouimus dextros gressus, seruus nobis dispoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit vt se pœnæ eriperemus: nec magnum

esse

eſſe peccatum ſuum, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X.H.S. Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatoremq; in prætorio aureos numerantem deprecati ſumus ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam iactura me mouet, inquit, quam neglegentia nequiſſimi ſerui. Veſtimenta accubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed iã ſemel lota. quidquid ergo eſt dono vobis. Obligati tã grandi beneficio cum intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupẽtibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexãdrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio,

ſed

ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci: paratiſſimus puer, non minus me acido cantico excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret. pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde laudata. Nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalchionem, cui locus nouo more primus ſeruabatur. Cæterum in promulſidari aſellus erat Corinthius cũ biſaccio poſitus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inſcriptum erat & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati, ſuſtinebãt glires melle & papauere ſparſos. fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, quum ipſe Trimalchio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſq; in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput,

circa-

circaque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtrę manus annulum grandem ſubauratum, extremo vero articulo digiti ſequentis minorem, vt mihi videbatur, totum aureum, ſed plane ferreis velut ſtellis ferruminatū. Et ne has tantum oſtenderet diuitias, dextrum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi ſuaue erat in triclinium venire, ſed ne abſentiuus eſſem, omnem voluptatē mihi negaui. Permittitis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebintina & cryſtallinis teſſeris: notauiq; rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, aut nigris, aureos argenteoſque habebat denarios. Interim dum ille omnium * teſtorum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis repoſitorium allatum eſt cū corbe, in qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent

quæ

quæ incumbunt oua. Accessere continuo duo serui, & symphonia strepente scrutari paleam cœperunt, erutaque subinde pauonina oua diuisere conuiuis. Conuertit ad hanc cenam vultum Trimalchio: &, Amici, ait, pauonis oua gallinæ iussi supponi. Et me hercules timeo ne iam concepta sint. temptemus tamen si adhuc sorbilia sunt. Accipimus nos cochlearia, non minus selibras pendentia, ouaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem pene proieci partem meam: nam videbatur mihi iam in pullum coisse. Deinde vt audiui veterem conuiuam, Hîc nescio quid boni debet esse, persecutus putamen manu, pinguissimam ficedulam inueni piperato vitellio piperatam. Iam Trimalchio eadem omnia lusu intermisso poposcerat, feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet, mulsum sumeret, quum subito signum symphonia datur, & gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Cæterum inter tumultum, cum forte parapsis excidisset, & puer iacentem sustulisset, animaduertit Trimalchio,

chio, colaphiſque obiurgare puerum ac proiicere rurſus parapſidem iuſſit. Inſecutuſque eſt ſupellecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta ſcopis cœpit vertere. Laudatus propter elegantias dominus, Equum, inquit, Mars amat: itaq; iuſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari. * obit ei præ ædiſſimi ſerui minorem nobis æſtum ſua frequentia facient. Statim allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gipſatæ; quarum in ceruicibus pittacia erant affixa, cum hoc titulo, FALERNVM. OPIMIANVM. ANNORVM. CENTVM. Dum titulos perlegimus, complosit Trimalchio manus, &, Heu, inquit, ergo diutius viuit! verum eſſe vinum Opimianum præſto; heri non tam bonum poſui, & multo honeſtiores cenabant. Potantibus ergo, & accuratiſſimas nobis lauticias mirantibus, laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptam, vt articuli eius vertebræq; locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc quum ſuper menſam ſemel iterumque abiecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adiecit;

Heu,

Heu, heu nos miseros, quã totus homũcio nil est:
Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.
Ergo viuamus, dum licet esse bene.

Laudationem ferculum insecutum est, plane non pro exspectatione magnum. Nouitas tamen omnium conuertit oculos. Repositorium enim rotundum, duodecim habebat signa in orbe disposita, superque proprium conuenientemque materiæ structor imposuerat cibum: super arietem, cicer arietinum: super taurum, bubale frustum: super geminos, testiculos, ac renes; super cancrum, coronam: super leonem, ficum Africanam: super virginem, sericulam: super libram, stateram, in cuius altera parte striblita erat, in altera placenta: super scorpium * super sagittarium, odopetam: supra capricornum, locustam marinam: super aquarium, anserem: super pisces, duos mullos. In medio autem cespes cũ herbis excisus fauum sustinebat. Circumferebat Ægyptius puer clibano argẽteo panem, atque ipse etiam teterrima voce de laserpiciario mimo canticũ extorquet. Nos vt tristiores ad tam viles accessimus ci-

bos, Suadeo, inquit Trimalchio, cenemus; hoc eſt ius cenæ. Hæc vt dixit, ad ſymphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, ſuperioremque partem repoſitorij abſtulerunt. quo facto videmus infra, ſcilicet in altero ferculo, altilia & ſumina, leporemque in medio pinnis ſubornatum, vt Pegaſus videretur. Notauimus etiam circa angulos repoſitorii Marſyas IIII. ex quorũ veretriculis garum piperatum currebat ſuper piſces qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia cœptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur. Non minus & Trimalchio eiuſmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalchio lẽtiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam vrbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum, qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. at ille, qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat, Vides, inquit, illum qui obſo-

nium carpit? Carpus vocatur. Itaque quotieſcunque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat & imperat. Non potui amplius quicquam guſtare. Sed conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longe arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret. Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, quæ numos modio metitur. Et modo quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu eius panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cælum abijt, & Trimalchionis topanta eſt. ad ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe credet. *

*Cænam * Trimalchionis, ſi potes ingredere, & porcum ſic grauidari poſſe miraberis, niſi forte admirationem multiplex, ignota, & inaudita luxuria tollat.* * * *

Comprobamus factum, varioque ſermone garrimus, & poetarum cœpit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt: donec Trimalchio, Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto

diſertorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia.
Tuo palato cluſus pauo paſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi Gallus ſpado:
Ciconia etiam grata peregrina, hoſpita,
Pietaticultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit tuo.
Quo margarita cara tibi, baca Indica?
An vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi vt ſcintillent? probitas eſt carbunculos.
Aequum eſt induere nuptam ventũ textilem?
Palam proſtare nudam nebula linea?

* * *

TRIMALCHIO. *Fabrum fuiſſe, qui vitrea vaſa fecerit tenacitatis tantæ, vt non magis, quam aurea vel argentea, frangerentur. Quum ergo phialam huiuſmodi de vitro puriſſimo, & ſolo, vt putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo, Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, commendata manus artificis, accepta-*

acceptata deuotio donantis. Faber, vt admirationem intuentium verteret in stuporem, & sibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæsaris phialam recepit, eãque validius proiecit in pauimentũ tanto impetu, vt nec solidissima & constantissima aeris materia maneret illæsa. Cæsar autem ad hæc non magis stupuit, quam expauit. At ille de terra sustulit phialam; quæ quidem non fracta erat, sed collisa, ac si aeris substantia vitri speciem induisset. Deinde martiolum de sinu proferens, vitrum correxit aptissime, & tamquam collisum vas æneum crebris ictibus reparauit. Quo facto se cælum Iouis tenere arbitratus est, eo quod familiaritatem Cæsaris & admirationem omnium se promeruisse credebat. Sed secus accidit. Quæsiuit enim Cæsar, an alius sciret hanc condituram vitrorũ? Quod quum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens, quia si hoc artificium innotesceret, aurum & argentum vilescerent quasi lutum.

* * *

ENCOLPIVS.

Neque fax vlla in præsidio erat, quæ iter aperiret errantibus, nec silentium noctis iam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam in-

terdiu obſcura. Itaque cum hora pæne tota, per omnes ſcrupos gaſtrorumque eminentiū fragmenta traxiſſemus cruētos pedes, tamdem expliciti acumine Gnitonis ſumus. Prudens enim pridie, quum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnaſq; notauerat, certaq; liniamenra euicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anus enim ipſa inter diuerſitores diutius ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet: & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalchionis interueniſſet x. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandem feſtram admiſit. ****

Qualis nox fuit illa dii deæque,
Quam mollis torus! heſimas calentes;
Et transfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas, valete curæ:
Mortalis ego ſic perire cœpi.

Sine cauſſa gratulor mihi. Nam quum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus,

Aſcyl-

Aſcyltos omnis iniuriæ inuentor ſubduxit mihi noctepuerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatuſque liberius cum fratre non ſuo, ſiue non ſentiente iniuriam, ſiue diſſimulante, indormiuit alienis amplexibus oblitus iuris humani. Itaque ego vt experrectus pertrectaui gaudio diſpoliatum torum, ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitaui an vtrumque traijcerem gladio, ſomnumq; morti iungerem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gnitona quidem verberibus excitaui: Aſcylton autem truci intuens vultu; Quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti, & communem amicitiam, res tuas ocius tolle, & alium locum quem polluas, quære. Non repugnauit ille, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus: Age, inquit, nunc & puerum diuidamus. Iocari putabam diſcedētem. at ille gladium parricidali manu ſtrinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio compo-

ſui ad proeliandum gradũ. Inter hanc miſerorum dementiam infeliciſſimus puer tangebat vtriuſq; genua cum fletu, petebatque ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret, neve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis chariſſimæ ſacra. Quod ſi vtique, proclamabat, facinore opus eſt, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui. Inhibuimus ferrum poſt has preces: & prior Aſcyltos, Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam. Puer ipſe quem vult, ſequatur, vt ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalua libertas. Ego vetuſtiſſimam conſuetudinem putabam in ſanguinis pignus tranſiiſſe, nihil timui, immo conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique iudici litem: qui ne deliberauit quidem, vt videretur cunctatus, verum ſtatim ab extrema parte verbi conſurrexit, fratrem Aſcylton elegit. Fulminatus hac pronunciatione, ſicut eram ſine gladio, in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoriæ

inuidiſſem. Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos, & paulo ante cariſſimum ſibi commilitonem, fortunæq; etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abiectum.

Nomen amicitiæ, ſi quatenus expedit, heret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Quum fortuna manet, vultũ ſeruatis amici,
Quum cedit; turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcæna mimum, pater ille vocatur,
Filius hic, nomen diuitis ille tenet:
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſsimulata perit.

Nec diu tamen lacrimis indulſi, ſed veritus ne Menelaus etiam anteſcholanus inter cetera mala ſolum me in diuerſorio inueniret, collegi ſarcinulas, locumq; ſecretum & proximum litori mæſtus conduxi. Ibi triduo incluſus redeunte in animum ſolitudine atque contemtu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam: Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Aufugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ no-

mina mendicus, exſul, in diuerſorio Græcæ vrbis iacerem deſertus? Et quis hanc mihi ſolitudinẽ impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoq; confeſſione dignus exſilio: ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cuius anni ad teſſeram venierunt, quem tamquam puellam conduxit etiam qui virũ putauit. Quid ille alter, ô dij! qui tamq̃ togæ virilis ſtolam ſumpſit, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo fecit, qui poſtquam cõturbauit, & libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, &, pro pudor, tamquam mulier ſecutuleia, vnius noctis pactu omnia vendidit? Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti deridẽt ſolitudinem meam. ſed non impune. nam aut vir ego liberque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo iniuriæ meæ. Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires; mox in publicum proſilio, furentiſq; more omnes circumeo porticus. Sed cum attonito vultu efferatoque

toque

toque nil aliud quam cædem & ſanguinem cogito, frequentiuſq; manum ad capulum, quem deuoueram, refero, notauit me miles, ſiue ille planus fuit, ſiue nocturnus graſſator: &, Quid tu, inquit, commilito, ex qua legione es, aut cuius centuriæ? Cum conſtantiſſime & centurionem, & legionem eſſem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro phaecaſiati milites ambulant? Cum deinde vultu atque ipſa trepidatione mendacium prodidiſſem, ponere iuſſit arma, & malo cauere. Deſpoliatus ergo, immo præciſa vltione, retro ad diuerſoriū tendo, paullatimq; temeritate laſſata cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere. *

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia cernens
Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.

* *

Nequaquam recte faciet, qui cito credit.

Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, nemo Iouem pluris facit:

ſed

ſed omnes opertis oculis bona ſua computant. *

Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur. *

Quod non exſpectas, ex tranſuerſo fit, & ſuper nos Fortuna negotium curat.

*

Apes ideo pungunt, quia vbicumque dulce eſt, ibi & acidum inuenies. **

Semper hac in re qui vincitur, vincit.

*

Nemo noſtrum non peccat; homines ſumus, non dij.

Non multum oportet conſilio credere, quia ſuam habet fortuna rationem.

* * *

In pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabilem. nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis iniuria victas, & Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractaui. Iam vero Apellis, quam Græci monocromon appellant, etiam adoraui. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, vt crederes etiam animorum eſſe pictu-

picturam. Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis Deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naiada. Damnabat Apollo noxias manus, lyramq; reſolutam modo nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum amantium vultus, tamquam in ſolitudine exclamaui, Ergo amor etiam deos tangit? Iuppiter in cælo ſuo non inuenit quod eligeret, & peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit. Hylam Nympha prædata, imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad interdictum Herculem crediſſet. Apollo pueri vmbram reuocauit in florem, & omnes fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo complexus. At ego in ſocietatem recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorem. Ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intrauit pinacothecam ſenex canus, exercitati vultus, & qui videretur neſcio quid magnum promittere, ſed cultu non proinde ſpecioſus, vt facile appareret eum ex hac nota literatorum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent. Is ergo ad latus conſtitit meum, &, Ego, inquit, poeta ſum, & vt ſpero non humillimi *EVMOLPVS.*

ſpiri-

ſpiritus, ſi modo coronis aliquid credendũ eſt, quas ẽt ad imperitos deferre gratia ſolet. Quare ergo, inquis, tam male veſtitus es? Propter hoc ipſum. amor ingenij neminẽ vmq̃ diuitẽ fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fenore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto iacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat:
Sola ruinoſis horret facundia pannis,
Atque inopi lingua deſertas inuocat artes.

Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſtitere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diuerſa?) deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipſi tenent. Iactantur itaq;, quacumque ratione poſſunt, literarũ amatores, vt videantur illi quoq; infra pecuniam poſiti. * Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas. *

ENCOLPIVS. Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis, vt deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro & ipſis lenonibus doctior. *

In Aſiam quum à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, hoſpitium Pergami accepi: vbi cum libenter habitarem, non ſolum propter cultum ædicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitaui rationem, qua non eſſem patriſamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcumque enim in conuiuio de vſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehementer excandui, tam ſeuera triſtitia violari aures meas obſceno ſermone dolui, vt me mater præcipue, tamquam vnum ex philoſophis, intueretur. Iam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia eius ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum. * EVM PVS.

Forte cum in triclinio iaceremus, quia dies ſolemnis ludum artauerat, pigritiamque recedendi impoſuerat hilaritas longior, fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votum feci; &, Domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerum baſiauero, ita vt ille non ſentiat, cras illi par columbarum donabo.

Audi-

Audito voluptatis precio, puer ſtertere cæpit. Itaque adgreſſus ſimulantem aliquot baſiolis inuaſi. Contentus hoc principio, bene mane ſurrexi, electumq; par columbarum attuli exſpectanti, ac me voto exſolui. Proxima nocte, cum idem liceret, mutaui optionem: &, Si hunc, inquam, tractauero improba manu, & ille non ſenſerit, gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus vltro ſe admouit, &, puto, vereri cœpit ne ego obdormiſſem. Indulſi ergo ſollicito, totoque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui. Deinde, vt dies venit, attuli gaudēti quicquid promiſeram. Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem male dormientis: Dij, inquam, immortales, ſi ego huic dormienti abſtulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero aſturconem Macedonicum optimum donabo, cū hac tamen exceptione, ſi ille non ſenſerit. Numquam altiore ſomno ephebus obdormiuit. Itaque primum impleui lactentibus papillis manus, mox baſio inheſi,

deinde

deinde in vnum omnia vota coniunxi. Mane sedere in cubiculo cœpit, atque exspectare consuetudinem meam. Scis quanto facilius sit, columbas gallosque gallinaceos emere, quam asturconem: & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus suspectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis spatiatus, in hospitium reuerti, nihilque aliud quam puerum basiaui. At ille circumspiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexui, Rogo, inquit, domine, vbi est asturco? * Cum ob hanc offensam præclusissem mihi aditum quem feceram, iterum ad licentiam redij. Interpositis enim paucis diebus, cum similis nos casus in eandem fortunam retulisset, vt intellexi stertere patrem, rogare cœpi ephebum, vt reuerteretur in gratiam mecum, id est, vt pateretur satisfieri sibi, & cætera quæ libido distenta dictat. At ille plane iratus, nihil aliud dicebat, nisi hoc, Aut dormi, aut ego iam dicam patri. Nihil est tam arduum, quod nõ improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepsi tamen, & male repugnanti gaudium extorsi.

At ille non indelectatus nequitia mea, postquam diu questus est deceptum se & derisum, traductumque inter condiscipulos quibus iactasset censum meũ, Videris tamen, inquit, non ero tui similis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero, deposita omni offensa, cum puero in gratiam redij, vsusque beneficio eius in somnum delapsus sum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum gestientibus. Itaq; excitauit me sopitum; Et, Numquid vis? inquit. Et non plane iam molestum erat munus. Vtcumque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat, accepit. rursusque in somnum decidi gaudio lassus. Interposita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces suas: Aut dormi, aut ego iam patri dicam. * Erectus his sermonibus, consulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obscura, simulque caussiam desidiæ præsentis excutere, cur pulcherri-

ENCOLPIVS.

mæ ar-

mæ artes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet.

EVMOLPVS.

Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit. priſcis enim temporibus, quum adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diu lateret. Itaque hercules omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumque vis lateret, ętatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, vt aſtrorum cælique motus deprehenderet: & Chryſippus, vt ad inuentionem ſufficeret, ter helleboro animũ deterſit. Verum, vt ad plaſtas conuertar, Lyſippum ſtatuæ vnius lineamentis inherentem inopia exſtinxit: & Myron, qui pæne hominum animas, ferarumque ære comprehenderat, non inuenit heredem. At nos vino ſcortisq; demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere, ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantum docemus, & diſcimus. Vbi eſt dialectica? vbi aſtrono-

mia? vbi sapientiæ consultissima via? quis vmquam venit in templum, & votum fecit, si ad eloquentiam peruenisset? quis, si philosophiæ fontem inuenisset? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valitudinem petunt: sed statim, antequam limen Capitolij tangant, alius donum promittit, si propinquum diuitẽ extulerit: alius, si thesaurum effoderit: alius, si ad trecenties H-S. saluus peruenerit. Ipse Senatus, recti bonique præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere solet: & ne quis dubitet pecuniam concupiscere, Iouem quoque peculio exorat. Nolito ergo mirari, si pictura defecit, quũ omnibus dijs hominibusque formosior videatur massa auri, quam quicquid Apelles Phidiasve, Græculi delirantes, fecerunt. Sed video totum te in illa herere tabula, quæ Troiæ halosin ostendit: itaque conabor opus versibus pandere.

CATA-
CAVS-
MOSI-
LIACOS.

Iam decuma mæstos inter ancipites metus
Phrygas obsidebat messis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Quum Delio profante, cæsi vertices

Idæ

Idæ trahuntur; scissaq; in molem cadunt
Robora minacem quæ figurarent equum.
Aperitur ingens clostrum, & obducti specus,
Qui castra caperent. Huc decenni prælio
Irata virtus abditur. stipant graues
Equi recessus Danai, & in voto latent.
O patria! pulsas mille credidimus rates,
Solumq; bello liberum: hoc titulus fero
Incisus, hoc ad fata compositus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens.
In vota properant: fletibus manant genæ,
Mentisq; pauidæ gaudium lacrymas habet,
Quas metus abegit iamq; Neptuno sacer
Crinem solutus omne Laucoon replet
Clamore vulgus, mox reducta cuspide
Vterum notauit: fata sed tardant manus,
Ictusq; resilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inualidam manum,
Altaq; bipenni latera pertemtat. fremit
Captiua pubes intus, & dum murmurat,
Roborea moles spirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta, dum Troiam capit,
Bellumq; totum fraude ducebat noua.
Ecce alia monstra. celsa qua Tenedos mare
Dorso repellit, tumida consurgunt freta,
Vndaq; resultat scissa, tranquillo minor.

mia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via? quis vmquam venit in templum, & votum fecit, ſi ad eloquentiam perueniſſet? quis, ſi philoſophiæ fontem inueniſſet? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valitudinem petunt: ſed ſtatim, antequam limen Capitolij tangant, alius donum promittit, ſi propinquum diuitē extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H-S. ſaluus peruenerit. Ipſe Senatus, recti bonique præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Iouem quoque peculio exorat. Nolito ergo mirari, ſi pictura defecit, quū omnibus dijs hominibuſque formoſior videatur maſſa auri, quam quicquid Apelles Phidiasve, Græculi delirantes, fecerunt. Sed video totum te in illa herere tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit: itaque conabor opus verſibus pandere.

CATACAVSMOS ILIACOS.

Iam decuma mæſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Quum Delio profante, cæſi vertices

Idæ

Idæ trahuntur: scissaq; in molem cadunt
Robora, minacem quæ figurarent equum.
Aperitur ingens clostrum, & obducti specus,
Qui castra caperent. Huc decenni prælio
Irata virtus abditur. stipant graues
Equi recessus Danai, & in voto latent.
O patria! pulsas mille credidimus rates,
Solumq; bello liberum: hoc titulus fero
Incisus, hoc ad fata compositus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens.
In vota properant: fletibus manant genæ,
Mentisq; pauidæ gaudium lacrymas habet,
Quas metus abegit. iamq; Neptuno sacer
Crinem solutus omne Laucoon replet
Clamore vulgus, mox reducta cuspide
Vterum notauit: fata sed tardant manus,
Ictusq; resilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inualidam manum,
Altaq; bipenni latera pertemtat. fremit
Captiua pubes intus, & dum murmurat,
Roborea moles spirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta, dum Troiam capit,
Bellumq; totum fraude ducebat noua.
Ecce alia monstra. celsa qua Tenedos mare
Dorso repellit, tumida consurgunt freta,
Vndaq; resultat scissa, tranquillo minor.

Qualis silenti nocte remorum sonus
Longe refertur, quum premunt classes mare,
Pulsumq; marmor abiete imposita gemit.
Respicimus, angues orbibus geminis ferunt
Ad saxa fluctus: tumida quorum pectora,
Rates vt altæ, lateribus spumas agunt:
Dant caudæ sonitum: liberæ ponto iubæ
Consentiunt luminibus; fulmineum iubar
Incendit æquor, sibilisq; vndæ tremunt,
Stupuere mentes. infulis stabant sacri
Phrygioq; cultu gemina nati pignora
Lauconte, quos repente tergoribus ligant
Angues corusci. paruulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio sibi,
Vterq; fratri transtulit pias vices,
Morsq; ipsa miseros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmus auxiliator, inuadunt virum
Iam morte pasti, membraq; ad terram trahũt.
Iacet sacerdos inter aras victima,
Terramq; plangit. Sic profanatis sacris
Peritura Troia perdidit primum deos.
Iam plena Phœbe candidũ extulerat iubar,
Minora ducens astra radianti face,
Quũ inter sepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant clostra & effundunt viros.
Tentant in armis se duces, ceu vti solet

Duro

Duro remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicē, & altas quatere ad excurſum iubas.
Gladios retractant, commouent orbes manu,
Bellumq; ſumunt. hic graues alius mero
Obtruncat & continuat in mortem vltimam
Somnos, ab aris alius accendit faces,
Contraq; Troas inuocat Troiæ ſacra.

ENCOLPIVS.

Ex his qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miſerunt. At ille, qui plauſum ingenii ſui nouerat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego ne me poetam vocarent. Itaque ſubſecutus fugientem ad litus perueni: &, vt primum extra teli coniectum licuit conſiſtere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & ſæpius poetice quam humane locutus es. Itaque non miror ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, vt quotieſcumque cœperis à te exire, ſanguinem tibi à capite mittam. Mouit ille vultū, &, O mi, inquit, aduleſcens, non hodie primum auſpicatus ſum: immo quotiens theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hac me aduentitia

excipere frequentia ſolet. Ceterum, ne & tecum quoq; habeam rixandum toto die, mea ab hoc cibo abſtinebo. Immo, inquam ego, ſi eiuras hodiernam bilem, vna cenabimus. * mando ædicularum cuſtodi cenulæ officium. ** Video Gnitona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſumque. ſcires nõ libenter ſeruire. Itaque, vt experimentum oculorum caperem, conuertit ille ſolutum gaudio vultum & Miſerere, inquit, frater: vbi arma non ſunt, libere loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet ſæuitia pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium tua voluntate cecidiſſe. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis conſilia depræhenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gnitona, raptimque in hoſpitium meum peruolo. Præcluſis deinde foribus, inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrimis vultu meo cõtero. Diu vocem neuter inuenit. nam puer etiam ſingultibus crebris amabile

pectus

pectus quassauerat. O facinus, inquam, indignum quod amo te quamuis relictus; & in hoc pectore, quum vulnus ingens fuerit, cicatrix non est. Quid dicis peregrini amoris concessio? Dignus hac iniuria fui: Postquam se amari sensit, superciliũ altius sustulit * nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli; Sed nihil iam queror, nihil iam memini, si bona fide pœnitentiam emendas. Hæc quum inter gemitus lacrimasq; fudissem, detersit ille pallio vultum, &, Quæso, inquit, Encolpi, fidem memoriæ tuæ appello: Ego te reliqui, an tu prodidisti? Equidem fateor, & præ me fero, quũ duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exosculatus pectus sapiẽtia plenum, inieci ceruicibus manus, & vt facile intellegeret rediisse me in gratiam, & optima fide reuiuiscentem amicitiam, toto pectore adstrinxi. Et iam plena nox erat, mulierque cænæ mandata curauerat, quũ Eumolpus ostium pulsat. Interrogo ego, Quot estis? obiterque per rimam foris speculari diligẽtissime cœpi, num Ascyltos vna venisset. Demũ, vt solum

hoſpitem vidi, momento recepi. Ille vt ſe in grabatum reiecit, viditque Gnitona in conſpectu miniſtrantem, mouit caput, &, Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſit. Non delectauit me tam curioſum principium, timuiq; ne in cõtubernium recepiſſem Aſcylti parem Inſtat Eumolpus, & quum puer illi potionem dediſſet; Malo te, inquit, quam balneum totum: ſiccatoque auide poculo, negat ſibi vmquam acidius fuiſſe: Nam* & dum lauor, ait, pœne vapulaui, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare: & poſtquam de balneo tamquam de theatro eiectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Encolpion clamitare. Ex altera parte iuuenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, nõ minore clamoris indignatione Gnitona flagitabat. Et me quidẽ pueri, tamquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circumuenit cum plauſu & admiratione timidiſſima. habebat enim inguinũ pondus tam grande, vt ipſum hominẽ laciniam faſcini crederes. O iuuenem labo-

laboriosum! puto illum pridie incipere, postero die finire. Itaque statim inuenit auxilium. nescio quis enim eques Romanus, vt aiebant, infamis, sua veste errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, vt tam magna fortuna solus vteretur. At ego ne mea quidem vestimenta ab officioso recepissem, nisi notorem dedissem. tanto magis impedit inguina quam ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentissime vultum: iniuriis scilicet inimici nostri hilaris, commodis tristis. Vtcumque tamen, tamquam non agnoscerem fabulam, tacui, & cenæ ordinem explicui. * * *

Vile est quod licet, & animus errore lentus iniurias diligit. EVMOLPVS.

Ales Phasiacis petita Colchis,
Atque Afra volucres placent palato,
Quod non sunt faciles: at albus anser
Et pictis anas enouata pennis,
Plebeium sapit. vltimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit probatur
Mullus iam grauis est: amica vincit
Vxorem: rosa cinnamum veretur.

Quic-

Quicquid quæritur, optimum videtur.

ENCOLPIVS. Hoc eſt, inquam, quod promiſeras, ne quem hodie verſum faceres Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te numquam lapidauimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem ſynœcio potant, nomen poetæ olfecerit, totā concitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecā, aut balneum cogita. Sic me loquentem obiurgauit Gniton mitiſſimus puer, & negauit recte facere, quod ſeniori conuitiarer: ſimulque oblitus officii, menſam, quam humanitate poſuiſſem, cōtumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundiæq; verba, quæ formam eius egregie decebant. * O felicem, inquit, matrem tuam, quæ te talem peperit! Macte virtute eſto. Ratam facit miſturam cum ſapientia forma. Itaque ne putes te tot verba perdidiſſe, amatorem inueniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus & cuſtos etiam quo non iuſſeris, ſequar: nec iniuriam Encolpius accipit, alium amat. Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladiū,

Eumolpus ad Gnitonem.

alio-

alioquin quem animũ aduerſus Aſcylton ſumpſeram, eum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gnitona. Itaque extra cællam proceſſit, tamquam aquam peteret, iramque meā prudenti abſentia exſtinxit. Paullulum ergo intepeſcente ſæuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, quam eiuſmodi tibi vota proponas. & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus. vide quam non conueniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſaniæ, id eſt, ocius foras exi. Confuſus hac denuntiatione Eumolpus, non quæſiit iracundiæ cauſſam, ſed continuo limen egreſſus, obduxit repente hoſtium cellæ, meq; nihil tale exſpectantem incluſit, exemitque raptim clauem, & ad Gnitona inueſtigandum cucurrit. Incluſus ergo ſuſpendio vitam finire conſtitui: & iam ſemicinctio ſtanti ad parietē ſpondam iunxeram, ceruiceſq; nodo condebam, quum reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gnitone, meque à fatali iam meta reuocauit ad lucem. Gniton præcipue ex dolore in rabiem efferatus,

tollit

tollit clamorem, me vtraque manu impulsum præcipitat super lectum. Erras, inquit, Encolpi, si putas contingere posse vt ante moriaris. Prior cœpi, in Ascylti hospitio gladium quæsiui. Ego, si te non inuenissem, petiturus præcipitia fui: & vt scias non longe esse quærentibus mortem, specta inuicem quod me spectare voluisti. Hæc locutus, mercenario Eumolpi nouaculam rapit, & semel iterumq; ceruice percussa, ante pedes collabitur nostros. Exclamo ego attonitus, secutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Giton vlla erat suspicione vulneris læsus, neque ego vllum sentiebam dolorem. Rudis enim nouacula, & in hoc retusa, vt pueris discentibus audaciam tonsoris daret instruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam. Dũ hæc fabula inter amantes luditur, diuersitor cum parte cenulæ interuenit, contemplatusq; fœdissimam iacentiũ volutationem. Rogo, inquit, ebrij estis, an fu-

an fugitiui, an vtrumque? quis autem grabatū illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiua molitio? Vos mehercules, ne mercedē cællæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impune. iam enim faxo ſciatis non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Manicij. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? ſimulque os hominis palma excuſſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum potionibus liberum vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt, ſoluitque clamantis frontem & de cælla ſe eripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens rapit ligneum candelabrum, ſequiturq; abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vendicat. Fit concurſus familiæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpū excludo, redditaque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cælla vtor & nocte. Interim & coctores inſularijque mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridētibus plenum in oculos eius intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum præliantis componit: anus præcipue lippa-

ſordi-

sordidissimo linteo præcincta, soleis ligneis imparibus imposita, canem ingentis magnitudinis catena trahit, instigatq; in Eumolpum. Sed ille candelabro se ab omni periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramẽ valuæ, quod paullo ante ansa hostij disrupta laxauerat, fauebamque ego vapulanti. Gniton autem non oblitus misericordiæ suæ, reserandum hostium, succurrendumque periclitanti censebat. Ego, durante adhuc iracundia, nõ continui manum, sed caput miserantis stricto acutoq; articulo percussi, & ille flens quidem consedit in lectum: ego autem alternos opponebam foramini oculos, iniuriamque Eumolpo aduocationemque commodabam: & veluti quodam cibo me replebam: quũ procurator insulæ Bargates à cęna excitatus, à duobus lecticarijs in mediam noxam perfertur: nam erat etiam pedibus æger. Is, vt rabiosa barbaraq; voce in ebrios fugitiuosque diu perorauit, respiciens ad Eumolpum, O poetarum, inquit, disertissime, tu eras? & non discedunt ocius nequissimi serui, manus-

Bargates procurator ad Eumolpum.

manuſque continent à rixa? *

Contubernalis mea mihi faſtum facit. Ita,ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem. *

Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, intrat ſtabulũ præco cum ſeruo publico,aliaque ſane modica frequẽtia, facemq; fumoſam magis quam lucidam quaſſans, hæc proclamauit: Puer in balneo paullo ante aberrauit, annorum circa xvj. criſpus, mollis,formoſus,nomine Gniton: Si quis eũ reddere aut commonſtrare voluerit, accipiet numos mille. Nec longe à præcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcoloria veſte, atq; in lance argentea indicium & fidem præferebat. Imperaui Gnitoni vt raptim grabatum ſubiret,annecteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat: ac, ſicut olim Vlyxes pro ariete adheſiſſet, extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Giton imperium, momentoque temporis inſeruit vinculo manus, & Vlyxem aſtu ſimillimo vicit. Ergo,ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſti-

mentis impleui, vniuſq; hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuraui. Interim Aſcyltos, vt pererrauit omnes cum viatore cællas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quo diligentius oppeſſulatas inuenit fores. Publicus vero ſerurus, inſertans cõmiſſuris ſecures, clauſtrorum firmitatem laxauit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum, petij vt ſaltem oſtẽderet fratrem; immo, vt fidem haberent fictæ preces, Scio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quo enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam: Præbeo ecce ceruicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos inuidiam; &, ſe vero nihil aliud quam fugitiuum ſuum dixit quærere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, vtique eius, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſeruus publicus tam languide agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectũ mittit, omniaq; etiam foramina parietum

ſcruta-

scrutatur. Subducebat Gniton ab ictu corpus, & reducto timidissime spiritu, ipsos scyniphes ore tangebat. Eumolpus autem, quia effractum hostiū cællæ neminē poterat excludere, irrumpit perturbatus, &, Mille, inquit, numos inueni: iam enim persequar abeūtem præconem, in potestate sua esse Gnitonem meritissima propositione monstrabo. Genua ego perseuerantis amplector, ne morientes vellet occidere: &, Merito, inquam, excandesceres, si posses proditum ostendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quo abierit, suspicari possum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Ascylto redde. Dum hæc ego iam credenti persuadeo, Gniton, collectione spiritus plenus ter continuo ita sternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuersus, saluere Gnitona iubet. Remota etiam culcita videt Vlyxem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere. Mox conuersus ad me, Quid est, inquit, latro? Ne depræhensus quidem ausus es mihi verum dicere? Immo, ni deus quidam huma-

narum rerum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, eluſus circa popinas errarem. * Gniton longe blandior, quam ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coartauit; mox palliolo ſuo laceratam mutauit veſtem, amplexuſque iam mitigatum, oſculis tamquam fomentis adgreſſus eſt: &, In tua, inquit, pater cariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gnitona tuum amas, incipe velle ſeruare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret, vtinam hibernum inuaderet mare! Ego enim omniũ ſcelerum materia; ego cauſſa ſum. Si perirem, conueniret inimicis. * * *

EVMOLPVS. Ego ſic ſemper & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tamquam non redituram conſumerem. * * *

ENCOLPIVS. Profuſis ego lacrimis rogo quæſoque vt mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius quo poſſit offendi. Tantum omnem ſcabitudinem animo, tanquam bonarũ artium magiſter, deleret

ſine

ſine cicatrice. Incultis aſperisq; regionibus diutius niues herent: aſt vbi ea aratro domeſacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira cõſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas prælabitur. Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio. Itaque, quod bene eueniat, expedite ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel ſi mauultis, ducite. Adhuc loquebatur, cum crepuit hoſtium impulſum, ſtetitque in limine barbis horrentibus nauta: &, Moraris, inquit, Eumolpe, tamquam propudium ignores. Haud mora, omnes conſurgimus, & Eumolpus quidem mercenarium ſuum iam olim dormientẽ exire cum ſarcinis iubet: Ego cum Gnitone quicquid erat, in altum compono, & adoratis ſideribus intro nauigium. * * Moleſtum eſt quod puer hoſpiti placet. Quid autem non commune eſt quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus etiam feras ducit ad pabulũ. Quid aquis dici formoſius poteſt? In publico

tamen manant. Solus ergo amor furtum potius quam præmium erit? Immo vero nolo habere bona, nisi quibus populus inuiderit. vietus & senex non erit grauis: etiã quum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet. Hoc vt infra fiduciam posui, fraudauique animum diffidentem, cœpi somnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repente quasi destruente fortuna constantiam meam, eiusmodi vox super constratum puppis congemuit: Ergo me derisit? At hæc quidem virilis & pæne auribus meis familiaris animum palpitantem percussit. Cæterum eadẽ indignatione mulier lancinata vlterius excanduit; &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gnitona imponeret, quam bene exsulem exciperet! Vterque nostrum tam inexspectato ictus sono amiserat sanguinem. Ego præcipue, quasi somnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremulisque manibus Eumolpi, iam in soporem labentis, laciniam duxi; &, Per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis est, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus

ille

ille moleste tulit; &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, vt super constratum nauis, occuparemus secretissimũ locum, ne nos patereris requiescere? Quid porro ad rem pertinet si dixero Licam Tarentinum esse dominum huiusce nauigii, qui Triphenam exsulem Tarẽtum ferat? Intremui post hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto, Aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Nam Gniton quidem super meum pectus positus diu animam egit; deinde vt effusus sudor vtriusque spiritum reuocauit, comprehẽdi Eumolpi genua, &, Miserere, inquam, morientium, id est, pro consortio studiorum commoda manum. Mors venit, quæ, nisi per te licet, potest esse pro munere. Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deasq; se neque scire quid acciderit, nec vllum dolum malũ consilio adhibuisse: sed mente simplicissima, & vera fide in nauigium comites induxisse, quo ipse iampridem fuerit vsurus. Quæ autem hîc insidiæ sunt? inquit, aut quis nobis Hannibal nauigat? Licas Tarentinus homo verecun-

dissimus, & non tantum huius nauigii dominus quod regit, sed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum conduxit. hic est Cyclops ille & archipirata, cui vecturam debemus: & præter hunc Triphena omnium feminarũ formosissima, quæ voluptatis caussa huc atque illuc vectatur. Hi sunt, inquit Gniton, quos fugimus: simulque raptim caussas odiorum & instans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confusus ille, & consilii egens iubet quemq; suam sententiam proponere: &, Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intrasse. Quærendum est aliquod effugium, nisi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immo, inquit Gniton, persuade gubernatori vt in aliquẽ portum nauem deducat, nõ sine præmio scilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in vltimis esse. Poteris hanc simulationem & lacrimis & vultus confusione obumbrare, vt misericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri posse, quia magna, inquit, nauigia por-

tibus ſe grauatim inſinuant, nec tam cito fratrem defeciſſe veriſimile erit. Accedit his quid forſitan Licas officii cauſſa viſere languentem deſiderabit. Vides quam valde nobis expediat vltro dominum ad fugientes accedere. Sed finge nauem ab ingenti poſſe curſu deflecti,& Licam nõ vtique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi naue, vt non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis. & quis nõ dare damnum languentibus volet? nudis. & quid erit aliud, quam ſeipſos proſcribere? Quin potius, inquam ego, ad temeritatem cõfugimus, & per funem lapſi deſcen- ENCOL-
dimus in ſcapham, præcioſoq; vinculo, PIVS.
reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arceſſo. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? Contentus ſum ſi nos deſcendentes adiuuerit caſus. Non imprudens conſilium, inquit Eumolpus, ſi aditũ haberet. Quis enim non euntes notabit? Vtique gubernator qui peruigil nocte ſiderum quoque motus cuſtodit. Et vtcumque

imponi vel dormienti poſſet, ſi per aliam partem nauis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipſa gubernacula dilabendum eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ cuſtodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctuq; iacere in ſcapha, nec poſſe inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri poſſit, interrogate audaciam veſtram. Nam quod ad meum quidem comitatũ attinet, nullum recuſo periculũ quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſſa quidem ſpiritum tamquam rem vacuam impendere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte numquid hoc placeat. Ego vos in duas iam pelles coniiciam, vinctoſq; loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cum ventum fuerit in portum, ſine vlla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. Ita

vero,

vero, inquam ego, tamquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter iniuriã facere, an tamquam eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit? Sed finge vna die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduerſa tempeſtas: quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & cartæ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes, ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula? Adhuc aliud quod iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite quod ego inueni. Eumolpus tamquam literarum ſtudioſus vtique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores à capillis vſque ad vngues. Ita tamquam ſerui Æthiopes, & præſto tibi erimus in tormentorum iniuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. Quin tu, inquit Gniton, & circumcide nos, vt Iudæi videamur: & pertunde aures, vt imitemur Arabes: & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet: tamquam hic ſolus color figuram poſſit peruertere,

tere,& non multa vna oportet conſentiant,& non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciẽ diutius durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adheſuram,quod frequenter etiam nõ accerſito ferrumine infigitur:age, nũquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere? numquid & crines calamiſtro conuertere? numquid & frontes cicatricibus ſcindere? numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere? numquid barbam peregrina ratione figurare? Color arte compoſitus inquinat corpus,non mutat. Audite quid dementi ſuccurrerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. Nec iſtud dii hominesque patiantur, Eumolpus exclamat, vt vos tam turpi exitu vitam finiatis. Immo potius facite quod iubeo: Mercenarius, inquit, meus, vt ex nouacula comperiſtis, tonſor eſt. hic continuo radat vtriuſque non ſolum capita, ſed etiam ſupercilia, ſequar ego, frontes notans inſcriptione ſo-

ne ſo-

ne ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puncti. Ita eædem literæ & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplicij teget. Non eſt dilata fallacia, ſed ad latus nauigij furtim proceſſimus, capitaque cum ſupercilijs denudanda tonſori prębuimus. Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus literis, & notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Vnus forte ex vectoribus, qui acclinatus lateri nauis exonerabat ſtomachum nauſea grauem, notauit ſibi ad lunam tonſorē intempeſtiuo inherentem miniſterio, exſecratuſque omen, quod imitaretur naufragorũ vltimum votum, in cubile reiectus eſt. Nos diſſimulata nauſeantis deuotione, ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentioq́; compoſito, reliquas noctis horas male ſoporati conſumpſimus.

* * *

Videbatur mihi ſecundum quietem *LICAS.* Priapus dicere, Encolpion, quem quæris, ſcito à me in nauem tuam eſſe perductum. Exhorruit Triphena: & Putes, inquit, vna nos dormiiſſe: nam & mihi

mihi ſimulacrum Neptuni quod Baiſtor aſylo notaueram, videbatur dicere, In naui Licæ Gnitona inuenies. Hinc ſcies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem eſſe diuinum, qui eiuſmodi ludibria facetiſſima ratione condemnat.

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus vmbris,
Non delubra Deûm, nec ab æthere numina mittunt,
Sed ſibi quiſque facit. nam quum proſtrata ſopore
Vrguet mēbra quies, & mens ſine pōdere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſæuit in vrbes;
Tela videt, verſaſq; acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuſo ſanguine campos.
Quid cauſas orare ſolent, legeſq; forumque,
Et pauido cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſumq; inuenit aurū.
Venator ſaltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euerſam periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix. dat adultera munꝰ.
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatio miſerorum vulnera durant.

Cæte-

Cæterum Licas vt Triphenæ ſomniū expiauit, Quis, inquit, prohibet nauigium ſcrutari, ne videamur diuinæ mentis opera damnare? Is, qui nocte miſerorum furtum depræhēderat, Aeſius nomine, ſubito proclamat, Ergo illi qui ſunt qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues neque capillos deponere, niſi cum pelago ventus iraſcitur. Excanduit Licas hoc ſermone turbatus; &, Ita ne, inquit, capillos aliquis in naue præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocius nocentes in mediū, vt ſciam quorum capitibus debeat nauigium luſtrari. Ego, inquit Eumolpus, hoc iuſſi; nec nō eodem futurus nauigio, auſpicium mihi feci; quia nocentes horridos longoſque habebant capillos, ne viderer de naue carcerem facere, iuſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul vt notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera apud communē amicam conſumpſerunt pecuniam

cuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentiſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonij mei reliquias olent. Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, temtantque viliſſimo ſanguine tutelam placare. Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi: Cęterum Gniton ſemel ictus, tam valde exclamauit, vt Triphenæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolum ergo turbata eſt, ſed ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Gniton mirabili forma exarmauerat nautas, cœperatque etiam ſine voce ſæuientes rogare, cum ancillæ pariter proclamant; Gniton eſt, Gniton, inhibete crudeliſſimas manus; Gniton eſt, Domina ſuccurre. Deflectit aures Triphena iam ſua ſponte credentes, raptimq; ad puerum deuolat. Licas, qui me optime nouerat, tanquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſiderauit, ſed continuo

ENCOLPIVS.

adin-

ad inguina mea luminibus deflexis, mouit officioſam manum: & Salue, inquit, Encolpi. Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inueniſſe originis indicem, cum homo prudentiſſimus cõfuſis omnibus corporis indiciórumque lineamentis, ad vnicum fugitiui argumentum tam docte peruenerit. Triphena lacrimas effudit decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captiuorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſummiſſius cœpit, quod ergaſtulum intercepiſſet errantes, aut cuius tam crudeles manus in hoc ſupplicium duraſſent: Meruiſſe quidem contumeliam aliquam fugitiuos, quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Licas, &, O te, inquit, feminam ſimplicem, tamquam vulnera ferro præparata literas biberint. Vtinam quidem hac ſe inſcriptione frontis maculaſſent! haberemus nos extremũ ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus & adumbrata inſcriptione deriſi. Volebat Triphena miſereri, quia non totam voluptatem per-

diderat: ſed Licas memor adhuc vxoris corruptæ, contumeliarumque quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexiſti, ô Triphena. nam imprudentes noxios in noſtrum induxere nauigium, & quid feciſſent, admonuerũt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide vt proſit illis ignoſci, quos ad poenam ipſe Deus deduxit. Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne, quod remiſero, patiar. Tam ſuperſtitioſa oratione Triphena mutata, negat ſe interpellare ſupplicium, immo accedere etiam iuſtiſſimę vltioni: nec ſe minus grandi vexatam iniuria, quam Licam, cuius pudoris dignitas in concione proſcripta ſit.

* * *

EVMOLPVS. Me vtpote hominem non ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntq; vt ſe reconciliarem aliquando amiciſſimis. Niſi forte putatis iuuenes caſu in has plagas incidiſſe, quũ omnis vector nihil prius quærat, quam cuius ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes ſatisfa-

isfactione lenitas, & patimini liberos omines ire sine iniuria quò destinant. Sæui quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, si quando poenitentia fugitiuos reduxit, & dedititiis hostibus parcimus. Quid vltra petitis? aut, quid vultis? In conspectu vestro supplices iacent, iuuenes, ingenui, honesti, &, quod vtroque potentius est, familiaritate vobis aliquando coniuncti. Si me hercules interuortissent pecuniam vestram, si fidem proditione læsissent, satiari tamen potuissetis hac poena quam videtis. Seruitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria poenarum lege proscriptos. Interpellauit deprecationem supplicis Licas, & Noli, inquit, caussam confundere, sed impone singulis modum. Ac primum omnium, si vltro venerunt, cur nudauere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non satisfactionem. Deinde si gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia fecisti, vt quos tuebaris, abscōderes? Ex quo apparet casu incidisse noxios in plagas, & te artem

quæsisse, qua nostræ animaduersionis impetum eluderes. Nam quod iuuidiam facis nobis, ingenuos honestosq; clamando, vide ne deteriorem facias confidentia caussam. Quid debent læsi facere, vbi rei ad poenam confugiunt? At enim amici fuerunt nostri; eo maiora meruerunt supplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paullominus quam parricida. Resoluit Eumolpus tam iniquam declamationem, &, Intellego, inquit, nihil magis obesse iuuenibus miseris, quam quod nocte deposuerunt capillos: hoc argumento incidisse in nauem videntur, nō venisse. Quod velim tam candide ad vestras aures perueniat, quam simpliciter gestum est. Voluerunt enim antequam conscenderent, exonerare capita molesto & superuacuo pondere, sed celerior ventus distulit curationis propositum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere vbi inciperent quod placuerat vt fieret: quia nec omen, nec legem nauigantium nouerant. Quid, inquit Licas, attinuit supplices radere? nisi forte miserabiliores calui solent esse.

eſſe. quamquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ſora Salamandra ſupercilia tua excuſſit: cui Deo crinem vouiſti: Pharmace, reſponde, Obſtupueram ergo ſupplicii metu pauidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiã æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero ſpongia vda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactũ per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium ſe ira conuertit Negat Eumolpus paſſurum ſe vt quiſquam ingenuos contra fas legemque contaminet; interpellatque ſæuientium minas, non ſolum voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquã pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Triphenæ manus, vſurum me viribus meis clara liberaq; voce clamaui, ni abſtineret à Gnitone

quæſiſſe, qua noſtræ animaduerſionis impetum eluderes. Nam quod iuuidiam facis nobis, ingenuos honeſtoſq; clamando, vide ne deteriorem facias confidentia cauſſam. Quid debent læſi facere, vbi rei ad poenam confugiunt? At enim amici fuerunt noſtri; eo maiora meruerunt ſupplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paullominus quam parricida. Reſoluit Eumolpus tam iniquam declamationem, &, Intellego, inquit, nihil magis obeſſe iuuenibus miſeris, quam quod nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in nauem videntur, nõ veniſſe. Quod velim tam candide ad veſtras aures perueniat, quam ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim antequam conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſuperuacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere vbi inciperent quod placuerat vt fieret: quia nec omen, nec legem nauigantium nouerant. Quid, inquit Licas, attinuit ſupplices radere? niſi forte miſerabiliores calui ſolent eſſe.

eſſe. quamquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ſora Salamandra ſupercilia tua excuſſit: cui Deo crinem vouiſti: Pharmace, reſponde, Obſtupueram ergo ſupplicii metu pauidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiã æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero ſpongia vda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactũ per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium ſe ira conuertit Negat Eumolpus paſſurum ſe vt quiſquam ingenuos contra fas legemque contaminet; interpellatque ſæuientium minas, non ſolum voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquã pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Triphenæ manus, vſurum me viribus meis clara liberaq; voce clamaui, ni abſtineret à Gnitone iniu-

iniuriam mulier damnata, & in toto nauigio ſola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Licas, indignaturque quod ego relicta mea cauſſa tantum pro alio clamo. Nec minus Triphena contumelia ſæuit accenſa, totiuſque nauigii turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus, diſtribuit: illinc Triphenæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, vno tantum gubernatore relicturum ſe nauis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perſeuerat dimicantium furor; illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ſemimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex proelio pedem: nec tamen cuiuſquam ira laxatur. Tunc fortiſſimus Gniton ad virilia ſua admouit nouaculam infeſtam, minatus ſe abſciſurum tot miſeriarum cauſſam: Inhibuitq; Triphena tam grande facinus, non diſſimulata miſſione. Sæpius ego cultrum tõſo-

rium super iugulum meum posui, non magis me occisurus , quam Gniton, quod minabatur, facturus. audacius ille tamen tragœdiam implebat, quia sciebat se illum habere nouaculã, qua iam sibi ceruicem præciderat. Stante ergo vtraque acie, quum appareret futurum nõ stlatarium bellum, ægre expugnauit gubernator, vt caduceatoris more Triphena indutias faceret. Data ergo acceptaq; patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela nauigii raptum, atq; in colloquium venire ausa;

Quis furor, exclamat, pacẽ cõuertit in arma?
Quid nostra meruere manus? non Troius hostis
Hac in classe vehit decepti pignus Atridæ;
Nec Medea furens fraterno sanguine pugnat:
Sed contemtus amor vires habet, & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis euocat armis?
Cui non est mors vna satis? ne vincite pontũ,
Gurgitibusq; feris altos immittite fluctus.

Hæc vt turbata clamore mulier effudit, hesit paullisper acies, reuocatæq; ad pacem manus intermisere bellum. Vtitur pœnitẽtiæ occasione dux Eumolpus, & castigato ante vehementis-

ſime Lica, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat: Ex tui animi ſententia; neque iniuriam tibi factam à Gnitone quereris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt, obiicies, vindicabiſve, aut vllo alio genere perſequẽdum curabis: & vt nihil imperabis puero regugnanti, non amplexum, non oſculum, non coitum Venere conſtrictum, niſi pro qua re præſentes numeraueris denarios centum. Item Lica ex tui animi ſententia, vt tu Encolpion nec verbo cõtumelioſo inſequeris, nec vultu, neq; quæris vbi nocte dormiat; aut ſi quæſieris, pro ſingulis iniuriis numerabis præſentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus vniuerſis odia detumeſcunt, epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate concilium. Exſonat ergo cantibus totũ nauigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exſultantes quærebat ſuſcina piſces: alius hamis blan-

blandientibus cõuellebat prædam repugnãtem. Ecce etiam per antemnam pelagiæ conſederant volucres, quas tectis harundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pinnaſq; per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Licas redire mecũ in gratiam cœperat; iam Triphena Gnitona extrema parte potionis ſpargebat, quum Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in caluos ſtigmoſoſq; iaculari; donec conſumta frigidiſſima vrbanitate, rediit ad carmina ſua; cœpitque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidere capilli:
Vernanteſq; comas triſtis adedit hiems.
Nunc vmbra nudata ſua iam tempora mærẽt:
Areaq; attritu ridet aduſta pilis.
O fallax natura deûm: quæ prima dediſti
Aetati noſtræ gaudia, prima rapis.
Infelix, modo crinibus nitebas
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:
At nunc leuior ære, vel rotundo
Horti tubere quod creauit vnda,
Ridentes fugis & times puellas.

Vt mortem citius venire credas,
Scito iam capitis perisse partem.

Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, quum ancilla Triphenæ Gnitona in partem nauis inferiorem ducit, corimbioque dominæ pueri adornat caput. Immo supercilia etiam profert de pixide, scitеque iacturæ lineamenta sequuta, totam illi formam suam reddidit Agnouit Triphena verum Gnitona: lacrimisq; turbata, tunc primum bona fide puero basium dedit. Ego, etiam si repositum in pristinum decorem puerum gaudebam, abscondebam tamen frequētius vultum, intellegebamque me non tralatitia deformitate esse insignitum, quem alloquio dignum nec Licas quidem crederet. Sed huic tristitiæ eadem illa succurrit ancilla, seuocatumque me non minus decoro exornauit capillamento: immo cōmendatior vultus enituit, quia flauicomum corimbion erat. Ceterum Eumolpos & periclitātium aduocatus, & præsentis concordiæ auctor, ne sileret sine fabulis hilaritas, multa in muliebrem leuitatem cœpit

iacta-

iactare: quam facile adamarent: quam cito etiam philorum obliuiſcerentur: nullamq; eſſe feminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vſq; ad furorem auerteretur: nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſæculis nota, ſed rē ſua memoria factam; quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Conuerſis igitur omnium in ſe vultibus auribusque, ſic orſus eſt. Matrona quædam Epheſi tam notæ erat pudicitiæ, vt vicinarum quoque gentium feminas ad ſui ſpectaculum euocaret. Hæc ergo cum virum extuliſſet, non contēta vulgari more funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in cōditorium etiam proſequuta eſt defunctum, poſitumque in hypogæo, Græco more, corpus cuſtodire ac flere totis noctibus diebuſque cœpit. Sic adflictantem ſe, ac mortem inedia perſequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui: magiſtratus vltimo repulſi abierunt: complorataque ab omnibus ſingularis exempli femina quintum iam diem ſine alimento trahebat.

hebat.

hebat. Adſidebat ægræ fidiſſima ancilla ſimulque & lacrimas commodabat lugenti & quotiens defecerat poſitum in monimento lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat; & ſolũ illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: quum interim imperator prouinciæ latrones iuſſit crucibus adfigi, ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadauer matrona deflebat. Proxima ergo nocte quum miles, qui cruces ſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monimenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet; vitio gentis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium; viſaq; pulcherrima muliere, primo quaſi quodam monſtro, inferniſq; imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde vt & corpus iacentis conſpexit, & lacrimas conſiderauit, faciemq; vnguibus ſectam; ratus ſcilicet quod erat, deſiderium exſtincti non poſſe feminam pati; adtulit in monimentum cenulam

ſuam

ſuam, cœpitque hortari lugentem, ne perſeueraret in dolore ſuperuacuo, & nihil profuturo gemitu pectus diducere: omnium eundem exitum eſſe: ſed & idem domicilium; & cętera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatẽ reuocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa, lacerauit vehementius pectus, ruptoſque crines ſuper pectus iacentis impoſuit. Nec receſſit tamen miles, ſed eadẽ exhortatione temtauit dare mulierculæ cibũ, donec ancilla vini certe ab eo odore corrupta, primũ ipſa porrexit ad humanitatẽ inuitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. &, Quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? ſi te viuam ſepelieris? ſi antequam fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?

Id cinerem aut manes credis curare ſepultos?

Vis tu reuiuiſcere reluctantibus fatis exſtinctum? vis diſcuſſo muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te iacentis corpus ammonere debet, vt viuas. Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum ſumere, aut viuere.

viuere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minus auide repleuit ſe cibo, quam ancilla, quæ prior victa eſt. Cæterum ſcitis quid temtare plerumque ſoleat humanam ſatietatem. Quibus blanditiis impetrauerat miles vt matrona viuere vellet, iiſdem etiam pudicitiā eius aggreſſus eſt. Nec deformis aut infacundus iuuenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente:

----Placitone etiam pugnabis amori?
Nec venit in mentem, quorū conſederis aruis?

Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit, victorque miles vtrumque perſuaſit. Iacuerunt ergo vna, non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis videlicet conditorii foribus, vt quiſque ex notis ignotiſque ad monimentum veniſſet, putaſſet exſpiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam vxorem. Cæterum delectatus miles & forma mulieris & ſecreto, quicquid boni per facultates poterat, coemebat; & prima ſtatim

nocte

nocte in monimentum ferebat. Itaque cruciarij vnius parentes, vt viderunt laxatam custodiam, detraxere nocte pendentem, supremoque mandauerunt officio. At miles circumpectus dũ residet, vt postero die vidit vnam sine cadauere crucem; veritus supplicium, mulieri quid accidisset, exponit: nec se exspectaturum iudicis sententiam, sed gladio ius dicturum ignauiæ suæ: commodaret modo illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier non minus misericors quam pudica; Nec istud, inquit, dij sinant, vt eodem tempore duorum mihi carissimorum hominũ duo funera spectem: malo mortuum impendere, quã viuum occidere. Secundum hanc orationem, iubet corpus mariti sui tolli ex arca, atque illi, quæ vacabat, cruci adfigi. Vsus est miles ingenio prudentissimæ feminæ; posteroque die populus miratus est, qua ratione mortuus isset in crucem. Risu excepere fabulã nautæ, erubescente non mediocriter Triphena, vultumq; suum super ceruicem Gnitonis amabiliter ponente. At non

Licas

Licas riſit, ſed iratum commouens caput, Si iuſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monimentum referre, mulierem adfigere cruci. Non dubie redierat in animum moechile, expilatumq; libidinoſa migratione nauigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe; nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiæ locum. Cęterum Triphena in gremio Gnitonis poſita, modo implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatum crinibus vultum. Ego mæſtus & impatiens fœderis noui, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibuſq; oculis vtrumque ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcunque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſciebam vtrum magis puero iraſcerer, quod amicam mihi auferret; an amicæ, quod puerum corrumperet: Vtraque inimiciſſima oculis meis, & captiuitate præterita triſtiora. Accedebat huc quod neq; Triphena me alloquebatur tamquam familiarem, & aliquando gratũ ſibi amatorem,

torem, nec Gniton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut quod minimum eſt, ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coeuntis gratiæ recentem cicatricem reſcinderet. Inundauere pectus lacrymæ dolore paratæ gemitusque ſuſpirio tectus animam pæne ſubmovit. * *

In partem voluptatis temtabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium. * *

Ancilla Tryphenæ ad Encolpium.

Si quid ingenui ſanguinis habes, non pluris illam facies quam ſportam. Si vir fueris, non ibis ad ſpuitam. * * *

ENCOLPIVS.

Me nihil magis pudebat, quam ne Eumolpus ſenſiſſet quidquid illud fuerat, & homo dicaciſſimus carminibus vindicaret. *

Iurat Eumolpus verbis cōceptiſſimis. *

* * *

Dum hæc taliaque iactamus, inhorruit mare, nubeſque vndique adductæ obruere tenebris diem. Diſcurrũt nautæ ad officia trepidantes, velaque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quo deſti-

naret curſum gubernator ſciebat: Siciliam modo vẽtus dabat, ſæpiſſime Italici litoris Aquilo poſſeſſor cõuertebat huc illuc obnoxiam ratem: &, quod omnibus procellis periculoſius erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules poſtquam maris æſtus conualuit, Licas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Encolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrumque redde nauigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles. Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitumque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit. Triphenam autem properam fideliſſimi rapuerunt ſerui, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte abduxere * certiſſimæ morti applicitus cum clamore fleui: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, vt nos ſola morte coniungerent; ſed non crudelis Fortuna concedit. Ecce iam ratem fluctus euertet: ecce iam amplexus amantium iratum diuidet mare.

mare. Igitur ſi vere Encolpion dilexiſti, da oſcula dum licet, & vltimum hoc gaudiũ fatis properantibus rape. Hæc vt ego dixi, Gniton veſtem depoſuit, meaque tunica contectus exſeruit ad oſculum caput: & ne ſic coherẽtes malignior fluctus diſtraheret, vtrumque zona circumuenienti præcinxit: &, Si nihil aliud, certe diutius, inquit, iuncta nos mors feret, vel ſi voluerit miſericors ad idem litus expellere, aut prætereiens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod vltimum eſt, iratis etiam fluctibus, imprudẽs arena componet. Patior ego vinculum extremũ, & veluti lecto funebri aptatus exſpecto mortem iam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omneſque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, ſed quaſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus. *

Procurrere piſcatores paruulis expediti nauigijs ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutauerunt crude-

litatem in auxilium * *

Audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſedentem membranæq; ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quod illi vacaret in vicinia mortis poema facere, extraximus clamantem, iubemuſque bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, ſententiam explere: laborat carmen in fine. Iniicio ego frenetico manum, iubeoq; Gnitona accedere, & in terram trahere orcam mugientem. *

Hoc opere tandem elaborato caſam piſcatoriam ſubimus mærentes, cibiſque naufragio corruptis vtcumque curati triſtiſſimam exegimus noctem. Poſtero die quum poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circum actum leui vortice ad litus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpique niuentibus oculis maris fidem inſpicere: &, Hunc forſitan proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura exſpectat vxor: forſitan igna-

ignarus tempeſtatis filius: aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarũ cogitationum. En homo quemadmodum natat. Adhuc tamquam ignotum deflebam, quũ inuiolatum os fluctus cõuertit in terram, agnouiq; terribilem paullo ante & implacabilẽ Licam pedibus meis pæne ſubiectum. Non tenui igitur diutius lacrimas, immo percuſſi ſemel iterumque manu pectus: &, Vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? vbi impotentia tua? nempe piſcibus belluiſque expoſitus es, & qui paullo ante iactabas vires imperii tui, de tam magna naue ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos diſponite. Nẽpe hic proxima luce patrimonii ſui rationes inſpexit: nempe diem etiam quo venturus eſſet in patriam animo ſuo finxit. Dii deæque, quam longe à deſtinatione ſua iacet! Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bel-

lantem arma decipiunt: illum diis vota reddentem penatum ſuorum ruina ſepelit: ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus auidum ſtrangulauit, abſtinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, vbique naufragium eſt. At enim fluctibus obruto non cõtingit ſepultura. Tamquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tamquam melius ignis accipiat. Immo hanc pœnam grauiſſimam credimus vbi ſeruis iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere, ne quid è nobis relinquat ſepultura? * * *

Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longius mittit. * *

Hoc peracto libenter officio, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem ſudantes conſcendimus, ex quo haud procul impoſitũ arce ſublimi oppidũ cernimus. nec quid

eſſet ſciebamus errantes, donec à villico quodam, Crotona eſſe cognouimus, vrbem antiquiſſimam & aliquando Italiæ primam. Quum deinde dilige̅tius exploraremus qui homines inhabitarent nobile ſolum, quodve genus negotiationis præcipue probarent poſt attritas bellis frequentibus opes; O mi, inquit, hoſpites, ſi negotiatores eſtis, mutate propoſitum, aliudque vitæ præſidiũ quærite. Sin autem vrbanioris notæ homines ſuſtinetis ſemper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim vrbe non literarum ſtudia celebrantur, non eloque̅tia locum habet, non frugalitas ſanctiq; mores laudibus ad fructum perueniũt, ſed quoſcumque homines in hac vrbe videritis, ſcitote in duas partes eſſe diuiſos. Nam aut captantur, aut captant. In hac vrbe nemo liberos tollit: quia quiſquis ſuos hæredes habet, nec ad ſcænas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis, inter ignominioſos latitat. Qui vero nec vxores vmquam duxerunt, nec proximas neceſſitudines habe̅t, ad ſummos

honores perueniunt, id eſt, ſoli militares, ſoli fortiſſimi atq; etiam innocentes habentur. Videbitis, inquit, oppidum, tamquam in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant.* Prudentior Eumolpus conuertit ad nouitatem rei mentem, genuſq; diuitationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem poetica leuitate credebam; quum ille, Vtinam quidem ſufficeret largior ſcema, id eſt veſtis humanior, quæ præhiberet mendacio fidẽ. Nõ me hercules perã iſtam differrem, ſed continuo vos ad magnas

ENCOLPIVS. opes ducerem. Atqui promitto quicquid exigeret, dummodo placeret veſtis rapinæ comes, & quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet. Nam numos in præſentem vſum Deûm matrem pro fide ſua redditur am. Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus mimũ cõponere? Facite ergo me dominum, ſi negotiatio placet. Nemo auſus eſt artem damnare nihil auferentem. Itaque vt duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi ſacramentum iura-

iurauimus, vri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iuſſiſſet, tamquam legitimi gladiatores domino corpora animaſque religioſiſſime addicimus. Poſt peractum ſacramentum ſeruiliter ficti dominum conſalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter cōdicimus, iuuenem ingentis eloquentiæ, & ſpei. ideoque de ciuitate ſua miſerrimū ſenem exiiſſe, ne aut clientes ſodaleſq; filii ſui, aut ſepulcrum quotidie cauſſam lacrimarum cerneret. acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies ſeſtertiûm amiſerit. nec illum iactura moueri, ſed deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præterea habere in Africa trecenties ſeſtertiûm fundis nominibuſq; depoſitum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere. Secūdum hanc formulam imperamus Eumolpo vt plurimum tuſſiat, vt ſit modo ſolutioris ſtomachi, ciboſque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, fundoſque mendaces, &

perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulaſq; teſtamenti omnibus diebus renouet; &, ne quid ſcænæ deeſſet, quotieſcumque aliquem noſtrum vocare temtaſſet, alium pro alio vocaret, vt facile appareret dominũ etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, quod bene feliciterque eueniret precati deos, viam ingredimur. Sed neque Gniton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detractator miniſterii, poſita frequentius ſarcina maledicebat properantibus, affirmabatque ſe aut proiecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum, Quid vos, inquit, me iumentũ putatis eſſe, aut lapidariam nauem? hominis operas locaui, nõ caballi; nec minus liber ſum quam vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altius pedem, & ſtrepitu obſceno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gniton, & ſingulos ſtrepitus eius pari clangore proſequebatur.

* * *

Multos

Multos, inquit Eumolpus, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit ſe continuo in Heliconem veniſſe. ſic forenſibus miniſteriis exercitati, frequenter ad carminis tranquillitatem, tamquam ad portum faciliorem refugerunt, credẽtes facilius poema exſtrui poſſe, quam controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam Ceterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine litterarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, vt ita dicam, vilitate; & ſumendæ voces à plebe ſummotæ, vt fiat,

Odi profanum vulgus & arceo.

Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus orationis expreſſæ; ſed intecto veſtibus colore niteāt. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatii curioſa felicitas. Ceteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut viſam timuerunt calcare. Ecce, belli ciuilis

ingens

ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus litteris, sub onere labetur. Non enim res gestæ versibus compræhendendæ sunt, quod longe melius historici faciunt, sed per ambages, deorumque ministeria, & fabulosum sententiarum tormentum præcipitandus est liber spiritus; vt potius furentis animi vaticinatio appareat, quam religiosæ orationis sub testibus fides, tamquam si placet hic impetus, etiamsi nondum recepit vltimam manum.

De mutatione Reipub. Romanæ.

Orbem iam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terræ, qua sidus currit vtrumque,
Nec satiatus erat, grauidis freta pulsa carinis
Iam peragrabãtur: si quis sinus abditus vltra,
Si qua foret tellus, quæ fuluũ mitteret aurũ,
Hostis erat: fatisq; in tristia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebãt
Gaudia: non vsu plebeio trita voluptas.
Assyria concham laudabat miles in vnda.
Quæsitus tellure nitor certauerat ostro.
Hinc Numidæ crustas, illinc noua vellera Seres,
Atq; Arabum populus sua despoliauerat arua.
Ecce aliæ clades, & læsa vulnera pacis.

Quæri-

Quæritur in siluis Maurisfera: & vltimus Ammon
Afrorum excutitur. ne desit bellua dente
Ad mortes preciosa suas. premit aduena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorẽ.
Heu pudet effari. perituraq́; prodere fata!
Persarum ritu male pubescentibus annis
Subripuere viros; exsectaq́; viscera ferro
In venerem fregere: atq́; vt fuga mobilis æui
Circũscripta mora properãtes differat annos,
Quærit se natura, nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent. fractiq́; eneruі corpore gressus,
Et laxi crines, & tot noua nomina vestis,
Quæq́; virũ quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea mensa, greges seruorum, ostrumq́; renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ turbant censum. hostile ac male nobile lignum
Turba sepulta mero circũuenit: omniaq́; orbis
Præmia, correptis miles vagus exstruit armis,
Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersus
Ad mensam viuus perducitur, inque Lucrinis
Eruta litoribus vendunt conchylia cenas,
Vt renouẽt per damna famẽ. iã Phasidos vnda

Orbata

Orbata est auibus: mutoque in litore tantum
Sola desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emtiq; Quirites
Ad prædã strepitumq; lucri suffragia vertunt.
Venalis populis, venalis curia Patrum:
Est fauor in precio, senibus quoq; libera virtus
Exciderat, sparsisque opibus conuersa potestas,
Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: tristior ille est
Qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.
Namq; hoc dedecus est populi, morumq; ruina.
Nõ homo pulsus erat; sed in vno victa potestas
Romanumq; decus. quare tam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.
Præterea gemino deprensam gurgite prædam
Fenoris ingluuies, vsusque exederat æris.
Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens hiris latrantibus errat.
Arma placent miseris, detritaq; cõmoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta est.
Hoc mersam cœno Romam, somnoq; iacentem
Quæ poterant artes sana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnis

Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet; Libyco iacet æquore Magnus;
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulcra,
Diuiſit cineres. hos gloria reddit honores.
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopen inter, magnæque Dicarchidos arua,
Cocyta perfuſus aqua. nam ſpiritus extra
Qui furit effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Nõ hæc auctumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis & cana ſparſa fauilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce laceßit:

Pater Ditis ad Fortunam.

Rerum humanarũ, diuinarumq; poteſtas,
Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas,
Quæ noua ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis;
Ecquid Romano ſentis te pondere victam?
Nec poſſe vlterius perituraͣ extollere molem?
Ipſa ſuas vires odit Romana iuuentus,
Et quas ſtruxit opes, male ſuſtinet. aſpice late

Luxu-

Orbata est auibus: mutoque in litore tantum
Solæ desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emtiq́; Quirites
Ad prædã strepitumq́; lucri suffragia vertunt.
Venalis populis, venalis curia Patrum:
Est fauor in precio, senibus quoq; libera virtus
Exciderat, sparsisque opibus conuersa potestas,
Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: tristior ille est
Qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.
Namq; hoc dedecus est populi, morumq; ruina.
Nõ homo pulsus erat; sed in vno victa potestas
Romanumq; decus. quare tam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.
Præterea gemino deprensam gurgite prædam
Fenoris ingluuies, vsusque exederat æris.
Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens hiris latrantibus errat.
Arma placent miseris, detritaq; cõmoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta est.
Hoc mersam cœno Romam, somnoq; iacentem
Quæ poterant artes sana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnis

Armo-

Armorum strue diuersa feralis Enyo.
Crassum Parthus habet; Libyco iacet æquore Magnus;
Iulius ingratam perfudit sanguine Romam.
Et, quasi non posset tot Tellus ferre sepulcra,
Diuisit cineres. hos gloria reddit honores.
Est locus exciso penitus demersus hiatu,
Parthenopen inter, magnæque Dicarchidos arua,
Cocyta perfusus aqua. nam spiritus extra
Qui furit effusus funesto spargitur æstu.
Nō hæc auctumno tellus viret, aut alit herbas
Cespite lætus ager: non verno persona cantu
Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro squallentia pumice saxa
Gaudent ferali circumtumulata cupressu.
Has inter sedes Ditis pater extulit ora, Pater Ditis ad Fortunam.
Bustorum flammis & cana sparsa fauilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce lacessit:
Rerum humanarũ, diuinarumq; potestas,
Fors, cui nulla placet nimium secura potestas,
Quæ noua semper amas, & mox possessa relinquis;
Ecquid Romano sentis te pondere victam?
Nec posse vlterius peiturā extollere molem?
Ipsa suas vires odit Romana iuuentus,
Et quas struxit opes, male sustinet. aspice late

Luxu-

Luxuriam spoliorum, & censum in damna furentem.
Aedificant auro, sedesq; ad sidera mittunt.
Expelluntur aquæ saxis: mare nascitur aruis;
Et permutata rerum statione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfossa dehiscit
Molibus insanis tellus, iam montibus haustis
Antra gemunt: &, dum varios lapis inuenit vsus,
Inferni manes cælum sperare iubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in proelia vultum,
Romanosq; cie, ac nostris da funera regnis.
Iampridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tisiphone sitientes perluit artus,
Ex quo Sullanus bibit ensis, & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas sanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextræ coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem soluit hiatu
Tum Fortuna leui defudit pectore voces:

Fortuna ad Genitorē Cocyti.

O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modo vera mihi fas est impune profari,
Vota tibi cedent. nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leuiorve exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;

Mune-

Muneribusq; meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus. & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.
Cerno equidem gemina iam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliæq; rogos, & funera gentis Iberæ:
Et Libyæ cerno, & tua Nile gementia cloſtra.
Iam fragor armorũ trepidãtes perſonat aures,
Actiacoſq; ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe nouas. Vix nauita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virûm traducere cumba,
Claſſe opus eſt. tuq; ingenti ſatiare ruina
Pallida Tiſiphone, conciſaq; vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dũ finierat, quũ fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſoſque abſcidit ignes.
Subſidit pater vmbrarum, gremioq; reducto
Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaq; damna
Auſpiciis patuêre Deûm, namq; ore cruento
Deformeis Titan vultus caligine texit.
Ciuiles acies iam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos exſtinxit Cynthia vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit. rupta tonabant

Verticibus lapsis montis iuga, nec vaga passim
Flumine per notas ibant orientia ripas.
Armorum strepitu cælum furit, & tuba Martem
Sideribus tremefacta ciet: iãq; Aetna voratur
Ignibus insolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque ossa carentia bustis
Vmbrarum facies diro stridore minantur.
Fax stellis comitata nouis incendia ducit;
Sanguineoq; recens descendit Iuppiter imbre.
Hæc ostenta breui soluit Deus. Exsuit omnes
Quippe moras Cæsar, vindictæque actus amore
Gallica proiecit, ciuilia sustulit arma.
Alpibus aëreis, vbi Graio nomine, vulsæ
Ascendunt rupes, nec se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris sacer, hunc niue dura
Claudit hiems, canoq; ad sidera vertice tollit,
Cælum illinc cecidisse putes. non solis adulti
Mansuescit radiis, non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hiemisq; pruinis
Totũ ferre potest humeris minitantibus orbẽ.
Hæc vbi calcauit Cæsar iuga milite læto,
Optauitq; locum, summo de vertice montis
Hesperiæ campos late prospexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad sidera, dixit:
Iuppiter omnipotẽs, & tu Saturnia Tellus

Armis

Armis læta meis, olimq; onerata triumphis:
Testor ad has acies inuitum arcessere Martem,
Inuitas me ferre manus, sed vulnere cogor,
Pulsus ab vrbe mea, dum Rhenum sanguine tingo,
Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exsul:
Sanguine Germano, sexagintaq; triumphis,
Esse nocēs cœpi. quamquam quos gloria terret,
Aut qui sunt, qui bella volunt? mercedibus emtæ
Ac viles operæ; quorũ est mea Roma nouerca,
Vt reor, haud impune; nec hanc sine vindice dextram
Vinciet ignauus. victores ite ferentes,
Ite mei comites, & caussam dicite ferro.
Namque omnes vnum crimen vocat. omnibus vna
Impendet clades. reddenda est gratia vobis:
Non solus vici. quare, quia pœna tropæis
Imminet, & sordes meruit victoria nostra,
Iudice Fortuna cadat alea. sumite bellum,
Et tentate manus. certe mea causa peracta est.
Inter tot fortes armatus nescio vinci.
Hæc vbi personuit, de cælo Delphicus ales
Omina læta dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris de parte sinistra

Insolitæ voces flamma sonuere sequenti.
Ipse nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia signa
Cæsar; & insolito gressus prior occupat ausu.
Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina
Non pugnauit humus, mitiq; horrore quieuit:
Sed postquam turmæ nim: os fregere ligatos,
Et pauidus quadrupes vndarũ vincula rupit,
Incaluere niues, mox flumina montibus altis
Vndabant modo nata; sed hæc quoq; iusta putares:
Vinctaq; mox stabãt, fluctus stupuere pruina,
Et paullo ante lues iam concidenda iacebat.
Tum vero malefida prius vestigia lusit,
Decepitq; pedes, paßim turmæq; viriq;,
Armaq; congesta strue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concussæ flumine nubes
Exonerabantur, nec rupto turbine venti
Deerant aut tumida confractum grandine cælum.
Ipsæ iam nubes ruptæ super arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus niue, victaq; cæli
Sidera, victa suis herentia flumina ripis;
Nondum Cæsar erat: sed magnam nixus in hastam

Horri-

Horrida securis frangebat gressibus arua.
Qualis Caucasea decurrens arduus arce
Amphitryoniades; aut toruo Iuppiter ore,
Quum se verticibus magni demisit Olympi,
Et periturorum disiecit tela Gigantum.
Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pinnis
Fama volat summiq; petit iuga celsa Palatî:
Atq; hæc Romano attonito fert omnia signa:
Iam classes fluitare mari, totasq; per Alpes
Feruere Germano perfusas sanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaq; bella
Ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur;
Et patria est Pontus iā tutior. est magis, arma
Qui temtata velit: fatisq; iubentibus actus,
Quantum quisque timet, tantum fugit. ocior ipse
Hos inter motus populus, miserabile visu,
Quo mens icta iubet, deserta ducitur vrbe.
Gaudet Roma fuga, debellatiq; Quirites
Rumoris sonitu mærentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratumq; relinquit
Limen, & absentem votis interficit hostem.
Sunt qui cōiugibus mærētia pectora iungant,

Grandæuosq́; patres: onerisq́; ignara iuuentus
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia secũ
Hic vehit imprudens, prædamque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas euertit aquas, non arma ministris,
Non regimen prodest: ligat alter põdera pinus,
Alter tuta sinu tranquillaq́; litora quærit:
His dat vela fugæ, Fortunæq́; omnia credit.
Quid tam parua queror? gemino cum Consule Magnus
Ille tremor Ponti, sæui quoq; terror Hydaspis,
Et piratarum scopulus: modo quem ter ouantẽ
Iuppiter horruerat; quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat summissa Bosporus vnda,
Pro pudor! Imperii deserto nomine fugit,
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.
Ergo tãta lues Diuûm quoq; numina vidit;
Consensitq; fugæ cæli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deûm, terras exosa furentes
Deserit, atque hominum damnatum auertitur agmen.
Pax prima ante alias, niueos pulsata lacertos
Abscondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.

Huic

Huic comes it summissa Fides, & crine soluto
Iustitia, ac mærens lacera Concordia palla.
At contra, sedes Erebi qua rupta dehiscit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibusq; armata Megæra:
Letumque, insidiæq;, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis,
Sanguineum late tollit caput, oraq; mille
Vulneribus confossa cruenta casside velat.
Heret detritus læuæ Mauortius vmbo,
Innumerabilibus telis grauis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutataq; sidera pondus
Quæsiuere suum. namque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit: primumq; Dione
Cæsaris acta sui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mauortius hastam;
Magnaq; cum Phoebo soror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis similis Tirynthius actis.
Intremuere tubæ, ac scisso discordia crine
Extulit ad superos Stygium caput. huius in ore
Concretus sanguis, contusaq; lumina flebant.
Stabant ærati scabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora,
Atque inter torto laceratam pectore vestem
Sanguineã tremula quatiebat lãpada dextra.

Hæc vt Cocyti tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Appennini,
Vnde omnes terras, atque omnia litora posset
Adspicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atq; has erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gẽtes accensis mẽtibus arma;
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes,
Vincetur quicunque latet; non femina cesset,
Non puer, aut auo iam desolata senectus.
Ipsa tremat Tellus, lacerataq; tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
Curio. tu fortẽ ne supprime Lentule Martem.
Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida soluis,
Thesaurosq; rapis? nescis tu Magne tueri
Romanas arces? Epidauria mœnia quære,
Thessalicosq; sinus humano sanguine tingue.
Factum est in terris, quicquid Discordia iussit.

ENCOLPIVS. Quum hæc Eumolpos ingenti volubilitate verborum effudisset, tamdem Crotona intrauimus; vbi quidem paruo diuersorio refecti, postero die amplioris fortunæ domum quærentes incidimus in turbam heredipetarũ, sciscitantium quod genus hominum, aut vnde veniremus. Ex præscripto ergo consi-

conſilii communis, exaggerata verborũ volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubie credentibus indicauimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt. certatim omnes muneribus gratiã Eumolpi ſollicitant. * * *

Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeo vt ſuis iactaret neminẽ gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impuneque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea vrbe, beneficio amicorum laturos. Ceterum ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabamque à cuſtodia mei remouiſſe vultum Fortunam: tamen ſæpius tam cõſuetudinem meam cogitabam quam cauſſam. &, Quid, aiebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciumq; depræhenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indiciũ ad amicos detulerit, totamque fallaciam inuidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugien-

dum erit, & tamdem expugnata paupertas noua mendicitate reuocanda. Dii deæq; quam male est extra legẽ viuentibus! quicquid meruerunt semper exspectant. *

Chrysis ancilla Circes ad Pollienũ.

Quia nosti Venerem tuam, superbiam captas, vendisque amplexus, non commodas. Quo enim spectant flexæ pectine comæ? quo facies medicamine attrita, & oculorum quoquo mobilis petulantia? quo incessus tute compositus; & ne vestigia quidem pedum extra mẽsuram aberrantia, nisi quod formam prostituis, vt vendas? Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cœlum curare soleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cũ spatiantem vidi, quid cogites, scio. Siue ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus est: siue, quod humanius est, commodas, effice vt beneficiũ debeam. Nam quod seruum te & humilem fateris, accendis desiderium æstuantis. Quædam enim fœminæ sordibus calent. nec libidinem concitant, nisi aut seruos viderint, aut statores altius cinctos. harenarius aliquas accen-

dit, aut

dit, aut perfusus puluere mulio, aut histrio scœnæ ostẽtatione traductus. Ex hac nota domina est mea. vsque ab orchestra quatuordecim transilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaq; oratione blandissima plenus, Rogo inquam, numquid illas quæ me amat, tu es? Multũ risit ancilla post tam frigidum scema, & Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: ego adhuc seruo numquam succubui, nec hoc dii sinãt, vt amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ flagellorum vestigia obosculantur: ego, etiam si ancilla sum, numquam tamẽ nisi in equestribus sedeo. Mirari equidem tam discordem libidinem cœpi, atque inter monstra numerare, quod ancilla haberet matronæ superbiam, & matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longius logis, rogaui ancillam vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ consilium. itaque collegit altius tunicam, flexitq; se in eum daphnona, qui ambulationi herebat. nec diu morata, dominam producit è latebris, lateriq; applicat meo mulierem

rem omnibus simulacris emendatiorem. Nulla vox est, quæ formam eius possit compræhẽdere; nam quidquid dixero minus erit. Crines ingenio suo flexi, per totos sese humeros effuderãt: frons minima, & quæ radices capillorum retro flexerat: supercilia vsque ad malarum stricturam currentia, & rursus cõfinio luminum pæne permixta: oculi clariores stellis extra lunam fulgentibus: nares paullulum inflexæ: & osculum, quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor intra auri gracile vinculum positus, Parium marmor exstinxerat. Itaque tunc primũ Dorida vetus amator cõtempsi.

Quid factum est quod tu proiectis Iuppiter armis,
Inter cælicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua summittere cornua fronte,
Nunc pluma canos dissimulare tuos.
Hæc vera est Danaë, temta modo tangere corpus,
Iam tua flamifero membra calore fluent.

Delectata illa risit tam blandum, vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna

Luna próferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non faſtidis, inquit, feminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, ô iuuenis, ſororem. habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: ſed quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum oſculum, cum libuerit, adgnoſcere. Immo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere: inuenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac, ne me iudices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quid? inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes viuere? ex cuius oſculo pendes? quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipſa cum diceret, tanta gratia cõciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertemtatũ mulcebat aëra, vt putares inter auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cælo clarius neſcio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla

cilla mea, me Circen vocari? non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi curſum detinuit: habebo tamen quod cælo imputem, ſi nos fata coniunxerint. Immo etiam neſcio quid tacitis cogitationibus deus agit: nec ſine cauſſa Polienon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet. neque eſt quod curioſum aliquem extimeſcas. longe ab hoc loco frater eſt. Dixit hæc Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

Idæo quales fudit de vertice flores
Terra parens, cum ſe confeſſo iunxit amori
Iuppiter. & toto concepit pectore flammas:
Emicuere roſæ, violæque, & molle cyperon,
Albaq; de viridi riſerunt lilia prato:
Talis humus Venerem molles clinauit in herbas,
Candidiorq; dies ſecreto fauit amori.

In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam. * *

Quid eſt, inquit, numquid te oſculum

meum

Circe ad Pollienũ

meum offendit? numquid ſpiritus ieiunio macer? numquid alarum neglegens ſudor? Porro, ſi hæc non ſunt, numquid Gnitona times? Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam ſi quid habueram virium perdidi, totoq; corpore velut luxato, Quæſo, inquam, Regina, noli ſuggilare miſerias: veneficio contactus ſum. *

CIRCE.

Dic Chriſis, ſed verum. numquid indecens ſum? numquid incõpta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: neſcio quid peccauimus. Rapuit deinde tacenti ſpeculum: &, poſt quã omnes vultus temptauit quos ſoles inter amantes riſus frangere, excuſſit vexatam ſolo veſtem, raptimque ædem Veneris intrauit. Ego contra damnatus, & quaſi quodã viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus eſſem.

Nocte ſoporifera veluti cum ſomnia ludunt
Errantes oculos, effoſſaq; protulit aurum
In lucem tellus, verſat manus improba furtũ,
Theſauroſq; rapit, ſudor quoque perluit ora,

Et men-

Et mentem timor altus habet, ne forte grauatum
Excutiat gremium secreti conscius auri.
Mox vbi fugerunt elusam gaudia mentem,
Veraque forma redit, animus quod perdidit optat,
Atque in præterita se totus imagine versat.

* *

Gniton ad Encolpiū.

Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris sui lectulo iacuit. * *

Encolpius ad Gnitonem.

Crede mihi frater, non intellego me virum esse, non sentio. funerata est pars illa corporis, qua quondam Achilles eram. * * Veritus puer ne in secreto depræhensus daret sermonibus locum, protipuit se, & in partem ædium interiorem fugit. * * Cubiculum autem meum intrauit Chrisis, codicillosque mihi dominæ suæ reddidit, in quibus hæc erant scripta. CIRCE POLIENO SALVTEM. Si libidinosa essem, quererer decepta. nunc etiam languori tuo gratias ago. In vmbra voluptatis diutius lusi. quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perueneris domū. ne-

gant

gant enim medici ſine neruis homines ambulare poſſe. Narrabo tibi adoleſcens, paralyſin caue. numquam ego ægrum tam magno periculo vidi. medius fidius iam periſti. Quod ſi idem frigus genua manuſq; tentauerit tuas, licet ad tubicines mittas. Quid ergo eſt? etiamſi grauẽ iniuriam accepi, homini tamen miſero non inuideo medicinam. Si vis ſanus eſſe, Gnitonem roga: recipies, inquam, neruos tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo ne quis inueniatur, cui minus placeam. nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Vale ſi potes. Vt intellexit Chriſis me perlegiſſe totum conuicium: Solent, inquit, hæc, frater, & præcipue in hac ciuitate, in qua mulieres etiam Lunam deducunt. *

Itaque huius quoque rei cura agetur: reſcribe modo blandius dominæ, animumque eius candida humanitate reſtitue. verum enim fatendũ eſt, ex qua hora iniuriam accepit, apud ſe non eſt, Libenter quidem parui ancillæ, verbaque codicillis talia impoſui: POLIE-

NOS CIRCAE SALVTEM. Fateor me, domina, ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis: numquam tamen ante hunc diem vſque ad mortem deliqui. Habes, inquam, confitentem reum. quicquid iuſſeris, merui. proditionem feci, hominem occidi, templū violaui. In hæc facinora quære ſupplicium. Siue occidere placet, ferro meo venio: ſiue verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. Illud vnū memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe. paratus miles arma non habui. quis hæc turbauerit, neſcio: forſitan animus anteceſſit corporis morā. forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non inuenio quod feci. Paralyſin tamen cauere iubes, tamquam iam major fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris. Vale. Dimiſſa cum eiuſmodi pollicitatione Chriſide, curaui diligentius noxioſiſſimum corpus, balneoque præterito modica vnctione vſus, mox cibis validio-

lidioribus paſtus, id eſt, bulbis, cochlearumq; ſine iure ceruicibus, hauſi parcius merum. hinc ante ſomnum leuiſſima ambulatione cōpoſitus ſine Gnitone cubiculū intraui. Tanta erat placandi cura, vt timerem ne latus meum frater conuelleret. Poſtero die, cum ſine offenſa corporis animique conſurrexiſſem, in eundē platanona deſcendi, etiamſi locum inauſpicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris exſpectare Chriſidem. Nec diu ſpatiatus conſederam, vbi heſterno die fueram, cum illa interuenit, comitem aniculam trahens. Atque, vt me conſalutauit; Quid eſt, inquit, faſtoſe, ecquid bonam mentem habere cœpiſti? Illa de ſinu licium protulit varii coloris filis intortū, ceruicemq; vinxit meam. Mox turbatum ſputo puluerem medio ſuſtulit digito, frontemque repugnantis ſignauit. hoc peracto carmine, ter me iuſſit exſpuere, terque lapillos conijcere in ſinum, quos ipſa præcantatos purpura inuoluerat, admotiſque manibus temptare cœpit inguinum vires. Dicto citius nerui paruerunt impe-

rio, manuſque aniculæ ingenti motu repleuerunt. At illa gaudio exſultans, Vides, inquit, Chriſis mea, vides quod alis leporem excitaui. *

Dum viuis ſperare licet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

* *

Nobilis æſtiuas platanus diffuderat vmbras,
Et circumtonſæ trepidanti vertice pinus,
Et bacis redimita daphne, tremulaq; cupreſſus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore lapillos.
Dignus amore locus. teſtis ſilueſter Iaſdon
Atque vrbana Progne: quæ circum gramina fuſæ
Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum torum, myrtoque florenti quietum verberabat. Itaque vt me vidit, paullulum erubuit, heſternæ ſcilicet iniuriæ memor: deinde vt remotis omnibus ſecundum inuitantem conſedi, ramum ſuper oculos meos poſuit, & quaſi pariete interiecto audacior facta: Quid eſt, inquit, paralytice, ecquid hodie totus veniſti? Rogas, inquam

quam ego, potius quam temtas? totoque corpore in amplexum eius immiſſus non precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor. * *

Encolpius de Endymione puero.

Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. iam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant. iam implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoq; mixturam fecerant. * *

Manifeſta matrona contumeliis verberata, tandem ad vltionem decurrit, vocatque cubicularios, & me iubet catorogare. Nec contenta mulier tã graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac me cõſpui iubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſq; extra ianuam eiectus ſum. Eiicitur & Proſelenos, Chriſis vapulat, totaque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit. * *

Itaque penſatis vibicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut

rio, manuſque aniculæ ingenti motu repleuerunt. At illa gaudio exſultans, Vides, inquit, Chriſis mea, vides quod alis leporem excitaui. *

Dum viuis ſperare licet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

* *

Nobilis æſtiuas platanus diffuderat vmbras,
Et circumtonſæ trepidanti vertice pinus,
Et bacis redimita daphne, tremulæq; cupreſſus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore lapillos.
Dignus amore locus. teſtis ſilueſter Iaſdon
Atque vrbana Progne: quæ circum gramina fuſæ
Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum torum, myrtoque florenti quietum verberabat. Itaque vt me vidit, paullulum erubuit, heſternæ ſcilicet iniuriæ memor: deinde vt remotis omnibus ſecundum inuitantem conſedi, ramum ſuper oculos meos poſuit, & quaſi pariete interiecto audacior facta: Quid eſt, inquit, paralytice, ecquid hodie totus veniſti? Rogas, inquam

quam ego, potius quam temtas? totoque corpore in amplexum eius immiſſus nõ precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor. * *

Encolpius de Endymione puero.

Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. iam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant. iam implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoq; mixturam fecerant. * *

Manifeſta matrona contumeliis verberata, tandem ad vltionem decurrit, vocatque cubicularios, & me iubet catorogare. Nec contenta mulier tã graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac me cõſpui iubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſq; extra ianuam eiectus ſum. Eiicitur & Proſelenos, Chriſis vapulat, totaque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit. * *

Itaque penſatis vibicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut

Eumolpus cõtumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Gniton. Quod ſolum igitur ſaluo pudore poteram confingere, languorem ſimulare cœpi, conditusque lectulo, totum ignem furoris in eam conuerti, quæ mihi omnium malorum cauſſa fuerat.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior coliculi repente thyrſo,
Ferrum timui, quod trepido male dabat vsũ.
Nec iam poteram, quod modo cõficere licebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma.
Confugerat in viſcera mille operta rugis.
Ita non potui ſupplicio caput aperire:
Sed furciferæ mortifero timore luſus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumq; pudor? nam nec nominare quidem te inter res ſerias fas eſt. Hoc de te merui, vt me in cœlo poſitum ad inferos traheres? vt traduceres annos primo florentes vigore, ſenectæque vltimæ mihi laſſitudinẽ imponeres? Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. Hæc vt iratus effudi;

Illa ſo-

Illa solo fixos oculos auersa tenebat:
Nec magis incepto vultum sermone mouetur,
Quam lentæ salices, lassove papauera collo.

Nec minus ego tam fœda obiurgatione finita, pœnitentiam agere sermonis mei cœpi, secretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cognitionem quidem admittere seuerioris notæ homines solent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, si dolorem meum naturali conuicio exoneraui? aut quid est quod in corpore humano vētri maledicere solemus, aut gulæ, capitiq; etiam cum sæpius dolet? quid? non & Vlixes cum corde litigat suo? Et quidem tragici oculos suos tamquam audientes castigant. Podagrici pedibus suis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis; & qui offenderunt sæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid me constricta spectatis fronte Catones,
Damnatisq; nouæ simplicitatis opus?
Sermonis puri non tristis gratia ridet,
Quodq; facit populus, cãdida lingua refert.

Nam quis concubitus, Venerisquis gaudia neſcit?
Quis vetat in tepido membra calere toro?
Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius. Hac declamatione finita Gnitona voco. &, Narra mihi inquam, frater, ſed tua fide; ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, vſque in iniuriam vigilauit: an contentus fuit vidua pudicaq; nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſq; iurauit verbis ſibi ab Aſcylto nullam vim factam * * poſitoque in limine genu, ſic deprecatus ſum numina verſu:

Nympharum Bacchiq; comes, quē pulcra Dione
Diuitibus ſiluis nomen dedit, inclita paret
Cui Lesbos, viridisq; Thaſos, quem Lydus adorat
Veſtifluus, templumq; tuis imponit Hypoepis:
Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadūq; voluptas,
Et timidas admitte preces: non ſanguine triſti
Perfuſus venio; non templis impius hoſtis
Admoui dextram, ſed inops, & rebus egenus
Attritis, facinus non toto corpore feci.

Quiſ-

Quisquis peccat inops, minor est reus. Hac prece quæso
Exonera mentem, culpæq; ignosce minori.
Et quandoque mihi fortunæ adriserit hora,
Non sine honore tuū patiar decus: ibit ad aras
Sancte tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querulæ fetus suis, hostia lactens,
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ouantē
Circa delubrum gressum feret ebria pubes.

Dum hæc ago, solertique cura deposito meo caueo, intrauit delubrum anus laceratis crinibus atraque veste deformis; extraque vestibulum me iniecta manu duxit. *

Proselenos anus ad Encolpiū.

Quæ striges comederūt neruos tuos? aut quod purgamentum nocte calcasti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidem te vindicasti: sed mollis, debilis, lassus, tamquam caballus in cliuo, & operam & sudorem perdidisti; nec contentus ipse peccare, mihi deos iratos excitasti. *

ENCOLPIVS.

ac me iterum in cællam sacerdotis nihil recusantem perduxit, impulitque super lectum, & harundinem ab ostio rapuit: iterumq; nihil respondentem mulcauit. ac nisi primo ictu harundo quassata verbe-

Proſelenos ad Enotheam ſacerdotem Priapi de Encolpio.

rantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet. Ingemui ego, vtique propter maſcarpionem, lacrimiſque vbertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper puluinũ inclinaui. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ætatiſq; longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec interuenit ſacerdos: Quid vos, inquit, in cællam meam tamquam ante recens buſtũ veniſtis? vtique die feriarum, quo etiam lugentes rident? O, inquit, ô Enothea, hunc adoleſcentem quem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque puero, neque puellæ bona ſua vendere poteſt. Numquam tu hominẽ tam infelicem vidiſti: lorum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro ſine voluptate ſurrexit? His auditis Enothea, inter vtrũque conſedit, motoque diutius capite, Iſtum, inquit, morbum ſola ſum quæ emendare ſcio. Et ne putetis perplexe agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat. niſi illud tam rigidum reddidero quam cornu.

Quic-

Quicquid in orbe vides, paret mihi, florida tellus,
Quum volo ſpiſſatis areſcit languida ſucis:
Quum volo fundit opes; ſcopuliq́ atque horrida ſaxa
Niliacas iaculātur aquas. mihi pontus inertes
Summittit fluctus: Zephyriq́ tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hircanæq; tygres & iuſſi ſtare dracones.
Quid leuiora loquor? Lunæ deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepidusq; furentes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valēt. taurorum flama quieſcit
Virgineis exſtincta ſacris: Phoebeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlixis:
Proteus eſſe ſolet quidquid libet. his ego callens
Artibus Idæo frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterrirus, anumque inſpicere diligentius cœpi. Ergo, exclamat, ô Enothea, imperio para te: deterſiſq; curioſe manibus, inclinauit ſe in lectulum, ac me ſemel iterumque baſiauit. Enothea menſam veterē poſuit in medio altari, quam viuis impleuit carbonibus, ENCOLPIVS.

nibus,

nibus, & camellam etiam vetuſtate ruptam pice temperata refecit. Tum clauum, qui detrahẽtem ſecutus cum camella lignea fuerat, fumoſo parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco adpoſuit; ſimulque pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad vſum repoſita, & ſincipitis vetuſtiſſima particula mille plagis dolata. Vt ſoluit ergo licio pannũ, partem leguminis ſuper menſam effudit iuſſitq; me diligenter purgare. Seruio ego imperio, granaq; ſordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibuſque folliculos perite ſpoliat, atque in terram veluti muſcarũ imagines deſpuit. Mirabile quidem paupertatis ingeniũ ſingularumq; rerum quaſdam artes. *

Nõ Indũ fulgebat ebur, quod inheſerat auro,
Nec iam calcato radiabat marmore terra
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & noua terræ
Pocula, quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc mollis ſtillæ lacus, & de caudice lento

Vimi-

Viminiæ lances, maculataq; teſta Lyæo:
At paries circa palea ſatiatus inani,
Fortuitoq; luto: clauus numerabat agreſtis.
Et viridi iunco gracilis pendebat harundo.
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo,
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et tymbræ veteres, & paſsis vua racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecates, quam Muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit æuo.

*

Dum illa carnis etiam paullulum delibat, & coæquali natalium ſuorum ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat, anumq; ſuo pondere deiectam ſuper foculum mittit. frangitur ergo ceruix cucumulæ, ignemque modo conualeſcentem exſtinguit. vexat cubitum ipſa ſtipite ardẽti, faciemque totam excitato cinere perfudit. Conſurrexi equidem turbatus, anumque non ſina riſu meo erexi: ſtatimque ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.

vix ad

vix ad caſæ hoſtiolum proceſſeram, quũ ecce tres anſeres ſacri, qui, vt puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdeque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum reſoluit, ac trahit: vnus etiam, dux ac magiſter ſæuitiæ, non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicaui.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas
Ad cælum fugiſſe reor, ſanieq; fluentes
Harpyias, cum Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ: tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſaq; regia cæli.

Iam reliqui reuolutam, paſſimque per totum effuſam pauimentum collegerant fabam, orbatique, vt exiſtimo, duce, redierant in templum, quum ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum, occiſum anſerem mitto, vulnuſque cruris haud altum

aceto

aceto diluo. Deinde cōuicium verens, abeundi formaui conſilium: collectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum libaueram cællulæ limen, quum animaduerto Enotheā cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, proiectaq; veſte tamquam expectarem morantem, in aditu ſteti. Collocauit illa ignem caſſis harundinibus collectum, ingeſtiſq; ſuper pluribus lignis excuſare cœpit morā, quod amica ſe non dimiſiſſet tribus niſi potionibus è lege ſiccatis. Quid porro tu, inquit, me abſente feciſti? aut vbi eſt faba? Ego, qui putaueram me rem laude etiam dignam feciſſe, ordine illi totum prœlium expoſui; & , ne diutius triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli. quum protuli anſerem, anus vt vidit, tam magnum æque clamorem ſuſtulit, vt putares iterum anſeres limen intraſſe. Confuſus itaque & nouitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduiſſet, aut quare anſeris potius quam mei misereretur. At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, etiam loqueris? neſcis quam

magnum

magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delitias, anſerẽ omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inuiolatum; feciſtique, vt me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat.

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecutiq́; genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Quũ gelidæ periere niues, & lãguidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra.
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtrutiocamelum reddam. Dum hæc me ſtupente in lectulo ſedet, anſeriſque fatum complorat, interim Proſelenos cum impenſa ſacrificii venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehementius cœpit, meique miſereri, tamquam patrem meum, non publicũ anſerem occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos prouocaſſem, etiam

ſi ho-

si homicidium fecissem? Ecce duos aureos pono, vnde possitis & deos, & anseres emere. Quos vt vidit Enothea, Ignosce, inquit, adulescẽs, sollicita sum tua caussa: amoris est hoc argumentũ, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc sciat. Tu modo Deos roga, vt illi facto tuo ignoscant.

Quisquis habet numos, secura nauiget aura,
Fortunamq; suo temperet arbitrio.
Vxorem ducat Danaen, ipsumq; licebit
Acrisium iubeat credere, quod Danaen.
Carmina cõponat, declamet, concrepet omneis
Et peragat caussas, sitq; Catone prior.
Iurisconsultus PARET, NON PARET, *habeto,*
Atque esto quidquid Seruius & Labeo.
Multa loquor: quiduis numis præsentibus opta,
Et veniet. clausum possidet arca Iouem.

*

Infra manus meas camellam vini posuit, & quum digitos pariter extensos porris apioque lustrasset, auellanas nuces cum precatione mersit in vinum:
5 & siue in summum redierant, siue subsederãt, ex hoc coniecturam ducebat: nec me fallebat, inanes scilicet, ac sine

N medul-

medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graues autem & plenas integro fructu ad ima deferri.

*

Recluſo pectore extraxit fortiſſimum iecur, & inde mihi futura prædixit. Immo, ne quod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus confixit, epulaſque etiam lautas paullo ante, vt ipſa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracæ. *

Profert Enothea ſcorteum faſcinum, quod vt oleo & minuto pipere atque vrticæ trito circumdedit ſemine, paullatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore femina mea. Naſturcii ſucũ cum abrotano miſcet, perfuſiſque inguinibus meis viridis vrticæ faſcem comprehendit, omniaq; infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere. *

Aniculæ, quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandẽ viam temtant, & per aliquos vicos ſecutæ fugientem, Præhende furem, clamant. Euaſit tamen omnibus digitis inter præcipitem

tem decursum cruentatis. *

Chrisis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis persequi destinat. *

Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda simile? quid contra hanc Helene, quid Venus posset? Ipse Paris Dearum libidinantium iudex, si hanc in comparatione vidisset tam petulantibus oculis, & Helenem huic donasset, & Deas. Saltem si permitteretur osculum capere, si illud cæleste ac diuinum pectus amplecti, forsitan rediret hoc corpus ad vires, & resipiscerēt partes veneficio, credo, sopitæ. Nec me contumeliæ lassant: quod verberatus sum, nescio: quod eiectus sum, lusum puto, modo redire in gratiam liceat.

*

Torum frequenti tractatione vexaui, amoris mei quasi quandam imaginem.

*

Non solum me numen, & implacabile fatum
Persequitur, prius Inachia Tirinthius ira
Exagitatus, onus cæli tulit: antè prophanam
Iunonem Pelias sensit: tulit inscius arma
Laomedon: gemini satiauit numinis iram

Telephus:& regnum Neptuni pauit Vlixes.
Me quoque per terras, per cani Nereos æquor
Hellespontiaci sequitur grauis ira Priapi.

*

Quærere à Gnitone meo cœpi, num aliquis me quæsisset. Nemo, inquit, hodie? sed hesterno die mulier quædam haud inculta ianuam intrauit: quumq; diu mecum esset locuta, & me accersito sermone lassasset, vltimo cœpit dicere, te noxam meruisse, daturumq; seruiles pœnas, si læsus in querela perseuerasset. *

Nondum querelam finieram, cum Chrisis interuenit, amplexuque effusissimo me inuasit, &, Teneo te, inquit, qualem sperauceram: tu desiderium meum, tu voluptas mea: numquam finies hunc ignem, nisi sanguine exstinxeris. *

Vnus ex nouitiis seruulis subito accucurrit, & mihi dominum iratissimum esse affirmauit, quod biduo iam officio defuissem; recte ergo me facturum, si excusationem aliquam idoneam præparasiem. Vix enim posse fieri. vt rabies irascentis sine verbere considat. *

Matro-

Matrona inter primas honeſta, Philumene nomine, quæ multas ſæpe hereditates officio ætatis extorſerat, tum anus & floris exſtincti, filium filiamq; ingerebat orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeuerabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatique credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere iuuenes quotidie poſſet. Ad ſummam, relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hereditas iuuenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiamq; ſpecioſiſſimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, ſimulauitque ſe in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt illi etiam ego puer viderer, non diſtulit puellam inuitare ad Pigiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe, lumborumq; ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſeruaſſet integram ſimulationẽ, periclitabatur totā pænè tragœdiam euertere. Itaque, vt conſtaret menda-

cio fides, puellam quidem exorauit vt sederet supra commendatam bonitatem; Coraci autem imperauit, vt lectũ, in quo ipse iacebat, subiret, positisq; in pauimento manibus, dominum lumbis suis commoueret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cum ergo res ad effectum spectaret clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, vt spissaret officium. Sic inter mercenarium amicamq; positus senex, veluti oscillatione ludebat. Hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne desidia consuetudinem perderem, dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur, accessi temtaturus an pateretur iniuriam. Nec se reiiciebat à blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque inuenit. *

Dii maiores sunt, qui me restituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere solet, suis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, vt scias me gratiosiorem esse quam Protesilaum, aut quemquam

quam alium antiquorum. Hæc locutus sustuli tunicam, Eumolpoq; me totum approbaui. At ille primo exhorruit: deinde, vt plurimum crederet, vtraque manu deorũ beneficia tractat.

*

Socrates deorum hominumq; * gloriari solebat, quod numquam neque in tabernam conspexerat, nec vllius turbæ frequentioris concilio oculos suos crediderat. Adeo nihil est commodius quam semper cum sapientia loqui. Omnia, inquam ista vera sunt: nec vlli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiscunt. Vnde plani autem, vnde leuatores viuerent, nisi aut locellos, aut sonantes aere sacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo inescantur: sic homines non caperētur spe, nisi aliquid morderent.

* * *

ENCOLPIVS. Ex Africa nauis, vt promiseras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores iam exhausti liberalitatē imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad poe-

EVMOLPVS. nitentiam ſuam. * * Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint. Apud quaſdam gẽtes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quod carnem ſuam faciant peiorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent quæ iubeo, ſed quibus animis deuouerunt ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. Excæcabat ingens fama oculos, animosque miſerorum.

Gorgias paratus erat exſequi. *

De ſtomachi tui recuſatione non habeo quod timeam. ſequetur imperiũ, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum bonorũ penſationem. Operi modo oculos, & finge te nõ humana viſcera, ſed centies ſeſtertium comeſſe. Accedet huc, quod aliqua inueniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim vlla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrũpitur,

pitur, & ſtomacho conciliatur auerſo. Quod ſi exemplis vis quoque probari conſilium, Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. Petauii idem fecerūt in vltima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantum ne eſurirent. Cum eſſet Numātia à Scipione capta, inuentæ ſunt matres, quæ liberorum ſuorum tenerent ſemeſa in ſinu corpora.

* * *

Licet mulierum verbalibus vndis, &c. Sola eſt Satyra; quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adlubente, & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianæque Semproniæ, quamuis præſens ſit, melos rauceſcit.

* * *

Maſſilienſes, quotiens peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris, circumducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent

mala ciuitatis: & sic proiiciebatur.

* * *

Encolpius ad Albutiam.

Candida sidereis ardescunt lumina flamis,
Fundunt colla rosas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaq; admixtus sublimat pectora sanguis:
Ac totus tibi seruit honor, formaq; Dearum
Fulges, & Venerem cælesti corpore vincis.
Argento stat facta manus, digitisq; tenellis
Serica fila trahens precioso stamine ludis.
Planta decens modicos nescit calcare lapillos,
Et dura lædi scelus est vestigia terra
Ipsa tuos quum ferre velis per lilia gressus,
Nulli sternuntum leuiori pondere flores.
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti: tu sola placere
Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum
In te cuncta probat si quisquam cernere possit.
Sirenum cantus, & dulcia plecta Thaliæ
Ad vocem tacuisse reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miseros telum iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo sanabile ferro,
Sed tua labra meo sæuum de corde dolorem
Depellant, morbumque animæ medicaminis huius
Cura fuget, nec tanta putres violentia neruos
Dissecet, atq; tua moriar pro crimine caussa

Sed si

Sed ſi hoc grande putas, ſaltē cōcede precanti,
Vt iam defunctum niueis ambire lacertis
Digneris, vitamq; mihi poſt fata reducas.

* * *

*

FRAGMENTA SVPERIORIS SATYRICI, quæ quibus in locis reponenda ſint, incertum eſt.

Memphitides puellæ,
Sacris Deûm paratæ.

*

Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci.

*

Aegyptias choreas.

*

Balneatricem.

*

Pollice vſque ad periculum roſo.

*

Anus recocta vino.
Trementibus labellis.

*

Iuuerunt ſegetes meum laborem

*

Tripli-

Triplici vides vt ortu
Triuiæ rotetur ignis,
Volucrique Phoebus axe
Rapidum pererret orbem.

*

Non bene olet, qui bene ſemper olet.

*

Animam noſtro amplexam in corpore.

*

Qui vultur iecor intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq; fibras,
Non eſt, quem lepidi vocant poetæ;
Sed cordis mala liuor atque luctus.

*

Ad libidinis incitamẽtum, Myrrhinum ſe poculum bibiſſe.

*

In aumarium memet conieci.

*

Obtorto valgiter labello.

*

Totus fere mundus mimum videtur implere.

*

Non duco cõtentionis funem, dum conſtet inter nos, quod fere totus mun-

mundus exerceat hiſtrionem.

*

----O maxima rerum
Et merito pietas homini tutiſsima virtus.

*

---Horrificoq; infeſtant murmure tigres.

*

Nam comtum me vernales alucitæ moleſtabant.

*

Poſtquam ferculum adlatum eſt.

*

Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

*

Satis conſtat eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.

*

Petauroq; iubente modo ſuperior.

*

Affer nobis alabaſtrũ Coſmianum.

*

Suppes.

*

Tullia.

*

----Ineluctabile fatum.

Treme-

*

—Tremebunda ſuperuolat haſta.

*

Qui præeſſe cupit, prodeſſe recuſat.
Magnus in exemplo eſt, cui non ſuffecit orbis.

*

—Exciſo defoſſa marmore petra
Quinque pedum fabricata domus, qua nobile corpus
Exigua requieuit humo.—

*

Atq; vt araneoli tenuem formauimus orſum.

*

Mille ſaporatam medicatis frugibus offam.

*

Nō eſt forma ſatis; nec, quæ vult bella videri,
Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

*

Non ſatis eſt, quod nos mergis furioſa iuuētus:
Transuerſoq; rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata face ſepulti
In teſta merſas luxuriantur opes?

Vilis seruus habet regni bona; cellaq́ capti
Deridet festram, Romuleamq́ casam.
Idcirco virtus medio iacet obruta cœno:
Nequitiæ classes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina quum caderent, discussaq́ mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Lustrata deiectus humo, Lunæq́ senectus,
Et reparatus honos: hinc signa effusa per orbẽ,
Et permutatis disiunctus mensibus annus
Proiecit vicium hoc: atque error iussit inanis
Agricolas primos Cereri dare messis honores:
Palmitibus plenis Bacchum vincire: Palemq́
Pastorum gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demersus aqua: Pallasq; cauernas
Vindicat. Et voti reus, & qui vẽdidit orbem,
Iam sibi quisque Deos auido certamine fingit.

*

Nolo ego semper idẽ capiti suffundere costum:
Nec toto stomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle,
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo nos grato perluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

Vxor

*

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari.
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

*

Inuenias quod quiſque velit. non omnibus vnum eſt
Quod placet. hic ſpinas colligit, ille roſas.

*

Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat vſum,
Rebus in aduerſis, quæ iacuere, iuuant.
Sic rate demerſa vulgam deponderat aurum,
Remorũ leuitas naufraga membra vehit.
Cum ſonuere tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum,
Barbara contemtu prœlia pannus habet.

*

Linque tuas ſedes, alienaque litora quære,
O iuuenis; maior rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis: te nouerit vltimus Iſter,
Te Boreas gelidus, ſecuraq; regna Canopi,
Quique renaſcentem Phœbum, cernuntque cadentem.
Maior in externas Itacus deſcendat arenas.

*

Nam citius flammas mortales ore tenebunt,
Quã ſecreta tegãt: quicquid dimittis in aula,
Effluit, & ſubitis rumoribus oppida pulſat.

Nec

Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit
Proditionis opus, famamq; onerare laborat.
Sic commissa ferens auidus reserare minister
Fodit humum, Regisq́; latentes prodidit aures.
Excepit nam terra sonos, calamiq; loquentes
Inuenere Midam, qualem narrauerat index.

*

Fallunt nos oculi, vagiq́; sensus
Oppressa ratione mentiuntur.
Nam turris prope quæ quadrata surgit,
Attritis procul angulis rotatur.
Hyblæum refugit satur liquorem,
Et naris casiam frequenter odit.
Hoc illo magis, aut minus placere
Non posset, nisi lite destinata
Pugnarent dubio tenore sensus.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat vmbras,
Atq; hiemẽ tepidis spectabat Phœbus habenis:
Iam platanus iactare comas, iam coeperat vuas
Adnumerare suas desecto palmite vitis:
Ante oculos stabat quicquid promiserat annus.

*

Sic & membra solent auras includere venis,
Quæ penitus mersæ, quum rursus abire laborant,

Verberibus rimantur iter: nec desinit ante
Frigidus strictis qui regnat in oßibus horror,
Quam tepidus laxo manauit corpore sudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos.
Consecuitq; genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cum gelidæ periere niues, & languidus Auster
Non patitur glaciem resoluta viuere terra:
Gurgite sic pleno facies manauit, & alto
Insonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert:
Sic format liugua fœtum cum protulit vrsa,
Et piscis nullo iunctus amore parit.
Sic Phoebæa chelys vinclo resoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus oua fouet.
Sic sine concubitu textis apis excita ceris
Feruet, & audaci milite castra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus eiecta nudus rate, quærit eodem
Percussum telo, cui sua fata legat.
Grandine qui segetes & totum perdidit annũ,
In simili deflet tristia fata sinu.

Funera

Funera conciliant miseros, orbiq; parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoq; confusis feriemus sidera verbis;
Et fama est iunctas fortius ire preces.

*

Omnia quæ miseras possunt finire querellas,
In promtu voluit candidus esse Deus.
Vile olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnantis stomachi composuere famem.
Flumine vicino stultus sitit; & riget Euro,
Quum calidus tepido consonat igne rogus.
Lex armata sedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fusa puella toro.
Quod satiare potest, diues natura ministrat,
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

*

Iudæus licet & porcinum numen adoret,
Et cilli summas aduocet auriculas:
Ni tamen & ferro succiderit inguinis oram,
Et nisi nodatum soluerit arte caput,
Exemtus populo, Graiam migrabit ad vrbem,
Et non ieiuna sabbata lege premet.
Vna est nobilitas argumentumq; coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.

*

Fœda est in coitu & breuis voluptas,
Et tædet Veneris statim peractæ.

Non ergo vt pecudes libidinosæ,
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam languescit amor, peritq; flama.
Sed sic sic sine fine feriati,
Et tecum iaceamus osculantes;
Hic nullus labor est, ruborq; nullus;
Hoc iuuit, iuuat, & diu iuuabit;
Hoc non deficit, incipitq; semper.

*

Accusare & amare tempore vno,
Ipsi vix fuit Herculi ferendum.

*

Heret detritus læuæ Mauortius vmbo
Innumerabilibus telis grauis, atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.

*

——Et scuta latentia condunt.

*

——Torua solum sub fronte latebat.

*

Delos, iam stabili reuincta terra,
Olim purpureo mari natabat,
Et moto leuis hinc & inde vento
Ibat fluctibus inquieta summis.
Mox illam geminus Deus catenis
Hac alta Giaro ligauit, illac
Constanti Myconæ dedit tenendam.

Catil-

*

Catillata geris vadimonia publicum prostibulum.

* *

Diuidias mentis conficit omnis amor.

T. PETRONII ARBITRI

EVSCIVS.

*

Cerberus forensis erat causidicus.

*

EXPLICIT T. PETRONIVS ARBITER.

P. PETRONII RHETHORIS

DECLAMATIO.

*

Quid est, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum est, quod legi dolet. Habetis dolum; accipite nunc malum.

*

PETRONII GRAMMATICI FRAGMENTA.

*

Horatius: *Quis te redonauit Quiritem Diis patriis?* cuius nominatiuus est hic Quirites.

*

Classica à calando, id est, vocando, sunt dicta.

PETRONII AFRANII EPIGRAMMATA.

Ad Martiam.

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirsutæ munera castaneæ.
Omnia grata mihi sed si magis ipsa venires,
Ornares domum pulchra puella tuum.
Tu licet adportes stringentia mala palatum,
Tristia mandenti est melleus ore sapor.
At si dissimulas multum mihi chara venire,
Oscula cum pomis mitte, vorabo libens.

Ad De-

Ad Deliam.

Si Phœbi ſoror es, mando tibi, Delia, cauſſam,
Scilicet vt fratri, quæ peto, verba feras:
Marmore Sicanio ſtruxi tibi, Delphice, tẽplum
Et leuibus calamis candida verba dedi.
Nunc ſi nos audis, atq́; es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

Ad eandem.

Neſcio quo ſtimulante malo pia fœdera rupta
Non capiunt vires crimina tanta meas.
Inſtitit, & ſtimulus ardentibus impulit actum,
Siue fuit Fatum, ſeu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana Deos? vis, Delia, verũ?
Qui tibi me dederat, idẽ & ademit Amor.

De eadem.

Garrula quid totis reſonas mihi noctibꝰ auris?
Neſcio quem dicis nunc meminiſſe mei.
Hic quis ſit, quæris? reſonant tibi noctibus aures,
Et reſonant totis: Delia te loquitur.
Non dubie loquitur me Delia: mollior aura
Venit, & exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa ac tenui rumpere voce ſolet.
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus admotis condita verba dare.

Agnoui; veræ venit mihi vocis imago,
Blandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessate, precor, longos gestare susurros:
Dum loquor hæc, iam vos obticuisse queror.

De columbarum nido in galea.

Militis in galea nidum fecere columbæ:
Adparet Marti quam sit amica Venus.

In Cupidinem.

Lecto compositus vix prima silentia noctis
Carpebam, & somno lumina victa dabam:
Quum me sæuus Amor prensum sursumque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus es, inquit; ames quum mille puellas,
Solus, io, solus dure iacere potes?
Exsilio, & pedibus nudis, tunicaq; soluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rursumq; redire
Pœnitet, & pudor est stare via media.
Ecce tacent voces hominum, strepitusq; viarũ
Et volucrum cantus, turbaq; fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, somnumq;, torumq;
Et sequor imperium, magne Cupido, tuum.

Ad Nealcen puerum.

Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
Quæ te prima meo pectore composuit.

Sit to-

Sit torus, & lecti genius, secretaq; longa,
Queis tener in nostrũ veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamurq; annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura sinunt veteres extendere amores:
Fac, cito quod cœptum est, nõ cito desinere.

Ad Deliam.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa iacent solo quum mea membra toro.
Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:
Somnia tu vinces, si mihi vera venis.

De Hesperie.

Hoc sibi lusit opus de stamine floricolore
Hesperies teneræ officiosa manus.
Et pulchro pulchras strophio producta papillas
Gaudet vtrumq; sui pectoris esse decus.

De eadem.

Hesperie lateri redimicula nectit eburno,
Facta suis manibus, pectore digna suo.
Iam veteres iras Venus & Tritonia ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

De eadem.

Intertexta rosa Tyrii subtegmine fuci
Inuoluet quoties mobile Zona latus,
Ambrosium gemino potabit ab vbere rorem,
Et vere roseo fiet odore rosa.

Ad quandam virifugam.

Pulcrior & niuei quum sit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ iura tenere cupis.
Mirandum est quali naturam lege gubernes:
Moribus vt Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque coniugii libet excepisse leuamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen est animo quãuis odiosa voluptas,
Numquid non mulier, quũ paris, esse potes?

De Neptuno marmoreo aquas fundente.

Quam melior Neptune tuo sors ista tridente;
Post pelagus dulces heic tibi dantur aquæ.

De sigillo Cupidinis aquas fundentis.

Igne salutifero Veneris puer omnia flammans,
Pro facibus proprias arte ministrat aquas.

De puteo excauato in montis iugo.

Hunc quis nõ credat ipsis dare Syrtibus amnes,
Qui dedit ignotas visere montis aquas?

Ad Iuliam.

Me niue candenti petiit modo Iulia. rebar
Igne carere niuem, nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidius? nostrũ tamẽ vrere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.

Quis

Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Iulia, sola potes nostras exstinguere flammas,
Non niue, non glacie; sed potes igne pari.

De Amphitheatro vicino mari.

Amphitheatrales mirantur rura triumphos,
Et nemus insignes cernit adesse feras.
Spectat arando nouos agrestis turba labores,
Nautaq; de pelago gaudia iuxta videt.
Fecundus nil perdit ager, plꝰ germina crescũt,
Dum metuunt omnes hic sua fata feræ.

Funambulus.

Stupea suppositis tenduntur vincula lignis,
Quæ fido adscendit docta iuuenta gradu:
Quæ super aerius prætendit crura viator,
Vixq; auibus facili tramite currit homo.
Brachia distẽdens gressũ per inane gubernat,
Ne lapsa è gracili planta rudente cadat.
Dædalus adstruitur terras mutasse volatu,
Et medium pennis prosecuisse diem:
Præsenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis cursus funis & aura ferunt.

De cretata facie.

Dum sumit cretam in faciem Sertoria cretam
Perdidit illa simul, perdidit & faciem.

De Nar-

De Narcisso.

Inuenit propriis Narcissus fontibus ignes,
Et sua deceptum torret imago virum.

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbæo præfulgent ora rubore,
Crista riget radiis, ignea barba micat:
Alæ, colla, comæ, pectus, femur, vngula, cauda,
Præstanis lucent floridiora rosis:
Flammea sic rutilum distinguit pinna colorē,
Vt vibrare putes ignea membra faces?

De cato.

Mordaces morsu solitus consumere mures,
Inuisum & domibus perdere dente genus,
Catus in obscuro cepit pro sorice picam,
Multiloquumq; vorax sorbuit ore caput.
Pœna tamē præsens prædonem plectit edacem,
Nam claudunt rabidam cornea labra gulā.
Faucibus obsessis vitalis semita cessit,
Et satur escali vulnere captor obit.
Non habet exēplū volucris vindicta perenne?
Hostem pica suum mortua discruciat.

Vinum limphatum.

Infantem Nymphæ Bacchum, quo tempore ab igne
Prodiit, inuentum sub cinere abluerant.
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa est,
Seiunctus quod sit ignis & vrat adhuc.

Musa-

Muſarum elogia.

Clio ſæcla retro memorat ſermone ſoluto:
Euterpæ geminis loquitur caua tibia ventis:
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet:
Melpomene reboans Tragicis ferueſcit iambis:
Aurea Terpſichoræ totam lyra perſonat æthrã:
Fila premẽs digitis Erato modulamina fingit:
Flectitur in faciles variosq; Polymnia motus:
Vranie numeris ſcrutatur munera mundi:
Calliope doctis dat laurea ſerta poetis.

In imbellem iactatorem:

Quum te Barbatæ referas de ſanguine cretũ,
Vt tibi cognatus ſit Varitinna ferox:
Cur tua femineo cæduntur pectora ſocco,
Infamiq; manu barbula vulſa cadit?
Deſine iam tibimet auctores fingere fortes,
Vimq; tuis membris ſtirpis ineſſe tuæ.
Illa ſed audaci mage ſit de ſtirpe creata,
Audet quæ proprium ſternere calce virũ.

De orbis diuiſione inter Saturni filios.

Iuppiter aſtra, fretũ Neptunus, tartara Pluto,
Regna paterna tenẽt; tres tria, quiſq; ſuum.

De elephante.

Monſtrorum princeps elephas proboſcidis armis
Horret mole nigra, dente micat niueo.

Sed

Et Mausolæum miseræ solatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concutiet, sternetq; dies: quoq; altius exstat
Quodq; opus, hoc illud carpet edetq; magis.
Carmina sola carent fato, mortemq; repellunt.
Carminibus viues semper, Homere, tuis.

De Achille.

Cauta quidē genitrix, noceāt ne vulnera nato
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli est humanam vincere sortē,
In membris tincti dant sibi fata locum.

De Telefo.

Telefus, excellens Alcidis pignus & Augæ,
Externæ sortis bella inopina tulit.
Nam Graii Troiam peterēt cum mille carinis,
Tangeret & classis litus adacta suum;
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit asta femur.
Pro cuius cura consultus dixit Apollo,
Hostica quod salubrem cuspis haberet opē.
Mox precibus flexi Pelidæ robore sacro
Iniecto membris puluere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu:
Vnde datum est vulnus, contigit inde salus.

In Xerxem.

Perses magnus adest. totus comitatur euntem
Orbis, quid dubitas, Græcia ferre iugum.

Mun-

Mundus iuſſa facit: Solem texere ſagittæ:
Calcatur pontus: fluctuat altus Athos.

Item.

Hîc, quē cernis, Athos, immiſſis peruius vndis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perq; latus miſit maxima bella ſuum.
Sub tanto ſubitæ ſonuerunt pondere claſſes,
Cæruleus cana ſub niue pontus erat.
Idem commiſit longo duo litora ponte
Perſes, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum mundo noua ponere iura?
Hoc terræ fiat: hac mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS

EPIGRAMMA.

DIs manibus Petronii Antigenidis.

Tu, pede qui ſtricto vadis per ſenta, viator
Siſte rogo, titulumq; meum ne ſpreueris oro.
Bis quinos annos, menſesq; duos, duo ſoles
In ſuperis feci, tenere nutritus, amatus:
Dogmata Pythagoræ ſenſi, ſtudiumq; ſophorū
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Siue quot Euclides abaco præſcripta tuliſſet:

Et Mausolæum miseræ solatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concutiet, sternetq; dies: quoq; altius exstat
Quodq; opus, hoc illud carpet edetq; magis.
Carmina sola carent fato, mortemq; repellunt.
Carminibus viues semper, Homere, tuis.

De Achille.

Cauta quidẽ genitrix, noceãt ne vulnera nato
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli est humanam vincere sortẽ,
In membris tincti dant sibi fata locum.

De Telefo.

Telefus, excellens Alcidis pignus & Augæ,
Externæ sortis bella inopina tulit.
Nam Graii Troiam peterẽt cum mille carinis,
Tangeret & classis litus adacta suum;
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit asta femur.
Pro cuius cura consultus dixit Apollo,
Hostica quod salubrem cuspis haberet opẽ.
Mox precibus flexi Pelidæ robore sacro
Iniecto membris puluere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu:
Vnde datum est vulnus, contigit inde salus.

In Xerxem.

Perses magnus adest. totus comitatur euntem.
Orbis, quid dubitas, Græcia ferre iugum.

Mun-

Mundus iussa facit: Solem texere sagittæ:
Calcatur pontus: fluctuat altus Athos.

Item.

Hîc, quē cernis, Athos, immißis peruius vndis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perq; latus misit maxima bella suum.
Sub tanto subitæ sonuerunt pondere classes,
Cæruleus cana sub niue pontus erat.
Idem commisit longo duo litora ponte
Perses, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum mundo noua ponere iura?
Hoc terræ fiat: hac mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS

EPIGRAMMA.

DIs manibus Petronii Antigenidis.

Tu, pede qui stricto vadis per senta, viator
Siste rogo, titulumq; meum ne spreueris oro.
Bis quinos annos, mensesq; duos, duo soles
In superis feci, tenere nutritus, amatus:
Dogmata Pythagoræ sensi, studiumq; sophorũ
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Siue quot Euclides abaco præscripta tulisset:

Delicias habui pariter lusúsq; procaces.
Hæc Hilarus mihi contulerat pater ipse patronus,
Si non infelix contraria fata habuissem.
Nunc vero infernas sedes, Acherontis ad vndas,
Tetraq; Tartarei per sidera tendo profundi.
Effugi tumidam vitam spes, forma valete.
Nil mihi vobiscum est; alios deludite quæso.
Hæc domus æterna est: hic sum situs, hic ero semper.

PETRONII APOLLODORI, PONTIFICIS Romani

EPIGRAMMA.

Μητέρι τῇ πάντων θνητῶν τε θεῶν τε γενέθλῃ
Ἀττεϊ θ' ὑψίστῳ καὶ συνιέντι τὸ πᾶν,
Τοῖς πᾶσιν καίροις, θ' ἡμερώτερα πάντα φυόντι
Κριοβόλου τελετῆς ἤδ' ἔτι ταυροβόλου,
Μυστιπόλος τελετῶν τοῦτον συνθήματα βωμὸν,
Δῶρον Ἀπόλλωνος θῆκεν ἔχων ἐπίκλην.

Petronius Apollodorus, vir clarissimus, Pontifex Maior, Quindecim vir ſacris faciundis, Pater ſacrorum Dei inuicti, mithræ taurobolio criobolioque percepto, vna cum Rufa Voluſiana, Caij filia, conjuge, xvj. Kalendas Iulias,

lias, Dominis nostris Valentiniano & Valente Augustis tertium Consulibus aram dicauit.

Hos versus sic transtulit Benedictus Hegius Spoletinus.

Cunctorum Cybelæ genitrici hominumque Deumque,
Excelsoque Atti, quem nihil orbe latet,
Qui facit vt pura celebremus mente quotannis,
Crioboli festos Taurobolique dies,
Qui cognomē habet de munere Apollinis, arā
Sacrorū Antistes marmoream hanc statuit.

PETRONII LEVITÆ *EPIGRAMMA.*

Leuitæ coniux Petronia, forma pudoris,
His mea discedens sedibus ossa loco.
Parcite vos lacrymis dulces cum coniuge natæ,
Viuentemq; Deo credite flere nefas.

PETRONIO TRIBVTA PSEVDEPIGRAPHA EPIGRAMMATA.

L. APVLEII MADAVRENSIS

Ἀνεχόμενος ex Menandro.

Amare liceat, si potiri non licet.

 Fruan-

Fruantur alii: non moror, non ſum inuidus:
Nam ſeſe excruciat, qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes.
Nobis Cupido velle dat, poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent,
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas,
Quin & quum tenera membra molli lectulo
Compectorata adherent Veneris glutino;
Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitat
Sinuare ad Veneris curſum femina, femina
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atq; amplexus intiment,
Arentq; ſulcos molles aruo Venerio,
Thyrſumq; pangant hortulo in Cupidinis,
Dum crebros ictus conniuente lumine,
Trepidante curſu, Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant, queis Venus non inuidet:
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

DECIMI LABERII

Ex Platone.

Dum ſemihulco ſauio
Meum puellum ſauior,

Dul-

Dulcemq; florem spiritus
Duco ex aperto tramite:
Anima tunc ægra & saucia
Cucurrit ad labias mihi,
Rictumq; in oris peruium
Et labra pueri mollia,
Rimata itineri transitus,
Vt transiliret, nititur.
Tum si moræ quid plusculæ
Fuisset in coitu osculi,
Amoris igni percita
Transisset, & me linqueret.
Et mira prorsum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum vt intus viuerem.

ALCIMI
De Virgilio & Homero.

Mæonio vati qui par aut proximus esset,
Consultus Pæan risit, & hæc cecinit:
Si potuit nasci quem tu sequereris, Homere,
Nascetur qui te possit, Homere, sequi.

EIVSDEM.

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus & leues Amores,
Atq; ipsa in medio sedet voluptas.

Agnoui; veræ venit mihi vocis imago,
Blandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessate, precor, longos gestare susurros:
Dum loquor hæc, iam vos obticuisse queror.

De columbarum nido in galea.

Militis in galea nidum fecere columbæ:
Adparet Marti quam sit amica Venus.

In Cupidinem.

Lecto compositus vix prima silentia noctis
Carpebam, & somno lumina victa dabam:
Quum me sæuus Amor prensum sursumque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus es, inquit; ames quum mille puellas,
Solus, io, solus dure iacere potes?
Exsilio, & pedibus nudis, tunicaq; soluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rursumq; redire
Pœnitet, & pudor est stare via media.
Ecce tacent voces hominum, strepitusq; viarũ
Et volucrum cantus, turbaq; fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, somnumq; torumq;
Et sequor imperium, magne Cupido, tuum.

Ad Nealcen puerum.

Sit nox illa diu nobis dilecta, Nealce,
Quæ te prima meo pectore composuit.

Sit to-

Sit torus, & lecti genius, secretaq; longa,
Queis tener in nostrũ veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamurq; annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura sinunt veteres extendere amores:
Fac, cito quod cœptum est, nõ cito desinere.

Ad Deliam.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa iacent solo quum mea membra toro.
Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:
Somnia tu vinces, si mihi vera venis.

De Hesperie.

Hoc sibi lusit opus de stamine floricolore
Hesperies teneræ officiosa manus.
Et pulchro pulchras strophio producta papillas
Gaudet vtrumq; sui pectoris esse decus.

De eadem.

Hesperie lateri redimicula nectit eburno,
Facta suis manibus, pectore digna suo.
Iam veteres iras Venus & Tritonia ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

De eadem.

Intertexta rosa Tyrii subtegmine fuci
Inuoluet quoties mobile Zona latus,
Ambrosium gemino potabit ab vbere rorem,
Et vere roseo fiet odore rosa.

Ad quandam virifugam.

Pulcrior & niuei quum sit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ iura tenere cupis.
Mirandum est quali naturam lege gubernes:
Moribus vt Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque coniugii libet excepisse leuamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen est animo quãuis odiosa voluptas,
Mumquid non mulier, quũ paris, esse potes?

De Neptuno marmoreo aquas fundente.

Quam melior Neptune tuo sors ista tridente;
Post pelagus dulces heic tibi dantur aquæ.

De sigillo Cupidinis aquas fundentis.

Igne salutifero Veneris puer omnia flammans,
Pro facibus proprias arte ministrat aquas.

De puteo excauato in montis iugo.

Hunc quis nõ credat ipsis dare Syrtibus amnes,
Qui dedit ignotas visere montis aquas?

Ad Iuliam.

Me niue candenti petiit modo Iulia. rebar
Igne carere niuem, nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidius? nostrũ tamẽ vrere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.

Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Iulia, sola potes nostras exstinguere flammas,
Non niue, non glacie; sed potes igne pari.

De Amphitheatro vicino mari.

Amphitheatrales mirantur rura triumphos,
Et nemus insignes cernit adesse feras.
Spectat arando nouos agrestis turba labores,
Nautaq; de pelago gaudia iuxta videt.
Fecundus nil perdit ager, plꝰ germina crescũt,
Dum metuunt omnes hic sua fata feræ.

Funambulus.

Stupea suppositis tenduntur vincula lignis,
Quæ fido adscendit docta iuuenta gradu:
Quæ super aerius prætendit crura viator,
Vixq; auibus facili tramite currit homo.
Brachia distẽdens gressũ per inane gubernat,
Ne lapsa è gracili planta rudente cadat.
Dædalus adstruitur terras mutasse volatu,
Et medium pennis prosecuisse diem:
Præsenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis cursus funis & aura ferunt.

De cretata facie.

Dum sumit cretam in faciem Sertoria cretam
Perdidit illa simul, perdidit & faciem.

De Nar-

De Narciſſo.

Inuenit propriis Narciſſus fontibus ignes,
Et ſua deceptum torret imago virum.

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbæo præfulgent ora rubore,
Criſta riget radiis, ignea barba micat:
Alæ, colla, comæ, pectus, femur, vngula, cauda,
Præſtanis lucent floridiora roſis:
Flammea ſic rutilum diſtinguit pinna colorē,
Vt vibrare putes ignea membra faces?

De cato.

Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,
Inuiſum & domibus perdere dente genus,
Catus in obſcuro cepit pro ſorice picam,
Multiloquumq́; vorax ſorbuit ore caput.
Pœna tamē præſens prædonem plectit edacem,
Nam claudunt rabidam cornea labra gulā.
Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit,
Et ſatur eſcali vulnere captor obit.
Non habet exēplū volucris vindicta perenne?
Hoſtem pica ſuum mortua diſcruciat.

Vinum limphatum.

Infantem Nymphæ Bacchum, quo tempore ab igne
Prodiit, inuentum ſub cinere abluerant.
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt,
Seiunctus quod ſit ignis & vrat adhuc.

Muſarum elogia.

Clio ſæcla retro memorat ſermone ſoluto:
Euterpæ geminis loquitur caua tibia ventis:
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet:
Melpomene reboans Tragicis feruëſcit iambis:
Aurea Terpſichoræ totam lyra perſonat æthrã:
Fila premẽs digitis Erato modulamina fingit:
Flectitur in faciles variosq; Polymnia motus:
Vranie numeris ſcrutatur munera mundi:
Calliope doctis dat laurea ſerta poetis.

In imbellem iactatorem:

Quum te Barbatæ referas de ſanguine cretũ,
Vt tibi cognatus ſit Varitinna ferox:
Cur tua femineo cæduntur pectora ſocco,
Infamiq; manu barbula vulſa cadit?
Deſine iam tibimet auctores fingere fortes,
Vimq; tuis membris ſtirpis ineſſe tuæ.
Illa ſed audaci mage ſit de ſtirpe creata,
Audet quæ proprium ſternere calce virũ.

De orbis diuiſione inter Saturni filios.

Iuppiter aſtra, fretũ Neptunus, tartara Pluto,
Regna paterna tenẽt; tres tria, quiſq; ſuum.

De elephante.

Monſtrorum princeps elephas proboſcidis armis
Horret mole nigra, dente micat niueo.

Sed

Sed vario fugienda malo quum belua gliscat,
Est tamen ex certis mors pretiosa feræ.
Nam quæ conspicimus montani roboris ossa,
Humanis veniunt usibus apta suis.
Consulibus sceptrum, mensis decus, arma tablistris:
Discolor & tabulæ calculus inde datur.
Hæc est humanæ semper mutatio mortis,
Fit moriens ludus qui fuit ante pauor.

De electione coniugii.

Moribus & vultu mulier quæratur habenda.
Horrida nam facies multo celatur ab auro.
Si quis erit sponsus talem qui ducat auarus,
Ipse suam horrebit; feritas dissoluet amorem.
Illa calens veniet, dorsum dabit iste calenti,
Cogeturq́ suo suras submittere asello,
Concubitu turpi monstrum paritura biforme,
Quemque suum mulier timeat pertingere natum.
Discite formosas aurum superare puellas.

PETRONII INDICI

EPIGRAMMA

Ad Apollinem Delphicum.

Indica purpureo genuit me litore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.

Hic

Hîc ego diuinos inter generatus honores,
Mutaui Latio barbara verba sono.
Iam dimitte tuos, Pæan ô Delphice, cicnos;
Dignior hæc vox est, quæ tua templa colat.

M. PETRONII VENVSTIANI

EPIGRAMMA.

Liberta & coniunx Petronia cara patrono
Thallusa hoc tumulo condita luce caret.
Quæ bis vicenos complerat lucibus annos
Erepta est subito coniugis è gremio.
Hanc sic adsidue deflet Petronius, vt iam
Deficiant oculos lumina cara suos.
Desine per terras, infernas tendere ad arces:
Fata animā dederant, fata eademq; negant.

PETRONII ANTIGENIDIS PISAVRENSIS

EPIGRAMMATA.

De litterarum æternitate ad Appiam.

Hæc, vrbem circa, stulti monimenta laboris,
Quasq; vides moles, Appia, marmoreas,
Pyramidasq; ausas vicinum attingere cælum,
Pyramidas, medio quas fugit vmbra die:

Et Mau-

Et Mausolæum miseræ solatia mortis,
Intulit æternum quo Cleopatra virum:
Concutiet, sternetq; dies: quoq; altius exstat
Quodq; opus, hoc illud carpet edetq; magis.
Carmina sola carent fato, mortemq; repellunt.
Carminibus viues semper, Homere, tuis.

De Achille.

Cauta quidē genitrix, noceāt ne vulnera nato
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli est humanam vincere sortē,
In membris tincti dant sibi fata locum.

De Telefo.

Telefus, excellens Alcidis pignus & Augæ,
Externæ sortis bella inopina tulit.
Nam Graii Troiam peterēt cum mille carinis,
Tangeret & classis litus adacta suum;
Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit asta femur.
Pro cuius cura consultus dixit Apollo,
Hostica quod salubrem cuspis haberet opē.
Mox precibus flexi Pelidæ robore sacro
Iniecto membris puluere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu:
Vnde datum est vulnus, contigit inde salus.

In Xerxem.

Perses magnus adest. totus comitatur euntem.
Orbis, quid dubitas, Græcia, ferre iugum.

Mun-

Mundus iuſſa facit: Solem texere ſagittæ:
Calcatur pontus: fluctuat altus Athos.

Item.

Hîc, quę cernis, Athos, immiſsis peruius vndis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perq; latus miſit maxima bella ſuum.
Sub tanto ſubitæ ſonuerunt pondere claſſes,
Cæruleus cana ſub niue pontus erat.
Idem commiſit longo duo litora ponte
Perſes, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum mundo noua ponere iura?
Hoc terræ fiat: hac mare, dixit, eat.

C. PETRONII HILARI PISAVRENSIS

EPIGRAMMA.

DIs manibus Petronii Antigenidis.

Tu, pede qui ſtricto vadis per ſenta, viator
Siſte rogo, titulumq; meum ne ſpreueris oro.
Bis quinos annos, menſesq; duos, duo ſoles
In ſuperis feci, tenere nutritus, amatus:
Dogmata Pythagoræ ſenſi, ſtudiumq; ſophorū
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Siue quot Euclides abaco præſcripta tuliſſet:

P Deli-

Delicias habui pariter lususque procaces.
Hæc Hilarus mihi contulerat pater ipse patronus,
Si non infelix contraria fata habuissem.
Nunc vero infernas sedes, Acherontis ad vndas,
Tetraque Tartarei per sidera tendo profundi.
Effugi tumidam vitam. spes, forma valete.
Nil mihi vobiscum est; alios deludite quæso.
Hæc domus æterna est: hic sum situs, hic ero semper.

PETRONII APOLLODORI, PONTIFICIS Romani

EPIGRAMMA.

Μητέρι τῇ πάντων θνητῶν τε θεῶν τε γενέθλῃ
Ἀττείδ' ὑψίστῳ καὶ συνιέντι τὸ πᾶν,
Τῷ πᾶσιν καίροις, θεμερώπεα πάντα φύοντι
Κριοβόλου τελετῆς ἤδη ταυροβόλου,
Μυστιπόλος τελετῶν τοῦτον συνθήματα βωμὸν,
Δῶρον Ἀπόλλωνιος θεῖον ἔχων ἐπίκλην.

Petronius Apollodorus, vir clarissimus, Pontifex Maior, Quindecim vir sacris faciundis, Pater sacrorum Dei inuicti, mithræ taurobolio criobolioque percepto, vna cum Rufa Volusiana, Caij filia, conjuge, xvj. Kalendas Iulias,

lias, Dominis nostris Valentiniano & Valente Augustis tertium Consulibus aram dicauit.

Hos versus sic transtulit Benedictus Hegius Spoletinus.

Cunctorum Cybelæ genitrici hominumque Deumque,
Excelsoque Atti, quem nihil orbe latet,
Qui facit vt pura celebremus mente quotannis,
Crioboli festos Tauroboliqué dies,
Qui cognomẽ habet de munere Apollinis, arã
Sacrorũ Antistes marmoream hanc statuit.

PETRONII LEVITÆ *EPIGRAMMA.*

Leuitæ coniux Petronia, forma pudoris,
His mea discedens sedibus ossa loco.
Parcite vos lacrymis dulces cum coniuge natæ,
Viuentemq; Deo credite flere nefas.

PETRONIO TRIBVTA PSEVDEPIGRAPHA EPIGRAMMATA.

L. APVLEII MADAVRENSIS

Ἀνεχόμενος ex Menandro.

Amare liceat, si potiri non licet.

Fruantur alii: non moror, non ſum inuidus:
Nam ſeſe excruciat, qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes.
Nobis Cupido velle dat, poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent,
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas,
Quin & quum tenera membra molli lectulo
Compectorata adherent Veneris glutino;
Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitat
Sinuare ad Veneris curſum femina, feminæ
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atq; amplexus intiment,
Arentq; ſulcos molles aruo Venerio,
Thyrſumq; pangant hortulo in Cupidinis,
Dum crebros ictus conniuente lumine,
Trepidante curſu, Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant, queis Venus non inuidet:
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

DECIMI LABERII
Ex Platone.

Dum ſemihulco ſauio
Meum puellum ſauior,

Dul-

Dulcemq; florem spiritus
Duco ex aperto tramite:
Anima tunc ægra & saucia
Cucurrit ad labias mihi,
Rictumq; in oris peruium
Et labra pueri mollia,
Rimata itineri transitus,
Vt transiliret, nititur.
Tum si mora quid pluscula
Fuisset in coitu osculi,
Amoris igni percita
Transisset, & me linqueret.
Et mira prorsum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum vt intus viuerem.

ALCIMI
De Virgilio & Homero.

Mæonio vati qui par aut proximus esset,
Consultus Pæan risit, & hæc cecinit:
Si potuit nasci quem tu sequereris, Homere,
Nascetur qui te possit, Homere, sequi.

EIVSDEM.

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus & leues Amores,
Atq; ipsa in medio sedet voluptas.

EIUSDEM.

Lux mea Puniceum misit mihi Lesbia malũ,
Iam sordent animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirsuta cidonia canis,
Sordent hirsutæ munera castaneæ.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna:
Rusticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo sanguineo male mora rubentia succo,
Heu graue funesti crimen amoris habent!
Misit dente leui paulum libata placentæ
Munera, de labris dulcia mella suis.
Nescio quid plus melle sapit, quod contigit ipsa
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.

RUFINI V.C.

Pasiphaës fabula ex omnibus metris Horatianis.

Filia Solis
Aestuat igne nouo,
Et per prata iuuencum
Mentem perdita quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bouis
Conuertier vultus suos,
Et Prœtidas dicit beatas,

Ioque

Ioque laudat; non quod Isis alta est,
Sed quod iuuencæ cornua in fronte eleuat.
Si quando miseræ copia suppetit,
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floresq; vernos floribus illigat,
Oraq; iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis,
Inlicitisq; gaudet.
Corpus includit tabulis efficiens iuuencam,
Et amoris pudibundi malesuadis
Obsequitur votis, & procreat, heu nefas! bimembrem,
Cecropides iuuenis quē perculit fractū manu,
Filo resoluens Gnosiæ tristia tecta domus.

CLAVDII CLAVDIANI V.C.

Marcus amans puerum, natum mentitur amare,
Vultq; pater dici, nescius esse pater.
Et pietate nefas, & amorem velat amore;
Se pietas vmbram criminis esse dolet.
Nate, dies audit: nox & torus audit, Amice;
Et pro temporibus nomina mutat amor.
Stulte, quid ignaro non dicit Cincia fratri?
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater est, huic filius est. à lumine primo
Filius, à thalamis incipit esse puer.

EVGENII V. C.

Occumbunt fixi iaculo, mucrone, sagitta,
Ora, latus, iugulum, Scæua, Rufinus, Atis.
Brutus Atim perimit, Milo Scæuam, Cotta Rufinum:
Græcus Atis, Medus Scæua, Rufinus, Arabs.
Iā vir Atis, sed Scæua puer, iuuenisq; Rufinus:
Dux Atis, armiger at Scæua, Rufinus eques.
Scæua nothus, generosus Atis, de plebe Rufinus,
Magnus eques, medius dux, famulusq; minor.
Flauus Scæua, niger Atis, inter vtrumq; Rufinus;
Blādus Atis, patiens Scæua, Rufinus atrox.
Absq; modo largus, lasciuus, parcus, auarus
Laudis Atis, formæ Scæua, Rufinus opum.
Arcu Scæua bonus, Atis armis, iure Rufinus.
Voce Rufinus, Atis carmine, Scæua lyra:
Scæua pila, cursuq; Rufinus, Atisq; palæstra,
Ore Rufinus, Atis corpore, Scæua coma.

DOMINI EVANTII V. C.

De Ambigenis.

Hæ sunt ambigenæ, quæ nuptu dispare constant.
Burdonem sonipes generat commixtus asellæ:
Mulus ab Arcadicis & equina matre creatus:

Tityrus ex ouibus oritur hircóq; parente:
Musinonem capra ex veruegno semine gignit:
Apris atq; sue setosus nascitur Ibris:
At lupus & catula formant coëundo lyciscam.

Q. CICERONIS

De mulierum leuitate.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis,
Namq; est feminea tutior vnda fide.
Femina nulla bona est: &, si bona contigit vlla,
Nescio quo fato res mala facta bona est.

PENTADII,

De vita beata.

Non est (falleris) hæc beata, non est,
Quod vos creditis, vita, non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauare mensas,
Et quidquid Libyco secatur aruo
Non vna positum tenere cælla:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et stricto nihil æstuare ferro.

Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco superbus.

P. CATVLLI VRBICARII.

PERVIGILIVM VENERIS.

Cras amet, qui numquam amauit; quique amauit, cras amet.
Ver nouum, ver iam canorum, ver renatus bis est.
Vere concordant amores, vere nubunt alites;
Et nemus comam resoluit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix inter umbras arborum
Implicat casas virentes de flagello myrteo.
Cras Dione iura dicit, fulta sublimi trono.
Cras amet, qui numquam amauit; quiq́ amauit, cras amet.
Tūc liquore de superno ac spumeo pōti è globo,
Cærulas inter cateruas inter & bipedes equos,
Fecit vndantē Dionem de maritis imbribus.
Cras amet, qui numquam amauit; quique amauit, cras amet,
Ipsa gemmeis purpurantem pingit annum floribus:
Ipsa turgentis papillas de Fauoni spiritu
Vnguet in toros tepentes; ipsa roris lucidi,

Noctis aura quem relinquit, spargit humentis aquas,
Et micant lacrimæ trementes de cadiuo pondere,
Gutta præceps orbe paruo sustinet casus suos.
In pudorem florulentæ prodierunt purpuræ.
Humor ille, quem serenis astra rorat noctibus,
Mane virgines papillas soluit humenti peplo.
Ipsa iussit mane vt vdæ virgines nubant rosæ
Fusa aprino de cruore, deq; amoris osculis,
Deque gemmis, deque flammis, deque solis purpuris.
Cras ruborem, qui latebat veste tectus ignea,
Vnico marite nodo non pudebit soluere.
Cras amet, qui numquam amauit; quique amauit, cras amet.
Ipsa Nymphas Diua luco iussit ire myrteo.
It puer comes puellis: nec tamen credi potest
Esse Amorem feriatum, si sagittas vexerit.
Ite Nymphæ, posuit arma, feriatus est amor.
Iussus est inermis ire, nudus ire iussus est,
Neu quid arcu, neu sagitta, neu quid igne læderet.
Sed tamen Nymphæ cauete, quod Cupido pulcer est,
Totus est in armis idem, quando nudus est Amor.

Cras amet, qui numquam amauit; quique
amauit, cras amet.
Compari Venus pudore mittit ad te virgines:
Vna res eſt quam rogamus: cede virgo Delia
Vt nemus ſit incruentum de ferinis ſtragibus.
Ipſa vellet vt venires, ſi deceret virginem:
Iam tribus choros videres feriatos noctibus,
Congreges inter cateruas ire per ſaltus tuos,
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
Nec Ceres, nec Bacchus abſunt, nec poëtarum
Deus,
Detinent, & tota nox eſt peruigil à cantibus.
Regnet in ſiluis Dione, tu recede Delia.
Cras amet, qui numquam amauit; quique
amauit, cras amet.
Iuſſit Hiblæis tribunal ſtare Diua floribus:
Præſes ipſa iura dicit, adſederunt Gratiæ.
Hibla totos funde flores, quidquid annus ad-
tulit;
Hibla florũ rumpe reſtes quantus Ennæ cam-(pus eſt!
Ruris hîc erunt puellæ, vel puellæ montium,
Quæq́; ſiluas, quæq́; lucos, quæq́; montes inco-
lunt.
Iuſſit omnis adſidere pueri mater alitis;
Iuſſit & nudo puellas nil amori credere.
Cras amet, qui numquam amauit; quiq́;
amauit, cras amet;

Et re-

Et recentib. vergentes ducat vmbras floribus.
Cras erit qui primus Aether copulauit nuptiis,
Vt pater roris crearet vernus annũ nubibus,
In sinum maritus imber fluctus almæ cõiugis,
Vt fœtus immixtus omnis aleret magno corpore.
Ipse venas atq; mentem permeante spiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus;
Perq; cælum, perq; terras, perq; pontum subditum,
Peruium sui tenorem seminali tramite
Imbuit, iußitq; mundum nosse nascendi vias.
Cras amet, qui numquam amauit; quique amauit, cras amet,
Ipsa Troianos nepotes in Latinos transtulit:
Ipsa Laurentem puellam cõiugem nato dedit:
Mox Marti de sacello dat pudicam virginem.
Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias:
Vnde Rhamnes & Quirites, proq; prole posterûm
Romuli, matrem crearet & nepotem Cæsarẽ.
Cras amet, qui numquam amauit; quiq; amauit, cras amet.
Rura fecundat voluptas; rura Venerẽ sentiũt:
Ipse Amor puer Dionæ rure natus dicitur;
Hunc ager, cum parturiret ipsa, suscepit sinu;
Ipsa florum delicatis educauit osculis.

Cras amet, qui numquam amauit; quiq́; amauit, cras amet.

Ecce iam super geneſtas explicant aonii latus:
Quiſque cœtus continetur coniugali fœdere.
Subter vmbras cum maritis ecce balantum gregem.
Et canoras non tacere Dione iuſſit alites.
Iam loquaces ore rauco ſtagna cigni perſtrepunt:
Adſonant Terei puellæ ſubter vmbram populi,
Vt putes motus amoris ore dici muſico,
Et neges queri ſororem de marito barbaro.
Illa cantat, nos tacemus. quando ver venit meum?
Quando facit muta chelidon vt tacere deſinam?
Perdidi Muſam tacendo, nec me Phœbus reſpicit.
Sic amyclas, cum tacerent, perdidit ſilentium.

Cras amet, qui numquam amauit; quiq; amauit; cras amet.

EXPLICIVNT.

ERRA-

ERRATORVM IN SYLLOGE sequenti Annotationum sic emendandorum Prior Numerus *Paginam*, Posterior *Lineam* denotat.

Pag. 4 *lin.* 19. *Marsos*. 14.24. *Chalcidium*. 27.25. *Propontis*. 60.25. *Cinædus*. 65.5. *Verrio Flacco*. 67.5 *Stymphalidas*. 6. *Crotalorum*. 68.17. *lentata* 73.10. μηροισι. 102.36. *Petr. Pith.* 155.33. ἀλεκτόρισιν. 35. φησί. 36. ἐπ[illegible]τος. 160.26. *Phacasiati*. 161.31. σκυλεύοντες. 164.14. χώρας 16. ἐπίσπασον. 165.21. *vino*. 168.4. τρίφων. 171.12. ἀψύχων. 22. ἐν. 23. χρύεαξ. 173.7. μόνοισι. 34. *vri*. 198.10. *Senes*. 202.28. *Horatium: plura*. 227.6. *replet*. 240.22 *grabatis*. 245.6. *Suminis*. 249.36. οἰκέτης. 253.37. *denarios*. 254.2. εἰρωνικῶς. 256.7. *literatorum*. 277.35. *commodabam*. 294.1. *Laberius*. 300.26. *XII*. 305.30. *commodas*. 307.28. *Duum*. 310.29. *luxato*. 339.33. *vno*. 35. *costum*. 341.20. *labro*. 349.30. *cecropida*. 367.38. *percussa* 368.10 *attonitisque*. 369.23. *Palladas*. 371.6. στρόγγυλον. 380.4. *Plotium*. 383.24. *Eloquentia*. 31. *Seneca epist.* 386.24. *Aristoph.* 391.5. *turpia*. 395.37. *manus*. 396.12. *lib II.* 399.26. *li. III.* 30. ῥινῶν. 400.14. *Gaditana* 21 *mœchocinadi*. 401.30. *Hyginus*. 404.1. *Ianitrices*. 405.2. *columbatimque*. 409.19. *vincula*. 410.20. *Saturnal.* 414.6. *bicolos sincera*. 415.9. ψέλλιον. 416.9. τὸ ἐπίλιμιον. 417.3. ὅλπη. 4. λήκυθος. 418.24. *Eliogab.* 420.6. *Lucani*. 32. *circumdata*. 421.31. *Eliogab.* 422.9. *plumario*. 10. *colorum*. 14. *Babylonicum*. 423.8. θερμοῦ. 426.34 *Synesius*. 432.6. *destringendi*. 444.4. *latius*. 445.9. περιμηρίαν. 446.14. Ἴσιν. 447.26. χρησμῶν. 449.2. *vouebant*. 451.18. *Lucanus*. 452.6 *flauicomum*. 456.17. *Synes.* 457.24. *fatis*. 458.1. *componat*. 459.12. *natis*. 460.6. *viui crematio*. 463.11. *aptare*. 464.34. *astu*. 468.15. δορυφόρος. 18. *dele* Suidas. 469.8. ὑπηρετήσοντες. 9. δουλοπρεπῶς. 13. κέκλαγξ. 18. κόνιν. 472.6. *canis*. 473.10. *Horat.* 476.24. *Ira*. 477.29. *Callimach* 478.35. *Amynta* 480.24. *mensam*. 481.15. *Epist.* 38. *lib.* 482.20. χηνία. 487.10. *CL.* 489.29. *Ænigm.* 490.

5. *sca-*

5.scalis.28.vnde.37.pugnas.493.7. cum diductam.469. 25 vernula,499.10.Poetarum.500.6.Tatius.501. 24. Arat.502.3.vir.504.20.indicium.505.13. casi.510.21. Spartana.51..4.& 5.delenda. 525 37.Groslotii. 528.37. Nugis.529.9.gemam. 532.19. Popma. 537. 9. Artis.538. 25.Grotius. 547.8.Histor. 550.36.Parthenius. 557.17. quod non omninò.575.55.Afranius.582.20.lomento.28. cinædum.588.8.Rosinum. 589.14.Barz. 591.12.Ramiretz. 97.9.sonum. 598.28.Pimp. 600.14 bilychnis.37. non fas.605.37.pallio. 608.12.incubant. 615.38.Titus. 635.18.Straboni. 637.6. Papias. 639.35.acidius. 645.9. abdicatur.646.8.implet.648.14.Putschius.649.19. bonam.653.32.Pimpontius. 668.35.licium. 672.4.Meurs. 683.6.Columban.690.37.Freherus.704.7.vri.706 21. Silium. 714.38.feralis.723.29.affanias.733.3.Penthesilea.736.17.Perrenotus.738.24. Corn. 751.4.Vestifluus. 20.reus.755.14.Otacilius.765.5.strinxeris.

SYLLO-

SYLLOGE

ANNOTATIONVM ET OBSERVATIONVM

IN

T. PETRONII ARBITRI SATYRICON ET FRAGMENTA:

Ex Theologorum, Iurisconsultorum, Medicorum, Philosophorum, Politicorum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum, Philologorum & Criticorum scriptis, qui Petronium vel emendarunt, vel illustrarunt, vel notauerunt, Collecta ac digesta

à

GEORGIO ERHARDO
Franco, Philosophiæ Magistro.

Cum quinq; Indicibus, Quorum præcedens est Interpretum: Auctorum verò, Rerum verborumq; quæ illustrantur, in calce.

ANNO MDCXXI.

[illegible]

INDEX I. INTERPRETVM.

Asteriscus adiectus notat ἀδήλωσιν.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS Annotationes in Epos de bello ciuili. Pag. 24
*IOANNIS ALEXANDRI BRASSICANI IC. & EQVITIS AVRATI Scholia in Satyras apud Oporinum, cui excudenda miserat, perierunt.
LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS vita Petronii ex Dialog. III. de Latinis Poetis. 1.
HADRIANI IVNII HORNANI MEDICI Obseruationes 28.
INCERTI AVCTORIS Coniecturæ. Ex Bibliotheca Amplissimi & Nobilissimi Iacobi Bongarsii Legati Regii. 36
HENRICI STEPHANI PARISIENSIS Emendationes in Petronii Epigrammata, ex Fragmen-

tis veterum Poetarum transcripta.
INNOMINATI AVCTORIS Emendationes. Ex bibliotheca Bongarsiana. 44
IOANNIS SAMBVCI TVRNOVIENSIS PANNONII, CONSILIARII CAESAREI Notæ. 47
FRANCISCI DANIELIS AVRELII IC. Notæ. Ex Bibliotheca Bongarsiana. 57
ANONYMI AVCTORIS Notæ. Ex eadem Bibliotheca. 67
PETRI DANIELIS AVRELII IC. Notæ, quas ipse viuus sub nomine PIERII AVRELIANI edere destinauerat. Ex eadem Bibliotheca. 75
*MARCI ANTONII MVRETI LIMOVICIS IC. & PRESBYTERI ROMANI Annotationes.
GERMANI COLLADONII IC. Notæ in Epos de bello ciuili. 118.
*THEODORI PVLMANNI CRANEBVRGII Annotationes.
IOANNIS TORNESII LVGDVNEN-

DVNENSIS Variarum lectionum libellus. 99
PETRI PITHOEI IC. Coniectanea de Petronio Arbitro. 6
EIVSDEM Notulæ siue varietas lectionum.
CLAVDII BINETI BELLOVACENSIS IC. Notulæ in Epigrammata.
* IANI PASSERATII PROFESSORIS REGII Notæ.
CHRISTOPHORI RICHARDI BITVRIGIS Notæ: quas nonnulli Critici PASSERATIO adscripserant.
FRANCISCI PITHOEI IC. Collectanea. Huic enim à plerisque Criticis publice adscribitur. 145
IANI DOVSÆ NORDOVICIS Præcidaneorum libri III. 185
PETRI GVIRANDI ALOSIANI IC. Epistola de Petronio: ex Iocis Arnaudi. 2
* PETRI ARNAVDI PROPRÆFECTI PROVINCIÆ in Sede FORCALQVERIANA Notæ.

ROBERTI TITII BRVGENSIS Apologia.
CONRADI RITTERSHVSII IC. Notæ. 359
IANI DOVSÆ IVNIORIS Spicilegium. 365
IOANNIS A WOVWEREN HAMABVRGII Animaduersiones. 372
GASPARIS SCHOPPI FRANCI Elegantiores ex Petronii Satyrico Phrases.
* IOHANNIS ISACI PONTANI Notæ.
GASPARIS BARTHI Racemationes. 487
* MELCHIORIS HAIMINSFELDII GOLDASTI Impomenta in Satyricon & Fragmenta: in quibus desperatissima quæque loca felicissime aut emendantur aut illustrantur.
GEORGII ERHARDI FRANCI Symbolæ. 521

LILII

Digitized by Google

Digitized by Google

LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS

De

PETRONII ARBITRI VITA.

AB Eudæmone & Libanio non longe aberat Petronius, Arbiter dictus, & Maſſilienſis à pleriſque exiſtimatus. Hic Satyricum opus varium, & (vt ſic dicam) miſcellum compoſuit. Cuius licet fragmenta ad nos tantum peruenerint, eademque parum caſtigata, multæ tamē eruditionis hominem fuiſſe facile cognoſcimus. nam in taxandis moribus cum acrem tum feſtiuum maxime, & iocis ſeria miſcentem videmus. Quo tempore vixerit, quodve inſtitutum vitæ ſectatus fuerit, haud ſane compertum: in declamationibus tamen verſatum, ex iis, quæ extant, elicimus. In Quintiliani quidem enarrationibus, literatores * quidam eum ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio poſteriorem, vt à quo verſus ſumpſerit, & ſuis inſeruerit, vt illum,

Primus in orbe Deos fecit timor.

* *Raphael Rhegius.*

Petronii certe verſus in teſtimonium à Grammaticis veteribus afferuntur, Terentiano, Seruio, Fulgentio, aliis. Non parum, mea quidem ſententia, hi à veritate abſunt, qui hunc ipſum Petronium eum eſſe non modo putarunt, ſed literarum etiam monumentis mandarunt, qui Bononienſium ſanctiſſimus fuerit Antiſtes, cuius præclara pietatis monumenta in re Chriſtiana noſtris in Annalibus traduntur. Tali

sunt ignorantiæ, vt sic dicam, si pario recentes nostri scriptores obtecti, vt pro sanctissimo & integerrimo, impium & nefarium Deorum cultorem aliquando nominent. Non alium, quam Petronium Arbitrum, significari putarim illis Apollinaris hendecasyllabis:

Et Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbiter colonum,
Hellespontiaco parem Priapo.

Scripsit etenim Petronius lasciue admodum & impudice, vt ex ipsis fragmentis facile cognoscimus. Sed & de Massiliensibus eum scripsisse, testis est Seruius Maurus. Quin & eum, Macrobius ait, fictis casibus amatorum argumenta fabulasque scriptitasse.

P. GVIRANDI ALOSIANI I.C. EPISTOLA.

Scripsit Anno 1590.

ARNAVDO GVIRANDVS.

VENIT Petronius nouæ editionis in manus. Tu petis, vt mittam: & quasi querendo, quæris quid de Arbitro arbitrer. Placet, & tædet dicere. Placet, quia multa placent. nam siue defæcati sermonis puritiam spectes, merus lepos: siue priscas negotiorum formulas, multæ & elegantes. Tædet, quia pleraque quorum me tædet: seu quæ abominor prorsus. Vis enim illas venerandæ antiquitatis gemmas* legere? Has necesse est quæras in putore, seu stercore rabidi & nefandi illius Cupidinis: cuius fœdissimæ faces, imo fæces, in eiusmodi quæstu tibi elucebunt. Proh Christiani pudoris candorem! Et hoc vidit Lipsianus * Dousa, * hoc Richardus: illius Præcidanea, huius Notæ librum exornant? At improbanda non approbant. Esto. Sed quid vetabat, turpia expungere? Hæc si demas, dicent, quid reliqui fiet? Verum, inquam, quid impediebat, pro Gitone Gitonam reponere? Hei mihi! quam pessimo exemplo talia luce donantur: & quam carissimo precio hæ vetustatis reliquiæ, & ci-

** Ianus Dousa Nordouix.*

** Christophorus Richardus Biturix.*

& cineres nobis emuntur. Quotus enim quiſque eſt, qui eiuſmodi ne quidem antea cogitata, ſemel tamen lecta ſtupefactus non admiretur: & inter admirationem & incrudelitatem fluctuans ad aliquid turpe cæca quadam cogitatione ebrius non pelliciatur? Erubeſcant igitur, qui talia legenda exhibent. In exercentes inſurgant leges, armentur iura gladio vltore. Vel potiùs, ô

Flamine qui terras terres, & fulmine torres,
Fulmine fac ſubitò talia monſtra peti.

Modeſtiùs ibi * Linocerius poſt phaleucos longè minus turpes, addit: *Cætera, niſi eloquenti Timantis ſilentio, dicere pudor non ſuſtinuit.* Quid tandem? ais. Amica ſermonis elegantia, amici ſales, amica veterum monumenta: ſed amicior naturæ honos, quem Chriſtianus pudor æmulatur. Priſci noſtræ fidei lumine quaſi hoc ſibi ſuo quaſi iure arrogabant. Nos alio iure vtimur: & cum naturam, tum rationem optimas ſequimur duces.

* *Geofredus Linocerius Viuarienſis.*

Hoc etiam te moueat, Arnaude, quod in eodem codice extat *Luſus in puellæ lacrymas*: iſque adhuc incerto autore. Extant oculi, non flammeoli, & sereni: ſed nubili, lippi, & parùm priſtini honoris retinentes. Extant: ſed ita pro derelicto, vt eos nullus commendatione vel tantilla dignetur. In re natura ſua fœdiſſima non tam detergenda, quam detegenda toti lincei: rem caſu deturpatam, alioqui mundiſſimam, neſcio quo faſtidio delicatuli contemnunt. Quales quales attamen mitto, vt eos conferas cum illis a ſe multis in locis reſtitutis. Nam autem diſtinctione noſtra cum principium, tum cætera aliquantillum elucidentur, tu videbis. Vale.

EX ROBERTI TITII BVRGENSIS *PRÆLECTIONE II. IN CATVLlum, ſuperiori Epiſtolæ opponendâ.*

QVOD eundem obſcœnitatis inſimulant, æui culpa ea fuit, in quod ille incidit, velut ex Horatio,

ratio, Tibullo, Propertio, Catullo, aliiſque ſciri poteſt. Verum hæc obſcœnitas nulli prorſus impedimento eſſe debet, quò minus hunc Poetam plurimum diligamus, atque ipſius pleraſque ſcriptiones frequenter lectitemus, ac, quantum poſſumus, imitari conemur. Pluribus enim atque iis quidem nitidiſſimis ingenii, venuſtatis, elegantiæ, doctrinæ luminibus interlitæ ſunt atque perſperſæ. Nihil autem prohibet, quo minus bonos medicos imitemur, qui ex venenatis etiam vel herbis vel animalibus vtilia pharmaca per ſæpe conficiunt, & quod optimum ſit, ſecernunt è ſingulis, ac vel inſigniter pernicioſa temperamentorum beneficio ſanitati perquam commoda reddunt. Quinetiam virtus magis adhuc elucet è vitiorum quaſi tenebris euoluta. Vnde factum fuiſſe reor, vt Homerus qui prudentem atque omnibus virtutibus exaggeratum Vlyſſem fingere voluit, illi & Phæacum delitias, & Cyrces delinimenta obiecerit, & Cyclopum pericula propoſuerit. Memorant Pſyllos in Africa, Maroſos in Italia, & qui Ophiogenes vocantur in Inſula Cypro, cum quidã eorum arbitrantur ſuppoſitum eſſe aliquem in ſtirpe, admouere conſueuiſſe, vt pungat colubra; ſi non ſit, mori, cùm pupugerit; ſi de gente ſit, viuere: atque Exagonẽ quendam ex familia Ophiogenum, cùm Romæ Legati munere fungeretur, à conſulibus in dolium ſerpentium coniectum experimenti cauſa, circummulgentibus linguis miraculum præbuiſſe. Huiuſcemodi pericula atq; experimenta, velut lapis Lydius aurum, ita ſolida virtute præditorum virorum animos indubitanter explorant. Sed nos fucato quodam virtutis colore leuiter aſſperſi cauſas vndique aucupamur noſtram culpam in alios deriuandi, & conſulto quaſdam rationes, quæ veritatis leuem modò ſpeciem atque imaginem præ ſe ferunt, ita complectimur, vt ab eis nullo pacto nos diuelli patiamur. Petronius tamen hanc falſam quorundam perſuaſionem iampridem confutauit, cum cecinit;

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſq; nouæ ſimplicitatis opus?

Sermo-

Sermonis puri non triſtis gratia ridet:
Quodque facit populus, candida lingua refert.

Et, quoniam fortaſſe non magnā in eius teſtimonio, qui crimen aliquod à ſe amoliri ſtudet, ſubeſſe auctoritatem quiſpiam exiſtimauerit, operæprecium fuerit Catullum audire ita loquentem;

Nam caſtum decet eſſe pium poetam
Ipſum, verſiculos nihil neceſſe eſt.

Et Ouidium de eadem re;

Crede mihi, diſtant mores à carmine noſtri,
Vita verecunda eſt, Muſa iocoſa mihi.

Sed & Martialis inquit;

Laſciua eſt nobis pagina, vita proba.

Auſonius quoq; vir Conſularis, & antiquorum morum, priſcæq; grauitatis, ac Diui Paulini amicitia in primis clarus, ait in eandem ſententiam;

Noſtra ſimul certant variis epigrammata nugis,
Stoicus has partes, has Epicurus agit.
Salua mihi veterum maneat modo regula morum,
Ludat permiſſis ſobria Muſa iocis.

Quod argumentum pluribus deinde proſequitur epiſtola ad Paulinum, cum Centone nuptiali coniuncta. neque non item L. Apuleius Apologia pro ſe ipſo priore. Ac notū eſt illud D. Adriani in Voconium ſuū;

Laſciuus verſu, mente pudicus erat.

Denique ſi quid bonis moribus nō conſentaneum ſcripſit Petronius, illud certe mihi non ſcripſit, qui ab eo, tanquam à ſcopulo, diligenter cauebo. Neque tamen par eſt, vt paucorum gratia, tam bellæ ſcriptiones penitus abiiciantur, quomodo nec meſſores quidem manipulos omnes protinus abiiciunt, propterea quòd auena, loliū, atq; alia huiuſcemodi frugum vitia ſpicis admiſta ſint: alioqui nec Lucret. legeretur, nec Horatius, nec Ouidius, nec Martialis, nec vllus denique Poeta, qui hactenus ſummo in honore habitus ſit. Sed nec Oratores quidē attingere fas erit, cum vix quemquam reperias, qui non aliquid, quod bonis moribus vtcumq; officiat, ſuis ſcriptis inſeruerit. &c.

Scripſit Anno 1575.

PETRI PITHOEI I. C. CONIECTANEA

De Petronio arbitro

*P. S.

* Pithoeo Salutem.

* Varietatem ſectionum.

REmitto ad te Petronium tuum, immo noſtrum, immo iam omnium. Adieci etiam, vt iracundia tua ingratiſſimo iſto cumulo expleri poſſet, * Notulas tuas. Perfide, inquies, & loqueris? Pone tu potius ſupercilium, atque audi. Non meminiſti quæ Magnus Baſilius de vtilitate ex huiuſmodi ſcriptoribus capienda monet? Memini, ais, & probo: Sed Petronii obſcœnitas, ſpurcities, &, vt vno verbo dixerim, nequitia ea eſt, vt ne Lampſaci quidem ferri publice poſſe videatur. At tu, ô bone vir, & Anacreontem, & Catullum, & Val. Martialem Coquum, cæteroſque eius ordinis, etiam à pueris in ſchola decantari audis, nec iraſceris. Hos tibi, credo, communis iam vſus tolerabiliores fecit, faciet hunc quoque cæteris aliquando minus improbum videri. Quanquam ego quidem nec ſpurcitiem iſtam tam accuratam laudo, & vt ab hac religioſe omnes caueant, ſerio moneo, & quantum poſſum magna voce denuncio, Vtantur modo fruanturque viri boni arbitratu, dum ne quid eorum culpa deterius fiat. Quod ad me attinet, hoc teſtor, hoc adfirmo, id mihi potius animi fuiſſe, Latinæ elegantiæ Arbitrum, quam aut Neronis, aut Siliæ Petronium edere. Atque vtinam tam ſalacem, & Venereum hominem omnibus poſthac infibulare liceat, quod forſitan auſuri ſunt illi; qui, vt Plauti verbis dicam,

Petroni nomen indunt verveci ſectario.

Mihi quidem certe caſtrare non libuit, ne quod imperitis iſtis ſectoribus & mangonibus accidit, ſimul & euitarem & occiderem. Bene vale, atque iraſci tandem deſine. CAL. MAII. M. D. LXXV.

DE PE

DE PETRONIO ET EIVS SCRIPTIS, VETERVM AVCTORVM LOCI.

AVt valde me coniectura fallit, aut hic ipſe eſt Petronius, de quo Tacitus libr. XVI. Annal. ſic ſcribit:

C. Suetonio, L. Teleſino Coſſ. *intra paucos dies eodem agmine Annaus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, C. Petronius cecidere.* Et cum de cæteris dixiſſet, de Petronio ſubiicit: *Illi dies per ſomnum, nox officiis & oblectamentis vita tranſigebatur. vtq; alios induſtria, ita hunc ignauia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator. vt plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ad dicta, factaque eius quanto ſolutiora, & quandam ſui negligentiam praſerentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithynia, & mox Conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: dein reuolutus ad vitia ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegantia ARBITER, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. Vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſus amulum & ſcientia voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui catera libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Sceuini Petronio obiectans, corrupto ad indicium ſeruo, ademptaque defenſione, & maiore parte familia in vincula rapta. Forte illis diebus Campaniam petiuerat Caſar, & Cumas vſque progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltra timoris aut ſpei moras: neque tamen praceps vitam expulit, ſed inciſas venas, vt libitum, obligatas, aperire rurſus, & alloqui amicos non per ſeria, aut quibus conſtantia gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate anima & ſapientium placitis. ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & via, ſomno indulſit, vt quanquam coacta mors, fortuita ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt:*

sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum fœminarumque & nouitate cuiusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni fregitque annulum, ne mox vsui esset ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque, proprio odio. Hactenus Cornelius.

Atqui C. Plinii codices quidam, vt & Plutarch. in lib. de discr. amic. & adulat. *Titum* vocant. Sic in lib. xxxvij. Nat. hist. scriptum est: *T. Petronius Consularis moriturus, inuidia Neronis principis, vt mensam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. H-S. emptam fregit.*

Petronius alius, cuius Tacitus idem meminit libris XIIII. & XV. est *Petronius Turpillianus.* Sic enim apud ipsum legendum est lib. XV. Ann. ex Plutarcho. Eum vero non sub Nerone, sed sub Galba periisse certum est ex lib. I. Hist. Petroniorum familia Equestris fuit, meminitque Plinius lib. VI P. Petronii equestris ordinis & præfecti Augustalis sub Augusto ipso. Ex qua etiam familia fuisse verisimile est Petronios, quorum Gennadius presbyter Massiliensis honorifice meminit in libro de viris illustribus. Sed & Flauium, Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, aliosque, quorum non apud scriptores modo, sed in ipsis lapidibus monumenta restant: itemque illum qui iussu Caracallæ ante templum Diui Pii occisus à Spartiano traditur. Sed & iureconsultum Petronium, ad quem leguntur Sollii Sidonii Epistolæ plures.

Sane Petronium Arbitrum Domitiani tempora præcessisse, ex eo etiam intelligitur, quod eius Terentianus Maurus meminerit: si modo Terentianus is est, quem suo tempore Sienem rexisse Martialis testatur. Is igitur, quisquis tandem fuit, Petronii sic meminit, cum de dimetro Iambico claudo agit:

Hora-

Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquam locaſſe iuges.
At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.

Et paulo poſt de ſexta tome Hendecaſyllabi:

Nunc diuiſio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus,
Et plures alii: ſed iſte verſus
Quali compoſitus Tome ſit, edem.
Iuuerunt ſegetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodoſius lib. i. Commentar. in Somnium Scipionis: *Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſſionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonam frugem repertæ ſunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander eiusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur. Hoc totum fabularum genus, quod ſolas aurium delicias profitetur, è ſacrario ſuo in nutricum cunas ſapientiæ tractatus eliminat.*

Sidonius Apollinaris Aruernorum Epiſcopus in carmine ad Magnum Felicem:

Non Licinius hic, Lucretiuſque eſt,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniuſque.

Idem in Narbone:

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Vbi illi *Maſſilienſium horti* (vt hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam ſignificare videntur, quam mores, qui ex Plautino prouerbio, & Athenæi hiſtoria notati ſunt.

Fabius Planciades Fulgentius lib. 1. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clariorem præco compeſcat, ſola eſt Satyra quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit. Salluſtianæque Semproniæ quamuis præſens ſit, melos rauceſcit.

In veteri libro Defloratorum, qui fuit Iohan. Biturigum Ducis, non vſque adeo vetuſto, Petronii fruſta hanc inſcriptionem habent: *Petronii Arbitri Affranii Satyrici.* quod probare non poſſum. Nam vt quæ de Afranio Quintilianus ſcribit, inquinaſſe eum argumenta fœdis puerorum amoribus, mores ſuos faſſum, de hoc quoq; Petronio dici poſſe videatur, longe tamen alium ab Afranio fuiſſe certum eſt.

Sunt & qui de Petronio dictum illud ſcribant:

Laſciuus verſu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Voconio poëta amico ſuo ſcripſiſſe, teſtis eſt Apuleius Apologia. Cæterum nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Raphael Volaterr. lib. xviij. Comm. ſic ſcribit:

Petronius Arbiter Poeta, cuius aliqua de medicina verſibus conſcripta ad nos peruenerunt.

In veteri exemplari bibliothecæ Vaticanæ ſequens Epigramma Petronii fragmentis quibuſdam præfixum dicitur:

Petronii carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque ſenum.
Quare ille præſa gaudet laſciua puella,*
At quoque delicias frigida ſentit anus.
Nam iter diri ſcripſitque Neronis amictu*
Arbiter arbitrio dictus & ipſe ſuo.

SATYRICON.

Quale ſit hoc ſcribendi genus, Fabius ſic expreſſit:

SATYRA *quidem tota noſtra eſt: in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Lucilius, qui quoſdam ita debitos ſibi*

ſibi adhuc habet amatores, vt eum non eiuſdem modo operis auctoribus, ſed omnibus Poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poſſis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas, & abunde ſalis. Multo eſt terſior, ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus. Alterum illud eſt & prius Satyræ genus, quod nõ ſola carminum varietate miſtum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditiſſimus. Hactenus M. Fabius. Huius eſt generis hic liber, itemque Martiani ſeptem artes, quarum in veteribus pleriſque membranis titulus eſt, *Martiani Minai Felicis Capellæ Afri Carthaginenſis Satyricon lib. vij. de nuptiis Philologiæ lib. ij.* Sed & ipſe ſub finem libri ſic canit:

Habes ſenilem Martiane fabulam,
Miſcella luſit quam lucernis famine
Satyra Pelaſgo dum docere nititur
Artis creagris vix amicas Atticis.

Tractum eſt hoc nomen à Satyra cibi, vel vt Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & *per Satyram aliquid dici* vel *fieri* veteres vſurpantur: quod & Diomedes latius perſequitur lib. II. Cæterum quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippeas pertinet, de quibus eſt & hic Ciceronis locus lib. I. Acad. quæſt. ſub perſona ipſius Varronis: *Et tamen in illis veteribus noſtris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conſperſimus, multa admixta ex intima philoſophia, multa Dialectice dicta: quæ quo facilius minus docti intelligerent, iucunditate quadam ad legendum inuitati,* &c. Ex his etiam apparet, falli potuiſſe eos, qui inter veterum poetarũ carmina paſſim retulerunt quæcumque ex Menippeis Varronis à veteribus adducta ſunt, fruſtraque alios tentare omnia omnino ad poetices normam exigere.

EX

EX PETRONIO REFERVNTVR HÆC A VETERIBVS QVÆ IN SVPERIORIS Satyrici fragmentis non extant.

Terentianus Maurus de Dimetro Iambico claudo:

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
,,*Memphitides puellæ,*
,,*Sacris Deum paratæ.*
,,*Tinctus colore noctis*
,,*Manu puer loquaci.*
,,*Ægyptias choreas.*

Seruius Honoratus in illud Virg. lib. iij. Æneid. Auri ſacra fames. *Sacra, id eſt, execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum. Nam Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris circumducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis & ſic proiiciebatur. Hoc autem in Petronio lectum eſt.* Quæ tamen in quibuſdam vetuſtiſſimis exemplaribus non leguntur.

Idem in illud lib. xij. auctor ego audendi: *Nomina in, tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licet Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.*

Diomedes lib. iij. *Et illud eſt comma, quod Arbiter fecit, tale:*

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horat. Epod. v. *Habitum & modum expreſſit Canidiæ furentis.* Petronius vt monſtraret furentem; *Pollice ait, vſque ad periculum roſo.*

Sergius in arte ſecunda: *Item Quirites dicit numero tantum plurali: ſed legimus apud Horatium hunc Quiritem*

tem. Vetus nominatiuus hic Quiris Idem Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, ſed Varro dicit numero ſingulari.

Pompeius item in arte. *Ait Petronius, hic Quirites numero ſingulari.*

Marius Victorinus de metris. *Anacreontio & apud nos plerique vſi ſunt, inter quos Arbiter Satyricon ita, Triplici vides vt ortu*

Triuiæ rotetur ignis,
Voluerique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieron. in Epiſt. ad Demetr. illud tanquam Arbitri citat: *Non bene olet, qui bene ſemper olet.* Quod apud Martial. lib. ij. Epigr. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter ſe communia, atque inter cætera hoc quoque: *Ingenioſa gula eſt:* & alia, quæ ſuo quæque loco notabimus.

Priſcianus lib. viij. & x. *Petronius: Animam noſtro amplexam in corpore:* vbi ait, *Amplexam*, paſſiue dictum.

Iſidorus lib. v. Etymolog. cap xxxvij. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo, quod deludat. Aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat, dicens: Quid eſt, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi ſolet. Habetis dolum accipite nunc malum*

Fulgentius lib. I. Mythol. *Denique huius rei non immemor Petronius ait:*

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius, Statii interpres: putatque hoc ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idem hemiſtichium legitur lib. iij. Thebaid.

Idem in fabula de Coruo: *Petronius,*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Epigramma amplius poſthac adſcriptum eſt.

Idem lib. II. Mytholog. in fabula Promethei. Vnde & Petronius Arbiter ait:

Cui

EX PETRONIO REFERVNTVR HÆC A VETERIBVS QVÆ IN SVPERIORIS Satyrici fragmentis non extant.

Terentianus Maurus de Dimetro Iambico claudo:

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agneſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
,,*Memphitides puellæ,*
,,*Sacris Deum paratæ.*
,,*Tinctus colore noctis*
,,*Manu puer loquaci.*
,,*Ægyptias choreas.*

Seruius Honoratus in illud Virg. lib. iij. Æneid. Auri ſacra fames. *Sacra, id eſt, execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum. Nam Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris circumducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis & ſic proiiciebatur. Hoc autem in Petronio lectum eſt.* Quæ tamen in quibuſdam vetuſtiſſimis exemplaribus non leguntur.

Idem in illud lib. xij. auctor ego audendi: *Nomina in, tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licet Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.*

Diomedes lib. iij. *Et illud eſt comma, quod Arbiter fecit, tale:*

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horat. Epod. v. *Habitum & modum expreſſit Canidiæ furentis.* Petronius vt monſtraret furentem; *Pollice ait, vſque ad periculum roſo.*

Sergius in arte ſecunda: *Item Quirites dicit numero tantum plurali: ſed legimus apud Horatium hunc Quiritem*

tem. Vetus nominatiuus hic Quiris Idem Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, ſed Varro dicit numero ſingulari.

Pompeius item in arte. *Ait Petronius, hic Quirites numero ſingulari.*

Marius Victorinus de metris. *Anacreontio & apud nos plerique vſi ſunt, inter quos Arbiter Satyricon ita, Triplici vides vt ortu*

Triuia rotetur ignis,
Voluerique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieron. in Epiſt. ad Demetr. illud tanquam Arbitri citat: *Non bene olet, qui bene ſemper olet.* Quod apud Martial. lib. ij. Epigr. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter ſe communia, atque inter cætera hoc quoque: *Ingenioſa gula eſt:* & alia, quæ ſuo quæque loco notabimus.

Priſcianus lib. viij. & x. *Petronius: Animam noſtro amplexam in corpore:* vbi ait, *Amplexam.* paſſiue dictum.

Iſidorus lib. v. Etymolog. cap. xxxvij. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo, quod deludat. Aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat, dicens: Quid eſt, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi ſolet. Habetis dolum: accipite nunc malum.*

Fulgentius lib. I. Mythol. *Denique huius rei non immemor Petronius ait:*

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius, Statii interpres: putatque hoc ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idem hemiſtichium legitur lib. iij. Thebaid.

Idem in fabula de Coruo: *Petronius,*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Epigramma amplius poſthac adſcriptum eſt.

Idem lib. II. Mytholog. in fabula Promethei. Vnde & Petronius Arbiter ait:

Cui

Cui vultur iecur intimum pererrat,
Et pectus trahit intimaſque fibras,
Non eſt quem lepidi vocant Poetæ:
Sed cordis mala liuor atque luxus

Lib. iij in fabula Myrrhæ & Adonidis: *Ideo Venerem amaſſe Adonin dicunt, quod hoc genus pigmenti* (de ſucco Myrrhæ loquitur) *ſit valde feruidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum Myrrhinum ſe poculũ bibiſſe refert. Nam &* * *Furius Comœdiarum ſcriptor inducit Glyceream meretricem dicentem Myrrhinum mihi adfers quo virilibus armis occurſem fortiuncula.*

Et poſt paulo in fabula Apollinis & Marſyæ de Mida: *Vnde & Petronius Arbiter ait:*

Sic commiſſa verens auidus reſerare miniſter.

Et cætera quæ integriora adſcribemus ſuo loco; quibus imitatus videtur Petronius Ouidii locum ex lib. ij. Metamorph. Extant & apud Ioan. Saliſber. lib iij. Pol cap. xij.

Idem Fulgentius in libro Continentiæ Virgilianæ: *Tricerberi fabulam iam ſupra expoſuimus in modum iurgii forenſiſque litigii poſitam: vnde & Petronius in Euſcio ait, Cerberus forenſis erat Cauſidicus.*

Idem Fulgen in expoſitione ſermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum: *Ferculum dicitur miſſum carnium: vnde & Petronius: ferculum allatum eſt.*

Valgia ſunt labellorũ obtortiones in ſupinatione, vel ſubactione, ſicut & Petronius ait: Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana ſomniare tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius, Nam comptum me vernali allucitæ moleſtabant.

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum, vnde & Petronius ait: Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Aumatium dicitur locus ſecretus. vnde & Petronius ait, In aumatium memet conieci.

In veteri gloſſario Petri Danielis. *Excelſiſſimus dicitur à Petronio in 1 Satyrar.* Et extat locus in hoc noſtro.

Item, *Petronius: Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.*

Item,

Item, *Petronius, Petauroq; iubente modo ſuperior.*

Et in alio Gloſſ. *Suppes ſuppumpus, hoc eſt, ſupinis pedibus. Petron.*

Tullia, media vel regia. Petronius.

Citat etiam ex Petronio quædam * Pomponius Sabinus Grammaticus Virgilij interpres, quæ in noſtro exemplari extant. Sed plura longe Ioannes Salisberienſis in libro de nugis Curialium, qui Policraticus inſcribitur, quæ non adeo facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat. hæc tamen reſcripſimus, Lib. iij. c. viij. *Totus fere mundus ex Arbitri noſtri ſententia, mimum videtur implere.* * *al. Prob. Gram.*

Item: *Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos quod fere totus mundus, iuxta Petronium exerceat hiſtrionem.* Reſpicit fortaſſe ad illud: *Grex agit in ſcena mimum, &c.*

Idem lib. iiij. c. v. Narrat Trimalcionis hiſtoriam, & addit quędam ſiue de ſuo, ſiue de integriore exemplari: itemque lib. viij. c. vij.

Vincent. Beluac. lib. xx. Spec. c. xx.

ô maxima rerum
Et merito pietas homini tutiſſima virtus.

Qui verſus & a Iacobo quodam cognomento Magni, in ſophologio lib. iiij. c. x. referuntur. Et alia quædam à Bartholomæo Vicecomite in libro Defloratorum. Ex Petronij etiam verſibus quædam mutuatus eſt Erricus Benedicti, monachus in libris quos de vita Germani Autiſiodori ad Carolum Franc. Imp. ſcripſit, maxime ex belli ciuilis periculo. Non deſunt vero, qui ex iis, quæ ſupra retulimus, nonnulla putent eſſe Petronij alterius Grammatici, quo auctore & *Claſſica à calando dicta*, apud veterem quendam gloſſographum legimus.

Sed & hæc quoq; viri doctiſſimi inter Petronij Arbitri reliquias retulerunt, quæ vel eorum fide ſuperioribus adiici patiamur. ſed meliora aliquando & emendatiora, quamquam video in antiquis exemplaribus auctoris nomen pleriſque nullum præferri.

* *Non*

Non eſt forma ſatis, nec, quæ vult bella videri,
  Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
  Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam quidquid conſumitur artis,
  Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

*

Non ſatis eſt, quod nos mergis furioſa iuuentus:
  Tranſuerſoſq; rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata face ſepulti
  In teſta merſas luxuriantur opes?
Vilis ſeruus habet regni bona: cellaque capti
  Deridet ſiſtram, Romuleamque caſam.
Iccirco virtus medio iacet obruta cœno:
  Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cœlo
Fulmina dum caderent diſcuſſaque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Luſtrata deiectus humo, Lunæque ſenectus,
Et reparatus honos: hinc ſigna effuſa per orbem,
Et permutatis diſiunctus menſibus annus
Proiecit vicium hoc: atque error iuſſit inanis
Agricolas primos Cereri dare meſſis honores:
Palmitibus plenis Bacchum vincire: Palemque
Paſtorum gaudere manu natat obrutus omni
Neptunus demerſus aqua: Pallaſque cauernas
Vindicat. & voti reus, & qui vendidit vrbem,
Iam ſibi quiſque Deos auido certamine fingit.

*

Nolo ego ſemper idem capiti ſuffundere coſtum,
  Nec toto ſtomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle:
  Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo nos grato perluit hauſtu,
  Quod permutatis hora recurrit equis.

*

Vxor

Vxor legitimus debet quasi census amari.
Nec censum vellem semper amare meum.

*

Inueniat quod quisque velit. non omnibus vnum est
Quod placet, hic spinas colligit, ille rosas.

*

Nam nihil est, quod non mortalibus adferat vsum.
Rebus in aduersis, quæ iacuere iuuant.
Sic rate demersa vulsam deponderat aurem,*
Remorum leuitas naufraga membra vehit.
Cum sonuere tubæ, iugulo stat diuite ferrum,
Barbara contemni prælia pannus habet.

*

Linque tuas sedes, alienaque litora quære,
O iuuenis: maior rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis. te nouerit vltimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,
Quiq; renascentem Phœbum, cernuntq; iacentem.
Maior in externas Itacus descendat arenas.

*

Nam citius flammas mortales ore tenebunt,
Quam secreta tegant quicquid dimittis in aula,
Effluit, & subitis rumoribus oppida pulsat.
Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit
Proditionis opus, famamque onerare laborat.
Sic commissa ferens auidus reserare minister
Fodit humum, Regisque latentes prodidit aures.
Excepit nam terra sonos, calamique loquentes
Inuenere Midam, qualem narrauerat index.

*

Fallunt nos oculi, vagique sensus
Oppressa ratione mentiuntur.
Nam turris, prope quæ quadrata surgit,
Detritis procul angulis rotatur.
Hybleum refugit satur liquorem,
Et naris casiam frequenter odit.
Hoc illo magis, aut minus placere
Non posset, nisi lite destinata

Pugnarent dubio tenore ſenſus.

*

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus vmbris,
Non delubra Deum, nec ab æthere numina mittunt:
Sed ſibi quiſque facit. nam quum proſtrata ſopore
Vrguet membra quies, & mens ſine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſæuit in vrbes:
Tela videt, verſaſque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuſo ſanguine campos.
Qui cauſſas orare ſolent, legeſque forumque.
Et pauidi cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſumque inuenit aurum.
Venator ſaltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euerſam periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix. dat adultera munus.
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatium miſerorum vulnera durant.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat vmbras,
Atque hyemem tepidis ſpectabat Phœbus habenis
Iam platanus iactare comas, iam cœperat vuas
Adnumerare ſuas deſecto palmite vitis:
Ante oculos ſtabat quicquid promiſerat annus.

*

Sic & membra ſolent auras includere venis,
Quæ penitus merſæ, cum rurſus abire laborent,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit ante,
Frigidus ſtrictis qui regnat in oſſibus horror,
Quam tepidus laxo manauit corpore ſudor.

*

Hæc ait. & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitque genas: oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cum gelidæ periere niues. & languidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra.
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Sic

*

Sic contra rerum natura munera nota,
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fœtum cum protulit vrſa,
Et piſcis nullo iunctus amore parit.
Sic Phœbea chelis vinclo reſoluta parentis
Lucina tepidis naribus oua fouet.
Sic ſine concubitu textis apis excita caris
Feruet, & audaci milite caſtra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices,

*

Naufragus eiecta nudus rate, quærit eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat.
Grandine qui ſegetes & totum perdidit annum
In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros, orbique parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque confuſis feriemus ſidera verbis,
Et fama eſt iunctas fortius ire preces.

*

Omnia quæ miſeras poſſunt finire querelas
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
Vile olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnantis ſtomachi compoſuere famem.
Fulmine vicino ſtultus ſitit & riget Euro
Cum calidus tepido conſonat igne rogus.
Lex armata ſedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fuſa puella toro.
Quod ſatiare poteſt, diues natura miniſtrat:
Quod docet infranis gloria, fine caret.

*

Iudæus licet & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas aduocet auriculas.
Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oram,
Et niſi nudatum ſoluerit arte caput,
Exemptus populo, Graia migrabit ab vrbe,
Et non ieiuna ſabbata lege premet.

Vna eſt nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuiſſe manus.

*

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis,
Fundunt colla roſas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaque admixtus, ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus tibi ſeruit honor, formaque Dearum
Fulges, & Venerem cœleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus, digitiſq; tenellis
Serica fila trahens pretioſo ſtamine ludis.
Planta decens modicos neſcit calcare lapillos,
Et dura lædi ſcelus eſt veſtigia terræ.
Ipſa tuos cum ferre velis per lilia greſſus,
Nulli ſternuntum teniori pondere flores.*
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti: tu ſola placere
Vel ſpoliata potes. Nulli laudabile totum:
In te cuncta probat ſi quiſquam cernere poſſit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuiſſe reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miſeros telum iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo ſanabile ferro.
Sed tua labra meo ſæuum de corde dolorem
Depellant, morbumque animæ medicaminis huius
Cura fuget, nec tanta putres violentia neruos
Diſſecet, atque tua moriar pro crimine cauſa.
Sed ſi hoc grande putas, ſaltem concede precanti,
Vt iam defunctum, niueis ambire lacertis
Digneris, vitamque mihi poſt fata reducas.

Adiecimus hæc vt Petronij, ne quis deſideraret, potius quam quod eius eſſe viderentur.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenſo qua redit orbe dies.

Hic

Hic ego diuinos inter generatus honores,
Mutaui Latio barbara verba ſono.
Iam dimitte tuos, Pæan ô Delphice, cicnos,
Dignior hæc vox eſt quæ tua templa colat.

*

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſuta munera caſtaneæ.
Omnia grata putem: ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum:
Tu licet adportes ſtringentia mala palatum,
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
At ſi diſſimulas multum mihi cara venire,
Oſcula cum pomis mitte, vorabo lubens.

*

Si Phœbi ſoror es, mando tibi Delia cauſam,
Scilicet vt fratri quæ peto verba feras:
Marmore Sicanio ſtruxi tibi Delphice, templum,
Et leuibus calamis candida verba dedi.
Nunc, ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

*

Militis in galea nidum fecere columbæ,
Adparet Marti quam ſit amica Venus.

*

Lecto compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebam, & ſomno lumina victa dabam:
Cum me ſæuus Amor prenſum ſurſumque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus, inquit, ames cum mille puellas,
Solus, io ſolus, dure iacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicaque ſoluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſumque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepituſque viarum,
Et volucrum cantus, turbaque fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, ſomnumque torumque.
Et ſequor imperium magne Cupido tuum.

*

Sit nox illa diu nobis dilecta Nealce,
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus & lecti genius, ſecretaque longa,
Queis tenera in noſtrum veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamurque annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura ſinunt veteres extendere amores:
Fac, cito quod cœptum eſt, non cito deſinere.

At videatur illud fortaſſe Eumolpi potius de muliebri leuitate.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis.
Namque eſt fœminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona eſt: vel, ſi bona contigit vlla,
Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

niſi ſit potius Porphyrii poetæ ſub Conſtantino in exilium miſſi, cuius pleraque video Petronio noſtro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Defloratorum Bartholomæi Vicecomitis exemplari. Sed cur non & iſtud?

Non eſt falleris hæc beata, non eſt,
Quod vos creditis eſſe, vita, non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas,
Et quicquid Libyco ſecatur aruo
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro:
Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco, ſuperbus.

At eſt Pentadii ex Apollodoro magna parte.

PRÆFATIO IN VETERVM POETARVM CATALECTA.

QVandoquidem video inter eruditos conuenire, ex iis quæ in Priapum leguntur inter Catalecta veterum Poetarum, nonnulla huius eſſe Petronii: viſum eſt & ea adiicere, ſimul & alia quædam non diſſimilis argumenti.

EPILOGVS.

POrro, nam quis erit modus? hæc te ad extremum, Lector, iam ſcire atque attendere par eſt, iſtos nos luſus & errones quoſdam à variis retractos, nec poſt annos quidem decem, vel dominis volentibus, manumittendos, quin & compunctos notis, & pedum quodammodo amputatione coercitos, in hoc ergaſtulum compegiſſe, non alio ſane conſilio, quam quo Hetruſci quondam aruſpices Veneris fana extra murum collocari voluerunt; aut potius quo maiores noſtri ſanctiſſimi & prudentiſſimi viri lupanaria certis tantum & infrequentioribus vrbis locis eſſe: tolerabiliori aliquanto euentu, quã cum nuper neſcio quo iam communi vltra modum pietatis prætextu, per omnes vrbis regiones peſtis hæc ſparſa diffuſaque contagione ſui geniales toros, & ſacroſancta larium penetralia infecit. Et ſane, ſi verum amamus, quis probæ rectæque mentis non multo leuius ferat ſtigmatias iſtos in Maſſilienſium hortis deliteſcere, quam in Partheniæ ſacratum publice proſtitui, & pueris ipſis Mineruæ templa ingredientibus:

Palam proſtare nudos in nebula linea?

Alterum eſt, quod Catalectis iſtis nonnulla plane dubiæ antiquitatis, & noſtri fortaſſis ſæculi erotopægnia admiſceri paſſi ſumus, quædã etiam ſcholaſtica ſchedia non huius quidem ætatis, ſed longe humilioris ſpiritus, quam ſunt illa veterum, quæ nitore & elegantia ſua vitia eleuant, id nos alieno potius iudicio indulſiſſe, quam noſtro: cui poſtremas fere partes non

inuiti deferimus. Tu vero, Lector, quisquis es, ita vtere, vt dum hæc tanquam non omnino legibus improbatæ lectionis corrumpi non pateris, morum ipse integritatem, quæ cæteris rebus longe præstat, quantum in te est, corrumpi non patiaris. Bene vale.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS

*ANNOTATIONES IN PETRONII ARBITRI *SATYRAM

DE VITIIS ROMANORVM.

Recitata in Academia Lipsica, & ex ore eius excepta à M. P. an. 1501.
** Epos.*

PAg. 156 v. 12. *Orbem iam totum*] *Orbis* olim imperium Romanum appellabatur. Sic Aurel. Victor in Diocletian. *Vbi orbis Romani potentiam cepit.*

v. 17. *si quis sinus abditus vltra*] *Sinus* proprie pars illa dicitur, quæ est intra pectoris brachiorumque complexum. Per metaphoram littora curua vocantur, & quasi brachiis mare amplectentia. *Sinus* etiam prima producta vasis genus est sinuosum *galcila. Vergilius Eclog.

Sinum lactis & hæc tibi liba, Priape,
Expectare sat est. ———

v. 19. *fatisque in tristia bella paratis*] *Fatum*, voluntas hoc loco, & apud Vergil. —*Fatis Iunonis iniquæ.*

v. 22. *Spolia cum sauus laudabat miles*] aliud exemplar habet, *Ac spireum cum laudabat.* quod nullum habet sensum, & corruptum est.

v. 23 *Ostro*] *Ostrum* *cruor muricis aut conchylij dicitur.

v. 24. *Hinc numide accusatius*] Corruptus & hic locus est. Potes legere, *Numida ac satius.*

ibid. *Vellera Seres*] *Seres* lanitio syluarum dediti sunt, depectentes canitiem frondium aqua perfusa. * mus fœmi-

fœminis laborem ducendi fila rurſuſque * ab iis *ſericum* ipſa lana arborum & *ſerica* veſtes ſunt appellatæ.

Pag.157.v.2. *& vltimus Hamon*] Eberhardus Græciſta non ineleganter:

Ammos vox Græca eſt, à nobis fertur arena;
Iuppiter hinc Ammon Libycæ regione vocatur:

Ergo *vltimus Hammon* poſſunt intelligi vltima Libyæ deſerta, in quibus Hammon Iuppiter colitur.

v.3. *Afrorum*] Aphricæ, vnius orbis partis, Libya pars multa eſt, & vel eremis ſterilibus obducta, vel propter ſitum cœli deſerta, aut monſtroſo ac malefico genere beſtiarum infeſta. Ex hac Romani animantes feras pro celebrandis ludis afferri curauerant.

ibid. *Excutitur*] *excutere*, mouere, Cic. *Explica atque excute intelligentiam tuam.*

v.5. *vectator in aula*] emenda, *vectatur.*

v.8. *male pubeſcentibus annis*] *malè* parum. Vergil.

Heu male tum mites defendit Pampinus vuas.

Etiam valde, ſed ſemper in malam partem.

v.10. *In venerem fregere*] ſic meliùs quàm *fugere*, in vetuſto exemplari legitur.

v.16. *renidens*] *nidere* & *renidere* dicuntur, quæ ſentiunt aliquem odorem. aliquando etiam fulgorem reddere ſignificant. Plautus: *Tota renidet domus.*

v.25. *atque Lucrinis Pruta littoribus*] *Lucrinus lacus* ſitus eſt in ſinu Baiano contra Puteolos, adeò proximus, vt in maximis tempeſtatibus aliquando coniungi ſoleant.

v.vl. *iam Phaſidis ora*] *Phaſis* Colchidis flumen præter modum ingens & omnium Ponti amnium clariſſimus. oritur enim in Moſchis. à quo *Phaſiana* auis appellata eſt. Martialis.

Ægiuâ primùm ſum tranſportata carina,
Ante mihi notum nil niſi Phaſis erat.

Pag.158. v.1. *aſpirent frondibus auræ*] emenda, *aſpirant.*

Pag.159. v.7. *Eſt locus exciſo penitus dem. hiatu*] Topogra-

inuiti deferimus. Tu vero, Lector, quiſquis es, ita vtere, vt dum hæc tanquam non omnino legibus improbatæ lectionis corrumpi non pateris, morum ipſe integritatem, quæ cæteris rebus longe præſtat, quantum in te eſt, corrumpi non patiaris. Bene vale.

HERMANNI BVSCHII PASIPHILI MONASTERIENSIS

*ANNOTATIONES IN PETRONII ARBITRI *SATYRAM

DE VITIIS ROMANORVM.

Recitatæ in Academia Lipſicæ, & ex ore eius excepta à M. P. an. 1501.
**Epos.*

PAg. 156 v. 12. *Orbem iam totum*] *Orbis* olim imperium Romanum appellabatur. Sic Aurel. Victor in Diocletian. *Vbi orbis Romani potentiam cepit.*

v. 17. *ſi quis ſinus abditus vltra*] *Sinus* proprie pars illa dicitur, quæ eſt intra pectoris brachiorumque complexum. Per metaphoram littora curua vocantur, & quaſi brachiis mare amplectentia. *Sinus* etiam prima producta vaſis genus eſt ſinuoſum * galcila. Vergilius Eclog.

Sinum lactis & hac tibi liba, Priape,
Expectare ſat eſt. ———

v. 19. *fatisque in triſtia bella paratis*] *Fatum*, voluntas hoc loco, & apud Vergil. —*Fatis Iunonis iniquæ.*

v. 22. *Spolia cum ſæuus laudabat miles*] aliud exemplar habet, *Ac ſpireum cum laudabat.* quod nullum habet ſenſum, & corruptum eſt.

v. 23 *Oſtro*] *Oſtrum* cruor muricis aut conchylij dicitur.

v. 24. *Hinc numide accuſatius*] Corruptus & hic locus eſt. Potes legere, *Numidæ ac ſatius.*

ibid. *Vellera Seres*] *Seres* lanitio ſyluarum dediti ſunt, depectentes canitiem frondium aqua perfuſa. * mus

fœmi-

nis laborem ducendi fila rurſuſque * ab iis ſeripſa lana arborum & ſerica veſtes ſunt appellatæ.
ag.157.v.2. *& vltimus Hamon*] Eberhardus Græcismon ineleganter:

Ammos vox Græca eſt, à nobis fertur arena;
Iuppiter hinc Ammon Libyca regione vocatur:

Ergo *vltimus Hammon* poſſunt intelligi vltima Libyæ deſerta, in quibus Hammon Iuppiter colitur.

v.3. *Afrorum*] Aphricæ, vnius orbis partis, Libya pars multa eſt, & vel eremis ſterilibus obducta, vel propter ſitum cœli deſerta, aut monſtroſo ac maleficio genere beſtiarum infeſta. Ex hac Romani animantes feras pro celebrandis ludis afferri curauerunt.

ibid. *Excutitur*] *excutere*, mouere, Cic. *Explica atque excute intelligentiam tuam.*

v.5. *vectator in aula*] emenda, *vectatur*.

v.8 *male pubeſcentibus annis*] *malè* parum. Vergil.

Heu male tum mites defendit Pampinus vuas.

Etiam valde, ſed ſemper in malam partem.

v.10. *In venerem fregere*] ſic meliùs quàm *fugere*, in vetuſto exemplari legitur.

v.16. *renidens*] *nidere* & *renidere* dicuntur, quæ ſentiunt aliquem odorem. aliquando etiam fulgorem reddere ſignificant. Plautus: *Tota renidet domus.*

v.25. *atque Lucrinis Pruta littoribus*] *Lucrinus lacus* ſitus eſt in ſinu Baiano contra Puteolos, adeò proximus, vt in maximis tempeſtatibus aliquando coniungi ſoleant.

v.VL. *iam Phaſidis ora*] *Phaſis* Colchidis flumen præter modum ingens & omnium Ponti amnium clariſſimus. oritur enim in Moſchis. à quo *Phaſiana* auis appellata eſt. Martialis.

Ægiuâ primùm ſum tranſportata carina,
Ante mihi notum nil niſi Phaſis erat.

Pag.158. v.1. *aſpirent frondibus auræ*] emenda, *aſpirant*.

Pag.159. v.7. *Eſt locus exciſo penitus dem. hiatu*] Topogra-

pographia, id est, loci descriptio, in quo semel Orcus seu Pluto Proserpinam filiam Cereris rapuit vxorem: vel inferorum domus descriptio.

v.8. *Parthenopen*] *Parthenope* à Syrene sic nominata, præclara vrbs est Campaniæ, quæ nunc Neapolis, id est Noua vrbs, nominatur. hanc Cumani à parentibus egressi condidisse feruntur: qui cum in eo loco Parthenopes copus in veteri monumento conditum inuenissent, nomen eius verbis indidere. hinc *Parthenopes*, id est, Neapolitanus.

v.10. *Cocyta perfusus aqua*] Cocytus fœda palus, in qua semper luctiferi bubonis gemitus, & aliarum dirarum auium turpissimus vlulatus auditur. Seneca: *Palus inde fœda Cocyti iacet. hîc vultur, hîc luctifer bubo gemit.*

v.17. *Ditis pater*] *Dis*, Pluto: inde *diuitiæ*, omnes è terra prouenientes opes. & *ditem* veteres diuitem appellauere. *Ditis pater* est Diabolus, sicut *mendacii pater* idem dicitur in Euangelio Iohannis.

v.19. *Ac tali volucrem Fortunam*] Compellatio Ditis & attentio ad Fortunam deam contra humanam pacimoniam.

Pag.160. v.21. *Tunc Fortuna leui*] Responsio Fortunæ.

Peg.161. v.23. *Solque ore cruento deformes titubans vultus, &c.*] in antiquo exemplari male erat, *namq; ore cruento deformis titubans.*

Pag.162. v.5. *Sideribus sic acta ciet:*] aliàs non rectè legitur, *sideribus armis acta ciet.*

ibid. *iamque ætna micabat*] non autem *voratur.*

Pag.164. v.11. *Sed hac quoque missa putares Stagnis: deuicta fluctus stupuere pruina*] Hæc in exemplari corrupta erant.

Pag.165. v.3. *Qualis Caucasea decurrens arduus arce Amphitryonides*] Dum aquilam Promethei cor exedentem sagitta peremisset. *Caucasus*, mons est altissimus, asperque & inhospitalis, Indiam à Scythia dirimens,

s in finibus Assyriorum. hinc *Caucaseus.* Vergil. og. 6.

Caucaseasq; refert volucres

Arduus, molestus, incommodus, intractabilis, vt onit Gellius. *Ardue*, difficulter.

. 5. *tela Gigantum*] *tela*, machinamenta.

v. 9. *Atque hæc Romano tonitru ferit omina signa*] sic elius quam in exemplari: sed *sciua* meliùs quàm *sia*, id est, scæua.

v. 14. *Pectora perque duas*] malè aliàs, *per duas.*

v. 16. *Et patria est Pontus & iam timor est magis: arma ui tentata velit fatisq; iubentibus acti*] * * *

v. 24. *Penates*] *Penates*, Lares esse vetustas putauit, uales Æneam in Italiam aduectasse Vergilius scriit: quasi penes nos natos; non autem naturæ nostræ Deos, vt quidam putant, qui propriè dicuntur *Genii.*

v. ul. *lugentia pectora*] vel *mœrentia.*

Pag. 166. v. 13. *sauiq; repertor Hydaspis*] *Hydaspes* cum Hy. scribitur: fuit autem Rex Medorum: à quo fluuius Mediæ cognominatus est; & alius Indiæ.

v. 15. *fracto gurgite Pontus*] *Pontus* propriè id mare dicitur, quod à Mæotide palude vsque in Tenedum protenditur: sed vbi primum se arcet de Tenedo incipiens, post Helladis casum *Hellespontus* vocatur: vbi expandit, *Propontus:* vbi iterum premit, *Thracius Bosphorus:* vbi iterum effundit, *Pontus Euxinus.*

v. 25. *Pax prima ante alias*, &c.] Ostendit Pacem à Romanis abiisse: similiter Fidem, & Iustitiam, & Concordiam.

Pag. 167. v. 2. *lacera Concordia palla*] *Palla*, muliebre vestimentum dicitur ad vestigia vsque demissum. Plautus: *Pallam ad phrygionem fert confecto prandio.*

v. 3. *sedes Herebi*] *Erebus*, absque aliqua aspiratione aut diphthongo à Græcis scribitur: & ponitur pro parte inferni, in qua, teste Seruio super 6. Æneid. tantum illi morabantur, qui bene vixerant: vnde ad Elysios campos non nisi purgati proficiscerentur. *NB. Purgatorium.*

v. *lurida Mortis imago*] *Luridum* supra modum pallidum,

dum quaſi *loridum*, id eſt, loro percuſſum. Ouid.

Stulte quid eſt ſomnus, lurida niſi mortis imago?

v.10. *Mauortius vmbo*] *Vmbo*, media pars clipei. hinc *Vmbilicus*, quicquid in aliqua re eſt medium, & ligamentum inſtrumentorum.

Pag,168.v.2. *nobilis Apenini*] *Apoenius*, mons altiſſimo iugo ab Alpibus ad Siculum fretum tendens, à Pœnis ita dictus, vt quidam putant. Vnde Alpes primi Pœni peruias fecerunt, cum antea redderent Italiam inacceſſam.

v.17. *Epidauria mœnia*] *Epidaurus*, vrbs eſt in Achaia, Noronico quaſi marmore redemita, Æſculapii delubro percelebris. hinc *Epidaurius*, quod eſt cognomentum Æſculapii. Ouidius de Ponto lib.1.

Afferat ipſe licet ſacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla vulnera cordis ope.

Scripſit Anno 1562.

HADRIANI IVNII HORNANI, MEDICI CL. OBSERVATIONES

*IN PETRONII ARBITRI * Satyricon.*

Editionis Chalderiana Anno 1520. Pariſiis curata.

Quot quibuſque in locis abrumpitur narrationis ſeries.

PAg.58.v.15.* *Quid faciant leges*, &c.
Pag.62.v.14.* *Vtiq; noſtra regio*, &c.
Pag.64.v.6.* *Contemni turpe eſt*, &c.
Pag.70.v.12.* *Hodie enim poſt aſellum*, &c.
v.17.* *Cur non deuirginatur Panichidis*, &c.
Pag.83.v.21.* *Comprobamus factum*, &c.
Pag.89.v.6.* *Nomen amicitia*, &c.
v.14.* *Nec diu tum lachrimis indulſi*, &c.
Pag.94.v.7.* *Qui pelago credit*, &c.
Pag.108.v.17.* *O felicem, inquit, matrem*, &c.
v.26.* *Profuit etiam Eumos miles*, &c.
Pag.110.v.23.* *Dum hæc famula inter amantes ludit*, &c.
Pag.135.v.6.* *Stante ergo vtraq; acie*, &c.

Pag.

Pag.155.v.1.* *Multos inquit Eumolpus iuuenes*,&c.
Pag.176.v.19.* *Cubiculum autem meum Chryſis*,&c.
Pag.180.v.8.* *Nobilis æſtiuas Platanus*,&c.
Pag.193.v.9.* *Quiſquis habet nummos*,&c.

EMENDATIONES.

Pag. 48. v. 12. *Leuibus enim atque manibus*]Leg.*inanus*.

v.23.*Certe neque Platona*]Leg.*Certum neque Pl.*

Pag. 49. v. 6. *corrupta elog, reg.*] Leg.*incorrupta el.r. ſtitit*.

v.8. *Tuchidis*]ſcrib.*Thucydidis*.

v.14.*tam magna ætatis*]forte,*magna artis*.

v.15.*Compendiarium*]forte,*compendia iam*.

v.16.*Agamen non*]ſcrib.*Agamemnon*.

v.15.*quæ adoleſcentuli probent*]Leg.*improbent*.

Pag.50.v.16.*quanihil eſſe magis conf.*] Leg. *quæ nihil odeſſe magnis conf.*

v.17.*induunt adhuc naſc.*]Leg.*indunt*.

Pag.51. v. 3. *improbaſſe ſtudium Luciane*]fortè,*probaſſe udium Aſiana*.

v.6 *ſi quis amat*]fortè,*ardet*.

v.11.*per dictis abditus*]fortè,*in popinis*.

v.13.*hiſtrionea*]Leg.*hiſtrionia*.

v.14.*rident Tritonid.*]Leg.*arrident*.

v.18.*Socratico plenus grege imitet*] forte, *Socraticum, lenaſque immittat habenas*.

Pag.52.v.4.*Aſcylti*]Leg.*Aſcylta*.

v.8.*Neſcio cur quis*]Leg.*Neſcio eorum quis*.

v.9.*Agamennonis*]Scrib.*Agamemnonis*.

v.12.*Aſcytam*]Leg.*Aſcyltam*.

v.23.*Ducturam ego putabant*]Leg.*putabam*.

v.25.*Centonem anus*]Leg.*centoni manum*.

Pag.53.v.8.*lapſus ac moriens*]Leg.*mœrens*.

Pag.64.v.8.*iurgia flectit*] *flectit* legendum puto, non *nectit*.

Pag.71.v.15.*puellæ caput involu.*]Leg.*puella*.

v.19.*inceſta exornau.veſte*]Leg.*intexta*.

Pag.72.v.4.*lenta manu*) Leg.*lentam*.

v.5.*quia conſiderantium haſerant*) forte, *qui conſiderans inhaſerat*.

Pag 83. v. 24. *Morſum trachem mem.*) forte,*tragicum*.

Pag.84.v.3.*Luxuric riſtu*) forte,*Luxuria & victu*.

v.4.*Clauſus pau.*) forte *excluſus*.

v.8.*gracilis pes è tota liſtria*) forte,*Hiſtria*.

v.9.*trepidi temp*) forte *tepidi*

v.11.*tribacca Indica*) forte *tribacca Indica*.

v.12.*faleris pelagus*) forte *pelagi*

v.14.*ad quam rei*) forte,*ad quam rem*.

v.16.*Quo carchidomos*) Leg.*quo Carchedonios*.

v.18.*Equum eſt inducere nuptam ventum*) fortè, *Aequum eſt inducere nuptam ad ventum textilem Pallam, proſtare nudam in thalami lectulo*.

Pag.89.v.6.*Nomen amicia*) Leg.*amicitia*.

Grex ait) Leg.*agit*.

v.11.*dimittis ille tenet*) Leg.*diuitis*.

Pag.94.v.10.*peruinoſis*) Leg *pruinoſis*.

v.16.*ſola extruere diuitias*) Leg.*ſolas*.

Pag.99.v.9.*Itaque hercula alis*) Leg.*Hercule alii*.

Pag.100.v.10. *ſi ad trecenties ſextercium ſalmis peru.*) Leg.*ſummam peru*.

Pag.101.v.8.*hoc titulus fero*) fortè *penitus fero*.

v.9.*Intus hac*) fort.*Iuratus hac*.

v.10. *in damnum potens*) ita puto legendum, non, *in Danaum*

v.17.*tradunt manus*) Leg.*tardant*.

v.18.*Latuſque reſil.*) Leg.*Lentuſque*.

v.21 *murmurant Robora, moles*) Leg.*murmurat Roborea moles*.

Pag.102.v.6.*Rates vt alia*) Leg.*alta*.

v.12.*Laconti*) forte, *Laconte*.

v.26.*fundunt vires*) Leg.*viros*.

Pag.103.v.6.*auaris alius*) Leg.*abaris*.

Pag. 108. verſ. vlt. *qui mihi abſtulis glad.*) Leg.*abſtulit*.

Pag.

Pag.109. v. 8. *vel carminibus loquaris*) Leg. *ne carmin.*

Pag.111.v.24. *aſtis ſtrident*) Leg. *extis.*

v.26. *ſtatum proeliantis componet*) Leg. *componit.*

Pag.112.v.1. *ſolers ni par viribus impoſuit*) forte, *ſolertia paria viris.repoſuit.*

v.7. *auſa hoſtialis*) Leg. *anſa.*

Pag.135.v.21. *vincite potum*) forte, *pontum.*

v.26. *vtitur pœnitentia occaſ.*) Leg. *præſenti occaſ.*

ibid. *dux Eumolpo*) Leg. *Eumolpus,*

Pag. 136. v. 5. *neque ſi quid ante hunc diem factum eſt biicies*) Leg. *obiicies.*

v.12 *vt tu Eumolpon*) forte. *vt tuum, Eumolpum.*

Pag. 137. v. 1. *compellebat prædem repug.*) Leg. *præam.*

v.4. *textis arundinibus*) Leg. *tectis.*

v.12. *dicta voluerit in caluos*) Leg. *voluere.*

verſ. 13. *ſtiginos eſque*) forte, *ſtigmoſoſq́;*, vel *ſtigmáque.*

v.20 *ridet aduſta pilis*) forte, *ſordet*, vel *aret.*

v.26. *Horti tulere quod cecauit*) forte, *Ponti ſydere quod nuit.*

Pag.138.v.3 *ineptiora præteritius c anc*) Leg. *præteritis, m anc,*

v.4. *Triphena*) Leg. *Triphena.*

v.6. *Cornubique domine*) Leg. *connubioq́; domina.*

Pag.139.v.19. *Hyppogeo*) Leg. *hypogæo.*

Pag.140. v.1. *Aſſidebat ægra lacrimas commendabat*) Leg. *ægra vna ancilla tantummodo lacrimas commend.*

v.4. *lumon renouab.*) Leg. *lumen.*

v.8. *Omnis ordinis*) Leg. *ordines.*

Pag.141.v.15. *victam manu*) Leg. *manum.*

Pag.142.v.10. *Caſte videbatur*) Leg. *caſta.*

v.15 *ne hanc quidem partem*) † forte deſunt quædam.

Pag.144.v.6. *red.in animum edile*) Leg. *debile.*

v.7. *fœderis verba permittebam memin.*) Leg. *permitnt.*

Pag.156.v.10. *iamque ſi placet hic impet.*] † forte deeſt aliquid.

v.21.*plebeia trita*]Leg.*plebeio.*

v.22. *Ac ſpireum cum*]Leg.*Heſperia coccum.*

ibid.*in vnda*]Leg.*ora.*

v.24.*Numida accuſatius*]† forte,*ſilices.*

Pag.157.v.1.*an reo fera*]Leg.*circo f.*

v.15 *Quaque iure quærit*]Leg.*Quaque viri quærunt.*

v.16.*aſtrumque renid.*]Leg.*oſtrumque renid.*

v.26.*vendunt conchilia*]Leg.*condunt conchylia.*

Pag.158.v.1.*in littora tantum*]Leg.*in littore.*

v. 11. *Namque hoc dedecoris populo*] Leg. *dedecus eſt populo.*

v.15.*geminam depranſam gurgite*]forte, *gemino*,id eſt, orientali & occidentali.

v.16.*exciderat æris*]forte *exederat.*

v.20.*Curis latrantibus erat*]Leg.*errat.*

v.25.*exciſſa libido*]Leg.*excita.*

Pag.129.v.4.*perfugit ſanguine*]Leg.*perfudit.*

v.8. *Parthenopen*]Leg.*Parthenopes.*

ibid.*Dicharchidos*]Leg.*Dicaarchidos.*

v.13.*verno perſona cantu*]nota,*perſona*,pro *reſonatiua.*

v.18.*& caua ſparſ› ſa.*]Leg.*& cana.*

Pag.160.v.1.*Luxuriam ſpoliarum*]Leg.*ſpoliorum.*

v.6.*Et etiam mea reg.pet.*]Leg.*En etiam.*

v.7.*iam montibus auſtris*]ἴσως, *hauſtis.*

v.15.*Theſſiphona*] Leg. *Tiſiphone.*

v.16.*Et quo Syllanus*]Leg.*En quo Sull.*

v.23.*Si modo fas eſt mihi vera*]Leg.*vera mihi fas eſt.*

ibid.*impune probari*]Leg.*profari.*

v.vl.*Omniaque trib.*]Leg.*omnia quæ.*

Pag. 161.v.9 *perſonat auras*]Leg.*aures.*

v.8.*Et Libye*]Leg.*Ex Lib.*

v.16.*Theſſiphone*]Leg.*Tiſiphone.*

v.23.*namque ore cruento*] fortè debuerat ſubſequi huiuſmodi verſus;

Noſtrum quadriiugo ſcandens Sol æthera curru.

Pag.162.v.5.*armis acta ciet*]forte,*demiſſa ciet.*

v.18.*cannoque ad ſid. vertice*] Leg. *canoque.*
v.25.*Heſperia campos lata*] Leg. *Latè.*
Pag.163.v.4.*dom.rhenum*] Leg. *dum.*
v.12.*Ac viles opere*] Leg. *opera.*
v.16.*Cauſam diſcite ferro*] Leg. *dicite.*
v.22.*Iudice Fortuna*] iacta ſorte alea.
v.23.*Et tantate*] Leg. *tentate.*
v.26.*Omnia lata*] Leg. *Omina.*
Pag.164.v.5.*inſolito greſſus*] Leg. *inſoliti.*
v.10.*Fulmina mont. alt.*] Leg. *flumina.*
v.11.*miſſa putares*] Leg. *ſpiſſa.*
v.13.*Stabat victa fluit*] Leg. *Stabant, & vincta fl.*
v.17.*coniecta ſtrue*] Leg. *congeſta ſt.*
Pag. 165. v. 9. *Romano toniton ferit omnia ſigna*] Leg. *attonito fert omina ſcaua.*
v.10.*fluitare mare*] Leg. *mari.*
v.14.*perque duas ſcind.*] Leg. *per dubias.*
v.16.*Et patria eſt pontus*] † forte, *Et patria eſt timor ipſa,* &
v.17.*fatiſqne iub. acti.*] Leg. *actus.*
Pag.166.v.1.*oneris ignara iuv*] Leg. *humeris ign.*
v.13.*repertor Hydaſpis*] Leg. *repertus.*
v.22.*exòſa furentis*] Leg. *furentes.*
Pag.167.v.4.*Erynis.*] Leg. *Erynnis.*
v.26.*Atque inter toto*] Leg. *intertorto.*
Pag.168.v.22.*Cratona*] forte, *Certona.*
v.24.*ampliori fortitudine domum quar.*] forte, *fortuna,* vel *fortitudine,* pro, fortuna.
Pag.172.v.8.*& fuſus confin. lumin.*] Leg. *fuſius.*
v.15.*Parium marm. exſtrinxerat*] Leg. *extinxerat.*
v.23.*tanta modo tang. corp.*] Leg. *tenta.*
Pag.173.v.4.*ô iuuenis ſororem habet*] Leg. *habes.*
v.vl.*non dixi tibi anc*] Leg. *dixit.*
Pag.174.v.2.*nec mea mâter*] Leg. *mea arte.*
v.3.*libentis mundi*] Leg. *labentis.*
v.8.*Belieno nece amat*] Leg. *Olienos meam.*
v.9.*inter hac nomina*] forte, *inter hac noctis.*
v.16.*Ideo quales funditur*] Leg. *fundit.*

v.19.*ciperen*]Leg.*cyperis.*

v.25.*mille oſcuris.quar.vol.*]Leg.*oſculis.*

Pag.176.v.vl.*peruenieris domum*]Leg.*perueneris.*

Pag.177.v.2.*Narro ibi*]Leg.*tibi.*

v.7.*ad tubicines*]Leg.*tibicines.*

v.10.*Gytona rogo*]Leg.*roga.*

v.17.*ſolent inquit fieri*]Leg.*inquit iſta fi.*

Pag.178.v.20.*per quod etiam re habere*]Leg.*te hab.*

Pag.180.v.9.*trepident vertice*]forte,*crepidanti.*

v.13.*rore capillos*]Leg.*Capillos.*

v.14.*Iaſdon*]forte,*Aedon.*

v.17.*ſua rura colebat*]Leg.*colebant.*

v.18.*marmoreis ciuibus*]Leg.*ceruicibus.*

v.19.*myrtoq; floranti*]Leg.*florenti.*

v.vl.*& quid hodie*]Leg.*ecquid.*

Pag.182.v.6.*omniumvue malorum cauſa*]Leg.*vel malorum.*

v.15.*timore luſis*]Leg.*luſus.*

v.17.*ac fere orat.*]Leg.*hac fere or.*

Pag.183.v.1.*fixas oculos*]Leg.*fixos.*

v.2.*incerto*]Leg.*incepto.*

v.13.*natali conuitio*]Leg.*tali conv.*

Pag.184.v.3.*membra colore thoro*]Leg.*iacere th.*

v.4.*Epirus in arce*]Leg.*Epicurus.*

v.10.*ſed eam ſi de*]Leg.*ſed bona fide.*

ibid.*Aſcyltos*]Leg.*Aſcylta.*

v.11.*vſque iniuriam*]Leg.*vſque ad iniur.*

v.14.*ab Aſcylto*]Leg.*Aſcylta.*

verſ.16.*deprecatur ſua victima verſu*] forte, *ſua crimina.*

v.20.*Cui leſos*]Leg.*Lesbus.*

ibid.*Lydus adorat*]forte,*Nilus ad.*

v.22.*templumque tuis imponit hipeplu*]forte, —— *templiſq; tuis imponit honores.*

Pag.185.v.7.*feſtus ſuis*]Leg.*fœtus ſuis.*

v.8.*ſpumabat pateris*]Leg.*ſpumabit.*

verſ. 25. *arundinem rapuit oſtio*] Leg. *rapit ocyus.*

Pag.186.v.7.*altera per te lectuli*] Leg. *parte lect.*

v.10.*quid nos inquit in cell. meam*] Leg. *quid vos.*

verſ.16. *puella bona ſua vend.*] Leg. *puero puellave bona.*

Pag.188.v.12.*leguminis ſuper menſam effugit*] Leg. *effudit.*

v.20.*ſingularemq́; rerum*] Leg. *ſingulareſque.*

v.22.*mermore terra*] Leg. *marmore.*

v.vlt.*molliſcille*] Leg. *molliſcella*, vel *mollicella*, in quo tamen I breue eſt.

ibid.*candice lento*] Leg. *candice.*

Pag.189.v.3.*Clauis numerabat agreſtes*] forte, *clauſos.*

v.6.*mitia ſeruo*] forte, *mitia porro.*

v.7.*Inter adoratas*] Leg. *odoratas.*

ibid.*Pendebat*] Leg. *pendebant.*

v.8.*ima racemis*] Leg. *vua rac.*

v.9.*Qualis in Actaa*] Deeſt verſus, quo deſcribebatur anus: & ſequentes ita ſunt emendandi;

Qualis in Actaa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecale, quam Muſa loquentibus annis
Battida veteri viuendam tradidit aeuo.

v.23.*excitato funere perfugit*] Leg *cinere perfudit.*

Pag.190.v.17.*peneque fluentes*] forte *pœnaſque luentes.*

Pag.192.v. 4. *ſi mag. hoc ſcierit, ibi crucem*] forte, *tibi crucem figet. polluiſti.*

Pag.193.v.9.*paret non paret habento*] forte, *pauper non poſſet haberi.*

INCERTI AVCTORIS

CONIECTVRÆ

IN PETRONIVM ARBITRVM.

PAg. 49. v. 18. In excuſis cum ſcribitur; *Quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, & quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem*] Suſpicatus ſum aliquando leg. *amas bona* (vel *bene*) *monentem*. quod non alienum erat à ſerie & ordine orationis: & laudantur ab Heſiodo in verſibus vulgo notiſſimis etiam hi, qui recta monentes audiunt. Sed fortaſſe non malè retineri poteſt vulgata, quia alter ſuperiore tota declamatione conquerebatur de corruptione animorum in iuvenibus.

Pag. 53. verſ. 6. Non longè vbi ſcribitur in excuſſis cod. *Per medium lupanar cœpi fugere in aliam, cum ecce in ipſo aditu occurrit mihi æquè lapſus ac moriens Aſcylta*] interpretantur vulgo, id eſt, qui vt ego aberrauerat: ſed tamen falſam eſſe interpretationem licet coniicere ex ſequentibus in manuſcrip. cum Giton de Aſcylto conqueritur apud Encolpum; *Tuus*, inquit, *frater, ac comes paulo antè in conductum accurrit, cœpitq; mihi velle pudorem extorquere*. Ex quibus quis non videt non lapſum eſſe Aſcyltam & eo abductum, ſed de induſtria. Puto leg. *æquè laſſus ac moriens*. nam de ſeipſo Gyton paulo ante dixerat: *Donec & curſu defatigatus & ſudore iam madens*, &c. Et hac eadem pag. *Sudorem ille manibus deterſit*, &c. Sed ſuſpectus eſt locus ille alter, *in conductum accurrit*, nec ſatis intelligo.

Pag. 61. v. 18. In excuſſo vbi legitur; *Ego ſum ancilla Quartillæ, cur vos ſacram ante cryptam turbaſtis?* Lego, *cuius vos*, &c. Sic ſupra recte emendatus eſt error ſimilis; *Neſcio cur quis Agamemnonis ſuaſoriam excepit*: ſic, *neſcio cuius, qui*, &c.

Sic Pithœus.

Pag. 63. v. 10. Nõ longè; *Neui traducere velitis tot annorũ cõſilia ſecreta quæ vix mille homines nouerũt*] Locus ſuſpectus mihi fortaſſe legi poſſet, *quæ vix vlli homines*.

v. 21. *Ibi-*

v. Ibidem; *Adiuuaturos nos diuinam prudentiam vel periculo nostro*] forte leg. *prouidentiam* : quia ipsa dicebat *se iussam esse eos perquirere, atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire*. *Sic Pithœus.*

Pag. 67. v. 17. In M.C. cum scribitur: *Ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricauit, & non sentientis labra humerosque sopitionibus pinxit*] locus est mendosus. forte *scriptionibus* leg. Nam *manus* & *frontem scribere* Catull. dixit & Plaut. & Ausonius multis locis. Ad hunc pertinet locum, quod Nonius obseruauit in voce *subleuit*: *Subleuit*, inquit, *significat illusit & suo ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur*, &c.

Pag. 68. v. 11. In M.C. vbi legitur de Syris, qui venerant ad prædam; *Postquam se deprehensos esse intellexerunt, pariter secundum lectum conciderunt, vt putares hoc conuenisse, & flectere tanquam olim dormientes cœperunt*] Lego, *stertere* pro *flectere*, optimo sensu vt opinor. *Ita Pithœus.*

Pag. 69. v. 7. Non longe in manuscr. Cod. quum legitur cinoedo; *Et super lectum venit, atque omni vi detexit recusantes*] Forte verbum illud obscœnum, quod apud Catull. restitui,

—— Patrui perdepsuit ipsam
Vxorem & patruum reddidit Harpocratem,

ita hic *depsuit* non male legeretur. Hoc verbum apud Apuleium Apolog. 2. videtur quoque restituendum in his verbis; *Olim in pueritia, priusquam isto caluitio deformaretur, emasculatoribus suis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuentute saltandis fabulis exossis plane & eneruis, sed (vt audio) indocta & rudi mollitia. Negatur enim quicquam histrionis habuisse præter impudicitiam. In hac etiam ætate, qua nunc est, qui illum deperduint multi sunt*: ibi pro *deperduint* forte *depsuerint* legendum.

Pag. 72. v. 23. Cum loquitur de ludo pilæ in Manusc. cod. *Alter numerabat pilas, non quidem eas quæ inter manus luxu expellente vibrabant*] Locus est suspectus. Opinor forte leg. *lusu expellentes vibrabant*.

INCERTI AVCTORIS
CONIECTVRÆ
IN PETRONIVM ARBITRVM.

PAg. 49. v. 18. In excuſis cum ſcribitur; *Quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, & quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem*] Suſpicatus ſum aliquando leg. *amas bona* (vel *bene*) *monentem.* quod non alienum erat à ſerie & ordine orationis: & laudantur ab Heſiodo in verſibus vulgo notiſſimis etiam hi, qui recta monentes audiunt. Sed fortaſſe non malè retineri poteſt vulgata, quia alter ſuperiore tota declamatione conquerebatur de corruptione animorum in iuvenibus.

Pag. 53. verſ. 6. Non longè vbi ſcribitur in excuſſis cod. *Per medium lupanar cœpi fugere in aliam, cum ecce in ipſo aditu occurrit mihi àquè lapſus ac moriens Aſcylta*] interpretantur vulgo, id eſt, qui vt ego aberrauerat: ſed tamen falſam eſſe interpretationem licet coniicere ex ſequentibus in manuſcrip. cum Giton de Aſcylto conqueritur apud Encolpum; *Tuus*, inquit, *frater, ac comes paulo antè in conductum accurrit, cœpitq; mihi velle pudorem extorquere.* Ex quibus quis non videt non lapſum eſſe Aſcyltam & eo abductum, ſed de induſtria. Puto leg. *æquè laſſus ac moriens.* nam de ſeipſo Gyton paulo ante dixerat; *Donec & curſu defatigatus & ſudore iam madens*, &c. Et hac eadem pag. *Sudòrem ille manibus deterſit*, &c. Sed ſuſpectus eſt locus ille alter, *in conductum accurrit*, nec ſatis intelligo.

Pag. 61. v. 18. In excuſſo vbi legitur; *Ego ſum ancilla Quartillæ, cur vos ſacram ante cryptam turbaſtis?* Lego, *cuius vos*, &c. Sic ſupra recte emendatus eſt error ſimilis; *Neſcio cur quis Agamemnonis ſuaſoriam excepit*: ſic, *neſcio cuius, qui*, &c. *Sic Pithœus.*

Pag. 63. v. 10. Nõ longè; *Neui traducere velitis tot annorũ cõſilia ſecreta quæ vix mille homines nouerũt*] Locus ſuſpectus mihi fortaſſe l. gi poſſet, *quæ vix vlli homines.*

v. 21. *Ibi-*

v.Ibidem; *Adiuuaturos nos diuinam prudentiam vel* *riculo noſtro*] forte leg. *prouidentiam* : quia ipſa dice- *Sic Pithœus.* t *ſe iuſſam eſſe eos perquirere, atque impetum morbi mon*- *rata ſubtilitate lenire*.

Pag. 67. v. 17. In M.C. cum ſcribitur: *Ancilla totam* *aciem eius fuligine longa perfricauit, & non ſentientis la-* *ra humeroſque ſopitionibus pinxit*] locus eſt mendoſus. orte *ſcriptionibus* leg. Nam *manus* & *frontem ſcribere* Catull. dixit & Plaut. & Auſonius multis locis. Ad hunc pertinet locum, quod Nonius obſeruauit in voce *ſubleuit*: *Subleuit*, inquit, *ſignificat illuſit & ſuo ri-* *diculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora* *pinguntur*, &c.

Pag. 68. v. 11. In M.C. vbi legitur de Syris, qui venerant ad prædam; *Poſtquam ſe deprehenſos eſſe intellexe-* *runt, pariter ſecundum lectum conciderunt, vt putares hoc* *conueniſſe, & flectere tanquam olim dormientes cœperunt*] *Ita Pithœus.* Lego, *ſtertere* pro *flectere*, optimo ſenſu vt opinor.

Pag. 69. v. 7. Non longe in manuſcr. Cod. quum legitur cinoedo; *Et ſuper lectum venit, atque omni vi de-* *texit recuſantes*] Forte verbum illud obſcœnum, quod apud Catull. reſtitui,

——Patrui perdepſuit ipſam
Vxorem & patruum reddidit Harpocratem,

ita hic *depſuit* non male legeretur. Hoc verbum apud Apuleium Apolog. 2. videtur quoque reſtituendum in his verbis; *Olim in pueritia, priuſquam iſto caluitio deformaretur, emaſculatoribus ſuis ad omnia infanda morigerus, mox in iuuentute ſaltandis fabulis exoſſis plane & eneruis, ſed (vt audio) indocta & rudi mollitia. Negatur enim quicquam hiſtrionis habuiſſe præter impudicitiam. In hac etiam ætate, qua nunc eſt, qui illum deperduint multi ſunt*: ibi pro *deperduint* forte *depſuerint* legendum.

Pag. 72. v. 23. Cum loquitur de ludo pilæ in Manuſc. cod. *Alter numerabat pilas, non quidem eas quæ inter manus luxu expellente vibrabant*] Locus eſt ſuſpectus. Opinor forte leg. *luſu expellentes vibrabant*.

Pag.74. v.5. Vbi legitur in Manuſcr.cod. *Ad ſiniſtram enim intrantibus non longe ab hoſtiari cella canis ingens catena vinctus in pariete erat pictus, ſuperq; quadrata littera ſcriptum CAVE CAVE CANEM*] Hæc pertinent ad illuſtrationem illius loci Varronis, qui ab Nonio citatur in voce *Prabitio*: *Quod eo die mea erat prabitio in ianuam CAVE CANEM inſcribi iubeo.* quem morem Turnebus cap. 4. lib. 15. Græcis acceptum refert.

v.25. Cum legitur in Manuſcr. Cod. *Praterea grande armarium in angulo vidi, in cuius adiculo erant Pares argentei poſiti Veneriſque ſignum marmoreum*] Locus eſt mendoſus, opinor. forte *Paridis argentei poſiti*, &c. vt non temere Veneris Paridiſque ſigna ſimul coniuncta ſint propter iudicium Paridis. ita leg. eſſe indicant quæ ſequuntur; *Et pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditam eſſe dicebant.* nam de viro aliquo loquutum fuiſſe neceſſe eſt. Sic Plinius lib.34. cap.7. *Ab Euphranore ſculptum are Paridis iudicium refertur.* Hic autem *argentei poſiti*, id eſt, ſculpti, interpretor: ſicuti apud Horat. lib. 4. Odar.

Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere nunc Deum.

Pag.75. v.15. Non longe cum legitur in Manuſcr.
Sic Pith. Cod. *ſub eodem titulo etiam lucerna bilignis de camera pendebat*] forte leg. *bilychnis.* quod epithetum aptius conuenit lucernæ.

Pag.77. v.7. Cum legitur in Manuſcr. Cod. *Ablata eſt hunc guſtatio valde lauta nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem, cui locus nouomora primus ſeruabatur*] Locus obſcurus propter inſolens vocabulum, *nouomora.* & dubito ne valde hoc nomen corruptum ſit: veruntamen dum quid melius edocear, ita leg. ſuſpicor. *noua mora locus*, in eam ſententiam, vt dicat, Domino Trimalcioni locus poſtremus ſit relictus, id eſt, ante quem omnes alii diſcumberent (vt loquitur) ipſe autem nouiſſimus omnium. qui honos etiam ſolet exhiberi iis, quibus honos defertur hodie.

v.12. Quæ

v. 12. Quæ ſequuntur in Manuſcr. Cod. de vltimo ferculo, quod conſtabat *aſello Corinthio cum biſſaccio poſito, qui habebat oliuas*, &c. valet ad explicationem illius prouerbii, quod apud eundem Petronium excuſſum extat in illis verbis: *Mox manum dimiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi hoc, inquit, belle cras in promulſide noſtra libidinis militabit. hodie enim poſt aſellum diaria non ſumo.* Quod prouerbium nondum explicatum (vt opinor) eam habet ſententiam, ſe poſt nouiſſima fercula non cibos diurnos & conſuetos accepturam. Nam in ea ſignificatione *diariorum* nomen extat apud Horat. lib. 1. Epiſtol.

Cum ſeruis vrbana diaria rodere mauis.

Erant enim cibi diurni ſoliti dari ſeruis aut militibus. Quod prouerbium in obſcœnum ſenſum traxit meretrix, & quaſi per allegoriam ſententiam produxit. nam quia dixerat, *in promulſide libidinis noſtra*, continuauit orationis allegoriam in illo prouerbio. nam promulſidem habuiſſe aliquid commune cum aſelli ferculo (forte tanquam condimentum) indicant verba M. C. hoc loco: *Cæterum in promulſi dari aſellus erat Corinthus cum biſaccio poſitus*, &c. quæ verba tamẽ corrupta credo & leui mutatione ita reſtituenda, *cæterum in promulſide ei aſellus erat*, &c.

Pag. 78. v. 23. Vbi legitur in Manuſcr. Cod. *Pro calculis enim albis aut nigris aureos argenteoſque habebat denarios. interim dum ille omnium teſtorum interluſum conſumit*] neſcio quid ſibi velit nomen *teſtorum*. forte aliquid deeſt. Quid ſi legamus, *omnem teſſeram*? quia ſupra meminerat cryſtallinarum teſſerarum: aut forte, *omnem theſaurum inter luſum conſumit*, vt referatur ad denarios.

v. 26. Ibidem vbi legitur in Manuſcr. Cod. *In qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incumbunt oua*] Lego, *incubant*. *Ita Pithoeus.*

Pag. 80. v. 11. Vbi legitur in Manuſcr. Cod. *Ampora vitrea allata ſunt diligenter gypſata, quarum in ceruicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo, Falernum*, &c.] ſuſpicor leg.

cor leg. πινάκια, id eſt, tabellæ quædam, quæ ſolebant etiam in horreis vinis apponi, vt cuius eſſent notæ indicarent, quod annotauit Brodæus.

Pag. 81. v. 13. Non longe cum legitur in Manuſcr. Cod. *ſuper geminos. teſticulos acriones*] Optime P. Dan. legit. *ac lienes*. fortaſſe etiam, *renes* legi poſſet, in quibus ſita eſt libidinis cupiditas.

Pag. 8:. v. 5. Vbi legitur in Manuſcr. Cod. *Conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longe arceſſere tabulas cœpi*] Lego *fabulas*. *Sic Pith.*

v. 8. Vbi legitur in Manuſcr. Cod. *Vxor, inquit, Trimalcionis fortunata appellatur, &c. Nunc nec quid nec quare, in cœlum abiit & Trimalchionis topanta eſt*] Locus valde mendoſus. forte leg. Græce, ἐν τῷ παντὶ, id eſt, omnino, omni ex parte, vt loquuntur Græci.

Pag. 86. v. 11. Vbi legitur in Manuſcr. Cod. *Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anas enim ipſa inter diuerſitores diutius ingurgitata ne ignem quidem admodum ſenſiſſet*] Primum leg. eſt, *Anus*. deinde forte, *ne ſignum quidem*. ſcilicet eorum, qui pulſabant hoſtium, *ſenſiſſent*. quam interpretationem confirmare videtur, quæ ſequuntur; *& forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis veniſſet X. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit. non tumultuatus*, ſcilicet æquè ac nos. Venit tamen in mentem alio referre ea verba, vt legamus, *ne ignem quidem admotum ſenſiſſet*, adeo ſcilicet ingurgitata erat. *Sic Pithoeus.*

HENRI-

HENRICI STEPHANI PARISIENSIS
EMENDATIONES IN PETRONII ARBITRI EPIGRAMMATA.

Henricus Stephanus Lectori.

QVi ſequuntur Arbitri verſus, omnes, præter pauciſſimos in fine collocatos, ex fragmento ſumptæ ſunt Satyræ cuiuſdam ab eo ſcriptæ, ſed quamuis olim excuſæ, non multis tamen vſſæ. Eos autem alioqui aureos, quum indigne mendis fœdatos inueniſſem, adeo vt multi loci Oedipo viderentur opus habere, tales tibi proponere non ſuſtinui: nec prius quieui quam eos priſtino nitori magna ex parte reſtitutos vidi. ita tamen vt textum ipſum præterquam in mendis manifeſtiſſimis, attingere auſus non fuerim, ſed emendationes margini adſcripſerim: non veras quidem omnes fortaſſe, veriſimiles certe omnes, & quæ inter coniecturas ſaltem locum teneant, dignas. Huius autem beneficii (ne fallaris) minimam partem mihi, maximam * amico cuidam meo debes, cuius inuitus (quia ſe nominari non patitur) nomen in præſentia taceo. * *Hadr. Iunio.*

Pag. 51. v. 6. *Artis ſeuera*] Verſus ſunt Iambici.

ibid. *Si quis amas effectus*] Legendum, *ardet eff.*

v. 11. *Nec per dictis abditus*] Leg. *Nec in popinis abd.*

v. 13. *Histrionea addict.* Leg. *hiſtrionia.*

v. 14. *Sed ſiue armigera*] Hexametri verſus.

ibid. *Rident Tritonidis*] fort *arrident.*

v. 16. *Sirenumque domos*] ſcrib. *domus.*

v. 18. *Mox & Socratico plenus grege mittet habenas*] Leg. *Socratium, plenasque immittat hab.*

Pag. 84. v. 3. *Luxurie rictu*] Verſus iambici: Legendum autem, *Luxurie & victu.*

v. 4. *Clauſus pauo*] Leg. *excluſus pa.*

v. 8. *gracialis pes è tota liſtria*] fort. *Hiſtria.* *

v.9.*trepidi temporis*] Leg.*tepidi.*

v.11.*cara tribacca Indica*] Leg.*cara tibi bacca Ind.*

v.12.*phalerus pelagus*] Leg.*pelagi.*

v.14.*ad quam rei viridem*] Leg.*rem vir.*

v.16.*Ouo carchedomos*] Leg.*Quo Carchedonios.*

v.18.*Æquum & inducere,* &c.] Legendum;

Æquum eſt induere nuptam ad ventum textilem
Pallam, proſt. nud. in thalami lectulo.

Pag.89.v.10.*Grex ait in ſcena*] Leg *grex agit.*

Pag.94.v.9. *Et qui ſollicitat nuptas ad præmia, peccat*] Diſtingue, *nuptas, ad præmia pecc.*

v.10.*peruinoſis*] Leg.*pruinoſis.*

Iam decima mœſtus] verſus iambici.

Pag.101.v.8.*hoc titulus fere.* Leg.*hoc penitus f.*

v.9.*Intus hac adfata*] for.*Iuratus hac a.f.c. Si non.*

v.17.*ſed tradunt manus*] Leg.*ſed tardant.*

v.18.*Latuſque reſilit*] Leg.*Lentuſque.*

v.21.*& dum murmurant Robora, moles*] Leg.*murmurat Roborea moles, ſpir.*

Pag.102.v.6.*Rates vt alia*] Leg.*vt alta.*

v.12.*Laconti*] Leg.*Laconte.*

v.26.*& effundunt vires*] Leg.*viros.*

Pag.103.v.6.*auaris alitis acc. fac.*] Leg.*ab aris.*

Pag.135.v.21.*nec vincite potum*] Leg.*pontum.*

Pag.137.v.20.*ridet aduſta pilis*] for.*aret.* vel, *ſordet ad.*

v.23.*Infelix modo crinibus nitebas*] Phalecij, ſeu hendecaſyllabi.

v.26.*Horti tubere quod cecauit vnda*] fort. *Ponti ſidere quod errauit v.*

Pag.156.v.22.*Ac Spireum cum laudabat mil. in vnda*] Leg.*Heſperia coccum l.m. in ora.*

v.24.*Numida accuſatius*] Leg.*Nu. ſilices.*

P.157.v.1.*in ſyluis an reo fera*] Leg.*in ſyl. circo f.*

v.2.*Hamon*] ſcrib. *Hammon.*

v.7.*Heu pudet affari*] Leg.*effari.*

v.13.*Factique ener. corp.* Leg.*Fractique.*

v.15.*Quaque iure querit*] Leg.*viri quærunt.*

v.16.*aſtrumque renidens*] Leg.*oſtrumque.*

v.26.

v.26.*Vendunt conchylia*]Leg.condunt.

Pag.158.v.1.*in littora tantum*] Leg.*in littore.*

v.11.*hoc dedecoris populo*]Leg.*dedecus eſt populi.*

v.15.*geminam deprenſam gurgite*]Leg.*gemino.*

v.16.*exciderat ares*] Leg. *exederat.*

v.25.*exciſſa libido*]Leg.*excita.*

Pag.159. v.8 *Parthenopen inter magna Dicharchidos*] Leg.*Parthenopes inter magnaque Dicarchidos.*

Pag.161.v.24.*Deformis titubans vultus*]Deeſſe videtur verſus ante hunc.

Pag.162.v.5.*Sideribus armis acta ciet.*] Leg. *Sideribus demiſſa ciet.*

v.25.*Heſperia campos lata*]Leg.*Late.*

Pag.163.v.16.*cauſam diſcite ferro*] Leg.*dicite.*

v.26.*Omnia lata dedit*] Leg.*Omina.*

ibid.*è mentibus auras*]Leg.*iras.*

Pag.164.v.5.*inſolito greſſus*]Leg.*inſoliti.*

v.11.*hoc quoque miſſa putares*] Leg.*ſpiſſa putares.*

v.13.*Stabat victa fluctus ſtup.*]Leg.*Stabãt, & vincta ſ.*

Pag.165.v.9.*Romano toniton ferit omnia ſigna*] Leg. *Ro.attonito fert omnia ſcaua*

v.14.*per qua duas ſcind.*]Leg.*per dubias ſcind.*

v.17.*fatisque iubentibus acti*]Leg.*actus.*

Pag.166.v.1.*oneris ignara iuuentus*]Leg. *humeris ign.*

v.13.*repertor Hydaſpis*]Leg.*repertus Hyd.*

v.22.*exoſa furentis*] Leg.*furentes.*

Pag.167.v.26.*Atque inter toto*]Leg.*intertorto.*

Pag.174.v.19.*molle cyperen*]fort.*cyperis.*

Pag.180.v.9.*trepidanti vertice*]fort. *crepitanti v.*

v.14.*Sylueſter Iaſdon*]Leg. *Aedon.*

Pag.182.v.8. *Ter corripui terribilem manu biponem*] verſus Sotadei, vel Ionici à maiore.

Pag.183.v.2.*Nec magis incerto*] Leg.*incepto.*

v.24.*Quid me conſtricta ſpect.*] *Quid me ſpectatis conſtricta fronte.*

Pag.184.v.3.*membra colore thoro*] Leg.*iacere th.*

v.4.*Epirus in arce*]Leg.*Epicurus in arce.*

v.20.*Cui Lesbos*]*Cui Ieſos.*

ibid. *quem Lydus adorat*] Leg. *Nilus ad.*

Pag. 185. v. 7. *querulæ feſtus ſuis*] Leg. *fœtus ſuis.*

Pag. 188. verſ. 21. *Non Indum fulgebat*] *Indum non fulg.*

Pag. 189. v. 3. *clauus numerabat agreſtes*] Leg. *clauſos nu. ag.*

v. 6 *mitia ſeruo*] Leg. *mitia porro.*

v. 7. *Inter adoratas*] Leg. *odoratas.*

v. 8 *paſſis ima racemis*] Leg. *vua rac.*

v. 10. *Hecates*] Leg. *Hecale.*

v. 12. *Baccineas veteres*] Leg. *Battiadæ veteris.*

Pag. 190. v. 17. *peneque fluentes*] Legendum, *pœnaſque luentes.*

Pag. 193. v. 15. *paret non paret, habento*] Legend. *habeto.*

Hactenus Arbitri verſus, ex eius Satyra ſumpti: qui ſequuntur autem, ex Grammaticis ſunt petiti.

INNOMINATI AVCTORIS EMENDATIONES
IN PETRONIVM ARBITRVM.

De Petronio vide Cornelium Tacitum. De Aduocatorum degenere genere, eundem in Dialog. de Oratoribus, & Plin. lib. 2. epiſt. 3. & Ammianum Marcellinum.

Pag. 48. v. 7. *Sampſucho*] Vet *ſeſamo.*

v. 25. *& iam grandis & **] leg. *etiam grandes video & vt ita dicam.*

Pag. 50. v. 16. * *qua nihil eſſe maius*] leg. *& quia.*

Pag. 51. v. 6. *Artis ſeueræ ſi quis amat eff.*] leg. ex V. C.

Amat ſeueræ ſi quis artis effectus.

Vide Turnebum.

Pag. 52. v. 23. *Ducturam ego putabam*] V. *diuinam ego.* communem lectionem probo. Sic infra: *Putares ab eadem auia eſſe deductum.*

Pag. 53. v. 1. *inter viculos*] V. *internuculos.* fort. *internuncii,* vel *internuncioli.*

v. 22. *peculio*] ſic in Obſcœno Carmine ad calcem Virgilij;

Pulchre penſilibus peculiati.

Eſt & apud Lampridium in Heliogabalo.

Pag. 63. v. 10. *tot annorum*] fort. *animorum*.

v. 26. *tentata*] fort. *dentata*.

Pag. 71. v. 4. *iratam*] fort. iuratam.

Pag. 84. verſ. 8. *gracilipes crotaliſtria*] hos verſus citat Gellius & Hadrian. Iunius in Animaduerſ. Vide & Turneb.

Pag. 99. v. 24. *auemus*] *habemus*.

Pag. 111. v. 21. *ſcordalo*] apud Senec. epiſt. 57. lib. 7. *ſcordalion* legitur. Vide Turneb.

Pag. 135. verſ. 12. *à tutela nauigij*] Nota pro hoc loco quod Pomponius Porphyrio in Horatium (pete à fratre quo loco) ſcribit, lib. 1. Od. 5. *Quis multa gracilis*, ad verba; *Miſeri quibus intentata*. In Gloſſario S. Benedicti in verbis Petronij, *Troiæ haloſin*.

v. 26. *Eumolpos*] hoc verbum vſurpat Plinius in epiſt. 86. lib. 10. pag. 288. & 289.

Pag. 137. v. 8. *inani ſpira*] Leg. *immani ſpira*.

Pag. 155. v. 3. *teneriorem*] fort. *ſeueriorem*.

Pag. 156. v. 17. *peragrabantur*] Leg. *peragebantur*, vt in margine.

v. 12. *Aespyreum*] ad hunc verſum nota crucem, vt ſuſpectum.

v. 24. *acuſatius*] Vet. *accurant*.

Pag. 157. v. 1. *arcufera*] Vet. *arcofera*.

v. 4. *Ad mortes precioſa*, &c.] Legendũ & diſtinguendum, *Ad mortes precioſa, fames premit aduena claſſes, Tigris*, &c.

v. 7. *Heu pudet affari*] Leg. *effari*.

v. 12. *Quare ſe natam non*, &c.] Leg. forte, *Quarit ſe natura nec*, &c.

v. 15. *Quaque virum quarit*] Leg. *quarunt*.

v. 18. *mutatur*] Leg. *imitatur*.

v. 19. *hoſtile*] Leg. *ſterile*.

v. 22. *exſtruit*] al. *eſurit*.

Pag.

Pag.158.v.2.*Sola deſertis*]nota in margine, *Ariſtides.*

v.9.*triſtior ille eſt*]deterior.Publius in Mimis;

Ad triſtem partem ſtrenua eſt ſuſpicio.

v.20.*latrantibus*]Leg.*lacerantibus.*

v.23.*Hac merſant*]Leg.*Hoc merſum.*

v.25.*excita libido*]*libido?*leg.per interrogationem.

Pag.159.v.5.*tot tellus*]Leg.*tellus tot.*

v.11.*auctumno*]Leg.*autumno*,non *auctumno.*

v.20.*diuinarumq; poteſtas, Qua noua*,&c.]Leg.forte;

——diuinarumque poteſtas

Cui nulla nimium * *nimium——poteſtas.*

P.162.v.8.*Vanus lapis inuenit vſum*] Leg. *Vanos lapis inuenit vſus.*

v.10.*fatentur*]Leg *iubentur.*

v.24.*vota mihi*]Leg *tibi.*

Pag.161.v.5.*ſtructos*]Leg.*ſtratos.*

verſ.12.*Porth meus*] in hoc verbo pone in margine; *Hæc emendatio eſt Baptiſta Pij* Poſter.Annotat.cap.48.

v.16.*Vulnere*]Leg.*Vulnera.*

v.24.*titubans*]pone in margine, *Titan.*

Pag.162.v.5 *armis acta*]Leg.*facta.*

v.9.*comitata*]Leg.*crinita.*

v.15.*nomine pulſo*]Leg.*nomine ſurſum.*

Pag.136.v.10.*qui bella vident*]Leg.*timent.*

Pag.164.v.1.*frequenti*]Leg.*ſequenti.*

v.5.*Occupat auſus*]Leg.*auſu.*

v.24.*victaque cœli*] Leg. *vinctaque*, quomodo ſupra dixerat;

——Ne hanc ſine vindice dextram vinciat ignauus——

Pag.165.v.9.*Atque hac Rom.*] Leg. *hoc Ro.* & eodem verſu pro *tonito* leg.*tonitru ferit omnia ſigna.*

v.14. *Pectora perque duas*]Leg.*pectora perque duas.*

Pag.166.v.3.*Hinc vehit*]Leg.*Hic ve*

Pag.172.v.8.*ad malarum ſcripturam*] al. *iuncturam.* fort.*trituram*, à *terendo*, id eſt,molendo.

v.16.*extinxerat*] deleuerat pulchritudine & ſuperauerat.

Pag.177.v.1.*ſine neruis poſſe ire*]Leg.*iri.*

v.16.*Perlegiſſe*]Leg.*peregiſſe.*

Pag.

Pag.178.v.2.*Peccaſſe,&c.deliqui*] *Peccare minus, Delinquere* leuius.

v.13.*Paratus miles*]Leg.potius,*peritus*.

Pag.180.v.13.*Ore lapillos*]fort.*rore*.

Pag.184.v.26.*reb.egenis Attritus.*] Horatius; *Quam mihi accisis iuuenta manu duxit.*

Pag.187.v.20.*fabulatione*] ſalutatione,etiam apud Ambroſium 104.

Pag.188.v.8.*ad vſum repoſita*]fort.*ad eſum*.

Pag.189.v.10.*Digna ſacris Hecale*,&c.] ad hunc verſum ſcribe in margine; Hunc locum primus reſtituit Bapt.Pius apud Fulgent. in enarrationibus Fabularum allegoricis ex Plutarcho,qui Callimachum ſcribit Hecaleſia ſcripſiſſe.

IOHANNIS SAMBVCI TVRNOVIENSIS PANNONII, CONSILIARIJ Cæſarei,

NOTÆ

AD PETRONII ARBITRI MASSILIENSIS SATYRICI FRAgmenta.

AD CLARISSIMVM VIRVM Ioannem Sambucum.

En veſtro redit arbitrio,Sambuce,politus
Arbiter,& criticos exiit ipſe ſtilos.
Scilicet iniecisſe tuas,dum iſtuc rediturit.
Perſpicies,medicas adque bibuiſſe manus.
Namque vnus flos Chalcographôn Plantinius omnium
Communi æterna dum ſtudet arte bono;
Et ſua dum limata tibi,quem dotibus auctum
Præclaris ſeruet Iuppiter vſque,parat:
Ocius ergo ſuos adit,& compellat amicos,
Symbola conferret vt ſua quiſque,monet.
Iunius extremis ſua mittit ab vſque Batauis:
Memmius &(qui vtinam plura aliquando daret)

Gallicus

Gallicus adſpergit: quin & Craneburgicus: inde
Nos etiam, vt conſtet ſymbola, noſtra damus.
Sic poſitu nouus exuuiis redit Arbiter: adfert,
Datque tibi guſtum ſymbola & arbitrium:
Atque his delitiis rogat vt ſatiatus amicorum
Agnoſcas fidas pæoniaſque manus.
Ante alios cupit hoc Giſanius; optat amicis
Qui dudum miſere adſcribier, eſſe tuus
Eſſe tuus cupit: & non ſim re dignus vt apſe;
Certe animi ſtudium quod pote polliceor.
Sponſor erit Carus (ni fallit) idoneus; & cui
Nomen agellus, libris Attica terra dedit.

Tui ſtudioſiſs.

Ob. Giſanius.

D. IOAN. LISTHIO, SECRETARIO ET CONSILIARIO CÆSAREÆ MAIEſtatis, amico veteri ſuo

IOAN. SAMBVCVS PAN.

SYLVVLAM hanc Satyricam, eruditam, & variam, adeoque ob fictas narratiunculas, nec vulgaria imitationis poeticæ quædam exempla, inſignem, reſtitutam, ac pæne integram ad te mitto. Nam cum ante annos XLV. de vnico exemplari manuſcripto Lutetiæ impreſſa eſſet, & nulla linea ſine mendis, aut aliquo defectu legerentur: hortatu Pulmani, viri doctiſſimi, qui aliquot Hadriani Iunii, (quem honoris, & amicitiæ cauſa, eruditioniſq; nomino) obſeruationes, atq; etiam ſuas mihi oſtenderat, cũ vetuſto meo codice diligenter contuli, integras paginas addidi, loca præter alios plus quam quinquaginta reſtitui, vt nihil ad ſenſum, & auctoris probitatem in his reliquiis lector ſit requiſiturus. Hanc opellam tibi voui, meque, vt facis, redamare ne deſinas. Viennæ, 1564. in feſto Martini.

PETRO-

PETRONII ARBITRI VITA.

PEtronij Arbitri vitam deſcribere in tanta temporum obſcuritate perdifficile eſt. Ne tamen nihil dicamus, Petroniam gentem Romæ inluſtrem inuenio. nam Petronius Voluſianus Conſul fuit imperante Gallieno, anno Chriſti 262. Eodem aut paullo ante tempore floruiſſe noſtrum non dubito. Nam ex hoc fragmento ſatis apparet reip. Rom. à Chriſtianis Principibus nullam dum factam fuiſſe mutationem. meminit *crucis* & etiam *iudicum ex equeſtri ordine* ſumptorum. ridet & *formulas iudiciorum.* Deinde teſtimonia ex eo proferunt Terentianus & Macrobius. illum ego cũ Gyraldo Cypriani; hunc Prudentij facio æqualem. Aliorum autem argumenta refellere non eſt locus. *Diſertum* vocat Petronium Maurus; nam & ex libello hoc videtur verſatus in declamationibus; poſteaque ſe contuliſſe ad hoc Satyricum ſcribendi genus, Lucianũ, ſeu potius Lucium Apuleium imitatus. nam & *Luciana improbitatis*, & *Pſyches* (de qua Apuleius) meminit Scripſiſſe etiam de Maſſilienſibus, ait Seruius; & his verſiculis indicat Sidonius:

—Et Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum,
Helleſpontiaco parem Priapo.

Quibus locis confirmari videtur vulgi opinio, hunc Maſſilienſem exiſtimantis fuiſſe. quamquam, vt dixi, Petronia gens Romæ fuerit nobiliſſima, cum & Turpiliani, Mamertini, Septimiani, & Voluſiani, omnes ex hac gente fuerint Conſules: quicquid ſit, nos vulgarem opinionem ſecuti ſumus. De iſto autem opere, lector, ipſe ſis arbiter, & vale.

Pag 47. v. 1. *Cum alio genere furiarum*] multa videntur deeſſe. hæc, quæ initio poſita ſunt, declamationis ſunt fragmenta.

Pag. 48. v. 12. *Leuibus enim*] forte *lenibus.*

v. 19. *Ingenia deleuerat*] fort. dolauerat.

v. 23. *Neque Platona, neque Demoſthenem*] fort. *neque Plato neque Demoſthenes.*

v.25. *Acceſſiſſe*]fort. *acceſſiſſet.*

ibid. *Et iam grandis & ideo*] ita vetus codex, vulgatus, *grandis & velut*

Pag 49.v.20 *&, quod rariſſimum*]*& quia rar.*

P. 50.v.16. *impellunt.* * *qua nihil eſſe maius*] * videtur quid deeſſe.

Pag 51.v.6. *amat effectus*] fort. *ardet ef.* vt alterum ſit ex gloſſa.

v.13. *hiſtrionia addictus*[ita v.c. vulg. *hiſtrionea.*

v.14. *arrident*]ita ex coniectura. vulg. *rident.*

Pag. 52. v. 4. *Aſcylta fulgam*] De Aſcylta nulla ante mentio. vnde perſpicuum eſt deeſſe multa.

v.20. *Vbi ego habitem?*]vulg. *habito?*

Pag.53.v.8. *æque lapſus*]id eſt, qui vt ego aberrauerat.

v.22. *prolatoque peculio*] ita vet.cod. vulg. *pecuo.* fort. *peniculo.*

Pag.62.v.4. *attoniti exſpectauimus lacrimas*] fort. *ſpectauimus.*

Pag.64.v.8. *iurgia flectit*] fort. *plectit*, id eſt, nectit. ita Ouidius lib.2. Amor. *nectere iurgia* dixit.

Pag.70.v,19. *& quia non plus quam ſeptem*]for. *& qua.*

v.20. *& ea ipſa qua*]fort *vt ea ipſa.*

Pag.71.v.4. *Iun meam iratam habeam*]ita coniectura ducti ſcripſimus: vulg. *irritatam.*

v.10. *prouerbium illud dicatum, vt poſſit*] Eraſmus, *illud, vt poſſe dicatur.*

v.15. *flammeo vt iam embaſico: ætas præſ.*]fort. *flammeolum baſicum.*

Pag.72.v.8. *furtiuis ſubinde oſculis*] ita vet. cod. vulg. *oculis.*

Pag.83.v.21. *varioque ſermone * garrimus*] * Deeſſe quid videtur.

v.24. *Morſum Thracem*]fort. *Mopſum.*

Pag.84.v 1. *alterum honeſtiorem*]ſcilicet Publium.

v.3. *Luxuria rictu*]Publii verſus.

v.8 *gracilipes*]ita vetus liber.

v.18 *Induere nuptam*] ita leg. ſuadet ratio carminis. vulg. *inducere.*

v.19.

v.19.*in nebula linea*]ſic vet.lib.vulg.*luna*.

Pag.89.v.10.*Grex agit in ſcana*] Ex,*ait*,fecimus,*agit*, vt ſæpe alias.

v.14.*Nec diu tum lacrimis* * *indulſi*] * videntur deeſſe nonnulla.

v.19.*ibi triduo incluſa red.*]fort.*incluſus*.

Pag.94.v.10.*horret facundia*]ita v.c.vulg.*heret*.

v.20.*quacunque ratione poſſunt*] ita vet.codex:vulg. *quacunque poſſunt*.

Pag.99.v.9.*Itaque harcula herbarum omn.*]ita vet. c. vulg. *hercula alis genera herbarum*] fort. *Hercules alius, alis herb* &c.aut fort.*Hercule herb.*

v.13.*in cacumen excelſiſſ.*]v.c.*cacumine*.

v.14.*conſcendit*]v.c.*conſenuit*.

v.18.*vt ad plaſtas reuertar,* * *ſtatua*]* deeſt quid: fortaſſis nomen plaſtis.

v.24.*auemus cognoſcere*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*audemus*.

Pag.100.v.2.*quis, inquã, venit in templ.*] fort. vnquã.

v.13 *Capitolio promittere*]fort.*Capitolino*,ſc.Ioui. 5

v.15.*peculio exorat*]fort.*exornat*.

v.27.*Delio præfante, ferro cæſi*]fort.*fante*, vel *ferro* fortaſſe irrepſit ex gloſſa.

Pag.101.v.3.*ingens caſtrum*]fort.*clauſtrum*.

v.9.*Intus hac ad fata*]fort.*iuratus, hac*.

v.17.*uteri notauit: fata ſed tardant manus,*] ita coniectura ducti hunc locum ſcripſimus & interpunximus.

v.18 *Latuſque reſilit*]fort.*Laſuſque*.

v.26.*tumida cum ſurgunt freta*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg *conſurgunt*.

Pag.102.v.11.*gemina nati pignora*]v.c.*gemini*.

v.15.*Vterque fratri: tranſtulit pietas vices*] ita vet.cod. vulg.*pias vices*.

v.19.*In morte paſci*]fort.*paſti*.

Pag.103.v.6.*at aris alius accendit faces*]ita vet.c.vulg. *ouaris*.fort.*ab aris*.

Pag.108.verſ.17.*O felicem, inquit, matrem*]* videntur deeſſe multa.

v.19.*raram facit mixturam*] v.c.*peperit mix.*

Pag.109.v.14.*reddo inſania fidem*] v.c.*idem.*

Pag.110.v.23.* *Dum hac famula inter amantes ludit,*] * videntur deeſſe multa.

Pag.111.v.21.*ſcortillo*] v.q.*ſcordalo.*

v.23.*lictores inſulariique*] ita vetus: vulg.*coctores.*

verſ.24.*eſcis ſtridentibus*] ſic coniectura ducti ſcripſimus, vulg.*æſtis.*

Pag.112.verſ.1.*præcincta ſollers, impar viribus, impoſuit canem*] fort.*impos, canem*, nam verba ſunt omnia præſentia, *componit, trahit.*

v.17.*iniuriam Eumolpo aduocationemque*] ita coniectura ducti reſtituimus. & infra *Eumolpus* dicitur *periclitantium aduocatus* & *dux*.vulg.*Eumolpi.*

Pag.135.v.21.*Cui non eſt mors vna ſatis? nec vincite potum*] v.l.*me vinc.*totus hic locus mendoſus.for.*pontum.*

v.26.*dux Eumolpos*] vulg.*Eumolpo.*

Pag.136.v.2.*Ex tui animi ſententia Tryphena vti neq; iniuriam*] ita reſtituimus, cum in v.c.vulg.*pelagi.*

v.8.*per inania inani ſpira torquebat*] ita vulg. in vet. cod.*per maria.*

v.13.*caluos ſtigmoſoſque*] ita ex coniectura. vulg.*ſtiginoſeſque.*forte etiam, *erginoſoſque. Ergini cani* prouerbio ſunt noti.

v.23.*Infelix, modo crinib.nitebas,*] ita hos verſus ſcripſimus.vulgo perturbatus eſt ordo & ſcriptura.

Pag.138.v.6.*Corymbioq;*] ita v.l. *Corymbium eſt ornamentum capitis muliebre, deminutum à* corymba, *vt πραπίζιον à πραπίζα*,&c.

v.8.*ſciteque iactura*] ita v.l.vulg.*ſcitè.* fort.etiam, *factura*, vt in Noct.Attic.fort.etiam, *natura.*

P.139.v.15.*non contenta vulgari more funeris officium ſparſis proſequi crinibus*] vide Seruium in Virgil.

Pag.140.v.2.*lacrimas commundabat lugentis*] ita partim ex vet. cod. partim coniectura ducti reſtituimus. *Commundare* & Columell.& Vlpian.l.14.§.*impenſa*.de religioſ. & ſumpt.fun. vbi tamen male vulgo *commendandum*, vſus eſt.

v.4.*in monumento lumen*] De huiuſmodi luminibus Lucianus, Dion, Perſius, &c.

Pag.141.v.14.*victa manum*] vulg.*victa manu.*

v.17.*& quid proderit*] fort.*ecquid.*

Pag.142.v.5.*Scitis quod plerumque*] vulg. *quod pl.*

v.21.*ex ignotis cognatisq;*] fort.*ex notis.*

Pag.143.v.2.*Cruciati vnius*] id eſt, in crucem acti.

v.10.*ignauiæ ſuæ: commode ergo*] ita v.c. vulg. *cõmodet.*

Pag.144 v.5.* *Non dubie redierat in animum*] * fort. quid deeſt.

v.12.*pectus, modo concinnabat ſpoliatum*] ita vet. cod. vulg.*interdum concernebat ſpol.*

Pag.155.v.3.*ſenſumque teneriorem verborum*] fort. *teneriore verb. ambitu.*

v.6.*miniſteriis exercitati*] fort.*exerciti*, id eſt, defeſſi.

v.11.* *Ceterum neq; generoſior ſpiritus*] * quædam deeſſe videntur.

Pag.156.v.4.*hiſtorici faciunt quam poetæ*] ita vet.cod. à vulgato abſunt, quam poetæ.

v.11.*recepit vltimã manum**]*paucula deeſſe vidẽtur.

v.17.*Iam peragrabantur*] v.c.*peragebantur.*

v.22.*Æs pyreum conlaudabat miles*] ita vet. cod. *conlaudabat* coniectura ductus poſui: cum vulg. eſſet, *Ac ſpireum cum laud.*

v.24.*Hinc Numidæ accuſatius*] mendoſus locus.

v.vlt.*eliſa vulnera pacis*] leg. *& læſa.*

Pag.157.v.1.*in ſyluis arcu fera*] ita vetus codex. vulg. *an reo fera.*

v.4.*Ad mortes precioſa famens*] ita coniecturis ducti ſcripſimus. vulg.*fames.*

v.7.*Heu pudet effari*] ita ex coniectura: vulg. *adfari.*

v.10.*mobilis æui*] v.c.*nobilis.*

v.14.*fractiq; eneruis corp.*] vulg.*factiq;.*

v.15.*Quaq; virum quærit*] ita v.c vulg.*iure q.*

Pag.158.v.23.*Hæc merſant cœno*] ita vet.cod. vulg.*Hoc merſ.*

Pag.159.v.8.*magnaque Diarchidos arua*] ita fere v.c.

v.10.*Cocyta perfuſus aqua*] fort.*Cocyti*, vel *Cocytea.*

Pag.160.v.3.*Ædificant auro*]de inſanis Romanorum ædificationibus Cicero aliique multi.

v.7.*iam montibus auſtriis*]ita v. c.vulg.*auſtris.*

v.24.*Vota mihi cedunt*]v.c.*cedent.*

v.vlt.*Omnia,quæ tribui*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg. *Omniaque.*

ibid.*Romanis arcibus*]v.c.*artibus.*

Pag.161.v.1.*deſtruet iſtas*]ita v.c.vulg.*deſtruat.*

v.2.*& mihi cordi*]fort.*eſt mihi.*

v.9.*trepidantes perſonat aures*]ita v.c.vulg.*auras.*

v.10.*vix nauita Porthmeus*]ita coniectura ducti ſcripſimus.vtitur & Iuuenalis ea voce Græca, Charontem portitorem deſignante.

Pag.162.v.5.*Sideribus armis acta ciet*]mendoſe.vet.c. pro *armis,trinis,*habet.

ibid.*Ætna vocatur*] fort.*voratur.*

v.15.*Graio nomine pulſo*]fort *pulſa.*

v.22.*Totum ferre poteſt humeris*] locus mendoſus videtur.

v.24.*Orauitq; locum*]v.c.*Intrauitq;* fort.*Optauitq;.*

Pag.163.v.25.*De cœlo Delphicus ales*] id eſt,aquila.

v.26.*Omnia læta dedit*] ita coniectura ducti ſcripſimus.vulg.*Omnia,*mox,*Fortior ominibus* ——

ibid *pepulitq; meatibus auras*]ita v.c.vulg.*è mentibus.*

Pag.164.v.1 *ſonuere frequenti*] ſic v.c. vulg.*ſequenti.*

v.5 *& inſolito*]v,c.*aurato.*fort.*inſolitos.*

v.13.*Vinclaq; mox ſtabant;*] ita vetus codex.

Pag.165.v.9.*Atque hac Romano tonito ferit omnia ſigna*]fort.*attenito fert omina ſcæua.*

v.16.*Et patria eſt pontus,& iam timor eſt*] fort. *Et patria pontus ſed iam timor eſt,*&c.

v.17.*fatiſq; iubentibus acti*]v.c.*acti.*fort. *actus.*

Pag.166.v.13.*ſæuiq; repertor Hydaſpis*] fort. *repertus.*

Pag.167.v.vlt.*Sanguineam tremula*] fort. *Sanguinea tremulam.*

Pag.168.v.12.*Tu legem Marcelle tene*]De lege Claudia ſeu Marcelli in Cæſarem , & Curionis tribuni pl. ſeditionibus,vide Sueton.Cæſare.

v. vlt.*Ex praſcripto ergo conſilii*]vetus Senatuſconſulti for-

formula;D.C.C.S. id eſt, *de communi conſilii ſententia.*

Pag.171.v.25.*flexitque ſe in cadophona*] v.c. *adophona.*

Pag.172.v.8.*malarum ſcripturam*] v.c. *iuncturam.*

v.9.*& rurſus confinio*] ita v.c.vulg. *& fuſus.*

v.16.*marmor exſtinxerat*] ita v.c.vulg. *exſtrinxerat.*

Pag.173.v.21.*vtputares intus aures canere*] ita vet.cod. vulg. *inter aures.*

Pag.174.v 8.*nec ſine cauſſa belieno nece amat*] v.c.*bolieno.*puto leg. *Olienon Circe.* vide proximam paginam, ibi, *Olienos Circe ſalutem.*

v.15 *vario gramine indutam*] Cicero, aliique dicunt, *veſtitam.*

verſ.17.*confeſſo vinxit amori*] fort.*conceſſo.* vetus cod. *iunxit.*

v.25. *quærentes voluptatem robuſtam**] Deeſſe quid videtur.

Pag.176.v.21. *Codicilloſque mihi domina ſua reddit*] *reddidit.*

v.25.*nunc & gratias languori ago, in vmbra vol.*] fort. *quod in vmb.*

Pag.177.v.7.*licet ad tubicines mittas*] id eſt, perieris totus.tubicines arceſſebantur ad exequias.

v.23.*candide humanitate reſtitue*] v.c. *reſtituemus.*

Pag.178.v.13.*paratus miles arma nõ hab.*] for. *parata.*

Pag.180.v.13.*rore lapillos*] ita coniectura ducti ſcripſimus. vulg.*capillos.*

v.15.*circum gramina fuſa*] fort.*fuſa.*

v.18.*Tremebat illa*] ita v.lib. vulg. *fremebat.*

ibid.*marmoreis ciuibus*] locus mendoſus.for.*crinibus.*

verſ.vlt.*ecquid hodie lotus veniſti?*] ita ex coniectura ſcripſi.vulg. *totus.* ita & in Tibullo male eſt, *tota* pro *lota.*

Pag.181.v.3.*non precantis*] fort. *comprecantis.*

Pag.182.v.4. *languorem ſimulaui*] ita vet.cod. vulg. *putaui.*

v.14.*Ita non potui*] ſic vet.cod.vulg.*iam non p.*

Pag.183.v.2.*nec magis incerto*] vet.cod. *incepto.*

v.13.*natali conuiuio*] vet.cod.*naturali.*

Pag.184.v.3.*membra calere toro?*] ita vetus codex.

v.16.*deprecatur ſua numina verſu*]ita v.c.vulg. *victima*.fort.*depr.ſuauiſſimo verſu.*

Pag.185.v.4.*Et quandoque mihi*]id eſt, quandocumque,vt alias ſæpe.

v.7.*fetus ſuis*] ita leg.vulg *feſtus.*

Pag.186.v.3.*maſturbatorem*] ita v.c. vide tamen num retineri poſſit vulgata lectio, *maſcarpionem.*

v.33.*O inquit.Genothea*]ita vet.cod. vulg. *Genotra* ſic mox v.c.ô *Genothea.*

Pag.187.verſ.4.*fundit aquas ſcopulus,*] ita coniectura ducti ſcripſimus:vulg.*ſcopulis.*

v.20.*Inhorrui ergo*] fort.*ego.*

Pag.188.v.18.*folliculos perite ſpoliat*]v.c.*pariter.*

v.20.*ſingulariumq; rerum*]ita vetus codex.

ibid.*quadam artes*]vulg.*quaſdam.*

v.22.*Nec iam calcato*] vet.cod.*falcato.*

v.26.*finxerat actu*]vet.cod.*aſtu.*

Pag.189.v.7.*texta coronas*] vet.cod. *

v.12.*Battidæ veteris*] ita partim ex v.c. partim coniectura ducti reſtituimus. *Hecales* anus Atticæ cenam terreſtrem Theſeo adpoſitam *Battiades*, id eſt, Callimachus,celebrat. Vide Plinium.

verſ.23.*excitato funere perfundit*] fort.*exc. cinere*, vel, *puluere.*

Pag.190.v.1.*ad caſa oſtiolum proceſſi*] fort.*proceſſit.*

v.17.*pœneque ſtuentes*]fort.*pœnaſque luentes.*

v 18.*cum furtiuo*]vet.cod.*Phyneo.*

Pag.193.v.11.*Vxorem ducat Danaen*] v.c.*Daphnen.*

v.15.PATET, NON PATET,] ita leg. Sunt verba ex formulis Iuriſconſultorum.Vide Feſtum.

v.19.*Et veniet*] fort. *Eueniet.*

Dedimus, amice Lector, ea,quæ in præſentia habere potuimus; plura daturi,ſi, vti ſpero, eruditi viri noſtram operam iuuerint.

FRAN-

FRANCISCI DANIELIS AVRELII IC. NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI *Satyricon.*

PAg.48.v.7.*papauere & ſeſamo*] Impreſſi cod. habent *ſanſuco.* ego veterem lectionem maxime probo, quæ rationem habet. Significat autem ſoporifera & aurium delinifica. In vno ex veteribus ſcriptum eſt *ſiſamo*, vt & apud Plinium pluribus in locis. Plautus in Poenulo.

v.10.*in Culina*]Vnus ex veterib.lib. *Curia.*

v.11.*Primi omnem eloq.*]vnus ex veterib.*primi eloq.*

v.18.*quibus deberent*]vnus ex veteribus,*deberemus.*

v.22.*Et ne Poetas quidem*]impreſſi,*poetas ſolum.*

v.23.*Certe neq; Platona*, &c.] Hic aliquid deeſſe videtur,aut certè corruptus eſt locus. Vnuſquiſque pro ingenio aut emendabit, aut ſupplebit, aut interpretabitur.

v.25.*Et ideò*]impreſs.*Et iam.*

Pag.49.v.17.*quam ipſe in ſchola*] vnus ex veteribus, *quam ipe* fortaſſe, *qua ipſe.*

v.24.*Nam niſi*] Impreſs.*nam qui.*

Pag.50.v.5.*ſic eloquentia magiſtri*] Impr. *ſic eloq. magiſter* vnus ex veteribus, *ſic eloq. magiſtri, tanquam piſcator,qui non eam:* quod valde probo.

v.13.*Ambitione*]in pr.*ambitioni.*

v.16 *Qua nihil eſſe maius*]vnus ex veterib. *mag.*

v.19.*Mitigarentur*]impr.& vet.*irrigarentur*:quod nó adeo placet.

v.22 *Vt quam vellent*]Impr.*quem.*

v.24 *Quod pueris placent*]vet.*placeret:* rectius.

Pag.51.v.1.*quiſquis*]impr.*quiſque.*

v.4.*Luciniana humilitatis*] Impr.*Luciana improbitatis.*idem pene error eſt apud L. Apuleium Apolog. 1. & in loco Sidonii, quem alibi de Sidonio adſcripſimus.

v.7.*Prius more*]vnus ex vet.*mera.*ſed hi ſunt ſcazontes.

v.8.*Polleat*] vetus vnus.*palleat*.

v. 10. *Impotentũm ne captet*] Sic nos emendauimus. vet.libri habent, *Impotentum captet*. At ſi quis malit *impotentium*, vt illud, *nec*, ex priore verſu hîc tacite repetatur.

v.11.*Nec perditus addictus*] ſic habet vnus ex veterib. & impr. Alter, *Nec prædictis abdictus*. quod rectum non videtur.

v.13 *Sedeat redemptius hiſtr.*] vetus vnus, *Sedeat redimitus hiſtrioni*. Impr. *hiſtrionea*. niſi quis malit *hiſtrionia* legere, quo verbo Plautus vſus eſt. Ceterum quod habet *redimitus*, non caret ratione: atque ideò reiiciendum non eſt. Coronæ enim Spectatoribus dabantur, ſedebantque plerunque coronati, qui ludis aderant, maximè factionis auctores & plauſores.

v.14.*Sed ſiue armigera*] vet. *ſed ſeu crinigera*.

v.21.*Hunc Romana*] vet. *Huc*.

v.18.*Mittat habenas*] Impr. *Imitet*. malè.

Pag.52.v.4.*Non notaui Aſcylti*] Impr. *nõ notaui mihi* quomodo etiam poſteà legitur. Ceterum vt hoc ſemel moneam, in vno ex vet. libris, & eo quidem integriore, conſtantiſſime ſcriptum eſt *Aſchiltos & Gnâton*.

v.5.*Motus incedo*] Impr. *in hortis*, iuxta veterum ſcholas hortos fuiſſe notum eſt.

v.16.*in curſu*] impr. *& curſu*.

v.23.*Diuinam ego*] impr. *dicturam*. al. *ducturam*.

v.26.*Reiecit*] impr. *iniecit*.

Pag.53. v.1. *inter viculos*] ſic habent impr. Vetus liber, quo ſolo hac in parte vti potui, habet, *inter titulos*.

v.2.*Spatiantes*] impr. *conſpatiantes*.

v.21.*Perduxit*] vet. *produxit*: quod rectum eſt, ſiue hoc verbum ſimpliciter accipias, ſiue cum emphaſi: Nam vt de mimis ſcenicisque, ita & de proſtitutis vſurpatur, vt & paulò poſt.

v.23.*Aſſem exegerat*] Quadrans lauationis pretium & merces fuit: As, vt ex hoc loco apparet, cellæ meretriciæ.

triciæ. Sane locus Plutarchi in Cicerone ad proſtibuli mercedem mihi pertinere videtur. Sic infrà; *Vos me hercule ne mercedem cella daretis*,&c. Briſſon. emendat in lib. de Iure connub. malè.

v.27. *Satyrion*] Plinius Satyrion Venerem, etiam ſi omnino manu teneatur radix, ſtimulare ſcribit. & paulò poſt ſubiicit; *In totum quidem Græci, cum concitationem hanc volunt ſignificare, Satyrion appellant.* Quod de Satyrio alii ſcripſerunt, non eſt hîc neceſſe reſcribere.

Pag.56.v.8. *Bona fide*] ſeriò vel, vt ſignificantius verbis noſtris dicam, *à bon eſcient.* hac voce etiam poſteà aliquotiens vſus eſt.

Pag.57. v.25. *Nec futura*] Sic habet vetus exempl. quo vno hac in parte, vt in aliis pluribus, vſi ſumus. fortaſſe leg. eſt, *nec furtiuè.*

Pag.58.v.13. *Ad interdictum*] Hoc valde mihi nouum eſt. Nam iure ciuili rei mobilis nomine nullum reciperandæ poſſeſſionis edictum proditum eſt. Nam *vnde vi* ad res tantum immobiles pertinet, l.1. §. *illud*, ff. *Vnde vi. Vtrubi* autem retinendæ eſt poſſeſſionis non reciperandæ.

v.17. *Tempora cera*] Impr. *cena.*

v.18. *Nonnunquam numinis*] Alter ex veterib.

Nonnunquam nummis verba ſolent emere.

Et paulò poſt;

Atque eques in cera, qui probat empta, ſedet.

Pag.59.v.1. *Diſpondium ſicel ſupinoſq;*] Erat hoc ita emendatum in vet. libro. Quid ſi legatur, *dupondium quibus ſicelion lupinoſque*: vel, *quibus ſiſer lupinoſq;*, &c. quod longè verius puto. Imò legend. *dupondium ſicel lupinoſque. Sicel* autem pro *ſiclus* poſitum. Gloſſæ in libros Bibliorum; *Sicel, qui Latino ſermone ſiclus corruptè dicitur, Hebræum nomen eſt, habens apud eos vnciæ pondus. apud Latinos verò & Græcos quarta pars vnciæ eſt & ſtateris medietas, dragmas appendens duas. vnde cum in diuinis libris legitur ſiclus, vncia eſt; cum vero in gentilium, quarta pars vnciæ eſt.*

Pag.

Pag.61.v.14. *Recluſæque*] vnus ex veterib. *remiſſæq.*

Pag.62.v.5.*ad oſtentationem*] *ad oſtenſionem*, alii.

v.11. *& anteceſſura*] aliàs *etiam anteceſſuros*: rectius *duas inſtitas protulit è ſinu*] in vet. Lexico ſcriptum eſt *de ſura*, aitque *inſtitam interdum ſignificare*, *qua manus ligant vel pedes*, *vt de Lazaro in Euangelio ſcribitur; Prodiit ligatus pedes & manus inſtitis.* Vide Papiam & Fratris Notas.

Pag.71. v. 13. *in ſecreto*] impr. *in furto.* al. *in ſcorto:* malè.

v.14. *Iam Pſiche*] Hi ſunt ritus nuptiarum, de quibus plura, ſed dicere inſtituto noſtro non conuenit.

Pag.72.v.7. *Commouebat obiter labra*] hoc eſt, *valgiter* oſculabatur. atque ita fortè hoc loco leg. eſt. Nam hoc verbum apud Petronium alibi reperiri Fulgentius notat. *Valgium* etiam ſuauium Plautus dixit in Milite, quod non omnes intelligunt.

v.12. *Inter pueros capillatos*] Comam nutrire pueros ſolitos, qui in deliciis habebantur, ex Petronio, Catullo, Plinio, aliiſque quàm plurimis auctoribus notum eſt. Martial. lib. 5. epigr.

Et pædagogo iniubente laſciui
Parere gaudent villico capillati.

Vmbroſius lib. 6. Hexamer. *Haud inſcitum extat adagium; Nullus comatus, qui non idem cynædus.* quod ſane eſt Syneſii: Vt autem viri pueros, ita mulieres puellulas comatas in deliciis habuiſſe indicat. l. 49. D. *de legat.* 3. ſi modo vt Florent. legatur.

v.21. *Circuli*] ſpheriſterii.

Pag.73. v.5. *Longum erat*] Fortaſſe eſt hoc ex ſcriptoris, non auctoris.

Pag.74.v.12. *Venalitium*] id eſt, vt quidem ego exiſtimo, grex venalium, quod vſurpatur in l. *vllo*, *De ædil. edict.* & l. 5. §. 1. D *de iur. deliberand.* *Venalitium* etiam dicitur in l. 4. *De proximis ſacror. ſcrin. Vectigal rerum venalium*, l. *inter cetera*, § primo, D. *de verb. ſignif.* Atque ita accipiendum puto hoc verbum in l. 1. C. *de nundin.* vt & *proponendorum* in l. 1. Cod. *de veter.* qui locus in omnibus

mnibus lib. admodum corruptus eſt. Nam & in l. 8. C. *de indiciis*; *Nemo*, inquit, *precia ſtatuit, cum venalia proponuntur*. Eſſe verò hanc ſiliqualem præſtationem indicat Caſſiodorus lib. 4. Variar.

Pag. 75. v. 7. *Procurſator rationis*] ſic vet. Lego, *procurator rationes accipiebat*.

l. 13. VIRO AVG.] ſic vet. Lego, VIVIRO AVG.

Pag. 76. v. 3. *in balneo*] hic igitur erat ſeruus capſarius, de quo in l. 1. *de Offic. Pr. vigilum*, & apud Epiphanium lib. 2. tit. 1. contra Adamianos.

v. 13. *Quid ergo eſt*] Leg. puto, *quicquid ergo eſt*.

v. 25 *paronicia*] malim ſcribere, *paronichia*.

Pag. 83. v. 24. *Penes Mopſum*] impr. *morſum*, malè.

Pag. 84. v. 1. *& publicum*] ſic vet. lib. Impr. *Publicum*. Quid ſi de Publio Mimo intelligas?

v. 6. *Gallina tibi Numida*] Imp. *Mumicida* al. *municida*.

v. 7. *Ciconia etiam*] Hadr. Iunius lib. 6. cap. 15. Crinit. lib. 4. cap. 13. Nos à veteri exemplari in exſcribendis his verſibus numquam diſceſſimus.

ibid. *Peregrino*] Crinit. *peregrina*.

v. 8. *pietatis cultrix*] Crinit. *pietati cultrix*, & Cælius lib. 12. cap. 66.

ibid. *Crotaliſtria*] Hadr. Iunius *glotoriſtia*. Crinit. & Cælius *choraliſtria*. Impr. *è tota lyſtria*. veteris lib. lectio rectiſſima eſt.

v. 9. *Tepidi*] Imp. *trepidi* malè.

v. 12. *Aut vt matron*. Impr. *aut vt matr. ornata*. Cæterum & vetus exemplar *pelagus* habuit. ſed *pelagiis* legendum eſſe ratio carminis ſuadet.

v. 13. *Tollat pedes*] Vide Manutium in Epiſt. Ciceron. & Turneb. in locis libri II. de Oratore.

v. 17. *eſt carbunculos*] Impr. *eſt carbunculus*. quod probè, ſi ita legatur;

Niſi vt ſcintillet: probitas eſt carbunculus.

Pag. 86. verſ. 2 *per omnes ſcirpos*] Lego, *ſcruptos*. Apud Gellium lib. 12. cap. 6. vet. lib. habent *ſcriptos*, vt & apud Fabium & Cicer.

v. 5. *Pru-*

v.5. *Prudens enim prude.*] Sic vet. Puto legendum, *prudens enim pridie cum luce, &c Prudens enim partis.*

v.8. *Notauerat certaq́;*] ſic vet. Lego, *notauerat certa, qua linea.*

v.17. *inueniſſet*] Lego, *interueniſſet.*

Pag.89.v.7. *Mobile ducit opus*]ſic vet.lib. Impr. *nobile*, quod omnino reiicere non poſſum.

v.10. *Grex agit in ſcena nimium*] vnus ex vet. *Grex ait*, vt & impr. Ego legend. cenſeo, *Grex agit in ſcena mimum*. eſt in hoc eodem idem error duob. in locis apud Apul. libris Floridor.

v.14 *Nec diu tamen*] impr. *diu tum.*

v.15. *Scholarius*] impr. *Scholanius.*

verſ.20. *Solitudine*] vnus ex vet. *ſollicitudine*, non tam bene.

v.26. *iudicium harena*] huc pertinet, quod ſuprà dixit Aſcyltos, *quem de ruina arena dimiſit.* ſed totus ille locus deeſt.

Pag 90.v.6. *Cuius anni ad teſſeram venerunt*] Lego, *venierunt.*

v.9. *Quid ille alter die qui*] malim, *qui toga virilis die ſtolam ſumpſit.* niſi *tanquam toga virilis*, pro, togæ virilis loco poſitum eſt.

Pag.91.verſ.10. *Phoeaſiati*] quid ſi legas, *phocaliati*, id eſt, criſpatis capillis, à *focali*, id eſt, amictu armatorum, quanquam ineptum fortaſſe videri poſſit emendare quem, quod non intelligat.

v.26. *Nemo ieiunium ſeruat*] ſic habet vet.lib. quo vnico hac in parte vſi ſumus. Cæterum vt id, quod ſentio, libere dicam, vereor ne hoc nobis verbum Monachus exſcriptor pro *iuſiurandum* ex ingenio repoſuerit.

Pag. 93. v. 11. *Et hylari*] Leg. puto, *& Hylam nympha prædata.*

v.13. *Ad interdictum*] Quodnam quæſo interdictum liberum hominem exhibere poſtulaſſet?

Pag. 94. v. 5. *Amor ingenij neminem inquam*] quid ſi Leg. *vnquam*?

v. 11. *Dijertas inuocat aures*] vet. vnus *deſertas*: quod poſtulat carminis ratio.

Pag. 98. v. 8 *vſque beneficio*] Lego, *vſuſque*.

Pag. 99. v. 4. *Tropica*] id eſt, vmbram & imaginem tantum. Imò potius conuerſiones.

v. 14. *excellentiſſimi montis*] vnus ex veterib. *excelſiſſimi*.

v. 25. *Sed acc. antiquitatis vitia tantum*] impr. *ſed acc. iniquitatis vitia tamen*.

Pag. 100. v. 4. *ſi philoſophia fontem inueniſſet*] vnus ex veterib. *attigiſſet*.

v. 12. *recti bonique*] impr. *recti honeſtique*.

v. 21. *Haloſim*] *Haioſin* etiam *Ilij* dixit Sueton. in Nerone.

v. 25. *& vatis fides*] vnus ex veterib. *votis fid.* quod non adeò placet.

v. vl. *Cum Delio*] deleatur ſane vel *ferro* vel *caſi*: alioqui exuberat verſus.

Pag 101. v. 3. *aperitur ingens antrum*] impr. *caſtrum*, malim, *antrum*.

ibid. *& obducti ſpecus*] vet. *obductum ſpecis*.

v. 15. *Crimen ſolutus*] malim *crinem*.

v. 17. *veterum notauit*] impr. *vteri*, quod probo.

ibid. *ſed tradunt ſe* dele *ſed*.

v. 25. *Ecce alia monſtrat*] malim, *monſtra*.

Pag. 102. v. 7 *Libera pontem iuba*] impr *ponto iu*.

v. 12. *Laocoonti*] impr. *Laconti*.

v. 15. *pietas vices*] impr. *pias*.

verſic. 18. *infirmis*] impr. *infirmus*. *Infirmis* & *infirmus* vtrumque dicitur. vide Gif. in Caſſiod. librum de Inſtitutione diuinar. literar.

v. 19. *Iam morte pacti*] impr. *In morte paſſi*.

Pag. 103. v. 5. *ad excurſum iubas*] impr. *excuſſum*.

v. 3. *Com. orbes manu*] impr. *manus*.

Pag. 104. v. 25. *Contero*] quid ſi legas, *contergo*?

Pag. 106.

Pag.106.v.7. *Aſcyltipartem*] id eſt, Aſcylto ſimilem. Sic in l. 5. D. *de iis qui deiecer. vel effuder. Edicti portio*, id eſt, ſimile edicti, vbi not. Sic Tertullian. in Apolog. cap. 5. *Domitianum Neronis portionem* appellat.

v.13. *ad ſolium*] veteres ad ſolium ſedentes lauabant.

Pag. 107. v. 24. *Atque arata ſitis*] Leg. puto, *arata Syrtis*.

v. vl. *Roſa Cynannomum*] ratio carminis poſtulat, vt legatur, *cynnamum*. *Cinamomum* porrò & *cinnamum* legitur.

Pag.108.v.9. *Aminothecam*] malo, *pinacothecam*.

v.25. *Eucalpius*] vel *Enclopius*, impr. *Circlopius*: ſed eſſe hoc nomen fabularum narratoris ex aliis huius libri locis manifeſtum eſt, quanquam interdum *Encolpiom* dicatur. Sic paulò poſt pro *Eumolpo*, *Eumoſpo* & *Eumos* perperam legitur. *Encolpius* Plinio lib. 8. epiſt. 1. *Encolpus* Martiali lib.5. epigr. 49.

Pag.109. v.1. *Quem animum aduerſus Aſcyltum*] impr. *alioquin quoque aduerſus, quem*, &c. Lego, *quem animaduerſurus Eumolpum*. ſic enim loquebantur veteres, vt in illa Proconſulis ſententia; *Paſſium Cypriarum gladio animaduerti placet*. Et in Pandectis *animaduerſi* dicuntur, in quos animaduerſum eſt.

v.12. *Puta igitur*] vnus ex veter. *Putas igitur*.

Pag. 111. v. 10. *Tot hoſpitum potionib. liber*] impr. *liberum*.

v.21. *Redditaq; ſcordallo*] ſic vet. lib. impr. *ſcortillo*.

Pag.112. v.7. *Anſa hoſtioli rupta*] vnus ex vet. *anſa hoſtiali*.

v.17. *iniuriaq; Eumolpi*] vnus ex vet. *iniuriamq; Eumolpi aduocationemq; commendabam*.

Pag.113. verſ.14. *Nec longè à præcone*] Vnus eſt locus, ex quo intelligam, quid fuerit furtum per lancem conceptum. Nam de licio quidem probabile eſt, quod ex Gellio ab aliis adfertur, apud quem tamen *Limi* verbum corruptum eſt, vt ex authoribus *Limi* tamen apparet. vbi tamen perperam etiam *limis* pro *limum* vno loco ſcriptum puto. Cæterum quod hic

verus

verſus fuerit mos furti perquirendi, qui à Petronio deſcribitur, indicant hi Plauti verſus . . . . Diſcoloria etiam veſte vti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, indicio eſt l. 1. C. Theod. *de habitu, quo intra vrbes vti oportet.* Porrò quod ex Verrio, Flacco adferri vulgo eſt, Plauti eſſe verba ipſa indicant.

v. 16. *indicium*] id eſt, præconium indicinæ, vt in l. 9. D. *de poen.*

Pag. 114. v. 8. *inſertans commiſſuras*] ſi quid hic locus emendatione indiget, malim ita legere, *inſertans commiſſuris digitos.*

Pag. 117. v. 20. *In altum compono*] fortaſſe leg. *in allene*, id eſt, in vnum, in maſſam. vide Cælium.

Pag. 119. v. 21. *nec vllius dolum*] Leg. *nec vllum.*

Pag. 122. v. 19. *in duas iam pelles coniiciam*] *Pelles* ſunt, quibus involuuntur veſtimenta, & loris conſtringi ſolent. vide Cuiac. lib. 9. Obſeruat. cap. 13.

Pag. 125. v. 15. *execratuſque omen*] vide Hadr. Iunium de Coma.

v. 24. *Eucolpium quid quæris*] Lego, *quem quæris.*

Pag. 132. v. 7. *vt maiora*] Lego, *eò maiora.*

Pag. 135. v. 8. *Non ſtaalaium*] Lego, *non tralatitium*, vſus eſt hoc verbo pluribus in locis.

verſi. 12. *Protendit ramum oleæ*] ſunt huius moris apud Virgilium alioſque auctores multa veſtigia. Quamobrem etiam *pacales oleæ* dicuntur, & oleagina corona vti non ſolebant, qui in prœlio fuerant.

Pag. 136. v. 2. *Ex tui animi ſententia*] eſt hæc formula iuriſiurandi. Gell. lib. 5 cap. 6.

verſi. 12. *Eucolpion*] ſic vet. impr. *Eumolpus*, quod ineptum eſt.

v. 24. *exonerat cantibus*] vnus ex vet. *exſonat ergo cantibus totum nauig.*

v. 25. *& quo*] fortaſſis leg. *quoniam.*

Pag. 137. v. 4. *quas teſtis*] vnus ex vet. *textis.*

v. 7. *pinnaſq; per maria*] alias *pennas per manas.*

v. 8. *inanis pluma*] alias *inani ſpuma.* impr. *macria inani ſpira.*

v.15. *Cœpit capillorum*] alias, *cœpitq́ in capillos suos.*

Pag.139. v.15. *funus passis*] impr. *funeris, sparsis.*

v. vlt. *sine alimento trahebas*] impr. *se alimento subtrahebat.*

Pag.140. v.12. *proxima ergo*] alias *proxima verò.*

vers. 15 *notasset sibi*] impr. *ibi.* Ego veterem lectionem maximè probo, vel eò maximè quod hæc phrasis Petronio maximè placet, vt suprà; *Non notaui mihi Ascylti fugam.*

Pag.142. v.21. *Ex notis ignotisq́*] impr. *ex ignotis cognatisq́.*

Pag.143. v.2. *Itaque cruciaris*] sic lib. script. impr. *cruciati.*

v.20. *ex area*] leg. *ex ara.*

Pag.148. v.15. *portam mugientem*] puto leg. *porcam.*

Pag.152. v.3. *Audebitis oppidum*] Leg. *adibitis,* vel potius, *videbitis.*

v.14. *pœnam istam differrem*] quid si legatur, *peram?*

Pag.155. v.11. *sententiolis vibrantibus*] impr. *umbrantibus.*

versic.13. *nec conspici aut edere*] impr. *concipere aut edere.*

v.15. *inundata*] vnus ex vet. *inundanter.*

v.21. *extra corpus orationis*] impr. *extra orationis mundace expressi.* al. *extra rationis modum expressi.*

v.22 *sed intexto vestib.*] vnus ex vet. *sed intexto versibus colore niteant.*

v.26. *Aut pressum tumulum calcare*] Iuuenalis Sat.1.

—*Vt nudis pressit qui calcibus anguem.*

Pag.156. vers.10. *tanquam si placet*] impr. *iamq́;* desunt verò hic nonnulla.

v.17. *Peragebantur*] sic vetus impr. *peragrabantur.*

v.21. *Non vsu plebeio tractabatur voluptas*] vetus vnus, *non risu pleb.*

versic. 22. *Ac sepiretum*] vetus vnus, *Ac sepyre cion.* Impr. *Ac spireum.*

v.24. *Hinc Numidæ accusant*] vetus vnus, *accusatiue.*

v.vlt. *& læsa vulnera pacis*] impr. *elisa.*

Pag.

Pag. 157. verſicul. 2. *& vltimus Hamon*] alter ex vet. *Hamo.*

v. 10. *Nobilis auo*] ſic vet. Impr. *mobilis aui.*

Pag. 190. verſ. 16. *Tales Herculea*] Eſt hoc ex ſententia Piſandri Camitei, qui Stimphalidas in Arcadia non interfectas ab Hercule ſed Crotallorum ſonitu fugatas tradidit, vt auctor eſt Pauſanias lib. 8.

ANONYMI AVCTORIS NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI Satyricon.

PAg. 47. v. *Num alio*, &c. Eadem ferè reperies apud Tacitum in Dialog. de Clar Oratorib. Plinium in Panegyr. Fabium lib. 2. cap. 10. & lib. 1. cap. 12.

Pag. 48. v. 10. *qui in culina habitant*] Vſurpat hoc Io. Salisberienſis lib. 3. Policrat. c. 10. ſub finem non laudato auctore. Sidoni. epiſt. 11. lib. 8.

ibid. *pace veſtra*] Plinius 34. 11.

v. 15. *Nondum iuuenes*] Fab. lib. 5. cap. 12.

P. 50. v. 26. *Nunc pueri in ſcholis*] Seneca in proëmio lib. 3. Controuerſiar.

Pag. 52. v. 6. *in porticum venit*] ſubaudi paleſtræ ſiue gymnaſii.

Pag. 53. v. 2. *nudaſque meretrices furtim ſpatiantes*] ſtabant nudæ meretrices ante lupanar. Xiphilin. in Auito 405.

v. 22. *prolatoque peculio*] vet. Lex. *Peculium pro aſſe vel denario ponitur. Petronius; Prolatoque peculio.* Infra; *Iouem quoque peculio exorat.* Lamprid. in Heliogab. *Homines ad exercendas libidines bene naſatos & maioris peculi opponit.* In Priapeiis & apud Plautum.

Pag. 56. v. 1. *tardum eſt differre quod placet*] vet. Loiſel. *quod habes.* Pithoe. *aues.* idem enim apud Senecam Controuerſ.

v.22 *ſic diuidere*] ſubobſcena eſt alluſio. Cic. ad Poetum, Plaut. in Aulul. 116. Vide caput Puteani.

Pag.58.v.19. *Ergo iudicium nihil eſt*] vſurpatur à Salisb. lib.5.cap.15.

Pag.59. v. 22. *Pannuciam*] Perſius Saty. 4. *pannucia Baucis.* vet. Lex: hunc locum Petronii citat, & ait eſſe *pannum.*

Pag.60.v.2. *aduocati pene nocturni*] Seneca de Breuit. vit. *quos mſſi dum canes.*

Pag.61.verſ.2. *Calumniantium*] malos cauſidicos loquaces & rabulas *calumniantes* ſiue *calumniatores* appellabant. In poem. Inſtitut. *Calumniantium iniquitates pellat.* Donat. in Phorm. act.II. ſc. 3. *Multa calumniatores declamandi cauſa dicunt & vociferandi, vt ipſo ſtrepitu terreant.* Poſteriorib. temporibus *clamatores* dicti, vt in LL. Karoli Magni.

Pag.63.v.26. *temptata manu*] *lenta*, ſuſpenſa, vel *lenata* Paneg. vide Putean.

Pag.64.v.9. *Et qui non iugulat*] à gladiatoribus.

v.24. *hieme Gallica*] *Gallicæ hiemes* prouerbio notæ ſunt. Eunap.

Pag.66.v.14. *inuocare Quiritium fidem*] hinc *Quiritare* Sidonio.

v.22. *Bullenatiam tenens virgam*] Rudes.

Pag.67.v.2. *& nos legitimo perfuſos oleo*] tanquam legitimi gladiatores.

Pag.68.v.2. *duo Syri*] Scopa *Syriſci.* vet. portantias.

v.22. *Quartilla ad bibendum reuocauit*] Turneb. lib.4. cap.21. tom.1.

Pag.69.v.10. *acaciæ riui*] Vet. Lex. *Acacia ſuccus prunellorum immaturorum.*

v.11. *erat creta*] Horat. in Epod. Od.12. ——— *nec illi*
immanet humida creta.

v.16. *Embaſicœtam*] Vet. Lex. *Embaſicœtam* interpretatur, *qui vel quæ frequenter dat baſia.*

Pag.70.v.11. *in promulſide*] Infra de cœna Trimalcionis, *in promulſidari*, & in L. XVIII. *de auro & arg. leg.* Turn. d. tom.1.

Pag.71.

Pag.71. v.11. *taurum tollere*] obſcœnum eſt & virile membrum ſignificat, vt Diomedes lib.2. & Sudas ſcribunt. Prouerbii origo eſt apud Fabium lib.1.c.9. *Delben*

Pag.72. v.12. *videmus ſenem*] Salisber.lib.8. Policrat. cap.7. cœnæ Trimalcionis apud Petronium meminit: & apud Martial.lib.3. epigr.40. Malchionis cœna prope eadem. An *Trimalcio*, ter malcio, vt apud eundem de *Hermete* & *ter vnus*. Multa enim inter ſe hi communia habent, vt; *Ingenioſa gula eſt.*

v.12. *ludentem pila*] Sidon.lib.1. epiſt. dum omnium rerum ordinem peruerti ſignificat; *Student*, inquit, *pila ſenes, alea iuuenes, armis eunuchi.*

Pag.73. v.1. *digitos concrepuit*] Eraſm.1. Prouerb. *Ad digiti crepitum*, 171. Martial lib.3. in Zoilum;

Digiti crepantis ſigna nouit eunuchus.

& lib.14. de matella;

Dum poſcor crepitu digitorum, & verna moratur. & apud Petronium ſequitur; *Ad quod ſignum matellam ſupponit.*

v.5. *Longum erat excip.*] Seneca de Breuitat. vitæ.

Pag.74. v.8. *Caue canem*] Nonius in verbo *Albicatur* citat Varronem, *Caue canem*, qui fabulæ (vt opinor) titulus eſt. Notum eſt Baſſi apud Senecam illud; *Si tamen ad hoſtium alligaſſes*, lib. 6. Controuerſ. *Delben* *Turneb.*

Pag 75. v.2. *in qua barbam ipſius conditam eſſe aiebant*] Veneris ſcilicet. Macrob.lib.3. cap. 8. *Signum etiam Veneris eſt Cypri barbatum corpore, ſed veſte muliebri, cum ſceptro ac ſtatura viri; & putant eandem marem & feminam eſſe*, &c.

v.5. *ad triclinium veneramus, in cuius parte prima procurator*] Colum.lib.1. *Procuratori ſupra ianuam ſit habitatio, vt intrantium exeuntiumq; conſpectum habeat.*

Pag.77. v.26. *Pallio incluſerat caput*] Seneca de Mecenate homine luxurioſo & molli: *In omni publico loco ſic apparuit, vt pallio velaretur caput excluſis vtrimque auribus.*

Pag.80.v.22.*laruam argenteam*] Plutarchus in Conuiuio Sept. Sapient. ait Ægyptios oſſeum cadauer poſt epulas ita proponere ſolitos.

v.26.*Cathenatio mobilis*] neutro ſpaſta Cœlius lib.4. cap.16. vide Gellium & infrà pag. 114. *Oſcillatio* Bud. in Comment. Ariſtotel. de Mundo. Seneca vocat *pegmata* lib.13. ep.89.

Pag.82.v.17.*proceſſit ſtatim ſciſſor*] Iuuenal. Saty.5. *Chironomon*

Structorem intereà ne qua indignatio deſit, &c.

Pag.83.v.13.*nunc nec quid nec quare*] quoy que ce ſoit & de quelque cauſe que cela vienne.

v.14.*topanta eſt*] c'eſt ſon fac totum.

Pag.84.v.9.*titulus tepidi temporis*] id eſt, index.

v.14.*Smaragdum ad quam rem viridem*] quo bonum.

v.16.*quo Carchedonios*] Plinius lib.37.cap.7.

v.19.*nebula linea*] Plaut. in Caſin. *Nebula haud eſt mollis atq; cutis eius eſt.*

Pag.86.v.24. *errantes animas*] Crinitus & Plato in Epigr. infrà; *Corpora animarum mixturam fecerant.*

v.25. *Mortales ego ſic perire cœpi*] Martial.lib. 12. epigr.18.

Sic me viuere, ſic iuuat perire.

Pag.89.v.6. *Nomen amicitiæ*] citatur è Saliſberienſ. lib.3.cap.7.

v.10.*in ſcena nimium*] malim, *mimum*, quamuis idem error ſit apud Saliſber. vide vet. cod. Saliſberienſis.

Pag.90.v.6.*Cuius anni ad teſſeram*] Terent. *Symbolam dedit, cœnauit.*

Pag.91.v.4.*planus*] impoſtor.

v.10.*phocaſiati*] *phecaſium* eſt calciamentum ruſticum non militare.

v.18. *Non bibit*] Citatur à Fulgent. Placiade lib. 2. Mytholog. in Tantali fabula.

ibid *poma aut pendentia*] in vet. quodam, *aut nec carpit pendula poma.* al. *aut poma natantia.*

v.21.*Cernens*] al. *late.*

v.22.

v.22.*qui timet.*] al.*qui tenet.*

Pag.92.v.5.*Quod non expectes ex tranſuerſo fit*] Auctor Queroli; *Nunquid ex tranſuerſo quiſpiam me heredem inſtituet?* Quintilian. in Declamat. *Deorum numen rebus humanis etiam quà non apparet interuenit.*

v.8.*Apes ideo pungunt*]Apuleius; *Vbi mel, ibi fel; vbi vber, ibi tuber.*

Pag.93.v.1.*Hinc aquila,* &c.] videntur eſſe Iambici.

v.11.*hilari nympha*]Hylas de lib.Sat.ex h.

Pag.94.v.8.*vilis adulator*]Salisber.lib.3.cap.13.non laudato auctore citat.

Pag.99.v.9.*Itaque harcula herbarum omnium*] impr. Rom. *Itaque hercula alis, ιους Alpina*, ex Martiano Capella lib.2.cap.33.FF.vbi leg. *Abderita.*

v.20.*Miron*]Auſonius.

Pag.100.v.10.*trecentu ſeſtertium*] equeſtris cenſus.

Pag.100.v.xl.*Delio præſante*]*profante.* Atqui Apollo Troianis fauebat, & Virgil. —*diuina Palladis arte.*

Pag.101.v.8.*hoc titulus fero*] titulus victi equi inciſus.

Pag.160.v.7.*Aſcylti partem*]*portio*,id eſt, ſimilitudo, in Digeſt. *Neronis portio* apud Suetonium. *Puteanus.*

Pag.108.v.17.*O felicem*]In Bibliis; *Beata viſcera quæ te portauerunt.*

Pag.110. v.23.*inimicam mortem*] *mimicam*.notaui plura.adde Sidon & infra pag.63.

Pag.111.v.21.*ſcordalo*] Seneca epiſt. 57. & 84. vbi Eraſm.

Pag.112.v.21.*à duobus lecticariis*] Alciat. in tres poſter. Cod.lib.ait legi *lectuariis*, & putat legend. *perlecticarios*,113.

Pag.113. v.9. *hac proclamauit*] de eadem proclamatione eſt apud Senecam lib. 5. Controuerſ. pag. 538. *Mittis præconem, adducis illi omnia inſignia, in caput malus perdat.*

Pag.116.v.23.*furioſam æmulationem*] id eſt, zelotypiam.

Pag.117.v.15 *tanquam propudium*] quid ſi legas, *proludium*, vt intelligatur celeuſma illud, quo nautæ diſceſſum ſignificant?

ibid. *Haud mora*] Non dubium quin deſint multa.

Pag.123.v.14 *pertunde aures, vt imitemur Arabes*] Iuuenal. Saty.1. — *quamuis*

Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtra
Arguerint.

Pag.125.v.1. *ſtigmate eſſe puniti*] quid ſi *puncti*? quod non probo.

v.24. *Eucolpion*] *Eucolpius* eſt qui hoc libro totus eſt, ſupra aliquotiens.

Pag.129.v 24. *inimici*] Lego, *mimicis*, vt ſupra pag.49.

Pag.135.v.8. *ſtalatarium*] ἴσως *ſtatarium* vel *tralatarium*.

v.15. *Troius hoſtis*] in Græca vrbe. Supra; *in diuerſorio Græcæ vrbis iacerem deſertus.*

Pag.137.v.10. *extrema parte potionis*] Horat.od.12. lib. 4.

Non ego te meis
Immanem meditor tinguere poculis
Plena diua vt in domo, &c.

Pag.138.v.6. *corymbioq;*] & poſt, *corymbion*, Gallicè *faulſe perruque.*

Pag.139.v.10. *Matrona quædam*] Citatur à Saliſber. lib.8. cap.11. qui ait Flauianum etiam auctorem eſſe Epheſi ita ex facto accidiſſe, mulieremque impietatis ſuæ & ſceleris parricidialis & adulterii luiſſe pœnas.

Pag.140.v.14. *ne quis ad ſepulturam corpora detraheret.*] not.in L. §. *de Cadaueri punit.*

v.24. *faciemque vnguibus ſectam*] prohibitum in XII. Tabb.

Pag.141.v.5. *humanam ſatietatem*] Antiphanes Comicus ἐν πλησμονῇ κύπρις, *in ſatietate Venus. Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Pag.143.v.2. *Cruciati vnius*] Seneca lib. 4. Controuerſ.

uerf. *Cruciarios* dicit in crucem sublatos: Apul. libr. 10. Asin. aur. cruce dignos. vide Annotat. in exempl. Colinei.

v. 20. *ex arca*] in sarcophago. vide insequentia.

Pag. 147. v. 13. *lapidabit*] *Monte sub hoc lapidum iacet Bollista sepultus.* Pro hoc loco de arena ossibus danda vide Od. 28. lib. 1. Horat.

Pag. 150. v. 7. *At enim fluctibus obruto*] Stobæ. λόγ. 96. Philemonis illud adducit ex Ephebis; ὑβοῖς πλέουσι τὴν θαλάττην γίνεται μόνοισι χειμών.

v. 10. *Consumat ignis, an fluctus, an mora*] Minutius Octauio 298. *Non interest vtrum feræ diripiant, an maria consumant* vnde forte leg. pro *mora, mare.*

Pag. 154. v. 3. *omnibus renouet*] for. addendum, *horis.*

Pag. 156. v. 2. *non enim res gesta versibus comprehendenda*] Lucanus videtur reprehendi, quem etiam nonnulli ob id putarunt non esse poetam; vt Martial. de eo ait lib. 14.

v. 13. *Orbem iam totum*] Citatur à Pomponio Sabino ad illud simile Virgilii lib. 7.

—— qua Sol vtrumq; recurrens
Aspicit Oceanum ——

v. 20. *Quærebantur opes*] Ouid. lib. 1. Metamorph.

Pag. 157. v. 5. *vectatur in aula*] Pomp. Sab. in Cyrim 1976. legit, *iactatur*, & explicat quæ explicatio si vera est, ostendit ætatem Petronii, cuius vitam recenset, cum loqueretur ante bellum quod tangitur. Itaque est vt illud —— *portusque require Velinos,* de quo Gellius & Paterculus.

v. 8. *Persarum ritu*] Hoc Domitianus primus prohibuit, quod non iam oblinsti tempore Petroni, id est, Neronis. hoc celebrant temporis Domitiani Poetæ, atque inter ceteros Statius his maxime versibus, qui huc pertinent ex lib. 3. Syluar. de Coma Earini.

v. 14. *& tot noua nomina vestis*] Plautus in Epidico.

v. 24. *ingeniosa gula est*] Martial. lib. 13. de gallina altili;

—— ingeniosa gula est.

ibid *ſcarus*]Plin.lib.9.c.17. Fab.lib.5.c.10. *Nec heloſpem noſtro mari aut ſcarum ducas.*

Pag.158.v.9.*pellitur à populo victus Cato*] Plutarchus in Catone.

v.19.*ſed veluti tabes*]apud Liuium.

Pag.160.v.4.*expelluntur aquæ ſaxis*] Lucrinus lacus proſtmus.

Pag.161.v.12.*Porthmeus*]Bit.*Protheus*.Baptiſta Pius *Porthmeus*,id eſt, Charon,in Annot.poſter.248.

Pag.171.v.13.*flagellorũ veſtigia*] Vlpian. in Fragmen. pro ſtigmatibus.

v.15.*in ſequeſtribus ſedeo*] Seneca lib. 7. de Benef. c.9. *Equeſtres omnium Equitum Ro.ſunt.*

Pag.172.v.4.*Crines ingenio ſuo*] vt *ſponte ſua ſandix*, Non.

Pag.174.v.8. POLLIENVM] al. *Bolienum*. Verum hic fortaſſe eſt Eucolpius, qui nomen Crotone mutauerat.

Pag.179.ver.18 *licium varii coloris filis intortum*] vtebantur in magicis, vt in Pharmaceutria.

Pag.183.v.18.*Oculos ſuos tanquam audientes*] videtur deeſſe aliquid, vt, *tanquam videntes aut aures tanquam audientes.*

Pag.184.v.4. *Ipſe pater veri*] ſic Lucret.ſic ceteri ſuæ ſectæ auctores *Patres* vocant.vide Indicem Giſan.Cic. lib.4.Acad.*Epicurus qui voluit ſubuenire erroribus, videtur conturbare veri rationem.* Et lib. 1. de Finib. *inſector ille veritatis.*

Pag.185.v.16 *purgamentum*] commoſtrum.

v.17.*in truno*]*intritum*,infauſtum eſt Plauto.

Pag.189.v.12.*Battiadæ veteris*] Scaliger admonuit.

v.20.*frangitur ergo ceruix cucumulæ*]Politian. li. Miſcellan.c.30.Pius in Poſteri.c.61.

Pag.193.v.9.*Quiſquis habet nũmos*] Citatur à Saliſb.

Pag.198.v.12.*Oſcillatione*]Sex.Põpeius. (lib.7.c.16.

v.17 *automata*] νδυροσπάσμ.

ibid.*per cloſtellum*] Seneca lib.7. de beneſic. c.21. *per cloſtrum, qua ſe commiſſura laxauerat.*

PETRI

PETRI DANIELIS AVRELII IC.

NOTÆ IN C. PETRONII TVRPILIANI ARBITRI.

SATYRICON.

MIrum eſt, qui Petronium in lucem emiſerunt, nihil dũ certi de illius ætate prodidiſſe, ante quos Lilius Giraldus hac in re valde allucinatus eſt, ſecutus Placidum Lactantium Statii interpretem, qui Statio poſteriorem facit Petronium, vt à quo ſumpſerit hoc hemiſtichium, & ſuis verſibus inſeruerit;

Primus in orbe Deos fecit timor.

Sed iam conſtat Neronis temporibus vixiſſe è Corn, Tacito, qui in Nerone vitam eius deſcribit, ideoq; locum integrum ſubiicere viſum eſt. *De C. Petronio*, inquit, *ſupra pauca repetenda ſunt. Nam illi dies per ſomnum, nox officiis & oblectamentis vitæ transſigebatur. vtq; alios induſtria, ita hunc ignauia ad famam protulerat, habebaturque non ganeo & profligator, vt plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. Ac dicta factaque eius quanto ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamẽ Bithiniæ, & mox Conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: Dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationẽ, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt, elegantiæ Arbiter, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſus æmulum & ſcientia voluptatum potiorem. ergo crudelitatem Principis, cui cætera libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Sceuini* (de quo lib. 15. *Sceuino diſſoluta luxu mẽs, & proinde vita ſomno languida*) *Petronio obiectans, corrupto ad indicium ſeruo, ademptaque defenſione, & maiore parte familiæ in vincla rapta. Forte illis diebus Campaniam petiuerat Cæſar, & Cumas vſque progreſſus Petronius illic attinebatur. nec tulit vltra timoris aut*

ſpei moras, neq; tamen præceps vitam expulit, inciſas venas vt libitum obligatas, aperire rurſum, & alloqui amicos, nõ per ſeria aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. audiebatq; referentes nihil de immortalitate animæ, & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorũ alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, vt quanquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem, (quod plerique pereuntium) Neronẽ aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt; ſed flagitia Principis ſub nominibus exoletorum fœminarumq; & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni fregitque annulum, ne mox vſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni, quomodo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris agitur in exilium, tamquam non ſiluiſſet quæ viderat, pertuleratque, proprio odio. Hactenus Tacitus: cui addendum, quod ſcribit Plinius Natur. hiſt. lib. 37. cap. 2. *Petronium virum Conſularem Neronis inuidia moriturum, vt menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC. ſeſtertiis emptam confregiſſe.* Taciti autem beneficio reſtitutum eſt Petronio CAII prænomen, TVRPILIANI cognomen, ARBITRI agnomen: denique eius ætas, ſtudium, dignitas & mors innoteſcit. Quidam tamen putant eundem Petronium Neronis *Arbitrum* ab officio ſic appellatum, & notitiæ atque dignitatis nomen in Aula Principis fuiſſe, quod vt credam ſine auctore adduci adhuc non potui. *Turpiliani* vero cognomen & Taciti, & aliorum auctorum teſtimoniis ſatis clarum eſt. Vnde & Senatuſconſulti Turpiliani quidam auctorem volunt Petronium, quum Neronis temporibus Conſulatum geſſit, cum C. Iunio Cæſonio Pæto. Certe eo tempore Legem Iuniam Petroniam de libertate tulere C. Iunius Cæſonius & Petronius Turpilianus COSS. Anno videlicet DCCCXIII. vt ſi diſſonantes pares iudicum exiſterent ſententiæ pro libertate pronunciaretur, l. 24. D. de manumiſſionibus. Petroniam quoq; de ſeruis tuliſſe

tuliſſe fertur idem Petronius Turpilianus Cos. eodem Anno DCCCXIII. ne dominis poteſtas eſſet ad beſtias depugnandas ſuo arbitratu ſeruos tradere: vt ei, qui iure viri delatum adulterium non peregiſſet, nunquam poſteà deferre hoc crimen permitteretur. Filiam reliquit Petroniam, cuius in Vitellio meminit Suetonius, Vitellij ſcilicet vxoris, ex qua & filium Petronianum altero captum oculo ſuſcepit.

De ſcriptis eius fragmentum tantum ad nos peruenit ex Satyrarum opere, quod in libros diuiſum fuiſſe credibile eſt: niſi fallunt veteres Gloſſarij, qui ſubinde Petronij teſtimonia citant & aduocant *è libro primo Satyrarum*. Sic citatur in verbo *Excelſiſſimus*: ſic etiam in hoc verſu;

Et thymbra veteres, & paſſis vua racemis.

Quin & in veteri Gloſſario S. Benedicti Floriacenſis habetur hic locus deſumptus è Petronio Arbitro lib. XV. *Sed video te totum in illa herere tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit*: qui tamen in excuſſis extat fragmentis. Ex quo apparet, Petronij ſcripta magna ex parte concidiſſe: quæ, vt opinor, multa erant in mulierum ineptiis leuitateque ridenda & exprimenda, vtpote qui argumentis (vt ait Macrobius) fictis amatorum caſibus refertis multum ſe exercuerat. Puto etiam ſuppreſſa fuiſſe propter nimiam obſcœnitatem & argumenta laſciuiis plena. Flagitia enim Neronis ſub nominibus exoletorum feminarumque, & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſiſſe, & obſignata miſiſſe Neroni ex ſupra citato Taciti loco & auctoritate conſtat: putantque nonnulli ea eſſe ipſa, tam quæ nunc extant, quam quæ ampliora quibuſdam doctis & antiquitatis ſtudioſis videre licuit: ſed an ea ſint, valde addubito. Eiuſmodi quidem ſcripta Mimos appellare vetuſtas conſueuit, quod magna ex parte ſtuprorum actus contineant; & Petronium ipſum Mimographum fuiſſe non præter fidem eſt, licet hoc nomen ſpeciali priuilegio Laberio tributum ſit. Veroſimile tamen eſt huic operi. Satyrarum nomen impoſitum ob

ob maledicentiam & carpta Neronis vitia, tum etiam propter variorum pœna, tum quaſi per Satyram aſperſionem, rerumque ridicularum & pudendarum narrationem. Huius etiam Arbitri eſſe pleraque, quæ de Priapo extant, Epigrammata, mihi probabile eſt.

Fertur & alter Petronius (ne quem forte fallat) de re grammatica nonnihil ſcripſiſſe, cuius auctoritate vtitur Sergius in Commentariis ad editionem ſecundam Donati; itemque alter Grammaticus: hic, dum *Quirites* & *Quiritem* nominatiuo & accuſatiuo ſingularibus, recte dici; ille, dum *Claſſica à calando, id eſt, vocando* dicta eſſe tradit.

Ad extremum hoc prætereundum non puto, quid hac editione à nobis præſtitum ſit. Pleraque Petronij non tantum emendata & conlata cum veteri codice eruditi cuiuſdam amici noſtri, cuius ope & beneficio magna ex parte reſtituta & aucta ſunt hæc fragmenta, ſed & ſparſos vndique Petronij locos diligenti opera in vnum coactos exhibemus. Atque vtinam, qui plura habent magna ſtudioſorum fraude inuiſa, ſpecioſis quamlibet coloribus non tamdiu retineant, aut Catullum (ſi poſſint) & Martialem cum cæteris quoque eodem carcere dampent. Verum ne diutius querar, facit M. Anton. Muretus, vir vndecumque doctiſſimus, quam audio ex vetuſtiſſimo & integerrimo codice Petronij editionem omnium abſolutiſſimam publice parare. quo nomine ſtudioſi omnes illi merito plurimum, vt à quo benigne & liberaliter in communem Reipubl. literariæ vtilitatem erogatum ſit, quod ab aliis inuidioſe ſuppreſſum fuerat.

SATYRICON) Quale ſit hoc ſcribendi genus Fabius expreſſit lib. 10. Inſtitut. & ſic docet, Diomedes libr. 3. *Satyra dicitur carmen apud Romanos, nunc* (ſo. non) *quidem apud Græcos maledicum, & ad carpenda hominum vitia Archeæ comediæ charactere compoſitum, quales ſcripſerunt Lucilius & Horatius & Perſius; & olim carmen quod ex variis poematibus conſtabat Satyra vocabatur,*

batur, quales ſcripſerunt Pacuuius & Ennius. Satyra autem dicta ſiue à ſatyris, quod ſimiliter in hoc carmine ridicula res pudendaque dicuntur, quæ velut à ſatyris proferuntur, & fiunt; ſiue à ſatyra lance, quæ referta variis multiſq; primitiis in ſacris diſcordis (for. *Cereris*) *inferebatur, & à copia & à ſaturitate rei ſatyra vocabatur, cuius generis lancium & Virgilius in Georgicis meminit, cum hoc modo dicit;*

Lancibus & pandis fumantia reddimus exta.

Et; --lanceſque & liba feremus;

ſiue à quodam genere farciminis, quod multis rebus refertũ ſatyram Varro vocitat. Eſt autem hoc poſitũ in lib. 2. Plautinarũ quæſtionum; Satyra eſt vua paſſa & polenta & nuclei pini ex mulſo conſparſi: ad hæc alij addunt & de (for. *è*) *malo punico grana. Alij autem dictam putant à Lege Satyra, quæ vno rogatu multa ſimul comprehendat quod ſcilicet ſatyra carmina multa ſimul & poemata comprehenduntur, cuius Legis Lucilius meminit in primo; Per ſatiram ædilem factum, qui legibus ſoluat. & Saluſtius in Iugurtha; Deinde quaſi per Satiram ſententiis exquiſitis in deditionẽ accipitur.*

Pag 47. v. 1. *Num alio genere*] *Contra delicatos lectores Petronius in primo Satyrarum, & Perſius in illa Satyra; Nempe hoc aſſidue, & Plinius lib,* 19. *Ep.* Ex vet. Grammatico.

Pag. 48. ver. 18. *quibus deberent loqui*] in v. Gloſſario S. Dionyſii, *loqui debemus.*

Pag. 49. v. 3. *animos iuuenum ad magna ſurgens*] Leg. *animoſque i. a. m ſurgentes.* Delben.

v. 5. *ſimulatque corrupta*] V. C. MS. *ſemelque.*

v. 26. *vt ait Cicero*] Cicero pro Cœlio; *Illud vnum ad laudem cum labore directum iter qui probauerunt, propè iam ſibi in ſcholis ſunt relicti.* (Faber.

Pag. 51. v. 1. *Perperam diſcit*] Leg *puer iam diſc.* Nicol.

v. 4. *Lucianæ improbitatis*] imo *Lucillianæ.* nam & Satyras ſcripſit Lucillius. Turneb. legit, *Lucillianæ humilitatis.* nam in v. c. legitur, *Lucinianæ.*

v. 26. *truci memorata canore*] Leg. *Catone.* N. Faber.

v. 27. *verba minentur*] Leg. *imitetur.* N. Faber.

Pag.

Pag. 52. v. 3. *Dum hoc diligentius aud.*] Supple; *Dum hac dil. audio, & dum hoc doctorum æſtu motus incedo, non notaui*, &c.

verſ. 23. *ductura*] Turneb. legit, *diuinam*, lib. 19. Aduerſar. cap. 6.

v. 25. *Centonem*] *Cento* Iuuenal. Briſſon. de ritu nupt. vel iure connub. vbi emendat Petronij locum.

Pag. 53. v. 1. *inter viculos*] Citat hunc quoque locum Turneb. lib. Aduerſ. 21. c. 28. *inter nuculos*, legit duob. verbis. exponit autem meritorios pueros & concubinos, qui nondum reliquere nuces, ſed etiamnum inter eas verſantur. nam à Catullo ſcribitur; *Concubine, da nuces*. An legend. *quaſdam in interniculis nudas meretrices*. *Interniculus* vel *Interniculum* eſt ſtabulum quo verbo vſus eſt Plin. lib. 8. Nat. hiſt. c. 44. in fine his verbis; *Mulum LXXX. annis vixiſſe, Athenienſium monumentis apparet. Eo gauiſi cum templum in arce facerent, quod derelictus ſenecta, cadentia iumenta comitatu niſuq; exhortaretur, decretum fecere, quo caueretur, ne frumentarij negociatores ab interniculis eum arcerent*. In impreſſ. cod. legitur *incerniculis*. Budæ. ἀπὸ τῶν πηλῶν interpretatur in Comment. Ling. Græcæ, fol. 519. Vide exempl. vet. D. Salignari & Mamati.

v. 22 *prolatoq; poculo*] recte, *peculio*. Vnde apud auctorem Priape. *peculiatus*. Obſcœnum enim eſt verbum & apud Plautum in Pſeudolo; pag. 633. *Mea quidem hac habeo omnia meo peculio empta*.

verſic. 23. *Proſella meretrix*] Briſſonius libro de iure Connub. legit; *Proſeda meretrix*. ſed nihil mutandum puto. Meretricis enim *ſella* proprie dicitur. Iuuenal. ſat. 3. lib. 1.

Et dubitas alta Chionem deducere ſella.

Deinde *proſeda* meretricem ſignificat, vt non fuerit opus ad eam exprimendam & denotandam, ſubſtantiuo altero idem valente, cum hoc otioſum eſſet & παρέλκον, quod vitium incidiſſe diſertiſſimum Petronium non eſt veriſimile. Scribendum vero *procella*, per *c*. Iuuenal. ſat. 1 lib. 2.

Intra-

Intrauit calidum veteri centone lupanar
Et cellam vacuam atque ſuam, &c.
Et paulo poſt; —*tamen vltima cellam*
Clauſit, adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ.

Pag. 55. v. 24. *tanquam ſcholaſtici*] Perſius; —*ingentes trepidare Titos.* Cornutus; *Dicti Titi à membri virilis magnitudine: συνεκδοχικῶς autem Titos ſcholaſticos, quod ſint vagi, neque vno magiſtro contenti, & ad libidinem proni, ſicuti aues, quibus comparantur.*

Pag. 56. verſ. 16. *Opertam me*] Gloſſarium S. Dionyſij. *opertum.*

v. vlt. *fidem male ambulantem*] fort. *furem m. a.*

Pag. 57. v. 9. *cum muliercula comite*] Infra *mulier illa, quæ paulo ante cum ruſtico ſteterat.*

v. 14. *examinatus*] fort. *exanimatus.*

v. 23. *ſutura*] *ſutura,* ſutella, id eſt, aſtutia.

v. vlt. *depoſitum*] mandatum.

Pag. 58. v. 11. *ſed plane iure ciuili dimicandum*] Cuiac. lib. 5. Emendat. aut Obſeruat. hunc locum aliter citat pag. 123.

v. vlt. *in ambigua lite deſcendere*] in Sophologio Iac. Magni lib. V. cap. V. ex Petronio (vt puto) quem paulo ante citat; *Tutius eſt paruo ære rem perditam recuperare, quamuis ius ambiguæ præbere liti.* Sed Vincentius in Specul. hiſtor. cap. XXV. lib. XX. ſic citat, vt hic eſt.

Pag. 59. v. 1. *ſicel lupinoſq;*] Turneb. lib. 19. Aduerſar. cap. 7. pro *ſicel* legendum putat *ſcilicet.* Sed in vet. Lexico ſic habetur; *Sicel Latino ſermone ſiclus appellatur corrupte. Hebræum nomen eſt habens apud eos vnciæ pondus: apud Latinos autem & Græcos, quarta pars vnciæ eſt, & ſtateris medietas, dracmas duas appendens. vnde cum in litteris diuinis legitur ſiclus, vncia eſt; cum vero in gentilium, quarta pars vnciæ eſt.* Vide Cuiac. lib. 12. Obſeruat. cap. 40. In alio Lexico legitur; *Siclus, id eſt, ſtater qui habet obolos XX Stater ſiue ſiclus dragmas IIII. Dragma VIII. Latinam vnciam faciunt: ita vt vnus* (vetus, verus) *panis X. vncias habere dicatur, quo trahitur magis anima quam ſuſtineatur, cibi aqua auget ſterilitas. Hinc menſura*

 eſt He-

eſt Hebraica, duos chois Attixos facit, quos nos poſſumus appellare duos ſextarios Italicos, ita vt in menſura ſint (ſit) Iudaici ſextarij noſtriq́ꝫ caſtrenſis, cuius ſexta pars facit tertiam partem ſextarij Italici. qui potus iuxta inclitum Oratorem, non vires tribuit ſed mortem prohibet. A tempore vſqꝫ ad tempus comedes & bibes illud, id eſt, vſque ad veſperam à veſpere. LX. ſicli minam faciunt. Statera Hebraice dicitur mozene. In his autem intelligitur, quæ appenduntur. Eſa Hebraice quæ corte dicitur in Græco a ſi, ad menſuram pertinet variarum frugum tritici, ordei & leguminum. eſt autem decima pars cori, in ſpeciebus quæ modio menſurantur, id eſt, tres modij. ſicut bath, qui vocatur batus ſiue vadus. idem eſt quod & e ſi, decima pars cori in ſpeciebus liquidis vini & olei & iſtiuſmodi. Paulinus pag. 79. *ſiclus pondus regale.*

Pag. 60. v. 8. *in vtramq́ꝫ partem*] malim, *in vtra parte.*

Pag. 61. v. 13. *ſera ſua ſponte delapſa*] Ouid. & Proſper de Prouidentia. *Demere ſeram* dixit Ouid. lib. 1. Faſtorum fol. 6. & 7.

Pag. 65. v. 17. *Pſyche*] de Pſyche apud Fulgent. in Mytholog. & Apuleium *in Metamorphoſ.*

Pag. 66. v. 15. *malas pungebat*] fort. *pingebat. acu pingere.* Iuuenal. pag. 25.

Pag. 68. v. 14. *hoc conueniſſe*] Leg. *hos conueniſſe.*

Pag. 71. verſi. 1. *Itaque, inquit, Quart.*] Leg. *Itane?* Putean.

v. 4. *Iunonem meam iratam habeam*] Turneb. lib. Aduerſar. 3. cap. 20 & Britannicus in Iuuenalem ſat. 2. lib. 1.

v. 10. *prouerbium illud dicatum, vt poſſit*] Leg. *dicatur vt poſſe.* Putean.

v. 16. *embaſico ætas*] Leg. *embaſicœtas.* Vet. Lexicon, *Embaſicœta; qui vel quæ frequenter dat baſia.* ἐμβασικοίτης, quæ inſcendit grabatum, inſcenſtrix grabati, grabatinſcenſtrix.

Pag. 72. verſ. 4. *lenta manu*] id eſt, tenaci & herente. Turneb.

v. 7. *obiter labra*] *obiter*, id eſt interim. ſic apud Iuuenalem

nalem accipi notat Cornutus ipſius interpres.

v.8.*Oſculis verberabat*] Turneb.*oculis*, & rectius eſt.

v.25.*luxu expellente*] Leg.*luſu expellente*.

Pag.74.v.14.*tenia intrabat*] fort *thermas intrabat*.

Pag.75.v.25.*dextros greſſus*] paulo poſt, *dextros pedes*. quomodo & Seneca locutus eſt.

Pag.76.v.5.*in precario*] fort. *in preciario*, vel *imprecarium*, vt referatur ad diſpenſatorem, id eſt, qui precari & flecti non poſſit: vel *precarios*, id eſt, mutuatos.

Pag.77.v.11.*in promulſidari*] fort *promulſidario*.

Pag.79.v.18.*vitelio*] fort.*vitello*.

Pag.80.v.9 *pradiſum*] fort.*praclusum*.

Pag.81.v.12.*bubale*] fort.*bubulum*.

v.17.*ſcriblita*] Scrib.*ſtriblita*.

Pag. 83. v. 17. *Cœnam Trimalchiona ingredere*] Saliſberienſ. lib. 8. de Nugis Curial. ex veſtigiis Philoſophorum cap.7.

v. 17 *porcum ſic grauidari*] de porco Troiano vide Eraſmum in Adag.& Cœl.Rhodiginum.

Pag.84.verſ.6.*Gallina tibi Numidica*] quæ infra *Afra auis*. Varro de re ruſt lib. 3. Gallinas Africanas appellat, & Græcis μελεαγρίδας dici ſcribit.

v. 11. *Quo margarita cara tribacca Indica*] Scal.*margarita Erythraa baca Indica*.

ver.21.*Fabrum fuiſſe*] Sæpe citat Petronium Io. Saleſberienſ. etiam non laudato auctoris nomine, atque etiam quandoque laudato, ſed eorum, quæ laudato nomine allegat, omnia extant, præter hæc, quod ſciam. vide eundem lib.4.cap.5.

Pag.85.v.11. *martiolum*] forte leg.*marculum*, vel potius *martulum*. vide Caprum & Turneb. lib. 1. Aduerſar.cap 18.

Pag.86.v.3.*gaſtrarumque*] fort.*caſtrorumque eminentium*.

Pag.89.v.8.*Cum Fortuna manet*] Lambinus in Horat.pag.88 *fortuna m.* &c.

v. 9.*nobile*] Scal *mobile*. Turneb.legit *nobile*, vt hic excuſum eſt.

Pag.91.verſ. 18.*Non bibit inter aquas*] Vincentius adducit in Specul. hiſtor. lib. XX. cap. XXV. & ante eum Fulgentius Mytholog. lib. 2. in fab. de Tantalo, vbi legitur;

Nec bibit inter aquas, nec poma natantia carpit.

apud Vincentium vero legitur;

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit.

alias legitur, *poma patentia.*

Pag.92. v. 5. *ex trans verſo*] V. Cod. *tranſuerſo.*

v. 23. *monocremon*] forte leg. *monogrammon*, vt ſit pictura linearis Apellis.

Pag. 94 v. 22. *Neſcio quo modo*] Vet. Cod. *quo non.* ſed Vincent. in Specul. legit, *quo modo.*

Pag. 97. v. 14. *Nihil eſt iam arduum* &c.] Vincent. legit, *Nihil tamen tam arduum improbitas quod non extorqueat*, lib. 4. cap. 18. Specul. doctrinal.

Pag. 98. v. 4. *ſenſum meum*] Scrib. *cenſum* per *c.*

Pag. 99. v. 9. Itaque *harcula*] Deeſt *harcula* in V. C. G.

verſ. 13. *Eudoxus quidem in cacumen excelſiſſimi montis conſcendit*] V. *Eudoxius in excelſiſſimi montis cacumine conſenuit.* Vet. Lexicon; *Excelſiſſimus dicitur à Petronio in primo Satyrarum.* quod & a Macrobio 3. Saturnaliorum.

verſ. 16. *Chryſippus*] de Chryſippi elleboro Fulgentius in Virgil. continent. initio.

v. 24. *auemus*] vulg. *audemus*. & ita v. c. quod magis placet.

v. 25. *iniquitatis*] v. c. *antiquitatis.*

Pag. 100 v. 12. *recti honeſtiq;*] *boniq;* ſic habet V. Cod. S. Dionyſij, ſic & meus.

v. 12. *mille pondo auri*] *pondo* libra, id eſt as vel aſſis.

verſ. 20. *ſed video te totum in illa hærere tabula*] Hoc in Vet. Lexico S. Benedicti Floriacenſis citatur ex libro XV. Petronij Arbitri.

v. 24. *Iam decima*] CATACLASMOS ILIACOS.

Pag. 101. v. 3. *Aperitur.*] V. Cod. *operitur.*

ibid. *caſtrum*] fort. *clauſtrum*, vt Scalig. legit.

v. 8 *hoc titulus fero*] Leg. *bello liberũ hoſtili fore Iuratus.*

v. 18.

v.18. *Latusq́; resilit*] al. *Lentusq́;*. Legend. *Telumque*, censent N. Faber & Delben. quæ coniectura illustratur Vergilij loco persimili.

Pag. 103. v. 3. *retractant*] V. *retranctant*, sed mendose, vt puto.

Pag. 107. v. 4. *Eques Rom. vt aiebat, infamis*] stupro scilicet. sic apud Quintilianum *infamis* pro adultera, cap. 3. lib. 6. Instit. Orator. fol. 374. *Dicebantur autem, dum vixit, infames feminæ ad eam conuenire solitæ*. Et 2. cap. lib. 9 fol. 525. *Vt si pater qui infamem in matrem filium secreto occidisset reus malæ tractationis iacularetur in vxorem obliquis sententiis. Nam quid impurius quam retinuisse talem?* *Infames* personæ quæ sint vide Brisson. in verbo *Infames*.

v. 19. *Ales Phasiachis Clochis*] Leg. *Ales Phasiacus petita Colchis*. De *alite* vide Lactantium in Statium lib. 3. vel in Hymnis Bebelij fol. 48. b. Sidonius in 23. Carmine, cui tit. Narbo;

Sine Æcetias & suus, Iason
Inducuntur ibi ferusq́; Phasus
Qui iactos super arua Colcha dentes
Expauit fruticare cum duello
Spicis spicula mixta fluctuarent.

v. 20. *Aëriæ volucres*] & hoc male legitur in Vet. meo Cod. Cl. Puteanus vir doctissimus, *Afra* reposuit ex Horatio od. 2. Epod. *Non Afra auis, non attagen Ionicus*. & Iuuenali Sat. 11. —*Nec latus Afræ Nouit auis.*— Illustrat autem Petroniũ idem Puteanus è Latini Pacati Drepani loco à se emendato in Panegyr. Theodos. Augusto dicta, vbi Romanorum luxuriam carpit his verbis; *Namque appositas dapes non sapore, sed sumptu: illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus extra Romanum Colchus imperium, aut famosa naufragiis maria misissent, quos inuita quodammodo reluctantiq́; naturæ hominum pericla rapuissent.* vulgo male in impress. legitur.

Pag. 108. v. 6. *synæcio*] fort. *gynæcio*. vide Veget. Puteau. & Brisson.

Pag.111.v.9.*palma excuſſiſſima*] fort. *excelſiſſima* vt ſupra, *excelſiſſimi montis.*

v.10.*Liberum vrceolum*] id eſt, vacuum.

v.15.*igneum candelabrum*] fort.*ligneum.* aut fortaſſe *igneum candelabrum* pro ardenti lumine.

v.21.*ſcortillo*] in Pithœi MS.Petronio legitur *ſcardalo.* quod Turnebus non approbat lib.7. cap.4. vbi corrigit *ſcordalo*, interpretaturque, homini alliato illuuieq; & ſqualore fœdo. Pith etiam legit *ſcordalo.*

v.23.*lictores*] Baptiſta Pius in Comment. ad Fulgentiũ retinet veterem lectionem, *coctores.* tu vide Pium.

ibid.*mulctant*] Leg. *mulcant*, vt infra, *iterumq; nihil reſpondentem mulcauit.* quo verbo vtitur & Virgilius.

v.25 *furca de carnario rapta*] infra; *pannum de carnario detulit furca.* al.*carnaria*; vide Io.Ruellium in Commẽtariolo ſuper Moret. Virgilij, quod excudit Colin.

Pag.113. v.10. *Puer in balneo*] de puero perdito & quæſito per lancem & licium, ſimile eſt quiddam apud Lucianum in Dialogis meretricijs cum hac Petronij fabula.

Pag.123.v.23.] *& circumcide nos, vt Iudæi videamur, &c.*] Vide Plutarchum in Cicerone, vbi de iocis & dictis Ciceronis.

v.24.*Pertunde aures, vt imitemur Arabes*] vide Iuuenal.in Satyr.

Pag.124.v.vlt.] *frontes notans inſcriptione, vt videamini ſtigmate eſſe puniti*] Infra; *Impleuit Eumolpus frontes vtriuſq; ingentibus literis, & notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit.* Vide Vlpian. in fragmen tit. 1. vbi de Lege Ælia Sentia, cui ſtigmata ſcripta fuerunt, & Cuiac.lib.7. Obſeruat.cap.13. de fugitiuorum epigrammate.

Pag.126.v.26 *leporis veſtigia latrat.* fort. *tranat.*

Pag.128.v.4 *vt tutela nauis*] ſtatim, *tentantq; viliſſimo ſanguine tutelam placare*: Paulo poſt; *ramum oleæ à tutela nauigii raptum* videndus Turnebus.

Pag 135.v.21.*vincite potum*] Leg.*pontum*, vt in margine.

pag. 136.

Pag.136.v.1.*tabulas fœderis ſignat*] Vide Cuiacium lib.1.Obſeruat.de formulis fœderum.

Pag.137.v.13.*ſtigmoſoſque*] *ſtigmoſus* Plinio lib.1. Epiſtol.5.

Pag.138.v.16.*non tralaticia deformitate*] Inſignis eſt locus ille Ciceronis ex lib.3. epiſt. ad Appium, *Etſi quantum*, pag.70. *Romæ compoſui edictum nihil addidi, niſi quod publicani me rogarant, cum Samum ad me veniſſent, vt de tuo edicto totidem verbis transferrem in meũ. diligentiſſime ſcriptum caput eſt.quod pertinet &c hoc vero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiſſe aliquid, in quo te offenderem, tralaticium eſt.* Sic *translaticium funus*, id eſt, vulgare, commune ac nullius ſumptus apud Sueton. in Nerone cap.33. & *ius tralaticium* apud eund. in Octauio cap.10.vbi de M.Antonio Conſ. *Ac ne publicum quidem ac tralaticium ius vlla in re ſibi ſine pactione grauiſſima mercedis impertiente ad Optimates ſe contulit.* Sic hoc loco apud Petronium *translaticia* vel *tralaticia deformitas* eſt non inſignis ſed vulgaris. Et infra; *Nec Giton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat.* Et iterum; *præteriens aliquis tralaticia humanitate lapidabit.* Aſconius 3.in Verr. *Vetus edictum translaticiumque eſt.*] *Translatitia veteres dixerunt non noua, nec nuper inuenta, ſed aliunde translata.*

v.vlt.*in muliebrem leuitatem*] Saliſberienſ. lib. 8. cap. 11.*Multus eſt in mulierum ineptiis ridendis aut exprimendis Petronius.* Virgil.lib.5. Æneid. —*Varium & mutabile ſemper Femina*— Calpurnius in Bucolicis; *Mobilior ventis mulier*— Videatur Vincentius lib. 5. cap.10.Specul.doctrin.*de moribus feminarum.* Donatus in Terent.Act.2.ſc.1. Hecyræ,in hæc verba; *Tum nequam mulier*, citat Euripidis locum, qui aſcriptus non eſt, in cuius loco ſtellula poſita eſt. tu quære. citat & dictum locum Virgilij, *Varium* &c.

Pag.139.v.10. *Matrona quadam Epheſi*] Eadem eſt fere fabula apud Apuleium in lib. de aſin. aureo vel Metamorphoſ.

v.15.*funeris officium*] v.cod.*funus.*

v.19.*in hypogæo*]de hypogęo vide Egeſippum, quem citat Gul. Philander Vitruuij interpres lib. 5. cap.9. pag.234.& lib.6. cap.vlt. pag.285. ὑπόγεια vocat Vitruuius. vide Egeſippum meum manuſcriptum cum ex.Morelij.

v.20.*cuſtodire*]Vet.Cod *condire.*

Pag.140.v.2.*commundabat*] pro Cuiacio in Obſeruat.vbi *commendare,commundare.* nam Vet. Cod. habet *commendabat lugenti.*

Pag.141.v.25 *commouere debet*]V.*commonere*, ſed rectius puto *commouere.*

Pag.142.v.4.*ſe replebit cibo*]Vet.*impleuit ſe cibo*: & in Gloſſ.*repl.*

Pag.143.*Cruciati*]Vet.*cruciarii*,quod verbum reperitur & apud Apuleium deAſin. aureo in Colinei exempl.lin.antepenult.ſuſum legendo, pag. 130. b.vbi *amaciarius* legit Gif. Cuiacius Quintilianum citat tit. de Obligat.l.7.11.B.

Pag.144.v.23.*ſpoliatum crinibas vultum*] Leg. *crinibus vultum*.Puteanus,& ita Cod.Calder.

Pag.147.v.9.*iuncta nos mors feret*] Legen. *cunctos nos mare feret.* induxit autem errorem, quod præcedit ead. pag. *vt nos ſola morte coniungerent.*

v.12.*humanitate lapidabit*] *Humanitatis negotium gerere* dicitur,qui cadauer ſepelit L. *& ſi quis,* §. *ſed interdum*,de Religioſ.vbi ſcripſit P.Faber.*Humanitatis ratione multa* ſe I C.dicunt *admittere* L 6.de *Appella.Humanitate ſuggerente* L.1.verſ.*quid ergo,Quando appell.ſit.* Cicero *communis humanitatis iure* dixit pro Flacco pag. 272.& 273.*Si quem infimo loco natum nullo ſplendore vitæ,nulla commendatione famæ defenderem, tamen ciuis ciuem à ciuibus communis humanitatis iure ac miſericordia deprecarer, ne ignotis teſtibus* &c.*ciuem ac ſupplicem veſtrum dederetis.*Vide Briſſon.in verbo HOMINIS *appellatione.*Seneca epiſt.66.pag.325. *Itaque homines quidem pereunt, ipſa autem humanitas, ad quam homo effingitur, permanet & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur.* Apuleius Apolog.2. fol. 251. *Commune ius huma-*

humanitatis & *fas commune* dixit, quod *cõmune omnium hominum* noſtri dicunt L.1. in fi. & L. *omnes populi*, D. *de iuſtit. & iur.* & plerunque *ius gentium* dicitur verba Apuleij hæc ſunt; *Athenienſes quidem propter commune ius humanitatis ex captiuis epiſtolis Philippi Macedonis hoſtis ſui vnam epiſtolam, cum ſingula publice legerentur, recitari prohibuerunt, ne maritale ſecretum diuulgarent: præferendum rati fas commune propriæ vltioni.* Et lib. 3. de Aſin. aur. pag. 357. *Lugubriter eiulantes, per publicam miſericordiam, per commune ius humanitatis aiunt miſeremini indigne caſorum iuuenum. Contumelioſa humanitas* quid ſit apud Senecam epiſt. 4. fol. 183. explicandum. Quintilian. cap. 11. & vlt. lib. 12. Inſtitut. fol. 737. *Hos ille formabat quaſi eloquentiæ partus, & vt vetus gubernator littora & portus, & quæ tempeſtatum ſigna, quid ſecundis flatibus, quid aduerſis ratio poſcat, docebit non humanitatis ſolum communi ductus officio, ſed amore quodam operis.* In L. 2. Cod. Theod. de *poſtlim.* tit. 5. lib. 5. *humanitatis ſit præſtitum.* Spartianus in Antonino Caracalla pag. 243. vbi de Papiniano & Petronio iuſſu Caracalli occiſis; *Tractaq; ſunt* (ait) *eorum per plateam cadauera ſine aliqua humanitatis reuerentia.* Idem auctor in Adriano pag. 64. & 65. *De militum etiam ætatibus iudicabat ne quis aut minor quam virtus poſceret aut maior quam pateretur humanitas, in caſtris contra morem veterem verſaretur.* Seneca lib. 1. de Tranquillit. vitæ cap. 15. fol. 832. *Alienis malis torqueri, æterna miſeria eſt: alienis delectari malis, voluptas inhumana, ſicut illa inutilis humanitas, flere quia aliquis filium ſuum efferat & frõtem ſuam fingere* Idem Epiſt. 86. fol 446. *Humanitas vetat ſuperbum eſſe* &c. Vt *humanitas*, ita & è contrario *inhumanitas* dicitur ab eodẽ Seneca epiſt. 100. lib. 16. fol. 524. *Quid nunc ex duritia ſuadeo* &c. *Inhumanitas eſt iſta non virtus* &c. Cicero Philipp. XI. pag. 481 *Niſi denique naturæ & humanitati inuentus eſſet inimicus.* Et pro Quintio, pag. 18. *Hæc in homines alieniſſimos viri boni faciunt, & hominum exiſtimationis & communis humanitatis cauſa.* Et ſub finem pag. 36. *Aliquam ſi non*

propinquitatis aut ætatis ſuæ, ſi non hominis at humanitatis rationem habeat. Negotium gerere humanitatis merito dicitur, qui mortuum ſepelit. Nam qui cadauer aut reliquias alicuius ſepulturæ tradit memoria humanæ conditionis id facit L. *quidam in ſuo*, 27. D. *de conditio. inſtit.* Seneca pag. 325. vbi de luctu; *Sæpe ſaluo ſapientes* &c. *& obliuiſci quidem ſuorum, ac memoriã cum corporibus efferre* &c. *inhumani eſt animi.* & contra ius φιλανθρωπίας. Quintilianus in Ægro redempto, Declamat. 5. fol. 66 *Hinc & ille venit affectus, quod ignotis cadaueribus humum congerimus, & inſepultum quodlibet corpus nulla feſtinatio tã vapida tranſcurrit, vt non quantulocumque veneretur aggeſtu,* id eſt, lapidet. Idem auctor verbo, *humanitatis* vſus eſt in Declamat. 6. Corporis proiecti, fol. 82. *Conuenerunt etiam alieni parentes, totum in ſpectaculum populus effuſus eſt, & ignoto quoque corpori publica humanitas quaſi quaſdam fecit exequias.* Et paulo poſt; *Non ſepelis? Vide quæſo ne dum litigas, arenam fluctus aggerat, iniiciat humum miſericors populus.* Et poſtea; *Nobis vero* (rerum natura) *exanimes genuit non ſolum miſerationem, quæ cogitationi noſtræ ſubit, ſed etiam religionem. inde ignotis quoque corporibus tranſeuntium viatorum collatitia ſepultura inde iniecta ab alienis.* Seneca lib. 5. de Benefic. cap. 20. *Patrem alicuius in ſolitudine exanimem inueni, corpus eius ſepeliui* &c. *præſtiti patri eius, quod ipſe præſtare voluiſſet, nec non & debuiſſet. Hoc tamen ita beneficium eſt, ſi non miſericordiæ & humanitati dedi, vt quodlibet cadauer abſcõderem, ſed ſi corpus agnoui, ſi filio tunc hoc præſtare me cogitaui. At ſi terram ignoto mortuo inieci, nullum in hoc habeo huius officii debitorem in publicum humanus.* Lactantius cap. 12. lib. 6. Inſtitut. *Et quamuis in homine ignoto neceſſariorum ſepulturam nulli negandam munus implebimus, in quorum locum quia deſunt ſuccedat humanitas, & vbicumque homo deſiderabitur, ibi exigi officium noſtrum putabimus. In quo autem magis iuſtitiæ ratio cõſiſtit, quam in eo, vt quod præſtamus noſtris per affectum, aliis præſtemus per humanitatem, quæ eſt multo certior iuſtiorq;* &c. Iuſtinus lib. XI.

Eiuſq;

Eiuſq; mortem illachrimatum Alexandrum, benigne proſecutum, idq; eum non moris ſed humanitatis cauſa feciſſe.

v.14. *imprudens arena componet*] id eſt, ſepeliet. Virgil. lib.1. Æneid.

Ante diem clauſo componet veſper Olympo.

Vide Turneb. lib.18. c.14.

Pag.155. v.1. *iuuenes carmen*] V. Cod. *nimirũ carmen.*

v.3. *ſenſumq; teneriorem*] Samb. *teneriore*: vet. meus *teneriorem*, vt in textu.

v.9. *Odi profanum*] Horatius Od.1. lib.3.

v.26. *aut verſum timuerunt*] Legen. *aut viſam t.* N. Faber.

Pag.156. v.17. *Iam peragrabantur*] Fort. *perarabantur.* ſic Virgil.—— *Æquor arandum.* Delbenius.

v.22. *Aespyreum*] Scal. *Aſſyria concham.* Turneb. lib. 4. cap.19. *Ac ſeſe pictum.* Fr. *Ac ſepiretron.*

Pag.157. v.12. *Quare ſe natam non inuenit*] Vincent. in Specul. doctrin. lib.4. cap. CXX. ſub tit. de naturalibus deſideriis ſecundum philoſophos;

Quærit ſe natura nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractiq; nerui in corpore greſſus.

v.13. *enerui corpore greſſus*] apud Vinc. *nerui ſerpere g.*

v.15. *virum quærit*] Vincent. *viri quærunt.*

v.24. *Ingenioſa gula eſt*] Martialis —— *res eſt ingenioſa gula.*

Pag.158. v.3. *emptiq; Quirites*] Fort. *emptuſq; Quirites*, vt ſit nominatiuus, locus à Sergio fortaſſe intellectus.

v.4. *ſuffragia vertunt*] Vincen. lib. xx. cap. xxv. vertit.

v.5. *curia patrum*] apud eundem legitur, *premus.*

v.8. *corrupta iacebat*] idem, *iacebit.*

Pag.160. v.7. *iam montibus auſtrius*] al. *hauſtis.* Delben. *auctis.*

verſ.8. *Antra gemunt*] ſub mole ſcilicet & pondere montium.

Pag.161. v.1. *deſtruet iſtas*] *diſtruat*, vt in vet. cod.

v.12. *Porthmeus*] Sic reſtituit Bapt. Pius Annotat. poſter. cap. 48. ex quo loco apparet Baptiſtam Pium

vidiſſe plura Petronii fragmenta. Scaliger *Proreus*, Πρωρεὺς.

v.15. *ſatiare ruina*] Horat. Od. 2. *Heu nimis longo ſatiare ludo.*

v.24. *Deformis titubans*] Leg. *Titan.* ſic Delbenius etiam coniecit legend.

v.vlt. *rupta tonabant*] Legi poſſe videtur Delbenio.

——iam rupta tenebant

Verticibus laſſis montes iuga——

Pag.163. v.4. *dum Rhenum*] ſcrib. *Renum* ſine h. vt eſt in vet. cod.

Pag.170. v.5. *ſemper expectant*] vet. cod. *ſuper.* ſed puto leg. *ſemper.*

Pag.171. v.22. *vt platea noua*] Turneb. lib.26. Aduerſar. cap.64. *in platanona*, id eſt, vbi platani creſcunt, vt apud Sidonium lib.8. ep 9.

Myrtos & platanona peruagatus.

Pag.174. v.8. *nec ſine cauſa balieno nece am.* Leg. *nec ſine cauſa Polianum Circe am.* Turneb. Aduerſar. lib. 26. cap.6.

Pag.177. v.1. *ſine neruis poſſe ire*] Bapt. Pius lib. 4. Cōmentar. in Lucretium circa fin. fol. 124. citat hunc Petronii Arbitri locum; *ſine neruis aiunt ſtare nil poteſſe.* quo loco idem Pius quoſdam legere *venis* teſtatur, vt ſit ſenſus, quæ voluptas in venarum interiori fomite bacchabatur.

v.vlt. *Olienos Circe*] fort. *Polianus* vel *Polianos*, vt ex ſupraſcripta Turnebi emendatione.

Pag.178. v.15. *moram corporis*] Infra; *ætatiſque longa moram* ſupra; *Ignis an fluctus an mora conſumat corpus, nihil intereſt.*

Pag.181 v.14. *catomoligare*] vide Turnebum in Iuuenale.

v.16. *quaſſitarias*] fort *quæſitarias. Quæſitaria*, μεταίτης & ἐπαίτης, mendica, a quærendo, vt rogator à rogando.

Pag.182. v.26. *apodixin defunctoriam*] id eſt, remiſſionem ſenilis ætatis, vt explicat Cuiacius lib.10. Cod. tit.22.

tit. 22. de apochis publicis. In Paſſione S. Georgij; *O apodixen carminum, ô inlecebra maleficiorum tuorum.* vbi *apodoxis* videtur accipi pro liberatione, vt puto, Gallice, *ô la belle deliurance* : aut pro oſtentatione, Gallice, *ô la belle monſtre, la belle parade.*

Pag. 184. verſ. 22 *Septifluus*] Turneb. lib. 26. Aduerſar. cap. 6. legit, *Veſtifluus*. vt apud Auſonium *Veſtifluus Ser.*

Pag. 187. v. 1. *Quicquid in orbe vides*] Lambinus pagina 285.

Pag. 189. v. 12 *Battiadæ veteris*] Leg. *Bat. vatis viuendo br. æuo. Battiades*, id eſt, Callimachus, videtur de Aruſpicina ſcripſiſſe ſecundum Fulgent lib. 3. Mytholog. in fab. Orphei. quin & idem Fulgent. Battiadem in Paredris citat, in principio Expoſitionis Virgil. continent. Hecaleſia autem ſcripſiſſe refert Plutarchus. *Battiades* vero à Batto nomen deflectit.

Pag. 190. v. 27. *paneq; fluentes*] Legend. *ſanieque.*

Pag. 193. v. 9. *Quiſquis habet nummos*] Vincentius lib. XX cap. XXV. Specul.

ibid. *nauiget*] Vincent *nauigat.*

verſic. 10. *temperet*] Vincent. *temperat.* Et poſtea toto verſu.

Carmina componit declamat concrepat omneis.

v. 15. *Paret non paret*] Vide Feſtum in verbo *parret*, expreſſe.

v. 18. *Multa loquor quiduis*] Vincent.

Parua loquor, quoduis nummos præbentibus opto.

v. 19. *Et veniet*] Vincent. *Eueniet* : & recte. vide Henricum Stephanum in fragm. Comicorum Græcorum, qui verſum Græcum adducit, à quo videtur Petronij Carmen deſumptum. & tamen Henric. *Et veniet* male retinuit, cum verſus Græcus *Eueniet* legat.

v. 21. *Camellam*] Ouidius lib. 4. Faſtorum circa fin.

Dum licet appoſita veluti cratere camella
Lac niueum potes purpureamq; ſapam.

Gellius lib. 16. cap. 7. *camellam* vſurpat vbi vulgo male *camelliam*. An legend. eſt, *ſcamellam*? de quo verbo conſule Briſſonium, quod reperitur in libro Adelardi de Vir-

de Virginitate, quem mihi oſtendit, & poſtea vidi in Bibliotheca Nauarræ.

Pag. 201. v. 5. *Petauij*] Leg. *Petelini*, de quibus Frontinus lib. 4. Stratagem. cap. 5. Athenæ. Dipnoſophiſt. libro 12.

verſ. 15. *Albutia*] Meminit *Albucillæ* multorum amoribus famoſæ Cor. Tacitus libro 5. quæ & ea fortaſſe fuerit, de qua Fulgentius lib. 1. Mytholog. in præfatione ſcribit Petronium Arbitrum carmen amatorium luſiſſe.

v. 21. *Maſſilienſes quotiens peſtilentia*] ex Seruio Honorato ad verſum lib. 3 Æneid. *Auri ſacra fames.*

P. 202. v. 1. *& ſic proiciebatur*] puto leg. *proſiciebatur*, id eſt, ſacrificabatur & immolabatur, & in partes diſſecabatur, a verbo *proſicior*, *proſiceris*, cuius actiuum eſt *proſicio*, *cis*, quod in *porricio*, *poſſicio*, *prolicio*, perperam & corrupte mutatum paſſim apud bonos auctores reperitur. Eſt autem verbum antiquum ſacrificantibus ſolemne, vt docet Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 2. apud quem vulgo male *porrici* legitur. In Vet. *Exta proſicarier atque ea aſpicere.* leg. *ſpicere*, veteri itidem verbo. Idem Macrob. lib. 7. cap. 12. *Hoc & in Ponto fieri videmus, in quo fruſta quædam & (vt ita dixerim) proſicia gelida feruntur contracta de fluuialium vel paluſtrium vndarum multitudine.*

Pag. 203. v. 11. *Memphitides puellæ*] Ex Terentiano Mauro de verſibus extremo.

verſ. 19. *Balneatricem*] ex Seruio ad verſum lib. 12. Æneid. *Auctor ego audenti:* vbi tamen videntur deſiderari Petronii verba. Conſulendi libri manuſcripti Memmii, Tilii, Loiſelli & aliorum.

v. 22. *Anus recocta vino*] Ex Diomede lib. 3.

verſ. 26. *Inuerunt ſegetes*] & hunc verſum videtur Terentius indicare eſſe Petronii.

Pag. 204. v. 1. *Triplici*] ex eodem Terentiano. quanquam horum verſuum nonnullos Varronis eſſe Terentiani interpres quodam Auguſtini loco innuere videtur.

v. 6.

v.6.*Non bene olet*] ex Hieronymo in Epiſtola ad Demetriadem de Virginitate ſeruanda. Qui verſiculus apud Martialem quoque reperitur lib. 2. epigrammate 12. Sed & multa Petronius & Martialis habent inter ſe communia, vt illud; *Ingenioſa gula eſt*. & de cæna Trimalchionis, cui apud Martialem lib. 3. epigr. 4. Malchionis cœna prope eſt eadem. Adde Cæl. Rhodiginum lib.7.cap.27.

v.11. *Cui vultus iecur vltimum*] ex Fulgentio Mytholog. lib. 2. in fab. de Prometheo. vet. cod. *iecor intimum*, quod probo.

v.12. *Et pectus trahit*] vetus codex. Horatius; *Et quarit pectus*.

v.13. *tepidi vocant poetæ*] ita vet. cod. P. Pithœus *lepidi*, Scal. *timidi*. Baptiſta Pius in Comment. legit *tepidi*, & exponit; inſuaues, inſipidos, non inflammanter, ardenter, lacertoſe, nec omnibus neruis rei ſcopum attingentes. Putean. *trepidi*. ſed *lepidi* ex Pithœi coniectura legendum videtur.

v.19 *In aumatium*] ſic Fulgentius: quanquam in vno v. cod. manuſcripto legatur, *In naumatium*. an ναυμάχιον? in altero. *omacium*. Forte, ναυμάτιον. vnde ναυματο-δία, aprica, Arrianus lib.8.

verſi.21. *Obtorto valgiter labello*] vulgo apud Fulgentium, *Abroſa valgia labello*. ſed in vet. cod. & vet. Gloſſario legitur, *Obtorto valgiter labello*. alias, *Abroſo valgiter lauello*, in impr. cod. quibuſdam.

Pag. 205. v. 8. *Nam centum vernales me allucita moleſtabant*] Fulgentius in Expoſitione ſermonum antiquorum, in verbo *Hallucinari*. vulgo, *centum venales*. in vet. cod. *contum vernali me allucite moleſtabant*. in altero, *comptum me vernali alicite mol. Allucere, iactare. Allucinare, vane ſomniare. Allucinatio, lucis alienatio. Allucinaria, vana ſomniaria. Allucita, ſomniatores*. Vide Papiam, ex quo hæc ſumpſimus.

verſ. 13. *Totum Regum manubia penes fugitiuū reſtiterant*] in vet. cod. manuſcripto Fulgentii, *Tot regum manuuies penes fugitiuum*. ſed altera manu poſtea *reperta* omen-

emendatum eſt. in altero v. cod. etiam legitur manubies, non *manubiæ*, vt in excuſſis.

v.16. *Satis conſtaret eos*] ex Gloſſario S. Dionyſij.

v.17. *Cryptam Neapolitanam*] vide Eraſmum in Adag. Cœl. Rhodiginum, & Henricum Stephanum in Apolog. vbi *Cryptam* explicat.

verſ. 19. *Petauroque iubente modo ſuperior*] Gloſſar. S. Dionyſij; *Petaurus genus ludi. Petronius*, &c.

verſ. 21. *Affer nobis alabaſtrum*] Ambroſius Calepinus in dictione COSMVS, *qui nobilis vnguentarius Romæ fuit. hinc*, inquit, *Coſmianum vnguentum. Petronius*, &c.

Pag. 206. v. 4 *praeſſe cupit*] ſub nomine *Plauti* adducitur a Iacobo Magni in Sopholog. pag 74. vbi reſtituendum videtur *Petronius*.

v. 12. *tenuem formauimus orſum*] id eſt, initium.

v. 14. *Mille ſaporatam*] Dionyſius Halicarnaſſeus.

Pag. 207. v. 6. *Primus in orbe Deos*] ex Fulgentio Mytholog. lib. 5. vbi habet V. C. *in vrbe*. Habetur hoc hemiſtichium & apud Statium lib. 3. Thebaid. ad quem verſum eius interpres Cœlius Firmianus Lactantius Placidus ſcribit; *Negat Deos vlla alia re celebrari, niſi timore mortalium, vt Lucanus; Quæ finxere, timent. & Petronius Arbiter iſtum ſecutus;*

Primus in orbe Deos fecit timor——

Puto autem ex Fulgentij riuulo Lactantium ſiue Luctatium ſumpſiſſe, non ex ipſo Petronij fonte, quem numquam fortaſſe viderat. Nam & illic Mintanorem Muſicum citat iiſdem omnino verbis atque Fulgentius, vt Luctatius Petronium poſt Statium fuiſſe affirmare non poſſit, ſed potius coniecerit neotericum auctorem Petronium eſſe, quippe à Fulgentio citatum. Certe Lucanus & Petronius σύγχρονοι, fuerunt, imperante Nerone; Statius autem longe poſt vixit, temporibus nimirum Domitiani. itaque omnino fallitur Luctatius, qui Statio facit poſteriorem Petronium, cum fieri potuerit, vt illi inferior tempore hunc ſecutus ſit, & verſum ab eo ſumpſerit. Lilius Giraldus Dialog. 3. de Latinis Poetis de Petronio ſcribit, ſed

quo

quo tempore vixerit non habet compertum. *In Quintiliani,* ait, *enarrationibus litteratores quidam eum ante Quintilianum floruiſſe ſuſpicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio poſteriorem,*&c. Sciendum, qui ſint illi literatores, an veteres an neoterici: deinde reprehendendus Gyraldus, qui non bene examinauerit Statii interpretem, quod ex Fulgentio hæc ſumpſerit, vti dictum.

Pag 209.v... *Sic commiſſa ferens*] Fulgentius Mytholog. lib. 3. in fab. de Apolline & Marſia. Quos verſus mutuatus eſt Petronius ab Ouidio lib. 2. Metamorphoſ. vbi dedecus ſtolidi Iudicis Midæ deſcribit.

Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit, & vt primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam: leni nam motus ab Auſtro
Obruta verba refert dominique coarguit aures.

Porro vet. cod. pro *ferens*, habet *verens*, & pro *miniſter*, *magiſter*.

Pag. 212. v. 13. *Heret detritus*] Virg. lib. 2. Æneid.

v. 17. *& ſcuta latentia*] Virg. lib. 3. Æn. id eſt, late patentia. vide quæ notauit noſter S.G.

v. 19. *torua*] ſic emendaui, cum eſſet *curua* ſcriptum.

v. ibid. *latebat*] R. *latebant*, id eſt, late patebant.

Pag. 213. v. 2. *Catillata geris*] Fabius Planciades Fulgentius in Expoſitione ſermonum antiquorum, in verbo, CATILLARE, citat Propertium,

Catillata geris vadimonia publicum proſtibulum.

ſic enim in omnibus excuſſis. forte pro *Propertius* ſubſtituetur Petronius non male, vt & Scaligero viſum. nam Petronium & alibi in ſuis libris ſæpiſſime laudat. Quanquam in vet. cod. manuſcripto legitur; *Propicius*

Catillata geris ſua dominica publicam proſtibulum.

poſt *publicam* in *publicum* mutatum eſt: ſic forte ſcriptum erat *Propicius*, quod poſtea altera manu mutatum eſt in *Propertius*. in altero vet. cod. legitur, *Propartius.*

v. 5. *Diuidias mentis*] ſic apud eundem Fulgentium in verbo DIVIDIÆ citatur Propertius. vbi etiam for-

taſſe pro *Propertius* leg. *Petronius* (quomodo idem Scaliger non male indicauit) quod altera quoque manu in *Propertium* commutatum eſſe facile apparet. Certe hi duo verſus Petronium red olere non nobis tantum; ſed & aliis viris ſagaciſſimis videntur. Porro apud Fulgent. legitur; *Diuidias dixerunt triſtitiam.* In vet. Lexico; *Diuidia, diſcordia, bellona.* Et; *Diuidioſus, qui per ſuam diſcordiam alios diuidit.*

v. 10. EXSCIVS) apud Fulgentiũ in Expoſitione Virgilianæ continentiæ moral. ſecundum Philoſophos, legitur, *Petronius in Euſcio.* vbi alias in vno vet. cod. *Euſcion.* in altero *Euſtion.* fort. Εὐσκιῳ. Et ſubiicit Fulgentius; *Ergo tunc iurgij calumnia diſcitur, & venalis lingua in alienis negotiis exercetur, dum ſtudij doctrina profecerit, ſicut in aduocatis nunc vſq; conſpicitur.* Quæ verba, inquam, ſunt Fulgentii, non (vt quidã putarunt) Petronii.

v. 22. *Quid eſt, Iudices, dolus*] ex Iſido. lib. 5. Etymol. c. 26. de Criminibus in lege conſtitutis: *Doloſus, inſidioſus vel malignus, ab eo quod deludit: aliud enim agit, & aliud ſimulat Petronius aliter exiſtimat dicens: Quid eſt, Iudices, dolus? nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.* Idem cap. 27. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo quod deludat. Aliud enim agit,* &c.

P. 214. v. 6. *Quiritem*] Sergius in Editionem II. Donati; *Item Quirites dicit numero tantũ plurali: ſed legimus apud Horatium, hunc* * *Quiritem. vetus nominatiuus hic Quiris. Item idem Horatius; Quis te redonauit Quiritem Dis patriis? cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius.* Hunc putant quidam Grammaticum, quem citat Sergius. quod & facile crediderim, cum inueniam in vet. libro Petronium citatum in explicatione vocabuli *Claſſicum*, vbi ſic habetur;

v. 11. *Claſſicum dicitur ex Vegetio de Re militari lib, II. quod buccinatores per cornu dent. quod inſigne videtur imperii, quia claſſicum canit Imperatore præſente, vel cum in militem capitaliter animaduertitur: & claſſica, auctore Petronio à calando, id eſt, vocando ſunt dicta.*

IOAN-

IOANNIS TORNÆSII LVGDVNENSIS

VARIARVM LECTIONVM Libellus

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON.

Io. Torneſius D. Lebeo IC. S.

ANNO ſuperiori, cum per aliquot menſes hìc ſubſiſteres, & me ſemel atque iterum Petronium, quem typis iam tum deſtinabam, legere atque relegere ſummo ſtudio videres, quæ tua facilitas humaniſſima eſt, haud grauate me occupatiſſimum in eo negotio, & de illo te officio rogantem, adiuuiſti in conferendo eius Satyrico cum ſex exemplaribus, quæ tum ad manum fuerunt. Horum primarium & vetuſtiſſimum in membranis deſcriptum nactus ſum à * clariſſimo viro, cui nos, & quotquot Muſas, Muſarumve filios & alumnos in honore habent, tantum debemus, quantum vix dici poteſt. Alterum, quod imitandum meis operis tradidi, fuit * hominis doctiſſimi, & amicitia mihi coniunctiſſimi, cuius vigiliis ſi nos aliquando fruemur, innoteſcet eius ſingulare iudicium ac doctrina, præſertim ſi quæ in Plinium ac Theophraſtum incredibili diligentia commentatus eſt, in lucem exire patiatur. Tertium fuit Antuerpienſe, quod Sambucus publico donauit. Quartum, editio Pariſienſis iam olim vulgata. Ad me illam quidem miſit inſignis huius ætatis * Iuriſconſultus, quem ob eximiam erga me beneuolentiam diligo, & ob raram omnium ſcientiarum cognitionem, veneror. Cætera, fragmenta fuerunt. Meum quoque laborem valde leuarunt Ioſephi Scaligeri Catalecta, viri proculdubio eruditione præſtantiſſimi, à quo præclara multa ſperamus, vel ingeniis fœliciſſimis nondum comperta, quamuis ampliſſimam iam gloriam conſecutus ſit ob ea perſpicaciſſimi iudicii ſui monumenta, quæ diutius latere noluit,

* *Iacobus Cuiacius IC.*
* *Iacobus Dalecampius Medicus.*
* *Franciſcus Roardus IC.*

Vſum etiam me fragmentis veterum Poetarum ingenue profiteor quæ collegit Henricus Stephanus, typographorum noſtri temporis citra controuerſiam & inuidiam princeps. Cæterum, prioribus huius Satyræ foliis iam formis excuſſis, priuſquam obtinuiſſem exemplar, cuius primo loco ſupra mentionem feci, gnauiter illud conferendum putaui cum iis, quæ iam expreſſa fuerant: & quæ nobis prætermiſſa digna viſa ſunt oculis ſtudioſorum, in calce libri indicanda & adnotanda cenſui: & nequid deſideraretur, quod induſtria fideſque mea præſtare poſſet, quæ in Catalectis Ioſephi Scaligeri legi præter ea, quæ habebantur in noſtris exemplaribus, ea proximo folio exhibui. Cum autem maxime cuperem noſtram editionem alicuius nomine patrocinioque tutam prodire, te vnum elegi, cui dicarem: haud totam quidem: nam ea tui iuris pars eſt, in qua caſtiganda & purganda, operam ſedulo nauaſti: ſed reliquum illud, quod mihi vindicare non immerito liceret, ob moleſtiſſimam operam, quam in eo reſtituendo & emaculando ſuſcepi ac pertuli. Hoc ergo qualecumque eſt tibi nuncupo, & vt ab amico hilari fronte accipias, obnixe precor. Vale. Lugduni, a.d. 11. Kal. Maij, Anno 1575.

Pag. 47. v. 10. *Nunc & rerum tumore*] al. *verborum tumore*.

Pag. 84. v. 1. *ſed tyrannos*] MS. *& tyrannos*.

verſ. 18. *quibus deberent loqui*] MS. *quibus loqui debemus*.

verſ. 23. *certe neque Platona*] al. *certum eſt*. MS. deeſt *certe*.

Pag. 49. v. 3. *ex Aſia commigrauit*] MS. *emigrauit*.

v. 11 *ad ſenectutem*] MS. *vſque ad ſen*.

v. 21 *arte ſecreta*] al. *artis ſecreto*.

Pag. 50. v. 4. *quod petunt: ſic eloquentia magiſter niſi,*] MS. *petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint: ſic eloquentiæ magiſtri tanquam piſcator, qui niſi eam*, &c.

v. 1 *in forum propellunt*] MS. *impellunt*.

v. 18. *& ſtudioſi*] MS. *vt ſtudioſi*.

Pag. 51.

Pag.51.v.3.*ſtudium Lucilliana*]vet.cod.Pitthæi,*ſchedium Luc.*

v.6.*amat effectus*] al.*ambit.* Stephan.*ardet.*

v.7.*prius more*]M S.*mera.* Turneb. *morem.*

v.8.*polleat exacta*]M S.*palleat.* Turn.*pellat.*

v.10.*impotentium*]Turneb.*nepotentium.*

v.11.*Nec perditus addictus*] Stephan. *Nec in popinis abditus.*

v.13.*redemptus*]M S.*redimitus.*

ibid.*hiſtrionia addictus*] M S. *hiſtrioni.* Turn.*hiſtrionis.* al.*redemptus hiſtrioniue add.*

v.14.*armigera*] M S.*crinigera.*

verſ.18 *Mox & Socratico plenus grege mittat habenas*] Stephan.*Socraticum:plenasq; immittat hab.*

v.26.*memoranda*] Stephan.*memorata.*

Pag.52.v.3.*Cum hunc diligentius aud.*al.*Cum hac dil.*

Pag 55.v.1.*video quoſdam inter viculos,*] v.c. Pitth. *inter titulos* al.*vitulos* al.*puellulos.* fortaſſis *titulos*, vt tabernarium meretriciarum inſcriptiones intelligat.

v.2.*nudasq; meretrices*]al.*vdasq;.*

v.21.*me perduxit*]M S.*produxit.*

Pag.54.v.14.*aucucurrit*]M S.*accucurrit.*

v.21.*ne ſpiritus*]al.*nec ſp.*

Pag.55.v.3.*ſubduxiſti te,inquam*] M S. *inquit.*

v.5.*Quid ergo homo*] al. *Quid ego.*

v.17.*priuatis quaſtionibus*] M S. *quaſtibus.*

pag.56.v.10.*ad inuidiam fœlicibus*] al.*feruentibus.* al. *frequentibus.*

pag.57.v.7.*ſplendida veſtis*] M S.*ſplendor veſt.*

v.10.*at conſiderare pallium*] M S.*ac diligentius conſid. pallium.*

v.15.*aliquo motu*] M S.*metu.*

v.23.*nec futura quidem*]M S.*n furtiua q.*

pag.58.v.8.*quia non tantum prædam*] M S.*n t. quia pr.*

v.12.*alienam rem reddere*]M S *rem domino red.*

v.15.*Quid faciant leges*]M S.*q. faciunt l.*

v.16.*vincere nulla poteſt*] M S.*v. nuda p.*

v.17.*trad.temp.cara*]al.*cena.*

v.18.*vendere verba ſolent*] Steph. *verba ſolent emere.*

v.19.*Ergo iudicium*] al. *Iam nunc iud.*

v.20.*eques in cauſa*] MS. *in cera.*

Pag.59.v.1.*dipondium ſicel*] al. *cicer.* ſed magis placet *ſicel.* vide Cuiacium lib. 12. Obſeruat. cap.40. An leg. *dip. ac ſicilium, quibus lupinos deſtin. mer ni ad m. erat. Itaque, ne interim præda diſcederet, vel minoris pall. add.?* ita habent qq. codd.

v.20.*ridebant inuidiam*] al. *inſcitiam.*

Pag.60.v.8.*lõge aliud quæri*] al *quæri, quod in vtraq.*

v.12 *aliquando & cauſas ag.*] al. *alioqui* &c.

Pag.61.v.2.*calumniantium*] al. *criminantium.*

v.10.*non ſatis audaci ſtrepitu*] *non* videtur abundare.

v. vlt. *aſſentationem*] al. *aſſenſionem.* al. *aſſentionem.*

Pag.62.v.8.*inter ſe vſq. ad artic.* MS. *interitus in artic.*

v.11. *& anteceſſura*] MS. *etiam antec.*

Pag.63.v 7.*Protendo igitur*] MS. *Obtendo iugiter.*

v.26.*temptata manu*] al *temperata m.* al. *tentante m.*

Pag.64.v.1.*annuiſſetis*] MS. *admiſſetis.*

v.8.*iurgia flectit*] al. *nectit.*

v.22 *Vt hæc dixi Quartilla*] malim, *Quadrantilla*, vt apud Quintilianum *Quadrantaria*, quæ ob quadrantem ſui copiam faceret.

Pag.65.v.3.*virilis ſexus eſſet. Et præcincti*] al. *eſſet, quod illis auxiliaretur. Et.*

v.12 *cœpit abducere*] al. *obducere.*

v.16.*torti adire*] al. *tenti perire.*

v.22.*alienis intereſſe ſecr.*] MS. *peric. eſſe alienis interuenire ſecr.* ita & q. ed. l.

v.24 *de ſinu*] al. *de ſura.*

Pag.66.v.13.*& huic Pſiche*] MS. *& hinc P.*

v.19.*gauſapia*] al *gauſapina.*

v.20.*extortis*] al. *extectis.*

v.22.*ballenatam*] al *belluatam.* al. *venenatam.* Quid ſi *balenatam*, è balenæ ſetis confectam: quales in Gallia & Batauia geſtari ſolent à nobilibus fœminis equo vectis; *Venenatum*, φαρμακώδη. Noricis *Belenus*, Deus. Pithœus cap.4.lib.1.

Pag.67.v.3.*Iamq; igitur*] al.*Vtrumq; ig.*

v.4.*cenatoria*] al.*cenacula.*

v.19.*ſopitionibus)* al.*ſcriptionibus ſopiti.*

Pag.68.v.15.*cœperunt.* * *Iam & Triclin.)* Non eſt aſteriſcus in v.c.

v.vlt.*eiuſmodi carmen)* MS.*carmina.*

Pag.69.v.4. *Deliaci)* Spadones: nam capones Deliaci manu caſtrabantur. Scalig. in Varron.

v.10.*ſudantes acacia)* al.*ſudantis.*

v.11.*tantum erat creta)* al.*t.e porriginis.*

v.16.*Embaſicœtam)* cinædum. *Embaſicœtam*, Ἐμβασικοίτην.

v.19.*non intellexeras)* M S.*non intelligis.*

v.21.*contubernali meo)* M S.*cont. modo mel.*

Pag.70.v.8. *Mox manum dimiſit)* al. *demiſit.* M S.*m. etiam demiſit.*

v.9.*pertracto)* al. *pertractato.*

v.10.*tam rudi hoc)* al.*tum rudi hac.*

v.17.*Panichidis)* al. *Pannychidis.* al. *Pannichis.*

v.20.*& quia)* al. *& qua.*

Pag.72.v.1.*deductam)* al.*diductam.*

v.7.*Obiter labra)* al. *valgiter lab.*

v.16.*pila ſparſiua)* quam in ludentium iuuenum turbam ſpargeret & mitteret.

v.24.*luxu expellente vibrabant)* al. *luſu expellentes vibrabantur.*

v.vlt.*Trimalcio)* *Trimalcio* videtur dictus, quaſi τρὶς μαλακός.

Pag.73.v.2.*ludenti ſupp.)* al. *iubenti.*

v.3.*Exonerata illa veſica)* M S.*ex. ille v.*

v.6.*excipere.* * *Itaque)* non eſt nota in v.c.

v.16.*Chiramaxio)* geſtatoria ſella.

v.23.*cum Agamemnone)* Trimalcione regio faſtu incedente.

Pag.74.v.12. *Venalitium titulis pictum)* Cataſtorum grex cum titulis, cuius regionis, ætatis, artis, pretii, eſſent.

v.14.*ducente tenia)* al.*tania.*

Pag.75.v.1.*& pixis aurea*] ſcrib.*pyxis.* Sueton. Neron. *Barbam primam poſuit, conditamque in auream pyxidem*, &c.

v.4.*in medica*] al.*media*, id eſt, porticu.

v.7.*procurſator rationis accip.*] Pitth. *procurator rationes*, &c.

v.8.*in poſtibus triclinii faſces erant*] ad terrorem & ſupplicium ſeruorum.

v.13. TRIMALCIONI VIRO] Pitth. VI. VIRO.

Pag.76.v.13.*ſed iam ſemel lota*] al *ſ. tantum ſ.* nempe, non dibapha.

ibid. *Quid ergo eſt?*] Pitth. *Quicquid ergo eſt, dono v.*

v.25.*paronicia*] al.*paronychia*, ſordes vnguibus adhæreſcentes, non ſubliu[illegible]m, aut reduuias.

Pag.77.v.4.*acido cantu*] leg. *arido*, quod aſſa voce caneretur.

verſ.10.*cui locus nouo more primus*] priſco enim more ὁ τῆς τρίτης πρῶτος μάλιστα τοῦ ἑστιῶντός ἐστιν. Plutarch. à Συμποσ. γ'.

v.11.*promulſi dari*] fort.*promulſide danda.*

v.12.*biſaccio*] fort. *Byſantio*, aut *gemino ſacco.*

verſ.19.*trimatula*] al.*tomacula*; al.*trimetalla*, ex ære, auro, argento, qua mixtura fit orichalcum. Lege, *trimetalla feruentia ſupra craticulam argenteam poſita. Trimetalla* alii malunt vaſa Corinthia, ſic dicta ab eorum trium metallorum confuſione, de qua Muretus cap.5. lib.3. Var.lect.

Pag.78.v.13.*vt deinde*] al. *& deinde.*

v.15.*abſentius*] al.*diutius abſens.*

verſ.20. *omnem delicatiſſimam*] al. *omnino del.* al. *omnium del.*

Pag.79.v.1.*incumbunt oua*] al.*incubant.*

v.3.*ſcrutari paleam*] in qua oua iacebant abdita.

v.8.*temptemus tamen*] al.*t. igitur.*

v.18.*piperatio*] M S.*piperato.*

ibid. *vitelio*] pro, *vitello.*

v.26.*parapſis*] etiam *parapſis* in v.c. legitur.

Pag.80.v.6.*Equum, i. Mars am.*] al. *Æquum.*

verſ.8.

verſ.8. *Obiter ei pradiſſum ſerui*] al. *Obiter & per diſceſſum ſ.*

v.10. *ſua frequentia*] al. *ſublata freq.*

v.12 *gipſata*] hoc eſt, gipſo litæ Porphyrio in Od. 20. Horatij lib.1. Carm.

Pag.81. verſ.1. *Heu, heu nos miſeros, quam totus humuncio nil eſt*]

Quam fragilis tenero ſtamine vita cadit.

Hunc verſum aut alium conſimilem interponendum puto.

v.12. *bubale*] al. *bubula.*

verſ.13. *ſuper cancrum coronam*] turdorum nam cum Sol cancrum permeat, coronarum frequens vſus eſt.

v.15. *ſupervirginem, ſericulam*] nempe ſerotinam, quę Auguſto matureſcit. al. *ficedulam.* M S. *ſtericulam.*

v.17. *placenta: * ſuper ſagittarium*] * Deeſt fortaſſis, *ſuper ſcorpium*, eiuſdem nominis piſcem.

v.26 *Laſerpiciario minio*] al. *laſerpitio & minio.*

ibid. *extorquet.*] al *intorquet.*

pag 82. v.10 *ex quorum int culus, quarum pip. curr.*] al. *ex q. interulis aquatum curr.* M S. *ex q. interculis garum pip. curr.*

v.16. *methodo*] methodio, tranſitu.

v 18. *ita geſticulatus*] Pitth. *geſticulatus ita lac.*

pag.83. v.3 *imperat * Non*] deeſt aſteriſcus in v.c.

v.6 *arceſſere fabulas*] ſermonis occaſionem quærere.

v.13. *in cœlum abiit*] al. *ſubiit.*

v.14. *topanta*] al. *hierophanta.*

v.24. *memorata eſt*] deeſt *eſt* in v.c. Brit.

pag. 84. v.3. *Luxuria rictu*] al. *Luxuria & victu.* al. *ritu.*

v.4. *clauſus*] al. *excluſus.* al. *cautus.*

v.7. *grata peregrina*] al. *peregrina grata.* al. *Græca.*

verſ.8. *Crotaliſtria*] ſic verſus poſcit, nō *coralliſtria*, & melius. & apud Propertium ſic emendandum videtur lib.4. eleg.9. id eſt, ὀρχήστρις, quæ cum crotalis ſaltat. Macrob.

v.11. *tribacca*] al. *tibi bacca.*

v.12. *onerata*] al. *ornata.*

ibid. *pelagiis*) al. *patagiis*.

v.18. *Æquum eſt enim ducem nuptam*) Pitth. *Æquum eſt inducere nu.*

ibid. *ventum textilem Palam?*) al. *ventum texti Pala ?*

Pag. 86. v. 2. *gaſtrumque*) ſtirpium, arundinum, ariſtarium. Lego, *caricum*.

v. 8. *certaque lineamenta*) al. *creta, quæ lin.*

ver. 24. *curæ, Mortalis*) al. *curæ Mortales, ego*. MS. *curæ. Mortalis ego ſum, ſic per.*

Pag. 87. v. 5. *indormitauit*) M S. *indormiuit*.

v. 11. *morti ingererem*) al. *mortis ing.*

v. 25. *gladio contentus*) al *gl continuo*.

Pag. 89. v. 10. *in ſcæna mimum*) M S. *nimium*.

v. 15. *Men. etiam, aut Scolanus*) M S. *Men. etiam anteſcolanus*.

v. 25. *non iratum*) al. *num irat.*

Pag 90. v. 3. *ſolicitudinem impoſuit*) al. *ſolitudinem*.

v. 7. *ad teſſeram*) ad aleam ſorte iactam.

ibid. *venerunt*) Pitth. *venierunt*.

v. 13. *libidini ſuæ ſolum*) al. *libidinis*.

v. 19. *ſolicitudinem meam*) al. *ſolitudinem*.

v. 24. *cibis excito vires*) M S. auctior, *largioribus cibis*.

Pag. 91. ver. 10. *phocaſiati*) *phecaſiati*, Turneb. 10. Aduerſ. vlt.

v. 18. *non bibit*) al. *Nec bibit. a. neque poma*.

v. 22. *Quæ timet*) al. *Qui timet*.

verſ. 24. *Nequaquam recte*) M S. *Nunquam r. f. q. e. credit*.

v. 26. *nemo iuſiurandum ſeruat*) M S. *n. ieiunium ſ.*

Pag. 92. verſ. 10. *Semper hac in re, qui vincitur, vincit*) Deiurgio.

v. 17. *vario genere fabularum*) al. *v. g. tabularum*.

ver. 21. *cum ipſius natura certantia*) al. *cum ipſa natura cer.* M S. *cum ipſius naturæ veritate cert.*

v. 23 *monocremon*) al. *monohemeron*. al. *monochromon*.

Pag. 93. v. 3. *Naida*) M S. *Naida*.

v. 4. *Damnabat Apollo noxias manus*) quod Hyacinthum diſco interemiſſet.

v.11.*Hylari Nympha*) al. *Hylam Nympha.*

v.13.*ad interdictum Herculeum*) al. *ad interceptum Herculem.*

v.15.*& os fabula*) al. *& hos tabula.* MS. *& os fab.* quod forſan pro *omnes* ſcriptum eſt.

v.17.*recepi Lycurgo crudeliorem*] MS. auctior, *r. hoſpitem L.*

v.20.*ſenex canus*] *Eumolpus.*

v.21.*exercitati vultus*] rugoſi, auſteri.

v.25.*quos odiſſe diuites*] al. *quod od. diis.*

Pag.94.v.7.*pracingitur auro*] MS. *pr. oſtro.*

v.9.*ebrius oſtro*] MS. *eb. auro.*

v.12.*Atque inopi lingua deſertas inuocat artes*] MS. *diſertas.* Apud Henricum Stephanum ſequuntur octo verſus hic præteriti.

v.26.*leonibus doctior*] al. *latronibus d.*

Pag.95.v.2.*ſtipendio conductus*] MS. *ſt. eductus.*

Pag.98.verſ.2. *Vides tamen, inquit, non ero tui ſimilis*] MS. *Videris tamen.*

v.8.* *vſque beneficio eius*] al. *vſuſque.*

v.15.*Vtcunque is inter anhelitus*] al. *V. igitur inter.*

ibid. *ſudoreſq; tutus*] MS. *ſ. tritus.*

Pag.99.v.4. *hac tropica fecit*] MS. *h. t. inſtituit.*

v.9.*Itaque harcula*] al. *I. hercule.*

v.13.*in cacumen excelſiſſimi montis conſcendit*] MS. *in cacumine excellentiſſimi m. conſenuit.*

v.22 *are comprehendit*] MS. *a. comprehenderat.*

v.24.*auemus cognoſcere*] MS. *audemus cog.*

Pag.100.v.1.*vbi ſapientiſſima conſultiſſima via*] al. *ſapientia c. v.*

v.4 *fontem attigiſſet*] MS. *f inueniſſet?*

v.15.*Noli ergo mir.*] MS. *Nolite ergo.*

v.vlt.*præſante caſi vertices*] Stephan. *pr. ferro caſi.*

Pag.101.verſ.6.*& in verbo latens*] in equo, quem vouerant.

v.8.*hoc titulus fero*] al. *hoc penitus fero.*

v.9.*Inciſus*] al. *Intus* vel *Iuratus.* Stephan.

v.10.*mendacium*] al. *mendacii.*

v.18.

ibid.*pelagius*) al.*patagius.*

v.18.*Æquum eſt enim ducem nuptam)* Pitth. *Æquum eſt inducere nu.*

ibid.*ventum textilem Palam?)* al.*ventum texti Pala ?*

Pag.86.v.2.*gaſtrumque)* ſtirpium,arundinum, ariſtarium.Lego, *caricum.*

v.8.*certaque lineamenta*) al.*creta,quæ lin.*

ver.24.*curæ, Mortalis)* al.*curæ Mortales,ego.*MS.*curæ. Mortalis ego ſum, ſic per.*

Pag.87.v.5.*indormitauit)* M S. *indormiuit.*

v.11.*morti ingererem)* al. *mortis ing.*

v.25.*gladio contentus)* al *gl continuo.*

Pag.89.v.10.*in ſcæna mimum)* M S.*nimium.*

v.15.*Men.etiam,aut Scolanus)* M S. *Men.etiam anteſcolanus.*

v.25.*non iratum*) al.*num irat.*

Pag 90.v.3.*ſolicitudinem impoſuit*) al. *ſolitudinem.*

v.7.*ad teſſeram)* ad aleam ſorte iactam.

ibid.*venerunt*) Pitth. *venierunt.*

v.13.*libidini ſuæ ſolum*) al.*libidinis.*

v.19.*ſolicitudinem meam*) al.*ſolitudinem.*

v.24.*cibis excito vires)* M S.auctior,*largioribus cibis.*

Pag.91.ver.10.*phocaſiati) phecaſiati,* Turneb.10.Aduerſ.vlt.

v.18.*non bibit)* al.*Nec bibit.a.neque poma.*

v.22.*Quæ timet)* al.*Qui timet.*

verſ.24. *Nequaquam recte)* M S. *Nunquam r. f. q. e. credit.*

v.26.*nemo iuſiurandum ſeruat*) M S.*n.ieiunium ſ.*

Pag.92.verſ.10.*Semper hac in re, qui vincitur, vincit*) De iurgio.

v.17.*vario genere fabularum*) al.*v.g.tabularum.*

ver.21.*cum ipſius natura certantia*) al.*cum ipſa natura cer.*M S. *cum ipſius natura veritate cert.*

v.23 *monocremon)* al.*monohemeron.* al.*monochrumon.*

Pag.93.v.3. *Naida)* M S.*Naida.*

v.4.*Damnabat Apollo noxias manus)* quod Hyacinthum diſco interemiſſet.

v. 11.

v.11. *Hylari Nympha*) al. *Hylam Nympha.*

v.13. *ad interdictum Herculeum*) al. *ad interceptum Herculem.*

v.15. *& os fabula*) al. *& hos tabula.* M S. *& os fab.* quod forſan pro *omnes* ſcriptum eſt.

v.17. *recepi Lycurgo crudeliorem*] MS. auctior, *r. hoſpitem L.*

v.20. *ſenex canus*] *Eumolpus.*

v.21. *exercitati vultus*] rugoſi, auſteri.

v.25. *quos odiſſe diuites*] al. *quod od. diis.*

Pag. 94. v.7. *præcingitur auro*] MS. *pr. oſtro.*

v.9. *ebrius oſtro*] MS. *eb. auro.*

v.12. *Atque inopi lingua deſertas inuocat artes*] MS. *diſertas.* Apud Henricum Stephanum ſequuntur octo verſus hîc præteriti.

v.26. *leonibus doctior*] al. *latronibus d.*

Pag. 95. v.2. *ſtipendio conductus*] MS. *ſt. eductus.*

Pag. 98. verſ. 2. *Vides tamen, inquit, non ero tui ſimilis*] MS. *Videris tamen.*

v.8.* *vſque beneficio eius*] al. *vſuſque.*

v.15. *Vtcunque is inter anhelitus*] al. *V. igitur inter.*

ibid. *ſudoresq; tutus*] MS. *ſ. tritus.*

Pag. 99. v.4. *hæc tropica fecit*] MS. *h. t. inſtituit.*

v.9. *Itaque harcula*] al. *I. hercule.*

v.13. *in cacumen excelſiſſimi montis conſcendit*] MS. *in cacumine excellentiſſimi m. conſenuit.*

v.22. *ære comprehendit*] MS. *a. comprehenderat.*

v.24. *auemus cognoſcere*] MS. *audemus cog.*

Pag. 100. v.1. *vbi ſapientiſſima conſultiſſima via*] al. *ſapientiæ c. v.*

v.4 *fontem attigiſſet*] MS. *f inueniſſet?*

v.15. *Noli ergo mir.*] MS. *Nolite ergo.*

v. vlt. *præſante caſi vertices*] Stephan. *pr. ferro caſi.*

Pag. 101. verſ. 6. *& in verbo latent*] in equo, quem vouerant.

v.8. *hoc titulus fero*] al. *hoc penitus fero.*

v.9. *Inciſus*] al. *Intus* vel *Iuratus.* Stephan.

v.10. *mendacium*] al. *mendacii.*

v.18.

v.18. *Latuſque reſilit*] al. *Lentuſque*, vel *Telumque*.

Pag. 102. v. 18. *Infirmis auxiliator*] al. *Infirmus*.

Pag. 103. v. 3. *Commouent orbes*] id eſt, ſcuta.

v. 13. *poetam vocaret*] al. *vocarent*.

v. 26. *vt recitem*] M S. *vt recitarem*.

pag. 105. v. 5. *peregrini amoris conceſſio!*] al. *conceſſor!*

pag. 106. v. 7. *Aſcylti partem*] al. *Aſcylto parem*.

v. vlt. *laciniam faſcini*] al. *laſciuiam f.*

pag. 107. v. 17. *errore lentus*] al. *lenitus*.

verſ. 19. *Ales Phaſiacis petita Colchis, Et pictis Atagen opaca pennis*, &c.] Hi verſus in M S. ita leguntur:

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque aeria volucres pl. pal.
Quod n ſ. fac. at al. anſer
Et pictis anas renouata pennis
Plebeium. ——

pag. 108. v. 6. *in eodem ſynæcio*] al. *gynæcio*.

pag. 109. v. 22. *hemicyclo*] M S. *ſemicincio*.

pag. 110. v. 23. *mortem inimicam*] *mimicam*, legit Pitth.

pag. 111. v. 6. *iam enim faxo*] *iam iam faxo*, V. C. Brit.

v. 10. *liberum vrceolum*] al. *liber vrc.*

v. 23. *Interim lictores*] M S. *Interim & coctores*.

ibid. *mulcant*] al. *mulctant*.

pag. 112. v. 1. *ſoleis ligneis*] *ligneis* deeſt in V. C. Brit.

v. 17. *iniuriaque Eumolpi, veluti*] *iniuriamque Eumolpi, aduocationemque commendabam, ac veluti*, V. C. Brit.

pag. 115. v. 3. *tangebat.* ** *Eumolpus*] Aſteriſcus deeſt in V. C.

v. 9 *meritiſſima propoſitione*] al. *veriſſima p.*

v. 12 *excandeſcens*] al. *excandeſcis*.

v. 19. *plenus, continuo ita ſternut.* M S. *pl. ter cont.*

pag. 116. v. 7. *amplexuſque iam mihi gratum*] al. *amplexuq; i. m. gratus.* M S. *a i. mitigatum*.

v. 13. *hibernum in vad. mare.*] V. C. *hiberum*.

pag. 117. v. 3. *domefacta*] al. *manſuefacta*. al. *domita*.

v. 13 *barbis horrentibus*] al. *verbis horrentibus.* vel leg. *barba horridus*.

v.14.*Et miraris*]al.*moraris.*
v.15.*propudium*]al.*properandum.*
v.20.*in altum compono*]al.*in alutam.*
v.26.*ducit ad pabulum*]al.*mittit a.p.*
Pag.118.v.4.*vnus & ſenex*]al.*victus & ſen.*
v.7.*infra fiduciam*]al.*intra fid.poſ.*
ibid.*fraudanique anim*]al.*firmauiq;.*
v.16.*mulier lacerata*]al *lancinata.*
v.17.*quis Deus manibus meis*]al.*nauibus m.*
v.19.*exulem exciperet*]al.*exciperem.*
v.25.*laciniam duxi*]al.*traxi.*
ibid.*Et hoc,inquit,placuerat tibi*] MS. *Et h. erat, inquit, quod pl. t.*
Pag.119.v.6.*Licham*]al.*Lycam.*
v.7.*Triphænam exulem Tar.*]al.*Tr.vxorem Tar.*
v.16. *morientium,* i.pro conſortio*] al. *morientium, & proc.*
v.21.*dolum illum malum*]al.*d.vllum malo.*
Pag.120.v.3.*familia negotiantis*]al.*f.negotiatorum.*
v.4.*ad mercatum conducit*]al.*conduxit.*
Pag.121.v.1.*portibus ſe curuatis*]al.*curatis.*
v.vl *ſiderum quoque motus*]al.*ſid.quaque m.*
ibid.*Et vtcunq; imponi*]al.*Et vtique imp.*
Pag.122.verſic.5.*ſcapha gubernacula tenet*] al.*ſc.cuſtodiam t.*
Pag.123.v 14.*Aliud aliquod iter*]al.*Adhuc aliq.it.*
v.22.*Quid tu,inquit Git.*al.*Quin tu.*MS.*Quidni tu.*
Pag.124.v.2.*& non natione mendacium*] al.*& non oratione m.*
v.9.*tumore teterrimo*] al.*humore t.*
v.10.*crines calamiſtro conuertere*]al.*c c.comburere.*
v.15. *barbam peregrinatione*] al.*barbara peregrina ratione.*
Pag.125.v.4.*umbra ſupplici tegent*]al.*ſimplici.*alii, *duplici,*raſuræ & notarum.
v.18.*nauſeantis deuotione*] execratione,deteſtatione.
v.24.*Encolpion quid quæris?*]al. *Eu. quem q.*
Pag.127.v.5.*Heſiu nomine*]al *laſus omine.*

v.19.*auſpicium mihi feci*] al.*auſp. triſte f.*

Pag 28.v 14.*ancillæ quoque omnes*] al *anc.etiam o.*

v.17.*mirabili forma*] al *miſerabili.*

Pag.129.verſ.7.*corporis iudiciorumque lineamentis*] al. *Cor.faciéique li*

v.24.*Nunc inimici artibus*] *mimicis*, Pith.legit.

Pag.131.v.17.*deprecationem Lichas*] MS. auctior, *dep. ſupplicis Lichas.*

Pag.132.v.7.*amici fuerunt mei*] MS.*a.f.noſtri.*

ibid.*eò maiora*] al.*& maiora.*

Pag.133 v. 15. *fuliginea nube confudit, in odium ſe ira conu.*] al. *fuliginis confuſa redierunt, in iram ſe odium, conu.*

Pag.134.v.23.*nouaculam inſertam*] al.*no.infectam.*

v 26.*diſſimulata miſſione*] al.*d. offenſione.*

Pag. 135. v. 8. *non ſtlatarium bellum*] al.*nec ceſſaturum bellum.*

v.15.*non Troius hoſtis*] V.C.Bric.*heros.*

v.21.*nec vincite p[illegible]tum*] al *ne v p.*

v 26.*Inita pœnitentia occaſione*] al.*Vtitur p.oc.*

Pag.136.v.7.*Vt tu nihil imperabis*] al.*& tu n.imp.*

v.10.*pro qua re*] al *pro hac re.*

ibid.*numeraueris*] al *numerabis.*

v.23.*hilaritate concilium*] al.*conuiuium.*

v.[illegible]4. *Exonerat cantu totum nauig.*] v.c.Brit.*exſonat erg[illegible]tibus t n.* Lego *perſonat cantu t.n.*

v.2[illegible] *repentina tranquillitas*] al *tranquillitate.*

v.[illegible] *exultantes*] al *exultans.*

v.[illegible] *quærebat*] v.[illegible] *captabat.*

Pag.[illegible].v.[illegible] *Ecce [illegible]*] al. *Quin etiam,*

v.15.*cœpitq; capillorum elegiarion*] MS.*cœpitque in capillos ſuos eleg.*

v 20.*attritus ridet*] al.*extritus luget.*

Pag.13[illegible] verſ.16.*tralatitia deformitate*] tranſlatitia, exigua, parua.

v.25.*ſiuncorum corymbion*] al *flauum cor.*

Pagina 139. verſ. 5. *ad furorem auerteretur*] al.*auelleretur.*

v.7 *ſed*

v.7. *ſed ſua memoria facta: quæ expoſiturum*) v.c. *ſed rem ſua memoria factam expoſiturum.*

v.25. *comploratáque ab omnibus*) in v.c. deeſt *ab,*

Pag.140. v.12. *Proxima ergo nocte*) MS. *P. vero. n.*

v.25. *ſcilicet quod erat*) M S *ſc id quod erat.*

Pag.141. v.7. *conſolatione percuſſa*) al. *perculſa.*

verſ. 12. *incertum habeo odore*) al. *in. ab cod.* Deſunt in vet. cod. M S. *incertum habeo.*

v. 20. *effuderis? cinerem aut manes credis curare ſepultos*) M S. *Effuderis? id c. a m. c. ſentire ſ.*

v.26. *commouere debet*) M S *co. poteſt.*

Pag.142. v.25. *forma mulieris*) in vet. c. abeſt *mulieris.* M S. *& forma mulieris & ſecreto.*

Pag. 143. v. 5. *circumpectus*) al. *circumſcriptus.* al. *circum pecus.*

v.10. *commodet ergo illa*) v.c. *commodaret modo illa.*

Pag. 144. verſ. 6. *in animnm edile*) al. *cubile.* vet. cod. *hedile.*

Pag.145. v.14. *non ibis ad ſpurcam*) fort. *ſpinthriam.*

Pag.146. v.2. *ventus dabat*) al. *oſtendebat.*

verſ. 3. *Italici littoris Aquilo poſſeſſor*) ventis aliis validior.

v.4. *obnoxiam partem*) al. *ob proram.*

Pag.147. v.7. *fluctus detraheret*) al. *diſtraheret.*

verſ. 9 *iuncta nos mors feret*) *iunctos nos mare feret.* Petr. Faber.

verſ. 12 *tralatitia humanitate*) obiter adhibita & perfunctorie.

v 13. *lapidabit*) al. *tumulabit.*

Pag.148. v.23. *leui vertice*) al. *vertice.*

v.24. *viuentibus oculis*) al. *nictantibus.* al. *humentibus.* P. Fab. *liuentibus.*

Pag.149. v.5. *quemadmodum natat*) al. *q. natus.*

Pag.150. v.9. *quæ ratio conſumat*) al. *q. nato c.*

v. 22. *longius mittit *** Hoc peracto*) deeſt aſteriſcus in v.c. M S.

Pag.152. v.7. *Prudenter Eumolpus*) al. *Prudentior.*

v.13. *veſtimentum latius*) al. *inſtrumentum l.*

v.14.*pœnam iſtam differrem*] *peram i. d.* Pitth.

v.18.*rapina comes*]al *rapina c*

Pag.153. v.5.*poſt peractum ſacramentum*] al.*poſtquam eſt per.*

v.15.*vicies ſeſtertium amiſerat*]al. *v.ſ. amiſerit.*

v.25.*vt ſit modo ſolutioris ſtom.*]al. *& ſit morbus ſ.ſt.*

Pag.154. v.18. *lapidariam nauem*]fort. *Iapygarum n.* quæ lapidibus oneratur.

verſ. 15. *ſtrepitu obſcœno*, &c.] dum pederet præ anxietate.

Pag.55.v.12.*ſanitatem amat*]al.*ſuauitatem a.*

verſ.23.*neque concipere aut edere*]vet.cod.MS. *n. conſpici a.e.*

v.14.*ingenti flumine*]al.*ingens flumen.*

ibid.*inundante*]v.c.Brit.*inundauerit* al.*inundata.*

v.21.*extra rationis modum expreſſa*]al.*extra corpus orationis exp.*

v.22.*intexto verſibus*]al.*intecto veſtibus.*

Pag.156.verſ. 4. *melius hiſtorici faciunt quam poeta*] deſunt hæc duo verba, *quam poeta*; in v.c.MS.

v.10.*fides,* tanquam*] vet. cod. *fides, tanquam*.deeſt aliquid.

v.21 *trita voluptas*]al.*tracta.*

v. 22. *Aſſyria concham laudabat miles in vnda*] Henric.Steph. *Heſperia coccum l m in ora.* alii; *Acſpireum.*

v.24.*cruſtas*] Stephan.*ſilices.* Scalig.*accurrant.*

v.vlt.*eliſa vulnera pacis*]al.*& laſa.*

Pag.157.v.1.*Mauri fera*]al.*auro f.* al.*circo f.*

v.4.*Ad mortes precioſa ſuas*]al. *Ad m p.fames.*

v.7 *Heu pudet effari*]in v.c.MS.hi tredecim verſus ſequuntur poſt illum,

Vulneribus reparantur.inops audacia tuta eſt.

verſ.15.*Quaque virum quærunt*]Ante hunc verſum in v.c.MS leguntur illi tres,

Tres tulerat Fortuna duces——& ſequentes.

v.19.*Quæ ſenſum turbant hoſtile, ac nobile lignum*] alii, *Quæ turbant ſenſum, hoſtile ac male nobile legunt.*

v.25.*perducitur:atq; Lucrinus*]al.*deducitur, inde L.*

v.26

v.26.*vendunt conchylia*]al.*condunt c.*

Pag.158.ver.11. *Namque hoc dedecus eſt populi*]al.*N.h. dedecori populo.*

v.13.*iam perdita Roma*]al.*tam p.R.*

v.15. *Porro tergemino depr enſ.g.pridem*] al.*Præterea gemino d.g.prædam.*

v.16 *Funeris illuuies*]al.*Fœnoris il.*

v.25.*excita libido*]al.*exciſſa l.*

Pag.159.v.4.*Iulius ingratam*]al.*Tertius i.*

v.7.*Eſt locus exciſo*] Ante hunc verſum legitur in v.c. M S.*Rerum humanarum,*&c.

v.8.*magnaq; Dicarchidos*]al.*magna Dicar.*

v.22.*Quæ noua ſemper amas*]al.*Tu noua ſ.a.*

Pag.160.v.8.*varius lapis inuenit vſum*] al.*varios l.inuenit vſus.*

v.10.*ſperare fatentur*]al.*iubentur.*

v.11.*Quare age Fors*]deeſt *age* in v.c.M S.

verſic.15.*Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus*]Poſt hunc verſum in v.c.M S.leguntur.

Vota mihi cedunt—— & ſequentes.

v.24.*Vota mihi cedunt*]al.*V.tibi cedent.*

Pag.161. v.3. *Quippe cremare viros,& ſanguine paſcere luxum*]Hunc verſum in v.c.M S.ſequitur,

Pande age terrarum ſitientia——

& ſequentes.

v.5 *gemino iam ſtrictos Marte Philippos*] al.*gemina iam ſtratos morte Ph.*

v.9.*perſonat aures*]al.*p.auras.*

v.10.*arma trementes*]al.*a.timentes.*

v.12.*arceſſe*]al.*accerſe.*

ibid.*Porthmeus*]al.*Proteus.*al.*certa.*

v.15 *tuq; ingenti ſatiare ruina*]hæc deſunt in v.c.M S. vſque ad verſum.

Vix dum finierat———

v.24.*Deformis Titan*]al.*titubans.*

Pag.162.v.2. *Flumina per notas*]al.*Fulmina p.n.*

v.5.*tranſmiſſa*]al.*demiſſa.*

v.10.*Iuppiter imbre*]al.*I igne.*

v.15.*Graio nomine, pulsa*]al.*nomine pulso.*

v.24.*Optauitq; locum*]al.*Intrauit*, vel *Orauit.*

Pag.163.v.15.*Incidet ignauus*]al.*Venciet i.*

ibid.*ite ferentes*]al.*i.frequentes.*

v.16.*Ite mei comitis*]al.*comites.*

v.26.*è montibus auras*]al.*meatibus auras.*

Pag 165. v. 6. *Dum Cæsar tumidas iratus*]hæc leguntur in v.c.MS.post illum versum.

Intremuit nubes, elisosque, &c.

v.7.*volucer*] al.*volucris.*

v.9.*hac Romano attonito fert*] al.*hoc R.tonitru ferit.*

v.10.*Iam classes fluitare mari*] desunt hi duo versus in v.c.MS.

v.14.*per dubias*]al.*perque duas.*

v.17 *tentata velit*]al.*tentare v.*

ibid.*fatisque iubentibus actus*]al.*f.i.vti.*

v.24.*Ille manu trepida*] hi quatuor versus in v. MS. sequuntur post——*in prælia ducib.*

Pag.166.v.1.*oneris non gnara*]al.*onerisque ignara.*

v.3.*Hinc vehit*]al.*Hic vehit.*

versic.13.*saui quoque terror Hydaspis*]al.*sauique repertor H.*

v.15.*fracto gurgite*]al.*fr.in gurgite.*

v. 20. *Ergo tanta lues Diuum quoque numina vidit*] Post hunc versum in v.c.MS legitur,

Iustitia & lacera, &c.

Pag.167.v.2.*& lacera mœrens*]al.*ac mœrens lacera.*

v.17.*Mauortius hastam*]al.*Mars obuius h.*

v.24.*Stabant irati*]al.*arati.*

v.26.*Atque inter toto*]al.*A.intertorto.*

Pag.168.v.13.*ne supprime*]al.*neu sup.*

v.14.*tu die tuis*]al.*tu Diue tuis.*

v.17.*Romanas acies? Epidauria*]*R. arces: Epidamnia.* Pascerat.

v.20.*volubilitate verborum*]al.*verborum bile.*

Pag.169. versic. 6.*omnes muneribus*]al. *O.heredipeta mun.*

Pag.170.v.11.*incessu tute comp.*]al *i tantum c.*

v.25.

versic. 25. *nec libidinem concitant*) al. *n. libidine concitantur.*
v. 26. *statores*) al. *stratores.*
v. vlt. *diutius cinctos*) al. *altius c.*
Pag. 171. v. 1. *puluere multo*] *p. mulio.* Pith.
versic. 22. *in platanona produceret*] al. *in platea noua duceret.*
v. 25. *diphona*] *daphnona*, Pith. & Turneb. al. *daphona*, al. *adophona.*
ibid. *ambulationi her.*) al. *ambitioni h.*
Pag. 172. v. 8. *malarum scripturam*) al. *iuncturam.*
v. 22. *Nunc pluma*) al. *N. p. crines.*
v. vlt. *extra nubem plenum os Luna proferre*) al. *e. nubem Luna caput prof.*
Pag. 173. v. 3. *feminam ornatam*) al. *mulierem o.*
v. 8. *tu tantum dignare*) al. *tu tamen d.*
v. 9. *cum libuerit, agnosce*) al. *c. libuerit, cognoscere.*
v. 17. *donas eum mihi*) al. *donec.* deest *mihi*, in q. c.
v. 23. *inter auras canere*) al. *i. aures c.*
Pag. 174. v. 8. *belieno nece amat*) al. *Polyanon Circe a.*
v. 17. *confesso iunxit amori*) al. *concesso vinxit a.*
Pag. 175. v. 3. *Puto, si hac non sunt*) al. *Pooro, si h. n. s.*
v. vl. *perluit ora*) al. *proluit o.*
Pag. 176. v. 16. *Veritus puer*) al. *Vetitus. p.*
Pag. 177. v. 1. *sine neruis homines ambulare posse. Narr.*) al. *s. n. posse ire. Nar.*
v. 7. *ad tubicines*) *tibicines*, Pith.
v. 17. *solent, inquit, hac fieri*) v. c. Brit. *solent, i. hac frater.*
Pag. 178. versic. 5. *Habes confitentem reum*) al. *habe, inquam, conf. r.*
v. 7. *hominem occidi*) al. *homines oc.*
v. 11. *Illud vnum memento*) al. *Id tantum m.*
v. 15. *corporis moram*) al. *operis m.*
v. 19. *tanquam iam fieri*) aliis deest *iam.*
Pag. 180. v. 4. *alis leporem*) v. c. MS. *aliu l.*
v. 14. *siluester Iasdon*) al. *s. Aedon.*
v. 23. *sec. inuitantem consedi*) al. *resedi.*

v.24.*oculos meos*]al.*oc.ſuos.*

v.26.*Quid eſt, inquit, Par*]aliis deeſt *eſt.*

v.vlt.*ecquid hodie veniſti?*]al.*lotus ven.*al.*totus ven.*

Pag.181.v.3.*non pracautis*]fort.*comprecantis.*

v. 14. *Catorogare*] Turneb. *catomoligare.*forſan, *κάτω rogare.*

verſ. 16. *quaſſitarias*] Turneb. *quaſitarias.* al. *quaſſillarias.*

Pag.182.v.14 *Ita non potui*] al.*Iam n.p*

v.15.*timore luſus*]al.*t luſis.*

Pag.183.v.1.*auerſa tenebat*]al.*diuerſa t.*

v.11.*perfricata diutius fronte*]al.*perfricta d.f.*

v.13.*naturali conuitio*]al *natali c.*

v.17.*num & Vlixes*]al *num exul Vlixes.*

Pag.184.v.3.*Quis petat*]al.*petit.*

v.4.*Ipſe pater veri doctus*]al.*vera d.*

ibid.*in arce*]Lamb.*amare.*al.*in arte.*

v.5.*habere deos*]al.*h.telos.*

v. 16. *deprecatus ſum numina verſu*] al. *deprecatur ſua victima v.*forte.*ſuauiſſimo v.*

v.22.*Septifluus*]*Veſtifluus*, Turneb.

Pag.185.v.4.*fortunæ arriſerit hora*]Pith.*f.a.aura.*

v.12.*nigraq; veſte*]al.*atraq; v.*

v.16.*mulcauit*]al.*mulctauit.*al *multauit.*

Pag 186.v.3.*maſcarpionem*]al.*maſturbatorem.*

v.22.*motoq; diutius capite*]al.*m.diu cap.*

v.25.*mecum nocte dormiat.*al.deeſt *nocte.*

Pag.187.v.3.*ſpiſſatis areſcit*]al.*ſiccatis.*

v.4.*fundit aquas*]al *f opes*

v.6.*Niliades iaculantur*]al.*Niliacas iac.*

v.10 *& iuſſi ſtare leones*]al.*iuſſi & ſeruire dracones.*

v.18.*Idæos latices*]al.*I frutices.*

v.20.*tam fabuloſa pollicitatione*]al.*tali fabulatione.*

Pag.188. v. 17.*folliculos ſpoliat*] al.*perite ſpol.* v. c. MS. *pariter ſpol.*

v.20 *ſingularumq;*]al.*ſingulariumq;.*

v.21.*Indum non fulgebat ebur*]al.*Non nitidum ful.*

v.22.*calcato*]al.*falcato.*

v.26.

v.26.*finxerat actu*] al. *f.aſtu*.

v.vlt.*mollis Scylla*]al.*molli ſtilla*.Pith. *mollis tiliæ*.

Pag.189.v.3.*clauus numerabat*] al. *clauſos n. agreſtes*. al.*auos n a*.

v.6.*mitia ſeruo*] Pith.*ſorba*.

v.7.*pendebant exta*]al.*pendebat teſta*.

v.10.*Hecale*]al *Hecates*.

12.*Battiadæ veteris*]al. *Baccineas veteres viuendo t. a*.

v.20.*cucumulæ*]al.*cucumæ*.

Pag.190 v.16 *arte volucres*] al.*a:coactas*.

v.17.*paneq; fluentes*]al *pœnasq; luentes*.

v.18.*cum furtiuo mad.*] al *c.Phineo m*.

Pag.191.v.1.*Deinde concilium verens*] al.*conuicium v*.

Pag.193.v.11 *ducat Danaën*]al.*d.Daphnen*.

v.19.*Eueniet*]al.*Et veniet*.

Pag.195.v.24.*Inachia Tirneius ora*] al.*Tirineius*. forſan,*Tirinthius ira*.

v.25 *ante prophanam*]al.*prophanus*.

Pag.197. v.3. *tamen anus & floris exſtincti*] al. *tum anus*.

v.22.*ad Pigiciaca ſacra*]al.*ad Pygiaca*.

Pag.200.v.11.*His admoneo amicos meos*] al. *His amoueo a m*.

Pag.201.v.5.*Petauii*]Putean.*Petilini*. Frontin. lib.4. cap.5. Liuius lib.23.

Pag.206.v.vlt.*luxuriantur opes*] al.*luxurientur*.

Pag.207.v.18.*Pallasq; cauernas*] al. *tabernas*.

Pag.208.v.15.*Barbara contemnit prœlia*] al. *Bar.contemni p*.

v.23 *Maior in externa ſita cui deſcendat arenas*] al. *externam ſit qui d.arenam*.

Pag.209.verſ.3.*auidus ſeruare miniſter*]Fulgent.*reſerare mi*.

v.5.*Excepit nam terra ſonos*]Fulgent. *Concepit nam t. ſonum*.

v.6.*Inuenere fidem*]Fulgent. *Inuenere Midam*.

v.7.*qualem narrauerat index*] Fulgent. *q.conceperat*.

His variis lectionibus inſerui quædam ſuperuacua:

quædam etiam, quæ non tam probo, quam quæ in mea editione: ſed malui hoc extremum ſequi, quam eius contrarium.

GERMANI COLLADONII IC.

NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI *SATYRAM.

> * Epos de vitiis Romanorū.

PAg 156.verſ.17. *Iam peragrabantur*] q.l. *peragebantur.*

v.18.*tellus qua fuluum mitt.*] γρ. *fuluum qua mitt.*

v.21 *non vſu plebeio trita vol.*] q.l.*riſu pl.tracta vo.*

v.22.*Ac ſpireum*] γρ. *Ac ſe Piretum.* al. *Ac ſe pyre ciū.*

ibid *cum laudabat*] ἴσως *lauabat.*

ver.24 *Numidæ accuſatius*] γρ.*accuſant.* al. *accuſatius,* ἴσως, *accurant*, aut, *aduectant.* nam & verbo hic opus eſt, & illi pecuaria habebant ampliſſima, non ſolum marmora.

v.vlt.*eliſa vuln pacis*] q.l. *& leſa.*

Pag.157.verſ.1. *in ſyluis an reo fera*] q.l. *auro f.* ἴσως, *eneca f.*

v.3.*nec deſit belluæ dente*] ἴσως, *bellua pœna.*

v.4.*Ad mortes pretioſa fames.premit aduena claſſes Tigris,*&c.]Leg.& diſtinguendum:

Ad mortes protioſa.fames premit aduena claſſes:
Tigris & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat——

verſ.9 *Surripuere viros, exactaque*] q.l.*Surrip. v. exectaque.*

v.10.*In venerem fugere*]q.l.*fregere.*

ibid.*mobilis aui*] γρ. *nobilis aui.*

v.12.*Quare ſe natam non inuenit*]q.l.*quærit ſe natura, nec inu.*

v.13 *factique enerui*]q.l.*fractique.*

v.15.*Quæque iure quærit*]q.l.*virum quærunt.*

v.16.*Citrea menſa*]γρ.*aurea.* ἴσως, *Cedrea.*

v.9 *hoſtile ac male, nobile lign.*]q.l.*ſterile ac male nobile*

l.Male,

l. Male, id eſt, improbo more, vt ſupra; —*male pubeſcentibus annis.*

v. 22. *miles vagus extruit armis*] q. l. *eſurit armis.*

v. 25. *atque Lucrinis*] γρ. *inde Lucr.* ἴσως, *inque*, vel *aque Lucr.*

verſ. 26. *vendunt conchilia*] perperam mutant in *condunt. Vendunt*, id eſt, pretioſos faciunt.

v. vlt. *Phaſidis*] γρ. *Phaſidos.*

Pag. 158. v. 2. *Sola deſertus aſpirant frondibus auræ*] Similis ſententia apud Ariſtidem.

v. 11. *Namque hoc dedecoris populo*] Leg. *dedecori.*

v. 13. *quare tam perdita Roma*] ἴσως, *iam perdita.*

v. 15. *geminam deprenſam gurgite*] γρ. *gemino*: luxuria ſcilicet & ambitione.

v. 16. *Fœneris illuuies*] ἴσως, *ingluuies.*

ibid. *vſque exciderat æris*] neque hoc recte in *exederat* mutatum. *Vſus*, id eſt, vſura.

verſ. 20. *curis latrantibus*] ἴσως, *lacerantibus*, vel *latitantibus.*

v. 23. *Hoc miſerant cœno Romam*] q. l. *merſam.*

v. 25 *exciſa libido*] γρ. *exciſa*, id eſt, coercita, conſtrata. ſic ſupra; *Vſuſque exciderat æris.*

v. 26. *quos obruit omnis*] q. l. *omnes.*

Pag. 159. v. 1. *Ermnys*] γρ. *Erimnys.*

v. 8. *Parthenopen inter, magna Dicharchidos*] γρ. *Parthenopen inter magnaque Dicarch.*

v. 12. *autumno vellus viret*] γρ. *tellus viret.*

ver. 16. *circumtumulata*] ἴσως, *circumcumulata.* vt infra *cumulos*, dixit, pro, *tumulos.*

v. 20. *Rerum humanarum diuinarumque poteſtas*] Adde verſum iſtum ex MS. cod.

Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas.

v. 22. *& mox poceſſa*] *poſſeſſa.*

v. 25. *perituram extollere molem*] ἴσως, *ruituram.*

Pag. 160. v. 8. *vanus lapis inuenit vſum*] q. l. *varios lapis inuenit vſus.*

v. 10. *ſperare fatentur*] q. l. *iubentur.*

v. 15. *ſitientes, perluit artus*] ἴσως, *ſitientes proluit art.*

v.16.*Syllanus)* χρ.*Sullanus.*

ibid. *horrida tellus)* ἴσως, *arida t.*

v.21.*Tunc fortuna)* q.l. *Tum Fort.*

v.24.*Vota mihi cedunt)* q.l. *tibi cedent.*

v.25. *leuiorque exurit)* ἴσως, *leuiorve.*

v.vlt. *Omniaque tribui)* q.l.*Omnia quæ.*

Pag.161.v.5.*gemina iam ſtrictos morte Phil.)* ἴσως, *gemino iam ſtrictos Marte Phil.* q.l.*iam ſtratos.*

v.9.*Iam fragor armorum)* ἴσως, *Armeniæ.*

ibid.*perſonat auras)* χρ.*aures.*

v.8 *Et Libye cerno*]Leg. *& Libyæ, cerno Nile.*

ibid.*gementia caſtra*] χρ.*clauſtra.*mihi magis placet τὸ *caſtra.* Cleopatræ ſcilicet.

verſ.10. *Apollinis arma timentes*] ἴσως, *timentis*, Nili ſcilicet.

verſ.12.*Proteus*]χρ.*certe.*ἴσως *parua*, vel *picta.* ἴσως *Portmeus* vel *putri.*

v.16.*vulnera manda*] ἴσως *funera* vel *viſcera mande.*

v.19 *intremuit nubes*] ἴσως, *infremuit.*

v.23.*Ore cruento*] χρ. *ora.* ἴσως.

——namque ora cruentus
Deformi Titan vultum caligine texit:

verſ.25.*Ciuiles acies iam tum ſpirare putares*]id eſt, diceres cruentum Solem iam ſpirare bella ciuilia.

Pag.162.v.1. *laſſis montis*] ἴσως, *quaſſis montes.*

v.2.*Fulmina per notas*]q.l.*Flumina.*

v.3.*& tuba mortem*]q.l.*Martem.*

v.5. *Sideribus*] ἴσως, *Fulguribus.*

ibid.*armis acta*] χρ.*tumefacta.*

ibid.*Ætna vocatur*]q.l.*voratur.*

v.7.*Ecce inter tumulos*]q.l.*cumulos.*

v.9.*Fax ſtellis comitata nouis*] ἴσως, *crinita nouis.*

verſ.10,*recens deſc.Iuppiter igne*] ἴσως, *ruens d. Iuppiter imbre.*

v.11. *Hac oſtenta*] q.*promiſſa.*

verſ.15.*Alpibus areis vbi Graio no.puſo*]Legend.& diſtinguendum:

Alpibus aereis (vbi Graio nomine pulſa

Deſcen-

Deſcendunt rupes, & ſe patiuntur adiri)
Eſt locus ——

v.19.*Cœlum illinc cecidiſſe putes*]hæc includenda ſunt parentheſi.

ibid.*non Solis aduſti*] ἴσως, *aduſtus*, locus ſcilicet.

v.20.*Manſueſcunt radii*] q.l.*Manſueſc:t radiis.*

v.21.*ſed glacie concreta rigens*] ἴσως, *concretâ algens.*

v.22.*humeris minitantibus*] id eſt, trepidantibus.

v.24.*Orauitque locum*] ἴσως, *Luſtrauitque.*

v.25.*Heſperia campos lata*]γρ.*late.*

Pag.163.v.2.*arceſſere Martem*]q.l.*accerſere.*

v.9.*quanquam quos gloria terret, Aut* γρ. *terret? Aut.*

v.10.*bella vident*] ἴσως, *timent.*

verſ.15.*ite ferentes*] ἴσως, *frequentes*, vel *nocentes*, vel *ſequentes.*

v.23.*Et tentate manus*] ἴσως, *Intentate.*

v.26.*Omnia lata*] γρ.*Omina.*

ibid.*è mentibus*] γρ.*meatibus*, id eſt, volatu ſuo.

Pag.164.v.1.*Inſolita voces*]q.l.*inſolita.*

ibid.*flamma ſonuere ſeq.*] ἴσως, *Luna ſon.*

v.5 *inſolito greſſus prior occupat auſus*] ἴσως, *auſu.*

v.6.*cana iuncta pruina*] q.l.*vincta pr.*

v.7.*quieuit honore*]q.l.*horrore quieuit.*

v.10.*fulmina montibus altis*] q.l.*flumina.*

v.11.*Sed hac quoque miſſa putares*] γρ.*iuſſa p.* ἴσως *iuſta*. id eſt, legitima. Ouidius:

Quid ſi legitimum flueret, ſi nobile flumen.

v.13.*Stabat victa fluctus*] γρ.*Stabant & vincta.*

verſ.14.*Et paulo ante lues*] ἴσως, *Quæ p.a.fluens*: pruina ſcilicet.

v. 15. *Tum vero malefida prius veſtigia luſit*) pruina prius malefida, quod erat liquefacta & male ſuſtinebat veſtigia.

v.16.*paſſim turmaq; viriq;*) q.l. *pariter turm.*

v.19.*nec rupti turb. venti*) ἴσως, *nec rapti.*

v.23.*gelu ponti*) *

v.24.*Victa erat ingenti*) ἴσως, *Vincta.* & mox, *Vinctaq; cœli.* Iterum, *vincta ſuis.*

v.26.*Nondum Cæſar erat*] vinctus ſcilicet. dixerat ſupra;

> —*Nec hanc ſine vindice dextram*
> *Vinciet ignauus.*—

Pag.165.v.6.*deprimit arces*]id eſt, *alpes.*

v.7.*Interea volucer*] q.l.*volucris.*

v.8.*ſummiq; p.i.c. Palati*]id eſt, Romani.

v.9.*Atque hac Romano toniton ferit omnia ſigna*] ἴσως,

> *Atque hoc Romano tonitru ferit omnia, ſigna*
> *Et claſſes fluitare mari*—

v.14.*perq; duas ſcind.territa cauſas*] ἴσως, *ter.curas.*

v.16.*Et patria eſt pontus, & iam timor*] q.l. *Et patria eſt pontus iam tutior.*

v.17.*Qui tentata velit.fatiq; i.acti*] γρ. *Qui tentare v. f.i.vti.*

v.21.*Quo mens icta iubet*] id eſt,inſana.

v.vlt. ἴσως aliquid deeſt, vel hic verſus non ſuo loco collocatus eſt.

Pag.166.v.1.*Oneris ignara iuuentus*] id eſt,oblita oneris,non ſentiens pondus præ amore.

v.2.*Id pro quo metuit tantum*] hæc verba ſunt parentheſi includenda.

v.3.*Hinc vehit imprudens*]q.l.*Hic vehit.*

v.7.*non arma miniſtris*] ἴσως, *magiſtris.*

v.10.*Hic vela dat*]γρ.*Hic dat vela.*

verſ. 13. *repertor Hydaſpis*] non recte mutatur in *repertus.*

v.21.*Conſenſitq; fuga cœli timor*]id eſt, Pompeius.

v.22.*terraſq; exoſa furentis*] q.l.*furentes.*

v.26.*Abſcondit galea*] ἴσως, *Abſconditq; olea.* quid enim Paci cum galea?

ibid.*victum caput*] q l.*vinctum c.*

Pag.167 verſ.1.*comes it ſincera Fides*] q.l. *& ſummiſſa Fides.*

verſ.7.*abruptis,ceu Liber habenis*] q.l.*abruptis ceu liber habenis.*non enim Bacchum intelligit.

v.13.*mutataq; ſidera pondus*] ἴσως,*mirataq;*.

v.15.*In partes deducta*] q.l.*diducta.*

v.16.*Ca-*

v.16.*Cæſaris acta ſui ducit*] ἴσως, *aſtra ſui.*

v.20.*ac totis ſimilis Tirynthius actis*] Cæſari ſcilicet.

v.21.*Intremuere tubæ*] q.l.*Infremuere iubæ*. al. *lubæ.*

v.24.*Stabant irati*] q.l.*arati.*

v.26.*Atque inter toto*] mutant, *intertorto*, perperam.

Pag.168.v.5.*Atque has erupit*] q.l.*erumpit.*

verſ.17.*Epidauria mœnia*] χ. *Epidauni nomina.* ἴσως, *Epidamni.*

CLAVDII BINETI BELLOVACENSIS IC.

NOTVLÆ

In C. Petronii Arbitri Epigrammata.

Cl. Binetvs Lectori S.

SCitè L. Gyraldus eorum putidam opinionem arguit, qui Petronium laſciuioris nequitiæ auctorem, Bononienſium ſanctiſſimum Antiſtitem ſomniant. nec diſſimili ferè periculo hallucinantur, mea ſententia, qui Auſonio Conſulari cognominem quendam Burgundienſium Epiſcopum ſubſtituunt. Næ verò omnium ſcitiſſimè vir noſtræ ætatis quam plurimis peritis antiſtes, qui Petronium non quidem antiſtitem (niſi qui Veneris libidinumque pervigiliis & ſacris præeſſet ſic appelles) ſed ex Tacito conceptiſſimis verbis Neroni elegantiæ arbitrum fuiſſe adſcitum oſtendit, veriſſima coniectura. Ego & illius ſententiam confirmabo epigrammate Iulii cuiuſdam, quod Romæ in Vaticana Bibliotheca cum Petronii fragmento deſcriptum legi. Illud corruptum licet & inelegans, vt hiſtoricum tamen teſtimonium adſcribam.

Petroni carmen diuino pondere currit,
Quo iuuenum mores arguit atque ſenum.
** Quare ille praeſa gaudet laſciua puella,*
At quoque delicias frigida ſentit anus
*Nam * rbter diri ſcripſitque Neronis amictu*
Arbiter, arbitrio dictus & ipſe ſuo.

Vbi

Vbi pro, *amictu*, quis non videt, vel cæcus, ſi modo aures & mentem habeat, legendum eſſe, *amicus*? At ne quid diſſimulem, Petronii Arbitri aliorumque Epigrammatum bonam partem ex Bibliotheca Eccleſiæ Bellouacenſis habui: quæ cum veteri Iſidori Etymologico connexa erant. Vnde patet, Goucanum alicubi, illud ad Iuliam, cuius initium eſt,

Me niue candenti. &c. ——

legiſſe, & vt inauditum aliis, duobus verſibus minus, quibuſdam commutatis, audaci nimium parodia imitatum eſſe. Inueni & illud Florentiæ inter ἄδηλα quædam, vt iam cuius non ſit dubitare non debeam. auctorem non adfirmo, iudicabunt docti. Cæterum iudicio amicorum illa cum apud neminem hactenus reperiri poſſe, niſi precatio à me poſſidea:, crederem: vt teſtes mihi ſunt clariſſimi viri, Iac. Cuiacius, Ioſ. Scaliger, Ludouicus Caſtaneus prudentiſſimus iuxta & doctiſſimus Regis ad Summum Pontificem Orator, M. Antonius Muretus, Achilles Statius, & Aldus Manutius: quibus ea iſto ordine oſtendi. Has, inquam, delicias, eorum conſilium ſequutus diutius ſitum & tineas pati non permiſi, plura editurus, ſi, quæ depoſita apud me iacent, medicum inueniant. Et hæc bona fide omnia. At perfide nunc, inquies, qui * æs tuum cum his puris nummis in ſolutum obtrudis. Fateor, ſed ſcis incontinentiſſimum Poetarum genus in morbo periculum quærentium. fallor, nec enim Poeta dici velim, ne vt Eumolpus Petronii alio quàm Orphei miraculo in caput meum moueam, & concitem lapides iracundiæ tuæ. Verum & hoc aloës & abſynthi bolos, ſi vis, vt ægrotis fit, deglubere facillimo negotio poteris, quos prius veteris elegantiæ melle, & priorum epigrammatum ſapore inuoluas & contingas. Bene vale.

** Id eſt, tua Epigrammata, quæ ſcil. in fine ſuæ editionis adiecerat.*

Pag. 202. v. 3. *Candida ſidereis*] Amatorium.

v. 4. *& cedit è riuibus aurum*] Leg. *è crinibus aur.*

verſ. 12. *ladis cœlum & veſtig.*] Legend. *ladi ſcelus eſt veſtig.*

Pag. 210.

Pag.210.v.13. *Sicut ſunt rerum natura*] extabant illi duo priores verſus, vbi legitur;

Sic contra rerum natura munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Reliquum expleui ex meo v. c.

Pag.211.v.1.*ſortique parentes*]fort. *orbique parentes.*

v.4.*Et fama & conſtans fortius*] Leg. *Et fama eſt iunctas fortius ire preces.*

v.10.*Effugit Euro*]forte, *& riget Euro.*

v.15.*Quod docet inferius gloria*]Leg. *infranis glor.*

v.17.*porcinum nomen*] Leg.*proc.numen.*

v.18.*aduocet agricolas*] Leg.*auriculas*, ſiue quod idem eſt, *auriculas*. Sic in iure tit.*de iud. & cœlicolis.*

v.19.*inguinis aram*] Leg.*oram*, & forte, *arram*, quia circumciſio eſt veluti quidam arrabon, vt & Scriptura vocat.

v.21.*Graia migrabit ab vrbe*] Leg.*Graias migrabit ad vrbes.*

v.26.*Fœda eſt in coitu*]Sequebantur iſta in v.c.ſed ſine Petronii titulo. at priores illi duo phalæcii vix alius fuerint quàm Petronii.

Pag.212.v.7. *Hoc iuuit, iuuit*]Leg.*Hoc iuuit, iuuat.*

v.21.*Delos iam ſtabili*]de Delo inſula.

Pag.213.verſ.1.*Hic ego diuinos inter generatus honores*] fort.*gener.odores.*

v.4.*Dignior hac vos eſt*]Leg.*vox eſt.*

Pag. 214. v. vlt. *Os quali compremis multe v.l.*] forte, *Oſcula cum pomis mitte, vorabo libens.*

Pag.217. v.1.*ſecretaque longa*]Leg.*ſecr.lingua.*

v.11.*Vidi egomet tecum*]Leg.*ego me tecum.*

v.14. *Hoc ſibi luſit opus*] Sequentia tetraſticha ſeparanda viſa ſunt. quæ in exemplari coniuncta erant.

v.15.*Heſperies teneras*]Leg.*Heſp.certans.*

v.24.*ſub tegmine fuci*]Leg.*ſubtemine.*

v.25.*Inuoluit*]Leg.*Inuoluet.*

v.26.*Potauit ab vbere rorem*]Leg.*potabit ab ub.ro.*

Pag.219. v. 12. FVNAMBVLVS] Iſta, quæ ſubiiciuntur, vel ex v. c. manuſcr. Clariſſimi I.C. Iacobi Cuiacii, vel ex

vel ex munere Ios. Scaligeri habui, nonnulla & in Italia conquisiui.

v. 13. *Stupea suppos. tend. vinc. lini*] Leg. *vincula lignis.* nam inde applicabantur funes.

Pag. 220. ver. 11. *De Cato*] qui comedens picam mortuus est.

v. 20. *Non habet exemplum volucris vindicta prehentet* Leg. *perenne.*

Pag. 222. v. 10. *De electione coniugii*] imitatio scholastica.

v. 14. *fœditas dissoluet amorem*] Leg. *feritas.*

v. 16. *Crura submittere asello*] Leg. *suras subm.*

Pag. 227. v. 22. PETRONIO *Pseudepigrapha*] in his, quæ sequuntur, adpositi sunt Auctores.

Pag. 228. v. 3. *fecit amoris compotes*] Leg. *facit.*

v. 6. *rosea labella*] Leg. *rosa.*

v. 10. *Cum pectora * adhærent*] * hic interponendum *vnà* vel quid simile.

v. 11. *lasciuia instricto*] Leg. *lascinio instinctu.*

v. 12. *Sinuare at Veneri*] Leg. *Sinuent ad Veneris.*

v. 15. *Hærentq; sulcos*] Leg. *Iterentque*, vel si mauis. *Arentque.*

v. 16. *horto in Cupidinis*] Leg. *hortulo in Cup.*

v. 17. *Dum crebros ictus*] Leg. *Dent crebros ictus.*

ibid. *conbibente lumine*] Leg. *conniuente lum.* vt in C. Theodos. sæpe.

v. 18. *Crepidante cursu*] Leg. *Trepidante.*

v. 19. *niueis laticibus*] Leg. *lactibus.*

Pag. 229. v. 24. *Oblandos oculos & infacetos*] al. *infectos.* Leg. *inquietos.*

Pag. 230. v. 2 *misi tibi Lesbia malum*] Leg. *misit mihi L. malum.*

v. 7. *Nectare*] Leg. *Munera.*

v. 12. *dulcia membra suis*] Leg. *dulcia mella suis.*

Pag. 231. v. 8. *Inlicitisque gaudet stabulis effigies iuuenca. Corpus includit **] Leg. *In licitisque gaudet **

Corpus includit stabulis efficiens iuuencam.

Sic emendat diuinus Scaliger. Plura fortasse alia

ejus

eius generis Epigrammata luci debeo, quæ postquam excusserint puluerem & situm, vnà cum quibusdam Claudiani in publico deponam. Verum huius, credo, auctoris adscribam, & illud, quod ad manum fuerit ex v.c. Cuiaciano. Item sequentia duo, quæ mihi credidit doctissimus Barnabas Brissonius.

v.22. *& totus audit*] Leg. *& thorus audit.*

v 24. *Cincia fratri*] Leg. *Cinthia fratri.*

Pag. 232. v. 15 *parcus, auarus*] Leg. *parcus amore.*

Pag. 233. v. 2. *Musimonem capra verbeno*] Leg. *capra ex vervegno.*

CHRISTOPHORI RICHARDI BITVRIGIS

NOTÆ

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON.

PATISSONIO S.

PEtronii Arbitri Satyricon, sane eruditissimum, relegi: ac tuæ in primis voluntati satisfacere dum cupio, nonnulla obiter adnotaui, quæ si tibi digna prelo tuo videbuntur, excudes. Memineris tamen, me coniecturis eiusmodi non plus tribuere, quam somniis; quæ, neque natura sua, neque coniectoris ingenio, sed casu, aliquando vera solent euadere. Vale. Cal. Decemb.

Pag. 50. v. 2. *quam id quod putant gratissimum auditoribus fore*] Editio Lugdunensis in vetere codice scriptum esse testatur, *auribus,* quod ego emendatius puto quam *auditoribus.*

vers. 8. *sine spe prada moriatur in scopulo*] Video sententiam: *moriatur,* ad mortem vsque permaneat. Alteram tamen lectionem, *moratur* improbare nequeo. Ouid. lib. 3. Metam. (de piscatore) *Ne scopulis hærerem semper in iisdem.*

v. 13. *spes quoque suas ambitione donant*] mihi rectius videtur, *ambitioni,* vt edidit Plantin.

Pag. 51.

Pag.51.v.7.*prius more—*

Frugalitatis lege polleat exacta.]

Scribendum eſt fortaſſe vno verbo *prius-more*: hoc eſt, more priſco, & veterum Poetarum conſuetudine, vt apud Propertium, *prius-domina, ante-cupidinibus, ante-lino, nunc dea,* apud Plautum in Truculento.

Vt ante-parta demus poſt-partoribus.

apud Terentium, *ſemper-lenitas*, & alia id genus trecenta. *Palleat* vero, quod eſt in c. v. magis placet, quam *polleat.* id enim ſentit; ei qui velit magnum aliquod moliri, & efficere in litteris, more veterum exacte colendam eſſe frugalitatem, ita vt eam rem pallor indicet ex ſtudiorum collectus vigiliis. Caſſius Parmenſis de Orpheo:

—omnis & illuc

Per litus incumbens Muſa pallebat amore.

Tenebricoſus Satyricus.

At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis.

Idem,

Iratum Eupolidem vegrandi cum ſene palles.

Pag.52.verſic.15.*quia nec quo loco*] libentius legerim: *quin nec quo loco.*

Ead.pag.v.16.*donec in curſu fatigatus*] alii libri: *donec ex curſu fatigatus:* probo: vt apud Ciceronem: *feſſus de via,* & apud Plautum; *ex curſura anhelitum ducere*. Alteram tamen lectionem, *in curſu fatigatus*, hoc Ciceronis exemplo tueri licet, in Topicis: *Nam & verberibus torti, & in igni fatigati quæ dicunt, ea videtur veritas ipſa dicere.*

Pag.62.v.8. *& manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis*] Dictum vt eſt pag.68. *qui vt infractis manibus congemuit.* malo tamen, *conſtrictis*: vt in Tholoſ. exempl.

Pag.63. v 26. *deſcendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit*] Legit vir doctus, *lentata*: ego vna ſyllaba minus, *lenta*: vt Pag. 72. *me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit.* Et, *omniaque infra vmbilicum cœpit lenta manu cadere.*

Pag. 64.

Pag. 64. v. 9. *Et qui non iugulat, victor abire ſolet*] Scio quam ex his verbis ſententiam eliciant alii: neque etiam me latet mutata interpunctione longe diuerſam effici.

—Et qui non iugulat victor, obire ſolet.

Nam in editione Plantini legitur, *obire*, quanquam abire idem valere poteſt, vt è Feſto, & aliis notum eſt.

P. 66. v. 22. *ballenatiam tenens virgam*] Quid ſi; *Ballenariam?* Nimirum vt ab arena *arenarius*: à verbena, *verbenarius*: ſic à balena, *balenarius*.

Pag. 69. v. 21. *Deinde vt contubernali meo melius ſuccederet*] non eſt aſpernanda v. c. lectio, *Contubernali modo* quia nuper Aſcyltos eius contubernalis fuerat, & eſſe deſiderat. ita enim loquitur ipſe Aſcyltos, p. 55. *Cras autem, quia hoc placet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem.*

Pag. 71. v. 11. *igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale*] probabilior eſt lectio quam excudit Plantin. *in ſcorto*: non abſimili ſententia, qua ſcripſit Virgil.

Coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.

Et Ouidius:

Coniugiumne vocas, ſpecioſaque nomine culpæ
Imponis Medea tua?

M. Antonius in epiſtola quadam ad Auguſtum: *Quid te mutauit? quod Reginam ineo? vxor mea eſt. Nunc cœpi, an abhinc annos nouem? Tu deinde, ſolam Druſillam inis? ita valeas, vti tu hanc epiſtolam cum leges, non inieris Tertullam, aut Terentillam, aut Rufillam, aut Saluiam Titiſceniam, aut omnes. An refert vbi, & in quam arrigas?* Hæc leguntur apud Suetonium in Auguſto, cap. 69. quibus ſibi ſpecie matrimonii detractam imponere collegæ ignominiam, & infamiam conatur Antonius. *Iniuriam* autem vſurpaſſe Petronium apparet pro infamia: nempe genus pro ſpecie, ſi modo recte definitur iniuria in lib. 4. Rhet. ad Herennium: *Iniuria eſt quæ aut pulſatione corpus, aut conuicio aures, aut aliqua turpitudine vitam cuiuſpiam violat.*

Pag.74.verſi.19. *Leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius capiebat*] Fallor? an legendum, *rapiebat*. Quemadmodum enim raptus ab alite ſacro Ganymedes dicitur in obſcœno carmine, ſic Trimalcio raptus à Mercurio dicitur, qui deus ales in eodem carmine vocatur. Sic certe Horat. ſe raptum quoque à Mercurio & è medio belli periculo ereptum ſignificat his verſiculis:

Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aere.

Dictum autem à Petronio, *leuatum rapiebat*, vt à Plauto. Terentio, Virgilio, *rapere ſublimem*.

Pag.78.v.vlt. *patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent, quæ incumbunt oua*] Hæc non damno, ſi, Gallinæ incubantes, orbicularem referunt figuram. Opinor tamen Petronium ſcripſiſſe, *patentibus in orbem alis* .quoniam ſuperiore dixit verſiculo, *repoſitorium allatum eſt cum corbe*.

Pag.79.verſ.5. *Conuertit ad hanc cenam vultum Trimalchio*] An hîc *cena* eſt pars cenæ? An potius ſcribendum eſt, *ſcenam*? vt Pag.125. *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena*. Eadem illa P. mimum interpretatur. *Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus mimum componere?* ludos enim vocat Pag. 82. *At ille qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat*. Suetonius quoque in Caligula cap, 15. pro ſpecie & pompa, ſcenam dixit. *Confeſtim Pandatariam, & Pontias ad transferendos matris fratriſq; cineres feſtinauit: tempeſtate turbida, quo magis pietas emineret: adijtque venerabundus, ac per ſemet in vrnas condidit. Nec minore ſcena, Hoſtiam, præfixo in biremis puppa vexillo, & inde Romam Tiberi ſubuectos, per ſplendidiſſimum quemque equeſtris ordinis, medio ac frequenti die, duobus ferulis Mauſoleo intulit*. Auſonius in Protreptico ad nepotem:

Pompa tibi, & vani fugiatur ſcena timoris.

Pag 80.verſ.17. *Verum eſt vinum Opimianum præſto*] Vellem illud *præſto*, abeſſet, vel ea conditione, vt in illius locum, *profecto*, ſuccederet.

Pag.81.v.3. *Ergo viuamus, dum licet eſſe, bene*] Miſeret me il-

me illorum, qui hunc verſum emendare conati ſunt, mihi quidem perſuaſum eſt non eſſe Petronii, ſed inepti cuiuſdam verſificatoris, qui falſo putabat non eſſe abſolutam duobus ſuperioribus verſiculis ſententiam.

Pag. 83. verſ. 24. *diuq́ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt*] Melius editio Plantini, *commorata eſt.*

P.84.v.3. *Luxuria rictu Martis marcent mœnia*] Reperio in variis lectionibus, *ritu*, item *luxuria victu*: & poſterius probo, mutata litera, hoc pacto:

Luxurie victa Martis marcent mœnia.

Ead.Pag.v 4. *Tuo palato clauſus pauo naſcitur*] Adſtipulatorem me habent qui reponunt, *paſcitur*: loquitur enim de ſaginatione pauonum, de qua Plinius cap. 20. lib.10.

Pag.86.verſ.18. *Non diu ergo tumultuatus, ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandē terram admiſit*] Quæ hæc eſt *per terram* admiſſio? Parum abeſt, quin audeam legere, *feſtram*; quod oſtium fuiſſe minuſculum in ſacrario, iam alii ex Macrobio docuerunt: & epitoma Feſti, feneſtram interpretatur. Ab hoc autem non eſt alienus Virgilii locus in libro ſecundo Æn.

Ipſe inter primos, correpta dura bipenni
Limina perrumpit, poſteſq́ à cardine vellit
Æratos: iamque, exciſa trabe, firma cauauit
Robora, & ingentem lato dedit ore feneſtram.

Pag.87.v.10 *ſomnumq́ morti iungerem*] alii libri: *ſomnumq́ mortis ingererem*. Sed prior lectio confirmatur Pag.103.

——— hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimum
Somnos. ——

Pag. 88.v.26. *attuliſſem mihi damnatus manus.*] Legitur etiam, *damnatas*, quæ lectio Propertii verſu comprobatur.

Dicet damnatas ignea teſta manus.

Pag 89.v.8. *Cum fortuna manet, vultum ſeruatis amici:*
Cum cecidit, turpi v[e]rtitis ora fuga.]

Pæne affirmarim pro, *cecidit*, legendum videri, *cedit*, hoc eſt, recedit. Iſta enim inter ſe comparantur, manet, cedit: venire, manere, abire, redire, recedere ac reuiſere dicitur. Virgil.

Tene, inquit, miſerande puer, cum læta veniret
Inuidit fortuna mihi?

Horatius (de fortuna:)

Laude manentem, ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit.

Idem:

Vt redeas miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Virgil.

Illa, vt opes fractæ Teucrûm, & fortuna receſſit.

Idem:

— multos alterna reuiſens
Luſit, & in ſolido curſus fortuna locauit.

Ead. pag. v. 11. *nomen diuitis ille tenet.*] Nomine *Diuitis* inſcriptum fuiſſe mimum, è Seneca intelligere eſt, epiſtola 115. vbi ſuo more Mecœnatem exagitat: *Hunc eſſe qui in tribunali in roſtris, in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auribus, non aliter, quam in mimo Diuitis fugitiui ſolet.*

Ead. pag. v. 26. *Aufugi iudicium*] Hic ſermo non ſine exemplo. Propertius;

Quiſquis es, aſſiduas aufuge blanditias.

Q. Cicero apud M. fratrem lib. 1. de natura deorum.

Andromeda aufugiens aſpectum mæſta parentis.

Pag. 89. v. 3. *traductumque inter condiſcipulos; quibus iactaſſet ſenſum meum*] Senſus hic; opinione quidem mea, ſenſu caret. Proinde arbitror legendum eſſe: *quibus iactaſſet cenſum meum*: id eſt, apud quos me feciſſet virum beatiorem, vt loquitur Catullus.

Pag. 101. v. 7. *O patria, pulchras mille credidimus rates*] Exclamatio hæc; *O patria*, ſumpta è veteri poëta Ennio, opinor, in Andromacha: *O pater o patria O Priami domus*: apud Ciceronem in ſecunda diſputatione Tuſcula-

ſculana, quod imitatus etiam Virgil. *O patria, ô diuum domus Ilium!*

Pag. 104. v. 2. *Cæterum, ne & tecum quoq; habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abſtinebo*]. Vereor ne particula *dum*, male adhæſerit verbo, *rixam*, ſitque diuellenda, vt ab ea tertia periodus incipiat, hoc modo: *Cæterum ne & tecum quoque habeam rixam, toto die me ab hoc cibo abſtinebo. Imo inquam ego, ſi eiuras hodiernam bilem, vna cenabimus. Dum mando ædicularum cuſtodi cœnulæ officium, video Gytona*: & quæ ſequuntur. Profecto ſic collocata hac particula *dum*; locus videtur integer, nec quicquam opus eſt aſteriſcis. Præterea τὸ *dum*, ſæpe inchoat comprehenſionem, & narrationem connectit, vt: *Dum hæc fabula inter amantes luditur*. & pag. 113. *Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur*.

Pag. 108. v. 2. *Hoc eſt, inquam quod promiſeras, ne quē hodie verſum faceres*]. Acrior & incitatior erit oratio cum interrogatione *faceres?* Verum & ſine interrogatione poteſt eſſe *ironia*.

Pag. 111. v. 10. *Ille tot hoſpitum potionibus liber vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt*] Editio Plantini, & Lugdunenſis *liberum*, rectius: id eſt, vacuum & exhauſtum.

Pag. 112. v. 17. *Iniuriamque Eumolpi, aduocationemq; commendabam*] Auet animus legere, *Iniuriamque Eumolpo, aduocationemque commodabam*: Cōmodabat enim iniuriam Eumolpo, quia eum excluſerat, quo nomine competere actionem iniuriarum docet M. Tullius in Oratione pro Cæcinna. Commodabat aduocationem, quia illi quodammodo aderat ſpectans per formam, &, vt ipſius verbis vtar, fauebat vapulanti. *Iniuriam* autem & *aduocationem alicui commodare* ita dictum, vt pag. 121. *commodare manum* & pag. 143. *commodare locum perituro*. & pag. 170. *commodare amplexus*. Huc accedit quod verbum *commodare* pulchre conuenit aduocationi. Aſconius in Ciceronis diuinationem: *Qui defendit alterum in iudicio, aut patronus*

dicitur, ſi orator eſt: aut aduocatus, ſi aut ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam amico commodat: aut procurator, ſi negotium (abſentis) ſuſcipit: aut cognitor, ſi præſentis cauſſam nouit, & ſic tuetur vt ſuam.

Pag.115.v.8. *Et in poteſtate ſua eſſe Gytona meritiſſima propoſitione monſtrabo*] Si attenderis quæ ſequuntur, vix dubitabis quin ita legendum ſit : *Et in poteſtate tua eſſe Gitonem meritiſſima proditione monſtrabo.* Nam ſtatim dicturus eſt, *meritò, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere.* Tria hæc, *merito, proditum, oſtendere*, tribus illis reſpondent, *meritiſſima proditione monſtrabo.* Sic pag.169. *totamque fallaciam inuidioſa proditione detexerit.*

Ead.pag.v.18. *Gyton collectione ſpiritus plenus continuo ita ſternutauit, vt grabatum concuteret*] Inſerendum aduerbium, ter, ex v.c. *ter continuo ita ſternutauit.*

Pag.117.v.14. *Moraris, inquit, Eumolpe, tanquam propudium ignores*] Verba ſunt nautæ vectores vrgentis, vt nauem propere conſcendant. Quare faceſſat illud, *propudium*, & in eius locum remigret, *prope diem*; quia ſignificat non longe abeſſe lucem. Nondum enim plane diluxiſſe proxima hæc verba declarant, *& adoratis ſideribus intro nauigium.*

Pag.123.v.13. *adhuc aliquod iter ſalutis quærendum eſt*] Malim, *aliud* pro *adhuc*, vt in editione Lugdunenſi.

Pag.133. v.3. *Quid dicis tu latro? quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit*] τὸ *ſola* videtur inducendum, vt natum è repetito temere initio ſequentis verbi, *ſala Salamandra.*

Pag.134.v.22. *Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam infertam*] libri quidam, *inſertam*, alii *inſectam*: veriſimilius eſt, *infeſtam.*

Pag.153.v.8. *Cum appareret futurum non tralatitium bellum*] Ego quidem *tralatitium* non reprehendo, ſed tamen v.c. lectio, *ſtlatarium*, ipſa vocis nouitate ſe mihi commendat, *bellumque ſtlatarium*, lentum dici videri poteſt, à *ſtlata* genere nauigii, cui latitudo nomen dedit, auctore Feſto. Ita enim à lembo ſiue ſtlembo, equum

bo, equum grauem & tardum, pedibus *ſtlembum* Lucilius vocauit.

Nec diſſimile illud in Plauti Pœnulo:

Tardiores quam corbitæ ſunt in tranquillo mari.

Ac paullo poſt:

Obſecro hercle, operam celocem hanc mihi, ne corbitam date.

Imo enimuero cum cogito, ſtlatarium bellum & tralatitium idem fere eſt, ludricum videlicet certamen, vt is quædam feſtucaria. Nam in vetere gloſſario, *ſtlatarius*, exponitur, ἐργμωνικὸς.

Ead. pag. v. 23. *Hac vt turbato clamore mulier effudit.*] Mulier ipſa turbata potius erat, quam turbatus clamor. Itaque magis probarem, *turbata clamore*. Nec enim diuerſo ſermonis genere vtetur.

Pag. 138. infrà. *Agnouit Triphana verum Gytona: lacrimiſque turbata, tunc primum bona fide puero baſium dedit.* Nam τὸ *clamore* per ſe ſtat, idemque valet, ac ſi dixiſſet, *cum clamore.*

Virgil. 1. Æn.

—— *& templum clamore petebant.*

Idem 8. Æn.

Diſceſſu mugire boues; atq; omne querelis
Impleri nemus, & colles clamore relinqui.

Pag. 147. v. 24. *Percurrere piſcatores*] fortaſſe, *procurrere.*

Pag. 155. v. 20 *præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant, extra corpus orationis expreſſæ, ſed intecto veſtibus colore niteant.*] Editio Plantini, & Lugdunenſis, & exempl. Auriſ. *intexto*. quod verius puto. Sic enim hac p *ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit.* Plin. cap. 48. lib. 8. *Aurum intexere (veſtibus) in eadem Aſia inuenit Attalus Rex, vnde nomen Attalicis.* Idem cap. 11. lib. 13. *Et tamen adhuc malunt Parthi literas veſtibus intexere.* Vtitur & M. Tullius eo ſæpe verbo metaphoricôs.

Ead. pag. v. 26. *Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare*]

Longe probabiliorem cenſeo lectionem v. c. *aut viſam timuerunt calcare. Calcare viam*, vt Horatius,

Et calcanda ſemel via leti.

Ead. p. v. vl. *Ecce belli ciuilis opus quiſquis attigerit*] Interpungendus ita videtur locus: *Ecce belli ciuilis ingens opus: quiſquis attigerit.*

Pag. 156. v. 10. *tanquam ſi placet hic impetus*] Tollendum eſſe aſteriſcum puto: nihil enim deeſt, ſed *tanquam*, valet, exempli gratia: quemadmodum apud Plautum, *veluti*, & *ſicut*:

In Aulularia:

—facinus audax incipit

Qui cum opulento pauper cœpit rem habere aut negotium,

Velut Megadorus tentat me omnibus miſerum modis.

In Pœnulo:

Ita me dii ament, tardo amico nihil eſt quicquam iniquius:

Præſertim homini amanti, qui quicquid agit properat omnia,

Sicut ego hos duco aduocatos.

Pag. 157. v. 1. *Quæritur in ſyluis Mauri fera*] Ita editio Lugdunenſis. Aliquantò rectius, niſi fallor, vt ſit Enallage numerorum, *in ſyluis Mauri*, pro, Maurorum, & Mauritaniæ. Poteſt etiam legi, *Mauro*, tertio caſu, pro quæritur à Mauro venatore. Vel, *in ſyluis Mauris*, *Maura ſylue* vt apud Horat. *Maura iacula*, *Mauri angues*, & *Maura vnda*. Nam de venatione leonum hic Petronium loqui, ea quæ de tygride ſubiicit facile fidem fecerint. In Mauritania autem multi & magni leones, vel teſte Horatio,

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit æſculetis:

Nec Iubæ tellus generat, leonum

Arida nutrix.

Pag. 158. v. 10. *Cocytia perfuſus aqua*] Aut duæ vocales in vnam contrahuntur, aut ſecunda ſyllaba huius vocis,

vocis, *Cocytia*, non conuenit verſiculi modulo. Quare probo quod eſt in aliis editionibus, *Cocyta*, pro *Cocytia*, vt *Ceraunum ſaxum*, pro Ceraunio dixit Propertius,

Non potuit ſaxo vitam poſuiſſe Cerauno?

Et vt idem dixit *Partham tellurem*, & *Parthos ſocos*: ac Virgilius, *Romulam tellurem*.

Pag. 160. v. 9. *& dum varios lapis inuenit vſus*] Rectius editio Lugdun.

ac dum varius lapis inuenit vſum.

Niſi varios ſcriptum ſit δεξαυρῶς pro varius: vt p. 25. *probitas eſt carbunculos.* Horat. ſat. 4. lib. 2.

Ten' lapides varios lutulenta radere palma?

Et ep. 10. lib. 1.

Nempe inter varias nutritur ſylua columnas.

quibus in locis *Varios*, & *Varias*, qui reponunt, Parii marmoris ſenſum habent. Varium autem lapidem videtur ſignificaſſe p. 157.

ac maculis imitatur vilibus aurum.

Mendoſe, vt ſuſpicor. At editio Plantini emendatius, *ac maculis mutatur vilibus aurum*, id eſt, auro emitur vel permutatur, varius lapis. Plinius cap. 1. lib. 36. *quos ad vſus, quasve ad voluptates alias, niſi vt inter maculas lapidum iaceant.* Et c. 7. eiuſd. lib. *Differentia eorum eſt ab Ophite, cum ſit illud ſerpentium maſculis ſimile.*

Pag. 161. v. 10. *Actiacaq́ ſinus & Apollinis arma timentes*] Quo referatur illud, *timentes*, non diſpicio. In edit. quidem Lugdun. legitur, *trementis*, vnde forſitan legendum eſt, *frementis*: frementem enim & iratū hoſtibus Apollinem in Actiaca pugna deſcribit Propertius in Eleg. 3. lib. 4.

Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ.
Sed quali aſpexit Pelopeium Agamemnona vultu,
Egeſſitq; auidis Dorica caſtra rogis.
Aut qualis flexos ſoluit Pythona per orbes
Serpentum, imbelles quem timuere lyræ.

Quinetiam eo progredior, vt totum locum illum Petronij hoc modo ac ordine legendum putem:

Cerno equidem gemina iam ſtratos morte Philippos.
Theſſaliaq́; rogos, & funera gentis Iberæ:
Et Lybiæ cerno, & tua Nile gementia clauſtra.
Iam fragor armorum trepidantes perſonat aures:
Actiacosq́; ſinus, & Apollinis arma timentes.

Pag. 162. v. 2. —— *nec vaga paſſim*
Flumina per notas ibant morientia ripas.]

Morientibus illis fluminibus opem ferre conabimur, non abſurda prorſus opinione ſcriptum fuiſſe à Petronio,

—— *nec vaga paſſim*
Flumina per notas ibant torrentia ripas.

hoc ſenſu: vaga flumina, paſſim torrentia, tunc non ibant per notas ripas. non amplius, inquam, alueo ſuo & ripis, flumina continebantur, ſed effuſa per agros & ſyluas omnia ſternebant & rapiebant ſecum. Loquitur enim de prodigiis bellorum ciuilium, de quibus etiam Virgil. lib. 1. Georg.

Proluit inſano contorquens vortice ſyluas
Fluuiorum rex Eridanus, campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit.

Idem in lib. 2. Georg.

Nec non & torrentem vndam leuis innatat alnus
Miſſa Pado——

Plinius de eodem Pado, ſiue Eridano, cap. 16. lib. 3. *Augetur ad Canis ortus, liquatis niuibus, agris quam nauibus torrentior*, id eſt, turpiditate & impetu nocentior. Vt autem *torrentem* vndam dixit Virgilius, ſic & Seneca in epiſt. 40. *Habeat vires magnas, moderatas tamen, oratio ſi' perennis vnda, non torrens.*

Idem Virgil in Eclog. 7.

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Torrentia flumina, vt Homero, χείμαῤῥοι ποταμοί. ιλ. δ. Petronius vero *notas ripas* dixit imitatione Horatii torrentem amnem deſcribẽtis, in laudatione Pindari.

Morte

Morte decurrens velut amnis, imbres
Quam ſuper notas aluere ripas,
Fertur, immenſusque tulit profundo
—— Pindarus ore.

Pag. 64. v. 11. *—— mox flumina montibus altis*
Vndabant modo nata: ſed hæc quoque iuſſa putares.
Stabant] ——

Neque lectionem neque interpunctionem improbo. Hoc enim ſentit, flumina quaſi magico aliquo carmine iuſſa & coacta, ſtetiſſe. Verum in v. cod. Douza legi aſſerit,

—— ſed hæc quoque iuſta putares,

quod damnare mihi religio eſt: præſertim cum v. c. in editione Plantini ſequentia ita concipit,

Vinctaque mox ſtabant.

Flumina, inquit, modo nata, vera & perennia flumina videbantur: eadem tamen mox concreſcebant & conſiſtebant. *Iuſta* vero *flumina*, dixit Petronius, vt Ouid. in Eleg. 5. lib. 3. Amorum, vbi torrentem obiurgat, flumen legitimum:

Quid ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen?

Iuſtum quoque amnem dixit Liuius in libro primo: *Sorte quadam, diuinitus, ſuper ripas Tiberis effuſus lenibus ſtagnis. nec adiri vſquam ad iuſti curſum poterat amnis.*

Pag. 165. v. 7. *Interea volucris motis conterrita pennis*
Fama volat.] ——

Nunc primum editum eſt, *volucris*, cum antea legeretur, *volucer*: quod tamen expungi non debuit. Ita enim dictum, *volucer* genere fœminino, vt *acer hyems*. Ennius apud Priſcianum:

Æſtatem autumnus ſequitur, poſt acer hyems fit.

quem verſum laudat quoque Seruius in 6. Æneid. ſcribitq; veteres etiam dixiſſe, *alacer*, tam fœminino, quam maſculino genere.

Pag. 166. v. 11. *—— gemino cum Conſule Magnus*
Ille tremor Ponti, ſæuique repertor Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus] ——

Repertor Hydaſpis, vocatur Pompeius, quia fabuloſum

illum

illum fluuium exiſtimabant, qua ex opinione vulgi ſcripſit Horatius:

—vel quæ loca fabuloſus
—Lambit Hydaſpes.

Alii tamen libri, vt editio Lugdun.

—ſæui quoque terror Hydaſpis.

Alii vero, vt editio Steph.

—ſæuique repertus Hydaſpis.

Repertus terror, qui præter opinionem ei terror extitit. Virgil.

Dic age, namque mihi fallax haud ante repertus,
Hoc vno reſponſo animum deluſit Apollo.

Ennius apud Feſtum in Nauus,

Nauus repertus homo eſt, Graio patre, Graius
—homo, rex.

Cæcilius in Epiſtulas apud Priſcianum:

Nam noui quidem deus repertus eſt Ibus.

Plautus in captiuis:

Ita repertus, qui Philocratem ſuperet veriuerbio.

Eleganter autem, *ſcopulus piratarum* dictus Pompeius, vt eodē tempore tribunal L. Caſſii ſcopulus reorum, qui Valer. Max.

Pag. 167. v. 26. *Atq; intertorto laceratam pectore veſtem*
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra]

Editio Lugdun. *intertota*, quomodo legiſſe etiam Lilium Gyraldum apparet, commoda & aperta ſententia: Inter veſtem, inquit, toto pectore laceratam quatiebat lampada. Nam veſtis, vtpote lacera, non obſtabat quo minus per illam vibraret facem. De lacera veſte Diſcordiæ, Virgilius:

Et ſciſſa gaudens vadit Diſcordia palla.

Porro ſcio eſſe, qui illud *ſanguineam lampada*, concoquere non poſſint, leguntque;

Sanguinea tremulam quatiebat lampada dextra.

A quibus diſſentio: Nam *ſanguinea lampas*, ob ſanguinei coloris flammam, dicitur, vt apud Virgilium,

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent,

Pag. 168.

Pag. 168. v. 14. *Quid porro, tu Diue, tuis cunctaris in armis?*] *Diuus*, retineri poteſt [illegible], quia Diſcordia, vt dea futurum diuum ſciebat: magis tamen probo quod eſt in editione Lugdunenſi, *Diue*: quoniam Iulo prognatus Cæſar, & à Venere ac ipſo Ioue ducebat originem. Sic eiuſdem gentis Ilia, dia vocatur ab Ennio, apud Nonium in Nepos feminini generis.

Ilia dia nepos, quas ærumnas tetuliſti!

Dium, inquit Feſtus, *antiqui appellabant, vt à Deo ortum.*

Ead. pag. v. 14. *neſcis tu Magne tueri Romanas arces*] Monui iampridem, & nunc moneo, legendum videri *Romanas arces*, vt pag. 160.

Omnia quæ tribui Romanis arcibus, odi.

Magnificentius enim Romanæ arces dicuntur, quam vrbs Roma: vt Carthaginis arces, quam Carthago: & Pergameæ arces, quam Pergama. Virgilius:

Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.

Item,

Aſcanione pater Romanas inuidet arces. Et,

Cum fera Carthago Romanis arcibus olim Exitium magnum, atque Alpes immittet apertas.

Notiſſimum eſt vt Pompeius aduentante Cæſare, vrbem reliquerit, quid tamen impedit Ciceronem audire in epiſtola decima, lib. 7. ad Atticum: *Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeij videtur? Hoc quære, quod vrbem reliquerit. Ego enim ἀπορῶ. Tum, quid abſurdius? Vrbem tu relinquas? Ergo idem ſi Galli venirent.* Et in epiſt. 15. lib. 8. ideo vocat Pompeium ἀπολιτικώτατον καὶ ἀστρατηγικώτατον, quibus iſta plane reſpondent, *neſcis tueri Romanas arces.* Et epiſt. 2. eiuſdem libri: *nihil vlla in gente vnquam ab vllo auctore Reipub. ac duce turpius factum eſſe videtur quam à noſtro amico factum eſt: cuius ego vicem doleo, qui vrbem reliquit, id eſt, patriam, pro qua, & in qua mori præclarum fuit.*

Ead. pag. v. 20. *Cum hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet*] Temerarium non eſt, quod in v. c. legitur, *ingenti bile*: ſi quidem per bilem, inſaniam poëti-

poëticam intelligit, de qua pag. 104. *Imo, inquam, ſi eiuras hodiernam bilem vna cœnabimus.* Horat. in arte Poetica:

——ô ego læuus,
Qui purgo bilem ſub verni temporis horam?
Non alius faceret meliora Poemata.

Quare illa verba, *volubilitate verborum*, inducenda puto, vt quæ huc irrepſerint ex verſu 31. eiuſdem p. *Ex præſcripto ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate.*

Pag. 173. v. 23. *vt putares inter auras canere, Sirenum concordiam*] Variant libri. alij: *inter auras*: alii *inter aures*: quidam, vt editio Plantini, *inter aures*. eamque affirmat eſſe v. c. ſcripturam. Sic tamen locutos eſſe Latinæ linguæ auctores præſtare non auſim: eo labor potius, vt neutrum illud, *auras*, & *aures*, exiſtimem eſſe Petronii. Etenim multo argutius videtur, *intus canere*, multis de cauſis. primum, *intus canere*, id erit, in ipſo quaſi ore & gutture Circes canere. Deinde, valde perite & artificioſe canere. Poſtremo furtum quoddam animorum indicabit, & pæne ſubreptos omnes audientium ſenſus ſuauiſſima illa modulatione. Alluſum autem ad Græcorum Prouerbium ἀσπένδιοι κιθαρισταὶ, de quo ſatis ſit ad hunc locum adferre, quæ in Ciceronis 3. Verrin ſcribit Aſconius: *Cum canunt Cithariſtæ, inquit, vtriuſque manus funguntur officio. Dextro plectro vtitur, & hoc eſt foris canere: Siniſtra digitis chordas carpit: & hoc eſt intus canere. Difficile autem quod Aſpendius cithariſta faciebat, vt non vteretur cantu vtraque manu, ſed omnia, id eſt, vniuerſam cantionem intus, & ſiniſtra tantum manu complecteretur. Vnde omnes quotquot fures erant, à Græcis Aſpendij cithariſtæ in Prouerbio dicebantur, quod vt ille carminis, ita iſti furtorum occultatores erant.*

Pag. 174. verſ. vlt. *Quid eſt, inquit: nunquid te oſculum meum offendit? Nunquid ſpiritus ieiunio macer?*] corpus quidem ieiunio maceſſit, ſpiritus vero, anima, & anhelitus, qui poteſt? An legendum *ſpiritus ieiunio acer?*

vt acrem

vt acrem ſpiritum grauioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius.

Sæuamque exhalat opaca Mephitin.

Et Catullus:

Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper.

Item:

Quare aut crudelem naſorum interfice peſtem.

Dicitur *ſæua Mephitis, trux caper, crudelis naſorum peſtis*, vt *acer ſpiritus. Spiritus* quoque *acer* dicitur ab Horatio, quamuis alia notione verbi:

Idcirco quidam, Comœdia, nec ne Poëma
Eſſet, quæſiuere. quod acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt.

Videri poſſit etiam legendum *marcet*, pro putret ac putet, vt Plinius ait: *auis Lagopodis acciſa corpus ſtatim marceſſere.* Ieiunis autem acrior fœtidiorque ſpiritus. Martialis:

Quod ſicca redolet palus lacunæ,
Quod ieiunia ſabbatariorum.

Cæcilius Plotio, apud Gellium:

Sed tua moroſane vxor? Quam, rogas?
Qui tandem? tædet mentionis: quæ mihi
Vbi domum adueni ac ſedi, exemplo ſuauium
Datat, ieiuna anima. Nil peccat ſuauio:
vt deuomas volt, quod foris potaueris.

Pag. 182. v. 8. *Ter languidior coliculi repente thyrſo*] Pace grammaticorum mihi liceat ex aduerbio participium facere, minima mutatione, & ſcribere, *repente thyrſo.* Thyrſus enim coliculi vbi intepuit, fit languidior. Diſſimile autem non illud Catullianum:

Languidior teneræ cui pendens ſicula betæ.

Pag. 183. v. 18. *Et quidem Tragici oculos ſuos, tanquam audientes, caſtigant*] Dicere videtur, Tragicos interdum oculos ſuos obiurgare, tanquam oculi verba eorum audiant. Sed fortaſſe ſcriptum fuit *audientes* pro *odientes*, id eſt, odio habentes, & inuiſos ſibi: vt contra veteres dixerunt, *Rodus, orum, oricula, orata*, pro Raudus, aurum,

aurum, auricula, aurata. Sic apud ipſum Petronium p. 6. vbi legitur, *in conductum accurrit*, v. c. habet *aucturrit*, quod poſitum fortaſſe, pro occurrit. Veteres autem dixiſſe *odio, odis*, & Feſtus docet. *Oſi ſunt*, inquit, *ab odio odis, declinaſſe antiquos, teſtis C. Gracchus.* Inde participium *odientes.* Sic *odiuit* pro odi, legitur in Antonii epiſtola ad Hirtium & Cæſarem: *Mihi quidem conſtat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre, nec deſerere partes, quas Pompeius odiuit.*

Ead. pag. verſ. 15. *Damnatiſque noua ſimplicitatis opus*] Simplicitatem illam nouam non eſſe, ea quæ ſequuntur declarant. Sciunt autem qui in his literis verſantur, b. & v. ſæpe inter ſe commutari. Itaque puto ſcriptum à librario fuiſſe, *vona*, quod poſtea in *noua* deprauatum ſit. *Bona* vero *ſimplicitas*, quæ, vt ait Plautus, eſt ſine vlla malitia mala.

Pag. 84. verſ. 4.

Ipſa pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos]

Quamuis priori verſiculo ſit opus tibicine, non fulciam tamē, ſed leuiter duntaxat mutabo poſterioris initium, & interpungam, hoc modo:

Ipſe pater veri, doctus Epicurus in arte,
Luſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Perſpicua ſententia. Ipſe Epicurus, pater veri, vt ille apud Flaccum, *non ſordidus auctor Naturæ veriq;*: doctus in arte, nimirum voluptaria, & amatoria, luſit, indulſit amori ſcilicet ac Veneri: hoc enim plerumque latinis eſt *Ludere*. Liuius Andronicus apud Feſtum, in Adfatim: *Adfatim edi, bibi, luſi*: quod Græci, ἔφαγον, ἔπιον, ἠφροδίσιασα: vt in epigrammate Sardanapali apud Athen. lib. 12. ἐγὼ ἐβασίλευσα, ϗ ὄχρις ἑώρων τὸ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδίσιασα. Propertius:

Turba Menandrea fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus luſit Erichthonius.

Catullus in Hymenæo:

Ludite vt lubet, & breui
Liberos date.

Ouid.

Ouid.eleg.8.lib.1.Amorum:

Ludunt formoſæ: caſta eſt quam nemo rogauit.

Plena exemplorum omnia, ſed vnum duntaxat addam è Nuptiis Pomponij, apud Nonium in Condepſere:

Partem inſipaui, concluſi, indepſui.

Scripſi ego de coniectura, *conluſi*; quamuis in libris Nonij legatur *concluſi*, quod nec inficior defendi poſſe.

FRANCISCI PITHOEI IC. *AD* PETRONII ARBITRI SATYRICON *Collectanea.*

PAg. 47. v. 12. *Vt cum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*) Seneca in procemio lib. 9. Controuerſiarum: *Itaque velut ex vmbroſo & obſcuro prodeuntes loco clara lucis fulgor obcæcat: Sic illos à ſcholis in forum tranſeuntes, omnia tanquam noua & inuſitata perturbant.*

Pag. 48. v. 4. *Sed reſponſa in peſtilentiam data*) Corn. Tacitus, ſiue quis alius author Dialogi de Oratoribus: *Sic fit vt tyrannicidarum præmia, aut vitiatorum electiones, aut peſtilentiæ remedia, aut inceſta matrum, aut quicquid in ſchola agitur quotidie, in foro vel raro vel numquam ingentibus verbis proſequantur.*

v. 25. *Grandis, & vt ita dicam, pudica*) Idem, *Oratio ſicut corpus hominis ea demum pulchra eſt, in qua non eminent venæ, nec oſſa numerantur: ſed temperatus ac bonus ſanguis implet membra, & exurgit toris: ipſos quoq; neruos robur tegit, & decor commendat.* Vide Iuuenal. ſat. VIII. Quintilian. lib. II. cap. XI. lib. V. c. XII. lib. XII. cap. VI.

Pag. 49. v. 2. *Enor. loquacitas*) Ful. Myth. *Apud Rhetores vero aliud profuſo & libero curſu effrenata loquacitas, aliud conſtricta virtutis indaganda curioſa nexilitas.*

v. 5. *Semelque corrupta eloquent. reg.*) Vide Vel. Patercul. ſub finem Vol. I.

v.15. *Non eſt paſſus Agamemnon*] Infra. *Sed veritus ne Menelaus etiam ante ſcholanus.* Iuuen. *ſurgis tu pallidus Aiax Dicturus dubia pro libertate.*

Pag. 50. verſ. 7. *Quod ſi paterentur*] Author dialogi de oratorib. *Nec in Authorib. cognoſcendis, nec in euoluenda antiquitate, nec in notitia vel rerum vel hominum vel temporum ſatis opera inſumitur: ſed expetuntur quos Rhetoras vocant.*

Pag. 51. v. 4. *Schedium Lucilliana humilitatis*] Apul. apolog. 1. *Omnifariam noueritis, & in iſto, vt ait Lucilius, ſchedio experimini.*

v. 16. *Det primos verſibus annos*] Seruius in illud Eclog. 4. *At ſimul heroum laudes. Bono ordine* (inquit) *primo poetas, deinde hiſtoricos, deinde philoſophos legendos dicit.*

v. 20. *Demoſthenes arma*] Propert. *Perſequar aut ſtudium lingua, Demoſthenis arma.*

v. vlt. *Grand. verba minentur*] Martial. *Loqueris, ſonaſque grandibus minax verbis.*

Pag. 52. v. 2. *Plenus Pierio*] Auctor Dialogi de orator. *Hac ſibi illa veteres perſuadebant, ad hac efficienda intelligebant opus eſſe, non vt Rhetorum ſcholis declamarent, nec vt fictis, nec vllo modo ad veritatem accedentibus controuerſiis linguam modo & vocem exercerent: ſed vt iis artibus pectus implerent in quibus de bonis ac malis*, &c.

v. 22. *Capit me pracedere*] genus loquendi frequens Petronio. ſic eadem p. *& per medium lupanar fugere cœpi.* Et rurſus: *Capit rogare ſtuprum.* p. 6. *capitque mihi velle pudorem extorquere.* p. 8. *& me cœpit non perfunctorie verberare.* ead. p. *Diligentius conſiderare pallium capit.* & p. 11. *praclusiſque foribus ridere, acumen non minus concionum, quam calumniantium capimus.*

v. 25. *Centonem anus vrb. reiecit*] Doſitheus magiſter in arte: ἐ ὅπως ἡρμήνευ κέντρωνι εἰσῆλθον, ἐ περιεῖτον ἐκ τοῦ παιδίμενον περιθηγανῆς. Virgil.

—*duplicem ex humeris reiecit amictum.*

Pag. 53. v. 5. *Operui caput*] Alibi, *operuit caput, extraque templum profugit.* Plaut. Moſtell. *Capite obuoluto vt fugiat*

giat cum ſummo metu. & , *Caue reſpexis, fuge atque operi caput.* Næuius: *Amborum vxores noctu Troiade exibant, capitibus opertu flentes ambæ , abeuntes lachrimis cum multis.*

v.23.*Meretrix aſſem exegerat*] Arnob. 5. *Cypriæ Veneris abſtruſa illa initia præterimus, quorum conditor iudicatur Cyniras rex fuiſſe: in quibus ſumentes certas ſtipes inſerunt vt meretrici.* Clemens, νόμισμα δὲ εἰσφέρουσι αὐτῇ οἱ μυούμενοι ὡς ἑταίρᾳ ἐρασταί.

v. 25. *Niſi valentior fuiſſem*] Ouid. *Inſequitur fugio: fortior ille fuit.*

v.25.*Dediſſem pœnas*] Catal. *Nimirum apertam connolatis ad pœnam.* & : *Furatum venis huc amore pœna.* Mart. *Immatura dabant infandas corpora pœnas.*

Pag.54.v.3.*Crepidine ſemita*] Seruius: *Crepidines viarum, ipſa eminentia dextra ſiniſtraque.*

v.8.*Lacrymas pollice expreſſis*] an potius *exterſit*? Ouid.
—— & lacrymæ vocem impediere loquentis.
Quas vbi marmoreo deterſit pollice virgo. Idem:
Eurytidos lacrimas admoto pollice ſiccat Alcmene.
Catull.
vt terſti lumina ſæpe manu.

v.9.*habitu fratris*] Scholiaſtes Lycoph. τοὺς ξένους ἀδελφοὺς τοὺς ἐρωτικοὺς ποιοῦσιν. οἱ γὰρ ἐρῶντες φωραθῆναι λέγουσιν, ἀδελφός μου ἢ συγγενής μου ἐστίν.

verſ. 21. *Cuius ne ſpiritus purus eſt*] Sueton. Neron. *Ex nonnullis comperi, perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominum pudicum, aut vlla parte corporis purum eſſe.*

v.vlt.*Cum fortiter fac.*] Apul.lib.2.de Aſin. *Abi ergo, ac te compara, tota enim nocte tecum fortiter & ex animo præliabor.* & alio loco: *Præliare*, inquit, *& fortiter præliare. Nec enim tibi cedam, nec terga vertam.*

Pag.55.v.2.*Eadem ratione*] Martial. --- *here qui puer Hyle fuiſti, Dic nobis hodie qua ratione Vir es.*

v.3.*In diuerſorio puer*] Seneca, *Tota nocte peruigilat, quam inter ebrietatem domini, ac libidinem diuidit, & in cubiculo, vir in conuiuio puer.*

v.7. *Vitream factam*] Xiphil.in Claud. ὥστε καὶ τὸ λογο-

ποιηθλῶαι. ὅτι κἂν ὑαλίνα σκεύη δὲ συντεθλιμμένα τινά, πολλ-της ἔσται.

v.22. *Rumoribus different*] Tacit. *Pars multo maxima imminentes dominos rumoribus differebant*. Terent. *Nam quod rumore diſtulerunt maleuoli.*

v.23. *Tanquam ſcholaſtici*] Scholaſtica lege, quod alibi à me lectum memini.

Pag.56. v. 1. *Tardum eſt inquam differre, quod placet*] Seneca, *Affectus non ſuſtinet moram.*

v.2. *Diuerſionem libido*] *Nec enim bene cum ſociis regna Venuſque manent.*

v. 8. *Oſculiſque tandem bona fide ex*] Alibi: *Tunc primum bona fide puero baſium dedit.* Item, *Optima fide reuiuiſcentem amicitiam toto pectore adſtrinxi.* Laberius: *Tollet bona fide vos Orcus nudas.* Florus, *P. R. cum bona fide adoleuiſſet.* Plinius, *optima fide nos reſpiraſſe in hauriendo.*

v.10. *Vſque ad inuidiam*] Plaut. Moſtell.

Ph. *Age accumbe igitur. cedo aquam manibus puer, appone hic menſulam.*

Ph. *Qui inuident, ne vnquam eorum quiſquam inuideat prorſus commodis.*

Catull.

Dein cum millia multa baſiorum,
Conturbabimus illa, neſciamus,
Aut ne quis malus inuidere poſſit,
Cum tantum ſciat eſſe baſiorum.

Martial.

Hoc tua ſaeue puer Diadumene baſia flagrant.
Quid ſi tota dares illa ſine inuidia?

v.11. *Nec adhuc quidem omnia erant facta*] Alibi. *forſitan dum omnia concupiſco.* Catull. *Haerent ad latus, omnia experiris fruſtra.* Ouid. Epiſt.

Vlteriora pudet narrare: ſed omnia fiunt.

v.18. *Vſti contubernium*] ſic *Veſti-cibaria* Cæſari.

v.22. *Sic diuidere*] *Diuidere* μισεῖν eſt. Pompon. *tanquam frater mihi ſis, medium abdomen cum diuidam.* Plaut. Aulular.

v.vlt.

v.ult. *fidem male ambulantem*] Alluſit fortaſſe ad ambulatores illos, de quibus Martial.

Hoc quod Tranſtiberinus ambulator;
Qui pallentia ſulfurata fractis
Permutat vitreis.

pag.58.v.21. *Quis hoc loco nos nouit*] Plautus Pœn.

Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito:
Si volo hunc vlciſci, lites in alieno oppido ſequar.

pag.59.v.17. *Sed nullo genere par erat cauſa noſtra*] Iulius Firmicus, *Sed nullo genere matris dolor vincitur.*

v.22. *Pannuciam*] *Pannucia nuncupata, quod ſit diuerſis pannis obſita.* Iſidor.

v.25. *Suam cuique rem eſſe cariſſ.*] Plaut.

Meus mihi, ſuus cuique carus eſt.

Pag.60 v.2. *Aduocati iam pane noctur.*] Leucipp.

καλὸς γὰρ καὶ ὀνυκτερινὸς δικαστής. Calpur.

Vt mala nocturni religauit brachia Mopſi
Tityrus, & medio furem ſuſpendit ouili.

Senec. de Breu. Vit. *Non eſt quod me ſolos putes dicere occupatos quos à Baſilica emiſſi demum canes eiiciunt.* ſic leg.

v.10. *Iam ſequeſtri placebant*] Plaut. Rudente,

Non probare pernegando mihi potis es, niſi pars datur.
Aut ad arbitrum itur, aut ſequeſtri ponitur.

Vide totam ſcenam, & cum hac confer.

v.18. *Veniemus ad conſtitutum*] Varro, *Alius conuiciatus eſſet, qui tam ſero veniſſet ad conſtitutum,*

v.25. *Litem faciebat*] Curius Fortunat. *Quod prima pars proponit, quæ litem facit*: Fab.7.2.

pag.61.v.13. *Sera ſua ſponte delapſa*] Ouid.

Et iam contigerant portam, Saturnia cuius
Dempſerat appoſitas inuidioſa ſeras.

Ibidem: *Tota patet dempta ianua noſtra ſera.*

Nonius, Patibulum; *ſera, qua oſtia occluduntur, quod hac remota valuæ pateant.*

Pag.62.v.1 *Impune adſpexit*] Ouid.

O ſacros vultus Baccho, vel Apolline dignos,
Quos vir, quos tuto fœmina nulla videt.

v.24.*Medicinam ſomno petii*] Suetonius; *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, ſedentem pro tribunali adierunt, orantes opem Valetudini, demonſtratam à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet.*

Pag.63.v.4. *Iuuenili impulſi licentia*] Tacit.lib.13. *quidam per iuuenilem licentiam, quæ tunc paſſim exercebatur, inanem motum fecerant.*

v.14.*Torum meum preſſ.*] Alibi. *Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum torum.* Ouid.

Cum premeret mollem laſſus ab hoſte torum. &,
Vtq; torum preſſit, ferrum Lucretia mecum eſt.

Item,

Cum preſſus prior eſt interiorq; torus.

Pag.62.ver.10.*Comploſis manibus in riſum*] Leucipp. ἀνακροτήσας οὖν τὰς χεῖρας ἐξεγέλασε.

verſ.19. *Ideo vetui*] Simile fere quiddam Heliodor. ἐπιτείλασα ἀσώτερον τὴν θυγατέρα εἴ τις βούλοιτο παραμείνας μεθ᾽ ἡμέρας ἐπιτρέψειεν.

v.24.*Frigidior hieme Gallica*] Seruius in illud Virgil. *& Frigora Rheni. Quæ amatorem* (inquit) *ſpernis, & Gallicana potes frigora ſuſtinere.*

Pag.65.v.5. *Paria compoſueram*] Plinius: *Naturam ſpectaculum ſibi ac paria componentem.*

Pag 66.v.20.*Extortis nos clunibus*] Arnob. *Laſciuia,* inquit, *deinde luxuriantis adſumpta, huc atque illuc clunes torquent.*

verſ.22.*Ballenatiam tenens virgam*] Hygin. *Nonnulli, cum faciunt caducos, duos dracones implicitos virgula faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacis. Eius exemplo & athletæ, & in reliquis huiuſmodi certationibus virgula vtuntur.* Ser. in illud Virg. *Tum virgam capit. Hodieq;* (inquit) *tam athletarum quam gladiatorum certamina, virga dirimuntur: & præfecti gentium Maurorum cum fiunt, virgam accipiunt & geſtant.*

ver.24.*Infelicibus dari miſſionem*] Apul. *Graſſare grauiter & occide moriturus: hodierna pugna non habet miſſionem.*

Pag. 67.

Pag.67.v.ult.*Lucerna quoque humore def.*] Lucernas non extinguebant, ſed eas ſinebant langueſcere. Plin. Plutarch. Galienus Imp. Epithal.

Pag.68.v.2.*Duo Syri*] Martial.

Munera pergrandes octo tulere Syri.

v.ult. *Eiuſmodi carmina effudit*] Plaut. *Suauem cautionem decipiſto cinædicam, vt perpruriſcamus vſque ex vnguiculis.*

Pag.69.v.4.*Molles*]Mart. *Mollem credere te virum volebam, Sed rumor negat te eſſe cinædum.* Vib. Sequeſt. *Salmacis Caria, ex quo qui bibit molleſcit, id eſt, obſcœnus fit.*

v.eod. *Veteres.*] Mart.

Vrbanus tibi Cæcili videris.
Non es crede mihi. quid ergo? verna es &c.
Quod bucca eſt vetuli dicax cinædi.

Sed & *Ceuetes* quidem molles & obſcœni dicuntur: & vetus exemplar hoc loco habet *Vet.es.*

v.6. *Me baſio conſp.* Catullus: *quod pura impura puella, Suauia coniunxit ſpurca ſaliua tua.*

v.9. *fruſtra moluit*] Hinc *moltus* in illo Catulli ioco.

Moltus homo es Naſo, neq; tecum moltus homo: ſed
Deſcendis Naſo. moltus es & Pathicus.

v.11. *Tantum erat creta*] Horat. —— *cum pene ſoluto*
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manat humida creta, colorq;
Stercore fucatus crocodili.

v.16. *Embaſicœtam*] Vet. lex. *Embaſicœtas, qui vel qua frequenter das baſia.*

Pag.70.v.8. *Mox manum demiſit in ſinum.*] Lucian. Ἔρωτι. ὁ δεξιὰ κατὰ τῆς χλαμύδος, &c.

v.10. *Rudi*] Catalect. *Sed lignum rude.* & , *vtetur veris vſibus haſta rudis.*

v.11. *In promulſide libidinis*] Apul. *Proluuium libidinis ſuſcitaram.*

v.15. *Neſcio quid*] Catull.

Carum neſcio quid lubet iocari.

Max. *Neſcio quid Græco murmure dulce canens.*
Mart. *Neſcio quid dominæ teneram qui garrit in aurem.*

v.18.*producta eſt puella*] Alibi, *Vt in platanona produceret dominam.* Donatus in illud Terent. *Produxi ac vendidi.*

ver.24.*Nuptias fecerunt*] Muſæus, ἀλλὰ λέχος στορέσασα πλεοστεγάμοισιν ἐν ὥραις. Erycius; εἰς γάμον οὐκ ἀνίτιμον.

Plautus:

Vltro ibit nuptum, non manebit auſpices.

Idem,

Sed nuptias hodie quin facimus?

Pag.71.v.4.*Iunonem meam*] Tibull.

Hac per ſancta tua Iunonis numina iuro,
Quæ ſola ante alios eſt mihi magna Deos.

Et:

Et ſi perque ſuos fallax iurauit ocellos,
Iunonemq; ſuam, perq; ſuam Venerem.

v.11.*Poſſe taurum tollere*] Ne pueri, ne tam ſpurca à teneris aſſueſcite. Horat.

Nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis.

Taurus etiam Græcis ac Latinis dicitur αἰδοῖον, ſicut & *Vitulus*. Nequiter vero meretrix inflectit Prouerbium, *Poſſe aliquem taurum tollere, quem vitulum tulerit.* Phauorin. χαῦν ἵνα φασὶν μόσχον μικρὸν ἀναφέρειν· καὶ τοῦτο καθ᾽ ἡμέραν ποιοῦσιν λαθεῖν βοῦν φέροντας, Lucia. μηδὲ ἐλπίδα οὐχ ὅπως ταῦρον ἐπαίρειν δυνάμενος. Quintil. lib.1. c.15. *Milo quem vitulum aſſueuerat ferre, taurum ferebat.*

v.14.*officium nuptial.*] Apul. *Nuptiæne illæ fuerunt, an aliud celebratum officium, an conuiuium tempeſtiuum?*

Iuuenal. — *officium cras*
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ cauſa officii? quid quæris? nubit amicus.

Pag.72.v.12. *Pueros capillatos*] Martial lib.5.

Et pædagogo non iubente laſciui,

Parere

Parere gaudent villico capillati.

Ambros.6.Hexam.

Haud inscitum extat adagium, comatus nondum cinadus.

v.14.*Soleatus*]Martial.*referet lapsum de puluere follem, Et si iam lotus, iam soleatus erit.*

Eod.v.*Pila sparsina exerceb.* Sido. Epist. *Student pila senes, alea iuuenes, armis Eunuchi.*

v.21.*Circuli*]Isidor.de pila,*dum ex circulo adstantium spectantiumque emissa.*

v.23.*Numerab.pilas*] Senec.*Si vero pilicrepus superuenerit, & numerare cœperit pilas.*

Pag.75.v.1.*Digitos concrepuit: ad quod signum matellam*]Martial.lib.14. de matella: *Dum poscor crepitu digitorum, & verna moratur.*

v.3.*Aquam poposcit ad manus*]Alibi *tanquam aquam peteret.*Sidon. *Retrorsusque conuersus tanquam manibus aquam peteret.* Caper, *in manus aquam poscimus. Veteres autem manibus pedibusque dixerunt.*

vers.9.*Trimalcio*] fortasse *ter Malcio* ille de quo Val. Martial. Vt Varronis *Sesqui-Vlysses* & *Trismegistus*, & *Triparcus*, Plaut.in Pers. Ad Trimalcionis vero cœnam pertinet Senec.Epist.47.& 57.

v.15.*pracedentibus faleratis curs.*] Cæsarius: ἀπόκρισις. νῦν δὲ ὅπως ἐπὶ τῷ βασιλεῖ δεξιὰς πέφυκε. φανεῖ μὲν καὶ προηγεῖται ὁ θεῖος κύρσωρ ἐπὶ τὰς βασιλέως πύλας. ἐπειδὰν δὲ ἐπὶ τῆς πύλης τῶν πλατῶν πλατειῶν γένονται, ἀφίησι τοὺς κληθέντας ἐπὶ τῷ προαυλίῳ ἑστάναι, μέχρις ἂν μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ τὴν αὐτῶν παρουσίαν.

v.16.*Delicia*]Cicero:*Amores autem & ea qua delicia appellantur.*

v.25.*In aditu ipso*]Atheneus 4.δεῖ δὲ τὸν πορευόμενον εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐρχόμενον μὴ κατευθὺς εὐθὺς ἐπὶ τὸ συμπόσιον χωρεῖν, ἀλλὰ τί δύναται πρότερον τῷ φιλοθεάμονι καὶ κατανοῆσαι τὴν οἰκίαν. οὐ δὲ γὰρ τοῦτο παρέλιπε ὁ ποιητής, αὐτοὶ δ' εἰσῆλθον θεῖον δόμον. οἱ δὲ ἰδόντες ἐθαύμαζον.

Pag.74.v.8.*Caue, caue canem*]Varro Eumenid. *Quod hodie mea est prabitio, in ianua caue canem inscribi iu-*

beo. Notum illud Caſſij apud M.Sen.6.contr. *Si canem ad oſtium alligaſſes.*

verſ.13.*Caduceum tenebat*] Athenæus lib.XII. Sueton. Calig. *Plerumque vero aurea barba fulmen tenere aut fuſcinam, aut caduceum, deorum inſigne, atque etiam Veneris cultu conſpectus eſt.*

Pag.75.v.1. *Pixis aurea* &c. *in qua barbam*] Suet. Neron. *Inter Buthyſia apparatum barbam primam poſuit, conditamque in auream pixydem, & pretioſiſſimis margaritis adornatam Capitolio conſecrauit.* Xiphilinus.

v.7. *Procurator rationes accip.*] Plaut. Pſeudol. *Condus promus ſum, procurator peni,* &c. *Mihi hercle vero qui dies rationeſque heri Ballionis curo, argentum accepto expenſo.*

v.10. *Embolum nauis*] τὸ χάλκωμα τὸ σεσιδηρωμένον κατὰ τὴν πρῶραν.

v.13. *Lucerna Bilychnis*] Tertull. *Cur die læto non laureis poſtes adumbramus, nec lucernis diem infringimus? honeſta res eſt, ſolemnitate publica exigēte, inducere domui tuæ habitum alicuius noui lupanaris.* Græco autem ſermone vſus eſt, nē vile aliquid intro ferret: vt Virgil. *Pendent lychni laquearibus aureis.*

Pag.76. verſ.11. *Natali meo*] Martial.

Vt poſcas Clyte munus, exigasque,
Vno naſceris octies in anno:
Et ſolas puto, tresve, quatuorve
Non natalitias habes Kalendas.

v.22. *pueris Alexandri*] Capit. in vero: *Adduxerat ſecum & fidicinas & tibicines, & hiſtriones, ſcurraſque mimarios, & præſtigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria paſcitur voluptate.*

v.23. *Aquam in ma niuatam*] *Multa niue incluſam, vt rigore,* inquit Seneca, *refrigeraretur alieno.*

v.25. *Inſequentibus ad pedes, ac paronyc.*] Ioh. Sariſber. ex antiquo, vt videtur ſcriptore: *Recumbentis pedes calamiſtratus comatulus excipit, nitorem inuidens meretrici, hiſtrioni habitum, cultum proci, viginibus ornatum, triumphalem quoque Principibus apparatum: & in aliorum conſpe-*

conspectu pedes, & ne plus dicam, teneris manibus tibias tractat.

Pag. 77. v. 13. *Oliuas in alt. par. albas*] Oliuarum albarum meminere Plinius & Celsus, nigrarum Diphilus.

v. 19. *Tomacula supra erat feruentia*] Mart.

Quod fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis cocus popinis.

v. 24. *Ad symphoniam allatus est*] Sed & ad Symphoniam efferebantur à cœna. Seneca: *Pacuuius qui Syriam vsu suam fecit, cum vino, & illis funereis epulis se sepelisset, quasi sibi parentaret, sic in cubiculum ferebatur à cœna, vt inter plausus exoletorum hoc ad Symphoniam caneretur, βεβίωκε, βεβίωκε, nullo non se die extulit.*

v. 16. *Pallio coccino adrasum incluser. cap.*] Idem de Mecenate, *in omni publico loco sic apparuit, vt pallio vel aretur caput, exclusis vtrinque auriculis.*

Pag. 78. v. 1. *Laticlauiam*] Sueton. *Etiam cultu notabiliorem ferunt. Vsum enim lato clauo ad manum fimbriato, nec vt vnquam aliter, quam vt super eum cingeretur.*

v. 8. *velut stell. ferruminat*] Samothracium.

v. 10. *Lacertum armilla*] Athen. περὶ δὲ τ̃ σφραγῖδα τρυφῆς Δοῦρις ἱστορῶν περιεθῆκεν Ἀσίῳ ποιητῇ, ὅτι ἐφόρουν χλιδῶνας περὶ τοῖς βραχίοσι.

v. 13 *spina argentea*] Penna quoque dentes leuabantur. Martial.

——suggeritque ructanti
Pinnas, rubentes, cuspidesque lentisci.

Et,

Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna leuare potest.

verf. 26. *Gallina erat lignea*] Arist. περὶ ζώων. τοῖς δ' ἀλεκτορίσιν ὑποτιθέασιν αὐτῶν τὰ ᾠὰ ἐπῳάζειν οἱ τρέφοντες.

Pag. 79. v. 4. *Pauonina oua*] Athen ἐπαινεῖται δὲ καὶ Ἡρακλείδης ὁ συρακούσιος, ἐν ὀψαρτυτικῇ τ̃ ᾠῶν, φησὶ πρωτεύειν τὰ τ̃ ταῶν.

v. 6. *Amici*] Alibi, *Amici, inquit, nondum mihi suaue erat in triclinium venire.* Vet. lap. *Amici dum viuimus viuamus.*

uamus. Tiberius apud Senecam; ***Amici, inquit, omnia fallunt, niſi iſtum mulum aut Apicius emerit aut P. Petanius.*** Titus apud Sueton. ***Amici diem perdidi.***

v. 11. *Ouaque ex farina*] Sic & Polluci, κρῆπις ἐξ ἀλεύρου καὶ μέλιτος ᾗ ἐνέκειντο ἀμπελίδες τινὲς ἢ συκαλίδες ὀπτή.

v. 18. *ficedulam piperato*] Martial.

Carea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cum tibi forte datur, ſi ſapis, adde piper.

v. 22. *Mulſum ſumere*] Morte antiquo dixit: quia veteribus non in manus dabantur pocula, ſed menſis apponebantur, vt hodie apud plures pocula in caniſtris argenteis apponuntur: quæ caniſtra, *ſiccaria,* dicuntur. Seruius.

ver. 23. *Cum ſubito ſig. ſymph. datur*] Hippolochus de Carani cõuiuio: ἐνταῦθ' οὖν οἱ παῖδες εἰς διτοχεῖς σπυρίδας ἕως ἐσάλπισε τὸ εἰωθὸς τοῦ τελευταίου δείπνου σημεῖον. In Romanis etiã caſtris buccina conuiuiũ dimittebatur. Tacit.

verſ. 10. *Argentumque inter reliqua purgamenta*] Agatharchides narrat: ὡς οἱ ἐπιόντες Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τῶν φίλων τὸ μᾶλλον προσεπτήσαντο τῶν πραγμάτων προεισχέουσιν. ὅτι δὲ θέλοιεν ἀναλίσκειν περιελόντες τὸν χρυσὸν, ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γένωνται, οἱ δὲ οἰκέται κύριοι.

Pag. 80. v. 4. *Suam cuique menſam*] Cicero in Piſon. *Nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil exquiſitum, &c. Græci ſtipati quini in lectulis ſæpe plures; ipſe ſolus.*

v. 13. *Cum hoc titulo*] Galenus alibi: Nec enim liber ad manum eſt.

Eod. verſ. *Falernum Opimianum*] Cicero, *Vt ſi quis Falerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis Coſſ. natũ velit: nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anitiũ Conſ. quærat.* Sed cur titulo non admodum conuenienter additum eſt, ANNORVM CENTVM?

v. 17. *Diutius viuit*] Martial.

—*ſcelus eſt iugulare falernum:*
Conuiua meruere cui fortaſſe perire,
Amphora non meruit tam pretioſa mori.

verſ. 22. *Laruam argenteam attulit ſeruus*] Herodotus

de

de Ægyptiorum institutis : ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων λέγει ἐς τοῦτον ὁρέων, Πῖνέ τε καὶ τέρπευ. ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.

Pag. 81. v. 1. *Heu, heu nos mis.*] Eurip.

φεῦ, φεῦ, βρότειος πημάτων ὅσαι τύχαι.

v. 3. *Ergo viuamus*] χαίροντες ἕως ἔνεστι τὴν ψυχὴν τρέφειν. Sotion.

v. 8. *Duodecim habet signa*] Alexis.

——— ἀλλὰ παρετέθη
ὑπερηφανός τις ἄξιος τῶν ὡρῶν λοπὰς
τὸ τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον
ἅπαντ' ἐνῆν τἀκεῖ γὰρ ἐν ταύτῃ καλὰ
ἰχθύες, ἔριφοι διέτρεχε τούτων σκορπίος
ὑπέφαινεν ᾠῶν ἡμίτομα τοὺς ἀστέρας
ἐπεβάλλομεν ταῖς χερσίν.

v. 10. *Structor*] Seruius: *Struere, ordinare, componere, vnde & structores dicuntur ferculorum compositores.*

v. 11. *Cicer. ariet.*] Meminere Theophr. & Athenæus.

vers. 13. *Testiculos ac renes*] καὶ ὄρχεις ἤσθιον, οὓς καὶ νεφροὺς ἐκάλουν. Athen.

v. 21. *In medio fauum*] Ouid. *Et de purpureis collecta vitibus vua, Candidus in medio fauus est.* Varro de re rustic. *Fauus venit in altaria, & mel ad principia conuiuij, & in secundam mensam administratur.*

v. 23. *Circumferebat Ægypt. puer*] Zenobius, ἐν τοῖς γάμοις ἔθος ἦν ἀμφιθαλῆ παῖδα ἀκάνθαις μετὰ δρυΐνων καρπῶν στέφεσθαι καὶ λίκνον ἄρτων πλῆρες περιφέροντα λέγειν, ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.

Pag. 82. v. 3. *Ad symphoniam*] Iuuenal.

Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectes & Cheironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sane discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.

vers. 7. *Scissor*] *Scindendi obsonii magister.* Senec. Mart.

Vnguen-

Vnguentum fateor bonum dediſti.

Conuiuis here. ſed nihil ſcidiſti.

v.19. *Hydraule*] Organario.

Pag. 83. v. 13. *Nunc nec quid nec quare*] Epigrammat. ἀγαπῶμεν.

τὶς δὲ καὶ ἧς, καὶ πῶς ἡ θεὸς οἶδε μόνη. &c., ποῦ δ' ὧν τινὸς ἢ πατρὸς καὶ πόσεν οὐκ οἶδα.

v. 14. *Trimalcionis topanta eſt*] Charicl. lib. 7. εἰμὶ γάρ τοι τῇ δεσποίνῃ τὰ πάντα. καὶ μόνον οὐκ ἀναπνεῖ μὲν καὶ ὁρᾷ, ἀλλὰ κἀμὲ τοὺς ἐκείνης, καὶ ὦτα καὶ πάντα τυγχάνω. Leucipp. lib. 5. ὡς πάντα νομίζειν ἐκείνην αὐτῷ. & libro octauo: ὁ δὲ γεν-ναῖος οὗτος πάντα ἑαυτῷ γίνεται, δῆμος, βουλή, ἀρεόπαγος, στρατηγός. Ouid.

Deſeror amiſſis regno patriaq; domoq;

Coniuge. qui nobis omnia ſolus erat.

Pag. 84. v. 3. *Luxuria rictu*] Votus Interpres Iuuenalis in illud ſat. 11. *Si laudes ſiliquas. Ideo*, inquit, *ſiliquas poſuit luxuria rictu.* Sic habet antiquiſſimum exemplar.

v. 8. *Crotaliſtria*] Io. Salisber. *Croton, &c. muſicum notat inſtrumentum, quod in ſono vocem ciconia imitatur. Nam ipſa apud Ægyptios Crotalus dicitur.*

v. 13. *Tollat pedes*] Plaut. *Suſtolli ſolent.* Cic. ad Attic. eodem. *in ſtrato Ind.* Vet. exemplar. duo, *in Sirato. Sira in* Gloſſ. τὸ αἰδοῖον dicitur.

v. 14. *Smaragdum ad quam rem*] Varro ταφῇ μένιππος. *Ad quam rem nobis conſluuium, ad quam rem urnarium.*

v. 19. *Proſt. nudam in neb. lin.* Horat. *Cois tibi cernere pene eſt Vt nudam*—— Dio: γυμνός τε ἀεὶ ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ ἑώρα ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διαφανῆ. Lucia. ἔρωσι. Ouid.

Vellera mollibat nebulas æquantia tactu.

Pag. 86. verſ. 21. *Qualis nox fuit illa Dij*] Apul. *Dii boni qualis ille, quamq; præclarus apparatus.*

v. 23. *Et transfundimus hinc &c.*] Phauorin. τὸ γὰρ ἄλλο φιλοῦσι οἱ τῷ στόματι φιλοῦντες συνάπτουσι τὰς ψυχάς. Euſtath. καὶ ὅλην κατεφίλησεν, καὶ ὅλην ἐνεστρέφετο τοῖς χείλεσι. καὶ ὅλος ὅλην ὡς κισσὸς ξυνεῖχον κυπάριττον ξυμπεπλεγμένοι τῇ κόρῃ, ξυνηρμοσμένοι αὐτῇ καὶ τὴν φύσιν ἐζήτει κοινώσασθαι.

v. 25.

verſ.25. *Et ego ſic perire cœpi*] Martial. *Sic me viuere, ſic Iu[…]at perire.*

Pag.87.v.5. *Indormiuit alien. amplexib*] Horat. Epod. *Indormit vnctis omnium cubilibus Obliuione pellicum.*

v.8. *Pertrectaui gaud.*] Auſon. Ephemeride:

—*totum bene conſcia lectum.*
Pertractat ſecura manus, probroſa recedit
Culpa tori.

verſ.9. *Si qua eſt amantibus fides*] Martial. *Si qua fides, vulnus quod feci non dolet, inquit.*

Ouid. *Si qua fides, (neque enim ficta mihi gloria voce Quaritur,)* &c.

v.10. *Somnumque morti coniungerem*] Notum illud Gorgiæ, ἤδη με ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατατίθεσθαι τῷ ἀδελφῷ.

verſ.17. *Alium locum*] Sunt & qui impurum quid hic notant. Arnob. *Quæ cauſa ratioque monſtrabitur, cur inſigniti ſint his locis, quibus ſexus ſolent libidinum propriarum admonitionibus recognoſcere.*

v.vl *Intorto circa brach. Pall.*] Pacuuius, *Chlamyde contorta clypeat brachium.*

Pag.89.v.10. *Agit in ſcena mimum*] Iohan. Saliſber. *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere.* Et. *Fere totus mundus iuxta Petronium exercet hiſtrionem.* Pallad. σκηνὴ πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον. Et alius. ἡ οἰκουμένη θέατρον. Ful. *Beatinus augur dicere ſolitus erat, diuerſarum vrbium honores ſomnialiter peragi vrbicario mimologo, &c. Credo etiam quod de Theophili Philoſophi ſententia legerat* μῖμος ὁ βίος.

v.12. *Ridendas incluſ. pag. partes*] *Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, qui ridiculus foret, vt quicquid lacrimarum atque triſtitiæ coegiſſent ex Tragicis affectibus, huius ſpectaculi riſus detergeret.* vetus interpres Perſii.

v.13. *Vera redit facies*] Seneca: *Nemo ex iſtis, quos purpuratos vides, felix eſt non magis quam ex illis quibus ſceptrum & chlamidem in ſcena fabulæ aſſignant, cum præſente populo elati inceſſerunt & cothurnati ſimul exierunt excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt.*

v.15.

v.15. *Anteschólanus*] *Proscholus, siue subductor.* Ausonio: vnde & *proscholium* Dositheo magistro. ἐν προσχολίῳ ἐπιδήσας βίῤῥιον, καὶ κατάψηξας τρίχας.

P. 90. v.1. *In diuersorio Graca urbis*] Tacitus xv. Annal. de Nerone, *Roma incipere scenas non ausus: Neapolim quasi Gracam Vrbem delegit.* In vet. gloss. ex Petronio. *Satis constat eos nisi inclinatos non solere transire cryptam Neapolitanam.* Et hoc eodem Satyrico. *Non Troius hostis.*

Hac in classe venit decepti munus Atrida.

Et in alio loco. *Siciliam modo ventus dabat, sapissime Italici litoris possessor Aquilo,* &c.

vers. 6. *Anni ad tesseram*] Tale ferre illud Leucipp. l. 8. αὕτη δ' οὐχ ὑπὸ σάλπιγξι μόνον, ἀλλὰ καὶ κήρυξι μοιχεύεται.

v. 9. *Quid ille alter*] μέσον Verbum Ouid.

Tu quoq; nomen habes cultos Narcisse per hortos.
Infelix quod non alter & alter eras.

v. 10. *Qui ne vir esset*] *Fœmina cum non sis, vir tamen esse nequis.*

v. 13. *Postquam conturbauit*] Plaut.

Hodie hercle, opinor hic conturbabit pedes.

v. 15. *Tanquam mul. secutuleia*], quæ amicum sequitur. Virgil. ——— *tua cura Lycoris:*

Verq; niues alium perq; horrida castra secuta est.

Propert. *Et ignotum nonne secuta virum est?*

Pag. 91. v. 10. *Phocasiati*] Φαικάσιον, ὑπόδημά τι εἶδος γεωργικοῦ.

v. 13. *Malo cauere*] Plaut. *Omitte Lyde, ac caue malo.* & *Caue malo ac tace tu.* Catalect. *Quare qui sapiet, malo cauebit.*

Pag. 92. v. 6. *Super nos fortuna*] Senec. *iam fortuna supra te fuit.*

v. 8. *Vbicumque dulce est*] Antiphon, ἔνθα τὸ ἡδύ ἐστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν.

vers. 14. *Non multum oportet*] Conuenit cum illo Menandri.

οὐ παντὸς ἀγαθοῦ, τὴν πρόνοιαν αἰτίαν
εἶναι ἂν ὀρθῶς ὑπολαβεῖν τις μοι δοκεῖ,

ἀλλ'

...ἀ' ἐστὶ καὶ πεντήκοντα ἐνίοτε χρήματων,

...erſ.33.] *Monocremon*] Sic vet. non *Monochromon* aut *Monochromada*, quod Hygemoni cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribus conſtitiſſe notat.

Pag.93.verſ.18. *Lycurgo crudeliorem*] fuerit Lycurgus crudelis Homero, Virgilio, aliis. Hæc tamen potius referenda ad illum Lycurgum, de quo poſtea: *Et quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet.* quæ narratio deficit.

v.20. *exercitati vultus*] Caper, *Exercitus laboribus, Exercitatus ſtudiis.*

Pag.94. v.3. *Quare ergo tam male veſtitus*] Mart.

Tunc es tunc, ait ille Martialis:

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?

alibi, *Inſanis: omnes gelidis quicunque lacernis.*

Sunt tibi, Naſones, Virgilioſque vides.

v.8. *Vilis adulator*] Menand.

Ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηστὸς, εὐγενὴς, σφόδρα

γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει.

πράττει δ' ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων.

v.16. *Qui ſolas extruere*] Io. Salisber. ex hoc loco: *Qui ſolas diuitias congerere curant, nihil vita potius credi volunt via, quam cæteris prætulerunt.*

v.23. *Bona mentis ſor.*] Menander, μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.

Pag.95. v.11. *Tam ſeuera triſtitia*] Terent. *Triſtis ſeueritas.*

v.17. *Prædator corporis*] Alibi, *Non frueris, inquit, hac præda.* Athen. τούτοις καὶ τὸν τοῦ σώματος κόσμον ὑπὸ τοῦ πάθους ἐξαγόμενοι καὶ σκυλεύοντες, ἑαυτοὺς ἀνατιθέασι. Heliodor. τί δὲ τὸ ἀναφρόδιτον νέος οὕτω καὶ καλὸς καὶ ἀκμαῖος γυναῖκα ὡραίαν καὶ προσεστηκυῖαν ἀπωθεῖται καὶ οὐχ ἅρπαγμα οὐδὲ ἕρμαιον ἡγεῖται τὸ πρᾶγμα.

v.25. *Domina Venus*] δέσποινα ἀφροδίτη.

Alciphar. Achill. Alexandr. lib.8.

Pag.96. v.8 *ſi hunc tractauero*] Plaut. Caſin.

Corpuſculum mellitulum Ol. mea vxorcula.

St. Quid eſt? Ol. inſtitit plantam St. quaſi iocabo.
Nebula haud eſt mollis atq; cutis huius eſt.
Aedepol papillam bellulam! Ol. hei miſero mihi.
St. Quid eſt? Ol. pectus mihi agit nunc hac cubito.
St. Quid tu ergo hanc quaſo tractas iam?
At mihi qui belle hanc tracto non agit.

Idem Bacchid. *Vide quaſo ne quis tractet illam indiligens.*

v. 20. *Coit plenum*] Ouid.

Tunc plena voluptas,
Cum pariter victi, &c.

Et: *Gaudia re domina pleno ſi corpore ſumes.*
Te capiant———

Maximian. *Qua mihi guſtanti baſia plena daret.*

Tu vero lector quiſquis es, falleris ſi de ſimplicibus verbis mores noſtros ſpectas, feros quidem iſta obſident, bonos præterlabuntur.

v. 26. *Impleui lact. papill. manus*] Martial.

Faſcia creſcentes domina compeſce papillas,
Vt ſit quod capiat noſtra legatq; manus.

Maxim. *Vrebant oculos dura ſtanteſq; papilla,*
Et quas adſtringens clauderet vna manus.

Plaut. *Niſi identidem manus ferat ad papillas, labra à labris nuſquam auferat.*

Pag. 97. v. 1. *Omnia vota coniunxi*] Alibi, *Fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus.* Ouid.

Gaudet & à pedibus tracto velamine, vota
Ad ſua felici ceperat ire via.

Idem. *Et potitur votis, ingentique implet Achille.*

verſ. 20. *Satisfieri ſibi*] Ouid.———*qui dicit multa puella,*
Probra, ſatisfieri poſtulat ille ſibi.

v. 23. *Aut dormi aut dicam*] Non omnino abſimiliter vetus Perſii interpres: *Nutrices infantibus vt dormiant ſolent dicere ſæpe, Lalla, lalla, Aut dormi, aut lacte.*

v. 25. *quod non improbitas extorq;*] Ouid.

Qui ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licet non det, non data ſume tamen.

Pugna-

Pugnabit primo fortaſſis, & improbe, dicet?
Pugnando vinci ſe tamen illa valet.
Et: *Quacunq; eſt Veneris ſubita violata rapina,*
Gaudet & improbitas muneris inſtar habet.
v. vl. *Male repugn.*] Tib. —*rapias tum cara licebit*
Oſcula, pugnabit, ſed tamen apta dabit:
Rapta dabit primo, poſt offeret ipſa volenti.
Poſt etiam collo ſe implicuiſſe valet.

Pag. 98. v. 1. *Nequitia*] Martial. *Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.*

Et.

Cuius nequitias vincere nulla poteſt.

v. 16. *Quod voluerat*] Idem. *Quod voluit fecit.*
Catullus: *Ibi illa multa tum iocoſa fiebant,*
Auſon. *Da fruar, & ſi non quod volo, quod volui.*
v. 17. *Gaudio laſſus*] Alibi:
Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Nemeſian. *Veneriſque immitis vterque.*
Tum primum dulci carpebant gaudia furto.
Mart. *Addideris ſuper hæc Veneris ſi gaudia vera.*

Pag. 99. v. 9. *Hercula herbarum om.*] Mart. Capell. lib. 2. Satyrici; *Sed aduerſum illa, quoddam Abderitæ ſenis alimma, cui multa lapillis ſurculiſque permixtis herbarum etiam membrorumque conceſſerat, præparauit.* Et eſt de hac re epiſtola Hippo. nomine: & apud Plutarch. locus in ſimp. 7. ſap. Sed quid ſi legamus *hortulo?* Diog. Laert. in Democrit. λέγει δὲ ὅτι τοσοῦτον ἦν φιλόπονος, ὥστε τοῦ περικήπου δωμάτιον τι ἀποτεμόμενος κατάκλειστος ἦν.

Pag. 100. v. 5. *Ac ne bon. quidem mentem*] Seneca: *Votorum tuorum veterum licet Diis gratiam facias. alia de integro ſuſcipe. Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis.* Vide Iuuen. Satyr. de Votis.

v. 13. *Capitolio*] Sueton. Neron. *Barbam adornatam Capitolio conſecrauit.*

Pag. 103. v. 21. *ſaxis ornabo*] Plaut. Pœnul.
Neque nos populus proceritis inſectabit lapidibus.

Pag. 104. v. 4. *Si eiuras bil. hodie canab.* Mart.

Tolle tuas artes, hodie cenabis apud me.
Hac lege vt narres nil Philomuſe noui.
v.5. *Vna cenabimus*] Iuuen. *Vna ſimus ait.*
v.24. *Inuado pectus ampl.*] Ouid.
Occupat amplexus, lacrimaſque per oſcula ſiccat.
v.25 *Vultu meo contero*] Alibi, *baſiis diſtriuit.* Martial.
Fruſtra blanditiæ venitis ad me
Attritis miſerabiles labellis.
Seneca: *Alius eorum manus oſculis conterit.*
v.11. *diu vocem neuter inu.*] Epod. Horat.
—amantem & languor, & ſilentium
Arguit & latere petitus imo ſpiritus.

Heliodor. καὶ εἴχοντο ἀλλήλων ἄναυδοι μὲν, ἀλλ' ὥσπερ ἡνωμένοι καὶ μικρὸν ἔδει ἀποθνήσκειν αὐτοὺς οὕτως. ἄρα καὶ τὸ χαρᾶς ὑπερβάλλον εἰς ἀλγεινὸν περιίσταται πολλάκις, καὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἄμετρον ἐπίσπαστον λύπην ἐγέννησεν.

v.106. v.20. *Clamor. Gyt flagitab.*] Plaut. Menæch. *Propterea illius nomen memini facilius, Quia illum vidi clamore flagitarier.* Idem Pſeud. *Flagitare ſæpe clamore in foro.*

v.24. *Cum plauſu*] Martial.
Audieris in quo Flacce balneo plauſum,
Mutonis illic eſſe mentulam ſcito.
v.25. *Ing. pondus*] Ouid. *Onus inguinis aufert.*

Pag.107. v.1. *Laborioſum*] Catal. *Deinde eſt difficile &* *laborioſum.*

Eod. v. *pridie incipere.*] Idem: *Ibat vt inciperet longè deus Helleſponti.*

v.4. *Infamis*] Fortunatian. *Adulteros liceat occidere. Infamis fuit quidam in nurum.* Quintilianus Declamation. cui titulus debet eſſe, *Infamis in nurum: Torſi,* inquit, *filium meum. Breuiter iud. ratio reddatur, infamem. Quid refert an innocentem ſi aliud omnibus licet.* ſic vet. ex.

verſic. 9. *Niſi notorem dediſſem*] Senec. *Qui notorem dat, ignotus eſt.*

Pag.108. v.12. *Seniori conuiciari*] Plaut. Perſ. *Maledicis maiori. PE prior promeritus perpetiare.*

v.17. *O felicem matrem*] Muſæus, ὀλβίη ἣ τίκε μήτηρ.

v.24. *Etiam quo non iuſſeris ſequar*] Epigramm.

αἰ καὶ τηλοτέρω μερόης τεὸν ἴχνος ἐρείσεις,
    πτηνὸς ἔρως πτηνῷ κεῖσε τάχει με φέρει.
αἰ καὶ ἐς ἀντολίην πρὸς ὁμόχροον ἵξεαι ἠῶ,
    πεζὸς ἀμετρήτοις ἕψομαι ἐν σταδίοις.

Pag.109.v.10. *Et ego iracund. ſum & tu libid.*] Plaut. Menæch. *Tu magnus amator mulierum es Meſſenio, Ego autem homo iracundus.*

v.16. *Adduxit rep oſtium*] Apul.1.de Aſ.aureo: *Ego vero adducta forte peſſuliſque firmatis.*

Pag.110.v.1. *Me vtraque manu impulſum*] Habet aliquid ſimile Apuleius: *Accepto*, inquit, *funiculo mortem ſibi nexu laquei comparabat. Nec tamen latuit fidam vxorem caſus extremus mariti, ſed funeſtum nodum violenter inuadens manibus ambabus.*

v.25. *Cum parte cœnulæ*] Apul. *Abi*, inquit, *fatue, qui in domo funeſta cœnas & partes requiris.* Et al. *caſeum, atq; alias prandii partes diuiſerat.*

Pag.111.v.11. *Redditaque ſcordalo vice*] vet. Lexic. *Scordalus, ferox.* Seneca epiſt.84. *Tullius Cimber erat in vino & ſcordalus.*

Pag.115.v.3. *Maledic illam verſib*] Plaut. Aulular. *Bono animo es & benedic, nunc quæ res tibi & gnatæ tuæ Bene feliciterque vortat. Ita di faxint, inquito.* Et in Caſina. *Benedice, diis ſum fretus: deos ſperauimus.* idem in Rudente, *Bene equidem tibi dico, qui vt te digna eueniant, precor.*

v.4. *Vt habeat pudorem*] Martial.

Facere in Lyciſcam Paulle me iubes verſus,
Quibus illa lectis rubeat, & ſit irata. Catul.
Adeſte Hendecaſyllabi, &c.
Quod ſi non aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

v.14. *Accipiet nummos mille*] Apul. *Cedo præmium. mille, inquit, nummi deponentur tibi.* Fortunat. *Dixit daturum ſe denarios mille ei qui ad ſe ſeruum perduxiſſet.* Eſt & proclamationis eiuſmodi exemplum apud M. Senecam v 1. Controu.

Pag.114. verſ.1. *Vniuſquiſque hominis veſtig.*] Propert.

Apparent non vlla toro veſtigia preſſo,
Signa voluptatis non iacuiſſe duos.

Pag.115. v.19. *Continuo ita ſternut.*] Simile quiddam Apul. *Intercluſo ſpiritu diffluebat, vtque eſt ingenium vinacis metalli, crebras ei ſternutationes commouebat, &c. quod cum putaret ab ea profectum, ſolito ſermone ſalutem ei fuerat imprecatus.*

Pag.116. v.2. *Eluſus per popi. err.*]

Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Firmic. *Faciet propinarios, & qui alienarum voluptatum curam ſolicitudinemque ſuſtineant.*

verſ.13 *Hiberum inuad. mare*] *Hibernum.* Muſæus: χειμερίῳ ἄπιστον ἀλυσκάζων ἅλα ναύτης. Apud Plaut. Arcturus: *Increpui hibernũ, & fluctus moui maximos.* Gloſſator in illud Perſij: *Hibernat, Sauit, inquit, vel à nauigiis vacat.*

v.17. *Ego ſic ſemper*] Horat. 1. epiſt.

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

Pag 117. v.15. *Propudium ignor.*] Nonnihil ad iſtum locum facere videtur, quod ex turpilio refert Iſidorus: *Quaſi, inquit, cum ventus fert nauim in mari ſecundus, ſi quis propedem miſit, ſi veli ſiniſtrum.* Sane Seruius *podia* interpretatur funem, quo tenditur velum. ſed quæramus.

v.20. *Adoratis ſideribus*] Euſtat. καὶ δὴ περὶ τὸν λιμένα γενόμενοι, καὶ τὰς χεῖρας ὅλας πρὸς αὐτὸν ἀνατεινάμενοι τὸν λαμπρὸν οὐρανόν, Ζεῦ πάτερ, λέγοντες. &c. Leucipp. lib.2. παρακελευσμὸς ἦν καὶ πολλή τις εὐχὴ, θεοὺς σωτῆρας καλοῦντες, εὐφημοῦντες ἅπερ τὴν πολλὴν γενέαν.

v 21. *Moleſtum eſt quod p. hoſp. pl.*] Martial.

Quid rogo? quid ſcelus eſt mollem ſpectare miniſtrum?
Aſpicimus ſolem, ſidera, templa, deos.

Pag.118. v.6. *opus*] Amph. ὑπουργίαν. Martial.

Acceſſi quoties ad opus. &c,

Poſt

Poſt opus & ſuas palaſtras.

Pag.119.v.2.*Supra conſtrat.nauis*] ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

v.12.*ſuper pectus meum*] Tale illud Leucipp. libro 5. ταῦτα ἔλεγε καὶ ἔκλαιεν, ἐπιθεῖσα μου τοῖς στέρνοις τὴν κεφαλήν. Euſtath. ταῦτα εἶπε, καὶ περὶ τὸ στέρνον τοῦτο τοὐμὸν τὸ ὅλον, καὶ ἐπιθεῖσα τὸ πρόσωπον κατέβρεχέ με τοῖς δάκρυσι.

Pag.121.v.1.*Portibus ſe curuat*] Seneca, *Ipſo litore quod inter Cumas & Seruilii Vatia villam curuatur.* Leucipp. initio libro 1. δίδυμος λιμὴν ἐν κόλπῳ πλατύς, ἠρέμα κλείων τὸ πέλαγος. ὁ γὰρ ὁ κόλπος κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιᾷ κοιλαίνεται.

Sed & *curuum* notat Seruius quaſi perpetuum litorum Epithetum.

Pag.122.v.8.*Interdiu noctiſque*] *Quid noctis videtur,* apud Varronem.

v.19.*In duas pelles*] Segeſtria. Feſtus.

Pag.123.v.2.*Iniuriam facere*] Non diſſimile illud Plaut. Pœnulo. Co. *Fores hæ fecerunt magnum flagitium modo.* Ad. *Quid eſt flagitii?* Co. *Crepuerunt clare.*

v.18.*A capillis vſque ad vngues*] Plaut. Epid. *Contempla Epidice, vſque ab vnguiculo ad capillum ſummum eſt feſtiuiſſima.*

v.23.*Circumcide nos*] Iſidor. Origin. *Nonnullæ etiam gentes non ſolum veſtibus, ſed & in veſtibus aliqua ſibi propria vendicant. Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, &c. Mauros habet tetra nox corporum, Gallos candida cutis.*

Pag.124.v.20.*Crines calamiſtro con.*] Tertull. *Simulq; ſe mulieres intellexerunt, capillum vertunt.* Propert.

Quæ mentita ſuas vertit inepta comas.

Pag. 125. verſ.9. *Et notum fugitiuorum Epigramma*] Φ F.

v.26.*putes, inquit, vna*] Simile illud Leucipp. lib.4. ὡς δ' ἤκουσα τὸ ὄναρ, ἀναμιμνήσκομαι προσόμοιον ἰδὼν ἐνύπνιον.

Pag.127.verſ.1.*Triphon. ſomnium expiauit*] Sueton. *Quumque exterritus luce prima ad expiandum ſomnium, præmiſſis qui rem diuinam appararent, Tuſculum excucurriſſet.*

v.10. *Neque capillos deponere*] Libanius, περὶ τῆς ἑαυτοῦ τύχης.

verſ.23. *Nota quo.lit.non adumb.comar.pr.*] Diphilus:

κόμην τρέφων μὲν περιέργως ἱερὰν τοῦ θεοῦ
ὥς φησιν, οὐ διὰ τοῦτό γ', ἀλλ' ἐπηγμένος
περὶ τοῦ μετώπου περιπέτασμ' αὐτὴν ἔχει.

Pag.128.v.17. *Forma exarmauerat naui.*] Στησίχορος περὶ τὴν Ἑλένην καταλεύειν μελλόντων φησὶν, ἅμα τῷ τὴν ὄψιν αὐτῆς ἰδεῖν αὐτοὺς, ἀφεῖναι τοὺς λίθους ἐπὶ τὴν γῆν. Sane περὶ τὴν ἐράσμιον θέαν καὶ ἀστεῖος φιλος ὀφθαλμὸς ἡμεροῦται. Heliod.lib.5.

v.20. *Giton eſt*] Gi. *Hic hic, quem quarimus hic eſt.*

v.26. *Nec faciem meam conſider.*] Martial.

Aſpicit nihil ſurſum,
Sed ſpectat oculis deuorantibus draucos. &c.

Pag.130.v.3. *quas in Herculis porticu*] Fuerunt & alibi porticus Herculis templi, veluti Tiburi. Suet. *Tibur, vbi etiam in porticibus Herculis templi perſapius dixit.*

Pag.131.v.1. *Liberos homines ire quo deſtinant*] Plaut.

Liber eſto, atq; abito quo voles.

verſ.22. *Vultum qui permutat*] Habet aliquid ſimile Philoſtrat. καὶ πάνυ δεῖ, inquit, δυσχεραίνειν τὴν φαρμακευομένην δι' εὐμορφίαν ὡς πανουργίας ἰσχύς.

Pag.132.v.8. *Qui ignotos ladit, latro*] Apul. *Crimine latrocinii in hoſpitem mihi chariſſimum poſtulabar. Quod crimen non modo latrocinium, verum etiam parricidium quiſque rectius nominaret*

v.20. *ſuperuacuo pondere*] Porphy. ξυρώμενοι τοῦ σώματος περιττά.

Pag.133.v.3. *ſalamand.ſupercil.excuſ.*] τὰ δ' ὄπισθεν αὐτῆς ψιλοῖ τὰς τρίχας. Scholiaſt. Nicand.

v.4. *Cui Deo crimen vou.*] Var. *Ambracia primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere ſolebant.* Statius:

Accipe laudatos iuuenum Phœbeie crines,
Quos tibi Caſareus donat puer, accipe latus.

ſed & ἔθος ἦν τοῖς ἀρχαίοις μετὰ τὸ παρακμάσαι τῆς νεότητος, τὰς κόμας ἀποκείρειν τοῖς ποταμοῖς.

V.12.

v.12.*ſpongia vda facies*] Athen. ἡρακλεῖς ὡ σπογγιά τίς μοι παρελθὼν τὸ πρόσωπον ἐκκαθαιρεῖ μεμολυσμένον μαγγανείαις πολλαῖς.

Pag.134. ver.24. *Tot miſeriarum cauſ.*] Tale fere illud Arnobii: *Et ſub pinu arbore genitalia ſibi diſſecat, dicens: Tibi Acdeſti hac habe, propter qua motus tantos furialium diſcriminum concitaſti.*

Pag.135.v.8. *Tralatit.bell.*] al. *ſtlatarium.* Gloſſ. *ſtlatarius*, ἐργόμενος, quam tamen graphiam non probat Caper: *Stalataris*, inquit, *ſine c litera ſcribendum eſt, à ſtlata rate piratica.*

v.9. *Caduceatoris more*] Heliodor. κηρύκειόν τι εἰς εἰρηνικὸν διαλεξίαν σύμβολον ἀνέδειξαν.

v.11. *protendit ramum*] Virgil.

Et vitta comptos voluit pratendere ramos.

Pag.136. v.20. *Abolere oſculis*] Plaut. Pœnul. *Non ſum irata.* Ag. *da ergo, vt credam, ſuauium.*

Pag.137. v.10. *Extrema parte potion.* Epigram.

χθιζά μοι ἑρμαίναστα φιλακρήτους μετὰ κώμους,
 στήμμασιν αὐλείας ἀμφιπλέκοντι θύρας
ἐκ κυλίκων ἐπέχευεν ὕδωρ, &c.
ἐφλέχθην δ' ἔτι μᾶλλον ὑφ' ὕδατος, ἐκ γὰρ ἐκείνης
λάθριον εἶχε κύλιξ πῦρ γλυκερῶν στομάτων.

Amoris indicia fuere, & hæc inter pocula vt ſolerent οἱ ἐρῶντες, ὑπὲρ τῶν ἀγαπωμένων πλείονας κυάθους ἐπιχεῖσθαι, vt Scholiaſt. Theocr. notat. vel vt amatori reſiduum poculum darent, Plaut. Horat. & alii.

v.17. *Forma decus*] Leucipp. lib. 8. σεσύληται τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλος τὴν κουρὰν ὁρᾷς.

v.18 *Vernanteſque comas*] Philoſtrat. κεφαλὴ γὰρ ἀνθοῦσα ἰδέαν πολὺ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς φυτοῦ. Idem, τί ἤδη μαχαίρων ἐπὶ ταῖς τρίχας οἷον θέρος ἐξέκοψας.

v.eod. *Triſtis abegit hiems*] Philoſt. πρὶν γὰρ σου τὸ ἔαρ ἀπελθεῖν ὅλον καὶ χειμῶνα ἐπιστῆναι, οὐδεὶς αὐτὸ πρὸς ἔρωτος τῶν γενείων.

v.20. *Areaque attr*] Martial.—*nec vllus.*

In longa pilus area notatur.

v.21. *Fallax natura deum.*] Tibull.

Crudeles diui: ſerpens nouus exuit annos:
Formæ non vllam fata dedere moram.
Solis æterna eſt, Phœbo Bacchique iuuenta:
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

Pag.138.v.7.]*Supercilia profert è pyxide*] Mart.

Vt lateas centum condita pyxidibus:
Nec tecum facies tua dormiat, innuis illo,
Quod tibi prolatum eſt mane, ſupercilio.

ver.23.*Flaucor.corymbion*] *Flauum* fuiſſe corymbion opinor. Apul. *Flauum & inaffectatum capillitium.* Et *flauis crinibus vſquequaque conſpicuus.* Ouid.

Forma placet niueuſque color, flauique capilli.

Matronis quidem nunquam flaua coma dabatur, ſed nigra. Interpr. Iuuenal. in illud: *Sed nigrum flauo: Crine* (inquit) *ſuppoſititio rotundo, muliebri capitis tegumento in modum galeæ facto, quo vtebantur meretrices flauo. nam nigro crine matronæ vtebantur.*

Pag.139.v.4.*Peregrina libidine*] Terentius, *Adeon' eſt demens ex peregrina*: vbi Donatus. *Et bene, adeo: quia tam demens eſt quod amat ex peregrina.*

v.20.*Corpus cuſtodire*] Papinian. *Titio centum relicta ſunt, ita vt à monumento meo non recedat.* Tertullian. de anima, Lucian.

Pag.140.v.4.*Lumen renouabat*] Modeſtinus: *Vt monumento meo alternis menſibus lucernam accendant, & ſolemnia mortis peragant.*

v.13.*Ne quis ad ſepulturam corp. detrah.* Tacit. lib. 5. *Damnati publicatis bonis ſepultura prohibeantur.* Auguſtus tamen corpora damnatorum cognatis ſe non negaſſe libro 10. vita ſua ſcripſit.

v.15.*Notaſſet ſibi*] Ouid.

Oculiſque notat ſibi quiſque puellam.

v.17.*Vitio gentis humanæ*] Sall. hiſtor. 1. *Vitio generis humani.*

Pag.141.v.22.*Reuiuiſcere*] Apud Io. Saliſber. additur, *reluctantibus fatum extinctum.*

Pag.142.v.2.*Abſtinentia ſicca*] Catull.

Atqui corpora ſicciora cornu,

Aut ſi

Aut ſi quid magis aridum eſt, habetis
Sole & frigore & eſuritione.

Pag.143.v.2.*Cruciarii vnius par.* Calpurn. Flacc. declamat.17. *Pædagogus cruciarius.* Et apud M. Senec.4. Controu.& Apul.

v 6.*Dum deſidet*] vet. duo exempl *dum reſidet.* Attius, *Reſidiuus ſomno.*

v.10.*Commodaret modo illa perituro locum*] Patercul. vol.II. *Manum morituro commodaret ſibi.*

v.12.*Familiari ac viro*] Apul *Tecum ipſa videris, quem ſine meo conſilio pigrum & formidoloſum familiarem iſtum ſortita es, qui & amoris languidi deſidia tuos volentes amplexus diſcruciat.*

Pag.144.v.11.*In gremio Gyton. poſ.*] Sicut & noua nupta, nuptiali conuiuio. Apul. *Accumbebat ſummum thorum maritus, Pſychen gremio ſuo complexus.* Iuuenal. *Sed & gremio iacuit noua nupta mariti.*

v.18.*Oſcula vul. omn. blanditiæ*] Alibi,

Nec ſe reiiciebat à blanditiis.

Ouid. *Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat!*
Oſcula dii magni qualia quotque dabat!
Et mihi blanditias dixi, &c.
Et quæ præterea publica verba iuuant.

Pag.147.v.1.*Tralatitia propinatione*] Lucian. καὶ εἴποτε πιοῦσα παρὰ δείλην τῷ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὁ δὲ ἤτοι ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πιεῖν, καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξὺ, καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσῆγε, καὶ αὖθις ἀφεώρα ἐς ἐμέ. ταῦτα ἤδη συνίην ἐρωτικὰ ὄντα.

v.14.*Quam ſportã*] Gloſſ. *Sportellarius,* κωπελάινετος.

v.eod.*Si vir ſueris*] Apul. *Cominus in aſpectum ſi vir es dirige.* Heliodor. ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ καταλαβοῦ.

v.22.*Inhorruit mare*] Pacuuius, *Inhorreſcit mare. Tenebræ duplicantur, noctuque & nimbum occæcat nigror,* &c. *Vndique omnes venti erumpunt.*

Pag.148.v.6. *Tam ſpiſſæ repente tenebræ*] Tale quiddam Leucipp. lib.3. αἰεὶ τὸν θάνατον προσδοκῶντες, καὶ ἦν ὡς εἰκὸς οὐ μακρὰν. περὶ γὰρ μεσημβρίας δείλην ὁ μὲν ἥλιος τέλεον ἁρπάζεται. ἑωρῶμεν δὲ ἑαυτοὺς ὡς ἐν σελήνῃ.

v. 9. *Postquam manifesta conual.* Forsitan reponendum, *postquam maris æstus conualuit.* Pacuuius: *Saeui existunt turbines; Feruet æstu pelagus.* nisi quis legat, *postquam tempestas conualuit.*

v. 26. *Ecce iam amplexus*] Conuenit cum illo Eustath. σῶσον ὑσμίνην τὴν ἐμὴν πόλεμον θραυσὸν τῆς σῆς χειρὸς ἀφροπάζει με, μέγα κῦμα θαλάσσης πῦρ ἐρωτικὸν ἐπικλύσαι φιλονεικεῖ.

Pag. 147. ver. 2. *At oscula ac vlt hoc gaudium*] Simile illud Heliod. ἀπεσφάγητε με καὶ τὴν τελευταίαν ἀθλίαν ἐσχάτων φιλημάτων καὶ ἀψύχων ἀπεστερήθην.

v. 5 *Mea tunica contextus*] Epigramm. ἡδὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας χλαῖνα. Ouid.

Diripui tunicam, nec multum rara nocebat,
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.

v. 6. *Si coherentes*] Propert.

Atque vtinam herentes sic nos vincire catena
Velles, vt nunquam solueret vna dies.

v. 9. *Si nihil aliud*] Simile quiddam Eustat. lib. 7. Leucipp. lib. 5. ἐλέησον, ἔφην, δέσποτα πόσειδον. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀπεκλεῖσαι θέλης, μὴ διαφθείρης ἡμῶν τὴν τελευτὴν ἐν ἡμῖν κῦμα καλύψαι. εἰ δὲ καὶ θηρίων ἡμᾶς βορὰν πέπρωται γενέσθαι, εἷς ἡμᾶς ἰχθὺς ἀναλωσάτω, ἵνα καὶ ἐν ἰχθύι κοινῇ ταφῶμεν.

ver. 12. *Tralatitia humanit*] Suet. *Comitiali morbo & consuetudine correptum, apud conuiuas ementitus postero die raptim inter maximos imbres tralatitio extulit funere.*

v. 13. *Lapidabit*] Dionysius Halicarnas. ἀλλ' οἱ παρόντες αὐτὴν ἐρριμμένην ἐν ᾗ διεχρήσατο χωρίῳ λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν ἐκεῖ ἔθαψαν ὡς πλῆθος ἔρημον κηδεμόνων.

v. 14. *Arena compenet*] Tacitus *Pisonem Vrania, vxor ac frater Scribonianus T. Iunium Crispina filia composuere.*

Pag. 148. v. 4. *Bellua gemitum*] Senec, *Vocem nullius terrestris animalis, sed qualis esse marinis belluis solet, raucam & implicatam.* Dositheus magister: *Bellua marina,* κῆτος. Glossar. *Bellua* κῆτος κνώδαλον, Fest. *Balenā belluam marinam ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse cetum.* Glossar. κῆτος *Pistrix, de bellua.*

Pag. 149. vers. 5. *En homo quemadmodum natat*] Sumptu

ptum ex Plauto, vt & alia plura, *Hui homunculi quantâ eſtis eiecti, vt natant.*

v.18. *Ite nunc*] Iuuenal. *I nunc, & ventis animam committe.* Propert. *I nunc, tolle animos.* Virgil. *I nunc, ingratis offer te irriſe periclis.*

v 26. *Sed non ſola maria*] Philemo: οὐ τοῖς πλέουσι τὴν θάλατταν γίνεται μόνοισι χειμὼν ὡς ἔοικεν.

Pag. 150. verſ 8. *Tanquam interſit*] Teles: τί διαφέρει ὑπὸ πυρὸς κατακαυθῆναι, ἢ ἀπὸ κυνὸς καταβρωθῆναι ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ κοράκων, ἢ κατορυχθέντα ὑπὸ σκωλήκων. Seneca de Fortuit: *Quid intereſt ignis me an fera conſumat, an tempus omnium ſepultura?*

v 14. *Imo hanc pœnam*] Senec. *Vtilem ac ſalubrem temperaturam. non hanc quæ nuper inuenta eſt ſimilis incendio, adeo quidem vt conuictum in aliquo ſcelere ſeruum, viuum lauari oporteat. Nihil autem videtur intereſſe, ardeat balneum an caleat.*

verſ. 25. *In montem ſudantes*] Tale illud Apul. *Siluoſi montis aſperum permenſi iugum, iam veſpera tenebrante, peruenimus ad quoddam caſtellum.*

Pag. 151. v 8. *Poſt attrit. bell. ciuil. opes.* Alibi. *in regione bello attrita.* Tacit. *mox attritis opibus.* Sic alio loco Petr. *Sed inops & rebus egenus attritis.* vbi vet. quædam exempl. habent, *& rebus egenis attritus.* vt alibi, *libidinibus attriti.* Tacit. *Popinis & comeſſationibus & principis imitatione deteritur.*

v. 24. *Omnibus prohibetur commodis*] Scæuola lib. 17. Digeſtor. *Idem quæſiit an & commoda & principales liberalitates, quas libertus ex eadem tribu vſque in diem mortis ſuæ conſecuturus fuiſſet, &c.*

Pag 152. v. 14. *Peram iſtam differrem*] Martial.

Ne mendica ferat barbati prandia nudi.
Dormiat & tetrico cum cane pera rogat.

P. 153. v. 1 *Viri, vinciri*] Sacramentum eſt auctorantium ſe laniſtæ apud Senec. epiſt. 57. & Tertull.

v. 12. *Cauſam lacrimarum cerneret*] Martial.

—ſeruos via perdidit omnes,
Et pecus, & fructus, non amat inde lotum.

Pag. 155.

Pag.155.v.15. *Flum. litterar. inund*] Timocles : Κόμποις παφλάζων ἢ πίεις πυκνώμασι περισπαυδύσαις, ἔχει, μισθωτὸς ἄρδει πεδία τοῦ δεδωκότος.

eod. v. *Effugiendum eſt ab omni verb. vilitate*] Seneca lib. 1. Controuerſ. *De alia re longe recedendum eſt ab omni obſcænitate verborum, & ſenſuum, quadamque ſatius eſt cum cauſſæ detrimento tacere, quam cum verecundia dicere.*

Pag.156. verſ. 6. *Et fabuloſum ſentent. tormentum*] Fabius lib. x. de eodem, vt videtur, Lucano: *Lucanus*, inquit, *ardens & concitatus, & ſententiis clariſſimus, &, vt dicam quod ſentio, magis oratoribus quam poetis annumerandus.* Seruius in 1. Æneidos : *Quod diximus poetica arte prohiberi, ne aperte ponat hiſtoriam, certum eſt. Lucanus namque in numero poetarum eſſe non meruit, quia videtur hiſtoriam compoſuiſſe, non poema.*

Pag.157. ver. 5. *Tigris & aurata*] Pomponius Sabinus in Cirin. Virgil. *Tigris velociſſima omnium quadrupedum eſt. Q. Tuberone, Fabio Max. Coſſ. primus Romæ Tigrim oſtendit diuus Auguſtus, in dedicatione theatri Marcelli: poſt eum diuus Claudius quatuor manſuefactas in caueis aureis, in circo: quarum meminit Petronius, cum ait:*

— & aurata tigris iactatur in aula
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem:

quod tamen belli illius ciuilis ætati non congruit. & priora quidem Plinii ſunt. quæ ſequuntur ex Petronio, Sabini illius minorum gentium Grammatici.

v. 9. *Surripuere viros*] Statius 3. Sil. de Domitiano:

Nondum pulcra ducis clementia ceperat ortu
Intactos ſeruare mares, nunc frangere ſexum,
Atque hominem mutare nefas gauiſaque ſolos
Quos genuit natura videt, nec lege ſiniſtra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.

v. 14. *Et tot noua nom. veſt.*] Plaut. Epid. *Quid iſta, quæ veſti quotannis nomina inueniunt noua?*

verſ. 18. *Et maculis*] Tertul. de pallio: *Heu quantis facultatibus æſtimauere ligneas maculas.* Vide Plin. lib. 13. cap. 14. Plutarch in Cicer. Lucanus de ead. re lib. 1.

men-

—menſasque priores
Aſpernata fames— & lib. 9.
In nemus ignotum noſtra venere ſecures,
Extremoque epulas menſaſque petiuimus orbe.

verſ. 21. *omniaque orbis Præmia*] Sulpicia. *Omnia bellorum terra quæſita marique Præmia.*

verſ. 24. *Ingenioſa gula*] Mart. lib. 13. de gallina altili: *Paſcitur & tenebris. Ingenioſa gula eſt.*

verſ. eod. *Siculo ſcarus æquore merſus.*] Fab. lib. 5. Inſt. cap. 10. *Nec helopem noſtro mari, aut ſcarum ducas.* Iuuenal. Satyr. 5.

—quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus adſiduis.

Vide Plinium lib. 9. cap. 17. Columellam lib. 8. cap. 16. A. Gell. lib. 7. cap. 16. Macrob. lib.... cap. 16.

Pag. 158. verſ. 14. *Ipſa ſui merces*] Florus lib. 3. *Et miſera Reſp. in exitium ſuum merces erat.*

verſ. 23. *Hoc merſam cœno Rom.*] Idem Florus: *Illæ opes atque diuitiæ afflixere ſæculi mores, merſamque vitiis ſuis, quaſi ſentina Rempublicam peſſum dedere.*

Pag. 159. v. 22. *Quæ noua ſemper amas*] Menand.
ὡς μεταβολαῖς χαίρουσα παντοίαις τύχη.

Pag. 167. ver. 21. *intremuere iubæ*] Ex illis Virgilianis, lib. 5. Æneid.

—& diſcordia demens
Viperium crinem vittis innexa cruentis.

Et VIII.

—& ſciſſa gaudens Diſcordia palla,
Quem conſanguineo ſequitur Bellona flagello.

v. 24. *ſcabra rubigine dentes*] Ouid.
—ſcabri rubigine dentes.

Pag. 168. v. 17. *Epidamni nomina quære*] Fuit hoc nomen ominoſum & infauſtum, ob idque in *Dyrrachium* mutatum, vt Plin. Auctor eſt. Alluſit & Plautus Menæchmis, *Ne mihi damnum in Epidamno duas.*

Pag. 170. v. 4. *Quicquid meruerunt expectant*] Senec. *Conſcientia aliud agere non patitur, ac ſubinde reſpicere ad ſe co-*

ſe cogit. Dat pœnas quiſquis expectat. quiſquis autem meruit, expectat.

verſ. 9. *Facies medicamine attrita.*] Athen. ὥστε πρὸς οὖς τὸ πρόσωπον ἐντριψάμενοι, καὶ παρηγόρια προσθέντες τι λαβόντες.

verſ. 11. *Inceſſus tute compoſ.*] Ariſtænet. βάδισμα πεπηγμένον. βραχὺ δὲ ὥσπερ κυπάριττος ἢ φοῖνιξ, σειόμενον ἡσυχῆ.

v. 13. *Formam proſtit. ut vend.*] Propert. *Quid iuuat.* &c. *Teq; peregrinis vendere muneribus.* Tibull.

Sit procul à nobis formam cui vendere cura.

v. 15. *Nec auguria noui*] Martial. *Non ſum diuinus, ſed ſcio quid facias.*

v. 21. *Beneficium debeam*] Non abſimiliter Leucipp. ὡς μακρὰν ὁ χαρμίδης εἶπε, δίδως τὴν χάριν. lib. 4.

verſ. 26. *Aut ſtatores altius cinctos*] Catalect. *Iam primum ſtator hic libidinoſus,* &c.

Pag. 171. verſ. 13. *Flagellorum veſtigia*] Vlpian. lib. 1. Regul. *De ditiorum numero ſunt, quibus veſtigia ſcripta fuerunt.*

v. 15. *In equeſtrib. ſed.*] Martial. *Hectoreo quoties ſederat vxor equo.* Senec. VIII. de benef. *Equeſtria omniam equitum Romanorum ſedes.*

v. 20. *Humilitatem*] Senec. *Si quis nulla ſe amica fecit inſignem, nec aliena vxori æmulum præſtat, hunc matronæ humilem, & ſordida libidinis & ancillariolum vocant.*

v. 22. *Platon. produc*] Martial.

Daphnonas platanos, ac aërias cypariſſos,
Et non vnius balnea ſolus habes.

Pag. 172. v. 6. *Frons minima*] Martial.

Audi quem puerum Flacce, locare velim:
Lumina ſideribus certent, molleſq; flagellent
Colla comæ: tortas non amo, Flacce comas.
Frons breuis, atq; modus breuiter ſit naribus vncis:
Pæſtanis rubeant æmula labra roſis.

Lucian. ἔρωσι. Arnob. *Imminuerent frontes nimbis.* Sic enim legendum videtur. Iſidor. *Nimbus eſt faſciola tranſuerſa ex auro aſſuta in linteo, quod eſt in fronte feminarum.*

v.15. *Parium marmor*] Horat. *Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius.*

v.vl. *plenum os luna prof.*] Horat.

Simulac vaga luna decorum protulit os.

Pag.173 ver.3. *Feminam hornam*] Apud Plaut. Philematium læna ſcorto. *Euentus rebus in omnibus, velut in horreo horna meſſis magni fit.* Lucillius, *Horno abſtuleris te à viro.*

v.4. *Concilio tibi*] Plaut. Milite.

Euenit tibi mea virtute ſuper hac vicina, quam ego concilio tibi. Feſtus, Seruius.

v.17. *ſine quo non potes viu.*] Tale illud Alciph. ζῶ δὲ χωρὶς ἐκείνης μὴ δυνάμενος.

verſ.18. *Ex cuius oſculo pendes*] Non diſſimiliter Leucipp.lib.1. καὶ συνεστέναξεν ὁ κλεινίας, ὥσπερ ἐκ τῆς ἐκείνου ψυχῆς κρεμάμενος.

Pag.174.v.7. *Poly. Circ.*] Apud Hom. odyſ. μ. Vlyxes à Sirenibus πολύαινος appellatur. Vid. Ouid. el.6. lib. 3. Am.

verſ. 11. *Curioſum aliquem extimeſ.*] Martial. *Spectas nos Philomuſe cum lauamur,* &c. *Pædicant Philomuse curioſos.*

v.13. *Mollioribus pluma*] Mart. *Vincas mollitie tremente plumas.* Ouid. *Mollior cigni plumis.*

verſicul. 16. *Idæos quales*] Tale quiddam in Diris Val. Catonis.

v.24. *Mille oſculis luſimus*] Catull. *Multa millia ludi.*

Pag.175.v.7. *Regina*] Martialis.

Quem regem & dominum prius vocabam.

Et, *Sollicitus donas, dominum regemq; ſalutas.*

Hybrias, δεσπότην, καὶ βασιλέα μέγαν φωνέοντι. Diogenes quidem τοὺς εὐμόρφους τῶν ἑταιρῶν ἐκάλει βασιλίσσας, πολλοὺς γὰρ πράττειν ἃ ἂν προστάττωσι.

v.18. *vexatam veſtem*] Martial.

A te vexatas malo tenere roſas.

Iuuenal.

Humida ſuſpectis referens multicia rugis
Vexataſque comas.

Pag.176.verſi.21.*Non tam intactus*] Alcib. ἐρωτικὸς γὰρ ἦν εἴπερ καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῷ χλαινίδα κληθεὶς οὐκ ἀπλὴξ ἀνέστη. Lucian.

v.13.*Non intelligo me virum*] Tertul. *Simulque ſe mulieres intellexerunt.*

v.14.*Non ſentio*] Ouid. *Nec iuuenem nec me ſenſit amica virum.*

v.eod.*Pars illa corporis*] Alibi, *Cum illa parte corporis.* Ouid. *Quin iſtic pudibunda iace pars peſſima noſtri.*

v.20.*Chryſis*] Ouid. *Vna miniſtrarum,* &c.

Flaua comes aderat faciendis ſtrenua iuſſis.

v.23.*Si libidinoſa*] Αἲ αἲ τάλαν, exclamat Droſe apud Lucianum, οὐδὲ τὸ χαίρειν αὐτῷ ἐπέγραψε.

Pag.177.verſ.7.*Ad tubicines mitt.*] Mortui ad tubam deducebantur Perſius Saty.4. *Hinc tuba candela.*

v.12.*ſi triduo ſine fratre*] In Peruigil. Veneris: *Ipſa vellet vt venires, ſi deceret virginem, Iam tribus choros videres feriatos noctibus.*

v.15.*nec ſpeculum mihi, nec fama*] Theocr.

καὶ γάρ θην οὐδ' εἶδος ἔχω κακόν, ὥς με λέγοντι,
ἦ γὰρ πρᾶν ἐς πόντον ἐσέβλεπον.

v.25.*Ex qua hora iniur. accep.* Heliodor. α΄. χρησταί, λέγουσι, καὶ φιλόνεικοι γυναῖκες ἀμείλικτοι γίνονται, καὶ βαρυμήνιδες ἀποτυγχάνουσαι, καὶ τοὺς ὑπερόπτας ὡς ὑβριστὰς ἀνηλεῶς ἀμύνονται.

Pag.178.v.3.*& adhuc iuuenis*] Epigrammat.

ἰλήκοις· ἤλιτεν ἡ νεότης.

v.12.*Inſtrumenta*] Arnob. *Ergone Deum mater genitalia illa diſiecta cum floribus, ipſa per ſe marens officioſa ſedulitate collegit, ipſa ſanctis manibus, ipſa diuinis contractauit & ſuſtulit flagitioſi operis inſtrumenta fædique, abſcondenda etiam mandauit terra.*

v.14.*Paratus miles*] Catul. *Nam quamuis videar ſatis paratus.* Ouid. *At deus obſcæna nimium quoque parte paratus.*

v.eod.*Arma non hab.* Priap. *Hæc mei te ventris arma laxabant.* Sutrius. *Mirrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occurram fortiuſcula.* Nicander.

τὸ δ'

—τὸ δὲ πυ ἐπὶ μέσσοι ὄπισθεν
ὅπλον βρωμήτειο διεκτίλλον πεφάνθαι.

v.20.*per quod te habere potui*] Catull.

Quid tum ſi carpunt, tacita quod mente requirunt.

v.21.*Te habere*] ἔχειν. Ariſtot.

Pag.179.v 2. *Hauſi parcius merum*] Martialis:

Interponis aquam ſubinde Rufe,
Nunquid pollicita eſt tibi beatam
Noctem Nauia? &c. Ariſt. Proble.

v.10.*locum inauſpicatum timeb.*] quaſi omen haberet. Ouid.

Ire per hanc noli quiſquis es, omen habet.

v.18.*licium var.col.*] Ouid.

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia———

v.22. *Ter me iuſſit expuere*] Plin.lib.28.c.4.*Torporem ſedari quocumque membro in ſtupente, ſi quis in ſinum exſpuat, aut ſi ſuperior palpebra ſaliua tangatur.* Vet.Interp. in illud Iuuen.*Conſpuiturque ſinus: Propter faſcinum, inquit, verborum, ter ſibi in ſinum ſpuunt, & videntur faſcinum arcere.* Scholiaſt. Theocr, εἰώθασι αἱ γυναῖκες ποιεῖν ὡς μὴ βασκανθῶσι, εἰς τὸν κόλπον ἐπλύειν τρὶς, τὸ ἡμιπτυστὸν ἐκ τριπτόμεναι.

verſ.vlt.*Nerui paruerunt imp.*] οὐδὲν σ' ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς.
Ouid.

Quid vetat & neruos magicas torpere per artes.

Pag 180 v.4. *Quod alis lepor.excit.* Vet. Ex. *Aliis.*— Ouid.3.de AA.

Credula ſi fueris, alia tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.

v.9.*Trepidanti vertice pinus*] Sept.Seuer.

Pinea brachia cum trepidant.

ver.19.*Myrtoque florenti qui verb.*] Sic Calliope ludibundo palmulæ tactu vaporans Fulgentij pectus poëticæ pruriginis dulcedine ſpargit.

v.vlt.*Ecquid hodie totus veniſti*] Apul.*Arctiſſime namque complexatum me prorſus, ſed totum recepit.* Alciphr.

καὶ οὐχ' ἡγησάμενος δεινὸν ἐντυγχάνειν τοῖς ἐμοῖς γράμμασιν ὅλη μοι ἐντυγχάνων.

Pag.181.v.7.*Pluribus oſculis coll.lab.*] *Poppyſma* Iuuenali. Tibull. —*vt lenis negatur*

Spiritus, vt ne dent oſcula rapta ſonum.

v.8.*Implicita manus*] Ariſtænet. καὶ τοῖς ἐκείνοις δακτύλοις τοὺς ἑαυτοῦ περιπλέξας. Euſtath. ἡ δ' ἀντιφίλει καὶ καταφίλει με, καὶ κατὰ κιττὸν συμπεπλέκετο, καὶ οὕτως ἡμᾶς μυρίαι περιεχόρευον χάριτες.

v.14.*Me iubet catorogare*] Id eſt fortaſſis, *me iubet catomis cadi* Scriptor paſſionis S.Viti: *Tunc iratus Valerianus iuſſit infantem catomis cadi.* Et in paſſione S. Afræ: *Catomis te cadi iubeam.* Subſequitur enim, *verberibus ſputiſque eiectus ſum.*

v.18.*Oppono ego manus oculis*] Ouid.

Virgineas oculis oppoſuiſſe manus.

v.21.*Verberibus ſputiſque*] Sen. *Cum modo per populi leuatus manus, & obrutus ſputis per forum traheretur.* Muſon. πληγῆναι, ἐμπτυσθῆναι ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγή.

Pag.182. v. 1. *Hilarior fieret aut triſtior*] Theognis: μηδὲ σύ γ' ἀπεχθήτοισιν ἐφ' ἔργμασιν ἄλγος ἀέξων, &c. μηδὲ φίλους ἀνίαις, μηδὲ ἐχθροὺς εὔφραινε.

verſ.8.*Ter corripui*] Hippocrates de Scythis in lib. De aere, aquis, loc.

v.eod.*Terribilem*] Catalect.

Heu heu me miſerum, quod iſta lignum eſt,
Quæ me terribilem facit videri.

Et, *Huc adde quod me terribilem deum fuſte.*

v.eod. *Bipennem.*] Martial.

Drauci nata ſui vocat bipennem.

v.17.*Erectus igitur in cubitum*] Fulgent. *Adſtiti propter ego erectus in cubitum veneratus verboſam viraginem.*

v.26.*Apodixin*] Apocham.

Pag.183 v.11.*Mox perfricata fronte*] περιτετριμμένος καὶ τρίψας τὸ πρόσωπον.

verſ.17.*Cum corde litigat*] στῆθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ.

Pag.184.v.4.*Ipſe pater veri*] Lucretius. *Tu pater & rerum inuentor.* Cicer.de finibus. *Inuentor ille veritatis.*

v.5.*Dixit habere telos*] Varro περὶ αἱρέσεων. *Porro inde ab vnoquoque compito ternæ viæ oriuntur è quibus ſingulæ extimæ exitum ac telos habent proprium. A primo compito dextram viam munit Epicurus.*

v.11.*vſque in iniuriam*] Sic alibi: *Acceſſit tentaturus an pateretur iniuriam.* Plaut.Aulul. *Ego me iniuriam feciſſe filiæ fateor tuæ, Cereris Vigiliis per vinum.*

v.12.*Vidua pudicaq; nocte*] Ouid.

Cur ego tot viduas exegi frigida noctes.

Pag.185.v.10.*Depoſito meo caueo*] Quid.

Neſſoq; paranti fallere depoſitum.

v.17.*In trunco aut cadauer*] An, *in triuio*: Athenæus. τριόδοι τινὲς αὐτῇ πρὸς ἀλήθειαν ἐγίνοντο πλήρεις πάντων ἀποκαθαρμάτων. Vnde ἱδρύοντο τὴν Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις. Plutarch. χθονίᾳ δὲ δεῖπνον Ἑκάτῃ πεμπόμενος εἰς τριόδους ἀποτροπαίων καὶ καθαρσίων ἐπέχει μεστόν. Sane apud Suetonium in Veſpaſiano ſic habet optimus codex: *Prandente eo canis è triuio manum humanam intulit, menſaq; ſubiecit.* Auſon.

Abiecta in triuiis inhumati glabra iacebat
Teſta hominis nudum iam cute caluitium.

v.19.*Caball.in Cliuo.* Ouidius.

Principio cliui noſter anhelat equus.

Pag.186.v.12.*Die feriarum quo & lug.rid.*] Non abſimiliter Tacitus: *Vbi inter ſacra & vota, quo tempore etiam profanis abſtinere verbis mos eſt, vincla & laqueos inducat.*

v.14.*Hunc adoleſcentem quem vides*] Sic vet.ex.& eſt Antiptoſis: vt, *Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt.* Virg.

v.16.*Bona ſua vendere*] Tibull.

Quid tenera tibi coniuge opus, tua ſi bona neſcis
Seruare, an fruſtra clauis ineſt foribus?

Plaut.Caſin. *Vt ego hodie Caſinam deoſculabor, vt mihi bona multa faciam clam meam vxorem.*

v.18.*Lorum in aqua, non inguina*] Martialis.

—— madidoq; ſimillima loro

Inguina— Et,

Loro cum ſimilis iacet remiſſus.

verſ.20. *Sine voluptate ſurrexit*] Lamprid. Heliogab. *Mulieribus vteretur & ipſe & amici eũ iureiurando, quod efficerent voluptatem.* Apul. *& libidinem incitantes, & voluptatem integrantes.*

Pag.187.ver.16. *Socios mutauit Vlyxis*] Virgil.

Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.

verſ.24. *Inclinauit ſe in lectul.*] Apul. *Inclinatam dolio pronam vxorem fabri ſuperincuruatus ſecure dedolabat.*

Pag.188.v.5. *Quadrato pallio*] Athenæus, τῶν δὲ ἄλλων ῥωμαίων οἱ μὲν θεῶν ἀγάλμασι περιπεπλάνησι, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τοὺς ἐξ ἀρχῆς πατρίδας πάλιν ὀνομάζουσιν.

v.vlt. *Hinc molli ſtilla latus*] Leg forſitan *lacus.*

Pag.189.v 12. *Bacchineas veteres*] Quidam cod. *Batineas.* Plane hic mendum eſt, cui purgando forſitan adiumentum feret, quod Σῆμος ἐν δευτέρῳ Δηλιάδος ἐν τῇ τῆς ἑκάτης φησὶ νήσῳ τῇ ἴριδι θύουσι Δήλιοι τοὺς βασυνίας καλουμένους. ἐστὶ δὲ ἑφθὸν πύρινοι σταῖς σὺν μέλιτι. Si modo recte nouus interpres Athenæi ſecutus fere antiquiorem: *Semus*, inquit *lib. 2. Deliadis ſcribit : Delios in inſula Iride Hecatæ ſacrificare placentas, quas vocant baſynias. fiunt hæ ex farina tritici aqua ſubacta & cum melle cocta.* Nos nacti emendatiores codices, lectionem reddemus emendatiorem.

v.18 *ſuo pondere deiectam*] Martialis:

Victa eſt pondere cum ſuo repente.

Pag.190. v.16. *Tales Herculea*] Eſt hoc ex Piſandri ſententia, quam refert Pauſan. lib.8.

v.17. *Paneq. fluentes*], Videtur leg. *pennaque fluentes Harpyas cum Pen eo mad.*

Pag.191.v.1. *Aceto diluo*] Plin.23.1.

v.6. *Cum teſto ignis pleno*] Ouid. *Hic ignem curto fert ruſtica teſto.*

v.12. *Tribus niſi potionibus è lege ſiccatis*] Cicer. *Iſte enim Prator ſeuerus ac diligens, qui populi Romani legibus num-*

numquam paruiſſet, illis diligenter legibus, quæ in poculis ponebantur, obtemperabat.

v.26. *Comploſis manibus*] Apul. *Suoſque caſus grauiter ingemiſcens, depenſis pro prandio lacrimis, vacuaſque manus complodens.* Heliod. βαρὺ δή τι πρὸς ζῶντα ἀνοιμώξας ὁ Ἀχαιμένης, καὶ τὼ χεῖρε διατρίψας.

Pag.192 v.20. *Cum impenſa ſacrificii*] Arn. *Quid cum pultibus deo ſit, quid cum libis, quid diuerſis cum fratribus confectionis iure multiplici atque impenſarum varietate conditis?*

Pag.193.v.18. *Quiduis nummis præſentibus opta*] Menander:

> ἐγὼ δ᾽ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
> τὸ ἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον.
> ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν
> εὔξαι ὅ, τι βούλει, πάντα σοὶ γενήσεται,
> ἀγρὸς, οἰκίαι, θεράποντες, ἀργυρώματα,
> φίλοι, δικασταὶ, μάρτυρες. μόνον δίδου.
> αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

v.vl. *Nec me fallebat*] Non omnino abſimilis mos ille Palicæ apud Stephanum. ἔστι γὰρ ὅρκος ἅγιος αὐτόθι, ὅσα γὰρ ὀμνύει τις εἰς πινάκιον γράψας, βάλλει αὐτὸς εἰς τὸ ὕδωρ. ἐὰν μὲν οὖν εὐορκῇ, ἐπιπολάζει. ἐὰν δὲ μὴ εὐορκῇ, τὸ μὲν πινάκιον ἀφανίζεται, αὐτὸς δὲ πίμπραται.

Pag.194.verſ.15. *Vrticæ trit.*]
Ouidius 2. de Arte am.

> *Sunt qui præcipitant herbas ſatureia nocentes*
> *Sumere, iudiciis iſta venena meis,*
> *Aut piper vrticæ mordacis ſemine miſcent,*
> *Tritaque in annoſo flaua pyretra mero.*

v.19. *Cum abrotano*] Plinius:

v.21. *Infra vmbilicum*] Martialis:

> *Et prurit tamen vſque ad vmbilicum.*

v.26. *Prehende furem Clam*] Leucipp. lib. 7. οἱ δὲ φυλάσσοντες ἰδόντες με νομίζοντες ἀποδιδράσκειν, καὶ ἐβόων τοὺς ἐντυγχάνοντας λαβεῖν.

Pag.195.v.10. *Tam petulantibus oculis*] Alibi, *Oculorum quoque mollis petulantia.* Rutilius Lupus ex Lycurgo: Cu-

go: *Cuius omnes corporis partes ad nequitiam, ſunt appoſitiſſimæ: oculi ad petulantem laſciuiam.*

v.16. *Nec me contumelia laſſant*] Epigram.

ὕβρεις ἔρωτος ἔλυσε. μάτην ὁ δὲ μῦθος ἀλᾶται.
ὕβρεις ἐμὴν ἐρέθει μᾶλλον ἐρωμανίην.

v.20. *Torum frequen. tractatione vex.*] Auſonius:

Defectos ſic fama viros, vbi caſſa libido
Fœmineos cœtus, & non ſua bella laceſſit,
Irrita vexato conſumere gaudia lecto.

Pag.196. v.3. *Helleſpontiaci*] Sidonius Apollin.

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

v.19. *Nunquam finies hunc ign.*] Nō abſimiliter Leucipp. lib.5. ἀρκεῖ καὶ κἂν μία συμπλοκὴ μικροῦ δέομαι φαρμάκου πρὸς τηλικαύτην νόσον. σβέσον μοι ὀλίγον τοῦ πυρός. Euſtath. ἀλλ' ὕδωρ αἰδοῦς ἔρωτος πῦρ οὐ κατέκλυσεν. Zenod. ὀιόμεθα παύσειν τοῦτο τὸ πῦρ ὕδατι.

Pag.197. v.22. *Pigiaca ſacra*] Non admodum diſſimiliter Leucip. lib.5. μυηθῶμεν οὖν, ὦ φίλτατε, τὰ τῆς Ἀφροδίτης μυστήρια.

Pag.198. v.11. *officium*] Ouidius:

At nuper bis flaua Clide, ter candida Pitho,
Ter libas officio continuata meo eſt. Propertius:
—experta puella
Officium tota nocte valere meum.

v.12. *Oſcillatione ludebat*] Feſt. *Oſcillum Santra ait dici, quod oſcillent, id eſt inclinent præcipiteſque in os ferãtur. Oſcillantes, ait Cornificius, ab eo quod os calare ſint ſoliti perſonis, propter verecundiam, qui eo genere luſus vtebantur.* Seruius.

v.17. *Automata*] Heſych. αὐτοματίσαντες ἀφ' ἑαυτῶν πράξαντες, αὐτομάτισμον σπέρμα ἀνδρός. Senecæ Epiſt. 89. *Pegmata.*

v.eod. *Per cloſtellum*] Seneca 7. de Benef. *Per cloſtrum qua ſe commiſſura laxauerat.*

Pag.199. v.3. *At ille pri. exhorr.*] Claudianus:

—vinci patiare rogamus:

Sic

Sic vxor, ſic mater eris: quid lumina tingus?
Virgo crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.

v.5. *Vtraque manu*] Martialis:

Hac vtraque manu complexuq; adſere toto.

v.17. *Leuatores*] Nullibi iſtud vocabuli legere memini, nec quod vetus Gloſſarium habet. *Silatarus*, πλάνος,

verſ.19. *Sicut muta animalia*] Xenoph. κυρ. παιδ. τοῦτό γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόν περ εἴ τις κύνας ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει.

verſ.21. *Non caperentur ſpe*] Supra. *ſpe prada moratur in ſcopulo.* Seneca. *Et fera & piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur.*

Pag.200.v.23. *Centies ſeſtertium comeſſe*] Martialis;

O quanta eſt gula centies comeſſe!

Pag.201.v.5. *Petauii*] De *Petilinis* Liuius lib. 23. Polib. lib. 7. Valer. Max. lib. 6. De *Petauiis* aut *Petauſis* neſcio quis.

Pag.209.v.8. *Fallunt nos oculi*] Sext. Empir. ἀντιτίθεμεν δὲ ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις, &c. φαινόμενα μὲν φαινομένοις ὅταν λέγωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος πόρρωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος, ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος.

Pag.211.v.17. *Et celi ſummas*] Quid ſi legas, *Et Cilli ſummas aduocet auriculas?* κίλλος, ὄνος. Somniarunt enim Nationes caput aſininum Deum fuiſſe Iudæorum: quod refutant Ioſephus, Tertullianus.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS, PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, viri conſularis,

Scripſit Anno 1583.

PRÆCIDANEORVM Liber III.

ANnos abhinc, nî fallor, iam factum eſt ſeptem, quum tibi meane, an publica felicitas dicam neſcio, eam cogitationem immiſit, vt Batauiam noſtram crebro reuiſendo de præſentia nobis tua gratiam facere & velles & poſſes, mi ſuauiſſime DANIEL, quam

rem ſtudiorum meorum rationi opportuniſſimam feliciter aliquamdiu atque ex ſententia nobis ſub manus ſucceſſam, cupientiſſimiſque adeo ac lubentiſſimis animis vtrinque porro continuatam ac cultam, in ipſa pene (vt ſic dicam) Epitaſi inopinatus reuiuiſcentium armorum ciuilium clangor, patriæque infœlicis fortuna mediis peregrinationibus iſtis tuis ex tranſuorſo incurrens deſubito abrupit atque exſtinxit; ſummo adeo meo bonorumque omnium cum dolore, tum illorum hominum flagitio, qui tumultus hos nobis Tagœdiaſque conciuere. Me miſerum, tene (ô ROGERS) animo meo cariſſime: tene inquam iſta doctrina, fide, comitate, induſtriæque indole, & (quod rei caput eſt) iſta beneuolentia dico, tantum temporis, tam multa adeo millia à LIPSIO ac DOVSA tuo diſpretum, ſeiunctum, & quaſi abalienatum in externo ſolo vitam degere? Muſaſque ac ſtudia noſtra, ex cuius conſuetudinis ſolatio tantas voluptates haurire ac participare ſolita, ex eius diſtractione ac diſſidio tantos percipere luctus? Atqui paullo etiam præſentiæ tuæ deſiderium tolerarem facilius, ſi modo id ipſum mutua ſcribendi aſſiduitate lenire ac commitigare poſſemus. Nũc iſti malo hoc inſuper adiunctum eſt incommodi, quod ne per literas quidem interpretes colloqui inter nos confabularique liceat. ita vndique & terra & mari interceptus eſt commeatus.

Nec quicquam in Clario numine præſidii eſt.

Næ iam ego reapſe nimisquam verum eſſe experior Plautinum illud:

Tum denique homines noſtra intelligimus bona,
Cum quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.

Itaque nec te mihi ſuccenſere, æquum arbitror, nec cauſſædictionem exſpectare, quod biennium prope iam totum literarum officio defuerim. Tantum rogo quæſoque, vt ſatisfactionem quam dico animo, quo decet, accipias; flectaſque mentem iuſtiſſima deprecatione lenitam. ea lege, vt bona fide pœnitentiam emendem, hoc eſt, ſuperiorum temporum veternum

noua

noua ac ſuccidanea diligentiæ vſura ſarciam porro atq; compenſem, ſimulatque primum per illos licuerit, quibus eſt ea res in manu. qua in re ſi tuæ fortunæ ſucceſſus opinioni ac votis reſponderit meis,

Rex ſum: Regem autem quid loquor? imo Deus.

Ac ne me iudices gratis aut ſine mercede hacce noxa exſolui velle; en tibi, mi Patrone, PETRONIVM hunc noſtrum, qui caduceatoris more inducias faciat tecum: ac ROGERTEM DOVSÆ tranquillet ſuo, reducemq;, vt antea, propitium concinnet nobis. Quid ni (inquies) cum dones Scriptorem mihi cuius quidem à capite ad calcem curatiſſime deſcripti meo ſolius beneficio Exemplar indeptus primitus? iam tum, cum Patriæ nomine ad Britannos meos Legatus miſſus Publicæ Auctoritatis munus ſuſtinebas. Fateor, ac præ me fero. Itaque redit (vt vides) ad te depoſitum tandem tuum: non quidem ſartum tectum, hoc eſt, inuiolatum modo; ſed vero, præter haud pœnitendam literarii fœnoris acceſſionem, noua inſuper politura refictum, ac DOVSIANIS denique COMMENTARIIS illuſtratum. & quidem poſt geminatas (vt ſcis) SATYRICI illius Editiones multo electiſſimas, LVGDVNENSEM ac LVTETIANAM inquio. quæ res in cauſſa fuit, vt publicationis iſtius propoſitum in hæc vſque tempora differre fuerim coactus. Accipies proinde (vt dixi) hanc PRÆCIDANEORVM TRIGAM: quibus hercule aliud nihil obfuturum intelligo magis, quam quod ARBITRVM auctorem habent. Noſti hoc ſæculum quibus moribus ſit:

Pergula pictorum: veri nihil, omnia ficta.

Id DOVSA curat ſcilicet. Et tamen ita res abibit, niſi mihi præſidium ipſe contra occupare propero in tempore. quod ne ab ipſo PETRONIO petam, ecqua cauſa eſt, iſtiuſmodi nobis ſic quaſi ex tripode Oraculum ſuggerente? *Nihil eſſe hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius.* Quod te per prætextatæ amicitiæ memoriam, per communia Muſarum Sacra, ac ſtudiorum noſtrorum ſocietatem obſecro obteſtor-

teſtorque; vt Salinarum Arbitri poſſeſſionem, tanquam legitimus procurator, defendundam ſuſcipias: neu contra fas legemque Ciuem Patricium, & (quæ ratio maxima eſt) Conſularem infibulari, multo minus euitari vlla porro ratione patiaris. quem non tralaticia ædepol deformitate inſignitum, ac vix Maſſilienſibus ſuis cognitum MEMMIANA munificentia primitus à Fatali adeo meta reuocauit ad lucem. Nam quod ad me attinet, nullam recuſo inuidiam, quæ ſpem ſalutis modo aliquam ARBITRO noſtro oſtendat. Quod ſi vtique facinore opus eſt, cur non (quia belliſſima eſt occaſio) ipſimet Inteſtabiles fiant potius, qui tam ſeuera triſtitia violari aures ſuas obſcœno ſermone palam ac publicitus aſſimulantes; ſuæ atque alienæ lubidini nihil nô in ſecreto condonant? Scis, quos dicam. Quô maiore opere ex parte tua adnitendum, vt & Sectores omnes fruſtra ſint, & SATYRICVS noſter in patrocinio tuo ac fide tuto audeat conquieſcere, ALBIMONTANI GENII Perennitate ſecurus. vtique aduerſus iſtos, qui nouam nobis Hiſtrioniam commenti, aliorum ſimpliciter dicta in crimen raptare non ceſſant; ipſi adeo factorum innocentes, vt in eodem plane contubernio cum EVMOLPO PETRONIANO ſtipendia iam olim factitaſſe videri poſſint. cui generi ipſius hercule iampridem aduocatus venire cupio, ſi qui mea opera citius addici poſſint, MORSONIAM porro vt abeant rectâ viâ. *Vale ocelle noſter, imo ocelle* MVSARVM. LVGDVNO BATAVORVM.

IVSTVS LIPSIVS ad Iuuenturem.

En PETRONIVS, *Arbiter Leporum,*
Et ſalſus pater & ſalax iocorum:
Quos nouit latium, vetuſque Roma,
Pedore obſitus impolitiaque
Dudum, nunc melior politiorque
In nouam properat venire lucem.
Non quidem magica recoctus arte,

Sed

Sed D v v s æ *medica recoctus arte.*
D o v s æ, *qui veterum arbiter Leporum eſt.*
D o v s æ, *qui pater elegantiarum eſt.*
At tu noſtra faue & caue Iuuentus.
Merum mel latet hic, latet venenum.
Probis mel merum, aut improbis venenum.

Idem Cent. I. Epiſt. LXX.

Duſa noſter Commentarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſua gentis.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΟΓΙΜΟΥΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΑΝΕΙΣ ΠΕΤΡ. ΑΡΒΙΤΡΟΝ ΚΑΙ ΙΑΝΟΝ ΤΟΝ ΔΟΥΣΑ.

Ἐπίγραμμα διαλογιστικόν.

α. Ἐννεπὲ ξεῖνε τίς ἐσσί; β. Πετρώνιος, ὅν ποτε Ῥώμη
Τίμιον ὑπατικῇ βλέψεν ἐν ἀγλαΐᾳ.
α. Οἱ δ' ἀπὸ Μασσαλίας τὸν ῥήτορα, τὸν τε ἀοιδὸν
δίζυγος εὐεπίας ῥυθμῷ ἀγαλλόμενον.
Πῶς δ' ἔλαθες συνεχῆ τόσσον χρόνον εὔοχος ὄρφνης,
Ἐλλογίμοις, οὐδ' αὖ γνώριμος ὑμνοπόλοις;
β. Δήϊος, ἰασσιελής ἀπελάσσας πατρίδος αὐτῆς,
δῆρον βαρβαρικαῖς ἐγκατέερξε πέδαις.
Ὀψὲ δὲ δή με φιλόφρονες εἰς φάος φωτὸς ἔνεγκον,
Καί ῥα δουλοσύνης λύτρα χαρισσάμενοι.
Δηθὰ δὲ λυτρωθεὶς, κεκολουμένος αἶαν ἀμείβων
Πλάγχθην, οὐτιδανὸν λώπιον ἑσσάμενος.
Εἰσόπε Δούσα μ' ἑοῖς φιλίως μεγάροισι κομίσσας
(Τοῦ ἕνεκ' οἱ δοῖεν χάρματα πολλὰ θεοί)
Ῥωμαλέον προτέρων μετενήνοχ' ἐς ἀξιότητα,
Τὴν δ' ἐμὲ λαμπροτάτην τήβεννον ἀμφιέσας.
α. Ὡς εἰπόν γ' ἔπος ἐστὶν, ὁμοῖον ὡς τὸν ὁμοῖον
Προσπελάειν μεγάλων αἰὲν ἔκητι θεῶν.
Μουσοπόλοι ξείνῳ συγχαίρετε, Δουσιάδῃ τε
Ἀμφότεροι, ξενίῳ ἀείδετε, καὶ λογίῳ.

IANI

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBItri viri conſularis Præcidaneorum Liber Primus.

CAPVT I.

Satyram Petronianam haud vnius quidem, ſed vero complurium librorum opus fuiſſe. Dictorum factorumque quaſi papauere & ſeſamo ſparſorum *ad ioci Plautini ſimilitudinem accommodatio.* Frictam nucem, *pro cocta, ſiue toſta potius, tam apud Horatium, quam Plautum ſumi oportere.* Madidum, *ſeu* Tepidum cicer, *pro fricto in Martiali. Dictionis Petroniana cum octauiano eloquendi genere conlatio; adiecta ſuſpectioris inſuper alterius loci emendatione.*

SAtyricon iſtud Petronii Arbitri in libros plures diribitum, tributum ac diſpartitum fuiſſe, ſatis magno argumento eſt nobis veteris Gloſſarii fiducia, quod apud literatiſſimum antiquæ fidei cuſtodem Petrum Danielem noſtrum in publicos potius, quam priuatos vſus adſeruari intelligo. Inde enim ſic quaſi ex aumario depromta feſtiua illa ablectiſſimorum Fragmentorum ſymbola, de qua poſt omnes omnium collectas nouiſſime ac recens nobis gratiā fecit is, qui Lutetianæ Editioni architectus eluit. Ibi igitur inter cætera & hoc exemplum ſub Satyrici illius ſpicilegii exodium Petronianis amatoribus occurrit:

Exceſiſſimus, dicitur à Petronio in I. *Satyrarum.* Vnde manifeſtum, hoc opus certo librorum ordine (vt dixi) à compoſitore ſuo diſtinctum & quaſi interiunctum fuiſſe. quod quoniam in tanto eius ſcriptorum defectu compertioribus argumentis præſtare haud facile eſt, ambagibus ac diuerticulis relictis de ſemita in viam me ſiſtere approperabo, hoc eſt, in rem præſentem venire pergam: non vt œconomiam nouam hic vllam inſtituam ſcilicet, ſed vero vt ordinem mihi ab ipſo auctore præſcriptum ac præſtitutum conſer-

conſeruem, ſtudioſe vtiqueac ſedulo. Proinde ab Eucolpianæ Declamationis fragmento telam hancce auſpicato orſuri, poſt *rerum tumorem, & ſententiarum vaniſſimum ſtrepitum* in Arbitri noſtri arbitrio conquieſcere cogitamus, ſcæuam peruerſamque huius, (an illius?) ſeculi eloquentiam iunctis in vnum copiis, omnibuſque pariter cachinnis flagellaturi. nec *mellitos iſtos verborum globulos, & omnia dicta factaq; quaſi papauere & ſeſamo ſparſa vel vnius aſſis æſtimaturi: imo minoris etiam, quam vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta Aſcyltos.*

Pag. 48. verſ. 6. Et quoniam *Papaueris ac ſeſami* nos in memoriam induxit Arbiter, haud alienum inſtituto noſtro videtur Satyricam Petronianæ metaphoræ ſimilitudinem Comico Plautinæ vrbanitatis ſuffragio adiutum porro ire atque defenſum. Id exſtat Pœnulo in ioco non abſimili, εἰρωνικῶς vſurpatum. cui etiam vtrumque tam *Seſamum* iſtud, quam *Papauer* aſperſum reperitabis. verbi cauſſa:

AG. Obſecro hercle vt mulſa loquitur? MI. Nihil niſi laterculos,
Seſamum. papaueremque triticum & frictas nuces.

Ad exemplum Plautinum etiam Horatii illud ſpectare videtur ex Arte:

Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor.

Neque enim *Frictum* iſtud ad *Cicer* modo, quod præcedit, ſed verò etiam ad *Nucis* mentionem, quæ porrò ſequitur, pertinere autumo; hoc Plautino potiſſimum teſtimonio perſuaſus; interpretorq;, *Coctum, ſeu toſtum Cicer.* adſtipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigr. primo reperias huiuſmodi:

Quod otioſa Vendit qui madidum cicer corona.

Item alibi: *Aſſe cicer tepidum conſtat & aſſe Venus.*

Madidum enim, ſeu *Tepidum* Martiali, quod Horatio *Frictum.* & ſcimus *Madidum* pro cocto vſurpatum antiquis, item Comico noſtro non ſemel; ſed & Vergilio:

Et quamuis igni exiguo properata maderent.

Vnde

Vnde liquido dilucet error eorum hominum, qui *Frictum* pro nouello & recenti in Horatio poſitum ſunt interpretati. Sequitur deinceps in eapſe Declamatione illa, quam contra vmbraticos & præpoſteros ſæculi ſui Declamatores in neſcio qua *Porticu* ab Eucolpio habitam palam deprehendimus, argutiſſima hæc ſimilitudo.

v. 8. *Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam bene olere, qui in culina habitant*] V. C. vno verbo auctior, *Tantum.* interpoſitum habebat, hoc modo: *Qui inter hæc tantum nutriuntur.* neque id abhorret ſententia.

verſ. 10. Legitur porro ex ordine. *Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnem eloquentiam perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quadam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet*] Idem hoc ipſum de Aſiatica iſta tolutiloquentia Octauianus Cæſar: cuius (quantum quidem ex eiuſdem Fragmentis eſt coniectare) vniuerſam prorſus dictionis imaginem à Petronio noſtro poſſideri, iampridem ſatis-acceptum eſt mihi. Scribit igitur ille in quadam ad M. Antonium epiſtola (Suetonium auctorem ſequor) ludens malum & inconſtans in eligendo genere dicendi ingenium eius: *Tuq; dubitas, Cimberne Annius, an Verrus Flaccus imitandi ſint tibi? ita vt verbis quæ C. Salluſtius excerpſit ex Originibus Catonis, vtaris? an potius Aſiaticorum oratorum inanibus ſententiis verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?* Quibus mox item ſuccinit Arbiter porro hic noſter inquiens: *Nuper ventoſa iſtac & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animoſque iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflauit.* Cæterum quod dixi Petronianum ſcribendi genus ad Octauianæ dictionis ſimilitudinem examuſſim mihi conformatum videri, neminem demiraturum arbitror, qui quidem bona animi mente, hoc eſt; iudicio ac ratione vtatur; denique Suetonianum illud eiuſdem loci de Auguſto Principe teſtimonium memoriter commemine-

minerit ſatis: *Genus eloquendi ſequutus eſt elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum (vt ipſe dicit) fœtoribus. Præcipuamque curam duxit, ſenſum animi quam apertiſſime exprimere. quod quo facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret ac moraretur, neque prapoſitiones verbis addere, neq; coniunctiones ſæpius iterare dubitauit. qua detracta adferunt aliquid obſcuritatis, etſi gratiam augent.*

Quæ quidem omnia ita graphice, & quaſi ad verum Petronianam nobis orationem ob oculos repræſentant, vt niſi de Auguſto ea memorata eſſe conſtaret nobis ex Hiſtoricæ fidei auctoritate, in alium potius neminem, quam in Arbitrum noſtrum conuenire ex animi ſententia iurati aſſeuerare poſſimus. Ita velut *Vno in ludulo erudituli ambo* ſirempſe prorſus mihi, nec quicquam minus, quam publici ſaporis ſermonem habere videntur. Habes inter eiuſdem porrò indignationis argumenta.

v. 15. *Nondum iuuenes declamationibus continebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba, quibus deberent loqui*] Placet legi, *Conterebantur*, Metaphora vere Petroniana.

CAPVT II.

Interrupta argumentorum aliquot recenſio carptim & quaſi per Satyram facta; rerumque ſub vno aſpectu poſitarum veluti Breuiarium quoddam; earum dico, quarum perpetua in Petronio narrationes (quantum quidem ex centunculis eius ſuperſtitibus exſculpere atq; exterebrare potuimus) hac tempeſtate nequicquam deſiderantur. Græcæ vrbis *appellatione haud aliam quam* Neapolim *ſignificari. Id Corneliano quoque teſtimonio firmatum. Lutetiana lectionis aſſertio.* Verba atroci ſtylo effodere, *quomodo intelligendum. Quandam Arbitri noſtri ſententiam de Horatio adumbratam videri.*

EVcolpicam Declamationem Agamemnonis interpellatione abruptam fuiſſe fidem nobis faciunt hæc verba.

Pag. 49. verſ. 15. *Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudauerat*] *Porticum* quam dicat neſcio, præſertim quum nec pes nec caput Eucolpianæ diſſertationis, in tanta tamque deformi Satyrici iſtius decurtatione, vſpiam gentium compareat hodie. Nam nec de *Agamemnonis ſua ſoria* reliquum nobis quicquam fugitiua obliuio fecit. Quid? quod maiorem inſuper ac meliorem *ſuperioris Declamationis* partem Petronio, imo vero nobis, amatoribus inquam eius, deperiiſſe credibiliter augurari poſſumus. Iam de *obſcœna illa, modiſque omnibus flagitioſa Eucolpij ſeruitute, eodemque ad arenam* (ſicuti apparet) *condemnato; de fuga eius, ac iudicio deluſo: de nocturna hoſpitis cæde: de vxore Licha corrupta, tum iniuriis eidem illatis, expilatoque contumelioſa migratione nauigio*, nec vola, nec veſtigium, quod aiunt. Quid *de damnatione Triphenæ; de exilio ac dignitate eius in concione proſcripta: de Lycurgi villa deſpoliata, ac rapinis communibus; de Menelao anteſcholano* loquar? quid vero aliud, niſi horum omnium nobis ac doctis omnibus nihil præter inaniſſimum deſideriũ reſtare? Sed & *de propudioſa illa, quamque ſtupro emeruerat, Gytonis manumiſſione, deque primis impudicitiæ eiuſdem tyrociniis, præpoſteraq. ac nefaria cum Eucolpio conſuetudine: de Aſcylto infamia notis cooperto, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus. ipſo virilis Togæ die ſtola aſſumpta in muliebris patientiæ ſcortum tranſierat, opus etiam muliebre in ergaſtulo fecerat*: omnia hæc inquam in perpetuum euanuerunt, haud radicitus quidem, verum hercule eradicitus. Taceo *conturbationem Aſcylti, ſolique verſionem multo perditiſſimam*: taceo *fraternam cum Eucolpio ſub præceptoris vmbra initam ſocietatem, & viridarium fœdiſſimis vtriuſque voluptatibus inquinatum*: poſtremo, *quod ex turpiſſima lite in riſum iurgantes conuorterat, laudationem Poetæ, cuius adeo ſubitiſſimæ recitationi cum auritis, imo vero dentatis plagis interfuerant ambo, neque id fruſtra: quippe quam vocatio etiam fuerit ſubſequuta ex vtriuſque captatoris ſententia, paraſiticis potius, quam ſcholaſticis artibus quæſita.* Neque minor iactura

ſtura facta in argumentorum ſequentium amiſſione, *de pallio loquor per latrocinium harpagato, de tunicula Aſcylti intactis aureis plena deperdita, eademque porro mox à ruſtico quodam in ſolitudine inuenta: de Sacro Priapi ante cryptam turbato de nocturnis in ſacello magni illius Dei religionibus inſpectis, proditiſque.* Ex quibus tum vniuerſis, tum ſingulis facile eſt adfirmare, ipſa hæc tantula, quæ reliqua etiamnum poſſidemus Fragmenta vix mehercules in decima eius Satyræ parte cenſeri poſſe, quam non ſola carminum varietate miſtam condidit Petronius noſter, Varronis (vti arbitror) Menippæas ſequutus. Atqui eſſent omnia faciliora, ſi vel in his ipſis, quæ de tanto corpore ſuperſunt, reliquiis aliqua fabellarum cohærentia, ſerieſque continuatæ porro hiſtoriæ appareret. nunc protaſi quaſi, atque epitaſi amiſſa; quarum potiorem adeo partem argumenta, quæ poſui, olim occupaſſe videntur; cataſtrophen inſuper centonis in morem virgatis vndique veluti pannis cõſutam, peſſimeque ſane ac diſcorditer conciliatam habemus. Ita interrupta omnia, ac paſſim lacunis deformata, quarum vicem explent aſteriſci, quibus hercule ego lumbos adeo omnes defractos vellem, vt vel nouiſſimum Actum integrum ſaltem inuiolatumque haberemus. cuius nunc, ſicuti Aulularıæ Plautinæ, nequicquam atque irritis votis exodium miſere deſideramus. Cæterum de *eapſe Porticu* habes aliquanto etiam poſt, pagina 49. Nam ne de *Porticu Herculis Romæ à Philippo quondam extructa* dictum credam, cuius meminit pag. 130. obſtat *Græcæ vrbis* mentio *in cuius diuerſorio ſe deſertum iacere lamentatur Eucolpius poſtea.* Addidiſſet ſaltem vrbis appellationem, cætera porro compertiora haberemus. Vtut eſt, gnarum hoc ſaltem nobis, *ſitum eius proximum littori fuiſſe.* & fortaſſis hæc fuerit, quam Satyricus ipſe pagina 111. *Inſulam M. Manicij* indigitat. vnde ductore Eumolpo naui aliquando conſcenſa Tarentum cogitantes, facto per tempeſtatem naufragio, Crotona adpulſi, de credula Coranorum ac hæredipetarum turba, hoc eſt, de prædonibus

 ipſis

ipsis prædam capturi, fœlicitate pleni, ne dicam ebrij, prioris fortunæ statum facile porro obliuiscantur. nisi forte tamen *Insula* id loci, pro domo publico priuato ve circuitu cincta, eaque quæ parietum communione careat positam interpretemur. qua notione nomen illud accipi haud raro solere, ex Cicerone nobis, Tranquilloque, tum Petronianæ ætatis scriptoribus clarum. Commodum hæc sic scriptitaram, quum mihi huiusce controuersiæ caussa ad commune Academiæ nostræ oraculum profecto, ac vix primam dum hercule *Græcæ vrbis* syllabam eloquuto *Lipsius aurem Vellit, & admonuit* de loco Cornelij Taciti. vnde scitior factus sum tandem *nobilem illam Cumanorum coloniam, ac primariam Magnæ Græciæ ciuitatẽ, (Parthenopen, seu Neapolim dico)* peculiari *Græcæ vrbis* appellatione insignitam antiquitus credo, ob *Gymnicos ludos* maxime, tum *Musicum illud quinquennale certamen* magna Græcarum vrbium frequentia ibidem solitum celebrari. vel (quod vero proprius videtur) ob vetustissimam Græcæ prosapiæ iam inde ab ipso vsque Theseo ac priscis Atheniensibus (quorum coloni Calchidenses cluebant) repetitæ altius originationem. Locus, quem dico, Taciti lib. 15. Annalium hisce verbis conceptus exstat: estque sermo omnis de CL. Nerone contra decus Imperatorium Scenaturiente, vel Bacchanal factitante verius: *Nam adhuc per domos aut hortos cecinerat Iuuenalibus Ludis, quos vt parum celebres & tantæ voci angustos spernebat. Non tamen Romæ incipere scenas ausus, Neapolim quasi Græcam vrbem delegit.* Ad illa *Agamemnoniæ dissertationis* verba aliquando veniamus paginæ 50. v. 18.

Quod si paterentur laborum gradus fieri, & studiosi iuuenes lectione seuera mitigarentur] Ita lego, proboque hanc lectionem præ veteri ac Lugdunensi illa: *Irrigarentur.* Persistit enim in metaphora Petronius noster, & *Maturitatem* istam, quam per verbum *Mitigari* exprimit, opponit *studiorum cruditati*, qua iuuentutem de parentum consilio obnoxiam laborare questus fuerat an-

rat antea, verbis illis: *Deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus.* *Mitigari* ergo pro *Mirificari* (quo vocabulo vſus Gellius) hoc eſt, matureſcere poſitum accipiemus. Sequitur exinde.

v. 20. *Vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent*] Idem cum Horatiano illo peniſſime:

> *Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,*
> *Scripturus, &c.*

Stylo enim (id quod à Turnebo, magno illo doctrinarum ac leporum omnium parente, ſagaciſſime indagatum) in ceratis tabellis literas faciebant, vel pangebant potius; cuius adeo ſtyli cuſpis, qua æquor illud cereum inarabatur, *Acumen* cluebat. vnde & M. Tullius: *Omnia ſub acumen ſtyli ſubeant neceſſe eſt*: Altera pars retuſa erat, qua veluti tranſuerſo calamo iugulabant, id eſt, inducebant, eradebantque obliterantes, ſi quæ minus ex ſententia videbantur: ipſamque ceram illam denuo complanabant, ſartam (vti prius) æquabilemq; concinnantes, ad nouam ſcripturam ſupponendam quaſi ſuccidaneam, veteri ac fugitiua illa expuncta ſcilicet. *Stylum* ergo *vertere*, eſt interpolare atque emendare quod ſcripſeris: nec mucronem (vt antea) ſed vero alteram ſtyli partem, inuerſam dico, atque ideo obtuſiorem ad delendum adhibere. Præcipit proinde cum Horatius, tum Arbiter frequentes in ſcribendo lituras faciundas, verbaque (*quamuis inuita recedant*) *atroci ſtylo effodienda*, hoc eſt, crebro inuertendum graphium, nec ſtylo, aut ceræ parcendum, ſi quis digna modo poſteritatis auribus conſcribillare poſtulet ſeſe. Vide exemplum Prudentij prudentiſſime apud eum ſe Turnebum illum Aduerſar. ſuorum lib. 14. cap. 24. interpretatum in hanc, quam poſuimus ſententiam. Pergit narrare porro apud Petronium Agamemnon:

v. 24. *Nunc pueri in ſcholis ludunt: iuuenes ridentur in*

 foro,

foro, & quod vtroq; turpius est, quod quisque perperam didiscit, in senectute confiteri non vult.] Exprimere videtur voluisse dictum Horatianum. cuius quantopere studiosus fuerit Arbiter, testis est Elogium illud multo liberalissimum. quo *curiosam* in Poëta isto Biformi *felicitatem* idem admiraturus postea. Illud igitur Horatianum (vt dixi) exprimere voluisse videtur hic noster:

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.

CAPVT III.

Licinianæ improbitatis (*an*, Humilitatis, *potius?*) *in priuam, hoc est, in veterem suam sedem reductio:* Improbitate *illa* Luciana, *seu* Lucilliana *etiam* humilitate, *vna cum Turnebi Imperatoris sui præsidio ac propugnaculis, tam hic, quam in proximi Scazontis constitutione, de statu deiecta, infirmata, ne dicam subuersa funditus. Contrà*, Lucillianum nomen *postliminium Sidoniano carmini restitutum, Caluo, qui alienum temere vsurpauerat, pariter cum titulis suis gentilitiis iniusta possessione pulso deniq; ac deturbato*, Perditi, *quod genus vocitentur.* Addictus Histrioniæ. *Salisberiensis exempli integratio* Mittere habenas.

PAg. 51. v. 3. *Sed ne me putes improbasse schedium Lucillianæ improbitatis, quod sentio & ipse carmine effingam.*] Ita nobis refert curatissima illa, ac Parisiensis Editio.

Turnebus, pater eruditionum,
Idemq; ARBITER *omnium Leporum;*
Non horum modo, sed quod aut fuerunt,
Aut posthac aliis erunt in annis,

priorum exemplariorum fidem sequutus non *Improbitatis*, verum *Humilitatis*, rescribebat. idque Petronianæ etiam sententiæ haud paullo accommodatius visum. Nam (sicuti idem argute subiicit) *Lucillius in Satyris interdum se ad humilitatem Iamborum demittebat; hodieque in Grammaticis quidam eius Iambici reperiuntur.*

riuntur. Alii non *Lucilliana*, sed vero *Luciana improbitatis* potius maluere, & ita in contextu posuerunt; haud quidem suo, verum hercle communi vitio in errorem imprudentes compulsi, inscitia ætatis maxime, qua Petronium hunc nostrum Luciano posteriorem credidere. Quare venia digni: & fuit tempus, quum & ipse scripturæ eorundem vestigiis insistens ex *Luciana*, *Luciniana* concinnandum hariolarer. atque eo mehercules audacius, quoniam in codice quodam membranaceo, *Luciniana*, deprehenderam iam antea. quanquam quid graue, si de *Diserto illo Catulli Salicippio*, seu *Salaputio* dictum accipiamus? Licinio inquam Caluo cognomine, qui multum & diu cum ipso Cicerone, & quidem ambiguo certamine, de Eloquentiæ principatu contentiones exercuit. & cuius *Delicati versiculi* passim à Catullo, familiari suo, de meliore sane nota commendantur. quippe qui & oratione summum illum Oratorē (vti dictum est) æmulus, & Poëta insuper non humillimi spiritus fuit. Nam (vt testis est Seneca) *carmina quoque eius, quamuis iocosa sint, plena sunt ingentis animi*. Proinde *Improbitatis* istud non improbo; quam etiam in Poëmatibus eius agnouisse Ouidius videtur, quum scribit:

Par fuit exigui, similisq; licentia Calui,
Detexit variis qui sua furta modis.

Hoc est, variis modorum, seu numerorum generibus Epigrammati conuenientibus, ad exemplum Catulli scilicet. Quod si quis *Humilitatis* mordicus retinendum contenderit, ad Liciniani styli mediocritatem & oratorium dicendi genus verbum istud accommodare debebit. quod an humile fuerit, haud facile dixerim. hoc compertum habeo tamen, Ciceroni ipsi & accuratum & exquisitum visum oppido: & cuiusmodi non nisi abs summo Atticismi cultore manare potuisse est verisimile. eundemque & *violentum & incitatum in dicendo* à Seneca perhiberi, etiam scio. neque aliter sane de Orationibus eius Plinius Nepos. Sed enim *Humilitatem* hanc potius in Poëmata Calui cōuenire

 credi-

crediderim, in quibus & priscæ illius Latinitatis imaginem examussim expressam, & simplicitatem Catullianæ æmulam, (cuius ætati suppar vixit) ad viuum oppido enituisse, & Epigrammatum ipsius Fragmenta, & residua de eo veterum testimonia fidem nobis abunde facere atque adstruere possunt. Cæterum vt hic *Lucillius* pro *Licinio* perperam obiectus nobis, ita in versu quodam Sidoniano, quem Petronii Editor producit, contrarius admissus error, hoc modo:

Non Licinius hic, Lucretiusq; est.

Qum eo loci haud dubie *Lucillii* nomen reponendum, tum ipsius sententiæ ratio, tum legitima Phaleuciorum dimensio commonefacere nos possunt.

Paginæ eiusdem versu decimo hic porro Scazon se prodit:

Cliensq; cœnas impotentium captet.] Examussim optime. Neque enim Turnebi commentum probare possum, *Nepotentium*, audacissime rescribentis. Et vero, *Impotentium*, valde potentium interpretor. qua significatione hoc verbum Horatio alias familiare. Sequitur P.

v.11. *Nec perditis addictus obruit vino*

Mentis calorem.] *Perditis*, id est, nequam & dissolutis hominibus, & quos *Asotorum*, ac *Nepotum* cognominibus pro dignitate insignire possis. Eo dico, quod animaduertam hanc etiam lectionem in controuersiam à Petronianis Correctoribus vocitatam fuisse, imo adeo præter omne meritum suum mala manu solicitatam. Sequitur etiam:

v.12. *Neue plausor in scena*

Sedeat redemtus Histrionis addictus.] Quorum versuum explicationem Præcidaneis nostris Plautinis reseruabimus, Amphitruonis Prologo id omne, cuiuscunque modi videtur, de nostro gratificaturi. interim hocce pro tempore admonuisse contenti, ne quis porro Turnebo insistat credere, Tò *Histrionis*, hunc in locum magna cum fiducia inducenti; atque adeo, *Addictus* istud non participationem, sed vocabulum

bulum esse adseueranti: hæresi præpostera, nec tanti viri acumine condigna. quum *Histrioniam facere*, apud Plautum etiam iteratum offendas, & ipse Arbiter eadem voce alibi præterea vsus reperiatur, non quidem in his Fragmentorum ruderibus, sed vero in exemplo quodam, quod à Ioanne nescio quo Salsberiensi deprauate productum ita corrigendum plusquam Turnebica fiducia pronunciamus: *Non duco contentionis funem, dum constet inter nos, quod fere totus mundus, iuxta Petronium, exerceat histrioniam.* Nam & illic, & in postrema Lutetiana Editione, *Histrionem*, perperam hodie publicatum legitur.

v.18. *Mox & Socratico plenus grege mittat habenas Liber, &c.*) *Mittere habenas* Petronio & Propertio idem, quod Ouidio *Immittere*: aliis *Permittere*, seu *Remittere*, i. laxare ac concedere habenas. Hinc patet hoc loco, *Mittat*, non *Mutet* retinendum, quod tantopere tamen quibusdam complacitum.

CAPVT IV.

Notare sibi. Petronii cōplures loci aut correcti, aut nouo interpretamento illustrati, Mos in re trepida ac subitaria capitis operiundi. Nonariarum Cellæ, Distingui Titulis quæque suis solitæ. *Eas adeo* (cellas *dico*) *meritorias, stataque ac certa mercede, hoc est, asse vno parabiles fuisse. Res quasi* per nebulam, seu caliginem *videre. Omnes Gytonis mores ad subdolam ac fucatam vernilitatem facti, oppido.*

PAg. 52 v.3. *Dum hæc diligentius audio, non notaui mihi Ascylti fugam*] Phrasis Petroniana, quamque hic idem scriptor,

Tantum non in delitiis habuisse videtur:

Bis vtique vsurpatam postea, primum pag. 125. *Notauit sibi ad Lunam tonsorem intempestiuo inhærentem ministerio.* Iterum deinde pag. 140 *Proxima ergo nocte quum miles notasset sibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, &c.* Seruandum itaque Pronomen, neque de hoc dictionis genere delibandum quidpiam.

Habes deinceps verſ. 4. *Et dum in hoc dictorum æstu motus incedo*] Præpoſitionem *In*, inducendam arbitror, at cætera retinenda: mirorque, quid eos mouerit, qui, Tò *Motus*, loco mouere ſunt auſi. Sequitur porro:

v. 6. *Ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat ab extemporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis Suaſorium exceperat*] *Suaſoriam* accipito, quam Agamemnon neſcio quis in Schola exſudauerat ſupra, pagin. 49. interim dum in Porticu declamat Eucolpius, eius, quam ibidem habuimus Declamationis particulam.

Pagina porro eadem, verſ. 13. legitur: *Sed nec viam diligenter tenebam, quia nec quo ſtabulum eſſe ſciebam.*] Videtur aliquantillum deſiderari; & neſcio, an interponendum huiuſcemodi quidpiam: *Quia nec, quo iter ad ſtabulum eſſet, ſciebam.* Vel certe adiectandum, *Loco*, hoc modo: *Quia nec, quo loco ſtabulum eſſet, &c.* Sic enim idem pagina item ſequente: *Cum errarem per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem.*

Pag. proxima 53. v. 3. *Tarde, imo iam ſero intellexi me in fornicem eſſe deductum*] In veteri Codice erat, *Tandem*, non *Tarde*.

Sequitur mox verſ. 5. *Exſecratus itaque aniculæ inſidias, operui caput: & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem*] De more operiendi capitis in re crepera & ſubita antiquitus frequẽtato diximus quiddam in Notulis noſtris ad Horatium plura (vti ſpero) dicturi ſuo loco ad Moſtellariam Plautinam. quo etiam referundum exemplum illud pag. 65. in hoc ipſo Petronio: O*peruerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet periculoſum alienis interuenire ſecretis.* Sed tamen neque illud pigebit aſſcribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illuſtrando mirabiliter facit, libro 5. cap. 1. *Ita neque illum probauerim, qui quum eſſet cruentus gladius eius ab accuſatore prolatus, quo is hominem probabat occiſum, ſubito ex ſubſelliis vt territus fugit, & capite ex parte velato quum ad agentem ex turba proſpexiſſet, interrogauit, an*

uit, an iam ille cum gladio recessisset. Fecit enim risum, sed ridiculus fuit.

Pag. eadem v. 23. *Iam pro cella meretrix assem exegerat*] Locum liberum designat, in quo homines venerei ac voluptuarii nequam faciebant clam (vt inquit Comicus) remotis arbitris. Hoc enim genus *Cellæ* dicebantur; easque à Lenis, siue etiam Lenonibus conduci mos erat, assis vnius (sicuti hinc patet) pretio. In eiusmodi ergo secretum se à patrefamilias perductum cōmemorare pergit Ascyltos: &, absque pertinacia sua fuisset, daturum pœnas, & quidem *penitas*, parato præsertim, imo promto peculio in rem præsentem. Facit eodem quoque Senecæ patris locus II. Contouersiarum: *Deducta es in lupanar, accepisti locum, pretium est constitutum, Titulus inscriptus est.* Quo loco *Titulum* intellige, quem planius expressum reperias Satyra illa Iuuenalis, vbi de indomita Messalinæ *Induperatricis rabie, an tentigine dicam?* agit grauissimus publicæ luxuriæ castigator Satyricus, quem dixi, his verbis:

Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque suam. tum nuda papillis
Constitit auratis, Titulum mentita Lycisca.

Adiice & Martialis ista:

Intrasti quoties inscriptæ limina cellæ,
Seu puer arrisit, siue puella tibi, &c.

Pergit porro Petronius:

Pag. 54. v. 1. * *Iunctis viribus molestum contemsimus*] * Ego, & Ascyltus scilicet. Intelligit autem pullipremonem, vel subulonem illum potius, patremfamilias dico, qui Ascylto paullo ante hillas cædere voluerat; eundem porro obstinate etiam persequutus, frustra; quippe *valentiorem nactus aduersarium*; iamque insuper occursu & quasi intercessione Eucolpii fratris nouis succenturiatum copiis, animisque ac viribus solidissime confirmatum.

Pag. eadem. v. 3. * *Quasi per caliginem vidi Gytona in crepidine semita stantem*] Plautus noster, *Per nebulam*, dixisset.

v.4. *Et in eundem locum me conieci*] Sic dictum, quomodo ab eodem alibi: *In aumarium memet conieci.*

v.7. *Consedit puer super lectum, & manantes lacrymas pollice expressit*] Ergo simulatas, atque ad ostentationem doloris comparatas modo, & velut vi quadam extritas; neque dissentaneas nimium illis Ouidianis, quas lib. 1. de Arte, amatorum deliciis vnicus ille Venerearum rerum magister præiuit hoc præcepto suo:

Si lachrymæ (neq; enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, vda lumina tange manu.

Vnde perspicere est, quam condigne ædepol, atque ex disciplinæ pullariæ regula personæ seruiat Gytoni: quem nusquam non sui similem, hoc est, nequam malumque ac versipellem, & (vt vno verbo absoluam) pathicum & quasi Comœdicum inducit Petronius: prorsus; rota figulina vorsutiorem, & in quem meritissimo Horatianum istud conuenire putandum?

Verna ministeriis ad nutus aptus heriles.

& reliqua, quæ de argillæ vdæ imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium sit lectitare.

CAPVT V.

Intentare, *siue* Intendere manus alicui, *vel* in aliquem. Inhorrescere. Nocturnus percussor, grassator, Aduocatus. Fortiter facere; Cum pura muliere pugnare, *quo sensu acceptanda.* Fratris nomen *in obscœnis vbique apud Petronium.* Vitrea fracta *solidata, ac pristinæ suæ integritati restituta. Eiusdem loci per se obscuri liquidissima declaratio.*

PAg. eadem, v.18. *Quibus ego auditis, intentaui in oculos Ascylti manus*] Ex hac nota est, quod ab eodem iteratur pag. 133. *Nec quicquam pro me deprecabar, sed intentans in oculos Tryphænæ manus.* Item 111. *Alius veru extis stridentibus plenum in oculos eius intentat*] Vsi quoque eadem phrasi Tacitus haud semel, Hirtius, Liuius, ipse Cicero denique. neque aliorsum trahenda *Digitorum intentatio* apud Senecam. Habes haud multo post.

v.21. *In-*

v.21. *Inhorrescere se finxit Ascyltus*] Idem pag. 187. *Inhorrui ego tam fabulosa pollicitatione conterritus.* Item alias plus vice simplici, pro *Cohorrescere*, & quasi mente rota atque omnibus artubus contremiscere,

Quod simul vbi subito contepunt membra pauore.
Arrectæq; horrore comæ, & vox faucibus hæret:
Genua tremunt gelidusq; coit formidine sanguis. Legitur mox ibidem:

v.26. *Non taces nocturne percussor?*] *Nocturnus grassator est pagina* 91. Etiam *Aduocati panè nocturni*, pagina 60. Quod vero idem mox subdit:

v.27. *Qui ne tum quidem, quum fortiter faceres, cum pura muliere pugnasti*] Nouo, neque vsitato more dictum videtur; vtique mihi, qui, *Fortiter facere*, hac sententia nullus alibi, quod sciam, memini lectitare: positum (vt apparet) pro, *Muliebre arnum conserere*, armisque virilibus agere res mariti; atque in robusta (vt idem loquuturus postea) hoc est, in mascula hercule, non autem pathica voluptate deditum esse. *Pura* vero *mulier*, libera est immunisque à fœditate *morbi Campani*, ac *luxu illo Capitali*, quem Nolanis assignat Ausonius, Lesbiis vsurpatum antiquitus: vnde & λεσβιάζειν. quod dissimulanter innuere volentes Latini illi veteres Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: *Comprimere linguam; Offendere buccam; Ori seu Capiti cuiuspiam illudere:* (quibus respondent; *Mergere caput*, *Comprimi; Ore alicui morigerari*) periphrasi multo honestissima circumscripsere. Martialis lib. ix.

Improbius quiddam ridensq; rubensque rogaui:
Pollicita est nulla luxuriosa mora.
Sed mihi pura fuit.

Vbi hoc quoque obseruabis, non de nihilo esse, quod *Luxuriosæ* Epithetum attribuerit felliatrici. Item alia huius generis passim, at non eadem circuitione semper quo etiam referundum id quod antea Ascylto tacite exprobrauerat Eucolpius dictis illis: *Cuius nec spiritus purus est.* Eodem quoque honestatis velamento in diuerso * *Ligurum* genere, hoc est, Varronianis

* *Cunnilingorum.*

Labdis

Labdis notandis vsa Latinorum verecundia: Exempli gratia; *Occultare se demisso capite, Perdere caput in aliqua. Molas lingere. Obligurire*: cuius rei infamia Tiberio quoque hircoso ac olido seni clare & publicitus *Attellanico Exodio* exprobrata apud Suetonium hisce verbis:

Hircus vetulus naturam Capreis ligurit.

Veniamus ad Petronianum illud paginæ sequentis.

Pag. 55. v. 1. *Cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuersorio puer est*] Vnde apparet non Gytona modo, sed vero & Ascyltum puerili morigeratione, id est, pygiaco obsequio, quod Eucolpio iam olim in viridario officiosissime præstiterat, *Fratris* appellationē iure quodam suo ex pathica disciplina indeptum antea. Quam rem in priori huiusce narrationis serie (quę nunc ab stirpe interiit planissime) pluribus haud dubie Petronius noster fuerat exsequutus. *Sed hæc prius fuere, &c.* Legitur eadem pagina.

v. 5. *Quid ergo homo stultissime facere debui, quum fame morerer? an videlicet audirem sententias, id est, vitream fractam* (lege *Vitrea fracta*) *& somniorum interpretamenta?*] Agamemnonis dissertationem intelligit de caussis corruptæ Eloquentiæ paullo ante cum Eucolpio habitam. vnde quum se præter opinionem fratris, vel præceptoris potius (nam & hanc quoque appellationem ipse sibi Eucolpius attribuerat modo) ad Gytonem inforandum, stabulum vorsus, hoc est, in diuersorium furtim & quidem curriculo volabundus subduxisset; vt hoc saltem colore aliquo probabili fecisse videretur, dentes suos dentientes, ac lippientes fame fauces, ventrisque esuritoris inanias callide, nec non rationabiliter obtendit. cui iampridem latranti explementum quæritare maius operæpretium fuisse cauillatur sibi, quam tædium illud scholasticæ auditionis deuorare diutius, in excipienda primum præceptoris sui (Eucolpii inquam) Declamatione, deinde eampse mox consequutis Agamemnonis

mnonis sermonibus, soluta partim, partim vincta oratione bifariam puta conceptis. Vnde & *Vitrea fracta*, & *Somniorum interpretamenta* appellat, multo vrbanissime: vt quasi *Scopas solutas* dicas,

Inanes inquam Præficarum Nanias,
Plautique Mortualia.

CAPVT VI.

Ad vberiorem Petroniani loci intelligentiam curiosa fælicitate euasum. De more locupletum Poemata sua recitantium cult antiquitus, indidemque pullatæ ac pannosæ multitudinis assensum atque approbationem aucupantium & quasi ementium sibi; non quidem vlla Poeticæ facultatis virtute aut scientiarum meritis, sed vero gratuita cibi ac vestimenti præbitione, Conlectanea accuratissima.

ORdinem continuare pergamus porro. Subiungit igitur Petronius v 9. *Multo me turpior es tu hercule, qui vt foris cœnares, Poetam laudasti*] Odiosum aliquē recitatorem intelligit, cui frequentem aurium operam locauerat Eucolpius; non quidem carminum (quibus hercle nihil inuenustius) sed vero multo valdius Genio ipsius cœnæ illectus: secundum illud Martialis nostri:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba Togata,
Non tu Pomponi, cœna diserta tua est.

Cuius adipiscendæ gratia à semet ipsus impetrauerat idem ille, quem dico, frater Ascylti, vt præter animi sui sententiam inculta & male nata Poëmata plausu etiam immeritissimo prosequeretur, *Sophocles ex Eucolpio; ex auditorio Laudicœnus factus* subito. Hæc enim nomina in *Cœnipetas* vulgo detorquebāt, id est, in cœnarum captatores; eosque, qui (vt Catullus loquitur)

Quærunt in triuiis vocationes:

& qui deterius nihil, quam *domicœnia* odere. cuiusmodi à Martiali plurimos adeo in Epigrammate graphice prorsus, omnibusque suis coloribus depictos vi-

ctos videmus: præque cæteris *Selium* quendam, familiam eo in genere strenuissime ducentem. Quid mirum vero? quum non deessent iis temporibus homines lauti ac locupletes, qui re nulla alia, quam carmina sua vt recitarent, assidua cœnarum præbitione auditorum studia emererentur: interdum lacernarum etiam, vel similium rerum largitionibus gratiam eorundem ac fauentiam aucupantes. Exemplo fuerit nobis vnicus pro pro omnibus Ligurinus ille Martialis, de quo ita salsissimus Poeta.

Hæc tibi, non alia est, ad cœnam caussa vocandi,
Versiculos recites vt, Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatii, de semet in Epistolis prædicantis;

Non ego ventosæ plebis suffragia venor
Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis.

Qui mos etiam Persio non intactus, ineptum ac diuitem recitatorem his dictis Satyrice compellanti:

Calidum scis ponere sumen.
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quibus insuper alterum quoque ab Horatio locum appingas licebit, qui in Arte legitur istiusmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores iubet ad lucrum ire Poeta
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Si vero est, vnctum qui recte ponere possit.

& cætera, quæ sequuntur eodem pertinentia, in Notis nostris ad Horatium plus vno in loco liberalissime explicata. Huius proinde laudationis turpitudinem, siue indignitatem verius etiam hîc Eucolpio obiicit Ascyltus. Neque alio me hercule referundum, quod idem haud multo sane post: *Hodie (inquit) quia tanquam scholastici ad cœnam promisimus, non perdamus noctem. Ad cœnam,* Poetæ illius scilicet, ab Eucolpio (vt [illegible]ximus) cœnæ gratia collaudati. cuius haud dico versus, sed verò & nomen pariter cum meliore huiusdem Satyrici parte (id quod ex superioribus argumentis satis superque antea nobis ostensum) vbi sint;

ſint; vtrum ſint, an non ſint, id vero Lethen ſcire oportet ſcilicet. Nam ne de Trimalcionis cœna, qui & ipſus Poeta videri volebat, aut perbelle certe amorem carminum ſimulabat, dictum credam, obſtat temporum ratio. Hæc enim, qua-de agitur cœna in hodiernam veſperam condicta; at altera illa triduo, an quatriduo poſt? indicio ſint (præter ea quæ ab ipſa vſque ſtirpe interciderunt) tot interiectæ in medio feſtiuiſſimæ narratiunculæ, in quibus dies, veſperas, noctesque aliquot abſumtas, ſuperſtites etiamnum reliquiæ atteſtantur. Arguta porro, atque oppido prudens commonitiuncula illa.

verſ. 25. *Non perdamus noctem*] Eam vero & Martialis noſter ſcitiſſime aliquoties expreſſit. vt:

Et nihil ex tota perdere luce voles.

Item: *Et nihil extremos perdidit ante rogos.*

Poſtremo: *Perdiderit nullum vita reuerſa diem.*

Quo etiam reſpexit Plautus noſter, quum ſcribit:

Diem perdidi optimum.

CAPVT VII.

Phraſeos Plautinæ cum Petroniana conlatio. Quæſticuli *in Arbitro, depulſo* Quæſtionum *frigore, certo potius, quàm arbitrario iure repoſiti.* Collidere cum aliquo, αὐτὶ τοῦ Confligere, *abſolute poſitum in Seneca.* Rumoribus differre. Habitationem ac ſedem proſpicere ſibi. Fraternitas Eucolpiana *quouſque debeat extendi.* Colluſio *in re voluptatum.* Veſtæ contubernium, *pro* Veſtæ contubernali, *felicis coniectura alite in Petronio reſtitutum. Addita & alterius loci emendatio.* Diuiſionis *munus inter nequitiæ vocabula, atque ad eos, qui Sectiones ambituriunt, ablegandum.*

VLterius in Petronio progrediamur. * *Rurſus in memoriam reuocatus iniuria, &c.*] Phraſis vetus, & qua Plautus etiam vſus in Perſa:

Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducas.

Pergit Petronius v. 16. *Ac paupertatem noſtram priuatis quæſtibus conemur expellere*] Ita nouiſſima illa Pariſienſis Edi-

ſis Editio, Aliæ, atque in his Lugdunenſis, *Quæſtionibus*. Quæ lectionum diuerſitas me adigit, vt *Quæſticulis* reſcribendum hariolet, voce examuſſim probiſſima, & qua Lucillius, Varro, ipſe Cicero vſus denique. Probarem *Quæſtubus*, niſi idem vocabulum in proxima etiam linea repetitum viderem. Quæ iteratio an Arbitrum noſtrum condeceat ſatis, doctioribus arbitris arbitrandum porro ac diſcutiendum relinquimus. Eſt ſub eiuſdem pagellæ finem.

v. 20. *Alioqui mille cauſſæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus deferent.*] Sic Silius:

Concurſuſque viros colliſerat acer.

nec non Papinius: *Gloria collidit fratres.* Abſolute vero Seneca lib. de Diu. Prouidentia, quo loco de Catone diſſerit, Vticenſi dico: *Quem ſibi rerum natura delegit, cum quo metuenda collideret.* Quod ſupereſt, malim inibi *Different*, quam *Deferent*, vti hodie vulgo legitur. idque haud paullo (meo quidem animo) ſignificantius efficaciuſque. Ad verſum vſque ſequentem gradum porro capeſſamus:

v. 25. *Cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem*] Proba, & Romana loquutio, qua nec refugit Liuius: *Qui ſedem* (inquiens) *ſenectuti v. ſtræ proſpiciunt.* *Fratris* vero cognominationem cum germana cognatione confundas, caue. Nihil enim abſurdius. & docuit iampridem, tertio Antiquarum ſuarum, vnico magis vnicus Lipſius noſter, nomen illud inter vocabula nequitiæ paſſim à veteribus celebratum. Et haud ſcio, an *Fraternitatem* iſtam ab Arbitro poſitam alio ſignificatu vſpiam in hoc opere ſis reperturus.

Pag. 56. v. 15 *Diſcuſſiſque fortiſſime clauſtris inuenit me cum fratre ludentem*] Honeſta ſane rei turpiculæ periphraſis ex eius ſæculi conſuetudine (vt apparet) nata, indidemque porro in vulgum recepta. quam in Seneca etiam Patre deprehendas lib. III. Controuerſiar. *Omnes infamauerunt rapta patrem, quaſi cum raptore colludentem.* Item ſub eiuſdem Controuerſiæ finem: *Hermagoras*

magoras solebat interdum diu schomata persequi, interdum breuiter & fortius attingere, sicut in hac sententia fecit, cum suspicionem facere vellet, inter raptæ patrem & raptorem collusionis.

Eadem pag. versi. 17. *Et quid agebas, inquit, frater sanctissime? quid vesticontubernium facis?*] Quod quidem Turnebus verbo iuncto venuste de iis dictum autumat, qui sub eadem veste cubant. Mihi non fit verisimile, suspicorque duobus potius verbis rescribendum *Vestæ contubernium* per irrisum appellet eum, quem videri vult a Vestalium castimonia quam longissime abesse.

Habes ibidem, v. 20. *Et me cœpit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus dictis: Sic diuidere cum fratre nolito*] Ita Editiones, quas quidem mihi vsque adhuc inspectare contigit. Cæterum haud placet hæc clausula, & pro *Nolito*, perlubenter hercule, *Cogito*, legerim. Latet autem spurcities, ne ipsi quidem Petronio dissimulata. Addit enim: *Petulantibus dictis*. Quamobrem autem? Id vero non iam meis, verum hercule Ciceronis ipsius verbis enucleare conabor tibi. Sic enim ille Epist. libro 9. ad Pætum suum: *Ergo in verbis honestis obscœna ponimus. quid enim? non honestum verbum est Diuisio? At inest obscœnum. cui respondet Intercapedo.* Vnde & Plautus Aulularia:

Me tu quidem hercle, hic tam palam non diuides.

Hinc etiam *Diuisores* dicti *Hillicidæ*, qui Pullariam facerent scilicet.

Pag. 57: v. 8. *Nec diu moratus rusticus quidam familiaris oculis meis, &c.*] Id est, quem vidisse alias videbat mihi, quique (cum Plauto dicam) oculis meis haud sane ignorabilis obiiciebatur. Inuenias idem loquendi genus infra pagina 118. *Vox pæne auribus meis familiaris.* Hoc est (vti dictum modo) auribus antehac meis compluries vsurpata.

CAPVT IIX.

De Metus, *an* Motus *prærogatiua disputatum. Alterius*

loci enarratio. Mos priscus Fures, seu Latrones etiam deprehensos flagitandi, *ab hodierni sæculi consuetudine non abhorrens* Inspicere querelam, Morbum. In controuersiam esse. *Manusc. Codicis lectio repræsentata. Fragmenti alterius* Petroniani *cum huius ipsius loci argumento conciliatio, per caussam* Cryptæ Neapolitanæ: *vnde Lipsiana quoque de* Græca Vrbe *suspicio validissime confirmetur. In* sacrum Qartillæ ante cryptam turbatum *Inquisitio paullo curiosior.* Manus inter se vsque ad articulorum strepitum contritæ *præsens animi stomachantis indicium. A Scaligeri sententia in Propertio discessum.*

VEntum ad pagellam 57. Eam vero sed & duas ordine consequentes tralaticia opera, hoc est, perfunctorie, & quasi vlterius properantes percursitabimus. Pergit casus proinde suos commemorare Encolpius: v. 15. *Acne ipse quidem sine aliquo metu hominem conspexi.* Ita est in editione nuperrima. & fortasse probe. in altera, *Motu.* quod si recipimus, quid restat aliud, quam vt, pro leui animi commotiuncula de subito obiecta, positum interpretemur?

Pag. 58. v. 7. *Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, sed etiam quod Fortuna me à turpissima suspicione dimiserat, &c.*] Id est, liberauerat, exsolueratque. Vnde patet, Ascyltum iam antea *tuniculam istam intactis aureis plenam* sibi non à Præmiatore aliquo ignoto, sed vero abs Eucolpio ipso astu manticulatam, manuque improba sublectam, falso sane persuasum habuisse. neque misero profuisse *Fraternum* illud *sanctum ac venerabile nomen*, quo minus in suspicione furti apud carissimum commilitonem, ac contubernalem suum immeritissimo poneretur.

Pag. 59. vers 10. *Iniecit vtramque laciniæ manum, magnaq; vociferatione Latrones tenere clamauit*] Si, *Tenere* retineamus, subaudiendum videtur, *Se*; vt manifesta in noxia Latrones sese tenere significet, tanquam deprehensos. Alii tamen, *Tenete,* malunt potius. idque ad no-

ad nostri huius sæculi consuetudinem referre haud absurde possis, quoties trium literarum homines in ipso furto deprehensos persequimur ac reflagitamus, altiore voce conclamantes: Hout den dief. Cui opinioni ipse quoque Arbiter hic noster succenturus postea pagina 194. vbi scribit: *Anicula, quamuis soluta mero ac libidine essent, eandem viam tentant, & per aliquot vicos sequuta fugientem Prehende furem clamant.*

Pag 60. v 5. *Ac postero die iudex querelam inspiceret. Neque enim res tantum quæ videretur, in controuersia esse, &c.*] Eadem ratione dictum, qua apud Plautum: *Morbum inspicere.* Quod reliquum est, vtraque manu Turnebi emendationem amplector, accusandi casum Petronio redonantis, rescribentisque: *In controuersiam esse* hoc loco, more loquendi Plauto, Ciceroni, ac veteribus illis perquam vsitato: qui, *In mentem fuit*, non vero *In mente* consimiliter dictitabant.

Pag 6 . v 17. *Et me derisisse, inquit, vos putabitis? Ego sum ancilla Quartillæ, cuius vos sacram* (lege, *sacrum*) *ante cryptam turbastis*] In veteri Codice: *Et derisisse, inquit, vos me putatis?* plane & probe exaratum visebatur. Cæterum hoc leue; illud aliquanto pensius magisque (vt quod res est dicam) κεφάλαιον, de *Crypta*: quod quidem ego de nulla sane alia, quam Neapolitana illa accipiundũ habeo persuasum mihi, Veteri P. Danielis Glossario inductus maxime, huiuscemodi nobis Fragmentum subministrante ex 1. Satyrarum Petronij: *Satis constaret eos nisi inclinatos non solere transire cryptam Neapolitanam.* ad cuius ipsissimum loci argumentum hæc ipsa quoque pertinuisse euidens suspicio est mihi. Vnde magis etiam interpretationis eius auctoritatis suffulcitur de Petroniana *Græca vrbis* commemoratione. quam eampse vtiq; cum Neapoli fuisse, antiquissima, id quod supra ostensum, Græci generis colonia (vbi hæcce omnia, quæ Protasi continentur, gesta ac patrata) nec Lipsianum nobis, nec Cornelianum oraculum mentitur. *Sacrum* vero nocturnum & penetrale in Sacello Priapi, (cuius *Genio Peruigilium deberi* mo-

net Quartilla postea) à sequiore sexu ex ritu & disciplina patratum intellige. Eius enim Dei sanctuarium *ac religionem iuuenes isti vrbani* interuentu suo vitiauerant scilicet. qui non contenti tanti Semonis mysteria, ceremonias, totque annorum secreta oculis profanis vsurpata dignissime contaminasse, etiam ante *Cryptam Neapolitanam* (vt diximus) turbellas dare sustinuerant insuper: alienissimo & loco & tempore vias publicas grassatura sua infestas habere ausi: nec secus quam *Pramiatores nocturni* viatorum loculis ac vestimentis insidias facere. Cuius rei testis *Pallium* fuerit, mala manu, hoc est, nefario latrocinio, ne sacrilegio dicam ab iis ipsis harpagatum antea. Quo item referendum, quod Eucolpio & Ascylto mox ab eadem Quartilla obiectari videmus: *Quanam est, inquit, hac audacia? aut vbi fabulas* (*rapinas*, lego) *& antecessura latrocinia didicistis?*

Præcesserat ibidem pag. 62. v. 6. *Vt ergo tam ambitiosus detonuit imber, retexit superbum pallio caput, & manibus inter se vsque ad articulorum strepitum contritis: Quanã est, inquit, hac audacia?*] Hoc ipsum inter alia commoti vehementius animi indicia recenset quoque Seneca lib. III. de Ira his verbis: *Adiice articulorum crepitum, quum se ipsa manus frangunt.* Item ibidem cap. I. lib. I. *Horrent ac subrigũtur capilli spiritus coactus ac stridens, articulorum seipsos torquentium sonus, gemitus, mugitusque. &c.* Vnde liquet illustrissimi viri error, qui ad Propertianum illud:

Spirantisque animas, & vocem misit, at illi.
Pollicibus fragiles increpuere manus:

interpretamenti vicem adiecit, eum proculdubio gestum fuisse componentium se ad dicendum, more etiamnum hodie plerisque familiari.

Pag. 63. v. 7. *Protendo igitur ad genua vestra supinas manus.*] Imitatio Horatiani illius:

Cælo supinas si tuleris manus.

Caput IX.

Turnebicæ correctioni assensum. In certamine gladiatorio, Qui non iugulat, victorem abire, *quam potissimum ob caussam censuerit Arbiter. neq; aliunde natam emendationem illam, quam corruptissimo Martialis loco nos adolescentuli imputauimus iam olim, pro Coniunctione caussali Disiunctiuam Negationis particulam primitus substituere ausi. Tectioris sententiæ exploratio. Emendatus Petronii locus, non sine exemplorum tam à Plauto, quam Martiali festiuissima conlatione.* Murare equum, *quid?* Horribilis secreti *enunciatio.*

PAg. 64. v. 8. *Nam sane & sapiens, cum tempus, iurgia flectit;* (ita enim haud dubie cum doctissimo Turnebo locus ille rescribendus) *Et qui nõ iugulat, victor abire solet.*] Alludere autem videtur ad morem ac disciplinam gladiatorum, quorum sollertiæ, industriæ, peritiæq; vis omnis, ac præcipuum porro ad victoriæ consequutionem momentum, non inferiundo, aut etiam iugulando; sed vero habili quadam membrorum agilitate potius, modicoque corporis inflexu ac declinatione aduersarii petitiones, hoc est, ictus impetusque contra obiectos eludendo, exeundoque; atque ita tractim ac sedato nisu par suum dilassando fatigandoque & quasi ad languorem dando positum id temporis putabatur. Vnde & recte inter alia gladiatorij artificii encomia illud etiam à Martiali haudquaquam præteritum, vel dissimulatum;

Hermes vincere, nec ferire doctus.

Quanquam eo loci perperam in omnibus volgatis exemplaribus nullo sensu, *Sed ferire*, iam inde ab antiquo typis publicatum exstet. Vnam Iunianam editionem excipio modo, quæ correctiunculam hanc nostram, ex Petroniani loci conlatione & conceptam mihi & edolatam iam olim, paginarum margini adtextam præfert. Neque id adeo mirandum; quippe in qua adstruenda viuus ille bono sane atque obsequenti chirographo vsus fuerat exemplari. sed tũ denique,

posteaquam eidem antea de fugitiua hacce, quam dico, lectione primulum certe autem vellissem. quam ille porro tanti æstimasse visus, vt eam fastidiose etiam pro sua publici iuris facere neutiquam sit dedignatus.

Impetrabilis porro ac clemens illa paginæ sequentis supplicatio, qua non quidem mortem, sed (quæ morte ipsa intolerabiliora) tormenta à se, cruciatusque corporis deprecatur Eucolpius noster.

Pag. 65. v. 12. *Rogo inquam domina, si quid tristius paras, celerius confice. Neque enim tam magnum facinus admisimus, vt debeamus torti perire.*] Ita enim legendum. cui scripturæ Curtianum quoque illud adstipulari videmus: *Callistenes quoque ante tortus interiit.*

v. 20. *Operuerat Ascyltos pallio caput, ammonitus scilicet, periculosum alienis interuenire secretis.*] Hoc enim & ipsius suo & Eucolpii periculo perdoctus fuerat iam antea, ob inexpiabile scelus, nec consilio, sed casu ab imprudentibus admissum, id est, ob sacrum Quartillæ in honorem Priapi institutum, (id quod supra planius ostensum nobis) nimium alieno tempore, adde oculis profanis, indignissime vsurpatum. Itaque iam inde cautiori facto placuit operire caput porro, ne quid in oculos denuo fortuitum incurreret, vnde periculum aliquod sibi in posterum crearetur. Prudenter vtique, atque ex disciplina præcepti eius, cuius Quartilla ipsum commonefecerat prius: *Neque enim impune quisquam, quod non licuit, adspexit.*

Pag. 66. v. 18. *Vltimo cinædus superuenit, myrtea subornatus gausapina, cinculoq; subcinctus modo extortis nos clunibus cecidit, modo basiis olidissimis inquinauit.*] Huic consentaneum quod habes infra pagina 69. *Ab hac voce equum cinædus mutauit, transituque ad comitem meum facto, clunibus eum basiisque distriuit.* Sed videtur legendum potius in Fragmento illo priore: *Modo extritis nos clunibus cecidit.* Ad exemplum Martialis scribentis:

Culus tritior Hadili lacernis.

Item Plauti ex Fragmentis amissarum Fabularum:

Cum

Cum extritis talis, cum todellis crusculis.

Quod si quispiam, *Extortis*, malit, referendum erit ad pygæ eiusdem macritudinem, ita porro à Martiali meo quasi penicillo expressam:

Habere amicam nolo Flacce, subtilem,
Quæ clune nudo radat, & genu pungat:
Cui serra lumbis, cuspis eminet culo.

Cæterum quod *Equum mutasse Cinædum* prædicat, ea vero metaphora a Vertumnis, hoc est, equorum desultoribus, & (quod Propertius ait)

Traiicit alterno qui leue pondus equo;

desumpta videri potest. De re taceo, quippe flagitiosa, & quam, nostri pudoris non est explicare.

Pag. eadem v. 25. *Vtei que nostrum religiosissimis iurauit verbis inter duos periturũ esse tam horribile secretum.*] *Horribile*, id est, sacrum, verendum & quod hominum mentibus tacitam quandam à se religionem incutiat. Vnde & Catullus εἰρωνικῶς scilicet:

Di magni horribilem & sacrum libellum.

Sic & Petronius postea: *Et Protogenis rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia non sine horrore tractaui.* Id est, non sine religione, metu, ac reuerentia, quæ rebus sacris potissimum ac diuinis debetur. Sic *Horrifice*, pro *Venerande* apud Lucretium: item *Religionem* pro *Metu*, & contra, plus semel positum inuenias. idque ipsum non sine æmulo ac riuali, Vergilio primum, cuius hoc de *Lauro* exemplum occurrit modo.

Multosq; metu seruata per annos.

id est, Religionis ergo. deinde & Valerio Flacco libro vndecimo de Sacris Bonæ Deæ in Samotracia institutis primulum:

Mane sacrisq; metum seruemus opertis.

CAPVT X.

Veteris ludi mos, quo dormientibus ora fuligine oblinebantur, *ad Plauti ac Petronii plenam solidumque exemplorum intelligentiam nunc primum Noniano in-*

dicio patefactus; accommodatusque ad ritus aui præsentis, & Regalium nostrorum festiuitates.

PAg.67.v.15. *Cum Ascyltos grauatus tot malis in somnum laberetur, illa, quæ iniuriâ depulsa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & nõsentientis labra humerosque sopitionibus pinxit.*] Spero me gratiam à Lectore non nimium ingrato initurum, si ex confragosa planam fecero loci huiusce interpretationem, retracto fugitiuo Ludi veteris more. neque id medius fidius Petroniani magis, quam Plautini honoris gratia, meretricem Adelphasium inducentis in Pœnulo, forma ferocem, eoque] nomine plus æquo blandientem sibi; non sine contemnifica sane, plenissimaq; fastidii gloriatione: quam huiusmodi castigatiuncula retundit demum Antherastilis soror:

Stulta, soror. es magis quam volo, an vero pulcra videre obsecro,
Si tibi illic non os oblitum est fuligine?

Cæterum huiusdem loci sententiam, ad Petroniani exempli illustramentum mirifice faciuntem, fuliginea somniorum suorum nube solens nobis obleuit Lambinus. quam Marcelliana tandem spongia abstersurus, Grammaticam eiusdem obseruationem huicce chartæ illinere non grauabor: *Subleuit, significat illusit, & pro ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur.* Vnde perspicue dilucet, hoc pigmenti genus per ioculum & ludum iis allini solere, quos aliis deridendos propinare volebant. idque turpiculis puellis potissimum, quas hoc contumeliæ genere à procaci iuuentute affici mos erat: credo, vt hac quasi Censione monitæ, deformitatis suæ in memoriam reuocarentur. Confirmat opinionem hanc nostram Adelphasium, quam ibidem ob amabilitatis successum hæc de semet satis gloriose prædicantem Comicus induxerat modo:

Certo enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit præpotentes, pulcra, pacisque potentes, soror, fuimus.

Neque

Neque ab iuuētute ibi irridiculo habi: a, quod pòl, soror,
Cæteris omnibus factum est.

Hinc mos ille, quasi per manus iam inde ab antiquo traditus nobis, dimanasse videri potest, quem in ioco & vino pridie Regalium, *optimo dierum* scilicet, vsurpare consuemus etiamnum hodie, Morionem sortito ex omni numero creandi ac deligendi, cui inter cætera veræne an simulatæ stultitiæ commoda, etiam hæc quasi Prærogatiua data, vt triclinio in orbem lustrato, oculisq; quaquà vorsum circumactis, si quidpiam forte ab incurioso, maleque sedulo conuiua contra communis Regis (Dialis inquio) Edicta vel dicto, vel facto per incogitantiam (vt fit) titubatum animaduerterit, ei vero homini multam imponat illico; hoc est, carbone aliquo teterrimo, seu fuligineo potius medicamine (vt in Plauto & Petronio fit) os ei totum faciemque perfricatam denigret, cum ingenti accubantium plausu: quibus tamen pariter delinquentibus, Legesq; communibus suffragiis latas migrantibus eadem porro decoloratio impendet, solo Rege excepto modo, quippe exlege & quasi sacro. Atq; hæc ipsa ad *Fuliginem* satis. Restat, vt *Sopitionibus*, quæ sequuntur, manum applicem: quas lubenter equidem, *Scipionibus*, commutarim, si tamen, quid id esse verbi dicam *Scipionibus*, satis pro comperto haberem. Nam in Catullo auxilii quæ specula, grauissimam adeo hanc pœnam puellæ suæ deprædatoribus interminante:

Namque totius vobis
Frontem tabernæ Scipionibus scribam.

Qua enim ratione *frons Tabernæ Scipionibus* conscribillari possit, nō video: non vtique magis, quam condignus ille doctissimo Poeta Interpres Scaliger noster. cui secundas agere, & mendum potius tam hic, quam in Catullo latere suspicari mauolo, quam enarrare, quæ non intelligo.

Caput XI.

Concrepare æra. Cymbalistria: Crotalistria. *Horatii ac Mar-*

ac Martialis locorũ ad sententiam Petronianam adcommodatio. Vrbanitatis vernulæ *vera ac luculenta enarratio. correctusque Arbiter, eademque Seneca locis duobus Mancipiorum id genus inprobris meditate funditandis liberrima atq; impunissima dicacitas. Alia quædam notæ haud proletariæ.*

PAg.68.v.19. *Cum intrans cymbalistria, & cõcrepans æra omnes excitauit.*] Eadẽ fere loquutio apud Propertium:

Cymbala Thebana concrepuere Deo.

Item Ouidium: *Themesæaque concrepat æra.* Quod & Martialis sequutus: *Et Tartessiaca concrepat æra manu. Cymbala* proinde ex ære. quemadmodum & Crotala (vnde *Crotalistria*, simili modo conformatum) Sed & *Sistra*, instrumentum tinnulum concauum Matris Deorum sacris consuetum adhiberi antiquitus.

Pag.69.v.10. *Perfluebant per frontem sudantis acatiæ riui, & inter rugas malarum tantum erat creta, vt putares detectum parietem nimbo laborare.*] Similitudo aptissima, quo aptari etiam haud incommode sane poterit Horatianum illud ex Epodis, de Vetula huic Cinœdo non nimium dissimili:

Quis sudor victis, & quam malus vndique membris
Crescit odor, quum bene soluto
Indomitum properat rabiem sedare: nec illi
Iam manet humida creta, colorque
Stercoreque fucatus crocodili. Item Martialis:
Quam cretata timet Fabulla nimbum.

deque eadem alibi:

Crassior in facie vetulæ stat creta Fabullæ.

Plura qui volet, Succidaneas ad Horatium Notas nostras consulito.

Pagina eapte, vers. 16. *Complosit illa tenerius manus, & : O (inquit) hominem acutum, & vrbanitatis vernulæ fontem*] Ego, *Frontem*, malim: εἰρωνικῶς. neque aliter sane fuerat in manuscripto. Cæterum *Vernulæ vrbanitas* quæ sit, video quæri posse. Ego eam interpretor, quæ

quæ *Salibus* (vti eſt apud Iuuenalem) *natis intra pomœria conſtat*: quæque proprie, auctore Fabio, *Vrbanitas* perhibetur. qua idem notari vult ſermonem præferentem in verbis, & ſono, & vſu proprium guſtum *Vrbis*, &c. cui contraria ſit *Ruſticitas*. Niſi potius tamen ad *Vernarum dicacitatem* alluſum, quibus impuniſſime etiam in dominos iocularia funditare ius erat. ſicuti & Morionibus quoque, Cinædiſque, ac mancipiis denique eum in vſum præſtinatis conciliatiſque, quo initium videlicet ab ipſo conuiuii præbitore facientes in conuiuas porro ſingulos ſcommata ac dicteria viritim euibrarent. quibus tantum abeſt, vt perſtricti offenderentur, vt etiam riſu eaipſa proſequerentur ac plauſu; in ioco quippe & vino vernaliter, hoc eſt, argute ac ridiculariter profuſa. Probo iſtuc ipſum ex Seneca ita lib.II. de Tranquillitate vitæ diſſerente: *Eadem cauſſa eſt, cur nos mancipiorum urbanitas in dominos contumelioſa delectet, quorum audacia ita demum ſibi in conuiuas ius facit, ſi cœpit à domino. Vt quiſque contemptiſſimus, & ut maxime ludibrio eſt, ita ſolutiſſima lingua eſt. Pueros quidam in hoc mercantur procaces, & eorum impudentiam acuunt, & ſub magiſtro habẽt, qui probra meditante effundant. Nec has contumelias vocamus, ſed argutias.* Adde iſtuc ex eiuſdem de Diuina prouidentia libro: *Itaque quum videris bonos viros, acceptoſq; Diis laborare, ſudare, per arduum conſcendere. malos autem laſciuire, & voluptatibus fluere, cogita filiorum hos* (emendo, *nos*) *modeſtia delectari vernularum licentia. Illos diſciplina triſtiori cõtineri, horum ali audacia.* (malim, *audaciã*.) *Idem tibi de Deo liqueat.* Hactenus liquidiſſime Seneca. Neque enim genus iſtud laxo imperio modo, verum ſoluto quoque; imo etiam *ſub magiſtro* (vti ex eodem Seneca demonſtratum modo) habebatur: quo videlicet præeunte nequitiæ omni, ac ſcurrilibus cauillis, Mimiciſque dicteriis iam inde à prima ac tenella ætate aſſuefierent ſtrenue. Vnde arbitror planum fieri, cur ſcripſerit Martialis lib.10.

Vernaculorum dicta, ſordidum dentem,

Et

Et fœda lingua probra circulatricis.

Item I. *Vrbanus tibi, Catili, videris.*

Non es: crede mihi, quid ergo? verna es.

Neque omittendum id hominum genus, *Vernas Equites*, ioculari, imo Satyrico conuicio indigitatos eodem Martiali, ac Iuuenali auctoribus. Proinde haud inscite Horatius:

Vernasque procaces

Pasco libatis dapibus. nec non Tibullus:

Consuescet numerare pecus, consuescet amantis

Garrulus in domina ludere verna sinu.

Ad Petronium denuo conuortamur: v 22. *Per fidem inquam nostram, Ascyltos in hoc triclinio solus ferias agit?*] Sententia efflagitare videtur, vt, *Vostram*, rescribamus.

Pagin. 70. v. 12, *Hodie enim post asellum diaria non sumo*] Id est, Quoniam quidem ex sententia per diem totum robusta me voluptate expleui: ipsaque adeo vsque ad satietatem quinta Venerei nectaris parte, lepidissimo inquam illo Ityphalli flore à molitoribus meis onusta ac plena naui discessi, vltra igitur promulsidi locus non est, in satura præsertim ac saburrata probe. cras vero primo cum diluculo, simulatque integram famem ad ouum attulero, tum igitur gustatione hacce matutina primulum, sic quasi *Rude* aliqua *Velitari*, satis pol in tempore more porro meo initiabor solens.

CAPVT XII.

Rima improbe diducta *vnde, quomodoque interpretandum.* Acus *cognomento* Lasciuæ, *ex Martiali & Tertulliano declaratio.* Valgia *Petroniana fuse ac dilucide explicata. Turnebi expositio defensa; alia reiecta, vnà cum suffragatore suo Monstroiuliensi.* Valga sauia *non pro meretricia collabellandi actione (vti volunt alij) sed vero pro ore ac labellis ipsis valgiter, hoc est, ad irrisum conformatis in Plautino Milite accipiunda.* Aliquem labiis ductare.

Pag. 71.

PAg.71.v.25. *Itaque, cum inclusi* (Sic & Persius: *Scribimus inclusi numeros ille, &c.*) *iacerent, consedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbe deductam applicuerat oculum curiosum, lusumque puerilem libidinosa speculabatur diligentia*] Placet lectio oræ Lugdunensis Editionis prætexta, in qua, *Per rimam improbe diductam*: legitur. Atque istuc facit exemplum illud à Martiali lib.11.

Oblinitur minima si qua est suspicio, rima,
Punctaq; lasciua qua terebrantur acu.

Vbi cur *Lasciua acus* cognominata Martiali in controuersiam vocari posse video. Mihi vero iam id ex Christianissimo scriprore Tertulliano planum facere est benignitas, in opusculo de Virginibus velandis præeunte nobis in hæc verba: *Simulque se mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acu lasciuiore comam sibi inserunt, crinibus à fronte diuisis apertam professa mulieritatem.*

Pag.72. v.5. *Et quia considerantium hæserant vultus,* (simile apud Ouidium: *Hæsit, & in vultu constitit vsque tuo*) *quicquid à spectaculo vacabat, commouebat valgiter labra, & me tanquam furtiuis subinde osculis verberabat*] Hoc est, Quoniam reliqui qui aderant aliouorsum mentes oculosque diuiserant suos, totique adeo in Gytonis ac nouæ nuptæ automatis per rimam libidinosa curiositate inspectandis, lususque puerili exigendo dediti videbantur; Quartilla interim quicquid temporis nuptiarum spectaculo clanculum suffurari poterat, id porro omne oculissima in me contemplatione iniecta auide & quasi catillatim consumebat; oris habitu in lasciuiam conformato, hoc est, *obtortis valgiter labellis,* & quod Catullus *Micantibus* amat dicere, semihulcum sauium lingula leniter leuiterque protensa eminus amatori suo obiectans. Neque aliorsum spectat illud Aquinatis Satyrici:

Blandaq; deuexa iactaret basia rheda.

De motu oris ad fœdissimam patientiam comparato etiam Martialis lib.1.

Vna la-

Vna lauamur: aspicit nihil sursum,
Sed spectat oculis deuorantibus draucos:
Nec otiosis mentulas videt labris.

Denique idem Iuuenalis Satyra ix.

Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, &c.

Locum fusius enarraui, mollium exemplorum collatione vti coactus, probiorum inopia. eo magis, quod videam in *Valgiis* hisce Petronianis explicandis, valgiter nimis hallucinatum amicum quendam nostrum, qui rem se factam habere est arbitratus, si eapse illa cum *Valgis* Plauti *sauiis* confunderet; non sine grauissima Turnebi reprehensione, quasi valgiter, id est, praue Interpretis hicce officio functi. At ego aio recte, & Turnebum ab iniquissima calumnia libero: hactenus quidem, quod ad furtiuas istas Quartillæ osculationes scilicet. Nam de *Valgiis* Plautinarum Meretricum prudentius consuli potuisse, quis vero est, qui dubitet, qui quidem hæc viri illius verba aliquanto præsentiore animo ruminetur, VII. Aduersar. libro lectitata: *Valga sauia, obtortiones sunt oris ad derisionem. Nam suauium interdum est conformatio oris & labrorum ad suauiandum.* Sapienter sane vsque adhuc. illa, quæ sequuntur, non item: *Meretrices autem dum Gloriosum Militem ductabant atque captabant, per illusionem tamen inter osculandum os obtorquebant, valgumque reddebant, eum ex animo non basiantes, atque ludificantes.* Neque mouet me sententiæ eiusdem succidaneus Lambinus: quam hoc ipso etiam Petronii exemplo confirmare adnititur. perperam, vti dictum ac doctum est modo. *Suauia* enim non pro suauiationibus (proinde vt vulgo solet) verum potius pro *Labiis* ipsis accipi oportere ipsa sententia clamitat. idque diuinitus (vt omnia) à principe illo Scaligero animaduersum. Non igitur de *Valgiis* inter basiandum Militem à Meretricum turba per irrisum & contumeliam conformatis, sed vero de *posticis sannis* intelligendum, sine basiatione: quibus fastidiosæ illæ ac contemnificæ Mili-

Militem absentem, seu præsentem etiam, sed auersum tamen, atque (vt fieri solet) à tergo ludos faciebant assidue. quas quidem (*Sannas* dico) oris obtortione lasciuum morem adumbrare mos erat. indidemque interpretandum, id quod antecesserat modo.

Itaque meretrices labiis dum ductant eum.

Quod prouerbialiter dictum aliud significare videtur mihi, quam quod ipse mox porro explicat Comicus, *Valgis suauiis*, hoc est, praue distorto ore Militem subsannant scilicet, habentque miserum & Gloriosum illum omnibus modis ludibrio ac despicatui.

CAPVT XIII.

Priscæ beatulorum delitiæ, solo nutu, vel digitorum certe crepitu, si quid vellent, poscendi ac significandi. *Eam in rem Martialis, Tacitus illustrati.* Aquariæ prouinciæ Præfectura ad Eunuchos. De Linteorum in balneis vsu: *nonnulla item de* Mappis, *hodiernæ consuetudini penitus aduersantia.* Sellæ, *ac* Lecticæ *discrimen.* Cursores falerati. *Locus Tranquilli cum cura discussus, imo (vt spero) cum fructu.* Ministri Cathedralitii, *quod genus? Ios. Scaligeri coniectura* in Arcuma Festi, Chiromaxio Petronii *interpretando subscriptum.*

PAgin. 73. v. 1. *Trimalcio lautissimus homo digitos concrepuit, ad quod signum matellam spado ludenti supposuit*] *Concrepuit digitos*, sic dictum: vt supra: *Concrepare æra*; & quod nos vulgo dictitare consuemus: Op zyn vingheren knippen. Mos vtique ex Martialis disticho libri XIV. planissimo planior, cui Lemma.

Matella fictilis:

Dum poscor crepitu digitorum, ac verna moratur,
O quoties pellex culcita facta mea est!

Vnde & alterum eiusdem Poetæ locum in promptu sit expedire:

Cum peteret seram media iam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus,

A lautioribus porro Eunuchos in delitiis habitos quis nescit? atque id genus Aquariæ prouinciæ præsulum potissimum, eiusdem quoque Epigrammatarii testimonio adstruere posse videor, in re & persona huic prorsus consimili, imo etiam cognomini ita more suo deliciantis:

Digiti crepantis signa nouit Eunuchus,
Et delicatæ suscitator vrinæ
Domini bibentis ebrium regit penem.

Huc accommodandum illud Taciti de superbia Pallantis lib.13.pag.459.

Respondit, nihil vnquam se domi, nisi nutu, aut manu significasse.

v. 9. *Iam Trimalcio vnguento perfusus tergebatur, non linteis, sed paliis ex mollissima lana factis*] A lauatione enim tenuiores oleo, ditiores contra vnguento perfusos, pro re puta atque opibus vnosquosque, carbasinis velis, id est, linteis sudariisque setabis detergeri mos erat; quemadmodum & hodie: non autem palliis laneis. vnde hoc ipsum quoque inter quæsitissimas Trimalcionis elegantias lautitiasque ponit Arbiter noster. De Linteis Balneariis, quod dixi, confirmat Martialis lib. x.

Lintea ferret Apro vacuus cum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet anus.

Item alibi:

Lintea si sumas, niue candidiora loquetur,
Sint licet infantis sordidiora sinu.

Vnde hanc quoque ducere est coniecturam, eos qui lauandi causa balnea publica ingrediebantur, lintea, quibus extergerentur, secum prius domo adportare consueuisse. ne quis ea forte à balneatore subministrata opinetur. Quod mirum nemini videri debet, quando alienas etiam epulas adituri mappam quisque suam abs se ad mensam adferre cogebantur. Eius moris testem facio eundem Epigrammatarium meum:

Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit vnquam.
A cœna semper retulit Hermogenes.

Nec

Nec *Mappam* modo, ſed vero & lagenam, indicio eiuſdem:

Sed mappa quum iam mille rumpitur furtis,
Roſos tepenti ſphondilos ſinu condit, &c.

Et mox: *Nec eſculenta ſufficit gulæ præda,*
Miſto lagenam repleu ad pedes vino.
Hac per ducentas quum domum tulit ſcalas, &c.

Addatur fidei inſuper cauſa ex Lapithis Luciani de mappa, ſeu mantili in rem præſentem teſtimonium multo apertiſſimum.

Καὶ ἅμα λέγων, τὴν ὀθόνην περισπᾶν ἐπεχείρει, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστὴν οὖσαν παντοδαπῶν κρεῶν. ἔμελλε, λύσας αὐτὴν μὲν, ἀπορρίπτειν αὐτὰ ἐς τὸ ἔδαφος, ἀλλ᾽ ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε, καρτερῶς ἀντεχόμενος.

v. 13. *Hinc inuolutus coccina gauſapa lecticæ impoſitus eſt.*] Sicut hic *Lecticæ* ſolius, ita *Sellæ* quoque mentio Lecticæ coniuncta legitur apud Senecam libro de Breuitate vitæ: *Nec illos quidem inter otioſos numeraueris qui ſella ſe & lectica huc & illuc ferunt, & ad geſtationũ ſuarum, quaſi deſerere illas non liceat horas occurrunt. quos & quando lauari debeant, &c.* Et mox: *Audio quendam ex deliciatis (ſi modo delitiæ vocandæ ſunt, vitam & conſuetudinem humanam dediſcere) quum ex balneo inter manus elatus, & in ſella poſitus eſſet, dixiſſe interrogando: Iam ſedeo?* Vnde in *Sellis* ſeſſitare, in *Lecticis* vero reſupinos geſtari cubantium in morem ſolitos, prorſus perſuaſum eſt mihi. De cæteris Lipſianum Oraculum adeunto, cuius *Electa* non compilo. Subiungit deinceps Arbiter:

v. 15. *Præcedentibus faleratis curſoribus* IIII. *& chiramaxio, in quo delitiæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior.*] De *Curſoribus*, qui in comitatu nobilium quondam viſebantur, & quidem (ſicuti hic) faleratis meminit etiam Tranquillus in vita Neroniana: *Nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argenteis, canuſinatis mulionibus, armillata & phalerata cum Mazacum turba, atque curſorum.* Qui locus præter Egnatium & Glareanum

etiam Phœnicem illum Europæ, Turnebum dico, miſerrimis modis exercitum, & quaſi in equuleo tortum habuit. idque adeo haud mirandum, in tanto chirographorum Codicum diſſidio, ac varietate. quorum alii; *Phalerata comazacum*; alii *Phalerata hamaxicorum*; ſunt etiam, qui *Phalerata cum amaxicorum* nobis repræſentant. nec defuere, qui *Cymazacum* præferrent. Ex quorum omnium pariter lectionum farragine, huiuſce Petroniani loci fiducia maxime ac ſubſidio fretus, in Suetonio reſcribendum præſtare nullus dubitem, *Phalerata chiramaxicorum turba*, vel certe, *Chiramaxeorum, &c.* vt Rhedarios, Eſſedarioſque intelligamus (ἁμαξεὺς enim quidnam aliud, quam *Eſſedarius*?) Eos dico, qui *Chiramaxiis* cum herili præerant imperio, & cælatorum vehiculorum aurigationi quaſi Præfecti cluebant: in quibus infælicium catamitorum Pædagogia (quos Martialis meus *Cathedralitios miniſtros* indigitat) oblita facie vectari conſueuerant. vt ne ſol videlicet, aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perſtringeret. cuius eximiæ cautionis commonefecit nos Seneca. neque aliena adeo viſa, quæ huc per cauſſam infarciretur. Sic igitur ille libro Epiſtolar. XXII. *Omnes iam ſic peregrinantur, vt illos Numidarum pracurrat equitatus, vt agmen curſorum antecedat.* Et mox lineis aliquot interiectis: *Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus teneram cutem lædat. Turpe eſt neminem eſſe in comitatu puerorum, cuius facies medicamentum deſideret. Sed enim* hoc nihil ad pompam & comitatum Trimalcionis, quem haud longius ſane, quam è balneo ad triclinium proficiſcentem inducit Petronius, vno exoleto contentum modo, qui non *Lectica*, aut *Rheda*, ſed vero *Chiromaxio* feratur. Atque equidem quid id eſſe dicam verbum *Chiramaxicum*, neſcio. & pœnitet expoſitionis, qua id genus geſtatorij cum *Rheda* aut *Eſſedo* confudiſſe videor prius. tametſi non ignorem *Eſſedis* etiam in *geſtatione* locum fuiſſe æuo veteri: & *Geſtatores* nominatos eiuſcemodi generis ve-

ris vectores: indicium nobis præeunte Martiali versiculis illis libri 1.

Illinc Æmiliæ, Salariaq;
Gestator patet essedo tacente.

Sed multo etiam certius, magisque Historica ex fide Suetonio Tranquillo, cuius narratio ista de Claudio mihi commodum hercule succurrit modo: *Solitus etiam in gestatione ludere, ita essedo alueoque adaptatis, ne lusus confunderetur.* Quocirca à Scaligero Principi hîc nostro satius esse duco subscribere; qui Festi *Arcumam*, *Chiramaxii* vocabulo interpretatur, pro modici plaustri genere, neque plurium, quam vnius hominis capaci: adde, à seruis, non à mannis trahi, ac prouehi solito: vnde & caussa nomini.

CAPVT XIV.

Agamemnon *quisnam apud Petroniū?* Picæ Variæ *consideratio.* De adoptiuo Trimalcionis Prænomine *haud languidæ sane fidei coniectura* Cœnatoria *cuiusmodi fuerint; &, an eadem cum* Vestimentis Cubitoriis *quæsitum.* Cautum Romanis olim Legibus fuisse, ne Quæstoribus, vel Prouinciam sortitis munera porro vlla accipere à Prouincialibus liceret. Trimalcionis Petroniani cum Martialis Malchione affinitas. *Habitus vtrorumque, ornatusque in persona Mecænatis à Seneca tanquam penicillo expressus.* Armillarum mollities *à fœminis paulatim ad viros quoque traduci cœpta.* Cochlearia *quid, & cui potissimum vsui apud Romanos? Eapse comesorum ouorū, tum Cochlearum maxime (vnde & etymon rei) calycibus perterrebrandis, superstitionis ergo, seruisse antiquitus.* Pondus eorundem in Petronio expensum. *Dubius & controuersus Martialis locus Lucilliani testimonii similitudine defensus pariter, ac declaratus.*

E Ad Pag. versu 22. *Sequimur nos iam admiratione saturi, & cum Agamemnone ad ostium peruenimus.*] *Agamemnon* hic Trimalcio non est; sed is, quem *Suaso-*

 riam

riam in schola habuisse nobis narrauerat antea, addita eiusdem insuper *de caussis corruptæ Eloquentiæ Dissertatione*: quam Eucolpianæ Declamationi consequam ac subiectam ibidem initio huius operis inuenias.

Pag.74.v.1.*Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes salutabat.*] De hoc genere Plinius lib.x.cap.xxix.*Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad Vrbem versus cerni cœpere picarum genera, quæ longa insignes cauda Variæ appellantur.* Nos patrio sermone, *Bonteexters*, nominitamus, famosa garrulitate amabiles nec mentitus Martialis lib.14.

Pica loquax certa dominum te voce saluto
Si me non videas, esse negabis auem.

Pag.75.v.12. G. POMPEIO. TRIMALCIONI. VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR.] neque multo post: III. ET PRIDIE KAL. IAN. G. NOSTER FORAS COENAT. Repono vtrobiq; CN. vt *Gnæus* fiat denique, quem cognomentum etiam Pompeii ferre videmus. nec vero mirum cuipiam videri debet de Prænomine. cuius solius nota in hac nouissima Inscriptione Petronianus iste Trimalcio insignitur. In eo enim igenuorum dignitas posita antiquitus. credo, quod serui generis homines inopiam Prænominum paterentur: & cognomine honestiores appellare familiarius, quam pro dignitate habebatur: contra ac nos hodie factitamus. Qua de re plura ac compertiora nosse qui volet, eum porro ego Aduersaria magni illius Turnebi accedere iubeo lib. 11.cap.xix.ad huncce Horatii locum: *Quinte puta, aut Publi (gaudent Prænomine molles Auriculæ,) &c.*

Pag.76.v.10.*Vestimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi Natali meo donauerat cliens quidam Tyria, &c.* *Cœnatoria* appellitauerat supra: cuiusmodi patroni locupletiores, vel etiam aduocati ab anteambulonibus & clientulis suis quotannis muneri accipiebant diebus Natalitiis, ex more & disciplina munificentiæ Romanæ. Martial.lib.x.

Pugnorum reus, ebriaq; noctis

Cœna-

Cœnatoria mittat aduocato.

Vide, quæ notauimus ad illum Horatii locum:

Natales grate numeras, ignoscis amicis.

Quibus tamen & hæc quoque ex Plinio Iuniore adiici oportuerat insuper, per incogitantiam (vt fit) silentio nobis prætereuecta id temporis, quæ libro Epistolarum eiusdem IV. de Iulio Basso, qui Bithyniam sortitus repetundarum reus redierat, ad hoc exemplum leguntur: *Multis enim, atque etiam Principi dixerat, sola se munuscula duntaxat Natali suo aut Saturnalibus accepisse, & plerisque misisse.* Item paullo antea de eodem: *Hoc illum onerabat, quod homo simplex & incautus quædam à Prouincialibus, vt amicis* (Male enim in H. Stephani Editione; *vt amicus*; procusum exstat) *acceperat. nam fuerat in prouincia eadem Quæstor. Hæc accusatores, furta ac rapinas, ipse munera vocabat. sed Lex Munera quoque accipi vetat.* Vnde hoc quoque præter alia docemur, Præsidibus, seu Procuratoribus Prouinciarum istud iuris vtique non fuisse, vt à Prouincialibus suis, quibus aut cum Principis, aut cum Populi præerant potestate, aliaque porro munera acceptarent; *ne Natali quidem suo, aut Saturnalibus, optimo dierum:* ab amicis tamen & familiaribus licuisse. Sed nos ad Petronium nostrum reueniamus denique: in quo credo fore, qui *Vestimenta* ista *Cubitoria* diuersa à *Cœnatoriis* fuisse asseuerabunt, & illa quidem *Cubicularibus* hæc vero *Tricliniaribus Lectis* conuenisse ex vtriusque vocis etymo fidem haud dubie sunt facturi. neque ego huic sententiæ repugno. Sed quid diutius tricor? quasi vero Lis ista non abs Lipsio nostro in Saturnalibus suis publicitus decisa iampridem! Fateor: &, *Accubitoria*, literula in Petronio retracta, pro *Cubitoriis* reponenti meritissimo vtique ac lubens suffragatorium addo calculum.

Pag. 77. vers. 25. *Positusque in ceruicalia minutissima,* (nostrarum Puerperarum in morem) *expresse imprudentibus risum. Pallio enim coccino adrasum incluserat caput, circaq; oneratas veste ceruices Laticlauiam immiserat*

mappam] Huc spectat Martialis illud de Malchionis huius, pene dixeram, germano. & quidem gemino:

Iacet occupato galbanatus in lecto,
Suffultus ostro, sericisque puluinis.

Caput vero *pallio inclusum* Mecænatico cultui respondet penissime; qui tamen non risum, sed iustam indignationem potius Senecæ stomachanti expressisse videtur. Testes hæcce ipsissima eius verba, lib. xx. Epist. cxv. *Hunc esse, qui in Tribunali, in Rostris, in omni publico cœtu sic apparuerit, vt pallio velaretur caput, exclusis vtrinque auribus, non aliter, quam in Mimo Diuitis fugitiui solent. Laticlauiam* etiam *Mappam* inter munuscula alia Saturnalitia, & quidem vilissima, pretiique minimi, à Piceno ciente muneri missam Sabello Caussidico commemorat salsissimus Poëtarum Martialis, lib. 4. Epigram. 46.

Et lato variata mappa clauo.

Pag. 78. vers. 9. *Et ne has tantum ostenderet diuitias, dexterum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina splendente connexum*] *Armilla* sequioris sexui antiquitus in vsu tantum, mox etiam gliscente luxuria ad virorum ornamenta traductæ. Vide Plinium lib. xxxiii. cap. iii. Historiæ Natural. Eadem mollities in Caligula quoque notata à Suetonio scribente: *Sæpe depictas gemmatasque indutus penulas manuleatus & armillatus in publicum processit.* Necnon à Seneca lib. ii. In sapientem nõ cadere iniuriam: *Charea Tribuno militum Caius signum petenti, modo Veneris, modo Priapi dabat aliter atque aliter exprobrans armato mollitiem. Hoc ipse pellucidus, crepidatus, armillatus, &c.* Quo loco, *Aliter, atq; aliter*; vtraq; Venere studiosum, hoc est, modo *agentẽ*, modo *patientem* interpretor. Per *Priapum* enim, Diuisorem; siue Admissarium; per Venerem, & mollem & impudicum designari res ipsa vociferatur.

Pag. 79. vers. 10. *Accipimus nos cochlearia, non minus sex libras pendentia, ouaque ex farina pingui figurata pertundimus.*] Hinc *Cochlearium* vsum apud veteres qui fuerit, planissime deprehendimus. neque hinc modo.

verum

verum etiam ex Martiali, ita lib.14. sub Lemmate Cochlearis disputante:

Sum cochleis habilis, sed nec minus vtilis ouis.
Nunquid scis potius, cur Cochleare vocer?

Facit eodemque & locus Plinii ex libro 28. capite 2. *Defigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit. Huc pertinet ouorum, vt exsorbuerit quisque, calyces, cochlearumque protinus frangi, aut eosdem cochlearibus perforari.* Cuius superstitionis manifestissima vestigia nostrarum etiamnum muliercularum animis firmissime impressa hodie est animaduertere; quibus prima huius quoque rei cautio esse consueuit, vsque adeo, vt quoduis Venerium etiam Vadimonium deserere præoptaturæ videantur prius, quam non post ouorum exsorbitionem testas eorundem siue adeo putamina pertusum ire protinus, imo vero frustillatim comminuere. ne *Diris* illis *Plinianis* scilicet, id est, carminibus Deuotoriis Thyestæo ritu conceptis obnoxiæ factæ defigi, aut linguæ malignantis execrationibus fascinari porro ab inuidis, vel maleuolis possint. Cæterum omnis *Cochlearium* virtus pro ratione ponderis, & argenti modo æstimata. atque in hoc ipso quoque pars aliqua elegantiæ posita fuisse videtur. non quod singula apud Trimalcionem Cochlearia singulas sex libras pependisse autumem (apage istam ponderis immanitatem. Tudiculæ, seu Truæ alicui magis, quam Cochleari conuenientem) sed quod de plurium potius Cochlearium strue, non autem de singulis Petronium fabulari persuasum sit mihi. Et tamen malum *Cochlearis* pondus *Saturnalibus, optimo dierum*, dono missi sibi in Posthumiano exagitat Martialis, lib.8.

Octauus (s. annus) *ligulam misit sextante minorem.*
Nonus acu leuius vix cochleare tulit.

Sic enim legendum autumo. quasi diceret Poëta, vix dignum esse, quod *Cochlearis* nomine censeatur ad exemplum (sicuti opinor) Lucillii, ita in re dissimillima ὑπερβολικῶς argutantis:

Vix viuum hominem, ac monogrammum.

Vndeadditum ab Epigrammatario: *Acu leuius:* ad rei vtilitatem more suo, hoc est, Poëtico magis magisque etiam eleuandam. Ad Lucillianæ quoque Hyperbolæ imitationem Ouidianum illud non insulse comparatum iudices:

Si pata est, Veneri similis: si flaua, Mineruæ:
Sit gracilis, macie quæ male viua sua est.

Ita enim postrema Pentametri eius particula reconcinnanda: neque iis assensus commodandus, quibus nouæ loquutionis gratia ex huius loci interpolatione ingeniose potius, quam *Verisimiliter* quæsita, *Nisa*, pro *Viua*, ausis rescribillare. deceptis (opinor) proletariæ illius scripturæ vanitudine, quæ maiorem fere ac meliorem exemplarium nostrorũ partem, impune & vindice nullo, ad hoc vsq; tempus perperam insedit, hoc exemplo: *Macie quæ male visa sua est.* Nam (vt meus est animus) absque illa lectione fuisset, coniectura ista nata non foret.

CAPVT XV.

Promulsis, *unde dicta.* Gustatoria. *In veterum* Cœnarum *legibus fuisse, vt conuiuarum nemo ferculi sui parte fraudaretur. quam haud modo in profundum condere, sed domum etiam asportare ius erat. Eam in rem Martialis pro testimonio adducta auctoritas.* Rectæ Cœnæ *obseruatio. Erasmus in Lucianici loci versione notatus. De festiuissima Epigrammatis cuiusdam, in fine laborantis, enarratione, Martialis Genio gratificatum.*

EAdem pag. 79. vers. 20. *Iam Trimalcio eadem omnia lusu intermissa poposcerat, feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet Mulsum sumere.*] Hinc patefit etymon *Promulsidis*; & curnam ita dicta prior pars Cœnæ. Sequitur enim euestigio de *Gustatoriis*, *à choro cantante pariter raptim sublatis.* Quo etiam respexit Horatius noster, ex disciplina Catiana conuiuiorum strategis hoc quoque inter cætera nepotinum præceptum Satyrice instillans:

Vacuis

Vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. leni præcordia mulso
Prolueris melius.

Nec minus Seneca, lib. XXII. Epist. XII. de Spanio quodam è genere Lucifugarum, prorsus contra consuetudinem, ordinemque naturæ sic quasi ex professo viuentium: ideoque non ab octaua hora vespertina, sed à prima luce auspicantium cœnas: *Circa lucem discurritur. Pueri vocantur, cellarii, coqui tumultuantur. Quæro, quid sit? Dicitur, Mulsum & alicam poposcisse, à balneo exisse.* Postremo etiam Plinius Iunior lib. Epistol. I. de eadem ista *Gustatione*, siue adeo *Promulside* verba iaciens: *Parata erant lactucæ singulæ, cochleæ ternæ, oua bina, alica cum mulso & niue.* Quo etiam pertinebit illud à Martiali Distichon:

Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere diues.
Si tibi noluerit mittere diues, eme.

Ad superiorem Arbitri locum aliquando reueniamus: è quo etiam ille mos declaratur non ita vulgo vulgatus, lautiores olim Dominos conuiuis suis voce clara potestatem facere solitos, in Cœnarum præsertim Rectarum exhibitione, poscendi quæ vellent, interdum etiam iterata. idque priusquam *Gustatione* sublata nouum mensæ ferculum inferretur. *Quadram* enim singulis, partemque suam palam flagitare ius erat: eamque non in ventrem ablatam modo, verum mappa madente conditam domum quoque asportare, si vellent. Clara omnia de Martiali. exempli gratia:

Nihil est miserius, nec gulosius Santra:
Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibusque captauit,
Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubescit peierare de turdo.

& reliqua ad finem vsque. *Cœnam* porro *Rectam* eandem esse suspicor, quam Graii homines, τὸ ἐντελὲς ἢ πολυτελὲς δεῖπνον appellitant; in qua nihil desideres scilicet mensæ apparatui necessarium. Colligo ex Luciano narrante: Καὶ ἅμα εἰσεκεκόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς συμπαραζόμενον

ζόμβρον δῶπνον. Quo loco Erasmus tamen, dum vim vocabuli Græci nequicquam exprimere satagit, *Absolutam cœnam*, reddidit inscitissime. Ex iis vero quæ dicere occœperam prius, alterius quoque in Martiali meo Epigrammatis sententia illustratur quod lib. II. in Cæcilianum quendam exstat huiusmodi:

Quicquid ponitur hinc & inde verris,
Mammas suminis, imbricemque porci;
Communemque duobus attagenam;
Mullum dimidium, lupumque totum,
Murenaque latus, femurque pulli,
Stillantemque alica sua palumbum.
Hac quum condita sunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus otiosa turba.
Vllus si pudor est, repone cœnam.
Cras te, Caciliane, non vocaui.

Exemplum integrum adscripsi, non tam ioci facetia inductus, quam Iunianæ Editionis prauitate: vbi postrema hæcce clausula, in qua totius Epigrammatis consistit lepos, inficetissime concepta legitur, præterito in futurum perperam commutato, hanc ad faciem:

Cras te, Caciliane, non vocabo.

Nihili enim istuc; nec tanto minus Exhibitore, quam Poeta ipso lectio indigna cuius hæc sententia fuerat iam olim: Si quando à nobis vocatus es ad cœnam forte, nullum ita nec facetum, nec lepidum mensæ nostræ ferculum inferri potest, quod non vixdum appositum ad te trahas illico, atque in mappam istam tuam harpagatim conuertas, domum porro à puero euestigio auferendum. haud secus, quam si non in commune obsonatum, sed vero quantum in lancibus est epularum ac scitamentorum, vni & soli tibi antepositum foret. Vnde relinquitur, vt ipse conuiuator ego, ac parochus, cæterique item, quantum est, conuiuæ mei dentibus dentientibus, Tantali in morem, ringentes ac famelici, maleque feriati accumbamus; quum

quum tu vnus omnium nostrum pariter munus iniquissime fungaris; haud quidem ambabus malis expletis tuburcinans modo, verum etiam catillans insuper, mappaque ac manibus pariter gypsatissimis circumverrens vniuersa; oblitus Iuris humani, imo adeo contra communes Leges Cœnaticæ disciplinæ. quæ iubent partem cuique suam adsignari ex æquo, vt fiat Trimalcionis illud: *Equum Mars amat*. Quare, si quid ingenui etiamnum pudoris est tibi, cœnam istam, non tibi solum, sed vero mihi quoque in partem, reliquisque item conuiuis meis destinatam atque instructam, fac de manibus tuis reglutines ac remittas aliquando: vt & nos de ea, non minus quam tu ô Cæciliane, bene esse possimus in commune. Quid enim? non in crastinum etiam, verum in hodiernam vesperam tantum esse te volui, atque expetiui conuiuam mihi. Salse, aruteque. quasi dicat: O bone Cæciliane, si hanc tecum rationem pergis instituere in posterum, vt mappam vsque tuam, ita vnctam effertamque ab alienis epulis redux domum porro comportare pertendas; faxo cras in totum etiam diem de obsonio abunde ampliterque cautum ac prouisum sit tibi, hoc est, vt ipse haud de vesperi hoc meo prandeas modo, verum laute adeo, atque opipare insuper cœnam facias postridie. Atqui te (si nescis) ego, non vt posterum in diem ventrem etiam domi saginares tuæ, saburraresque de meo, verum vti hoc vespere apud me pari cum cæteris iure hilarem conuiuam ageres familiariter vocitaui. Quid hac quæso vrbanitate vrbanius?

CAPVT XVI.

Signum ministrantibus symphonia dari solitum ad inferundam cœnam. Obiurgare colaphis. Lecticarius *de conuiuio abdicatus, suaque* Supellecticario *dignitas restituta. Arbiter correctus.* Carptores, Structores, Scissores, Chironomantes, *singuli pro* Cibicidis. Petronii cum Iuuenali, ac Martiali meo super Structoris

ctoris munere *controuersia.* Structuræ *huiusce Magistros, & quasi Professores Publicos in pergulis prostare solitos Romæ, compluribus ac luculentis testimoniis demonstratum. Eadem Iuuenali larga diffusa lucis claritas de Seneca luminaribus accensa.* Longe arcessere. Nummos metiri modio. Abire in cœlum.

EAd. pag. 79. v. 23. *Cum subito signum symphonia datur, & Gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur*] Res omnis manifesta ex Seneca, lib. de Breuitate vitæ: *Conuiuia me hercule horum non posuerim inter vacantia tempora, quum videam quam solicite argentum ordinent; quam diligenter exoletorum suorum tunicas succingant* (quod postremum expressit Flaccus: *Vt omnes præcincti recte pueri, comtique ministrent*) *quam suspensi sint, quomodo aper à coco cæsus exeat, quanta celeritate signo dato glabri administeria decurrant.* Item epistolarum eiusdem libro xv. *Transeo pistorum turbam, transeo ministratorum, per quos signo dato ad inferendam cœnam discurritur.*

Pag. 81. v. 1. *Colaphisque obiurgare puerum, ac proiicere rursus parapsidem iussit*] Vsus eodem loquendi genere & Persius:

Solea puer obiurgabere rubra.

Nec non Tranquillus: *Ferulis obiurgari.*

Sequitur deinceps v. 3. *Insequutusque est Lecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta scopis cœpit verrere*] Inter tot res conuiuii multo electissimas *Lecticario* quis locus? Et certe (vt quod res est, fabuler:)

Poterat cœna esse sine illo.

Sed deformatus haud dubie locus, & quem in decorem pristinum non aliter sane reponi posse arbitror, quam si in *Lecticarij* vicem *Supellecticarius* succedat. eum dico, istiusmodi supellectilem qui curet, quique prouinciæ adeo mundulæ præfectus iure optimo, suoque ipsius meritissimo cluat. ne videlicet abs Eucolpio & cæteris iniuria *laudatus ob elegantias Dominus* existimetur, Lecticarium argento admouere ausus,

sus, ὅτι (quod dicitur) πρὸς λύραν. quo quid absurdius? Rescribatur proinde: *Insequutusque est Supellecticarius.* Quam vocem & Pandectæ Veteres pro Romana identidem agnoscunt; asseritque præterea probæ & antiquæ fidei, monetæque Glossarium illud multo elegantissimum, quod Rei nostræ Literariæ in commune, præsertim Antiquariæ, gratificatus est non ita pridem industriosissimus Typographorum Henricus Stephanus.

Pag. 81. v. 1. *Heu heu nos miseros, quam totus homuncio nil est!*

(In V. C. pro *Totus*, *Cæcus* exaratum legebatur:)

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus:
Ergo viuamus, dum licet esse bene]

Versus insulsissimi, nihil adeo minus, quam Genii Petroniani. Itaque suspicatus aliquando fui, Pentametri clausula hoc modo interpolari posse, haud paullo concinnius:

Ergo viuamus, dum licet, estq; bene.

Id est, dum per occasionem, perque valetudinem licet; *dumq; virent genua.* Nunc & me frustra fuisse, & Petronium Trimalcionis, hoc est, hominis omnium subitissimi *burras, quisquilias, ineptiasq;* in ioco & vino exprimere voluisse, video demum atque intelligo, hercle vero serio. Itaque recepta scriptura seruetur.

Pag. 82. v. 15. *Non minus & Trimalcio eiusmodi methodio latus*] *Methodium*, vt *Exodium*, pro *Methodo*, id est, fictione, seu ludificatione, co dico, ne quis de Editionis Lugdunensis sententia, pro *Transitu*, porro interpretari pertendat. Clara explicatio hæc nostra ex narrationis superioris argumento. Sequitur:

v. 16. *Carpe, inquit. Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus lacerauit obsonium, vt putares Darium, (Quid si, Daren, vel Daretā, legamus?) hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentissima voce, Carpe*] Proprie, atque oppido Latine Trimalcio. Ab eiusmodi enim munere, *Carptores*, hoc genus dictitabantur. Iuuenalis: *Librarius, archimagiri.*

Carpto-

Carptores. Carpere enim nihil aliud, quam quod Petronius, *Lacerare*, dixerat antea. neque aliter sane antiquissimos illos Romuli nepotes loquutos scito. argumento vtique est illud XII. Tabularum: MVLIER FACIEM NE CARPITO. Eò dico, vti ab errore insubito eos aliquando in viam reducam, quibus *Carpere*, & *Lacerare*, tantum non contraria esse persuasum video iampridem, Ouidiano illo testimonio subnixis: *Carpe cibum digitis.* Quos potius ad verbi istius composita mentem atque animum conuortere oportebat, puta *Concerpere*, ac *Discerpere*, eadem cum τῷ *Lacerare* significantia. Notandum porro, quem *Scissorem* hoc loco indigitat Petronius, eundem à Iuuenali non *Carptorem* (vt diximus modo, sed vero & *Structorem* simul, & *Chironomanta* Græco nomine perhiberi. quomodo & Martiali versu illo:

Et quæ non egeant ferro Structoris ofella.

contra mentem Petronii nostri, qui paulo prius *Structoris* meminens, eum non pro *Cibicida Lucilliano*, aut obsoniorum Diuisore, sed pro *Archimagiro*, & penes quem *patinariarum struicum* concinnatio; quo scilicet rite omnia ordineque fierent, gabatis & lancibus singulis apte ac suo loco dispositis, hoc est, pro artifici ferculorum mensæ imponendorum ordinatore, instructore, & quasi arbitro visus accipere. idque (sicuti apparet) non sine ratione, & quidem (vti animus meus est) cumprimis probabili, si modo verbi ipsius etymon pressius aliquanto inuestigare velimus. Verum ad Iuuenalem reuoluamur, quo mos gesticulatoriæ istius, inter tam anxias rerum electissimarum lanienas, planior atque illustrior fiat. Scribit igitur ille Sat. 5.

Structorem interea (ne qua indignatio desit)
Saltantem spectas, & chironomanta volanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia. nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.

Item XI. *Sed nec Structor erit, cui cedere debeat omnis*
Pergula,

Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & Phœnicopterus ingens
Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat vlmea cœna suburra.

Quæ tum vniuersa, tum singula lumen desiderant, alioqui per se nebulosa oppido; & (absque Seneca Interprete foret) Platonis numeris obscuriora. Proinde parentem illum Philosophiæ Romanæ audiamus VI. Epistol. libro has nobis explicationes præeuntem: *Cum ad cœnandum discumbimus, alius sputa detergit, alius reliquias temulentorum subditus colligit, alius pretiosas aues scindit per pectus & clunes certis (f certisq;) ductibus circumferens eruditam manum in frustra excutit. Infelix, qui huic vni rei viuit, vt altilia decenter secet, nisi quod miserior est, qui hoc voluptatis caussa docet, quam qui necessitatis discit.* Vnde liquido edocemur, inter cæteras Romæ conturbantis lautitias, seu Luxuriæ verius probra, etiam doctores in pergulis prostitisse, qui dædalæ huiusce *Structuræ* scientiam profiterentur. ad quam item decuriam pertinere videntur *Popinæ Præfecti*, tum *Culinariæ Artis Magistri*. de quibus idem Seneca XV. Epistol. *Innumerabiles esse morbos non miraberis, coquos numera. Cessat omne studium, & liberalia professi sine vlla frequentia desertis angulis præsident. In Rhetorum ac Philosophorum scholis solitudo est. At quam celebres* (id est, frequentes) *culinæ sunt! quanta circa nepotum focos iuuentus premit.* Emendo, *Quanto circo*, vel certe, *circulo*, id est, quam spissa, ac frequente corona. Sic Martialis:

Nec calculator, nec notarius velox
Maior quisquam circulo coronetur.

Rursus de Structoribus alibi Seneca: *Quare ars est apud te ministrare, nec temere, & vt libet collocatur argentum, sed perite seruatur* (corrige *Struitur*, vel mea, vel Lipsiana fiducia potius) *& est aliquis scindendi obsonij magister?* Idem de Breuitate vitæ loco antea laudato: *Quum videam quàm suspensi sint, quomodo aper à coco ca-*

sus exeant, quanta celeritate signo dato glabri ad ministeria decurrant, quanta arte scindantur aues in frusta non enormia. His superaddatur Plinianum illud, de Gallinis arte secandis: *Postea culinarum artes inuenerint, vt clunes spectentur, vt diuidantur in tergora, vt à pede vno dilatata repositoria occupent.* Ad Eucolpii narrationem regrediamur denuo.

Pag. 83. v. 3. *Non potui amplius quicquam gustare, sed conuersus ad eum, vt plurima exciperem, longè arcessere fabulas cœpi*] Idem loquutionis genus vsurpatum à Seneca Patre Controuersiarum IIX. *Hoc vt aliquando faciendum est, quum res patitur, ita ineptissimum est luctari cum materia, & longe arcessere.* Nec nō ipse Petronius postea quoque: *Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arcessendos sensus longius mittit.*

v. 9. *Vxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur*] Ad hoc exemplum scripserat Horatius antea: *Diues, Vt metiretur nummos.*

Ibidem paulo post de eadem Trimalcionis vxore:

v. 13. *Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abijt.* Id est, vt rem ipsam vernaculo sermone strictim attingam modo: Dy en tent haer seluen niet. Cui loquutioni adfinis quoque illa Senecæ philosophantis: *Subsilire in cœlum ex angulo licet.* Videan & hinc Dialogi Fabiani de Oratoribus defectus sarciri possit huiusmodi explemento: *Tum mihi supra Tribunatus & Præturas & Consulatus ascendere videor, tum in cœlum abire.* Nam in libris nostris lacuna est id loci asterisco insignita.

CAPVT XVII.

In M. Tullij cum Publio Syro comparatione Trimalcionis iudicium suis, hoc est, Petronianis ponderibus examinatum. Eiusdem Mimici ingenij acrimonia cum Seneca, tum duorum Iuliorum, & quidem Cæsarum, Caij inquam Dictatoris, ad Scaligeri nostri æternus præconiis cohonestata. Eius rei luculentissimum specimen præbitum à Petronio. Publiani Genij elegantia, & eruditus luxus.

Pagina

PAgina 83.v. 22. *Et Poetarum cœpit esse mentio, diuq́ summa carminis penes Mopsum Thracem immorata est* (ita enim Lipsius noster) *donec Trimalcio; Rogo, inquit. Magister, quid putes inter Ciceronem, & Publium interesse. Ego alterum puto disertiorem fuisse, alterum honestiorem. Quid enim his melius dici potest?*] Vide, & ride (mi Lector) præposterum inscitissimi conuiuatoris iudicium nec vero Arbitrum nostrum, sed Trimalcionẽ nugas blatientem te audire existimes velim. quem quidem modis omnibus ridiculum ex professo vt faceret, Poetarum commemoratione abrupta, nouum prorsus atque inexspectatum de M. Tullio sermonem subito iniectantem inducit; vt *Florem* scilicet.

Delibatum illum populi, Suadaq́ medullam

cum Mimicis sordibus, & Publiana tolutiloquentia contenderet. quo quid ineptius, vel absurdius fingi possit, haud video sane; nisi (vt meus est animus) fieri non posse arbitror. At tu fortasse nouum istud atque insolens comparationis genus non ad prorsam Tullij dictionem, verum potius ad Poesin eiusdem, haud perinde quo merebatur plausu à posteris exceptã, pertinere contendes. cuius hercle sententiæ me subscriptorem minime es habiturus. Et tamen Trimalcioni nostro etiam aduocatus vt veniam, nullam mihi linguam esse fateor, qua horundem Publij Iamborum argutias, ac felicem verborum compositionem satis pro virtute prædicare possim. Nam (vt ne à Petronii imitatione recedam) *quicquid dixero, minus erit.* Ita publici saporis nihil, itaque nouo vrbanitatis sale sparsa omnia, atque ad præstationem Elogii eius, quod de Syro hoc nostro testatum reliquit sanctissimus Romani Theatri Censor Seneca libro 1. de Tranquillitate vitæ, his verbis: *Publius Tragicis Comicisque vehementior ingeniis, quoties Mimicas ineptias, & verba ad summam caueam spectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantum sipariis fortiora & hoc ait:*

Cuiuis potest accidere, quod cuiquam potest.

Vbi tamen, *Sipario*, ad marginem adscriptum legitur,

idque verius. Eſt enim *Siparium genus veli, quo in ſcena Mimi vtuntur.* teſte Pompeio. Credo te iam exſpectare, vti & alteram quoque magni illius I. Cæſaris Scaligeri laudationem hîc imputem referamque expenſam tibi. Merito. Neque enim decere, aut vllo modo conuenire videtur nobis, vt tanti Herois Cenſuram minoris, quam ipſius Senecæ iudicium faciamus. Sic igitur ille libri primi Poetices ſuæ, cap. x. de Mimographo hoc noſtro, Equitis Romani, Laberii dico, haud quidem ęmulo ſolum, ſed & victore: idque de Diui ipſius Iulii liberaliſſima ſententia: *Translata in Italiam argumenta adeo ſalibus, ac dicacitate aucta ſunt, vt vnus Publius vniuerſam Græciam ea laude ſpoliarit.* Sed iam tempus, eius rei ſpecimen aliquod vt ſpeciamus, Arbitri noſtri beneficio maxime. Nam abſque illo foret, quid reliquum erat, quam vt ita lepidi ac venuſti Poematis inopiam in perpetuum porro pateremur?

Pag. 84. v. 3. *Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia:*
Tuo palato clauſus pauo naſcitur, (*f. paſcitur*)
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado:
Ciconia etiam grata peregrino hoſpita,
Pietaticultrix, gracilipes crotaliſtria,
Auis exſul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Video Publio iſti idem, quod noſtris Scauris hodie, vſu veniſſe propemodum, qui grauiſſimi alienæ nequitiæ obiurgatores in propatulo viſi, ſibi ſuæque lubidini nihil non in ſecreto condonant: nec cito, aut temere cuiquam, niſi ſcelerum ſuorum adminiſtro, vel conſcio, gratiam offenſæ alicuius facturi. Huic enim generi flagitium quoduis impune, modo occultum, ac ſine arbitris: nam *Teſtibus* non audeo dicere. credo, illam vt Plinianam ſententiam nobis veriſimilem faciant ſcilicet: *Multi famam, conſcientiam pauci verentur.* De Publiana vero inſolentia, (Ciceroniano more me loqui ſcito) ſeu verius elegantia, quam in

alijs

aliis potius quam ſemetipſo Mimus ille tanto dictorum acumine exagitaſſe videtur, ita Plinius: *Publii* (inquit) *Mimorum Poëta cœna, poſtquam ſeruitutem exuerat* (malim, *Seruitute exierat*. Sic enim & Cicero: *Exire ærumna*, prô liberari) *nulla memoratur ſine abdomine, vocabulo etiam ſummis ab eo impoſito*. Vt mirum non ſit, eum etiam *Ciconiarum* meminiſſe; quas id primum temporis edules, factas, nouamq; ex earundem conditura ὀψοποιίαν Romæ inſtitutam didicerat de Sempronio Rufo, auctoritatem eam haudquaquam vtique defugiente, & quidem Prætoriam. quo cognomento inſignem ipſum Horatius facit. ad quem locum conſule obſeruatiunculas noſtras. Adiice Fragmentum quoddam Cornelianum, Nepotis dico, apud Plinium maiorem, ita lib. x. cap. XXIII. diſſerentem: *Cornelius Nepos, qui Diui Auguſti Principatu obiit, cum ſcriberet, Turdos paullo ante cœptos ſaginari, addidit Ciconias magis placere, quam grues, &c.* Cæterum *Thrax Poëta* iſte qui fuerit, cui *ſumma carminis* in Trimalcionis conuiuio delata, diuinare non eſt meum. & ſcin', quid verear; ne pro *Eumolpo* ſcilicet præpoſtera ſciolorum diligentia *Mopſum* obiectauerit nobis. *Eumolpo* inquam. de quo nô infrequentem ſane, nec infeſtiuam in poſteriore huius Satyrici parte mentionem habituri poſtea. qui an *Thrax* etiam fuerit, ignoro: hoc ſcio, non indignum, qui in principum Poëtarum luſtro haud poſtremus cenſeatur.

CAPVT XVIII.

Margaritum inter faleras pelagias. Pedes tollere. Indomita. Stratũ extraneum. Carbunculi vnde Carchedoniorum cognomento famigerati potiſſimum. *Eorum flagrantia, & quaſi ignitus fulgor. Septuoſioris cuiuſdam loci in Publiano verſu ediſſertatio.*

PErgamus auſcultare Mimum porro publicæ Luxuriæ accuſatorem:

Pag. 84. v. 11. *Quo margarita, caræ, tribacca, Indica?*

An, vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in strato extraneo?

Margarita, numero plurali posita accipio, vtpote generis neutri quando, *Margaritum*, in singulari quoque veteres extulisse constat Vel Mecænatis Fragmentum specta, in nuperis ad Horatium Notis integritati suæ primitus à nobis restitutum. In eo enim ita scriptum deprehendes:

Lugens te, mea vita, nec smaragdos,
Nec percandida margarita quæro, &c.

Adde quod eiusdem casus continuatio deinceps sequatur. argumento sunt ista:

Smaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum?

Cæterum vbi idem:

v. 13. *Tollat pedes indomita in strato extraneo?*] dixerat modo, Mimica quædam sententiæ obscœnitas subesse videtur: vt, *Indomita* significet, necdum domita, vel satiata saltem tot ac tam assiduis libidinibus; haud quidem in lecto martiali, sed vero in strato extraneo, id est, apud adulterum, vel adulteros verius. quorum (id quod de Clodia sua Catullus.)

Nullum amat vere, sed identidem omnium
Ilia rumpit.

Nam *Tollere pedes* quid sit, operam interpretando si pergam sumere, nugas egero. Itaque, Scriptorum aliquot exemplis contentus, pausam facere approperabo. *Nonius in Atellanarum Fragmentis:*

Mammeas teneas, pedes extollas, congenues, sauies.

Cicer. Epistolar. II. ad Atticum: *Noli, inquam, de vno pede sororis queri, licet etiam alterum tollas.* Quibus addas, si voles, illa à Martiali:

Tolluntur pedes. ô medicina grauis.

Item:

Ille pedem sustulit, hic tunicam.

Idem porro Græcis αἴρειν σκέλη valere, facete ab eruditissimo omnium Victorio obseruatum, hocce Aristophanis exemplo, ex Fabula, quam ἐκκλησιαζούσας vocauit, eam in rem producto examussim scitissime:

Ἐκεῖνο

Ἐκεῖνο δ' οὐ πεφροντίκαμεν, ὅτῳ τρόπῳ.
Ταῖς χεῖρας αἴρειν μεμαθήκαμεν τότε:
Εἰθισμένας γὰρ ἴσμεν αἴρειν τὰ σκέλη.

Pergit Publius Romanas dilitias flagellare porro huiusmodi castigatione:

v.16 *Quo Carchedonios optas ignes lapideos,*
Nisi vt scintillent? Probitas est carbunculus.]

Horum Senariorum nemo (quod sciam) clarius, quam Plinius illustrationem præiuerit tibi. Ita enim ille lib. 37. cap. 7. *Principatum habent Carbunculi, à similitudine ignium appellati, cum ipsi non sentiant ignes, ob id à quibusdam Apyroti vocati. Horum genera Indici, & Garamantici, quos & Carchedonios vocauere propter opulentiam Carthaginis magna:* & reliqua, quæ deinceps ibidem sequuntur. Quod vero subiungit Mimographus noster, v.17. *Probitas est, carbunculus.* omnibus credo modis obscurum plerisque visum iri. Videor tamen facile à memetipsus impetrare posse, vt *Probitatem* pro Pudore, siue adeo pudicitia Matronali positam existimem. cui innuere videtur, scintillantibus gemmis exoticis, aut lapidibus pretiosis opus non esse: vt quæ, nullis etiam externis adminiculis adiuta, ipsa per se carbunculi in morem flagret, atque scintillet tamen:

Purpureum toto fundens de corpore lumen.

Sed monendus Lector, perperam nimis in nupera ac postrema illa, quam politissimæ Lutetiæ debemus, Petronii Editione, *Carbunculos*, impressum residere. nisi tamen *Carbunculos* id loci recto casu ἀντὶ τοῦ *Carbunculus* antiqua declinandi forma positum existimemus.

CAPVT XIX.

Terna in Petronium correctiones. Gradum ad præliandum, *siue* statum præliantis componere. Eucolpius, ac Ascyltus non fortunæ modo, sed & vitiorum similitudine,

Par inter sese quam bene compositum?

Ex Luciani exempli conlatione clarum Satyrico nostro lu-

men accensum: simul mendum sublatum. Breuis Encolpiorum scelerũ enumeratio, quasi tu Elenchum dicas. De eiusdem ab arena liberatione, ducta ex argumentorum fugientium signis non aliena sane, neque incredibilis coniectura.

PAg.86.v.1. *Itaque quum hora pene tota per omnes scirpos, gastarumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, &c.*

Vidi oculis, vidi, ipse meis exemplar membranaceum, in quo liquido *Scruptos* expressum legabatur. vnde ipsius, *Scrupos*, concinnaui illico: arbitrorque porro pro *Gastrarumque, Glarearumque* reponendum, vt terræ petrosæ scrupos æque calculi, seu lapilli intelligantur cuiusmodi in ripis nostris spectare ac littoribus est frequentes, iter faciuntibus molestos. *Carices* aliorum nullus moror.

Pag.eapte, ver.15. *Et forsitan pernoctassemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inuenisset x. vehiculis diues.*] Restituo, *Interuenisset*: ita postulante sententia, manca alioqui, ac imperfecta. & vidi librum, qui fidem faceret, haud aliter verba hæcce ab auctore concepta. Porro, *x. vehiculis diues*, sic dictum, vt:

Diues agris, diues positis in fœnore nummis.

Pag.87.vers.26. *Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio, composui ad præliandum gradum.*] Simile illi, quod habituri postea. pagina 111. *Alius furca de carnario rapta statum præliantis componit.* Vtrique etiam consentaneum Plautinum illud Milite:

In statu stat senex,
Vt adoriatur mœchum manifestarium.

Quod quidem pudentissimæ tralationis genus ab Gladiatorum pugnantium positura ductum qui nescit, næ illi Lipsianis Saturnalibus quantum potest conuentis, imo vero intellectis potius, quam pellectis est opus. in quibus omnia, maxima, minima, ad *Statum* istum quæ faciant, non Pœna sed Græca fide, vel Romana potius, sigillatim tradita atque excussa.

Pag.89.vers.1. *Egreditur superbus cum præmio (i. preda) A-*

da) Ascyltos , & paullo ante charissimum sibi commilitonem fortunæque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abiectum.]Recte,atque ex argumento. vterque enim fugitiuus,hic (*Eucolpius scilicet) obscœnus gladiator, arenarius & homicida:*alter (puta Ascyltos) *ergastularius,impudicus,*tum *conturbator.*Quæ omnia ex insequenti Eucolpii querimonia atque indignatione, in iis,quæ priore Satyrici huius parte desiderantur , Petronium nostrum persequutum , satis acceptum est mihi.idque a nobis etiam superius indicatum. Quod vero subiicit Eucolpius, *In loco peregrino destitutum,* & *quasi abiectum ab Ascylto* , id vero aliquanto etiam planius explicat nobis postea,vbi eiusdem Ascylti,tum Gytonis opera potissimum, *mendicum se atque exsulem in diuersorio Græcæ Vrbis desertum iacere,lamentatur.* cui loquendi modo consonat Propertianum illud:

Desertum Eoa passa iacere domo est.

Pag.eadem vers.10.*Grex agit in scena mimum , pater ille vocatur ,*

Filius hic,nomen diuitis ille tenet.

Mox vbi ridendas inclusit pagina partes,

Vera redit facies,dissimulata perit.

Grex, proprie.etenim *Gregem Histricum* (vt Plautus meus loqui consueuit) hoc est,& Chorum,& Cateruam Histrioniam faciuntium designat. Quod superest, videor fidem meam hoc loco obstringere quamuis audacter posse, atque asseuerare legendum : *Assimulata,*nō *Dissimulata.*& sententiam ipsius Epigrammatis appello. quam etiam in Necromantia sua expressit Lucianus,haud alia sane vsus similitudine. Sic enim inibi : Οἶμαι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑωρακέναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτὰς, τούτους πρὸς τὰς χρείας τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε Πριάμους γιγνομένους, ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος, ἢ Ἐρεχθέως σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος. ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος, ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, καὶ

καταβὰς, ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένης, καὶ ταπεινὸς περιέρχεται, οὐκέτι Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος χαρικλέως σουνιεὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος.

Pag.eadem, verſ.26. *Aufugi, iudicium harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ nomina mendicus, exſul, in diuerſorio Græcæ Vrbis iacerem deſertus.*] Eleganter *Nomina audaciæ* appellat, *aufugiſſe à domino, operam arenæ inter Gladiatores, & quidem obſcœnos* (id quod Eucolpio, pag.6. ſupra obiectauerat Aſcyltos) *auctoratum locaſſe; hoſpitem per fidem necaſſe.* vnde ibidem quoq; *Nocturnus percuſſor* ab eodem commilitone ſuo, iure optimo indigitatus. Cæterum ſubdubito, an locum totum reſcribere potius, atque interpungere auſim hoc modo:

Effugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, &c.

Quid enim? an non ita Horatius quoque?

Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit.

Vtut eſt, aqua mihi hæret vtrobique. & videtur haud obſcure ſignificare, ſeu ſuam illam ad gladios locationem ſeu caſu fortuito (Deo ſcilicet, id quod in Prouerbio eſt, ἀπὸ μηχανῆς opitulante ſibi) ſeu callido, callidoque neſcio quo commento, atque effugio ludificatum, incolumem ac ſine noxa euaſiſſe; eaque ratione ſalutem peperiſſe inſperatam ſibi. Quo ĕt ſpectat, quod idem ſucceſſus ipſe ſuos miſeratus fuerat modo querimonia huiuſmodi: *Ergo me non ruina terra potuit haurire?* Itē exprobratio illa Aſcyltica paginæ ſextæ: *Nō taces gladiator obſcœne, quē de ruina arena dimiſit?* Quāquam hæc ex Lipſii Epiſtolicis iam nota. Vt videatur ruina fortaſſe penſilis neſcio cuius Theatri, momento aliquo luxatis machinis, arena elapſus fuga porro conſuluiſſe ſibi Eucolpius, & (quod Plautus inquit) exercuiſſe ſe protenus ad curſuram. eodemq; fortean pertinuerit Fragmentum illud extra operis huius ordinem, è veteri doctiſſimi P. Danielis Gloſſario, Satyrico noſtro attributum: & inter alia Petroniana exempla

empla ſub Lutetianæ Editionis finem ab eruditiſſimo Collectore relatum huiuſmodi: *Petauroq; iubente* (*iuuante*, malim) *modo ſuperior.* Nec non alterum quoque iſtud à Turnebo emaculatum ad hanc faciem: *In automatium* (*aumarium* eſt in exemplaribus noſtris) *me conieci.* quod quidem & *Petauri* mentionem anteceſſiſſe ſane veriſimile fit mihi. Scin, quid ſuſpicer: ad *Automati forte alicuius*, ſiue *Pegmatis ruinam*, coagmentis inter ſe nimio machinamentorum pondere eliſis ac ſolutis ſcilicet, hanc Eucolpiani effugii impoſturam quam dicit, pro argumenti ratione probabiliter accommodari poſſe. vnde turbella aliquanta, nouaque (vti in re ſubita ſolet) concurrentis, inuicemq; ſe collidentis exorta populi ſpectatoris trepidatione, verſipellis ille, atq; in omnes furtorum occaſiones intentus, (ne dicam ipſis pene mechanicis ac ſcanſilibus illis, in quæ impoſitus fuerat, Tabulatis verſatilior) lubricitate ſua, quaſi anguilla, ac preſſantis (vt dixi) multitudinis beneficio, per turbam tacite, ac latenter vt fit, inuiſus atque ignorabilis dilapſus, hoc eſt, fugitiuos imitatus inflexa pedum pernicitate ſalutem porro pepererit ſibi.

CAPVT XX.

Macula vna, altera, eluta è Petronio. Mutuis libidinibus attriti. *Inter* Sicyonia, *ac* Phæcaſia *diſcrimen, & vtriuſque generis æſtimatio. Quæſtioni acceptus Seneca. Additum nonnihil præterea de colore calceatus Romani.*

PAg. 90. v. 3. *Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exilio.*] Apage *Exilium* iſtud. Leuius hoc enim, quam pro delicto Gytonis, vel etiam iuſta ac ſeria Eucolpii indignatione. Itaque nihil dubito, quin, *Exitio*, ſcripſerit Arbiter. Hoc enim eſt illud quod pagina 28. manifeſta pro noxia commentum ſemel Gyton ipſe profeſſus fuerat prius, Fratrum duorum fatali rixæ intercedere auſus, atque ita ſeſe quaſi medium

facere, hac personata deprecatione proclamãs: *Quod si vtique facinore opus est, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones. ego mori debeo, qui amicitiæ sacramentum deleui.* Quæ Deprecatio non *Exilii*, sed *Exitii*, & quidem præsentarii res erat. neque alio vtiq; Gytonis hæcce confessio referunda.

Pag. eadem, vers. 9 *Quid ille alter? die qui tanquam togæ virilis stolam sumsit; qui, ne vir esset, à matre persuasus est; qui opus muliebre in ergastulo fecit.*] Scriptura non dubie transposita, & vide, an huiusmodi additamento spes sit restitui posse concinnius: *Quod ille alter? qui ipso inquam togæ virilis die stolam sumsit, &c.* Nisi si cui forte Lectionem hanc Lipsianam potius animatum est sequi: *Quid ille alter, ô Dii! qui tanquam togæ virilis, &c.* Videtur proinde Ascylto idem quod *Græcorum primo* (vt cum Crispo hoc dicam) Achilli euenisse. quem parens fati præscia, quod filium ad Pergama, *Troiæ sub mœnibus altis*, oppetiturum prædidicisset, periculi huius declinandi, ægre ab eodem vixque maternis tandem precibus obtinuerat, vt assumto habitu virginali in Scyro insula tantisper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum cum Troianis obsessis positum esset denique. Sed ille virum se esse masculo facinore Deidamiæ serio aliquando approbauit: Ascyltos contra, accepta semel muliebris patientiæ lege, intercutibus probris vsque & vsque flagitatus porro, post fœdissimas adeo Diuisiones, ne capite quidem suo iniuriam abstinuisse videtur. Scires & auersum & aduersum pariter impudicum fuisse, hoc est, *per caulas corporis omnes* (vti apud Carum est) lubidinem alienam sine vlla exceptione excepisse. Patet hoc ex superiore quoque illa Eucolpii increpatione, qua eumpse inclamauerat prius: *Quid dicis inquam, muliebris patientiæ scortum cuius nec spiritus purus est?* Pergit secum porro Eucolpius stomachari.

vers. 17. *Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forsitan mutuis libidinibus attriti derident solitudinem meam.*] Eandem in suspiciosissimo amore solicitudinem,

nem, multis magnisque experimentis percognitam, etiam expressit Propertius, Cynthiam suam probri, stupri, dedecoris manifesto visus insimulare:

Quin etiam multo duxisti pocula risu.
Forsitan & de me verba fuere mala.

Adumbrauit & popularis noster, delitiæ meæ, nulli Poetarum secundus tenerrimo hocce disticho?

Forsitan & de me teneros motura cachinnos
Miscetur vestris fabula nequitiis.

Notanda porro phrasis illa: *Mutuis libidinibus attriti*, etiam Propertio familiaris, de virosissima Cleopatra istiusmodi nobis Elogium perhibenti:

Et famulos inter fœmina trita suos.

Denique ipsi quoque Petronio infra pagina 26. *Vtcunque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat accepit.* Ad *anhelitus* istos etiam referendum Iuuenalis illud: *Nec queritur, quod*
Et lateri parcus, nec quantum iussit anheles.

Pag. 91. vers. 10. *Age ergo* (inquit ille) *in exercitu vestro Phœcasiati milites ambulant?*] Ita enim princeps nobis hunc locum restituit Turnebus. Rite, atque ex disciplina Romana. *Militem* enim non *Phœcasiatum*, sed *caligatum* esse conueniebat. Neque iis assentior tamen, qui *Phœcasia*, muliebre calceamenti, seu solearum genus fuisse volunt, ac tantum non cum Sicyoniis confundunt. Perperam. *Sicyonia* enim leuioris pretij, tametsi Lucretius reclamare videatur, ac duarum drachmarum opus: *Phœcasia* vero bis tanti. Et illud quidem doceo ex Dialogis Meretriciis Luciani:

Δω. Εὖγε ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. ὑπόδημα τὰ ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν. Alterum ex Seneca de Beneficiis VII. cap. XXI. ita rem istam computante: *Pythagoricus quidam emerat à sutore Phœcasia (rem magnam) non præsentibus nummis.* Et paullo post de eodem ad tabernam Sutoris interdiu occlusam nominis expediundi gratia nequicquam reuorso: *At Philosophus noster tres, aut quatuor denarios (non inuita manu) domum retulit, subinde concutiens. Rem magnam*, subdit

Sene-

Seneca, εἰρωνικῶς, & suo more argutias faciens. credo, quia pretiosiores fortasse, quam pro persona Philosophi videbantur; quem *Crepidis* potius, vel *Baxeis* calceatum incedere conueniebat. Et tamen idem ille, quem dico, Romanæ sapientiæ antistes, lib. xx. Epist. I. ipsus a sese hac quidem iu re seorsum mihi sentire videtur. quo loco monet: *Puto quadam esse, quæ decent phæcasiatum palliatum.* Vnde in communi etiam omnium Philosophantium vsu fuisse videri possunt, haud aliter, quam amictui *Pallium*; peculiare huic generi gestamen: cum quo, *Phæcasia* coniunxit (vt vides) Seneca. Vtut est, Græcanicum genus, ex Plutarcho; ex Appiano coloris etiam candidi fuisse condiscimus. *Albis* certe *calceis* Romanos quoque in publico vsos de Martiali cognoscas, ita in Cinnam quendam ludente, more suo:

Sordidior cœno cuum sit toga, calceus autem
Candidior prima sit tibi, Cinna, niue, &c.

Et fortasse Phœcasiatum voluit dicere.

CAPVT XXI.

Insperata ex trauerso fieri. Vita truditur. Protogenis rudimenta cum Naturæ ipsius varietate certantia. Lycurgus *quisnam fuerit, de cuius* crudelissima societate *Eucolpius secum & cum animo suo conqueritur.* Literarum studia & odio, & molestiæ semper iam inde ab antiquo fuisse opum ac diuitiarum structoribus. *Mendum è Petronio submotum. Alia haud pauca explanata.* De Pinacothecarum positura *quiddam non pr. tritum.*

PAg. 91. v. 26. *Nemo cœlum putat; nemo iusiurandum seruat, sed omnes apertis oculis bona sua computant.*] Frequens hæc apud probos omnes tam veteres, quam nouos scriptores querimonia. neque dissentanea Ouidianæ illi ex libris Tristium.

At reditus iam quisque suos amat: & sibi quid sit
Vtile sollicitis computat articulis.

Et de-

Et deinceps interposita lacuna Arbiter:

Pag. 92. v. 3. *Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.*

Ad exemplum credo istius Horatiani: *Truditur dies die, &c.* Sententiolæ porro istæ, interiectis passim asteriscis, lacunasque explentibus dispositæ vsque ad postremam illam:

Non multum oportet consilio credere, &c.

Ad Eucolpii derelicti personam pertinere videntur, semetipsum demum consolantis de vi atque iniuriis, imo contumeliis ab Ascylto illatis sibi, deque perfidia ac dissidio pulli sui, Gytonis. Habes ibidem.

vers. 5. *Quod non expectas ex transuerso fit, & super nos Fortuna negotium curat*] Sic & Seneca quoque loquutus deprehenditur lib. de vita beata: *Morbos dico, funera, debilitates, & cætera ex transuerso in vitam humanam incurrentia.* Est itidem apud Plautum: *Ex transuerso incedere.*

v. 17. *In Pinacothecam perueni vario genere Tabularum mirabilem*] *De Pinacothecis* consulendus Plinius lib. 35. cap. 2.

v. 20. *Et Protogenis rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia non sine quodam horrore tractaui*] Quamuis τῇ *Veritate*, non alienum huic loco, ego tamen assentationem in eam partem flecto, vt *Varietate* potius rescribendum existimem. Consule eundem Plinium super Protogene, Statuariæ non minus, quam Picturæ artibus famigerato.

Pag. 93 v. 15. *Et hos Fabulæ quoque habuerunt sine æmulo complexus*] Non vt ego inuenustus, infœlix, desertusque, cuius amores ad se per summam iniuriam translatos æmulus Ascyltos interuortit. vnde abs eodem subiungitur statim.

v. 17. *At ego in societatem recepi Lycurgo crudeliorem*] Atque hic *Lycurgus* ille fuisse videtur, de quo mentio pagina 73. cuiusque adeo *villam à se dispoliatam, vestesque latrocinio harpagatas*, ipsus apud Eumolpum postea indicium professurus Eucolpius. eo dico, ne quis teme-

temerarium Thracem illum Dryantis filium, Liberi patris osorem,

Vesanumq; noua nequicquam in vite Lycurgum; aut Legum etiam Lacedemoniarum latorem *extransuerso* somniet nobis.

v.22. *Sed cultu non proinde speciosus, vt facile appareret eum hac nota literatum esse, quos odisse diuites solent.*] Confer cum his sententiam illam multo argutissimam Epistolæ Plinianæ libri VII. de Cornelio Minutiano: *Natus splendide, abundat facultatibus, amat studia, vt pauperes solent.* Vnde apparet, iam inde à Plinianis temporibus, humanitatem ac literas odio semper diuitiarum amatoribus fuisse. proinde non esse, quod nostri modo sæculi fastidium ac contemtum tantopere miremur. nec quicquam expediendo huic loco accommodatius inuenies. qui tamen ad veterem hancce formam interpolandus videtur:

v. 24. *Vt facile appareret eum ex hac nota literatorum esse, &c.* Qua phrasi itidem infra vsurus, pagina. 171. *Ex hac nota domina mea est, &c.* Igitur Eumolpum interrogare properat Eucolpius:

Pag. 94. v. 3. *Quare ergo, inquio, tam male vestitus es?*

Sic Martialis quoque in re prorsus huic simili, ne dicam gemina, & quidem ipsus de se:

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas, &c.

Nec Satyrice minus magnus ille Auruncæ alumnus:

Scit ποιητικὸν esse, videt tunicam & toga quid sit.

Quæ sequuntur porro, cum iis desiderantur, in quorum vicem asterisci vacuas lacunas explentes successere, ea vero omnia partim astricta numeris, partim soluta oratione concepta, ex persona Eumolpi prolata videntur, fortunam casusque suos Eucolpio commemorantis. in quibus exsequendis binas propemodum horas insumtas, ex castigatione illa Eucolpiana, quam habituri sumus infra pagina 103. ducere audere videor coniecturam. Sic enim inibi: *Minus quam duabus horis mecum moraris, & sæpius Poetice, quam humane loquutus es.* Vbi *Humane*, pro, Hominum more ac ritu,

ac ritu, ſimpliciterque capiundum, & quod nos patrio ſermone dictitamus, Menſchelycker wys. quaſi vero duo iſta, *Humane* inquio, & *Poetice loqui*, contraria inter ſe ac pugnantia forent. Ridicule. & iocus omnis (vt vides) ex nouitate dicti atque inſolentia quæſitus. Ex quibus tum ſingulis, tum vniuerſis apparet, Eumolpum iſtum Petronianum narrationem inſtitutam longius inſuper producturum fuiſſe, niſi eampſe abrupiſſet ſubito *hominum in Porticibus ſpatiantium; nec verba, verum lapides loquentium*, odioſa interpellatio. qua ille *aduentitia*, interim dum *Haloſim Troiæ* recitat, exceptus, plauſu ingenii ſui cognito, caput operuiſſe, extraque templum curriculo ſeſe proripuiſſe inibi inuenietur. Vnde item manifeſto docemur, Pinacothecas templis fere ac Porticibus publicis annexas, ſeu continuatas fuiſſe. credo, quo auguſtiores intrantibus ſcilicet, maioremque adeo religionis ſpeciem habere viderentur: ſimul, ad frigus in vmbra captandum, animi cauſa (vt fit) ſub iiſdem inambulare volentibus, æſtiuis præſertim caloribus.

CAPVT XXII.

Leonum *in* Lenones *commutatio. Locorum aliquot expoſitiones.* Indelectatus. *Illuſtramentum ſententiæ Pliniana.* Tropica *Petronii dilucide enarrata. De verbo* Audere, *pro* Velle, *tum Arbitro, quam Plauto noui interpretamenti gratia facta.*

PAg. 94. v. 16. *Deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, &c.*] Proprie, & antique. id quod ad illud Horatii planum fecimus:

Et exſtructis in altum
Diuitiis potietur hæres.

Vide Feſtum in dictione *Struere*.

Pag. eadem v. 26. *Nunc veteranus eſt latro, & ipſis leonibus doctior*] Quid ſi, *Lenonibus*, legas? *genus quod improbiſſimum eſt*, ſiquidem Plauto credimus.

Pag. 95. v. 15. *Iam ergo cœperam ephebum in gymna-*

sium deducere, ego studia eius ordinare, ego docere ac præcipere, &c.] Ex œconomia sequentium satis superque apparet legendum : *Iam ego cœperam, &c.* Ita enim haud paullo concinnior fuerit ter iterata Pronominis repetitio. Pagin. 96. v.17. *Vt tertia nox licentiam dedit, consurrexi ad aurem male dormientis*] Idem pag. proxima:

Irrepsi tamen, & male repugnanti gaudium extorsi,

Id est, simulate repugnanti, siue obluctanti potius. idque ex disciplina adeo puellari, cui respondet Ouidianum istud:

Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægre proditione sua.

Etiam Horatii illud Odarum primo:

Pignusue dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

Pag. 97. v. 6. *Et præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus suspectam faceret humanitatem meam*] Hoc est, ne me munificentia largitasque tam profusa in aliqua probri poneret suspicione apud pathicissimi pueri, mei inquam discipuli, parentes. Ad fine illi, quod iam inde ab initio fuerat professus pag. 95. *excogitasse se nouam rationem* scilicet, qua non esset patrifamiliæ suspectus amator.

Pag. 98. v. 1. *At ille non indelectatus nequitia mea, &c.*] Nota nouitatem verbi, *Indelectari.* Nec enim apud alium scriptorem Romanum temere compositionem eam reperias, condignam mehercule venustissimo ingenio Arbitri nostri.

v. 26. *Simulq; caussam desidiæ præsentis excutere, quum pulcerrimæ artes periissent, inter quas Pictura ne minimum quidem sui vestigium reliquisset*] Eadem fere de insipientia sæculi sui atque infacetia apud Plinium conquestio lib. xxxv. cap. 11. & quidem pæne toto: *Ita est profecto, artes desidia perdidit, & quoniam animorum imagines non sunt, negliguntur etiam corporum. Animorum imagines*, id est, quoniam omnes, qui nunc sunt, homines communi hac diuinæ auræ particula ad ignauiam

uiam & voluptates corporis pręposterе abutentes, animorum veluti inopiam pati, sensusque prorsus ac rationis expertes videntur; *Nil nisi Cecropidæ, &c.*

Pag. 99. v. 3. *Pecuniæ, inquit, cupiditas hac tropica instituit*] Hoc est, vmbras rerum atque imagines tantum, & simulacra quædam inania, surdo figurarum discrimine. Qua de re superius Plinii caput, qui volet consulito.

v. 23. *At nos vino, scortisque demersi, ne paratas quidem artes auemus cognoscere*] In peruulgatis hoc loco, *Audemus*, antea lectitabatur. quo magis subit admirari eorum hominum audaciam, ne imperitiam dicam, qui principes illud in *Auemus* commutare instite-runt. quo in numero Burrhum nostrum nollem equidem fuisse frustra: quippe sero, ac depugnato iampridem prœlio. Sed hoc beat saltem, quod ita coniectura ductum de ingenio, (quo supra Sicambrum præditus) ipsius se restituisse inficias non eat. nam (ita me Deus amet) à blattariis Codicibus male metuebam miser. quos ille, quoties videtur, perpetuos auctores habet, & quidem in mundo; ne apud Parthos, aut Armenios censeas. Cæterum in rem præsentem. *Audemus*, inquam reuocandum censeo, & retrahendum è fuga. atque eo audacius, quo compertius mihi, verbum istud notione longe diuersa priscis illis, quam nobis hodie in vsu atque in consuetudine fuisse. Argumento, quod dico, abunde fuerit Plautinum illud Menechmi:

Ecquid audes de tuo istuc addere?

Hoc est, Numquid sustines addere istuc insuper aliquid de tuo? vel: Nunquid nam abs tete impetrare potes, vt præterea de tuo istuc vel corollarii vicem addas quidpiam? Item alibi?

Nunquid audes gratiam mihi aliquam facere hic (scribo: *hinc*) *argenti?*

Sic, *Sodes*, eidem pro *Si audes*, Comico more toties celebratum, an vero aliud, quam *Sis* notare censeas, quod pro *Si vis*, antique positum capiunt Literatores?

Pag.100.v.12. *Ipse Senatus, recti boniq; præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere solet*] *Promittere* in Votis, id est, addicere, seu Vouere. Sic Tibullus:

Interea nigras pecudes promittite Diti.

Cæterum de sollenni Promissionis huius ritu, quem tangit Arbiter, nihil aliunde extrico, hactenus quidem, quod ad Senatum nam, ad Imperatores ipsos, non ausim ducere. inter quos Augustum memorat Suetonius; *in cellam Capitolini Iouis xvj millia pondo auri; gemmasq; ac margaritas quingenties* HS. *vna donatione contulisse.* Quo item referri poterit Horatianum illud ex lib. Carm. III. Oda XXIV.

Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile
Mittamus, &c.

CAPVT XXIII.

Halosis Ilii. Suspectiorum aliquot locorum *restitutio, partim ab ingenio, partim à Manuscriptis.* Ferus, *pro Equo positum, substantiue: indidemque &* Semiferus, *pro* Lapitha ac Centauro *conflatus, etiam* Semifer. IANI PANNONII, *& Pontificis, & Poetæ* Quinqueeclesiensis *meritissimum Encomium. Fugitiuæ nonnullæ Lectiones retractæ; retractatæ aliæ.* Correctionum Triga, *vel quadriga verius.*

PAg.100.v.20. *Sed video te totum in illa hærere Tabula quæ Troiæ halosin ostendit:*] Etiam *Halosin Ilij* dixit Suetonius in Nerone.

Pag.101.v.1. de Equo Durateo: *Cæsi vertices*
Idæ trahuntur, scissaq; in molem cadunt
Robora] Vidi Manuscriptum, in quo *Spissaque*, non *Scissaq;* plane & probe exaratum habebatur. Et dubitamus adhuc, vtri scripturæ adhæreamus potius? Legimus ibidem:

v.5. *Huc decēni prælio Iurata virtus abditur*] Mihi valdius

dius arridet. *Iurata virtus*, id est coniurata: Simplex pro composito. Nec multo post:

v. 8. *Hoc titulus fero*
Incisus, hoc ad fata compositus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.]

Ita enim ablectissima illa Parisiensis Editio, quomodo & nos ante decennium emendaueramus iam olim: examussim optime. vt sit sensus: *Hoc Titulus Equo durio inscriptus, hoc ipsum & Sinon Troiæ proditor confirmabat.* Itaque pro *Hæc*, quod est in aliis; *Hoc* repetendum; tum vero postrema copula ante τὸ *Mendacium* inducenda: eiusque vicem, *Hei*, siue etiam, *Heu*, rescribundum cum hac interpunctione:

Firmabat. hei mendacium in damnum potens:

Id est, detrimentosum Iliensibus, imo calamitosum oppido: sensu manifesto, atque etiam pereleganti. quod cur de nostro alius adscriberet sibi, caussa non erat. Sed tamen credo fore, qui *Mendacium* istud, accusandi casu positum interpretabuntur, coniuncteque cum superioribus construendum: vt intellexerit Arbiter, Sinonem tum ad *Fata*, hoc est, ad implendum Fatum, (*nouissimum illud de tribus dico, quo Portæ Scææ limen superum scinderetur*) tum ad *Mendacium* pariter *in damnum potens*, id est, Troianis (vt diximus) calamitosum, siue exitiale & funestum potius, docte meditateque instructum atque compositum fuisse. Neque ego sane huic sententiæ repugno. pax sit potius: & sequi ipse malo adeo, quam trahi; vel rei tantillæ caussa contentionis funem ducere, cum aduersario præsertim valentiore. Et quoniam in mentionem *Feri*, pro *Equo* positi, occasione oblata potius, quam quæsita incidimus, etiam ad partes vocitetur Prudentii locus è libro περὶ στεφάνων, Hymno XI. qui Hippolito Martyri inscriptus legitur:

Postquam composito satis instruxere paratu
Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros:
Instigant subitis clamoribus atque flagellis.

Sic enim hunc locum ex Vet. Cod. doctissimi Giselini

primitus restituit Gifanius noster, quum *Feras* antea in Prudentio imprudenter excusum serio cum Antiquariis stomacharemur. Quod vt ita esse mihi cum amico conueniat meo, ita seorsum rursus ab eodem sentire necessitas subigit me, in verborum simul ipsorumque versuum constructione. quam quidem continenter ipsus atque coniunctim constituendam censeo, eosdemque huncce in modum interpungendos:

Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros
Instigant subitis clamoribus atque flagellis.

Feros enim pro *Equis* antiquitus vsurpatos haud Catulli modo, Virgiliique auctoritatibus confirmasse possis; sed & liquidius multo eius Epitheti contemplatione, quod Hippocentauris Lapithisque omnes vno ore contribuunt Poëtæ. Etenim genus istud *Semiferos* indigitant, non quidem à *Feritate* vocabuli eius etymologia petita, sed vero à forma ipsa, qua *Feros* (vt diximus) hoc est, Equos dimidiata sui parte assimulasse finguntur. Vnde illorum hominum error castigandus pariter, quibus in compositione ista, τὸ *Ferus*, adiectiuum potius, quam substantiuum esse, falso quidem hactenus, sed tamen serio fuerat persuasum. quorum offensa tamen non minus tolerabilis, quam felix illorum hominum audacia laudanda, qui rectum eius verbi casum admutilantes nouissimæ syllabæ detruncatione bimembre hoc genus *Curto* Horatii *Mulo* prorsus adsimile reddiderunt, ita vt *Apellæ* propemodum videantur, *Semifer*, pro *Semiferus*, nobis trisyllabum nominatiuum commenti. Vtq; non mendice, sed plena manu tecum porro agere perseuerem, mi Lector, etiam recens quoddam superioris sæculi exemplum istuc pertinens in commune hoc loco proponam, à Poëta vna omnium elegantissimo IANO PANNONIO petitum, in cuius Elegiarum opere versus istiusmodi exstare inuenitur:

Nec nisi duratum Lambro thoraca volebam,
Nec nisi ferrato ferreus ire fero.

v. 25. *Ecce alia monstra, celsa qua Tenedos mare*

Dorso

Dorso repellit, &c.] Lectio & proba & plana. at in Lutetiana Editione, *Repleuit*, legitur. non recte, neque ad disertissimi Poëtæ Genium.

Pag. 102. v. 14. De geminis Lacoontis filiis in Vergiliano illo anguium totidem improbo atque inexplicabili nexu satagentibus laborantibusque:

Neuter auxilio sibi,
Vterque fratri transtulit pias vices.

Ita Editiones Gallicanæ. Mihi tamen nescio quo pacto Antuerpiensis scripturæ interpunctio arridet impensius. ea ipsa inquam, quam Clarissimi Sambuci Bibliothecæ debemus. in qua ita hæc distincta obseruauimus iam olim:

Neuter auxilio sibi;
Vterque fratri. transtulit pietas vices.

v. 27. *Tentant in armis se duces, ceu vbi solet*
Nudo remissus Thessali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excursum iubas.]

Placet scriptura libri veteris, in quo diserte calamo exaratum legebatur:

Tentant in armis se duces, seu solet vbi.

Neque istud satis, nisi versus item proximus in pristinum tandem decorem me porro coniectore reponatur hoc modo:

Nodo remissus Thessali quadrupes iugi
Ceruicem, &c.

Nam & hæc quoque correctio à nobis erat; verum anteuortit nescio quis, qui eampse in rationum suarum Tabulas referre sustinuit non ita pridem; expensi, haud excepti inquio; *oblitus Iuris humani.*

Pag. 103. v. 4. *Hic graues alius mero*
Obtruncat, & continuat in mortẽ vltimam Somnos.]

Sic & paullo prius pagina 87. *Et dubitaui an vtrumque traiicerem gladio, somnumq; morti iungerem.* Malim tamen in Petroniana Troiæ Halosi, *Noctem*, legi. Nam quanti obsecro est illud, *Mortem vltimam?* An vero mors vlla (naturalis inquio) homini euenire possit, quæ vltima non sit?

v. 12. *Timui ego, ne me Poëtam vocarent.*] Ita enim malo, quam (quod omnes vsq; adhuc Editiones insedit) *Vocaret* legere, vt ad Eumolpi Lapidatores referatur, non ad Eumolpum ipsum, eo quod in comitatu eius Eucolpium vidissent antea; ex persuasione Parœmiæ illius coniecturam ducentes, qua vulgo dictitare consueuimus, *Aues concolores vna fere volitare scilicet.*

v. 16. *Rogo inquam, quid tibi vis cum isto morbo? Minus quã duabus horis mecum moraris, & sæpius Poetice, quam humane loquutus es.*] *Humane* & *Poetice* opponit. Facete, ad exemplum opinor sententiæ illius Horatianæ:

Surge, & inhumanæ senium depone Camœnæ.

Qui locus, quantus est, huic Petroniano explicando mirabiliter facit. Vide Notulas nostras in biformem Poetam illum Venusinum. Habes ibidem:

v. 26. *Imo quoties Theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hæc me aduentitia excipere frequentia solet.*] Rescribe: *Hæc me aduentitia, &c.* Argute. Etenim ad *Cœnæ* præbitionẽ quæsita allusio, quæ *Aduentoria* Martiali, Plauto *Viatica* indigitatur. & persistit in Metaphora semel instituta Eumolpus subiectans porro è vestigio: *Ceterum ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abstinebo.*

Capvt XXIV.

Illustramentum Historiæ Petronianæ. De Linteis, ac Strigilibus balneariis *cum cura & fide dissertum.* Tergeri, Fricari, *item* Destringi *peculiaria iisce rebus vocabula.* Gyton quid Ascylto? *De* Gutto, *atque ampulla nonnihil. Vestimentis asseruandis cautio cuiusmodi in balneis publicis adhiberi solita antiquitus.* Capere experimentum *Obscurioris argumenti declaratio. Hominum quorundam importunitas, nulla aut loci, aut temporis habita ratione, frequentes, imo assiduas alienis auribus Poematum suorum recitatione argutias, hoc est, molestias exhibentium. Idonea einsce rei exempla ab Horatio, & Martiali. Ambigua alterius loci interpolatio.*

Pag. 104.

PAg.104.v.7. *Video Gytona cũ linteis & strigilibus pa- rieti applicitum, tristem confusumque. Scires non libenter seruire.*] S. Ascylto. Ergo in balneo erat Gyton, quum hæc acciderent. vnde statim ab Eucolpio extractus, atque inde in hospitium porro, interim dum carminum suorum recitationi intentus Eumolpus, corporis vero lauationi Ascyltus dans operam, non notat sibi fugitiuam fratris harpacitatem. Quæ mox caussa etiam fuisse videtur, cur ostreosus ille palã vestimentis circumductus magna clamoris indignatione reflagitatum puerum vestigiis fuerit persequutus: cuius dilapsu ac perfugio tantam porro iacturam fecisset miser. quam æquiore animo tamen laturus videbatur. siquidẽ pro veste modo inuestem sibi pullum recipere contingeret. Facit huc locus Iuuenalis Satyræ III.

Et sonat vnctis
Strigilibus pleno componit lintea gutto.

Item Flacci:

I. Puer & strigiles Crispini ad balnea defer.

Denique Epigrammatarii illud:

Lintea ferret Apro vacuus quum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet anus.

Illustris enim *Strigilium, Linteorumque*, ad desquamandum, fricandum, exsaniandum, purgandumque corpus, in balineis vsus temporibus illis. haud paulo illustrior futurus tamen Pliniani huius loci commonstratione libri Epist. III de Plinio auunculo: *In secessu solum balinei tempus eximebatur. Cum dico balinei, de interioribus*(id est, quæ in secreto sine arbitris fieri solent) *loquor. Nam dum distringitur tergiturque, audiebat aliquid, aut dictabat.* Vbi diserte rem vtramque sic quasi indice digito designari videmus. *Destringitur* enim ad *Strigilum* (vnde & etymon nomini) *frictionem*; *Tergitur* vero ad *Lintea*, & sudariorum post balnea abstersionem referendum. Adde, fidei caussa, ex magni illius Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 20. *Apud Senecam lib 22. Epist. 13. Elegantissime, Destringere, est sudorem strigilibus siccare & detergere. Vt (inquit) sudorem quem mouerũt po-*

tionibus crebris & feruentibus, ſubinde deſtringant. Et apud Plinium lib.34.c.8 Se deſtringentem. ἀποξυόμενος, *qui ſtrigilibus ſe defricat, & ſudorem ſordeſque deterget.* Et hactenus quidem ille. Nunc ad Gytona inuite atque ingratiis (quæ quidem ſomnia de nihilo ſibi fingit Eucolpius) hero ſuo ſeruientem remigremus denuo: qui vtrique vtique huic miniſterio ab Aſcylto (qui etiam pro culcitella erat, omnibus & horis & locis officium faciundo ſuum) præfultus fuiſſe à nobis exiſtimatur, quo videlicet lauanti domino præſto eſſe poſſet, *pleno gutto* (id quod ex Iuuenali docuimus ſupra) hoc eſt, ampulla vaſe oleatione, an aquario potius ad abluendas infuſione ſordes; *linteis componendis*, *ſtrigilibuſque*, ad detergendum delicatiſſimum ſudorem prompte parateque, quum vſus poſceret, *expediendis.* ſimul, vti malas balneariorum furunculorum ſiniſtras veſtimentis herilibus (quomodo anus illa Martialis, quam *Cinnana in Togula præſidentem* induximus prius) curioſa obſeruatione prohibitum iter ac defenſum. Quæ tamen omnia perfidia eiuſdem & transfugio maxime, Aſcylto contraria, ac præter omnem exſpectationem etiam flagitioſa euenerant. Sequitur in Petronio.

verſ.10. *Itaque vt experimentum oculorum caperem, &c.*] Eadem loquendi ratione non indelectatus Plinius: ſed & Seneca *Remed. fortuit. Ægroto: venit tempus, quo experimentum mei caperem.* Habes deinceps ex ordine Petroniano:

verſ.11. *Conuertit ille ſolutum gaudio vultum, &, Miſerere, inquit, Frater: vbi arma non ſunt, libere loquor.*] Blanda & amatoria præteriti metus ſimulatio. Hoc enim dicit Gyton, ſe tandem ſine cura ac corde libero contra conſiſtere, cominuſque & ex propinquo magis Eucolpium compellare audere, quoniam inermem eum ac ſine telo obuiam occeſſiſſe videt ſibi, quem armatum ac diſtricto gladio ferocem pueriliter nimis expauerat antea. Vel referundum certe ad delenimenta illa Satisfactionis Gytonicæ, quam proxime conſequente pagina habituri. idque verius puto, cæterum rem vi-

rem vide: *Equidem fateor & præ me fero, quum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi.* Vt significet Gyton, se iam primum denique, remoto amorum metu, atque Ascylto maxime, fidem amoremque suum aduersus Eucolpium libere atque ex animo depromere audere scilicet: quem præsente, & (quæ ratio maxima) armato Ascylto nimis hercule præter animi sui sententiam dissimulare fuerat coactus; seque in fidem eiusce patroni tradere, quem minime voluisset, præsertim fortioris. *Delitiæ pueri.*

vers. 20. *Relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebrosum, &c.*] Aduerte mirificam obseruationem decori in homine *nimis* Poëta, & quem ita totum recitandi cacoethes, vel morbus potius penissime occupatum tenet, vt nullo non & loco & tempore hominum auribus molestias argutiasque vel ad fastidium vsque, ne languorem dicam, versuum suorum prælectione exhibeat. Quod genus etiam à Flacco vrbanissime in Satyra perstrictum:

Non recito cuiquam nisi amicis, idque coactus:
Non vbiuis, coramve quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi, quiq; lauantes.
Suaue locus voci resonat conclusus. inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno.

Lauantes inquit, hoc est, in balneo ac circa solium sedentibus carmina sua vel ingratiis ad nauseam vsque ingerentes. ad exemplum credo Eumolpi Petroniani, cui etiam *in vicinia mortis, lethiq; modo non limine in ipso* carmen facere vacabat, sicuti narrabitur postea: item Ligurini illius, de quo apud Martialem meum festiua mentio lib. 3. Epigram. 44. Eius tibi hîc etiam gustum aliquantum dabo.

Et stanti legis, & legis sedenti;
Currenti legis, & legis cacanti:
In thermas fugio, sonas ad aurem:
Piscinam peto, non licet natare.
Ad cœnam propero, tenes euntem:

Ad cœ-

Ad cœnam venio, fugas sedentem:
Lassus dormio, suscitas iacentem, &c.

Vnde præterea, mi Lector, ea quæ ad superiorem Horatii locum suo in loco adnotauimus. Pagina eadem Petronius porro:

v. 24. *Inuado pectus amplexibus, & perfusum os lachrymis vultu meo contero.*] Quid si vero nobiscum legas? *Contergo.* tametsi cum recepta lectione faciat locus superior, quem retro habes pag. 16. de vno exoletorum omnium insulsissimo Embasicœta: *Transituque ad comitem meum (s. Ascyltum) facto, clunibus eum basiisque distriuit.* Nec non venustissimus ille Venerum omnium ac Leporũ pater Aristænetus in Epistolis suis vero Eroticis: Τοὶ γὰρ οὖν ἐκβακχευθεῖσα τῷ ἔρωτι, ἀντεκλάσατο πρὸς ἑαυτὴν τὸν αὐχένα, καὶ πεφίληκεν. οὕτω προσέφυσε μανικῶς, ὥστε μόλις ἀποσπάσαι τὰ χείλη. καὶ κατατέτριβέ μου τὸ στόμα.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBItri, viri Consularis, Præcidaneorum Liber Secundus.

Capvt Primvm.

Draucos, *hoc est, grandioris peculii homines in balineis publicis communi pariter lauantium plausu exceptari solitos & Petronii & Martialis indiciis patefactum: eadem alter eiusdem Epigrammatarii locus per caussam explicauit. Lucillii versus tentati; correctusque Arbiter.*

ET nuptis & prætextatis verbis vsurus hoc Capite, veniam hercule (*Prudenter simul, vt puto, ac pudenter*) antea præfabor mihi: Socratemque imitatus, *in re mollicula & parum seuera*, caput operire insistam, Arbitri nostri arbitratu maxime, ita scriptitantis.

Pag. 109. vers. 23. *Illum autem frequentia ingens circumuenit cum plausu & admiratione timidissima, &c.*] Ascyltum refert plausu & admiratione secundissima à fauente vndique circumstantium corona exceptum, quos

quos commendata supellectilis eius bonitas ad grauissimum sibi spectaculum (Romanè loqui me scito) in rem præsentem porro frequentesque ac conglobatos exciuerat. nemine non Votorum conceptione tacita, hoc est, timidissimo murmure (quæ illius sæculi mollities fuit) rutabulum istiusmodi in postfurnium suum oculis deuorantibus muliebriter exoptante. frustra: quandoquidem non nisi in Equestribus sedere solitus Ascyltos, omnes porro à se admissarios spernere ac segregare quam longissime: neque quenquam tanta fortuna dignum iudicare, præter Equitem Romanum istum, Ordinis sui dehonestamentum; qui eumpse veste dispoliatum, tunicaque & pallio circumductum, simulque improbissima clamoris indignatione Gytona flagitantem miseratus, suis sibi ipse exuuiis nudum destitutum circumdedit; atque in penates, imo in cubile transtulit suum. credo, ne diutius sine integumento circa balneas expalliatus erraret miser, homo Equestri tantum culcitella dignus. quippe à peculio ac pensilibus ita basilice opipareque instructus, vt non cum sui sæculi Draucis modo, sed & cum Hercule illo Goropiano de vasorum luculentitate in ambiguum certamen descendere posset. Atque hinc, veluti de plano, cuiuis illustre iam tandem factum confido, in quam sententiam à Celtibero Poeta scriptum fuerit:

Audieris in quo, Flacce, balneo plausum,
Mathonis illic esse mentulam scito.

Neque aliunde, quam ex hocce Arbitri loco versuum istorum explicationem commodius peti posse existimo, mire alioqui frigentium. Quanquam quisnam adeo in Re Antiquaria hospes obsecro, vt nesciat, Equites istiusmodi sessorem pati solitos; hocque morbo vsque ad infamiam laborantes, Magiricis, vel *Saliis* potius domesticis non contentos, emissarios insuper habuisse, qui impensa mercede ostreosos vndique ac bene vasatos conquirerent sibi, ad se euestigio domum perducendos suam; quo videlicet fortuna tam

magna

magna soli porto, ac sine æmulo potirentur. Atque is delectus, eaque Censio in balineis publicis exigebatur potissimum, vbi loturos omnes, quasi Venales, inspectare, palamque ac cominus, & veluti oculato die pretium pro virtute, atque *ad mensuram inguinis* (vti apud Iuuenalem est) vnicuique facere erat copia. Probo ex Seneca lib. 1. Natural. Quæst. *de diuite nescio quo obscœnitatis vsque in Scenam producta, & per vtramque cauernam* (id quod Ausonius ait) *moli consueto.* Sic enim inibi: *In omnibus quidem balneis agebat ille delectum, & aperta mensura legebat viros.* Et reliqua, quæ sequuntur. Etenim pudet ac piget adscribere. Quod vero subdit Arbiter:

v. 25. *Habebat enim inguinum pondus tam grande. &c.*] cum illa Martialis loquutione germanitus consentit, qua ait lib. 7.

Sed meus (vt de me taceam) Lecania, seruus
Iudæum nulla sub cute pondus habet,

Vbi curnam *Iudæum pondus* dicat, in controuersiam vocari posse video. nec quicquam à Domitio auxilii; qui *Inguina Iudæa id est, circumcisa & aperta, (vt Iudæus est) Epithetum istud Ponderis interpretatur.* quasi intellexerit Martialis, *Seruum suum Iudaicæ superstitioni addictum; ideoq; quamuis ex gentis illius Lege præputiis circumcisis, sine scorteo tamen subligaculo, multo minus theca aliqua (quam Fibulam appellitabant) ahenea munitum palam atque in publico lauari.* Seu cum *Gutto* potius, & *Linteo* ad herilem sudorem destringendum extergendumque, *Strigilesque* (vti docuimus) expediendos domino coram lauanti adsistere, media etiam parte corporis nuda. Neque enim aliam sententiam vllam commodiorem ex ipsius verbis elicere possum. Vtut est, *solennia insanit Domitius*, & quidem solens. Non enim hoc vult Poeta noster: sed *Iudæum pondus* vocat salsissime partem eam, qua viri sumus, non quidem *testa Samia circumcisam*, tanquam hominis recutiti, & cui Sabbatarium in morem decorticata fuerit pellicula illa verendorum scilicet; verum glandem

potius

potius præputio suo vi contiginis retectam, suaque sponte magis, quam Iudaicæ circumcisionis adminiculo denudatam. vnde & vocabuli *Verpa* originatio deducta: & τὸ *Verpus*, nūc contumeliose pro Apella, id est, curto ac recutit Iudæo: nunc vicissatim pro eo, cui αἰδοῖον ἀπεψωλημένον, καὶ ἐσκολυμμένον, quasi tu λιπόδερμον dicas, vsurpatum antiquitus. eadem nimirum ratione, qua apud Catullum Lesbia

Glubit magnanimos Remi nepotes.

Quaque Pœnum illum Plautinum in Fabula sibi cognomine, inter alia Militaria opprobramenta, *Deglupta* quoque *Mana* cognomento insigniri videmus. Quo etiam ψωλὸς & ἀπεψωλημένος Aristophanis; tum delicatissimi illi Lucillii versus pertinere iudicandi, à Iunio nostro apud Marcellum restitui primitus ad hanc faciem:

Cum poclo bibo eodem, amplector labra, labellas
Fictrices compono, hoc est, tum (lego, *cum*) ψωλοκοπῶμαι

Malim tamen, ita vt antea legebatur, priorem partem relinquere, huiuscemodi interpunctione scilicet:

Cum poclo bibo eodem, amplector, labra labellis
Fingens, (f figens) compono, hoc est, cum ψωλοκοπῶμαι.

Idque haud paullo simplicius. vt nouissimum O, *Compono* dico, in numerorum dimensione nullum exteratur. Cæterum deinceps quo loco in Petronio legitur.

Pag. 107. v. 2. *Itaque statim inuenit auxilium, nescio quis enim Eques Romanus, vt aiebat, infamis, &c.*] Ecquis vero homo tam matula, qui hic statim, *Aiebant*, rescribendum non videat: vti subaudiatur, *Vulgo, atque in turba scilicet.* Neque enim ad Hellenismum illum Catullianum apte satis accommodari posse opinor, quo idem in Phaseli vsus Dedicatione,

Ait fuisse nauium celerrimus.

CAPVT II.

Officium Petronio factum in noua, imo vero antiqua, &

Officiosi, *enarratione. Vestimentorum in balneis depositorum custodia cuiusmodi hominum fidei delegata antiquitus.* Notores *eam quoque in rem cautionis loco dari atque adhiberi solitos. Ei generi fulcimentum, fidei caussa à* Seneca *petitum, atque impetratum: Iunij, tum Rhenani coniecturis (tam hic, quam in voce* Iuratores *apud eundem Senecam) in perpetuum porro explosis, atque eiuratis denique.*

PAg. 107. v. 7. *At ego ne mea quidem vestimenta ab officioso recepissem nisi Notorem dedissem, &c*] *Officiosum* qua notione hoc in loco accipi velit, necdum satis etiam liquere mihi pronuncio lubens: illas abs se cæsas fortasse significat ei, apud quem, tantisper dum lauatur, vestimenta sua deposuerat Eumolpus. Hoc enim cognomentum, paullo ante Petronii ætatem primitus, impudicis atque inforari solitis inditum qui nescit, is certe Senecæ Patris Controuersias vel nullus legisse; vel, si oblitus, legisse quasi per nebulam modo; caliginemque mentis potius, quam corporis luminibus infestam habuisse videtur. Loquitur autem de Aterio Declamatore libro earundem Controuersiarum IV. hisce verbis: *Memini illum (quum Libertinum reum defenderet, cui obiiciebatur quod patroni concubinus fuisset) dixisse: Impudicitia in ingenuo crimen est. in seruo necessitas, in liberto officium. Res in iocos abiit: Non facis mihi officium; &, Multum ille, hic in officiis versatur. Ex eo Impudici, & obscœni aliquamdiu Officiosi vocitati sunt.* Cæterum hoc verisimile non est: videorque potius eam in partem assentationem flectere debere, vt *Seruum Capsarium* hic notari existimem, penes quem erat vestimentorum custodia, eorum videlicet qui in balneis publicis calida macerabant sese; quo elixi potius, quam assi suauiores existerent scilicet. At hoc ipsum haud sine mercedula, inquiet aliquis. Fateor. atque ideo tenuioris notæ homines vernam ad pedes, vel vetulam certe aliquam peculiarem secum ductabant: quibus eius rei cura potissima incumbe-

cumbebat, operam obseruationi vt darent, ne quis rursum grauior aut propensior, quam aduenisset, domum è balineo se receptarent, Corniculæ illius Æsopicæ in morem furtiuis lauantium plumis haud decore exornatus, fures balneatij vt consueuere.

Lintea ferret Apro vacuus quum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet anus.

Quo magis demiror Eumolpum istum non Coracem mercenarium suum huic negotio præfulsisse. verum is fortasse, quam hæc fierent, alio quopiam ablegatus fuerat antea. nisi eumpse autumemus tamen in strigilibus, linteis, atque olei stilla, hero, seu potius conductori suo subministrandis deditum atque occupatum fuisse. quod non arbitror. & patet ex sequentibus Eumolpum solum postea sine assecla aliquo, aut pedissequo ad hospitium Eucolpii, cui cœnulam condixerat, plena se demum nocte recepisse. quoniam ob importunam recitationem de balneo, tanquam de theatro, eiectus fuisset. Vnde & nobis insuper, quorsum lauatio ista pertinuerit, clare ac perspicue dilucet. nimirum ad morem illum tam Græciensibus, quam Italicis hominibus frequentatum, quo non nisi munditer prius eloti ac lixati probe ad cœnas itare condidicerant, iam inde ab antiquo. Quod vero addiderat Eumolpus: *Nisi notorem dedissem.* nihil potuit festiuius: significatque, omnes iampridem sese furum balneariorum mores experimentis certissimis prouisos probe antea atque exploratos habuisse. ac propterea de vestimentis suis solicitum, priusquam eaipsa exuta *officioso* illi asseruanda concrederet, cautionem istam consulto adhibuisse, vt *Notorem* deposito apponeret suo: hoc est, præsentium aliquem testem, & quidem oculatum vt faceret, qui porro sese postea (siquidem vsus veniret) & Eumolpum res suas vindicantem probe cognitum habere assseueraret: eidemque, quantum pote, suffragio suo aduersus vestirapos omnes, tricones nempe atque inficiatores lenitissimos, in partem præsto foret illico;

conuinceretque caussa vtique liberali Eumolpi esse spolia, qua Harpax ille balnearius possideret. Hoc adeo genus hominum *Notores* dicebantur. cui rei firmandæ *Notorem* quoque à me Senecam Philosophum dabo; ita in Ludo de morte Claudiana, ex eiusdem conclamati persona Herculis Fidem appellitantis, iocose & lepide cauillantem: *Ego te, fortissime Deorum Hercules, speraui mihi adfuturum apud alios; &, si quis à me Notorem petisset, te fui nominaturus, qui me optime nosti.* Quid igitur? vincone iam argumentis *Notorem* retinendum in Seneca? neque Iunium nostrum audiendum, qui Petroniano *Notore* destitutus, ac singulari vocabulo non contentus binas ex vna nobis dictiones exsculpsit, in quas, si in alias vllas, Plautinum illud conueniat penitissime: *Nec pes, nec caput.* Sic enim vult legi: *Et si quis à me noto rem petisset, &c.* Descensurus alioqui (id quod ipsus de se fatetur) in multo absurdiorem Rhenani sententiam: & cum eodem quamuis audacter auxilium etiam à Græcis petiturus huiusmodi: *Et si quis ἀμώτορα petisset, &c.* Nodum in scirpo. Quanquam vtriusque Manibus ignoscendum, qui abs se porro *Iuratores* exigi vetuere: quos vna cum *Notoribus*, quos dixi, ab eodem Senecæ Ludo exclusissimos fecerunt: ἀντὶ τῶ *Iuratores* castigationem multo inscitissimam, ac parissimam priori illi, quam posuimus modo, à se substituere ausi ad hoc exemplum:

Quis vnquam ab Historico iurato res exegit?

Nec satis, accessit etiam tertius, qui nescio quo iure (more tamen Correctoribus nostris non insolito; qui, si quid ignorant, statim de vicino mutuantur) *Iure auctores*, in Seneca scriptitandum pronunciauit. quasi vero *Iuratores* omni Romanæ Ciuitatis iure expertes, imo extra numerum Quiritibus illis fuerint. Vides, Plautinæ Latinitatis inscitia scriptoribus priscis quantum detrahat gratiæ: quantum denique emendandi rationi noua hæc, qua vulgo vti consuemus, Hypercritici acuminis insolentia: quicquid auribus nostris minus familiare obijcitur, statim extra Romanam.

Decu-

Decuriam exigentes, quasi aut Barbarum, aut exoletum, vt nunc quidem Antiquitati facimus nomina. Neque pol aduortimus, nobis id ipsis vitium hærere, cuius alios insimulamus: imperitiamque ac sordes nostras caussam esse, quo minus munditias illas germanas, ac meras Latinæ linguæ Veneres (quibus architectus Plautus) sagaciter adorari, ac persentiscere valeamus. Nam nisi a Plautinæ Scenæ facetiis ac festiuitatibus homines, quos dixi, manum sic quasi iurati abstinuissent; nunquam ædepol ita madida memoria, adeoque sublesto iudicio fuissent, vt non meminissent *Iuratores* hosce, pro *Iuratis testibus* accipi oportere: quos *Sacramentum adigi*, solenne etiam hodie.

CAPVT III.

Emaculatus Arbiter. Idem enarratus. Exhibita veteris libri scriptura. Formosis olim pueris Tonsorium quoque ministerium ab heris impositum, ex Petronij, & Martialis auctoritatibus fides facta. Pauoris *proprietas excussa. Mendum exstirpatum.* Coctores, *pro Cocis.* Mulcare *à* Multare *diuersum.* Considit, *pro* Consedit *repositum. Petronianæ metaphoræ illustratio à Plauto.* Rixa, *ex definitione Iuuenalis. Vnius, alterius loci de Manuscripti Codicis sententia restitutio.* Scrutatores.

PAgina 107. v. 10. *Tanto magis impedit inguina, quam ingenia fricare.*] Elegans in re turpicula περίφρασις, si tamen *Expedit*, pro *Impedit* rescribatur. Enimuero hocce colliculi genus frictionibus vel ad ruptionis periculum vsque grandiri, aiunt qui sciunt. eo impensius, siquidem tractatrix accedat. scin, cuiusmodi? haud dico amplius.

v. 19. *Ales Phasiacis petita Colchis,*
Atque Afræ volucres placent palato,
Quod non sunt faciles, &c.] Hoc est, facili, vili, seu minuto pretio parabiles: eodemque plane sensu, quo Horatius ipse de se prædicat:

Namque parabilem amo Venerem, facilemque.

Pag. 110. v. 6. ex persona pathicissimi Gytonis : *E*
si te non inuenissem, periturus per præcipitia fui.] Ita in G
licanis Editionibus. at in manuscripto, quod mihi o
lis vsurpare contigit: *Petiturus præcipitia fui.* diserte e
ratum legere memini iam olim.

vers. 1. *Rudis enim nouacula, & in hoc retusa, vt pu*
discentibus audaciam tonsoris daret, instruxerat thec
Mollitiem sæculi illius perditissimi considera. Hor
nes enim elegantes haud contenti olim Catamitis
pocula, calonibus ad Lecticam forma & patientia c
spicuis ex lubidine sua ad omne ludibrium ac flagiti
impunissime abuti; etiam Tonsores insuper in minis
riis, imo in delitiis habebant. quorum frequenti op
non in tondenda coma, pilisque vellendis modo;
barba rasitanda, æquandisque simul atque expungen
genis; sed vero & pygiacis sacris Cinædice, ne nefa
dicam, de nocte administrandis vtebantur. Cæter
quoniam *mortalium nemo* (vt in Prouerbio est) *a*
fex nascitur, antequam artis experimentum capere
collumque nouaculæ submitterent, strictim, aut
pectinem attondendi; impuratos istos veteranis t
soribus in magisterium prius ac disciplinam trade ba
qui eosdem & præceptis suis, & quotidiano operæ e
vsu exercitatos porro, idoneosque in posterum red
rent herili occipitio tradundo. videlicet, ne quid
imperitiam (vt solet) titubarent, *tanquam virum t*
derent Martialis lib. IIX.

Tonsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec Thalamus (Lipsianam correction
sequimur) *fuit Neronis* (malim Neroni)
Drusorum cui contigere barbæ, &c.

Proinde quum res ea à periculo non abesset Tyro
nium artis acie nouacularum retusa auspicabant
(id cum ex hocce Petronij loco, tum vero exseque
tibus manifesto docemur) quo videlicet audacio
redderentur: nec ad strictum ferramenti mucrone
animo non minus, quam corpore effœminati (pue
liter, an muliebriter dicam?) de nihilo expauescere

Vn

Vnde non inscite ex argumento subtexitur porro:

v.21. *Itaque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam.*] Proprie: *Expauerat. Pauor* enim (vt quidē Fronto interpretatur) *puerilis est.* Sic Horatius 1. Odarum de Cleopatra virilis audaciæ Heroina disserens:

Quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit ensem, &c.

Item Suetonius de muliebris ignauiæ Imperatore Claudio: *Quasdam insidias temere delatas adeo expauit, vt deponere Imperium tentauerit.*

Pag.111.v.17. *Fit concursus familiæ, hospitumq; ebriorum frequentia.*] Rescribo *Hospitum ebriorum;* commate, copulaque inductis. aberatque eadem etiam a MS. vt *Frequentia* auferendi casu accipiatur.

v.23. *Interim coctores, insulariiq; mulcant exclusum.*] *Coctores,* coquos interpretor, ac pro eo hominum genere, qui (vt noster fabulatur Comicus) *non machæra ad Legionem, sed vero verum in culina acres bellatores cluēt.* Etiam *Mulcant* (vnde Mulciberi quoque appellationem deriuant Grammatici) significantissime vsurpauit: vti idem Comicus sæpe, item Liuius, Tacitus, denique ipsusmet infra: *Et harundinem ab ostio rapuit, iterumq; nihil respondentem mulcauit.* Quod propterea visum est ponere, ne quis verbum istud cum *Multare,* confundere de communi porro sententia insistat. Habes ibidem:

v.15. *Et ille flens quidem consedit in lecto.*] *Lectum,* habebat V C. vnde fit, legendum vt suspicer, sed suspicer tantum; haud certa inquam, verum arbitraria sententia potius: *Considit in lectum.* præteritum istud verbi perfectum non a *Consideo,* verum à *Consido* deflectens. Idem eadem:

v.17. *Iniuriamq; Eumolpi, aduocationemq; commendabam & veluti quodam cibo me replebam.*] Sæpe est apud Plautum, *Istuc mihi cibus est, quod fabulare.* Item: *Qui pro cibo habeas te verberarier.* & alia talia. Sequitur:

Pag. 110. v. 6. ex persona pathicissimi Gytonis: *Ego, si te non inuenissem, periturus per præcipitia fui.*] Ita in Gallicanis Editionibus. at in manuscripto, quod mihi oculis vsurpare contigit: *Petiturus præcipitia fui.* diserte exaratum legere memini iam olim.

vers. 18. *Rudis enim nouacula, & in hoc retusa, vt pueris discentibus audaciam tonsoris daret, instruxerat thecam.*] Mollitiem sæculi illius perditissimi considera. Homines enim elegantes haud contenti olim Catamitis ad pocula, calonibus ad Lecticam forma & patientia conspicuis ex lubidine sua ad omne ludibrium ac flagitium impunissime abuti; etiam Tonsores insuper in ministeriis, imo in delitiis habebant. quorum frequenti opera non in tondenda coma, pilisque vellendis modo; aut barba rasitanda, æquandisque simulatque expungendis genis; sed vero & pygiacis sacris Cinædice, ne nefarie dicam, de nocte administrandis vtebantur. Cæterum quoniam *mortalium nemo* (vt in Prouerbio est) *artifex nascitur*, antequam artis experimentum caperent, collumque nouaculæ submitterent, strictim, aut per pectinem attondendi; impuratos istos veteranis tonsoribus in magisterium prius ac disciplinam tradebant; qui eosdem & præceptis suis, & quotidiano operæ eius vsu exercitatos porro, idoneosque in posterum redderent herili occipitio tradundo. videlicet, ne quid per imperitiam (vt solet) titubarent, *tanquam virum tonderent* Martialis lib. 11x.

Tonsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec Thalamus (Lipsianam correctionem sequimur) *fuit Neronis* (malim Neroni)
Drusorum cui contigere barbæ, &c.

Proinde quum res ea à periculo non abesset Tyrocinium artis acie nouacularum retusa auspicabantur. (id cum ex hocce Petronij loco, tum vero ex sequentibus manifesto docemur) quo videlicet audaciores redderentur: nec ad strictum ferramenti mucronem, animo non minus, quam corpore effœminati (puériliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expauescerent.

Vnde

Vnde non inſcite ex argumento ſubtexitur porro:

v.21. *Itaque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem mimicam.*]Proprie: *Expauerat. Pauor* enim (vt quidē Fronto interpretatur) *puerilis eſt.* Sic Horatius 1. Odarum de Cleopatra virilis audaciæ Heroina diſſerens:

Quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit enſem, &c.

Item Suetonius de muliebris ignauiæ Imperatore Claudio: *Quaſdam inſidias temere delatas adeo expauit, vt deponere Imperium tentauerit.*

Pag.111.v.17. *Fit concurſus familiæ, hoſpitumq; ebriorum frequentia.*]Reſcribo *Hoſpitum ebriorum*; commate, copulaque inductis. aberatque eadem etiam a MS. vt *Frequentia* auferendi caſu accipiatur.

v.23. *Interim coctores, inſulariiq; mulcant excluſum.*] *Coctores*, coquos interpretor, ac pro eo hominum genere, qui (vt noſter fabulatur Comicus) *non machæra ad Legionem, ſed vero verum in culina acres bellatores cluūt.* Etiam *Mulcant* (vnde Mulciberi quoque appellationem deriuant Grammatici) ſignificantiſſime vſurpauit: vti idem Comicus ſæpe, item Liuius, Tacitus, denique ipſuſmet infra: *Et harundinem ab oſtio rapuit, iterumq; nihil reſpondentem mulcauit.* Quod propterea viſum eſt ponere, ne quis verbum iſtud cum *Multare*, confundere de communi porro ſententia inſiſtat. Habes ibidem:

v.15. *Et ille flens quidem conſedit in lecto.*] *Lectum*, habebat V C. vnde fit, legendum vt ſuſpicer, ſed ſuſpicer tantum; haud certa inquam, verum arbitraria ſententia potius: *Conſidit in lectum.* præteritum iſtud verbi perfectum non a *Conſideo*, verum à *Conſido* deflectens. Idem eadem:

v.17. *Iniuriamq; Eumolpi, aduocationemq; commendabam. & veluti quodam cibo me replebam.*] Sæpe eſt apud Plautum, *Iſtuc mihi cibus eſt, quod fabulare.* Item: *Qui pro cibo habeas te verberarier.* & alia talia. Sequitur:

verſ.21. *A duobus lecticariis in mediam rixam perfertur.*] Proprie, ac ſignate *Rixam* vſurpat; ſiquidem *Rixa eſt*, ex Satyrica illa Iuuenalis definitione,

Vbi tu pulſas, ego vapulo tantum.

Quod tamen non ex mea, ſed ipſius perſona dictum poſtulo. Nihil enim eſt tanti. Sequitur ſubinde:

Pag.113.v.2. *Contubernalis mea mihi faſtum facit. Ita, ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem.*] Nota verbum *Male dicere*, cum accuſandi caſu coniunctum. cui reſpondet *Bene dicere*, eidem caſui à Tibullo copulatum verſu illo:

Sed bene Meſſallam ſua quiſque ad pocula dicat.

v.6. *Intrat ſtabulum præco cum ſeruo publico, aliaq; ſane modica frequentia.*] Concinnior ſane veteris libri lectio, quæ negationem interpoſitam oſtendit, hoc modo: *Aliaq; ſane non modica frequentia.*

v.22. *Extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus.*] Huc refer *Scrutatorum* nomen apud Tranquillum in Claudio.

Pag.114 v.7. *Publicus vero ſeruus inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum infirmitatem laxauit.*] *Firmitatem*, erat in Chirographo. idque haud paulo opportunius ad ſententiæ concinnitatem facere nobis viſum.

CAPVT IV.

De Pertica oſtiarii, *ſiue* harundine *foribus præfigi ſolita, quædam moneta non protrita. indidemque Propertiani loci obſcuritas in partem diſcuſſa, atq; illuſtrata.* Ritum bene ſternutantibus dicendi, *ſolennem nobis etiamnum hodie, multo vetuſtiorem eſſe, quã vulgo exiſtimetur: neque aliunde, quam à religioſa illa Gentilium conſuetudine natum primitus, propagatumque in hæc tempora. Id ſuperſtitibus tam Plinianis, quam Petronianis teſtimoniis liquidiſſime demonſtratum.*

PAg.114.verſ.25. *At non ſeruus publicus tam languide agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectũ mittit, omniaq; etiam foramina parietum ſcrutatur.*] Harundinem

dinem ostio appensam affixamque intellige: de qua planius idem infra quoque pagina 185. *Et harundinem ab ostio rapuit, iterumque nihil respondentem mulcauit. ac nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minuisset, forsitan etiam brachia mea, caputque fregisset.*

Ea *Virga* appellatur Senecæ, Ianitoris, siue ostiarii gestamen lib. II. de Tranquillitate vitæ: *Ille pusilli animi est, qui sibi placet, quod hostiario libere respondit, & virgam eius fregit, &c.* Vide, quæ cultissimo Poëtarum Tibullo in Præcidaneis nostris imputauimus nuper. Neque aliouorsum Propertianum illud attinere facile ipsus persuaserim mihi, quod libro IV. ex persona Cynthiæ defunctæ Poetæ amatori obiectum legitur:

Nec crepuit fissa me propter arundine custos,
Læsit & obiectum tegula curta caput.

vers. 17. *Dum hæc ego iam credenti persuadeo, Gyton, collectione spiritus plenus, continuo ita sternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus cõuersus, Saluere Gytona iubet.*] Vnde disertissime apparet etiam hunc in vsu antiquitus fuisse morem, vt *sternutantibus*, si qui in re præsenti forent, bene comprecarentur, ac salutem subinde ingererent, conceptissima illa voti formula dicentes: *Salue.* Qui ritus à Paganis ac Gentilibus illis ad nos, qui Christiani cluimus, deuolutus, & quasi per continuas successorum manus traditus porro, vsque in hunc etiam diem sanctissime simul, ac religiosissime custoditur. Argumento est solenne illud, quo vulgo *sternutantes* afficere consueuimus, bene ominatis verbis vernaculam phrasim vsurpante: De Here wil v segenen. quasi si Latine dicas: *Seruet, aut sospitet te Deus.* quod quid quæso aliud fuerit, quam *Salutatio* ista priscorum: *Seruari* enim, item *Saluere*, *germana inter se, ne dicam pane gemella.* vtrunque *in Deo positum*, Salutis omnis ac conseruationis auctore. Vnde & ab Arnobio verissime iuxta, ac augustissime *Sospitatoris* cognomento insignitus. Neque vero sublestæ illorum fidei fides habenda, qui Precationis istius glo-

riam priscis illis Latinis adimentes, eam in nuperos ac nouitios auctores transtulerunt; antiqui moris inscitia maxime. quibus propterea errationem istam, vt cætera quoque, haud grauatim condonamus. tantum peruicaces esse desinant; amentque condiscere aliquando, quod nesciunt. quo in numero etiam Plinianum illud esse comperient, ad hanc ipsam (quam dico) consuetudinem, si quod aliud, accommodatum cumprimis, è lib. XXIX. c. II. Histor. Natur. *Cur sternutamentis salutamur? Quod etiam Tiberium Cæsarem, tristissimum (vt constat) hominum, in vehiculo exegisse tradunt. Et aliqui nomine quoque consalutare, religiosius putant.* Hactenus ille. Nec abhorret à vero huius item *religionis* (ne *superstitionis* dicam) *ceremoniam in sternuente Gytone salutando* adhibuisse callentissimum sane Eumolpum: eundemque nomine etiam suo caute consultoq; ac meditate compellitasse scilicet; & quidem ad hoc exemplum: SALVE GYTON. Quod & ipsum consequa Petroniana narratio aperte ac palam indicare videtur, qua scribitur: *Saluere Gytona iubet, &c.*

CAPVT V.

Veteris cuiusdam medicinæ obseruatio ad præsentis æui consuetudinem accommodata. Copula inductio. Periphrasis zelotypiæ. Auxilium Petronio opportune latum: eademque tam Tibulliano quam Iuuenalis loco,

Per caussam, lucis copia facta nouæ.

Trium quatuor mendorum purgatus Arbiter. Idem variis interpretamentis illustratus. Circumamictus somnio. *Iterum emendatus Satyricus noster.* Adducere laciniam. Constratum puppis, *quid?* Fulminatus. *Macula quæ Patissonii Editione infuscauerat, deleta: nō sine nebulosioris loci declaratione.*

PAg. 118. vers. 3. *Gyton longe blandior, quam ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in supercilio erat, coartauit.*] *Araneas*, pro textricibus ipsis, caue interpreteris hoc loco, potius est, vt Vescas earundem telas

telas (quam *Vietam aranei vestem* indigitat Lucretius) Arbitrum intellexisse credamus. Et vero, quum recogito, eandem quoque & nos medicinam vulgo factitare consuemus, si quando digitulum forte, aliudve quod membum temere (vt fit) atque imprudentes incidimus nobis.

vers. 12. *Vtinam me solum inimicus ignis hauriret, & vtinam hibernum inuaderet mare.*] *Hibernum* placet, præ quod in Parisiensi Editione legitur, *Hiberum.* tantum copula inducenda ante secundum, *Vtinam.* neq; aliter Patissonius.

vers. 22. *Neque enim in amantium esse potestate furiosam æmulationem.*] Eleganter amentium potius, quam amantium zelotypiam hacce circuitione describit, seu potius circumloquitur.

Pag. 117. vers. 7. *Vt scias, inquit Eumolpus, verum esse quod dicis, ecce etiam osculo iram finio.*] Et prisca amoris post offensiunculas (vt solet) integrandi consuetudine. quo idem quoque respecturus postea pagina 136. *Et ne residua in animis etiam post iusiurandum ira remaneret, præterita aboleri osculis placet.*

Pag. 118 vers. 4. *Vnus, & senex non erit grauis: etiam, quum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet.*] Placet legi, *Prodet.* neque id sine auctore sane, Editione inquam Lugdunensi; nec non MS. Codice toties a nobis laudato. quibus etiam sententiæ ipsius ratio astipulari videtur cumprimis. Senes enim (vt scimus) astmatici, hoc est, anheli. Spiritus autem timide reducendus tam in reddendo, quam recipiendo anhelitu, illud *reciprocando* volui dicere: præsertim si furti res fuat. Vnde de semet cautissime multis magnisque experimentis hac quoq; in parte firmus ac prudens cognitus Tibullus noster.

Nota Venus furtiua mihi est, vt lenis agatur
Spiritus, vt nec dent oscula rapta sonum

Aliter Iuuenalis Satyra VI. quum scribit:

Nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.

Ibi enim de obstinatione ac perseuerantia in re voluptatum est sermo. hîc vero de collectione spiritus tantum, quem nisi intra pulmones penitissimos suspensum retro pertinaciter inhibeas, cum sonitu erumpere necesse sit, teque ipsum manifesta in noxia, veluti soricẽ, tuopte indicio deprehensum perire.

Pag. 117. vers. 15. *Haud mora, omnes consurgimus.*] In Rogertiano Codice, *Hac*, pro *Haud*, visitabatur. cæterum quum copulam negatiuam flagitet sententia, labor, vt, *Nec*, ex *Hac* concinnandum harioler.

Pag. 118. vers. 6. *Hoc vt infra fiduciam posui fraudauiq; animum dissidentem.*] Quid si, *Diffidentem*, scribas? Sequitur:

vers. 8. *Cœpi somnum obruto tunicula capite mentiri.*] *Obruto* non placet, & fortasse, *Obnupto* legendum, hoc est, velato, obtectoque antique.

v. 12. *Ergo me derisit?*] Licet sermo abruptus de iniuria Eucolpii, tanquam absentis (quippe quem in naui, hoc est, in potestate sua esse nesciebat) apud Tryphenam cum iustissima indignatione conquerentis. Et mox:

v. 17. *Et, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exsulem exciperet!*] Scilicet me Triphenam: Recte ergo erit, *Exciperet:* nisi si quis *Acciperet* malit, ac Plautum sequi potius. Itẽ sub paginæ finem:

vers. 22. *Ego præcipue, quasi somnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.*] Loquutio vero Poëtica, atq; ad exemplum (vti apparet) illius Tibullianæ:

Et cum te fusco somnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Atq; huiuscemodi translationibus efferta fere omnia Poëtarum volumina. Sequitur e uestigio:

vers. 2;. *Tremulisque manibus Eumolpi iam in soporem labentis laciniam duxi.*] Ambigo de lectione veritate eo magis, quod in Editione Lugdunensi asteriscus ad postremam vocem adpictus. & credo reponendum: *Adduxi*, id est, vorsus me attraxi adprehensam laciniam, proprie, ac significanter.

Pag. 119.

Pag.119.verſ.1 *Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis occuparemus ſecretiſſimum locum, &c.*] Sic idem quoque eloquutus antea: *Eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit.* Videtur autem *Foros*, ſeu *Tabulata* potius intelligere. Vnde *Conſtrata*, & *Contecta naues* dictæ ſcilicet.

ver.8. *Intremui poſt hoc fulmē attonitus.*] Eodem Metaphoræ genere vſus fuerat & ſupra: *Fulminatus hac pronunciatione, &c.* Sequitur deinceps:

verſ.9. *Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti*] *Aliquando*, pro *Tandem*: quomodo & Plautus Rudente: *Aliquando oſculando, vxor, melius eſt pauſam facere.* Item M. Tullius: *Collegi me aliquando.* Compluries tamen hæc duo in vnum coniuncta, & quaſi inter ſe conciliata reperias: puta, *Tandem aliquando*, vel, *Aliquando tandem.*

verſ.25. *Quæ autem hic inſidiæ ſunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat?*] Emendabis de Lugdunenſis Editionis ſententia: *Aut quis nobiſcum Hannibal nauigat?* Videtur ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum à Petronio: qua veteranus Imperator ille, *omnib. Pœnis pœnior*, inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commento traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorum* manibus elapſus modo, ſed vero eos ipſos etiam probe atque ex animi ſui ſententia vltus oppido. Vitam vide, reſq; eiuſdem geſtas ac patratas apud Plutarchum & Æmilium Probum.

CAPVT VI.

Petroniani exempli integratio. Alia explicata. Crura in orbem pandere, *ex Martiali meo interpretatum. Quatuor plus minus locorum reſtitutio, partim ex chirographa fide, partim ex coniectura.* Manus literalis.

PAg.122.v.6. *Præterea illud miror, Eucolpi, tibi nō ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctiſque iacere in ſcapha.*] Quis tam ſtipes, vel plumbeus, qui non videat reſcribendum eſſe? *Interdiu noctuq; &c.*

Ibi enim de obstinatione ac perseuerantia in re voluptatum est sermo. hic vero de collectione spiritus tantum, quem nisi intra pulmones penitissimos suspensum tetro pertinaciter inhibeas, cum sonitu erumpere necesse sit, teque ipsum manifesta in noxia, veluti soricē, tuopte indicio deprehensum perire.

Pag. 117. vers. 15. *Haud mora, omnes consurgimus.*] In Rogertiano Codice, *Hac*, pro *Haud*, visitabatur. cæterum quum copulam negatiuam flagitet sententia, labor, vt, *Nec*, ex *Hac* concinnandum harioler.

Pag. 118. vers. 6. *Hoc vt infra fiduciam posui fraudauiq; animum dissidentem.*] Quid si, *Diffidentem*, scribas? Sequitur:

vers. 8. *Cœpi somnum obruto tunicula capite mentiri.*] *Obruto* non placet, & fortasse, *Obnupto* legendum, hoc est, velato, obtectoque antique.

v. 12. *Ergo me derisit?*] Licet sermo abruptus de iniuria Eucolpii, tanquam absentis (quippe quem in naui, hoc est, in potestate sua esse nesciebat) apud Tryphenam cum iustissima indignatione conquerentis. Et mox:

v. 17. *Et, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exsulem exciperet!*] Scilicet me Triphenam: Recte ergo erit, *Exciperet:* nisi si quis *Acciperet* malit, ac Plautum sequi potius. Itē sub paginæ finem:

vers. 22. *Ego præcipue, quasi somnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.*] Loquutio vero Poëtica, atq; ad exemplum (vti apparet) illius Tibullianæ:

Et cum te fusco somnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Atq; huiuscemodi translationibus efferta fere omnia Poëtarum volumina. Sequitur euestigio:

vers. 23. *Tremulisque manibus Eumolpi iam in soporem labentis laciniam duxi.*] Ambigo de lectione veritate eo magis, quod in Editione Lugdunensi asteriscus ad postremam vocem adpictus. & credo reponendum: *Adduxi*, id est, vorsus me attraxi adprehensam laciniam, proprie, ac significanter.

Pag. 119.

Pag.119.verſ.1 *Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis occuparemus ſecretiſſimum locum, &c.*] Sic idem quoque eloquutus antea: *Eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit.* Videtur autem *Foros*, ſeu *Tabulata* potius intelligere. Vnde *Conſtratæ*, & *Contectæ naues* dictæ ſcilicet.

ver.8. *Intremui poſt hoc fulmẽ attonitus.*] Eodem Metaphoræ genere vſus fuerat & ſupra: *Fulminatus hac pronunciatione, &c.* Sequitur deinceps:

verſ.9. *Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti*] *Aliquando*, pro *Tandem*: quomodo & Plautus Rudente: *Aliquando oſculando, vxor, melius eſt pauſam facere.* Item M. Tullius: *Collegi me aliquando.* Compluries tamen hæc duo in vnum coniuncta, & quaſi inter ſe conciliata reperias: puta, *Tandem aliquando*, vel, *Aliquando tandem.*

verſ.25. *Quæ autem hic inſidiæ ſunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat?*] Emendabis de Lugdunenſis Editionis ſententia: *Aut quis nobiſcum Hannibal nauigat?* Videtur ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum à Petronio: qua veteranus Imperator ille, *omnib. Pœnis pœnior*, inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commento traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorum* manibus elapſus modo, ſed vero eos ipſos etiam probe atque ex animi ſui ſententia vltus oppido. Vitam vide, reſq; eiuſdem geſtas ac patratas apud Plutarchum & Æmilium Probum.

CAPVT VI.

Petroniani exempli integratio. Alia explicata. Crura in orbem pandere, *ex Martiali meo interpretatum. Quatuor plus minus locorum reſtitutio, partim ex chirographa fide, partim ex coniectura.* Manus literalis.

PAg.122.v.6. *Præterea illud miror, Eucolpi, tibi nõ ſucurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctiſque iacere in ſcapha.*] Quis tam ſtipes, vel plumbeus, qui non videat reſcribendum eſſe? *Interdiu noctuq; &c.*

V.12.

v.12. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuso periculum*] Nouo more dictum, vel perantiquo potius, pro societate, seu communione periculi mei cum vestro Cicero: *Societas & Comitatus alicuius.* Item alibi: *Abstrahere se ex comitatu amplissimorum virorum* Ibidem sub finem:

Pag 123 v.3. *An tanquam eos qui sternutare non soleamus, nec stertere? an quia hoc genus furti semel mihi fæliciter cessit?*] De Sternutamento Gytonis, cuius indicio proditus fuerat Eumolpo, subter grabatum abscondi-tus, diximus antea ad paginam 115.

Pag. 124. v. 9. *Age nunquid & labra possumus tumore teterrimo implere?*] In Chirographo exemplari hæc postrema transposita legebantur hunc in morem: *teterrimo implere tumore?* Et paulo post:

v. 12. *Nunquid & crura in orbem pandere? nunquid & talos ad terram deducere?*] Poplites diuaricatos, cruraque Lunæ diuiduæ in morem, sic veluti in cornua extrorsum sinuata intellige. infra coëuntibus talis: vitium Æthiopum genti (ad eos enim spectat hæc oratio) proprium ac genuinum. qui maximam fere partem diuersas, seu displicatas habent suras, prauis & vitiosis talis subnixi. quo fit, vt cancros, siue etiam lacertos in incessu imitari videantur. cuiusmodi genus hominum *Valges* Plauto indigitatos reperimus. Talem & Phœbum quendam omnibus Poëticis coloribus depictum proposuit Epigrammatarius nobis lib. 11.

Cum sint crura tibi, simulent quæ cornua Lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

Rhytium enim vasis genus pandum, incuruum, ac simillimum cornui. vnde & à nonnullis κέρας, hoc est, cornu vocitatum. Quod quidem Martialis Epigrammation loco huic explicando vniter vniceque comparatum videtur.

v. 17. *Audite, quid timenti succurrerit*] Chirographæ membranæ manifesto, *Dementi*, repræsentabant: neque aliena mehercules ab hocce loco sententia, si quidem

quidem ad loquendi rationem popularibus nostris in consimilibus rebus vsitatam respicere nos postulemus, qua vulgo dictitare soliti: Degghet/dat het veen dwaes ghesent heeft. quum tamen diuersum prorsus, & contra quam verba hæc sonant, intelligi volumus.

v. 27. *Sequar ego, frontes notans inscriptione solerti, vt videamini stigmate esse puniti*] Puto restituendum, *Stigmate esse puncti*. neque aliter Cicero, *Notis compunctum*, pro Stigmatico vsurpans. Sequitur exinde.

Pag. 125. v. 2. *Ita eadem litera & suspicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra supplici tegent*] Quid si, *Supplicij* legamus?

v. 7. *Impleuit Eumolpus frontes vtriusque ingentibus literis, & notum Fugitiuorum Epigramma per totam faciem liberali manu duxit*] Epigramma quod dicit, reperies infra pagina 116. inter reliquias eas, quæ extra opusculi istius ordinem leguntur in lectissima illa Patissonij Editione, quam vni omnium eruditissimo Pithæo memores sane ac grati acceptam ferimus meritissimo. Cæterum commonendus Lector exemplar manuscriptum hoc loco non *Liberali*, sed *Literali*, diserte adeo, ac sine litura vlla repræsentasse. neque aliter sane Petronium scripsisse, animus induci potest. *Literalis* ergo, vt *Virginalis*, *Verbalis*, alia apud vnum Plautum infinita, ad eandem speciem conformata atq; composita. Vnde & *Literatus*, pro Inscripto, ac Stigmoso apud eundem Comicum. ad quod ipsum Arbiter etiam noster haud dissimulanter allusisse videri debet.

CAPVT VII.

Bini Petronii loci (quorum alter interpunctionis, alter superfluæ negationis vitio laborabat) opinione correcti. Facere sibi auspicium. Plagas imponere cuipiam. Mille hominum. Tutelæ naualis expiatio. *Inuicta Laconicæ iuuentutis ad flagellorum ictus sufferendos fortitudo. Facile, quod quisque vult, credit. Alterius loci castigatio.* Porticus Herculis, *vbi gentium? Aliorum exemplorum collatione Petronianæ Historiæ lumen accensum.*

Pag. 125.

PAg.125.v.18. *Non dissimulata nauseantis deuotione ad ordinẽ tristitia redimus*] Emendo, *Nos dissimulata, &c.* mecum faciunte sententia, ac receptam lectionem contumaciter repudiante. Legitur subinde.

v. 23. *Videbatur mihi secundum quietem Priapus dicere: Eucolpium quem quaris, scito à me in nauem tuam esse perductum*] Ita enim hæc legenda ac distinguenda: credoque esse verba Licæ somnium suum Triphenæ, ac Eumolpo narrantis.

Pag.127.v.18. *Ego (inquit Eumolpus) hoc iussi, nec non eodem futurus nauigio, auspicium mihi feci*] Sic Horatius:

Cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium, &c.

Pag. 128. v. 4. *Itaque vt Tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtrisque plagas imponi*] Antiquus & verus loquendi modus, quippe à Lucillio, in cuius Fragmentis hic Senarius inuenitur:

Cui sæpe imposui mille plagarum in diem.

Appone ex Propertio: *Imponitque notam collo.*

Mille vero *plagarum*, sic dictum, quomodo *Mille hominum* apud Quadrigarium: nec non apud Horatium, *Mille ouium.* Vide Agellium libro Noctium I.

v. 1. *Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tentantque vilissimo sanguine Tutelam placare*] *Vilissimo sanguine*, id est, seruili, & (quod vilius etiam) Fugitiuorum: vt quidem de compacto perbelle ab Eumolpo assimulabatur: phrasi & Suetonio & Tacito perquam familiari. *Tutelam* vero *nauis placare*, est *Expiare*, quomodo ipsusmet prius interpretatus fuerat modo.

v 10. *Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi*] Nota enim Spartanorum animi firmitudo ac tolerantia in sufferendis plagis: quibus à teneris etiam in ore, hoc est, in conspectu parentum adsuefacta tantum non occalluerat iuuentus Lacedæmonia. Seneca de Diuina Prouidentia cap. IV. *Numquid tu inuisos esse Lacedemoniis liberos suos credis, quorum experiuntur indolem publice verberibus admotis?* (al. *admotos*) *Ipsi illos patres ad-*

tres adhortantur, vt ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros ac semianimes rogant: perseuerent vulnera præbere vulneribus. Vnde merito Horat. Odar. 1.

Me nec tam patiens Lacedæmon.

Nec non Martialis noster:

Vel non cæsus adhuc matre iubente Lacon.

Habes subinde in Arbitro:

v. 22. *Deflectit aures Triphena, iam sua sponte credentes, &c.*] Quemadmodum vsu venire solent in rebus, quas cupienter nimis, atque auariter obtingere nobis desideramus, Galla credulitate tumidi. Merito. *Quis enim* (vti vere à Poeta Hispano scriptum) *damnet sua vota libenter?* Sed & Ouidio:

Cur ego non votis blandiar ipse meis?

Pag. 129. v. 3. *Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem post vicesimum annum cicatricem inuenisse, originis indicem, cum homo prudentissimus, &c.*] Non equidem dubito, quin scribendum sit, *Pudentissimus.* Hoc enim Elogio eundem supra quoque honestum fecerat Eumolpus pag. 119. quum diceret: *Licas Tarentinus homo verecundissimus.*

v. 26. *Volebat Triphena misereri, quia non totam voluptatem perdiderat*] Malim, *nondum totam.* Sequitur subinde.

Pag. 130. v. 1. *Sed Licas memor adhuc vxoris corruptæ, contumeliarumque, quas in Porticu Herculis acceperat, &c.*] Ergo facinora hæc in Vrbe, terrarum domina, patrata ab Eucolpio. Romæ enim Porticus Herculis, quã Æde eiusdem Dei instaurata Martius Philippus exstruxerat, Augusti vitricus. Vnde & Philippi apud Martialem titulo insignita libro Epigr. v.

Vites censeo Porticum Philippi:
Si te viderit Hercules, peristi.

Cui vrbanæ iniuriæ altera quoque ab eopse Eucolpio Licæ Tarentino per summam contumeliam illata, sic quasi succidanea, subiungitur postea pagin 144. *Non dubie redierat in animum* edile, expilatumque libidinosa migratione nauigium.* Quo item referri debere videtur,

videtur, quod habes pagina 146. ex persona ipsius Licæ in propinquo naufragii articulo suppliciter prolatum: *Et tu (inquit) Eucolpi, succurre periclitantibus, id est, vestem illam diuinam, sistrumque redde nauigio. Per fidem, miserere, quemadmodum quidem soles.* Ex quibus verbis liquido est coniectare, antea item eodem quoque Licæ nauigio vectum cum Gytone Eucolpium: sed enim vtrumque maritimis moribus cum illo, ac Triphæna expertum, furtim inde se subduxisse, abacta insuper præda (cui *Sistrum* istud, *vestemque diuinam* infuisse est verisimile) & compilato per fidem Lica, quasi Fugitiuos, & quibus in odium bona sua venissent. id quod paullo superius iisdem exprobratum à misericordissima fœminarum Triphæna scilicet. Ait ibidem Licas.

v. 12. *Quod ad me attinet, non sum crudelis, sed vereor ne quod remisero patiar*] Superstitiosus hic quidem est, vera prædicat, Euenit enim, cuius metuens fuerat maxime; scilicet, vt in profundum, hoc est, in maximam malam crucem ipse nauigii dominus pessum ac præceps sine viatico diuorsus abiret miser; piscibus in alto (opinor) pabulum præbiturus: captiui contra salui ac superstites in sospitale littus eiecti ex inimici manibus per tempus sane elaberentur.

CAPVT IIX.

Ciceronis locus cum Petroniano collatus. Interuortere pecuniam. *Enucleatus Arbiter idemque correctus.* Pharmacus, *pro scelesto.* De Triphenæ damnatione *non nulla.* Vti viribus suis. *Alterius loci integratio.* Pelagiæ volucres. *Petronius ope Propertiana illustratus.*

PAg. 130. v. 24. *Nisi forte putatis iuuenes casu in has plagas incidisse, cum omnis vector nihil prius quærat, quam cuius se diligentiæ credat*] Verisimiliter vtique, atque ex solenni nauigantium consuetuoine. Vnde & Cicero Tyroni suo consuadet, vt non nisi caute atque explorato itineri committat sese. Quo enim alio spectent quæso cautiones illæ toties iteratæ? verbi causa Epist.

ſa Epiſt. lib. 16. *Reliquum eſt, vt te hoc rogem, & à te petam, ne temere nauiges. Solent nautæ feſtinare quæſtus ſui cauſa. Cautus ſis, mi Tyro: mare magnum, & difficile tibi reſtat. Si poteris cum Meſſinio (cautè is ſolet nauigare) ſi minus, cum honeſto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur.*

Pag. 131. v. 11. *Si mehercules interuertiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, &c.*] In Manuſcriptis membranis erat, *Pecunia.* vnde ſuſpicor deſiderari, *Vos*, aut aliud aliquid, affine huic quod ſit, hoc modo: *Si mehercule vos interuortiſſent pecunia, veſtram ſi fidem proditione læſiſſent.*] Et tamen, *Interuortere*, cum accuſandi caſu in Plauto offendas haud ſemel, exempli gratia: *Interuortere argentum.* Item Aſinar. *Vnde ſumam, quem interuortam?* Nihil ergo immutandum.

Pag. 133. v. 1. *Quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere?*] ſ. tete, qui vicem Interpretis ſuſtinens, pro deprehenſis ac conuictis cauſam audes dicere, tanquam ſi ipſi pro ſemet loqui non poſſent? Pergit tinnire Licas:

v. 3. *Quid dicis tu latro? quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit?*] Corrigendum, *Exuſſit*; atque interpretandum ex Plinio, ita libro x. cap. LXVII. ſcribente: *Salamandræ ſanie, quæ lactea ore vomitur, quacunque parte corporis humani contacta, toti defluunt pili; idque quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat.*] Reſpexit haud alio ſane Epigrammatarius Celtiber:

Hoc Salamandra notet, vel ſæua nouacula nudet,
Vt digna ſpeculo fiat imago tuo.

Subdit deinde cum ſtomacho Licas iſte Petronianus:

v. 4. *Cui Deo crimen vouiſti? Pharmace reſponde.*] *Pharmace*, id eſt, ſacrilege, ſceleſte, piacularis, ſacer. Vtitur voce ea in Βατράχοις ſuis Ariſtophanes:

Καὶ πονηροῖς κ᾽ ἀκ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα,
Ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
Οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ᾽ ἄν.

Sed & Hipponax ille: Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ ῥαπίζοντες
Κράδῃσι, καὶ σκίλλῃσιν, ὥσπερ φαρμακόν.

Sub finem eiusdem paginæ:

v. 25. *Sed intentans in oculos Triphena manus, vsurum me viribus meis clara liberaq; voce clamaui, nî abstineret à Gytone iniuriã mulier damnata, &c.*] Multa enim exilio Triphena: vnde & supra lamentata fuerat misera, *se non minus, quam Licam, grandi iniuria vexatam; quippe cuius pudoris dignitas in concione fuisset proscripta.* idq; Eucolpii istius potissimum, tum Gytonis opera ac comitate euenisse ex argumento ipso posse videor coniectare. Cæterum, quod Triphenæ interminatur Eucolpius, *viribus suis sese vsurum* tandem, ea forma dictum, qua Senecæ illud de Diuo Augusto apud Pollionem cœnitante: *Fuit Cæsari sic castigandus amicus, bene vsus est viribus suis.*

Pag. 135. v. 19. *Sed contemtus amor vires habet, &c.*] Ex persona Triphenæ, secundum Maronianum illud:

Spretaq; iniuria formæ.

Quo pertinent & illa paginæ 118. *Ergo me derisit?* & quæ sequuntur.

Pag. 136. v. 26. *Alius exsultans quærebat fuscina pisces.*] Probior (meo quidem animo) Lugdunensis Editionis scriptura, quæ non *Piscatorem*, sed *Pisces exsultantes* facit, quomodo & Martialis noster.

Et piscem tremula salientem ducere seta,

Fuscinam vero cum Cicerone appellat, quam *Tridentem* Plinius, pro instrumento, quo pisces aut anguillæ confodiuntur. nota etiamnum nostris hominibus captura, qui hoc genus, *Elgers*, patrio sermone indigitant, terna dentium serie insigne. Et mox:

Pag. 137. v. 2. *Ecce etiam per antennam pelagiæ consederant volucres, quas textis arundinibus peritus artifex tetigit.*] Frequens Epithetum istud apud Iunium Columellam, etiam *Pelagicus*. Sed & in Senariolis illis Publianis supra an non disertim lectum?

An, vt matrona onerata faleris pelagiis, &c.

Ouidius noster *Volucres Marinas* appellitat. quinimo & Propertius versu illo in Pætum naufragio præreptum sibi:

Sed tua

Sed tua nunc volucres astant super ossa Marina.

Etiam *Arundinum* mentionem ex hoc Propertiano explices licebit:

Sed arundine sumta.
Faunus plumoso sum Deus aucupio.

CAPVT IX.

Bina ex vno disticho macula eluta. Calliblephara. Corymbion. *Complurium emendationum cumulus.*

HAbes subinde ab Eumolpio capillorum Elegidarion multo hercule festiuissimum: cuius primum distichon hunc in more typis diuulgatum exstat:

Pag. 137. vers. 17. *Quod solum forma decus est, cecidere capilli,*
Vernantesq; comas tristis abegit hiems.

Ratio peruerse nimis, improbeque subducta. Neque enim omne puerilis formæ decus in sola positum cæsarie. Miror proinde hoc mendum tanto iam tempore insedisse exemplaria nostra. Itaque tollatur quamprimum, haud quidem mea, verum manuscripti Codicis fiducia maxime, in quo diserte, *Summum*, non *Solum* exaratum legebatur; sententia aptissima, nec sine quadam ambiguitatis gratia, quæ voculæ huic subest, quam *Præcipuum*, tam *Supremum* pariter significanti. Videturque inquam ad *Capitis posituram* allusum, quæ in homine pars summa. Repono etiam deinceps, ab eodem exemplari veluti manu in hanc correctionem inductus:

Tristis adedit hiems.

In illo enim, *Adegit*, comparebat planissime. vnde nuperi *Abegit*; priores, *Ademit*, exsculpserant. Neutrum ad Bacchum. Accessit tamen tertius, qui coniecturam hanc nostram in * Racemationes transtulit suas, dissimulato vnde acceperat, nomine.

* *Palmerium notat in Spicileg.*

Pag. 138. v. 7. *Imo supercilia etiam profert de pyxide, scite'q; iactura lineamenta sequuta, totam illi formam suam reddidit.*] *Calliblephara* designat, quibus supercilia ad

ornatum denigrant mulieres interpoles. quod genus medicaminis tetigit etiam Iuuenalis in Satyra:

Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu.

Nec non Martialis meus lib. IX.

Nec tecum facies tua dormiat; innuis illo,
Quod tibi prolatum est mane, supercilio.

Deniq; disertissimus Christiani generis scriptor Tertullianus de habitu muliebri, quo loco de Angelis, quæ ad fœminas hominum se penetrarunt, agitat: *Illi* (inquit) *proprie & peculiariter fœminis instrumentum istud muliebris gloriæ contulerũt, lumina lapillorum, quibus monilia variantur, & medicamẽta ex fuco, quibus lana* (*f. malæ*, vel certe *Genæ*) *colorantur, & illum ipsum nigrum puluerem, quo oculorum exordia producuntur.* Sed & ibi fortasse *Ciliorum exordia* (nisi si cui, *Exodia*, arrident potius) ex altero Petronii loco emendandum; quem habes pagina 172. his verbis conceptum: *Supercilia vsque ad malarum scripturam currentia, & rursus confinio luminum pane permixta.* Vide Plinium præterea, non vno in loco *Calliblephara* ista sequiori sexui concinnantem. Ait ibidem Arbiter:

v. 32. *Imo commendatior vultus enituit, quia flaucorum corymbion erat*] In Codice MS. duabus literulis minus, quam *Flaucorum* referebatur, ad hoc exemplum: *Flaucor.* Vnde nos *scripturæ vtriusque lineamenta sequuti totam Gytoni formam suam reddere posse* videmur, hac leuicula commutatione rescribendo scilicet: *Glaucum.* nisi forte Germanicæ cuiusdam gentis nomen reponendum, *Cauchorum* puta, aut simile aliquod: vnde tanquam à victis deditisque sibi flaua potissimum capillamenta petere gaudebant Romani, iuxta illud Nasonis:

Iam tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.

Qui mos apud Poetas, tum Historicos ita tritus atque obuius passim, vt in re nota plura nos verba deperdere pudeat pigeatque.

Pag.141.v.12. *Donec ancilla vini certe ab eo odore corrupta, &c.*] Ita nouissima quidem Editio. Lugdunensis autem, *Incertum habeo.* Quæ verba insiticia videntur. certe à manuscripto, quo ego vsus, aberat vtrumque; legebaturque hoc modo, & quidem probissime: *Donec ancilla vini odore corrupta, &c.*] Nisi fors scripserit Arbiter: *Vini adeo odore corrupta.* Omisso τοῦ *Certe.* quod quasi glossema quoddam fuisse videtur τοῦ *Adeo*, à studioso aliquo (opinor) extra lineæ ordinem superne collocatum. vnde postea in contextum ipsum ab Exscriptoribus relatum denique.

v.25 *Ipsum te iacentis corpus commouere debet, vt viuas.*] Quid si? *Commonere. Admonere* enim est in Editione Sequanica. Sequitur:

v.26. *Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum sumere aut viuere.*] Omnia mira sunt, nisi ad illam forte Trogi Pompeii sententiam respexerit, quam de Poro Indorum Rege hostium potito commemorat nobis abbreuiator eius Iustinus libro XII. *Qui victum se adeo doluit, vt quum veniam ab hoste accepisset, neque cibum sumere voluerit neque vulnera curari passus sit: ægreque sit ab eo obtentum, vt vellet viuere.*

Pag.142. vers.15 *Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abstinuit.*] Membranæ calamo exaratæ: *Ne hanc quidem, &c.* Cæterum non nauci illud; vti nec istud, quod apponam insuper:

v.21. *Vt quisque ex notis ignotisq; ad monimentum venisset,*] Quo loco liber idem, *Quisquis,* nobis repræsentabat. tametsi haud ignorem alterum interdum pro altero, & quidem promiscue sumi. Videtur &, *Notis, agnatisque,* non incommode rescribi illari posse.

Pag.143. v.14. *Nec istud, inquit, Dii sinant, vt eodem tempore duorum mihi carissimorum hominum funera spectem.*] *Hominum,* in Chirographo non erat. & credo ab aliquo Librariorum Arbitro condonatum.

Pag.144. v.5. *Non dubie redierat in animum * edile, expilatumque libidinosa migratione nauigium.*] *Mœchile* legendum puto, monuimus supra, pro *Mœchimonio*, vt

quidem loquitur Lacerius. vt referatur ad *vxorem Licæ corruptã.* qua de re vide retro paginam 130. Ibidem:

ver. 16. *Sed obliquis trucibusq; oculis vtrumque spectabam.*] Hinc & Flaccus: *Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam Limat.*

Item Ouidius: *Obliquo lumine cernit.*

Pag. 146. v. 5. *Et quod omnibus procellis procellosus* (sic enim & V.C. alii, *Periculosius*) *erat tam spissæ repente tenebræ lucem suppresserant, vt ne proram quidem totam gubernator videret.*] Huic non dissimile Curtianum illud ex libro Histori. IIX. *Deinde momento temporis repressus est imber. Cæterum adeo spissæ intendere se nubes, vt conderent lucem. vixque colloquentium inter ipsos facies noscitaretur.*

CAPVT X.

Propertio duobus in locis ex Petronii collatione lumẽ prælatum. De religiosa priscorum pietate, vt corporibus inhumatis ac sepulturæ honore carentibus de puluere glebaq; ter iniecta, gratia à prætereuntib. fieret, religiosissime dissertum. Diæta magistri. Diætarii. *Obscurissimi loci declaratio, alterius etiam correctio.* Eumolpus mentem iussus habere bonam. *Superfluentis pronominis exstirpatio. Verbi cuiusdam reuocatio de manuscripti Codicis dissensione nata primitus.* O mi hospites, *sic dictum, quomodo* Mi dulcis anus, Mi fidus. SVOS HÆREDES habere. Commoda, *quid? Bina maculæ fugatæ de Petronio.*

PAg. 146. v 15. de Lica pelagiis fluctibus per tempestatem absorpto: *Et illum quidem vociferantem in mare ventus excussit, repetitumque infesto gurgite procellæ circumegit atque hausit.*] Atque hoc illud est, quod in consimili casu nobis iteratur à Propertio.

Tu Pætum, ad Pharios tendentem lintea portus,
Obruis insano terq; quaterq; mari.

Pag. 147. v. 12. *Aut præteriens aliquis tralaticia humanitate lapidabit; aut, quod vltimum est,* (ita enim distinguo at-

guo atque interpungo) *iratis etiam fluctibus imprudens arena componet.*] Hoc ex veterum religione, vel superstitione potius; Iurisque adeo Pontificii cautionibus prædicat. Fraudem enim plusquam capitalem, ne Piaculum dicam sibi capitique suo accersere censebatur, si quis naufrago, seu cadaueri alioqui insepulto, temere fortuitoque (vt fit) in via obiecto sibi, de glebæ, seu pulueris iniectione, & quidem ter repetita (quam *Lapidationem* hîc vocat Arbiter) gratiam facere quasi per contemptum neglexisset. Vnde rite etiam Horatius I. Carm. ex persona naufragi ad nautam præteruehentem:

At tu nauta, vaga ne parce malignus arena
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare, &c.

Nec non sub eiusdem Odæ exordium:

Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Iniecto ter puluere curras.

Iam quod de *Imprudentis arena Libitinaria opera* subiungitur à Petronio, explicat nobis Propertianum illud libri III.

Reddite corpus humo, positaque in gurgite vita
Patum sponte tua vilis arena tegas.

Pag. 148. v. 2. *Audimus murmur insolitũ, & sub dieta magistri, quasi cuplentis exire bellua gemitum. Persequuti igitur sonum inuenimus Eumolpum sedentem, membranaque ingenti versus ingerentem.*] *Dietam* pro Cænatione hoc loco, an cubili potius, in quo nauicularius, hoc est, nauigii magister conquiescit, sumere videtur. Vnde & *Dietarii apud Iurisconsultos, qui in nauibus custodiæ caussa præponuntur.* Lege I. §. *Et sunt quadam.* De *Bellua* porro *gemitu* nescio quid è Senecæ Ludo mihi de morte Claudiana videor electasse. & credo Eumolpum significari, alienissimo tum loco, tum tempore, quippe in ipsa mortis vicinia, Poetantem: imo & cum mugitu quodam versus suos, naucleri Diætæ tanquam Musæo inclusum, ridicule ingerentem membranæ. Idem enim propemodum illic de stupore illo Cæsare, oui-

cula mera, Cordubensis noster Philosophus: *Tum Hercules, primo adspectu sane perturbatus est, vt qui etiam non omnia monstra timuerit* (lego, *domuerit*) *vt vidit noui generis faciem, insolitum incessum, vocem nullius terrestris animalis, sed qualis esse marinis bellua solet, raucam & implicatam, putauit sibi tertium decimum laborem venisse.* Adiuuat suspicionem nostram haud timide sane quod sequitur, de eodem Eumolpo lepidissime confictum: *Iniicio ego frenetico manum, iubeoque Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugientem.* Siquidem & illic forte *Phocam*, ἀντὶ τοῦ *Porcam* rescribendum, vt *Bellua* (quod præcesserat) *gemitui* omni ex parte respondeat.

v.8. de eodem: *Extraximus clamantem, iubemusque bonam habere mentem.*] Id est, sanam & validam; quasi dicas, ad pristinam sanitatem redire. Sic & supra pag. 49. *Et (quod rarissimum est) amas bonam mentem.* Nec minus pagin. 194. *Nescio quo modo bona mentis soror est paupertas.* Item 100. *Ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt.* Vbi postremum τὸ *Bonam*, puto abundare. Sed & Propert. lib. 3. *Mens bona, si qua Dea es.* denique passim alibi Ouidius.

Pag. 149. v. 1. *Aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiscens osculum dedit.*] *Aliquem*, aberat à Manuscripto. & sine illo vtique per se constat sententia.

Ipsa suis pollens opibus, neque Pronominis alicuius indiga.

Pag. 150. v. 1. *Illum Diis vota soluentem penatium suorum ruina sepelit.*] Variare hoc loco ex Chirographi Codicis auctoritate liceat mihi. Namque in eo non *Sepelit*, verum *Cœperit*, memini lectitare. Vnde & mihi scripturæ huiusce lineamēta quasi vestigiis persequuto visum est emendare: *Cooperit.* Nec tamen (vt ne hoc quoque dissimulem) hac manuscripta deterior cusa lectio. Habes ibidem:

v. 7. *At enim fluctibus obruto nō contigit sepultura. Tāquam intersit periturum corpus quæ ratio consumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura sunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius*

ignis

ignis accipiat.] Totam fere huiuſce loci ſententiam ab Arbitro mutuatus Minut. Felix, quum ſcribit: *Inde videlicet & exſecrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas. quaſi non omne corpus, etſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit, vtrum feræ diripiant, an maria conſumant, an humus contegat, an flamma ſubducat: quum cadaueribus omnis ſepultura, ſi ſentiunt, pœna eſt, ſi non ſentiunt, ipſa conficiendi celeritate medicina.*

v.18. *Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adoleuit.*] ſ. meis, qui paullo antea cum eodem inimicitias, & quidem capitales, in gratiis vtique, nimiſq; adeo aduorſus animi mei ſententiam exercere fueram coactus.

Pag. 151. v. 9. *O mi (inquit) hoſpites, ſi negotiatores eſtis, &c*] *Mi*, ſingulari pro plurali poſito, antique. quomodo ſæpicule Plautus noſter, vt vel Ciſtellaria:

Mi homines, mi ſpectatores, &c.

Nec minore inſolētia Apuleius neutro genere, & quidem numero ſingulari, eundem vocatiuum efferre auſus Apologia prima in lepidiſſima illa Platonici Epigrammatis verſione:

Aſtra vides: Vtinam fiam (mi ſidus) Olympus,
Vt multis ſic te luminibus videam.

Quomodo & fœminino Tibullus lib. I.

Viue diu, mi dulcis anus, &c.

Quod quidem vni omnium ſollertiſſimo Caſtigatori Ioſ. Scaligero aſſentior lubens. Nam abſque illo foret, *Mi*, pro *Mei* à Plauto vſurpatum poteram ſuſpicari, virtute contractionis ſcilicet: ſicuti *Di* quoque pro *Dei*, ſeu *Dii*, monoſyllabum pro diſſyllabo ſcriptitatum animaduertimus.

v. 21. *In hac vrbe nemo liberos tollit, quia quiſquis ſuos hæredes habet, &c.*] Notũ apud I C. quid ſit, SVVS HÆRES. Sequitur exinde:

v. 22. *Nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis.*] *Scena, & Spectacula*, quanam inter ſe nota diſtingui poſſint, haud ſane video: ſuſpi-

suspicorque non *Scenas*, verum *Cœnas* scriptitasse Petronium. eas dico, quas & orbis & locupletibus maxime senibus assidue ingerebant turpilucri cupidi captatores, hæreditates aliorum animis auidis præcipientes, atque inhiantes vulturinum in morem. *Commodis* porro, I. honoribus atq; immunitatibus. pro quêis nos *Priuilegia* (opinor) diceremus.

Pag. 152. v. 8. *Genusque diuinationis sibi non displicere confessus est.*] *Diuitionis* habebat exemplar Manuscriptum. Vnde nos, *Ditationis*, exterebrare ausi fuimus.

CAPVT XI.

Largior, *seu* laxior scena. Scema, *fœminino genere. Glossema, quod in contextum irrepserat, submotum. Pithœana coniectura subscriptum.* Familiæ, *nec non* τ͂ Familiaris *significatio haud sane familiariter accepta. Lacunæ explementum.* Tribus locis redintegratus Arbiter.

PAg. 152. v. 12. *Vtinã quidem sufficeret largior scena, id est, vestis humanior, quæ præberet mendacio fidem.*] Ita enim lego, inductis superfluis illis è glossemate, vt apparet procusis: *Vestimentum latius.* Verum tempestas memini quum quondam fuit, quum *Scema* reponendum arbitrarer, motus cum Veterum auctoritate, tum Comici nostri cumprimis, apud quem τὸ *Scema, Scema,* hoc est, genere fœminino prolatum memineram lectitasse. vt Amphitr.

Quod ego huc processi sic cum seruili scema.

Pro vestimenti genere. Nunc Plinianæ potius sententiæ accedo, Nepotis dico, ita Epist. lib. VII. argumentantis: *Nonne quum surgis ad agendum tum maxime tibi ipse diffidis? tum commutata, non dico plurima, sed omnia cupis? vtique si latior scena & corona diffusior.* Suspicorque de comitatu suo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id est, frequentiorem, minusque adeo æstiue viaticatum sibi, tum cultius aliquanto exornatum desiderare prædicat sese. ne videlicet simulatas diuitis domini partes, & quasi Mimicam personam actitare videatur.

deatur. tametsi non ignorem, sumi quoque interdum pro loco ipso, vbi quispiam se ostentat, suique specimen facit. Vnde, *In Scenam prodire*, μιλαφοεχιῶς. quomodo & ipse Arbiter aliquanto post pag. 154. in eodem adhuc argumento versans: *Et ne quid scenæ deesset, &c.* Sequitur:

v. 14. *Non me hercules pœnam istam differrem, sed continuo vos ad magnas opes ducerem.*] Ita Editiones, quas correctissimas nobis exhibuit Gallia. pro quo vnus atque vnicus ille Pithæus noster, *Peram*, restituit. cui etiam Codex Chirographus toties à me ob probitatem laudatus hac vtique in parte assentabatur. Cuius vicem haud inscite mihi supplere videtur posse Græca dictio, in hunc locum (si qua alia) conuenientissima; πεῖραν inquio, hoc est, tentamentum, siue adeo Experimentum, atque id quod Gallico, *La preuue*: vernaculo sermone, **Een proeue** / perhibere vulgo solemus, facta à gustatu in alienum migratione. Neq; aliam sane Pithæi mentē super hocce loco fuisse, persuasum mihi.

Pag. 153. v. 20. *Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ esse sparsam, vt possit vel Carthaginem capere*] Proprie *Familiam* dicit. neque enim alio Titulo seruæ conditionis homines censi antiquitus, nimirum à *Famulando* auctoribus I.Ctis & Vlpiano in L. I. ff. *de vi, & vi arma.* Vnde & *Gladiatorem Familia* apud Ciceronem. Cuius rei caussam hanc reddit Seneca lib. VI. Epistol. XLVII. *Ne illud quidem videtis, quam omnem inuidiam maiores nostri dominis, omnem contumeliam seruis detraxerint. Dominum, Patremfamiliæ appellauerunt, Seruos (quod etiam in Mimis adhuc durat) Familiares.* Confirmat hoc ipsum Plautus Amphitr. *Aduenisse familiares dicito.* Item Epidico; *Quis properantem me reprehendit pallio?* TH. *Familiaris.* Denique alibi compluries.

Pag. 154. v. 2. *Sedeat præterea quotidie ad rationes, Tabulasque testamenti omnibus * renouet*] Videtur desiderari, *Horis*, vel aliquid tale ad lacunæ explementum. Ibidem:

v. 24. Ri-

v.24. *Ridebat contumaciam Gyton, & singulos strepitus eius pari clamore prosequebatur*] Malim *Clangore*: idque Petronianæ sententiæ haud paullo accommodatius.

Pag. 155. v. 13. *Neque concipere, aut edere partum mens potest, nisi ingenti flumine literarum inundata*] Ita quidem rectissime postrema Editio, quum in prioribus omnibus, *Inundante*, antea legeretur. Vtitur ea ipsa Metaphora solens Petronius. vt vel paullo prius: *Inundatus hac Eumolpus inuidia*. Item initio: *Vino etiam Falerno inundabamur*.

v. 25. *Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut versum timuerunt calcare*] Scio, cuiusmodi sententiam ex hocce loquendi genere nobis exculcauerit Turnebus, receptæ scripturæ vanitate deceptus: quæ mihi ipsa *Via* illa, quam & Homerum principem, sequutosque mox Lyricos, ac Romanum Vergilium cum Horatio legitime institisse vult credi Arbiter, asperior ac petriciosior videtur. Quis enim *bonæ mentis* ad hunc quidem modum loqui se postulet? *Versum calcare?* Non ego: nam quod ad me attinet, sane nolim. Proinde magna cum fiducia reponendum pronuncio atque edico: *Non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare*. Idque non mihi, sed vero Lectioni manuscriptæ credi, atq; acceptum referri cupio.

CAPVT II.

De Lucani coætanei sui Pharsalia, ab Arbitro hoc nostro, haud arbitrario, sed certo Censoriæ animaduersionis præiudicio notata grauissima suspicionis cõiectura. Iniquissima amborum inter se commissio, fati similitudine parium potius, quam laudis. Inops audacia tuta est, *ad confinem quandam Sallustianæ Historiæ sententiam opportunissime traductum: in eaque enarranda quantum Glareani acies caligauerit, ostensum. Locorum aliquot cum Martialis, tum aliorum festiuissima cum Petronianis collatio.* Simplex, *pro Composito: simul* Peragere, *pro* Perota-

Perorare positum. Totidem quo ego, ac tu sumus (mi Lector) menda de Petronio sublata.

PAg. 156. v. 1. *Ecce belli ciuilis ingens opus quisquis attigerit, nisi plenus literis, sub onere labetur. Non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt, quod longe melius Historici faciunt, quam Poetæ, &c.*] Aut frustra sum ego, aut ad Lucanum Poetam, notissimum illum Ciuilium bellorum compositorem, trahendum hanc digressionem, qua Satyrice eiusdem Pharsaliam perstringit hic noster; ἀνώνυμει quidem, & quasi ex trauerso, verum ita tamen, vt eum ipsum veluti digito indicare videatur. In quo Petronium quantum à corrupto, & quidem communi ætatis suæ iudicio absuerit, haud obscure est animaduertere. quo tanti æstimatus Lucanus, vt nō defuerint illis, sequutisque temporibus viri doctrinæ nomine cumprimis celebres, atque in his Papinius, & Martialis illi conterraneus fere, qui eum & Vergilio (si Diis placet) & Homero ipsi parem facere ne dicam anteponere, haudquaquam dubitauere. qua fiducia sufflatus ipse virtutis suæ etiam præconium facere, atque in has iniquissimæ contentionis inanias erumpere veritus non est:

Et quantum mihi restat ad Culicem?

Iuuat opinionem hanc nostram Censoria illa, quam ibidem præmiserat Eumolpus, principum Poetarum commemoratio, non vltra *Romanum Vergilium, & curiosam Horatij* fœlicitatem à Petronio extensa. Subdit enim, *Cæteros* (Lucanum, vt dixi, & totam illam Poetarum manuum haud dubie designans) *aut non vidisse viam, qua iretur ad carmen, aut visam timuisse calcare.* idque mihi Oraculi instar; & (si mei arbitrii res fuat) vnam mehercule à Petronio *Eumolpicam Troiæ Halosin*, aut hanc ipsam potius vere Poeticam belli ciuilis vaticinationem multo mauelim mihi,

Quam vel trecenta Cordubensis illius
Pharsalicorum versuum volumina.

Quod ipsum & Quintilianus circumspecte considerans,

rans, Oratoribus, quam Poetis potius hunc Cæsariani belli scriptorem censuit adnumerandum. Vtut est, σύγχρονοι certe Lucanus ac Petronius noster. indidemque fortasse in contentione studiorum communium aliquanta æmulationis simultas. Vtrique enim, imperante crudelissimo Nerone, tum vitæ, tum Genii similitudine dispares, parem vitæ exitum sortiti. sed hic (Arbitrum dico) vertente anno post C. Suetonio; L. Telesino Coss. quum alter Annæus ille Silio Nerua, & Attico Vestino Coss. anno qui præcesserat modo, ab V.C. DCCCXIIX. eiusdem Principis iussu fatalia Parcarum fila venis ante diem incisis abrupisset scilicet.

vers. 26 in descriptione belli ciuilis: *Atque Arabum populus sua despoliauerat arma*] Quis vero mente vsque adeo exsensa, vt *Populis*, statim emendandum non videat? Et mox:

Pag. 157. v. 8. *Persarum ritu, male pubescentibus annis Surripuere viros, exsectaq; viscera ferro In Venerem fregere*] Cuius sententiæ acrimoniam in animo habuisse videri potest sanctissimus Martyr Cyprianus lib. Epistol. 11. ad Donatum, de exossi ac Cinædica illa Histrionum saltatione condignos homine Christiano sermones disserens: *Videte contra fœdus iusque nascendi patientiam incestæ turpitudinis elaboratam. Euirantur mares: omnis honos & vigor sexus, euirati corporis dedecore emollitur; plusquam* (lego *plusq;*) *illic placet, quisquis magis virum in fœminam fregerit.* Sequitur in Petronio.

vers. 10. *Atque vt fuga mobilis aui Circumscripta mora properantes differat annos, Quærit se natura, nec inuenit*] Huc spectat capitalis illa Legis pœna Constantio & Constante auctoribus perlatæ, quam Variarum suarum ex Codice *ad L. Iuliam de adult.* laudat nobis exactissimæ eruditionis Censor Durant. Casellius, ex veteri quadam membranula, noua hacce forma à sese interpolatam primitus: *Cum vir nubit in fœminam viris porrecturam quid cupiatur, vbi sexus perdidit locum? vbi scelus est id quod non proficit scire? vbi Venus mutatur in alte-*

in alteram formam? vbi amor quaritur, nec inuenitur? Quum in libris, quantum est, formularis: *Vbi amor quaritur, nec videtur?* perperam inibi vulgo procusum exstet. Legitur ibidem:

v.14. *Et laxi crines*] Pro quo ego *Fluxi*, lubenter reposuerim ad illud Martialis mei accommodandum: *Mollesque flagellent Colla coma.* vel certe *Lixi* rescribendum, id est, lixiuio (quam *Causticam* seu *Batauam spumam* idem Poeta appellitat) loti atque imbuti crines. verbi caussa:

Et mutat Latias spuma Batauà comas.

Nisi si tamen, *Laxos*, pro solutis interpretari malimus.

Pag.158.v.22. *Inops audacia tuta est*] Sententiam me hercule scitam oppido, argutamque ac breuem. nec minore adeo elegantia à Principe illo Historicorum in consimili pæne Catilinariæ coniurationis argumento expressam quasique enarratam dicto istiusmodi: *Nam semper in ciuitate quibus opes nulla sunt, bonis inuident, malos extollunt: vetera odere, noua exoptant: odio suarum rerum mutari omnia student: turba atque seditionibus sine cura aluntur, quoniam egestas facile habetur sine damno.* Quam tamen sententiam haudquaquam fueram laudaturus, nisi in luce mera misere caligasse hoc loco Glareani aciem aduorterem, qui tam argutæ clausulæ intellectum ignotum sibi, ac supra captum esse fateatur suum; nisi post, *Habetur*, distinctioni locus fiat, ac postea inferatur ἀσυνδέτως *Sine damno.* Ridicule, & vere adeo *Nodus* (quod dicitur) *in scirpo.* Habes eadem porro apud Petronium pagina:

v.26. *Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes*
Armorum strue diuersa feralis Enyo.
Crassum Parthus habet: Lybico iacet aquore Magnus:
Iulius ingratam perfudit sanguine Romam.
Et, quasi non posset Tellus tot (*ita* v.c.) *ferre sepulcra, Diuisit cineres*] In membranaceo Codice:

Tres dederat Fortuna duces

liquido referebatur. A reliquorum vero versuum argutia Epigrammatis vnius acumen Martialis noster mutua-

mutuatus videri potest, quod Magni Pompeii, eiusque filiorum Manibus merito hercule ac lubens à se suaque Musa imputandum censuit hoc exemplo:

Pompeios iuuenes Asia atque Europa sed ipsum
Terra tegit Lybia, si tamen vlla tegit.
Quid mirum, toto spargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Quid mirum verò? qui vel acutissimum etiam Hemistichium illud ex hoc ipso Poemate ad alterius item Epigrammatis conclusionem transscripserit sibi:

Ingeniosa gula est.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in Epist. ad Demetriad. de virginitate seruanda, Arbitro, non Martiali auctori condonatum:

Non bene olet, qui bene semper olet.

Quem tamen versum nulla sui parte minutum, aut immutatum, apud Martialem reperias etiamnum hodie lib. II. Epigram. XII.

Pag. 160. v. 24. *Vota mihi cedunt*] Ita Editio Lugdunensis. Ego tamen Parisiensi potius, tum Chirographo Codici meo subscribendum autumo: in quo, *Vota tibi cedent.* disertissime legebatur, id est, succedent, euenietque tibi ex sententia, quæ vouisti omnia.

Pag. 163. v. 23. In eodem Poemate ex persona Cæsaris iam Dicta furientis: *Certe mea caussa peracta est*] Hoc est, *perorata.* Quomodo apud Callimachum illum Romanum: *Caussa perorata est. Agere* enim siue *Orare caussas.* germana, imo gemina esse.

Nec pueri ignorant, nisi qui nondum aere lauantur.

Pag. 164. v. 4. *Fortior omnibus mouit Mauortia signa Cæsar, & insolito gressu prior occupat ausus.*] Aliis *Haustus*, placet: neutrum mihi, verum istuc potius quod ponam:

Et inso[illegible] gressus prior occupat ausu.

v. 10. *Mo[illegible]nina montibus altis*
Vndabant modo nata. sed hac quoque missa putares.]

Quo loco alii, *Spissa*, legunt: at Rogertis mei Code[illegible] calamo exaratus, *Iusta*, habebat. Vnde nouissima Editio, *Ius-*

tio, *Iussa*, nobis concinnasse videtur. Mihi vero, si quis in tanta dissentientium scripturarum varietate coniecturę locus est reliquus, *Stare*, stat restituere. idque proxime sequentis versus causa maxime, quem in optima illa Parisiensi Editione hac forma conceptum memini reperitare:

Stabant, & vincta fluctus stupuere pruina.

Pag.168.v.14. *Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?*] Apostrophe Poetica ad Diuum Iulium, infesta patriæ signa inferre satagentem.

CAPVT XIII.

Maculæ binæ, quæ Petronium inquinabant, deletæ. Alterum huiusdem Satyrici locum ad Tibullianæ sententiæ similitudinem conformatum videri. Libidinem concitare. Obosculari. *Turnebicæ opinioni assensum.* Digiti gubernantes vocem. Conciliare, *quid?*

PAg.169.v.15. *Cæterum ego, etsi quotidie magis magisq; superfluentibus bonis saginatū corpus impleueram, putabamq; à custodia mei remouisse vultum fortunam: tamen sæpius tam consuetudinem meam cogitabam, quam caussam.*] Non mehercules intelligo (de clausula postrema loquor) nisi porro (mi Lector) negatiuæ particulæ des locum, ante τὸ *Tam*, collocandæ, hocce exemplo scilicet: *Tamen sæpius non tam consuetudinem meam cogitabam, quam caussam.*

v.26. *Totamq; fallaciam inuidiosa proditione detexerit*] V.C. *Ambitiosa proditione.* in ipso contextu præferebat planissime.

Pag.170.v.6. *Quia nosti Venerem tuam, superbiam captas; vendisq; amplexus non commodos.*] Rescribo, atque interpungo: *Vendiq; amplexus, non commodas.* ipsa adeo sententia hanc nobis coniecturam præeunte. quam & Lipsio pariter nostro in mentem venisse gaudeo, gratulorque merito mihi; etiam sequenti insuper ratione corroboratam; hoc inquam non inani argumento, quod mox ab eaipsa ancillula amatrice obii-

V citur

citur Polyęno: *Siue ergo nobis vendis, quod peto; mercator paratus est: siue (quod humanius est) commodas, effice vt beneficium debeam.*

v.11. *Quo incessus tute compositus?*] Quid est, *Tute?* Nihil id quidem, atque adeo Petronio indignum. cui porro commodare vt pergam, pro *Tute, Arte,* de opinione restituere haud grauabor. Habes inibi:

v.16. *Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cælum curare soleo: ex vultibus tamē hominum mores colligo; &, cum spatiantem vidi, quid cogites, scio.*] Eadem de se fere Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auscultare lepidissimis versiculis illis:

Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra Deorum;
Præcinit euentus nec mihi cantus auis.
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non sine verberibus.

Sub eiusdem paginæ finem:

v.24. *Quædam enim fœminæ sordibus calent: nec libidinem concitant, nisi aut seruos viderint, aut statores altius cinctos.*]. *Libidinem concitant,* eā forma vsurpatum, quo Poetarum Deus; *Martemque accendere cantu?* Martialis vero:

Inde lego, Musasq; cio, Phœbumq; lacesso,

dictare ausi.

Pag.171.v.13. *Viderint matronæ, quæ flagellorum vestigia osculantur.*]. In M S. exemplari: *Obosculantur,* visus sum legere. sic fere dictum, quo-modo, *Obligurire,* apud Suetonium. Et mox:

versi.20. *Procedentibus deinde longius iocis, rogaui vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ consilium. itaque collegit altius tunicam, flexitq; se in eum daphnôna, qui ambulationi hærebat.*] Ita est in Editione Gallicana, & quidem vtraque. in prioribus vero: *Vt plateæ nouæ duceret,* lectum hactenus. Vnde fuit tempus, quum, *In prata noua,* emendandum hariolarer. nunc Turnebi potius sententiæ accedo, lectione nouissime procusam auctoritate sua stabilientis, docentisque porro, *Platanôna,* item *Daphnôna,* nihil aliud quicquā, quam

loca

ca Platanis, ac Lauris consita significare, Latinæ Ci- tatis iure, haud sane repugnantibus Græcis, donata n olim; & quidem ab antiquo. Addo fidei caussa bina Poeta Celtibero testimonia. vt:

Exornant picta quà Platanôna fora:

m: *Disposuit daphnôna suis Torquatus in hortis.*

Pag. 173. v. 1. *Mox digitis gubernantibus vocem, &c.*] gure, de actione, seu gesticulatione digitorum ve- s, nimium illecebrosa, concinnaque, ac prorsus me- ricia. cui non multum absimile, in dissimili licet ar- mento, illud Tibulli nostri:

At postquam fuerant digiti cum voce loquuti.

biungitur deinceps à Circe:

v. 2. *Si non fastidis, inquit, fœminam ornatam & hoc mum anno virum expertam, concilio tibi, ô iuuenis, soro- n.*] Proprie, *Concilio*, in re lenocinij vsurpat Petro- us. Sed enim & Ouidius, non minus vrbane de Ti- oni nuptiis apud Auroram expurgans sese:

Cur ego plector amans, si vir tibi marcet in armis:
Non me nupsisti conciliante seni.

ade & *Conciliatrix*, pro *Adductrice*, id est, lena, seu pri sequestra (quod genus nos patrio sermone Cop- erssen/vulgo hodie indigitamus) Plauto, Comicisq; tiquitus frequentata.

CAPVT XIV.

amoris curiositatem seuera seriaque habita quæstiones; productis eius rei à Plauto, Horatio, Ouidio auctoritati- bus. Cultores, *pro amatoribus. Diuûm suspecta fidei lo- corum repurgatio. Item de* Fascino *nonnihil.*

Ergit delitias porro Polyæno dicere Circe:

Pag. 173. v. 5. *Habes tu quidem & fratrem, neque m me piguit inquirere.*] Nequiter sane, atque ex præ- ipto disciplinæ Lenoniæ, ita in Menechmis adum- tæ à Plauto; vbi quum herus admirans dixisset:

Sed miror, quî iste nouerit nomen meum:

ce seruus non paulo sapientior;

Minime hercle mirum: (inquit) *morem hunc meretrices habent;*
Ad portum mittunt seruolos, ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant, cuiatis sit, quid ei nomen sciet.
Post illa (scribo, *Post illa*) *exemplo se adplicant, agglutinant.*
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Quo etiam applicare possis Ouidianum illud, ex ipsius Helenes persona benignius sane, quam necesse fuerat probæ, ad captiosissima Paridis blandimenta rescriptum:

Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.

Ain vero, mi Helena? tantumne à re domestica operæ otiique fuisse tibi, vt oblita pudicitiæ tuæ matronalis, ac Genialis thori immemor, res omnes relictas habuisse te fatearis, præ istorum facinorum cognitione, quæ Paris iuuenilitet per anteactam vitam bene, an sequius, turpiter certe ac libidinose patrata designarit? Cui bono autem? quidve curatio isthæc ad Menelai coniugem, de Barbaro & alieno adolescentulo ita anxie isse inquisitum singula? quo nisi vt per literas quoque interpretes turpitudinem ipsa denudes tuam? tibique inuicem res amationesque Iliensis hospitis curæ atque adeo solicitudini haud minori, quam illi tuas fuisse tuopte manifesta indicio ostendas. vtque ex insano insaniorem Alexandrum tum concinnes scilicet, quem sic tu amas, quemadmodum ille te vult: cuiusque adeo pulcritudinis propius ac penitius percognoscendæ multo cupientior videris, quam puellæ Horatianæ Barri illius formosi, quem lib. Sermon. I. Sat. VI. à Satyrico illo huiuscemodi coloribus depictum habemus:

Vt, si qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus: eat quacunque puellis
Injiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie sura quali pede, dente, capillo, &c.

v.10. *Imo inquam, ego per formam tuam te rogo, ne fa-dias hominem peregrinum inter cultores admittere.*] ota *Cultores* pro Amantibus positos, tralatione ve-cunda: à qua haud longe sane abludere videtur, quod s, seruile hoc hominum genus Gallico sermone de-nare volentes, pro *Amatorculis, Seruos*, seu *Famulos* hibere consuemus. sicuti & puellas quoq; in delitiis bitas, non quidem *Amicas*, sed *Dominas* eâdem ra-ne vulgò appellitamus; loquendi forma (credo) ab is vsque Latinis accersita. Sed enim hic non ad *Cul-tum*, quæ Reges, Dominosque, id est, potentiores icos sequi fere, & quasi comitari solita; verum po-s ad nescio quam Religionis speciem, Numinum gis, quam hominum venerationi debitam (quæ *ltus* nomine proprie ac signate Romanis exprimi-) vocabuli huius virtus referunda. cuius Metaphoræ ntinuandæ porro, *Religiosam* etiam *Adorationem*, & cio quid de *Templo* insuper subiungit Polyænus. que id adeo iniuria; quippe qui & *Dea*, & *Regina*; n solum *Dominæ* titulo mactam, augustamque fa-m Circen aduenerat urus postea.

v.16. *Quid ni inquit illa, donas eum mihi, sine quo non es viuere: ex cuius osculo pendes: quem sic tu amas, quem-modum ego te volo?*] Delitiæ meretricis. Sed videtur endandum: *Quid? inquit illa, dones eum mihi, &c.* que aliter sane fuerat in manuscripto, nisi quod, i &, *Eum mihi, Mihi illum*, transpositum inibi lege-ur. Quid? quod *Dones* potius, quam *Donas*, rescri-dum videtur? si tritam lectionem retinere porro, rdicusque defensitare velimus. In eodem exempla-agina sequente huiuscemodi visitabatur scriptura: Pag. 174. v. 1. *Non sum quidem solis progenies, nec mea ter, dum placuit, labentis mundi cursum detinuit.*] Quę cet; vtique præ ea, quæ exstat in impressis omnibus: *m placet.* impensius etiam placitura, siquidem, *Cum uit*, rescribatur: hoc est, quotiescunque matri meæ visum, aut cõplacitum fuit. ad exemplum (opinor) bulliani illius in materia huic prorsus parissima:

Cum libet, hac tristi depellit nubila cœlo:
Cum libet, æstiuo prouocat orbe niues.

Denique Ouidii quoque ex libro Amorum I.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

vers. 10. *Sume ergo amplexum si placet: neque est, quod curiosum aliquem extimescas: longe ab hoc loco frater est.*] De hac ridicularia veterum superstitione, qua nimiæ fœlicitatis successum, certumque ac præfinitum bonarum rerum numerum *Fascino* obnoxium opinabantur, consulendus æui nostri Phænix Ios. Scaliger, ad Votum illud Basiaturientis Catulli:

Tam te basia multa basiare
Vesano satis & super Catullo est,
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, aut mala fascinare lingua.

CAPVT XV.

Loca non pauca de opinione correcta, plura interpretata. Quasillariæ. *Immoderata muliebris libidinis intemperantia, ne dicam importunitas in* Tribunatum *quasi* Verberalem *erumpere denique: atque in insontis famulitii terga languorem siculæ maritalis expiare solita antiquitus: ne quis nunc censeat.* Frons constricta.

PAg. 175. ex persona Polyæni, *Militis quidem pransi parati*, sed nec arma, nec rem (vbi re cum primis opus) habentis in mundo: *Lorum*, quod dicitur, *in aqua, &c.*

v. 4. *Perfusus ego rubore manifesto, etiam si quid habueram virium perdidi, totoque corpore velut laxato, &c.* Eundem *Languorem ne*, an *Paralysin* dicam, sibi in Corinna quoque alias obuenisse tota Elegia v. libri Amorum III. secum post irritas minas lamentatur Ouidius:

Huc pudor accessit facti: pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitii caussa secunda mei.

Etiam de *Veneficio*, & cæteris quæ sequuntur, eandem Nasonis Elegiam consulas licebit. Ea enim, quanta quan-

anta est, haud alio sane, quam ad hæc Arbitri expli-
ida, nata mihi prorsus, ac composita videtur.

v. 15. *Rapuit deinde tacēti speculum, &, postquā omnes ltus tentauit, quos solet inter amantes risus frangere.*] Ri- , huic loco quid faciat, nobis necdum in mentem nire potuit. itaque mihi quoque *omnes vultus tentiti, Nisus*, tandem visum est emendare, pro eo, quod ora scilicet, *Furtiuam molitionem*, appellitauerat, inpretandum. Sequitur porro:

v. 18. *Excussit vexatam solo vestem, &c.*] *Vexatam*, init quod nos opinor, Ghecreuckt / diceremus; scili- superiori illa in gramine volutatione, malo astro, aque Persica non fauente, hoc est, sine *robusta* adeo *luptatis* effectu, præter speciem, ætatem, atque vtri- ; sententiam denique, cum Polyæno amatore suo itata siue inchoata potius, quam ad *Patratum* perdu- . Et mox:

vers. 20. *Ego contra damnatus, & quasi quodam visu in rrorem perductus, &c.*] Quid, si hoc potius est, vt, *Viso*, ponatur, pro *Spectro*, & quasi somnio quodam turlento? proinde vt idem loquutus supra pagina 50. *sa*, certe, pro *Insomniis* poni quis nescit, qui Musæas es vel primis digitis impulerit modo?

Pag. 177. v. 2. in Epistola illa multo vrbanitatis sale mulatissima: *Narrabo tibi adolescens, paralysin caue. nquam ego agrum tam magno periculo vidi.*] Eadem quutionis forma vsus quoque ad Ciceronem suum . Cælius; de absoluto Messala scribens: *Itaq; relictus ge Licinia, maiore esse periculo videtur.*

Pag. 181. vers. 15. *Nec contenta mulier tam graui iniuria a, conuocat omnes quassitarias, familiaq; sordidissimam rtem, ac me conspui iubet.*] Ita est in Editione Lugdunsi; in Lutetiana vero, *Quassillarias*: vnde nos, *Quaarias*, extricaueramus iam antea: hoc est, genus anlularum omnium spurcissimum simul ac despicassimum: quas *Robustum* ad *Codicem* detrusas, inibiq; tilibus pensis in perpetuum damnatas interpretamur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ouidio, Iuue-

nali denique, vnde & *Codicariarum* cognomento insignitæ antiquitus. Hactenus hæc scripseramus, quum ecce potiorem eiusdem item sententiæ fundum nobilissimum Ios. Scaligerum esse percepimus deniq;, qui ad locum illum Albianum:

Sit tibi cura togæ potior, pressumq; quasillo Scortum, &c.

Hoc ipsum Petronii exemplum, (quod inani strepitu aures Turnebi verberauerat iam olim) ita vt nos emendauimus, Lectori porro arripiendum reliquit. Rescribo deinceps:

v.18. *Oppono ego manus oculis meis, multisque precibus effusis, quia sciebam quid meruissem, verberibus sputisque extra ianuam eiectus sum.*] Male enim in omnibus Editionibus, *Nullisque precibus*, hodie cusum comparet: nostraque correctio ista non audacis ingenii curiositatem, sed vero Chirographum optimæ & notæ & fidei, Rogertinum inquam Codicem auctorem habet. Pergit narrare porro:

v.22. *Eiicitur & Proselenos, Chrysis vapulat, totaq; familia tristis inter se mussat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit**] Ridicule; sed tamen ex eius sæculi consuetudine stolatis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita atque inexstincta ad furorem vsque prurientes, nihil peius adeo deteriusq; metuebant sibi, quam ne vir suus, vel adulter vtique haud paullo virilior vidua pudicaque contentus nocte fundum familiarem hoc est, officium suum colere negligens parcusque existeret:

Neu tenuem texens riualis aranea telam
Deserto in Veneris hortulo opus faceret.

Ideoque (quæ illius temporis insolentia fuit) quoties euenisset forte, vt admissarius suus virum se esse quodammodo quasi oblitus videretur, parte illa corporis funerata scilicet, quam potissimam in nobis fœminæ appetunt sibi; reliquum erat, vt in seruorum ancillarumque insontium gregem herilis expeteret culpa; hoc est, vt *Caudicariæ* omnes cum librariis, ac ornatricibus, cæteraq; familiæ pars multo sordidissima, pia-

culare

ares ob alienam ignauiam fierent: vtque tot mini-
iorum infœlicium terga capitis vnius lenitudini,
id secus vtique quam succidanea, subderentur. Cui
iplinæ etiam lux fœneranda à Iuuenali meo, hanc
m matronarum impotentiam, atque insatietatem
hoc exemplum Satyricè castiganti, *Censione* dico,
bubula, sed *papyrina*, vt vides:

Est operæpretium penitus cognoscere, toto
Quid faciant, agitentque die si nocte maritus
Auersus iacuit, periit libraria; ponant
Cosmetæ tunicas; tarde venisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Et scuticæ sunt, quæ tortoribus annua præstent.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ vestis considerat aurum:
Et cadens longi relegit transuersa diurni.
Et cædit, donec lassis cædentibus; Exi,
Intonat horrendum, iam cognitione peracta, &c.

.26. *Itaque pensatis vicibus animosior verberum no-*
rte contexi, &c.] *Vibicibus*, edendum esse tam scio,
m me amare Petronium.

ag. 183. v. 24. *Quid me spectatis constricta fronte Cato-*
] Id est, adducta, seu contracta, & quasi caperata
te. Vsus eodem loquendi genere & Martialis, li-
decimo:

Et numeras nostros adstricta fronte trientes.

minus Propertius libro Elegiarum II.

Differet hæc nunquam, nec posces garrula, quæ te
Astrictus ploret sæpe dedisse pater.

le huc *Adductus*, ex Cornelio Tacito, pro seuero,
coque ac supercilioso, cuiusque frons semper adeo
utina, id est, striata, seu corrugata Catonianam
ndam, ac plusquam Censoriã præferat grauitatem
erit in eodem Epigrammatio Arbiter noster:
agin. 184. vers. 1.

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit?
Quis vetat in tepido membra calere thoro?]

Ita repono, itaque reposui iam olim, antequam certe * Pictorius nescio quis hac ipsa, quam quidem à me acceptauerat, coniectura Racemationes porro suas auctiores facere instituisset. Sequitur:

* P. Victorius.

v. 4. *Ipse pater veri doctus Epicurus in arte*
Iussit, & hoc vitam dixit habere telos.]

Perpera hæc Sequanicæ Editionis scriptura, quam ex Lugdunensi partim, partim ex ingeniosis cum meis, tum alienis suspicionibus, ita porro me præeunte in pristinum honorem restituas licet:

Ipse pater veri doctos Epicurus amare
Iussit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Qua lectione nihil verius, nihil adeo argutius. Scias, è Petroniana officina profectum bonum pedem ad nos porro Gallobelgas attulisse.

CAPVT XVI.

Fidei Tutamen *appositum.* Volenti neque vim, neque vllam iniuriam fieri. Res attritæ. Culina mortualis, siue bustuaria. *Locorum alia explanata, alia refecta, ad incudem dico Petronianam.* De Clauo numerali, annorum indice, *prisca quadam ac moneta Romana.* Fortuitum, Gratuitum, Pituita *denique, penultima producta enunciari debere: ideoque hac, aliaque talia trisyllaba fieri, quoties in Hexametris occurrant.* Tegilli Plautini *consideratio.*

PAg. 184. v. 8. *Hac declamatione finita Gytona voco, &: Narra mihi, inquam frater, sed tua fide, &c.*] Quid vero est? *Tua fide.* Apage tam frigidum schema à Petronianis facetiis, & quidem quam longissime. nihil enim indignius. Mihi certe dubium non est, quin pro *Tua, Tuta fide*, debeat emendari, hoc est, quæ ex sese nihil incommodi tibi, tuæque adeo existimationi in posterum sit paritura: quippe arcano dicturo, atque ei, qui culpis tuis & veniam simul & silentium præstare condidicerit solens.

v. 13. *Tetigit puer oculos suos, conceptissimisque verbis iurauit,*

it, sibi ab Ascylto nullam vim factam] Nihil hoc mi-
a; quippe cupienti omnia Gytoni facta; neq; quic-
m adeo graue, vel præter animi sui sententiam pas-
Sic supra idem de Ioue:

Et peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit.

tiue; atque ex opinione nostris etiamnum ICtis
ebrata, qui, *Volenti nullam fieri iniuriam*, serio nobis
ero vultu asseuerant. Habes eâdem pagina:

v. 26. *Sed inops, & rebus egenis*
Attritus, facinus non toto corpore feci,

Lego: *Et rebus egenus Attritis, &c.*]
Phrasi Poëtis omnibus vsitatissima; item Liuio Hi-
rico, qui *Attritas opes*, alibi dictitasse inuen tur:
omodo & ipse Petronius antea: *Post attritas bellis
uentibus opes, &c.* Et tamen recepta lectio vel Plau-
uctoritate defendi posse videtur, qui, *Res dubias, e-
as*, coniunxit non semel. Denique quid vetat Arbi-
m nostrum obscœnitatis (vt solet) latebram sub ho-
tissimæ translationis sipario quæsiuisse?

Pag. 186. v. 10. *Quid vos, inquit, in cellam meam tan-
um ante recens bustum venistis?*] *Culinam* his verbis
cumscribere videtur, vnde & *Inquilini* etymon de-
ctum. Ita enim *Loca quadam sub Vrbe in pum funeri-
destinata, vbi ferales, siue sepulcrales Epulas comburi
rs erat, antiquitus indigitata*, ex Festo, & Aggeno Vr-
o docuit nos omnium doctissimus Ios. Scaliger.
gasi innuat Enothea, Eucolpion, & Proselenon ex
esuritorum nota esse, *quos cibum è flamma petere
e*, vrbane sane cauillatur Terentius. hoc est (vt Ca-
li quoque interpretamento in rem Petronii vtamur)
sepulcretis, tuburcinandi causa, quamuis *semiraso vsto-
prohibente, ipso carpere è rogo cœnam.*

v. 24 *Et ne putetis perplexe agere, rogo vt adolescentulus
cum nocte dormiat, nisi illud tam rigidum reddidero,
am cornu*] Eadem similitudine in Fauni quoque Sa-
siasmo vsus Ouid. vbi narrat:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

erum huiusmodi commentanti venia præfanda fue-
rat prius.

rat prius, caputque Socratico exemplo operiundum.

Pag.187.v.17. *Hu ego callens*
Artibus, Idæo frutices in gurgite sistam,
Et rursus fluuios in summo vertice ponam.]

Ita Editio Parisiensis. malim tamen cum Lugdunensi, *Latices*, in *Fruticum* locum reponere; tum *Ægæo* potius quam *Idæo* legere, ex coniectura. Male est ibidem in Editione postrema:

v.22. *Ergo exclamat, ô Enothea, imperio parete.*]
Reuocanda enim priorum Editionum scriptura, quæ, *Imperio para te*, liquido nobis antea repræsentabat.

Pag.188.v.21. *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæserat auro*] Fallor? an ad Horatianum illud spectauit Arbiter libri Carm. II.

Non ebur, neq; aureum
Mea renidet in domo lacunar, &c.

Pag.189.v.2. *Et paries circa palea satiatus inani.*
Fortuitoque luto: clauus numerabat agrestis.] *Clauos* proculdubio emendandum, distinguendumque hoc modo:

Fortuitoq; luto clauos numerabat agrestes.

Vt de *Clauis Annalibus* loquatur, qui pangebantur, id est, figebantur in parietibus sacrarum Ædium, per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Festum, qui volet, adito, in dictione *Clauus annalis*. Adde ex Liuii lib. VII. *Volsiniis quoq; clauos indices numeri annorum fixos in templo Nursciæ Etruscæ Deæ diligens talium monimentorum auctor Cincius adfirmat.* Plura darem, istius nisi quantula coniecturæ Gloriola est, alio nuper migrasse viderem: opera inquam, & comitate hominum eorum, qui Aduersariis nostris per fidem inspectis, partem horũdem diutius sub signo esse, atque intra Vestæ penetralia

Versari æquo animo non potuere pati.

credo, non parum in largiendo prothymi, parumve munifici viderentur, de alieno præsertim. nam quanti id refert? modo Lectori constet, *omnia inter amicos communia esse debere*, iure familiaritatis maxime: quo quidem

lem hoc genus, vel ad plagiorum vsque infamiam, eralissime abusi. Quod superest, illud indictum nobire non debet, *Fortuîto*, hoc loco trium in se syl- rum numerum habere, non quatuor: quomodo & *ita*, apud Horatium. Fallunt enim, atque adeo fal- ur ipsimet, qui verbum illud, quotiescunque au- adi Casu positum occurrit, aut ex Ionico minore, ex Choriambo constare sic quasi pro comperto essoque (vt contra si quis sentiat, nil sentiat) per- am habent sibi: priorem quidem syllabam pro ver- ntis arbitrio communem, tertiam vero vbique em facientes; sola (sicuti apparet) pronunciatio- ducti: qua nos hodie sane graue nimis ac præpo- vti, omnium Poetarum testimoniis conuinci- in verbis præsertim hoc exemplo formatis, *Gra- m*, *Fortuîtum*, aliisque talibus: quæ omnia tertiis ois correptis publica exprimit consuetudo, quum auerso tamen debeant produci. Indicio fuerit hoc n, quod inter Petronianos Hexametros laudaui- modo. clarius vero Horatianum illud ex II. Car- m Oda XV.

c fortuitum spernere cespitem
ges sinebant, &c. Sequitur versu interiecto:

. Præterea quæ fumoso suspensa tigillo
nseruabat opes humilis casa, mitia sorba
er odoratas pendebant texta coronas]

haranæ Editionis scripturam vides: in qua nihil eres vtique, nisi forte singularis literæ suppositio- n prouocabulo *Quæ*, E scilicet in S. commutata, ad aciem:

terea quas fumoso suspensa tigillo
nseruabat opes humilis casa, &c.

tia sorba, & *Veteres*, quæ mox sequuntur, *Thym- iuamq; non sine passis racemis, pariter inter odoratas s pendentia*, appositione decentissima appellet *Opes rij istius paupertini*: quas ego sane (si quidem optio que eueniat mihi) adipatis Regum Epulis, omni- rsico apparatu recusem commutare;

Sat,

Sat, ô, beatus vnicis Camœnis.

Atque ita, *Humilis casa ista fumoso suspensa tigillo* aptissime congruet: eademque Plauto meo opera commodabitur, ita in cauillaria argutanti:

Quin Diuûm atq; hominum clamat continuo fidem,
De suo tigillo fumus si qua exit foras.

Qui quidem totus super triparca Euclionis auaritia inter Coquos, seruumque Megadori ceditur sermo. Plura enim hic à nobis eam in rem exspectes, caue; hoc vnum didicisse contentus, *Tigillum* istud haud aliunde, quam a *Tigno* formatum, quasi tu *Diminutiuum* dicas: quod ego pro *Transtillo*, hoc est, longurio transuerso; vnde Lardum, Tomacula, Succidias, alia id genus ad diuturnitatem vsus in carnario salita suspendere solemus lubentissime hercule interpretarer, si tamen istiusmodi annonæ aut apud sordidissimum Euclionem, aut in prisci illius sæculi consuetudine locum omnino vllum faciundum existimarem. Tibullus quidem pro *Transuersarij*, aut *Perticis* certe; quibus ex more, pectinata villarum pergularumque culmina inniti, fulciri, & quasi suffundari solent, *Tigilla* accepisse videtur, quum de primis illis rusticis, ac Saturniis architectonibus prædicat:

Illi compositis primum docuere tigillis
Exiguam viridi fronde operire domum.

Catullus vero pro Hyperthyro, cui generi, *Liminis superi* nomen inditum a Plauto. verbi caussa:

Dixerit hic aliquis: Qui tu isthac Ianua, nosti?
Cui nunquam domini limine abesse licet:
Nec populum auscultare, sed huic suffixa tigillo
Tantum operire soles, aut aperire domum.

Quocirca non etiam defuturos arbitror, qui *Tegillum* in Plauto conscribillandum pronunciabunt, pro *Tecti genere exiguiore*, vti apud Varronem explicat nobis Marcellus; quem sirempse hoc verbum in mente habuisse, suspicari quid vetat? quum alterum illud, *Ligellum* inquam suum, pro *Tuguriolo, ac domicilio breuiore* perperam nobis suppositum ire ausus.

CAPVT

CAPVT XVII.

corum aliquot obscuriorum illustratio. Libare limen, *Attico quoque Aristophanis patrocinio defensum.* Pensio pro Pensatione. *Anser, Priapi pariter, ac Matronarum delitiæ. Eius rei aliqua rationum verisimilitudo quæsita, relataque ad* Verecundiæ *notam scilicet, quæ præ ceteris hoc* pennipotentum genus *vulgo insignitum nobis concinnat Plinius. Additum præterea de Censoria cibatus Anserini locatione, eidem animanti omnium sacerrimo* OB MERITVM, *ac Capitolij defensionem antiquitus decreti, præbitique ex publico.*

Ag.190.v.21.*Iam reliqui* (s. anseres) *reuolutam, passimque per totum effusam pauimentum collegerant fa-m, &c.*] *Effusam* Mensæ euersione scilicet: cui, obli-anilium edictionum, purgandique leguminis cu-ad tempus seposita, (haud quidem præliandi stu-, neque quô pugnacissimo animali vllum capitis riculum crearet; sed vt semetipsum potius, tum fol-ulum suum à rabioso impetu, ferratisque Trigæ ius Anserinæ morsibus sartum tectum præstaret) pe-m, opinor, tertium extorserat Polyænus. ita vt de ipede iam *Bipes* reddita videretur, ad exemplum illud artialis mei:

Ibat tripes grabatus, & bipes mensa.

terem Mensulam illam dico; quam, Enotheæ Sacer-tis opera maxime, binis etiam carbonibus imple-n, positamque sacrificii caussa in medio item alta-habuimus supra pagina 99. Ex quorum singulo-m pariter consideratione planum de confragoso o-nibus iam concinnatum opinor locum pagellæ se-entis, vbi Enothea denuo in cellam suam reuor-*quidnam se absente Faba factum sit*, scitari pergit ex lyæno, *Faba* inquam, cuius nec volam adeo, nec stigium vllum reliquum inibi notabat sibi. neque rum; vt quæ è Sacrâ Mensa illa (quam tertii pedis fectu perculsam subuersamque memorauimus mo-) in terram vniuersa reuoluta exciderat. vnde in

procli-

procliui adeo Anſeribus fuit, partem illam leguminis temere humi diſperſam, paſſimque per totum pauimentum effuſam in profundum ilicet, hoc eſt, in voracem ventrem condere, ſibique auferre porro, & quidem cum ipſis folliculorum quiſquiliis, quos periphraſi multa feſtiuiſſima *Muſcarum imagines* ſupra indigitauerat Petronius.

Pag. 191. v. 4. *Necdum libaueram cellulæ limen, &c.*] Ita in vtraque Gallicana Editione probiſſime cuſum exſtat. Proinde, an Turnebus apud ſe fuerit, dubito: quum pro *Libaueram, Superaueram,* obiectare auſus eſt nobis. quaſi vero non ſirempſe Metaphora iſta aliquot ante Petronium ſeculis. & quidem Athenis Atticis,

Vſus item in Ranis priſcus Ariſtophanes?

Verbi gratia, Οὐ μὴ διατρίψῃς, ἀλλὰ γεύσει τῆς θύρας.

v. 17. *Et ne diutius triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli, &c.*] *Penſionem*, pro *Penſatione* poſuiſſe videtur. qua voce idem quoque vſurus poſtea pag. 200. *Sequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multornm bonorum penſationem.* Ibidem porro

v. 26. *At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit: & loqueris? Neſcis quam magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delitias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum*] Cur vero *Matronis anſerem acceptum* prædicat? an *Verecundiæ* cauſſa fortaſſe, quam animanti huicce antiquitus tributam, vnicus ille Naturalium Rerum ſcriptor memorat nobis Plinius lib. x. cap. xx. quo loco Pauonina pariter ingenia deſcribit? *Ab auctoribus non glorioſum tantum animal hoc (pauo) traditur, ſed & maleuolum: ſicut & Anſer verecundum: quoniam has quoque quidam addiderunt notas, &c.* Credo equidem. neque enim aliud quod dicam, habeo in mundo. an potius, quoniam Iſidi hoc alitum genus peculiariter ſacratum? quam Deam curatiſſimis vtique ceremoniis colebant Stolati ordinis Matronæ: nimis quidem aduerſus animi Propertiani ſententiam. vtpote quem votiuum illud Puellæ ſuæ in Caſto Iſidis Peruigilium, ac Decemnoctialis ſecubitus in iſtiuſmodi contraria

ſane

re vota, ne dicam Thyestæas preces stomachosum
iatorem coegit erumpere:

Atque vtinam, Nilo, pereat, quæ sacra tepente
Misit matronis Inachis Ausoniis.

d quum *Priapi* etiam *delitias*, idem pugnacissimum
ud animal appellitet Petronius, haud sine caussa su-
cari possit aliquis, improbius nescio quid sub Ma-
nalis schematis integumento occultari. nec alio
tasse accommodandum, quam quod auis eiusce lin-
a in cibo, vel potione certe assumta, fœminarum li-
linem concitare, maximumque adeo pruriginis mu-
bris suscitabulum esse credatur. Ego tamẽ priori sen-
tiæ meæ, à nemine hactenus tentatæ, acquiescere
tispet cogito, donec aliquid verisimilius sese obtule-
mihi. Vtut est, Anseres istos sacros fuisse, ac propte-
alimenta *ob meritum* sibi decreta accepisse ex publi-
(sicuti in Prutanio Athenis bene de Re Populi meri-
fieri solet) ex priore Arbitri pagina didicimus iam
ea. illud non item, cibaria horundem locare publi-
is rem Censoriæ inprimis curationis fuisse. idque in
: Flaminum, ac Sacerdotum potissimum. quo fiebat,
iocce *Gansarum* genus nemini coquo in ius vocare
esset; id quod de Lydis piscibus prædicat Varro. De
cation vero alimentorum ita Plinius li. x. cap. XXII.
& anseri vigil cura Capitolio testata defenso, per id tem-
canum silentio proditis rebus. Quamobrem cibaria An-
m Censores inprimis locant. Adde ex Arnobii lib. VI.
canes in Capitolio pascitis? cur anseribus victum ali-
tiamque præbetis? Cæterum hoc ipsum Romæ, quum
: omnia Crotone gesta: vbi an ritus idem obtinue-
vel Petronium interrogato, ne quæras foris.

CAPVT XIIX.

quam multi loci apud Petroniũ lustrari correctiq;. Me-
o ac libidine solutus. Regnum Neptuni pauit V-
ysses, *quo pacto oporteat interpretari.* Effectus *pro* Pa-
catu *in re nuptiarum.* Clostellum. Dei Lampsacii

 numen

numen *Licæ pariter ac Tryphenæ propitium: Polyæno contra terra marique iratum infestumque.* Eucolpium, & Polyænum *pro vna eademque persona indiscriminatim sumi debere.* Carnis Etymologia, *eiusdemque vocis proprietas, Donato maxime adminiculante, excussa.* Pseudogalli, tum nostrorum hominum Latinitas nõ ferenda: *simul eorundem in vocabuli istius vsurpatione insolentia atque impuritia detecta.*

PAg. 192. v. 25. *Itaque tædio fatigatus: Rogo, inquam, expiare manus pretio licet.*] Ecqua vero caussa est, quin, *Liceat*, hunc in locum restituere liceat nobis?

Pag. 193. v. 21. *Infra manus meas camellam vini posuit, & cum digitos pariter extensos porris apioq; lustrasset.*] Id est, hoc Piamenti genere februatos expiasset, siue repurgasset, quippe impiatos, conscceleratosque ac pollutos anserina cæde scilicet. Habes exinde:

v. 23. *Auellanas nuces cum precatione mersit in vinum: & siue in summum redierant, siue subsederant, ex hac coniectura dicebat: nec me fallebat, inanes scilicet, ac sine medulla ventosas nuces in summo humore consistere, &c.*] Et ego quoque quamuis nec superstitiosus, nec hariolus cluens, coniecturam tamen ex his Arbitri ipsius verbis ducere haud dubitanter ausim, locum qui in medio est hoc modo repurgandum: *Ex hac coniecturam ducebat, &c.* Cæterum quod hic de *Nucibus* Petronius, id ipsum de *Ouorum* ingenio refert M. Varro in lib. Rei Rust. verbi gratia: *Ouum inane natat, plenum desidit.*

Pag. 194. v. 9. *Epulasq; etiam lautas, paullo ante (vt ipsa dicebat) perituro parauit.*] Recte, atque ex fide argumenti superioris. Etenim *malam Crucem* Polyęno interminata fuerat Enothea.

v. 23. *Aniculæ, quamuis soluta mero ac libidine essent, eandem viam tentant, &c.*] Vsus eadem phrasi & supra pag. 86. *Nam cũ solutus mero amisissem ebrias manus, &c.* Item 180. *Premebat illa resoluta marmoreis clunibus* (ita enim cum Lipsio legendum) *aureum thorum.* Nec non Ouid.

uid. *Turpe iacens mulier multo resoluta Lyæo.* Idem in
tte: *Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis Fœmina.*
eque aliorſum illa quoque alterius loci improbitas
ihenda:

Odi concubitus, qui non vtrinque resoluunt, &c.

Pag. 195. v. 7. *Ipse Paris Dearum libidinantium iudex,*
c.] Quid, *Libidinantium*, faciat hoc loco, ſane non vi-
:o. Quocirca fruſtra eos haudquaquam futuros arbi-
imur, qui *Litigantium* ſe legere nobiſcum potius ſunt
æoptaturi; vel certe *Licitantium*, cum Lipſio. Subdit
orro Polyænus:

v. 9 *Si hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus*
ulis, &c.] Ab eodem habitu ſidera quoque iſta plus
iam Circeia commendauerat & ſupra pag. 170. *Et*
ulorum quoque mollis petulantia, &c.

Pag. 196. v. 1. *Gemini ſatiauit numinis iram*
Telephus, & regnum Neptuni cauit Vlyſſes.]
eſtituo, *Pauit*, à *Pauendo*, imo vero hercule à *Paſcen-*
, ne quid mentiar. nimirum, quod (vti Plautus autu-
at) piſcibus in alto pabulum prębuerit toties cum ſuis,
m ſociorum naufragiis apud Homerum:

Nobilis, ac nuſquam non famigeratus Vlyſſes.

non iniuria de ipſo Romanus Philetas prædicaſſe iu-
cetur:

In mare cui ſoli non valuere doli.

uæ coniectura eo firmior videtur mihi, quoniam, *Sa-*
uit, video etiam anteceſſiſſe, Metaphoram ſequenti
icce tantum non confinem ac geminam.

Pag. 197. v. 7. *Ea ergo ad Eumolpum venit, & commen-*
re liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatique credere ſe &
ta ſua.] Prouocabulum *Suos*, aberat à Manuſcripto:
teſtque etiam à libris noſtris ſalua ſententiæ integri-
e abeſſe.

Pag. 198. v. 8. *Cum ergo res ad effectum ſpectaret, &c.*]
oc eſt, Quum gaudia ſua (Lucretiana ſaltem cir-
itione vti vt liceat mihi) toto corpore præſagien-
in eo iam Venus eſſet, vt hortum virginalem, & mu-
bria arua aſpergine ſeminali conſitum iret Eumol-

 pus.

pus. Per *Effectum* enim plenam *voluptatis robustæ*, reiq; Venereæ, consummationem honestissimi vocabuli ambage circumloquitur: *Patratum* dico: idque ex Diui ipsius Isidori definitione obseruatum pol memoriter mihi.

verſ.16. *Dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur, &c.*] *Clostellum*, diminutiuum à *Claustro* eâdem formatione cum *Plostello*, *Mostello*, *Castello*, *Rastello*, quorum origo adeo in promtu, atque in confesso. Et mox:

v. 19. *Nec se reiiciebat à blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque inuenit.*] Videlicet *Implicabilis illa (Lica vltrix, anne Triphena?)*

Quæ me per terras, per cani Nereos æquor
Hellespontiaci sequitur merita ira Priapi.
Præsens heu nimium vindex in partibus illis,
Quas sinus abscondit. nam nec puero, nec amica,
Nec mea Fratri in Pygiacis bona vendere possum.

nedum vt Eumolpo, velut antea, totum approbare me postulem. De Triphena, ac Lica addidi: qua vero coniectura adductus? inquies. hac scilicet, quod in superiore illa Eucolpii cum Gytone & Eumolpo nauigatione autem in somnis Licæ à Priapo vulsam commeminerim iam antea: eumque serio cum Triphena per quietem admonitum, Eucolpium quem quærebant, eiusdem Dei opera ac consilio maxime, in nauim suam esse perductum, quæ quidem res & iram vltoris Numinis aduorsus hunc nostrum, contra in Tarentinum negotiatorem illum, eiusque vectricem omnium fœminarum (vel Eumolpo teste) formosissimam studium diuinum præsens; ac propitiam voluntatem nobis, velut in tabella, plenissimie simul ac planissime ostentat. Quid enim? Caue Polyænum istum diuersum esse ab Eucolpio illo priore existimes: nec mirere, si vnum fugitiui caput aliter atque aliter pro tempore & loco duarum personatum munus partesque sustineat pariter. Ita enim rem natam intelligas velim, vt Scenę seruiendum fuerit, vetusque illud & quasi

iotidianum nomen suum Eucolpio commutandum. ui bono? inquies. Nimio vero. quo integra videlicet nulatio seruaretur, vtque fallere facilius inter ignos posset: quippe cuius rebus minime conducebat, teactæ vitæ suæ flagitia Crotoniatibus innotesce- ,latrociniaque ac cædes, & inquietem illam obscœ- : ad arenam damnationis, tum fugæ, ac tot adulte- orum infamia conscientiam dispalescere in vulgum: laciamque ex præscripto consilii communis calli- ssime institutam inuidiosa proditione à peregre ad- ntantibus denudari: atque ita inchoatam Tragœ- im personis capiti detractis indignissime subuerti. iius adeo rei periculum non erat, quam diu quidem colpius mutato nomine Coranis illis, Galla credu- ite tumidis, pro suppositicio nescio quo Polyæno, em perbelle sese esse assimulabat.

Et Titulo, & specie ignorabilis obiiceretur.

Pag. 200. v. 6. *Apud quasdam gentes scimus adhuc le- a seruari, vt à propinquis suis consumantur defuncti, o quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quod carnem m faciant peiorem.*] De Lege ista, & Gentibus, qua- n exemplum Coranis suis, hoc est, Captatoribus molpus imitandum proponit, plenius consulen- ; Solini Polyhistor. capite LV. Quod reliquum re- igitur, in *Carnis* vocabulo summam Latinitatis onem à Petronio habitam, defunctorio ictu re- iendum non est. Etenim probe & signate verbum conuenientissimum vsurpasse, fidem abunde fa- tus nobis Donatus illa ad Terentianam Heauton- orumenon explanatione: *Caro dicta est, eo quod ca- anima, & Caro proprie dicitur mortuorum. vnde & arnificare deductum, item Carnifex pro eo qui Carnes omine facit.* Hactenus Donatus. Vnde animaduor- licet barbariem ac sordes nescio cuius Maximia- qui vsque adhuc tamen pro principe illo Elegio- pho Cornelio Gallo, non dico mihi,

Nec bardo iuueni, neque naris obæsa,

stolidæ imperitorum turbæ obtrusus. in cuius im-

purissimis, Carminibusne, an criminibus dicam? hic quoque inter cætera Pentameter occursurus est tibi:

Carnis ad officium carnea membra placent.

Vt enim *Carnea membra* ista, pro carnosis & succiplenis auctoritate Martialis, qui *Carnarius sum*, eodem fere significatu princeps visus procedere, defensitare facultas sit nobis: illud tamen qua ratione ferri possit, non video, *Carnis officium*, pro Veneria corporis oblectatione, neque Voluptatum positum esse apud eos vtiq; qui Latine, quam Barbare loqui potius, vel scriptitare se student:

Queis hæc (cum Flacco dicam) sint qualiacunque
Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Beleago, teque Gotalsi
Morosophorum inter iubeo plorare cathedras.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, viri Consularis, Præcidaneorum Liber Tertius.

Caput Primum.

Mulcum esse in re aliqua; *inibique emendatus Macrobius*. Saurea Plautinus *sexui quodammodo suo restitutus apud Fulgentium*. De Albutia Petroniana, *anne eadem* cum Albutilla Taciti, *quæsitum, ac pronunciatum denique. Narrationum complurium, de incertis Arbitri atque extraordinariis Fragmentis in vnam veluti struem congestarum, Doüsica desideratio.*

HActenus quasi per scrupos Petronianos, atque (vt ipsus loqui amat) *glarearum eminentium fragmenta* semicalceatos traximus pedes, myrmico & molesto incessu auctoris lineamenta atque ordinem paginarum persequuti. quæ quanquam interrupta oppido, nobis tamen ad callem musteum quodammodo inuestigandum, præeunte clarissimo Pithæo, ac veluti faculam ad spississimas tenebras euincendas non sine succus-

ecussu, vel potius successu cominus prælucente, se-
itam aperire visa. nam absque illo manuductore
isset,

Nos cœca ante oculos, nec Numinis vlla vialis
Copia, nec misero Lucifer vllus erat.

aque parum abfuit, qui cum *Depontano illo Catulli*
unicipe.

Præceps pessum ierim in lutum per caputq; pedesq;.
que imprudentia locorum maxime, etiam interdiu
oscura. Reliquum est, vt quæ præterea à Veteribus
issim in exemplum adducta eiusdem nobis monstra-
o, fumosam magis quam lucidam facem quassantis,
tra Satyræ huius ordinem liberalissime præiuit, su-
ensis per timorem vestigiis casabundi porro atten-
mus; haud quidem continenti serie (vt antea) sed
ro saltuatim potius: ne non reapse videlicet sic qua-
per Satyram grassari iudicemur, ad destinatum finem
operantes deniq; : qui quô eueniat, Diis etiamnum
manu est.

QVOD IGITVR FAVSTVM, FOELIX, AC
ORTVNATVM FVAT *cum Editori, tum spectatoribus,*
el (si mauoltis) *Arbitris*, locum quendam Macrobia-
um, ab eopte, quē dico, laudatissimo Tædigero no-
ro in rem præsentem laudatum, præmittere stat sen-
ntia; in quo perexiguam, imo duarum modo literu-
rum Præpositionem soleo desiderare, recte, necne.
iderint doctiores, atque in primis ille, cuius nomen
Sanctum nobis in perpetuum futurum) edissertaui-
us modo, inter Arbitri nostri Arbitros,

Quantum est, aut erit, aut fuit priorum.

itra controuersiam consultissimus. namque vt nunc
egitur: *Auditum mulcent* (de fabularum ratione in-
itutus hic fuerat sermo) *velut Comœdiæ, quales Me-*
ander eiusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta
ictis casibus amatorum referta, quibus vel multū esse Ar-
itrum, vel Apuleium nonnunquam lusisse miramur. ferri
qui pote? At vero modica tantum Præpositionis ac-
essiuncula fiat, iam omnia in procliui existent. Sed

rem vide: *Vel argumenta fictis casibus amatorum referta, in quibus vel multum esse Arbitrum, &c.* Nã & in Cicerone; *Multus in eo fuit*, siue, *in ea re*: & Sallustio; *Multus in opere*, etiam cum fauentia lectitamus: & Græcos, τὸ πολὺς consimiliter vsurpantes,

Haud veniam modo, sed laudem meruisse fatemur.

Monendus Lector eadem pagina, in notabili illa Fulgentii Censura, Plautinum Sauream, ne vir esset, præpostere à Lutetiano Librario persuasum. Sic enim inibi:

Pag. 201. v. 15. *Scilicet Petroniana subit Albutia: hac enim alludente & Plautina Saurea dominatus abdormit.*] *Saurea* autem *Seruus dotalis* in Asinaria apud Plautum, quem de communis dominæ sententia domino ipsi suo dominantem more suo concinnat Comicus. Vnde merito hercule *Dominatus* eius à Fabio Planciade haud obscure incessitur. Proinde è fœmina in marem, me vindice, denuo tandem transire vt possit *Dominator* iste *Atriensis Demaneti*, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam: ne, exemplo Petroniani Ascylti, à sexu ipse suo fugisse videatur scilicet. Cæterum quæ hîc *Albutia* vocitata Petronio. Eandem, cum Albucilla Taciti esse (nisi & illic forte, *Albutillam*, ὑποκοριστικῶς scribillandum) facile adducor vt credam, ob has notas maxime, quibus ipsam Historicus ille insignem magis, quam honestam facit, ita scribens sexto Annali suo: *Dein multorum amoribus famosa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo cõiurationis indice fuerat, defertur impietatis in Principem. connectebantur vt conscii & adulteri eius, Gn. Domitius. Vibius Marsus, L. Arruntius, &c.* & quidem hoc ipso facilius, quod Sallustianam Semproniam, eiusdem pene farinæ matronam, statim porro ibidem subiungat Mythologicus ille scilicet. Mirum vero in vniuersa hac Fragmentorum Farragine nec vestigium, quod aiunt, nec volam elegantiæ illius (quam in eapse muliere tantopere ab amatoribus experitam agnoscere videtur Planciades) imo ne nomen quidem, quo minimum

simum fuerat, vspiam locorum comparere. Sed profecto verum erit, id quod iam inde ab initio *Præcidaneorum* meorum conquestus sum prius; vix decimam miscelli huius operis partem in manus nostras peruenisse. nam quî pote? quum neque de *Cerbero illo latratore Trifauci*, quem *Causidicum*, seu *Rabulam Forensem fuisse*, facile fidem nobis (expertis inquio) facturus erat Arbiter: neque de *tot Regiis illis manubiarum struicibus penes fugitiuum* (Ascyltumne an Eucolpium?) *repertis*: de *Allucitis eundem molestantibus*: aut *quinam Longuriones illi fuerint, quos nisi inclinatos nō solere transire cryptam Neapolitanam*, ex veteris Glossarii Petri Danielis relatu cognoscimus, residuum nobis quicquam publicæ calamitatis iniuria fecerit. vt de *Petauri* interim *circumactu* nil dicam: de *Tullia*, nescio quam *Regiam* significante: de *Definitione Doli, & Mali, apud Iudices*, (vti apparet) & quidem legitime instituta: de *Aumario, in quod semetipsum coniecerat Eucolpius*: de *Myrrhino poculo, quod quidem ad libidinis concitamentum epotum sibi professus fuerat Satyricus noster*: de *Sacerrimo illo Massiliensium ritu, in Pharmaci vnius verbenis vestibusq; sacris ornati, eoque cultu per totam ciuitatem circumducti deuotum ac succidaneum caput vniuersam pestilentiæ publicæ contagionem à se despuentium atque exsecrantium quam longissime: posteaquam ille inopia ac necessitate* (*quas venter ærumnas creat*) *ad extrema compulsus, in saginam se conicere non dubitasset; alendum antea, quasi in πρυτανείῳ, publicis & purioribus cibis, & quidem per annum integrū, offerens locansque sese: atque inde Piacularis Victimæ in morem depromendum ad lanienam porro, aut saxo deturbandum in maximam malam crucem.* vt fiat illud: *Vnum pro cunctis dabitur caput* cui ritui ea quoque consona, quæ libro XIIX. de Carthaginensibus narrantur à Iustino. quemnam deniq; *Furentem illum* fuisse suspicabimur. *qui ad periculum vsque* (id quod ab Acrone refertur) *pollicem arroserat sibi.* de quibus omnibus singillatim in extraordinariis Fragmentis istis mentio non infestiua, & quasi gustus quidam præbitus nobis, si tamen

Gustum appellare possis, minuta nescio quæ Analecta (quorum nec pes, nec caput in tanta vspiam vastitudine comparet) & quasi ramenta quædam Petroniana de copiosissimis Epulis residua nobis modo; quæ Passerini prandii reliquias vix æquare posse videantur.

CAPVT II.

Pithœanæ coniecturæ de ætate Petroniana confirmatio. Eidem Satyrico nostro maculæ aliquot insigniores detersæ. Hallucitæ, *quid? indidemque verbi* Hallucinari *originatio deflexa. Vera* Manubiarum *significatio ostensa.* Excelsissimus. Ducere contentionis funem.

EX D. Hieronymo in Epist. ad Demetriad. de Virginitate seruanda:

Pag. 204. v. 6. *Cincinnatulos pueros, & calamistratos, & peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri est. Non bene olet, qui bene semper olet: quasi quasdā pestes ac venena pudicitia virgo deuitet.*] Hæc Hieronymi citatio doctissimi Pithœi coniecturam de ætate Arbitri nostri validissime confirmat; ipsum nempe Martialis tempora antecessisse, imo plane eundem esse, quem inter paucos familiarium Neroni assumptum, tanquam *elegantiæ* ARBITRVM, testis est Tacitus. nam nisi ita esset, Martialem, non Petronium Pentametri istius auctorem laudasset Hieronymus. quemadmodum & Papinium (vti opinor) Fulgentius lib. I. Mythol. in sequentis Hemistichii relatione, vtrique Poëtæ communis:

Primus in orbe Deos fecit timor.

si tamē Papinio, de Placidii Lutetii Statiani Interpretis sententia (qui Hemistichium istud ab ipso Statio mutuatum Arbitrum vanissime hariolatur) ætate posteriorem indicasset hunc nostrum, qua persuasione nihil absurdius vtrique, aut stolidius.

Habes ibidem protinus, nempe pag. 110. Fragmentum eiusdem ab Isidoro Hispalensi Episcopo prolatum, paullo aliter quam in Etymologici illius contextu hodie cusum legitur, exempli gratia:

Pag. 213. v. 21 *Quid est iudicis dolus? Nimirum vbi aliud factum est quod Legi dolet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.*] At nobis receptam potius Isidori Editionem, consilium est sequi; in qua ad ipsos *Iudices* directus hic sermo, & *Dolum*, pro *Idolum*, disertissime publicatum hoc exemplo: *Quid est, Iudices, Dolus? &c.*

Pag. 204. vers. 11.

Cui vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est quem lepidi vocant Poetæ;
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

a lepidissima illa Parisiensis Editio, contra Bap. Pio placebat, *Tepidi*, hoc est, insuaues, insipidi, non inflammantes ardenter, lacertose, nec omnibus neruis rei scopum attingentes. qua lectione nihil mehercule tepidius: ita vt in ipsum Pium potius, nec cœlum, nec terram, nedum scopum Petroniani acuminis attingentem, *Insuauitas ista eneruis*, quam in *Poetas Fabulatores* conuenire videatur. Quid mirum? quum neque ipse Scaliger (at quantus iaculator!) satis εὐστόχως nobis hoc loco vel oculos, vel manum collimasse censeri possit, qui *Timidi* legit. quam scripturam Editio quoq; Lugdunensis amplexa,

Haud timide, vt tanto tibicine suffundatam.

Ego vero post tot tantasque pugnantium opinionum sententias, si quis correctioni quartæ locus est reliquus, nihil equidem addubito, quin ad istuncce modum:

ver. 13. *Non est, quem Tityum vocant Poetæ, &c.*] clausulam hanc suam conceperit Petronius. Atque hanc coniecturam mihi diuini illius Scaligeri hariolatio haud timide suggesserat iam olim. quam quum postea ad horum versuum marginem iure, & quidem optimo, pro mea (vti res erat) solens adtexuissem: ecce ab ipsis vsque Vipsaniensibus vulturem tibi, qui Tityum nostrum vsu facere ausus est suum, non quidem iecur illi, sed mihi coniecturam inuolans meam. qua in re singulari sum fato, meapte culpa maxime, qui per fidem to-

qui per fidem to-

dem toties istiusmodi Laconibus libros meos pertractandi fecerim copiam.

Repono ibidem in Furii Comœdiarum scriptoris exemplo, ita Gliconem Meretricem (si qua Planciadi fides) loqui facientis:

v.16. *Myrrhinum mihi adfer, quo virilibus armis occursem fortiuscula.*

Nam in Editione Patissonii, *Adfers*, legitur; sed perperam. In versibus illis vero:

Pag.209.v.5 *Concepit nam terra sonum, calamiq; loquentes.*

Inuenere fidem, qualem narrauerat index.

nondum in scirpo mihi videntur quæsiuisse, qui lectionem hanc ipsam examussim probissimam in dubium vocare ausi, dignissimi vtique, quorum calida commenta non nisi apud auritos Midas inueniant fidem.

Pag.205.v.8 *Allucinari, dicitur vana somniare. tractum ab Allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius:*

Nam centum me vernali allucita molestabant.

Aut plane hallucinor ipse, aut aliter rescribendus hic locus, & fortasse interpolandus ad hoc exemplum:

Nam centum me verna hallucita molestabant,

Protinus ibidem legitur:

vers.14. *Manubia dicuntur ornamenta Regum. vnde & Petronius Arbiter ait: Tot regũ manubia penes fugitiuum reperta.*

Credo *Eucolpium*, vel certe Ascylton significari. Etenim (vt illo ait) *macula pares vtrisque.* Quid? quod de amborum *Manubiis* etiam habuimus supra, pag. 87. vbi de semet, & Fraterrimo illo Fratre suo narrat Eucolpius: *Non repugnauit Ascyltos, sed postquam optima fide partiti manubias sumus, &c.* Proprie, ac signate oppido. *Manubiæ* enim à *Manu* etymon suum sortitæ; quasi *Spolia* dicas furtim, aut per vim, hoc est, per latrocinia, seu rapinas quæsita: sed vero magnifica ea, atque opulenta, &, proinde vti hinc discimus, Basilica prorsus. neque aliter Cicero: *Qui manubias sibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit.*

Citatur

Citatur indidem porro ex Veteri Glossario P. Daelis:

Pag. 99. v. 14. *Excelsissimus, dicitur à Petronio in* 1. *Sa-rarum.* Credo non alium locum Glossarii huiusce uctorem in animo habuisse sibi, quam quem nos in etronio habuimus prius pag. 99. *Eudoxius quidem in cumine excelsissimi montis consenuit, &c.* Ita enim ma-, quam quod in Mamertina Editione spectant: *In ca-men excellentissimi montis consenuit.*

Pag. 204. v. 26. ex Ioannis Salisberiensis Policrati-: *Non duco contentionis funem, dum constet inter nos, c. Ducere contentionis funem*, est velitari, siue altercari rgiaque cum aliquo exercere super re quapiam con-ouersa. Quo etiam Horatianum illud perlubenter axerim:

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.

iturque eapse metaphora alibi Tertullianus.

CAPVT III.

e Festa *Palmeriana correctioni subscriptum, enarrationi non item.* Casæ Romuli *à Seneca ac Dionysio Historicæ substrictionis statumen quæsitum.*

PAg. 207. v. 1. *Vilis seruus habet Regni bona: Cellaque capti*

Deridet festam, Romuleamque casam.

Probe, & sincere omnia, si *Festam* excipias tamen: o quo Ianus Palmerius emendandum coniiciebat *estram*, positum videlicet pro re quauis antiqua & vi-; quoniam de *Festra* Ant. Gnipho integrum librum iderit olim. vbi (vt cognoscimus è Macrobio) de erisque id genus, quibus vetustas cludebat, satis pòl iriose disputauerat. vt non magis ad ipsam *Festram*, am ad eum librum Gniphonis (quem cum ipso au-ore, & quicquid casca illa Antiquitas exoletum ha-erat irrideri autumat Palmerius) respexerit Arbi-r. Et hæc quidem mens sicuti apparet, Melleri no-stri. Ego

ſtri. Ego autem ingenioſi adoleſcentis coniecturam, prout debeo, amplector, hactenus quidem, ad vocabuli *Feſtræ* reſtitutionem quod attinet. nam enarratio iſtiuſmodi (dicam libere) haud placet, qui ſeorſum à capite amico ſentire audere, nullum piaculum eſſe deputo: arbitrorque Arbitrum noſtrum ſęculi ſui inſolentiam ſumtuſque intolerabiles more ſuo ſugillare, imò criminoſe, & quidem palam ac publicitus inceſſere; atque hoc velle ſignificare, eo iam luxuriæ ventum, atque in tantum a maiorum ſuorum moribus degeneraſſe ſuæ ætatis ingenia, vt viliſſimum quamuis mancipium, mediaſtinus puta, aut cellarius alioqui & catenatus Ianitor, non quidem *Gniphonis librum de Feſtra* (vti Palmerio placet) *aut rancidas omnino Antiquitates*, ſed vero *Feſtram ipſam potius*, *hoc eſt Oſtium illud in Sacrario Romano minuſculum*, *ac vetuſtiſſimam Romuli Regiam*, tanquam caſam, aut gurguſtium aliquod præ tegete & tegillo ſuo contemnificus ac faſtidii plenus naſo ſuſpendat adunco: nauſeans propemodum ad Saturniam ſimplicemque illam priſcæ Reipubl. continentiam ac frugalitatem paruiſſimo contentam. neque id adeo iniuria: quippe quem Cella laxiore, ne anguſtiore dicam temporibus noſtris (ex Arbitri perſona diſputo) pandiculari, lumboſque ac neruos ſuos exporrigere videmus, quam *Aula* quondam Vrbis noſtræ Conditoris fuerit ſcilicet. id quod facile crediturum ſcito, qui modo loci illius apud Iuuenalem, & ipſum corruptiſſimos ſæculi ſui mores perpetuo deteſtantem, meminerit memoriter:

Ipſe (ſ. Curius) *focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc*
Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calida ſapiat quid vulua popina, &c.

Sed hoc ad malaciam, ſeu faſtidia eduliorum plebeium ſapientium. nunc vero *Regiam* iſtam *Quirini Caſam* cuiuſmodi fuerit, propius aliquanto conſideremus. Tradit igitur Seneca Pater II. Controuerſiar. *Inter hac tam effuſa mœnia, nihil eſt humili caſa nobilius, faſtigiatis*

stis supra templis auro puro fulgens praluces Capitolium. *tes obiurgare Romanos, quod, quum humilitatem suam* *scurare possint, ostendunt.* De eadem insigne quoque stimonium habes Fastor. III. vbi Romuli patrem, Martem ipsum inquio, ita loquentem inducit Ouidius:

Quæ fuerit nostri si quæris Regia nati,
Aspice de canna straminibusq; domum.

Item I. *Dum casa Martigenam capiebat parua Quirinum,*
Et dabat exiguum fluminis vlua thorum.

Denique efferri argumento isto, quantum est, Poetarum libri. Quibus tamen singulis fœneranda lux ab Historica illa Dionysii Halicarnassæi narratione, quæ est libro Antiquit. I. in Romuli & Remi fratrum mentione scilicet, à Scriptore Græco verbis huiuscemodi veluti penicillo adumbrata.

Βίος δ' αὐτοῖς ἦν βουκολικὸς, καὶ δίαιτα αὐτουργὸς, ἐν ὄρεσι τὰ πολλὰ πηξαμένοις διὰ ξύλων καὶ καλάμων σκηνὰς αὐτορόφους, ὧν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν τις ἐκ τοῦ παλατίου ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν ἱππόδρομον στρεφούσης λαγόνος, Ῥωμύλου λεγομένης, ἣν φυλάττουσιν ἱερὰν οἷς τούτων ἐπιμελὲς, οὐδὲν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἐξάγοντες. εἰ δέ τι πονήσειεν ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρόνου, τὸ λεῖπον ἐξακούμενοι, καὶ τῷ πρόσθεν ἐξομοιοῦντες εἰς δύναμιν.

CAPVT IV.

Vni, item alteri Emendationi manus iniecta; caussaque liberali postliminium auctori sua res vindicata. Inops audacia tuta est. *De duorum, qui perperam diremti fuerant, locorum reconciliatione, coniectura. Sententiam quandam Petronianam de Ennio adumbratam videri.*

PAgina 208. v. 9. *Nam nihil est, quod non mortalibus adferat vsum.*
Rebus in aduersis, quæ iacuere, iuuant.

Quæ iacuere, Id est, quæ despicatui, & quasi derelictui nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant antea, tunc quum eorum vsu facile carere poteramus.

v. 12. *Sic*

v.12. *Sic rate demersa vulsam deponderat aurem;*
Remorum leuitas naufraga membra vehit.
Cum sonuere tubæ, iugulo stat diuite ferrum:
Barbara contemni prælia pannus habet.

Alterum prioris Hexametri Hemistichium hoc modo emaculandum: *Fuluum deponderat aurum*: indicauere ante nos alii, posteaquam id ipsum à nobis, & quidem in re præsenti præmoniti fuissent prius. quemadmodum nouissimi item Pentametri clausulam, quem hoc exemplo corrigendum ad oram Editionis Lugdunensis papyro interposita in Aduersariis meis notaueram planissime:

v.15. *Barbara contemtu prælia pannus habet.*

Quam tamen restitutionem nostram idem ille, quem dixisse me sentio, in ipsissimi huius Petroniani Epigrammatis per caussam à se laudati contextum nullus referre veritus: auctoris sui nomine per fraudemne, an contemtum maligne dissimulato. Cæterum quod dixit Petronius, *Pannum* (quo pannuceam, hoc est, pannis centonibusque obsitam ac sordidatam Plebeculam designat) *barbara prælia habere contemtui*, id est, bellicorum tumultuum vnice securum degere, nec barbariem præliorum curare, quasi nihil ad se attinentium; haud inscite (meo quidem animo) applicare possis ad Hemistichii illius sententiam, quam habes pag. 158. in Carmine illo Belli Ciuilis longe omnium ingeniosissimo:

Inops audacia tuta est.

cuius nos hancce inibi ex Sallustio rationem reddidimus: *Quoniam egestas facile habetur sine damno.* Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico succenturies licebit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Hoc enim dicto *Viatoris vacui securitas* multo facetissime exprimitur, qui etiam coram immanissimo viarum insessore, ac sicario publico in ipsa mortis vicinia constitutus cantillare, & quidem fidenter ac sine noxa sustineat. *Pannus* igitur in Petronio, pro eo, cui depre-

rehenso nihil præter pannum, id est, scissam ac sor-am tuniculam auferre possis. Quis enim ita imma-obsecro, aut barbarus, detrahere vti nudo vestimen-e postulet? In diuite vero, atque opulenter viaticato natoque, ratio prorsus dispar; *in cuius iugulo ferrum re*, hoc est, sicas in vnius caput vndique ac mucrones stringi:

Claroq; & caro potius, quam sanguine vili,
Noxia Bellonæ tela tepefieri,

telligit Petronius noster.

Sequitur porro Poetici styli, imo stimuli, ab exem-o Ductoris Ithaci ad longinquas peregrinationes ex-ortatio:

v.17. *linque tuas sedes, alienaque littora quære,*
O iuuenis; maior rerum tibi nascitur ordo,
Ne succumbe malis. te nouerit vltimus Ister, &c.

aspicorque hanc APERTÆ ipsius DICTIONEM fuisse, oc est, Responsum ex Tripode, & Apollinis persona i datum scilicet, qui Delphicum Oraculum consule-at, tanquam Tiresiam Horatianus Vlysses, quibus ar-ibus atque vndenam potissimum opes ac diuitias sibi parere vel corruere posset, huiuscemodi captiosæ quæ-stionis argutiola grassatus: Pag. 215. v. 6.

Nunc si nos audis, atq; es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

Quam lepidissimi Epigrammatii clausulam vna cum Tetrasticho præcedenti, ac festiuo Petronianorum versuum auctario, imo Thesauro boni, de Blattario-rum Codicum penu depromtam, ac gypsatissimis Vespilionum manibus opportune præreptam, alius ne-minis quam Claudii Bineti doctrinæ, comitati, iudi-cio, ac diligentiæ debemus. Sed de toto hoc genere proximo Capite singillatim videbimus, vnam prius Poematii sequentis sententiam excussuri, quam de En-niano penu penissime adumbratam quamuis audacter ausim dicere. Ea vero hæc est:

v.25. *Nam citius flammas mortales ore tenebunt,*
Quam commissa tegant.

Nunc Ennianam, ſi uidetur, audiamus, lib. II. de Oratore relatam à M. Tullio: *Dicere aiunt Ennium flammam à ſapiente facilius ore in ardente opprimi, quam bona dicta teneat.*

CAPVT V.

In Petronianam Cl. Bineti Symbolam ſeriæ ac ſeueræ habitæ quæſtiones: nouuſq; ac Cenſorius quidam uelut delectus adhibitus. Eius exempli primum Epigramma (quod & ἀκέφαλον eſſe demonſtrauimus) de Priſciani ac Fulgentij Auctoritatibus priſtino tandem nitori reſtitutum: auctumq; unius inſuper Hexaſtici ſupplemento: quod à reliquo corpore ſuo diuulſum facile ex rei ipſius coniicias argumento. Alia quædam.

RECeperam ſuperiori Capite, proxime me aliquid de Cl. Bineti Collecta dicturum. Id reapſe aliquando ut preſtem & res & locus pene dixeram efflagitare, non tantum poſtulare uidentur: ipſe inquam Arbiter Petronius noſter, cuius liberaliſſimo Genio quin maior meliorque Epigrammatum iſtorum pars debeatur.

Relligio ſane eſt addubitare mihi.

In eo proinde aſſenſum Editori noſtro haud grauatim uideor cõmodaturus. unũ è primoribus excipio, quod ne Petronio aſſignem ipſa cõſtructionis totius inuenuſtas in cauſa, nihil minus quam Petronium reſipientis. à quo uitio ſtructorẽ hunc noſtrum abeſſe quam longiſſime, cognitum habent omnes, quibus aut palatum, aut pectus ſapit, ad Genium inquio, ſed Petronianũ. Scin', quod dicam? Epigrammmatium illud Martiæ nomini inſcriptum, ſuper pomis & caſtaneis à delicata illa muneri miſſis neſcio cui, Verſificatori huic ſcilicet

Pleno ruris, & inficetiarum.

Eius hoc eſt initium:

Pag. 214. v. 19. *Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,*

Mittis & hirſuta munera caſtanea.

Quod

Quod ipſum tamen cum Tetraſticho ſequenti aliqua ratione tolerabile videri poterat, niſi concluſio Gallica hieme illa Petroniana frigidior,

Hei, cor pæne mihi ſinderet, ac cerebrum.

Quid enim iſtis languidius obſecro, vel inconcinnius?

At ſi diſſimulas multum mihi cara venire,
Oſcula cum pomis mitte: vorabo libens.

Verum de hoc ſatis: ad primum Epigramma conuortamur, cui ædepol principium deeſſe, videre qui nequeat, næ vere cœcum illum, haud Inſcitioſum eſſe oportebit: commonefaciundum inſuper prioris Hexametri contextum, virtute Lectionis margini aſſcriptæ, ex Priſciani ipſius ſententia, ac Fulgentii laudatoris fide celeriter repurgandum, ita nobis Petronium enucleantis: *Solus Coruus contra rerum naturam in mediis æſtiuis feruoribus ouiparos pullulat fœtus. vnde & Petronius:*

Pag. 210. v. 13. *Sic contra rerum Natura munera nota*
Coruus maturis frugibus oua refert.

Iam quod ad finem eiuſdem attinet, is vero (me iudice) haud abſurde adeo agglutinari poſſe videtur ad alterum Poetæ noſtri Hexaſtichon quoddam de Catalectis magni illius Scaligeri depromtum, atque indidem porro inter Petronianæ cænulæ reliquias, extra Satyræ ipſius ordinem tamen, ab obſonatore Lugdunenſi relatum primitus, cum Lemmate iſtiuſmodi:

De vitando fastidio.

Id enim omni ſane ex parte huius, quo de agitur, Carminis argumento reſpondet peniſſime: quod ipſum clarius adeo vt liqueat, Epigrammatis prioris exordio ſequentis auſim ſub vno quaſi aſpectu lecturis proponere:

v. 21. *Non vino contenta valet Natura tenore,*
Sed permutatas gaudet habere vices
Nolo ego ſemper idem capiti ſupponere coſtrum,
Nec noto (id Mellero placebat) *ſtomachum conciliare mero.*
Taurus amat gramen mutata carpere valle, &c.

Sequitur deinceps in Editione Bineti Epigrammatium multo argutissimum, *Psittaci* (vti apparet) *honori consecratum.* quod quia obscuritatis nihil habet, elegantiæ plurimum, glossematis meis corrumpere supersedebo: tantum ab ipso contextu manum abstinere Lectorem velim, vbicunque alterius ad marginem adscriptæ Lectionis suppetierit copia. Ea enim optima ac Petronissima esse persuasum tibi habeas, mi Lector, (generatim, hoc est, de toto opere in vniuersum prædico) quæ singulis paginarum oris prætexta aliquem scripturæ variantis præferunt Titulum.

ET HOC PVTA VATEM DIXISSE.

Nec minor tertij Carminis luculentitas, quam in prioris tamē Hexametri particula cogimur desiderare. Nam quanti obsecro pretii est illud?

v.24. *Naufragus eiecta nudus rate, &c.*

Ego certe (si & fidei & notæ priscæ Codices auctores in mundo haberem mihi) lubenter adeo emendarem:

Naufragus euersa nudus rate.

Neque enim, *Eiecta* quid siet, hoc vtique tempore diuinare possum.

CAPVT VI.

De controuersa Lectionis veritate in versu Petroniano παραδόξως, varie, atque in omnes partes disceptando certatum. Quid Romanis Orea. Aras, *pro* Cancellis, *quos, Priscorum Quiritū exemplo, patrio sermone* Kaios *vulgo nominitamus*; Auricolas *pro* Nubeculis *positos videri. Locis aliquot laborantibus suppetiæ latæ.*

AD octauum Epigramma saltuatim porro transeamus. etenim reliquis, in medio quæ sunt, abunde Binetus ipse medicinam fecit. Id adeo in *Curtos Iudaos*, (genus apud Romanos quod contemptissimum erat; vnde & *Recutitorum, Verporum, Apellarum, Sabbatariorum* inditis ex re cognominibus per summam contumeliam appellitati) detortum apparet. Quid enim?

Pag. 211. v. 17. *Iudæus licet, & porcinum Numen adoret,*

Et cœli summas aduocet auriculas;

Ni tamen & ferro succiderit inguinis aram,

Et nisi nodatum soluerit arte caput, &c.

a enim est in contextu. vnde Binetus, *Arram*, nobis xtricauit scilicet, quod *Circumcisio* (vel Scriptura te-e) sit velut *Arrabo* quidam nationi Iudaicæ. sed &, *ram*, id eadem ora adcusum legimus. *Ego vero quid quar, aut quem?* Ipsum me potius, atque hocce porro uod apponam denique.

v. 19. *Ni tamen & ferro succiderit inguinis oream &c.*] rudentissima translatione, pro pellicula glandis sphæ-ram cooperiunte; quod ea sit veluti frœnum, siue lu-patum potius (hoc enim *Orea* est) iis dico, qui recuti-ti vel circumcisi non sunt. idque ipsum eo fit verisimi-lius nobis, quod Metaphoram inchoatam porro con-tinuare voluisse videatur Petronius; nec, quod semel prospere sub manum atque ex sententia cessit, relin-quere, præsertim quum de *Nodato capite* continenter atque è vestigio subiungat: Quid vetat & pro *Labio*, *Oream* interpretari hoc loco, figura nō absimili? quod *Præputium* glandi nihil aliud, quam *Labrum*. quippe quod duplici seu bipartito Bifrontis Dei cognomine nunc *Clusium*, nunc *Patulcium* pro re nata possis indi-gitare. *Oreas* vero ab *Ore* sic dictas, ac vtramque quam proposui significationem habere tam Latini, quam Græcis (qui *Labra* etiam χαλινοὺς vocant) gnarum no-bis ex Festo, principis illius Ios Scaligero Commen-tariis, vti ipsus Illustris est, illustriore reddito, *Quam solis radii esse, olim cum sudum est, solent.* Nec tamen vel *Oram*, vel (si malis) etiam *Aram* in Petronio defensari posse abnuerim. sed pro *Ara inguinis Iudaici*, sic tan-quam pro Aris & focis patriis, vorsis gladiis depugna-rē velle, id vero æquum sane haud arbitror:

Neque illi qui faciunt, mihi placent plane loquor.

animo tamen æquiore hoc ipsum passurus, si prælia-tores istos modo, vel Pugiles potius, quanam ratione *Ara* hoc loco locum habere possit, satis pol cognitum

atque exploratũ habere cognouero prius, quod quidem persuaderi mihi ipse vix posse opinor. Ego igitur huic generi tanquam in tempore auxiliaris venturus, aio asseroque *Aram*, siue *Oram Iudæo inguini* non minus apte mehercule, quam *Oream* illam nostram congruere. vt videlicet primum illud (*Aram* inquio) *pro Cothone Seruiano*, hoc est, pro margine, labro, seu crepidine aggestu terræ in altum editius aliquanto exstructa, *qua flumina* (vti Carus loquitur) *oppilantur*, ad vndarum exæstuantium impetus potissimum coercendos, dictum interpretemur. Quod quidem genus nos populari sermone *Kaios*, indigitare consueuimus iam inde ab antiquo. quam Romanæ item notæ vocem esse, ab eodem Sermone illo quem dixi, edocti fuimus iam olim. *Caiare* enim apud Quirites Priscos illos, *Comprimere, coartare, compescere*, vnde & *Caieta pro ætatis coartrice*; & *Caiatio, coercitio*. Ita siquidem me malo, quam *Puerilem cædem* cum Fulgentio interpretari; *Qui capite ipse suo instituit vestigia retro*.

Vtut est, eleganter mehercules *Aram* appellat pelliculam illam, cuius Apellæ, id est, Iudæi ex disciplina maiorum, ac patriæ Legis necessitate inopiam quodammodo patiuntur: quasi si *Labrum*, seu *Crepidinem* dicas, supremam struthei partem integumento suo probissime adeo ac pudicissime velantem. Idem fere de lectione illa altera τῆς *Oram* scilicet, dictum cupio; quod proinde vt vestimentorum extremitas *Limbus*, vel *Instita*; sic & folliculus, seu membranula illa peniculamenti instar fimbriata ac laciniosa fascinum circumquaque ambire: imo vero coronæ, siue causiæ in morem, vel cuculli potius capitellum ipsum prætexere videatur. Cæterum ecquidnam Pentametro illo sibi voluerit Petronius:

v.18. *Et cæli summas aduocet auriculas*: non mediusfidius intelligo: nisi si rescribendum forsitan:

Et cæli summos aduocet auriculas: *pro Aurarum*, hoc est, ætheris ac nubium cultoribus: idq; ex sententia illius, quod in Iudæos detortum prædicat Iuuenalis:

Nil præ-

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

ergit eo ipso in Carmine de eadem gente porro commemorare Petronius noster:

v.21. *Exemptus populo Graia migrabit ab urbe, &c.*

Neapolim significari opinor periphrastice. Huic siquidem *Graca Vrbis* cognomentū peculiariter & quasi speciatim antiquitus tributum de Varrone nostro, Lipsio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ad locum illum superiorem paginæ 31. notata à nobis antea: *vbi mendicum exsulem in diuersorio Graca Vrbis desertum sese ac desolatum iacere, secum lamentatus Eucolpius:* Habes Editionis eiusdem pagina quinta:

Pag. 217. vers. 10.

Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:
Somnia tu vincis, si mihi vera venis.

quo loco, *Vinces*, rescribi malim. Et mox altero ab hoc Epigrammate:

v.21. *Iam veteres iras Venus, & Tritonia ponat.*

pro quo, *Ponit* inibi iam lectitatur. Denique tertii, hoc est, sequētis Tetrastichi initio, *Intertexta*, coniunctim scribendum. Sed hoc vilius, quam pro monentis, aut legentium etiam dignitate: quemadmodum & alterum illud in venustissimis illis oppido, ac vere Eroticis Hexametris nescio cuius amatoris Poetæ, quos inuenias pag. 13.

Pag. 202. vers. 15.

Guttura nunc alia magnisve monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti, &c.

Illic siquidem, *Magnis monilibus*, palam hodie procusum exstat, repugnante initialis syllabæ mensura, & quidem contumacissime, in dictione *Monilibus*. Nec minus leuiculum illud Disticho, cui *Cæsaris* præmissus Titulus, pag. 7. in honorem (vti apparet) Lucani Cordubensis:

Mantua da veniam fama sacrata perenni, &c.

vbi, *Fama*, potius placet. tametsi non ignorem receptam lectionem vel Tullii ipsius præsidio atq; auctoritate defendi posse, scribētis: *Consecrare aliquem omni*

 genere

genere monumentorum. Illud vero magis nugas etiam, quod pro *Arte*, *Ante* repoſuimus hocce Pentametro paginæ 14.

Pag. 222. v. 9. *Fit moriens ludus, qui fuit arte pauor.*

CAPVT VII.

Poema quoddã Madaurenſis Philoſophi, de Menandro conuerſum; longe illud quidem omnium venuſtiſſimum, ceterum pleriſque ignotum inuiſumque hactenus: ideoque poſt nuperam Bineti Editionem formis recudi iuſſum denuo. Loca in eo non pauca explicata, correcta, vel illuſtrata.

EXemplum hocce Capite Phœnicis illius Iuſti Lipſii imitari decretum eſt mihi: atque vt ille PERVICILIVM VENERIS ab eruditiſſimo IC. Pithæo ſubminiſtratum ſibi ablectiſſimis ELECTIS ſuis inſeruit nuper: item & ego alterum quoddam haud minoris elegantiæ Poematium non lectum antea, non viſum, doctis (vti ſpero) ac bonis omnibus cupientiſſimis, imo cum ſumma adeo ipſius Bineti (ab eo enim hic argenti riuus) voluntate, gratiâ, fauentiâ in publicum adoptabo mihi. Dabo hocce primum Romanæ Poeſos ac communium ſtudiorum cultoribus: dabo etiam Genio ipſius meo: dabo denique, imo merito lubens redonabo Auctori ſuo ſcilicet, quem quum antehac dilexerim ſemper, nunc etiam,

Ob vnici huius Carminis facetiam,
Dignum Latinis, haud Batauis auribus,
Et amare capior pariter, & admirarier.

Is autem L. Apuleius cluit, Philoſophus ille Madaurenſis nobiliſſimus: atque ab illo architectone Poema iſtud, quod dico, exſtructum. in cuius partibus aliquot ſigillatim caſtigandis, ne opera noſtra largiores eſſe, neue induſtriam apud Lectorem oſtẽtare velle videamur, Carmen integrum, præmiſſa antea inſcriptione, antelogio huic noſtro protinus ſubiiciemus: non quidem vti hoc ipſum in Editionis ſuæ cõtextum retulit

tulit Binetus, sed quomodo nos partim ex variis eisdem Lectionibus ad oram libri attextis; partim ex riui ingenioli coniectura vniuersum porro illud rescribendum existimamus. Exemplum vide.

Pagin. 227. vers. 25. L. APVLI Ἀνεχόμενος EX MENANDRO.

Amare liceat, si potiri non licet:
Fruantur alii: non moror: non sum inuidus.
Nam sese excruciat qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes.
Nobis Cupido velle dat, posse abnegat.
Olli purpurea delibantes oscula
Clemente morsu rosea labella vellicent;
Malas odorent ore & ingenuas genas.
Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
*Cum pectora * adhærent Veneris glutino;*
Libido quum lasciuo instinctu suscitet
Sinuare ad Veneris cursum femina, fœmina
Inter gannitus & subantis voculas,
Carpant papillas atque amplexus intiment:
Arentque sulcos molles aruo Venerio:
Thyrsumque pangant hortulo in Cupidinis;
Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decursu Venere, & anima fessula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant, queîs Venus non inuidet.
At nobis casso saltem delectamine
Amare liceat, si potiri non licet.

Nunc quid in his ipsis potissimum variatum sit, videamus, correctionum nostrarum rationes in loco atq; in tempore reddituri.

*Cum pectora * adhærent, &c.*

Lacunam in medio vides; sed vero modicam eam, & cui explendæ sesquipedali verbo neutiquam sit opus. Itaque statim auxilium à Bineto inuenit: *vna*, interponere auso. huc ipsa illum manu quasi ducente sententia. Mihi vero idem iuris istuc ab Hypercriticis no-

ſtris ſi tribuatur, quid vetat, quo minus *Arte*, ſiue *Arcte*, ἀντὶ τοῦ *Vna*, in vacuum porro venire Veneris glutino agglutinatum iubeam?

Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum femina, &c.

Ita reſtitui, ac diſtinxi, niſi me animi mens fallit, ἀδιστάχως. Neque vero eſt, quod quenquam nouitas eius loquutionis offendat:

Suſcitet ſinuare femina ad Veneris curſum:

qui modo in tractatione Poetarum ingenii aciem ac neruos ſubactos habeat probe: pro *Incitet*, *ſeu ſolicitet ſinuare*, hoc eſt, ad lunanda implexu ſinuoſo, & quaſi pectinatim conſerenda, atque *flexipedum hederarum in morem* contortiplicanda inter ſe femora, ſiue adeo *femina*, amantes vt ſolent. quod *Congenuare*, vel etiam *Congenulare* caſca dictitabat Latinitas. Quod ſi quis Bineto ſubſcribere ſeſe maluerit potius, emendanti præmiſſo commate:

Sinuent ad Veneris curſum, &c.

ecce hîc etiam ſecundas agere paratum Douſam. hoc enim ſatius conſultiuſque eſſe deputo, quam in ambiguam litem deſcendere, aut in diuidiam porro venire cum homine ignoto:

Atque amplexus intiment.

Nouiter dictum, at rationabiliter tamen. eſtq; , *oſcula* (vti apud Ouidium meum eſt) *linguis lactantia,*

Valgiter obtortis alte iuſinuare labellis:

& (quod Plautus perhibet) *proſerpentem beſtiam facere, duplicem vt habeas linguam.*

Thyrſumque pangant hortulo in Cupidinis.

Latine, ac ſignate oppido, ſi modo eorum hominum acumini credendum, qui à *Thyrſo* iſto non Bacchico, ſed Ithyphallico vernaculum illum noſtrum, quod hodie fœminis præcipue ad quemuis ſubitum caſum, puta ſi pedem offenderint, aut teſtum forte manibus prolapſum confregerint, temere ac muliebriter proclamantibus, vulgo in ore eſſe cõſueuit. haud quidem iis To-

Togatis dico, aut vili de plebe modo; sed vero his
laris etiam,

Quêisque tegit medios instita longa pedes:

e est, de summo Matronis loco ac ordinis primarii,
lto in speciem honestissimis. Neque id adeo mi-
dum, quum *Thyrsus* nihil aliud, quam *Scapum*, siue
ulem in morem columnæ supinatum ac subrectum
inis hominibus designat. Sed neque minor pro-
etas in verbo *Pangant*, pro *Figant* posito. qua ratio-
& *Planta*, & *Taleolæ pangi*, *vel depangi* dicũtur quum
umantur, hoc est, deseruntur aut defiguntur in
am. Vnde & Strategus ille Poetarum Mantuanus
ter:

Pange ordine vites.

e Festum. De *Hortulo* vero *Cupidinis*, metaphorice
em voluptatum translato, quod eodem addit A-
ius, posteaquam Venerei arui arationi *Vim illam*
illianam, id est, satum genitalem rite atque ordine
ecisset, consulendus flos ille Belgarum vnicus Li-
s noster Antiq. Lectionum libro III. Sequitur
ceps:

Dum crebros ictus combibente lumine,

Trepida in decursu Venere, & anima fessula, &c.

nim emendare potius visum nobis, quam retine-
quod in contextu est modo: *Conbibente lumine*,
quod ad oram à Bineto ad textum legitur: *Conni-*
....

Combibere porro ictus lumine.

tio omnium elegantissima: à quo etiam Lucretia-
illud alienum videri non debet:

Sic igitur & Veneris qui telis accipit ictum,

Siue puer membris muliebribus hunc iaculatur,

Seu mulier toto iaciens è corpore amorem

Vnde feritur, eo tendit, &c.

Amorem bibere, Virgilius: *Ignem totis ossibus, imo me-*
bibere, aut vocare. Ouidius, Papinius, & cæteri o-
, quicquid est Poetarum. Apuleius hîc igitur, *Pu-*
Venerem, fractosque ac verepatrantes oculos deno-
tare vo-

tare volens, eorum exprimit habitum, *qui validis Veneris compagib. hærentes* (vti apud eumpse Carum nostrum legimus) *sollicitant spatium decurrere amoris.* hoc est, quum res ad effectum iam spectat, Poetæ Sulmonensi haud ignarum. Sic enim ille II. de Arte:

Aspicies oculos tremulo fulgore micantes.
Vt sol in liquida sæpe refulget aqua.

Sed & Iuuenalis:

Oculosque in fine trementes.

Ad superiorem Lucretii *Decursum*, illa etiam sequentia opportune possis accommodare:

Trepida in decursu Venere, & anima fessula, &c.

Quæ quidem restitutio fœliciter (vti spero) nata nobis sub manu; quum in Bineti Editione:

Trepidante cursu, Venere & anima fessula. &c.

illepida hercule, ac coacta nimium constructione legatur. Etiam, *Laticibus*, scripsimus contextum potius, quam succidaneam, quæ margini adhæret, Lectionem sequuti. ea vero, *Lactibus*, refert. quod vti barbarum ac inuenustum, hoc vtique significatu, nec ipsa quidem Amorum mater aut nobis, aut Apuleio vnquam opinor persuaserit.

CAPVT VIII.

Alterius item lepidissimi Poematii Exemplum, Carminum Horatianorum genera omnia ac modos singulis versibus complexi: nuper à Cruquio primum, mox à Bineto, tertio nunc denique à nobis editum, & plenius & emendatius: non sine curiosa difficillimorum locorum explanatione.

PErgam officium meum exsequi porro, & quando semel iam exorbitare institi, alterum quoddã Poetæ quidem incerti, cæterum venustate & vetustate nihil (vti spero) priori illi Apuleii Poematio concessurum, in commune proponam. Promulgatum id non ita pridem, & quidem bis eodem anno iterata Editione, primum dum comitate atque industria liberalissimi Cru-

Cruquij nostri; iterum ab vnico superiorum Carum Editore Cl. Bineto: non sine lituris, mendis, cunis aliquot, quas tamen facta vtriusque exems conlatione nos & exsarcire & integrare posse identia est. ita alterum alterius auxilio eget. Argutum ex Titulo haud ignotum. Ipse candidissime ector, consideres licet.

ag. 230. v. 16. PASIPHAÆ FABVLA EX OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

Filia Solis
Æstuat igne nouo,
Et per prata iuuencum,
Mentem perdita quaritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non Regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bouis
Conuertier vultus suos:
Et Prœtides dicit beatas;
Ioque laudat, non quod Isis alta est,
Sed quod iuuenca cornua in frontem leuat.
Si quando misera copia suppetit
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floresque vernos cornibus illigat,
Oraque iungere quarit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitisq; gaudet
Corpus includi stabulis, se faciens iuuencam.
Et amoris pudibundi malesuadis
Obsequitur votis, & procreat (heu nefas) bimem- (brem
Cacropida iuuenis quem perculit fractum manus,
Filo resoluens Gnossia tristia tecta domus.

ituimus (vt vides) *Et per prata iuuencum*, legitiineti lectionem præ Cruquina illa subditicia: *rpetrata iuuencum*, merito hercule ac perlubenlexi. Atque vt hic Pictauiensis illa Antuerpiacontra Antuerpiana Pictauiensi septimo abhinc ultis millibus mea quidem sententia antistat, in templo:

Ex... pud... nu... Me...

Ioq.

Ioq; laudat, non quod Isis alta est, &c.

Etenim in Editione Bineti defectus hoc loco, quem ex Cruquiana suppleuimus, antiquo Memphiticæ Deæ nomine retracto è fuga. Etiam *Iuuenca* ibidem, ἀντὶ τοῦ *Iuuenca*, restituere ausi, huiuscemodi interpretationis fiducia maxime: *Pasiphaë Ius felicitatem* non cessat prædicare ac magnificare præ sua, laudibusque in cœlum vehere assidue; non eo quidem nomine, quod primaria Ægypti Dea, ac quasi Præsestrix, nouo præterea Isidis cognomento insignis cluens; verum potius, quod vaccina forma, lacteoque candore notabilis cornua superbe ac gloriose elata atque in frontem subrecta gerere conspiciatur. Quid vero? annon cornuta vtrobique Inachis,

Siue iuuencam illam, siue Deam facias?

Iuuencam, quod de puella omnium formosissima in candidæ iuuencæ faciem ob furiosam Iunonis æmulationem conuersa primitus: *Deam* autem, quod, quum ipsius Isidis personam omnemque imaginem gerit, non alius cœlestis Numinis, quam Lunæ nobis habitumque ac personam repræsentet: quæ candida est, & cœrula, hoc est, humida, maximeque diebus primis corniculata. At Pasiphaë hanc ipsam non vt Isidem lunatis atque in frontem eleuatis cornibus conspicuam; sed vero vt patalem bouem laudibus in cœlum tollit; ac Iuuencæ potius, quam Deæ similem fieri exoptat sese: quo non homini, sed tauro adultero suo, vaccina scilicet specie totam approbare se possit. Reliqua in libris Formulariis bene se habent vsque ad Distichon illud:

Illicitisq; gaudet

Corpus includit stabulis efficiens iuuencam.

Ita enim est in vtriusque idque ex diuini illius Scaligeri castigatione maxime, quam nos pæne integram sequuti sumus; excepto, quod pro *Includit*, postrema exclusa litera, *Includi*; pro *Efficiens*, transpositis sic quasi per μετάθεσιν prioris syllabæ elementis, diuisim, *Se faciens iuuencam*, Fatali huic monstro probabiliter con-

dona-

uimus: hoc est, assimulans sese, quasi reuera Iu-
a fiet. Nota enim prodigiosæ quidem, sed antiquæ
Historia, qua abiegnæ bouis Dædali artificis si-
cro fallaciter inclusa, ac bouillo integumento ve-
adomita hæc Minois vxor ductori Regii armenti
andam se præbuit, ex cuius compressu grauida fa-
on hominem, sed Minotaurum in gremium cur-
mariti profuderit denique. Possit & lectio consti-
reconcinnari hoc modo:

citisque gaudens
Corpus includit stabulis, &c.

ticipium τὸ *Gaudens*, accusandi, haud nominan-
su acceptum, ad vocem *Corpus*, non vero ad ipsam
aen referamus, eadem permanente sententia scili-
Stabulis, vero etiam ambiguitas nonnulla subes-
ri possit. & fortasse ad penitiorem *Stabulorum* si-
tionem allusum, vnde & *Prostibula*, & *Prostibu-*
uatæ, quasi *prostabulis prostantes* ad capturas eme-
exigundasque à prætereuntibus. de prostitutis
, ac Togatis hisce, quæ meretricium quæsti
tia in propatulo facere condidicerunt scilicet:
enus vniuersum ita graphice verisque ac genui-
loribus expressum ab vnico illo Comicorum
e habes in Pœnulo:

das, pistorum amicas, reliquias halicarias,
ras, schœno delibutas, seruilicolas sordidas.
tibi olant stabulum statumq;, sellam & sessibulum
erum,
adeo haud quisquam vnquam liber tetigit, neque
uxit domum.
lorum sordidulorum scorta Diabolaria.

ræsepim, siue adeo *Præsepium* apud eundem pro
cula meretricia, hoc est, pro fornice, lustro-
oco libero vsurpatum reperias non semel, nec
autum modo, sed vero apud Varronem quo-
ipsum M. Tullium, *Omnia enim loca clausa &*
sepia vocitata antiquitus, teste Nonio. Neque
um Iuuenalis illud, mea quidem sententia,
inter-

interpretandum: *Qui bona donauit præsepibus, &c.* Porro ne quis postremum Hemistichium istud ita vt posuimus modo, legere addubitet nobiscum, loquutionis fortasse insolentia offensus; eum vero ego à Latinorum Comicorum Principe melius Latine addiscere, indidemque has phrases in animum suum immittere, ac fideli memoriæ commendare iubebo: *Bardum, Vilem, Gloriosum, Facetum atq; magnificum virum facere sese*: interdum omisso etiam Pronomine, quomodo *Ferocem facere*, in Mostellaria. id quod nostris quoque Idiotismis consentit planissime, queis vulgo dictitare soliti: *Faire la pretieuse, le braue,* **Den praecchert/ oft den haen maken.** Nam quod in Pictauiensis Editionis contextu, *Effigies iuuencæ*, quasi per appositionem, superiori sententiæ connexum appensumque legitur, quid vero ad emendationem hanc nostram? quæ tamen si cui obæsioris naris Lucumoni arriserint minus, poterit, me quoque hoc ipsum præeunte sibi, *Effigie iuuencæ*, hoc est, sub mendaci iuuencæ ligneæ velamento, falsoque adumbrata vaccinæ personæ specie ac simulacro extrinsecus, contentus, sibi potius approbare, quam mihi. nam ipsus sane ad me quod attinet, à prioris sententiæ statu haud facile dimouebor.

Habes subinde:

Et amoris pudibundi malesuadis, &c.

Pudibundi, non in laude, sed in vitio positum videtur, pro pudendi ac merito erubescendi amoris morbo scilicet. quod silentio prætereundem haud quaquam putauimus.

Versu vero antepenultimo, qui sequitur, geminam in Pictauiensi exemplari lacunam Cruquij nostri comitate expleuimus: cui hostimentum par pari de alieno aliquando vt redderemus, manuductore Bineto in proximo Sapphico synarteto vicissim auxilio fuimus, primum pro recto patrium; deinde pro auferendi casu rectum in extremo substituentes: hoc amplius, deleto commate, quod versus sententiam in medio contur-

ırbare vtrobique ac destruere visum hactenus. E-ter vero *Bimembrem*, hoc est, biformem, seu bi-ırum vocat portentosum Pasiphaes partum: quem ngeniosissimo Poetarum Ouidio,

nibouemq; virum, semiuirumq; bouem,

ossumus interpretari.

CAPVT IX.

itri flexilis temperamento Tiberij Principis tempo-us reperto. Eius adeo rei caussa quatuor Scriptorum ctoritates producta atque inter se conciliatæ mutuo. lorum aliquot Io. Salısberiensis Arbitro auctori suo ut vnde bonum pedem attulerant) liberali ac literali sa *assertorum enumeratio.*

:rus Crinitus, magni illius Politiani auditor ac scipulus, inter cętera industriæ atq; ingenii sui fa- *Ad pagin. 84. v. 21.* libros nobis cõplures HONESTÆ DISCIPLINÆ honestos reliquit. In iis, præter Grammaticę rei orum veterum tractationem, multa item ad Hi- reconditiores pertinentia passim lectitantibus unt, quibus Sallustianum illud iure optimo oc- i possit: *Fides sit penes auctorem*. Ea excipio modo, n abs semet, sed vero ex certorum monumento-latu casci æui ritus, vel res etiam interdũ gestas, ı fœlicitate conquisitas, recenset quo in numero uoque (vti spero) memoria haud sane indignum poterit, quod idem de *Vitri ductilis*, seu *flexilis* in-ne, ea qua à Scriptoribus priscis acceperat fide, orro examinandum proponit. quæ res quoniam lo affinis, eademque nostro quoque Arbitro æstimata, quam conuiualibus Trimalcionis iuitatibus interponeret, ne nobis quidem alie-eri debet, quam paullo altius fusiusque repeti-ductis vndique in vnum testimoniis asseramus orroboremus in posterum. & quidem eo her-iosius, quod de gestæ rei veritate ipse Plinius

nonnihil vtique visus subdubitare. Sic enim vnicus ille ac fidelissimus Naturæ arcanorum scrutator lib. XXXVI. cap XXVI. *Ferunt à Tiberio Principe excogitatũ vitri temperamentum, vt flexibile esset: & totam officinam artificis eius abolitam, ne aris, argenti, auri metallis pretia detraherentur. eaque fama crebrior* (restituo, *celebrior*) *diu, quam certior fuit.* Vbi clare Imperatoris nomen, sub hoc ipsum acciderit, habes expressum, id quod vnum modo, culpa Exscriptoris puto, in Petroniano exemplo desideratur. Sed & Græcis verbis eiusdem Historiæ narrationem aliquanto adstrictius à Dione pertractata operæpretium fuerit cognoscere. eo magis, quod nulla Historici eius mentio apud Crinitum. Tradit igitur Cassius iste, sed quasi pro comperto: *Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ στοὰ μεγίστη ἐν τῇ ῥώμῃ, ἐπειδὴ ἑτεροκλινὴς ἐκλύετο θαυμαστὸν δὲ τινὰ τρόπον ὠρθώθη. ἀρχιτέκτων γάρ τις, οὗ τὸ ὄνομα οὐδεὶς οἶδε. τῇ γὰρ θαυματοποιίᾳ αὐτοῦ φθονήσας ὁ Τιβέριος οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτὸ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐγγραφῆναι. οὗτος οὖν ὅς τίς ποτε ὠνομάζετο, τούς τε θεμελίους αὐτῆς πέριξ κρατύνας, ὥστε μὴ συγκινηθῆναι. καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πόκοις τε καὶ ἱματίοις παχέσι περιλαβὼν, σχοίνοις τε πανταχόθεν αὐτὴν διέδησε, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν ἀνθρώποις τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ἀναμοχλεύσας ἐπανήγαγε. τότε μὲν ὁ Τιβέριος καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ ἐζηλοτύπησε, καὶ διὰ μὲν ἐκεῖνο, χρήμασιν ἐτίμησε, διὰ δὲ τοῦτο, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε. μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντος οἱ αὐτοῦ, καὶ ἱκετείαν ποιουμένου, κἀν τούτῳ ποτήριόν τι ὑάλινον καταβαλόντος τε ἐξεπίτηδες, καὶ θλασθὲν πως, ἢ συντριβὲν ταῖς τε χερσὶ διατρίψαντος, καὶ ἄθραυστον παραχρῆμα ἀποφήναντος. ὡς καὶ συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξομένου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.* Meminit & Isidorus lib. XVI. cap. XV. his verbis: *Fertur autem sub Tiberio Cæsare quendam artificem excogitasse vitri temperamentum, vt flexibile esset & ductile. Qui, dum* (*f. cum*) *admissus esset ad Cæsarem, porrexit phialam Cæsari. Quam ille indignatus in pauimentum proiecit. Artifex autem sustulit phialam de pauimento, quæ complicauerat se, tanquam vas æneum: deinde malleum de sinu protulit, & phialam correxit. Hoc facto Cæsar dixit artifici: Nunquid* (*lego* Num-

nquis) alius scit hanc condituram vitrorum? postquam urans negauit alterum hoc scire, iussit eum Cæsar decolne, dum hoc cognitũ fieret, aurum pro luto haberetur, mnium metallorum pretia abstraherentur. pro quo, *aherentur*, antea dixerat Plinius. & mirum, ni ita gendum in hoc Isidori loco. Omnium vero diserni Ioannes Salisberiensis, quamuis ab exemplis a dictis in partem nonnihil dissentiens, libro *de is Curialium* IV. cap. V. qui *Policraticus* inscribitur, quidem de suo, ne quid erres, sed vero de alieno uod Corniculæ isti cum fartoribus illis semipri-Solino puta, Macrobio, Isidoro, atque aliis eiusfarinæ mangonibus commune) solens vtique, ertim de Satura Arbitri nostri, quam ex hac eiusedissertatione auctiorem porro instructioremq; oco, hoc est, Trimalcionis cœnæ reddas licebit: *l Petronium Trimalcio refert fabrum fuisse, qui vitrea faceret tenacitatis tantæ, vt non magis, quam aurea rgentea frangerentur. Cum ergo phialam huiusmodi de purissimo, & solo, vt putabat, dignam Cæsare fabri-, cum munere suo Cæsarem adiens admissus est. Lauest species muneris, commendata manus artificis, acceest deuotio donantis. Faber vero vt admirationem inium verteret in stuporem, & sibi plenius gratiam conet Imperatoris, petitam de manu Cæsaris phialam reamq; validius proiecit in pauimentum tanto impetu, solidissima & constantissima æris materia maneret. Cæsar autem ad hæc non magis stupuit, quam expat ille de terra sustulit phialam; quæ quidem non fracta sed collisa, ac si æris substantia vitri speciem induisset. le martiolum* (lege, *marculum*) *de sinu proferens, vicorrexit aptissime; & tanquam collisum vas æneum ictibus reparauit. Quo facto se cœlũ Iouis tenere arus est, eo quod familiaritatem Cæsaris & admiratiomniũ se promeruisse credebat. Sed secus accidit. Quasim Cæsar, an alius sciret hanc condituram vitrorum. cum negaret, eum decollari præcepit Imperator, diuia si hoc artificiũ innotesceret, aurum & argentum*

 vilesce-

vilescerent, quasi lutum. Et vt palam demonstret, se quoque supradictæ Historiæ fidem, non minus quam Plinium, suspectam merito ac controuersam habere, subiungit suis verbis protenus: *An vera sit relatio & fidelis, incertum: & de facto Cæsaris diuersi diuersa sentiunt.* Quaternas (vt vides) Auctoritates produximus, Crinito duorum testimoniorum suffragiis superato. idque Petroniani honoris causa maxime. cuius an Salisberiensis iste pro rei merito, aut scriptoris etiam dignitate rationem habuerit satis, prudentioribus porro ingeniis considerandum relinquo: hoc vnum præstare contentus modo, priorem huiusce narrationis partem auctori suo Arbitro acceptam referundam videri, non qua ad sententiam tantum, sed vero qua etiam addictionis simplicitatem, ipsumque verborum ambitum, tametsi stellis multo candidissimis nebulam à Britanni illius fullonia aspersam non negauerim: sed ita tamen, vt pannum in purpura positum haud obscuris vtique indiciis deprehendas. quemadmodum & libro *Policratici* VII. cap. XV. sub finem, vbi aliam quandam sententiam tacite ac dissimulato auctoris nomine in vsus accommodat suos. verbi gratia: *Nam, vt dici solet, amor ingenij nunquam hominem diuitem fecit.* pro quo in Satyrico nostro inuenias:

Pag. 94. v. 5. *Amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit.* Denique initio capitis sequentis quis obsecro non videt latibulum furti quæsitum verbis illis: *Qui solas diuitias congerere curant, nihil in vita potius credi volunt via, quam cæteris prætulerunt*: qui quidem Petronianum istud memoriter commeminerit modo?

Ibid. v. 16. *Deinde qui solas exstruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipsi tenent.* Pæne præterieram immemor, quod prius monitum oportuit, ad *cœnam quoque Trimalcionis* alterum eiusdem Centonum sarcinatoris exemplum pertinere, à Fragmentorum Arbitri Editore, per incogitantiam credo, silentio prætermissum. Id vero libro IIX. cap. IIX. *Policratici*, quem dico, reperitabis huiusmodi:

Pag.83.v.17. *Cœnam Trimalcionis apud Petronium, si ..., ingredere, & porcum sic grauidari posse miraberis, nisi ... admirationem multiplex, ignota & inaudita luxuria ...t.* Ad quam *Cœnam* etiam retrahendum autumo ...gmentum minutulum, quod à Fulgentio Grammatico sub Petronii nomine citatur his verbis:

...ag.205.v.11. *Postquam ferculum allatum est.*

ODA.

...N EDITORIS OPERISQVE COMMENDATIONEM.

...Rgóne Doûsa sic totiens reus
...Inertis oti murcidus arguar?
Surdaq; suspensam Vacunæ
Æde chelyn paries habebit?
...x nulla vocem, non sonus hinc sonum
...iebit? ecquid languidulus situ
Grauis veterni oppressus vsque
Spiritus in numeris fatiscet?
...c hoc Apollo, non cupiant nouem
...mœnæ, amœnæ olim mihi numina:
Non Horæ, & vda transmarino
Rore Venus, Charitumq; Triga.
...c illa nolit, quæ miserum in rota
... versat Æglis vsque Cupidinis,
Lepore quæ cessura nulli,
Nulli adeo Charitum secunda,
...am pol ipsam prouocat æmula
...RÆFISCINE hoc, lux ô mea dixerim)
Forma Dionem; apta vna nobis
Exanimes animare versus.
...e ergo toto, Calliope mea,
...literarum flumine proluе:
Quâ leniter crepante lympha
Aonidas beat Hippocrene;
...uâ succulenta Apollineûm ebriæ
...tum tumescunt pectora; quos stupes

Ferire nubes, intumosque.
Iam penetrare poli recessus.
Quos vnus cùm inter Doûsa, velut iubar
Thaumantiæ almum, supra Amathusidos
Elatus orbem, dio atrocem
Præripit ingenio ruinam:
Lucesq; Phœbi flammeus obruit:
Victum vnde iam se Tyndareus stupet
Nitor, decore inusitato
Astra noui feriuntis ignis.
O ille felix bis ter & amplius,
Cui, Doûsa, lucem fax praeat tua.
Cœloq; donet, imminentis
Fati abolens timidam querelam.
Plaude ô Salusti, si quis adhuc super
Sensus relictus morte obita est tibi:
Catulle, & Albi plaude, fœlix
Tuq; tuis numeris Horati:
Eruderatis quêis iterum licet
Clarum sereno ferre caput polo;
Nunc & per ora obambulare
Omnium, & omne, duce hoc, per æuum.
Plaude elegantis nequitiæ pater,
Atque eruditæ luxuriæ Arbiter,
Qui vix tibi notus tuisve
Quam miser, hei, misere peribas?
En redditus pæne ipse tibi; & simul
Detersa toto corpore, quæ lues
Diducta corruptos per artus
Vitam adeo fugientem alebat.
Laus hæcce Doûsæ debita, qui tibi
Vnus salutarem applicuit manum:
Iam iamq; sub duro iacentem
Limine te reuocauit Orci.
Qui te putri dum vindicat à situ,
Ipse horridis met se eripuit rogis.
Fallorne? an hæc Apollo Deli
Creditur intonuisse ab arce?

Tu

Tu Duôsa viues (macte) tuo ARBITRO.
Viuesq; Dôusâ (macte) tuo ARBITER:
Nec iuris in vos quidquam habebunt
Funeris imperiosa fata.

Hadr. Blyenb. Scobb.

CONRADI RITTERSHVSII IC.

NOTÆ,

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON.

Ag.48.v.11.*Primi omnem*] G.S.*primum omnium* for. *primi omnium*.

erſ.8 *inter hac nutriuntur*] Leg.ex vet.cod. *hac tan- nutr.*

.15.*Nondum iuuenes*] hoc dicit: multos præſtantes n poetas & oratores euaſiſſe, etſi non ita declama- ibus exercerentur.

.16.*continebantur*] fort.*conterebantur*.

.20.*deleuerat*] fort.*dolauerat*.

.23.*neque Platona, neque Demoſthenem*] fort. *neque to, neque Demoſthenes ad h.g.ex.acceſſiſſet. nam grand.*

Pag.49.v.22.*Nimirum in his*] I.G. *minimum*.

.24.*Cum inſanientibus fuere*] quia ὁ τοῖς μαινομένοις μὴ μαινόμενος, οὗτος μαίνεται.

.vlt.*ficti adulatores*] vide Plautum, vbi Paraſitus in- it librum ſuum, vt vnum de dictis melioribus inde romat.

Pag.50.v.8.*moratur in ſcopulo*] I.G.*molitur*.

erſ.9.*Quid ergo eſt? parentes*] vide ſimilem modum d Cuiacium in Paratitl. Cod. in præfatione.

.17.*induunt*] S. *indunt*.

.20.*ſapientia præceptis*] vt viuerent ſecundum præce- melius.

Pag.51.v.1. *Quod quiſquis perperam diſcit*] Horatius iliter.

v.4.*Luciniana*]fort.*Liciniana*.

ibid.*humilitatis*] Legend. ex vet.cod. Pitth.*improbitatis*.

v.6.*amat*]Leg.*hamat*,ex Nonio,Giph.

v.18.*mittat habenas*] I.G.*mutat*.

pag.52.v.4.*in hoc dictorum astus motus*] τὸ *in* παρέλκει, vt mox,*in cursu fatigatus*.

v.14.*quia nec quo stabulum esset*] S.*qua*, id est,vbi.

vers.15.*diligenter tenebam*]τὸ *diligenter*,proprie& eleganter vsurpat.

v.23.*putabam.at subinde*] leg.*putabam: & subsequor. inde vt in locum secretum*.

pag.53.v.22.*prolatoque peculio*]vulgo,*pecuo*. quidam coniicit,*peniculo*.sed *peculium* est optimum. nam *peculium* est τὸ αἰδοῖον vt & infra,& apud Plautum; *Peculium quod feminæ summa sustinent*.

pag.54.v.25.*de ruina arena*] S.*arena ruina dimisit*.

pag.56.v.8.*bona fide*] τὸ *fides*, venerium. infra; *per fidem miserere,quemadmodum quidem soles*.

v.vlt.*quarum fidem male ambulantem*, id est, furtiuæ & mala fide possessæ.

pag.58.vers.15.*Quid faciant leges*] hos versus ita aliquando imitatus sum;

Quid faciant leges, vbi vis aut gratia regnat,
Aut vbi præstinguunt munera iudicium?

ver.20.*qui sedet*]Iudicium est proprie *sedere*. deinde nota, Equites solitos esse iudicia exercere.

pag.59.v.25.*videamus*] Leg.*videmus*.

pag.60.v.18.*ad constitutum*] putat S. hic nonnulla desiderari.

pag.61.v.1.*ridere acumen*] ironia.

pag.62.v.4.*expectauimus*]for.*spectauimus*.

v.5.*lacrymas*]lacrimæ puro exoratæ.

pag.63.v.9.*risumque facere*] puto omissum esse,publicum.

v.11.*mille vix*]al.*vix nulli*.Sch.*vix vlli*.

v.14.*concussa*]Schop.*confusa*. infra; *confusus hac denuntiatione*.Et alibi;*perfusus puluere multo*.

v.22.*po-*

v.22.*periculo nostro*] fort.*peculio*, vt supra.

v.24.*spissius*] id est, crebrius. Sic infra, *spissare officium*, est, frequentare, densare : *Exhortabatur Coraca, vt* [illegible]*ssaret officium*.

pag.64.v.8 *flectit*] fort.*plectit*, id est, nectit, vt Ouid. Amor. *nectere iurgia* dixit.

pag.67.v.13.*in mente est*] fort.*in mentem est*.

pag.68.v.1.*extremum lumen*] id est, minimum.

v.15.*olim dormientes*] id est, iamdiu.

pag.81.v.3.*Ergo viuamus*] *Amici dum viuimus, viua*[*mu*]*s*, ἐν [illegible] marmor Narbone.

ibid. *esse bene*] γενικῶς omnem vitam voluptuariam [co]mplectitur. Plautus, Bacchid. & Captiu.

pag.84.v.3.*Luxuriæ rictu*] Publii versus.

pag.89.v.2.*cum præmio*] *præmium* pro præda, sicut [ve]ra loquebatur.

v.10.*agit mimum*] sic infra *componere mimum* dixit; [Qu]*id ergo, inquit Eumolpus, cessamus mimum componere*.

pagin.90.vers.22.*ne infirmitas militiam perd.*] fort. [ma]*litiam*.

pag.91.vers.20.*Tantalus infelix, quem sua*] hoc sic in[ter]si accipiendum monuit Matth. Bergius;

> *Tantalus (infelix quem sua vota premunt)*
> *Diuitiis hac facies, &c.*

pag.92.v.10.*Semper hac in re qui vincitur, vincit*] Re[...]nam

> *Si iurgiis prouocet te, da manus:*
> *In iurgiis est victor is, qui vincitur.*

pag.94.v.14 *inspicere*] fort. *insistere*.

v.22.*Nescio quomodo bona mentis soror*] vide Aristotel. [Pro]bl.4. sect.29.

pag.95.vers.8.*Quotiescumque enim in conuiuio, &c.*] [...]fit, teste Victore in Augusto; *Cumque esset luxuriæ* [stud]*iens, erat tamen ocii & vitii seuerissimus vltor; more* [ho]*minum, qui in vlciscendis vitiis, quibus ipsi vehementer* [indu]*lgent, acres sunt*.

pag.99.v.14.*Eudoxus quidem*] Eudoxus is, qui Græ[cis] annum constituit.

Pagin.100.verſ.13.*Capitolio*] fort. *Capitolino*, ſcilicet Ioui.

Pag.101.verſ.3.*ingens antrum*] al.*caſtrum*. fort. *clauſtrum*.

v.18.*ictuſq;*] al.*latuſque*. vnde Schop. *luſuſq;*. malim, *leſuſq;*.

Pag.103.v.vl.*hac me aduenticia*] Leg. *hac me aduentitia*, ſcilicet cœna.

Pag.104.v.2.*habeam rixandum*] phraſis Pliniana. vide lib.1.epiſt.7.

Pag.106.v.2.*grabatum reiecit*] Schop.deiecit. Higin. *molli demiſſa grabato*.

verſ. 25. *inguinum pondus*] vide Lexicon Iuris in *Pondus*.

Pag.107.v.20. *Afra volucres*] Horat. *Non Afra auis deſcendit in ventrem meum*.

Pag.113.v.10. *puer in balneo*] forma præconii.

Pag.123.v.25.*increta facies*] *incretare faciem*, eſt creta illinere vel pingere.

Pag.124.v.17.*tementi*] fort. *dementi*.

v.18.*praligemus veſtibus*] Sic Damaſippus Horatianus 2.Satyr.3. -*Cum vellem mittere operto Me capite in flumen*- De velationibus capitis vide Iac. Scheckhium.

Pag.125.v.2.*puniti*] fort.*puncti*.

Pag.133.v.3.*qua ſola Salamandra*] τὸ *ſola* videtur abundare. Salamandra crines excutit. vide Serenum.

v.4.*excuſſit*] fort. *exuſſit*.

Pag 137.v.13.*ſtigmoſoſq;*] fort. *erginoſoſq;*. *Ergini cani* prouerbio quoq; noti. vel fort. *Silanoſq;*, vt Plaut. Rudent. *Recaluum ac Silanum ſenem*, Giphan.

v.17. *Quod ſolum forma*] v.c. *ſummum*.

Pag.138.v.6.*Corymbioq;*] *Corymbium* eſt ornamentum capitis muliebre, deminutum à *corymba*, vt τραπέζιον à τράπεζα, &c.

v.8.*iactura lineamenta*] fort. *natura* vel *factura*, vt apud Agellium.

Pag.139.v,8.*ſi vellemus audire*] ſollemnis etiam noſtris aniculis præfatio fabulæ: *Narrabo vobis fabulam,*

ſi vultis

vultu audire. Jcke weet ein meercken/ will gy se hören/ k will se ju seggen.

v.10. *Matrona quadam*] lepidissima fabula de leuita- : muliebri.

v 15. *funus passis*] al. *funeris officium*. vide Seruium in irgil.

v.17. *Conditorium*] Seneca epist. 61. & 83. *conditiuum* ocat, id est sepulchrum, monumentum. μνημεῖον.

Pag. 140. v. 2. *commendabat lugenti*] fort. *commoda-* *it*. Giphan. legit *commundabat lugenti*, vt Columella quitur, & Vlpian. l. 14. D. de sumpt. fun. vbi vulgo ma- *commendandum*.

v. 4. *monumento lumen*] de huiusmodi luminibus Lu- anus, Dio, Persius, &c.

v. 12. *proxima ergo*] v.c. *autem*.

v. 15 *notasset sibi*] fort. *ibi*. al. *ibi sibi*.

v. 17. *audisset*] v.c. *audiret*.

ibid. *vitio gentis humanæ*] id est, curiositate.

v. 22. *substitit*] al. *subsistit*.

Pag. 141. v. 3 *gemitu pectus diduceret*] sic dicimus *ilia* *cere*, & *ilia suspendere*. Lucanus lib. 4.

Pectora rauca gemunt, quæ creber anhelitus vrget,
Et defecta grauis longe trahit ilia pulsus.

Statius; —— *Nec tam integer illis*
Impetus, & longi suspendunt ilia fletus.

v. 7. *illa ignota*] fort. *inopinata*.

v. 21. *Id cinerem*] Virgil. 4. Æneid.

pag. 142. v. 13. *Placitone*] Virgil. 4. Æneid.

v. 21. *vt quisq;*] id est, quisquis vel quicumque.

pag. 143. v. 4. *supremoq; mandauerunt officio*] id est, elierunt.

v. 16. *Nec istud, inquit, Dii sinant*] *Ne istuc Dii sinant*, as wolte Gott nicht/ da sey Gott für.

v. 20. *ex arca*] id est, loculo. Græcis σορὸς.

pag. 146. v. 19. *prope iam*] l. G. *properam*, id est, propere. *protinam & protinus, promiscuam & promiscue*.

pag. 154. v. 9. *quod bene feliciterq; eueniret*] Cicero pro uræna.

Pag.155.v.1.*Multos, ô iuuenes*] vide Horatium.

v.12. *Cæterum neque generosus*] quid requiratur in Poeta.

v.26.*versum timuerunt*] fort.*visam tim.* Coler.

pag.170.v.3.*Dii Deæque quam male*] NB. mala conscientia.

pag.171.v.15.*in equestribus sedeo*] *Equestria*, locus in scena Equitibus destinatus. vide Senecam.

pag.172.v.1.*simulacris emendatiorem nulla vox est quæ formam*] *Forma emendatior* etiam à Nazario dicitur in Panegyr. *Nullam matronarum, cui forma emendatior fuerit, boni sui piguit.*

pag.173.v.7.*sororem*] *Frater* & *soror* amatoria.

pag.174.v.3.*Cursum detinuit*] vt scilicet mater Herculis Alcmena.

pag.175.v.8.*veneficio contactus sum*] id est, frigidus & maleficiatus.

v.25.*perluit ora*] al.*proluit artus.*

pag.177.v.7.*licet ad tubicines mittas*] id est, perieris totus tubicines arcescebantur ad exequias.

v.26.*verbaq; codicillis*] NB. *Codicilli.*

v.vl.*Polienos*] al.*Olienos.*

pag.178.v.13.*paratus miles arma*] fort.*parata.*

v.vl.*mox cibis validissimis*] cibi libidinem irritantes.

pag.179.v.13.*hesterno die*] id est, pridie.

v.14.*Comitem aniculam*] al.*comitem proselenon aniculam*, id est, antelunarem.

pag.181.vers.16.*quasillarias*] Turn. *quæsitarias*. fort. *quæstuarias.*

pag.183.v.9.*Ad cognitionem*] fort.*cogitationem.*

pag.185.v.4.*Et quandoq;*] id est, quandocunque.

pag.187.v.20.*Inhorrui ego*] al.*ergo.*

pag.188.v.22.*calcato*] v.c.*falcato.*

v.26.*actu*] v.c.*astu.*

pag.189.v.10.*Hecates*] al. *Hecale.* & mox pro *Bacchineas*, *Battiada*. Hecales anus Atticæ cœnam terrestrem Theseo appositam *Battiades*, id est, Callimachus, celebrat. vide Plinium.

v.23. Ex-

v.23. *Excitato tinere*] fort. *cinere* vel *puluere*.

Pag.190. verſ.3. *diaria exigere*] Horatius; *Serui diaria ſcunt*.

Pag.193 v.9. *Quiſquis habet nummos*] Horat. libr.2. ermon. Satyr.3.

—*Diuina humanaq; pulchris diuitiis parent.*

verſ. 15. *paret, non paret*] verba deſumpta ex formulis riſconſultorum. vide Feſtum.

Pag.197. verſ.26. *periclit abatur euertere*] Græciſmus, κινδυνεύει περιτρέπειν, id eſt, parum aberat, quin euerſſet.

Pag.198. verſ.12. *oſcillatione*] *Oſcillatio* quid ſit, vide uſon. lect. Scalig.

v.23. *Mercurius qui animas ducere*] ἑρμῆς ψυχαγωγός.

Pag.199. v.7. *Socrates Deorum hominumque*] ſcilicet *ſtimonio* vel *iudicio ſapientiſſimus habitus, gloriari*. &c.

verſ.16. *vnde plani*] id eſt, deceptores. verbum Pliniaim & Horatianum.

Pag.200. v.1. *omnes qui in teſtamento*] exemplum contionis turpis legato adſcriptæ.

ANI DOVSÆ FILII IN PETRONII ARBITRI SATYRICON, Spicilegium.

PAg.47. v.10. *nunc & rerum tumore*] alii *verborum tumore*. Simile in Seneca lib. 2. de Benef. quamuis ſimili notione: *Quid opus arrogantia vultus, quid tu re verborum?*

v.11. *& ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] Quid ſi *inaſimo* legas? ſic poſtea: *Leuibus enim atque inanibus ſo ludibria quadam excitando.* Auguſtus Cæſar apud etonium: *an potius Aſiaticorum oratorum inanibus tentiis verborũ volubilitas in noſtrum ſermonem transnda.*

Pag.48. v.22. *Et ne poetas quidem ad teſtimonium ci*] Macrob. Saturn. 1. cap.4. *Et vt ipſos quoque Gramticos in teſtimonium citem.*

Pag 53.

Pag. 53. v. 8. *Occurrit mihi æque lapsus ac moriens Ascyltos*] forte, *lassus*.

Pag. 54. v. 21. *cuius nec spiritus purus est*] Cicero v. in Verrem: *Apronium hominem vix liberum, contaminatum perditum flagitiosum qui non modo animum integrũ, sed ne animam quidem puram conseruare voluisset.* Vbi licet notes hallucinationem viri magni, qui animæ facultatem hic innui existimat animi appellatione Quod in Tusculana clarius dixerat: *Animis anima continetur.* Etenim longe aliud & flagitiosum quiddam atque ἄῤῥητον intelligitur per animæ impuritatem.

Pag. 63. v. 7. *Quæ mille vix homines nouerunt*] alii: *quæ vix nulli homines nouerunt*, malim, *vix vlli.*

Pag. 64. v. 14. *Omnia nimio risu exsonuerant*] Apuleius Metam. 10. *Interim conuiuium summo risu personabat.*

Pag. 67. v. vl. *Lucerna quoque humore defecta*] Paulus Silentiarius Anthol. 7.

———ὁ δὲ τρίτος ἄρχεται ἤδη
λύχνος ὑποκλάζειν ἦκα μαραινόμενος.

Pag. 76. v. 7. *Superbus ille sustulit vultum*] quid si legas: *Superbum?* sic supra dixerat, *retexit superbum pallio caput.*

Pag. 81. v. 20. *Super capricornum, locustam marinam*] Locustam marinam capricorno ideo videtur assignare, quod id genus aduersis cornibus inter se dimicet arietum modo Plin. lib. IX. cap. 30. *Locustæ reptantium modo fluitant: si nullus ingruat metus, recto meatu, cornibus, quæ sunt propria rotunditate præpilata ad latera porrectis: iisdem erectis in pauore oblique in latera procedunt. Cornibus inter se dimicant.*

Pag. 86. v. 22. *Et transfudimus hinc & hinc labellis Errantes animas*] Similis affectus quamuis à diuersa causa apud Manil. lib. v.

Pernoctesq; patres cupiant extrema suorum
Oscula, & in proprias animam transferre medullas.

Pag. 92. v. 20. *Protogenis rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia*] Cicero in Bruto. *Quis enim eorum qui hæc minora animaduertunt, non intelligit Canachi signa rigidio-*

diora esse, quam vt imitentur veritatem? Calamidis du-
lla quidem, sed tamen molliora quam Canachi. Non-
n Myronis satis ad veritatem adducta, tum tamen quæ
dubites pulcra dicere.

Pag. 99. v. 17. *ter elleboro animum detersit*] Quod hîc
Chrysippo Petronius, idem de Carneade Academi-
scripturo aduersus Zenonis Stoici libros tradunt
lius lib. XVII. cap. XV. & Valerius Maximus lib. IIX.
VI.

. vl. *Vbi est dialectica? vbi astronomia? vbi sapientia cō-*
ssima via] Primum ad Chrysippum, secundum ad
loxum, tertium ad Democritum refertur, quem
gni in philosophia nominis fuisse constat, quem-
aliis omnibus etiam Platoni ipsi in opinione
dam præfert Aristoteles lib. I. cap. 2. de Ortu & In-
tu.

ag. 102. v. 8. *Consentiunt luminibus, fulmineum iu-*
] Elisio hæc consonantium durior illius sæculi auri-
atq; insolentior facit vt legendum potius credam:
um iubar. sic Virgil. de iisdem;

Ardentesq; oculos suffecti sanguine & igni,

ocritus idyll. XXXIV de anguibus Herculi immis-

π' ὀφθαλμῶν ἢ κακὸν πῦρ
ἐρχομένοις λάμπεσκε.

ag. 103. vers. 5. *& continuat in mortem vltimam So-*
s.] malim *vltimos*, aut sane *noctem vltimam*, quod
erit cum morte.

ag. 108. v. 17. *O felicem matrem tuam, quæ te talem*
it] Homerus:

τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

ag. 119. v. 8. *Intremui post hoc fulmen attonitus.*] E-
dandum hinc illud Sallustii Fragmentum Histor.
vero quasi formidine attonitus, neque animo neq; au-
aut lingua competere. Cum enim locutio sit figura-
egendum sane est: *quasi fulmine.* Apuleius Meta-
ph. IIX. *Sed Charite vocem nefandam & horruit &*
ata est; & velut graui tonitru procellæque sideris, vel
ipso Diali fulmine percussa, corruit corpus & obnu-
bilauit

bilauit animam. Latinus Pacatus in Panegyrico: *Hinc reorum vsque ad damnationem metus, postea attonitus stupor.* Cæterum de animi consternatione seorsim habes apud Senecam Natur. Quæst. lib. 2. cap. 27. De aurium autem stupore Ammianus Marcellinus lib. 17. *In Tagetis Thusci libris legitur Veiouis fulmine tangendos adeo hebetari, vt nec tonitrum, nec maiores audire possint fragores.* Item Q. Curtius lib. 8. *Erat prope continuus cœli fragor, & passim cadentium fulminum species visebantur, attonitusque auribus stupens agmen nec progredi nec consistere audebat.*

Pag. 123. v. 18 *A capillis vsque ad vngues.*] Plautus Epidico: *Vsque ab vnguiculo ad capillum summum est festiuissima.* Posidippus Anthol. 7. Ἐκ τριχὸς ἄχρι ποδῶν ἱερὸν θάλος, Horatius Epist. l. 2. ep. 2. *talos à vertice pulcher ad imos.* Cicero pro Roscio Comœdo: *Nonne ab imis vnguinibus vsq; ad verticem summum, si quam coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura ex fraude, fallacijs, mendaciis totus constare videtur.* D. Hieronymus in quadam præfatione: *Contuli cum eo à vertice, vt aiunt, vsq; ad extremum vnguem.* Apuleius Metamorph. 3. *Ab imis vnguibus sese totum ad vsque summos capillos perlinis.* Lucianus in Asino: ἐκ τούτου λαβοῦσα χρίεται ὅλη ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω. Callistratus in Descriptionibus: πᾶς δὲ ἦν ὁ χαιρὸς ἡβῶν ἐκ κεφαλῆς ἐς πόδας ἐπανθοῦν τὸ τῆς ἥβης ἄνθος.

Pag. 136. v. 24. *Exsonat cantibus totum nauigium.*] Sic supra dixerat: *omnia nimio risu exsonuerant.*

Pag. 172. v. 7. *Supercilia vsque ad malarum scripturam currentia, & rursus confinio luminum pene permixta.*] Anacreon:

Τὸ μεσόφρυον δὲ μή μοι
Διάκοπτε, μήτε μίσγε.
Ἐχέτω δ᾽ ὅπως ἐκείνη
Τὸ λεληθότως σύνοφρυν
Βλεφάρων ἴτυν κελαινήν.

Aristenætus: Τὸ δὲ μεσόφρυον ἐμμέτρως τὰς ὀφρῦς διορίζει.

Pag. 173.

Pag. 173. v. 23. *Vt putares inter auras canere Sirenum cordiam.*] Idem in Fragmentis: *Sirenum cantus & cia plectra Thaliæ Ad vocem tacuisse reor.* Agathias thol. 7. ἤμαπι γὰρ σέο φέγγος ὁμοίϊον, ἀλλὰ τὸ μῦθον ἄφθογγον δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις, κεῖνο τὸ σειρήνων γλυκερώτερον. Id est:

Quippe tuo iubare exequas, diem: at ille soni expers
Iuncta est clariori blanda loquela tuo,
Sirenum illa sua superans dulcedine nectar.

Aristænetus: νικᾷ δὲ φθέγγεται, βαβαί, ὅσον τῆς ὁμιλίας αἱ σειρῆνες. Cęterum ad Agathiæ versus alludit & illud d sequitur: *Itaq; miranti & toto mihi cælo clarius nequid relucente.*

Pag. 174. v. 16. *Ideo quales fudit de vertice flores*] Philostratus in Epistolis: καὶ τοῦ διὰ ὅτι ἐκοιμᾶτο ἐν τῇ ἴδῃ τοῦ ὄρει, ἡ γῆ ἀνῆκεν λωτὸν καὶ ὑάκινθον καὶ κρόκον.

. 25. *Mille osculis lusimus quærentes voluptatem robu-*] Tacitus Annal. 14. *Iamque lasciua oscula, prænun-flagitij blanditias annotantibus proximis.*

ag. 177. v. 14. *Nec speculum mihi nec fama mentitur.*] llius: ψευδεῖς ἐσόπτρον ἔχει Δημοσθένης.

g. 182. v. 21. *Hoc de te merui, vt me in cælo positum ad os traheres.*] Pallades Anthol. 7. εἰς τύχην. Τοὺς δ᾽ ἀπὸ τῶν εἰς ἀΐδην κατάγει.

g. 183. v. 13. *Si dolorem meum naturali conuitio exone-*] Aristænetus: ἅπας γὰρ δι᾽ ὅπερ ἀχθόμενος τὴν ψυχὴν τοιοῦ ἐκκαλεῖν, ἐπικουφίζει τῇ διανοίᾳ τὸ βάρος. & vt ca ait; *Omnis aduersa fortuna habet in querelis leuamentum.*

g. 184. v. 5. *Et hanc vitam dixit habere telos.*] Athe- lib. 12. Ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ τέλους φησί, τιμητέον τὸ καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ τοιουτότροπα ἐὰν ἡδονὴν παρέχη.

5. *Iurauit sibi ab Ascylto nullam vim factam.*] Su- hic inserendos versus qui leguntur in Fragmen- *naufragus eiecta,* &c. sed nihil adfirmo.

. 188. vers. 19. *Miserabile quidem paupertatis inge-*] Forte hic interponendum Epigramma illud

ex Fragmentis: *Omnia quæ miseras possunt finire querelas.*

Pag. 192. v. 8. *Inimicus sacerdotio pellat*] Post hæc verba commodissime inferentur hi versus:

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Consecuitque genas. & quæ sequuntur.

Pag. 195. v. 5. *Quid huic formæ habuit aut Ariadne aut Leda simile?*] Similis huic locus alibi apud Nicetam Choniatem, qui iam non succurrit.

v. 18. *Modo redire in gratiam liceat.*] Vix dubito, quin & hic interponendi sint illi versus è Fragmentis:

Candida sidereis ardescunt lumina flammis.

Nam omnino, idem eos dicere cum eo quod Petronius hic vult, manifestum est.

Pag. 196. vers. 15. *Teneo te, inquit, qualem speraueram.*] Apul. Metam. 10. *Teneo te, inquit, teneo meum palumbulum, meum passerem.*

Pag. 198. v. 2. *Vt sederet supra commendatam bonitatem.*] lego: *commodatam bonitatem.* Quod explicandum ex his duobus locis: *Vendisque amplexus, non commodas:* quod supra dixerat. Item: *Nam neque puero neque puella bona sua vendere potest.*

Pag. 199. v. 17. *Vnde lenatores viuerent.*] Vetus Poeta:

Gracule consueta lenandi callidus arte.

Pag. 202. v. 14. *Nulli sternuntum*] Forte; *sternuntur*, aut *tanguntur.*

Pag. 204. v 1. *Triplici vides vt ortu.*] Videtur eo alludere, quod Lunaris motus periodus triplex sit, vnde & Lunaris mensis triplicis generis. dicitur enim aut περίπατος seu περίοδος σελήνης, aut σύνοδος, aut φάσις.

v. 11. *Qui vultur iecur vltimum pererrat.*] Non abludunt hinc ista Eustathii in Odyss. α. Ματρέας ὁ ἀλεξανδρεὺς κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀθηναίου ἔλεγε πρὸς αἴνιγμα θηρίον τι τρέφειν ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει, ὡς ἔτι ζητεῖσθαί φησι μέχρι τοῦ νῦν τὸ Ματρέου θηρίον, τὸ δὲ ἢ θυμὸν ἴσως ἢ φθόνον δηλοῖ, ἢ λύπην, ἢ καί τι κωμικώτερον ἐμπαθές. Quæ magis etiam illustrando Petronio fecerint, si legatur in vltimo versu: *liuor atque luctus.* non *luxus.* Alia quædam ad hunc locum diximus in Notis ad Tibullum.

Pag. 208.

Pag.208.ver.21.*cernuntq́; iacentem*] Forte:*cadentem.* anilius:*Quaq́; cadit Phœbus.*

Pag.209.v.8.*Fallunt nos oculi*]Sextus Empiricus in ro contra Mathematicos scribens ex opinione Epi-i: Οὕτως οὐκ αὖ εἰ ποιμι ψευδῆ τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρόγγυλον, ἐκ δὲ τοῦ ἐγγὺς μείζονα καὶ τετράγωνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύει ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, ὄντως. (fort. erponendum ἐστὶ) μικρὸν καὶ τοιουτόσχημον τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυομένων τῶν ἀπὸ τῶν εἰδώλων περάτων. Tertullianus Anima cap.17.*Item vt turris habitus eludat, interualli ditio compellit in aperto, aequalitas enim circumfusi aeari luce vestiens angulos, obliterat lineas.* Similis fere o & à Lucretio redditur lib.5. Meminit vero huius idem Empiricus Pyrrhon. Hypothes. lib.1.c.13. Nodum etiam in Petronio *rotatur* poni pro rotunda-.

Pag.211.v.9. *Pugnantis stomachi composuere famem*] o:*Pungentis.*

Pag.213.versic.12.*Cerberus forensis erat Causidicus.*] cill.Anth.2.

Οὐ δέχεται μάκαρον τὸν ῥήτορα νεκρὸν ὁ πλούτων εἰπών, ἀρκεῖ τῷ κέρβερος ὧδε κύων.

Varro Atacinus:*latrant fora, classica turbant.* Tertianus de Pallio:*Iura non conturbo, caussas non elatro.* nc *canina facundia* Appio & Prudentio, *caninum studium* Columellæ libr.1.*canina contentio* Firmico libr.4. dicitur hoc *forense litigium.* Similia quædam habes apud Marcellinum libro 30.

IOANNIS A WOVWEREN HAMABVRGII IN PETRONII ARBITRI SATYRICON *ANIMADVESIONES.*

In quibus leuia quæque, aliis inuisa aut contempta.

VIRO ILLVSTRI
IOSEPHO SCALIGERO IVL. CÆSARIS FIL. IOAN. à Wouweren.
S. D.

FAMA ſublimis, eruditione nobilis, nobilitate Illuſtris Ioſephe Scaliger, Ariſtippum ſaltare coactum in purpurâ dixiſſe ſcribit Laertius: *καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.* Putabat nimirum probum & virtuti addictum nullis lenociniis delectari, aut corrumpi poſſe. Quam vellem hanc vocem preſſius aduertiſſent triſtiores iſti, qui hunc ſcriptorem, quem damus, non tantum infamem fecerant, ſed perpetuis tenebris æternæque obliuioni damnârant, præpoſtero mehercles pietatis obtentu. Atqui vtinam ille ignis intepuiſſet! nunc grauius eſt incendium per omnes regiones ſparſum diffuſumque, vt nec mare huic exſtinguendo: ſunt enim ſeuerioris notæ homines, quibus ſatis non eſt, ne quidem ad cognitionem hunc ſcriptorem admittere; ſed renatum ex parte, nonnulli monſtrum clamare, more maiorum comburendum aut diis ſacrandum. alii porro proſcribere, vinctum in ergaſtulum & carnificinam dare, imo quem euirârunt, prorſus occidere, adeo vt plura parata ſupplicia, quam membra. periiſti, miſer periiſti, vel indicio tuo, vel illorum præiudicio. Iacet præterea

rea atque occisa libertas. Quis enim quæso tantis
ruicibus qui contra tendat? Quis tantis humeris
tlas, qui tot malorum montes sustineat, vt saltem
alaticiâ humanitate languentem erigat? Quanquam
æclari viri, postquam conuertissent mentem ad Ar-
trum omnis elegantiæ, nullum recusarunt pericu-
m, quod salutis spem ostenderet. itaque in carce-
m & ergastulum datum vindice dextrâ veræ liber-
ti asseruerunt, confossum togatorum spiculis, velut
inferis reduxerunt. equidem, denuo audere facinus
gnum Censorum notâ, imo tunicâ molestâ merito
: : nunquam enim inauditum & indefensum Petro-
um dirissimâ tristiorum conspiratione damnari pa-
r. Itaque vt decretoriis armis pugnem, quid in eo
cusent dicant quæso clarius. Opus nouæ simplici-
is, seu, vt illi malunt, nequitias & accuratam spur-
iem? Velim sane tam candide ad mentem admit-
it, quam simpliciter ab eo scriptum sit, magisque
cusent libidinem principis, cuius flagitia sub nomi-
ous exoletorum fœminarumque perscripsit. De-
odocus apud Phæacas Martis & Veneris collusio-
cantabat, non quod vitiis adularetur, sed vt cau-
ium adhiberet libidini, similia eorum moribus in-
ebat. credo vel solo recogitatu improbos mores
buisse. Atqui quid caussæ cur Iuuenalem, diligen-
imum luxuriæ interpretem non accusent, qui ea-
n & sæpe grauius prosecutus? Quid dicam? hunc
solum legi, sed in sinu gestari, ne irascuntur qui-
n. Aristophanem, Anacreontem, Catullum, Mar-
em, totamque illam cohortem publice prostitui,
pueris in ipsis Mineruæ sacrariis præcantari pa-
itur. Quæ ergo dementia est huic salutem negare,
n iis vitam concedamus? Sane nescio quis fatalis
rbus veteres tenuerit, vt pudicitiæ sacra multo-
profanare ipsis suaue: taceo quam frequentes sco-
i in Poetarum scriptis, quos castæ mentes facile
linant, improbæ minime: taceo quam obuiæ can-
ies, haud dissimiles illis, quas Vlisses nisi alliga-

 tus præ-

tus præteruehi noluit, ad quas iam olim proborum aures occalluerunt; improbi vero non facile sonum istum excutiunt, imo prosequitur & diutius hæret; haud aliter affecti, quam ii qui symphoniam audierunt, in quorum animis durat illa modulatio, atque ex interuallo recurrit. Solonem petulantes versus scripsisse, Platonem amatorie lusisse, D. Hadrianum versu lasciuum fuisse refert Madaurensis Philosophus, qui, cum eiusdem criminis insimulatus, aiebat se in vita philosophum, in epigrammatis amatorem. At arguunt & vrgent iudiciorum spiculis reum Petronium, eius nequitiam palam prostare nudam. facinus me hercles dignum proscriptione. Sed crimen excuso, vt ille olim Platonis versus petulantiores, scilicet tanto pudicitius composuisse, quanto apertius; *Namque id genus omnia occultare peccantis, promulgare ludentis est.* Quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Si verum amamus, multa in his scriptis, quæ menti impudicæ proluuium ad omne genus nefandæ libidinis. Sed vt apes ex omnium arborum satorumque floribus liquamen confingunt dulcissimum, araneæ venenum: ita probis, in quorum animis ne minimum quidem sui vestigium relinquit hæc scriptio, mel; improbis, quibus inhæret, venenum. Quid vtilitatis ex huiusmodi scriptoribus capiendum, viri sancti iam olim monuerunt. Viderit si forte qui hic omnino nudas ineptias putabat, quas proprias poetarum affirmat philosophia, qui solas aurium delicias profitentur, & dulces nectere fabulas anne frustra sit. Sane in scurrilibus his iocis præcepta sapientiæ, non solum in vita vtilia, sed necessaria. Iam vero quis tam superciliosus, quem tot amabiles lusus, ioci, & vrbanitas tota non flectat? *Magna pars*, ait Plinius, *studiorum amœnitates quærimus.* Suadeo deduce oculos atque huc diuerte, peream nisi omnia tam venuste docta, vt non tantum ingenium alant, sed infinitam voluptatem & iucundissimum adferant oblectamentum. Denique quem non capiet oratio ista pudica, non ma-

maculosa, non turgida, sed naturali pulcritudi-
exsurgens, ornata hoc ipso, quod ornamenta ne-
xerit, quam tam facilem, tam probe temperatam
oto Latio frustra quæras, is mihi omnino mor-
s, aut elephanti corio circumtectus videtur. Di-
n, ne eius manes obmussitent. Quam alti sublimis-
e spiritus poeta, specimen reliquit, cupiens proba-
osteritati, se nouisse viam qua iretur ad carmen,
o se in Heliconem venisse ingenti flumine litera-
n inundatum. Sed vt in gemmis & lapidibus sæpe
ui, nec proinde omnino viles: ita in hoc scriptore
es haud paucæ, quæ tamen totum minime detur-
it. Bene olim Naso, qui aiebat decentiorem esse fa-
m, in qua aliquis næuus. Cæterum dic mihi quis
n improbæ mentis, qui spurcitiem istam non pa-
n damnet? ego sane hoc aio, hoc testor, id potius
mi cum aliis fuisse, elegantiæ & omnis lepôris, non
ronis nequitiæ Arbitrum edere, tantum vt omnes
giose caueant, ne quod deliquium morum inte-
tas ex frequenti huius tractatione patiatur serio
tor. Sed profecto nimis multa oratio est. Neopto-
nus Ennianus malebat paucis philosophari. Quid-
d ergo est, tibi Vir Ill. Iosephe Scaliger, cuius in-
nparabilem eruditionem, ingenium supra morta-
prius defessi sunt homines laudando (vsurpabo il-
Salustii ad Cæsarem) quam ipse gloria digna fa-
ndo, Petronium Arbitrum à me recognitum, & a-
naduersionibus illustratum dicare libuit. Pom-
us, cui ex virtute cognomentum Magni accesserat,
n theatrum, arcem turpitudinum, extruxisset, veri-
memoriæ suæ censoriam animaduersionem, Ve-
is ædem superposuit: ita ego illustris nominis tui
ilo damnatum hoc opus prætexui; atque haud
it augurium. viuat viuat diutius per æternum hoc
men. Tu vero Vir Ill. patere exiles quasdam strictu-
tui splendoris Petron. illuminare: nam & sol ra-
os suos in loca deformia defert, nec inquinatur. Te
idem in excelso fastigio generis & eruditionis posi-

tum, religiose adiri debere scio. Verum & diis lacte fit, nec putem vlli vitio fuisse eos colere, quoquo modo posset. Itaque ne toties ad hoc templum gratis accedam, laborem tenuem & exiguum offero, veri legitimique muneris obsidem, quod meæ quidem temeritati haud recuso accedere; tamen si non prorsus fastidias votoriam hanc tabellam nominis tui templo dicatam, in cœlum abire videor. Vale Vir Illustr. Lugduni Batauorum CIↃ IↃ XCV.

AD LECTOREM.

CVRANTI mihi nouam Petronii editionem, animus principio fuit haud pauca adiicere, quo noua luce hunc auctorem suffunderem, nescio qua leui ductus insania; cum iam laboraret in fine opus, contenderemque quid alii ante me (nam Parisiensis Edit. sero nimis in manus meas venerat) nihil mihi residui, præter exiles quasdam ineptias, quæ vel cuiuis in facili congerere continuo seuera obiurgatione me reprehendens cœpi velle refragari, consilium mutare, imo prorsus abiicere; tum demum illam vocem oraculi existimans, quam toties alii insusurrassent; actum me scilicet acturum, commentaturus in scriptorem traductum tot tantorumque ingeniis. Equidem fatebor tibi simpliciter, serio pœnituit stultitiæ meæ, tandem nonnulli instantiâ vrgere, exoluerem quod inconsulta pollicitatione promisissem; compulsus denuo adgredi, quod ex desperatione deserueram. Itaque *quod adsolet apud prudentes viros esse, in operibus elaboratu iudicatio restrictior, in subitariis vena prolixior*: idem hic spero. totum enim hoc proxima & repentina fœtura natum, quod vereor, monstrum. Tethys ipsa iurabit haud ablui posse omnibus vndis. Cæterum nullius hortamina tantum apud me potuissent, vt auderem hoc facinus, nisi dulce cum plerisque qui ante me in hoc campo *difficiles habere nugas*, dicam quod sentio, in quibusdam illorum vix risum, in quibusdam vix somnum

Apuleii verba initio de Deo sent. Similiter loquitur Mellerus spicileg. 10. præfat.

nnum teneo : satis non fuit illis nihil dicere, sed et-
im lacera pleraque & disrupta religare pro nefas in-
elicissima & fallaci manu ; adtexere præterea nescio
quas carminum quisquilias, ne ineptissimis dignas,
ro quis me hercles, si in auctione venirent, neque A-
ranius nauci daret; ea Petronii adserenrare, quid aliud
quis dixerit, quam insaniam? tamen parum abest,
quin audeant pallidi isti & ieiuni concinnatores. Cre-
ite, hoc artificium vobis periit. Lector, ignosce ri-
lenti. Atqui vtinam vere errarent. qui calumniantur
hoc scriptionis genus. Pace quorundam liceat dixisse,
tudii huius dignitatem perdiderunt; miris enim arti-
bus suis effecerunt, vt totum eneruaretur & caderet.
Primum genus illorum, qui circa litterarum apices
digladiantur, quibus litterulæ immutio triumphus,
astidiosa natio. si quid tale etiam aliis in mente, cla-
mant furta, plagia, & tot nomina criminum grauio-
um. si quid forte imprudentius exciderit (vt maxime
ubricum hoc scribendi genus, nec scio an quis vn-
quam sine lapsu euaserit) conqueruntur vt de vi pu-
lica delictum vsque ad mortem. si quid in medio re-
inquas, ne vel hac via offensam incurras, quod omnia
præripueris, protinus paratum illud Velleii : *Quid a-
iud quam nimium occupatum dicam, quem vel mendum
locis fefellit, aut hoc vel illo loco somnus obrepsit?* Iam tot
ambitus sermonem per sententiam tormenta, verba
psa calamistrata tam apte posita, vt iurares de singu-
is illos iuisse in consilium. Dic mihi, anne fanaticus
ste medicus, qui dum vrit & secat lentis ductibus agit?
simplex illa mundicia, quæ sine cerussa & fuco, tum
cōstricta breuitas propria huius materiæ, vbi res con-
enta doceri. Si qua nota melior, quanto præfamine
lla exprimitur, parturiunt quod peperere, *habens arti-
ficium quo prius persuadeant, quam edoceant*; primo cum
audieris, haud ante gnarus quid nascatur, grande ali-
quid animo voluas: at cum offenderis, deus bone, ri-
debis illico fastum : litterulæ mutatio est, aut syllabæ
transpositio. Sunt qui diaria texunt actuum, qui elo-

quentiam ostentant in alienis laudibus. Porro in profligandis aduersariis vsque ad fastidium & inuidiam nimii. non tanti constitit Pompeio victoria. de subtrectatione alienæ scientiæ, vt ait Plinius, famam sibi aucupantur; quibus instar mortis si videant alibi clarum oriri sidus, plerosque figuratis perstringunt laudibus: nouum maliciæ genus, laudare quod accuses, haud ostendunt vulnera, sed infligunt scriptorem, cui manus commodabunt. si alius tangat, iniuriam suam putant, cum ipsi vix decem annis abortum faciant: miramur, quod horum libri lectorem inueniant. nam legentium contumelia sunt, quos putant optimi cuiusque conuitiis gaudere. Reliqua sino præterfluere, ne in fastidium adducta videantur; satiusque mea tegere, quam aliorum vicia indagare. *Accusamus sæpe quod facimus, & contra nos diserti in vitia nostra inuehimur*, ait D. Hieronymus. Sane his moribus medicinas dicere, cum ventis litigare arbitror: Hipprocratis potius fomentis, quam monitis aliorum indigent. Nos exequemur reliqua propositi. Plerisque is morbus familiaris, vt tanta in operibus suis promittant, propter quæ merito vadimonium deseri posset. At cum intraueris, dii deæque quam nihil in medio inuenies. Non est quod te ante rem suspensum teneam, aut vana spe ductem: nihil damus nisi friuola quæque & leuia aliis contempta potius quam non visa. ita sane oportuit post tam curiosæ diligentiæ viros, qui vberem messem ex hoc agro collegerunt. idem nos voluisse, licet non adsecuti, abunde pulcrum atque magnificum, omnis hic triumphus illorum, nos armillis & hasta donari serio recusamus. Itaque legendi modum hic ponas licet, aut huic

—exarationi
Districtum bonus applicare theta.

Vulnera coacta prorsus, quæ vt scopuli aliorum quoque acumina fregerunt, rescindere non libuit, ne nouas plagas incuterem. Quæ ordini obstreperent, lectorisque intentionem dispargerent malui differre, dum ple-

dum plenius in hunc scriptorem, melius nactus exemplar; Itaque fraudi non erit si intacta multa relinquam. equidem *si bonus est Lector, quæ omisi non oblita nobis, sed præterita existimet.* At mihi nunc aggressuro venia opus erit (sæua enim & infesta virtutibus tempora) quam vt benigne indulgeas obtestor. Indubie sæpius peccaturus, quippe qui homo & adhuc iuuenis. Cæterum *placebo tibi, si me culpam emendare permiseris.* Hoc te rogo lector.

Pag. 47. v. 2. *Declamationes*] *Declamatio iudiciorum imago.* Quinctil. lib. I. cap. X. *Forensium actionum meditatio.* lib. IV. cap. II. Eumenius Rhetor: *Neque enim tantum me aut negligentia aut confidentia tenet, vt nesciam, quanta sit inter hanc aciem fori & nostra illa secreta studiorum exercitia diuersitas. Ibi armantur ingenia, hic præliantur; ibi prælusio, hic pugna committitur.* Seneca: *Ita arbitratum est scholam quasi ludum, forum quasi arenam esse.* Accessere ad hoc exercitationis genus personæ principes. Suetonius Nerone Cap. X. Spartian. Seuero, Capitolinus Gordiano: *In Athenæo controuersias declamauit.* Cicero I. Tuscul. Quæst. *Declamitabam caussas,* lib. IX. Epist. ad Pætum: *Hirtium & Dolabellam dicendi discipulos habeo, cœnandi magistros. Puto te audisse, illos apud me declamare, me apud illos cœnare.* hos innuit Seneca Controuers. procem. *Potuissem audisse* (Ciceronem) *in illo atriolo, in quo duos grandes prætextatos ait secum declamare solitos.* cuius iudicium fecit Suetonius libr. de Claris Rhetor. Cicero Bruto: *Commentabar declamitans cum M. Pisone, aut cum aliquo quotidie.* hinc *quotidiana declamatio.* lib. XVI. ep. XXI. *& quotidiana*, commentarii puerorum in quos ea, quæ aliis declamantibus laudata erant, regerebant, vt ait Quintil. libr. II. Colloquiis priscis: βιβλίον ἔλαβον, ἐξήγαγον καθημερινά. Sero declamandi exercitatio ad Romanos, prorsus diuersum iter ad eloquentiam antiquitus. Auctor dialogi de Oratorib. Quinctil. lib. II. c. IV. *Fictas ad imitationem fori materias apud Græcos dicere circa Demetrium Phalerea institutum. Latinos dicendi præceptores extremis*

L. Crassi

L. Crassi temporibus cœpisse Cicero auctor. Quem vide lib. III. de Orat. Suetonius de L. Plotio. *Cicero refert: Memoria teneo pueris nobis primum Latine docere cœpisse L. Plotum.* Ergo quæ circa Demetrii Phalerei tempora in scholis frequentari cœperunt exercitationes, postea Romanis Cicerone puero vsurpatæ, Caussæ seu Controuersiæ dictæ. Seneca Controuers. *Declamabat Cicero non quales nunc controuersias dicimus, nec tales quidem quales ante Ciceronem, quæ Theses vocabant. Hoc autem genus materiæ, quo nos exercemur, adeo nouum est, vt nomen quoque nouum sit. Controuersias nos dicimus, Cicero caussas vocabat.* Nam veteres ex morali parte materias petebant, vt virtutum vitiorumque laudes & vituperia. Sueton. de claris Rhet. *interdum Græcorum scripta conuertere, ac viros illustres laudare ac vituperare. Quædam ad vsum communis vitæ instituta, dum vtilia & necessaria, dum perniciosa & superuacanea ostendere. Quod genus* θέσεις & ἀνασκευὰς καὶ κατασκευὰς *Græci vocant, donec sensim ad Controuersiam ventum est.* Dialogo de Oratorib. *Ad hæc efficienda veteres intelligebant opus esse, non vt fictis controuersiis linguam modo & vocem exercerent, sed vt his artibus pectus implerent in quibus de bonis & malis, de honesto, de turpi disputatur.* Seneca libr. II. Controuers. III. *Declamabat Naso controuersias ethicas.* Itaque aut ex morali parte, *veteres controuersiæ aut ex historiis trahebantur, ex veritate aut ex re, si quæ forte recens accidissent, eas Græci* συντάξεις *vocabant.* Sueton. de claris Rhetor. Post ingenia fastidire consueta, diuersa à forensibus causis tractare, imo ad mera nugamenta deflecti; quo pertinet hæc Petronii indignatio. Ridet eandem insaniam Quinctil. multis locis. Synesius περὶ ἐνυπνίων, & eius Scholiastes. Huius generis vero controuersiæ Senecæ, Quinctiliani Declamationes, & passim apud Rhetores Græcos. Et quamuis recta declamandi ratio ita celebrata, vt plerisque ad formandam eloquentiam videretur vel sola sufficere. Quinctil. lib. II. c. X. tamen L. Crassio & Domitio Censoribus ludum impudentiæ claudere iussi sunt. Auctor Dialogi

ialogi de Oratoribus S. C. forma apud Gellium lib. . cap. XI. Sueton. de claris Rhetor. Atque hæc illuando huic loco, non rei.

v. 3. *Hæc vulnera pro libertate publ. excepi*] Quinctil. .7. cap. I.

v. 10. *nunc & sententiarum vanissimo strepitu*] p. 7. *an direm sententias, id est, vitrea fracta & somniorum in- pretamenta.* Quinctil. lib. IX. cap. V. *Lumina præcipue clausulis posita sententias vocamus. Quæ minus crebra ud antiquos, nostris temporibus modo carent.* Hieronyus ad Pammach. *More puerorum argutas sententiolas clausulis struis.* Idem ad Nepotianum: *Ne à me quæras eriles declamationes, sententiarum flosculos, & per fines pitulorum acuta quædam breuiterque conclusa.* Sueton. ug. cap. LXXXVI.

v. 11. *Vt cum in forum venerint, putent se in alium terrum orbem delatos*] Seneca lib. II. Controu. *Agedum oduc istos declamatores à schola in forum, cum loco mutantur, velut in assueta classe, & dilecta umbra, corpora b dio stare non possunt. Non enim imbrem ferre, non solem iunt, vix se inueniunt. Assueuerunt enim suo arbitrio dirti esse. cum in forum ventum, aut deficiunt, aut labant.*

v. 16. *Quia nihil ex iis quæ in vsu habemus aut aud. a. id.*] vide Dialogum de Corrupta eloquentia.

Pag. 48. v. I. *Sed piratas cum car. in lit. stantes, & tyran- s edicta scribentes*] Huius thematis Controu. I V. a- ıd Senec. libr. IX. alludit Sidonius ep. VIII. ad Lu- ım.

Nunc flammant Satyræ: & tyrannicarum
Declamatio controuersiarum.

v. 4. *responsa in pestilentiam data*] Illust. Scaliger L. *res. pestilentia d.* Quinct. lib. II. cap. X. *Sint ergo & ipsa ma- ria quæ fingentur, quam simillima veritati. Nam magos, r in pestilentia responsa, aliaq; magis adhuc fabulosa fru- ra inter sponsiones & interdicta quæremus.* Ita potius ribo; non vt vulgo: *& pestilentiam & responsa.*

versi. 5. *Vt virgines tres a pl. immolentur*] Quintilianus eclam. CCCXXCIV. *In pestilentia responsum est virginem immo-*

immolandam, sorte ductam pater virginem negauit, magistratus immolauit. non finiebatur pestilentia. iterum sortiti sunt, altera immolata est. vide Declam. CCCXXVI.

v.7. *sed mellitos*] v. & *mell.*

v.8. *sesamo sparsa*] recte. Quidam codices *sansuco*, id est, amaracho. Scal.

ver.11. *primi omnem eloquentiam perdidistis*] Quinctil, libr. 11 cap. x. *Eo quidem res ista culpa docentium recidit. ut inter præcipuas quæ corrumperent eloquentiam caussas, licentia atque inscitia declamantium fuerit.* Ill. Scal. ex V. L. *Primi omnium.*

v.12. *Leuibus enim atque inan. sonis*] Omnino allusum ad prouerbium: *Fluctus in simpulo excitare.* Scaliger.

v.15. *caderet*] Seneca Controuers. IX. *Præmium pulcerrima rei cecidit.* Lactant. lib. 4. cap. 1. *in totum sapientia ceciderat.*

v.17. *Cum Sophoc. aut Eurip. inueni verba*] vide Cicer. de Orat.

v.19. *vimbraticus doctor*] scholasticus. videntur enim in vmbris erudiri, cum nunquam in forum procedant. apud Senec. *In exercitationibus scholasticis ingenia tam delicata enutriuntur, vt cœlum pati nesciant.* Plin. lib. 9. Epist. 11. *Volumus scholasticas atque vmbraticas litteras mittere* Iuuenalis Saty. 7. *Ad pugnam qui rhetorica descendit ab vmbra.* Seneca apud Tacit. Annal. libro XIV. *Ego quid aliud adhibere potui, quam studia, vt sic dixerim, in vmbra educata?*

v.20. *Nouemque Lyrici*] Senec. ep. 27. in Hygini Mytholog. nudum lemma. *Septem Lyrici*: quod falsum est. Ausonius gripho ternarii numeri:

Et Lyrici vates numero sunt Mnemosynarum.

Pag. 49. v. 1. *naturali pulcritudine exsurgit*] Seneca lib. 9. Controuers. *omnia vsque ad vltimum tumorem perducta, vt non extra sanitatem, sed extra naturam essent.*

v.2. *Nuper ventosa isthæc & enorm. loq. Athen. ex Asia comm.*] Cicero passim lib. Orator. Quinctil. lib. 10. c. 10. Emporius, aliique. Iulius Seuerianus: *An sequenda Atticorum actio, qui breues astrictique sunt & acres? An imitanda*

nda nobis *Asianorum licentia, qui vagi, ac fusi?* Hieron. Rusticum: *Asianum tumorem Attico siccabant sale.*

vers 5 *pestilenti quodam sidere afflauit*] Nonnunquam uasi ex ipsis stellis ignes defluunt, qui fulminum mo- animalia ferire solent, & arbusta, videntur ipsæ stel- decidere aut transilire, quod tamen putidum existi- are, nam infra istas hæc nascuntur. huc sane respexit etron. Apuleius Miles.l.8 *Velut graui tonitru procellaque leris, vel ipso Diali fulmine percussa.* Martialis libr. 7. ig 93.

Hoc opus est subito fias vt sidere mutus.

Libro 2. epistola 8.. *Sidere percussa est subito tibi.*

Zoile lingua. Hi autem, qui perculsi, *siderosi.* Glossæ: *derosus* ἀστροπληξ, ἐπιληπτικός. In arboribus *sideratio.* lin. libro 7. cap. 24. Auctor γεωπονικῶν, libro 10. Ἀστρο- ληγα δένδρα μὴ ... Quanquam *side- atio* etiam τὸ ... Firmicus. lib. 4. cap. 13. lib. cap. 29.

vers. eod *afflauit*] de fulminibus proprie. Spartian. A- iano: *Fulmen decidens hostiam & victimarium afflauit.*

v. eod. *semelq; cort. eloq. reg.*] L. *semelq; cor. el. r. stetit & tinnuit* seu: *simulq;*. quod rectum insequentia probant. di Senecæ Controuers. l. 1. procem. *eloquentia regula.* vt Martial. lib. 6. ep. *regula morum.*

v. 11. *Vsque ad senectutem*] ad iustam senectutem per- urare. apud Cic. lib. 1. de Leg. *Canescet seclis innumera- libus.*

v. 15. *Compendiariam*] Gloss. *Compendiaria*, συντομία. arro: *Hoc dico, compendiaria sine vlla sollicitudine ac olestia dicundi ad eandem voluptatem perueniri posse.* Se- eca ex 27. *Hanc compendiariam inuenit.*

v. 17. *Quam ipse in schola*] L. *Qua ips.*

v. 20. *amas bonam mentem*] Seneca ep. 17. procem. lib. Natural. Quæst.

Pag. 50. v. 9. *parentes obiurgatione digni*] Tacitus de o- ator. multis.

versi. 14 *cum ad vota properant*] Vide Sueton. Orbilio upillo, Pers. Saty. 2.

v. eod.

v. eod. *cruda adhuc studia in forum propellunt*] Theon Sophista: οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν ῥητόρων, οὐκ ᾤοντο δεῖν ἐφικέσθαι ὁπωστιοῦν τῆς ῥητορικῆς, πρὶν ἁμῶς γέ πως ἅψασθαι φιλοσοφίας. νυνὶ δὲ οἱ πολλοὶ τοσοῦτον δέουσι τῆς τοιούτων ἐπαΐειν. ὥστε οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων καλουμένων μαθημάτων ὁτιοῦν μεταλαμβάνοντες ἅπτουσιν ἐπὶ τὸ λέγειν. καὶ τὸ πάντων ἀγροικότατον, ὅτι οὐδὲ οἷς προσῆκόν ἐστιν ἐγγυμνασάμενοι, ἐπὶ τὰς δικανικὰς καὶ δημηγορικὰς ἴενται ὑποθέσεις.

v. 19. *Vt studiosi iuuenes lectione sen. mitigarentur*] Seuerianus: *Veteres Oratores legendi sunt, & præsentes audiendi. Super hæc frequenter scribendum, agendum & declamandum.* vide Tacitum de Orator.

P. 51. v. 1. *Quod quisquis perperam discit, in senect. confiteri non vult.*] Claudianus Mamertus lib. 1. de statu animæ: *Tenellis adhuc infantia quondam suæ persuasionibus in senectute putrescunt.*

v. 7. *Frugalitatis lege p. e.*] Iul. Seuerianus. *Oratoris artibus nemo instrui potest, nisi cui ingenium, & frequens studium. Primum animi sit quædam naturalis potentia. Tum vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia.*

v. 13. *Sedeat redemptus histrion. add.*] Tacitus de Orat. *Iam vero propria & peculiaris huius vrbis vicia pene in ipso vtero matris mihi concipi videntur. histrionalis fauor, & gladiatorum, equorumque studia, quibus occupatus animus quantulum loci bonis relinquit.*

v. 16. *det primos versibus annos*] Lucianus Lexiph. ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνοὺς, μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεὶς, ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου, καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι. Seuerianus: *Necessaria orationum frequens lectio, & Historiarum & Carminum.*

Pag. 52. v. 6. *scholasticorum turba*] Pag. 55. *tanquam scholastici ad cœnam promisimus. Scholastici* sunt declamatores, qui & *sophistæ*. Antonius Imperator lib. de vita sua: καὶ τὸ μήτε ἄν, τινα εἰπεῖν, μήτε ὅτι σοφιστὴς, μήτε ὅτι οἰκογενὴς οὐερνάκλος: μήτε ὅτι σχολαστικὸς, ἀλλὰ ὅτι ἀνὴρ πέπειρος. & *Rhetores*. Lucianus Rhetor. præcept. ἐρωτᾷς, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένοιο, καὶ τὸ πάνδημον ὄνομα σοφιστὴς εἶναι δόξῃς.

s. Tacitus de orator. *Adolescentuli nostri deducuntur* *:enas scolasticorum, quos rhetoras vocāt.* Ideo coniun- Tertullian. de pallio : *Primus informator litterarum, ammaticus , & rhetor & sophista ,* Marius Victorinus ommentar. ad libr. I. Ciceronis de Inuent. ita definit: *etor est , qui docet literas , atque artes tradit eloquentiæ.* *bhista est apud quem dicendi exercitium discitur.* Aduo- ci etiam *scholastici.* L. II. Cod. Theodos. de concuss. uoc. L. Præter. Cod. de lucr. aduocat. Scholasticis ro omnis virtus in sola sententiarum verborumque ltura ; quod stringit Petronius pagina prima : *sed ellitos verborum globulos, & omnia dicta factaque ,* &c. leo , vt communi conuicio *scholastici* , quibus omnis ratio sola verborum virtute staret. Suetonius de Al- utio : *Declamauit modo, splendide atque ornate, tum ne squequaque scholasticus existimaretur, circumcise & sor- ide, ac tantum non triuialibus verbis.* Saluianus libro I. *Non id facere adnisi, vt salubres & salutiferi; sed vt schola- stici ac diserti haberentur.* Hieron. ad Nepotian. *Calenti- bus adhuc rhetorum doctrinis , quadam scholastico flore de- pinximus.* Vegetius de re veterinaria lib. 3. *Collegi, pede- strique sermone in libellum contuli: cuius erit præcipua feli- citas, si eum nec scholasticus fastidiat.*

v. eod. *in porticum venit vt appareb. ab extemporali de- clamatione*] Quia porticus loco vbi recitabant adiun- cta Plinius lib. 36. cap. 5. apertum ex his Martialis lib. 3. Epigr. 20.

An ociosus in schola Poëtarum
Lepore tinctos Attico sales narrat,
Hinc si recessit porticum terit templi.

Colloquiis puerilibus : προσῆλθον καλῇ κλησόνι , ἀκολου- θοῦντός μοι παιδαγωγοῦ ὀρθῶς διὰ τῆς στοᾶς , ἥ τις ἦγεν εἰς τὴν σχόλην. Tertullian. aduersus Hermogenem cap. II. Pe- tron. pag. 103.

v. 9. *suasoriam*] Auctor Dialogi de Oratorib. *Duo ge- nera materiarum apud Rhetoras tractantur , suasoria & controuersia: ex his suasoria pueris delegantur , controuersia robustioribus assignantur.*

verſ. 14. *nec quo loco ſtabulum eſſet*] pag. 52. *quo loco ſtabulum reliquiſſem.* eſt cauponium, ſeu diuerſorium Apul. Mileſ. 1. *Quod ingreſſu primum fuerit ſtabulum.* Cyprian. ad Stephanum: *ſtabula in itinere appetunt tutiora.* eâ notione Tertullian. Apolog. cap. 42. Auguſt. libr. 21. de ciuitate Dei. apud D. Lucam cap. 10. ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον. recte vertit Euſeb. Emiſſenus: *Duxit eum in ſtabulum.* hinc *ſtabularius. caupo* πανδοχεύς. in Gloſſis. *Stabularij qui cauponam & ſtabulum exercent,* ait Vlp. D. Nautæ Caup. ſtab. Seneca de beneficiis lib. 1. cap. 14. *Nemo ſe ſtabularij hoſpitem indicat* Apul. Mileſ. *Manſionis pretio ſtabulario perſoluto.* hoc eſt, locario ſoluto. Varro 4. de Lingua Latina: *Locarium, quod datur in ſtabulo & taberna vbi conſiſtant.* apud D. Lucam: δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ. Interpr. *Duos denarios dedit ſtabulario.* Stabulum πανδοχεῖον exponunt Gloſſæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non οἰκίαν aut σταθμὸν tantum, ſed lupanar. ita vſurpat Plautus Pœnulo: *Quæ tibi olant ſtabulum.* nam in hoſpitiis etiam meritoria Gloſſæ Iſidori: *Meritoria, loca tabernarum vbi adulteria committuntur.* nec perperam *ſtabularij* lenones dicuntur. hinc *proſtibulum.* Nonius. *Proſtibulum, quod ante ſtabulum ſtet quæſtus diurni ac nocturni gratia.* Scholiaſtes. Ariſtoph. in Equitib. Κασαλβάδες ἑταῖραί εἰσιν, αἱ ἀεὶ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων ἑστῶσαι, ἐπὶ μισθῷ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις, *Stabulum* ergo, vt Varro, quod inibi conſiſtant, vti & *ſtatio*, & *ſtare* recte de lupis. Horat.

——— *-nullam niſi olenti in fornice ſtantem.* apud Senecam Controu. *Meretrix vocata es, in communi loco ſtetiſti. ſtetiſti puella in lupanari ſtetiſti cum meretricibus.* Tertull. Lupanar, *conſiſtorium libidinum.* 3. ad vxorem: *Procedat de ianua laureata & lucernata, vt de nouo conſiſtorio libidinum publicarum.* Tamen etſi non ſemper ſteterint meretrices; interdum enim ſellis inſidebant. vnde Plautus Pœnulo:

> *Proſedas, ſernilicolas, ſordidas,*
> *Quæ tibi olent ſtabulum, ſtatum, ſellam & ſeſſibulum merum.*

Vbi

›i vtrumque notari vides: in V. C. leg. *cellam*, haud
al. Iuuenalis Satyr. 3.

Et dubitas alta Chionem deducere sella.

omment. *Inde sellariæ dicuntur. vnam meretricem à*
'la sua abducere cunctaris, cum alij adulteri ement. Vide
:stum.

versic. 19. *Rogo, inquam, mater*] solemne videtur com
ellantibus matres salutare, Apuleius Milesf. 1. Plautus
.udent. alii.

versi. 23. *Diuinam ego putab.*] Fatidicam. Martial. *Non*
um diuinus, sed scio quid facias. Seneca de vita beata,
ap. 27. *Cum aliqua per viam genibus repens vlulat, lau-*
umque linteatus senex præferens clamat iratum aliquem
'eorum, concurritis & diuinum esse affirmatis. Apuleius
ib. 1. *parce in fœminam diuinam.*

versf. 25. *centonem anus vrbana reiecit*] al. *iniecit*, quasi
velit Eucolpium induere legitimum habitum eorum,
qui in lupanari, scilicet vt intelligat se in fornicem de-
ductum. Nam mœchi, & ii qui lustrabantur, obnu-
pto capite esse ex Sueton. & Caligul. notum. Capito-
linus Vero: *In tantum vitiorum Caianorum & Neronia-*
norum fuisse æmulum, vt vagaretur nocte per tabernas &
lupanaria obtecto capite cucullo vulgari. C. Fortunatia-
nus lib. 1. Rhetor. *Inuenit filius adulterum obuoluto ca-*
pite, nec eum occidit. Et hoc ritu forte Næuius, apud Gel-
lium lib. 6. cap. 9.—*eum suus pater cum pallio ab amica*
abduxit. Vide Isidor. libro 19. cap. 26. huc respexit Sene-
ca de vita beata cap. 13. *Non timide nec obscure luxuriatur*
etiam inoperto capite. Imo & meretrices obnuptæ. Iuue-
nal. Satyr. 6.

Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos:
Sed nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Tertullian. de cultu fœminarum cap. 12. *Thamar illa,*
quia se expinxerat, idcirco Iuda suspicioni visa est quæstui
sedere adeo quia sub velamento latebat, habitus qualitate
quæstuariam mentiente. &c. multa Petronii ex hoc ritu
exaudienda, quæ tamen interpretes ad alia trahunt.

Pag. 53. v. 2. *nudasq; meretrices*] Tacitus Annal. lib. 15. *Scorta visebantur nudis corporibus.* Cyprianus de spect. cap. 6. *Per prostitutarum nuda corpora.* Artemidorus libr. II. ἡ δὲ ὅλη γυμνὴ, (ἀφροδίτη) ἑταίραις καὶ μόναις ἀγαθὴ, καὶ ἐργασίας σημαντική. Philemon;

ἑστᾶσι πελάμενοι γυναῖκας, καὶ τόπους
κοινοὺς ἅπασι, καὶ κατασκευασμένας
ἑστᾶσι γυμναί.——

ver. 23. *cella*] οἴκημα, in cuius aditu scorta prostabant; titulis inscriptum. ideo Martialis *inscripta limina cellæ.* In Senecæ controu. lib. 1. *Superpositus est cellæ tuæ titulus.* Tertullian. de Pudic. lib. 1. *Sub ipsis libidinum titulis.* Iuuenalis Satyr. 6. *Intrauit——cellam.* Interpres: *non sellam. quoniam in cellis nomina meretricum suprascripta erant.* vnde apparet, quid *tituli* appellatione notent, nimirum stupri precium, & nomen meretricis. Seneca lib. 1. Controu. *Nomen tuum pependit in fronte, stetisti cum meretricibus.* Inscriptionum insigne exemplum in Historia Apollonii Tyrii: *Puella prosternit se ad pedes: Miserere virginitatis meæ, ne prostituas hoc corpus sub tam turpi titulo. Leno vocauit villicum puellarum, & ait: Ancilla exornetur, scribatur ei titulus: Quicumque Tarsiam deflorauerit, mediam libram dabit, postea populo patebit ad singulos solidos.* vide Senec. lib. 1. Controuers. 11. Πορνεῖαι, seu vt Plautus, *lustrales cellæ* arcuatæ erant. Isidorus libro 10. *Fornicatrix est cuius corpus publicũ. Hæ sub arcuatis prosternebãtur, quæ loca fornices dicuntur.* Glossæ: *Fornicaria*, πόρνη ἀπὸ καμαρῶν ἑστῶσα. Hinc Martial. *monumenta*, quod ad instar hypogæorum. lib. 1. epistol. 35.

A Chione saltem vel Laide disce pudorem.
Abscondunt turpes hæc monumenta lupas.

Quanquam loca ædilem metuentia remota & aditus obscuri. Petron. pag. 24. *ac subinde vt in locum secretiorem venimus.* pag. 25. *per anfractus obscurissimos in hunc locum perduxit.* Isidorus lib. 10. *Ganeo. luxuriosus, & tanquam in occultis degens, quæ ganea Græci vocant.*

v. eod. *assem exegerat*] Iuuenal. Saty. 6.

Excepit blanda intranteis, atque æra poposcit.

Seneca

neca lib. I. Controu. *pretia stupri accepisti.* Notandum ad Tertull. *Ipsa etiam prostibula publicæ libidinis hostiæ scena proferuntur, locus, stipes, elogium etiam quibus us non est prædicatur.*

v. vlt. *satyrion*] Hesychius: σατύριον τὶνα ἐς συνουσίας τὰς ἀφροδισίας ὁρμάς. Cælius Aurelianus lib. III. *Satyriasis est vehemens Veneris appetentia. Vocatur autem ab herbæ virtute, quam satyrion vocant. Hanc enim accipientes in Venerem prouocantur, cum tentigine genitalium partium. Sed antecedentis istius passionis sunt epota medicamina ob vsum Venereum excitandum, quæ satyrica vocant, quæ sunt acria atque incentiua & neruis improba.*

Pag. 54. v. 3. *Quasi per caliginem*] V. C. habet interiectum nomen ENCOLPIVS. quasi quæ sequuntur sint ex persona Encolpii. Scal.

v. 18. *Intentaui in oculos Ascylti manus*] Sueton. Cæsare c. 14. *Strictos gladios vsque eo intentans.* Virgil. III. Æneid. *Præsentemq; viris intentant omnia mortem.* Pacuuius Atalanta: *Mortem intentant, regno expellunt, consanguineum ne esse abdicant.* Ita L. apud Nonium *Abdicare*.

v. 16. *Cum ego proclamarem*] Apul. *Poteras saltem proclamare suppetiatum.* Vlp. L. 4. §. Idem Diuus. ad L. Corneliam de sicar. *Plane si ipsi, qui hanc iniuriam passi sunt proclamauerint, audire eos præses Prouinciæ debet.* Atque ita proclamare *Quiritare* dicitur, hoc est, Quiritium fidem inuocare, vt Petron. pag. 66. Tertull. aduersus Valentin. cap. XIV. *Vt etiam inclamarit, quasi Porro Quirites aut fidem Cæsaris.* Lucianus: ἐπὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ, ἀναβοήσω ἐπιθυμῶν, ἢ ἀγχόμενος, καὶ τὸ μὴ ὦ ἰδόντων, τὸ Καῖσαρ σὸν ἐπιβοᾶσθαι. Sed hæc vulgatissima. Inde proquiritare legem, promulgare, verbum decemuirale. Sidonius lib. VIII. ep. VI.

v. 20. *muliebris patientiæ scortum*] Vide Ausonii epig. CXXIII. Firmicus Astr. lib. 3. c. 7. *Patiantur quæ mulieres pati consueuerunt præposteris libidinum ardoribus.*

v. 21. *Cuius ne spiritus purus*] propter fellationem, aut oris stuprum, vt loquitur Arnob. l. II. Minut. Oct.

Qui medios viros lambunt, libidinoso ore, inguinib. inhærescunt. Seneca de ira l. II. c. 8. *Raptus ad stupra, & ne os quidem libidini exceptum.* Petron. pag. 7. *Quine tum quidem conformiter faceres, cum pura muliere pugnasti.* Non pura mulier, est fellatrix. Catull. —*pura impura puellæ Sauia comminxit spurca saliua tua.* Iuuenalis Satyra x. —*quot longa viros absorbeat vno Maura die.* Comm. *Hanc ostendit ore fuisse impuram.* eandem innui puto à Firm. lib. 3. cap. 7. *Erit impure libidinosa.* Adde Martial. lib. VII. ep. 66.

v. vI. *fortiter facere*] *Fortiter facere*, pugnare, frequens apud Rhetores. Senec. lib. 1. Declam. 8. *Qui ter fortiter fecit, militia vacet* probe vero, vt multa à re militari. Apul. *præliabor fortiter & ex animo.* ego, *fortiter facere*, seu, *fortiter prœliari, ἀφροδισιάζειν.*

Pag. 55. v. 2. *viridario*] *Viridaria, ἄλση*, loca graminibus arbustisque consita. Pl. l. v. ep. vI. Macr. Saturn. l. I. c. IV. in Pandecto Florentino L. 13. §. 4. D. de vsufruct. *viridia.* L. 79. § vlt. D. de verb. signif. *viridia.*

v. 23. *tanquam scholastici ad cœnam promisimus.*] Declamatores, vt auditorum laudibus, & probationum signis disertissimi haberentur, cœnas exhibebant, aut sportulas aut nummos dabant. v. 6. *cum fame morerer, an videlicet audirem sententias.* Plinius ep. XIV. lib. XI. *Sequuntur auditores actoribus similes, conducti & redemti mancipes, conueniuntur in media basilica, vbi tam palam sportulæ quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede transitur. Inde iam non inurbane σοφοκλεῖς vocantur: iisdem Latinum nomen impositum est laudiceni: Heri duo nomenclatores mei ternis denariis ad laudandum trahebantur: tanti constat, vt sis disertissimus.* vide integrum locum. Hunc morbum etiam poetas tenuisse ex Hor. Mart. aliisque notum: quo respexit Petronius pagina 193.

Quisquis habet nummos, secura nauiget aura,
Fortunamque suo temperet arbitrio.
Carmina componat, declamet, concrepet omnes
Et peragat caussas.

Vide

ide Iun. Satyr. VII. co ventum, vt auditores, & locum onduxerint. Tacitus dial. de Orator.

Pag. 56. v. 22. *adiectis petulantibus dictis: Sic diuidere*] *etulantia dicta*, verba ad omne genus nequitię accommodata, quale illud *diuidere*, quod inter turgia & obscœna. Pla. Aul.

ST. *edixit mihi*
Vt dispartirem obsonium hic bifariam,
Cog. *Me tu quidem hercle, dicam palam, non diuides.*
ST. *Bellum & pudicum vero prostibulum popli.*
Post si quis vellet te, haud non velles diuidi.
Atque ego istuc Anthrax aliouorsum dixeram.
Non istuc quod tu insimulas.

Pag. 57. vers. 5. *laciniam extremam*] *Lacinia extrema*, est extimum seu extrema ora vestimenti. Glossæ: *Lacinia κράσπεδον*. Idem Glossarium: *Instita ἀμφιζώνη*, non *Istita. Fimbria, limbus, instita κράσπεδον*. ergo hæc eadẽ. certe nihil aliud, quam fasciæ vestimentis adsutæ ad ornatum. at instita licet adsuta vesti non sit, recte fasciola quæuis appellatur, non autem lacinia aut limbus. itaque pag. 65. *duas institas protulit de sinu, alteraq; pedes alligauit*. in V. Gloss. *protulit de sura*. quod indubie rectius. interpretor fascias crurales; vt est apud Vlp. L. 25. § 4. D. de aur. & arg. leg. Horat. *Quarũ subsuta talos tegat instita veste*. Acro: *Instita dicitur περιπόδιον, quod stolæ subsuebatur, qua matronæ vtebantur. erat enim tenuissima fasciola, quæ prætextæ adiiciebatur*. Sed & Gloss. *Limbus, περιπόδιον*. insuitur enim ea parte quæ pedes tangit. vnde Ouid. de arte amandi l. I. *Quaque tegit medios instita longa pedes*. Isidorus. *Limbus est quam nos ornaturam dicimus: fasciola contexta aut ex filis, aut auro, adsutaque extrinsecus in extrema parte vestimẽti*. Vlp. l. Vestis. §. 2. D. de auro & arg. leg. *Instita, pictura clausique, quæ vesti insuuntur pictura*, Isidoro *ornatura*, hoc est, limbi. Sane Lutacius ad illa Statii lib. VI. Theb. ——*picto discingit pectora limbo, Limbus*, inquit, *fascia picta dicitur*. in Isidori Gloss. *Limbus, clauus in veste regia*. adeo vt limbus,

non tantum quod oræ vestis, sed quod ornatus caussa assuitur notet.

v.9. *Familiaris oculis meis*] in vet. exemplari erat, *oculis temnis*. puto: *oculis teneris*. *vt* μύωπα intelligat, & luscitiosum; qui propterea oculos propius admouebat ad inspiciendum pallium. Scalig.

P.58. v.5. *Intactis aureis*] Horat. lib. 3. od. XXIV. *Intactis opulentior thesauris Arabum*.

ver. 11. *Iure ciuili*] *Interdicta* non sunt iuris ciuilis, sed iuris prætorii. At Petronius prætorium ciuile ius facit, opponens ei scilicet ius naturale vel gentium.

v.13. *Ad interdictum veniret*] pag. 93. *Si venturum ad interdictum Herculem credidisset. Ad interdictum venire*, est iure ordinario agere. Frontinus de limitibus agrorum: *De possessione controuersia est, de qua ad interdictum, hoc est, iure ordinario litigatur.*

v.17. *traducunt tempora cena*] v.c. *sera*. fortasse, *secta*, quod valde placet Scalig.

v.18. *vendere verba solent*] Mart. lib. 5. c. 17. *Sollicitisq; velim vendere verba reis*, Seneca, Herc. Furente:

Hic clamosi rabiosa fori
Iurgia vendunt improbus, iras
Et verba locat.

v.20. *Atque eques in caussa qui sedet*] Consilium innuit. Vlp. fragment, tit. 1. *In consilium adhibentur Romæ quinque senatores, & quinque equites Rom. in prouinciis viginti recuperatores*. Theoph. Gr. interpr. κονσίλιόν ἐστι συνέδριον φανερῶν ἀνδρῶν. *Recuperatores*, quia per eos ius suum quisque recipiebat. proprie itaque pag. 60. *recuperato vt putabamus thesauro*. Vide Fest. Gloss. δικαστής, *Iudex recuperator*. Plautus in Bacch. *Prætor recuperatores dedit*.

Pag. 59. v. 1. *præter vnum dipondium*] Recta lectio aliorum codicum, *præter vnum, dipondium sicilium, quibus lupinos*. id est, dipondium cum sicilico. ita loquebantur. vel sine dubio legendum, *præter dipondium sicilicumque, quibus lupinos*. Scaliger.

v. eod. *Dipondium*] Glossarium; *Dipondium* διωβολὸς

χύσι-

;ὀστοῦν, ἢ γῆιων ὀβολός. Διώβολον. *Dipondius. Depondium*, νόμισμα. hinc contemtim viliores, *dipondii*. Sen. cont. lib. 10. *Itane peribunt decem iuuenes propter dipondios suos.*

v. eod. *Sicel*] Glossæ, *Sicilicum* οὐγκίας τέταρτον. D. Eucherius l. 11. Instruct. *Sicel, qui corrupte siclus, vncia pondus habet, scrupula decem*, Vide Volusium Metianum.

v. 3. *Ne interim præda discederet*] Optimus Codex habebat, *ne viritim*. Luxata autem hæc sunt suo loco. Continuentur igitur cum superioribus ita; *quam in ambiguam litem descendere, ne viritim præda discederet*. id est; ne præda diuideretur ex euentu litis. Hæc Ill. Scal. quæ quidẽ certa & indubitata esse quisquis sane mentis fateatur oportet.

v. 5. *Addicere*] proprium in emptionibus. Sueton. Iulio cap. 1. *Amplissima prœlia nummo addixit*. passim apud I.C, Firmicus; *Pudorem suum quotidianæ pecuniæ gratia lenoni addicent.*

v. 17. *nullo genere*] nullo modo, οὐδενὶ τρόπῳ. Cicer. ad Atticum, *Quod optimo genere facere non licuit.*

v. 22. *Pannuceam*] Pers. Satyr. VI. *Dum ne deterius sapiat panucea Baucis*. Mart. lib. 11. epigr. 47.

Pag. 60. vers. 2. *Aduocati iam pene nocturni*] Tacit. seu Quint. de Orat. *Hinc leges assiduæ, hinc conciones magistratuum pene pernoctantium in rostris, hinc accusationes potentium reorum.*

v. 8. *in vtraque parte*] L. *in vtra parte*.

vers. 12. *Qui solebat & caussas agere*] al. *& ad c. a* al. *ad caussas agere*. dictum vt Propertio; *Pastorem ad baculum*. Scal.

v. 16. *Vestis inter prædones strangul.*] L. *veste, is inter pr. stran*. Scal.

Pag. 61. v. 8. *Gitonis*] Hoc nomen non est Græcum. Legend. *Cnython*. Γνύθων. Nam semper vetus exemplar habet *Gniton*. Scal.

vers. 9. *Ostium non satis*] Videtur negatiua, *non*, abundare.

v. 15. *Mulier erat operto capite, quæ cum rustico steterat*]

pag. 10. *Mulier aperto capite, quæ cum rustico steterat*, aut glossema est, aut leg. *operto capite*.

Pag. 62. vers. 1. *una comitata virgine*] Iuuen. Satyr. 6. —*comite non amplius una*. non prodibant sine pedissequis. in Plauti Casina Murrhina ait:

Sequimini comites in proximum me huc.

Myron apud Rutilium Lupum: *Ornatus eius opibus abundabat, magnus ancillarum, quæ sequebantur comitatus. nunc graui casu afflicta, vix mediocris ancillæ dignitatẽ retinet.* ne meretrices quidem. Lucian. ἐτίλαιν διὰ λ, ἀλλὰ νεῶν ὁρᾷς, οἷα προῆεισι, χρυσὸς, ἐσθῆτες διανθεῖς, καὶ θεράπαιναι τέσσαρες.

v. 7. *imber*] Catull. —*tristique imbre maduere genæ*. Seneca Troad.

—*irrigat fletus genas,*
Imberque victo subitus à vultu cadit.

Statius Silu. lib. v. —*oculis vxorius instat Imber*.

vers. 8. *manibus inter se vsque ad articulorum strepitum contritis*] Videtur moris fuisse, vt huiusmodi signis dicturi audientiam pararent. Hieron. ad Rusticũ: *Testudineo Grannius ad dicendum incedebat gradu, & per internualla quædam vix verba carpebat. Et tamen cũ mensa posita, adducto supercilio, contractis naribus, duobus digitulis concrepabat. hoc signo ad audiendum discipulos prouocans.*

vers. 10. *aut vbi fabulas*] Vet. cod. *Aut vbi fabulas etiam antecessuras latrocinia didicistis*. Ita omnino leg. Scalig.

v. 24. *medicinam somno petii, iussaque sum vos perquirere*] Per quietem à diis monstrata medicina. Xiphilinus: τυφλόν τι ἰκνεῖ καὶ ἕτερον σὺν δεξίχειρ, προσπεσόντας, οἱ ἐξ ὀνείρων ἐνειρώττων, ὑγιεῖς ἀπέφηνε. Itaque ægrotantes in templo Æsculapii cubare solebant, vbi somniantibus medicina indicata. Philostratus de Vita Apollonii Tyan. lib. 1. οὐδὲν δὲ ἄξιον εἶχετο, καὶ μέθη χαίρων, αὐχμοῦ ἠμέλει. ἠμελεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ διὰ ταῦτα, καὶ οὐ δὲ ὄναρ αὐτῷ ἐφοίτα. Vide Plaut. Curcul. Sc. *Migrare*. hinc fortassis apud Artemid. lib. 1. ἐν ἱεροῖς δὲ καθεύδειν, νοσοῦντι ὑγίειαν προσαγορεύει. Antoninus Imp. τὸ δὲ ὀνειρώττω. βοηθήματα

μηδὲ ἀεθλῶσι ἄλλα τι καὶ ὡς μὴ πλύνειν αἵματι, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν.
Herod. lib. 4. ἀπέχθη εἰς Πέργαμον τῆς Ἀσίας, χρήσασθαι βουλόμενος θεραπείαις τοῦ Ἀσκληπιοῦ. ἀφικόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ ἐς ὄψιν ἦλθε τοῦ ἐνσκεπτομένου ἐμφορηθείς, ἧκεν εἰς ἴλεων.

Pag. 63. v. 8. *Ne nocturnas religiones iocum risum fac.*] Græcismus: ὕθλον καὶ παιδιάν. Porro connecte his Horatiana:

Inultus vt tu riseris Cocytia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis. Illust Scal.

v. 11. *quæ mille vix homines norunt*] rescribo: *quæ mystæ vix omnes norunt.* Nam licet initiati, non tamen simul omnia sacra tradebantur, nec arcana promiscue omnibus patebant, sed reducta, & in intimo sacrario clausa. Seneca Natur. Quæst. l. VII. c. XXXII. *Non semel quædam sacra traduntur. Eleusina seruat, quod ostendat reuisentibus.* Tertull. aduersus Valentin. cap. I. *Nam & illa Eleusinia, heresis & ipsa Atticæ superstitionis, quod tacent pudor est. Idcirco & aditum prius cruciant, diutius initiant, quam consignant, cum & portas ante quinquennium instituunt, vt opinionem suspendio cognitiones ædificent.* Quæ sane vel doctissimos non intelligere arbitror, nisi L. *cum epoptas ante q. inst.* ita omnino Tertull. scripsisse contendam. Hoc tu me docuisti Ill. I. Scal. qui per incomparabilem eruditionem facilius ad quæuis è re nata respondes, quam nos interrogamus. Quid autem ἐπόπται, & ἐποπτικά in sacris, neminem ignorare puto.

v. 25. *descendentes ab aure capillos*] παρωτίδας. Pollux lib. II. Varro παπιάπαπ πω, περὶ ἐγκωμίων: *Ante aures modo ex subolibus paruuli intorti dimittebantur.* Hieronymus de vitando suspecto contubernio. *Capilli vel in frontem, vel in aures defluunt.* Sidonius ep. lib. I. *Aurium legulæ, sicut mos est gentis, crinium superiacentium flagellis operiuntur.* *Legulæ* vel *Ligulæ aurium* sunt quæ Arnobio *lamnæ.* lib. II *laminas pertunderent aurium.* Glossar. λοβὸς ὠτίου. *Lamna.*

v. 26. *tentata manu*] L. *lentata manus*, id est, γναμπτῇ. Scalig.

Pag.64.verſ.24.*frigidior hieme Gallica*] Tale illud Theocriti:

Πᾶσαι μὲν ἐψύχουσι χίονος πλέον. ——

Eunapius: ἀνυπόδητος πρυφῆς ἀσελγούσιον ἐπίδειξε τὰς Γαλατικὰς χειμῶνας.

Pag.26.v.4.*præcincti certe altius eramus*] Parati adpugnam. Seruius ad Virg. IX. Æ. *diſcinctos Afros. Diſcinctos, inhabiles militiæ. nam omnes qui militant cincti ſunt*. Feſt. Iſidor. Horatius: *altius ac nos præcinctis*. hoc eſt, expeditioribus. Rufinus: *Militiæ cingulum non dari, niſi immolantibus iuſſit*, hoc eſt, ius militandi: nam apud Herodianum lib. XXI. vbi milites exauctoratione puniuntur, στρατιώτας κελεύω ἀποζῶσαι τε ὑμᾶς. & paſſim apud eundem ἀπέζωσε exauctorauit. Hieronymus epitap. Nepot. *Quod alteri militauerit & ad hoc habuerit cingulum vt miſeris ſubueniret.* Sanè & Græcis εὔζωνος ſtrenuus, & ἐνδῦναι τὰ ὅπλα οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν, ζώσασθαι.

v.5. *paria compoſueram*] proprie de gladiatoribus. Horat. lib. I. Sat. VII.

——Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupili, & Perſi par pugnat, vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bachius.——

Minut. Felix: *Hic eorum paria compoſuit*. Seneca libr. III. Contr. I. *Componis in domo par*.

v.19. *ſollicitauit inguina mea*] Mar. *——inguina ſaltem Parce futurici ſollicitare manu.* Ouidius III. Amor. *molliter admota ſollicitare manu*. Horatius lib. IV. od. 13. *——Cupidinem lentum ſollicitas.*

Pag.66.v.2.*& appoſui quidem adoleſ.*] L. *& Appoſui quidem adoleſcens. Solus tamen medicamentum ebibiſti.* Sine dubio vera lectio. Appoſui, inquit, potionem, quam tu totam obduxiſti.

verſ.13.*acu comatoria*] Apul. *Acus crinalis* libr. VIII. Mil. *Acu crinali de capite prompta*. Martiano Capell. *crinalis ſpica*. Varii vſus hæ aciculæ: nam acu caput ſcalpebant. Feſtus, *Cnaſonas, acus qua mulieres ſcalpunt caput*. Acu crines fingebant, quæ καλαμίς. Iuuenalis Saty. III.

Ille ſu-

Ille supercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitq; trementeis
Attollens oculos——

vide Ouid. Amor. lib. 1. Eleg. 14. In Isidori Glossis: *Acus, calamistratorium.* Xiphilinus: βελόνη, ᾗ τὰς τρίχας ἀνῆψεν. Martialis lib. 6. epig. 66.

Vnus de toto peccauerat orbe comarum
Anulus incerta non bene fixus acu.

Isidorus libro 19. *Acus sunt quibus in fœminis ornandorum crinium compago retinetur, ne laxius fluant.* Lucill. *discerniculum.* Tertull. *Cedo acum crinibus distinguendis.* Hieronymus aduersus Rufinum: *Fecerunt hoc & Fulnia in Ciceronem, & Herodias in Ioannem, quia veritatē non poterat audire, & linguam veriloquam acu discriminali confodiebant.* ergo acum discriminalem innuit Xiphilinus, qui de eadem Fuluia: ταῖς βελόναις, αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἐχρῆτο, κατεκέντησε. Acus illas gemmis ornabant. Vlp. L. Argumento. D. de aur. & arg. leg.

v. 19. *gausapa*] Glossar. *Gausapa* βαρβαρικὸν παλλίον. Martial. mappa: *Nobilius villosa tegant tibi gausapa citrum.* Horat. Sat. 8. l. 2. *Gausape purpureo mensam pertersit.* Sed hoc pueri norunt.

vers. eod. *cinguloque succinctus*] Seneca de breui. vitæ cap. 12. *Quam diligenter exoletorum suorum tunicas succingunt.*

Pag. 67. v. 2. *legitimo perfusos oleo refecerunt*] al. *lecyti.* *L. lecythino perfusos oleo*, id est, balneari. λήκυθος, vas olearium. Gloss. Isidor: *Lecythus, ampulla olearia.* Scholiastes Theocriti: ἔλπειν. ἴσως τὴν λήκυθον. τὴν ἔχουσαν τὸ ἔλαιον ἐχρῶντο ἐν ταῖς παλαίστραις.

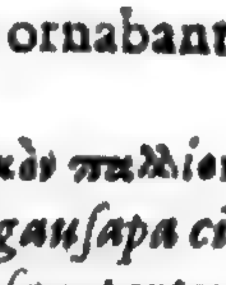

Lecythi isthæc forma: Hac figura in veteribus monumentis & lapidibus conspici, indicium fecit illustris Scaliger. Quod oleo vncti dimicaturi, Scholiastes, Theocriti: λιπαρὸν δὲ λέγει παλαίστραν, ἐπεὶ οἱ παλαίοντες, ἐλαίῳ προότερον ἠλείφοντο, εἶτα ἐπάλαιον. Huius moris ratio apud Clem. Alex. Pædag. lib. II. c. II. Καὶ τὸ ἔλαιον αὐτὸ τοῖς μελίτταις, καὶ τοῖς ἐντόμοις ἐπὶ πολεμίοις ζώοις; ἀν-

θρώποις

θρώπων δ᾽, τοὺς μὲν ἀπιστεῖν, εἰσὶ δ᾽ οἳ εἰς μάχην ἐξηγκαλίσαντο, καὶ τοὺς πρότερον φίλους ἀλληλιμμένους τοῦτο ἐν τοῖς σταδίοις ἐκ... εἰς ... ὁ τῆς ἀγωνίας πάμμαχον. Seruius ineditus ex Ann. lib. citat. *Confricati oleo, ientati, paratique ad arma*, quod Liui. *pransi paratique ad pugnam*. Nam pugnaturi cibis vires excitabant. Petron. p. 33. *Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires*. Pollio Gallienis: *Militare prandium, quod dictum ab eo, quod milites ad bellum paret*, Iuuen. Saty. 11. *Sic veniunt ad miscellania ludi*. Comment. *Miscellania cibus gladiatorum, id est, vltima cœna*.

v. 9. *gustatione mirifica*] Porphyrio ad illud Hor. libro II. Satyr. XI. *Ab ouo vsque ad mala*. *Ab initio cœnæ ad finem. Ouum enim hodie initium cœnæ, quippe cum in gustu statim à balneis offeratur*. Apul. lib. 9. *Vt primum antecursoriam potionem, & inchoatum gustum extremis labiis contigerat*. *antecursoria potio*, vt Ammianus libro XXII. *libamenta præcursoria*, est autem πρόπομα. Athen. libr. II. προπομάτιον πρὸ τοῦ δείπνου περιφέρεσθαι, καθὰ εἴωθε τὸ πρόπομα.

v. 13. *Priapi genio peruigilium deberi*] Peruigiliis deos colebant. Plautus Curcul. *Veneri peruigilare vouisti*. Aul. *Qui illam stuprauit noctis Veneris peruigiliis*. Gell. lib. II. cap. 23. *In peruigilio vitiata est*. Suet. Calig. cap. 4. Arnobius lib. 5.

v. 34 *iacebant*] Varro apud Seruium ineditum: *In lecto temulentos iacere, ebrios cubare consuescere*.

Pag. 68. vers. 3. *dumque inter argentum auid. rixantur*] id est, inter argentea vasa. Horat. *Hunc capit argenti splendor*. Interp. *argentea vasa delectant*. Cicero in Verrem 4. *Exponit multum argentum, non paucula pocula ex auro*. Auctor Rhet. ad Herenn. libr 4. L. Quæsitum §. 28. D. de Inst. vel Inst. leg.

v. 5. *cecidit etiam mensa cum argento*] Mensæ, quæ abaci, positæ, in quibus omnis generis, præclarique artificii vasa, aurea, argentea, crystallina exposita, ad vsum simul & splendorem. Lucianus Lexiph. ποτήρια δὲ ἑκατονταπαντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, &c. Sidonius ep. lib.

li. 1. *Non ibi impolitam congeriem liuentis argenti mensedentibus suspiriosus minister imponit.* Quæ in Ms. ita. *Non ibi politam c. l. a. m. cadentibus.* Hę mensę *delphice* dicebantur. Martialis l. 10. 11. ep. 9.

Aurum atque argentum non simplex delphica portat. Glossæ: *Abaci delphica*, μλινστέριον, ὡς Ἰου[illegible]. In iisdem alibi: *Delnca* [illegible]στήριον. L. *Delphica*. Iuuenalis Sat. 3. ——— *vrceoli sex Ornamentum abaci.* Comment. *Quod nos delficam dicimus.* Horatius ——— *& lapis albus, Pocula cum cyathis duo sustinet.* Acro: *Lapis albus, mensa marmorea, quam nos delphicam dicimus.* Paul. libr. 3. Sent. §. instructa domo. t. de vsufr. leg. Procopius: ἐν παλατίῳ τῷ ἐπὶ ῥώμης, ἔνθα συνίσασι τὰς βασιλέως εἶναι. τρίπους ἐκ παλαιοῦ ἔγκειται, ἐφ' οὗ δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεντο. Δέλφικα δὲ τὸν τρίποδα καλοῦσι ῥωμαῖοι, ἐπεὶ [illegible] ἐν Δελφοῖς γέγονε. Quem locum suggessit mihi Ill. Scaliger, vir per omnia diis, quam hominibus similior.

v. 14. *Tricliniarches*] διαιτάρχης. V. inscriptio: M. VLPIO. AVG. LIB. DIVI. TRAIANI. AVG. A POTIONE. Item: A. LAGVNA. TRICLINIARCH.

versi. 17. *pueri detersis oculis red. ad minist.*] Apul. libr. 2. Miles. *Perfrictis oculis, & obarmatis ad vigilias.* Cleomedes lib. 2. ἐπιτείνεται τὰ ὄμματα ἐντριβόμενα.

v. 24. *Intrat cinadus homo omnium ins.*] Clemens Pęd. lib. 2. ἀνδρογύνων συνουσίας ἥδονται, παρεισρέουσι δὲ ἔνδον κιναίδων ὄχλοι ἀθυρόγλωσσοι, μικροὶ μὲν τὰ σώματα, μικροὶ δὲ τὰ φθέγματα, εἰς κατουργίας ἀκολάστους λωβώμενοι, μοιχείας διάκονοι, κιχλίζοντες καὶ ψιθυρίζοντες, καὶ τὸ πορνικὸν αἰδοῖον εἰς ἀσέλγειαν διὰ ῥινῶν ἐπιψοφοῦντες ἐπικιναίδισμα, ἀκολάστοις ῥήμασι καὶ σχήμασι τέρπειν πειρώμενοι, καὶ εἰς γέλωτας ἐκκαλούμενοι πορνείας πρόδρομον, &c. Quæ mirifice hæc Petronii illustrant.

v. 26. *qui vt infractis manibus congemuit*] Scio hoc trahi ad habitum componentium se ad dicendum, quamquam in conuiuiis digitis crepantes luserint. Lucianus Lexiph. ὁ μὲν τις ἐπὶ τὴν κατάληψιν. ἀποῤῥιχνούμενος, ἐπιφόρημα ἐζήτει, ὁ δὲ λεκίνδω ἐπαιζεν ἀλλος, ἐῤῥικνοῦτο σὺν

γέλωτι

γέλωτι τὴν ὀσφύν. Quid innuat τὸ *congemuit*, ex Clement. verbis hauriendum.

v. vlt. *eiusmodi carmina effudit*] Introducebant cinædos aut alia mancipia huic operi destinata, qui lasciuis carminibus impudico corporis motu, Venerem excitarent, aut spaltrias, quæ numeris obscœnis motibus respondebant. Arnobius libr. II. *Et simphonicas agerent & fistulatorias artes, cantionibus vt prairent obscœnis numerositer, & scabillorum concrepationibus sonoris, quibus animarum alia lasciuiens multitudo incompositos corporum dissoluerentur in motus, & ad vltimum clunibus & coxendicibus subleuatis lumborum crispitudine fluctuaret.* Sed hæc proprie de lasciuia mimorum. Iuuen. Sat. II. *——vt caditana canoro*

Incipiant prurire choro, plausuque probata
Ad terram tremulo descendant clune puella
Irritamentum Veneris languentis.

Pag. 69. v. I. *spatalo-cinadi*] Glossæ: *Delicatus*, σπάταλος, ἀπὸ τοῦ σπαταλᾶν. vnde & *spathalium*. Tertullian. *manus spathalio circumdari solito. spatalocinœdi*, qua licentia Lucill. *machocinœdi*.

v. 3. *clune agili*] Arnobius lib. II. *Lasciuia deinde luxuriantis adsumpta, huc atque illuc clunes torquet.* Iuuenal. Sat. II. *Et de virtute locuti Clunem agitant.* Comment. *Ad patiendum stuprum.*

v. 4. *Molles*] Glossæ: *Mollis, effeminatus, aut qui barbā non habet.* Iuuen. Sat. 6. *Medullina crissantis.* Interp. *Crissare mulierum: ceuere virorum est. Hinc Ceuetes molles, & obsceni vocantur.* Tertull. aduers. Valent. c. 15. *Et Salmacis inde se soluerit, qua masculos molles facit.* Vitruu. lib. II. cap. 8. *Salmacidis fons putatur Venereo morbo implicare eos, qui ex eo biberunt.* &c. *Non enim molles & impudicos ex ea fieri aqua.*

v. eod. *Veteres*] Exoleti. Vide Lamprid. in Elagab.

v. 7. *basio conspuit*] Lucret. lib. 5. *Adfigunt auide corpus, iunguntq; saliuas oris.*

v. 9. *Perflueb. per frontem sudantis acacia riui*] Eubulus apud Athen. lib. 13.

Μὴ δ'

Μὰ δὴ οὐχὶ περιπεπλασμένας ψιμυθίοις,
οὐδ᾽ ὥσπερ ὑμεῖς συγκεχριμέναις τὰς γνάθους κεχρισμένας,
Κἂν ἐξίῃ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑδρορρόαι
δύο ῥέουσι μέλανος, ἐκ δὲ τῶν γνάθων
ἱδρὼς ἐπὶ τὸν τράχηλον ἄλοκα μιλτώδη ποιεῖ.

Vide Xenophont. Oeconom.

v.11. *tantum erat creta*] Mulieres terra Chia se incrustabant. Plin. lib. 35. cap. 16.

v.12. *detectum parietem*] tectorio solutum. Quod fit cum nimbo perpluit. *Tectoria*, κονιάματα, τῶν τειχῶν παρὰ χρίματα. id est, fiebat calce macerata. Vitruu. lib. VI. cap. II. III. Plin. l. XXXVI. cap. XXIV. At tectorum etiam parietes incrustare, imo quodcumque ad politionem perficere. Vitruu. l. VI. c. III. IX. VI. L. Si seruus. D. ad leg. Aquil. hoc opus albarium dicitur. Vitruu. l. 5. c. X. Palladius l. c. XIV. *& album opus*. Vitruu. l. 8. c. 3. κονιάματα *Albini*. L. Architecti. C. de exc. artif. & albarii tectores. Tertull. *Scit albarius tector & tecta sarcire & tectoria inducere, & cisternam liare, & cymatia distendere, & multa alia ornamenta parietibus incrustare.* Forte L. *cisternam litare*. nisi quod in Apicii lib. V. c. I. *permisces, & lias ut quasi succus videatur.* κυμάτια verò αἱ ὑπεροχαὶ παρὰ τοῖχοις καὶ λιθοποιοῖς, ait Hesychius.

v.19. *Vrbanitatis vernula*] L. *vernilia*. *Vernilius*, vernilis, *vulgarius*, vulgaris Scal.

Pag. 70. v. 11. *in promulside libidinis militabit*] Apul. lib. II. Mil. *Gladiatoria Veneris antecœnia* Seneca Controu. *pararium libidinis*.

v.17. *deuirginetur*] Glossæ: *Deuirginare*, διαπαρθενεύειν Higinus Mytholog. *Medeam noctu in antro deuirginauit*. Paul. l. vlt. D. de offi. præsid. Laberius *depudicauit*. Gell. lib. XVI. cap. VII. Pollux lib. III. τὸ δὲ παρθενίας ἀφελέσθαι διακορῆσαι λέγουσιν, καὶ διαπαρθενεῦσαι Ἡρόδοτος εἶπε. Homerus Il. λ. λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Glossæ αὐτὸ τὸ διεπαρθένευσεν. optime. nam zonam, qua præcincta noua nupta, soluebat maritus. Catull. Fest. Varro apud August. *Virgini vxori zona soluitur*. Plutarch. ἔλυσε τὴν ζώνην ὁ νυμφίος. quod Theocrit Idyll. X. λῦσε μίτρην.

vt Musæus:—ἐδ' αὐτίκα λύσατο μίτρην. Interpres Historiæ, quæ Apollon. Tirio contigerunt, vertit; *nodum virginitatis soluit*.

v.18. *producta est puella*] pag. 94. *rogaui vt in platanona produceret dominam.* Iuuenalis Satyra 6. *Filiolam turpi vetulæ producere.* Comm. *Producere meretricē*. hinc *productor* προαγωγὸς Gloss. προαγωγὸς, πορνοβοσκός, *Lenocinator*. Asconius in 3. contra Verr. *Lenones sunt scortorum, perductores etiam inuitarum personarum, & in quibus stupra exercita legibus vindicantur.* Tertull. Apolog. cap. 43. *Lenones perductores, aquarioli*. Itaque *perductores*, aut *productores* dicas rectum est, nam *per* & *pro* vt Græci περὶ & παρὰ vtuntur.

Pag. 71. v. 3. *cum primum virum passa sum*] Tertull. exhort. ad Castit. c. 13. *Inuita alium virum passa est.*

v. 14. *consurrexi ad officium nuptiale*] Frequens huic rei verbum. Suetonius Calig. cap. 25. *Liuiam Orestilam L. Pisoni nubentem cum ad officium & ipse venisset, ad se deduci imperauit.* Apul. 6. Metam. *Speciosus adolescens nuptias officio frequenti cognatorum stipatus, ædibus publicis nuptias parabat.*

v. 15. *inuoluerat flammeo*] Scholiastes. Iuuenalis Satyra 6. *Flammeum genus amicti, quo se cooperiunt mulieres die nuptiarum. Est enim sanguineum propter ruborem custodiendum.* Tertullian. aduersus Valentin. cap. 36. Festus. Plinius, libro 21. cap. 9. Glossæ: *Flammeum mavorte virginale. Maforte* posterior ætas quoduis operimentum capitum mulierum vocat. Glossæ Isidori: *Mauorte operimentum capitis muliebris*. In gestis Collat. Cæcilii & Felic. *Tunicæ muliebres* XXCII. *mafortea* XXXVIII. Nonius: *Ricinium, quod nunc mafurtium dicimus.*

v. 16. *Embasicætas præferebat facem*] Plinius libro 16. cap. 18. Apuleius l. 10. Milesiarum: *Faces nuptiales suos illuminarunt thalamos.* lib. 10. *Velut nuptiales epulas obitura dominæ prælucebant facibus.* Seneca libro 7. Controuersia 6. *Cum infelici face ad dotalem suum noua nupta deduceretur.* Heliodorus libro 2. ἐδᾳδες, καὶ τὸ γαμήλιον

μήλιον ἐκλάμψασα φῶς. &c. Faces præferebant patrimi & matrimi pueri: qui ἀμφιθαλεῖς, hoc eſt, Interpr. Zoſimo hiſtor. lib. 2. ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς ἔχοντες περιόντας. vti & Sybilla apud eundem, & Heſychius. Sed apud Græcos nubentium matres. Apollonius Argonaut. lib. 4.

—αὐτὴ δὲ σέλας χείρεσσιν ἀνέσχεν
νυμφίδιον κείνης ἀγακλέος φρον© εἵνεκα τιμῆς.

Scholiaſtes: ὅτι τὸ παλαιὸν τὰς μητέρας τῶν γαμούντων ἐν τοῖς γάμοις δᾳδουχεῖν, ἔθος ἦν, καὶ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις φησίν: Ἐγὼ δὲ οὔτέ σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίᾳ. Plutarchus Quæſt. Roma. 20. auctor quinque faces præferri ſolitas. reperio tamen nonnunquam quatuor adhibitas. Lapis Patauinus:

COS. AVG. PVBL. CLAVD. QVÆS. ABR. ANTONINAM. VOLVMNIAM. VIRGINEM. VOLENT. AVSPI. E. PARENT. SVIS. COEMIT. ET. IIII. FAC. IN. DO. DVXIT.

v. 17. *longum agmen plaudentes fecerant*] Artemid lib. 2. καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέροις συμβαίνει, τῷ τε γαμοῦντι καὶ ἀποθνήσκοντι, οἷον παραπομπὴ φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Hieronymus ad Demetriadem: *Quam habitura pronubam, quo deducenda comitatu? Stridor Punicæ linguæ procacia tibi Feſcennina cantabit.*

ver. 18. *thalamumque*] Scholiaſtes Pindari: θάλαμος κυρίως ἐστὶν οἶκος, ἐν ᾧ κατακλείονται αἱ νυμφευόμεναι. Lucianus Æthiop. θάλαμός ἐστι περικαλλὴς, καὶ κλίνη νυμφική. Ambroſius lib. de Viduis: *Cum accenſis funalibus nox ducitur, nonne pompa funebris exequias magis putat, quam thalamum præparari?* θάλαμος Latinis *lectus Genialis*, Seneca libr. 6. Controu. 6. *Verſæ ſunt in exequias nuptiæ, genialiſque lectus mutatus in funebrem.* Iuuenalis Satyrá 10. —*Sedet illa parato Flammeolo, Tyriusque palam Genialis in herbis Sternitur.* Struebatur autem in atrio exaduerſum ian[illegible], vnde *lectus aduerſus* Propertio, hinc quæ ſternunt thorum. *Ianitrices* Græcis θαλαμοδίτριαι. Pollux lib. 3. Gloſſæ: *Ianitrices* δύο ἀδελφῶν γυναῖκες σύννυμφοι. probe vero. nam horum munus ſternere lectum genialem. Non auſculto Iſidoro libro 9.

Duorum inter se fratrum vxores innitrices vocantur, quasi eandem ianuam terentes, vel per eandem ianuam iter habentes. quod sane ridiculum.

vers. 19. *incesta exornauerant veste*] Iul. Scal. L. *ingesta*. Lucanus: *Stat thorus, & picto veste discriminat auro.* Arnob. lib. II. *Cum in matrimonium conuenitis, toga sternitis lectulos.*

vers. 25. *Itaque cum inclusi iacerent*] Nuptias facientes includebantur, vt restinctus omnis pudor, quem forte præsentia aliorum incuteret. Apul. lib. X. *Nec dominæ voluptates diutina sua præsentia morati, clausis cubiculi foribus facessunt.* Itaque & diligenter cellarum fores occludebant. Seneca lib. I. controu. II. de sacerdote prostituta. *Quid inclusa feceris nec quærere debemus nec scire possumus.* vide Martial. lib. XI. epig. XLVI.

v. 26. *consedimus ante limen thalami*] An ex more veteri, quo receptum vt quispiam; ex sponsi amicis consideret, qui compesceret mulieres nouæ nuptæ conclamantes? Pollux libro III. καλεῖται δέ τις τῶν νυμφίου φίλων καὶ θυρωρὸς, ὁ ταῖς θύραις ἐφεστηκὼς, καὶ εἴργων τὰς γυναῖκας βοηθεῖν τῇ νύμφῃ βοώσῃ. Ideo autem acclamabant ne nouæ nuptæ patientis vox audiretur. Scholiastes Theocriti: τὸ ἐπιθαλάμιον ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πρὸ τοῦ θαλάμου, ἵνα τῆς παρθένου βιαζομένης ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ φωνὴ μὴ ἐξακούηται.

Pag. 72. v. I. *oculum curiosum*] Apul. lib. II. Mil. *Cunctæ curiosis oculis arbitrabar.* & passim alii.

v. 7. *commouebat obiter labra*] al. *valgiter labra*. quod non improbo. Quid autem sit *valgiter osculari* exprimit Lucianus: ἑταιρ. διαλ. ἐφίλουν μὲ τὸ πρῶτον, ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὰ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χείλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα. atque ita valgiter osculantes collisione linguarum ludebant: Apul. Miles. VI. *Accepturus ab ipsa Venere septem sauia, & vnum blandientis linguæ adpulsum longe mellitum.* Idem lib. II. *Artius eam complexus cœpi sauiari iamq; patientis oris inhalatis cinnameo, & occursantis linguæ illisu nectareo prona cupidine adlubescente.* Tibullus: *Et dare anhelanti pugnantibus humida*

linguis

linguis Oscula—hoc graphice Cn. Matius: *Columbatiq; labra conserens labris.* vnde Mecænas: *Si quis fœmina cirro crispata labris columbatur.*

v.11. *tunica vest. russea*] vide Charisium lib. 1.

v.12. *inter puer. capil. ludentem pila*] Hist. Apoll. Tyrii: *Cum rex ludum sphara cum seruis suis exerceret.*

v.16. *pila sparsiua*] Artemidorus lib. IV. φιλονείκως γὰρ οἱ σφαιρίζοντες παίζουσιν. ὁσάκις δ' αὖ λάβωσι τὴν σφαῖραν, ποσαυτάκις ἀντικρούουσι.

v.21. *In diuersa parte circuli*] Plinius ep. lib. v. *Apodytorio superpositum sphæristerium, quod plura genera exercitationis pluresq; circulos capit.*

v.22. *Matellam argenteam*] Abominanda luxuries, quam merito ridet Clemens Pæd. lib II. c. II. χλιδὴ γὰρ, καὶ γέλως, πλατὺς, οὐροδόχας ἀργυρᾶς, καὶ ἀμίδας ὑελᾶς ἐπιφέρεσθαι τοὺς ἄνδρας.

v. vlt. *Trimalcio*] Vetus inscriptio: C. ASINIVS. MALCHIO. CONIVGI. Martialis lib. III. ep. XXC.

Hos Malchionis patimur improbi fastus.

Malchio, est mollis. Glossæ: *Malchio* ἀηδής. *Trimalcio*, vt tricorpor, triparcus.

Pag 73. v. 2 *matellam supposuit*] Hi dicebantur lasanophori, à lasano vasculo. Horatius libro I. Satyra VI. —*quinque sequuntur. Te pueri lasanum portantes œnophorumque.* Puta autem sordidum & vile hoc ministerium. Arian Dissert. Epict. l. I c. 3. Epicrates: τί γὰρ ἔχθιον ἢ παῖ παῖ καλεῖσθαι παρὰ πότοις, καὶ τὴν ἀμίδα φέρειν.—

v. 1. *digitos concrepuit*] Tibullus: *Et vocet ad digiti me taciturna sonum.* Clemens Pæd. lib. II. ποππυσμοὶ δὲ καὶ συριγμοὶ, καὶ οἱ διὰ τῶν δακτύλων ψόφοι τῶν οἰκετῶν οἱ προσκλητικοὶ, ἄλογα σημεῖα ὄντα, λογικοῖς ἀνθρώποις ἐκκλιτέον.

v. 3 *aquam poposcit ad manus*] Latini manus lauaturi, *aquam in manus* dicebant, vti & Græci Aristoph. Vespis: ὕδωρ κατὰ χειρὸς μετὰ τραπέζας εἰσφέρειν. Plutarchus lib. πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Ἀλλὰ μὴ τοῦ σαυτοῦ λήκυθους τούτους λεγομένους, καὶ τραπεζέας, καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ ἀκουομένους κόλακας νομίζωμεν. Athenæus lib. IX.

παρὰ γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὸ μὲν περὶ ἀρίστου καὶ δεῖπνυ λέγεσθαι κατὰ χρὸς, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἀποκλύσασθαι.

v.6. *Itaque intrauimus balneum*] Antiqui postquam se exercuissent, ad balnea. Plaut. Sticho: *Postea ibi lauatum à pila.* à balneis ad cœnas, quæ impresse ingerit Petr. Artemidorus: νῦν δὲ οἱ μὲν, οὐ πρότερον ἐσθίουσιν, εἰ μὴ λούσαιντο. οἱ δὲ, καὶ ἐμφαγόντες. εἶτα δὴ λούονται μέλλοντες δειπνήσειν, καὶ ἔστι νῦν τὸ βαλανεῖον οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὁδὸς ἐπὶ τροφήν.

v.7. *sudore calefacti ad frigidam eximus*] Insolens locutio; nisi leg *madefacti.* pag. 3. *sudore madens.* Tres ædes seu cellæ in balneis; Prima est caldaria, τὸ λακωνικόν. Vitruu l.5. c.x. Dioni lib. LIII. πυριατήριον. Senec. *sudatorium,* nam sicco calore in eo sudorem eliciebant. Secunda est media, quæ & tepidaria. Tertia est frigidaria. num ergo Petr. à sudatoriis statim ad frigidaria exiisse, an potius prouocato tantum sudore frigidâ perfusos? Seneca ep. LXXXIV. *Ab hac fatigatione in frigidam descendi.* nam frigida κατ' ἔλλειψιν, frigida aqua. Seneca Nat. Quæst. libro IV. *Animo relictos frigida spargimus.* Plin ep. *post Solem frigida lauabatur.* Itaque lucem ei pete ex Celsi lib. I. c. 4.

v.9. *Trimalcio vnguento perfusus*] ἐλαίῳ ἐχρίοντο οἱ λουσάμενοι. Nonnunquam vncti lauabantur. Plaut. Pœn. Sc. Iam istuc: *Quid multa verba faciam vbi tu laueris, ibi vt balneator faciat vnguentariam,* Celsus lib. I. c. II. *Exercitationem recte sequitur modo vnctio, modo balneum.*

v 10. *tergebatur non linteis*] Aul. lib. I. Mil. *oleum vnctui, lintea tersui profer.* Iuuenal. Satyra III. —— *iam sonat vnctis Strigilibus, & pleno componit lintea gutto.* Vide Lucian. Lexiph.

v.12. *iatraliptæ*] Plinius lib. XXIX. cap. I. vertit *vnctores medicorum.* puto designari vnctores Trimalcionis. nam homo lautus eos adhibuit, qui cum curâ & ex arte. alioquin vngendi officio serui functi, qui Aliptæ, Senec. Iuuenal. Satyr. 6.

v.15. *faleratis cursoribus*] Antiqui in comitatu cursores seruos habuerunt. Martial lib. III.

Hac feriatus ibat ante carrucam.

Sed tu-

Sed tuta fœno cursor oua portabat.

v.16.*chiramaxio*] χειραμάξιον, quod manu ducebatur. proprium pueri gestatorium.

v.eod. *in quo deliciæ eius fer.*] Plutarchus Anton. ὁ δὲ σπέρμα ὅς ἦν τῶν καίσαρος παιγνίων παιδαρίων. ἃ δηλίκια ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Senec. ep. XII. *Ego sum Philosti villici filius deliciolum tuum factum.* Virgil. *Alexin Delicias domini*—

v.17.*puer vetulus*] Exoletus. vide Senec. ep. XCVI. hi *Catulastri* dicebantur Gloss. *Catulaster* βούπαις. à Catuliendo. *Catulire*, incitari ad Venerem, ostendere se velle maritari. Varro lib. II. de re rust. τοιοῦτον πάθος καλεῖται σκυζᾶν τὰς κύνας. Aristoph. κυνομίζειν. ἄλλοι δὲ κυναμίζουσιν αὐτῶν.

v.19.*cum minimis symph. tibiis accessit*] Cicero pro Milone: *Milo, qui nunquam, tum casu pueros symphoniacos secum ducebat & ancillarum greges; ille qui semper secum scorta, semper exoletos ducebat, tum neminem.*

pag.74.v.2.*pica varia*] Quam Galli *Gaium*, Itali *Picam glandariam* vocant.

vers. eod. *Intrantes salutabat*] Martial. lib.7. epist. 86. *Pica salutatrix si tibi Lause placet.* libro 9. epist. 56. Et in distichis: *Pica loquax certa dominum te voce saluto.* De his picis accipiendum illud Persii:

> *Quis psittaco expediuit suum χαῖρε,*
> *Picasque docuit verba nostra conari?*

v.6.*hostiarii*] Seruus qui ad limen obseruabat Ianitor, aut ostiarius: is erat in cathenis. Columella lib. I. *An putem fortunatius à cathenato repulsum iri ianitore?* Sueton. L. *Otacilius seruisse dicitur, atque etiam hostiarius in cathena fuisse.* idque prisco instituto, quod ex Ouid. Fastor. I claret. ille apud Plautum Trinum ostiarium alloquitur: *heus ecquis foribus tutelam gerit.* hoc enim eius munus, quod Ouid. —*egressus introitusque videt.* Idem ostiarium innuit lib. III. Amor.

> *Excubui clausam seruus vt ante domum.*

vers. eod. *hostiarii cella*] πυλώριον, οἴκημα πυλωροῦντος Poll. lib. I.

vers.eod. *canis ingens cathena vinctus*] Antipater: οὔτι θυρωρός. Ἐν ποσὶν οὔτι κύων ἐν προθύροις δέδεται. huiusmodi canes, Senecæ de Ira li.III. c. XXXVII. *cathenarii canes Græcis* δέσμιοι. Artemidorus lib.III. τῶν μὲν κυνῶν οἱ μὲν ἐπὶ θύραις τρέφονται, οἱ δὲ ἐπὶ φυλακῇ τῶν κτημάτων, οὓς οἰκουροὺς καὶ δεσμίους λέγομεν.

v.8. *Quadrata littera*] *Quadratas literas*, vulgo capitales vocamus. Sed illis priscis seculis nullæ aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales. Quas ergo *quadratas literas* vocat, quæramus. Scalig.

v.14. *Mineruaque duc. tenia.* intrab.*] Forte L. *M. d. teniâ inter.* inducto asterisco. Videmus delicatiores prehensis laciniis duci.

v.17. *curiosus pictor reddiderat eum inscriptione*] Is mos erat vt adiicerent, quid pictura notaret, maxime rudi & impolito seculo. Ælianus lib. X. var. ὅτε ὑπήρχετο ἡ γραφικὴ τέχνη, οὕτως ἄρα ἀτέχνως εἴκαζον τὰ ζῶα, ὥστε ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας, τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ἵππος.

v.26. *adicula*] θήκη simulacri. Tertul. de Idol. c. VIII. *Nec enim differt an extruas, an exornes, si aram, si templũ, si adiculam eius instruxeris.*

Pag. 75. v. 1. *pixus aurea non pusil. in qua b. e. cond.*] Lucianus de dea Syria. ἔστι δὲ νέοισι πλοκάμους ἱροὺς ἐν γενετῇς ἀπιᾶσι, τοὺς ἐπεὰν ἐν τῷ ἱρῷ γένωνται, τάμνουσί τε, καὶ ἐς ἄγγεα καταθέντες, οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ χρύσεα ἐν τῷ νηῷ προσηλώσαντες, ἀπίασι, ἐπιγράψαντες ἕκαστοι τὰ οὐνόματα.

ver. 4. *quas in medica pict. hab.*] L. *quas in media p. hab.* Glossæ: *Tullia, media vel regia.* hoc est, aula vel atrium, in quo tabulæ pictæ exponebantur; ideo ex atriense quærit. Verum Ill. Scaliger *Medicam* vocari putat porticum instar στοᾶς ποικίλης Athenis, quæ ita potuit vocari à pictura Medorum, id est, à pictis Persis à Miltiade deuictis— *braccatis illita Medis Porticus.*—

v. 5. *Iliada & Odyss.*] vide Philostr. Icon. Scamandri.

v. 10. *embolum*] Scholiastes Pindari: ἔμβολον δέ φησι τὸ ξύλον, ᾧ ἀναδεσμοῦσι τὴν ἄγκυραν. Glossarium: *Rostra* ἐμβολαί. Falsus Gyraldus, qui libello de re Nautica, c. XI. arbitratur embolum L. X. C. de sacros. Eccl. esse genus na-

nus nauis velocissimæ, cum sit stata illatio specierum, cuius fit mentio in Edict. Iust. 13. cap. 7. L. de nauib. excus. Nouel. 163.

V. 12. VI VIRO AVG.] Sæpe in Inscriptionibus.

PVBLIVS ANTHVS
VI VIR AVGVSTALIS.
FAVSTVS.
VI VIR ET AVGVSTALIS.
QVI INTER PRIMOS
AVGVSTALES
A DECVRIONIBVS
AVGVSTALIS FACTVS EST.

vers. 15. *lucerna de camera pendebat*] Quia catenis suspensæ. In Gestis purgationis Cæciliani & Felicis: *Lucerna vndecim cum catenis suis.* has catenas innuit Statius Thebaid. lib. 1.

Ast alii tenebras, & opacam vincere noctem
Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.

Arrian. diss. Epict. ἔρχεται εἰς οἶκον, δύ ἐίσεισι λύχνους ἀπλομένους.

V. 23. *distinguente bulla notab.*] Bullatos clauos intelligit, quibus portæ configuntur, vnde *bullæ ostiorum* apud Plautum. Clauis autem in ostio fixis annos & dies notari solitos testis obseruatio antiquitatis de Dictatoribus clauo pangendo creandis.

ver. 26. *rogare cœpit vt se pœnæ eriperemus*] Inter legitimos modos, quibus serui pœna liberabantur, is fuit, nempe si alii intercederent, vt remitteretur eis pœna, qui deprecatores. Terent. *Nec tu aram tibi, nec precatorem pararis.* L. Bouem. §. 7. D. de æd. edict. Tertul. Apolog. cap. XL. *deprecatores dei esse cœperunt.*

Pag. 76. ver. 2. *subducta sibi vestimenta in balneo*] Quia mire frequentes in balneis fures, qui vestimenta subripiebant. Plautus Rud. —*qui it lauatum in balneas, ibi cum sedulo sua vestimenta seruat, Tamen surripiuntur*— Hi *fures balnearii*, Gloss. *Fur balnearius*, βαλανεοκλέπτης. Tertul. de fuga in persec. *Inter tabernarios &*

fures balneariorum. Apolog. cap. XLIV. *Quis illic sicarius, manticularius, aut lauantium prædo*. Vide D. de fur. baln. ideo adducebant seruos, qui vestes seruarent, Græcis ἱματιοφύλακες. cui muneri inseruit hic dispoliatus. Lucian. Hippia: τί αὖ σοὶ τὰ ἐπὶ τούτοις λέγοιμι, παλαίστρας, καὶ τὰς κοινὰς τῇ ἱματιοφυλακίᾳ ... Latinis *Capsarii*: Paull. L. 3. de off. præf. vigil. Quos nonnunquam mercede conducebant. nec capsarii tantum vestimenta seruant, sed variis balneaticis muneribus funguntur; puta, fricant & vngunt, si vera sunt, quæ scribit Comm. in Iuuenal. Satyr. III. *Gutto ab eo quia guttam mittit, quos habent capsarii.*

v. 5. *dispensatoremque*] Inscriptio: CN. CORNELIO. CAPITOLINO. NEPOTI. DVLCISS. AVG. N. VER. DISP. VIX. AN. VI. M. VI. D. VI. Dispēsator. ἐστὶν ὁ οἰκέτης, ὃς εἴωθεν ἐνδιατρίβειν τοῖς δεσποτικοῖς πράγμασι. ait Græcus interpres Inst. lib. III. tit. De mandato. Cicero Hortens. *Cum rationem accipis à dispensatore*. Suet. Galba: *Dispensatori breuiarium rationum offerenti*. Macrob. Satyra lib. II. cap. III. Glossæ Isidori: *Arcarius; dispensator*. quod verum existimo. Glossarium: *Arcaria* τραπεζιτική. V. Inscript. D. FABIO D. P. ARCARIO. L. Thais §. 17. D. de fideicomm. libert. *Stichus arcarius probante domino nomina fecit*. ex quibus recte interpretatum Theoph. liquet. nam & Petron. *aureos numerantem disp*. adeo. vt minime putem dispensatoris munus his finibus conclusum fuisse, seruis cibaria mandare, quod tamen adserit Clariss. I. C. Actores vero in multis eiusdē functionis, sed digniores. Theophilus actorem, διοικητὴν πάσης οὐσίας. h. e. vt Plaut. Asinar. *cui omnium rerum herus summam credidit*. Arcarii vero etiam λαρνακιοί. Glossæ: *Arcarius* βηχάρνημα. Fortasse: μηχανηματοποιός.

v. 6. *in precario*] L. *prætorio*. Auson. *alternas comūt prætoria ripas*: quod me mouit Ill. Scaliger. Tertull. de Idol. *Voluptati deseruientia prætoria*, ad Scapul. cap. III. & passim apud I. C. Glossæ: *Prætoria, domuncula in naui.*

v. 8. *Non tam iactura me mouet*] Catull.

Quod

Quo me non mouet æstimatione,
Verum est mnemosynum mei sodalis.

v.12. *Tyria sine dubio, sed iam semel lota*] Quasi tanti non æstimet ac si dibapha; ideo facilius culpæ ignosci. ea mens scriptoris. semel lota, vt notet dibapham non esse, de qua Virgil. Culice.

Si non Assyrio fuerint bis tincta colore.

Plin. lib. IX. c. XXXIX.

v.22. *Pueris Alexandrinis*] Deliciæ veterum. Lucianus περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: Ἰωνικὰ ξυνιζῶν, Ἀλεξανδρεινικὸς ἀνθρωπίσκος.

v.23. *puer. Alexandr. aquam in man. niuatam inf.*] Delecti huic muneri ætate grandiores, sed [illegible] ait Pollux. Ministratores plene describit Philo περὶ βίου θεωρητ. [illegible] &c. Quæ commodum illustrant illa pag. 72. *inter pueros capillatos.* Impendio enim curabat, vt haberent calamistratos in ministerio, Seneca epist. cxx. *Si pertinere ad te iudices, quam crinitus puer poculum tibi porrigat.* Hieronymus ad Sauinam: *Non ambulet iuxta te calamistratus procurator.* Apuleius de deo Socratis: *Familias calamistratas.* Quod præter Iuuen. Lucian. Apul. Hor. quoque lib. II. Satyr. VIII. —*vt omnes Pracincti pueri recte comtique ministrent.* Cæterum quod Petr. p. 20. *Nec tam pueri nos quanquam erat operæ pretium, ad spectaculum duxerant.* & Iulianus Misop. [illegible] Alebant enim prisci cœtus puerorum, quos *Pædagogia* dicebant. Vlp. L. Quæsitum. §. 32. D. de inst. vel instrum. leg. Deligebant elegantes & eximia specie; sane quam sollicite eos habuerint, Seneca epist. CXXIII. quanta cura culti idem epist. CXI.

Hinc

Hinc puerorum perspicuos cultus atq; forma greges. De vita beata: *Quare pædagogium preciosa veste succingitur.* vide de Tranq. vitæ lib. I. cap. I. epist. cxx. xcvi. Apul. Mil. lib. II. Erant autem deliciæ dominorum, ad varia ministeria, imo illicita. Pædagogiani pueri etiam ministratores. Vlp. dict. l. Cicero II. de finibus: *Adsint etiam formosi pueri qui ministrent.* Lucianus Asino: καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεσαν οἰνοχόοι καλοί. Gell. libr. XI. c. XII. Clem. Alexand. Pædag. lib. III. Cap. IV. Iuuen. Saty. IX. —*puerum te Et pulcrum & dignum cyatho*— Tertull. de ieiun. cap. IX. *Fratres eius potum præferentes œnophoris regiis, atque exinde formosiores, ne qui de specie quoque corpusculi metuat.* Legimus & puellas ministrasse. Apul. Mil. II. *puellæ scitulæ ministrantes.* Hieron. ad Rustic. *Simul inire conuiuia, ancillas iuuenes habere in ministerio.* Pherecrates:

κόραι δ' ἐν ἀμπεχόναισι τετραχύφοις ἀρτίως.
ἡβυλλιῶσαι, καὶ τὰ ῥόδα κεκαρμέναι.
πλήρεις κύλικας οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου
ἤντλουν διὰ χώνης τοῖσι βουλομένοις πιεῖν.

v. 24 *aliisque in sequ. ad pedes*] Veteres accubituri manus pedesque lauabant. Fab. Pictor: *Aquam manibus pedibusque dato.* vtrumque hic factum Petron. innuit. nam *pedibus* & *ad pedes*, vt *manibus* & *ad manus aquam dare* dicebant veteres.

v. 25 *paronichia*] Glossarium: παρονύχια *redubiæ.* vide Fest.

Pag. 77. vers. 6. *pantomimorum non patrisfamil.*] Antiquorum epulis varia adhibita oblectamenta. vt cantorum, ludionum, & id genus. Manilius:

Ille dabit cantus inter conuiuia lætus.

Seneca de vit. beata cap. XI. de Apicii & Nomentani luxu: *Vides hos è suis lectis spectantes popinam suam, aures vocum sono, spectaculis oculos oblectantes.* Idem ep. *In comessationibus nostris plus cantorum est, quam in theatris spectatorum.* lib. IX. Controu. II. *Si tribunal conscenderit conuiuiali veste, si cum classicum canere debet, symphoniam canere iussit.* Sidonius lib. I. ep. II. de Theodorici conuiuiis:

niuiis : *Sic tamen quod illic nec organa hydraulica sonent, nec sub phonasco vocalium concentus meditatum acroama intonat. Nullus ibi lyristes,*&c. L. cx v. c. *vocalium concentus medietatum.* In hoc conuiuio nihil nisi symphonia strepente agitur. Serui cantores, *symphoniaci*: Macrob. lib. II. c. IV. *Delectatus inter cœnam pueris symphoniacis.* Cicero in Pison. & pro Milone. Ludionum vero varia genera. Capitol. Vero: *Adduxerat secum & fidicines, & tibicines, histriones, scurrasque mimarios & præstigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria pascitur voluptate* Sidonius epist. II. libro I. Sane intromittuntur inter cœnandum mimici sales, ita vt nullus conuiua mordacis linguæ felle feriatur. Clemens Pæd. lib. III. c. IV. *Καὶ συνανακλίνονται τοῖς φοξοῖς παίζουσι, σκίννοις τέρψεσι γανύμενοι, καὶ τὸν μὲν Θερσίτην ἀκούουσι, γελῶσιν.* Thersiten appellat mancipium. quod scommatis & dicteriis ludebat. nam Pæd. libr. II. c. VI. *καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ φωνῇ δικαιοσύνης μεταδοτέον, τοὺς τι κεκράκτας ἐπιστομιστέον. ταύτῃ γὰρ αὖ, τὸν Θερσίτην πληγαῖς ἠκίσατο ὁ σώφρων Ὀδυσσεύς.* Nec tantum dicaces serui adhibiti, sed etiam alii, quorum ars mordaci sale ludere. Seneca epist. CXXIII. *Varus eques Romanus, cœnarum bonarum assectator, quas improbitate linguæ merebatur.* talis ille apud Iuuen. Saty. IX. ——— *conuiua ioco mordente facetus Et salibus vehemens.* ——— Huiusmodi autem cœnarum assectatores, *Assecula.* Iuuen. Sat. IX. Gloss. Isidori : *Assecula, buccellarius.* Iuuen. Saty. III. *bucca.*

Perpetui comites, notaque per oppida bucca.

Isidorus in gloss. *Scurra, parasitus, bucellarius.*

At Orig. lib. X. *Iscurra, qui causa cibi quemlibet consectatur.* Græcis *τρεβέδαλος*. vide Hesych.

ver. 10. *cui locus nouo more primus*] Vide Plutarch. l. I. Quæst. Conu. Quæst. III.

vers. 11 *in promulsidari*] *promulsidario.* Glossæ Isidori: *Pransorium, promulsidarium.*

ver. 12. *Asellus erat Corinthius*] *Asellus* vas vt apparet gestans promulsidem, siue gustationem. De quo supra *post*

pra, *post asellum diaria non sumo.* id est, post opiparam gustationem non opus est mihi cibariis seruilibus. Scaliger.

v. 13. *oliuas in altera par. alb. in altera nig.*] Ouidius 1. Metam.

Ponitur hic biculos sincera bacca Mineruæ.

Varro de Re rust. lib. 1. c. 66.

vers. 15. *in quarum margin. nomen Trim. insc.*] Lucian. Hermotimo. Plaut. Rud. *Nam hæc* (vrna) *literata est, ab se cantat cuia siet.* ita & pocula litterata Græcis γραμματικὰ ποτήρια, vt Athenæus tradit.

ver. 28. *glires*] Ammian. Marcell. lib. 28. Var. de re rust. lib. 3. cap. 15. Apicius de re culinar.

v. 19. *melle & papauere spars.*] Vide Athen. lib. 3.

versi. eod. *tomacula*] Iuuenal. Satyr. 10. *tomacula porci.* Comm. *pinguia viscera.* Martial. lib. 14.

v. 20. *craticulam argent.*] Clemens Pæd. lib. 2. cap. 3.

vers. 26. *pallio coccino adras. incl. caput*] Nonnunquam palliati accubuere. Spartianus Hadrian. *Aut pallio tectus discubuit, aut toga submissa.* Seuero: *Cum rogatus ad cœnam Imperatoriam palliatus venisset, qui togatus venire debuerat.*

Pag 78. vers. 4. *habebat in minimo digito grandem*] Mirum, quod in minimo digito grandem habuerit, cum Pollux scribat lib. 5. περὶ δὲ τῷ σμικρῷ δακτύλῳ ἐφόρουν, ὃ ἀκροπὶς ἐκάλουν διὰ σμικρότητα. sed ideo tribuit, quia notat hominem lautissime diuitem: nam & Lucianus de huiusmodi ἑταίρ. διαλ. εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριχρώμων, ἐρυθρὰ δὲ ἦν ἐπιπολῆς.

v. 6. *extremo vero articulo*] Clemens Pæd. lib 3. cap. 2. ἀλλὰ δὲ καὶ τὸν δακτύλιον οὐκ ἐπ᾽ ἄρθρῳ φορητέον τοῖς ἀνδράσι. γυναικεῖον γὰρ τοῦτο. εἰς δὲ τὸν μικρὸν δάκτυλον, καὶ τοῦτο εἰς τοὔσχατον καθιέναι. *Multitudo annulorum*, inquit Acro ad illa Horatii Sat. libr. 2. *sæpe notatus. Cum tribus ancillis, eius vitiosa.* Seneca Nat. Quæst. lib. 7. c. 31. *Exornamus anulis digitos, & in omni articulo gemma disponitur.*

v.8. *ferreis velut stellis*] vide Plin. libro 33. cap. 1. Eiusmodi annulos aureos stellis ferreis ferruminatos in anibus Abrah. Gorlæi Vltraiecti, item Massiliæ aliuot vidisse se testatur Ill. Scalig. Stellis autem ornais caussa etiam alia insigniri solita, hinc apud Trebell. oll. in Galie. *Aureos constellatosque baltheos rapuisse icitur.*

v.10. *lacertum armilla aur. cul.*] hinc arbitror in Gloss. *ιλιον ἀνδρὸς, Brachionarium.*

v.11. *eboreo circulo lamina spl.* Tertull. de habitu mul. ap. 11. *Circulos ex auro, quibus brachia artantur.*

v.13. *spina argentea dent. perf.*] Omnia hic ad luxum comparata, nam alii lentisco aut penna dentes lauabant. Martialis dist. Lemmate, *Dentiscalpium.*

v.25. *repositorium allatum est*] Vide Fauorinum apud Gell. lib 15. c. 8

Pag. 79. v. 6. *pauonis oua gall. iussi supponi*] Athen. libr. 11. Plin. lib. 10. c. 59.

v.13. *proieci partem meam*] Sueton. Calig. c. 18. *Equiti Romano auidius vescenti, partes suas misit.* Apul. libro 7. Mil. *Partesque subreptas & pragustatas portiones offerebat*, ita Græcis μοίρας. Homerus Odyss. θ. Οἱ δ' ἤδη μοίρας τ' ἔνεμον, κερόων τό τε οἶνον.

v. 21. *si quis nostrum iterum vellet mulsum sumere.*] In Antecæna mulsum, aut mel cum vino ad conficiendum mulsum ponitur, deinde etiam in mensa secunda: adeo adiecit, *iterum.* Cato: *Nunc in conuiuiis poni vides sal & mel.* Varro de Re rust. lib. 3. *Mel ad principia conuiuij, & in secundam mensam administratur.*

vor. 23. *cum subito signum datur*] Seneca: *Aderit ministrorum turba linteis succincta, per quos signo dato ad inferendam cœnam haud obstrepenter discurritur.* vide epist. 96. de breu. vitæ: cap. 12.

versi. 24. *à choro cantante rapiuntur*] Ad symphoniam quoque illata cœna. Serenus Sammonicus apud Macrob. Saturn. l. 3. c. 16. *Quippe qui dignatione vestra cum intersum conuiuio sacro, animaduertam hunc piscem à coronatis ministris cum tibicine introferri.*

Pag. 80.

Pag.80.v.1. *Colaphis obiurgare*] Cicero libro II. epist. 1. ad Attic. *molli brachio obiurgare.* Suetonius Calig. cap. 21. *Nisi ferulis obiurgari maluissent.* Othon. cap. 11. *Vt sæpe flagris obiurgaretur.* Mira sæuities dominorum in seruos ministrantes impolite. Plutarchus περὶ ἀοργησίας. Seneca de Ira lib. II. cap. XXV. Nec contenti colaphis obiurgasse, in aquam præcipitârunt. Lucian. Saturna. καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν, τοῦτο γὰρ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀδεξίου διακονίας.

v. 5. *scopis cœpit verrere*] huic ministerio inseruientes proprie *scoparij*, hoc est, μεσαύλα σαροῦντες. vt interpr. Græci. vide L. 8. D. de inst. vel instr. leg.

v. eod. *Laudatus propter eleg. dominus*] Infra; *Laudationem ferculum insecutum.* Seneca de breu. vitæ, cap. 12. *Quanta arte scindantur aues in frusta non enormia, quam curiose infelices pueri ebriorum sputa detergant. Ex his elegantiæ, lautitiaque fama captatur, & vsque eo in omnes vitæ successus mala sua illos sequuntur, vt nec edant nec bibant sine ambitione.* Plin. lib. II. epist. v. *Nam & in ratione conuiuiorum, quamuis à plerisque cibis singuli temperemus, tamen cœnam omnes laudare solemus.* Philo. περὶ βίου θεωρ. multis. Lucianum περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντ.

v. 11. *amphoræ vitreæ*] Horat. I. Satyr. —*astat Echinus vilis.* Interpres. *Echinum dixit vas salis in modum echini marini, alij ampullam vitream, alij lignum dicunt cum vncinis in quo ponuntur calices, alij ampullam scorteam, iuxta illud Lucilij. Echinus chinabam infectus* L. *Echinus cinnabari infectus.* Diuersa vasa effigiata fuere in formam echini, vnde & passim *echini*, vascula varii vsus, ita vasa in quæ ἀσφαλίσματα coniiciebantur ἐχῖνοι. Aristoph. Vespis: —μὴ φεῦγ' ἐν συβαρεῖ γυνή ποτε Καπιαξ' ἐχῖνον. Scholiastes: ἀγγεῖον τι χαλκοῦν, ἢ καὶ ἐκ κεράμου, εἰς ὃ καθιᾶσιν οἱ δικασταὶ τὰ γραμματεῖα τῶν μαρτυριῶν, ἅτινες ἐμαρτύρησαν, &c. quæ etiam in Suida legimus, & sæpe in Demosthene, vt in Orat. κατὰ Ὀλυμπιοδώρου: τὰ δ' ἀντίγραφα ἐμβάλλεσθαι εἰς τὸν ἐχῖνον. Moschopulus: ἐχῖνος σκεῦος τι παρ' Ἀττικοῖς χαλκοῦν τῆς δικαστικῆς τραπέζης, ἐν ᾧ τὰ γραμματεῖα ἀπετίθεσαν. Hesychius vero σκεῦος μαγειρ

γυρελικόν: quem vide. Scorteas ampullas *pilascas* vocabat posterior ætas. Isidori glossæ: *Pilasca, vas vinarium ex corio.* Græcis ὄλπη. Scholiastes Theocr. Pharm. ὄλπη κυρίως, ἡ δερματίνη λήκυθος. Hinc lucem do Plauto Rud. Sc. Exi è fano:

Nisi erit tam sincerum, vt quiuis dicat ampullarius
Optimum esse operi faciundo corium.——

Varro apud Non. Cupas: *Antiquissimi in conuiuiis vtres vini primo, postea tinas ponebant.* L. in Lucill. apud Non. Cuia. *terginus calix*, non *troginus*. D. Matth. cap. 9. οὐδὲ βάλλουσι οἶνον νέον, εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. Apul. 7. Mil. *vinarios vtres ferentes.* Artemidorus lib. 5. ἀπὸ νεκρῶν σαρκῶν ὁ ἀσκὸς γίνεται, καὶ ὑγρῶν ἐστὶ δεκτικός. & Polluci ἀσκός inter vasa vini conditoria. tametsi sacco vsi ad eliquanda seu percolanda vina.

vers. eod. *diligenter gypsata*] Gypso vasa illita. Auctor γεωπονικῶν. Horat. Carm. l. 1. od. 30.——*Græca quod ego ipse testa Conditum leui.* Porphyrio: *Dicit hoc vinum per semet ipsum inueteratum. leuisse ergo se gypso vtique vult intelligi.* Marcellus de Medicam. *Operculo superstito & clauso, vel gypsato diligenter de argilla.*

versi. 12. *Pittacia erant affixa*] Glossæ: πιττάκιον, *Pittaciũ, Breuis.* Glossæ Isidori: *Pictacia epistola breuis & modica.* quid vero breuis, expressit Iuuenalis Satyra 7.——*magno comites in fasce libelli.* Com. *Breues, intellegit. Pittacia* Lamprid. in Alex. Seuer. λαβκώματα. *album* Senecæ. Petron. scedium affixum ampullis, cui inscripta ætas vini. Horat. *notas* vocat lib. 1. Sat. 10. *Vt Chio nota si mista Falerni est.* Acro: *Nota: Ideo quod aut vina notantur in lagœnis aut consules.* Plautus appellat *literatas epistolas* Pœnulo Sc. satis spectatum.

Ibi tu videas litteratas fictiles epistolas
Pice signatas, nomina insunt cubitum longis litteris,
Ita vinariorum habemus nostra delectum domi.

v. 15. *Dum titulos perleg.*] Iuue. Satyr. 5.

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam titulumque senectus
Deleuit, multa veteris fuligine testæ.

v.17.*Verum est vinum Opimianum presto*] L. *Verum esse v.o.presto*.id est. ἐγχυθῶμαι. Scalig.

v.18.*heri non tam bonum posui*] Martialis:

Potaui modo consulare vinum.
Quaeris quam vetus atque liberale?
Ipso consule conditum; sed ipse
Qui ponebat erat Seuere consul.

v.22.*laruam argenteam*] Plutarchus ἐν τῷ σοφ. συμπ. ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετός, ὃν ἐπιεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτιθέασι, καὶ παρακαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους καὶ περὶ ἄχαρις, καὶ ἄωρος ἐπίκωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρὸν, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ τὸν βίον μὴ τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν. Quae vnice Petr. illustrant. Ioannes Tzetzes:

Ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ὁ παῖς ὁ τοῦ Ὀξύλου
Τοῖς αἰγυπτίων ἱστορεῖ δείπνοις τελεῖσθαι τόδε.
Οἰκέτης ξύλινον νεκρὸν τοῖς δείπνοις προσεφέρεν.
Ἀνακειμένους σύμπαντας οὕτω πῶς σωφρονίζειν
Βοῶν, πρὸς τοῦτον βλέποντας, καὶ τρώγειν χρὴ καὶ πίνειν.

Et hoc ritu Lucianus περὶ πενθ. vbi de vario modo sepeliendi: ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος, οὗτος μὲν τοι λέγω δ' ἰδὼν, ξηράνας τὸν νεκρὸν, σύνδειπνον καὶ συμπότην ἐποιήσατο.

Pag.81.v.10.*structor*] Lamprid. Eleg. *Vt quaecunque coqui de diuersis eduliis exhibuissent, vel structores, vel pomarij, illi de lactariis exhiberent*. Iuuen. Sat.7. ——— *qui fercula docte Componat.* ——— Comm. *Structura, vt cocus*. hinc Plauto *struices patinariae*: Lucill. *exstructa mensa*. Columel. lib. 1. *fercula struentes*. Structor Athen τραπεζοκόμος, Clementi & Polluci τραπεζοποιός. nam vt idē Pollux τραπέζας ἐκάλουν καὶ τὰ σιτία τὰ ἐπ' αὐτῶν τιθέμενα. vti & Latinis, in Virgil. 3. Aeneid. *absumere mensas*. Hesychius vero τραπεζοποιός, οὐχ ὁ μάγειρος, ἀλλ' ὁ τῆς πάσης περὶ τὰ συμπόσια παρασκευῆς ἐπιμελούμενος.

v.12.*bubale frustum*] L. *bubula fr.* Scalig.

versic.15.*super virginem stericulam*] Etsi variae adduci possent coniecturae, vt desperatissimo loco mederetur, veluti si L. *rusticolam*: quae ex perdicum genere.

Martial.

Martial. Distic. 76. vel quod in gloss. Isidori: *Suericulum, edule.* vel *histriculum,* quia de virgine sermo. notat autem puerum grandiorem. tamen desipere puto his somniis veram lectionem quærere; erui potest ope M S. Satius est illud quoque ignorare, *super sagittarium odopetam,* ne nihil agam, L. *otopetam.* Glossæ: *Auritus* ὠτοπετής. vt canem venaticum innuat. quia is competens sagittario. sed per fidem nugæ & ineptiæ meræ.

vers. 19. *Super capricornum locustam marinam*] Glossę: *Locusta marina* κάραβος. Cur autem locusta marina capricorno conueniens, est apud Aristotelem de historia Animal. libro VIII. cap. II. μάχονται δὲ οἱ κάραβοι πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ οἱ κριοί, τοῖς κέρασιν, ἐξαίροντες καὶ τύπτοντες. ὁρῶνται δὲ μετ' ἀλλήλων πολλάκις καὶ ἀθρόοι, ὥσπερ ἀγέλη.

v. 21. *duos mulos*] L. *mullos.*

ver. 23. *Ægyptius puer.*] Æthiops. Festus: *Ægyptiacos, Æthiopas.* Pueri Æthiopes veteribus in deliciis Autor ad Herenn. *Vt ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat* Athenæus. πᾶσι δὲ λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθιόπων παρέστησε. Mart lib. 4. ep. 42.

v. 24. *clibano arg.*] Moschopulus: Κλίβανος σκεῦός τι σιδηροῦν, ἐφ' ᾧ τοὺς ἄρτους ὀπτῶσιν πῦρ ὑποκαύσαντες, καὶ πυρακτώσαντες αὐτόν.

versi. 25. *teterrima voce*] L. *tenerrima.* nam Ægyptiaci pueri suauitate cantionum commendantur. Martial.

Cantica qui Nili, qui Gaditana susurret.

v. 26. *minio canticum extorque*] L. *mimo.* Scal. ex V. C.

Pag. 82. versicul. 10. *Marsyas quatuor ex quorum vtriculis*] puto intelligendum de personis seu sigillis quorum mentio apud Vlp. L. Fundi, §. Item constat, D. de action. emp. & vend. Quæ personæ seu sigilla, ex quorum rostris aut alia parte corporis aqua salire solet varie effícta. Aut enim Marsyas fingeb. vti hic, aut Satyros, vnde in Gloss. *Siluanus, fons, tubus.* Festus *Silanus* scribit, quem vide in *Tullios.* & Cels. li. 2. cap. 19. aut Atlantes, de quibus est apud Martial. lib. 6. epig. 79. aut Chirones. de quis Iuuen. Satyr. 3. aut Hermas. Cicero

sæpe ep. st ad Attic. Iuuen. Saty. 8. L. autem in Petronio. *ex quorum veretillis*, aut, *veretriculis*. Nam sigilla in fontibus & puteis, quæ putealia appell ita fieri videmus, vt ex eorum rostris aut verendis aqua fluat. Huiusmodi signa in theatro fuisse ad sparsiones croci, colligere est ex his Luciani lib. 9.

Vtq; solet pariter totis se effundere signis
Corycij pressura croci.——

Nisi quispiam asserat Marsyas in modum ascaularum effigiatos fu sse.

v. 11. *garum*] Quid *garum*, diuidiæ inter scriptores. Strabo lib. 3. Dioscor. l. 2. c. 31. Artemidor. lib. 1. ἔστι γὰρ ἀδὺν ἄλλο ὁ γάρ⟨ος⟩, ἡ σηπεδών. probe vero Manil. lib. 5.

Hinc sanies preciosa fluit, floremq; cruoris
Euomit, & misto gustum sale temperat oris.

Seneca ep. 96. *Garum, preciosam malorũ piscium saniem.* Cur *preciosam saniem* vocarint, Plinius docet lib. 31. c. 3. hinc Martialis, *nobile garum & fastosum*, *garum* autem *piperatum*; quia condiri solitum aromatis aliisque pro ratione cibi videtur, nam in Glossario legitur ἐλαιόγαρον *Oleum & liquamen.*

vers. 12. *superpisces*] Garo pisces conditi. Lucian. Asin. λό πδας, ἰχθυ.. τούτους μὲν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, Horat. Sat. 8 l. 2.

Affertur squillas inter murana natantes,
His mistum ius est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella garo de succis piscis Iberi.

addo & oua Martial.——*scombri temperet oua liquor.*

v. eod. *in Euripo*] de Euripo & eius fluxu Plin. Strabo, alii. ab eo quemuis riuum Euripum vocat Plin. epist. nam & lacus seu fossæ, quibus ad munimentum arena circumcata Euripi. Suet Cæs. cap. 39 Tertull aduersus Hermog. *Ciuitas exstruxit theatrum scena erat talis, & statua super Euripum*, &c. Ita festiue Petr. *Euripum* appellauit, latiorem repositorii seu patinæ fundum.

ver. 14. *res electissimas*] Apul *Partes electiores surripuit.* Idem: *partes electibiles comparere nusquam.* Plau. Mostel.

Vino & victu probo, piscatu electili.

In eadem

adem fabula Sc. Exi. *Neque tam facetus quam tu vivictibus*, repono ex V.C. Florentino: *Neque tam festus*.

v.16. *eiusmodi methodio*] L. *metodio*. μετῳδίῳ, id est, eriecto cantico.

v.17. *processit statim scissor*] Clemens Pæd lib. III. c. 2. ἔχοντες γὰρ αὐτουργίαν, καὶ αὐτο διαιρησίαν, ἐπὶ τοὺς θεράποντας καταφεύγουσιν, ὀψοποιοὺς καὶ τραπεζοποιοὺς, καὶ τῶν ἐντέχνως εἰς μοίρας τὸ τεταμιευμένον τὰ κρέα. Lucianus περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντ. τεταγμένον μὲ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ συνόντ ὑπογραφέα ἢ οὐκ ἐκ παντὸς τὸν διανέμοντα ἴλεων ἔχειν. Vbi perperam vertunt *structorem*.

Pag. 83. v. 1. *Carpus*] Iuuen. Sat. 9. —*archimagiri, Carptores* Comm. *Infertores qui inlata carpunt*.

v. 10. *Nummos modio metitur*] Prouerb. ἀργύριον μεδίμνῳ ἀπομετρεῖν. Lucian. ἑταιρ. διαλ. τὸ μὲ γὰρ ἀργύριον μηδὲ ἀριθμῷ ἄγειν, ἀλλ᾽ ἢ μεδίμνῳ. Horat libro 1. Satyra 1. —*diues Vt metiretur nummos*. quod Plaut. *aris aceruos ruit*. imitatur Horat. l. 2 Sat. 5. *Tu protinus vnde Diuitias, ærisq; ruam dic augur aceruos*.

v 14. *Tapanta*] Quinctil. *Principes in Cæsaris amicitia agunt fueruntq; cuncta*. Lucian. περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς. Π. φήτης, καὶ ξυναγωγεὺς, καὶ τὰ πάντα μόνος αὐτὸς ὤν. ἑταιρ. διαλ. ἀνὴρ, δεσπότης, τὰ πάντα ἐγώ.

v. 22. *poetarum cœpit esse mentio*] Vide Perf. Satyr. II.

v. 25. *Rogo inquit, Magister*] Alloquitur Grammaticum, aut censorem quendam poetarum. nam & Eumolpum compellat in Eucolp. pag. 116. *Omnem scabitudinem animo tanquam bonarum artium magister, delaret sine cicatrice.* Aut βασιλέα συμποσίαρχον, qui Varr. modimperator: nam & is *magister*. Lamprid. Elagab. *Præfectum vrbi ad bibēdum vocabat, adhibitis & præfecti prætorio, ut si recusarent Magistri eos cogerent*. Martial. li. XII. *magister cœna*.

Pag. 84. v. 5. *Plumato am. aur. Babylonico*] Tertull. de pallio. *Pauo pluma vestis, & quidem cataclitis, imo omni conchylio depressior, qua colla florent, & omni patagio inauratior, qua terga fulgent.* proprie igitur cum de aue. At

 delica-

delicatioribus etiam vestes, ex variis plumis contextæ. Senecæ epist. xci. *Non auium pluma in vsum vestis conseruantur.* & graphice Prudent. Hamartig.

—hunc videas lasciuas prapete cursu.
Venantem tunicas, auium quoque versicolorum
Indumenta nouis texentem plumea pennis.

hinc ipsi textores *Plumarii.* Varro de liber. educ. *Nulla, qua non didicit pingere potest indicare, quid sit bene pictum a plumatio.* Firm. lib. 3. Astron. *Linteones aut Plumarii, vel cororum inuentores.* cap. 13. *Linteones, vel tunicarum textores, tum plumarios.* & Constant. Imp. in L. 1. de excus. artif. Quamquam aliter Glossæ: *Plumarius πλουμάριος.*

vers. eod. *Babylonico*] Glossæ: *Babulonicum ψιλὴ πολύμιτος.* Martial. *Babylonica picta superbe texta.* Nobiles enim hoc artificio Babylonii. Tertull. de habitu mulier. *Phryges insuerent & Babylonii intexerent.* Clem. Alex. Pæd. lib. 12. cap. x. *aureo Babyl.* quia auro picta varie ea opera. Hieron. ad Lætam: *in quibus non auri & pellis Babylonica vermiculata pictura.* Hipparchus Comicus: —*δυπίδιον ἐν ἀγάπητον ποικίλον Πέρσας ἔχον, καὶ γρῦπας*— vnde Plaut. —*Alexandrina belluata consutaque tapetia.*

v. 6. *Gallina Numid.*] Mart. lib. 3. epig. 58.

v. eod. *Gallus spado*] capo. Mart. ibid. & dist. 63.

v. 7. *Ciconia etiam*] Plin. lib. x. cap. xxiii. Horat. lib. ii. Satyr. ii.

v. eod. *hospita*] ita Varro apud Arnob. lib. vi. *hirundines hospitas* vocat.

v. 8. *pietaticultrix*] Plin. Cicero, aliique complures. multis Philo *περὶ τοῦ δίκη λόγων.* Aristot. de histor. Anim. lib. 6. c. 13.

v. 9. *Auis exul hiemis*] Plin. lib. x. c. xiii. Arist. de hist. Anim. lib. viii. c. 15.

v. 10. *Nequitia.*] Luxuriæ.

v. eod. *cacabo*] Gloss. *Cacabum χύτρον.* Vas quod igni appositum. hoc ex multis Scribonii Largi locis colligere est. hinc lucet, vnde Tertul. de Ieiuniis: *Apud te agape*

pe in cacabis feruet, fides in culinis calet. Paul. L. 18. D. nstruct. vel instrument. leg. *Nec multum refert inter abos & aenam quod supra focum pendet: his aqua ad indum calefit, in illis pulmentarium coquitur.* ex quis um eius vsum haurimus. Isid. *Enulum, caldarium.* ɔss. *Æneum* λίϐης. L. *Aënum.* Ad eandem rem milia- vsi: Athen. τὸ μιλιάριον καλούμενον ὑπὸ ῥωμαίων τὸ εἰς ὕδατος κατεργασίαν καζαναζόμενον. Gloss. *Milium* θερμηρόν. & alibi τέρμιστρον, L. θέρμιστρον. Comm. en. *Cacabum patinam* interpretatur, & Satyr. XI. *bacidas, vasa vbi calices lauabantur, & cacabos.* minus te.

v. 11. *tribacca Indica*] L. *caratibi, bacca Indica.* Scalig. *cca*, vnio. Horat. lib. 2. Sat. 3 *diluit insignem baccam.*

v. 13. *Tollat pedes*] Mart. lib. 11. epist. 72.

Protinus accedunt medici, medicaeque recedunt,
Tolluntur que pedes: ô medicina grauis!

v. 16. *ignes lapideos*] Manil.—*Phœbais certantia luna flammis, Gemmarumque illis radiãtes lucibus ignes.* ud. paneg. in IV. Hon. Cons.

Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sidonii rubrique maris?——

ɛron. ad Demetriad. *Ardentes gemmae redduntur niis.*

. 17. *probitas est carbunculus*] vt Theogonetus: σοδὶ χρύσανθος. & ipse Publius: *Frugalitas est inserta e bona.* nam *inserta*, ἔμβλημα, emblemata vero quæ uro & gemmis argento infixa. vt apud Xiphilinum ɔerio: ἐν ἀργυρέῳ χρυσοῦν τι ἔμβλημα ἔχοντα. Paull. lib. 7. ıtentia. tit. 6.

v. 18. *Æquum est induere nupt. vent. text.*] Quia id me- ɛicum. Horat. lib. [?] Satyr. 2. *Altera nil obstat; Cois tibi e videre est, Vt nudam*——Propert. lib. 4. eleg. 2.

Indue me Cois, fiam non dura puella.

ntum vero pro tenui veste, etiam Tibull. lib. tertio, ɛg. 2.

Post haec carbaseis humorem tollere ventis.

verf. 19. *nudam in neb. lin.*] Plinius lib. 11. de Coa: *Vt*

 denudet

denudet feminas vestis. Hieron. ad Lætam: *Vestimenta paret, quibus pellatur frigus, non quibus vestita corpora nudentur.* ad Heluid. *Ingrediuntur expolita libidinum victima, & tenuitate vestium nuda oculis ingeruntur,* meminit etiam in Marcellæ vid. epitaph. Seneca 2. contr. 6. *Vestem nihil in matrona tecturam concupiuit.* controu. 8. *Vt tenui veste perspicua sit.* Philemon apud Clement. Alex. ἱμάτια διαφαίνοντα. Tibul. Senec. *pellucida.* Tertul. Pal. *Textu pellucido tegendo nudauit.*

v. eod. *in nebula linea*] Fulgentius Mythol. lib. 1. *Astiterant itaque syrmate nebuloso lucida terna viragines.*

Pagin. 86. v. 2. *per omnes scriptos gastrarumque*] L. *per omnes scrupos gastrorumque eminent frag.* *Gaster* vas fictile rotundum Aristoph. *gasterium.*

v. 24. —— *valete cura Mortalis*] ita distingue.

pag. 87. v. 9. *Si qua est amantibus fides, dubitaui an v. q. t.*] Arell. Fuscus apud Senec. VII. Controu. *Cum traditus esset mihi frater, imperatumque vt sumerem supplicium, si qua est fides, tentari me putaui, an facerem parricidium.*

vers. 17. *locum*] Putant innui partem inhonestiorem. Cæl. Aurel. acut. passionum lib. 3. *Indecenter ipsa in loca manus mittunt, prurientibus verendis.* Tertul. de Anima: *Fœtus in locis matris tumultuatur.*

v. vlt. *intorto circa brachium pallio*] Liuius lib. XXV. *Paludamento circum lauum brachium intorto in hostes impetum fecit.*

pagin. 88. v. 1. *compos. ad præliandum gradum*] pag. 49. *statum præliantis componit.* Pugnaturi ita se constituebant, ne aduersarius statum conturbare posset. Senec. Cons. ad Polyb. *Vtrumne percussus arma submiseris, an in statu & gradu steteris.* allusit Hier. ad Demetr. *Quasi in procinctu & acie stemus semper ad pugnam. Vult nos loco mouere hostis, & de gradu decedere, sed solitanda sunt vestigia.* Lucifer. Caralit. *Hoc tu putasti de gradu pellere, hoc prosternere.* Idem: *Vouimus Christiani nec prosperis nec aduersis de gradu dimoueri.* vt Laber. *mouere potuit de statu* Sene. lib. 2. de tranq. vitæ, cap. 9. *Sane tanta cura fuit in*

gradu

idu constare, vt contenderint casi eundem obtinere locũ. aut. Amphitru.

Quisque vti steterat iacet obtinetque ordinem.

ill. coniur. Catil. *Quem quisque viuus pugnandi locum ceperat, eum amissa anima corpore tegebat.*

verf. 24. *Fulminatus hac pronun.*] Heliodorus lib. vi. σκηπτῷ βέλει τῷ ῥήματι βληθεὶς.

Pag. 89. verf. 12. *ridendus inclus pag p.*] In fine fabularum mimi risum mouebant salibus & facetiis, eaque dicteria, *exodia* dicebantur; scurra qui intrabat, vt ridiculus foret *exodiarius*. Iuuen.

Vrbius exodio risum mouet Attellana.

Apul. Florid. lib. II. *Si mimus est riseris: si comœdia, faueris.* ergo *ridendas partes*, extremas. Glossæ Isidori: *Exodium cantio in theatris ludicra & scurrilis.* at in aliis Glos. *Exodium, officium. Exodiarius, impositor officii.* de quis hercle impræsentiarum ampliandum censeo.

verf. eod. *pagina*] Scena. Ruffinus de metris Terent. *Est in Eunucho Terentii statim in prima pagina hic versus trimetrus: Exclusit, reuocat, redeamne?* &c.

v. eod. *partes.*] Asconius ad illa Cic. in Verr. *Sape illũ, qui est secundarum, & tertiarum partium. Comœdia quinque actus habet. Est ergo persona primarũ partium, qua sapius de actis regreditur. & qua subnectit.* Varro de Re rust. lib. 2. *Cum accepissem conditionem, vt mea partes essent prima.* Horatius: *partes mimum tractare secundas.* Iuuenalis Satyra IV. *est mihi sape vocandus ad partes.* Commentar. *Metaphora à Comœdia, quia scenici ad partes suas solent reuocari.*

Pag. 90. v. 1. *Graca vrbis*] Iuuen. *non possum ferre Quirites Græcam vrbem.*

v. 9. *die qui tanqu. toga virilis stolam sumpsit*] Qui eo die, quo adolescentes prætextam ponunt, pro toga stolam induit, vt naturam concuteret, & cum sexu luctaretur.

v. 10. *qui ne vir esset à matre persuasus*] Allusit ad fabulam Achil. Notum Achil. suasu & sollicitudine matris in virginem mutasse.

v.11. *Qui opus muliebre in ergast. fecit*] vt Hercules captus amore Omphales. quo allusit.

v.13. *Postquam conturbauit*] *Conturbare*, decoquere. Serui, qui dominorum pecunias interuertunt, *conturbare* dicuntur. L. 5. §. Idem Labeo. D. institor. L. 16. D. de in rem verso. Et apud Mart. *Conturbator Aper*. hinc ducta locutio.

vers. 17. *Iacent.*] Propert. *Nunc iacet alterius felici nixa lacerto,*

v. 20. *Nam aut vir ego*] Apul. lib. 5. Metamor. *Nec sum mulier ego, nec omnino spiro, nisi eam pessum de tantis opibus deiecero.*

pag. 91. v. 4. *siue ille planus, siue nocturn. grassator*] *Planus*, qui discurrit sine noxa aliorum. *Grassator*, qui cædem molitur vel ex lubidine vel propter præmia. vnde proprie, prædones nocturni, *præmiatores*. Nonius de his Manil. lib. 4.

Sed pecorum membris media grassentur in vrbe,
Et laceros artus suspendant fronte tabernæ,
Luxuriæque parent cædem, mortesque lucrentur.

Vide Plautum Amphitr. Sc. 1. Arnob. lib. 2. Apul. Mil. libro 2.

pag. 92. v. 4. *sic vita traditur*] Inscriptio:

VIXI. VT. VIVIS.
MORIERIS. VT. SVM. MORTVVS.
SIC. VITA. TRVDITVR.

v. 14. *Non oportet consil. cred.* Sallust. ad Cæs. *Sæpe praua magis, quam bona consilia prospere eueniunt, quia plerasque res fortuna ex consilio suo agitat.*

v. 17. *In Pinacothecam*] *Pinacotheca* seu *tablinum*, locus vbi tabulæ pictæ positæ. Varro de Re rust. libro 1. c. 2. *Cum spectatum veniunt villas, vt videant pinacothecas.* vide Fest.

vers. 18. *Nam & Zeuxidos manus vidi*] Sinesius epist. CLIV. καὶ παρενδεικνύντα τι τῆς ἀρχαίας χειρὸς, ὅσαπερ τῶν ἀνδριάντων λέγειν εἰώθαμεν.

v. 21. *cum naturæ veritate*] Plin. lib. 33. *Accessit ars picturæ. Didicit homo naturam prouocare.* Cicero libro II. de Inuent.

de Inuent. *Prabete et istis formosissimas, dum pingo quod pollicitus sum vobis, vt mutum in simulacrum ex animali exemplo veritas transferatur.*

v.23. *Quem Graci monocremon*] L. *monocnemon.* Vt intelligatur pictura Apellis, in qua αὐθρωπ☉ μονόκνημ☉, id est, pictura λίσπη. Ita longe corruptiss. locum, recte emendat Scaliger.

pag. 93. v. 19 *cum ventis litigo.*] Haud absimile apud Paulum ad Corinth. cap. 14. εἰς ἀέρα λαλῦντες. Lucret. lib. 4. —*ne ventis verba profundam* Propert. libro I. Eleg. 16. *At mea nocturno verba cadunt Zephyro.*

v. 2[?]. *exercitati vultus*] Vide comm. Iuuen. Sat. VII. *vt dignus venias hederis & imagine macra.*

v. 22 *promittere*] προσδοκίαν παρασῆσαι. Iuuen. Sat. VI. —*dura per brachia fera promittunt atrocem animum.*

v. eod. *cultu*] vestitu Plaut. *Exerce vocem per quam viuis, & colis* Lucanus X. Phrasf.

Diuitias Cleopatra gerit, cultuque laborat.

Tertull. de pallio: *Scytalosagittipelliger ille, qui totam epitheti sui sortem cum muliebri cultu compensauit.*

v. 25. *quos odisse diuites solent*] Horatius lib. I. Sat. IV.

pag. 94. v. 1. *si quid coronis credendum*] Sueton. Neron. Cap. XII. *Instituit & quinquennale certamen primus omnium Roma more Graco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.* In iis certaminibus oratores, poëtæ, & omne genus artificum de coronis contendebat, vti & in agonibus Capitolinis, qui exemplo ludorum Olympicorum à Domitiano instituti. Sueton. cap. IV. Vetus Inscriptio: L. VALERIO PVDENT. HIC. CVM. ESSET ANNORVM. XIII. ROMÆ. CERTAMINE. IOVIS. CAPITOLINI. LVSTRO. SEXTO. CLARITATE. INGENII. CORONATVS. EST. INTER. POETAS. LATINOS. OMNIBVS SENTENTIIS. IVDICVM. Tacitus Annal. XVI. *Senatus, propinquo iam lustrali certamine, vt dedecus auerteret, offert Imperatori victoriam cantus, adiicit facundia coronam, qua ludicra deformitas velaretur.* Idem refert Sueton. Neron. cap. XII. Quo forte ille morsus: *Quas nonnumquam ad imperitos gratia deferre solet.*

v. 8. *Vilis*

v.8.*Vilis adulator*] Lucianus de Parasito ; ὁ μὲ βίος τῦ παρασίτυ κρείττων ἐςὶ τῦ τῶν ῥητόρων, ἢ τῶν φιλοσόφων.

v.13.*rectum iter vitæ*] Firmic lib.3.c.1. *vt rectum iter vitæ mortalitas ingressa.*

v.14.*inspicere*] Legendum, *insistere.*

Pag.95.v.2 .*timidissimo murmure votum feci*] Superstitio veterum qua semper taciti aut murmurantes vota faciebant. Iuuen. Sat. x.

Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure cum Veneris fanum videt anxia mater.

Perf. Satyra 2.

Haud cuiuis promptum est murmur tacitosque susurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto,

vid Senec.ep.x.

v.25.*Domina Venus*] apud Lucia. Amoribus δέσποινα Ἀφροδίτη. Ouid.lib 1.de Arte amandi.

Pag.96.v.1.*Audito volupt.precio*] Confer. Iuuen. Satyra v.

v.9.*Gallos pugnacissimos*] Varro de Re rust. *In certamine pertinaces, & ad pugnandum maxime idonei.* Philo περὶ τῦ πάντα σπυδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. Οἱ γὰρ ἀλεκτρυόνες ὕτως εἰώθασι φιλοκινδύνως ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ὑπὲρ τῦ μὴ εἶξαι καὶ παραχωρῆσαι, κἂν ἡττῶνται τοῖς δυνάμεσιν, ὐχ᾽ ἡττῶνται ταῖς ψυχαῖς, ἄχρι γὰρ θανάτυ παραμένυσιν. quem si lubet vide. Plin.lib.x.c.xxi. Ælian. Variar. hist. libro 11.

v.22.*Asturconem*] Mart. distich. Plin.l.8. c.42. Suet. Ner.c.46.

v.26.*primum impl.lact.papillis manus*] Ineptiæ amantium. Ouid.1.Amor. *Forma papillarum quæ fuit apta premi.* Lucian. ἐπὶ τῆς διαλ. καὶ περιβαλλον, καὶ τὰς μαςὺς ἐθλίβον, καὶ ἰδιαίτως μεταξὺ κατεφίλυσα. eadem Plaut. coniungit Pseud.

Teneris labellis molles morsiunculæ.
Papillarum horridularum oppressiunculæ.

v.vl.*Lactentibus papillis*] Catull. *lactantes vincta papillas.*

Pag.97.vers.21.*libido distenta*] tumens. nam *tumere* Tibull.

Tibull. ὀργᾷν. & *tumor.* in Priap. *Et inquietus inguina adriget tumor.* Horat. l. 2. Sat. 2. *tument. tibi cum inguina.* Interpr. *libidine inflammantur.* apud eundem, *nolis tentigine rumpi.* Interpr. *tentigine, id est, distentione membri virilis.*

Pag. 98. v. 10. *Plena maturitatis*] ἴναχμος.

vers. 11. *annis ad patiend. gestientibus*] ὀργῶσι. *Gestire ad patiendum*, πτυχίζειν. Latinis *subare* Horat. 12 Epod. ——*subando Tenta cubilia tectaque rumpit* Hieron. lib. 1. aduersus Iouian. *Subantem in hortulis inter adolescentulos.* Ipsi vero ἔφηβοι hoc est, παῖδες ἐν τῇ ἀκμῇ, *Hirquitalli,* seu *Irques*, vt auctor Glossarii, & quod Aristoteles τραγίζειν, antiqui *hirquitallire.* Censorinus de die Natali cap. 14. Fest. *Hirquitallus.*

v. eod. *ad patiendum*] Infra *Accessi tentaturus an pateretur iniuriam.* Firmicus lib. 3. *Patiantur, quæ mulieres pati consueuerunt.* Seneca Natur. lib. 1. cap. 16 *Toto corpore patiente spectabat nefanda.* Idem: *Obscœnitas mea patientiam suam miratur*, omnino frequens in hac re scriptoribus.

v. 19. *Quare non facimus*] Iuuenal. Satyra 6. *Et lateri parcas.* Commentator: *Si parum feceris, non irascitur vt uxor.*

Pag. 99. v. 9 *Itaque hercule Democritus*] Lucian. Philopseu. Laertius eius vitâ.

v. 13. *Eudoxus in cacumine excels. montis*] Strabo Geograph. lib. 17. δείκνυται γὰρ σκοπή τις πρὸ τῆς ἡλιουπόλεως, καθάπερ καὶ πρὸ τῆς Κνίδου, καθ' ἣν ἐσημειοῦτο Εὔδοξος τῶν οὐρανίων τινὰς κινήσεις.

v. 20. *Myron*] Cicero Bruto. Lucianus Hermoti. Strabo lib. 14.

v. 23. *At nos vino scortisque demersi*] Sen. Nat. Quæst. lib. 7. c. 32. Plin. lib. 21. c. 1.

Pag. 100. v. 5. *Ac ne bonam quidem mentem*] Omnino sententia Persii, Sat.

Haud cuiuis promtum est murmur humilesq; susurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto.
Mens bona, fama, fides, hac clare & vt audiat hospes
Illa

Illa sibi introrsum, & sub lingua murmura: ô si
Ebullit patrui præclarum funus: & ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro,
Hercule! pupillumve vtinam, quem proximus hæres
Impello, expungam.——

Iuuen. Saty. 10. *Prima fere vota——Diuitiæ crescant & opes.*——

ver. 12. *Mille pondo auri Capitolio promittere solet*] Vide Lips. ad Tacit. Annal. lib. 15.

vers. 14. *Iam decuma mœstos*] Virgil.——*tot iam labentibus annis Instar montis equum——Ædificant.*——

v. 27 *cæsi vertices Idæ*] Statius:——*vertice sacro Dindymon, & cæsis decreuit frondibus Ida.*

Pag. 101. v. 3. *Aperitur ingens antrum*] Ingens omnino moles fuit equi Duratei, vnde, *Qui castra caperent.* nam Scholiast. Lycophr. εἰς τὸν Δούρειον ἵππον πεντήκοντα, ἢ τρισχίλιοι, ἢ κατ' ἐμὲ κγ' ἄνδρες ἐλθόντες Ἕλληνες ἐκάθηντο. Petr. *Roborea moles.* Homer. μέγαν ἵππον. Virg. *Et molem mirantur equi——— immensam attollere molem.* Seneca, *dona molis immensæ.*

v. 5. *Irata virtus*] Ipsi Achiui. forte, vt Horat. *Virtus Catonis. Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli.* Virgil. *Huc delecta virûm sortiti corpora furtim Includunt cæco lateri.*——Homerus:

Δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι
Ἀργείων.

vers. eod. *stipant graues equi recessus*] hoc est, grauidos. Virg. *scandit fatalis machina muros Fœta armis*——Ouidius 3. Fast. *Iacet ipsa grauis.* Gratius: *vltroque grauis succedere Tygri Ausa canis, maiore tulit de sanguine fatum.*

v. 8. *fero*] Manil. *Quadrupedum medicas artes in membra ferorum Nouerit*———innuit mulomedicum. Arnob. lib. 2. *Saturnus in adulterio comprehensus, induit formam feri.*

v. 11. *Iam turba portis libera*] Virg. *Nos abiisse rati:——Ergo omnis soluit se Teucria luctu. Panduntur portæ: iuuat ire.*——

ver.14. *Neptuno sacer*] Virgil. *Laocoon, ductus Neptuno sorte sacerdos.*

v.23. *iuuentus capta*] Horat. *Græcia capta ferum victorem cepit.*

v.26. *Dorso repellit*] Stat. *Isthmos, & à terris maria inclinata repellit.*

Pag.102. vers. 3. *Pulsumque marmor*] Mare. Virgil. 1. Georg. *Et quando infidum remis impellere marmor Conueniat.*

vers.4. *angues orbibus geminis*] Virgil. *immensis orbibus angues.*

v.7. *libera pontem iuba*] L. *libera mento iuba.* Scalig.

v.10. *infulis stab sacri*] vide Festum.

v.11. *Phrygione cultu*] Tutulati. Fulg. de prisco serm.

v. eod *gemina nati pignora*] Statius: *gemino natorum pignore fultus.*

v.18. *Infirmus auxiliator*] Virg. *Post ipsum auxilio subeuntem, ac tela ferentem, Corripiunt.*——

v.23. *Iam plena Phœbe*] Senec. Agam. *Vidimus patriam ruentem nocte funesta.* Virgil. *Vertitur interea cœlum, ruit Oceano nox*, &c.

v.25. *sepultos nocte & mero*] Virgil. *Inuadunt vrbem somno, vinoque sepultam.*

v 26. *relaxant claustra*] Virg. *Laxat claustra Sinon.*

v. vl. *Tentant in armis se duces*] πειρῆθεν δ' ἡγεμόνες.

Pag.103. v.1. *Nudo remissus*] V. *Duro r.*

v. 8. *Ex his qui in porticib. spatiab.*] Vide, si tanti, quæ prius adduximus.

v.9. *lapides in Eumolp. recitant. coniecerunt*] Ad id moris obtinuit recitantes insectari lapidibus, si quid parum probe, aut ad mentem audientium? apud Senec. 3. Controuers. *Pueri scholas frequentant; hi Ciceroni Cassium præferrent, nisi lapides timerent.* An ceritos lapidibus obruebant, vt hunc poetam, quem à se exiisse putabant?

vers. 22. *Vt quoties c. cœp. à te exire sang. a cap. mittam*] Quia furentibus vena incidi solet, vt docet Celsus, & Iuuenal. Saty. 5.

v. vl. *aduenticia*] Sueton. Vitell. *Famosissima super cæteras cœna ei data aduenticia à fratre.*

Pag. 104. v. 5. *Vna cœnabimus*] Martial. *Octauam poteris seruare: cœnabimus vna.*

ver. 7. *Strigilibus*] His vsi ad fricandum veteres, vnde nata vox *distringendi.* Seneca epist. 88. Marcell. de medicam. *Cum locum perunxeris, cito destringas.* Comment. Iuuen. Satyr. 3. *Strigil est, quem Xystrin dicunt, quo oleum deteritur.* ita hunc locum legimus. Strigilem graphice describit Apul. Floridorum lib. II. seu potius libro I. Nam, vt in transcursu moneam, in horum librorum distinctione peccatum. sane initium lib. II. annectendum libr. I. in facili cognoscere vel ex ipsa orationis ἀκολουθίᾳ. itaque scribo, & distinguo: *Plura enim extant mea in Camœnis, quam Hippiæ in opificiis.* (*operibus*) induco, vt spurcum. *Quid istud sit animo attendatis, diligentius & accuratius disputabo. Hippias è numero sophistarum.* & quæ sequuntur. Exordium lib. II. *Sol qui micantem candido curru.——Strigileculam, recta fastigatione clausula, flexa tubulatione ligula, vt & in manu capulo moraretur, & sudor ex ea riuulo laberetur.* Strigiles autem, & reliqua vtensilia, serui aliptæ ad balneas deferebant, quod ex Luci. Lexiph. aliisque claret. Spartianus Hadriano: *Publice & cum omnibus lauit, cum vero veteranum quendam dorsum, & cæteram corporis partem vidisset sibi atterere, percontans cur se marmoribus destringendum daret, vbi hoc idcirco audiuit fieri quod seruum non haberet, & seris eum donauit, & sumtibus.* Sciendum huic ministerio addictum Gytonia. hinc Artemid. lib. I. Στλεγγίδες, καὶ ξύστραι, καὶ χυτρόγαυλοι, θεράποντας σημαίνουσιν.

Pag. 105. v. 6. *Postquam amari se sensit, supero, sustulit*] Lucian. ἑταιρ. Διάλ. πλὴν ἀλλ' εἴ σε χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, σὺ διέφθειρας αὐτὸν ὑπερεραστεύουσα, καὶ τοῦτο ἐμφαίνουσα. ἐχρῆν δὲ μὴ πάνυ αὐτὸν ζηλοῦν. ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίγνονται.

verſ. 7 *supercilium sustulit*] Pollux libro 2. ὀφρῦς αἴρων ὁ ὑπερήφανος.

v. 10. *siccatoque auide poculo*] ita loquitur Martialis l. 6. ep. 91. lib. 7. ep. 70.

verſ.21. *Et me quidem pueri imit petulantiſſ. deriſerunt*] Artemidorus li. 3. Μαρτυρεῖ καὶ γαθὸν τοῖς παιδεύειν βουλομένοις. ἐπειδὴ καὶ παῖδες τοῖς μαινομένοις ἀκολουθοῦσι.

Pag. 107. verſ. 8. *ab officioſo.*] Malim ex Paul l.3.D.de præſ. Virg. §. vlt. capſarium intetpretari, quam ex Seneca impudicum. ſane quemuis miniſtrum *officioſum* indigetari poſſe nihil prohibet. Interp. hiſtoriæ Apollonii: *Accepto ceromate doctâ manu circumleuit ei, deinde in ſolio fouit, & exeunte rege ab officio diſceſſit. Rex vero reſpiciens ad famulum ait: Iuuenis ille qui mihi officium fecit, vide quis ſit.*

v. 15. *cena ordinem explicui*] Dominus conuiuii prænunciare ſolebat ordinem cœnæ, hoc eſt, quæ ordine, & quid vltimum coquus miſſurus. Hac propter domino exhibitum ſcedium, quod deſcripta ordine obſonia habere, apud Athen. legimus. Cum itaque ordinem cœnæ explicuiſſet, reſpondet Eumolp.

v. 19. *Ales Phaſiacis*] Manilius:

Quomodo militia Numidarum paſcimur oris,
Phaſidos & damnis, arceſſitur inde macellum,
Vnde aurata nouo conuecta eſt æquore pellis.

Clemens Pædag. lib. 2. cap. 1. ὄρνεις ἐπὶ τούτοις σιτωνοῦσι τοὺς ἀπὸ φάσιδος, ἀτταγᾶς, αἰγυπτίας. Hieron. ad Saluinam: *Procul ſint à conuiuiis tuis Phaſidos aues, Attegen Ionicus.* Martial. l. 7. ep. 57.

v. 20. *Afra volucres*] Horat. Epod. Carm. 2.

Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
Non Attagen Ionicus.

Acro: *Afra auis: gallina Numidica.*

v. 23. *vltimis ab oris Attractus Scarus, atque arata Syrtis*] Horat.

Non me Lucrinis iuuerint conchylia,
Magisve Rhombus aut Scari,
Si quos Eois intonata fluctibus,
Hyems ad hoc vehat mare.

Arata Syrtis, vt Virgil. Æneid. 3. —*nullum maris æquor arandum.*

Pag. 108. verſ. 1. *Quicquid quæritur.*] Lucian. Cynicos

 πάντα

πᾶσι χρυσὸν ἀξιοῦντες, καὶ τοῖς ἀπαιδαγωγήτοις μὴ τοῖς παρ' ἡμῖν ῥέουσιν, ἐν γλώσσῃ, οὐ θάλασσαν τὴν καθ' αὑτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονάς, καὶ τὰς ξενικὰς τῶν ἀπορρήτων ἀεὶ ἀναζητοῦντες, καὶ τὰς πολυτελεῖς τῶν ἀπολαύσεων, καὶ τὰς δυσευρέτους τῶν ἀπορρήτων. Seneca cap. 91.

v. 8. *sub eadem causa*] Elogio, seu titulo.

v. 23. *Ego pædag. & custos, etiam quo non iusserit, sequar*] Pædagogi sequebantur pueros. Horat. Saty. lib. 1.

> —— *vestem, seruosq; sequenteis*
> *In magno populo si quis vidisset, auita*
> *Ex re prabere sumtus mihi crederet illos,*
> *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
> *Circum doctores aderat.* ——

Manilius —— *teneros etiam qui nutriet annos,*

> *Et dominum dominus prætexta lege sequatur.*

vide Vlpian. l. 15. §. Comitem. D. de iniuriis. Colloquiis pueril. μετὰ ταῦτα χειρόμακτρον ἐπιζήτησα καὶ ἀπομαξάμενος, καὶ τὰ ταῦτα περιεβαλόμην ἐμαυτόν. Ἐξελθὼν μετὰ τοῦ παιδὸς ἐπορεύθην ἀκολουθοῦντός μοι παιδαγωγοῦ. παῖδα dicit *capsarium*, qui eunti ad scholam libros portabat. Iuuen.

> *Quem sequitur custos angusta vernula capsa.*

Pag. 109. vers. 12. *Puta igitur me furiosum esse, eade insania*] dixerat: *ego iracundus sum.* Seneca vsquequaque iram insaniam esse disputat. Horat. *Ira furor breuis est.* Senec. lib. 1. de Ira c. 1. *Hic totus concitatus, & in impetu est doloris, armorum, sanguinis, suppliciorum minime humana fruens cupiditate.* L. ex V. C. *furens cupid.* Furit, inquit, minime humana cupiditate. idem Seneca adserit, iram speciem esse furoris minimi. Philemo: μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζόμεθα. Apollonius Macedo: τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄχθος μανία. vide Cicer. libro 3. Tuscul. Quæstion.

vers. 22. *semicinctio stanti*] Locus desperatus, quales complures in hoc scriptore, adeo vt in singulis trepidemus, nec magis certi ponere pedem, quam ii qui in tenebris. Fateor multa intacta nobis abiisse, quorum tamen tam ardua difficultas, vt aliorum quoque acumina hebetarint.

Pag. 110.

Pag.110.verſ.25. *diuerſitor*] πανδοχεὺς *Diuorſoriarius*. Gloſſar.

Pag.111.v.4.*ne mercedem cella*] οἴκημα,ſeu στεγανόμιον. Poll.lib.1.

v.15.*ligneum candelabrum*] Cæcilius: *Memini ibi candelabrum ligneum ardentem*. Mart. Apophor.

v.23.*Inſulariiq;*] L.203.L.166.D.de Verb.ſignif.

v.[illegible] *carnario*] *Carnarium* κρεμαστήριον. Vide Non. D[illegible]

[illegible].v.1.*ſoleis ligneis*] Autor Rhet. ad Heren. *Pedi[illegible] lignea inducta ſunt*. Gloſſ. *Solea* σανδάλιον. Item: σανδάλιον *Gallicula*, quæ vox etiam in Gloſſ.Iſidori:*Calces gallica militum*. Idem Gloſſarium:*Gallicula* τρόχις. Heſych. τροχάδες αἱ σανδάλια ἀπὸ αἰγεῖων δέρματ☉.ita L.hunc locum. Soleæ igitur ligneæ,ſunt, Gallicæ, aut ſculponeæ. nam & ita recte appellantur, licet aliter Fulgentius exponat, vtrumque vocabulum retinent Vaſcones. à gallicula, *gallicularius*. Gloſſæ Iſidori: *Gallicularius,cerdo*. etſi minus proprium hoc interpretamentum.

v. 14. *ſtricto acutoque articulo percuſſi*] Κονδυλίζω.hoc eſt,κονδύλοις πλήσσω: Suidas. Mart. Capella lib. 1. *Iiſdemq; quibus fuerat eblandita ictibus crebris verticem complicatiſq; in condylos digitis vulnerabat*.

ver. 17. *iniuriamq; Eumolpi aduocation.comm.*] Locus ſine dubio corruptus. Fortaſſe:*Iniuriaque Eumolpi aduocationem commodabam*. Id eſt, fauebam. Sequentia declarant.Scalig.

Pag.113.verſ. 2. *Contubernalis*] Quippe Bargates ſeruus. inter ſeruos autem matrimonium non eſt, ſed contubernium. L. Quæſitam. §. 33. D. de inſtr. vel inſtrum.leg. *Contubernales* quoque ſeruorum, id eſt vxores. Vlp. l. 14. §. Seruiles, D. de ritu nupt. & fragm. titu. de Turel.

v.eod. *faſtum facit*] id eſt, deſpicit & repellit. *Faſtus*, repulſa. Propert. lib. 11. Eleg. 14.

Nec mihi iam faſtus opponere quæris iniquos,
Nec mihi ploranti lenta ſedere poteſt.

Ee 2 Neme-

Nemesianus: *Quisquis amat pueros: ferro præcordia duret,*

Perferat & fastus——

v.3.*maledic illam*] Vide Martial.lib.4.epig.17.

ver.7.*cum seruo publico*] Artemid.lib. 5. Iuliano in Epist. δοῦλος δημόσιος. Frontinus de Aquæductibus: *Lictores binos, & seruos publicos, & scribas habeant.* Plinius lib. 10. Epist. *Quidam vel in opus damnati vel in ludum publicorum seruorum officio funguntur.*

v.9. *hac proclamauit*] Is est legitimus ritus [...] perquirendi, Græci vero σάλπιγγα admouerunt. Apollodorus lib. 3. de deor. Orig. Ὀδυσσεὺς δὲ μηνυ[...] παρὰ Λυκομήδει ζητῶν Ἀχιλλέα σάλπιγγι χρησάμενος εὗρε. ex hoc ritu interpretor Artemid. lib. 1. σαλπίζειν δοκεῖν σάλπιγγι τῇ ἱερᾷ, ἀγαθὸν τοῖς βουλομένοις συνηγορεῖσθαί τισι. καὶ τοῖς ἀπολωλεκόσιν ἀνδράποδον, ἢ τινας τῶν οἰκετῶν.

v.16.*indicium*] Apul.lib. 9. *Indicina*, præmium, μηνύτρον, εὕρετρον.

v.20.*institis, quibus sponda culcitam fereb.*] Lecti funibus tenti Martial.lib.5.ep.63.

Nulla tegit fractos, nec inanis culcita lectos,

Putris & abrupta fascia reste iacet.

Fasciæ quibus lectus tenditur, *instita.* Gloss.Isidori: *Instita, grabati resticula.* Horat.epod.12.

Iamq; subando

Tenta cubilia, tectaq; rumpit.

Comment. *Cubilia: lectum intortis funibus, vel fasciolis tentum tectaque: coopertoria lectuli stragula.* Iuuen. *Cadurcum* nominat & institam. Locus est Satyra 6.

Magnaq; debetur violato pœna cadurco.

Comment. *Membrum mulieris intelligitur, cum sit membri velamen, vel vt alij, est instita, qua lectus intenditur.* Vnde ait Sulpitia:

Ne me cadurcis destituam fasciis

Nudam Calæno concubantem proferat.

Quamuis idem Scholiastes Saty. 7. *Cadurcum dicunt cucullum candidum: propter hiemes & niues comparatum, alij tabernaculum, aut tentorium, quibus merces protegere consueuerunt.*

Pag.114.

Pag.114.verſ.4.*cum viatore*] Columella libro 1. *illis temporibus proceres ciuitatis in agris morabantur, & cum consilium publicum deſiderabatur, à villis arceſſebantur in Senatum. Ex quo qui eos vocabant viatores nominati ſunt.* Sunt fere iidem cum lictoribus. Lat. Pacatus *Nec ocioſa viatoris manus plebem verbere ſummouebat.* Sane ſubmouendi munus lictorum notum. Lego in V. inſcrip. etiam *Viatrices* fuiſſe.

v.7. *Publius vero ſeruus inſertans comm.*] Notanda ſunt illa in geſtis Collat. *Curator Reip. Boui ſeruo publico dixit, Intra, quare, ne plus habent. Seruus publicus dixit, Quaſiui & non inueni.*

v.15. *Quo enim ſecures attul.*] Seneca lib.4. Contr.7. *Tulit ſecum gladium, ſic enim occiſuri veniunt.*

Pag.115.v.3. *ſcyniphes*] Ea vox Exodi VIII. Origenes *muſcas minutas, ſed acerbiſſimo terebrantes ſtimulo* ait, vti & Eucherius lib.2. Inſtruct. *culicum genus aculeis permoleſtum.* Forte Petr. nomen animalis effigiati in lecto. Quid ſi L. *ipſos ſcimpodes.* Heſych. σκίμπυς, κράββατος. Schol. Ariſtoph. τὸν κράββατον σκίμποδα, λέγουσιν ἀττικοί. Quanquam alii σκιμπόδιον, lectum triclinarem, vt apud Gell. lib.19. cap.10. & Heſych. σκιμπόδιον δίπηχυς κλινίδιον. alii lecticam.

Pagina 116. verſ.4. *araneis oleo madentibus*] Seren. Sammon.

Si vero caput infeſtus colliſerit ictus,
Ex oleo necti veſtis debebit Arachnes,
Neſcit hac illic niſi cum ſanarit abire.

Quod exſcripſit Marcellus de Medicam. cap.1. *Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto impoſita non recedit, niſi ſanauerit.*

Pag.117.v.20. *in altum compono*] V. ſced. m. S. *ad altum comporto.*

v. eod. *adoratis ſideribus intro nauigium*] Puto Caſtorem & Pollucem. Propertius nauigaturus deos maris inuocat lib.3 Eleg.19.

Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar æquoris hoſpes.
Cogar & vndiſonos nunc prece adire deos.

Plaut. Trin. Sc. *Salsipotenti*] apud Apol. Argon. lib. I. ingressuri mare Apollini Embasio faciunt. vide Schol. Imo & fluctibus ipsis faciebant. Cicero III. de Natura deorum. *Nostri duces mare ingredientes immolare fluctibus hostium consueuerunt.*

v. 24. *Sol omnibus lucet*] Ouid. VI. Metam. —— *vsus communis aquarum est, Nec solem proprium natura nec aera fecit, Nec tenues vndas.* ——

pag. 118. v. 6. *sumere*] inter verba nequitiæ. Martial. lib. X. ep. XVIII.

Cum duo venissent ad Phyllida mane futurum,
Et nudam cuperet sumere vterque prior.

Nemes. *sic gaudia sumet.*

vers. 18. *constratum nauis*] στέγη, Fulgent. de prisco sermone. hinc Cicer. in Verr. *nauis constrata*, quæ Cæsari *tecta*, in Gloss. *Casana* σκηνὴ πλοίου.

pag. 19. v. 8. *post hoc fulmen attonitus*] Florus lib. 2. c. 12. *Regem attonitum tanquam subito malo stupentem.* Celsus lib. III. c. XXVI. *Attonitos quoque videmus quorum corpus & mens stupet.* Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, vide Senec. Natur. Quæst. lib. 2. cap. 27. Glossæ: *Attonitus* ἐμβρόντητος, ἐμβροντηθείς. *Attonitus* ἐμβροντηθείς, ἐκπεπληγμένους. locus corruptus. *egregiarius* forte ἀγελάρχης. Glossa: ἀγελάρχης, *armentarius*, *gregarius*, *dux gregis*. transposita vox, nam verbum *attonitus*, minime interpretatur. Xenophon ἑλληνικῶν VI. πίπτει κεραύνιος εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ οἱ μὲν ἵππος πληγέντες, οἱ μὲν ἐμβροντηθέντες ἀπέθανον.

pag. 120. v. 6. *Vecturam*] Varro lib. IV. de lingua Lat. Hinc *vectura* quas soluebant ii, qui ratibus transibant. Plaut. Mostel. Sc. Melius: *Tris minas pro illis duobus præter vecturam dedi.*

v. 22. *in vltimis esse*] Seneca li. 2. controu. 5. *Cum subito nunciatum est in vltimis esse filium.* Saluianus ad Ecclesiam: *Vel moriens & in vltimis situs.*

pag. 121. ver. 1. *portibus se grauatim insin.*] Seneca epistol. LIV.

v. 25. *Vtique gubernator, qui peruigil.*] Saluianus lib. I. *Guberna-*

Gubernator & auras captans, & saxa vitans, & astra sufficiens. Theon: κυβερνήτην δ' ἡ τῆς νεὼς ἀρχὴ βλέπουσ ἐπισυγκρίζει πρὸς τὰ ἄστρα. Idem de gubernatore: ὄμμασι σύντονα δ' ὀξέως πρὸς τὰ ἄστρα.

pag.122.v.5.*funis, qui scapha custod.gerit*] Maioribus nauigiis scaphæ & id genus minora alligata, quæ hinc ἐφόλκια. Hesych. ἐφόλκια, μικρὰ πλοιάρια, παρὰ τὸ ἕλκεσθαι ὑπὸ τῶν μεγάλων πλοίων, idem tradit Scholiast. Aristoph.

v.11.*interrog.audaciam*] Seneca Controu.8.lib.2. *An exhaustis viribus perierit, interrogate rumorem.*

vers.12.*nam quod ad meum comitatum*] Fortasſ. *conatum.* Scal.

vers.15.*spiritum impendere*] Seneca libro II. Controu. *Facilius potes carere eo qui spiritum debet, quam eo qui impendit.*

vers.1.*solidos*] id est, ναστούς. Plinius *concretos* diceret. contrarium vacuo. Scal.

pag.123.v.2.*quibus non sol. venter iniur.f.*] v.c. *solent ventus.* recte Scal.

v.5.*semel mea*] τὸ *Mea*, redundat. Scal.

v.12.*statuarum ritu pannos patiens. & vin.*] Velaminibus & pannis simulachra induta. Lactant.lib.2. cap.4. *His peplos & indumenta preciosa, quib. vsus velaminis nullus est.* Comment.ad Iuuen.Sat.x. *Tunicam Iouis togam palmatam dixit auro confectam.* hinc in Firm.Astron.lib. 3.c.12. *Prophetas, & vestitores diuinorum simulacrorum.* Verum quod Artemid.lib.IV. ἐν μαγνησίᾳ δόξας χαλκοῦ ἀγαλμα περικεῖσθαι, ὀρθῶς ἀπέθανεν. ἡ γὰρ αὐτὸν τὰ περιέχοντα ἐκίνησεν, οἷα τοῖς ἀγάλμασι περιτίθεται. Quia sæpe aurea, aut argentea, vel ærea auro inducta hæc amicula. Lactant. *Cum Ioui Olympio aureum amiculum detraxisset, laneum iussit imponi* Iuuenal. Sat. XI. —— *nullo violatus Iuppiter auro.* Interp. *Cum nec dum auro tectus esset, sed tota fictilis Iouis compago.*

v.24.*pertunde aures*] Arnob. *laminas pertunderent aurium.* hoc est, perforarent. Familiare Iudæis, Pœnis, aliisque qui Romanis barbari, aures perforare; vnde

 Plau-

Plautus Pœnulo: *incedunt cum anulatis auribus*. Cæterum hoc proprium insigne Arabum fuisse quis veterum tradat adhuc quæro: nam quod apud Isidor, legitur ex Petr. descriptum.

v. 25. *in creta fac.*] Amm. Marcell. lib. XVI. *Candidi pene Galli sunt omnes.* D. Eucher. Instruct. lib. 2. cap. 4. *Galli à candore corporis primum Galatæ appellati.*

Pag. 124. v. 9. *nunquid & labra*] Auctor Moreti:

Afra genus tota patriam testante figura,
Torta comam, labroque tumens, & fusca colore,
Pectore late iacens mammis, compressior aluo,
Cruribus exilis, spaciosa prodigia planta.

vers. 10. *crines calam inuert,*] Quippe Æthiopes sunt crispi capilli. Vel vt Martial. *retorto crine.* Aristot. de histor. Animal. lib. V. c. 3. Αἰθίοπες οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς, οὐλότριχες, ξηροὶ γὰρ οἱ ἐγκέφαλοι, καὶ ὁ ἀὴρ ὁ περιέχων.

vers. 13. *crura in orbem pandere*] Aristoteles Problem. Sect. 14. Quæst. 4. Διὰ τί Αἰθίοπες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, βλαισοί εἰσιν, ἢ διότι ὑπὸ θερμοῦ ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διαστρέφεται, ξηραινόμενα, οὕτω καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα. δηλοῦσι δὲ αἱ τρίχες, οὐλότριχες γὰρ ἔχουσιν. ἡ δὲ οὐλότης ἐστὶν, ὥσπερ βλαισότης τῶν τριχῶν.

vers. 18. *præligemus vestibus capita.*] Horat. lib. II. Satyr. III.

Nam male re gesta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen.

Capitibus velatis mori consueuisse videtur, si morte violenta aut voluntaria. Lucanus de Pompeio:

——vbi vidit cominus enses,
Inuoluit vultus, atque indignatus apertum
Fortunæ præbere caput.——

Quod etiam Plutarch. Pompeio. vide Sueton. Iulio c. XXCII.

vers. 25. *radat vtriusque non solum capita*] Viliores seruos per ignominiam semirasos habebant. Apul. lib. 9. de iis qui in pistrinis: *Frontes litterati, & capillum semirasi, & pedes anulati.* ex hoc ritu capio Iuuenal. licet interpr. aliter visum, Satyr. V. *——pulsandum vertice raso præbe-*

prebebis quandoq; caput, nec dura timebis Flagra pati——
Noui equidem ex Plauti Amphitr. seruos dum manumitterentur capita rasos fuisse, imo & mento raso. Lucianus dial. qui Timon : ἢ κεκαρμένος οἰκέτης ἐκ παιδίσκου τίμιος, ὑπεξυρημένος ἔπι τὴν γνάθον. & loquitur de seruo cui libertas testamento data. Tonderi certe & radi apud plerasque gentes ignominiosum. Philostratus de Vita Apol. Tyan. lib. VII. ἄρχεται τὸ ἐν Ἰνδοῖς τῆς ἐς τὸν αὐθέντην ὕβρεως, γενείων τε ἀποκείρεσθαι αὐτὸν καὶ χαίτης, ἐν τε τοῖς κουρευομένοις θέσθαι. adeo vt κουρὰ seu ἀποκάρσις pœnæ nomine adhibita; potissimum in iis, quæ ad ignominiam. Nicolaus Damascenus : τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα, ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρεσθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ἀτιμίας. Harmenopulus lib. 6. tit. 6. §. 18. τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω. tit. 5. §. 8 tit. 7. §. 10. titul. 8. §. 7. & passim. Hæc pœna etiam adulterii. Harmenop. lib. 6. tit. 2. §. 20. οἱ μοιχοὶ τυπτόμενοι, καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν §. 25. γυνὴ μοιχευθεῖσα τυπτομένη καὶ κουρευομένη, &c. Hoc etiam in Taciti German. Cedreno, LL. Langobard. aliisque lectum.

vers. 26 *sed etiam supercilia*] Non tantum caput vult radi, contentus vulgari ignominiâ, sed etiam supercilia, vt viderentur grauius puniti. nam & hoc cumprimis ignominiosum. Herodianus lib. VIII. γυμνοὺς ἐξέλκουσι, παίοντες καὶ ἀποσκώπτοντες. γενείων τε καὶ ὀφρύων σπαραγμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς τοῦ σώματος λώβαις ἐμπαροινοῦντες. Supercilia in luctu rasa Artemidorus auctor, lib. 1. ἔθος πολλοῖς ἐπὶ πένθει τὰς ὀφρῦς ψιλοῦσθαι.

ver. vlt. *Frontes notas inscript.*] Iuuenal. —*inscripta ergastula*. Plinius lib. 18. cap. 3. *inscripti vultus*. recte autem, *notans*: nam *nota*, seu vt Caius I. C. *indicia* sunt στίγματα. Auson. Epist. XV. *Ergo notas scripto tolerasti Pergame vultu*. *notare* igitur *inscriptione*, χαράσσειν στίγματα.

Pag. 125. v. 8. *Impleuit frontes ing. literis*]. Val. Max. lib. 6. c. 8. *Seruus ab eo vinculorũ pœna coercitus, inexpiabili litterarum nota per summam oris contumeliam inustus*. Scribon. Largus: *Ponemus quo stigmata tolluntur. In ergastulo deprensum, & litteras habentem*. Quid autem illæ litte-

litteræ continerent, docet ipse Petr. *notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit.* veræ, *totam faciem*: inscriptæ enim litteræ & verba toti vultui. I. Lipsius, amor & delicium generis humani, cuius feliciter curiosa doctrina, & polite accurata diligentia nihil nobis residui in hac refecit, & Zonaræ Annal. III. docet Elect. I. Theophilum facies Monachorum compunxisse, & Iambicos versus atramento infuso expressisse. Non falso igitur epigramma liberali manu duxisse ait, quamuis Suidas: πάντα τὰ ἐπιγεγραμμένα ποσὶ, κἂν μὴ ἐν μέτροις εἰρημένα, ἐπιγράμματα λέγεται. Sollenni itaque ritu inscriptæ literæ, imo verba, quæ caussam crinemque ostenderent compunctionis. Columel. Hortulo: *Deletura diu fronti data signa fugarum*, *Signa fugarum*, h. e. fugitiuorum epigramma. etsi vir magnus L. *focorum*, doctiss. sane interpretatione. Plato de LL. libro 8. εἰς δ᾽ ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν, καὶ μαστιγωθεὶς, &c.

pag. 126. vers. 1. *quod Baistor asylo notaui.*] Puto: *quod Baiis cestro ac stylo notaueram.* Scaliger.

vers. 4. *Epicurum hominem diuinum*] Tertull. de anima cap. XLVI. *Vana in totum somnia Epicurus iudicauit, liberans à negotiis diuinitatem.* Vide Lucian. Pseudom. Propertius:

Ibat & hinc casta narratum somnia Vesta,
Non sibi, neue mihi, quæ nocitura forent.

vers. 15. *Quicquid luce fuit, tenebris agit*] πεφύκασι γὰρ πως αἱ καθ᾽ ὕπνον φαντασίαι, εἰς τὰ πολλὰ ἀπηχήματα εἶναι τῶν μεθημερινῶν φροντίδων. ὁποῖα γὰρ ἂν ᾖ τὰ κατὰ τὸν βίον ἡμῶν ἐπιτηδεύματα, τοιαῦτα ἀνάγκη εἶναι καὶ τὰ ἐνύπνια.

pag. 127. v. 1. *Triphæna somnium expiauit*] Varia superstitio expiandi somnia. Rem diuinam faciebant. Tibull.

Ipse procuraui ne possent sæua nocere
Somnia, ter sancta deueneranda mola.
—omina noctis Farre pio placant.

Aqua lauabant. Pers. Sat. 2. *—& noctem flumine purgas.* Propert. l. 4.

Sæpe illa immerita caussata est omina luna.
Et sibi tingendas dixit in amne comas.

Plutarch. idem tradit περὶ δεισιδαιμονίας. Non autem omnia tantum aqua expiabant, sed omni lustrationi adhibebant. Dion. l. 39. πρός τε ὕδωρ ἀφικνεῖσθαι, καθαρμὸν καὶ ἐν τούτῳ τινα σφίσι ποιεῖσθαι. Seruius ineditus Æn. lib. XII. *Pura vestis, qua uti consueuerant ad sacrificandum. Ea autem purpurea. Purpura enim maris vicem ad piandum præbet.* Sane quæuis scelera aqua expiabant. Varro Rer. humanar. lib. X. *Iuxta Rhegium fluuii sunt continui septem, in his à matris nece dicitur purgatus Orestes.* Idem Cato refert Orig. III. apud Prob. ad Virg. Vide Tertull. de Baptis. cap. 5. Virg. Æneid. VI. & inibi Seru. Lact. l. V. c. 20. Sene. Herc. Furent. Apul. Mil. lib. VI. Dion. lib. 48. Eurip. Taur. Sed & lustratio quæ per aquam, varia forma modoque peracta; aut enim parte aliqua immersi aut aspersi tantum. Cum parte aliqua, aut caput, aut manus abluebant. Quod caput Pers. Sat. 2. Iuu. S. 6. Apul. lib. X. Mil. Fulg. libro. 2. Mythol. Theoph. Char. περὶ δεισιδαιμονίας. Quod manus, Scholiastes Soph. ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὅτε ἢ φόνον ἀνθρώπου, ἢ ἄλλας σφαγὰς ἐποίουν, ἀπονίπτειν τὰς χεῖρας εἰς καθαρσιν τοῦ μιάσματος. Matth. c. 27. λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας, λέγων, ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου. Quo forte illud quod Hesychius: χερνίβιον τὸ ἁγνιστήριον, δι' ὕδατος ἔχοντος κριθὰς καὶ ἅλας. Notâ dignum quod farris & salis iniectione aquam piatricem pararint. Menander: ὕδατι περιρράνας, ἐμβαλὼν ἅλας, φακοὺς. vide Clement. Alexandr. Stromat. lib. 7. Cur salem adiecerint ratio in procliui; nam Proclus in Platon. auctor, aquam marinam purificare propter igneam portionem; tanto igitur magis ignis; quod verum est, iccirco veterib. frequens in omni lustratione. Varro apud Charis. *Fax adhibetur propter purgationem.* Vide eundem apud interp. Persii Sat. 1. Diphil. apud Clem. Alex. lib. 7. Strom. Et quia sacra nisi caste tractari non poterant, lauabant manus antequam facerent. Tibull.

Casta

Casta placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris, sumite fontis aquam.

Ita hic locus disting. Plaut. Amph. *Inuocat deos.—— Manibus puris*——Pol. l. 1. Sed de his latinus alibi. Pompon. Haruspice: *Fac puriter bucco vel pectore rustico. Vti tractes laui iamdudum manus.* Emendo:

Fac puriter vacca, vel pecore rustico
Intacto, laui iamdudum manus.

Haruspex hortatur vt faciat, se iamdudum paratum. *Facere vacca.* Virgil. Eccl. 3. *Cum faciam vitula pro frugibus.* Vacca autem Proserpinæ sacra fiebant. Virg. Æneid. VI.—— *sterilemque tibi Proserpina vaccam.* Atqui vt hic perperam *pectore* pro *pecore*, ita quoque apud Varro *pecora* pro *pectora*. Non *Pull.* Varro sesquiulysse. *vbi nitido Phœbi veste pulla candidi modeste amictus pascunt pectore.* L. *Vbin. Ph. v. p. c. Modeste amicti pascunt pecora. Intacto pecore,* puto, impolluto. Quare huiusmodi victimas postularint, abunde Philo. περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας, καὶ τίνα τῶν θυσιῶν εἴδη. Virg. VI. Ænei. *Nunc grege de intacto septem mactare iuuencos Præstiterit.*——Siue potius: *intactum pecus,* quod iugum non sensit. Fulgent. *Mineruæ iniuges boues sacrificari,* id est, iugum nunquã ferentes. qui caussam addit. vide Fest. hinc lucem do Senec. Agamem.——*ad tua coniux Candida tauri delubra cadit, Nescia aratri nullo collum subacta iugo.* Silius lib. 13. *Caditur Ætnæ casta ceruice Mineruæ. Casta ceruice,* iniugi, intacta. Virg. Georg. IV. *intacta totidem ceruice iuuenca.* Nisi potius in Pompon. L. *fac.....rustico vti mactes.* Denique quod nonnunquam sola aspergine vsi: Cicero. II. de LL. Incestum atque aspersione tolli.

Iustinus martyr Apol. II. Καὶ τὸ λουτρὸν δὴ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ δαίμονες διὰ τοῦ προφήτου κεκηρυγμένον ἐνήργησαν καὶ ῥαντίζειν ἑαυτοὺς τοὺς εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐπιβαίνοντας, καὶ προσιέναι αὐτοῖς μέλλοντας λοιβὰς καὶ κνίσας ἀποτελοῦντας· τέλεον δὲ καὶ λούεσθαι ἀπιόντας πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ἱερὰ ἔνθα ἵδρυνται ἐνεργοῦσι. Quæ quidem expiatio ad victimas ipsas. Dionys. Halicarn. l. 8. χερνιψάμενοί τε γὰρ αὐτοί, καὶ τὰ ἱερὰ καθαρῷ περιαγνίσαντες ὕδατι. Aspergeb. autem potissimum

mum caput, quod fuse Ouidius Fastor. libr. 5. Sed hæc plene tractanda suo iam nouimus titulo, pauca quidem tanquam in gustum data occasione, interspersi, licet hoc votiuum nobis non fuerat. Plutarchus vero de more expiandi somn. *περὶ δεισιδαιμονίας.* Horribilibus spectris turbati postquam surrexerint, inquit, *ὑποπεριξαμάττουσιν ἑαυτοὺς, καὶ διαπτύουσι, καὶ περιτρέχουσιν εἰς ἀγύρτας ἐμπίπτοντες, λέγοντες: Ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον φάντασμα φοβῇ, χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω, τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν, καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν, καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.* De reliqua superstitione expiandi somnia Clariss. Isa. Casaubonus, immortale sæculi nostri decus Comment. ad Theoph. Char. *περὶ δεισιδαιμ.*

v. 9. *Non licere in naui neque vngues*] Ad vitandum videlicet omen, nam salsugo maris vngues consumit, quod ex Solino colligere est, Polyhist. c. 4. *Cum salsiores escas edit grauida, vnguiculis caret partus.*

v. 11. *neque capillos, nisi cum ventus mari irascitur*] pag. 125. *naufragorum vltimum votum.* quod verum esse Lucian. *περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. καθάπερ ναυαγίαν τινὰ, καὶ σωτηρίαν διηγουμένων: οἷον εἰσὶν οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλάς.* Hermotimo: *δοκῶ δέ μοι οὐκ ἀλόγως ἂν καὶ ξυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων ἀποσωθέντες.* Radebant autem caput, non vt mortem effugerent, sed naufragium. *ξύρεσθαι δὲ δοκεῖν τὴν κεφαλὴν, πλέουσι ναυάγιον σημαίνει, πλὴν οὐκ ἀποθανεῖν. ναυαγήσουσι μὲν γὰρ, ἢ ἐκ μεγάλης σωθέντες νόσου, ξυρῶνται.*

v. 20. *horridos nocentesque capillos*] Sordidus & passus capillus reorum. Plin. l. 7. epist. 27. *Reis moris est submittere capillum.* Idem Panegyr. Iuuen. Comm. *Cum rei tenemur, capillos demittimus.* Gell. lib. 3. cap. 4. Prudent. 1. aduers. Symmach. Nec tantum rei sordidi, hoc est, solito cultu reorum, capillo nimirum promisso & veste obsoleta: Cicer. pro Cluent. sed etiam eorum propinqui. Mart. lib. 1.

Si det iniqua tibi tristem fortuna reatum,
Squallidior barebo, pallidiorq; reo.

Quinct. lib. 8. Imo ipsi accusatores, sorditati, ne rei habitu inuidiam facerent, & facilius iudices flecterentur. Cicer. in Verr. *Aspicite squallorem sociorum.* Sæpe inspersus crinis, quo miserabiliores. Apul. libr. 7. *Ambabus manibus trahens cinerosam caniciem.* Miles. l. x. & xx. Virg. Æn. x. obuium in S. scriptura. Tertull. de ieiuniis cap. 16. *Cum stupet cœlum & aret annus, ritu annuo saccis velati & cinere conspersi idolis inuidiam supplicem obiiciunt.* Apol. c. xx.

Pag. 128. versi. 4. *tutela nauis*] Nauium proris effigiata aut picta deorum, quibus se mancipabant signa imposita, idque *tutela* Latinis. Gloss. *Tutela* παρέσημον τ̃ πλοίου. recte. nam & nauigio nomen imponebat. Lucian. Nauig. τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὼς θεὸν ἔχουσα, τὴν Ἶσιν. Statius Thebaid. 8.

——*solus stat puppe magister*
Peruigil: inscriptaque deus qui nauigat aluo.

Lutacius: *Tutelam nauis intelligimus cum gubernatore nauigare. habent enim pictos præsules, quorum nominibus nuncupantur & naues.* hos intellexit Artemid. cui hinc facem præfero, lib. 2. οἶδα τινὰ ναύκληρον, ὃς ἔδοξε τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ θεοὺς ἱδρυμένους ἀπολωλέναι. Persius Sat. 6. —— *iacet ipse in littore, & vna Ingentes de puppe dei.* Gloss. *nauium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel pingunt.* Procopius in Esaiæ cap. 12. ἐπιβῆναι τὸ φησὶν Παῦλος ὁ Λουκᾶς ἐν πλοίῳ Ἀλεξανδρινῷ παρασήμῳ διοσκόροις. τοὺς γὰρ παρασήμους ἀεὶ θεῶν εἰκόνας ἐνέγραφον, ὡς ἐκ τοῦ ἁγίου μαρτύρων. Lucæ verba in Actis Apost. c. 28. vide Fest. in Europa. Obseruo non semper deorum signa imposita. sed etiam animalium. Lactant. libro 1. cap. 11. *Nauis in qua impositus tutelam habuit in aquila figuratam de asseris effigie.* Lucian. Virgil. Æne. 10. *arata princeps secat æquora Tygri.* Seruius: *Cuius rostrum erat in similitudinem tygridis; namque solent naues nomina accipere à tutelarum pictura.* quæ verba valde corrupta leguntur. Licæ nauis tutelam forte habuit efficiem Palladis manu ramum oleæ tenentis, quod ex sequent. p. 64. claret. nam ἐλαίας φυτὸν τῇ Ἀθηνᾷ ἀνακείμενον Artemid. lib. 5.

ver.5.*quadragenas utrisque plagas imponi*] Nota quod plagas numerarint. Paullus 2. ad Corinthios capite 11. ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, Zonaras Tom. 3. τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκκόψας τὰ ὄμματα, καὶ μαστιγώσας ὀρχεῖς συγκλείσας αὐτοὺς ἔνθα κατ' οἰκουμένης πέμπειν ἕκαστον βουλίμοις ἤκουεν ἔχοντι. sæpe in LL. Georg. tit. περὶ φόνων ζώων: λαμβανέτω μάστιγας ρ. ibid. λαμβανέτω μάστιγας ιβ. verbatim LL. Boioariorum tit. 18. *Si quis mulieri potionem dederit, ut abortum faceret, si ancilla est, CC. flagella suscipiat.*

ver.8.*vilissimo sanguine*] Seruili. ita capio apud Senec. de Clem. lib. 1. cap. 1.

v.10.*tres plagas Spartana nobilit. concoxi*] Cur Spartana nobilitate? Tertull. ad Martyras cap. 4. *Nam quæ hodie apud Lacedæmonas sollennitas est maxima, διαμαστίγωσις, id est flagellatio, non latet. In quo sacro ante aram nobiles adolescentes flagellis adfliguntur.* Quod illud sacrum, quæ solennitas? Plutarchus: οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς (Lacedæ.) ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτερῦσι, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, &c. καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα διαμαστίγωσις. Vide eundem Lycurgo. Lucian. Icaromenip. Arrian. Diss. Epict. l. 1. cap. 2. Cuius instituti originem rationemque apud Philostr. libro 6. vbi Apollon. τὸ δὲ μαστίγων ἔθος, τῇ Ἀρτέμιδι τῇ ἀπὸ Σκυθῶν δρᾶται, χρησμῶν φασὶν ἐξηγουμένων, ταῦτα οὐ σοφὰς ἔφη τὰς τῶν Ἑλλήνων θεὰς εἰρηκέναι, εἰ μαστίγων ἐγένοντο ξύμβουλοι τοῖς τὴν ἐλευθερίαν ἀσκοῦσιν. οἱ μαστίγων εἶπεν μᾶλλον τῷ αἵματι ἀνθρώπων τὸν βωμὸν ῥαίνειν. ἐπειδὴ τὰ παρὰ Σκύθαις, ταῦτα ἠξίωτο. σοφισάμενοι δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἀπαραίτητον τῆς θυσίας, ἐπὶ τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα ἦλθον, ἀφ' ἧς ἔστι μή τι ἀποθνήσκειν καὶ ἀπάρχεσθαι τῇ θεῷ τοῦ σφῶν αὐτῶν αἵματος.

v.17.*mirabili forma exarmat. nautas*] Plane est illud ex Helena Eurip. p.———ἐκκεκόφασι ξίφη. Heliodorus libr. 5. τῶν δὲ ἐπανελθόντων ἐπανεστήσαντο μεθ' ὅπλων ἀντιτάξοντες. οἱ δὲ ἐπιβλέψαντες οἱ νέοι κατηύγαζον τοὺς ἐπιφερομένους, ἀπήλλαξεν αὐτοὺς ὁ θυμός. καὶ παρεῖντο αἱ δεξιαὶ

τὰς

τὺς κρόκας καὶ βάρβαροι χεῖρες αἷς ἔοικε δυσωπηθῆναι, καὶ πρὸς τὴν ὑφιστάμενον θέαν ἀπελθὼν φίλος, ὀφθαλμὸς ἡμερωθῆναι. Lib. 6. κέλλαυσ' ὄψις λῃστρικὸν ἦθος, οἶδεν ὑποταπεινοῦν. 17

v. cod. *exarmauerat*] arma excusserat. Lamp. Elagab. *exarmati leones*. Paul. L. 2. §. 1. D. L. Rhod. *Nauis si quid exarmauerit*. Senec. controu. *exarmata nauis*. ep. 30. *Et si exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum*. Sic *dearmare*. Apul. lib. 5 Metam. *Pharetras explicet, & sagittas dearmet*. L. *phar. expilet*.

v. 22. *Deflectit aures sua sponte cred.*] Optime expressit adfectum amantis. ὁ γὰρ ἐπιθυμεῖ ψυχῇ, καὶ πιστεύει φιλεῖ. vt ait Heliodor.

Pag. 129. v. 2. *confusis lineamentis*] Calp. Flaccus Decl. 7. *Ita confusis lineamentis proiici iussit, vt ne pater agnosceret*.

vers. 11. *stigmata cred. impressa*] Caius instit. lib. 1. tit. 1. *Dediticij qui post admissa crimina suppliciis subditi, & publice pro criminibus casi sunt: aut in quorum facie quacumque indicia aut igne aut ferro impressa sunt, & ita impressa sunt, vt deleri non possint*.

v. 15. *in supplic. durassent*] Quinct. decl. 279. *Non omnium animos durare ad sanguinem*.

Pag. 131. v. 6. *deditit. hostibus parcimus*] Grat. *O quisquis misero fas vnquam in supplice fregit*.

Pag. 132. v. 10. *Resoluit*] Verbum Rhetorum. Quinct. lib. 5. cap. 13. *resoluere diuersa dicta difficile*.

Pag. 133. v. 3. *salamandra supercil. excussit*] Proba lectio. Sammonicus.

Seu salamandra potens, nullisque obnoxia flammis
Eximium capitis tactu deiecit honorem.

v. 4. *cui Deo crinem vouisti*] Capillum diis consecrabant aut fluminibus. Pollux: ἔστειφον δέ τινες κόμην ποταμοῖς ἢ θεοῖς. Diis Herculi & Apollini. Herculi vulgus Atheniensium, vt ex Hesych. eruditiss. Casaub. docuit. Apollini fortis maioris. Plutarchus Thes. μειρακιούμενοι ἐκ παίδων ἐλθόντες εἰς Δελφοὺς ἀπάρξασθαι τῷ θεῷ τῆς κόμης. Callimach. εἰς Δῆλον. Quod fluminibus, Scholiastes Pindari: τοὺς μὲν γὰρ ἀνδρωθέντας κόμην τοῖς ποταμοῖς ἀποκεί-

ἀπεκείροντο, σύμβολον τῆ ἐξ ὕδατος εἶναι πάντων τὴν αὔξησιν. Homerus Iliad.ψ. eiusque interpr. Voluebant autem sacrum crinem prima constitutione infantis super terram, aut cum nomina imponebantur. Lucian. de dea Syria: παῖσι δὲ νέοισι, πλοκάμους ἱροὺς ἐκ γενετῆς ἀπιᾶσι. Tertull. de anima, cap. 40. quem suadeo videas. Seruius ad Vir. Æn. 4. Stat. Thebaid. lib. 6. Quin addo in nuptialibus sacris comarum primitias Iunoni, & Dianæ obtulisse virgines. Pollux. libr. 3. Καὶ τῆς κόμης δὲ τότε ἀπήρχοντο ταῖς θεαῖς αἱ κόραι. Nec virgines tantũ, sed iuuenes quoque. Lucianus de Syria dea: τῆσι παρθένοισι καὶ παῖσι νέοισι νόμον ἐποιήσατο μὴ μὲν ἄλλως γάμον ἰέναι, πρὶν Ιππολύτῳ κόμας κείρασθαι.

Pag. 134. v. 19. *sine morte*] v. c. *semimortui.*

Pag. 135. ver. 9. *Caduceatoris more*] *Caduceator*, κῆρυξ ὁ ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστελλόμενος, καὶ τὸ κηρύκιον φέρων.

v. 12. *protendit ramum oleæ*] Hic habitus supplicium & pacem rogantium. hinc Stat. Theb. lib. 12. *supplicis arbor oliua.* & —*ramos oleæ vittasque precantis Tradit.* Virgil. Æn. XI. *Velati ramis oleæ, veniamq́; rogantes.* li. 12. *Paciferaq́; manu ramũ prætendit oliuæ.* Liuius: *Legati Locrẽsium ramos oleæ valamenta supplicum porrigentes.* Idem libr. 4. dec. 5. Apul. Mil. 3. Heliodor. lib. 9. ἀθροισαντες τὴν πᾶσαν ἡλικίαν καὶ κλάδους εἰς ἱκετηρίαν ἀναλαβόντες, κηροὺς τε καὶ δᾴδας ἀψάμενοι,

v. 19. *contemptus amor vires habet*] Propert.

Irritata venit quando contemnitur ipsa,
Nec meminas iustas ponere læsa minus.

Pagin. 137. versicul. 4. *rectis arundin.*] Martialis lib. 9. epigr. 56.

ver. 10. *extrema parte potionis*] Sane & κοτταβίζειν antiquitus amantium, auctor Athen. libr. 10. & prægustata vina exhibere aut residuum poculum. Heliodor. lib καὶ τὴν φιάλην ἐπιτηδὲς οὐκ ἐκπίνουσαν. ἀλλὰ σὺν τέχνῃ καὶ διὰ μικροῦ τὸ λείψανον τῷ θεαγένει προπίνουσαν.

v. 12. *Dicta*] ioca. Martial. lib. 1. epist. 5. *Materiam dictis nec pudet esse ducem.* Cicer. ad Attic. libr. 2. *Hominem petulantem modestum reddo, non solum grauitate orationis,*

sed hoc genere dictorum. Itaque cum ipso cauillor & iocor: nisi fortasse an leg. *dicta voluit in caluos stigm. iocularia.* Lactant. lib. 2. *Sacrilegia sua iocularibus dictis prosequebatur.* apud Sueton. Ner. c. 42. *Iocularia carmina lasciuaque modulata.*

v. 15. *capillorum elegidarion*] Synes. φαλακ. ἐγκωμ. ἐλεγεῖα περὶ τριχῶν ἐπὶ τῇ κομῇ.

v. 17. *Quod solum formæ decus*] Clemens Alexand. τρίχες κόσμος τοῦ σώματος. & calui ἄκοσμοι, teste Polluce libro 11. Late hoc prosequitur Apuleius Milesiarum 2.

Pag. 138. v. 1. *Vt mortem citius venire credas, scito iam capit. per. p.*] Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi à Proserpina: Ad hanc superstitionem allusit hîc Petronius. Virgilius Æneidos 4. difficiles ait obitus Didonis, quia

Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioq; caput damnauerat Orco.
Ergo Iris croceis per cœlum roscida pennis
Deuolat; & supra caput astitit, hunc ego Diti
Sacrum iussa fero; teque isto corpore soluo:
Sic ait, & dextra crinem secat.——

Seruius: *Traxit hoc de Alceste Euripidis, qui inducit Mercurium comam secantem, quia fato peribat mariti.* Cui suffragatur Macrob. Sat. lib. 5. ca. 19. Quanquam in Orcum non Mercurium ab Euripide induci auctor. verba Euripidis.

Ἱερὸς γὰρ οὗτος τῶν κατὰ χθονὸς θεῶν.
ὅτου τόδ' ἔγχος κρατὸς ἁγνίσει τρίχα.

Scholiastes ὡς ἔθος ὄντος τὸν θνήσκειν τοῦ μέλλοντος ἀποθνήσκειν τὴν κόμην τέμνειν. Stat. 11. Siluar. de Glaucia, quæ in confinio mortis: *Iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.* Notandum quod Apul. cadauer hominis mortui ita describat Miles. 11. *Et cum dicto iuuenem quendam linteis amiculis intectum, & adusque mentum deraso capite producit in medium.*

vers. 7. *supercil[illegible] fert*] Artemid. lib. 1. ὀφρύες δασεῖαι καὶ ἀδελφίζουσαι [illegible] μάλιστα γυναιξίν. αὗται γὰρ τῶν [illegible]

Διμον.

εὐμορφίας, καὶ μέλανι χρίονται τὰς ὀφρύας. Tertull.de habitu mul.cap.11. *Nigrum pulverem, quo oculorum exordia producuntur.* de cultu fœmin. cap. 5. *Oculos fuligine collinunt.* Menander. τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογράφουσι. Alexis apud Athen.lib. 15. τὰς ὀφρῦς πυῤῥὰς ἔχει τις ζωγραφοῦσιν ἀσβόλῳ.vide Clemen.Alexand. Pæd.lib.2.cap.10.Cypr. de bono pudicit.c.xi.

v.8. *de pyxide*] Pyxides in mundo muliebri.Paul.lib. Sent.tit.6.

v.21. *decoro exornauit capillamento*] Solebant crinem fastigiare,seu in summum verticem adstringere in modum galeri,aut turris, vnde Iuuenal. Satyr.6.—*tot adhuc compagibus altum Ædificat caput*———conuoluti isti crines ad verticem capitis, *tutuli* Romanis. Varro 4. de ling. Lat. Fest.hoc appellauit Tertullian.de Pall.*comam struere.* & lib.de cultu fœm.*structores capillaturæ.* Hieronym.Epist.ad Demetriad. *Ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem struere.* vt Lu[illegible]s: *Turritamque gerens frontem*——& Nazianz. Μὴ κεφαλὰς πυργοῦτε νόθοις πλοκάμοισι γυναῖκες. Ex quibus haurimus, adscitos crines insuisse, quibus promissi non erant; Quod verum est. Apul. lib. xi. Mil. *Adtextis capite crinibus fœminam mentiebantur.* Habebant insuper adulterinorum crinium sutiles quasdam formas,has capiti vt veras adponebant;idque *capillamentum*. Sueton. Calig.cap.11.Græcis πηνίκη Scholiast. Aristoph. φενάκη κυρίως ἡ προσθετὴ καὶ ἐπιτηδευτὴ κόμη ἀπὸ τῶν περιῤῥυκαιῶν γυναικῶν, ἃ ὕτως ἀπατηθοῦν διὰ τὸ ἐπίσεσθαι τῆς κόμης. Lucian.ἑταιρ.διαλ. ὑπέῤῥευσεν γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες.νῦν δὲ καὶ τὴν πηνήκην ἐπίθετο.Idem Pseudoman.Manilius:

Illis cura sui vultus,frontisq; decoræ,
Semper erit,tortosq; implexum ponere crines,
Aut nodis reuocare,& rursus vertice denso
Fingere,& appositis caput emutare capillis.

Firm.Astr.l.8.c.7. *Appositis alienis crinibus fictam pulcritudinem mentiantur.* Tertull. de cultu fœm. *Adfigitis nescio quas enormitates sutilium capillamentorum,nunc in galeri modum: nunc in ceruicem retro suggestum.* Interp.

Iuuenal. *Crine suppositicio rotundo in modum galeæ facto.* Artemidor. libr. 1. ἀλλοτρίαις τριξὶν αἱ γυναῖκες χρῶνται. Clem. Alex. Pæd. l. 2. c. 11. ἀλλοτρίαις δὲ αἱ περιθέσεις τριχῶν, &c. Xiphil. Neron. & lib. 24. eadem refert de quodam Nectareo.

vers. 23. *quia flaucorum erat corymb.*] Corymbion flauum, & ideo commendatior vultus. Flauum enim capillitium commendat Apul. in Saluia Miles. 11. Tibull. in amica sua Eleg. 5. lib. 1. Valer. Flac. lib. 5. *Tum nouus impleuit vultus honor, ac sua flauis, Reddita cura comis*--- adeo, vt quibus ingenio flaui crines non essent, arte acquirerent. Tertull. de cultu fœm. cap. 6. *Video quasdam capillum croco vertere.* Hieron. ad Lætam: *Ne capillum irrufes.* Menand. apud Clem. Alex.——— ὕδατι τὰς τρίχας ξανθὰς ποιῶν. hoc inuentum Plin. Galliarum adserit. cætero quin auri ramentis illuminabant. Capitol. Vero: *Dicitur tantam habuisse curam capillorum flauorum, vt capiti auri ramenta inspargeret, quo magis coma illuminata flauesceret.* Lamprid. Commodo. Matronarum tamen capillitium nigrum. Virgil. *Nondum illi flauum Proserpina crinem.* Seruius: *Matronis nunquam flaua coma dabatur, sed nigra. Didoni ergo dat vt turpi.* Quid si L. *fabiorum erat corymb.* Glossarium *Fabius* πῆς. Schol. Thucydidis: κρωβύλος εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν. ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν κρώβυλος, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος, τῶν δὲ παίδων σκόρπιος. igitur *corymbion* non est puerorum. Sane Hesychius Κρώβυλος, ὁ ὀμφαλὸς τῶν παίδων. Cum itaque varie exponant, liquet indiscriminatim scriptores vsurpasse. Pollux; ἐκαλεῖτο δὲ (κορύμβη) πηνήκη καὶ περικόμιον περίθετον, οὐ γυναιξὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν, &c. hoc stabilimentum lectionis nostræ: ergo corymbion est capillamentum, hoc est, περικόμιον περίθετον.

Pag. 139. v. 14. *extulisset*] Donatus in Terent. Andr. A. 1. S. 1. *Efferri proprie cadauera mortuorum dicuntur.* Quinct. lib. 8. cap. 5. *Infelicissima fœmina nondum extulisti filium, & iam ossa legisti.* Sen. ad Alb. cap. 2. Petron. p. 81. Senec. de morte Claud. *Mathematici, postquam princeps factus, cum singulis mensibus efferunt.*

v. 16.

v.16.*nudatum pectus in consp.freq.plangere*] *Planctus* dicitur omnis collisio: ait Lutatius. est autem hic gestus acriter lugentium. Q. Sulpit.

Mœret & ad cineres plangit sua pectora palmis.

Apul. Mil. 4. *Quid canitiem scinditis, quid pectora tūditis?* l.7. *eiulans tunsis uberibus*. lib. 8. & 9. Lucian. ἐπ' αὐτῷ δ' ἀπαράττει τὰς κόμας, καὶ τὰ στέρνα ἐτύπτετο, καὶ ἐπένθει. Virgilius Æneid. —*tristes & tunsæ pectora palmis*. Firm. *Qui dolore perculsi caput plangant, & pectora pugnis obtundant*. Martial. lib. 2. epist. 65. At quod ait *nudatum pectus*. Propert. —*plangas pectora nuda*. Ouid. 4. *Fast. & feriunt mœsta pectora nuda manus*: hoc innuisse puto Silin. l.12. —*sparsaque solutis crinibus exulant matres atque vbera nudant*. Iuuen. *laceratis ipsa capillis Nuda humeros Psecas, nudisque papillis.*

v.19 *positum in hypogæo Græco more*] Miror equidem cur *Græco more*: nam ex Homero aliisq; constat, Græcos combussisse cadauera, & impresse Lucianus: περὶ πένθ. ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαυσεν. Obtinuisse tamen hunc morem sepeliendi, cognoscere est ex Phlegonte Trall. περὶ θαυμασίων καὶ μακροβίων: ἀνοιχθέντος δ' ὑφ' ἡμῶν τῆς καμάρας, εἰς ἣν πάντες οἱ οἰκεῖοι μεταλλάσσοντες ἐτίθεντο, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων κλινῶν ἐφάνη τὰ σώματα κείμενα. τὸ δὲ παλαίτερον τετελευτηκότων τὰ ὀστᾶ.

vers.20. *Corpus custodire*] Vlpian. lib. 14. D. de relig. & sumpt. Firmicus lib. 3. cap. 9. *Pollinctores ac funerarios, mortuorum cadauerum custodes, ac sepulcrorum faciet ianitores*. lib. cap. 26. *Monumentorum faciet custodes, vespillones.*

vers.22. *mortem inedia persequentem*] Lugentes cibis abstinebant. Lucianus; καὶ πάρεισιν οἱ προσήκοντες, καὶ πείθουσι γεύσασθαι, ὡς οὐκ ἀσιτοῦς, οὐδ' αὐτοὺς ἀναγκαζομένους, ἀλλ' ἤδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἀπειρηκότας. Eurip. Medea Act. 1. Sc. 1.

κεῖται δ' ἄσιτος, σῶμ' ὑφεῖσ' ἀλγηδόσι.
τὸν πάντα συντήκουσα δακρύοις χρόνον.

Vide Apul. Metamorph. libro II. & VII. Homerus Iliad. Ω.

v.24.*propinqui*] Luciano προσήκοντες. περὶ πλῆθ. καὶ πάρεισιν οἱ προσήκοντες, καὶ τοὺς γονέας παραμυθοῦνται τοῦ τεθνηκότος. Cicer. *necessarii*. Lactant. lib. 6. cap. 12. *Non patiemur figuram dei iacere feris in prædam, sed reddamus id terræ, & quamuis in homine ignoto necessariorum munus implebimus.* Horum lugentes amicos consolari. Seneca de Consol. ad Mart. *Fatigata allocutiones amicorum, auctoritates affinium tibi virorum.* nam *alloqui* παραμυθεῖσθαι. Seneca: —*parentes alloqui in luctu decet.*

Pag. 140. v. 2. *lacrimas commend. lugenti*] Plutarchus παραμυθητικῷ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα. οὐκ αὖ φοβηθείην γυναικῶν εἰσόδους, καὶ φωνάς, καὶ συνεπιθρηνήσεις, αἷς ἐκτελοῦσι καὶ παροξύνουσι τὴν λύπην.

ver. 4. *positum in monum. lumen renou.*] Pers. Saty. III. *Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto Compositus lecto*—Modestinus Basilικῶν XLVIII. tit. 3. *Serui mei sint liberi, si in monumento meo solemnia manere fecerint.* V. Interpr. *Saccus seruus meus, & Irene & Eutychia ancilla mea. omnes sub hac conditione liberi sunto, vt monumēto meo alternis mensibus lucernis accendant, & quæ fieri consueuerunt peragant.*

v. 6. *pudicitiæ exemplum*] Inscript.

FÆMINÆ. RARISSIMÆ.
SINGVLARIS. EXEMPLI.
PVDICITIÆ.

Item: GRÆCIÆ. ALEXANDRIÆ. INSIGNIS. EXEMPLI. AC. PVDICITIÆ.

v. 9. *Imperator prouinciæ*] Cic. in Pisonem: *Appellatus est hic vulturius, si diis placet, Imperator prouinciæ.* Pag. 144. *Præses prouinciæ.* Sic *rector prouinciæ.* lib. 5. c. in quibus caus. pig. vel hypoth. tract. collat. ita semper in gestis Collat. inter Catholicos & Donatist. coram Marcellino.

vers. 10. *latrones crucibus adfigi*] Latrones in crucem acti. Firmicus lib. 6. c. 31. *Homicidam, latronem efficiet: istis facinoribus comprehensus patibulo suffixus in crucem crudeliter erigitur.* lib. 8. c. 22. *latrones faciet crudeliter feritate grassantes: hi in crucem tollantur.*

v. eod.

v.eod. *secundum illam eandem casulam, in qua recens cadauer matr. defl.*] Casulas & ædificia monumentis superponi præter hunc locum expresse indicat V. Inscr. M.) AVRELIVS. ROMANVS. ET. ANTISTIA CHRESIME. VXOR. EIVS. FECERVNT. SIBI. LIBERTIS. SVIS. POSTERISQVE. EORVM. MONVMENTVM. CVM ÆDIFICIO. SVPER. POSITO. &c. Elicitur præterea ex L. libertis, §. vlt. D. de alim. leg. & L. Titio centum. §. 20. D. de conditio. & demonstr.

v. 17. *vitio gentis humanæ concup. scire*] Apul. Flor. 4. *propius accessit, vt etiam cognosceret more ingenii humani quisnam esset.*

vers. 24. *faciemque vnguibus sectam*] Artemid. lib. 1. ἐν τοῖς πένθεσι, λαβόντες τὰς παρειὰς οἱ ἄνθρωποι. Glossæ: *Præfica* ἡ πρὸ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη. Æneid. XII.
——*flauos Lauinia crines, Et rosea lacerata genas*——
Virgil. Æneid. 3. *inferimus tepido spumantia cimbia lacte, Sanguinis & sacri*—— Seruius ineditus: *Varro dicit mulieres in exequiis & luctu ideo solitas ora lacerare vt sanguine ostenso inferis satisfaciant. quare etiam institutum est, vt apud sepulcra victimæ cedantur.* hoc Var. fragmentum apud Lutac. quoque si recte leg. Statius Theb. VI.
——*mollem feminarum brachia planctum.* Lutac. *Nam percussionem manuum significat. Planctus enim dicitur omnis collisio, Varronis opinio. Ideo mulieres solitas in luctu ora lacerare, vt sanguine ostenso inferis satisfiat.* Distinguo: *Planctus e. d. o. collisio.* reliqua annecto iis verbis, quæ præcedunt v. 8. hoc modo. verba Statii, in quis imitatus Virg.

Spumantesq; mero pateræ verguntur, & atri
Sanguinis: & rapti gratissima cymbia lactis.

Lutac. *Et atri sanguinis. Duas res mittit. Vnam qua nutrit animam, id est, lac. alteram, qua constat, id est, sanguis. Nec mirandum quia sanguinem ad inferos placandos intulerit: nam sanguis proprie videtur esse animæ possessio, vnde exangues mortuos dicimus. Varronis opinione ideo mulieres solitæ in luctu ora &c.*

v.25.*desiderium extincti*] Cice. *Ipse amore ardens, confirmabat quod desiderium tui dissidii ferre non posset.*

pag.141. vers. 8. *lacerauit vehement. pectus*] Artemid. γυναῖκες ἐν πένθει τοὺς μάζους λαβῶνται.

vers. 9. *ruptosq; crines super pectus iacentis impos.*] τρίχες δὲ πάντα νεκρῷ καταιρόμενοι, ἃς ἐπιβάλλειν κειρόμενοι Statius Thebaid. l. VI.

——tergoq; & pectore fusam
Cæsariem ferro minuit, sectisq; iacentis
Obnubit tenuia ora comis——

Præterea ἔθος ἦν τέμνειν τὰς κόμας, καὶ ἐπιτιθέναι τῷ τάφῳ, ἵνα διὰ τούτου πένθους ἵλεως αὐτοῖς ὁ νεκρὸς ᾖ. Euripides Iphigenia Taurica:

Τύμβον τε χῶσον, κἀπίθες μνημεῖα μοι,
Καὶ δάκρυ, ἀδελφή, καὶ κόμας δότω τάφῳ.

Statius Epiced. in patrem, *crines Pone super tumulum*, hinc est quod de Achill. Sines. τρίχας ἱεροῖς ὁσιωθείσας ἡρῴοις ἀπάρξασθαι. Vide Homerum Iliad. ψ. eiusq; interpr. Interdum in rogum proiiciebant, aut impositos cadaueri cremabant. Homer. στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην. Herodian. lib. IV. πανύ τι ὁ φιλοκόρσης, πλόκαμον ἐπιθεῖναι τῇ πυρᾷ (rogo Festi liberti) ζητῶν ἐγέλα. Atqui hac sectione crinium inferias faciebant. Heliodorus lib. 6. ὦ μόνη μοι γλυκεῖα φροντίς, εἰ μὲν τέθνηκας, τὰς ἐπιφέρω χοὰς καὶ ἅμα ἔπειτα τὰς τρίχας, καὶ ἐπὶ κλίνῃ ἐπιβάλλω. in absentis locum, quasi in iacentem ipsum Theagenem; l. VII. ἀλλ' ἰδού σοι προφερ καὶ σωτήρ, ἔνθα γοῦν ἔξεστι καὶ ὡς ἔξεστιν, ἀποσπένδω τῶν ἐμαυτῆς δακρύων, καὶ ἐπιφέρω χοὰς ἐκ τῶν ἐμαυτῆς πλοκάμων. καὶ ἅμα ἀπεσπάραττεν ὡς ὅτι πλείστας τῶν ἑαυτῆς τριχῶν.

pag. 143. v. 2. *cruciarii*] Seneca Contr. III. lib. VI. *Fecit se similem seruis, sororem raptis, libertum cruciariis.*

v. 4. *supremoq; mand. officio*] Curt. lib. III. *Apparatum funerum quo Persæ suprema officia celebrarent.* Hieron. epitaph. Paulæ: *Sacrilegium putabat, qui non tali fœminæ vltimum reddidisset officium.* Apul. l. 8. Mil. *officia feralia* l. 9. *peractis feralibus officiis tradunt sepulturæ.*

vers. 20. *tolli ex arca*] Glossæ: *Arca & Arcela* Κιβωτίς, σορός.

ϕωρὸς, κάμπτρα, λάρναξ. L. *Area & arcula* κ. ϛ. κάμψα. vide Hesych. Frontin. de limit. agr. l. 1. *In campis statuerunt terminos quadratos, & interiectis locis arcas & monumenta.*

pag. 145. vers. 15. *Si vir fueris*] Apul. *Cominus in aspectum, si vir es, dirige.* Heliodor. ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ καταλάβῃ.

vers. 22. *inhorruit mare*] Seneca l. 8. Contr. vlt. *Subito fluctibus inhorruit mare, ac discordes in perniciem nostram flauêre venti. Dimissa est nox cælo, & tantum fulminibus dies redditur.* Vide eund. libro 7. controuers. 1. Senec. Agamemnone.

v. 24. *Discurrunt nautæ ad offic. trepidantes*] Seneca Agam. —*omnis officio stupet Nauita relicto*—

pag 146. vers. 1. *quo destinaret cursum magister sciebat*]. Lucanus: —*nescitq; magister Quam frangat, cui cedat aqua.*—Seneca: *Nil ratio nec vsus audet, ars cessit malis.*

v. 2. *Siciliam modo vent. dabat*] Musæus:

> Αἰθέρι μίσγετο πόντος, ἀνέρχετο πάντοθεν ἡ γῆ,
> Μαρναμένων ἀνέμων. ζεφύρῳ δ' αὖτε πνέεν εὖρος,
> Καὶ νότος ἐς βορέην μεγάλας ἐφιέκεν ἀπειλάς.

Vide Senec. Agam.

pag. 147. v. 3. *fatis properantibus*] Propertius: *Quod si forte tibi properarent fata quietem.* Vopiscus Probo: *Fatalem properauit necessitatem.*

v. 12. *tralatic. humanitate lapid.*] Sacrum & execrabile, cadauer hominis mortui prægredi, nec sepelire: Schol. Sophocl. οἱ γὰρ νεκρὸν ὁρῶντες ἄταφον, καὶ μὴ ἐπαμησάμενοι κόνιν, ἐναγεῖς εἶναι ἐδόκουν. Ælian. Var. hist. l. v. c. 14. Νόμος καὶ οὗτος Ἀττικός· ὃς ἂν ἀτάφῳ περιτύχῃ σώματι ἀνθρώπου, πάντως ἐπιβάλλειν αὐτῷ γῆν, θάπτειν δὲ πρὸς δυσμὰς βλέποντας. Hoc maxima religione seruatum apud omnes gentes. Hieron. ad Sabin. *Fossam humum lapidibus construentes, ex more tumulum parant.*

v. 14. *imprudens arena comp.*] Seneca Contr. 4. l. 9. *Omnibus natura sepulturam dedit. naufragos idem fluctus, qui expulit sepelit.*

v.eod.*Comomponas*] Horat.l. 1.Sat.9.—*haud mihi quisquam Omnes composui.* Acro: *in vrnis condidi, & sepeliui.* Tacit.de Vita Agric. *Paucioribus hominum lacrimis compositus es.*

Pag 148. vers. 2. *Audimus murmur*] Fulgent. de Allegor. librorum Virgil. *Quales vatum imagines esse solent, dum adsumtis ad opus conficiendum tabulis, stupida fronte arcanum quoddam latranti intrinsecus tractu submurmurant.* Stat. Sylu. 3. ad Vxorem:

—tu procurrentia primis
Carmina nostra sonis: totasq; in murmure noctes
Aure rapis vigili.—

vers. 3. *diata*] *Diata* habitatio in hortis. Plin. ep. Iv. *Contra mediam fere porticum zeta recedit, quæ quatuor platanis inumbratur.* L. 55. §. Lignis, D. de leg. III. *diata sunt hypocausta*, Plin. *vaporaria*. *Diata* est quæ aliis cœnatio. Sidon. *Ex triclinio in diatam siue cœnatiunculam fit transitus.* Seruius ad Virg. Æneid. 1.—*vocemq; per ampla volutant Atria*—ex Catone adserit veteres in atrio epulari solitos. At *atrienses*, principes serui tricliniares. Plaut. Pseud. *Condus promus procurator peni.* HA. *Quasi te dicas atriensem.* PS. *Ego? imo ego atriensi impero.* hinc liquet cur in Glossis : *Atriensis* διαιτάρχης, διαιτάρχης. *diatarii* meminit Vlp L. Quæsitum, §. Idem. D. de instr. vel instrum. leg. Paulo Sent. lib. 3. tit. de Legat. *zetarii*, vt Plin. *zeta & zatula*, diæta, diætula. In quo hallucinatus vir doctus, qui adserit *zetam* ἀπὸ τοῦ ζῆν, vt *diatam* ἀπὸ τοῦ διαιτᾷν. Nihil enim aliud, nisi scriptionis mutatio, vt apud Phœbadium contra Arrian. in principio : *Nisi illam zabolicæ subtilitatis fraudem viderem.* pro diabolicæ. Ergo omnis mansio appellari potest *diata*. Petron. οἴκησις μετὰ τῶν θεραπόντων. hinc forte *diatarii*, Vlpian. L. 1. §. 3. D. Nautæ caup. stabul. vt rec. rest. qui custodiæ gratia nauibus præponuntur.

v. eod. *magistri*] Gloss. *Magister, gubernator.* Glossarium: *Magister* ἐπιστάτης: Hesych. Gloss. *Magister nauis*. κυβερνήτης. L. 3. de Naufr. l. 37. de Nauic. C. Theod. Virgil. Æn. v. Valer. Flacc. l. 8. *Puppe procul summa vigilis post terga magistri.*

v.4.*bellua*] Suet. Ner. cap. 12. *Exhibuit naumachiam marinis aquis, innantibus belluis.*

vers. 15. *porcam mugientem*] Optimus codex, *portam mugientem*. L. *poëtam mugientem*, Scal.

v.25. *maris fidem*] Histor. Apoll. *Intuens mare tranquillum, ait: O maris fides!* adduco interpr. Tertull. de Pall *Sic & mari fides infamis, & flabris aquę mutantibus, de tranquillo probum, de fluctris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat.*

Pag. 149. v.2. *cui proficisc. osculum dedit*] Sueton. Ner. c.37. *Neque proficiscens quenquam osculo impartiuit.* Stat. Theb. l.12. *Iam nec coniugibus suprema; nec oscula natu Iungit*——Plaut. Mercat. lib. III. Regum cap. XIX. Ouid. Trist. 1.

v.14. *nempe pisc. belluisq; expos.*] Plaut. *Piscibus in alto credo prabent pabulum.* Apul. libro v. *Per saxa cautium membris iactatis, alitibus bestiisq; obuium ferens pabulum.* Martius vates apud Li. l.25. *Piscibus ferisq; fiat esca caro tua.*

v.26. *Sed nō sola maris mortal. hanc fidem praſt.*] Seneca lib.7. Controu. 1. *Multas rerum natura mortis vias aperuit, & hac est conditio generis humani, quod nascimur vno modo, multis morimur; laqueus, gladius, praceps locus, venenum, naufragium! mille alię mortes insidiantur miserę huic animę.* Firmic. Astron. l.1. c.4. *Quidnam de mortium* (L. *mortalium*) *vario exitu dicemus? Ille cogente fato suspenditur laqueo, at ille gladio percutitur, ille mari fluminibusq; submergitur, ille sauientibus flammis igniq; traditus in cinerem fauillasq; conuertitur: ille per pracipitia iactatur, ille cadentium tectorum ruina comprimitur;* & quę sequuntur. Vide locum. Simonides, Anacreon apud Stobæum, Stat. Theb. lib. IX.

v.8. *Tanquam intersit*] Lucifer. Caralit. lib. Moriendum esse pro Dei filio: Quantum ad exitum nihil interest, clauo an lancea moriar, &c.

v.14. *Immo hanc pœnam grauiss. cred. vbi seruis irasc.*] L. Capitalium. §. Igni cremantur. D. de pœnis. recte autem *pœnam grauissimam.* Summa supplicia sunt,

crux,

crux, crematio, decollatio. Mediocrium delictorum pœnæ, metallum, ludus, deportatio. Minimæ, relegatio, exilium, opus publ. vincula, inquit Paul. Sent. lib. v. de abolit. quos gradus pœnarum constituit etiam Callistr. lib. Capitalium. D. de pœnis. At inter summas pœnas grauissima vinicrematio. Paul. lib. v. Sent. Ad l. Cornel. de sicar. & venef. *Magicæ artis conscios summo supplicio affici placuit, id est, bestiis obiici aut cruci suffigi. Ipsi autem magi viui exuruntur.* Grauius crimen magum esse, quam magicæ artis conscium. ideo magi grauissima pœna puniuntur, nempe igne, vti & aruspices: L. nullus, C. de Malef. & Math. At magicæ artis conscii summo quidem supplicio afficiuntur, id est, bestiis subiiciuntur, aut cruci suffiguntur, sed non grauissimo, id est, vt Tertull. de anima, viuicomburio. Petron. p. 38. *Conclamabo seruos pœnam grauiorem timentes præcipitasse se in mare.* Per *pœnam grauiorem*, aut crucis, aut ignis, aut bestiarum supplicium innuit.

v. 16. *omnia facere*] Græci ἅπαντα δρᾷν. de irrito conatu, vt docuit Ill. Scal. Martial. lib. 2. ep. 14. *Omnia cum fecit, sed renuente deo.* Idem: *Vt peccare velis cum feceris omnia, falli Non potes* —— Seneca ep. cxxv. *Quid formam colis? Cum omnia feceris, à multis animalibus vinceris.*

v. 20. *dum Epigramma mortuo facit*] Lucian. περὶ πένθ. χώματα μὲν γὰρ, καὶ πυραμίδες, καὶ στῆλαι, καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκοῦντα. Id Dipsad. Athen l. 2. Iuuenal. Sat. 3. *tituli.* —— *titulo res digna sepulcri.* ita semper V. inscrip.

vers. 23. *Hoc peracto officio*] Lact. l. 7. c. 12. *Vltimum & maximum pietatis officium est, peregrinorum & pauperum sepulturam.*

Pag. 151. v. 2. *Crotona vrbem antiquiss.*] Strabo Geogra. li. vi. Cicero lib. II. de inuent. *Crotoniatæ, quondam cum floreret omnibus copiis, & in Italia in primis numerarentur.* Iustinus lib. xx.

v. 25. *Qui vero nec vxores vnquam duxer*] Ammianus Marcell. libr. 14. *Vilia omnia existimant præter orbos & cœlibes; nec credi potest qua obsequiorum diuersitate colantur*

tur homines, ſine liberis. Plutarch. περὶ τ' εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας: ἀτέκνους οἱ πλούσιοι δειπνίζουσιν, οἱ ἡγεμόνες θεραπεύουσιν, οἱ ῥήτορες μόνοις τούτοις προῖκα συνηγοροῦσιν, &c.

Pag. 152. v. 22. *mimum componere*] Sueton. Oth. c. 22. *Ne pœna acrior omnem mimum diuulgaret*. ita paſſim apud ſcriptores.

Pag. 153. verſic. 3. *tamquam legitimi gladiatores domino corpora animaſque religioſiſ. addicimus*] *Legitimus gladiator* eſt auctoratus, id eſt, αὐθαιρέτως εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλων. erant enim hi liberi; itaque cum ſponte libertatem penitus vendidiſſent, ſeruili hoc ſacramento obſtringebantur, corpora animaſque addicentes. apte igitur Petron. cum ſeruiliter hic omnia fingantur. alioquin damnati ad ludum auctoramento non obſtricti, nec qui beſtias depugnare locabant, aut ſponte in arenam deſcendebant. nam quod beſtiis conficiendis operas ſuas locabant, deſperata quidem audacia quæſtus gratia manus arena locab. tantum, at auctorati ſeruiliter, totos ſe ludo vendebant. Gloſ[illegible]ori: *Auctoratio, venditio*. nam ſub auctoratione [illegible]ladiatores qui ſe vendunt. Manil. ——— *caput in* [illegible]*m vendunt & funus arena*. vide Comm. Iuuen. ad Sat. 11. *Scripturus leges & regia verba laniſtæ*. Itaque & Vlp. apud Rufinum. Collat. 51. Moſaic. & Roman. t. 8. *Qui depugnandi*, inquit, *cauſſa auctoratus erit, ſquiue beſtias depugnare locauerit*: diſtinguit auctoratum ab eo qui beſtias depugnare locauit, quorum merito L. Siue ingenua, §. Qui operas, D. ad SC. Tertyll. L. Teſtium fides, parag. 5. D. de teſtib. Ergo deſtinati arenæ, damnati, ſerui, captiui, & liberi. Qui damnati ad beſtias, ſeu vt Tertull. de ſpect. c. x. ad ludum ſerui pœnæ efficiebantur. Tertull. Apol. c. XLI. Sen. ep. 10. 71. ἐπιθανάτιοι Paulo 1. ad Corinth. cap. 4. vt docuit Ill. Scaliger: προσδοκίμοι τοῦ ἀποθανεῖν, ait Suidas. De Seruitiis & Captiuis notum; dati enim ad ludum libidine Impp. & dominorum. Tert. de ſpect. c. 10. Liberi aut precio inducti, aut ſola libidine pugnandi. Qui precio inducti, hoc eſt, οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες, vt Græcus interpr.

terpr. sunt auctorati, aut qui manus arenæ locant tantum de quibus diximus. recte ergo Firmicus libr. septimo: *Gladiatores efficiet, sed qui damnati ad hoc exitium transferantur.* distinguit damnatos ad bestias, ab iis qui se vendunt, aut locant manus arenæ, aut sponte pugnant. Idem Firm. l. 8. cap. 13. *Qui se ob alienæ gratiæ voluntatem nundinati sanguinis iactura ad mortis spectaculum vendant. Si vero Saturnus hic fuerit, in ludum sententia iudicantis adducuntur.* Quanquam hæc de aliis etiam intelligi posse, haud nego. De ingenuis qui adfectatione pugnandi in arenam, Tertull. Cyprian. alii complures. Asin. Pollio ad Cicer. *Qui eum ludum bis gratis depugnasset.* Quæ quidem à me huic fini adducta, vt plene Petro. caperemus. haud inficior quæpiam aliis tacta, non tamen, vt ait ille, omnia vulgata.

v. 13. *accessisse proximum naufragium*, &c.] Theophr. περὶ ἀλαζονείας, ὁ δὲ ἀλαζών. τοιοῦτός τις οἷος ἐν δείγματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς διεξιέναι, ἡλίκη, καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε.

v. 19. *nominibus*] hoc est, positis in fœnore. Ascon. *Tituli debitorum nomina dicuntur, præsertim in iis debitis in quibus hominum nomina scripta sunt, quibus pecunia commodata.* Nomina igitur debitorum tabulis inscripta. hinc Apul. *tabulis flagitari*, Apolo. *Pater eius plurimis creditoribus defœneratus dum vndique tabulis flagitaretur.*

v. 24. *vt plurimum tussiat*] Hoc potentiorum erat, vti & procul spuere. vide Casaub. ad Theoph. Char. περὶ δυσχερείας.

v. 25. *Vt sit modo solutioris stomachi*] Lucian. Chronosol. οἶνος δὲ αὐτοῦ πίνειν ἅπαντες, μηδ᾽ ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ, ἢ στομάχου, ἢ κεφαλῆς ὀδύνη, ὡς μόνον δι᾽ αὐτὴν πίνειν τοῦ κρείττονος.

Pag. 154. v. 4. *scena*] Apul. l. 8. *Omnemque scenam sceleris illuminat. scena feralium nuptiarum.* passim alii.

v. 5. *quotiescunque aliquem nostr. voc. vellet*, &c.] Auctor Rhet. ad Heren. libr. 4. Notatione ostentatoris

pecu-

pecuniosi: *Cum puerum respicit hunc unum quem ego noui, vos non arbitror nouisse, alio nomine appellat, deinde alio atque alio, heus tu, inquit Sannio, ne quid isti barbari perturbent, vt ignoti qui audiens vnum putent eligi de multis.* Seneca de breuit. vitæ: cap. 27. Horat. libro 1. Sat. 3.

vers. 13. *Corax detractator ministerii*] Antiquitus mos fuit, vt iter facientes seruum comitem secum traherent, qui sarcinas seu φορτία aut σκεύη ὁδοιπορικὰ ferret. Sarcinæ autem loris constrictæ. Catull. *Aptis sarcinulis.* Festus *Apex: Comprendere vinculo antiqui aperte dicebant.* Proba igitur lectio Apul. de Mundo: *Soluta compage simulac totius incolumitas interiret. Ad hoc instar Mundi salutem tuetur deus apta & reuincta sui numinis potestate.* Ennius: ——— *si quando vinclis venatica velox Apta silet canis* ——— Petron. p. 147. *Patior vinculum, ac veluti lecto funebri aptatus,* hinc Græcis sarcinæ συμπεπεδημένα. ea inuoluta stragulis aut pellibus. Petron. p. 58. *Ego vos in duas pelles coniiciam, vinctosque loris pro sarcinis circumferam.* De seruo qui sarcinas ferebat Lucianus Asin. ἵππος δέ με ἐκόμιζε, καὶ τὰ σκεύη· καὶ θεράπων ἠκολούθει. Apul. Mil. 1. *Thessaliam ex negocio petebam, puero vnico sequente.* Dixi etiam vasa reficiundo corpori necessaria circumtulisse. Apul. 1. Miles. *Ac simul profecto oleum vnctui, linteum tersui, & cætera huic vsui. Nihil rerum istarum, inquam, quæ vbique itineris nos comitantur.* Memorab. ἀκόλουθος ἠκολούθει φέρων τὰ στρώματα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη. &c. adi locum. Hinc liquet hos seruos ab officio ἀκολούθους appellasse. Huic ministerio inseruit Corax. Vide Petronium. p. 54.

v. 23. *strepitu obscœno*] honesta locutio. *Strepitus obscœnus* est πορδή. Glossæ: *Pedibus peditum, πορδή.*

P. 155. v. 2. *Vt quisque versum pedibus instruxit*] Hier. ad Eustoch. ex Fabio: *Poetam non potest nosse, nisi qui versum potest struere.* sic, *poema extrui posse.*

ver. 7. *ad carminis tranquillitatem tamq. ad port.*] Vide Plin. lib. 9. ep. 7.

v. 25. *Effugiend. est ab omni verb. vilitate*] Iuue. Saty. 7.

Sed

Sed vatem egregium cui non sit publica vena.
Qui nil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta.

Pag. 156. vers. 11. *etsi nondum recepit vltimam manum*] Quinctil. lib. 1. *summam eloquentiæ manum imponerent.* Auson. Paullino. *Quamuis per te summa manus contigerit.* hinc Seneca ep. 12. *Deditos vino potatio extrema delectat, quæ ebrietati summam manum imponit.* Inscriptio Viennæ. *Ad summam manum perduxerunt perfectiones.*

v. 13. *Orbem iam totum*] Florus in eadem hist. *Iam pene toto orbe pacato, maius erat imperium Romanum, quam vt vllis externis viribus extingui posset.*

v. 14. *si qua foret tellus*] Galgacus apud Tacit. Vita Iul. Agric. *Romani raptores orbis postquam cuncta va[s]tantibus defuere terræ, & mare scrutantur: si locuples hostis e[st], auari; si pauper, ambitiosi.*

v. 24. *Numidæ crustas*] Seneca ep. 87. *Pauper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes magnis & preciosis orbibus refulserint, nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sint, nisi illis vndique operosa & in modum picturæ variegata circumlitio prætexatur.*

v. eod. *noua vellera Seres*] Plin. lib. 6. c. 17.

v. vl. *Ecce alia clades*] Seneca: *O fata, victus Herculem peremit Lycas: Ecce alia clades, Hercules perimit Lycam.*

Pag. 17[.] v. 1. *Quæritur in siluis Mauri fera*] Saluianus l. vl. *In spectaculis primum deliciarum genus est mori homines; impleri ferarum aluos humanis carnibus cum circumstantium voluptate, & conspicientium lætitia. Atque vt hoc fiat orbis impendium est. Adeuntur loca abdita, lustrantur inuii saltus, peragrantur siluæ inexplicabiles: Et vt deuorari possint homines, non licet naturam rerum habere aliquid secretum.*

v. 8. *Persarum ritu male p. a.*] Claudianus:

——seu prima Semiramis actu
Assyriis mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuesque genæ se prodere possent,
Hos sibi coniunxit similes: seu Persica ferro
Luxuries vetuit nasci lanuginis vmbram.

v.9. *Surripuere viros*] Arnob.l.1. *Attyn spoliatum viro.* lib,5. *Attys virum sibi abstulit.* ita Græcis ἀνὴρ, & ἀνδροτίμνεσθαι, euirare.

v.12. *Quærit se natura*] Clem.Pæd.l.3.cap.2. πάντα μετακεκίνηκεν ἡ τρυφὴς, κατῄσχυνε τὸν ἄνθρωπον. ἁβροδίαιτος περιεργία πάντα ζητεῖ, πάντα ἐπιχειρεῖ, βιάζεται πάντα, συνέχεε τὴν φύσιν. τὰ γυναικῶν οἱ ἄνδρες πεπόνθασιν, καὶ γυναῖκες ἀνδρίζονται παρὰ φύσιν. &c.

v.13. *fractique enerui corpore gressus*] Manil.l.5.

Fœminea vestes nexa sine tegmine planta,
Et species fictiq; placent ad mollia gressus.

ver.15. *Ecce Afris eruta terris*] Stringit insanam luxuriam Romanorum. Sunt autem hæc aliquantisper turbata, & forte manca. Quis vsus ostri ad has mẽsas quæro. χειρόμακτρα posuisse coccoclauata, ex Vopisc. Tacito liquet: Lamprid. Alex. Seuero: *Conuiuium summi nitoris fuit, ita tamen vt pura mantilia mitterentur sæpe coccoclauata.* an oblique petit luxum instruendis lectis tricliniaribus. illi enim magnifice picti & conchyliatis Virgil. *stratoque super discumbitur ostro.* recte vero, *a maculis mutatur vilibus aurum.* Plin.l.13. cap. 15. *Atlas mons peculiari proditur silua.* Confines ei Mauritani, quibus plurima arbor cedri, & mensarum insania, quas fœminę maritis contra margaritas regerunt.

v.18. *maculis*] Senec. de Tranq. c. 1. *Placet minister incultus, & mensa varietate macularum conspicua.*

vers. 19. *Quæ sensum turbant*] Mire variat scriptio. L. *Quæ turbant censum, hostile ac male nobile lignum*, hoc est, Quæ exhauriunt & lancinant facultates, seu vt Tacit. opes proluunt. Quid autem *turbare*, ostendimus. *male nobile*, vt Terent. Eunuch. *male conciliate.* Donat. *Male significat magno.* Plaut. Amph. *Scorto conducto malo.* Pseud. *male habiti, male conciliati.*

v.20. *lignum*] Seneca de Benef. *Video istic mensas, ac lignum æstimatum senatorio censu.* Tertull. de Pall. *ligneas maculas.*

Pag.159. v.14. *ferali cupressu*] Ouid. *ferali cincta cupressu.* Sammon. ——— *feralis fronde cupressi.* Horat. ———

cupressus funebris. Acro: *Inferis cõsecratas & funeri aptas, quia funeribus adhibebãtur: nam vt cupressus recisa numquam repullulat, ita mortui non redeunt ad vitam.* hinc Stat. Theb. *cupressus Intexit plorata latus.* Lutacius: *Apollo misertus Cyparissi, vertit eum in arborem sui nominis, de qua Virg. Funesta fronde coronat. Hac caussa est quare cupressus diutum funeribus adhibetur. Lucanus: Et non plebeios luctus testata cupressus. Quia incestatas familias Romani hac notabant. Quidam volunt ad hoc electam arborem, quia infructuosa apta defunctis, vel quod in tutelam dixerint inferorum.* L. *funestatas famil.* nam quod *incest. fam.* eâ notarint, nullibi lectum. Seruius ad Virg. 4. Æn.——*fronde coronat Funera.* Seru. Roman. *moris fuit, vt potissimum cupressus, quæ excisa renasci non solet, in vestibulo mortui poneretur, ne quis sacram rem facturus imprudens domum introeat.* Antiquissimus cupressi vsus in funerib. sed apud alias gentes diuersus. Legimus arcas confecisse ex cupressu. Theodor. Serm. 8. de Martyr. καὶ ὁ Θουκυδίδης τῶν ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ τετελευτηκότων διηγεῖται τὸ γέρας, &c. ἡλίκην δὲ τοῖς ἥκιστα διερθεῖσιν ἐμηχανήσαντο τιμὴν κυπαρισσίνας μὲν κατασκευάζοντες λάρνακας, κοινῇ δὲ πάντας, οἱ μὲν ἡγούμενοι, &c.

Pag. 160. v. 3. *Ædificant auro*] Manil.——*triclinia templi.*

Concertant, tectiq; auro iam vescimur aurum.
Ac ne materies tali sub munere desit,
Quærere sub terris, furtoq; latentem
Naturam eruere omnem, orbemq; inuertere prædæ
Imperat——Apul. de Deo Socrat.

v. eod. *sedesq; ad sidera mittunt*] Seneca libro 2. Controu. *Sedes ipsas in tantum extruxere, vt domus ad vsum, & munimentum paratæ sint nũc periculo non præsidio: tanta altitudo ædificiorum est, tantaque viarum angustia, vt neque aduersus ignem præsidium, neque ex ruinis vllum effugium sit, ad delicias dementis, luxuriæ lapis omnis eruitur, caduntur que gentium siluæ: æris ferriq; vsus, iam auri in extruendis domibus.*

Pag. 162. v. 5. *iamque Ætna voratur Ignibus insolitis*] Hoc

Hoc inter portenta citat Xiphilin. καὶ τὸ τῆς Αἴτνης πῦρ πλεῖστον ῥύειν, ἐς πόλεις λυμηνάμενον.

v.7. *Ecce inter tumulos*] Lactant. l. 2. c. 2. *Vulgus existimat mortuorum animas circa tumulos, & corporum suorum reliquias oberrare.* Sed eadem inter ostenta numerat Ouid. 2. Fast.

Pag. 165. v. 5. *Et Bellona minax*] Virgil. Æneid. lib. 8. Stat. Theb. 1. Seneca de ira lib. 2. c. 35.

Pag. 168. v. 12. *Tu legem Marcelle tene*] Suet. Iul. c. 28. Dion. lib. 40.

v. 13. *Curio*] Hic C. Curio violentissimus Tribunorum pleb. quem sibi inimicum ingenti mercede Cæsar defensorem parauit. de huius seditionibus & turbis, Suet. Iul. Dion. lib 40.

v. 25. *heredipetarum*] *Haredipeta* κλῆρον θηρῶντες.

Pag. 169. ver. 4. *opes suas in Eumolp. congesserunt*] Hoc Martial. appellat *mittere munera in hamo.* Vide lib. 6. epig. 36.

Pag. 170. v. 6. *Quia nosti Venerem tuam*] τὴν ἀφροδίτην πρὸς σὲ εἶναι.

v. 9. *medicamine attrita*] Iuuenal.——— *inducitur atque fouetur Tot medicaminibus.* Tertull. *Cutem medicaminibus vngunt.* Antipater: ψιμυθίῳ τὰς παρειὰς συντετρίφθαι. Artemidorus lib. 1. ἔδοξε καταπλάττειν τὸ πρόσωπον, ὥσπερ αἱ γυναῖκες.

vers. 11. *Quo incessus compositus, & ne vest.*] Senecæ *incessus compositus*, qui Ambros. 3. de Virg. *sobrius.* Vetus inscript. *incessus commodus* epist. 69. *modestus incessus ac compositus, ac probus vultus.* At Petr. fictus ad molitiem. Apul. Mil. *superfluo incessu fœminam mentiebatur.* Hieron. ad Eustoch. *solutis genibus fractus incessus.* aduers. Heluid. *gressum frangere.* Idem: *ludentibus pedibus incedunt.* Seneca Natu. Quæst. l. 7. c. 31. *Tenero & molli incessu suspendimus gradum.* Fir. l. 8. c. 7. *Molliter ambulāt. vestigia sua cum delicata quadam moderatione suspendunt.* Sen. ep. 15. Clem. Alex. Pæd. l. 2. c. 2. Philo, περὶ τῶν μισθώματα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι.

v. 15. *Mathemat.* Gellius l. 1 c. 9. *Vulgus quos gentilitio*

vocabulo Chaldaeos dicere oportet, Mathematicos dicit.
ver. 26. *statores*] Puto innui seruos, qui praesentes dominis ad custodias, eorumque nutus & iussa exsequendos: atqui vt apparitores ab apparendo, ita statores à stando. Certe Ciceroni sunt magistratuum nuncii. Epist. lib. 11. epist. 17. *Litteras à te mihi stator tuus reddidit.* Plancus lib. 10. epist. 21. *Statores* serui qui *latrones*, quod vt ait Varro 6. de Lingua Lat. circum latera erant regum, aut quod ad latera habebant ferrum. hoc expressit Ouid. *Quando non fixus lateri spatiantis adhaesi, Ipse tuus custos*—Sen. epist. 22. *Nudum erit latus? Incomitata lectica?* hinc liquet cur δυλεύιαξ *laterare*. hos postea stipatores à stipando appellatos. idem Varro auctor. Horat.——*nec te quisquam stipator sectabitur.* Gloss. *Stipator, satelles*, σωματοφύλαξ, δορυφόρος. Sidonius l. 1. ep. *Circumsistit sellam comes armiger: pellitorum turba satellitum ne obsit admittitur, ne obstrepat eliminatur.* L. ex MS. Suidas: *ne absit adm.* Suidas: δορύφοροι, φύλακες, ὑπηρέται βασιλέως, ὁπλοφόροι. Antoninus Imp. ὅτι δυνατόν ἐστιν ἐν αὐλῇ βιοῦντα, μήτε δορυφορήσεως χρῄζειν. Aristot. περὶ κόσμου. οἱ μὲν ἀμφ' αὐτὸν βασιλέα δορύφοροι. & Apul. interpr. *Ante fores viri fortes stipatoresque regalium laterum, tutela peruigili custodiam per vices sortium sustinebant. Erant inter istos diuisa officia, in comitatu regio armigeri, &c.* Plaut. Cas. quem mox armigerum seruum scutigerulum vocat. Sidonius quoque & plerique eius aetatis scriptores, qui eosdem quos Tacit *excubitores armatos regiae domus*. ep. l. 1. *Armati regiae domus adsistunt aditibus, quibus hora primi soporis vigilabuntur.* Firmico dicuntur *scutarij*. Astron. l. 3. cap. 4. *Facies scutarios vel Imperatorum protectores, vel qui proprio excubitu principibus salutem seruent.* Zosimus lib. 3. συναπελθεῖν αὐτῷ καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν βασιλέα δύο ταγμάτων, ὧν σκουταρίους προσαγορεύουσι. Quamquam & gladiatores qui scutarii. Antoninus Imper. de Vita sua παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς, μήτε παλμουλάριος ἢ σκουτάριος γενέσθαι. Sueton. speculatores Claud. cap. 34. *Neque conuiuia inire ausus, nisi vt speculatores cum lanceis circum-*

circumstarent. Suidas: σπικουλάτωρ, τοῦ δορυφόρου. At qui Ammiano lib. 14. *scutariorum rector*, forte is posterioribus σχολῶν. Suid. σχολ... φυλάκων ὑπερφερόμενος.

v. vlt *altius cinctos*] succinctos, h.e. velociores, magis expeditos; vt Acro ad Hor. *Serui veterũ cincti.* Philo περὶ βίου θεωρ. ἄζωστοι δὲ καὶ καθειμένοι τοὺς χιτωνίσκους εἰσίασιν, ὑπηρητήσοντες ἵνεκα τοῦ μηδὲν εἴδωλον ἐπιφέρεσθαι δουλοπρεπῶς σχήματος εἰς τοῦτο τὸ συμπόσιον.

pag. 171. v. 1. *aut perfusus puluere multo*] h.e. luctator. Palæstritæ puluere se asergebant post vnctionem, vt firmius lubricos alioquin artus tenerent. Plutarch. Sympos probl. l. 2. quæst. 4. κεκλῆσθαι γὰρ ἀπὸ τῆς πάλης τὰς παλαίστρας, οὐχ ὅτι πρεσβύτατον ἐστὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὅτι μόνον τῶν τῆς ἀγωνίας εἰδῶν πηλοῦ καὶ κονίστρας καὶ κηρώματος τυγχάνει δεόμενον. Idem: αἱ μὲν γὰρ παλαιόντων ἐπιβολαὶ καὶ ἕλξεις κονιορτοῦ δέονται. apud Heliod. lib. 10. vbi Theagenes parat se luctæ: ὁ ἀμφικνίσιν αὐτὸ λόμενος, καὶ ὤμους τε καὶ πήχεσιν ἔτι πρὸς τῆς βουλασίας ἱδρῶτι νεοτισμένος ἐπιχεάμενος, προβάλλει τε ἐκ ποδῶν τῇ χειρί. Tertull. de pall. *Studia palæstra male senescentia, & lutea vnctio, & puluerea volutatio.* Apul. libr. 9. Mil. *In modum pugilum, qui puluisculo persperst dimicant.* Lucia. περὶ γυμνασίων. Isid. Orig. l. 15. c. 2.

v. eod. *aut histrio*] Iuuenalis Sat. 9.

v. 13. *flagellorum vestigia*] σημεῖα τῶν πληγῶν. Tertull. de Pall. *vestigia cestuum viria occupauit.* Ouidius 3. Amor.

Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ.

vers. 21. *Rogaui ancillam, vt produceret dominum*] Has ancillas honestius habebant vtpote conscias non solum libidinum, sed consiliorum & mentis dominæ: dicebantur autem *Fabiæ.* Gloss. *Fabia* παιδίσκη. Talis illa apud Plautum Milite:

Quasiq; hunc anulum Famesa ancilla dederit, ea porro mihi
Militi vt darem.

Ita V. E. Florentina. L. *Quasique hunc an. fabia sua d.* apud Iuuenalem Satyra 6. — *& flauam cui det mandata*

data puellam. Fortassis an leg. *& fabiam cui d.m.p.*

Pag.172.v.2. *Nulla vox est quæ formam eius p.compr.*] Heliod. ὥστε οὐκ εἶναι τοῦ κάλλους ὑπερβολὴν, οὐδὲ αὐτῷ δυνατὸν εἶναι τῷ λόγῳ φράζειν.

v.3. *Quicquid dixero minus erit*] Hieronym. epitaph. Nepotia: *Vincitur sermo rei magnitudine & minus est omne quod dicimus.*

v.4. *ingenio*] Gloss. *Ingenia* εὐφυΐα, φύσις. Næuius: *Ingenio arbusta consita.* Sallust. *Ingenium loci.* Tertull. de habitu mul. c.2. *Herbarum ingenia traduxerant.* ita *ingenuus* αὐτοφυής. vt Aus. *Ingenui fontes. Crines ingenio flexi,* sponte aut natura flexi, Apul. *inaffectatum capillitium.*

vers.5 *flexi*] *Quorum inflexi crines torqueãtur in ostro.* Flectebant autem calamistro. Varro IV. de Ling. Latin. *Calamistri heis calefactis in cinere capillus ornatur,* forte: *tornatur.* Hieron. ad Eustoch. *Crines Calamistri vestigio rotantur*, hinc finxit Iuuenal. Sat. 6. —*taurea punit continuo flexi crimen facinusq; capilli.*

vers. eod. *per totos se humeros effuder.*] Heliod. lib.3. ἡ κόμη δὲ οὔτε πάντη ἀπλόκαμος, οὔτε ἀσύνδετος ἀλλ' ἡ πολλὴ καὶ ὑπαυχένιος, ὤμοις τε καὶ νώτοις ὑπεκέχυτο. Apul. Mil. X. *crines sensim intendi, per colla passim dispersi.* multis hoc in Fotide describit lib.II. Tertul. de cultu fœm. 6.

v.12. *osculum*] Ouid. I. Metam. —*videt igne micãtes Siderib. similes oculos, videt oscula, quæ non Est vidisse satis.*

v.4. *pedum candor intra auri gracile vin.*] περισκελίον. Manil. *Et pedibus niueis fulserunt aurea vincla.* Plin. lib. 13. cap.3. *Habeant fœminæ* (aurum) *in armillis* (L. *armis*) *digitisque totis collo, auribus, spiris: discurrant catenæ per latera & inserto margaritarum pondera è collo dominarum pendeant: etiamne pedibus induitur?* Catenæ aureæ, si in collo, *monilia & torques:* si in laceretis, *viria, armillæ*, & *brachionaria:* si in cruribus *periscelides.* Glossæ: *Periscelides, ornamenta vel circuli aurei crurũ muliebrium.* Tertul. de cultu fœm. *Nescio an crus de periscelio in neruum se patiatur artari.* Senec. Hippol. *Crura distincto religauit auro.* Chares Mytilenæus apud Athen. lib. 3. θηρεύεται κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν. τὸ δ' ἐστὶν ἁδρὸν καὶ περίμηκες, ἔχον

ἐν αὐτῷ

ἐν αὐτῷ σπέρμα καὶ μεγάλην καὶ λευκήν, ἐξ οὗ ἐξαιροῦντες ὀστᾶ λευκὰ, περιστηρίζουσι μὲν μαργαρίτην, κατασκευάζουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκους τε καὶ ψέλλια περὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Cyprian de habitu Virg. cap. 16. *Nec brachia includat aut colli de armillis & monilibus catena preciosa sint à compedibus aureis pedes liberi.* F. rectius ex vestigiis V. scripturæ: *Nec b. includantur armillis. nec colla monilibus, catena preciosa s. à c. aureis p. liberi.* Clemens Alexandr. Pæd. lib. 2. c. 12. πέδας δὲ περισφυρίους τὴν περὶ τοὺς πόδας ἀκροσμίαν τῶν γυναικῶν, Φιλήμων ἐν Συνεφήβῳ προσεῖπεν. Ἱμάτια διαφαινόμενα, καὶ πέδλω τινὰ χρυσῆν, &c. Aristoph. etiam πέδας χρυσᾶς. verbatim Cypr. *compedes aureos.*

v. 15. *Parium marmor*] Scholia Pindari. παρίος δὲ λίθος, ὁ καλούμενος λύγδινος. Hunc *candidissimum* Seruius ait ad Virg. Æneid. 1. hinc Anacr. λύγδινος τράχηλος. Arnob libro quarto: *Vlnarum niuei marmoreique candores.*

Pag. 173. ver. 4. *virum expertam*] Horat. lib. 3. od. 14.
——*& puella Iam virum experta.*

Pag. 175. v. 2. *nunquid alarum negligens sudora?*] V. *sudoris.* Glossæ: *Ala* ἐξέδρα, Εἰλεμος. Σχόλη, Πτέρυξ ὄρνυθος. L. *Ala* ἐξέδρα, ὅτε ἡ μασχάλη. π. ο. Item: Μάλη ἀνθρώπου *Subraco, Subalo.* L. Μάλαι. *Subbrachia, Subala.* Isidor. lib. XI. cap. 1. *Alæ subbrachia sunt,* &c. Fœtor sub alis nascitur, qua parte pilant, iis quis per ætatem licet cum mulieribus rem habere, grauior si sæpius, si corpore sudoro. fœtor iste Græcis τράγος, Latinis *hircus.* Horat. 12. Epod. ——*hirsutis cubet hircus in alis.* apud Plaut. Pœn. *Sine pennis volare haud facile est, meæ alæ pennas nõ habent.* MI. *Nolito edipol. deuellisse iam duobus mensibus Volucres tibi erunt hircinæ.* Firmicus lib. 6. cap 31. *Quorum corpora hircini odoris tristem eluuiẽ, desudatis grauibus sudoribus euaporent.* Glossæ: *Hircosus quod sit ore & corpore fœtido.* Marcel. de Medicam. *Ad hircos & alas fœtentes remedium.* Itaq; φιλόκαλοι, vt odorem abigerent vellebant alas pice aut resina, quod Clemens Pæd. lib. 3. cap. 2. πιττοῦσι. Marlial. lib. 2. *Et splendent vulso brachia trita pilo.* Tertul. de Pal. *Vnde apud hirtos & hirsutos*

tam rapax ab ala resina, tam furax à mento volsella. Iuuenal. Satyr. xi. Capitol. Pertin. Vasa calefactandæ resinæ diuellendis hominibus. hinc δεδρωπακισμένοι, *resinati.* Iuuen, *resinata iuuentus.* Volsi leuigabantur punicibus vnde φιλοκώθωνοι, qui Senecę *Volsi & expoliti*, Plinio *pumicati.* Manil. *Pumicibus cauis horrentia membra polire.* Horat. Expod. *Horrens capillis:* Apul. Apo. *Capillus horrore implexus.* & *horripilare*, hoc est, ὀρθοτριχεῖν, quæ vox in Gloss. & Apuleio, Isidoro in Gloss. *Horripilatur, horret.* Vegetius lib. I. cap. III. de Molumed. *Fit gracilis horrentibus pilis.* apud eundem : *pilus erectus & horridus.* Fest. *Hircipili duorum pilorum homines.* l. *Horripili* φρίξοτριχες, id est, ὀρθοῦντες τὰς τρίχας, vt Suid. interpr. vel potius: *Hirtipuli durorum p. h.* Plin. lib. XI. *Pili à cute exeunt crassa hirti* nam quod ingerunt de hircorum setis, sententia est. *Hirtus; hirsutus, hispidus*, αὐχμηρός. Ergo Iuuen. *hispida membra δασέα.* Sane τοὺς μασχάλας θηριώδεις καὶ δασείας ἔχειν ἄχρι ἐπὶ πολὺ τοῦ πλευροῦ, inter signa τῆς δυσχερείας à Theophr. refertur.

v. 10. *Dic Chrysis nunquid indecens?*] Puellas habuerunt in ministerio tū ornatrices, tum quæ velut à consiliis formæ; quod stringit Iuuen. Sat. 67.

> *Est in consilio materna, admotaque lanis.*
> *Emerita quæ cessat acu; sententia prima*
> *Huius erit post hanc ætate atque arte minores*
> *Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,*
> *Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris.*

Hieron. *Crines disponebant ancillæ.* edoctæ autem certis magistris ad hoc ministerium, velut ad artificium. L. 65. §. Ornatricibus. D. de leg. III. Dicebantur *Ornatrices* ab officio, vti & Græcis κομμώτριαι. Hesych. κομμώτρια κοσμοῦσα τὰς τρίχας. Clemen. Pæd. libro 3. cap. 2. κομμώτριαι δὲ καὶ κομμώδιαι περὶ τὰς γυναῖκας ἀμφὶ λέγουσιν αἱ μὲν τὰ κάτοπτρα εἶπεν χρυφάλους βαλλαῖ τὰς κτένας. Lucian. μισθ. αὐτὴ δὲ δεσποίνης κομμώτρια. Iuuenal. Sat. 6. —*ponunt Cosmetæ tunicas.* Interpr. *Eos dicit qui ornamentis præsunt, non tamen & ornatrices.* Ego proprie *ornatrices*, quæ crines disponebant. Sueton. Claud. cap.

40 *Hæ*

40. *Hac matris mea ornatrix fuit.* V. Inscript. CINERIBVS. HAMILLÆ. ALPIONIÆ. QVINTÆ. ORNATRICI. FESTVS. M. SEPTIMI. GALLI. DISPEN. CONTVBERNALI. B. M. F. Iuuenal. Ornatrici nomen *Psecas* ab arte imposuit. nam ψεκάζειν Græci dicunt quando minutum siue rarũ pluit. Ornatrices igitur componentes rarum ac paruum aquæ solent mittere, ac velut ψεκάζειν. vt est apud Interpr. Glossæ: κοσμήτρια ornatrix. Item: *Cinislones ornatrices.* Acro ad orat. lib. 1. Sat. 2. *Cislones & cinerarii, eadem significatione apud veteres dicebãtur ab officio calamistrorum, qui acus & veruta flando calefaciebãt, quibus matronæ capillos crispabant.* Varro 4. de ling. Lat. *Qui calamistros calefactos in cinere ministrabat, à cinere Cinerarius est appellatus.* Glossæ: *Cinerarius* δοῦλος ἐταίρας. Charis. l. *A Cinere cinerarius, muliebre ministerium.* Cato in Orig. *Mulieres capillum cinere vngebãnt, vt rutilus esset crinis.* vbi sane quia diuersum eorum munus, diuersa origo. Senec. de Tranq. Vitæ cap. 14. Tertul. 2. ad vxor. Glossæ: *Cinifo*, ἐμπλέκτης. Item, γυναικῶν κοσμητὴς *Cimnifo.* L. *Cinislo.* Plaut. Aulul. Sc. Narraui amicis: *Caupones, patagiarii, indusiarii* L. omnino vt V. E. Florent. *Cinislones*, p. 1. Sciendum itaque Ornatrices puellas, quæ composuere capillum, Cinislones & cinerarios, qui acus calefactas subministrarunt ornatricibus quamuis Gloss. pene confundant.

v. 15. *rapuit tacenti speculus*] Propertius:

Delitiaque mea Latris, cui nomen ab vsu est,
Nec speculum dominæ porrigat illa nouæ.

Pag. 177. v. 7. *licet ad tibicines mittat*] id est, cogites de exequiis. nam tibicines in funeribus canebant. Statius Thebaid. v. *Cum signum luctus cornu mugit adunco Tibia*—&c. vide Lutacium. Seneca de morte Claud. *Et erat omnium formosissimũ Claudii funus, vt scires deum efferri; cornicinum, tibicinum tanta turba.* Xiphilin. οἱ μὲν ἄν ἄλλοι περὶ τ̓ κλίνης περιεϊμεγεν, καὶ ἴενις ἐκόπτοντο, ἐπί γε τοῖ ποιηθῆμασιν ἐπαυλοῦντων. Artemidor. lib. 1. αὐλεῖν δὲ πυθικοῖς αὐλοῖς, πυρός σημαίνει. Respondebant autem

 plan-

planctu præficæ aliæque lugentes mulieres lamentabili tubæ clangori. Lucian. περὶ πενθ. τί δέ μοι ὁ κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι, καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία, καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρῆνον ἀμετρία. Non. Præfica. Dicuntur autem θυμβαῦλαι. qui Apul. Flor. *monumentarii ceraula*, proprie *siticines, quod apud sitos canere soliti, h.e. vita functos & sepultos*. Gell. libro vicesimo, capite 2. D. Matth. c. 7.

v. 14. *nec speculũ mentitur*] Tertull. de habitu mul. c. 1. *Iam & speculo tantum mentiri licet.*

Pag. 178. v. 5. *Habes confit. reum*] Ambros. lib. 5. epist. 28. ad Theod. *Quid mandas in absentes iudicium? Habes præsentem, habes confitentem reum.*

vers. 8. *arma*] Propert. *Osculaque admota sumere & arma manu.*

v. 20. *te habere potui*] Lucian. ἑταιρ. διαλ. Κροκάλη δύο τάλαντα αἰτήσουσι εἰ βούλεται μόνος ἔχειν αὐτήν. Terentius Adelph. Scena Disperii. *Eho an domi est habiturus.* Donat *Haberi uxor* (L. *habere uxorem*) *& vir dicitur & haberi mulier cum coit.* Aristot. λέγεται δὲ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. Idem Donatus: *Habere stuprare intelligimus.*

Pag. 129. v. 1. *bulbis*] Alexis: —βολβούς, κοχλίας, ἀεὶ, Τοιαῦτα τούτων τῶν εἰς σφυρὸν φάρμακα Ἐρῶσι. —apud Athen. l. 2. οἱ βολβοὶ δὲ ὅτι παντελῶς μὲν εἰσι, διεγερτικοὶ τ' ἀφροδισίων. ἡ δὲ παροιμία φησὶν, οὐδέν σ' ὀνήσει βολβὸς ἂν μὴ νεῦρ' ἔχῃς. Mart. l. 3. ep. 74. & passim apud eundem.

v. 2. *hausique parcius merum*] Sammon. *Languidus antiquo curatur penis Iaccho.*

v. 14. *comitem amiculam trahens*] Sic Græci Heliod. lib. 1. συνεφείλκετο τὸν νεανίσκον.

v. 18. *Illa de sinu protulit litium*] Lucian. ἑταιρ. διαλ. εἶτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφειν ἐπῳδήν τινα. λέγουσα ἐπὶ τρόχῳ τῇ γλώσσῃ βαρβαρικὰ ὀνόματα.

v. eod. *Licium var. col. filis intortum*] Liciorum vsus ad magica nobilis poetarum locis.

Virgil. Pharm. Ceiri. Nemesian.

Hæc eadem nobis, quæ versicoloria fila.

Et mil-

Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quanquam inguinum morbos ligaturis curarint. Plin.l.28. c.4.

v.20 *turbatum sputo pulu* &c.] Proper. *Aut nomas arcanas tollat versuta saliuas*. Plin.l.28.c.11.c.4.

v.22.*Ter me iussit expuere*] Tib. *Ter cane. ter dictis despue carminibus*. Sane latissimi vsus hæc superstitio. *terna despuere deprecatione in omni medicina mos est*, ait Plin. Marcell. de medicam. *Varulis remedium tale facies. Annulos digitis eximes. & digitis tribus oculum circumtenebis, & ter despues.* Idem: *Quum hæc dixeris, tribus digitis terram tanges, & despues, idq; ter.* Ad cædes expiandas ter despuebant. Apollon. Argon. IV.

ἤρως δ' αἰσονίδης ἐξάργματα τάμνε θανόντος.
τρὶς δ' ἀπέλειξε φόνου, τρὶς δ' ἐξ ἄγος ἔπτυσ' ὀδόντων
ἣ θέμις αὐθέντῃσι, δολοκτασίας ἱλάασθαι.

multis. Scholiast. quem vide. Quod vero Iuuen. interpr. *propter fascinum verborum ter sibi in sinum spuunt.* Theocr. Idyll.6. eiusque Scholiast. item Idyll. VII.

γραία τι πυρὲιν Απς ἐπιφθύσδοισα, τὰ μὴ καλὰ νοσφὶν ἔρυκε. etiam Callim. τὸ κόλπεισιν ἐπιπτύουσι γυναῖκες. Hanc vim sputi etiam ex Æliano haurimus, qui de columbis, l.1. cap. 15. ἐκ Διαδόχης φασὶν ἐπιπτύειν τοὺς περιστερὰς, οἵ τε τῶν νεοττῶν γεγονότων, ὁ ἄρρην ἐμπτύει αὐτοῖς, ἀπελαύνων αὐτῶν τὸν φθόνον, ἵνα μὴ βασκανθῶσι. Nec tantum ad fascinum arcendum, sed etiam omnia expuere familare, quo forte allusit Senec. Consol. ad Marc. c.9. *Quis non si admoneatur vt de suis cogitet, tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum abire illa iubeat?* imo ad omnia quæque dira, horribilia aut auersanda, vt ii rabiosum, si comitiali morbo correptum vidissent. Theophr. Char. περὶ δεισιδαιμονίας. μαινόμενον τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι. Plin. l. 28. cap. IV. *Despuimus comitiales morbos, hoc est, contagia regerimus.* Plautus Capt. Sc. Quo illum.

v.23 *terque lapillos coniicere*] Lapidum in magicis vsus varius. Philostr. de vita Apoll. Tyan. l. 7. κονιᾶσαι δὲ ἡ τέχνη τοὺς ἐρώντας μάλιστα. νοσοῦντες γὰρ εὐαπατητότεροί εἰσι

νόσον ὡς καὶ χρυσίοις ὑπὲρ αὐτοῖς διαλέγονται, θαύμαστον οἶμαι οὐδὲν πεπόνθασι προσιόντες τοῖς σοφισταῖς τούτοις, οἳ κἄν ποτε αὐτοῖς φέρειν δώσουσιν, καὶ λίθους, τοὺς μὲν ἐκ τῶν τῆς γῆς ἀπορρήτων, τοὺς δὲ, ἐκ σελήνης τε καὶ ἀστέρων.

pag.180.v.18.*aureum thorum*] καλὸν. Vt Virg. *aurea Venus.*

pag.181.v.13.*ad vltionem decurrit, vocatque cubicularios*] Lucian. Asino καὶ καλεῖ ἤδη εὐθὺς τοὺς οἰκέτας, καὶ κελεύει μετεώρων νώτων μετεώρων, κομισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας. Nam & hic turbarat dominæ hilaritatem.

v.14.*catorogare*] al. *catamolidiare.* L *catamidiare.* h.e. ludi. Spart. in Hadriano. possemus vel alio modo sanare hanc vomicam, sed silere optimum. nam huiusmodi desperatissimis locis medelam coniecturis quærere, Andabatarum more digladiari arbitror.

v.21.*Verberibus sputisque eiectus sum*] Summum contumeliæ genus verberari & conspui. D. Marcus c. 14. καὶ ἤρξαντο τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ κολαφίζειν αὐτόν. cap. 15 καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ Lucian. κολακ. καὶ κατὰ κόρρης ἔπαιε. καὶ καταπλύσας με. Conuiu. seu Lapith. προσέπτυσέ τε τὸν Ζηνόθεμιν, καὶ ἔμελλε παίσειν κατὰ κόρρης. Idem Asino: ἐπειδὴ οἶδέ με ταῦτα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσεπτύσατό μοι, &c. Seneca libro. Quod in sap. non cadat iniu. lib. 3. de Ira, c. 28. Xiphil. Augusto.

Pag.182.v.8.*terribilem*] Columella lib. x. *Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli Terribilis membri.*

v.eod. *bipennem*] Iuuenal. Sat. 6.

Hoc tantum refert quod Tyndaris illa bipennem
Insulsam & fatuam dextra læuaque tenebat.

v.9.*coliculi*] Gloss. *Coliculus* κράμβιον, καυλίον.

v.17.*Erectus igitur in cubitum*] Lucian. περὶ πενθ. πρὸς δὲ ὃς ἂν λέγῃ ταῦτα ὁ νεκρὸς ἐπιστραφεὶς, ἀνακλίνας αὑτὸν ἐπ' ἀγκῶνος.

v.26.*apodixin defunctoriam*] ἀποδεῖξαι. est I.C. protestari: & ἀπολειπτικὴ ἀπόδειξις, est ἀποχὴ seu cautio receptæ pecuniæ *Apodixis defunctoria*, libellus quo ostendit quispiam se defunctum esse; quod est; profiteri defunctoriam.

Pag.183.

Pag.183.v.1. *Illa solo fix*]Suprà *illa metu frig.* Arnob. *Priapum circumferentem res illas præliorum expeditione paratas.*Catull.

—*vnde foret neruosius illud.*

versi.8.*cum parte corporis*] Cæl.Aurel.acutor.pass.l.3. *Pati eas partes, quarum vsu congressus Venerius celebratur.* Ouid.2.de Arte amandi: *Inuenient digiti quid agant in partibus illis, In quibus occulte spicula tingit amor.* Arnob.l.5. *Partem illam corporis, per quam sexus fœmineus sobolem solet prodere.*

versi.9.*quam ne ad cogn quidem admittere f.n.h.f.*]Arnob. lib. 5. *Propudiosa corporum monstratur obscœnitas, obiectanturque partes illæ, quas pudor communis abscondere: quas naturalis verecundiæ lex iubet: quas inter aures castas, sine venia nefas est, ac sine honoribus appellare præfatis.*

vers.11. *Mox perfricata diut.fronte*] apud Lucia.quispiam de re simili verba facturus. ὁ δὲ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον ἀποτρίψας, ἡσυχῇ ἐπὶ μικρὸν ἐπισχὼν, ἄρχεται δή πη τὰ διάπεινα Ἀφροδίτῃ,&c.

Pag.184.v.1.*gaudia*] Lucret.l.4.*Denique tum membris collatis flore fruuntur Ætatis, iam cum præsensit gaudia corpus.*Catull.nupt.Manl.Cato Dir.& alii.

Pag.185.v.8.*Spumabit pateris hornus liquor*]Hieron. ad Heliod. *Non est tantum in eo seruitus idoli, si quis duobus digitulis thura in bustum aræ iaciat, aut haustum pateræ poculo fundat merum.*Varro 4.de Ling.lat.

v.eod.*Et ter ouantem circa del.g.f.ebriap.* Herodian. lib.5.Virg.7.Æn.Callina.εἰς Δῆλον.

v.11.*intrauit anus laceratis crinibus, nigraque veste deformis*] Hic habitus miseriarum, vt loquitur Arnob. apud Cic.Tusc.Quæst. *Scindens dolore identidem intonsam comam.* Apul.Mil.2.*Genialem canitiem reuellens senex.*hoc obuium passim. Sed de veste quæ luctum & miserias vestit, haud mediocres diuidiæ inter scriptores, de quis plene I.Lipsius ille ingenii, & omnis politioris doctrinæ princeps, comm. ad Annal.Taciti l.2. Apule.Mil.2. *Matronam flebilem fusca veste contectam.*

Macrob.

Macrob. l. 3. *Mortuam atratus tamquam filiam luxit.* Græcos atratos in luctu minus ambigimus. Xenophon de Athenienſ. qui parentes lugeb. μέλανα ἱμάτια ἔχουσι. Euripid. in Iphig. Aulid. vbi moritura ad matrem:

> Μήτ' οὖν γε τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμῃς τριχὸς,
> Μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχῃ πέπλους.

Artemid. lib. 1. τὸ δὲ μέλαν ἱμάτιον σωτηρίαν προσημαίνει. οὐ γὰρ οἱ ἀποθνήσκοντες, ἀλλ' οἱ πενθοῦντες τοὺς ἀποθνήσκοντας τοιούτοις χρῶνται. At Lucianus obtendit, Philoſp. κεκαρμένος ἐσθῆτι μελαίνῃ. Pollux vero lib. 4. οἱ δὲ ἐν δυστυχίαις ὄντες ἢ λευκὴν δυσπινῆ εἶχον, μάλιστα οἱ φυγάδες, ἢ μέλανα, ἢ γλαύκινα.

v. 16. *quod purgam. calcaſti in triuio*] καθάρματα in triuia profecta aut fluenta. Suidas: ὀξυθυμία, ὅσοι καθαίροντες τὰς οἰκίας ἀθλίως, νύκτωρ ἔθος εἶχον ἐν ταῖς τριόδοις πθῆναι. quem vide & Heſych. Sed & ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δεῖπνον κείμενον, vt ait Lucian. mortuorum dial. Schol. Ariſtoph. Pluto: κατὰ δὲ νουμηνίαν οἱ πλούσιοι ἔπεμπον δεῖπνον ἑσπέρας εἰς θυσίαν τῇ Ἑκάτῃ ἐν ταῖς τριόδοις: ἱδρύοντο γὰρ τὴν Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις, ὅτι ἐπὶ τῶν καθαρμάτων καὶ μιασμάτων ἡ θεός. ait Scholiaſt. Theocr. & ὄρχος παρὰ Κόλχοις, ἡ Ἑκάτη ταῖς φαρμακίσιν εὑρετὶς γὰρ τῶν φαρμακῶν ἡ θεός, ait Scholiaſtes Apollon. Huc pertinet quod Burchardus Decret. lib. 10. c. 11. *Perſcrutandum eſt ſi aliquis ſubulcus, ſiue venator vel cæteri huiuſmodi dicant diabolica carmina ſuper panem aut ſuper herbas, aut ſuper quædam nefaria ligamenta, & hæc aut in arbore abſcondant, aut in biuio aut in triuio proÿciat, vt ſua animalia liberet à peſte & clade, & alterius perdat.* Plato l. 11. de LL. vbi de veneficis: ἄν ποτε ἄρα ἴδωσι που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα εἴτ' ἐπὶ θύραις, εἴτ' ἐπὶ τριόδοις. Vide Horat. lib. 1. Sat. 8. Quod influenta Homerus:—ἐς ἅλα λύματα βάλλον. Nemeſianus:

> *Quid prodeſt quod me pagani mater Amyntæ*
> *Ter vittis, ter fronde ſacra, ter thure vaporo*
> *Luſtrauit, cineresq; effudit in amnem,*
> *Incendens viuo crepitantes ſulphure lauros.*

Claudia-

Claudianus:

Trans caput auersus manibus iaculatur in altum
Secum rapturas cantata piacula tædas.

Vide locum plenissime vero Theocritus Idyll. 25. quem operæ inspexisse.

versi. 17. *aut cadauer*] An δημοσίους φαρμακοὺς intelligit? δημοσίους δὲ τοὺς λεγομένους φαρμακούς, οἵπερ καθαίρουσι τὰς πόλεις τῷ ἑαυτῶν φόνῳ· ἢ τοὺς δημοσίᾳ, καὶ ὑπὸ τῆς πόλεως τρεφομένους. ἔτρεφον γὰρ τινὰς Ἀθηναῖοι λίαν ἀγεννεῖς καὶ ἀχρήστους. καὶ ἐν καιρῷ συμφορᾶς τινὸς ἐπελθούσης τῇ πόλει, λοιμοῦ λέγω ἢ τοιούτου τινός, ἔθυον τούτους ἕνεκα τοῦ καθαρθῆναι τοῦ μιάσματος, οὓς ἐπωνόμαζον καθάρματα. Schol. Aristoph. Equit. Quæ illustrant illa pag. 117. *Massilienses, quoties pestilentia laborabant, &c.* Quanquam omninoomni mortuum tangere, imo domum funestam ingredi, adeo vt mirum quam formidarint busta aut sepulchra. Theophr. Char. περὶ δεισιδαιμ. καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν. Gellius lib. 10. cap. 15. *Locum in quo bustum est nunquam ingreditur: Mortuum numquam attingit.* Apul. Apolog. *omnia noctium occursacula, omnia bustorum formidamina, omnia sepulcrorum terriculamenta.* Ammian. lib. 31.

v. 21. *deos iratos extricasti*] L. *excitasti.*

Pag. 186. v. 12. *die feriarum quo & l. r.*] Plut. περὶ εὐθυμίας. παίζειν καὶ γελᾶν, ὥσπερ ἐν ἑορτῇ τὸν βίον διατελεῖν.

v. 14. *malo astro natus*] Isidorus lib. 10. cap. 1. *Astrosus ab astro dictus, quasi malo sidere natus.*

v. 18. *lorum in aqua*] Mart. lib. 1. epig. 61. l. 7. ep. 59. l. 10. ep. 55.

versicul. 26. *nisi illud tam rigidum redd. quam cornu*] C. Aurel. Acut. pass. l. 3. *Tensionem autem veretri fuisse nimiam, vt cornu putaretur.*

Pag. 187. v. 1. *Quicquid in orbe vides*] Prorsus his gemina apud Tibul. l. 1. eleg. 2.

versic. 8. *mihi flumina parent*] Apoll. Arg. libro 3. de Maga.

καὶ ποταμοὺς ἵστησιν ἄφαρ κελαδεινὰ ῥέοντας,
ἄστρα τε καὶ μήνης ἱερῆς ἐπέδησε κελεύθους.

v. 11. *Lu-*

ver.11. *Luna descendit imago Carm.d.m.*] Lucian. Philopseud. καὶ τὴν Ἑκάτην ἐναργῆ παρελθοῦσα, καὶ τὴν σελήνην καθελοῦσαν. Horat. 5. Epod. Apul. Mil. 2. Stat. ——*Thessala victrix. Ridet anhelantes audito carmine bigas.* Τινὲς δὲ τὰς ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης καθαιρέσεις ἐκάλουν τῶν θεῶν, τὸ παλαιὸν ᾤοντο αἱ φαρμακίδες τὴν σελήνην καθαιρεῖν. Cleomedes: ὁπότε ἐκλείπῃ ἡ σελήνη, ὅτι φαρμακίδες εἰσὶν αἱ καθαιροῦσαι αὐτήν. Ideo tinnitu æris & clamoribus defectum lunæ adiuuabant. Ouid.

Et quamuis aliquis Temesæa remouerit æra,
Numquam luna suis excutietur equis.

Seneca Hippol.

At nos solicitis lumine turbido,
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Quia multis in locis Græcorum vetustissimi æris sonos tanquam rem validissimam adhibere soliti Macr. Saturn. lib. 5. cap. 19. quem vide.

v.18. *Ideo frutices, in gurg. sist.*] Nemesianus:

Cantant quod luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currunt scopuli, migrant sata, vellitur arbos.

Claud. lib. 1. in Ruf. Virgil. Æneid. Lucan. lib. 6. Manil. lib. 1.

v.26. *mensem veterem*] ἐσχάραν Tertull.

——festas extruet alte Cespitibus mensas——

Lusit Ouid. de arte amand. *Tange manu mensam, tangunt quo more precantes.* optime Festus, quem vide. Aristoph. Acharn. τὴν ἐσχάραν ἐκποδὼν δίδρο καὶ τὴν ῥιπίδα. Schol. ἐσχάραν τὴν νῦν καλουμένην ἄνθρακα. Prudent. contra Symmach.

Omnibus ante pedes posita est sua cuique vetusta
Arula——

Vocatur & *altarium.* Glossæ: *Altarium* ἐπιβώμιος. Auson. Ephem.

Foculamque viui cespitis
Vanis relinquo altaribus.

Nam & *foci* ἐσχάραι, vt Glossæ exponunt. Ouid. lib. 4. Metam.——*focos totidem de cespite ponit.* Stat. 4. Theb.

ara pro-

ara profunda Erigitur Cereri. Lutacius: *Tria sunt in sacrificiis loca, per qua piationem facimus. Scrobiculo facto inferis aris tribus sacrificamus, calestibus, extructis focis, vnde etiam nominata sunt altaria, ad qua sacrificantes manus porrigimus in altum.* L. *Scrob. f. inferis, aris terrestribus sacrificamus, calitibus e. f.* hæc vera est lectio, quam nos eruimus. Festus: *Altaria ab altitudine dicta sunt, quod antiqui diis superis in adificiis à terra exaltatis sacra faciebãt, diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra.* Sane hoc veteres sollicite seruasse ex Homero apparet. Heliod. lib. 9. Lucian. Necromant. Apul. Mil. lib. 1. *Deuotionibus sepulchralibus in scrobem procuratis.* libr. 12. de Pag. sacrif. C. Theod. *Redimita vitis arbore vel erecta effossis ara cespitibus.* Iuuenalis Satyra 12. Horat. Sat. lib. 1. Ecl. 8.

Pag. 188. v. 3. *camella lignea*] Sacrificiis lignea vasa adhibita vel hinc lucet, tum quod Festus: *Patella vasa picata sacrificiis apta.* Frequens vsus vasorum Samiorum in sacris. Plaut. Capt. *at ea non tantum operis figlini, sed lignea.* Cic. ad Q. Fr.

ver. 5. *quadrato pallio*] Tertull. de pall. c. 1. *Nec iam calcato radiab. marm. terra.* Senec. epist. 16. *vt terram marmoribus abscondas, nec tantum habere tibi liceat, sed calcare diuitias.*

v. 9. *Hinc molli stella latus*] Non libet meminisse quid alii dixere. restituo ex vestigiis veteris scripturæ: *Hinc mollis stilla lacus.* Varro 4. de Ling. Lat. *Lacus, lacuna magna, vbi aqua contineri potest.* Glossæ: *λάκκος lacuna, lacus, cisterna.* hinc *laccarij λακκόπτοι*, qui in iisdem Glos. *lacunarij*. Innuit Petr. prisca ætate non fossis inducta fuisse maria, nec tantis impensis piscinas habuisse, sed contentos lacuna, qualem stillæ confluuia fecerant. Incredibile quanta luxuria piscinas habuerint. quem luxum festiue increpat Seneca libr. 2. Controu. 1.

Pag. 189. ver. 2. *At paries circa pal. sat. inani*] Vereor ne frustra sint, qui hic subtile acumen exercent. Vitruuius leg. 2. c. 1. vbi de priscorum hominum vita. *Furcis*

erectis, & virgultis interpositis, luto parietes texerunt. Alij luteas glebas arefacientes, struebant parietes, materia eos tegumentantes, vitandoq; imbres & æstus, tegebant arundinibus & fronde. Plin. lib. 35. cap. 14. *illini quidem crates parietum luto, & lateribus crudis exstrui quis ignorat?* Seneca epist. 92. *virgeam cratem texuerunt manu, & vili obliuerunt luto.*

v. 3. *clauus numerabat agrestis*] Si recte aduertas proba etiam hæc lectio. In V. C. *Clauis numer. agr.*

v. 4. *Et viridi iunco gr. p. ar.*] Prisca ætate recta arundinea aut straminea. Seneca: *stipula aliisque siluestribus, operuere fastigium, & pluuiis per deuexa labentibus, hiemem transire securi.*

vers. eod. *Pendebat*] Seneca epist. 91. *Vt lacunaria penderent.*

Pag. 190. ver. 2. *tres anseres sacri*] p. 109. *occidisti Priapi delicias anserem omnibus matronis acceptissimum.* Laudo, quæ alii curiose indagarunt his interpr. sed fallor, aut nouam facem præfero ex Artemid. lib. 4. γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἔδοξε χῆνα τετοκέναι. ἐγένετο, εἰ μὲν ἱερέως εἴη ἡ γυνή, τὸ τεχθὲν ζήσεσθαι ἱεροὶ γὰρ οἱ χῆνες, καὶ ἐν ναοῖς ἀνατρεφόμενοι. εἰ δὲ μὴ θῆλυ εἴη, ζήσεσθαι μὲν, ἐπιμελῶς δὲ χρήσεσθαι βίῳ, διὰ τὸ περιλαλὸς τῶν χηνῶν.

v. 7. *vincula calceamentorum*] Fasciæ, quibus in calceatu vtebantur. Plin. lib. 9. cap. 37. Pollux lib. 2. Menander apud Theodoret. Serm. 6.

> ὑποδούμενος τὸν ἱμάντα τοῦ δεξιοῦ
> ἱμβάλλοι διέῤῥηξε.——

Plutarch. συμποσ. προβλήμ. διαλυθέντων τῶν ὑποδημάτων τοὺς ἱμάντας.

Pag. 191. verſ. 12. *tribus nisi potionibus è lege siccatis.*] Horatius l. 2. Sat. *Siccat inæquales calices cõuiua, solutus Legibus insanis.*——Plutarch. Symp. problem. libr. 3. quæst. 9. οἱ περὶ τὸν Διόνυσον ἁρμονικοὶ τρεῖς κοτύλας ὄρου συμφωνίας πρὸς ὕδωρ διὰ πέντε. καὶ διὰ τεσσάρων, καὶ διὰ πασῶν, οὕτω μὲν λέγοντες καὶ ᾄδοντες, πίνειν πέντε ἢ τρία, ἢ μὴ τέσσαρα, &c. Hesych. τρίτος κρατήρ. σωτῆρος Διὸς καὶ ταῦτα λίγουσι κεραννύουσι. ἐν ταῖς συνουσίαις ἐκίρνων κρατῆρας τρεῖς, καὶ τὸν μὲν

τὸ μὲν πρῶτον διὸς ὀλυμπίου καὶ θεῶν ὀλυμπίων, ἔλεγον· τὸ δὲ δεύτερον, ἡρώων. τὸ δὲ τρίτον σωτῆρος. ex his claret cur Ausonius hanc bibendi legem *mysticam* dixerit.

v.26. *At illa complosis manibus*] *Complodere manus* solent, quos ira possidet. Seneca de Ira.l.1.cap. 1. *Articulorum seipsos torquentium sonitus, complosa sæpius manus, & pulsata humus pedibus.*

Pag.192.v.26. *expiare manus pret. licet. etiamsi homic. feciss.*] Tertull. cap.5. de Baptismo. *Penes veteres quisquis se homicidio infecerat purgatrice aqua se expiabat.* Seneca Herc.fur. *Et tota Thetis per meas currat manus, hærebit altum facinus*——vide si tanti, quæ p.145.

Pag.193. vers. 9. *Quisquis habet nummos*] Horat. lib. 2. Satyr.——*omnis enim res.*

Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulcris
Diuitiis parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiensve etiam, & rex
Et quicquid volet.——

Pag. 194. v. 5. *extraxit iecur*] Notissimum ex iecoris forma diuinasse. Iuuen. Sat.5. Plin.l.10.c.22. Apul.Mil. 2.Cic.1.de diuina.

v.13. *scorteum fascinum*] Φαλλὸν, Suidas: Φαλλοί, μόρια δερμάτινα. αἰδοῖον σκύτινον. ὕστερον δὲ ἐκ δερμάτων ἐρυθρῶν.

v.20. *vrtica*] Iuuen. Sat.11. *Irritamentum Veneris languentis, & acres Diuitis vrtica*——hinc Sat.2. *Hac tetigit Gradiue tuos vrtica nepotes.* id est, hæc prurigo.

Pag.195.v.16. *Quod verberatus sum nescio*] Ouid.2.de arte amandi: *Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ Turpe*———

v.20. *frequenti tractatione*] Mart.l.11.c.30.

Pag.196.v.16. *Amplexu eff. & Teneo te*] Totidem prope verbis Heliodor. προσδραμοῦσα τε τῷ Θεαγένει, καὶ αὐχένος ἐξαρτηθεῖσα, ἔχω σε Θεάγενες. Apul. Mil. lib. 8. *Charitem non tenebis, non frueris nuptiis.* lib. 2. *Nequeunti tenere Fotidem.*

ver.17. *Tu desiderium, tu voluptas*] D. Hieron. ad Nepotianum: *Mel meum, lumen meum, meum desiderium, omnes delitias & lepores, & risu dignas vrbanitates, & ceteras*

teras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur.

Pag.197.verſ.4.*anus floris exſtincti*] Apul.Apol.*Noua nupta flore exoleto.* Philo. Iud. ἀπημαραν θείσης ὥσπερ τινῶν ἀνθρῶν τῆς ἀκμῆς.

v.22.*Pigiciaca*] Πυγηστακὸ.

Pag.198.v.12.*oſcillatione ludeb.*]Seru.ad Virg.Georg. 2. Erat autem luſus, quo impoſiti, tranſuerſo tigno de arbore ſuſpenſo, alternis ſe mutuo ſubmittebant. hinc Tertull.de Pall. *oſcillum penduli impetus.* Græcis αἰώρα. Heſych.Hyginus Mytholog.cap.130.

verſ.17.*ſororis ſuæ automata*] *Automata* ſunt confixa, aut confixiles machinæ, vt Apul. quæ ſua ſponte mouentur. vel, vt Seneca, tabulata per ſe ſurgentia. Dioni ἴκρια. Petron. hunc motum puellæ automata indigitat, quia dum eam mercenarius commouendo ſubleuat, αὐτομάτως, hoc eſt, ſua ſponte & per ſe videtur ſurgere. Sane αὐτόματα, quæcunque ſponte & per ſe facta. vt αὐτοματήσαντες, ἀφ' ἑαυτῶν πράξαντες. & αὐτόματον, αὐτοφυές. Philo. Iconium lib. 2. οὔτε ἐφύτευσαν, ἀλλὰ αὐτόματα ἡ γῆ σφίσιν ἀνατέμπει ταῦτα.

v.18.*tentaturus*] vt in illo Tibull. *Illic Iunonem tentare Ixionis auſi*, &c.

v.22.*Dij maiores*] Seru. ad illa Virg.lib.3. Æn. *Cum ſocio natoq; & magnis diis*, Macrob.Satur.lib.3.c.4. Schol. Apollon.Arg.lib.2.Sect.25.Sed de his alias.

v.23.*Mercurius qui animas duc. & red. ſolet.*] Hora. de Merc. *Tu pius lætas animas reponis Sedib.* Hinc Græcis πομπαῖος. apud Eurip. Aiax, vbi ſe interimere geſtit: —καλῶ δ' ἅμα πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κοιμίσαι. Artemid.lib.2 νοσοῦσι δὲ ἀγαθὸς (Ἑρμῆς) διὰ τὸ ψυχοπομπὸς νομίζεσθαι. Luc.dial.mortuor. Lutacius ad Stat. Theb. 4. Phornutus lib.4.

Pag.199.v.20. *homines non caperentur ſpe*] Tibul.lib. 2.Eleg.6.

Pag.200.v.6. *Apud quaſdam gentes*] Tertul. Apolog. c.9. *Aiunt apud quaſdam gentiles Scytharum defunctum quemque à ſuis comedi.* Lucian. περὶ πενθ. Solin. Similis

imma-

immanitas Maſſagetarum. Tertull. libro I. aduerſus Marcionem. Hieron. aduerſus Iouian. 2. *Maſſagetæ miſerrimos putant qui ægrotatione moriantur, & parentes, cognatos, propinquos cum ad ſenectam venerint iugulatos deuorant.* Theodoretus Sermone IX. qui eſt de LL. Strabo libro 2.

pag. 201. verſ. 3. *Saguntini*] *Seneca Controu. Neceſſitas magnum humanæ imbecillitatis patrocinium eſt. Hæc excuſat Saguntinos quod patres occiderint.* Iuuen. Satyra 15. eiuſque interpres.

v. 25. *ornatus verbenis*] Harum vſus vulgatiſſ. in ſacris. Apul. Apol. *Si poſueris donum aliquod, ſi ſacrificaueris, ſi verbenam ſumſeris.* Eurip. Alceſt.

v. eod. *veſtibus ſacris*] Inſulis. nam eæ & hoſtiarum & ſacerdotum. Feſt. Gloſſæ Iſid. *Infula, ſacerdotalis vitta* in iiſdem: *Inſulat, propiciat.* Emporius de loco communi: *Inſpiciendi ſunt perſonarum habitus, vt ſacerdotis vitta & infula.* hinc Senecæ Agam. *Sacrata infulæ.* Florus lib. 4. *Quæ omnia velut infula in deſtinatam morti victimam congerebantur.* Sueton. Calig. c. 27. *Alterum qui ſe periturum pro ſalute ſua vouerat, cunctantem pueris tradidit, verbenatum infulatumque, qui votum repoſcentes per vicos agerent quoad præcipitaretur ex aggere.*

pag. 203. v. 14. *Tinctus colore noctis*] Ægyptius tibicen, qui in deliciis. Iuuen. Sat. XV. *ede virorum Saltatus nigro tibicine.* Apul. libro I. Florid. de Indis: *in corpore colore eſt noctis.*

v. 15. *Manu puer loquaci*] Luc. περὶ ὀρχήσεως. ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλά μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν. Cyprianus de ſpect. *Loqui digitis elaborat.*

pag. 204. v. 6. *Non bene olet, qui ſemper olet*] Cic. ad Attic. *Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent.* ita ſæpe ludunt, vt Varro: *Bellaria maxime mellita, quæ mellita non ſunt.*

pag. 205. v. 17. *cryptam Neapolitanam*] Seneca. epiſt. LVIII. *A ceromate nos apte excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil iſtis faucibus obſcurius, quæ nobis præſtant, non vt per tenebras videamus, ſed vt ipſas.*

v.19.*Petauroq; iubente modo superior*] optime interpr. Manil.lib.v.

Corpora, quæ valido saliunt excussa petauro,
Alternosq; cient motus, elatus & ille
Nunc iacet, atq; huius casu suspenditur ille.

Pag.207.v.2. *Romuleamque casam*] Vitruu.*Item in Capitolio commonefacere potest, & significare mores vetustatis Romuli casa in arce sacrorum stramentis tecta.*

Pag.209.v.10.*Nam turris prope quæ quadrata surgit*] Lucret.lib.iv.

Quadratasq; procul turres cum cernimus vrbis,
Propterea fit, vti videantur sæpe rotunda,
Angulus obtusus quia longe cernitur omnis.

Isidor.Orig.lib.15.c.2. *Turres quamuis quadratæ aut latæ construantur, procul tamen videntibus rotundæ existimantur, ideo quia omne cuiusque anguli simulacrum per longum aeris spatium euanescit atque consumitur, & rotundum videtur.*

EIVSDEM PRÆFATIO IN VARIORVM IN P. ARBITRVM * OBSERVATIONES ab se digestas.

* *Quas nos omnes & singulas in* SYMBOLAS *nostras contulimus.*

† *Scripta hæc est epistola anno* 1595.

ANni fere † XXCV. postquam renatus Petronius, sed prô nefas tam ruptus & multifariam truncatus, vt potius informe pecus ex matris visceribus excisum, quam legitimus fœtus. Itaque docti viri, publico bono nati, continuo dilaniata & dispersa eius membra cum cura conquisiuerunt, fracta & luxata obligarunt: quorum acumen, & feliciter curiosas manus expertus Arbiter, vt anguis, conuertit corium & æuum. Quam damus, editio septima est, ea vt purior & amplior prodiret, imo ne quid omnino deesset, votum & animus mihi fuit. Quidquid igitur emendationum & explicationum ad Petronium pertinentium, apud nostri æui præclaros viros sparsum, excerpsimus, digessimus, & hoc fasciculo comprehendimus, quo in promptu essent, & velut sub vno oculorum ictu. Selegimus autem

autem necessaria; nam omnia adiicere nec libuit, nec per formam libelli licuit.

GASP. BARTHII IN PETRONII ARBITRI SATYRICON Racemationes.

NOB. CLARISSIMOQVE MELIORI Goldasto ab Heiminsfelt.

S. P. D.

PEtronium Arbitrum gaudeo tandem à te percensitum. VCI. & amicissime. Multa in eo olim ego disputaui, multa in aliorum Animaduersiones animaduerti. Omnia nunc dispunxi vsque ad mancas has Notas, quas tibi iugulandas mitto, potius ne promisso meo desim, quam vt operæprecium in iis me fecisse arbitrer. Gratulor autem & Tibi famam & Iuuentuti Egregium suum, quod genuino nitori tandem abs te restitutus lepidissimus scriptor in ora virum exibit. Ego nihil pro tempore quæro, nisi vt nomen meum expungam, quod in tabulas relatum, & à claritate nominis tui splendorem adulescentiæ meæ mutuor. De reliquis tu videris. Qui ab immortali hoc Charitum pullo numquam perituram Famam habebis. Salue ab eo qui tibi commendatus esse cupit, teque admiratur.

GASPARE BARTHIO.

PAg. 47. vers. 1. *num alio genere furiarum Declamatores inquietantur*] à nocturnis lemuribus & Empusis traductum. Sallustius; *animus impurus, diis hominibusque infestus neque vigiliis, neque quietibus sedari poterat.* Egesippus lib. I. cap. VII. *tanti sceleris immanitas mentem exulcerabat, non somnus oculis, non quies animo dabatur.* Vide D Hieron. in vita Ioan, Mon. Horat. Epod. V. & eius Comment. Sueton. Neron. XXXIV. Ouid. in Ibin.

v. II. *vanissimo strepitu*] Dusa F. *inanissimo.* Ouid. lib. V.

Raucaque garrulitas, studiumque inane loquendi.

ita MS. & male Giof. qui mutat.

vers. 10. *verum tumore*] pessime mutant. Focas in vit.

 Virg.

Virg. *quis tantum eloquii potuisset ferre tumorem.* Seneca Pat. *tumor & abundantia Sermonis.* Quintilian. lib. IX. c. IV. *Itaque vbi est necesse, etiam tumorem adfectamus.* Minut. Felix. *Sententiam non eloquentiæ tumore, sed rerum ipsarum soliditate libremus,* Fulgentius Myth. *nec immemor cuius verbosas fabulas propter scholaribus rudimentis tumidas ferulis gestauerim palmas.*

vers. II. *strepitu*] Horat. IV. Carm. III. *testudinis aureæ strepitum* dicit. Virgil.

—*argutos inter strepere Anser olores.*

Pag. 48. v. 4. *In pestilentiam*] non corrigend. *pestilentia.* vt voluit vir Ill. Nam & hoc genus phraseos probum bonis & idoneis imitari auctoribus. Vel in iure nostro quoties comparet? l. II. §. XXXI. de O. Iur. L. IX. de Acquir. Possess. l. XIV. de Probat. L. XXXV. de O. & A. L. XL. de Adopt. L. III. de suis, & leg.

v. 6. *verborum globulos*] à genere cupediarum, quod describit Cato de RR. c. LXXIX. vnde ductum Chiani quod de pauauere & melle hic dicitur. Mirum hoc nemini obseruatum.

v. 7. *omnia dicta quasi papauere & sesamo sparsa*] Cato: *eos melle vnguito, papauer infriato, ita ponito.* Adi & Luciani locum, Græci Petronii. Lexiph. *μὴ δέ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνθεμοῦσαι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἡ στεῤῥάσει τροφὴ συνήθης ἔστω.* Litem tamen de discrimine Anemonæ & papaueris non faciamus.

v. 12. *leuibus sonis*] forte, *leuibus.* vt *volubilitas & tolutiloquentia* Næuii fiat: Sic D. Augustus ad Antonium; *an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententiis verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda?* Exstant. in Suet. cap. LXXXVI. & ipse Cæsar iungit inane & volubile serm. genus.

ver. 15. *caderet*] Sen. Pater. *nec dii tantum mali permittant, vt cadat Eloquentia.* Priscian. præf. Gramm. *cadentibus studiis litterarum.*

v. 26. *Pudica oratio*] Sic *castitatem arrogantiæ,* (vt Petr. *granditatem & pudicitiam*) opponit Vitruu. libr. I. cap. I. de Impudicâ oratione Orator. de causis Corr. Eloq.

adeo melius oratorem vel hirta toga induere, quam fucatis & meretriciis vestibus insignire. Neque enim oratorius iste, nec virilis quidem cultus est, &c. Is scriptor ex professo docet quæ Petron. aliud agens tangit.

v. vlt. *maculosa*] contra *puram* dicit Cæsar apud Sueton. vita Terentii.

Pag. 49. v. 6. *Eloquētiæ regula*] Iuuenal. Sat. VII. *vt præceptori verborum regula constet*. Sic *morum regula*. Manil. lib. II. *Iuris regula*. Cic. I. de LL. *recti regula*. Minut. Felix. Similia & in Theognide.

v. 9. *carmen sane coloris*] forsan: *caloris*: nam is proximus insaniæ, de qua loquitur Ouid.

Est deus in nobis agitante calescimus illo.

Stat. I. Thebaid.

Pierius menti calor incidit.

Nec minus tamen & illud bonum quare non sollicitamus.

v. 10 *eodem cibo pasta*] Eunapii similem locum notauit Iunius Adagiis.

v. 12. *pictura quoque*] ea solita iungi artibus liberalibus. Pacatus panegyr. *recte profecto germana illa Pictorum Poetarumq; commenta victoriam finxere pennatam.* Lucianus de Imaginibus: καὶ ἔτι παλαιὸς ὁ λόγος αὐτὸ δήπου εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας. Horat. art. Poet.

vers. 23. *necesse habet cum insanientibus furere*] Horat. libro II.

—pudor, inquit, te malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.

Symposius ænig.

Insanos inter sanum non esse necesse est.

v. vlt. *cœnas captant*] Martial.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, maxime, cœnam.

ibid. *tamquam piscator*] sic aliquoties Martial. munera piscationibus componit. lib. V. ep. XIIX. *imitantur hamos dona*. lib. VI. c. LXIII.

Munera magna tamen misit, sed misit in hamo,
Et piscatorem piscis amare potest?

Pag. 50. v. 9. *moratur in scopulis*] Oppian. III.

ἔνθα δ᾽ ἔπειθ᾽ ὁ μὲν αἶψ᾽ ἐπιμεμφόμενος ποτὶ πέτρης.

ſimile quid in eiuſdem Cynog. II.

v. 13. *ſpes ambitione donant*] quid ſi, *domant*.

v. 18. *Laborum gradus*] vt paulatim comprendi poſſent, à ſcutis deductum. Hilarius:

Progenies ſequitur, gradibus per crimina creſcens.

Paterculus lib. II.

v. 21 *atroci ſtilo*] inclementi. Non memini alibi obſeruare hoc vocabulum tam clementi ſignificatu. In Plauto tamen, *atrox aſtutia*, pro inſigni Capt. Actu 3. Scena 4.

pag. 51. ver. 6. *Artis ſeueræ ſi quis amat effectus*] Mirum tam diu hæc non probabili ſaltim coniectura tentata. L. *artis ſeueræ ſi quis ardet affectu*. Vel ſane *effectus* retineatur, quod pro ſumma ſcientiæ poſitum. Vitruu. libro I. c. I. *non tantum Architecti non poſſunt in omnibus rebus habere ſummum effectum*. Sic *ſalutis effectus* apud Boeth. lib. III. de Conſ. proſ. X.

v. 7. *prius more*] lego, *prius morem*.

Frugalitatis lege calleat exacta.

de *Moris* vocab. alibi.

verſ. 13. *hiſtrionia*] alia quam vulgo fortaſſis hæc *hiſtrionia*. Sic *hiſtrionales modos* agnoſcit in Oratore auctor Dial. quem vide multis.

verſ. 14. *armigera vident*] leg. *arrident*. Athenæ, *πόλις Παλλάδος* Eurip.

v. 17. *fontem*] omnis enim ab eo Poetarum poſteritas. nude *Pater vatum* Claudiano. Vide Manil. libr. II. Quintil. lib. X. c. I.

v. 18. *mittat habenas*] *effrænata Eloquentia* apud Fulgent III. Myth. X.

verſ. 20. *Demoſthenis arma*] Sic *arma Eloquentiæ* auct. Dial. Seuerus apud Senecam, de Cic.

Publica vox cuius æternum obmutuit armis.

verſ. 25. *Fortuna celeri diſtincta*] omnino L. *diſcincta*. Libera.

v. 26. *epulas & bella*] quæ in Poetis grandioribus totos libros faciunt.

v.vlt.*minentur*] *minari* promittere. Comm. Horatii lib.II. Sat.III.

Pag.52.v.2. *Pierio defundes pectora verba*] & hęc hactenus male habent. Lege. *pierio defundes nectare verba. Defundere, diffundere*, vt *decernere discernere* apud Frontin.I. de aquæ duct. Nectar autem carmen quam suauiss. Paulinus:

Referensque paucos de tuis scriptis logos,
Quasi labra melle sparserit,
Sic de fauorum mihi tuorum guttulis
Dulcissimum gustum offerens, &c.

Calpurn. Ecl.IV.

Tam liquidum tam dulce canit, vt non ego malim
Quod Peligna solent examina, lambere nectar.

Seneca in Epigram.

Cuius cecropio pectore melle madent.

Germana autem verba apud Varron. Atacin.

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Qui versus de correctione Petronii vix sinit dubitare. Sic Græci sæpe. Aristænet. Heliod. Achill. Tat. Lucian. imag. καὶ τὸ γλυκίον ἀπὸ τῆς γλώττης περὶ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου γέροντος ἐκεῖνον ὁ Ὅμηρος αὖ εἴρηκε. Hesiod. Theogon.

——ὁ δ' ὄλβιος ὅν τινα μοῖσαι
φιλῶνται, γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Theocritus:

μολπὰν τὰν μῶσαι μοι ἀεὶ ποθέοισι δίδοντι
τὰν γλυκερὰν μολπὰν——

Lucret. lib.I. *& quasi Musæo dulci cõtingere melle. Nectar* autem quia omnium suauissimum putabatur, ad cantus dulcedinem translatum. Pindarus Olympionic. VII.

καὶ ἐγὼ νέκταρ χυτὸν μοισᾶν δόσιν ἀθλαφόροις
Ανδράσιν πέμπων γλυκὺν καρπὸν φρενός.

Theocritus Thalysiis:

οὕνεκα οἱ γλυκὺ μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.

Schol. αἱ μοῦσαι αὐτὸν γλυκύτατον ποιητὴν ἐποίησαν. δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ νέκταρος ὑπερβολικὴν τὴν μελιχρότητα, ἢ τὴν γλυ-

τὴν γλυκυφωνίαν, &c. Sic è Latinis alii non pauci. Capella lib. XI. de Musica. *post hos honoratior fontigenarum virginum chorus Pegasea vocis nectare diffluebat.* Licentius ad Augustin.

Scripta salutiferi sermonis, & illa priorum
Æquiparanda fauis, reputans qua pectora in alto
Conceptum in lucem vomuisti nectareum mel.

Sic transfertur & ad odorem vt notauit Gifan. & addo locum Marii Victoris, lib. I.

Vnum ex diuerso nectar permiscet odore.

v. 10. *dum ergo iuuenes sententias rident.*] Scribo: *iuuenis*. Enim de illo declamatore sermo est.

v. 11. *infamant*] conuiciantur, explodunt, Vincentius Lirinensis: *qua silentio sepeliri oportebat rediuiua opinione diffamant.* Hieron. Hilarionis vita: *Aduersarius hoc ipsum irridens diffamauerat.*

v. 23. *diuinam*] vatem, diuinatricem: Iuuenal. Sat. X.

Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Querol. *Secreta queroli ac familiaria tamquam diuinus loquitur.* Arnob. lib. VI. *Apollo diuinus.* Idem. libr. V. *res diuina.* Claud. *diuinum pectus*, &c.

v. 26. *reiecit*] cum scilicet centonem quo amictus erat Eucolpius. Itaque postea refugiens ait, *operui caput.*

Pag. 54. ver 14. *capit velle pudorem extorquere*] Higyn. c. IV. *capit velle filios eius necare.*

v. VI. *fortiter faceres*] à militari disciplina, vbi audens aliquid magnanimum, *FORTITER facit.* Martial. lib. XI.

Fortiter ille facit qui miser esse potest.

Seruius ad illud IV. Georg. *Cæsar ad altum Fulminat Euphraten bello fortiter facit.* Quintil. Decl. CLXXXVII. CCXCIII. CCXCIV. CCCIII. Rufinus Hist. Eccles. lib. XI. c. XXXIII. Ammianus libro XXXI.

Pag. 55. v. 2. *qua nunc in diuersorio puer est*] fugit hanc Scripturam Ratio. Non enim tam humiliter de se sentit bene peculiatus iste furcifer. Legam, vni ea littera transposita, & paullum immutata: *qua nunc in diuersorio*

turſorio pueri es. Sic digna exibit hominis arrogantiæ ſententia.

Pag. 56. v. 1. *tardum eſt differre*] ſimilis ſententia in Polyb. lib. 4. Senec. Agam.

v. 4. *cuſtodem*] Iuuen. *quis cuſtodiet ipſos*
cuſtodes? cauta eſt & ab illis incipit vxor.

verſ. 6. *rationem diducerem*] Pacat. *cum ductam etiam rationem ipſorum videamus annorum.* Martial. lib. 11. *accipe rationem.* Sen. 1. de clem.

v. 10. *votis vſque ad inuidiam felicibus*] Egeſipp. libro 1. c. 17. *in multis apud Magnum ſupra libertorum modum vſque ad inuidiam excellens.*

v. 15. *ludentem*] nequam vox, vt obſeruatum doctis. Adiice iſta. Maximian.

Cum media tantum dilexi ludere forma.

Iuppiter apud Lucian. *ἔτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, ὅτι ἐγὼ ἔπηξα εἰς τὴν γῆν κατελθών.* Sulpicius Seuerus Sacræ Hiſt. lib. 1.

verſ. 18. *veſticontubernium*] veram huius vocis lectionem & interpretationem adhuc quæro. *Contubernium* quidem pro concubitu apud Sueton. Calig. cap. 36. lib. 23. C. Iuſt. ad L. Iul. de Ad. Legere memini. Alias militantium proprie cohabitatio. Apul. Sulpic. Seu. de vit. Martin. Alii. Et pag. 32. *Commilitonem* ſuum eumdem vocat.

v. 21. *perfunctorie*] Egeſippus lib. 1. cap. 17. *non perfunctorie itaque in ipſo prœlio iuuit hoſtes ſuorum.* Vincentius Lirinenſis. *ſed hæc forſitan perfunctorie prolocutus eſt. Perfunctoria ſalutatio* Optat. Afer. lib. 4.

v. 22. *Diuidere*] ſane non adeo hic impium vt volunt, ſed vt Seneca lib. 1. de Ben. cap. 14. *meretrix ita inter multos ſe diuidit vt nemo non aliquod ſignum familiaris animi ferat.*

Pag. 57. v. 14. *examinatus conticuit*] vt ſolemus in magno & inſperato caſu. Valerius Flaccus. v. Arg.

attonito quamuis pauor ore ſilentem
Exanimat? Apollonius. 3 Argonaut.
ἄναυδοι ἐς ἀλλήλους ὁρόωντο.

Minut.

teras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur.

Pag.197.verſ.4.*anus floris exſtincti*] Apul.Apol.*Noua nupta flore exoleto.* Philo. Iud. ἀπομαραινθείσης ὥσπερ τινῶν ἀνθρῶν τῆς ἀκμῆς.

v.22.*Pigiciaca*] Πυγησιακά.

Pag.198.v.12.*oſcillatione ludeb.*]Seru.ad Virg.Georg. 2. Erat autem luſus, quo impoſiti, tranſuerſo tigno de arbore ſuſpenſo, alternis ſe mutuo ſubmittebant. hinc Tertull.de Pall. *oſcillum penduli impetus.* Græcis αἰώρα. Heſych. Hyginus Mytholog.cap.130.

verſ.17.*ſororis ſuæ automata*] *Automata* ſunt confixa, aut confixiles machinæ, vt Apul. quæ ſua ſponte mouentur. vel, vt Seneca, tabulata per ſe ſurgentia. Dioni ἴκρια. Petron.hunc motum puellæ automata indigitat, quia dum eam mercenarius commouendo ſubleuat, αὐτομάτως, hoc eſt, ſua ſponte & per ſe videtur ſurgere. Sane αὐτόματα, quæcunque ſponte & per ſe facta. vt αὐτοματίσαντες, ἀφ' ἑαυτῶν πράξαντες. & αὐτόματον, αὐτοφυές. Philo. Iconium lib. 2. οὔτε ἐφύτευσαν, ἀλλὰ αὐτόματα ἡ γῆ σφίσιν ἀναπέμπει ταῦτα.

v.18.*tentaturus*] vt in illo Tibull. *Illis Iunonem tentare Ixionis auſi,* &c.

v.22.*Dij maiores*]Seru.ad illa Virg.lib.3. Æn.*Cum ſocio natoq; & magnis diis,* Macrob.Satur.lib.3.c.4. Schol. Apollon.Arg.lib.2.Sect.25.Sed de his alias.

v.23.*Mercurius qui animas duc. & red. ſolet.*] Hora.de Merc. *Tu pius lætas animas reponis Sedib.* Hinc Græcis πομπαῖος. apud Eurip. Aiax, vbi ſe interimere geſtit: —καλῶ δ' ἅμα πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον εὖ με κοιμίσαι. Artemid.lib.2.νοσοῦσι πᾶς ἢ αὐ αἰρεῖ (ἑρμῆς) διὰ τὸ ψυχόπομπος νομίζεσθαι. Luc. dial.mortuor. Lutacius ad Stat. Theb. 4. Phornutus lib.4.

Pag.199.v.20. *homines non caperentur ſpe*] Tibul.lib. 2.Eleg.6.

Pag.200.v.6. *Apud quaſdam gentes*] Tertul. Apolog. c.9. *Aiunt apud quaſdam gentiles Scytharum defunctum quemque à ſuis comedi.* Lucian. περὶ πενθ. Solin. Similis

imma-

immanitas Massagetarum. Tertull. libro I. aduersus Marcionem. Hieron. aduersus Iouian. 2. *Massagetæ miserrimos putant qui ægrotatione moriantur, & parentes, cognatos, propinquos cum ad senectam venerint iugulatos deuorant.* Theodoretus Sermone IX. qui est de LL. Strabo libro 2.

pag. 201. vers. 3. *Saguntini*] *Seneca Controu. Necessitas magnum humanæ imbecillitatis patrocinium est. Hæc excusat Saguntinos quod patres occiderint.* Iuuen. Satyra 15. eiusque interpres.

v. 25. *ornatus verbenis*] Harum vsus vulgatiss. in sacris. Apul. Apol. *Si posueris donum aliquod, si sacrificaueris, si verbenam sumseris.* Eurip. Alcest.

v. eod. *vestibus sacris*] Infulis. nam eæ & hostiarum & sacerdotum. Fest. Glossæ Isid. *Infula, sacerdotalis vitta* in iisdem: *Infulat, propiciat.* Emporius de loco communi: *Inspiciendi sunt personarum habitus, vt sacerdotis vitta & infula.* hinc Senecæ Agam. *Sacratæ infulæ.* Florus lib. 4. *Quæ omnia velut infula in destinatam morti victimam congerebantur.* Sueton. Calig. c. 27. *Alterum qui se periturum pro salute sua vouerat, cunctantem pueris tradidit, verbenatum infulatumque, qui votum reposcentes per vicos agerent quoad præcipitaretur ex aggere.*

pag. 203. v. 14. *Tinctus colore noctis*] Ægyptius tibicen, qui in deliciis. Iuuen. Sat. XV. *ede virorum Saltatus nigro tibicine.* Apul. libro I. Florid. de Indis: *in corpore colore est noctis.*

v. 15. *Manu puer loquaci*] Luc. περὶ ὀρχήσεως. ἀκούω ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλά μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν. Cyprianus de spect. *Loqui digitis elaborat.*

pag. 204. v. 6. *Non bene olet, qui semper olet*] Cic. ad Attic. *Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent.* ita sæpe ludunt, vt Varro: *Bellaria maxime mellita, quæ mellita non sunt.*

pag. 205. v. 17. *cryptam Neapolitanam*] Seneca. epist. LVIII. *A ceromate nos apte excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil istis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non vt per tenebras videamus, sed vt ipsas.*

v.19. *Petauroq; iubente modo superior*] optime interpr. Manil.lib.v.

Corpora, quæ valido saliunt excussa petauro,
Alternosq; cient motus, elatus & ille
Nunc iacet, atq; huius casu suspenditur ille.

Pag.207.v.2. *Romuleamque casam*] Vitruu. *Item in Capitolio commonefacere potest, & significare mores vetustatis Romuli casa in arce sacrorum stramentis tecta.*

Pag.209.v.10. *Nam turris prope quæ quadrata surgit*] Lucret.lib.iv.

Quadrataq; procul turres cum cernimus urbis,
Propterea fit, uti videantur sæpe rotunda,
Angulus obtusus quia longe cernitur omnis.

Isidor.Orig.lib.15.c.2. *Turres quamuis quadratæ aut latæ construantur, procul tamen videntibus rotundæ existimantur, ideo quia omne cuiusque anguli simulacrum per longum aeris spatium euanescit atque consumitur, & rotundum videtur.*

EIVSDEM PRÆFATIO IN VARIORVM IN P. ARBITRVM * OBSERVATIONES AB SE DIGESTAS.

* *Quas nos omnes & singulas in* SYMBOLAS *nostras contulimus.*
† *Scripta hæc est epistola anno* 1595.

ANni fere † XXCV. postquam renatus Petronius, sed prô nefas tam ruptus & multifariam truncatus, vt potius informe pecus ex matris visceribus excisum, quam legitimus fœtus. Itaque docti viri, publico bono nati, continuo dilaniata & dispersa eius membra cum cura conquisiuerunt, fracta & luxata obligarunt: quorum acumen, & feliciter curiosas manus expertus Arbiter, vt anguis, conuertit corium & æuum. Quam damus, editio septima est, ea vt purior & amplior prodiret, imo ne quid omnino deesset, votum & animus mihi fuit. Quidquid igitur emendationum & explicationum ad Petronium pertinentium, apud nostri æui præclaros viros sparsum, excerpsimus, digessimus, & hoc fasciculo comprehendimus, quo in promptu essent, & velut sub vno oculorum ictu. Selegimus autem

autem necessaria; nam omnia adiicere nec libuit, nec per formam libelli licuit.

GASP. BARTHII IN PETRONII ARBITRI SATYRICON Racemationes.

NOB. CLARISSIMOQVE MELIORI Goldasto ab Heiminsfelt.

S. P. D.

PEtronium Arbitrum gaudeo tandem à te percensitum. VCI. & amicissime. Multa in eo olim ego disputaui, multa in aliorum Animaduersiones animaduerti. Omnia nunc dispunxi vsque ad mancas has Notas, quas tibi iugulandas mitto, potius ne promisso meo desim, quam vt operæprecium in iis me fecisse arbitrer. Gratulor autem & Tibi famam & Iuuentuti Egregium suum, quod genuino nitori tandem abs te restitutus lepidissimus scriptor in ora virum exibit. Ego nihil pro tempore quæro, nisi vt nomen meum expungam, quod in tabulas relatum, & à claritate nominis tui splendorem adulescentiæ meæ mutuor. De reliquis tu videris. Qui ab immortali hoc Charitum pullo numquam perituram Famam habebis. Salue ab eo qui tibi commendatus esse cupit, teque admiratur.

GASPARE BARTHIO.

PAg. 47. vers. 1. *num alio genere furiarum Declamatores inquietantur*] à nocturnis lemuribus & Empusis traductum. Sallustius; *animus impurus, diis hominibusque infestus neque vigiliis, neque quietibus sedari poterat.* Egesippus lib. I. cap. VII. *tanti sceleris immanitas mentem exulcerabat, non somnus oculis, non quies animo dabatur.* Vide D Hieron. in vita Ioan, Mon. Horat. Epod. v. & eius Comment. Sueton. Neron. XXXIV. Ouid. in Ibin.

v. II. *vanissimo strepitu*] Dusa F. *inanissimo.* Ouid. lib. v.

Raucaque garrulitas, studiumque inane loquendi.

ita MS. & male Giof. qui mutat.

vers. 10 *rerum tumore*] pessime mutant. Focas in vit.

Virg. *quis tantum eloquii potuisset ferre tumorem.* Seneca Pat. *tumor & abundantia Sermonis.* Quintilian. lib. IX. c. IV. *Itaque vbi est necesse, etiam tumorem adfectamus.* Minut. Felix. *Sententiam non eloquentiæ tumore, sed rerum ipsarum soliditate libremus.* Fulgentius Myth. *nec immemor cuius verbosas fabulas propter scholaribus rudimentis tumidas ferulis gestauerim palmas.*

vers. II. *strepitu*] Horat. IV. Carm. III. *testudinis aureæ strepitum* dicit. Virgil.

—*argutos inter strepere Anser olores.*

Pag. 48. v. 4. *In pestilentiam*] non corrigend. *pestilentia.* vt voluit vir Ill. Nam & hoc genus phraseos probum bonis & idoneis imitari auctoribus. Vel in iure nostro quoties comparet? l. II. §. XXXI. de O. Iur. L. IX. de Acquir. Possess. l. XIV. de Probat. L. XXXV. de O. & A. L. XL. de Adopt. L. III. de suis, & leg.

v. 6. *verborum globulos*] à genere cupediarum, quod describit Cato de RR. c. LXXIX. vnde ductum Chiani quod de pauauere & melle hic dicitur. Mirum hoc nemini obseruatum.

v. 7. *omnia dicta quasi papauere & sesamo sparsa*] Cato: *eos melle vnguito, papauer infriato, ita ponito.* Adi & Luciani locum, Græci Petronii. Lexiph. μὴ δέ σε θηλάζουσιν αἱ ἀνθεμίαι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἡ στερράσοι τροφὴ συνήθης ἔστω. Litem tamen de discrimine Anemonæ & papaueris non faciamus.

v. 12. *leuibus sonis*] forte, *leuibus.* vt *volubilitas & tolutiloquentia* Næuii fiat: Sic D. Augustus ad Antonium; *an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententiis verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda?* Exstant. in Suet. cap. LXXXVI. & ipse Cæsar iungit inane & volubile serm. genus.

ver. 15. *caderet*] Sen. Pater. *nec dii tantum mali permittant, vt cadat Eloquentia.* Priscian. præf. Gramm. *cadentibus studiis litterarum.*

v. 26. *Pudica oratio*] Sic *castitatem arrogantiæ,* (vt Petr. *granditatem & pudicitiam*) opponit Vitruu. libr. I. cap. I. de Impudicâ oratione Orator. de causis Corr. Eloquadeo

adeo melius oratorem vel hirta toga induere, quam fucatis & meretriciis vestibus insignire, Neque enim oratorius iste, nec virilis quidem cultus est, &c. Is scriptor ex professo docet quæ Petron. aliud agens tangit.

v. vlt. *maculosa*] contra *puram* dicit Cæsar apud Sueton. vita Terentii.

Pag. 49. v. 6. *Eloquĕtiæ regula*] Iuuenal. Sat. VII. *vt præceptori verborum regula constet*. Sic *morum regula*. Manil. lib. II. *Iuris regula*. Cic. I. de LL. *recti regula*. Minut. Felix. Similia & in Theognide.

v. 9. *carmen sane coloris*] forsan: *caloris:* nam is proximus insaniæ, de qua loquitur Ouid.

Est deus in nobis agitante calescimus illo.

Stat. I. Thebaid.

Pierius menti calor incidit.

Nec minus tamen & illud bonum quare non sollicitamus.

v. 10 *eodem cibo pasta*] Eunapii similem locum notauit Iunius Adagiis.

v. 12. *pictura quoque*] ea solita iungi artibus liberalibus. Pacatus panegyr. *recte profecto germana illa Pictorum Poetarumq; commenta victoriam finxere pennatam*. Lucianus de Imaginibus: καὶ ἔτι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος αὐθαίρετος εἶναι ποιητὰς καὶ γραφέας. Horat. art. Poet.

vers. 23. *necesse habet cum insanientibus furere*] Horat. libro II.

—pudor, inquit, te malus vrget,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.

Symposius ænig.

Insanos inter sanum non esse necesse est.

v. vlt. *cœnas captant*] Martial.

Capto tuam, pudet heu, sed capto, maxime, cœnam,

ibid. *tamquam piscator*] sic aliquoties Martial. munera piscationibus componit. lib. V. ep. XIIX. *imitantur hamos dona*. lib. VI. c. LXIII.

Munera magna tamen misit, sed misit in hamo,
Et piscatorem piscis amare potest?

Pag. 50. v. 9. *moratur in scopulis*] Oppian. III.

ἔνθα δ᾽ ἔπειθ᾽ ὁ μὲν αἰὲν ἐπιτροχάλος ποτὶ πέτρην.

ſimile quid in eiuſdem Cynog. II.

v. 13. *ſpes ambitione donant*] quid ſi, *domant.*

v. 18. *Laborum gradus*] vt paulatim comprendi poſſent, à ſcutis deductum. Hilarius:

Progenies ſequitur, gradibus per crimina creſcens.

Paterculus lib. II.

v. 21 *atroci ſtilo*] inclementi. Non memini alibi obſeruare hoc vocabulum tam clementi ſignificatu. In Plauto tamen, *atrox aſtutia*, pro inſigni Capt. Actu 3. Scena 4.

pag. 51. ver. 6. *Artis ſeueræ ſi quis amat effectus*] Mirum tam diu hæc non probabili ſaltim coniectura tentata. L. *artis ſeueræ ſi quis ardet affectu.* Vel ſane *effectus* retineatur, quod pro ſumma ſcientiæ poſitum. Vitruu. libro I. c. I. *non tantum Architecti non poſſunt in omnibus rebus habere ſummum effectum.* Sic *ſalutis effectus* apud Boeth. lib. III. de Conſ. proſ. X.

v. 7. *prius more*] lego, *prius morem.*

Frugalitatis lege calleat exacta.

de *Moris* vocab. alibi.

verſ. 13. *hiſtrionia*] alia quam vulgo fortaſſis hæc *hiſtrionia.* Sic *hiſtrionales modos* agnoſcit in Oratore auctor Dial. quem vide multis.

verſ. 14. *armigera rident*] leg. *arrident.* Athenæ, *πόλις παλλάδος Rurip.*

v. 17. *fontem*] omnis enim ab eo Poetarum poſteritas. nude *Pater vatum* Claudiano. Vide Manil. libr. II. Quintil. lib. X. c. I.

v. 18. *mittat habenas*] *effranata Eloquentia* apud Fulgent III. Myth. X.

verſ. 20. *Demoſthenis arma*] Sic *arma Eloquentiæ* auct. Dial. Seuerus apud Senecam, de Cic.

Publica vox cuius æternum obmutuit armis.

verſ. 25. *Fortuna celeri diſtincta*] omnino L. *diſcincta.* Libera.

v. 26. *epulas & bella*] quæ in Poetis grandioribus totos libros faciunt.

v. vlt.

v.vlt.*minentur*] *minari* promittere. Comm. Horatii lib.II. Sat. III.

Pag. 52. v. 2. *Pierio defundes pectora verba*] & hęc hactenus male habent. Lege. *pierio defundes nectare verba. Defundere, diffundere*, vt *decernere discernere* apud Frontin. I. de aquæ duct. Nectar autem carmen quam suauiss. Paulinus:

Referensque paucos de tuis scriptis logos,
Quasi labra melle sparserit,
Sic de fauorum mihi tuorum guttulis
Dulcissimum gustum offerens, &c.

Calpurn. Ecl. IV.

Tam liquidum tam dulce canit, vt non ego malim
Quod Peligna solent examina, lambere nectar.

Seneca in Epigram.

Cuius cecropio pectore melle madent.

Germana autem verba apud Varron. Atacin.

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Qui versus de correctione Petronii vix sinit dubitare. Sic Græci sæpe. Aristænet. Heliod. Achill Tat. Lucian. imag. καὶ τὸ γλυκίον ἀπὸ τῆς γλώττης περὶ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου γέροντος ἐκεῖνον ὁ Ὅμηρος ἂν εἴρηκε. Hesiod. Theogon.

——ὁ δ' ὄλβιος ὅν τινα μοῖσαι
φιλεῦνται, γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Theocritus:

μολπὰν τὰν μοῦσαι μοὶ ἀεὶ ποθέοντι δίδοιεν
τὰν γλυκερὰν μολπὰν——

Lucret. lib. I. *& quasi Musæo dulci cõtingere melle. Nectar* autem quia omnium suauissimum putabatur, ad cantus dulcedinem translatum. Pindarus Olympionic. VII.

καὶ ἐγὼ νέκταρ χυτὸν μοῖσαν δόσιν ἀθλαφόροις
Ανδράσι πέμπων γλυκὺν καρπὸν φρενός.

Theocritus Thalysiis:

οὕνεκά οἱ γλυκὺ μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.

Schol. αἱ μοῦσαι αὐτὸν γλυκύτατον τραγῳδὸν ἐποίησαν. δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ νέκταρος ὑπερβολικὴν τὴν μελιχρότητα, ἢ

τὴν γλυ-

tersorio pueri es. Sic digna exibit hominis arrogantiæ ſententia.

Pag. 56. v. 1. *tardum eſt differre*] ſimilis ſententia in Polyb. lib. 4. Senec. Agam.

v. 4. *cuſtodem*] Iuuen. *quis cuſtodiet ipſos*
cuſtodes? cauta eſt & ab illis incipit vxor.

verſ. 6. *rationem diducerem*] Pacat. *cum ductam ebiam rationem ipſorum videamus annorum.* Martial. lib. 11. *accipe rationem.* Sen. 1. de clem.

v. 10. *votis vſque ad inuidiam felicibus*] Egeſipp. libro 1. c. 17. *in multis apud Magnum ſupra libertorum modum vſque ad inuidiam excellens.*

v. 15. *ludentem*] nequam vox, vt obſeruatum doctis. Adiice iſta. Maximian.

Cum media tantum dilexi ludere forma.

Iuppiter apud Lucian. ἔτι γὰρ σὺ μείρακιον ἦσθα, ἔτι ἐγὼ ἐπήγξα εἰς τὴν γῆν κατελθών. Sulpicius Seuerus Sacræ Hiſt. lib. 1.

verſ. 18. *veſticontubernium*] veram huius vocis lectionem & interpretationem adhuc quæro. *Contubernium* quidem pro concubitu apud Sueton. Calig. cap. 36. lib. 23. C. Iuſt. ad L. Iul. de Ad. Legere memini. Alias militantium proprie cohabitatio. Apul. Sulpic. Seu. de vit. Martin. Alii. Et pag. 32. *Commilitonem* ſuum eumdem vocat.

v. 21. *perfunctorie*] Egeſippus lib. 1. cap. 17. *non perfunctorie itaque in ipſo prœlio iuuit hoſtes ſuorum.* Vincentius Lirinenſis. *ſed hac forſitan perfunctorie prolocutus eſt.* *Perfunctoria ſalutatio* Optat. Afer. lib. 4.

v. 22. *Diuidere*] ſane non adeo hic impium vt volunt, ſed vt Seneca lib. 1. de Ben. cap. 14. *meretrix ita inter multos ſe diuidit vt nemo non aliquod ſignum familiaris animi ferat.*

Pag. 57. v. 14. *examinatus conticuit*] vt ſolemus in magno & inſperato caſu. Valerius Flaccus. v. Arg.

attonito quamuis pauor ore ſilentem
Exanimat? Apollonius. 3 Argonaut.
ἄνεῳ δ' οἵ γ' ἀλλήλοις ὁρόωντο.

Minut.

v. 13. *neque enim impune quispiam quod non licuit adspexit*] Callimachus.

κρόνιοι δ' ὧδε λέγοντι νόμοι
Ὅς κε τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἕληται,
Ἀθρήσῃ μισθῶ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλω,

viderant autem Priapi secretum in cryptâ isti. *Vexare* est inter Nupta Ouidius.

Parcius Andromachen vexauit Achaia victrix.

Latro in Catil. *cades ciuium, domorum incendia, vexationes virginum.* Idem. *seruate pudicitiam necessitudinũ vestrarum à teterrimis vexationibus.*

Pag. 63. v. 1. *maior in pracordiis dolor sauit*] Silius lib. 1. de Annib.

Romanum sauit puerili in pectore bellum.

v. 7. *Supinas manus*] Virg. 4. Æn.

multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Apollon. Arg.

πολλὰ δὲ μάλ' ἀθανάτοισιν ἐς αἰθέρα χεῖρας ἀνέσχεν
εὐχόμενοι. vide Aristotelem & Apul. περὶ κόσμου.

v. 10. *traducere*] diffamare. sic 39. & 109. Martial.

Qua tua traducunt manifesto carmina furto.

v. 11. *qua mille vix homines norunt*] vera lectio, firmatur à Martial. 1. 66.

Secreta quare carmina & rudes curas,
Quas nouit vnus.

v. 13. *gemitibus concussa*] Capella lib. 1. *tanta gratulatione alacritateq; concutitur.*

v. 26. *dentata manu*] recte qui ita legit.

Pag. 64. v. 6. *Contemni turpe est*] Pacatus. *cuius quidem ita maiores nostros semper pertasum est, vt grauiorem putauerint seruitute contemtum.* Cæterum epigramma optime emendauit magnus Turneb. Clausula est. *victorem etiam eum haberi & palmam referre certaminis, qui non iugulet statim vt superarit aduersarium:* Par quodammodo sententia in epigrammate Senecæ.

Desere confossum, victori vulnus iniquo,
mortiferum impressit mortua sape manus.

v. 11. *in risum effusa est*] Sueton. Caligul. 32.

v. 14.

v.14.*omnia mimico risu exsonuerant*] Pacatus. *cuncta cantu & crotalis personabant.*

v.14. *Ego autem frigidior*] Ouid.

Sanguis abit, mentemq; calor corpusq; relinquit,
Inque nouo iacui frigida facta toro.

Pag. 65. v.11. *attonitus*] rei nouitate. Sen. Apoc. *stupebant omnes nouitate rei attoniti.*

v.eod. *mors non dubia*] Ouid. *Non dubia est Ithaci prudentia.*——

Pagin. 66. versicul. 5. *Satyrij*] vide P. Æginet. libro 1. cap. 36.

v.13. *acu comatoriâ*] Quinctil. lib. 2. cap. 5.

v. vltim. *horribile secretum*] sacrum & sanctum. M. Victor. lib. 3.

attonitum venerabilis attrahit horror. Claud. 6. Cons. 10. *Et sacer horror aquis*——Lucan. 3. *arboribus suus horror inest.*——

Pag. 69. v.3. *clune agili*] vide Arnob. lib. 5.

v.4. *molles veteres*] L. *molles, ceuetes*, Schol. Iuu. Sat. 6. *ceuetes molles & obscœni appellantur.*

versicul. 11. *creta*] Martial. libro 11. epist 41. libro 8. epist. 33.

v.18. *hominem acutum*] Roman. Aquila. *inuentio cum acutis hominibus communis est.*

v.19. *vernulce*] Iuuenal 11. *ad quod lasciui ludebant ruris alumni.*

Pag. 71. v. 18. *thalamum ingesta veste*] Claudian. 2. de Raptu.——*alii pretexere ramis*

Limina & in thalamum cultas extollere vestes.

Pag. 72. v. 20. *res nouas*] ante non visas. Prosper.

Insolitum si quid labentia tempora promunt.
Hoc mirum mundus dicit, habetq; nouum. Eurip. ἄπιστ' ἄπιστα καινὰ δέρκομαι.

v. vltim. *Trimalcio lautissimus homo*] an ista postrema non glossemata.

Pag. 73. v. 15. *cursoribus*] Sen. Epist. 87.

v. 23 *admiratione Tutori*] Plautus prol. Pseudoli. vel quisquis auctor.

v. 25. *Ostiarius*] ianitor, catena Solitus ostio alligari. Sueton. Clar. Rhetor. Ouid. 1. Amor. Nonius *tinnire*.

Pag. 74. vers. 6. *canis ingens catena vinctus*] catenarius canis Sen. 3. de irâ. 37.

ver. 13. *Ipse Trimalcio capillatus caduceum tenebat Mineruaque ducente* * *tenia intrabat*] asteriscum exstirpa: teniæ autem solennes in imaginibus, ita hominem teniâ comprehensum introducebat Dea. Pausanias Att. Ἀπόλλωνα ἀναδούμενον ταινίᾳ τὴν κόμην. Lucianus Philopseude, *de statuâ Pelichi*: διαδεδεμένον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ. Paulo post οἱ δ' ἦν τινα ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ χροὸς ταινίας καὶ στεφάνους ξηρούς ἔχοντα. Ælianus Poicil. lib. 9. c. 39. vbi adolescens amans statuam bonæ fortunæ: ἀναδήσας πολλαῖς ζωνίαις καὶ στεφανώσας τὸ ἄγαλμα ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Sic amatores Athenis amasia ternis incinxisse, iudicio adfectus ex eo more clarum, quem ad Theocritum illustrat D. Heinsius. ὁ θαυμάσιος.

vers. 20. *capiebat*] L. *rapiebat*. Fulgent. Myth. *sequax si fueris celeriter raptum ex mortali cœlestem efficient*.

versi. 22. *aurea pensa*] rebus lætis ea Parcis dabant. Sidon. Senec. Apocol. Tristibus autem pulla. Horat. Martial.

v. 26. *ædicula*] pretiosioribus effigierum ædiculas faciebant Pausan. Corint. ἑρμοῦ δὲ ἐστιν ἀγάλματα χαλκοῦ μὲν καὶ ὀρθὰ ἀμφότερα. τῷ δὲ ἑτέρῳ καὶ ναὸς πεποίηται. Herodot. Euter. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ ἀποκομίζουσι. Tibullus. —*paupere Cultu*

Stabat in exigua ligneus æde Deus. Iuu. S. 8.

Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula Deus vnicus.

Pag. 75. v. 4. *quas in* * *medicâ*] lege: *quas in porticâ picturas haberent. Iliada & Odyssæam respondit.*

v. 26. *ante pedes*] ritu supplicum.

ante pedes supplex similisq; roganti concidit. Martial. Spect.

Pag. 76. v. 5. *precario*] *Sacrarium* in ædibus suis agnoscit Auson. Ephem. Puto idem esse. Cicer. Fam. libro 13. epist. 2.

v.13. *Sine dubio*] Portius Latr. *Atheniensibus vrbi sine dubio doctissima.*

v.19. *ad summam*] συλλήβδην. Vitruu.lib.7. *ad summam mors eius vt parricidij damnati varie narratur.*

v.25. *ad pedes*] vetustiss. mos ante epulas pedum lotio. Genes. 43.

Pag.77. vers.6. *pantomimorum*] conuiuatum ad Symphoniam clarum post aliis not. ex Heliodoro. lib.3. Lucian. περὶ Ὀρχ.

v.24. *positus*] *ponere* conuiuale verbum. Iuuen.

---quanta est gula quæ sibi totos Ponit apros-- Idem. xi.

-- -natalicium conuiuis ponere nardum. Tale *MITTERE* apud Apic. & *missus* pro ferculo, quod & *PATINAM* idem vocat.

Pag.79. v.9. *Si adhuc*] si valet *an*. Prop. lib.2. Eleg. vlt. Gratius Cyneg.

Pag.80. v.1. *colaphis obiurgare*] l. *obiurgari.*

v.17. *verum Opim.* pro miro, cum sua ætate iam non fuisse dicat Velleius.2.

Pag.81. v.3. *esse bene*] Catullus.

est pulcre tibi cum tuo parente.

Pag.82. v.13. *damus plausum*] Horat. *datus in theatro cum tibi plausus.*

v.14. *res electissimas*] cibos. Iuuen. xi.

conuiuam caueo qui me sibi comparat & res
despicis exiguas——Publius.

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

Non aliter hoc exponendum, quod crux fuit nupero Criticorum perduelli.

Pag.83. v.2. *genius tuus*] Apul.

Carmina dono tibi serta tuo genio.

v.14. *Trimalcionis Topanta est*] valeat cum *Sycophanta* alter, Lipsii lectio probissima τὰ πάντα est. Eius Exeplis ista adiice. Auson. Grat. Act. *senatus, curia, vnus mihi omnia Gratianus.* Plin. Paneg. *omnia pariter ac statim factus.* Heliodorus lib. 7. εἰμὶ γὰρ τοι τῇ διανοίᾳ τὰ πάντα, καὶ μόνον οὐκ ἀναπνεῖν καὶ ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπαίνῃ καὶ ἀπὸ τῆς πάντας τυγχάνει. Lucianus ἐπιμελητεῖς. ἐρώμενος, διανό-

ας πᾶσι

τις, πάντ' ἦν ἐγώ, Achilles Tatius libro 5. πρὸς γὰρ τὴν μεγάλωσιν οὕτως ἔχειν ὡς πάντα νομίζειν ἐκείνην αὐτῷ. Lucan. lib. 3. *Omnia Cæsar erat.* Prosper contra Ingratos.

Dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia——

Macrob. 3. Sat. 11. *at hic vester, flamen, & pontifex & omnia.* Paterculus libro 2. *id vnum dixero, quam ille omnibus omnia fuerit.* Sic Trismegistus etiam in Poemandro.

v. 22. *Pactarum esse cœpit mentio*] Persius:——
Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi quid diu poemata narrent.

Iuuenal. Sat. 6.
Eum discumbere cœpit, Laudat Virgilium——

In carmine Publii notata quæpiam alibi publicauimus.

Pag. 84. ver. 12. *faleris pelagiis*] Hieron. *vt taceam de inaurium preciis, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium. Smaragdorum virore, Cerauniorum flammis, Hyacynthorum pelago, &c.*

v. eod. *pelagiis*] Manil. lib. 5.
Vix quisquam est locuples, oneratur terra profundo.

v. 13. *in domita*] ob libidinem equæ indomitæ similis. Horat. de eadem libidine.
Indomitam properat rabiem sedare.

Attius apud Non. *Tereus indomito more atq; animo barbaro Compexit in eam Amore vecors flammeo.*

v. 16. *ignes lapideos*] fulgores gemmarum. Claudian.
——*acies stupet igne metalli.*

Martial.
Miratur Schyticas virentis auri
Flammas Iuppiter.

Lapides, gemmæ. Ouid.
Elapsusq; caua fingitur aure lapis.

Manil, lib. 4.
Nec lapidum pretio pelagus cœpisse pigebit.

Pag. 86. v. 2. * *gastrarumq; eminentium.*] f. *grumorumque.* vide Nonium.

v. 23. *& transfudimus hinc & hinc labellis errantes animas*] Deliciæ compotum Amoris ἱερασῶν. Theocrit. Oarist. εἶτ' αἰπὰν δυνάμαν ἐ πὰν ψυχὰν ἐπιβάλλων. Bion. Epit. Adon. τοσοῦτον μὲ φίλασον ὅσον ζώει τὸ φίλαμα, ἄχρις ἀπὸ ψυχῆς ἐς ἐμὸν στόμα κ' εἰς ἐμὸν ἧπαρ πνεῦμα τεὸν ῥεύσῃ. Sic Aristænet. Heliodor. Tacitus, Apuleius. Manil lib. 5.

Oscula, & in proprias animum transferre medullas.
Vide Platonis versus apud Gellium (ab ipso fortassis) interpretatos lib. 19. c. 11. Macrob. 2. Saturn. 2.

v. 25. *perire cœpi*] hoc est, *perij*, vel *pereo*. Sallust. *sæuire fortuna ac miscere omnia cœpit*. Phædrus fab. 2. *Sed quoniam graue omnino insuetis onus, & cœpissent queri.* Hoc genus hic Pithœo in Phædro doctiss. Rigaltio notatum. Ita Græci. Diodorus Siculus lib. 11. ἤρξατο δὲ ναυπηγεῖαξ κτ̃ πᾶσιν τὴν παραθαλάτ7αν, &c.

Pag. 87. v. 3. *volutatus*] in ἀῤῥήτοις hoc verbum. Lucilius. 30. *Quid tu istuc curas vbi ego oblinar atque voluter.* Cic. 2. de Republ. *cupido autem & libenti, & libidinoso, & volutabundo in voluptatibus.*

v. 17. *alium locum*] Subtiles sunt, qui hic quid nequius imaginantur. *Loci* tamen talis intellectus creber apud Medicos. Prudent. Peri steph. 14. Columell. l. 8. c. 7. l. 7. c. 3. l. 6. c. 27. &c.

v. 24 *solus incumbis*] Vt draco ille in fabulis. Phædrus lib. 4. Sulpicius Seuerus lib. 1 sacr. histor. *inhiant possessionibus. prædia excolunt, auro incubant.*

ver. 25. *contentus*] mire dictum, ac si dixerit in continenti, vno impetu. Germanicus Cæsar.

Subsequitur rapido contenta canicula passu.
Rutilius lib. 1.

Voluitur ipse tibi qui continet omnia,
Phœbus.——id est, contento cursu emetitur.

v. vlt. *intorto circa brachium pallio*] Cornific. 4. ad Herenn. Appian Mithr. Liu. lib. 25.

Pag. 88. v. 1. *composui gradum*] à Gladiatoribus sen. de Prou. *Ignominiam iudicat gladiator cum inferiore componi.* Lucan. lib. 3. de Argonaut.

Primaq; cum ventis pelagiq; furentibus vndis
Composuit mortale genus.——

v.3.*tangebat genua*] supplicium more Eurip. Hecub. ἥψω δὲ γονάτων τῶν ἐμῶν, ταπεινὸς ὤν;

v.5.*par.*] à gladiatoribus, quorum paria dicuntur componi. Sidon.lib.II. epist.IX.

v.23.*ab extrema parte verbi*] Aristænet.lib.II. epist. VII. ἅμα ἔπος ἅμα ἔργον. Vide CVM DICTO. Ind Apul.

v.24.*fulminatus hac pronunciatione*] Similiter Heliod. lib.I.

Pag.89.v.6.*nomen amicitiæ*] ipsa quæ per nomen indicatur. Sic XXXIII.*reliquit veteris amicitiæ nomen.* Augustin.de ciu.lib.I.c XV. *multo minus nomen criminandum est Christianum.* Statius VI.Theb.

——quorumq; ingentia tellus
Aonis & Tyriæ suspirant nomina matres.

Arnobius lib.I.*postquam nomen in terris Christianæ religionis occœpit.* Stat. Achill. I.

——meq; inter prisca parentum
Nomina cumq; suo memorat Amphione Thebæ.

lib.II.*Illic ingentia certant Nomina——*

vers.8.*cum fortuna manet*] vid. Ouid. Tristium I.& VIII.

v.13.*vera redit facies*] Vincentius Lirinensis. *Cum actor Tragicus sacerdotem effingit aut regem, non est sacerdos aut rex. Nam desinente actu, simul & ea quæ susceperat persona, desinunt.*

eod.*dissimulata*] optime rescribunt *assimilata.*

v.17.*collegi sarcinulas*] Iuuenal.*collige sarcinulas dicet libertus & exi.*

vers.21.*verberabam planctibus pectus*]. Sic Q.Cicero *verberare aliquem conuiciis.* fallitur qui solemnem lugentibus pulsum pectoris putat.

v.26.*aufugi iudicium*] pro effugi. Cicero strat. *Andromeda aufugiens adspectum mœsta parentis.*

Pag.90.v.7.*tanquam puellam*] videtur leg.*puellum.*

vers.10.*togæ virilis stolam sumsit*] vtut ista maculosa, non dubium tamen quin respexerit ad Cic. Philip. II. *sumsi-*

sumsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.

eod. *cui nec vis esset*] plane Eunuchum hic circumloquitur.

v.11. *à matre*] statim à natiuitate. Iuuenal.

—*& adhuc à matre rubentem.*

eod. *opus*] ἄῤῥητον. Lucian. Dea Syr. ἐσθῆτα δὲ οὐκ ἔτι ἀνδρίην ἔχει, ἀλλὰ καὶ εἵματα τὰ γυναικεῖα φορέουσι καὶ ἔργα γυναικεῖα ἐπιτελέουσι. Longus Poem. IV. ἐς μιτυλήνην αὐτὴν ἄγειν ἐπὶ γυναικεῖα ἔργα σπουδάζει.

pag. 91. v. 5. *nocturnus grassator*] horum mentio apud Festum, Focam Virg vita Caton. apud Gell. lib. XI. c. II. Ausonium periculi. Iliad. X.

vers. 4. *notauit me miles*] sæpe ita loquitur Pag. VIII. p. XX. p. XXV. pag. XXIX.

ver. 21. *diuitiis hac magni facies erit*] Paulinus Natali. IX. Fel.

—*vrit*
Defectus miseri metus & miser ardor habendi,
Atque ita & inter opes inopes, quasi Tantalus ille
Inter aquas sitiunt nec habent quod habere videtur.

ibid. *omnia cernens qui timet*] vid. Higenum fab. LXXXII.

v. 26. *nemo cælum putat*] Deum. Claud *prouidus æther.*
Noluit humano titulos auferre labori.

v. vlt. *nemo Iouem pluris facit*] adhibendus est gestus vt intelligas γνωμολογοῦντα. Sic in illo Publii.

A morte semper homines tamtumdem absumus.

Ita in sacris litteris. Esaiæ. LI. ver. VI. οἱ δὲ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦνται.

vers. 5. *quod non exspectas*] Eurip. Alcest. & Androm. πολλὰ δ' ἀέλπτως κραίνουσι θεοί. Heliodor. lib. VII. ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράδοξα πολλάκις αἱ κατ' ἀνθρώπους τύχαι καινουργοῦσι.

v. 6. *Fortuna negociū curat*] Demost. Olynthiaca II. μέγιστον δὲ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Philostr. Heliod.

v. 8. *apes ideo pungunt*] Claud. Fescenni.

Non

Non quisquam fruitur veris odoribus
Hyblæos latebris nec spoliat fauos
Si fronti caueat, si timeat rubos,
Armat spina rosas, mella tegunt apes.

v.12. *nemo nostrum non peccat, homines sumus*] Xenophon. παιδ. ε. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν. lib. VI. ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα.

v.18 *Zeuxidos manus*] Schol. Pindari. Olymp. χεῖρες αὐτὰ πράξειν.

pag. 93: verf. 6. *pictorum amantium*] melius fortassis: *diuorum* am.

v.5. *modo nato flore*] Hyacintho. Elegantissime Coluthus de Rapt. Hel.

v.10. *nemini tamen*] l. *talem*. cæteroqui falsissimum docent omnes fabulæ.

v.20. *Exercitati vultus*] ob vigilias in studio, ita pictos poetas auctor. Schol. Iuu.

pag. 94. v.6. *magno se fœnore tollit*] ita loquitur Cassius Parmensis.

Non leuis adscensus si quis petit ardua, sudor
Plurimus hunc tollit. ——

v.7. *præcingitur*] militare verbum: militiam sequitur auri amore.

v.9. *sollicitat nuptas*] hinc *sollicitatoris* Paullo ICto. v. Sent. IV. 6.

v.13. *rectum inter vita inspicere*] forte: *insistere*.

v.20. *quacunque ratione possunt*] L. *quacunqua rationes poscunt*.

verf. 14. *propter morum differentiam*] vide Boeth. de Consf. lib. I. prof. III.

v.22. *nescio quo modo*] Q. Cic.

Nescio quo pacto res mala facta bona est.

v.23. *bonæ mentis soror est paupertas*] vid. Apuleium Apolog. Æneam Gazæum alios.

pag. 95. verf. 9. *vsu formosarum*] Ouid. *ipsoque fit vtilis vsu*. Saluianus lib. VII. de Gub. *Quis credere aut etiam audire possit, conuertisse in muliebrem tolerantiam viros,*

non vſum ſuum tantum atque naturam , ſed etiam vultum,&c.Saxo Grammat.lib.v.Dan.Hiſt.

v.11.*triſticia*]ſeueritate Arnobius lib. vi. *formas quæ cuiuis triſti eſſe poſſint deriſui*.Imp. in præf. Cod. Theod. Pacatus pan.*ſeueri patres his quos plus diligunt , triſtiores ſunt*.

v.17.*prædator corporis*] felis pullaria.Sic xxxv.*Hylam Nymfa prædata eſt*.

pag.96.v.15.*ingurgitaui*] Longus lib. ii. γευσάμενος τῆς ἐν φιλήματι τέρψεως, ἀπλήστως ἐνεφορεῖτο τῆς ἡδονῆς.

v.18.*male*]ad Nequitiam. Ouid.

Et ſi quis male vir quærit habere virum.

Pag.97.v.12.*domine*]ita appellati pædagogi diſcipulis. Manil.

Et dominum dominus prætexta lege ſequatur.

v.26.*irrepſi tamen*] ignato quaſi aut inuito. Terentianus:

Qua potui tamen obrepens incœpta peregi.

ibid.*inter quas pictura*] Plin.xxxv.c.1.

Pag.99.v.2.*veſtigium*]iudicium Claud. *veſtigia magna Indolis agnoſco*——Pacatus.*nullum toto terrarum orbe ſuperbiæ, libidinis, crudelitatis, exſtare veſtigium*.

verſ.6.*artes ingenuæ*] Ouid. *ingenuas didiciſſe fideliter artes*.

v.9.*hercula*]non dubito veram lectionem quam in epiſt. Criticâ ad Apul. Sciceradus olim repoſuit. *arculâ*. de *arcâ*. vide Vitru.lib.v. c.xii.

v.12.*ætatem*] vixit annos C.Laert.ix.

verſ.21.*hominum animas*] vide epigramm. Eueni & aliorum ab Auſonio interpretata in Buculam Myronis.

v.23.*vino demerſi*] German.*nec iam Semina virtutum vitiis demerſa reſiſtant*.

v.24.*paratas artes*]quæ in facili.ſupra, *nec victoria mi placet parata*.

pag.100.v.5.*Bonam mentem aut valetudinem*] Iuuen.

Orandum eſt vt ſit mens ſana in corpore ſano.

v.9.*Extulerit*]Morticinum.Manilius:

Ex ipſis

Ex ipsis quidam elati rediere sepulcris.

v.11.*Senatus recti bonique praeceptor*] XII. Tabul. 15. ORDO. VITIO. VACATO. CETERIS. SPECIMEN. ESTO.

v.21.*Troia Halosin.*] Anacreon:

σὺ μὲν λέγεις τὰ Θήβης ὃ δ' αὖ.

Φρυγῶν αὐτὰς ἐγὼ δ' ἐμὰς ἁλώσεις. Suet.Ner.

v.24.*ancipites metus*] Statius:

Anceps nutus ad maiores tulisset.

Silius:——*ancipiti mentem labefacta timore.*

v.26.*atro metu*] C.M.Victor. *Ecce niger terror.* Valer. *Aruaq; nigro vasta metu.*

v.vlt.*Cari vertices ida trahuntur*] Sidonius. *decrescens cui Dyndimon reciso fertur vertice texuisse classem.* Stat. Eq. M.

Pag.101.v.1.*in molem cadunt*] Claud.*in ciuem rubuere gena.* Sidon.

In tua lucra feris exarmat guttur alumnis.

Minut.Fel.*Æsculapius vt in Deum surgat fulminatur.*

v.eod.*molem*] Centones Virgiliani hi Iambi.

Quo molem hanc immanis equi statuere?

v.5.*irata virtus*] ipsi Danai. Empedocles apud Laert. lib.VIII. ἄξεις δ' ἐξ ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός. Sic crebro Apollon. Orpheus Arg. Catul. Epit. P.

v.eod *graues*] recte expon. *grauidos.* Virgil.

Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem.

v.7.*ô patria*] Virg.*ô patria ô diuum domus.*

v.13.*gaudium lacrymas habet*] Claud.

Singultus varios, lacrimosaque gaudia miscent.

Orosius lib.II.c.XVII.

v.15.*crinem solutus*] propter luctum patriae: Tibull. *& fleat effusis ante sepulcra comis.* vel ritu antistitum aut de Calasiri Heliodor lib.VII.

v.22.*roborea moles*] Virg.

hanc tamen immensam calchas attollere molem

Roboribus textis cœloque attollere iussit.

v.26.*dorso repellit*] Osor.lib.I.cap.11. *angustum terra dorsum.*

Pag.102.v.1.*silenti nocte*] Virg.

Tacita per amica silentia Luna.

Silius lib.VIII.*sub nocte silenti irrupere fera.* lib.XVII.

Arderent cum bina in nocte silenti Castra.

Valer.Flacc.lib.II.

Alta per opaca silentia noctis.

M.Victor lib.III.*de nocte silenti.*

v.3.*marmor.*] pelagus. Manil.

Perfudit liquido Perseus in marmore corpus.

vers.7.*libere pontem iuba*] an dicit Dracones iubis vt ponte vsos? Non credo. Et latet aliquid. L. *libera ponto iub.*

pag.103.v.1.*Thessali quadrupes*] Claud. *& gens exercita campo Thessala.* Apud eundem similis comparatio libro de Nupt. Hon.

v.5.*Continuat in mortem vltimam somnos*] Statius lib. X.*somnique & mortis anhelitus voluitur.*——

v.8.*in porticibus speciabuntur*] Propert.

Nec tu Pompeiâ speciabere lentus in vmbra.

v.22.*à te exire*] lib.II.epist.68.

Reges & dominos habere debet,
Qui se non habet.

pag.104.v.3.*cibo*] Sic Psalmogr.Regius. *lacrymus cibum suum* dicit & Plaut.similiter, *amatori cibum copiam amata.* sic.p.75.

v.16.*tua voluntate.*] Virgil.

Feras solatia mortis ad vmbras
Ænea magni dextra cadis.

Quem allusit Petr.Ouid.lib.XII.

Solamen habeto——
Mortis ab Æmonio quod sic iugulatus Achille.

Attius apud Macrob.

pag.105.v.4.*quid dicis*] ita pag.6.

pag.106.v.7.*Ascylti partem*] l.*parem.* Sidon.

Hellespontiaco parem Priapo.

v.26.*pondus*] Querolus *suscipe Paphiru, Cytheren, Brisiden sed cum pondere Nestoris.*

pag.107.v.4.*vt aiebat*] L.*aiebans.*

v.9. *cu-*

v.9.*impedit*]salsa ironia hic latet, quare Dusæ correctio, *Expedit*, auerruncanda.

v.10 *Afræ volucres*] Pacat. *horum gulæ angustius noster orbis, namq; appositas dapes non sapore sed sumptu æstimantes, illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus extra Romanum Colchus imperium aut famosa naufragiis maria misissent. quos inuita quodammodo reluctantique natura hominum pericula rapuissent.* Iuuen. Satyr. XI.

Schytica volucres & Phœnicopterus ingens. Idem:
Nec frustum capreæ subducere nec latus Afræ.
Nouit auis noster tirunculus.——

v.22 *pictis anas enouata pennis*]in Catal. Scal.
Et pictis atagen opaca pennis.

Neutrum satis arridet. Ari:
Et pictis anas incoata pennis.

Vt non perfectam formam anatis dicat.

v.14 *arata Syrtis*] nō est vt aliam pro hac lectionem amplectamur. Auson. Mosel.
Quod sulcata leui crispatur arena meatu.
Inclinata tremunt viridi, quod gramina fundo.

Idem, si satis bene memini, *nouales* in qua agnoscit.

v.vlt. *cinnamum veretur*]Iuuen. Sat XI.
Nil Rhombus nil damna sapit, putere videtur.
Vnguenta atque rosa——

ibid. *quaritur*] Sallust. *vescendi caussa terra marique omnia exquirere.*

ibid. *errores lentus*]fort. *lenitus.*

pag.108.v.12. *negauit recte facere*] Alibi: *nequaquam recte faciet qui cito credet.* Horat.
Si recte facies hic murus aheneus esto. Sæpe IC.

v.eod. *negauit*] Al. *negaui circuitu agendum.*

v.20. *raram facit mixturam*] Claud. *quem vultus honestat dedecorant mores.*——

v.25. *iniurium Encolpius accipit, alium amat*]omnino scribendum: *animum amo.* Philosophicum nemini ignotum, & hic talis. Vel sane melius.——*animū amas.* Altera ex his coniectura res ipsa est.

Pag.109.

Pag.109.v.22.*semicincto stanti ad parietem*] leg. *hiāti.* nam interserebat collum, facilis lapsus, correctio legitima. Similia apud Apul. lib.I. Met. *Spondam* autem pedibus subdebat, qua mox depulsa, penderet furcifer.

pag III.v.23.*mulcant*] Gloss. Isidor.*mulcat, percutit*.

v.26.*carnario*] auctor Moreti.

pag.112.v.2.*imposita*] vt notet senilis facinoris impotentiam.

v.26.*tu eras*] Terent. Ad.*ehem mi pater, tu hic eras*.

pag.113.v.2.*fastum*] Firmicus. *mulieris diuitis ac regina sua amorem, qua fastus amati adolescentis tyrannice voluit vlcisci.*

v.4.*habeat pudorem*] Iuuen. Sat.II. *habeat iam Roma pudorem.*

vers.II.*mollis*] effœminati. Ouid.IV. Met.——*tactis subita mollescat in vndis*. Velleius lib.II.*molliciis pene vltra fœminam fluens*. Macrob.2.Saturn.IX. Martial. lib.V. epist. XLII.

pag.114.v.8.*claustrorum*] valuarum. Germ.*foribus reducit vincula claustri.*

pag.115.vers.5.*irrumpit perturbatus*] omnino l.*perturbaturus.*

v.9.*propositione*] Gellius lib.I.cap.V.de Hortensio: *maledictis appellationibusque propositis iactatus est*. Quare superuacuum viri docti: *proditione.*

pag.116.v.II.*incipe velle seruare*] supra notauimus ex Higen. Hieron.*vita* Iohann. Mon. *cœpimus velle ab eo proficisci.*

v.18.*tamquam non redituram*] Dion. Cato.

Cum dubia incertis versetur vita periclis
Pro lucro tibi pone diem quocunque laboras.

pag.117.v.13.*barbis horrentibus*] German. *Horrētesq; iubas & fuluum cerne Leonem.* Isidor.lib.X *hirsutus ab eo quod sit hirtus & pilis horridus.* Apul.*capillus horrore implexus atque impeditus.* Solin.cap.XXII.*villosos habent armos, & menta promissis hirta barbis.*

v.14.*moraris, inquit*] de naturarum talibus conuitiis Martial.lib.X.c.IV. *Hac sunt, iam tumidus vocat magister ca-*

ster, castigatque moras & aura portum laxauit melior, vale libelle, Nauem scis puto, non moratur vnus. Sermo autem hic τὸ πεῖνον nautæ seruat ideoque turbatior est atque solet.

vers.15. *haud mora*] medium nautæ sermonem interrumpit, vt properans.

v.20. *adoratis sideribus*] male vir d. hinc colligit noctu rem geri. Nam & diu sidera possunt nocere nauigantibus. Sic pacem eorum nauigaturo Maroni precatur Horat. Placabant autem & fluctus ipsos. Vide talia apud Catull. Faselo. Lucret. lib.5. Pacat. panegyr.

v.25. *Luna innum.*] toti huic narrationi conuenit Epigr. 26. l.9. Mart.

Pag.118. v.25. *per fidem*] LII. *per fidem Eumolpe reduc puerum.*

P.119. v.17. *commoda manu*] χειρὶ χρηστῇ. Senec. Apocol.

Pag.120. v.6. *cui vecturam debemus*] L. *inuidemus*. omnino ex sententia. Lapsus facilis: *vecturam debemus*.

Pag.122. v.4. *à quorum regione*] Higen. Astron. lib.3. cap.2.

v.16. *rem vacuam*] vacantem, nullius precii. Capell. *prascire deis vacuum est*. Horat. *semper vacuam semper amabilem sperat*. Sic pag.106.

Pag.123. v 1. *venter*] male in Catalectis, *ventus*.

v.13. *adhuc aliquod*] l. *adhuc aliud Aliquod*. vetus scriptura, *Adhuc* ALIQVOD.

v.24. *pertunde aures vt imitemur Arabes*] de Lybibus hoc Macrob. lib.7. cap.3. Dio in Macrino. de Mauris. τό τε γὰρ ἄλλα ἐς τὸ οὖς τὸ ἕτερον κατὰ τὸ τοῖς πολλοῖς τῶν μαύρων ἐπιχώριον διετέτρητο. Iuuenal. & Scho.

v.26. *Gallia*] Galli enim candidi facie. Manil. lib.4

Gallia vicino minus est infecta rubore.

Isidor. lib.19. cap.23. Dionys. Alex. λευκόχροά τε φῦλα μιγνύμενα γερμανίων γερμανῶν.

Pag.124. v.8. *accersito*] ita 112.

v.9. *timore*] vide Sulpic. Luperc. lib.1. Veterum epigramm.

v.10. *cri-*

v.10.*crines calamistro conuertere*] Capell. lib. 4.

Pag 125. ver. 1. *inscriptione solerti*] l. *solenti*. sic vocat *notum epigramma*, infra.

v. 18. *non dissimulata*[melius: *nos diss.*

v. 24 *quod quaris*] sępe ita τὸ *Quod*. Plaut. Apul. de crocodilo: *nam quod est ore amplo & elingui & plerumque in aqua reclusa multa arundines dentibus implectuntur.*

v. 27. *vna nos dormiisse*] LXXIII. *iacuerunt ergo vna non tantum illa nocte.*

Pag. 127. v. 3. *diuina mentis.*] Virg *totamque infusa per artus mens agitat molem, Deus est animus*: Cato. Capella lib. 6. ad Mineruam, *mens & solertia fati ingenium mundi*. Vide Leontium in fine Sphæræ Arateæ.

vers. 5. *furtum*] omne quod clam fit. Sic Manil. libr. 1. *mundum furto clepere*, pro clam eum cognoscere.

versi. 19. *Auspicium mihi feci*] omnino scrib. *auspicium nihili feci.* cæterum nihil lætum aut delicatum in nauigio faciebant Achilles Tatius libro 5. πολλάκις ἤκουσα παρὰ τῶν ναυτικωτέρων καθαρὰν δεῖν ἀφροδισίων εἶναι τὴν σκάφην, τάχα μὲν ὡς ἱερὰν, τάχα δὲ ἵνα μητὶς ἐν τηλικούτῳ τρυφᾷ.

Pag. 128. v. 10. *Spartiana Nobilitate*] celebris Spartanorum Patientia. Pacatus paneg. *ad hoc aulam omnem Spartanis gymnasiis duriorem, laboris, patientiæ, frugalitatis exemplis abundantem.* Aristænet. lib. 2. epistol. 17. τὴν ἀνδρείαν μιμήσομαι τῶν λακώνων. Maximus Tyrius Serm. 35. διὰ ταῦτα ἡ Σπάρτη ἐστὶ πλεῖστον ἐλευθέρα, ὅτι οὐδὲ ἐν εἰρήνῃ σχολὴν ἔχει. μάστιγες αὐτοῖς καὶ πληγαὶ λακωνικαὶ, καὶ ἤθη κακῶν ταῖς ἀρεταῖς ἀναμιγνύμενα. Nicolaus ἐθνικοῖς. οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. vide Plura apud Stob. serm. 42. Ista Nicolai haud dubio animo habuit Petronius.

Pag. 129. v. 26. *voluit Triphæna misereri*] nota τὸ *Misereri* παθητικῶς positum.

Pag. 130. vers. 25. *omnis vector*] videntur Interp. VECTORIS vocabulum hic non recte satis accepisse. Significat *eum qui vehitur*, non *Locatorem* nauigii. Sic

pag-

pag.66. *vnus alterque infirmissimus vector*, pro sodalibus in vectura suis. Sic l. 1. §. vltim. l. 3. in pr. D. Nautæ caup. Stab. &c.

Pag. 131. v. 15. *seruitia*] seruos. Sallust. *Catilina credebat seruitia vrbana posse sollicitari.*

v. 27. *incidisse noxios in plagas*] Ouid.

Incidit in casses præda petita meos.

Pag. 132. versi. 9. *latro, parricida*] Eadem crimina iunguntur l. V. D. ad L. Pomp. de Parr.

Pag. 133. vers. *qua sola salamandra*] quid est *qua sola?* f. *quo oleo Sal.* Dioscorides lib. 2. c. 54. auctor Salamand. conditam oleo crines exstirpare. De eâ vid. Plin. lib. 10. c. 67. Nicand. Ther. & Alex. Arist. Hist. An. lib. 5. c. 19. Dioscorid. lib. 6. c. 4. Antigonum Admirand. c. 91. Cassiodor. lib. 3. epist. 47. Philen Iambis. Constantin. Geopon. lib. 15. c. 1. &c.

v. 4. *cui Deo crinem vouisti*] præter eos qui laudati ab Interpp. vid. Herodotum lib. 2. Herodian. lib. 4. Euripid. Oreste Silium libro 4. Martial. 1. Epist. 31. Valer. Flacc. lib. 1.

ibid. *seruitia*] Seruos. Sallust. *Catilina credebat seruitia vrbana posse sollicitari.*

vers. 5. *Pharmace*] venefice. Ita venenorum nomine contra medicamenta quoque veniunt. Gaius I.C. 50. cap. 36. de V. S. sic *medicamenta* pro venenis nociuis Varro περὶ ἐξαγωγῆς. *quærit ibidem ab Annibale cur biberit medicamentum? Quia Romanis me Prusiades tradere volebat.* vide Quintilian. Declam. 246. venenum pro medicamento apud S. Augustinum libro 18. de Ciu. D. cap. 18. huic vbi nocens illud significatur, adiicere solent. *Malum Venenum.* vid. l. 7. ad L. Pomp. de Parricid. &c.

Pag. 134. v. 10. *familia*] serui & ancillæ. Cato de RR. cap. 5.

Pag. 135. vers. 10. *data acceptaq; fide*] Virg. *accipe daque fidem.*

ver. 12. *Romum oleæ*] oleæ ramus, insigne pacis præsentissimum. Val. Flaccus lib. 5. Statius. 2. Theb. Appian.

pian. Punico. Silius lib. 13. paciferam hinc indigitant vates Christiani Hilarius: M. Victor, Alcimus Auitus lib. 4. Drepanius Florus, &c.

ibid. *tutela nauigij*] plurimi iam de hac scripserunt. vide Illust. Scal. ad Euseb.

v. 24. *hæsit acies*] virg.

Hectoris Æneæq; manu victoria Graium Hæsit. Claud.
Nullis victoria Nodis Hæsit.——

Pag. 139. v. 9. *Venere constrictum*] Anechom. *compectorata adhærent Veneris glutino.* Sic *nodi Veneris* Lucret. lib. 4.

Pag. 137. v. 12. *dicta*] Scommata, Salsa conuicia recte exponunt. Augustinus Vet. Epig. lib. 1.

Quisquis amat dictis absentem rodere vitam.
Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

versicul. 14. *vrbanitati*] vrbanitas quædam iocandi cum felle festiuitas, sic *Vrbanum Lucilium* vocat M. Tullius.

v. 17. *Solum formæ decus*] Serenus *capitis honorem* vocat capillos. Achill. Tat. l. 8. τὰ δὲ λευκίππης ἐμοῦ μείζονα, πέπραται, δεδούλευκεν, γῆν ἔσκαψεν, σεσύληται τῆς κεφαλῆς τὸ κάλλος.

v. 20. *area*] vide Celsum lib. 6. c. 4.

v. 18. *vernantes comas*] Prudent. *vernantes flore iuuenta.* vt *aream* Petron. ita *campum* vocat Martial. lib. 10. epist. 83.

——*latum nitida, Marine, calua*
Campum temporibus tegis comatis.

ver. 21. *fallax natura Deum*] interpretare vt illud vet. Poet.——*Saturnia sancta Dearum.* Vel *Natura Deorum*, ipsi omnes Dii. Sic *Natura crinis* apud Virgil. Ceiri v. cxxiv. vide ibi Not.

v. 22. *ætati*] *iuuentuti.* Sen. ad Helu. c. xvi. Cæcil. apud Gell. lib. 2. c. 23.

Pag. 138. vers. 23. *flaucorum*] l. *flauicomum*: Nam flaui capilli tam in fœminis, quam viris decentissimi putabantur. Theocrit. ξανθοκόμας πτολεμαῖος ἐπιστάμενος δόρυ βάλλειν. Idem, ξανθότριχι πορφυρέᾳ. Catullus de Iasone

ſone in Epith. Pel. Silius lib. 4. Capitol. Vero. Herod. Commod. De fœmellis omnia notiſſima.

ver. 24. *aduocatus*] Vid. Cuiac. parat. in lib. 2. Cod. & 4. Obſ. 40. *Aduocare*, patrocinio expoſcere. Beda & Agroct. de Orth. vt hodie vulgo dicunt, pro præſtare patrocinio videtur vſus Lucil. lib. 29. *amicos hodie audiuimus cum improbo illo Lucilio aduocaſſe.* fruſtra ibi eſt Nonius.

verſi. 27. *muliebrem leuitatem*] Q. Septim. lib. 6. de B. Troi. *mobile ſuapte natura ingenium muliebre.*

Pag. 139. v. 5. *auerteretur*] ab officio puta. Sic ſup. p.

Vernanteiſq; comas triſtis abegit hiems.

quod magno piaculo mutat acutiſſ. iuuenis. Traductum enim ab hieme, & ita Nicetas Choniates Andronici Conueni caluitiem *arida quercui* comparat. lib. 2. de eius Imp.

eod. v. *vſq; ad furorem*] ſic ſup. *vota vſq; ad inuidiam felicia* dixit: Boeth. *Sirenes vſq; ad exitium dulces.* De Amore & furore vide Menandrum & Archilochum apud Stob. Sermone. 61.

v. 14. *extuliſſet*] Manil.

Ex ipſis quidam elati rediere ſepulcris. lib. 4. Lamprid. Commod. *Antonirius quadrimus eſt elatus.* Auguſtinus de C. D. libro 1. cap. 12. *extulerunt in marmoreum tumulum.*

ver. 15. *funus paſſis proſequi crinibus*] Vita S. Sebaſtiani M S. *aduenit ergo mater & ſoluto capillo, ſciſſiſq; veſtibus, & vberibus obtunſis aiebat; ô pradulces filij,* &c.

v. 16. *nudatum pectus plangere*] Orpheus. Arg.

τοῦ δ' ὡς κλῦε σύζυγος αὐτὴ

Στήθεα δρυπτομένη λίγ' ἐκώκυεν, ἀμφὶ δὲ δειρῆς

ἀψαμένη μέλλεν θε βρόχῳ ἀπὸ θυμὸν ὀλέσσαι.

verſ. 19. *Græco more*] at à Græcis combuſta funera clarum, Thucid. l. 2. Parthen. Erot. c. 6.

ver. 20. *corpus cuſtodire*] quod certis alioqui perſonis morientes demandabant. Modeſtinus IC l. 44. de Manumiſſ. Teſt. Papinian. l. 71. de Condic. & Demonſtrat. Propert. lib. 3. El. 14.

Afferet huc unguenta mihi. sertisq́; sepulcrum
Ornabit, custos ad mea busta sedens:

Id inuehitur Antonin. lib. 8. τ͂ οἱ. ἑαυτὸν. μήτι νῦν παρακάθηται τῇ τοῦ κυρίου σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος; τί δὲ τῇ Ἀδριανοῦ Χαβρίας, ἢ Διότιμος; γελοῖον. &c.

Pag. 140. v. 5. *in tota ciuitate fabula erat*]
Hac erat in toto notissima fabula cœlo. Ouidius.

versic. 2. *commendabat*] i. *commodabat.* vt aduocatum præsentia sua commodare alicubi dicit Ascon. Pæd.

v. 17. *vitio gentis humanæ*] Eutyches Gram. *curiositas humanæ familiaris Natura.*

ver. 21. *quodam monstro*] fieri hoc solet monstris nocturnis visis, vide Phlegontis Tralliani fabulam. i. quæ ei historia est.

v. 25. *ratus quod erat*] Sulpit. Seuer. lib. 1. S. H. *ratus id quod erat, aquas decedere* sæpius Apul.

v. 26. *desiderium exstincti*] Horat. *quis desiderio sit pudor aut modus Tam cari capitis.*

Pag. 141. v. 7. *percussa*] Horat. 1. Carm. 7.

v. 5. *domicilium*] Acheruntiсum puta.

v. 18. *viuam sepelieris*] D. Hier. in vit. Ioan. Mon. *tamquam viuens sepultus de inferno iam quodammodo mugitum cordis, gemitumq́; reddebat*

ver. 26. *audit*] obtemperat. Virgil. *nec audit currus habenas.*

Pag. 142. v. 15. *ne hanc quidem mulier partem corporis*] adhuc quærimus interpretem huic loco.

Pag. 143. v. 6. *desidet*] Iuuen.
Principis angusta Caprearum in rupe sidentis.

Pag. 144. v. 23. *corrumperet*] Auson.
Corrumpit totum qui puerile iecur.

Pag. 145. v. 20. *conceptissimis verbis*] Sen. *conceptis verbis iurauit se non iudicaturum, etiamsi in medio foro hominem vidisset occisum.*

v. 22. *inhorruit mare*] Virgil. lib. 5. *& inhorruit unda tenebris.* Boët. lib. 2. pros. 2.

Pag. 1[illegible] ver. 17. *repetitumq́;*] Ex Virg. lib. 1. *illum ter fluctus ibidem.*

Torquet

Torquet agens circum & rapidus vorat æquore vortex.

v.19. *prope iam*] for. *properam.*

Pag.147.v.2. *ad oscula dum licet*] Pariter Bion. Tapho Adonid.

ἔγρεο τυτθὸν ἄδωνι, τὸ δ' αὖ πύματόν με φιλάσον,
τοσοῦτόν με φίλασον ὅσον ζώει τὸ φίλαμα.

ver 20. *Non arbor erat relicta non gubernacula*] paria in fragmento Alexi. τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται, τὸ δ' ἔνθεν: ἄμμες δ' αὖ τὸ μέσσον ναῒ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ πελάω· πὰς μὲν γὰρ ἄντλος ἰστοπέδαν: χαλαῖφος δὲ πᾶν ἄδηλον ἤδη καὶ λακίδες μεγάλαι κατ' αὐτὸ χαλᾶσι δ' ἄγκυροι.

Pag 148. versic.15. *porcam mugientem*] sine caussa hoc mutarunt viri doctiss.

Pag.150. v.6. *Si bene calculum ponas*] Boeth. *vis cum fortuna ponere calculum?*

Pag.152. versic.12. *largior scena*] quæ sequuntur quid glossæ olent.

Pag.153.v.24. *plurimum tussiat*] Hor.lib.2.Sat.5.

Pag.154.v.16. *cum onere*] f. *cum vno onere.* Vetus Scriptura. *cum onere.* Cum integro sane non poterat, qui vix incedere ob eius grauitatem.

Pag.155.v.22. *intecto*] leg. *intexto.*

ver.27. *Calcare*] contemnere. ait eos limæ pepercisse. nec potuisse auersa styli vti parte. sic vsitatiss. *Calcandi* verbum Ind. Apul. docemus.

Pag.156. ver.12. *vltimam manum*] Supremum & exactissimam Censionem. Virgil. libro 7. *Nec minus interea extremam Saturnia bello imponit Regina manum.* Solinus præfat. *opusculum impolitum prius in medium dederunt quam incoata rei summa manus imponeretur.* Prudent. Psych. *sola duello impositura manum nequid iam triste supersit.* Boeth. libro 2. pros. 7. *hoc vnum est quod præstantes quidem natura mentes, sed nondum ad extremam manum virtutum perfectione perductas, allicere solet.*

vers. 13. *Orbem iam totum*] Sallust. *ea tempestate mihi imperium P. R. multo maxime miserabile visu fuit.* Cui

cum ad occasum ab ortu Solis omnia domita armis pare-rent domo otium atque diuitiæ adfluerent, &c. Latinus Pacatus, de Imp. Rom. *quia gentibus adoratur cui toto ORBE terrarum priuata & publica vota redduntur*. Hinc ORBIS ROMANVS Vlpiano l. 17. de Stat. Hom. Lucan. lib. 7.

Haud multum terræ spacium restabat Eoæ.
Vt tibi nox tibi tota dies, tibi curreret æther,
Omni atque errantes stellæ Romana viderent.

Rutilius lib. 1. Itin. *ipse videtur,*

Quem sibi ROMA facit purior esse dies.

Pari Ambitione. Vet. Epigr. lib. 11.

Sol citra nostrum flectitur imperium.

Sic *Romana dies* apud Stat. 1. Silu. 1. Mart. lib. 9. ep. 2. vid. Egesipp. lib. 11. c. 9. Claud. 4. Cons.

v. 14. *Sidus*] Sol. *vtrumque*, oriens, & occidens. Rutilius lib. 2.

Quæ fert atque refert Phœbus vterque diem.

Virgil. Cul.

Tendit ineuectus radiis Hyperionis ardor,
Lucidaq; æthereo ponit discrimina Mundo.
Qua iacet Oceanum flammas in vtrumq; rapaces.

v. 16. *grandis freta pulsa carinis*] Manilius lib. 5.

Prudentem & cæco raptabit in æquore piscem
Cumq; suis domibus concha valloq; latentes.
Protrahit in morsus nihil est audere relictum
Quæstus naufragio petitur, corpusq; profundo
Immissum pariter quam præda exquiritur ipsa, &c.

v. 19. *Hostis erat*] Sallust. Iug. *paulo ante Carthaginenses, item Regem Persen, post vti quisque opulentissimus videatur, ita Romanis hostem fore.* vide eum epistola Mithridatis ad Arsacen ex lib. 4. Histor.

eodem. *Fatis Paratis*] Feliciter rebus succedentibus, quocunque etiam iure.

versic. 21. *vsu plebeio*] nudo vsu, nihil ad voluptatem. Virg. Cul.

O bona pastoris si quis non pauperis vsum
Mente prius docta fastidiat.

v. 22. *As-*

v.22. *Assyria concham*] audacissime ita ad suum sensum interpolauit acumen Palmerii. *Assyriarum gemmarum* mentio apud Sidonium paneg. Maior. Purpuræ ex eadem Regione Maro Culice.

Si non Assyrio fuerint bis lauta colore
Attalicis opibus data vellera.

eod *miles*] forte huc facit illud Manil. *Luxuria quoque militia est.* lib. IV.

v.24. *Numada crustas*] Sidon.

Iungitur his Synnas Numadum lapis additur istis
Antiquum mentitus ebur.—

v.25. *Seres*] vid. Pausan. Eliac. β.

v 27. *Ecce alia clades*] Iuuen. XII. *genus ecce aliud discriminis audi Et miserere.*

ibid *læsæ vulnera pacis*] quasi constupratæ, hoc enim *Lædendi* verbum. Tertullianus in Sodoma.

Antequam vel Circea nouas per pocula formas
Sumere, quam læsum Sodomis amittere sexum.

Pag. 157. v. 1. *in siluis Mauri*] Iuuen. XI.

Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes
Et Mauri celeres & Mauro obscurior Indus.

ibid. *humanum cruorem*] Prudent.

Funditur humanus Latiali in munere sanguis.

v.7. *prodere fata*] *fata* hîc verba signant μύθους, non μοίρας. Ita *famina* aliis vsurpantur.

v.8. *male pubescentibus*] Ouid. lib. IV. *quare male fortibus vndis Salmacis eneruet.* Idem.

Et si quis male vir quærit habere virum.

v.9. *viros*] virilem potentiam. Iuuen. *plenusq; Nerone propinquo.* Ouid. *& melior matre fuisse soror.* Sic Arnobio *vir* pro crepundiis illis Pyrogopolinicæis.

v.10. *In Venerem fregere*] Pacatus. *nisi æstiua in gemmis capacibus glacie Falerna fregissent.* Eadem translatio.

v.12. *quærit se natura*] Tale illud Ouid. lib. 8. *inq; epulis epulas quærit.* Stat. II. Theb.

Iam trepidi sese quærunt numerantque.

Martial. lib. II. ep. 83.

Et se, qui fuerant prius, requirunt

Trunci naribus auribusque, vultus.

eod. *quarit se naturâ*] de pari portento Cypr. siue Tertull. Sodoma.

Pulsabant cælum inuidiâ connubia mixta
Incestu parili generis natura rebellis
In sese, læsumq; viri cum corpore nomen.

v.13. *Scorta*] adolescentes exsecti Sic pag. VI. & pag. XXXIII. quod hactenus non obseruatum.

v.14. *laxi crines*] impudicitiæ aut luxuriæ argumentum. Iul. Firm. *Exornant muliebriter nutritos crines & delicatis amicti vestibus vix caput lassa ceruice sustentant.*

v.15. *virum quarunt*] Ouid. lib. I. de Arte Aman.

Et si quis male vir quarit habere virum.

Firmicus.

Dic mihi, hoccine est quod in viro fœminam quarũt.

Mox: *deinde cum se alienos à viris fecissent.* Lucian. Pseudolog. ἡ βελτίστη ἐκείνη γυνὴ, σὺ κἀν προσοίμιον, ἔφη, ἄνδρα καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον. Manil. lib. V.

Atque odisse virum sterilesq; optare lacertos.

v.18. *maculis*] vid. Plin. lib. XXXV. c. I.

v.19. *sensum*] optime acutiss. & amiciss. Wow. *consum.* Vt alibi *Conturbatores.* Quomodo Ennius.

——*Magnam peruertet opum vim.*

eod. *hostile lignum*] fortasse huc facit locus Æliani lib. XII. ποικ. cap. I. μετὰ γὰρ τὸ ἐμπλησθῆναι τροφῆς οἱ πέρσαι τῷ τε οἴνῳ καὶ ταῖς προπόσεσιν εὖ μάλα ἀποσχολάζουσιν, οἷον εἰ πρὸς τὸν ποτὸν ὡς πρὸς ἀντίπαλον ἀποδυόμενοι. Optime autem Wow. *hostile ac male Nobile.*

v.24. *mersus*] f. *versus.* Horat. *Scari.*

Si quos Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare.

vers. 26. *vendunt conchylia cænas*] totarum cœnarum pretiis conchylia comparantur. mira est phrasis.

v.27. *Per damna*] omnino allusit huc Diuus Hieronymus ad Nepotianum de vita Clericor. *noui & genera & nomina piscium. In quo littore concha sit lecta, calleo. saporibus auium discerno prouincias, ciborum me raritas ac nouissime damna ipsa delectant.*

Pag. 158.

Pag.158.v.3.*in campo*] *Martio* vbi Comitia æmulatur Lucanum, apud quem ambitiosæ querelæ de suffragiis corruptis libro 1. Pharsal.

v.4.*adpradam*] auctor declam. in Sallust. *Ita igitur egit vt nihil non æquum ac verum duxerit, quod ipsi facere collibuisset neque aliter vexauit ac debuit, si quis prada locum accepisset magistratum.* Male ibi Manut. *vexandi* verbum in *viuendi* commutat.

v.5.*Venalis populus*] similime Appian. ἐμφυλ. β.

v.6.*libera virtus*] *Libertas*. Sic *prouida virtus* pro *prudentia* apud Prudentium Psychom.

v.7.*sparsisq; opibus*] vide Florum lib. III. c. XII.

eod. *potestas*] magistratus. Claud. *potestates priscus discriminat ordo*. Sic Arnobio Angeli potestates cælestes. Optatus Afer. lib. III *potestatibus & regibus iniuriam facere*. Saluian. lib. VII.

v.9.*tristior*] Seuerior. *Tristis Cato. Boeth.*

v.11 *Quorum ruina*] Saluianus libro VI. *quid in aliam longe sed prope eiusdem magnificentia ciuitate? nonne idem & rerum ruina & morum?*

v.12.*qui vicit*] L. *quos*.

v.14.*ipsa sui merces erat*] Sallust. Or. Lepidi. *plebis in-cia patrias sedes occupauere pauci satellites, mercedem -erum*. Merces præmium, Apul. lib. I. Manil. lib. V.

Hic dedit Andromeda cælum stellisq; sacrauit
Mercedem belli. ——

.16. *vsus*] notandum pro *vsura* obtinent enim lo- fructuum vsuræ. l. 34. ff de vsur.

.17. *certa domus*] nullius domus certum dominium -eratoribus omnia obtinentibus.

20. *latrantibus*] vide Fest.

21. *detrita*] consumta, exstincta, Prosper.

Nec iam illis possunt attriti illudere fures.

-2. *inops audacia tuta*] exemplum apud Horatium Epist. 2.

-3 *inuersam cœno*] vitiorum. Saluian. lib. VII. *ingres- loca Wandalos quis non putet omni se vitiorum & -tatum cœno immersisse*. Cyprianus de Vanitate

Idolorum. *Spiritus sordibus terrenis immersi.* Germanicus.

Ærea sed postquam proles terris data, nec iam
Semina virtutum vitiis demersa, resistunt.

Seneca de Breu.vit.c.II.Alii.

v.26.*Tres*] Pompeius, Crassus, Cæsar, vide Lucan. libro I.

Pag.159.v.I.*strue*] à lignis, vide Charisium lib. I.

v.5.*non posset tot tellus ferre*] Martial. de Pompeiis.

Quid mirum toto si spargitur orbe iacere
Vno non potuit tanta ruina loco:

lib.v.ep.LXXVI.vid.lib.III. vet.Epigr.

v.10.*Spiritus*] Virg.—*saui spiracula ditis.*

v.11.*æstu*] pestilenti calore. Vide Thucyd. II.

v.14.*virgulta loquuntur*] Manil. li.III. *totumq; canora Voce nemus loquitur.* Locus I.Parmen. εἴποι ἄν τις καὶ τοὺς ποταμοὺς ᾄδειν, ἠρέμα ῥέοντας καὶ τοὺς ἀνέμους συρίττειν, τοῖς πίτυσιν ἐμπνέοντας.

v.21.*fors cui nulla*] hunc versum totum omisit Scaliger in Catalectis.

v.22.*mox*] f. *vix*. Sed non opus.

Pag.168.v.I.*censumq; in damna*] supra 84. Seneca epist.XCVI. *memini quondam fuisse nobilem Æsopi patinam, in quam quicquid solet apud lautos diem ducere properans in damnum suum popina congesserat.*

vers.4.*mare nascitur aruis*] Sen.v. Controu. *alunt in summis culminibus mentita nemora, & nauigabilium piscinarum freta.*

eod.*aqua saxis*] ad viuum Papin.I.Silu.III.

v.5.*mutata rerum statione*] contra naturam. Sen.epist.CXXIII.

eod.*rebellant*] qui? vide ad Cirin. Claudianus de Laud.Stil.lib.II. *quis deuius esset*

Angelus aut regio qua non pro numine vultus
Dilectos colerent.—Non addit: *populi.* Ingenio patactos aliquis leg. *rebullat.* vt sequenti flammis, ita hoc versu nudis componat Fortunam scilicet.

v.7.*insanis*] Vsque ad miraculum magnis. vide Amicum

cum nostrum, incomparabilem Casaub. ad Athen, libro XIII. c. V.

v.27. *Romanis arcibus*] Romæ supplicia: *in freta Sicaniæ & Carthaginis exiit arces.*

Pag. 161. v. 5. *cerno equidem*] Enthusiasmus Poeticus. Stat. 1. Ach. *video iam mille carinis Ægeum Ioniumque premi.* Horat. 1. Carm. XV.

v. 9. *trepidantes*] ita alibi *timidissimam admirationem* dixit.

v. 8. *Libyæ gementia*] Statius. *cui luget complexa suos!* Lucr. *tibi rident æquora Ponti.*

v. 10. *Apollinis arma*] alludit Virgil. lib. VIII.

GEORGII ERHARDI FRANCI SYMBOLÆ

ANNOTATIONUM ET OBseruationum,

IN. T. PETRONIUM ARBITRUM.

T PETRONII ARBITRI] ita legit Lambinus Comment ad Lucret. lib. 4. in vulgatis quibusdam editionibus legitur, C. PETRONII ARBITRI, apud Scaligerum in Catalect. C. PETRONII ARBITRI AFRANII. Iust. Lipsius ad lib. 16. Annal. Tacit. *De C. Petronio] Quę viri docti eum censent, cuius fragmẽta hodie purissimæ impuritatis. De quo etiam delibero: sicut & de prænomine, quod apud Plinium lib. 37. cap. 2.* TITUS *est, itemque Plutarchum;* Lambinianam lectionem, ut veriorem, comprobat atque confirmat Dn. Goldaſtus. Porro de Petronio scribit Scaliger in Priapeia diuersor. Poetar. *Scripserunt huius argumenti poematia plures veterum, Catullus, Tibullus, Ouidius, Petronius Arbiter, alii. Itaq; ex illorum Epigrammatis totus hic liber cõcinnatus est, & conflatus ab eo, qui Epigramma libro præposuit, &c. Sane Petronium huiusce argumenti & nominis quadam lusisse auctor Sidonius:*

Et te Massiliensium per hortos

Sacri stipitis, Arbiter, colonum
Hellespontiaco parem Priapo.

SATYRICON] *Satyra dicitur genus lancis, id est, discus vel clarnus multis ac variis frugum generibus plena, quæ sacrificiis Veneris cõsueuit inferri, dicta à saturitate, id est, abundantia, vel eo quod sit plena conuitiis & reprahensionibus hominum, & nulli parcat.* hæc Sæbius Ianens vetus Persii Interpres, quem in membrana scriptum nobis ex copi & festiua sua Bibliotheca nobilissimus simul & eruditissimus Goldastus commodauit. *Satyricon appellatur, in quo quasi per Satyram varia argumenta vario ac multiplici stili genere pertractantur, cuiusmodi sunt Petronii Arbitri, Marciani Capellæ, & Boethii de Consolatione Philosophiæ libelli:* vt scribit Scioppius præfat. in Element. Philosoph. Stoic. moral. Sidonius Apollinaris lib. 8. epist. 11. *Nunc flammant Satyræ* —— & lib. 1. epist. vl. t *Paonius exarsit, cui Satyricus ille morsum dentis igniti impresserat.* Ennius Satyr. lib. 3.

Enni Poeta salue qui mortalibus
Versus propinas flammeos medullitus,

id est, mordaces & satyricos. Sisenna lib. 2. *Non dignus, in quem debeam satyram calente vi adingerere.* Interpres Iuuenal. *Lucernam dicit, quia Satyrici ad omnium vitia, quasi lucernam admouent, & vt adurant, & vt ostendant crimina,* &c.

Hæc Sauaro Notis in Sidon. lib. 8. epist. 11. *Petronii libellus mera est satura Varroniana, vt suo loco dictum. ipse tamen Saturicum siue Satiricon maluit inscribere: quomodo Commentarium dicitur pro Commentario libro; Apologeticus pro Apologetico libro. At qui Satyricon titulum Petronii libris imposuerunt, ii sine dubio Græcam vocis Satiræ originem spectant; cuius rei nunquam auctori venisse in mentem pro certo habeo:* verba sunt Casauboni de Satyra lib. 2. cap. 4. *Petronius Arbiter cur opusculum suum, quo Neronis & aliorum Procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satiricon potius quam Satyrã inscribere maluerit, frustra fortasse quæsierimus: neque est tanti:* vt ait idem d. lib. 2. c. 2. In hoc Satiricon epigrammate

lusit

lusit quidem Iulius, quod exstat pag. 7. Id antequam porro pergamus, nobis obiter emaculandum erit. legitur;

Pag. 7. ver. 12. *Quo iuuenum mores arguit atque senum*] Musa ad Martialem:

At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
Agnoscat mores vita, legatque suos,

quos tamen ita describit, vt parcat personis, exponat vitia. Hoc Petronius fecit, petulantius tamen. Raderus Comment. in Martial. lib. 8. epigr. 3.

Ead. pag. v. 13. *Quare ille * prosa*] leg. *illo pro se gaudet*, &c. Putschius. Vel,

Quare illi in prosa gaudet lasciua puella,
Et quoque delicias, &c.

Verum est, Petronii carmina omnia, fere exceptis epigrammatis pauculis, virorum & iuuenum circa Rempubl. errata castigant, vt illud præcipue quod sub nomine Eumolpi specimen belli ciuilis decantandi esse iussit: at prosa oratio integra pene in exoletorum & scortorum, anuumque decrepitarum narrandis Veneriis expeditionibus, occupatur. Barthius Ablegmin. Criticor. lib. 2. c. 16.

Ead. pag. v. 15. *Nam iter * duri*] leg. *Nam vitam diri scripsitque Neronis amictum*: Putscius. Vel,

Illam instar diri, scripsitque Neronis amictu,
Arbiter arbitrio dictus ab ipse suo.

Prosam omnem, vt instar quoddã & simulacrum Neronis proponeret, consumpsit. reliqua enarrat Corn. Tacitus, Barthius Ablegmin. Criticor. lib. 2. cap. 16. pro *amictu* Binetus reponit *amicus*, testaturque in Vaticano eod. pro *iter* scriptum esse *rbter*. an leg. *rector d. s. N. amicus?* an vero *dexter?* scripsit dexter amicusque arbiter diri Neronis. *Dexter*, ideo, quia sine ambagibus & circumscriptione libere cuncta eloquitur.

Pag. 47. v. 2. *Declamatores inquietantur*] assidue enim in scholis Rhetorum auditores, declamationib. caussisque fictis exercebantur. quibus Rhetoribus hoc loco irascitur Petronius, quod missis necessariis inutilia conse-

consectarentur, genusque dicendi nimis pomposum & turgidum, & à forensi consuetudine alienum affectarent. Iustæ exercitationis vsum, vtilitatem, necessitatem exponit Fabius, Iuuenal. &c. Raderus ad Martial. lib. 70. epigr. 60.

ibid. *inquietantur*] id est, (vt verbo minus Latino explicem) circumamiciuntur. Sciopp. Element. Philosoph. Stoic. moral. c. 132.

vers. 7. *succisi poplites*] Sidon. carm. 5. *Pars poplite secto Mortis ad inuidiam viuit,*—Sauaro in Notis.

v. 9. *ad eloquentiam ituris*] Infra; *Ceteri aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare.* Sueton. de illustrib. Grammat. cap. 11. *Visus est peridoneus perceptor maxime ad poeticam tendentibus.* Porro *viam facerent.* id est, viam consequendæ eloquentiæ ostenderent.

v. 10. *& rerum tumore, & sententiarum vanissimo strepitu*] sublime dicendi genus etiam *grande* dicitur. Persio vero in vitio ponitur hæc vox, & orationis ideam non vere grandem denotat, sed vægrandem, id est, tumidam & falsa specie sublimitatis blandientem. quia enim apex facultatis dicendi, seu versu seu prosa, est magniloquentia, atque, vt Longinus ait, ἀκρότης καὶ ἐξοχή τις λόγων ἐστὶ τὰ ὕψη: ideo multi Petronii & Persii ætate, non quod magnarum virium sibi essent conscii, sed auiditate gloriæ eum characterem affectabant. Recte autem Quinctilianus iudicat, cum pronuntiat: *quo quisque ingenio minus valet, hoc se magis attollere & dilatare conari*: vt statura breue in digitos eriguntur & plura infirmi minantur. Casaubon. Comment. in Persium. Ab hoc studio dicendi videtur Martialis carpere Mathonem caussidicũ, qui suum studium referebat eo, non vt bene, sed vt belle diceret, quod quid sit, ostendit Persius Sat.—*crimina rasis:*

Librat in antithetis doctas posuisse figuras
Laudatur bellum hoc: hoc bellum?—

Bellum, inquit Pers. hoc putant Oratores, cum schemata oratoria & antitheta, figurasque oratorias & senten-

ſententias oſtentant, & nihil de cauſſa dicunt? non eſt bellum, non eſt. Idem factitabat Matho, qui conabatur belle dicere, artem Rhetoricam, & artis omnia lenocinia expromere, Martialis ait hoc *belle* non bene fieri. *Dic aliquando* non *belle*, ſed *bene*, de re nempe propoſita, nec artem ſemper, ſed rei naturam inſpice. *Dic male*, neglige artis fucos & præcepta, quod ipſum eſt nonnunquam bene dicere, cum tali ratione maledicis. Sicut in ipſo neglectu quidam cultus eſt, & in contemptu artis artificium. Hæc eſt vera Martialis mens, quam illuſtrat hoc loco Petronius. Rader. ad Martial. lib. 10. epigr. 42.

Ibid. *ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu*] ſic infra; *Audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta.* Item; *Fabuloſum ſententiarum commentum.* Iuuenal. lib. 3. Satyr. 8.

Quod modo propoſui, non eſt ſententia, ſed verum eſt. Interpres vetus; *Non ſunt nuda verba.* P. Pithoeus Notis in Iuuenal. Adde & hoc Petronii; *Dum ergo iuuenes ſententias rident.* ſimiliter & iſtoc; *Credentes facilius poema exſtrui poſſe, quam controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam.* Douza F. corrigit, *inaniſſimo ſtrepitu*. quod non placet. Quod ad rem, Bucerus in Matth. cap. 5. v. 2. in fin. *Ridiculum eſt, ſi nos quicquam de ſalute, citra rationem, eamque ductam ex verbis Dei, quippiam ſtatuamus; & non paulo plus ridiculum, quam ſi in rebus aliis puer aut adoleſcentulus iudicet in dicendo, & quodammodo præcipiat, hoc eſt, creber ſit in ſententiis, id quod Quintilianus nõ ferendum putat. Nam vti ſententiis decet eos, in quibus eſt authoritas, vti rei pondus etiam perſona confirmet: iam nullus puer eſt vel adoleſcentulus; qui in grauiſſimis etiam ſeculi rebus, non plus veri teneri poſſit, quam ſapientiſſimi quique in rebus Dei.* Hæc ille.

ver. 11. *hoc tantum proficiunt*] Cicero ad Attic. *Qui vt nihil aliud, hoc tamen proficiet, dedit ei dolorem.*

v. 12. *vt cum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos*] vide Hieronymi Grosloſii epiſtolam, ad Iac. Lectium IC. quæ exſtat Philolog. epiſtolar. Cen-

lar. Centur. 1. & de nostrorum Iuris interpretum vitioso ac ab ipsis Imperatoribus interdicto docendi modo Goldasti præfatione in Rationale Constitut. Imperial. eleganter Seneca Pater libro 2. Controuers. in procem. *Velut ex vmbroso & obscuro prodeuntes loco claræ lucis fulgor obcæcat, sic istos à Scholis in forum transeuntes, omnia tamquam noua & inusitata perturbant.* De caussidicis Mathonianis pulcherrimus hic Petronii locus, & totæ paginæ primæ sunt intelligendæ, in quibus mirifice exagitatur declamatorum, atque tota Rhetorum natio. Raderus ad Martial. libro 14. epigr. 66. & libro 10. epigr. 49.

vers. 14. *Et ideo ego adolescentulos existimo in scholis stultissimos fieri*] quia consueta fastidiuntur, diuersa à forensi rerum vsu tractantur, imo ad mera nugamenta antiquitatum & sophismatum deflectitur. Nonne enim & hodie disputationes nostrorum Academicorum pari eodemque modo iuuenum animos ad magna surgentes deterunt atque corrumpunt? *Ne in sutoria quidem,* inquit Caselius, *magister tyronem ferat sibi obloquentem: quin dicto sibi audientem esse iubet: interrogandi forte ei potestatem faciat, si humanior sit. In paulo honestioribus, diu docent, diu exercent alumnos: nec iis iudicij partes infimas permittunt, vbi tamen in sensus incurrunt omnia. Pythagoras idem fecit. Hinc disputationes tyronum non minus ridiculæ videntur, quam instructa acies gruum & Pygmæorum, de qua Poetæ fabulantur: ac male nouitiis consulunt, qui eos in acie disputationum collocant, quasi egregia facinora designaturos, qui nec clypeum tenere, nec hastam vibrare, ac ne pedibus quidem firmiter consistere valeant.* in Προδιδασκάλῳ: vbi per omnes artes progrediens docet, de quam paucis possit disputari, idque tantum inter seniores. Declamatores quoque nostri iuuenilis nonne eundem errorem cum antiquis istis Petronianis errant? Videte mihi & Iunii themata, & Iesuitarum gymnasmata, & Classicorum exercitia, in quibus fere nihil ex iis, quæ in vsu habemus, aut legitur, aut videtur, aut auditur. In Logicorum siue

siue Dialecticorum λιπτολογίας (hoc est, Ramistarum syllogisticationes) & Scholasticorum Doctorum ineptias, quibus generosa ingenia velut pestilenti quodam sidere afflauerunt, iam olim scripsit Felix Faber Monachus Dominicanus Histor. Sueuor. libro primo, cap. II. vbi inter cætera, *Vniuersitatibus*, inquit, *nostris oratoria & poetica penitus incognita est & omne studium iuuenum in elenchis est vanisque cauillationibus. Sic periit à nobis ornata oratio & habundat vana & sterilis cauillatio, qua nihil solidum nihil delectabile, nihil verum apparet, etiamsi sit verissimum.* De Criticorum leuibus atque inanibus studiis, quibus ludibria quædam excitando hoc tantum proficiunt, vt cum anni ad tesseram venerunt, nullam ad rem bonam apti atque idonei habeantur. De quo hominum genere non iniuria illud Ciceronis de Amicit. vsurpauero; *Nihil altum, nihil magnificum ac diuinum suscipere possunt, qui suas omnes cogitationes obiecerunt in rem tam humilem, atque contemptam.* Porro de praua Scholasticorum & Ludimagistrorum institutione, quam hoc loco Petronius perstringit, eleganter agit Goldastus in Notis ad Hieroclis Αστεῖα, quem consule.

Pag. 48. v. 4. *in pestilentiam data*] Auctor de Orator. *Sic fit vt tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones aut pestilentiæ remedia aut incesta matrum, aut quidquid in schola cottidie agitur, in foro vel raro vel numquam ingentibus verbis persequantur.* Quintilian. lib. 2. cap. 10. *Sint & ipsæ materiæ, quæ fingentur quam simillimæ veritati: nam magos, & pestilentiæ responsa, aliaque magis adhuc fabulosa, frustra inter sponsiones & interdicta quæremus.* Curt. Pichena Notis ad Tacitum de Orator. num. 44.

v. 6. *mellitos verborum globulos*] Eleganter à gustu ad auditum suauitas mellis trahitur. Barth. ad Claudian. n. 1339. *Mellitos*, i. e. suaues dulces. Aristophan. Auibus, μελιγλώσσων ἐπέων, id est, *mellitorum carminum*, vt Horat. dixit *poetica mella*, & Tertullian. de Anima *mella facundiæ*. ad quam conditionem μελίφρως κύκνος, & με-

& μελίγγηρυς Σοφοκλῆς in Epigrammat. appellantur. μελίφθογγοι, qui voce sunt mellita & dulci. γλυκυμείλιχος, dulcissimus. Homer. Iliad. α.

Τοῦ ϛ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Cicer. de Senect. *Ex eius lingua melle dulcior fluebat oratio.* μελιγάρυες ὕμνοι, id est, dulcisoni, Pindar. Olymp. ιά. An inde μέλος pro Cantico modulato, ab eius carminis suauitate ac dulcedine? Ita videtur Goldasto. Quos Petro. *mellitos globulos*, Cic. lib. 1. ad Attic. dixit ληκύθους, quasi dicas, vncta verba & oleo sparsa. & nescio quis λήκυθοι λόγων. *Globuli* autem Placentulæ erant ab orbiculari figura vocatæ. Muret. Var. lect. 17. c. 15. *melliti*, melle & saccaro conditi, Zuckerknödlin.

v. 7. *Papauere & sesamo sparsa*] Ouid. 4. Fastor.

Nec pigeat tutum niueo cum lacte papauer,
Sumere, & expressis mella liquata fauis.

Rob. Titius Assertio. l. 9. c. 14. Villiomarus Animaduers. l. 9. animad. 17. Antiqui videntur operibus præsertim dulciariis, & placentis interdum palati gratia sesamum aspersisse. Homerus Batrachomyom.

Οὐδὲ πλακοῦς τανύπεπλος ἔχων πολλὴν σησαμίδα.

Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6. *Sesamum*, principem locum inter bellaria obtinuisse, ex hoc Petronii loco, Athenæo & Polluce notissimum est. Muret. Var. lect. l. 17. cap. 15. inter condimentarias herbas papauer & sesamum non postremum locum tenebant. Multa de vario esu papaueris Galenus lib. 7. de facult. simpl. medic. Ideo cum aliquid studiose politum significare vellent, σησαμόεντες & *papauere ac sesamo sparsum* dicebant. Casaub. Animaduers. in Athen. l. 3. c. 27. Plautus Pœnulo; *Sesamum papauéremq; tritum.* vbi valde cæcutit Lambinus de *sesamo*. Recte tamẽ Muretus dicto loco. Iungermannus. Ipse Petronius infra de cœna Trimalcionis; *Glires melle & papauere sparsos.* Adde l. Dalechampii annotat. in Plin. l. 22. c. 25.

v. 10. *quam bene olere, qui in culina habitant*] Ioannes Salisberiensis Episcopus de Nuque. Curial. l. 3. cap. 10. in fin. *Vnum tamen certum est illis, qui huic vitio dediti sunt,*

ſunt, non magis placere virum, quam illos, bene olere, qui in culina habitant. Iſidorus Gloſſ. *Culina, latrina, ſeceſſum.* Scaliger caſtigat. ad Feſtum. *Culina*, eſt priuatum & ſella familiaria. Gloſſ. λάπατος, *culina*. *Culinæ* tetrum odorem vt plurimum exhalant. Palladius de Re ruſt. tit. 37. *Ab apium castris longe ſint omnia odoris horrendi, balneæ, ſtabula, coquinæ, fuſoria.* Sidon. lib. 8. ep. 11.

Et claudens geminas ſubinde nares
Propter fumificas gemas in culinas.

Hinc Plautus Moſtellar. de vetulis incruſtatis & interpolibus:

Vbi ſe ſudor cum vnguentis conſociauit,
Itidem olent quaſi quem vna multa iura confuderit coquos.

Sauaro Notis ad Sido. l. 8. ep. 11.

v. 14. *vt corpus orationis eneruaretur & caderet*] omnia, quæ ab ordine & conſtantia vacillant, aut degenerant, *cadere* dicuntur. Priſcianus; *Cadentibus ſtudiis literarum.* Seneca præfat. Controueſ. *Nec Dij tantum mali permittant, vt cadat eloquentia.* Barth. ad Claudian. numer. 2824.

v. 16. *declamationibus continebantur*] Rittershuſ. corrigit, *conterebantur*. ſic *in cauſis conteri*, apud Cic. eſt ne faire autre choſe que plaider, & en eſtre quaſi tout vsè. *Oratione aliquem conterere*, ennuyer de parolles. Robert. Stephanus in Dictionario Latino Gallico. adde eundem in Theſauro Ling. Lat. Vulgatam lectionem comprobare imitatione videtur Eryc. Puteanus Suad. Auſpic. orat. 4. quem non audimus.

verſ. 19. *Vmbraticus doctor*] ſic *vmbraticum negotium* Gellio l. 3. cap. 1. *vmbratilis miles* Ammiano libr. 18. *vmbratile imperium* lib. 21. *vmbratilis conſul* Adoni Viennenſi in Chron. Sauaro Not. ad Sidon. l. 2. ep. 10. *Vmbraticus doctor*, ſcholaſticus, pedanto. Senec. in procem. Controuerſ. lib. 11. *Vſque eò ingenia in ſchola exercitationibus delicata enutriuntur, vt clamorem, ſilentium, riſum, cœlum denique pati neſciant.* Et paulo infra; *Velut ex vmbroſo & obſcuro prodeuntes loco, clara lucis fulgor*

obcæcat, sic istos à scholis in forum transeuntes, omnia tamquam noua & inusitata perturbant. Plin. epistol. 2. lib. 9. *Volumus scholasticas tibi atque (vt ita dicam) vmbraticas litteras mittere.* Tacit. li. 14. Annal. *Studia (vt sic dixerim) in vmbra educata.* pro *vmbra* scholam declamatorum intelligit. Pichena Not ad Tacit. n. 97.

v. 21. *Homericis versibus canere timuerunt*] Infra; *aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut visam timuerunt calcare.*

v. 22. *ad testimonium citem*] Macrob. l. 1. c. 4. *Et vt ipsos quoque grammaticos ad testimonium citem.* I S. Pontanus Not in Macrob.

ibid. *Certe neque Platona, neque Demosthenem ad hoc gen. exercit. accessisse. Ideo grandis*] ita vett: editt. *Certe* cum infinitiuo, vt *scilicet, videlicet, fortasse.* Schoppius Verisim. l 1. c. 16. Sed prauato deceptus codice. *accessisse video* primus restituit Turneb. quum in Memmii cod repeisset, *accessisse & ideo*, Aduersar. l 19. c. 6.

vers. 25. *Grandis &, vt ita dicam, pudica oratio*] Infra; *Iam illa grandis oratio haberet maiestatis suæ pondus.* Et paulo post;

Grandiaq; indomiti Ciceronis verba minetur.

Pag. 49. v. 1. *ventosa isthæc & enormis loquacitas*] ἀερολέσχης, sublinuloqua, & in dicendo superba, vt cum quis

Proijcit ampullas & sesquipedalia verba.

Suidas; Ἀερολέσχης, ὑψηλὸς ἐν τῷ λέγειν. Themistio ὑψηλογεῖαι & βρενθύεσθαι. in Sophista; Ἀκέπτεπί τις τῶν ἀμαθῶν ἐπιτηδείων ὑψηλολογουμένου καὶ βρενθυομένου ἐπὶ τοῖς συνωνύμοις καὶ ὁμωνύμοις in *Sophista*, inquam, id est Scholastico siue Rhetorico declamatore, de quibus hoc loco Petronius.

ver. 3. *animosque iuuenum ad magna surgentes*] Sidon. carm. 7.

Surgentes animi Musis formantur.

v. 5. *sidere afflauit*] vide Raderum Comment. in Martial. l. 7. epigr. 75. Barth. ad Claudian. num. 2440. Buccer. Comment. in Matth. v. 24.

vers. 6.

verſ.6.*Corrupta eloquentiæ regula*] Sic Nouatiano de Trinit. in princ. *regula veritatis.* Chriſtoph. Pflugius pro *corrupta*, legendum cenſet *correpta*, quam cenſuram non admittimus. Iungerman. malit, *ſimulq; corruptâ eloquentiæ regulâ*, in ablatiuo caſu, vt verba, *ſtetit & obtinuit*, ad *loquacitas* referantur.

v.7. *Quis poſtea ad ſummam Thucididis*] *ſummam* abſolute vſurpat pro perfectione & conſummatione & abſolutione. quod nouitate quidem blanda conciliatrice placet intelligenti: non attendenti ſurdum & inane vocabulum eſt. Turneb. Aduerſar. l.19. cap.6. Iuretus ad Symmachum. l. 3. epiſt. 40. Infra Petron. *Diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt.*

v.9. *ne carmen quidem ſani coloris*] *Sanum* appellabant quicquid rectum, moderatum, caſtigatum & ſincerum. Quo ſenſu Cicero de Clar. Orat. dixit, *Aſiaticos oratores nimis redundantes, Rhodios ſaniores.* Et alio loco; *Atticos oratores ſanos & ſiccos.* Iuret. ad Symmach. l. 8. epiſt. 48.

v.12 *Pictura quoque*] Ariſtol. Problem. cap.10. εἴ τις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων γραφέων καὶ ἀνδριαντοποιῶν σκοπεῖ τὰ ἔργα. οὐ γὰρ ἦν πώποτε ἡ τιμὴ γραφὴ σπουδαία, οὐδὲ ἀνδριάς. φαῦλα δὲ ἦν. Ipſe Petronius infra; *Conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, ſimulq; cauſam deſidiæ præſentis excutere, cum pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit.* & quæ ſequuntur. Felix Faber Monachus Vlmenſis in Hiſt. Sueuor. l.1. c.8. *Reuixit in Germania ſcientia & eloquentia, & ex conſequenti quæque ingenioſæ artes, vt pictura & ſculptura. Amant enim ſe artes hæ ad inuicem. Ingenium pictura expetit; ingenium eloquentia cupit non vulgare, ſed altum & ſummum. Mirabile dictu eſt, dum viguit eloquẽtia, viguit pictura, ſicut Demoſthenis & Ciceronis tempora docent. poſtquam cecidit facundia, iacuit & pictura. Videmus picturas & ſculpturas ac ſcripturas ducentorũ annorum nulla prorſus arte politas, nec hominum ſed monſtrorum portentorumque facies. Scripta illius ætatis rudia ſunt,*

 inepta,

inepta, incompta. priscis vero seculis Apellem, atque Zeuxim, Pollicretum, Phidiam, & Praxitelem magnos fuisse comperimus. & de statuariis, sculptoribus & pictoribus Dorem Liddum, &c.

v. 15. *Compendiariam*] Philoxenus Gloss. *Compendiaria*, συντομία. Cyrillus Gloss. συντέμνω, *concido, compendio*. Tertullian. lib. 4. aduersus Marcionem; *Compendiatum est nouum testamentum*.

ibid. *Non est passus Agamemnon*] imitatur aperte Lactantius Instit. diuin. l. 1. c. 1. *Non est passus hominem Deus lumen sapientiæ requirentem diutius oberrare*.

v. 16. *Agamemnon*] Agamemnona Regem prædicat Homerus corporis proceritate, omnes heroas Græcos antecelluisse: tum oratione grauem fuisse & vehementem. Hinc personam Agamemnonis inducebant Declamatores vt magni & constantis patroni: quod ex nostro Arbitro licet colligere, & Varronis Virgula diuina. Auson. Popina Coniectan. ad Varron. Frequens apud optimos auctores, vt sub personis Homericis alios intelligant. Læu. Torrentius in Suetonii Tiber. cap. 61. De hoc etiam mediæ ætatis vetera nomina adsciscendi more quodam notauit Hen. Canisius Antiq. lect. tom. 1. in Not. ad Alcuini epist. 3. & 46. Goldastus in Sueuicar. rer. scriptorib. de Velleio Gallo. Sic infra. *Et cum Agamemnone ad ianuam peruenimus*. Et alibi; *Recepi hospitem Lycurgo crudeliorem*. Iterum; *Quicquid Lycurgi villa grassantibus præbuisset*: ad Lycurgi crudelitatem respiciens.

v. 17. *declamare in porticu, quam ipse in schola sudauerat*] habuit enim in auditorio orationem suasoriam. Ergo non idem *porticus* ac *schola*, vt interpres putat locum istunc, qui bene habet, emendans. *Schola* est auditorium, in quo fiunt ἀκροάσεις & recitationes: *Porticus* ante scholam, vt in Academia Altorphiana. Sueton in Tiberio cap. 11 Infra; *ingens scholasticorum turba in porticum venit ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat*. in schola scilicet. Auctor Dialog. de Orat. *Non vt Rhetorum scholis de-*

lis declamarent. Wouw. corrigit, *qua ipse in schola*. Pflugius, *quia ipse in schola litigarat*. vterq; contra mentem auctoris. Nec ante scholas tantum, sed & ante pinacothecas *porticus* habebant. infra; *Ex his qui in porticibus spatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miserunt*. Christiani etiam ante templa, quas Scriptores Ecclesiastici *ambitus* vocant, nos Creutzgang.

v.22. *Nimirum in his exercitationibus doctores peccant*] L. *Minimum in his*. Nihil, ait, aut minimum peccare magistros; plurimum parentes. nam sequitur; *Quid ergo est? parentes obiurgatione digni sunt*. Gulielmus Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt. vel leg. *Non mirum si in his*, ex sequentibus. Iungermannus. sed profecto neutrum dum concoquere possum.

v.23. *doctores peccant*] multitudinis iudicio impulsi, ea quæ plurimis placuerant, maxime adfectamus, & parentum præceptis imbuti ad illorum instituta & errores deducimur; qui præpostera ambitione & præcipitatis votis, pueris adhuc locis matrum inuolutis, ampla patrimonia, prætextas ac trabeas promittunt. Hos secuti præceptores, ne artificium periret, suum quoque furorem insaniæ seculi adiecerunt, omnisque bonæ mentis & optimarum artium, quarum institutores esse debebant, institores esse maluerunt. Animis teneris insidias tendunt, & quos incontaminatos acceperant, inficiunt & flectunt ad communes errores, ac parentum improba vota, &c. Wouwer. in Polymath. cap. 30.

v.24. *nisi dixerint, quæ adolescentuli probent*] quid hoc aliud, quam quod apud Agellium Taurus Philosophus conqueritur, legem discipulos dare, qua discant? *Alius, ait, hoc me primum doce: item alius, hoc volo, inquit, discere, istud nolo. Hic à symposio Platonis incipere gestit propter Alcibiadis comessationem: ille à Phædro propter Lysiæ orationem* Pudean. Suad. Auspic. Orat. 2.

v.26. *vt ait Cicero*] al. *Cicio*. sic pag. seq. pro *Ciceronis* in 3. MS. constanter legitur *Titionis*, menda ex com-

 pendio

pendio scribendi nata. Sunt enim hæc Ciceronis verba in Orat. pro Cœlio.

v. 27. *Sicut ficti adulatores cum cenas diuitum captant, nihil, &c. quam quod putant gratissimum auditoribus fore.*] Adducitur hic locus à Thoma Hibernico in Floribus Patrum ex Cassiodori Epistolis, legiturq; hunc ad modum; *quam illud quod putant grat. aud. fore. nam nec aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auditoribus fecerint* &c. Quæ eodem pacto & in quadam Hildeberti Cenomanensis Episcopi Epistola leguntur. Iacobus Magni Sopholog. l. 4. c. 13. *Qui sapiens est, adulatoribus minime credat. Fictis enim sermonibus adulantur homines. sicut prætextu pabuli hamo capiuntur pisces. Vnde Petronius: Adulatores ficti cum cenas diuitum captant, nihil prius vel posterius meditantur, quam id quod grauissimum adulatoribus putant fore.* Sidon. in Epist. libro 2. *Sectator epularum laudabilem profert sententiam, non de bene viuente, sed de bene pascente. Tales enim cum aliquid volunt, prius laudant, postmodum postulant.* Seneca epist. 123. *Varus eques Romanus, cœnarum bonarum sectator, quas improbitate linguæ merebatur.* Adde Auson. Popmam in Varronem pag. 159.

Pag 50. v. 6. *eam imposuerit hamis escam*] τὸ δέλεαρ τῷ ἀγκίστρῳ περιθεῖναι, *hamo escam corrumpere*, prouerbialis est locutio; pro, insidiis aliquem circumuenire, & blanditiis verborum in errorem inducere. Hadrian. Iunius in Adag.

v. 8. *moratur in scopulo*] variant mire libri. alii enim, *moriatur*, alii *moritur*, nescio an vlli *moratur*. Vide ergo si remotius verbum excidit, & fortasse fuit, *sine spe prædæ in scopulo molitur. Moliri* enim operari, & industrie aliquid conari, aut tractare est. Sic Virgil. in Georg. dixit *moliri insidias auibus*, ita videlicet vt hic Petron. piscibus. Vtitur iterum inferius pari venustate; *Si gratiam à legato moliebantur*, &c. Gulielm. in Epidic. cap. vlt. ego cusam lectionem improbare nondum audeo.

v. 9 *parentes obiurgatione digni sunt*] à doctoribus eloquentiæ in partes culpam transfert. qua de re videndus Ca-

dus Casaubon. in Persium Satyr. 1. Iustinianus Imp. in constit. ad Antecessores discipulis definit quinquennium, quo scil. dent operam audiendis professoribus, & perlegendis libris conditorum iuris. Erat definitum quadriennium. nec nisi qui probasset tantum se temporis legum studiis impendisse, admittebatur in numerum aduocatorum, l. *iubemus pro tempore*, l. *petitiones*, C. de aduocat diu. iud. si quinquennium vel quadriennium illa ætate, qua mores & iura & verba ciuilia sane erant notiora aut facilia perceptu, quid non erubescimus ista, qua horrere spinis omnibus videntur omnia, quæcunque de iure ab antiquis prodita sunt, vix tamen in eis nos transigere triennium, plurimum vitio parentum, qui, vt hoc loco Petronius ait, *cum ad vota properant* &c. Cuiac. Obseruat. l. 12. c. 20. Adi eiusdem præfat. in Paratit. Cod.

v. 13. *ambitione donant*] L. *ditant*. Gruter. Suspicion. lib. 2. c. 10. sed admodum inepte.

v. 17. *pueris induunt adhuc nascentibus*] Sic Claudian. *triumphis induit*. Barth. n. 2335. Deinde L. aut *lactentibus*, aut *dentientibus*, aut *vagientibus* & postremum illud proxime accedere videtur ad vulgatæ scripturæ literas pronuntiationemque. Gruterus Suspic. l. 2. c. 10. Acumen Criticum! Leg. *pascentibus*, ita omnino imbibi exaratum Arbitro. *nascentibus* enim enormis esset figura ac oppido intempestiua, quod aliis quoque visum, deinde literæ *p*. facilem & crebrum esse deflexum in *n*. annotaui aliquot locis in veterũ scriptis. If. Pontanus Not. in Macrob. l. 7. cap. 16. imo leg. *nascentibus*, quod nihil aliud est, quam quemadmodum dixit Arnobius lib. 1. *Cui non sit ingenitum, imo ipsis pane in genitalibus matris non impressum*. Meursius Crit. Arnobian. l. 2. c. 8. vel, adhuc locis matrum inuolutis. Wouwer. in Polymath. c. 30.

v. 18. *Quod si paterentur laborum gradus fieri*] vt recte Hierocles Pythagoræus; ὡς ἡ μικρὰ πρὸ τῶν μεγάλων ἐστὶν ἐν τάξει τοῖς αὐτοῖς: ita nec Philosophia de plano adiri potest, per gradus ad illam enitendum est, & quod

Synesius in Dione, *οὐδὲν παρεισβιάζεσθαι, ἢ κλιμακηδὸν ἀνιέναι.* Ardua & excelsa non petimus aditu expedito. Augustinus de Ordine lib. 2. *Hinc se illa ratio ad rerum diuinarum contemplationem rapere voluit. Sed ne de alto caderet, quæsiuit gradus, atque ipsa sibi viam per possessiones molita est.* Ita in ipsis artibus certi gradus. Wouwer. in Polymath. c. 26. quem vide sis.

v. 19. *mitigarentur*] Sic Plato dixit in fi. lib. 3. de Repub. loquens *περὶ τῶν ἐπικούρων* suæ Reipub. quos & *φύλακας* appellat: *ὃ μέν τοι ἄρτι ἐλέγομεν ἄξιον (διισχυρίσασθαι) ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥτις ποτέ ἐστιν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἔχειν πρὸς τὸ ἥμεροι εἶναι αὑτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν.* Et Ouid. de Ponto lib. 2.

Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Et alibi;

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
Pectora mollescunt, asperitasq; fugit.

Hen. Stephanus Schediasmat. l. 3. c. 11.

v. 21. *atroci stylo effoderent*] Stylo scribebant in cerata tabella, cuius stili pars, qua scribebant, *acumen* dicebatur. Cic. *omnia sub acumen stili subeant.* Altera pars erat obtusa, qua in cera quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rursum complanabant, vt est in Prudent. *περὶ στεφάνων*, hymn. 10. Hinc. Horat. Satyra 10. lib. 1. *Sæpe stilum vertas. Vertit stilum*, qui cum ante eius acumine scriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Turneb. aduersar. l. 14. c. 24.

ver. 23. *sibi nihil esset magnificum*] L. *ibi nihil.* Pflugius vet. ed. *iam sibi nihil.* quod forte interponendum, aut leg. *sibiq; nihil*, vel *vt sibi nihil.*

Pag. 51. v. 3. *schedium Luciliana humilitatis*] ita correxi. olim legebatur, *studium Luciniana hum.* in aliis editur, *Luciana impobitate.* *Lucillius* in Satyris interdum se ad humilitatem iamborum demittebat, hodieque in Grammaticis quidam eius iambici reperiuntur. Turneb. Aduersar. l. 19. cap. 6. & Scalig. Auson. lect. lib. *Schedium* est inconditum exemplar & inelabora-

botatum. Sidon. l. 8. ep. 3. *Apollonii Pythagorici vitam, non vt Nicomachus senior è Philostrati. sed vt Tascius Victorianus è Nicomachi schedio exscripsit.* Sauaro in Not. ad Sidon. Vide tamen Casaubo. de hoc loco lib. 2. de Satyr. cap. 3. In v. c. Pithœ. legitur, *Lucilianæ improbitatis.* An accipiendum pro *inhumanitate*, eo sensu, quo Horat. dixit;

Surge & inhumanæ senium depone Camœnæ?

ver. 6. *Artis seuera*] sunt iambici: & est protrepticon, Scalig. in Catal.

ibid. *si quis amat*] al. *si qui hamat.* sic infra in v. cod. legitur,

Hos inter fluctus qui raptis euocat armis?

pro, *quis raptis.* Et supra in MS. cod. Bongarsiano, *Qui postea ad summam Thucydidis,* &c. pro, *quis.*

ibid. *amat effectus*] L. *hamat adfectus,* vt Cicer. apud Nonium, *adhamare honores* Scalig. ad Catal.

v. 7. *prius more*] L. *morem* & dein *pellat* mensura versus postulat, nec improbat sententia. Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6. ita & Scalig. ad Catalecta, & interpretatur, morem luxus pellat noua frugalitate. Leg. *more Frugalitatis lege polleat exacta. More*, est vitæ quadam honesta ratione atque instituto. Horat. l. 4. Odar. *Mos & lex maculosum edomuit nefas.* Varro apud Macrob. lib. 3. Saturn. *Mos est in iudicio animi, quem sequi debet consuetudo,* id est, cultus moris. Edict. Diocleт. & Maximiani Cæs. *si cunctos sub imperio nostro agentes castam in omnibus more colere perspexerimus vitam.* Pet. Pithæus Not. ad Collat. Mosaic. & Rom. leg. tit. *de Nuptiis*, Leg.

Artis seuera si quis amat effectus,
Mentemq; magnis aptat. prius amore
Frugalitatis legem pellat exactam.

Et videtur idem voluisse Poeta Venusinus ad Mœcenatem;

Fastidiosam desere copiam.

Legem enim *exactam*, diætę exactum illud siue plenum, vt ita dicam, dimensum intelligo. Meminit etiam ali-

 bi Pe-

bi Petron. *Vellem tam innocens esset frugalitatis meæ hostis.* sed aptissime huic loco Romanæ philosophiæ Siren Seneca; *Non potest studium salutare fieri sine frugalitatis cura.* I S. Pontan. Not. in Macrob. libro 7. cap. 3. Leg.—*prius morem*

Frugalitatis, lege calleat exacta.

morem pro virtute aut disciplina posuit. Barthius in Ceir. Virgil. num. 10. & ad Claudian. num. 1129. Richardus legit iuncto verbo, *prius-more*, hoc est, more prisco & veterum poetarum, vt infra,—*prius--vestigia lusit.* id est, priora. & alibi, *Contubernali modo*, si vera est eiusdem Richardi emendatio, de qua dubitare licet. sic *prope-vicinus* in Catull. Priapo:

Vicinus prope diues est.——

Et §. 2. Instit. de donation. *retro-principis*, id est, superiores vel anteriores.

v. 10 *impotentium*] L. *ne potentium*. Turneb. Aduers. lib. 19. cap. 6 Vel,

Cliens ve cœnas impotentiam captet. Aut:

Cliensque cœnas ne impotentiam captet.

Nam in v. c. est:

Cliensque cœnas impotentium ne captet.

Repugnante versu.——

Impotens esse videtur ad inuidiam potens, ἀδύνατος, vt & Donatus docet. Crotius in Februis ad Capellam, lib. 5. pag. 137. Imo *impotentium*, id est. valde potētium, quemadmodum obseruauit Sosipater Charisius lib. 2. vbi admonet præpositionem IN esse modo derogatiuam, modo adiectiuam. Seruius 1. Æn. *Impotens, & satis, & nimis, & nihil potens. Impotentissimi Principes* M. Tullio lib. 10. epist. 1. Exempla multo plurima notarunt Iuretus ad Symmachum lib. 2. epist. 95. Sauaro ad Sidonium lib. 5. epist. 12. Ach. Statius ad Catul. epig. 36. Sic *inutilis* pro valde vtili: Interpres Sapientiæ cap. 13. *Diligenter fabricet vas inutile in conuersationem vitæ.* quod siue Philo siue Septuaginta dixerant χρήσιμον σκεῦος. Lyranus vetustissimis codd. eam lectionem esse adserit, sed in eo errauit, quod diuellendam vocem existi-

existimarit: cuius auctoritate falsus Dionys. Richelius exposuit *intus vtile*. Fr. Lucas in Notationib. testatur quidem, se in vetustissimis & optimis libb. reperisse, *inutile*, & à Glossematis exponi, *valde vtile*, recipere tamen dubitauit. Per me nunc licet confidentiam sumat, & Interpreti suam sibi vocem redonet, quam ne quidem Auctor Mammotracti ausus fuit damnare; cogitetque ad eandem faciem Tertulliano *in bonum*, Ciceroni *infractum*, aliis alia esse dicta. Huguitio: *Imprudens, non prudens vel valde prudens: in quo sensu raro inuenitur. Virg. in Georg. Numquam imprudentibus imber Officit.*

v. 11. *Ne perditis addictus*] ita Memmii liber sine dubitatione eleganter & integre scribit. vulgo *per dictus addictus*. Turneb. Aduers. lib. 19. c. 6.

v. 12. *neue plausor in scena*] apertum hoc fiet ex Plauti prologo Amphitr. docente Douza in Centurion. libro 1. cap. 1.

v. 13. *histrionia addictus*] al. *histrionis addictus*. ita lego magna fiducia, cum in Memmiano repererim, *histriones addict. Addictus* autem non participatio, sed vocabulum erit. Turneb. Aduersar. lib. 19. cap. 6. An *histrionia addictus* est studiosus & amans, vt dicimus *doctus histrionia, litterarum*, &c. quemadmodum Goldasto placet? an vero leg. *additus*, id est, præsens & molestus? Lucil. apud Gellium; *Si mihi non prætor siet additus*. Ascon. in 2. Verrin. *Adsiduum, molestum, additum*.

vers. 14. *Tritonidis arces*] Athenas, quarum Minerua conditrix & tutela. Barth. ad Claudianum num. 2644. Auson. *Præses Tritonia bellis*. Claudian. de Minerua in Raptu Proserp. lib. 1.

Et Pandionias quæ cuspide protegit arces
—tristibus aspera bellis— Tritonia casside fulua
Cælatum Typhona gerit—

Arces antiqui Mineruæ consecrauerunt, quod eam mundi mentem atque in summo capite sedem habere credebant; siue quod ratio, quæ per eam designatur, Respublicas & Vrbes amplificet, vt ait Capella. Plato

scribit.

ſcribit, in mediis editiſque locis oppidi ſolitos ædes ponere Ioui, Veſtæ, Mineruæ, ſub quorum tutela credebant vrbes eſſe. Ian. Parrhaſius Comment. in Claudian. de Raptu Proſerpin. Virg. Eclog. 2.——*Pallas, quas condidit arces, Ipſa colat*——vbi Seruius; *Ideo dea arcium Minerua dicitur, non quia de capite Iouis nata eſt, ſed quia dea eſt artium & ingenii, ideo iſta finguntur. Nihil enim eſt excellentius ingenio, quippe quo reguntur vniuerſa.* Locum adſcripſi, vt a Goldaſto eſt reſtitutus. Probus; *Pallas primum ædificationem inueniſſe ſcribitur.* Idem. 6. Eclog. *Templum in arce Mineruæ conditum.*

v.16. *det primos verſibus annos*] Hic erat ordo veteris inſtitutionis, vt primum poeticam auſpicarentur, à poetica ad Rhetoricam, à Rhetorica ad Hiſtoriam gradus eſſet. Videatur tamen Eryci Puteani Suad. auſpical. orat. 1. ſiue Panegyr. 1. ad Senatum Mediolanenſ. vbi de ſtudiorum inſtituto ad iuuentutem agit.

v.18. *Mox & Socratico plenus grege mittat hab.*] Leg. *Mox & Socratico plenas immittat habenas.* Præceſſit enim;

Mæoniumque bibat felici pectore fontem.

Itaq; ἀπὸ κοινοῦ repetitur τὸ *fonte*: mox & Socratico fonte plenus. Adſcripſerat quidam ad marginem *Græce*; id abiit in *grege*. Palmerius in Spicileg. quem tacito nomine perſtringit Gulielmus legitque ex Sambuci cod. *mutet habenas*. Mutare habenas iubet adoleſcentem philoſophia imbutum, & è curriculo poetarum in Oratorium tranſcendere. Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt. Sed *mittat habenas*, verum eſt & elegans, vt apud Corn. Seuerum in Ætna, *flexit habenas*. metaphora eſt à re equeſtri, & prouerbialis quædam locutio. Scalig. Comment. in Ætnam. Sicut Petron. retinendæ eloquentiæ & *immittendæ habenas* commentus eſt; ita eius exemplo Fulgentius *effrenatam loquacitatem*. Mythol. lib. 3. cap. 10. dixiſſe viſus. Barth. Animaduerſ. ad Claudan. num. 966.

v.20. *Demoſthenis arma*] quibus vel petebat vel defendebat. *Arma* dicuntur, quod iis inſtructa cauſa neceſſita-

cessitatem quandam cognoscentibus afferat, vt pro iis iudicent, hinc *exarmare accusationem* dixit Plin. lib. 3. Franc. Polletus hist. Fori Rom. lib. 4. c. 14. Symmachus libro 7. epist. 9. *Quatere arma facundiæ.* vbi Iuretus in Miscellan. Alanus Anticlaudiano lib. 2.—*nostri Demosthenis iras.* Sido. lib. 4. epist. 3. *vt Demosthenes irascitur.* vbi Sauaro.

vers. 21. *Hunc Romana manus circumfluat*] Ordinem studiorum Petronius hunc facit, vt poetice initium sit; tunc philosophia; mox oratores Græci; dehinc ad eloquentiam Latinam veniatur, vbi aut verti de Græco, aut controuersias componi censet. ea sententia est in his versibus. tamen ita potius leg. *Hunc R. m. circumstruat,* hoc est, Romani coronam faciant. Palmarius in Spicileg. Minerua non ducente tenia.

v. 25. *Et fortuna sonet*] Leg. *Et cortina sonet.* Cortinam theatri dixit Seuerus in Aetna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicatur; *Cum vix in cortina quisque adsistat, quin elementis studiorum imbutus.* Palmer. in Spicileg. parum læto Apolline.

Pag. 52. v. 1. *sic flumine largo plenus Pierio defundes pectore verba*] Leg. *mox f. l. plenus, P. diffundis nectare v.* Barthius ad Claudian. n. 1248. & n. 1328.

versi. 3 *non notaui mihi Ascylti fugam*] elegans phrasis *notare sibi.* sic infra; *Notauit sibi ad lunam tonsorem intempestiuo inhærentem officio.* Item; *Proxima nocte cum miles notasset sibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, &c.* Agellius l. 17. cap. 2. *Hæc verba, quæ meminisse potui, mihi notaui.* Sic ibi ex 5. Cod. legendum est.

v. 4. *in hoc dictorum æstu*] Iustinus li. 23. *In hoc æstu periculorum tutissimus portus.* Ammianus lib. 15. *In hoc æstu mentis ancipitis* (sic leg. Goldastus) *ad effectum tendens consilium occulta scrutabamur indagine.* quod annotare libuit aduersus Dousæ interpolationem.

vers. 5. *motus incedo*] v. ed. *in hortis.* Bartholom. Schobinger emendabat, *immotus*, præ stupore scilicet, id est, cogitabundus. In Ioach. Vadiani codice ad marginem scriptum repperi, *intortus*, id est, nullam in partem

me fle-

me flectens. Ioan. Sichardus legebat, *insors, ὧν ϛ* solus. Barthius, *totus incendor*: quod omnes adfectus æquiperentur ignibus. in Ceir. Virg. nu 436. Palmer. *totus incedo*, vt Horat.

Nescio quid meditans nugarum totus in illis.

in Spicileg. quod quidem non est sententia, sed verum est. Sic enim & infra loquitur Petron.

Atq; in præterita se totus imagine versat.

vers. 6. *scholasticorum turba*] Augustin lib. 6. Confess. *Ecce adolescens quidam ex numero scholasticorum*, &c. In Passione S. Valentini Episcopi Interamensis; *Athenienses quidam nobiliter nati, Proculus, Ephebus & Apollonius, scholastici viri, apud Græcos Latina studia desiderantes, apud Cratonem ciuem suum, oratorem vtriusque linguæ, in vrbe Roma hospitabantur. cuius & magisterio & hospitio fouebantur. Factum est autem, vt vnicus Cratonis filius, Cheramon nomine iuuenis scholasticus*, &c. Ergo *scholastici* proprie Rhetores dicti hinc *Epiphanius Scholasticus, Euagrius Scholasticus*, &c. Apud Græcos vereriores etiam *sophistæ*, id est, λογογράφοι & ῥήτορες: vt *Theon Sophista*, &c. Reperio tamen & aduocatos dici *scholasticos*. Isidorus Gloss. *Iuraticus, scholasticus, legisperitus.* Postrema ætate, id est, ante annos CCCC præter propter, *scholastici* dici cœpti sunt sapientiæ & philosophiæ professores ac doctores, vnde nata illa nomina, *Theologia scholastica*, *Philosophia scholastica*, *Doctores scholastici*, quorum auctor atque princeps Petrus Lombardus fuit, vulgo *Magister sententiarum* dictus. Nam & *Magistri* vocitati. Hinc Petrus Comestor, *Historiæ Scholasticæ* auctor, κατ' ἐξοχὴν *Magister* dicitur, propter illam historiam, vt puto, id est, Commentarium in sacra Biblia, quo sensum S. Scripturæ historialem persequitur. *Commentum Scholasticum* nonnulli appellant. vnde & *Commentatores* appellati philosophi scholastici, opinor quod nihil de suo excogitarent, sed Aristotelem tantum & Lombardum commentarentur. Nec apud Latinos modo, verum etiam Arabas, quibus Aben-roes siue (vt imperitum vulgus vocat)

vocat) Auerroes secundum excellentiam *Commentator* nuncupatur. Apud Hebræos vero, qui nobis Doctores & Magistri scholastici, nominãtur *Rabbini*, quos διδασκάλους reddiderunt Græci, & exempla Euangelistę exhibent. Quin *Rabboni* ita in Synagoga Iudæorum inoleuerat, vt honoris & dignitatis ergo hac compellatione salutari gauderent, non aliter atque in Vniuersitate scholasticorum Christianorũ *Magister noster*. Ioannes Euangelii c. 20. v. 17. *Conuersa illa dicit ei; Rabboni, quod dicitur Magister:* Ex recepta nimirum vulgo consuetudine. Tantum de his.

v. 7. *in porticum venit, vt apparebat, ab extemporali declamatione*] ὕστερον (ὡς ἐφαίνετο) σχεδιαστικὴν, pro eo quod dicere solemus, *ab extemporali (vt apparebat) declam.* Talis constructio est & apud Cic. in Paradox. *Nec non sæpe laudabo sapientem illum Biantem, vt opinor qui numeratur inter septem sapientes.* pro, *qui numeratur (vt opinor) inter, &c.*

Ibid. *ab extemporali declamatione*] D. Hieronymus præfat. in librum Ester; *Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit, addens ea, quæ ex tempore dici poterant & audiri, sicut solitum est scholaribus disciplinis sumpto themate excogitare, quibus verbis vti potuit, qui iniuriam passus est, vel qui iniuriam fecit.* D. Augustinus lib. 6. Confession. *Cum medio die Alpidius cogitaret in foro quod recitaturus erat, sicut exerceri scholastici solent.* Iacobus Gaudensis lib. 3. Ærarii aur. Poet. *Extemporales dicebantur Oratores, qui responderunt ac si meditati essent.* Ergo *Extemporalis declamatio* est αὐτοσχεδιαστική. videndus Cellarius in Lexica.

v. 13. *Cursim Ascylton persequi cœpi*] sic infra; *cœpit me præcedere.* vbi adeundus Fr. Pithœus in Collectan. Sauaro Not. ad Sidon. l. 4. c. 24. Rigaltius Not. ad Phædrum fab. 2. Iterum Petronius; *per medium lupanar fugere cœpi*, id est, fugi. Sic Plaut. Bacchid. a. 2. sc. *Inficias ire cœpit filio*, i. e. inficiatus est. Schopp. in explanation. Hoc genus loquendi nec Ebræis est insolens. Esdras Iunior lib. 2. (qui vulgo 4.) cap. 4. *Quam magnam a-*

ream incipient facere. & cap. 6. *Cœperunt dominari nostri.* & cap. 9. *Inchoaui dicere coram Altissimo.* Lucas in Act. Apostol. cap. 1. ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν: Latinus: *Quæ Iesus cœpit facere & docere*, hoc est, quæ fecit & docuit. Tale videtur & illud eiusdem Esdræ d. l. cap. 8. *Initium verborum Esdræ*, hoc est, sequũtur verba Esdræ, quorum initiũ hoc erit. Et illud Marci 1. ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου, *initium Euangelij.* vbi Seb. Castalio in Annotation. *Incipere* pro facere vsurpat, vt *inceptum* est factum Virgilio. Sic Sallust. *sæuire Fortuna ac miscere omnia cœpit.* Barthius in Ceir. Virg. n. 456.

v. 14. *quia nec quo loco stabulum*] L. *nec qua stabul. Qua* pro vbi. Schopp. Verisim. l. 1. c. 16. & in Arte Crit. Non placet. Notant in nonnullis codd. omitti τὸ *loco*. Si quid ergo mutandum sit, malim legere, *nec quo stabulum esset.* Beda de Orthographia; *Quo aliquando pro vbi ponitur. Augustinus; inuenis domum famosam, quo boni habitant: id est, vbi habitant.* Sed nihil necesse est interpolatione.

ibid. *stabulum esset*] diuersorium, πανδοχεῖον. Chr. Colerus Parerg. cap. 8. *Stabulum* non solum significat receptaculum equorum & iumentorum, vt vulgo dicitur, sed etiam pro caupona & hospitio accipitur, à stando. Stuckius Antiquitat. conuiual. l. 1. cap. 28 quod ante eum annotarunt Henric. Bebelius de Abusion. ling. Lat. cap. 24. & Iac. Pamelius Annotat. in Cyprian. epist. ad Stephanum. Baccharius de Recipiend. laps. *Magister noster à latronibus vulneratum non solum cura dignum iudicat, verum etiam ad stabulum suum restituit, ac datis stabulario duobus denariis, maius ei præmium pollicetur.* ita Goldastus emendauit istum locum, qui vulgo pessime interpunctus & interpolatus legebatur. σταθμὸς Græcis eodem sensu vsurpari docebit te Suidas.

vers. 15. *quocumque ieram, eodem reuertebar*] idem accidit Cnemoni apud Heliodorum lib. 5. in domo Nausiclis sibi ignota.

v. 18. *accedo aniculam, quæ agreste olus vend.*] quam *fo-*

raciam

raciam dixere. Calepinus in Dictionario; *Foracia, à foro, mulier villatica, quæ fructus villæ venales, vt pullastros, pipiones, poma, nuces, olera, & huiusmodi in forum defert.* Porro locum hunc transtulit & expressit Lud. Viues in exercitat. ling. Lat. dialog. 4.

v. 19. *&, Rogo, inquam, mater, numquid scis*] Leg. *Te rogo inq. mater ecquid scis.* Formula blande adeuntium est, *Te rogo*, cum quid exquisituri veniunt. Gulielm. Plaut. quæst. in Pseudol. cap. 4. Plaut. *Ecquem in angiportu hominem nouisti, te rogo?* nihil tamen in Petronio mutandum est.

versic. 25. *diuinam ego putabam*] præsagam. Barth. ad Claudian. num. 2361. quæ sciret omnia, Pflugius. Dicit enim se existimasse eam scire diuinitus. Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6.

v. 24. *at subinde vt in locum secret.*] al. *& subinde.* fort. *& subsequor. inde vt,* &c. Gulielm. Plaut. quæst. in Epid. cap. vl. tametsi nihil admodum affirmet.

vers. 25. *Centonem anus vrbana iniecit*] Leg. *reiecit*, id est, sublatum reiecit à tergo, vt intraremus. Hispane, *hecho la antepuerta.* Mart. l. 1. epig. 34.

At meretrix abigit testem veloque seraque.

Et l. 2. epist. 46.

Intrasti quoties inscripta limina cellæ,
Seu puer arrisit siue puella tibi:
Contentus non est foribus veloque seraque.

Hoc *velum* ex centonibus conficiebatur, & *cento* appellabatur: erantque plurimi centones in lupanari, tam in quaque cella, quam in ipsa maiori lupanaris ianua. Disco id ex veteri Iuuenalis scholiaste ad illum locum Sat. 6. v. 121.

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Veteri, inquit, *centone, vt velo ex pannis facto.* Legerem ibi, *veteri velo ex pannis f.* Suffragabatur hic Petronii locus. Eiusmodi velis cubiculorum ianuæ tegebantur, & eo ponebantur, ne sc. per forium rimas inspicere possent curiosi quid intus ageretur. Iuuenal. Sat. 9. v. 105. —*Claude fenestras,*

Vela tegant rimas, iunge ostia, tollite lumen
E medio——

Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epig. 35. n. 5. An *Centonem reiecit*, est quod infra dicit de Psyche, *Retexit pallio caput*. Feminæ enim in publico obnuptæ apud Orientales gentes. in Genesi cap. 24. v. 65. de Rebecca; *At illa tollens cito pallium, operuit se.* qui mos durat hodieque apud Turcas & Persas. nec honestæ tantum matronæ ac virgines, verum etiam meretrices. Ibidem cap. 38. v. 15. de Thamare ad viam prostante; *Quam cum vidisset Iudas suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum.* Fingit autem Petronius, hæc in vrbe Græca contigisse & Græci moris.

Pag. 53. v. 1. *inter titulos*] in v. c. reperi, *internuculos*, vt & apud Apuleium de Deo Socrat. *Internuculos recens cognitos.* Sed vtrumque locum corruptum existimo. P. Pithæus Subsec. siue Aduersar. l. 2. cap. 10. Sic dicebant impudicos. omne enim medium *nucleum* vocabant. *Internuculi* ergo impudici, impudicati, intercutibus stupris flagitati, intercutiti, stuprati. Scalig. ad Priaper. Censeam potius du[illegible]us vocibus; *inter nuculos* leg. & meritorios significari pueros, concubinos, qui nondum reliquere nuces, sed etiamnum inter eas versantur. Nam a Catullo in epithal. Iul. & Mallii scribitur; *Concubina da nuces.* Turneb. Aduersar. l. 21. cap. 28. Forte legen. *quosdam Tirunculos.* Coluius Not. ad Apule. de Deo Socrat. sed titubandi animo. Leg. *inter Scitulos*; id est, pueros. pueri enim *Sciti* dicuntur. Pflugius v. c. *quosdam, inter titulos, nudasq; mer.* ita esse restituendum asserit idem Pithœus. Fornices enim titulis inscriptæ, vt ex Iuuenali & Seneca notum: in Not. ad Collat. Mosaic. & Rom. leg. lib. de *Falso testim.* & cellæ nominibus meretricum. Tertullian. de Pudicit. l. 1. *sub ipsis libidinum titulis.* Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epig. 35. nu. 5. Quid si legamus, *quosdam intercutules?* vt intelligat παιδικὰ vel scorta mascula, qui se intercutiri patiuntur. Balbus Catholico; *Cutitus, stupratus, corruptus.* Isidorus in Gloss. *Subcus, subcutaneus, subcutatus,*

tatus, intercus, intercutaneus, intercutatus, subtercus, subtercutaneus.

versi. 4. *in fornicem*] lupanarium. Bernartius Schol ad Statium lib. 1. Theb. Haymo Halberstadensis in epist. ad Rom. cap. 1. *Fornicatio à fornicibus, id est, arcuatis domibus dicitur, quæ fornices appellantur, vbi publicæ meretrices prosternebantur.* Erant autem loca abdita & occulta. Euagrius Hist. Ecclesiast. libro 3. cap. 39. *Impositum fuit cum aliis compluribus, qui quæstu victum sibi quærebant, tum meretricibus, quæ corporis pulcritudinem habebant venalem. & effuse ac libidinose stupris in abditis & occultis locis ciuitatis, id est, ganeis, se dedebant, tum præterea omnibus, quos scortari non pudebat.* Apostolus Paulus vocat *cubilia: Non in cubilibus,* &c. ad Rom. 13.

v. 5. *Operui caput*] Balbus Catholico; *Ludix quædam vestis est, & dicitur à ludo, & dicuntur ludices vestes à ludis theatri. Quum enim egrediebantur de ludi prostibulo iuuenes. harum velamento tegebant caput & faciem ne cognoscerentur: quia solebat erubescere, qui lupanar intrauit.* Euagrius Hist. Ecclesiast. l. 1. c. 21. de Monachis Palæstinæ; *Adeo etiam sine delectatione cibum capiunt, atq; ea re tam austeram exercent disciplinã, vt siue ad cauponam, siue ad lupanar eos diuertere cogat necessitas, nec locum refugiant, nec operiant faciem, nec quicquam prorsus erubescant.* Aimoinus de Gest Francor. l. 3. c. 71. *Quin potius operto, ne cognoscaris, capite festinus siluam pete.* De ritu veterum velandi & operiendi se propter subitam, creperam & desperatam aliquam rem, vide Iac. Schegkium Præmessor. cap. 10. Gul. Ranchinum Variar. lect. l. 1. c. 3. Taubmannum ad Plaut. captiu. Act. 3. scen. 1. Barth. ad Claudian. n. 1208.

v. 8. *lapsus ac moriens*] Leg. *lassus ac moriens:* Palmer. in Spicileg. Barth. ad Claudian. num 210. vel *lassus ac madens.* quia sequitur; *sudorem ille manibus detersit.* Meursius Animaduersion. miscell. 3. cap. 7. *Lassus ac moriens* est fessus & lassitudine confectus & tabescens. Idem Barthius in Ceir. Virgil. nu. 236. & ad Claudianum nu. 62. Quare hunc locum non bono exemplo mutauit

Laur. Ramirez de Prædo Commentar. in Martialem.

v. 48. *Putares ab eadem anicula esse deductum*] ita eleganter secunda persona vtuntur, cum quid generatim de omnibus exprimunt. Sic infra, *Video puerum parietĕ applicitum: scires non libenter seruire.* Schopp. Explanat. in Plaut. Mostell. a. 1. sc. 3. Micch. Piccartus epist. ad Goldastum. & Periculor. Criticorum cap. 8. Iterum Petronius; *Pantomimorum non patrisfamilia triclinium crederes.* Valer. Maximus l. 5. cap. 1. de Pisistrato conuitiis Thrasippi inter cœnam lacerato; *Ita & animam & vocem ab ira cohibuit, vt putares satellitem à tyranno male audire.* Sulpitius Seuerus in Vita S. Martini lib. 2. cap 3. *Iamq; se malum serpentis per omnia membra diffuderat, cerneres omnibus venis inflatam cutem.* Guilhelmus Malmesburiensis in lib. de Pontificib. *Terra omnis frugum opima, &c. vt quemuis tædiosum prouocet ad laboris illecebram, vbi centuplicato fœnore respondeat copia. Cernas tramites publicos vestitos pomiferis arboribus.*

v. 18. *accessit ad me paterfamilias*] al. edit. & MS. *pater familiæ.* ad quam conditionem & infra de Trimalcione; *Ipse paterfamiliæ,* &c. Et post illa; *Pantomimorum non patrisfamilia triclinium.* Puto tamen hoc loco Graiam inflexionem à Petronio seruatam ἀφαιρέσει ἴσως.

v. 21. *egressus*] L. *ingressus.* Iungermannus vulgatæ lectioni fauet, quod infra legitur, *per tenebrosum & sordidum egressum extraho Gnythona.*

v. 22. *prolatoq; peculio*] *peculium* etiam ad eam rem vsurpatur à Plaut. in Pseud.

Meo peculio empta. BA. nempe quod femina summa sustinent.

Lamprid. in Heliogab. *Homines benè vasatos & maioris peculij.* Qui *pulchre peculiati* Priape. Scalig. in Catalect. ad Priap. *Peculium* inter Romana nequitiæ vocabula vsurpatum antiquis, testimonio est illud è Carmine libero;

Pulcre pensilibus peculiati:

vbi de vasatis probe ac mutoniatis est sermo. Duza Centurion. l. 4. cap. 9. *Peculium* proprie dicitur id quo

viri

viri ſumus. Schopp. Explanat. in Moſtell. a. 1. ſc. 3. *Prolatoq; peculio*, i. e. mentula. hinc *peculiare* aliquem pro ſtuprare dixit Plaut. Perſa. & *peculiati* ſunt peculio inſtructi ſiue mentulati in Priap. carmine 52. vbi idem Scopp. in Comment.

v. 23 *pro cella*] camera lupanari, in quam ſe à pulli-premo quodam Aſcyltos deductum ait, vbi pœnas penitas, prompto præſertim in rem præſentem peculio, daturus fuerat. porro talibus cellis eius, qui eas conduxerat, nomen, quem *titulum* vocat Sen. inſcribebant, vt docet Douza. Schoppius in Miſcellan. In aliis legitur, *iam pro ſella meretrix*. vnde Briſſonius *iam proſeda mer*. ex Plauti Pœnulo; lib. de Iure connub. cap. 6. Poteſt etiam retineri *procella* iuncto vocabulo, vt dicatur ſicut *proſtibulum*, quod ante ſtabulum ſtet, ita *procella* quod ante cellam: quemadmodum & *ancillam* dictam volunt, quaſi ante cellam. In ſcriptis Patrum ancillas obſeruamus concubinarum munia ſubiiſſe: ſed & *ancillam* pro meretrice poſitam. Symphoſianus in Hiſt. Apollonii Tyrii; *Leno vocauit villicum puellarum, & ait: Ancilla exornetur ſcribatur ei titulus. Quicũque Tarſiam deflorauerit* &c. Nihil tamen muto.

ibid *meretrix aſſem exegerat*] Infra; *Ne mercedem cellæ daretis*. Hinc *multiuolæ* dictæ meretrices. Ieſus Sirachides cap. 9. *Nec reſpicias mulierem multiuolam ne forte incedas in laqueos illius.*

v. vlt. *Satyrion bibiſſe*] ad libidinem eſſe incitatos & inflammatos è vi illius herbæ. Turneb. Aduerſ. l. 19. ca. 6. Petronius infra; *Illinc puella penicillo quod & ipſam ſatyreo tinxerat, Aſcylton opprimebat*. Theodorus Priſcianus lib. 2 Logico: cap. 11. *Satyriaſis, gonorrhœa vel priapiſmus, quibus ſimilis eſt ſub immoderata patratione moleſtia his accidentibus diſterminantur. Gonorrhœa ſine veretri extenſione vel vſus venerii deſiderio, ſpermatis affluentiſſima ſub effuſione corpora debilitat, & per chronica tempora producitur. Satyriaſis vero ex certa corporis incommoditate, quæ etiam mulieribus aliquando contingit, quam metromaniam aliqui appellauerunt, & deſiderium inſa-*

tiabile, & tensionem particulæ cum assidua patratione facit. hanc passionem priapismum aliqui appellauerunt. Apuleius Medicus de Herbis cap.15. *Græcis dicitur satyrion, Itali priapiscon, alii torminalem, alii testiculum leporinum nominant.* An igitur ex herba ista potus eiusmodi confectus, quo frigentibus ad officium virile membris mederentur? An ipsius herbæ expressus succus ei rei faciebat? Idem Apuleius ibidem; *Si quis mulierem subagitare non poterit, herbæ priapisci radicem, id est, testiculum dextrum, quia maior est* &c. Vide omnino Isidor. Etymolog.l.17.c.9.

Pag.54.v.3. *quasi per caliginem*] V.C. habet hic præpositum nomen ENCOLPIVS. Sed Encolpii persona in toto hoc Satyrico loquitur sub auctoris facie, sicut Asinus in Milesiis sub Apuleii.

v.4. *in crepidine semitæ*] Vgnitio; *Crepido ponitur quãdoque pro cauerna, vbi viæ conueniunt, in qua solent pauperes latitare vel mendicare.* Vnde Iuuenal. *Nulla crepido vacat.*—Sed hoc loco *crepido* est locus excelsior. In Historia Iudith.cap.7. *Et venerunt per crepidinem montis vsque ad apicem, qui respicit super Dothain.* Hinc & *crepidæ* dictæ soleæ eminentiores.

v.6 *nunquid*] v.c. *num quid*, recte, dispessis nimirum vocibus, pro, num aliquid.

v.8 *manantes lacrymas pollice expressit*] Scio quid interpretamenti adferant Scholiastæ; sed fortasse non absurde à Terentio lucem accipiet, sc.1. act.1. Eunuch.

—Vna mehercule lacrymula,
Quam, oculos terendo misere, vix vi expresserit:

Adrian. Brehotius Apophoret. lib.3. cap.14. Leg. *Pollice extersit*, quod puerorum esse quisque nouit Piccartus Periculor. Crit. cap.17. Hinc totum effictum est illud Martialis epigramma:

Sæpe mihi queritur non siccis Castus ocellis,
Tangi se digito Mammuriane tuo.

Ant. Barthenius in Catulli epigr. ad Aurelium.

v.9 *perturbatus ergo habitu fratris*] Leg. *ego. Habitu* dixit, modo loquendi Romano, qui *habitum* corporis & vni-

& vniuersi corporis dispositionem vocant. Puteanus in Genial. serm. & Piccartus Pericul. Crit. c. 17.

v. 13. *in conductum*] in hospitium. Sidon. lib. 5. epist. 17. *Placuit ad conductorium Syagrii Consulis ciuium primi coire. Conductor*, hospes & stabularius. Rutilius;

Hospite conductor durior Antiphate.

Sauaro Notis ad Sidon.

v. 14. *accucurrit*] al *aucucurrit*. fort. *obcucurrit*. Lucre. lib. 4. —*Nobis obcurrit imago.* Virg. 3. Æn.

Vittis & sacro redimitus tempora lauro

Obcurrit—pro, accurrit. *ob* pro *ad* poni notum est.

vers. 16. *Proclamarem*] L. *porro clamarem*, Volebat Eucolpius quiritare siue Porro Quirites clamare, sed impetu Ascylti interueniente priorem tantum dictionem absoluit. *Porro Quirites*, clamabant opem Quiritium seu ciuium Romanorum implorantes. Schopp. Verisimil. lib. 1. cap. 16. sed inepte. vide Wouwer. hoc loco, & Coler. in Parerg. (vbi tacito nomine Schoppium flagellat) & Scip. Gentilem in Apuleii Apolog.

v. 18. *intentaui in oculos Ascylti manus*] Infra; *Veru extis stridentibus plenum in oculos eius intentat.* Alibi; *Intentans in oculos Tryphanæ manus.*

v. 20. *Muliebris patientia*] sic vocat extremæ mollitiæ arguens. Sic Claudian. Eunuchum vocat *feminam* à mollitie, non sexu. Sic *fomineas querelas*, quæ non deceant virum, Statius dixit. & similia, quæ congessit Barth. ad Claudian. n. 1478. Petron. infra;

Quæque virum quærunt.—

v. 21. *Cuius ne spiritus purus est*] propter fellationem scilicet. ita intelligo quod infra de cynædo ait; *basiis olidissimis inquinauit*, hinc fellatores dicuntur homines *malæ linguæ*, id est, fœtidæ & male olentis, Martiali & Minutio. *Spiritus* & *anima* pro oris habitu & odore. Plaut. Mercat. *Iam plenus ætatis, animaque fœtida senex hircosus.* Tertullian. de Spectac. *Harenarios illos amantissimos, quibus viles animas femina, aut ipsa etiam corpora substernũt.* Flagitium ipsum spurcidicum & im-

memorabile quidem, expressit tamen Arnobius lib. 2. *Nihil pati renuentes, ad oris stuprum parata.* Et eius discipulus Lactantius lib. 6. cap. 23. *Quorum teterrima libido & execrabilis furor ne capiti quidem parcit.* vide Wouwerii Not. ad Minutium, Elmenhorst. ad Arnobium, Ramirez Hypomnem ad Martial. libro 2. epigramm. 61. num. 6.

v. 23. *longe maiore risu clamauit*] legend. *nisu*, hoc est, conatu, impetu vehementiore. Gulielm. Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt.

v. 25. *quem de ruina arena dimisit*] pegmata machinæ è ligno, quibus vsus in theatris, in quibus varia inuenta & stupendi lusus ingeniorum crescebant in sublime: subsidebant eadem, quin interdum chasmate & ruina subita dehiscebant, siue tota pegmata, siue homines, qui impositi, de hominibus hic Petronii locus. Significat enim aperte, fugitiuum illum in arenam damnatum, & cum fœda muliere aliqua commissum, ruina pegmatis præter spem euasisse. Lips. de Amphitheatr. cap. 23. Leg. traiectis voculis, *de arena ruina dim.* Pegmati impositi si forte præcipitati essent, & incolumes euasissent tamen, vitam cum libertate quodam populi fauore dono quasi acceperint. talem Eucolpium hunc fuisse ait Ascyltus. Schopp. Verisim. libr. 1. cap. 16. Vide tamen Scalig. ad Manilium, & quæ infra adscripsimus ad illa verba; *Ergo me non ruina terra potuit hauriri?*

v. 26. *nocturne percussor*] Alibi Petron. *Notauit me miles, siue ille planus fuit, siue nocturnus grassator.* Plinius panegyr. Traian. *Vidimus delatorum iudicium quasi grassatorum, quasi latronum,* Phocas in vita Virgilii; —*Quē mox armabat in vmbris Grassari solitum*—*Grassatores sunt λωποδύται.* sic optime explicat Glossarius; *λωποδύτης, grassator. λωποδυσία, grassatio, grassatura.* Fr. Lindenborg. Not. in Catalect.

Pag. 55. v. 1. *cum pura muliere*] immunis à morbo Lesbio, qui deinde Campanus, postea Hispanus, tū Neapolitanus, nunc Gallicus dicitur, Frantzosen/ Petro

Herpo

Herpo Monacho Dominicano in Chronico Francofurtens. *malfranzosa*. Goldastus. Imo *puram mulierem* vocat quam ipse non irrumasset. Ramirez ad Martial. lib.2.epigr.61.n.6.

v. 2. *in viridario*]pro prato distinctis florum & arborum coloribus variegato Lustgarten/ Columellæ quoque, Plinio, Spartiano & Capitolino. Barthius ad Musæum num.60. *Viridaria*, quæ & *viridaria*, & *viridia*, ἄλση, loca graminibus arbustisque consita. Brisson. de verb.signific.lib.19.Gothofred.ad l.26.in princ. D. de instruct.& ad l.79.§.vlt. D.de V.S.

v.3.*subduxisti te à præceptoris colloquio*] vt Pistoclerus apud Plautum Bacchid.act.1.sc.2. quam vide sis, quia oppido ad hunc Petronii locum facit illustrandum.

ver.6.*Cum fame morerer*]hinc prouerbialis locutio, *pro pane rogare aliquam*, id est, de stupro compellare, apud Bebelium in Facetiis, vbi hi versus non nuperi, sed antiquitus facti leguntur;

MONACHI.

En sumus hic nos tres, vos tres pro pane rogantes;
Nos sumus ex illis, qui trudimus illud in illis.

MONIALES.

Adsumus & nos tres, vos tres supponite nos tres:
Nos sumus ex illis, quæ cludimus illud in illis.

v.7.*vitrea fracta*]ita lepide & vrbane legitur. Res nihili friuolæque, & nugæ, perquam scite à veteribus dictæ sunt, *vitrea fracta:* & adhuc hodie moris est Gallis, de neglectis dicere, *Non darem vitreum fractum.* Martial.

—sulphurata fractis permutat vitreis.

Turneb.Aduersar.lib 19.cap.6. Gilbert. Cognatus in Adagior.συλλογῇ, Raderus Martial. lib.1.epigr.35.& lib. 10.epigr.3.

vers.10.*qui vt foris cœnares, poetam laudasti*]corrogabant Romani auditores, & impensis cœnarum suffragia illorum redimebant, quod & in causidicis notat Iuuenal.Satir.13.Vide Casaubon Comment. in Persii Satir. 1. De Poetarum recitationibus, auditoribus &

acclamationibus, de recitationum origine, vsu, & consuetudine tam apud Græcos quam Romanos fusissime ad hunc locum dissertat Raderus Commentar. in Martial. lib. 10. epig. 60. quem vide.

v. 12. *Rursus in memoriam reuocatus iniuriæ*] Iustinus lib. 7. *Reuocatus in memoriam oraculi*. Idem lib. 1. *In memoriam somnii responsiq; reuocatur.*

v. 14. *intelligo nobis conuenire non posse*] Modestin. tit. pro Socio; *Dissociamur renunciatione.* Huius formula hic apud Petronium & Apuleium Milesiar. lib. 10. *Si tibi societas ista displicet, possumus omnia quidem cætera fratres manere, ab isto tamen nexu communionis discedere.* Sic amicitia renuntiabatur, & inimicitiæ denuntiabantur. Durantius Var. lect. lib. 2. cap. 11. Lipsius ad Taciti Annal. li. 2. Vide infr. ad illud; *Res tuas ocius tolle.*

Ibid *nobis conuenire*] Infra; *Vide quam non conueniat his moribus.* Et inferius; *Si perirem, conueniret inimicis.* Sic Martialis dixit; *Miror, non bene conuenire vobis.* Rader. ad Mart. l. 8. epig. 35.

v. 17 *priuatis quæstib. temptemus expellere*] *priuatis*, id est, seorsis, singuli suis, quod veteres dicebant *priuis*, vt docet Festus. Papias; *Priuus, priuatus, vel proprius. Priuatim, proprie, singulatim, ad verb. discretiuum.* Cic. 3. de Finib. *verbis in dicendo quasi priuatis vtuntur & suis.*

vers. 19. *aliquid aliud promittam*] qui professores sunt artium, *promittere* dicuntur: id est, aliquam aliam artem pollicebor. Turneb. Aduersar. lib. 19. cap. 6. imo, profitebor, ne, si & ipse literas doceam, lucro tuo obsim atq; officiam.

vers. 21. *collident*] id est, committent inter nos. vide Douzam.

v. 22. *rumoribus different*] *vt venti nubes.* Pflugius. Orasius lib. 3. c. 1. *Differt vt proditorem.* Bongarsius Not. in Iustinum lib. 6. ante Pithœum.

Pag. 65. v. 5. *veterem cum Gytone meo rationem*] Infra idem Encolpius *vetustissimam consuetudinem:* & alibi, *veteris amicitiæ nomen*, Gnithonis sui familiaritatem appellat.

v. 6. ra-

v.5 *rationem deducerem*] quod Plutarchus in Agesilao dixit, συνεθίζεσθαι καὶ ἀγαλλόμενοι ταῖς ἀμφιλογίαις. Wouwer. in Polymath. c. 6.

v. 8. *bona fide*] i. e sine fraude.

verſ. 9. *alliga artiſſimis amplexibus*] Apul. lib. 2. *Artius eam amplexus cœpi ſauiari*, &c. in Priapeis.

Prendam te tamen, & tenebo prenſam,
Totamque hanc ſine fraude, quantacumque eſt,
Tormento citharaque tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

v. 10. *fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus*] Heſychius Illuſtrius; ὅπως αὐτοῖς χρῆσθαι ἀεὶ πειράζουσι. Propert. lib. 2.

Fruar, ô, ſolus amore meo.

Lucretius lib. 4.

Denique cum membris conlatis flore fruuntur
Ætatis—— Barth. ad Claudian. nu. 1548.

Sic infra in luſu cum Circe; *Totoq; corpore in amplexum eius immiſſus, non precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor.* Conſimilis eſt Eumolpi nequitia cum diſcipulo; *in vnum omnia vota coniunxi.*

ver. 11. *nondum omnia erant facta*] prouerbialis locutio. ſic infra; *Quid ita omnia feciſti, vt, quos tuebaris, abſconderes.* exempla plurima collegit Barthius in Ceir. Virgil. n. 188.

v. 15. *Cum fratre ludentem*] συνουσιάζοντα. Quo ſignificatu & infra dicit; *luſumq; puerilem libidin.* [illegible]*a ſpeculabatur diligentia*, i. e. congreſſum & συνουσίαν Gitonis cum Pannychide. Galienus Imp. in Epithalamio;

Ite, agite, ô iuuenes: pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos. non murmura veſtra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ:
Ludite. ſed vigiles nolite exſtinguere lychnos &c.

Maximianus Etruſcus Eleg. 4. de amica ad venerem inuitante amorem;

Quin potius placito noli, inquit, parcere ludo;
Parcite triſtitias & renouate iocos.

Sic accipe in Sardanapali epitaphio;

Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.

Et in illo Monastico versu barbaro, quem referunt Gardinerus & Neander in Prouerbiis antiquis;

Ludere cum schellis res est pergrata puellis.

Vetus Interpres Bibliorum pro eo dixit *iocari.* Genes. 26. v. 8. de Isaaco; *Prospiciens Abimelech Rex] Palæstinorũ per fenestram, vidit eum iocantem cum Rebecca vxore sua. Et accersito eo ait: perspicuum est, quod vxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam esse?*

v. 18. *vesticontubernium*] verbo iuncto de iis, qui sub eadem veste cubant. Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6. aut etiam super eadem veste Ouidius;

Veste subiniecta dulce peregit opus.

Goldast. In Peruigilio Veneris, quod à nobili ac docto adolescente Hieronymo Groslotio Lislæo integrum aliubi in Gallia extare comperi;

Nemo tentis mentulis det, nemo neruis otium
Ecce passeres salaces, ecce rauci turtures
Hac super virente myrto nos amoris admonent
Cum puellis dulce inire vesticontubernium.

Hoc quid sit, explicat Epigrammatarius Græcus;

Ἡδὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας
Χλαῖνα. ——

Dousa F. Comment. in Peruigil. Veneris Catulli Vrbicarii.

v. 21. *non perfunctorie*] accurate, non obiter.

vers. 22. *adiectis etiam petulantibus dictis*] de quibus consule Cuiacium Obseruat. l. 8. c. 7. & l. 13. c. 3. Contium ad L. *si duo.* §. vl. D. de iureiur. & Gothofredum ad L. 16. C. ex quib. caus. infam. irrogat. Inter cædendum enim præco pœnæ causam dicere solebat. quem moré obseruauit Ascyltos.

v. 23. *diuidere cum fratre nolito*] latet spurcities, inquit Douza. sed Ciceronis verba ab eo adducta prorsus aliter interpretatur Scaliger, cuius vide Castigation. in Catull. Leg. *diuidere fratrem voluisti?* spectat ad id, quod præcessit, ob iniuriam Ascylti communes cum eo sarcinulas partiri voluisse. Itaque, hoc erat,

inquit,

inquit, quod diuidere tu volebas? *Diuidere* autem, quod Laberi. *cadere hillas*. Palmer. in Spicileg.

v.24. *Veniebamus in forum deficiente iam die*] puto rerum furtiuarum forum intellegi, quæ in Saburra, deficiente iam die, venales proponerentur. Horat. libro 1. Sat.

Fallacem circum, vespertinumq́; pererro
Sæpe forum ——

quod interpretes de Saburra maiore accipiunt, in qua vesperi furtiuæ res venundabantur. hinc Plaut. *vesperi suo viuere*, pro furtis suis vitam sibi parare. ea de caussa Propert. *vigilacem Saburram* dixit. Durantius Var. lect. l.1. cap.5.

ver. vlt. *quarum fidem male ambulantem*] Leg. *quarum furem*. Meursius Animad. misc. l.4. c.6.

Pag. 57. v.5. *in quodam angulo*] v. edit. *in remoto angulo*. quod omnino displicet, si alicuius scripti codicis auctoritate confirmetur.

ibid. *laciniam extremam*] *lacinia*, ora siue extimum vestis aut panni, κράσπεδος Cuiac. Obseruat. l.12. cap. 24. Quæ fortean in hoc pallio ex auro vel purpura, seydin oder güldin pasament Portem. nam infra vocatur *pretiosissima vestis*. Heluetii vocant *plegam*, quam Latini *laciniam*, à verbo (vt opinor) belegen. Ergo *concutere laciniam* est concutiendo puluerem detergere, atque ærugine discussa splendorem induere.

v.7 *si quem forte emptorem splendida vestis*] al. *splendor vestis*, quod magis arridet, & sensus exigit.

v.9. *familiaris oculis meis*] i.e. quem vidisse alias videbar mihi, quique oculis meis haud tunc ignorabilis obiiciebatur. Infra; *Vox pæne auribus meis familiaris*, hoc est, nōn ignota. Nam ibidem mox sequitur; *notissima voce*. & post ibi; *familiari sono*. Ergo *familiaris* hoc loco est γνώριμος, nec audimus Scaligeri emendationem.

v.10. *Diligentius considerare pallium*] *Considerare* dicitur pro diligentissime aspicere. Schopp. Explanat. in Epidic. a.5. sc.1.

v.11. *inuicem iniecit contemplationem*] *inuicem* hīc dicitur

citur pro, ex altera parte. Plaut. eodem modo verbo *vicissim* vtitur. Idem in Mostellar. Act. 5.sc.2. Petronius iterum; *Specta inuicem, quod me spectare voluisti.*

vers. 20. *prius tamquam emptor propius accessit*] simile quid apud Martialem legere memini.

vers. vl. *depositum*] tunicam, quam apud Eucolpium deposuerat: vnde nata erat suspicio, quæ sequitur.

Pag 58. vers. 4. *de quo querebar*] *queri* verbum iuris est pro agere, accusare, vnde *querela*, pro actione, accusatione. Infra; *postero die iudex querelam inspiceret.* Et, mox; *& liberatos querela iussit pallium deponere.* Est autem *queri* quod Gallis *complaindre.* vnde *complaignant* & *complaincte* pro actore & actione.

v. 11. *iure ciuili*] atqui tribuuntur *interdicta* iuri Prætorio. Sed Petron. ius ciuile pro Prætoris ordinario iure vsurpat, vt M. Tullius pro Cæcinna. Cuiac. Obseru. lib. 5 cap. 17.

v. 13. *ad interdictum veniret*] bene, Latine etiam, pro in ius ad Prætorem. Turneb. Aduersar. l. 19. c. 6.

v. 15. *Quid faciant leges*] in auaritiam & pecuniæ studium. Scalig. in Catalect. Gualtherus Alexandreid. libr. 1.

Munus enim à norma recti distorquet acumen
Iudicis, & tetra inuoluit caligine mentem.

Item; *Pestis auaritiæ, quæ sola incarcerat omnes*
Virtutum species, spreto moderamine iuris
Curritur in facinus, nec leges curia curat.
Ligatur iustus, absoluit curia mendax
Iniustos, &c. —— Et lib. 7. —— *Censor iniquus*
Auertit surdas à causa pauperis aures,
Et fouet iniustam corruptus munere caussam.

Iacob. Magni Sopholog. lib. 5. cap. 3. Porro principium huius epigrammatis petitum est ex imitatione Virgilii in princip. Georg. *Quid faciat latas segetes.* &c.

versic. 17. *Ipsi qui Cynica*] versus est in primis elegans, quo quidem eos significari puto, qui misere viuunt, vt siliquis & leguminibus, quique vilissimis cibariis se tolerant atque sustentant. nam talis erat Cynicorum

rum Philosophorum victus, quod è Luciano in Dialog. mortuorum intelligi potest. Turneb. Aduersar. lib. 1, cap. 15. Hinc *Cynice viuere* in prouerbium abiit de iis, qui misere victitant. Gilbert. Cognatus in Adagior. sylloge.

v. 19. *Ergo iudicium*] Corrupta Romanorum iudicia taxat, vt & Martialis hoc versu.

Et iudex petit & petit patronus, &c.

Raderus ad Martial. lib. 2. epigr. 11. notat iudices leues & iniquos, qui non iudicant ex præscripto iuris & legum, sed corrupti muneribus iudiciorum relligionem, quasi mercem, vendunt: de quibus etiam Varro in Sexages. Auson. Popma in Coniectan. Vide Sarisberiensem de Nug. Curial. lib. 5. cap. 16. & Iac. Magnum Sopholog. lib. 8. cap. 1. *Non possum neque debeo silentio præterire auiditatem ingluuiemque quorundam leguleiorum, quo iura venditant, quo pauperes opprimũt, inopis causam derelinquunt, cum iudice corrupto clam coniurant, & palam consentiunt, apud egentes & nil aris habentes se mutos reddunt, occupatos se clamant, collum fasciis obstringunt, morbum Demosthenis fingentes; aduersus hanc corruptelam Petronius cecinit Arbiter. Amore iustitia nequaquam excitantur ad operam, sed talpi segniores virtutis vexillum vt desertores fugiũt. Vbi autem lucrum apparuerit, splendor auri dolosusq; nummus refulserit, vbi sapor vini & preciosi muneris adorea narium fores pulsarit, non solum codices & chartas, sed & pedes, manus, os, linguam, totamque corporis substantiam promittunt* &c. Iacobus Locher Philomusus præfat. in Vdalrici Tengleri Speculum Laicorum, (Layenspiegel) vernacula lingua confectum.

v. 20. *Atq; eques in causa*] *Causa est δικαστήριον*, locus, in quo iudices sedent ac ius dicunt, quem φόλιον dici Suidas annotauit. Hinc forte capiendus Xenephon Hellen. 2. ἐξετάζεσθαι δ' ἦν ἢ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ᾠδείῳ.

Ibid. *qui sedet empta probat*] id, vt alia huius scriptoris, mutauit Cyprianus epist. ad Donat. *Iudex? sed sententiam vendit. qui sedet crimina vindicaturus, admittit.* I. S. Pontan. Analect. lib. 2, c. 17.

verſ.25. *paruo ære recuperare*]apud Iac. Magni Sopholog. l. 5. c. 3. legitur; *Tutius eſt paruo ære rem perditam recuperare, quam ius ambiguæ præbere liti.* Videndus Iuretus in Symmach. l. 7. epiſt. 129.

Pag. 59. v. 1. *præter vnum dipondium, ſicel, lupinoſq;*] in antiquitus cuſis, *vnum deſponendum ſicel*: ſed tamen non minus falſa eſt iſta ſcriptura, quam lupinaria moneta: ac ſi coniecturæ conceditur venia, legendum crediderim, *vnum dupondium ſcilicet lupinoſque.* Lupinos autem ex Horatio Plautoque alibi docuimus veros aſſimilare nummos, id quod & hic locus confirmat. Turneb. Aduerſar. l. 19. ca. 7. *Dipondium* à vilitate, quod penderet drachmas duas, ita per contemptum *Dupondij* appellati, primo anno noui auditores iuris, Hieronym. *Qui te oro dupondij ſupputabit* Seneca epiſt. *dupondio ſatur*, id eſt, exiguo ſumptu. Cuiac. obſeruat. l. 12. c. 40.

verſ. 2. *mercari*] nota proprietatem huius verbi, pro negotiari vel lucri cauſa merces emere, quæ deinde carius diſtrahantur.

ver. 8. *mulier aperto capite*] omnino leg. *operto*, vt infra, *Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulo ante cum ruſtico ſteterat.* Feminas in publico opertas fuiſſe dixi ſupra.

v. 10. *iniecit vtramque laciniæ manum*] *Inijcere manum* proprio antiquo verbo iuris eſt quoties nulla iudicis exſpectata auctoritate rem nobis debitam, aut etiam noſtram vindicamus: quod Tertullianus dixit, *manu iniecta detinere.* Andr. Hoyus in Prouerbial. Tertulliani formulis, cap. 125.

v. 13. *ne videremur nihil agere*] ſæpe in *nihili* vocabulo antiquorum luſum fecit ingenioſitas. Vetus eſt; *Nihil agendo homines male agere diſcunt.* Terentius; *Valde occupatus in nihil agendo.* Arnob. lib. 6. *Vni tantummodo exauditi abeant ſoli, nihil egerint cæteri.* Auſon. *Vt, quũ agis nihil, hæc legas; &, ne nihil agas, defendas.* Quæ omnia in ſpeciem tantum *nihil* illud præferunt, cum & is, qui otioſus ſit, non poſſit nihil agere, nec qui irritis

conati-

conatibus orauit, non orauit minus, nec qui legit, quod friuolum est, minus legit. Barth. ad Claudian. nu. 1590. Idem tamen alibi notauit, *nihil agere* Petronio vsurpari pro affluentia otii, Ablegmin. Critic. l. 2. c. 8.

v. 15. *eadem inuidia*] sic statim; *nostram, scilicet de more, ridebant inuidiam. Inuidia* plerumque apud Petronium est, virulenta quædam publici priuatiq; odii concitatio. Sic Tacit. libro 4. Annal. *Profusis diu ac per silentium lacrymis, mox inuidiam & preces orditur.* Pichena Not. ad Tacit. 3. Annal. num. 62. Familiaris hæc Petronio phrasis. Quintilian. declam. 279. *Non vociferatione saltem inuidiam facere apud populum conatus est. vociferari* dixit, quod Petron. *proclamare.* Sauaro Not. ad Sidon. l. 1. epist. 7. Infra; *Amolitur Ascyltos inuidiam, &c. se vero nihil aliud quam fugitiuum suum dixit quærere* &c. Et inferius; *Inundatur hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deasq; se neque scire quid acciderit*, &c.

vers. 20. *quod pro illa parte vindicabant*] *quod*, id est, eo quod, ideo quod, propterea quod. est particula Comica Plauto ac Terentio familiaris.

vers. 22 *pannuceam*] vide Pet. Petrenonium Animaduers. & Var. lect. l. 1. c. 13.

v. 24. *pene risum discussit*] Iungermannus leg. *bene risum*, optime.

v. 25. *Videamus, inquit, suam cuique rem*] Idem censet leg. *videmus*. quod & ipsum comprobo.

Pag. 60. v. 2. *aduocati tamen iam pene nocturni*] leg. *bene nocturni*, id est, qui iam sero & multam in noctem ambulant. est enim αὔξητικὴ hæc particula. Schopp. Verisim. l. 1. c. 16. *Nocturnos* pro furibus dixit, quod & noctu grassantur fures, & atrociores fures nocturni habentur. id de aduocatis dicit, qui vestes auertere conabantur. Hoc autem eo est lepidius & vrbanius, quod iam aduesperauerat, vt ambiguitati sensus duplici gratia augescat, & aduocatorum nocturnorum & nocturnorum furum. Turneb. Aduersar. l. 1. c. 7. Vide Scaligeri Castigation. ad Catull.

v. 6. *querelam inspiceret*] id est, cognosceret.

v.7.*in controuersia esse*]leg.ex Memmii cod.*in controuersiam esse*,pereleganter Ciceronisque modo, pro controuersum esse & litigiosum. Turneb. Aduersar. lib.19. cap.7.

v.10.*iam sequestri placebant*] vide L. *sequester* 109.D. de verb. sign. & Iuris interpretes. Est hoc elegans exemplum sequestrationis conuentionalis, de qua in L. *si soluturus*, 39. D. de solution. L. *interesse*, 39. D. de acquir. vel amitt. possess.

ibid.*placebant*]sc.rustico & mulieri,ex vna: postea sequitur. *idem plane & nos volebamus*, hoc est, & nobis quoque sequestri placebant, ex altera parte.

vers. 11. *ex concionibus*]ex hominibus, qui ad concionem & turbam confluxerant. Paulo ante; *Conciones quæ ad clamorem confluxerant*. Et paulo infra; *Ridere acumen non minus concionum, quam calumniantium cœpimus*. Ad eum modum, quo *seruitia, ministeria, officia, virtutes*, & sexcenta tanta, pro seruis, ministris, officiosis, virtuosis, ab aliis frequentantur.

v.12.*solebat aliquando & causas agere*]al. *ad causas*: per contemptum. nam *agere ad causas* minus est quam *agere causas*.

v.17.*vestis inter pradones strangularetur*] id est, absderetur & reconderetur, sicut *strangulare diuitias in arca* apud Statium 2. Siluar. est perpetuo clausas seruare. Schopp. verisim. lib. 1. c. 16. vide Bernartii Comment. in Stat. ad d. lib. 2. in Surentino Pollii. Excusa namque lectio optima est. nec adsequor, quid velit sua emendatione Scaliger. Iungermannus.

ver. 17. *metu criminis*]id est, propter commissum crimen vel pœnam criminis. Sic *crimen* pro pœna dixit Iustinianus Imp. in Const. de confirmat. Digest. §. 19 *nisi temerator velit falsitatis crimini subiectus*, & c. quod §. 22. *eandem pœnam falsitatis constituimus*, & c. Est vero Græcorum κρίμα, quod ἀντὶ τοῦ κατακρίματος siue ποινὴ poni, obseruauit Goldastus.

v.18.*non veniremus ad constitutum*]id est, vt vadimonium desereremus. P. Pithœus Subsec. siue Aduersa. l. 1. cap. 18.

ap. 18. *Constitutum*, pro conflictu aut litigatione forensi. Tertulliano *constitutio*, de Præscript. aduersus hæret. vbi caussam reddit cur cum hæreticis non sit disputandum; *Hoc de consilio diffidentia, aut de studio aliter ineunda constitutionis induxerim, nisi ratio constitit, in primis illa quod fides nostra obsequium Apostolo debeat prohibenti quæstiones inire, Hæreticum post vnam correptionem conuenire, non post disputationem.* Petronius infra, *Facio inducias vobiscum, & à constituta lite dimitto.*

v. 22. *centonem exhibendum*] vide tit. Digest. *ad exhibendum.*

ver. 24 *iussit pallium deponere*] id est, sequestrare. vide tit. D. *Depositi & contra.*

v. 25. *& recuperato*] Putschius leg. *Ergo recuperato.*

Pag 61. ver 5. *Nolo quod cupio*] quomodo potiundum sit. Scalig. in Catalect. vide Iac. Magni Sopholog. lib. 5. c. 5. Barth. ad Claudian n. 870.

vers. 6. *victoria parata*] facilis & parabilis. Barthius ad Claudianum Commentar. num. 2339.

v. 8. *Gitonis*] Scalig. legit. *Gnythonis* Sane Lexicographi habent, Γνίθων, Δ..ονύσιον. Iungerman.

v. 10. *exsonuit*] Infra; *Omnia nimio risu exsonuerat.* Et alibi; *Exsonat cantibus totum nauigium. exsonuit*, ἐξήχησε, vel ἐξήχηται, quo verbo in eadem notione Chrysostomum vti animaduertit Car. Perrotus in suis ad eum Annotationibus.

v. 13. *Dum loquimur*] Infra; *Dicto citius nerui paruerunt imperio.* quo pacto & Apuleius amat loqui, vel *cum dicto.* Alibi Petron. *Dum loqueris, leuis pruina dilabitur.* Sic Marci cap. 1. vers. 42. de Iesu leprosum sanante; *Ait illi; Volo mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra*: hoc est, vt alibi loquitur Petronius, statim ab extrema parte verbi discessit, &c. Vide quæ notamus ad illud infra; *Ab hac voce.*

Ibid. *sera sua sponte delapsa cecidit*] sic videntur antiquorum seræ fores occlusisse, vt exemptiles essent, & quoties fores reserarentur, seræ remouerentur, libe-

rarentque è catena pendentes: cum non ita, vt nunc, impagibus ostiorum vncis adfixæ ferreis hærerent. Ouid. 1. Amor. eleg. 6. *Excute poste seram.* Hoc eo admonendum duxi, ne iuuenes, cum legerent, mirarentur & obstupescerent attoniti, cum ad veteris non ad huius temporis consuetudinem & memoriam ista reuocanda sint. Turneb. Aduersar. lib. 19. cap. 7. Mihi Petronius videtur notare. sagam istam sacerdotem, quæ magico artificio & incantamento seram remouerint. Ergo venefica fuit Quartilla, & ad conciliandam sibi auctoritatem religionis hoc artificio vsa est. Respexisse etiam ad illud Virgilii videtur, --- ———— *sponte sua patuere fores.* Homerus Iliad. ε. Αὐτόμαται δὲ πύλαι μύκον οὐρανοῦ.

v. 19. *cuius vos sacram ante cryptam turbastis*] *Crypta* est costa, in qua Priapi sacra abdita. κρύπτειν enim est abdere & recondere. Iam vero Deorum quorundam sacra mystica erant, nec cuiquam ea fas enuntiare, sicut Horat. de Baccho lib. 1. od. 18. Sic in libro Sapientiæ cap. 14. vers. 23. de gentili impietate; ἢ κρύφια μυστήρια ἄγοντες: Mysticæ autem & arcana Priapi quoque sacra fuisse, infra docemur. Dicit ergo ancilla, Encolpion & Ascylton turbas ante cryptam illam sacram dedisse. *Turbastis* enim absolute dictum, pro turbas dedistis, excitastis. Schop. Verisim. lib. 2. cap. 2. Num audiemus sententias, id est, vitrea fracta & somniorum interpretamenta? vbi etiam Germanicus Interpres, cuius auctoritatem laudat, est Lutherus, quem nominare profanis istis nefas.

ver. vl. *Assentationem*] sincerius arbitror, *assensionem*. Gulielmus Plaut. quæst. in Epid. cap. vlt. imo *assentationem* dixit pro assensione. Sic *assentari* pro assentiri vsurpauit Plaut. Mostel. act. 1. sc. 3. vbi Schopp. contra Lambin. qui pro *assentari* apud Plaut. semper *assentiri* substituit: pessime, vt etiam Douza ostendit. Quo verbo & Tertullian. in eo sensu vtitur, & in lib. aduersus Hermogen. *assentator mali*, est qui malo consentit, vt recte ibi adnotauit Rhenanus. Sic Anonymus, sed vetus au-

auctor de Origine Sueuor. *Huic assentationi quidam* *ishelmus intererat*, id est, consensui Procerum. Et st; *Nil ei posse respondere, nisi Principum suorum assenta-* *ne.* Ad eandem faciem statim Petron. *ostentationem* *oris*, pro ostensione dixit.

Pag. 62. v. 4. *exspectauimus lacrymas*] vt in nimia con-natione oboriri solent. Barth. ad Claudian. num. 96. Leg. *aspectauimus*. Gruterus Suspicion. lib 8. c. 8. nihil necesse esse interpolatione Goldastus docet.

v. 6. *detonuit imber*] L. *detumuit*. Similitudo est à flu-nibus, quam aliter prosequitur alibi; *Inundauere pe-s lacrimæ dolore paratæ.* Gruter. Suspicion. lib 8. cap. mo tralatio est, à tempestate, quum imber sequitur nitrua. Hieronymus Stridonens. *Et tum persecutionis maret procella, in villam remotiorem secessit.* Nota est ula de Socrate, qui ab vxore rixosa perfusus; *Scie-s*, inquit, *post tantum tonitru venturam pluuiam.*

Vers. 8. *manibus inter se vsque ad articulorum strepitum tritis*] Infra; *Vt infractis manibus congemuit.* Gestus componentium se ad dicendum. Propert. —*at illi*

Pollicibus fragiles increpuere manus.

lig. ad lib. 4. Propertii. Ex more veterum, qui huius-di signis siue crepitibus audientiam dicturi præpa-ant. Idem, iisdem, imo & nobis istud signum fre-ns & in procliui ad indicandum, vocandum, aut ocandum. sic apud hunc nostrum infra; *Trimalcio issimus homo digitos concrepuit, ad quod signum matel-spado ludenti supposuit.* Puteanus in Genial. serm. lim autem legere, quod in aliis est, *constrictis*. Laer-in Socrate; πολλάκις δὲ βιαιότερον ἐν ταῖς ζητήσεσι λεγόμενον κονδυλίζεσθαι καὶ παρατίλλεσθαι, τὸ πλεῖον τε γελᾶσθαι καταφρονούμενον. An id est, συγκολαφίζειν apud Hesy-um? Signum autem, quo ad audiendum vocabant, erat constrictio digitorum vtriusque manus, sed orum digitorum vnius concrepatio. Hieronym. ad sticum; *Duobus digitulis concrepabat, hoc signo ad iendum discipulos prouocans.* Silentium autem & fa-tia auditorum extensione manus conciliabatur.

Lucas in Actis Apostol. cap 19. verſ. 33. *Alexander autem manu ſilentio poſtulato, volebat reddere rationem populo.* vbi Græcus codex; κατασείσας τὴν χεῖρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. Ibidem cap. 26. in princip. *Agrippa ad Paulum ait; Permittitur tibi loqui pro temetipſo. Tunc Paulus extenta manu cœpit rationem reddere.* Cap. 12. v. 17. de Petro; *Annuens eis manu vt tacerent narrauit.* &c. Cap. 13. v. 16. *Surgens autem Paulus, & manu ſilentium indicens, ait,* &c. Cap. 21. in fin. *Rogo te permitte mihi loqui ad populum. Et cum ille permiſiſſet, Paulus ſtans in gradibus, annuit manu ad plebem, & magno ſilentio facto, allocutus eſt lingua Hebræa dicens,* &c. Adde Fr. Raguellum Indice des droicts Royaux & Seigneuriaux, verbum, *Bouche.*

v. 11. *vbi fabulas & anteceſſura latrocinia didic.*] vbinã iſta mendacia & furta didiciſtis, de quibus ſupra? Quare leg. *& anteceſſa ea latroc. Anteceſſus* pro eo qui anteceſſit Schop. Veriſim. lib. 2. cap 2. Nobis legend. conſtat; *vbi ante exercita latrocinia dedidiciſtis?* Barthius ad Claudian. n. 2438.

Ibid *latrocinia*] ſic Salluſt. in Iugurth. *Furtum & per latrocinia potius, quam bonis artibus ad imperia & honores nituntur.*

v. 15. *tam præſentibus plena eſt numinibus*] Mox ſtatim; *Deorumque conſilia proferatis in publicum.* vide Den. in Diſſertatione de idolo Hallenſi Iuſti Lipſii, pag. 50. & Goldaſtum in præfation. Decretorum Imperiali de Cultu Imaginum.

ver. 20. *Imprudentes enim, vt adhuc puto*] id eſt, ignorantes & inſcii. Infra; *Accedebat ebrietas & imprudentia locorum etiam interdiu obſcura.* Et inferius; *Imprudentes noxios in noſtrum induxere nauigium.* Sic alibi de Trimalcione; *Poſituſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum:* id eſt, nobis ignaris, qui non prius videramus. Sic Terentius: *Peccatum imprudentia eſt.*

verſ. 24. *Medicinam ſomno petii*] Suetonius in Veſpaſ. *Orantes opem valetudini demonſtratã à Serapide per quietem, re-*

n restituturum oculos si inspuisset. Vide Aristophanem
uto, idque Scholiasten & Interpretes.
v.26.*monstrata subtilitate*] fort. *vtilitate.*
Pag.63.v.4 *iuuenali impulsi licentia*] Tacitus Annal.
.13. *Per iuuenilem licentiam, quæ tunc passim exerceba-*
. Pichena Not n.83.
v.9.*iocum risumque faciatis*] Itali dicunt, *diuentar fa-*
la & riso del mondo, id est, dar dir & dar direr à tutti,
ire in ora hominum, dicit Liuius. Pflugius. vide Gol-
sti Not.in Basilii Ammonitiones, part.1. Paræneti-
.veter.
v.10 *traducere velitis tot.an.secreta*] id est, ne manife-
faciatis secreta & in pompā palam irridenda duca-
metaphora à damnatis ducta, qui *traduci* dicun-
, cum populo spectandi ignominiæ caussa exhiben-
. Ramirez ad Martial. Amphitheatr. epigramm.4.
m.1. Infra? *deceptum se & derisum, traductumque in-*
discipulos. Et alibi, *Histrio scenæ ostentatione traductus.*
atth.1.vers.19.de Iosepho D. Mariam virginem sibi
ponsatam & de Spiritu sancto grauidam relicturos
m esset iustus, & nollet eam traducere, &c. vbi adeun-
s Theod. Beza in Annotat. maioribus eruditissime
hoc verbo dissertans.
v.11.*quæ mille vix homines nouerunt*] legend. *mystæ vix*
nes nou. Scaliger verissime. Interpres Iuuenal. Satyr.
acerdotes siue mystæ. Ibidem; *Sic enim Symmistæ quan-*
Osirim quærunt. Sidon.carm.19. Sacerdotes Bacchi
cat *mystas,* vbi videndus Sauaro. *Mystæ* etiam Seneca
agœdo pro sacerdote vsurpatus. Petronio sunt sa-
dotes Priapi. *Secreta* autē sunt, quæ aliis *mysteria,* id
, sacra. Sic enim ipsemet interpretatur post paulo;
que sacra quemquam vulgaturum Itaque recte Leun-
uius Notator.lib.1.cap.1. pro illis verbis in L. 2. C.
summa Trinit. *Nullus hæreticis ministeriorū locus,* le-
mysteriorum Et quæ Græci Christiani vocant *μυσή-*
, Latini reddiderunt *sacramenta.* Dicta autem *my-*
ia, quod oporteat *μύειν τὸ στόμα.* huc respexit Pe-
nius.

v.12. *Secundum hanc deprecationem*] *secundum*, pro, post. Infra; *Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo*. Sallust. in Iugurth. *Secundum ea*, i. e. post ea.

v.17. *bonum animum habere*] Sic infra; *Iubemusque bonam habere mentem.* Itali dicunt, *hauer buon animo*, id est, buona speranza, confidere animo & bene sperare Pflugius. Etiam Germani, gut Hertz haben.

v.21. *Deus illi monstrasset*] Æsculapius scilicet.

ibid. *adiuuaturos*] pro, adiuturos.

vers. 22. *diuinam prouidentiam*] V. C. *prudentiam*. Lactantius l. 2. c. 9. *cum esset Deus ad excogitandum prudentissimus, ad faciendum solertissimus*, &c. ita V. C. vulgo *prouidentissimus*.

v.23. *post hanc pollicitationem*] vide tit. D. *de pollicitationibus*.

v.25. *descendentes ab aure capillos*] ante aures demittebantur capilli paruuli, velut cincinni, intorti ex illis capillis, qui in ima parte temporum iuxta aures adnascuntur. Hos vocabant *soboles*, à stolonibus sumpta metaphora, quos veteres solebant crispare: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgiæ populi faciunt. *Antias* vocant Festus, Philoxenus, & Isidorus. Aus. Popma in Varron. Ab aure pronos & pendulos capillos veteres demiserunt. Senec. Natur. quæst. l. 1. c. vlt. *Coniugum manu crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attrectabatur.* Quæ Wouwer. hic affert ex Varron. de mulierum cirris & senis capillis intelligenda sunt, non de virorum cincinnis ab aure pendulis. Sauaro in Sidon. l. 1. ep. 2.

v.26. *temtata manu duxit*] al. *lenta manu traxit*; quod est, manu tenaci & hærente, vt apud Flaccum Epod. od. 15.

Lentis adhærentes brachiis:

quod est, sequacibus, inhærentibus. At ab Flaua libr. 1. Satyr. 9.

Et pressare manu lentissima brachia——

valet, pigra, tarda, surda, segnia, nihil commota meo pressu, vt ab Ouid. epist. 1. scriptum est; *Aut vbi lentus abes*

ts——Veteres tamen interpretes pro *lentissime*, quod
:t tenacissime & pressissime, audiunt, nomine aduerbii
:ario, Turneb. Aduersar. l. 1. cap. 15. Leg. *dentata manu*
xit, i. e. in modum pectinis dentatim formata. Li-
us Antiquar. lect. l. 1. c. 8. Elegans est emendatio ista.
m pectinis & dentis metaphora est reciproca, quo-
n alterum de altero mutuo dicitur. Zinzerlingus Mi-
llan. Critic. l. 2. c. 14. Rader. ad Martial. l. 14. epig. 22.
o vero illud, *lenta manu dixit*, quod quidam codd.
:ferunt, aio elegantius esse ac probius, h. e. molli &
ndiente, non dura, sed studiose & suauiter composi-
Auctorem dabo ipsum Petronium, *Perfusisq; ingui-*
us, inquit, *meis viridis vrtica fascem comprehendit, o-*
iaque infra vmbilicum cœpit lenta manu cadere. Et
i de hac ipsa Quartilla ait Eucolpius; *Me quoque ad*
n spectaculum lenta manu traxit.

Pag. 64. v. 2. *annuissetis de hac medicina*] Leg. *adiuuis-*
. Scalig. Castigat. in Catull. Sic apud Plautum pro-
Amphitr.

Hac vt me voltis approbare adnuere
Lucrum vt perenne vobis semper superet,

Merula ad Ennium ex V. C. reponit *adnuuere*. vnde
ea Schoppius exædificauit suum bellum illud *ac*
re. At vide an non multis partibus præstabilior sit
dasti nostri emendatio, *approbare, adiuuere*. Quam-
d Petronium pro *adiuuissetis* malim scribere ad-
setis, dictitante ac iubente cum sententia loci tum
sermonis Latini.

ers. 6. *legem donare, superbum*] L. *Regem donare.* q. d.
næ esse superbiæ Regi quid donare, & hoc dono
sibi amicitiam comparare velle: videtur versus se-
ns id ipsum confirmare, in quo tamen legerim,
possum, q. i. v. vt dicat illud se solum amare, quod
opetrandum facile sit. Schopp. Verisim. l. 2. cap. 14
i ineptiat suasim facit scilicet. Leg. *legi damnare,*
ege, ἀρχαϊκῶς. Barthius in Ceir. Virgil. num. 189.
legem damnare. Iungermannus. quod placet im-
l. o.

v.7.*Hoc amo quod possum qualibet ire via*] Leg.*aequaliter ire via*.vel commodius,*vtralibet ire via*. Piccartus Pericul.Crit.c.17. Aliter quam bene.Marq. Freherus putat id dici ex formula manumissionis, *Liber esto atque abito,quo voles*,de qua Cuiac.Obseruat.l.14.c.27.vt innuat scilicet se liberam esse.Sic infra; *Patimini liberos homines ire sine iniuria.quo destinant.*

v.8.*Nam sane & sapiens*] L.*sane sapiens.Sane sapere*, pro,saniter & vt homines sani solent.quale illud Plautis *Sane sapio & sentio*.Schopp.Verisim.l.2 c.14. Alcuinus Caroli M.Imperatoris magister in Grammat. *Quis sanum sapiens,haec esse transitoria ignorat?* Hellenismo oratio propior,est σώφρονεῖν.Henr. Canisius Antiquae lect. tom.5.part.2.pag 989.

ibid.*contemptus iurgia flectit*] Bonam nō interpretatur sententiam, credo ob scripturae vitium. Quod si, *cum tempus*,scribatur,nemo(vt opinor) de sensu merito quereretur.Turneb Aduersar.l.19. c.7. *Tempus* pro occasione.Barthius in Ceir. Virgil. num.336. Quod quidem vt verum est,ita hic locus sane sapit,nec vllum vitium patitur.

v.9.*Et qui non iugulat*]i.e.contentus vicisse,sanguine abstinet.Freherus in Cecropistromachia.

v.19 *in hoc diuersorio quemquam admitti*] dictum, vt illud in LL.XII.Tab.*in eo pecuniaque eius potestas esto*.pro, in eum,&c. Piccartus Pericul.Crit.c.18. Sic infra Petron.*Ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.*

v.24.*frigidior hieme Gallica*] elegans prouerbium. Gallia enim, quae ad Septentriones tota pene vergit, horridiorem & saeuiorem experitur hiemem. Turneb. Aduersar.l.19.c.7.Gilb.Cognatus in Adagior. sylloge. Imo Galliam hic intelligit eam Galliarum partem, quae tum potissima,si qua Caesari fides,Heluetia dicta, nunc Suetia siue Suicia, regio frigidissima.

vers.25. *nullum potui verbum emittere*] Apollonius lib.3.

—καὶ αὐδῆσαι εἰς ἀλλήλους ὁρόωντο
Ἄτῃ ἀμηχανίῃ πεπτηότες— Minutius Felix:

Cum

Cum Octauius perorasset, aliquandiu nos ad silentium stupefacti, intenti vultus tenebamus. Similia apud Claudianum notaui Barthius in Animaduersion. n 2797.

vers. 26. *verbum emittere*] fort. *emutire*, vt apud Plautum.

Pag. 65. v. 2. *scilicet non, si nil aliud virilis sexus esset*] Miror non visum esse quod subest. Leg. *scilicet contra fas, si nihil aliud v. s. esset*. Piccartus Pericul. Crit. c. 17.

v. 4. *Et præcincti certe altius eramus*] lasciuientes, parati ad opus, alticincti. Sic infra; *Cinædus superuenit myrta subornatus gausapila cinguloque succinctus*. Ibidē; *Quartilla alte cincta iussit infelicibus dari missionem*. Artemidorus lib. 4. Ἔδοξέ τις ἀνασειχαμένος τὴν ζώνην ἐπιδεικνύειν αὐτῷ αἰδοῖον. Rigaltius Not. ad Phædrum l. Fab. 36.

v. 10. *Excidit omnis constantia attonito*] Symphosianus in Histor. Apollonii Tyrii: *Excidit illi pietas*. Petronius infra sub nomine Eumolpi de bello ciuili;

——*Senibus quoque libera virtus exciderat*——

v. 13. *cœpit obducere*] Putschius leg. *abducere*, vt habet codd.

v. 15. *vt debeamus torti perire*] leg. *torti abire*, id est mori petit, ne diu se torquere velit. Fest. *Abitionem antiqui dicebant mortem*. Schopp. Verisim. l. 2. c. 14. & in Arte Critica: An *torti*, i. e. in tortura? an ex v. c. qui habet *tenti*, id est *lenti*, vt opponatur τῷ *celerius*. quod præcessit? Abinde apagesis, Schoppi, cum tuo *abire*, aut abi in malam crucem. *Perire* est mori, sed morte violenta. Docet Plautinus iste versus;

Qui per virtutem periit, pol non interit.

v. 17. *lodiculam in pauimento extendit*] cubilia quippe antiquorum vestibus & tapetibus solum sternebantur. Alia passim exempla, quæ suo loco illustrabuntur. Barth. ad Claudianum n. 1773.

ver. 19. *sollicitauit inguina*] verbum proprium in hac tentandi ad Venerem notione. Martial. l. 6. epig. 71.

Tendere quæ tremulum Pelian, Hecubæque maritum

Posset ad Hectoreos sollicitare rogos.

Rami-

Ramirez ad Martial.l.3.epig. 75. n. 3. Maximianus Etruscus Eleg. 4.

Contrectare manu cœpit flagrantia membra,
Meque etiam digitis sollicitare suis.

vers.20.*mille iam mortibus*] *Mortes* capio pro mortis generibus. Et ad hunc locum respexit Salisberiensis lib.6.de Nug.Cur.cap.3. *Et quisque mortes mille circa tempora sua errasse gloriatur.* Zinzerling. Miscellan. Critic.l.5.c.4. Leg *mille iam motibus*, proprio militiæ Venereæ verbo. Ouid.l.2.eleg.10.

At mihi contingat Veneris languescere motu.

Ramirez Hypomnem. ad Martial.l.3.epig.75.n.3. Imo *mortibus*, id est, coitibus, stragibus Veneriis. Sic infra eadem translatione vsus inquit; *Vulnerata est pars illa corporis, qua quondam Achilles eram*, i. e. inutilis ad Venerem reddita. Martial.l.3.epig.75.

Sic quoq; non viuit sollicitata Venus.

ibid. *Frigida*] vide titulos iuris canonici *de frigidis & maleficiatis.*

v.23 *duas institas*] *institas* dicimus segmenta & limbos, siue sint assuti vestibus, siue nō sint, vt Scribonius Largus dixit *ventrem constringendum instita bona.* Et Hieronym. *Lazarus institis vinctus iacuerat in sepulchro.* Cuiac. Obseruat.l.12.cap 24. Iohannis cap.11. *Ligatus manus & pedes institis.* Irenæus Lugdunensis l.4. c. 49. *Exiuit mortuus colligatus pedes & manus institis.* Papias; *Sunt parua linteola, qua morbum inuoluunt.*

v.24. *protulit de sinu*] legunt aliqui: *de sura:* sed male: non enim diceret Latinissimus auctor, *protulit de sura*, sed, *soluit.* Infra; *Illa de sinu licium protulit varii coloris, filis intortum, ceruicemq; vinxit meam.* Multa in sinum condebant, quæ secum portare erat necesse. Ramirez ad Martial.l.2.epig.6.n.4.

vers.vlt. *Quid ergo, inquit, non sum dignus*] fort. *Quid ego.*

Pag.66.v.1.*complosit manus*] Supra; *Complosis deinde manibus.* Infra; *Complosit illa tenerius manus.* Iterum; *Complosit Trimalcio manus.* vbi male alias, *composuit.*

Cestus

estus est aliquid dicturi aut orationem orsuri.
ver. 8. *vltimo risum tenuit*] *vltimo*, id est, tandem, deque.
v. 13. *acu comatoria*] acus ad crines distinguendos in undo muliebri. Coluius Notis ad Apulei. 8. Metaorph. qua ornatrix vtitur. Cuiac. Obseruat. l. 11. c. 16. laudianus de Rapt. Proserp. l. 3.

Illi multiplices crinis sinuatur in orbes
Idalia diuisus acu——

uenal. *Emerita quæ cessat acu*———id est, ab officio smetæ & ornatricis, quæ crines acu concinnat. Parsius in Claudian. Vide Bernartium in Statii Siluar. . 1. epithal. Stellæ & Violantillæ, Scalig. ad Festum, der. ad Martial. l. 14. epig. 21.
v. 14. *inuocare Quiritium fidem*] Cum in extrema caitate constituti, populi opem & auxilium implorarellent, clamabant, *Porro Quirites*. cuius rei exempla tulit Turneb. in Aduersar. & Theod. Canterus Var. . l. 1. c. 3.
v. 16. *penicillo, quod*] dicitur enim *penicillis & penicil*, in vtroque genere flexionis secundæ.
v. 18 *myrtea subornatus gausapila*] Horat. *Murrhaum o cohibere crinem*. Porphyrio; *Colorem myrteum in ibus hodie quoque dicunt, qui medius est inter flauum nigrum*. non autem in crinibus solum dicebatur, sed liis quoque rebus. Scalig. in Catull. *Myrtea* dicitur olore fructus myrtei maturi. *Myrteus* etiam color in is à Palladio l. 4. c. 13. numeratur. Isidor. lib. 12. cap. 1. licat *colorem pressura in purpura*. Turneb. Aduersar. 9. cap. 7.
uers. 19. *subornatus*] ornatus est instructus. Cic. 1. de ib. *Homo à natura subornatus in vitam venit*. Teran. de Præscript. aduersus Hæret. *Ipsa denique hare Philosophia subornantur*.
bid. *gausapila*] Iungerman. legit, *gausapina*, vt apud rtialem. Putschius, *gausapa*, quod apud Priscianum ritur. illi adstipulantur vet. q. codd. & Iacob. Gauis lib. 3. Ærar. aurei; *Gausapina, penula*. huic ipse

Petro-

Petronius de Trimalcione; *inuolutus coccina gausapa.* Quoddam exemplar etiam habet *gausapia.* Priscianus lib. 4. *Antiquissimi & hic gausapes; & hæc gausapia, & hoc gausape, & plurale neutri hæc gausapa, quasi à nominatiuo gausapum protulisse inueniuntur.* Huguitio in Dictionar. *Gausape. pis. neut. gene. mantile, & inuenitur pro quodam genere pallij. & quum deberet regulariter facere ablatiuum in i, frequens vsus habet vt faciat in e tantum: & ab isto ablatiu: fit plurale gausapa. nam à gausapi gausapia deberet esse & non gausapa.* Vide mihi imperitiam & barbariem iam illius sæculi.

Ibid. *cinguloq; succinctus*] In Gestis Romanorum, quę vocantur cap. 60 de Rosimunda cursatrice; *Abibas ante eam, zonam de serico proiecit. Quam cum vidisset inclinauit se & eam leuauit se succinxit.* Allusit Gregorius Magnus in Moral. *Succingite lumbos vestros in castitate.*

v. 20. *ext. rti. nesciunibus*] quidam libri habent, *extectis.* puto leg. *exertis.* Putschius.

ver. 21. *basiis olidissimis*] propter oris stuprum & fellationem. Martial. l. 12. epigr. 59. *Hircosus premit osculo.* Petron. infra de altero cynædo, *immundissimo me basio conspuit.* Dixi supra.

v. 21 *ballenatiam tenens virgam*] al. *balenatam t. virgam*, quæ (vt opinor) è cartilagine balenæ fit, qualia videmus calatorum Ecclesiæ commentacula, vt veteres appellabant. Turneb l. 19. cap. 7. Mos iste athletarum, & gladiatorum certamina virgis dirimendi hodieque durat. vide Sauaronem in Sidoni l. 2. ep. 2.

v. 24. *iussit infelicibus dari missionem*] *Missio* ad victos gladiatores pertinebat, illius effectus, vt ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liuius; *Gladiatores dando modo vulneribus etiam modo sine missione.* Hinc apud Apul. lib. 2. Fotis; *Hodierna pugna non habet missionem.* in re simili, Petron. infra; *Inhibuit Triphana facinus, non dissimulata missione.* Lipsius Saturnal. l. 2. c. 21. Florus l. 3. cap. 20. de bello aduersus Spartacum seruilis motus ducem; *Et quod sub gladiatore duce oportuit, sine missione pugnatum est.*

Pag. 67.

Pag. 67. v. 2. *legitimo perfusos oleo refecerunt*] vnguen-).nec perfundi tantum vnguentis, sed & lenir conui- æ solebant. Vnde Bezam in Annotat.ad Marc.14. v 3. t Luc.c.7. Petron.infra; *Apud communem amicum con- tempserunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte ex- traxi mero vnguentisq; perfusos.*

versi. 4. *Cœnatoria repetimus*] *Cœnatoria*, sunt vestes, quibus in cœna antiqui vtebantur, vt & apud Martia. lib.10.epist 87. *Cœnatoria mittit aduocato.* Turneb. Aduers. lib.19. cap.7. Lips. Saturnal. lib.1. cap.2. vestes epulares. Sauaro ad Sidon. lib.1. epist.11. Pomponius in L.33 tit.2. lib.34 Dig. imo *cœnatoria*, id est, *ἀμπεχόνας*. Rader. ad Mart. lib 10. epig. 73.

v.5. *in proximā sellam ducti sumus*] l. *cellā*, Rader loco.

v.8. *gustatione mir. initiati*] *gustatio*, seu vt Martial *gustus*, prima pars cœnæ, quæ aliis *antecœna* Turneb. Aduersar. lib. 19. cap. 7. Lipsius Antiq. lect. lib.3. Stuckius Antiquit. conuiu lib.3 c.1. Hæc erat potio in principio mensæ, quæ Apuleio *antecursoria potio*. Metamor. lib.9. Coluius in Not.

v.11. *cum laberemur in somnum*] L. *dum lab.* id est, vsque dum. Schopp. Verisim. lib.2. cap.14. nugæ. Hoc dicit; cum lassitudine veneris & satietate cibi dormitamus, tum ad nos conuersa Quartilla inquit, &c. Scis, Schoppi, & experientia doctus didicisti, qui humanam lassitudinem & satietatem tentare somnus soleat: & quam verum sit verbum illud patrium. Bey leerem Bauch ist nicht gut schlaffen.

v.14. *Priapi genio peruigilium deberi*] *Peruigilium*, *παννυχίς*. Henr. Stephanus in Thesaur. ling. Græc. Huius peruigilii magna pars desideratur. Debebatur & Veneri, quam Plautus facete, *Noctu vigilam* appellauit, triduanum: Petrus Pithœus Not. in Peruigil. Vener. Elmenhorst. Not. in Arnob. lib.5. Taubmannus in Plaut. Curcul. Act.2. sc.1. Petronius Afranus in Epigr.

Cum me suauis amor prensum sursumque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.

v.17. *totam faciem eius longa fuligine perfricuit*] videatur Bu-

tum Budæus Annotat. in Pand. & Alciatus, lex Plaut. in *Sublinere*. De his autem iocosis in dormientes contumeliis Ramirez. Hypom. ad Martia. lib. 3. epig. 42. nu. 2.

v. 18. *fuligine longa*] leg *larga*. Iungermannus. *Longus* pro multo & copioso, vt μακρὸς αὐτὶ τῦ πολὺς. Aristotel. in Politic. εἰ μακρὰς οὐσίας κεκτημένοι. videndus Suidas & Etymologus. In Iuuenal. Sat. 5.——*Multa veteris fuligine teste*. Ad rem est, quod infra legitur; *Omnia lineamenta fuligineâ nube confudit*.

Ibid. *non sentientis labra*] quia ebrii. Infra de Gnythone in lectum Ascylti translato; *siue non sentiente iniuriam, siue dissimulante*. Genes. 19. versic. 33. de Loti filiabus; *Dederunt patri suo bibere vinum nocte illa: & ingressa est maior, dormiuitque cum patre, at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit*. Et statim versi. 35. *Dederunt & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaq; minor filia, dormiuit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit*.

v. 19. *sopitionibus tinxit*] L. *sopitis titionibus*, vt *sopiti titiones* contrarii sint ardentibus & vigilantibus. Gruterus Suspic. lib. 2. cap. 3. vel, *sopiti titionibus*. τὸ T I, quod ter scribendum erat, bis à librario neglectum loco deprauando fuit. Humeros *sopiti* siue dormientis Ascylti ancilla carbonibus pinxit. Catullus; *Frontem taberna titionibus scribam*, id est, elogiorum carbonibus implebo. Schopp. Verisim. l. 2. cap. 14. Recte Gruterus. *sopiti titiones* sunt carbones. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 3. epig. 42. num. 2.

v. 26. *Lucerna quoque humore defecta*] eadem narratio de eadem re apud Propert.

Sed neque suppletis constabat flamma lucernis,
Decidit inque suos mensa supina pedes.

Scaliger ad Propertium. *Humore*, id est, oleo.

Pag. 68. v. 1. *extremum lumen spargebant*] *extremum*, id est, minimum. Schopp. Verisim. l. 1. c. 18.

versi. 4. *diductam*] id est, in duas partes ductam. Infra, *per ruinam improbe diductam*. Pulmannus in Hor. carm. 3. od. 28.

v. 5. *men-*

v.5.*mensa cum argento*] *mensa* est abacus, buffet, dressoir. Jac. Lectius.

v.7. *Caput fregit*] nihil est mutandum. Locutio hæc Plautina est ac elegans, Terentio quoque & aliis vsitata. Marcellus de Medicam. c.1. *Fracto capiti tela aranei ex olea & aceto imposita non recedit, nisi sanauerit*. Petron. infra; *Nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minuisset, forsitan etiam brachia mea caputque fregisset*. Quod quid sit, explicat alibi hisce verbis; *ego sinum meum saxis onerabo, vt sanguinem tibi à capite mittam*. Hinc illud Plauto familiare, *va capiti tuo*. Ergo *caput frangere* est vulnerare. Habet autem prouerbii speciem, Gallis nostris non ignotam, apud quos minitantes dicere solent; *ie te rompray la teste*. Cuius originem ex nouo orbe traxit Joan. Lerius Hist. nauigat. in Brasilium ca.15. vbi hunc ad modum scribit; *Nonnunquam inter colloquendum mactator, qui præsto adest, claua lignea vtraque manu in altum sublata, orbiculo extremo captiui caput totis ferit viribus, adeò vt paucissimo sanguine effuso altero ictu non sit opus. Hinc prouerbium illorum, quod iam apud Gallos nostros erat in vsu, Confringam tibi caput, pro eo quod solent altercantes milites aduersario minitari his verbis, Ego te confodiam*. sed falso, vt ea, quæ commemorauimus, edocent.

v.12. *secundum lectum condiderunt*] *secundum*, id est, iuxta. Infra; *secundum illam eandem casulam*. Liuius: *Vulnus secundum aurem accepit*. vide Priscianum.

v.15. *tanquam olim dormientes*] *olim*, pro diu. Infra; *Mercenarium suum iam olim dormientem exire cum sarcinis iubet*.

v.16. *lucernis occidentibus oleum infud.*] eleganter notat Scalig. veterum superstitionem, qui ignem, velut animatum quid, exstinguere, religionem ducebant, sed oleo infuso saturitate, cum volebant, obruebant, elidebantque quasi spiritum flammæ. Barthius in Ceir. Virgil. num. 344. Adde Weitzium Indic. in Dracontii Hexaëm. *Flamma moritur, resurgit*.

vers.20. *concrepans æra*] *concrepare* eleganter vsurpa-

tur de instrumentis tinnulis. vide quæ notauit Douza.

v.21. *rursus Quartilla ad bibendum reuocauit*] τὸ *rursus* videtur abundare. Giphanius in Obseruat. ling. Lat. vel leg. *inuitauit* pro *reuocauit*. Pflugius. *Rursus reuocare* eleganter dictum, sicut *rursum recipere*, *rursus repetere*, *rursus rescribere*, *rursus reticere*, & similia. Schop. Explanation. in Bacchid. Act. 3. sc. 5. & ante eum Casaubon. in Sueton. Petronius ante; *Rursus in memoriam reuocatus iniuria*.

v.24. *cinædus homo omn. insulsissimus*] *cinædi* dicti sunt apud veteres saltatores vel pantomimi, ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα, vt vult Nonius, vel, vt Bulengerus mauult, ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὴν αἰδῶ, vel τὰ αἰδοῖα, quod pudenda commouerent, de Theatro l.1. c. 43.

Pag. 69. v 1. *Huc huc conuenite*] lusus Sotadicus. Scalig. in Catal. sic in Carm. libero Priapis;

Huc huc, quisquis es, in Dei salacis
Diuerti graue ne puta sacellum.

versic. 3 *manu procaces*] an leg. *procace*, vt sit cum illo, quod in fragmentis legitur;

Manu puer loquaci?

an *procaces*, vt in primo carmine liber;

Carminis incompti lusus lecture procaces.

id est, lasciuos & impudicos? an vero intelligit libidinantes, id est, λεσβιάζοντας & masturbantes, de quibus apud Catullum Martialem & in Priapeiis. Ioan. Antonius Campanus Episcopus Interamnensis epigram. ad Graualonum mastupratorem;

Non damnosa mihi gratis manus ipsa placebit,
Inq; meis digitis hermaphroditus erit.

O pudicum Episcopum & Romano scorto dignum! At lusit, inquis, in nequam illum fututorem. At non decebat, inquio, grauitatem Episcopi, cuius est officij, seueritatem in castigando adhibere, non risum iocumque facere. An nesciuit, quod vniuersa Theologorum natio dictat, huiuscemodi *manu procaces* ab Apostolo *molles* vocari? neque etiam quid idem illis minetur? *Neque molles*, inquit, *regnum Dei possidebunt*. 1. Corinth.

Corinth. 5.v.9. vbi *molles* Syrus Paraphrastes, interprete Eman. Tremellio, exponit, *corruptores sui ipsorum*. Quo eodem dictum quoddam Salomonis trahere videtur. S. Epiphanius in lib. aduersus Valesios, qui seipsos castrabant, vbi infit; *Salomon reprimens Eunuchorum turpitudinem dicit; Beatus eunuchus qui non operatur in manu scelus, neque cogitat malum aduersus Dominum.* Loquitur de eunuchorum titillanti lasciuia & impudicitia apud Anastasium Nicænum quæst. 79. in Scripturam. Adde Vincentium Beluacensem Episcopum in Speculo Naturali. Et quoniam semel occœpi, pergam exsequi, & aliquid addere de ciuili pœna, quod non paucos fugere videtur, qui hoc flagitium eleuare, quod in se est, student. Angel. Aretinus in tract. de Maleficiis, num. 53. censet eum, *qui propriis manibus fallit, pœna capitis afficiendum*, suffragante etiam M. Antonio Delcio in Miscellan. ad L. *cum vir nubit*, Cod. ad L. Iul. de adult. Ioan. Gerson in tract. de confession. mollicici scribit, *leges publicas pœnam ignis infligere*, B. quoque Bernardus Claræuallensis Abbas, cum eoque idem Gerson. sermon. in solennit. omn. Sanctor. mittunt *ad latrones ad latrones, ad ignem ad ignem.* Mitius tamen cū illis agendum Iodoc. Damhouderius, magnus ille quondam maximi Cæsaris Caroli V. Consiliarius, censet, dum scribit; *Primam speciem Sodomiticam committunt, quicunque secum Venerea secreto exercent, quod crimen Apostolus mollitiem vocat, Latini vero magis propria mastuprationem nominant. Hos itaque mastupratores damnant propter fœdam enormitatem aut exilio aut alia pœna extraordinaria*: in Prax. rer. criminal. c. 96. n. 5.

ver. 4. *Molles*] Cynœdi, qui proprium *molles*. Barth. ad Claudian. nu. 1485. pathici seu (vt Petronius loquitur) muliebris patientiæ scorta. Benedictus Magister in Grammat. *Mollis à mollio deriuatur, quia vigorem sexus eneruati corporis dedecorat, vt quasi mulier emolliatur.* Arnobius lib. 5. *Euirati isti mollesque.*

Ibid. *veteres*] interpretantur exoletos. nescio quomodo hoc conueniat epitheton superioribus: *Pedetendi-*

Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam. Lucill. Scalig. in Auson. lect. Palmerius in Spicileg. Petronius infra; *Quid sibi vult tam furtiua molitio.* Petrus Comestor, vulgo Magister dictus, in Hist. Scholast. ad illa libri Iudic. verba; *Samsonem clausum in carcere molere fecerunt: Molere,* inquit, *fecerunt, quasi opere seruili eum affligentes. nam molere est terere, sicut triticum vel aliam annonam. Hebræi tamen tradunt, quod Philistæi fecerunt eum dormire cum mulieribus robustis, vt ex eo prolem robustam susciperent. nam molere etiam est subagitare vel coire. & est tracta hac significatio à prædicta. qui enim coit, quasi molere & terere videtur.*

v. 10. *perfluebant per frontem sudantis acacia riui.*] Sidon. l. 4. epist. 8.

Nam cum dignatur regina hic tingere vultus,
Candor in argentum mittitur in faciem.

vbi Sauaro in Notis. Felix Fabri Hist. Sueuor. l. cap. 9. *In aliis regionibus feminæ fucis vtuntur, dealbant & colorant facies,* &c. *Fucus* proprie est color, quo panni & lanæ inficiuntur, L. 1. C. quæ res vend. non pos. Hinc pro medicamento seu colore illo ponitur, quo facies pingitur, vt speciosior videatur. Ab Hebræis appellatur *puc*, à verbo *haphac*, quod est inuertere vel immutare. Et sane vera & elegans est etymologia; quoniam huiusmodi picturis vultus & facies vertuntur ac immutantur, cum longe aliæ appareant, quam sint naturali constitutione. Græce autem generali vocabulo hæc appellantur κομμωτικά, quod faciunt ad ornamenta & mundum muliebrem. Dicunt etiam φῦκος, vnde Latinis *fucum* deductum arbitror: non autem ἀπὸ τοῦ φαγεῖν, vt quidam opinati sunt. Speciatim vero *Cerussam* vocant ψιμμύθιον & σιμμιον, quod nos *stibium* nominamus: *Purpurissam* vero αὐδέλεκον *calliblepharum,* cuius meminit Plinius lib. 23. cap. 4. necnon Tertull. lib. de Cultu femin. inde dictum, quod palpebras & supercilia venustet. Finis horum lenociniorum est, conciliare pulchritudinem, ac faciem immutare, quo videatur ornatior, & tegantur vitia, vel inducatur melior

forma, quam à natura habetur. Colores vero præcipui ſunt, aut albor, quem præbet *Ceruſſa* : aut rubor, qui *purpuriſſo* quæritur: vel nigror, vſitatus ad palpebras & ſupercilia, quem præbet *ſtibium*. Petr. Martyr Locor. commun. tom. 1. Claſs. 2. loc. 11. num. 58. & ſeq. De Ceruſſa ergo accipiendus hic Petronii locus. De ſtibio autem illa verba Cypriani ſerm. 5. de Lapſis; *Nigro puluere lineamenta oculorum pingis, cum te Deus aliter fecerit.* Et forte etiam hic Petronii locus, quoniam dicit *per frontem*. Ridiculum autem eſt, quod de Americanis feminis narrat Lerius. neque enim me piget locum appingere. *Faciei, inquit, hunc adhibent cultum. Accerſita ad hoc miniſterium ſocia vel vicina circulū penicillo in media gena delineat, in cochleæ vero formam fucum cæruleum flauum, rubrum tantiſper circumducit, dū vniuerſum faciem colorib. illis diſtinxerit ac variarit. quin etiam palpebrarum ac ſuperciliorum locum (quod feminas parum pudicas in Gallia factitare audio) penicillo oblinit.*

v. 11. *tantum erat creta*] vtilem eſſe ad hoc *cretam* docent etiam alii quod fieri ſolebat & *tomento*, vt eſt apud Martial. lib. 3. epigr. 42. *Tomento rugas vteri*, &c. Ramirez in Hypomnemat.

v. 12. *detectum parietem nimbo laborare*] perflui tecto rimato. Plaut. Moſtel act. 1. ſc. 2.

Venit imber, lauit parietes, perpluunt
tigna—Salomon Eccleſiaſt. 10. c. 17. *In infirmitate manuum perſtillabit domus.*

v. 20. *cinædam Embaſicœtam vocari*] ἐμβατεύειν, idem quod ἐμβαίνειν. vnde ἐμβασικοίτης, incubus, quod nomen cynædo huic, & in eo iocus, quod promiſſio incubo repræſentetur cynædus, cui id nominis, ſicut in Carpo ſciſſore infra. Nam cynedi ſane alii ab incubis Ioſ. Mercerus Not. ad Ariſtænetum, lib. 2. ep. 22. ἐμβασικοίτας, aut ἐμβασικοίτην, à verbo βῆναι, pro quo Latini *perambulare*. Catul. *Perambulabit omnium cubilia*. Scalig. ad Catullum. Athenæus lib. 11 ἔφηβος, τὶ καλλίνδρον ποτήριον ἐμβασικοίτιον οὕτως φησὶ καλεῖσθαι Φιλήμων. Euſtathius legit, ἐμβασιλύτην, quod ſum miratus.

nam

nam & membranæ & excerpta, & hoc loco Petronius ἐμβασικοίταν tuentur. Casaubon. Animaduers. libr. 11. cap. 5. ἐμβασικοίτης dicitur quod faciat ἐμβαίνειν εἰς τὴν κοίτην, & ad libidinis concitamentum adhibetur. Ianus Kottericus. Dictus vt ἀρρενικοίτης. Ioann. Lerius Hist. nauigat. in Basiliam, cap. 17. de Americis; *Memini eos nonnunquam inter rixandum, conuitium hoc, Tyuira, hoc est, ἀρσενοκοῖται, mutuo sibi obiicere solitos, ex quo conicere est, flagitium illud apud eos locum habere.*

v. 25. *Ab hac voce equum cyn. mutauit*] Infra; *Statim ab extrema parte verbi consurrexit.* vide quæ supra notauimus ad illud, *Dum loquimur.*

v. 26. *equum cynedus mutauit*] obscœnitas summa à solentibus autoribus, *equis* adsimilatur. Martialis;

Hectoreo quoties sedeat vxor equo.

Hinc, *inequitare* obscœnum Arnobio. & multa talia ab equis ad res Veneris tralata apud Barthium Animad. in Claudian. num. 3119.

Pag. 70. v. 1. *Stabat inter hac Gyton*] leg. iuncta & vna voce, *interhac*, sicut *interea* pro interim, *posthac*, *posthac*, *postilla*, *propterea*, &c.

v. 9. *pertractato vasculo tam rudi*] Leg. *& protracto vasculo; Tam rude hoc, inquit, belle. Vasculum*, ea pars, quæ inter res serias nominari non debet. Plaut. Pœnul.

Facio quod manifesti mœchi haud solent,
Refero vasa salua.

Lipsius Antiq. lect. lib. 1. Græcorum imitatio: nam apud medicos ea pars σκεῦος. Scalig. ad Priap. Leg. *rude hac, inquit, belli cras in prom. Rudis* lanistarum ac gladiatorum est, qua illi gladiorum vicem ad pugnam exercebantur. ergo *vasculum* illud, *rudem* vocat, qua in primo coitu, libido ceu pugna irritaretur. Palmer. in Spicileg. *protracto vasculo, Hoc tam rude, inquit.* Ludit in promulsidis voce nimiũ argute Scortillum, quæ protracto peculio pueri Gytonis, significat illum pueri peniculum paruum quasi anteludium sibi fore ad robustam libidinem concitandam. Stuckius Antiquitat. conuiuial. lib. 3. c. 1.

v.11.*in promulside libidiniis nostra militabit*] significat pueri vasculum minutum, quasi in antecœnam sibi fore, ad libidinem robustam concitandam. *Promulsis* autem antecœna, ideo quod daretur ante mulsum. Lipsius Antiq.lect.lib.3. Stuckius Antiq. conuiuial. libro 3.cap.1.Rosinus Antiquitat. Romanar. lib. 5. cap. 29.Simili tralatione Andreas Hierosolymitanus sermon.εἰς τὸν εὐαγγελισμόν; Ἐντεῦθεν ἡ ἀνθρώπου φύσις χαρᾶς προοίμια δέχεται.

v.12.*post asellum diaria non sumo*] vide Palmerium in Spicileg. *Aselli* enim bene peculiari. Rigaltius ad Phædrum fab.19. *Diaria*, diurna cibaria. Hadr. Iunius in Nomenclat. Isidorus Glos. *Diaria, cibus vnus diei*, quorum dimensa seruis & ancillabus assignabantur, prout se fidos præstabant. Beza in Matth.cap.24. vers.51. Iocus ergo est in ambiguitate verbi *asellus*. Glossæ vet. ὀνίσκος, ἰχθὺς, *asellus*. & in delitiis maxime erant *aselli Pessinuntii*, vt scribit A.Gellius. Hoc itaque dicit, se post tam lautum ferculum viles istos & minutos, cibos nō desiderare. **auff einen guten Salmen schmecken keine Schneiderfisch.** Aliter Scal. hæc interpretata apud Wouwer. ad illud infra, *Asellus erat Corinthius*.

v.17.*deuirginetur*] depudicetur. vtitur & IC. in l. 21. D. de off. Præf. & D. Hieronymus. Alb. Gentilis de Latinitat. vet. Biblior. versionis. *Deuirginare* dicitur pro virginitatem eripere. Nam non augendi solum vim, sed & minuendi τὸ DE habet. Bernartius Schol. ad Statium lib.1. Achilleid. & Christian. Becmanus de Originib. Lat. ling. verbo *Plenus*,

v.18 *producta est puella*] *produci* verbum est nuptiale. Barth. Animaduers. ad Claud. n.450.

v.19.*quæ non plus quam septem annos habere videbatur*] immaturior scil. quam hodie sint Mombasiæ puellæ, quæ ante decimum ætatis annum ad viros non producuntur, sed eo anno deuirginatæ deinceps cum quouis voluptari libere audent. Lectum id à me in Historia nauigationis in Indiam Gallice ab anonymo instituta, libro 1.cap.14. de Nairorum (ita Æthiopes Indi

ſuos Nobiles appellant) filiabus; *Hæ poſtquam annum attigerunt decimum, & iam eius ætatis eſſent, vt muliebris patientiæ legem poſſent accipere, cognati ad adoleſcentem quempiam extra fines regni habitantem mittunt, qui eum multis & donis & precibus exorent, vt cognatā ſuam velit deuirginatum venire. Qui cum venit, multis geſtibus multaque lætitia accipitur. Puella, quam defloraüit, egregium quoddam & pretioſum relinquit clinodium, quod illa de collo ſuſpenſum omnem vitam ſuam ſuperbe & oſtentabūde circumgeſtat. eſt enim inſigne licentiæ, qua corpus ſuum proſtituere cui libet, licet. Nam hoc ritu non peracto, coniungi homini nato nemini poteſt.*

Verſ. 24. *nuptias fecerunt*] Alibi; *Iacuerunt vna non tātum illa nocte qua nuptias fecerunt. Nuptias* facere, τὸ συνυσιάζειν. inde Feſto *nupta verba*, obſcœna. Lipſius Antiquar. lect, lib. 2. cap. 9. Barthius Commentar. in Muſæum. Eodem ſenſu Germanis brauten obſcœnæ dici cœpit, cum verbum eſſet multo honeſtiſſimum. Saxo Grammaticus in Hiſtor. Danor. de informi vrſi cuiuſdam cum puella congreſſu; *Nuptiarum deformitatem ſeminis aptitudine coloraret.* In Proteuangelii Iacobi; Τὴν παρθένον, ἣν παρέλαβεν ἐκ ναοῦ κυρίου, ἐμίανεν αὐτὴν, ϗ ἔκλεψε τοὺς γάμους αὐτῆς. Hinc partum D. Mariæ Deiparæ Semper virginis, Methodius Iconii Epiſcopus vocat. εἰς λόχον ἀπειρόγαμον, hom. εἰς ὑπαπάντην.

Pag. 71. v. 1. *muliebris patientiæ legem poſſit accipere*] Supra, *Muliebris patientiæ ſcortum.* Infra, *Annis ad patiendum geſtientibus.* Iſidor. Etymolog. l. 11. c. 2. *Virgo ab incorruptione, quaſi vir ago, quod ignoret fœmineam paſſionem.*

verſ. 3. *Cum primum virum paſſa ſum*] *primum virum pati* dicitur puella, quum deuirginatur. Infra; *Feminam hornam & hoc primum anno virum expertam.* Contra *virum facere* puella, quæ prima ſui corporis copiam illi præſtat. Martial. *Et quæ te faciet prima puella virum.*

Itaq; Pannychis Gythonem & primū virū paſſa eſt, & primum virum fecit. Schoppius in Miſcellan. Ineptè: nam *cum primum* particulæ ſunt aduerbiales Te-

tronio familiares, pro, quando primum, postquam primo. Suprà; *Cum primum ergo explicuimus mercem*, i.e. simulatque. Alibi pro eo *ut primum* dicit; *ut primum beneficio Gytonis praeparata nos impleuimus cena.* Sed & ἁπλῶς τὸ *primum* aduerbialiter amat ponere. quo modo accipiendum est in illo ipso ab Schoppio adducto: *Hoc primum anno virum experta.* Et hac pagina; *Ea ipsa, quae primum cum Quartilla in cellam venerat nostram. Vir* autem dicitur non tantum maritus, aut is qui venit ad virilem ætatem, sed omnis, etiam puer, qui virilia cum femellis facit. Petronius infra; *Quem tamquam puellam conduxit, etiam qui virum putauit.* Augustinus serm. de Decem chordis; *Si quis existat, qui dicat se castum, non facere adulterium; notum autem sit, quod non faciat, erubescit accedere ad illos non sui similes, ne insultent, ne irrideant, ne dicant non esse virum. Ad hoc delapsa est humana peruersitas, ut vir habeatur victus à libidine, & vir non habeatur victor libidinis. Triumphantes exultant, & non sunt viri; iacent prostrati, & viri sunt?* Balbus Catholico; *Puber, i.e puer pubem iam habens vel emittens, sc. qui generare potest. hic vir incipit esse à quatuordecim annis: sed femina incipit esse viripotens ab annis duodecim.* Insuper is etiam *vir* dicitur, qui habet id, quo viri dicimur & sumus, de quo inferius. Benedictus Magister in Grammat. *Vir discernit sexum, ut quum dicitur, Dubium est an iste sit vir an femina.* Versus antiquus apud Balbum in Catholico & Gardinerum in Prouerb. vet.

Vir notat ætatem sponsum, sexum, probitatem.

v. 4. *Iunonem meam iratam habeam*] Iunonem Genitalem, quæ sexui illi sequiori lucis primum tuendæ copiam dedisse censebatur; non pudicitiæ tantum matronali Præstes ac Præses, sed etiam meretriciæ libidini. Douza Præcidan. pro Tibull. cap. 18. Videndus Politianus Miscellan. c. 89.

vers. 5. *si me vmquam meminerim virginem fuisse*] Adi Val. Guil. Forsterum in Obseruat. cap. 15. & Alber. Gentilem in Virgil. lect. c. 11.

v. 6. *Cum*

v.6.*Cumparibus*] σὺν ἡλικιώταις, cum æqualibus. In Priapeiis carm 50.

Totam cum paribus, Priape, nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.

ita enim illic Schopp. legit & interpretatur in commentar.

verſ.11. *Poſſe taurum tollere qua vitulum ſuſtul.*] Adagium in fornice natum, vti videtur, ſed quod ad vſum verecundiorem commode torqueri poſſit, ſi quando ſignificabimus, maiora peccaturum adultum, qui puer vitiis minoribus aſſueuerit. Non abſurdum videtur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot ſtadiis geſtare ſolitus, eundem taurum factum citra negotium geſtaſſe legitur. Atque ita quadrat in eos, qui paulatim rebus etiam maximis aſſueſcunt. Eraſmus in Chiliad. adag.

v.14. *ad officium nuptiale*] Ouid. Amor.3. eleg.6.—
Ter
Libas officio continuata meo eſt.

Barthius ad Claudian. n.1551.

v.15. *puellæ caput inuoluerat flammeo: iam Embaſicoetas*] in vet. ed *flammeo iam embaſico. atas praſ.* vnde leg. *flammeolum baſicum. Oetas*, &c. Rob. Titius Loc. Controuerſ.l.9.c.19. quem repræhendit Yuo Villiomanus Animaduerſ.l.9.c.21. cum quid *baſicum* ſit, & quod animal *Oetas* à Titio non explicetur. Defendit ſe Titius Aſſertion.l.9.c.19 ſed ita vt oſtendat, quam difficile ſit pertinaciter à mendacio ſtare contra veritatem, Huguitio; *Flameum à flama dicitur vitta ſine infula nuptiarum tenuis & rubea, qua vtebantur nubentes ad deſignandum pudores læſionem, operientes vultum cum ea.* vnde Lucanus in 2.

Lutea demiſſa velarunt flamea vultus.

Sulpitius Seuerus Sacræ hiſt.lib.2. de Nerone; *Poſt etiam Pythagoræ cuidam in modum ſolemnium coniugiorum nuberet, inditumque Imperatori flammeum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales, cuncta denique quæ vel in fœmi-*

fœminis nō sine verecundia conspiciuntur. Quidam codd. habent *flammeolo* apud Petron. & recte puellulæque conuenienter. Iuuenal. Sat. 10.

—Sedet illa parato Flammeolo—

Prudent. Psychom.

Flameolum, strophium, diadema, monile.

Adde Brissonium Select. antiquitat. l. 2. c. 18. Tiraquellum de Ritu nuptiar. Rossinum Antiquitat. Rom. l. 2. c. 37.

ver. 16. *iam Embasiecotas præferebat facem*] nouæ nuptæ faces, quæ nuptiales recte dicuntur, quoniam nocte virgo deducebatur ad sponsum, nuptiæq; fiebant; matres olim solere præferre, multis è locis tum Græcorum tum Latinorum ostendi potest, quamquam Catullus paullo sensit aliter. Quocirca quod in V.C. *embasico atas præf.* ita propemodum ausim corrigere, *è basilico mater præf. fac.* Ac *basilicum* dicere videtur, quam alii *basilicam*: cum respondet Græcorum *prytaneum*. Gul. Canterus Nouar. lect. l. 3. c. 14. Faces nuptiales, νυμφικαὶ. Heliodor. lib. 2. τοιαύτας ἐπὶ σοὶ λαμπάδας ἀντὶ τῶν νυμφικῶν ὁ δαίμων ἀνῆψεν. Et libr. 4. τὴν προσοῦσαν μοι καὶ γνησίαν, ὡς ἐπὶ θυγατέρα ταῖς νυμφικαῖς λαμπάσι συναπῆλθον. Item δᾷδες γαμήλιοι eidem Heliodoro lib. 10. faces in nuptiis prælatę. Achilles, Tatius lib. 1. de nuptiarum παρασκευῇ: βόμβος αὐλῶν, δικλίδων κτύπος, πυρσῶν δᾳδουχία. Ibidem sponsum Chariclem triste pereuntem defiens pater; τάφος μέν σοι, τέκνον, ὁ θάλαμος. γάμος δὲ ὁ θάνατος. θρῆνος ὁ ὑμέναιος. ὁ δὲ κωκυτὸς τῶν γάμων οὗτος ᾠδαί: ἄλλο σοι, τέκνον, προσεδόκων πῦρ ἀνάψαι, &c. ἡ νυμφική σοι δᾳδουχία ταφὴ γέγονεν. Ioan. Salisburiensis lib. 1. Polycrat. c. 4. *Legitima amoris gaudia sollemnes lucis suæ præferent tædas*. Has faces videtur pater sponsi vel sponsæ accendisse. Balbus Catholico: *Quia tæda & faces solebant fieri ardentes ante nubentes; ideo tæda ponitur sæpe pro nuptiis vel coniugio*. Pamphilus de Amore eleg. 27. *Res vt testatur, Galathea tæda paratur*. Achil. Tatius de Clitoph lib. 2. vbi Hippias filio suo filiam ex alia vxore desponsans habet triste

ἐνύπνιον,

ἐνύπνιον; ἔδοξεν, ait, ἄγειν ἡμᾶς τοὺς γάμους, ἤδη δὲ ἅψαντος αὐτοῦ τὰς δᾷδας ἀποσβεσθῆναι τὸ πῦρ, &c. Iungermannus Claudian. de Raptu Proserp. l. 1.

Iam vicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam profuga flamma pudorem
Sollicitat——

Idem lib. 2. de nuptiis Plutonis & Proserp. vocat *festas tædas*,

Ac festas alio succedunt lumine tædas.

Parrhasius in Comment. vide Euagrium Hist. Eccles. l. 6. cap. 1. vb. de Mauritii Imp. nuptiis. Adde Muretum ad 5. Catull. Anton. Hotomannū de Ritu nuptiar. ca. 15. Beat. Rhenanum in Tertullian. lib. aduersus Valentin. cap. 32. Bern. Brissonium de Ritu nuptiar. Tiraquellum de Nupt. Rosinum Antiq. Rom. l. 2. c. 37. Barth. ad Claudian. nu. 878.

versic. 18. *thalamumque incesta exorn. veste*] L. *ingesta*. Thoros nuptiales purpureis olim vestibus consterni solitos multis exemplis clarum est. Barth. ad Claudian. num. 1793. & num. 2733.

versic. 25. *inclusi iacerent*] ex verecundia humanitatis communis & more nuptiali, quem tangit D. Augustinus de Ciu. Dei l. 13. c. 18. *Quid concubitus coniugalis, qui secundum matrimonialium præscripta tabularum, procreandorum fit causa liberorum? Nonne & ipse quanquam sit licitus & honestus, remotum ab arbitris cubile requirit? Nonne omnes famulos, atque ipsos etiam paranymphos, & quoscumque ingredi qualibet necessitudo permiserat, ante mitti foras, quam vel blandiri coniunx coniugi incipiat*, &c. Vide Historiam S. Eugeniæ.

Pag. 72. v. 5. *considerantium hæserant vultus*] sc. Quartillæ & meus, qui iunctis capitibus nouos nuptos per eandem rimam considerabamus.

v. 7. *Commouebat obiter labra, & me tanquam furtiuis subinde osculis verb,*] al. *oculis*. Hic *commouet labra*, qui lasciui oris motu ad amorem allicit, & sic conformat os, vt basiari velit. Nam & talis oris habitus *suauium* dicitur, cum ita figuratur labris promissis, aut lingua prola-

prolata, vt cùm mulieres suauiantur amatores. Vnde & Plaut. in Asin. sc. *agedum istum ostend.* scripsit,

—Nec sic tussiat
Vt cuiquam linguam in tussiendo proferat.

Iterum ibidem; *— Tu labellum abstergeas,*
Potius quam cuiquam suauium faciat palam.

id est, quam sic comparet & formet, vt ad basiandum aliquem inuitet. Quod tamen Petroni. scribit, esse videtur potius signum innuentis, & inuitatiunculam amoris significantis, quam ad basium vocantis. Turneb. Aduersar. l. 1. c. 15. Leg. ex Fulgent. *commou. valgiter labra.* Palmerius in Spicileg. Plautus Milit.

Itaque hic meretrices labiis dum ductantem,
Maiorem partem videat valgis suauiis.

Quod nescio quis apud A. Gellium dixit *semibiulco suauio suauiari.* Meursius Animaduers. miscel. l. 3. c. 12.

v. 8 *furtiuus subinde osculis*] sic furi osculantem suam amicam componit Agathias libr. 7. Antholog. sic Ouid. *furtiua voluptas* sic γαμοκλοπέειν pro furtiuo concubitu frui, dixit Phocylides. Barthius in Musæum nu. 182.

vers. 11. *Videmus senem caluum*] Infra vocat *ad rasum; Pallio coccino ad rasum incluserat caput.* Videndus Rader. ad Martial l. 8. epigr. 46. Ad hanc vero Trimalcionis historiam illustrandam facit inscriptio antiqua apud M. Velserum in Monumentis Augustæ Vindel. vltima. vbi inter cætera;

Vrsumq; canite voce concordi senem
Hilarem, iocosum pilicrepum, scholasticum, &c.

v. 12. *tunica vestitum russea*] Gloss. Græco Lat. ῥούσσιος, *russeus, rubeus, rufus.* Apul. lib. 2. Metamorph. *russea fasciola.* Coluius ibidem in Notis. Anton. Thylesius de Colorib. c. 6. putat rusticam esse vocem, vrbanis ignotam: dicique *russeum*, qui plane russus non sit, sed aliquanto minus ruboris habeat. Al. *russa.* & placet. verbum est vetus & probum. Apul. *Dentem atq; russam pumicare gingiuam.* Schopp. in Miscellan.

Ibid. *inter pueros capillatos*] sic vocat impubere siue

cos, qui

eos, qui ad generationem inepti. Nam pueri olim non radebantur, sed comam alebant, signum impubertatis. sic infra; *Digitosque paullulum aspersos in capite pueri tersit.* Martialis;

Et pædagogo non iubente lasciui
Parere gaudent villico capillati.

Persius; —— *Quibus indetonsa iuuentus*
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.

indetonsam vocat *iuuentutem*, haud dubie impuberes aut proximos pubertati. Puteãn. in Genial. serm. Ramerez Hypomn. ad Martial. lib. 2. epig. 57. num. 4. Satyrice Trimalcioni illudit, quod senex caluus inter pueros ludat pila. nec enim senum est exercitium pilæ lusus, sed iuuenum. Sauaro Not. in Sidon. l. 1. ep. 8.

ver. 16. *soleatus*] describit senem omnia insolenter, & præter hominum morem facientem, & inter alia hoc ipsum, nempe soleatum pila lusisse post lotionem. Erat enim insolens negotium post lauationem aptatis soleis iterum ludere. nam lusus pilæ erat ante lauationem. Martial. l. 7. epig. 31.

Non pila, non follis, non te paganica thermis
Præparat ——

Et quidem in ipsis thermis, vbi lauabantur, exercebantur etiam pila, vt ex Martiali & Papinio notum. A balneo autẽ cum ad cœnam pergerent, soleas aptasse pedibus, & soleatos è balneo exiuisse probat aliquot locis idem Martialis, de quibus adeundus Ramirez in Hypomnemat. ad l. 3. epig. 50. nu. 1. & de lusu pilæ in balneo ante lauationem ad l. 4. epigr. 8.

Ibid. *pila sparsina*] Leg. *sparsiua*. videndus Hieron. Mercurialis de Arte gymnast. l. 2. cap. 5. An *pila sparsiua* fuit *trigonalis*, quæ parua erat, non triquetra figura, sed à loco trigono, vel à numero, figura, situ ludentium: stabant enim tres eo ordine, vt trigonum seu triangulum redderent; vt ex nummis M. Aurelii Antonini apud Byzantios percusis apparet, quorum figuram in libris posuit Mercurialis. Raderus ad Martial. l. 4. epig. 14.

v.18. *contingerat*] Leg. *contigerat*.

v 22. *matellam tenebat argenteam*] luxum tangit & Ariſtophan. in Acharn. Κἄχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὄρων, *in aureis laſanis.*

v. 24. *quæ inter manus luxu expellente vibrabant*] Leg. *quas i.m. luſu expellentes vib.* Jungermannus. Tria ſunt in ludo pilæ notanda. *Raptim ludere*, quod fit quum cadentes pilæ è puluere rapiuntur, & poſtquam ſolum percuſſere & ſaltu aſſurrexere, reuocantur, quod Lucanus in Paneg. dicit *reuocare cadentem pilam. Tum Datatim ludere*, quando inter multos in corona vel choro ita luditur, vt alius alii pilam det, & ſæpè fallat. nam cum geſtu ſignificet ſe alicui iacere, iacit alii, qui ſecurus eſt in choro. Idem Lucanus dicit, *reddere fugientem non ſperato geſtu*, id eſt, quando videtur pila præteruolatura ludentem, eam reddere eo corporis geſtu & membrorum poſitione, quam nemo ſuſpicaretur aut ſperaret. Denique *Expulſim ludere*, quod erat, quando iacta pila ſe inuicem luſores, ne eam poſſent rapere, expellebant: Lucano *geminare volantem pilam*, id eſt, reddere dum ipſa volat, nec adhuc decidit, Varro apud Nonium; *Purgatum ſcito, quoniam videbis Romæ in foro ante lanienas pila expulſim ludere.* Quod narrat de Lacedæmoniis in theatro ludentibus. Lucianus in Anacharſi: ſub Solonis perſona. & Jul. Pollux lib. 4. Onomaſt. meminit huius ludi. Hinc eſt quod JC. Alphenus in L. *ſi ex plagis.* 52. §. vlt. D. ad leg. Aquil. ſic caſum quendam deciderit; *Cum pila cõplures luderent, quidam ex his ſeruulum, cum pilam recipere conaretur, impulit, ſeruus cecidit, & crus fregit. Quærebatur an dominus ſeruuli lege Aquilia cum eo, cuius impulſu ceciderat, agere poſſet. Reſpondi non poſſe: cum magis caſu quam culpa videretur factum.* vbi nota illam impulſionem de ludi ratione fuiſſe, caſu autem fregiſſe crus, & non culpa impellentis, cum qui expulſim luderent, & lege ludi ſe inuicem impellerent. Sed Trimalcio iſte præ mollicie rapere nolebat decidentes pilas. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 4. epig. 19. n. 7.

v. vlt.

v. vlt. *Trimalcio*] sic appellatus, quemadmodum *trifur, triscurrium, tricongius*. In Gloss. *Malchio, ἀηδής*. Est vero Syriaca vox, & Regem proprie designat. Meursius Animaduers. miscel. l. 1. cap. 11. An sic etiam *Terconsul* in vetere inscriptione apud Velserum.

Sum victus, ipse fateor, à Terconsule
Vero patrono, &c.? Sic *Tertullius* apud Tacitum? vnde *Tertullianus*.

Pag. 73. v. 1. *digitos concrepuit*] nota verbum *concrepo* cum accusandi casu. Putean. in Genial. serm. Crepitu digitorum poscebant Domini vilius aliquid imperantes. Rader. ad Martial. l. 6. epig. 64. Ramirez ad eundem l. 3. epig. 82. num. 8.

v. 3. *aquam poscit ad manum*] *poscere* proprium & vsitatum in hac re verbum. Sauaro ad Sidon. lib. 1. ep. 11. Rader. ad Martial. l. 8. epig. 63.

v. 5. *Longum erat singula excipere*] sic infra; *conuersus ad eum vt plurima exciperem, longe arcessere fabulas cœpi*.

vers. 7. *& sudore calefacti*] in Caldaico sc. quod Thalmudicis Iudæorum מרחשה, à verbo רחש, id est, feruet & ebullit. Bucerus in Psal. 25. v. 2.

v. 8. *momento temporis*] Daniel. cap. vlt. v. vlt. *intromisit in lacum, & deuorati sunt in momento coram eo*: in est, statim, illico. Infra Petron. *Vt solum hospitem vidi, momento recepi*, Et alibi; *Non est moratus Gnython imperium, momentoq; temporis inseruit vinculo manus*.

Ibid. *ad frigidam eximus*] veteres post caldariam, in frigidariam cellam descendere solebant, vt corpus solidarent. Plin. lib. 5. epist. 6. *In proximo puteus, ex quo possis rursus adstringi, si pœniteat teporis*. Sidon. carm. 9.

Intrate algentes post balnea torrida fluctus,
Vt solidet calidam frigore lympha cutem.

Sen. ep. 86. Auson. Mosella, Cor. Celsus de re med. lib. 1. c. 4. idem Sidon. lib. 2. ep. 9. vbi Sauaro.

v. 9. *vnguento perfusus*] Sozomerus Hist. Eccles. l. 1. c. 13. de S. Antonio; *Oleo vngi, balneis & similibus rebus vti recusauit, quippe corporis firmitudinem, eiusmodi rebus humidus in mollitiem mutari solere censuit*.

Pp v. 10. ser-

v. 10. *tergebatur non linteis, sed palliis*] sed infra; *Video Gitona cum linteis & strigilibus*. Apul. li. 1. Metamorph. *E promptuario oleum vnctui, & lintea tersui*. Coluius in Notis. Ammianus libr. 28. de balneari æui sui luxuria; *Cum è Siluani lauacro vel Mammeæ aquis ventitãt sospitalibus, aut quisquam eorum egressus tenuissimis se terserit linteis, solitis pressoriis vestes luce nitentes arbitra diligenter explorat, quæ vna portantur sufficientes ad induendos homines vndecim: tandemque electis aliquot inuolutus, receptis anulis, quos ne violentur humoribus famulo tradiderat, digitis vt metatis abit.*

v. 11. *palliis ex mollissima lana*] Ego *pallium* proprie ex lana. Balbus Catholico; *Dicitur pallium à pellibus, vnde fiebat prius: sed modo dicitur pallium quoddam genus panni ex serico, & quilibet mantellus.*

v. 14. *lectica impos[itus] est*] de earum vsu, forma, discrimine, Lipsius Elector. l. 1. c. 19.

v. 15. *phaleratis cursoribus*] *cursores*, serui vocabantur, qui in itinere faciendo vel deambulando per vrbem, rhedam vel equos, pedites præcedebant in comitatu, quos Galli *Laquarz*. & inde nos Hispani *Lacaios*, vocamus. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 3. epig. 47. nu. 9. Petronius paulo post; *Notaui in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem.* Germanis Lackeyen. Balbus Cathol *cursor à currendo, vt cursor Domini Papæ.*

versi. 16. *chiramaxio*] videtur esse genus modici plaustri, quo homo tantum gestari poterat, & à seruis, non à mannis trahebatur. vnde vocabatur *chiramaxion*. Scalig. ad Fest. *Arcuma*. In tali vehiculo catamiti oblita facie, vt Seneca loquitur, id est, masques, vectari consueuerunt, ne sol aut frigus teneram ac delicatam cuticulam perstringeret.

Ibid. *deliciæ eius*] παιδικά, παίγνια; pueri amati. Socrates Hist. Ecclesiast. lib. 3. c. 19. interprete Epiphanio Scholastico; *Adrianusq; ipse Antinoum, suas delicias, in deos reposuit*. in Cassiodori Tripartita Histor. Cicero; *Amores autem & quæ deliciæ appellantur*. Recte, *Amores*, qui Græcis ἐρώμενοι, amasij, τὰ παιδικά.

v. 18. *Cum*

ver.18. *Cum ergo afferretur*] Leg. *efferretur*, scil. ex bal-o. Putschius vulgatam comprobat ipse Petron. in eo, i sequitur, loco; *In his eramus lautitiis, cum ipse Tri-alcio ad symphoniam allatus est.*

versi. 19. *Cum minimis symphoniacis tibiis*] Sueton. de aligulæ luxuria, cap. 37. *Fabricauit & de cedris liburni-is, &c. quibus discumbens de die inter choros ac sympho-ias, litora Campaniæ peragraret.* prorsus vt in Euange-ó D. Lucæ c. 15. *Audiuit symphoniam & chorum.* Salis-riensis pag 163. *Recumbentis pedes calamistratus coma-ulus excepit, & teneris manibus tibias tractat* Quid sunt utem *minimæ symphoniacæ tibiæ?* an leg. *mimicæ?* sic e-im infra de pueris in ministerio cantillantibus; *Panto-nimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes.*

v. 20. *accessit*] improprie de eo qui vehitur.

v. 22. *cantauit*] scil tibiis.

vers. 25. *hostiarius prasinatus*] in circo erant factiones. diuisæ in partes coloribus distinctas. Cassiodor. Var. l. 3. ep. 51. *Transit prasinus pars populi mœret; procedit ve-netus, & potior turba ciuitatis affligitur.* vbi haud dubie leg. *procidit venetus*, pro, occumbit. Hinc aurigæ no-mina sortiti, vt illi dicantur *prasinati*, hi *venetiani*. Nec in circo solum, sed in scena quoque factiones istæ. Ex-sertim Cassiodor l. 1. epist. 2. 27. & 33. vbi inquit, *Partis prasini* (leg. *prasinæ*) *insinuatione comperimus seditiones turbulentas imitari, & causam lætitiæ publicæ ad furoris certamina prorupisse. Quapropter, &c. à vobis prasinus pan-tomimus constituatur.* Et Antoninus Imp. in vita sua; τὸ μητὲ πρασινος, μητὲ βενετιανὸς, μητὲ παρμουλάριος. in-telligo eos, qui factioni studebant prasinæ aut vene-tæ. Fuisse Neronis prasinum agitatorem scribit Sue-ton. in Neron. cap. 22. & Spartianus, qui eum insuper prasinæ parti fauisse tradit. Satyrice ergo Petronius Ne-ronem sub Trimalcionis nomine perstringit, quod vel extra ludum & circum seruos haberet prasinatos, qui à se videtur addidisse cerasinum cingulum, id est, rus-seum, studio, opinor, innouandæ factionis à se Clau-dianæ dictæ.

v. 26 *Cerasino succinctus cingulo*] Anto. Thylesius de Colorib. cap. 7. *Vini genus est quoddam inter ruffum albumque, nulli non cognitum, quod quoniam cerasi colorem refert duracini, cerasolum aliquid dicunt Italiæ populi.* Alemannis Schiler. Ergo vt *prasinatus* est à Græco πράσον, ita *cerasinus* est à κέρασος. vtrumque à colore eius fructus: illo viridis, hoc ruffeus notatur.

ver. vl. *pisum purgabat*] sic infra; *partem leguminis super mensam effudit, iussitq; me diligenter purgare.*

Pag. 74. v. 1. *Cauea pend. aurea.*] Rader. ad Martialem l. 14. epig. 68.

versi. 2. *pica varia*] Douzæ dicitur famosa garrulitate nobilis: sed puto sic dici, vt apud Lucret. plerumque *variæ volucres*, vel *dissimiles*, vel *varij coloris*. Plin. l. 10. c. 29. *picarum genera, quæ longa insignes cauda, variæ appellantur.* Interpretes hoc loco confundunt *picam variam* cum *gaio*, nisi fallor, perperam. *Pica varia* est, quæ Alemannis *agersta*, Francis Orientalibus *alstera*, Occidentalibus siue Gallis *agassa* vel *agacha*. de qua est capiendus versus ille Monasticus apud Gardinerum in Prouerb. antiq.

Nomen abest picæ, nisi quid varij tenet in se.

Et ille alter apud Balbum in Catholico;

Nigrior vna pice pars altera candida picæ.

Videndus Dialogismus de pica in Epigram. vete. lib. 4. pag. 128. Vincentius Beluacens. in Spec. nat. Albertus Magnus, Rob. Constantinus in Supplem. ling. Latin. Conrad. Gesnerus in Hist. auium, & diligentissimus harum rerum & omnis antiquitatis perscrutator Vlix. Aldrouandus in Ornitholog. *Gaius* à sono vocis sic dictus, quem Galli hodie *gay*, Latini *graculum*, Germani Heer nuncupant. Quem enim Alemanni gey vel gay appellant, est ex genere larorum pectora rubicantium, capita superius nigricantium: quo de accipiendus Eucherius Lugdunensis in Interpret. nom. Bibl. c. 11. scribens; *Larus in Pentateucho, gauiam significat. Picus martius* Gallis est *pimart*: *picus viridis*, *piverd*, Grun-

specht.

:cht. nam & Specht nostrum à Latino *picus* originem
ıbet. Igitur illa.

ibid. *intrantes salutabat*] Isidorus Gloss. *Chare Cæsar,*
nicos. Corrigit Goldast. *à psittaco*, vt sit illud Martia-
ı; *Hoc didici per me dicere, Cæsar aue* & illud in Philom.
)uidii: *Atque suo domino Chare valeq; sonat.* & illud
ersii; —*expediuit suum χαῖρε.* Benedictus Magister
pud Balbum; *Picæ verba in discrimine vocis exprimunt,*
ıt homo, & si linguas in sermone explicare nequeunt, so-
ɔnum tamen humanæ vocis imitantur. Vide Phil. Came-
ariuın Horar. succisiuar. Centur. 3. cap. 71. Pierium in
Hieroglyph. Raderum ad Martial. l. 14. epig. 67.

v. 6. *hostiarii cella*] cellam atriensem dicit, vbi vinctus
anitor custodiam ianuæ gerebat. Rader. & Martial. li-
ɔro 9. epig. 55. Memoria opinor lapsus. non enim ser-
ıus vinctus seruabat, sed canis: ipse seruus liber à vin-
culis erat, vt ex Plauto discimus.

ibid. *canis ingens catena vinctus*] Senecæ *catenarius*,
Artemidoro δέσμιος, Phædr. *à catena collum detritum*
canis. Rittershus. in Not. More veterum canes ad ostiũ
non viui modo, sed & sculpti, vt in regia Alcinoi;

Χρύσεοι δὲ ἑκάτερθε καὶ ἀργύρεοι κύνες ἦσαν
Δῶμα φυλασσέμεναι. ———

vel picti in pariete, vt hîc in Petronio. Auson. Popma
ad Varron. vide Douzæ Præcidan. pro Tibul. c. 1. Ca-
sauboni Comment. ad Theophrasti Character.

vers. 8. *quadrata litera*] Petronii & ante temporibus
iam inuentæ erant aliæ literarum formæ, teste Quin-
tiliano lib. 1. cap. 7. inter quem & Petronium non ad-
eo multum æui interfuit, vt non earundem literarum
formis vti potuerint: quæ formæ erant quadratæ Me-
ursius Animaduers. misc. libro 3. cap. 18. Vide tamen
Cuiacium.

Ibid. *Caue, caue canem*] vinctos canes ad ædes habe-
bant, vt & tabernas. Ianuæ autem vel parietes inscri-
bebantur, vt caueret si quis introiret, hac formula,
Caue, caue canem. Ch. Colerus Parerg. cap. 16. Rader.
ad Martial. lib. 11. epigram. 17. Titus Popma de Oper.

feruor. verbo, *Hostiarii*. Quem morem antiquum tangit etiam Puteanus principio Genialium serm. • Alioqui teneretur lege Aquilia Dominus, cuius canis damnum fecisset, argum. l *si quis foueas*. §. vlt. & l. *si putator*. D. ad legem Aquil. vbi Doctores. Sic & equitantes *debent cauere & admonere gentem, alta voce clamando*, CAVE, CAVE, vt scribit Vitallinus de Malefic. tit. Damno dato, num. 45. & Geminianus in cap. si duo, & cap. sæpe, distinct. 50. scribit, *quod ita debet acclamare, quod euitari possit*. Hippolytus Bonacossa tractat. in Mater. Equor. quæstion. 178. Varro; *In ianua, caue canem, inscribi iubeto*, & titulus Mænip. *Caue canem*. Hoc vti conueniet, quoties monebimus, cauendum ab homine maledico & obtrectatore, vel ab hospite inhumano. Auson. Popma ad Varron.

v. 12. *Venalitium titulis pictum*] *venalitium* vocat ἀνδραποδοκάπηλον. *tituli* autem non solum in venalitio pingi soliti, sed etiam collo aptari vendundi mancipii. Propertius;

At quorum titulus per barbara colla pependit,
Calati medio cum saliere foro.

Scalig. ad Propert. Rauchinus Var. lect. lib. 1. c. 4.

Ibid. *Pictor cum inscriptione reddiderat*] vide Plinium in epist. fol. 176.

vers. 22. *Parcæ aurea pensa torquentes*] Sidon. carm. 7.

Aurea concordes traxerunt fila sorores.

Sauaro in Notis. Alludit autem ad disciplinam Hetruscorum. Germanus Valens Guel. Pomp. ad Virgil. Eclog. 4. *Aurea pensa* sunt felicia Parcarum omina. Sidon. carm. 15.

—probat Atropos omen
Fuluaque concordes iunxerunt fila sorores.

Rader. ad Martial. lib. 6. epigram. 2.

v. 26. *ædicula*] sacello, sacrario, larario, quæ in Magnatum domibus fuisse notauit Barth. ad Claudian. num. 480.

Pag. 75. v. 2. *In qua barbam ipsius conditam*] vulgaris ac notissima veterum consuetudo deponendæ barbæ

multis

multis testimoniis confirmata à Criticis nostris. Lipsio ad Tacitum Annal.lib. 14. Torrentio ad Sueton. Neron.cap.12. Alexandro Neapolitan. Genial. diet. lib. 5.cap.18. Tiraquello ibidem in Addition. Radero ad Martial.lib.3.ep.5. Ramirex Hypomn.ad Martial. li.5. epig.6.

vers.4. *quas in medica picturas haberent*] Leg. *in media*, scilicet porticu. Moris erat apud Romanos, historias, fabulas, & alia multa porticibus depingere, subscriptis Poetarum versibus, quos deinde otiosi solebant spatiantes relegere. Ramirez ad Martial. libro 3.epigram. 20.num.5.

v.7. *Procurator rationes accipiebat*] Pag.seq. *Dispensatorem in precario aureos numerantem*. Ex quo videtur Petronius *Dispensatorem* alium facere à *Procuratore*. *Dispensator* est, quem nos hodie *thesaurarium* vel *camerarium* dicimus, toti fisco dominico præpositus: *Procurator* autem, quem nos *fiscalem* & *rationalem*, Rechenherr vnd Zahlmeister. Matth.2. *Dicit dominus vineæ procuratori suo: voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad primos.* Sic infra; *procurator insulæ Burgates*, qui seruus fuit insulæ siue domus administrator. Petrus Diaconus in vita B. Gregorii Papæ; *cũ ergo Gregorius ei sex argenteos dari fecisset, & abiisset, eadem die iterum rediit*, &c. *Sed Gregorius cum à procuratore sui monasterii didicisset nihil dandum* (leg. *tandem*) *præter scutellam argenteam, quam mater sua cum legũminibus mittere solebat, in monasterio remansisse, illam statim dari præcepit*. vide §. *nihil autem*, 43. Institut. de rer. diuis. De *dispensatore* Papias scribit; *Dispensator, cui creditur administratio pecuniarum: quia prius, qui dabant pecuniam, non numerabant, sed appendebant eam.*

v.10. *in postibus triclinii fasces cum securibus erant fixi, quorum vnam partem*] Leg. *imam partem*. *Fasces*, bacilli aliquot teretes, loro colligati in modum fascis. *Securis* & *fasces* insignia magistratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumuiris autem, Ædilibus Quinquennalibus, Sexuiris (qui magistratus municipales) lictores præi-

 bant:

bant: non cum fascibus, sed nudis virgis aut bacillis. ideo miratur adolescens, quia insolens & præter morem. Lipsius Elect.lib.1.cap.23. Moris autem adfigi fasces postibus liminum Magistratus, de quo Barth. ad Claud.nu.480.

verſ.11.*quasi embolum nauis aeneum*] id aduncum erat. Hinc in Catalect.—*Puppis adunca cucurrit.* Propertius, Statius, & alii, *curuam nauem* dicunt. Et propterea *rostrum* à Latinis scriptoribus vocatur. Petronius Græcam vocem retinuit. Ex hac forma *Rostrum* in foro ἔμβολον nominant. Appianus; καὶ αὐτὸν ὁ Σύλλας ἐν ἀγορᾷ περὶ τῶν ἐμβόλων θέμενος. Lindenborg. Not.in Catalect. Adde Bayſium de Re nauali.

v.15.*lucerna balychnis de camera*]. Candelabrorum, priscis in cœnis, nullus vsus. Noctis tenebras lucernis pensilibus dispellebant. Bernart. Scholiis, Stat. lib.1. Thebaid. Sidon.lib.9.ep.13.

Laquearibus coruscis
Camera in superna lychnus. Sauaro in Not.

v.21.*Stellarumque v.11.*] pro *planetarum.*

v.23.*distinguente bullo*] non in ostro, vt vult Wouw. sed tabula affixa, vt nos hodie *Fastos nostros*, id est, Calendaria solemus, illa quæ perpetua vocantur, & distinguente bulla notari amant.

Pag.76.ver.2.*subducta vestimenta sibi dispensatoris in balneo*] quas in apodyterio, vbi vestes lauaturi reponebant, negligenter custodiebat. Fuisse apodyteria iuxta balneas, ipse vsus etiam hodie docet. Rader. ad Mart. lib.12.epig.58.

verſ.8.*Non tam iactura me mouet*] Sic in Priapei. carmin.55.

Non mouet amissi tam me iactura pudorque
Quem prabent custos, &c.

Schop. in Comment.

v.10. *vestimenta mea cubitoria*] Leg. *accubitoria.* Romanis alia vestis domestica, alia forensis. inter domesticas cænatoria, quam non vas videre publicã lucem. Martial.lemm.*Cænatoria*;

Nec fo-

Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota:
Hoc opus est, pictis accubuisse thoris.

Lipſ. Saturnal. lib. 1. cap. 2. At Petron. *cubitoria* voluit, vt Plaut. Aſin. & identidem *cubare* pro *accubare*. *Cubitoria veſtimenta*, vt *cænatoria veſtes*, Capitolino in Maximin. *tricliniaria*. Theod. Marcilius ad Perſ. Sat. 1. vide Bayſium de Re veſtiaria.

v. 12. *Tyria ſine dubio*] veſtis triclinaris mollior & coloris exquiſiti argumentum eſt ſolutorum morum. ſatis conſtat ea ætate, qui elegantiores videri volebant, cœnatoria & vniuerſam veſtem tricliniarem ſplendiſſimam habuiſſe. In dibapha igitur purpura, & in coccinis aut hyacinthinis diſcumbebant. Caſaub. Comm. in Perſium Sat. 1.

v. 13. *ſed iam ſemel lota*] Leg. *ſed haud ſemel lota*, vt dibapha ſignificet. Lipſ. Saturn. lib. 1. cap. 2. Ita ille mutat. contra Petronianus iſte nugo vult. Tyria quidem eſſe, non tamen dibapha. Et intellige, *ſed iam ſemel*, id eſt, *ſed tamen*, vt L. Senec. ep. 6. *Intelligo Lucili non emendari me tãtum ſed transfigurari. Nec hoc promitto iam aut ſpero, nihil in me ſupereſſe quod mutandum ſit*, &c. pro, *nec hoc promitto tamen*, &c. Extenuat diſpenſator iſte rem ciuiliter. itaque & ſequitur; *Quicquid ergo eſt, dono vobis*. Marcilius ad Perſ. ſatyr. 1. *Sed iam ſemel lota*, id eſt, non bis tincta murice ſeu purpurâ. Barthius exploſa Lipſiana emendatione ad Claud. n. 1958.

ver. 20. *vinum dominicum*] Inſcriptio Romana apud Velſerum in Monument. Auguſtæ; —*Merũ profundito*
Nigrum Falernum, aut Steinium, aut Cæcubum,
Vino ac volenti de apotheca dominica.

verſ. 21. *pueris Alexandrinis*] Ægyptiis, quos infra vocat. Æthyopibus. vide Goldaſti Animaduer. ad Winsbeck. par. 1. Parænetic. vet.

v. 23. *aquam in manus niuatam*] id eſt, vt loquitur Senec. *multa niue incluſam, vt frigore refrigeraretur alieno:* vel ex niue coctam. Decoquebat veterum luxuria niues, eaſque percolabat. vnde *niuarium colum* Pomponio in L. *in argent.* D. de aur. & argent. leg. & Martiali

 lib. 14.

lib.14.lem.103. eidemque *niuarius ſaccus*, lemm.104. quibus niues attenuabant. Plinius lib.19. cap.4. *Decoquunt alias (niues) quas mox & illas hiemant.* Decoctas quippe niues, & ſpiſſis viminequalis incluſas, aut infuſas vitro, rurſus in niuem mergebant. vnde *decocta* dicta aqua niuata, quæ Martiali *niuei cocta*. Eſt autem Neronis inuentum. Plin.lib.31.c.3. *Neronis principis inuentum eſt, decoquere aquam, vitroque demiſſam in niues refrigerare.* quem ſub perſona Trimalcionis Satyrice irridet Petronius. Sauaro ad Sidon.li.2.cap.2. And. Baccius de Vinor. hiſtor.lib. 6. Rader. ad Martial.lib.14. ep. 107. & 108. In vſu lauatio fuit olim, & iam eſt: etſi diuerſo atque alio ritu. Nos ante menſam lauamus, ſed tantummodo manus: antiqui (ni quidem in balneis fuiſſent, tunc enim non lauabant) in ipſo quoque conuiuio, atque etiam pedes. Puean. in Genial. ſermon. Vtriuſque lotionis exempla in ſacris. Videndus Petr. Ciacconius in lib. de Triclinio & Fulu. Vrſinus in Notis ad eundem lib. Veratius in Pontificali; *Cum iam manus pranſores lauarent.* Phariſæi manus ſuas lauabant ad cubitum vſque, quod Marcus cap. 7. verſ.3. vocat, πυγμῇ, & Theophraſtus exponit, ἄχρι τοῦ ἀγκῶνος. quam expoſitionem reiicit Beza, vſque ſummo ſtudio affectatas fuiſſe iſtas ablutiones à Iudæis, vt facere ſolent, qui manum manui affricant, & pugnum inſerunt alterius palmæ. cui adſentitur Syrus Interpres, qui πυγμῇ vertit דבטילאית *dabbetilaith*, id eſt, ſedulo & accurate. Munſterus Annotat. in Deuteron. cap.8. ex Hebræo Centum Benedictionum libro; *Tradunt manus primum abluendas & tergendas, alioqui panis qui comeditur, immundus iudicatur.* Et mox: *Fundenda eſt aqua tribus vicibus ſuper manus: in prima fuſione ſunt digiti ſurſum leuandi, in poſterioribus demittendi ſunt manus ſimul lauandæ, non vna poſt alteram. denique opus eſt, vt in ablutione manuum, ſiniſtra tamquam famula ſubſeruiat dextra.* Nec ſolum ante promulſidem & antecænium, ſed etiam per ſingulos miſſus abluebant manus. Lipſ. Saturn. lib.2.c.1. Sauaro Not. ad Sido. lib.1. ep.11.

V.24.

v.24. *aliisque insequentibus ad pedes*] sc. pueris aquam in pedes infundentibus. Sic enim & supra loquitur; *Aquam poposcit ad manus*, sc. infundendam. Caper de Verb. dubiis.

ver. 25 *paronychia*] παρωνυχία. Paul. Ægineta lib. 3. ἡ παρωνυχία δ᾽ ἐστὶ μέν τι ἐστὶ παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄνυχος συνιστάμενον. Balbus Catholico; *Pedora, pedum vel aurium sordes*. vide Hen. Stephanum in Thesau. L. G. pag. 1345. tom 2. Huius ministerii exēpla habes in antiquis monimentis apud Ianum Froissardum in libb. Antiquit. Roman. expressa.

v.26. *Ac ne in hoc quidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant*] Receptum hoc ab antiquo fuit, vt delicatiorum conuiuiis cantatores & symphoniaci interessent. Claudian. De Laudib. Stilicon. lib. 2.

—Nullo cithara conuiuia cantu
Non pueri lasciua sonant—

Vide Clementem Alexand. Pædag. l. 2. c. 4. Nec solum in hoc eorum luxus stetit, imo etiam fercula ad symphoniam inferre mos erat. Petronius infra; *subito signum symphonia datur, & gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur.* Serenus Sammon. in fragmentis apud Macrob. Lidenbrog. Not. in Catalect. Dicam infra.

Pag. 77. v. 4. *non minus me acido cantico excep.*] fort. *acuto cant.* Martianus Capella; *Vox aut acuta est aut grauis. Sonus grauis est, cum ex imo spiritus trahitur: acutus, cum ex superficie oris emittitur.* Statius 6. Thebaid.

Et lituis aures circumpulsantur acutis.

Sic infra, vbi legitur; *Ægyptius puer, atque ipse etiam teterrima voce de laserpiciario mimo canticum extorquet:* censeo corrigendum, *tenerrima voce*, pro, grauissima, qualis esse puerorum solet, quod & Wouwerum notasse video.

v. 6. *pantomimorum*] Rigaltius Not. ad Phædrum l. 5. fab. 88. Adeo vero prisci illi symphoniaci pueri in delitiis, vt etiam nomen proprium inuenerint. Glossæ vett. *Fabiarii, cantores.*

vers. 7. *gustatio valde lauta*] aliis *gustus*, est exordium

cœnæ ſeu antecœna. Rader. ad Martial. l. 11. epig. 16. Roſinus Antiquitat. Roman. l. 5. c. 29.

v. 10. *Cui locus nouo more primus ſeruab.*] Regio ſc[illegible] Imperatorio more. Feſtus; *In conuiniis ſolus Rex ſupra omnes accubat.* Ditmarus Merſpurgenſis in Othone Imp. libr. 4. Chronic. vide Sauaronem ad Sidoni. l. 1. epiſt. 11.

v. 11 *in promulſidari*] i. e. in guſtu. Rader. ad Martial. l. 11. epig. 16. Deſcribitur hic guſtationis laterculum ſiue [illegible]. vide Caſaubon. Animaduerſ. in Athenæ. l. 2. c. 17 In al. *in promulſide danda.* Leg. *in promulſidariis.* Vlpian. L. *etſi non ſunt*, §. *argento*, D. de aur. & arg. leg. *promulſidaria vaſa* appellat. hic *promulſidaria* intelligit cibos, qui in guſtu. Lipſ. Epiſtol. quæſt. l. 3. ep. 2. Vlpian. autem vaſa, quibus cibos vel promulſidem apponebant. Bayſius. Leg. *in promulſidare.* eo exemplo, quo poſtea; *Cœnemus: hoc eſt in ius cœnæ.* Græca forma. Gell. l. 9. c. 2. *Petit æs ſibi dari* εἰς ἄρτους. Palmer. in Spicileg.

v. 12. *Aſellus erat*] vix adſentior Scaligero, aſellum fuiſſe vas ſequentia verba Petronii aliud mihi dicunt. Iungerman.

ibid. *Corinthius cum biſaccio poſitus*] L. *Corinthiis. Corinthia* autem pro vaſis Corinthiis, vt *ferum, Numidicas, Africanas*, concreta pro abſtractis dicimus. Palmer. in Spicileg. Perperam. *Aſellus Corinthius* eſt ex ære Corinthio factus, à form[illegible] ſic dictus, onuſtus duobus hinc & inde ſaccis, quibus ferculorum lances & parapſides in menſa imponebantur. Cuiuſmodi eſt, quam nos Germani *geiſam*, h. e. capram, ſimiliter à forma dicimus, propter cornuum bigam, quaſi δίκερον. Apud Heluetios eidem vſui deſtinatum vas, Biſuſʒ dicitur: interim etiam Biſack / plane vt hoc loco apud Petronium, *Biſaccium* intellexit Ouid. 1. Metamorph. in re gemina getmana;

Ponitur hic bicolor ſinceræ bacca Mineruæ.

Gallis hodie & Alemannis Biſack etiam dicuntur aſſuti vtrimque more noſtro ſacci manicarum & femoralium. Salomo Conſtantienſis Epiſcopus, vel potius Iſo Ma-

Iso Magister Sanctgallensis, Salomonis (vt Goldastus noster in Alemannicis docuit) præceptor, in Lexico; *Mantica, bargila, visaccia.*

vers. 20. *tomacula*] Martialis lib. 14. Platina Cremonens. lib. 6. *hisitium* appellat, quod cum descripsisset, subiicit; *Tomacula hæc vulgus appellat, quæ fortasse melius omacula, cum inuoluta omento fiant, dicerentur, vel tomacula, vt Martial. placet.* Sed non placet *omacula* pro tomaculis dico: Raderus ad Martial. l. 1. epig. 35. Item Martialis l. 14. epig. 191.

Parua tibi curua craticula sudet ofella.

Ofellas pro tomaculis posuit, quæ craticulis imponuntur torrenda Idem Rader. in Comment.

v. 21. *Syriaca pruna*] quæ olim Latinis Græcisque, & Gallis hodie *Damascena.* Rader. ad Martial. lib. 13. epig. 29.

ver. 23. *In his eramus lautitiis, cum ipse Trimalcio, &c.*] More Octau. Augusti, de quo Sueton. cap. 74. *Conuiuia nonnunquam & serius inibat, & maturius relinquebat: cum conuiuæ & cænare inciperent priusquam ille discumberet, & permanerent digresso eo.*

v. 25. *posituśque in ceruicalia minutissima expressit imprudentibus risum*] quia vulgo vno tantum puluinari vtebantur. Apuleius lib. 7. *Et in summo puluinari locatus, cœna & poculis magnis inaugurat.* Quod & *Capitale.* In Vitis Petrum lib. 4. *Videns eum Ægyptius vestitum mollibus rebus. & mattam de papyro & pellem stratam sub ipso, & modicum capitale sub capite eius.* Si Encolpius hodie ad Sueuos Algouios & Heluetios Turgouios veniat, apud quos tenuissima subtilissimaque texuntur lina, quid putas quæso dicturus sit, vbi videat in lectis struem minutissimorum ceruicalium sex, octo, decem, interim etiam plurium, ad ostentationem lautitiarum paratorum? Iacobus Gaudensis Monachus in Aerar. aureo Poetar. *Analectides dicuntur modici cussini, ad exaltandos humeros apti.*

vers. 26. *Pallio coccino adrasum incluserat caput*] Græci Romanique capite intecto: qui delicatiores, capite incede-

incedebant palliolato, non ſine ſuſpicione luxus. Senec. de Mæcenate; *Hunc eſſe, qui in omni publico cœtu ſic apparuerit vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auribus.* Plutarchus ſuperbiam Demetrii taxans; *Domino ſtante*, inquit, *ipſius accumbebat*, ἔχων δ' αὐτῶν κα τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον. Lipſ. de Amphith. cap. 20.

Pag. 78. ver. 1. *Circaque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam*] *Claui*, quibus honoris cauſſa vtebantur ſenatores vel tribuni vel equites, non erant conſuti veſti, ſed ſupra eam demiſſi in pectus vſque, alii arctius, alii latius, vt recte Horatius dixerit;

—Latum demiſit pectore clauum.

Acro ad illa verba; *Prætextam & latum clauum. Latum clauum purpuram dicit, quæ in pectore extenditur ſenatorum. Græci* τὸν χολοβίωνα *vocant. vſum eius retinent Principes, iniicientes veſti à ceruice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus precioſis muris Pontici, vel aliis, dum regio habitu prodeunt in publicum.* Cuiac. Obſeruat. l. 12. c. 39. *Claui* non tunicis ſolum adſuebantur, ſed & ſupellectili, præſertim triclinari. Linteorum toralium, duos clauos habentium latiſſimos, meminit lib. 16. Ammianus. Linteorum & mantilium clauatorum in Alexandro Lampridius. facitque duo genera cocco vel auro clauatorum. fiebant enim claui, qui acceſſionis loco veſtibus cedebant, vt ſcribit Vlpianus, è cocco vel purpura vel auro. Hieronym. in Eſaiam lib. 1. *Tunicam* μεσοπόρφυρον, *id eſt, clauatam purpura.* Caſaubon. in Ael. Lamprid. Martialis l. 4. epig. 46.

Et lato variata mappa clauo:

id eſt, clauis purpureis vel aureis variegata. *Claui* in veſte vel *lati* vel *anguſti*. vnde *latus clauus* Senatoria, *anguſtus* Equeſtris veſtis: & *latus clauus*, pro Senatoria dignitate, & *anguſtus clauus* pro Equeſtri. Hinc irriſorie Noſter *laticlauiam mappam* dicit Trimalcioni fuiſſe lautiſſimo & ſuperbiſſimo diuiti, quaſi non ei homini competentem, ſed Senatori. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 4. epigr. 46. n. 7. Alii aliter ſcripſerunt. vide Torrentium ad Sueton. Ad Manutium N. de Quæſit. per

ſt. per epiſtol. l. 2. c. 2. Sigonium lib. 3. de iudiciis. Roſinum Antiquit. Roman. l. 5. c. 31.

v. 2. *immiſerat*] pro ſtrauerat, non communi notione, vt apud Æl. Lampridium in Alexand. Seuer. *Conuiuium neque optimum neq; nimis parcum, ſed nitoris ſummi habuit: ita tamen, vt pura mantilia mitterentur, ſæpius quoque clauata, durata vero numquam* Ramirez d. loco.

ver. 4. *in minimo digito ſiniſtræ manus annulum*] Apud Iul. Pollucem lib. 2. c. 1. annulus, qui minimo geſtatur, vocatur ob paruitatem ἀνωρεὺς: ſicut κορωνιον, quo index ornatur.

v. 11. *eboreo circulo lamina ſplendente*] L. *ſplendens*, quæ videtur Capitolino dici *coſtula*, in Maximinis; *Dextrocherium cum coſtula de hyacinthis quattuor.* Caſaubon. in Lamprid. *Splendente* refertur ad *circulo* non ad *lamina*, quæ videtur fuiſſe aurea. *Ebur* namque auro ſubornari ſolitum diſcimus ex verſu illo, quem non procul à fine huius Satirici habes;

Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro.

v. 13. *Spina argentea dentes perfodit*] Raderus ad Martial. l. 14. epig. 19.

verſ. 15. *abſentinus eſſem*] al. *abſentius eſſem*. Leg. *abſens diutius eſſem.*

v. 17. *Permittitis tamen finiri luſum*] inter cœnam ludebant alea. Sueton. August. c. 71. *Inter cœnam luſimus γεροντικῶς & heri & hodie.* vbi de aleæ luſu, qui ſenum eſt. vnde Cic. de Seneƈt. *Nobis relinquat talos & teſſeras.* Sauaro ad Sidon. l. 1. ep. 8.

v. 18. *Cum tabula terebintina*] *tabula* erat alueolus, in quem calculos ſiue teſſeras iaciebant. Sauaro ad Sidon. l. 5. ep. 17. & l. 8. ep. 12.

verſ. 19. *Cryſtallinis teſſeris*] *Latrunculi* quoque fiebant vt plurimum ex vitro. Lucan. in Panegyr.

—Vitreo peraguntur milite bella.

Martialis; *Vitreo latrone cluſos.* Fr. Lindebrog. Not. in Cataleƈt.

v. 24. *guſtantibus adhuc nobis*] diƈtum ſicut *ientantibus, prandentibus, cœnantibus.*

v. 25. re-

v.25.*repoſitorium allatum eſt*] ſic ſtatim; *Repoſitorium rotundum* XII.*habebat ſigna*, &c. Plin. lib. 18. extremo; *Nec non & conuiuiis menſiſque noſtris, vaſa quibus eſculentum additur, ſudorem repoſitoriis linquentia, diras tempeſtates prænuntiant*. Græcis dicitur ἐγγυθήκη, vt Callixeno apud Athenæum. Gloſſæ antiquæ; *Enceteria, machina lignea, qua amphora ſuſtinetur*. Videtur vſi voce Græca, *engetheca*, quæ hîc leuiter corrupta. Romani priſci vocabant *incitegam*, vt ad Feſtum ſuum obſeruauit Scaliger. Iauolenus βάσιν in L.10.D.de legat.111. Caſaubon. Animaduerſ. in Athenæ. l.5.c.13.

Pag.79. verſi.1 *quæ incumbunt oua*] mutant in *incumbant* ſine lege Dictatoris. Cuius audi edictum infra propoſitum, *Non frueris hac præda; ſuper quam ſolus incumbis.*

verſi.10. *non minus ſex libras pendentia*] Leg. *ſe libram pend.* Gruterus Suſpicion. li. 2. cap.10. Fort. *ſexquilibros*, pro *ſeſquilibras*. quin verum puta, *non minus ſe libras pendentia.*

verſi.13. *pene proieci partem meam*] portionem meam. Ciborum κλάσματα μερίδες, *partes* dici notum. Rigaltius Not. ad Phœdrum fab. 5. ſingulis conuiuis diſtribui ſolitas. Piccartus Pericul. Critic. cap.19. *Partes* ſunt fercula, quæ vnicuique apponuntur in conuiuio ſigillatim vt in conuiuio Καράνυ, quod Athenæus deſcribit, vocatque μερίδας. Dicuntur etiam δαῖτες. Moyſes Geneſ.43.v.33. de conuiuio Ioſephi, quo imprudentes fratres in Ægypto excepit; *Et mirabantur nimis, ſumptis partibus, quas ab eo acceperant: maiorq́; pars venit ad Beniamin, ita vt quinque partibus excederet*. Samuel 1. Reg.1.v.4. de conuiuio immolatitio Elconæ; *Deditque Phenennæ vxori ſuæ, & cunctis filiis eius, & filiabus partes: Annæ autem dedit partem vnam triſtis, quia Aeram diligebat.* Nec præſentibus tantum, ſed & abſentibus *partes* mittebantur. Plutarchus in Ageſilao; Ἅμα δὲ αὐτὸς ἔθυσε εὐαγγέλια, καὶ διέπεμψε μερίδας τοῖς φίλοις. &c. Eſdras Iunior lib. 2. (qui vulgo 3.) cap. vlt. v. 52. *Digreſſi ergo manducate pinguiſſima quaque, & bibite dulciſſima*

quaq́;

quæq; & mittite munera his, qui non habent: hoc est, partes. Hermas lib. 3. Pastoris cap. 5. *Conuocatis amicis paterfamilias misit de cœna sua seruo illi partes complures. quas cum accepisset ille, sustulit ex eis quod sufficiebat sibi, reliquum autem conseruis suis distribuit.*

ver. 15. *Hîc nescio quid boni debet esse*] verbum *debet* eleganter vsurpauit, pro necesse est vt insit. Sic & Lucret. crebro vsurpat, vt Plautus verbum *oportet*. Schopp. Explanat. in Mostell. Act. 4. sc. 2.

vers. 17. *pinguissimam ficedulam piperatam*] Martialis l. 13. epig. 5.

Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cum tibi forte datur, si sapis adde piper.

sine pipere enim fatui est saporis. *Ceream* dicit, quam hoc loco Petron. *pinguissimam*, μεταφορικῶς. pinguia enim cerea videntur & mollia. Rader. in Comment. ad Martial.

v. 19. *Iam Trimalcio eadem omnia lusu intermisso poposcerat*] fors est vt rectius legatur, certe elegantius, *alia omnia*. quæ locutio prouerbii speciem habet, vt ab aliis est obseruatum.

versicul. 20. *feceratque potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet, mulsum sumere*] mutant in *sumeret*, imperite. *fecerat potestatem sumere*, est Græcismus, pro *sumendi*. Sic loquitur & Iustinianus Imper. siue potius Trebonianus in Instit. Iuris lib. 2. titul. 7. *de Donation.* § 2. in fin. *Licentiam præstitimus certis ex causis eas reuocare.* Et titul. 9. *Per quas person. cuiq. acquir.* §. 2. *Vt etiam esset eis licentia alij filio, vel extraneo donare, vel vendere, vel quocumque modo voluerant, adplicare.* Et ibidem; *Tertiam partem retinere licentiam habebat.* Et tit. 10 *de Testam. ordin.* §. 10. in fin. *Nec heredi, neque aliis personis licentiam concedimus, sibi quodammodo testimonia præstare.*

v. 23. *cum subito signum symphonia datur*] Symphoniæ signo dato inferebatur & auferebatur cœna. Sammonicus Serenus ad Seuerum Principem; *Cum intersunt conuiuio sacro, animaduerto hunc piscem à coronatis mini-*

ſtris cum tibicine introferri. Sauaro Not.ad Sidon. l.1.ep. 2.Dixi ſupra.

v.26.*parapſis*] adi Sauaronis Not.ad Sidon.l.2.ep.9. Rader.ad Martial.lib.11.epig.16.Argenteas fuiſſe parapſides patet ex L.19. §.3.D.de aur.& arg.leg.

Pag. 80. v. 3. *lecticarius*] *ſupellecticarius* alii legunt. Rader.ad Martial.l.14.epig.72.

v.4.*argentumq; inter reliqua purgamēta ſcopis verrere*] ſcopis pauimenta ſeu aſſarota negant verri, quod ex Iuuenali & Plinio refutat Domit.Calderinus.Sed Calderinum refellit Alexander Neapolit.l.4.cap.21.Verior tamen Calderini ſententia, pro quo apertus eſt hic Petronii locus. Rader.ad Martial. l. 14.epig.72. Gruter.ad Senec.epiſt.27.

ver.9.*minorem nob.æſtum ſua frequentia facient*]Monſtri ſimile, vt æſtate media triclinium frigeſiat hominum multitudine. L.*ſua infrequentia*. ſcilicet ſeruos aliquot exire iuſſerat Trimalcio,mitigandi æſtus:quem conſtat intendi ſpirituum illa indiſcreta copia. Gruter.Suſpic.l.5.c.12.Alias legitur,*ſublata frequentia*.neutrum probe: & puto vulgatam lectionem intellegi & tolerari poſſe.

v.11.*amphoræ vitreæ diligenter gypſatæ*] nuce, pice & reſina oblita & clauſa, amphoræ ſeu teſtæ ſeu lagenæ picabantur,ne anima vini reconditi exſpiraret, vinumque fugeret. Rader.ad Martial.l.11.epig.14.

verſ.12 *pittacia erant affixa*]Balbus Catholico; *Pictacium,epiſtola breuis & modica: item ſcedula de membrana exciſa*.Iſidorus Gloſſis; *Pictaciuncula.membranula*.Britto in Vocabulario.

v.13.*cum hoc titulo*] amphoris titulos appoſitos,vel Iuuenal.verſibus Sat.3.ſatis liquet;

Cras bibet Albanis aliquid de montibus,aut de
Setinis,cuius patriam titulumque ſenectus
Deleuit,multa veteris fuligine teſtæ.

Eorum formulam prodit hic Petronius. Briſſonius libro 8. de Formal. in quibus Galeno teſte, ſcripta erat ætas, id eſt, quo tempore quibuſve conſulibus vinum

esset conditum. Brodæus Miscel. lib. 1. cap. 3. Rader. ad Martial. l. 9. epig. 74.

ver. 14. *Falernum Opimianum*] L. Opimio Cos. V. C. DCXXXIII. vini optimi copia prouenit; quod diffusum & conditum dictum est Opimianum cuiuscunque generis esset Rader. ad Martial. l. 1. epig. 24. & l. 7. epig. 65. & l. 13. epig. 106. quod est de *Falerno*.

v. 16. *ergo diutius viuit*] *viuere* dicitur *vinum*, vt contra *iugulari, mori, & veneno necari*, per metaphoram. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epig. 19.

vers. 18. *heri non tam bonum posui*] *ponere vinum* etiam Martial. dixit l. 4. epig. 56.

Tu Setina bibis semper, vel Massica ponis.

Raderus in Commentar. Pocula enim vino plena in mensis vnicuique conuiuæ apponebantur: nec vini tantum, sed frequentissime ferculorum appositionem apud Martialem hoc verbum significat. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epig. 44. num. 4. & libro 2. epig. 1. num. 4.

v. 22. *laruam argenteam*] quo sensu Apul. *sceletum* dixit, qui & ipse *laruualem formam* appellat, & *laruam*. Et vet. Glossæ; Σκελετὸς, *larua, sceletus*. Sed & hominis nihili, *larua*. Scip. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. numer. 613. Erat *oscillum* sigillariolum sic aptum & coagmentatum, vt articuli vertibulæque, quibus commissum erat, in omnem partem flecterentur, & figuras omne genus exprimerent. Id in conuiuium inferebatur, quo breuitatis vitæ monerentur. Bulengerus de Theatro l. 1. cap. 31. & c. 35. Ausonius; *Simile vt dicas ludicro isto, quod Græci* πλίνθιον *vocauere, oscilla ea sunt. Ad summam quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra, aut rectis angulis vel obliquis, vel isopleura: orthogonia quoque, vel scalena. Harum vertibularum variis coagmentis simulantur species mille formarum*, &c. Huiusmodi laruæ in medium conuiuium iaciebantur, & ex illis eas figuras rex conuiuii exprimebat, vt mutationis & breuitatis vitæ commonefaceret, & propterea bibendum, vt nihil de fructu

huius vitæ periret. Nam alioqui ſemper in conuiuiis mortis mentionem iniiciebant, & caput mortui, vbi laruæ copia non erat, in menſa apponebant, vel è triclinio ſuſpendebant. Epigramma Græcum;

ἡ πτωχῶν χαρίεσσα πανοπλίη, ἀρτολάγυνος
αὕτη, καὶ δροσερῶν ἐκ πετάλων στέφανος,
καὶ τοῦτο φθιμένοιο προθάσιον ἱερὸν ὀστεῶν,
ἐγκεφάλου ψυχῆς πύελον ἀκρότατον.
πῖνε λέγει τὸ γλύμμα, καὶ ἔσθιε, καὶ περίκεισο
ἄνθεα. τοιοῦτοι γινόμεθ' ἐξαπίνης.

quæ ad verbum interpretantur Petronium. Scaliger. Auſon. lect. l. 2. cap. 25. Et Ægyptii ceream in conuiuio circumferebant mortis imaginem, vt conuiuæ de morte admoniti largius ſe inuitarent, genioque ſuo benigne facerent, quod animam vna cum corpore putarent nonnulli interire, vt eſt apud Herodotum de Ægyptiorum inſtitutis. Idem in hoc conuiuio Trimalcio obſeruauit. Raderus ad Martial. l. 2. epigr. 43. Antiqui hoc ritu ad mollitiem & voluptatem inuitabant, qui laruas quaſdam in menſam inferre ſoliti; ſic aptas vt articuli vertebræque, qui commiſſæ erant, in omnem partem flecterentur, variaſque figuras exprimerent: vt hac ratione conuiuæ breuis vitæ celeriſque mutationis commonefacti in ſolutam hilaritatem irent, omnibuſque, dum liceret, delitiis adfluerent: ſic impii illi in libro Sapientiæ, *Vmbra tranſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuerſio finis noſtri. Venite ergo & fruamur bonis quæ ſunt, & vtamur creatura tamquam in iuuentute celeriter. Vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis antequam marceſcant: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra. Nemo veſtrũ exſors ſit luxuriæ noſtræ: vbique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors noſtra.* Vbi vero laruæ eius copia non erat, cranium in menſa apponebant, & manibus verſabant, vel è triclinio ſiue ſtibadio ſuſpendebant in eundem illum finem. Nos aliter imbuti, vt non ad luxum & voluptatem mortis memoria duci debeamus; ſed

multo

multo magis absterreri. Lætari tamen in tempore etiam suadeo, nec subtrahere corpori delitias penitus, sed temperare: edere, bibere, ludere, sed intra continentiæ sanctissimæ fines. Puteanus in Genial. sermon.

v. 23. *articuli eius vertebraque*] Lucilius apud Festum;

Hæret verticulis adfixum in posteriore
Parte, atque articulis, ut nobis talus, genusq; est.

Vertebra generaliter dixit pro σπόνδυλοι. Titius Assertion. l. 2. c. 22. Sic & Auson. *vertibulas* vocat vel χαστηρίων, vel simile quid, in eleganti oscillorum descriptione; *Harum vertibularum*, inquit, *variis coagmentis simulantur species mille formarum: elephantus bellua, aut aper bestia, anser volans*, &c. Casaub. Animaduers. in Athenæ. l. 4.

vers. 26. *& catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*] eiusmodi, simulacra vocantur αὐτόματα & αὐτοκίνητα a Græcis, quorum vel singula vel vniuersa membra certis neruis vel fidiculis vel catenulis in hanc vel illam partem cum quadam venustate & conuenientia, sua sponte mouebantur. De quibus Herodotus in Euterpe; Ἀντὶ δὲ φαλλῶν ἄλλα σφι ἐστὶ ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες. Et Lucian. de Dea Syria; φαλλοὺς Ἕλληνες τῷ Διονύσῳ ἐγείρουσιν, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φορέουσι, ἄνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας. καλέεται δὲ τάδε νευρόσπαστα. Ergo αὐτόματα sunt νευρόσπαστα ἀγάλματα, de quibus & Horatius l. 2. sat. 7.

Tu mihi qui imperitas, aliis seruis miser atque
Duceris ut neruis alienis mobile lignum.

Qui eiusmodi simulacra ostendebant, νευροσπάσται dicti. Aristotel. de Mundo; Καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν μήρινθον ἐπισπασάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τοῦ ζώου, καὶ ὦμον, καὶ ὀφθαλμόν. ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη μετά τινος εὐρυθμίας. Apuleius de Mundo; *Etiam illi, qui in ligneolis hominum figuris gestus mouent, quando filium membri, quod agitare solent, traxerint, torquebitur ceruix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad ministerium presto erunt, nec inuenuste totus videbitur videre.* Budæus

 in Com-

in Commentar. L. Græc. Hen. Stephanus in Theſaur. L. Gr. Vulcanius ad Apul. de Mundo.

Pag. 81. v. 1. *Heu heu nos miſeros*] hos tres verſus ita etiam iunctim citat Iac. Magni in Sopholog. l. 7. cap. 1. quem vide.

ibid. *Sic erimus cuncti*]] In Sophologii d. loco legitur, *Nil erimus*: mendoſe. Scalig. putauit deeſſe verſum pentametrum, itaque interpoſuit aſteriſcos hoc modo;

Heu heu nos miſeros, quia totus homuncio nil eſt.

* * * *

Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferat Orcus.

Ergo viuamus, &c.

in Catalect. contra fidem antiquorum codicum & conſenſum conſtantiſſimum.

verſ. 3. *Ergo viuamus*] hoc ſermone laceſſebant lætitiam. Inſcript. *Amici, dum viuimus, viuamus*. Lipſius in Saturnal Hac dictione *viuamus* vtimur, quoties aliquem ad fruendas nobiſcum voluptates cohortamur: eaque poetis eſt perfamiliaris, & inter pocula vſitatiſſima, pro, genialiter viuamus. & *vitam* eam demum vocant poetæ, quæ voluptuaria eſt. Gilb. Cognatus in Adag. Apud Hebræos vero *viuendi* vox pro beate viuendi per antonomaſiam ponitur. Eſaias 26. *Morientes non viuant, gigantes non reſurgant. gigantes* vocat homines violentos & tyrannos, quos ad beatam vitam ait non reſurrecturos. Zuinglius Apolog. Complanat. Iſaiæ cap. 26. Hic autem extremus verſus non eſt Petronii: quem multi ſequius accipiunt, quam auctori ſuo ſcriptum eſt, illi in bonam & piam partem, hic in deterrimam vertit. Nam *viuere* poetis eſt, genio, voluptatibus, commeſſationibus, potationibus aſſidue vacare & indulgere. vt exemplis Catulli, Cæcilii, Lucillii, Varronis, Anacreontis & Amphidis docet Raderus ad Martial. lib. 1. epig. 15. & lib. 2. ep. 43. Adde Ioan. Brodæum in Annotat. ad Antolog. lib. 1. epigram. Palladæ εἰς πλοχὰς. & Vincent. Obſopœum ibidem. Anto. Parthenium, Pallad. Fuſcum, Muretum, Achil. Statium ad Catul. epigr. 5.

Ibid.

Ibid. *dum licet esse, bene*] male interpungitur vulgo, & plane tollenda ὑποστιγμὴ post *esse*, —*dum licet esse bene*. *Bene esse*, γενικῶς, vitam omnem voluptuariam complectitur. Origo formulæ, quod cui omnia secunda vellent, ei precarentur, *bene esse*. Gulielm. Plaut. quæst. in Epidic. cap. vlt. Etiam apud Hebræos. Dauid Psalm. 16. in princip. *Præter te non est mihi bene*: id est, sine te nihil mihi volupe est, non possum viuere.

vers. 4. *ferculum insecutum est*] *ferculum* promissu carnium. Stuckius Antiquit. conuiuial. lib. 3. cap. 1. Duobus ferculis instructum erat conuiuium, vnum iurulentarum carnium, alterum assarum. Cato; *Et in atrio, & duobus ferculis epulabantur antiqui.* Sido. lib. 2. ep. 9. *Conuiuium per edulia nunc iurulenta, nunc assa varietur.* Seruius in lib. 1. Æn. Portunianus apud Salisberiens. in Polycrat. lib. 8. cap. 7. Sauaro Not. in Sidon. lib. 2. epig. 9.

ver. 5. *plane non pro exspectatione magnum*] Infra dicit; *tristiores ad tam viles accessimus cibos.*

ver. 7. *Repositorium erat rotundum*] *Repositorium* idem quod *gustatorium*, in quo gustus seu antecœna apponebatur. Supra; *Cum subito signum symphonia datur, & gustatoria pariter à choro rapiuntur.* *Gustatoria* cupilla sunt: *Repositoria* pro quauis mensa accipiuntur, struicesque patinarum ædificabantur in eisdem. Rader. ad Martial. lib. 14. epig. 78.

v. 8. *in orbem disposita, superque conuenientem*] Legend. *in orbem disposita, super qua conuen.* sc. signa. Casaub. in Sueton. An est tmesis, construendumque *superimposuerat*, vno verbo, quod & alibi legisse memini?

v. 10. *materia*] eduliorum.

Ibid. *structor imposuerat cibum*] *Structores*, qui fercula puerorum manibus allata commode disponunt. Iuuen. sat. 6.

Structorem interea, ne qua indignatio desit
Saltantem spectas——

Lipsius Saturnal. serm. lib. 2. cap. 2. Rader. ad Martia. lib. 10. epig. 44. Tutus Popma de Oper. seruor. Am-

mianus lib. 16. *Menſamque operimentis paribus tectam, anteriorem chlamydis partem vtraque manu vehens, intrinſecus ſtructuram omnem, vt amicus adornauerat, principaleſque res euertit.*

v.12. *bubale fruſtum*] Scalig. legit, *bubula*. illud vero & Caſaub. retinet. Balbus Catholic. *Bubalus & Bubalis in eadem ſignificatione, ſc. ad bubalum pertinens, vel de bubalo exiſtens.* Inepte. Vetus interpres Regum libro 12. cap. 6. *Aſſaturam bubalæ carnis vnam.* Strabus Gloſſator; *id eſt, fruſtum bouis aſſatum.*

v.13. *ſuper cancrum, coronam*] Martial. lib. 13. ep. 51. de turdorum corona;

Texta roſis fortaſſe tibi vel diuite nardo.
At mihi de turdis facta corona placet.

verſ.14. *ſuper leonem, ficum Africanam*] hinc illuſtrari multa auctorum loca poſſunt, qui *feras Africanas* abſolute ponunt, contra interpretum varias ſententias. Certum eſt enim, nullas alias feras, quam leones intelligi debere. Phil. Pareus in Notab. Palatinis.

v.17. *Scriblita*] Leg. *ſcribilita*, vt apud Plautum & Catonem. nam κατὰ συγκοπὴν *ſcriblita* Poetis metri cauſſa dicitur. alii legunt, *ſtribilita*, ἀπὸ τοῦ στρεβλοῦν, quod eſt torquere: ideo quod in circuitu torqueatur reſtis in modum. vnde nos *tortam* dicimus. Ramirez ad Martial. lib. 3. epigr. 17. num. 1. Vera ſcriptura eſt *ſtriblita*, eſt enim στρεπτὸς ἄρτος, quem Græci στρέμμα, nos hodieque ſtrible vocamus, voce ſiue Græca, ſiue Latina vtcumque retenta.

v.18. *ſuper ſagittarium, odopetam*] eſt *odopeta*, quæ lápetra vocatur. aurita enim eſt lampetra, & auribus foraminata. Sauaro ad Sidon. lib. 8. cap. 12. Pro *odopetam*, conſtanter *otopetam* lego. nec fruſtra Gloſſæ; *Auritus*, ὠτοπετής. Leporem autem hìc intellego, qui *Auritus* dicitur Germanico. Phœnominis:

Auritum leporem ſequitur canis, & fugit ille.

Nec inconcinne *ſuper ſagittarium.* Hic enim inſtar Centauri pingitur, niſi quod cum arcu: at Centaurus e thyrſo dependentem gerit leporem, in Hygini imagini-

ginibus. Nisi tamen magis arrideat *otopetam* de oto vel otide intelligi, de qua aue Athenæus lib. 9. Φασὶ δ' αὐτὸν καὶ τὴν τροφὴν ἀναμηρυκάζειν, ἥδεσθαί τε ἵππῳ. εἰ γοῦν τις δορὰν ἵππων ἐνδύοιτο, θηρεύσει ὅσους ἂν θέλει. προσίασι γ. Plane ad sagittarium, cuius maxima pars equina. Sed ne *auriti* vocabulum requiramus, talis Otus, & hinc dicitur. Idem Athenæus, & ibidem, ex Aristotele; ἔχει τὰ παρὰ τὰ ὦτα πτερύγια διὸ, καὶ ὦτος καλεῖται. Pariter Plinius lib. 10. cap. 23. *Otus bubone minor, noctuâ maior, auribus plumeis eminentibus: unde & nomen illi.* Addit: *Quidam Latine asionem appellant.* Annon ab auribus sic exertis? Gesnerus adnotauit. Iam vero quam ad fercula hæc auis faciat; pauca item Athenæi verba docent: τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδέα ἐστίν. Eryc. Puteanus epist. ad Goldastum.

vers. 19. *super capricornum, locustam marinam*] *Locustæ* sunt pisces marini è genere cancrorum, ab illis cauda distantes. Plinius lib. 9. cap. 31. vbi *carabi* dicuntur ex Græco. Glossæ; *Locusta,* κάραβος. Aristot. de Natur. animal. libro 8. cap. 2. Sidon. lib 8. ep. 12. vbi Sauaro in Not. Castronus Cretensis in Lexico secundum stichea; Κάραβος, *locusta piscis,* ἴδε σμα. Balbus Catholico; *Locusta, dicitur, quia pedibus sit longis sicut hasta: unde & eam Græci tam maritimam quam terrestrem astaton appellant.* Vide Robert. Constantinum in Supplement. ling. Lat.

v. 20. *super aquarium, anserem*] *Anser* veteribus inter ea vocabula, quæ sine præfatione honoris vix nominata. vnde infra Petron. *Occidisti Priapi delicias, anserem omnib. matronis acceptissimum.* Et ideo super *aquarium* arbitror *anserem* impositum, quod ille non tam aquarius ab aqua pura, quam incesta, Iouis sc. pullus. Plane *Anserem* scorta dicta docet Artemidorus lib 1. cap. 73. item lib. 4. cap. 85. curque id nomen sortiti sint, prodit idem lib. 1. cap. 21 & 17. Gruterus apud Taubmann. ad Plaut. Bacchid. act. 1. sc. 1.

vers. 25. *de laserpiciario minio canticum extorquet*] Legend. puto; *de laserpitiario mimo canticum extorq. Mimus*

autem *laſerpitiarius*, qui tibiam ex caule vel radice laſerpitii habebat voci expurgandæ. *Laſerpitium* enim, vt Dioſcorides ſcribit lib. 3. cap. 94. *veteribus faucium ſcabritiis opitulatur, grauem ſubitoque irrauceſcentem vocem dilutum aqua ſorbitione cõfeſtim expedit*. Eryc. Puteanus epiſt. ad Goldaſtum.

Pag. 82. verſ. 6. *videmus infra, ſcilicet in altero fercula*] Legend. *ferculo*. Supra, *laudationem ferculum inſecutum eſt*. Primum ſcilicet: ſub quo erat alterum iſthoc. Romani namque vetuſtiſſimi, vt modo dictum, epulas magnificas binis ferculis diſtinguebant, non ſingularibus patinis, vt perperam exiſtimauit Stuckius, ſed patinarum ſtruicibus. Eam frugalitatem Cato prædicat: cuius æuo iam tum luxuriæ rictu Martis marcebant mœnia. De Auguſto ſcribit Sueton. c. 74. *Cœnam trinis ferculis, aut, cum abundantiſſime, ſenis, præbebat, vt non nimio ſumptu, ita ſumma comitate*. Ergo *ferculum*, quod hodie in Aulis Eingang. *Primum ferculum*, der erſt Gang. *Alterum ferculum*, der ander Gang. apud plebeios etiam ein Auffſtall. Ex quo patet, quantula particula tantum de luxurioſiſſima iſta Trimalcionis cœna ſuperſit, quippe cuius præter guſtationem & bina iſta fercula nihil reliqui habeamus. Numeroſa autem fuiſſe appoſita haud dubie credentibus perſuaderi facile poteſt, & Saliſberienſis omnem ſcrupulum eximit.

ver. 12. *piſces qui in Euripo natabant*] Sidon. carm. 22.

Fuſilis Euripus propter: cadit vnda ſuperne
Ante fores pendente lacu, venamque ſecuti
Vndoſa inueniunt nantes cœnacula piſces.

Eſt ergo Euripus, ductus & conceptaculum aquarum. ita vſurpauit Cicero, Vitruuius lib. 7. c. 5. Frontinus de Aquæduct. lib. 2. Ammianus lib. 22. *Vetus inde fons Euripus prægelidus*. Sauaro Not. ad Sidon. Recte ergo Heſychius. εὔριπος, δεχὴ τῶν ὑδάτων.

v. 17. *proceſſit ſtatim ſciſſor*] *Sciſſor*, quem poſt *Carpum*, Iuuen. *carptor*, qui, vt Sidonius, eundem *chironomanta* cur dixerit Saty. 5. —*& chironomanta volanti Cultello*,

tello, indicat hic locus Petron. & alter Senecæ libr. Epiſt. 6. *Cum ad cœnãdum diſcumbimus, alius ſputa deterget, alius pretioſas aues per pectus & clunes certis ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit.* eos ipſos *diribitores* Apul. l. 2. Lipſius Saturnal. l. 2. c. 2. eumque ſecutus Titus Popma de Oper. ſeruor. verbo, *Structores.* Quos perſtringens Ioſ. Mercerus de *chironomis* hunc ad modum ſcribit; Tranſlati iſti artifices a theatro ad conuiuium, vbi ad numerum ſaltarent, & mouerent ſciſſorium illum gladium; quod Petron. hoc loco dixit, *ad ſymphoniam geſticulatus lacerabat obſoniũ.* Impoſuit viro magno locus Iuuenalis, quaſi *ſtructor* dictus fuiſſet etiam *Chironomon.* At in eo ſcriptum eſt, —*Saltantem & Chironomantia* συνωνύμως, non ſtructorem & chironomonta: quod nomen Carpo huic Petroniano non magis adſtruit Iuuenalis ille locus, quam Sidonii ille alter, quem addit, *Inter Apicios & Byzantinos chironomontes.* Nam & ibi nihil aliud quam ſaltantes. Not. ad Ariſtænetum l. 1. ep. 26. eidemque ſubſcribens Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epig. 39. n. 1. Iuuenalis verba imitatus eſt Ioh. Saliſberienſis l. 1. cap. 4. *Suum habet opificem chironomanta ioculanti cultello.* Balbus Catholico; *chironomanta, ioculator quilibet, qui manibus ſuis ludit mouendo eas cum cultellis. Inuenitur & in eodem ſenſu chironomon, qui dictus eſt ioculator proprio nomine quaſi per excellentiam leccacitatis & ioculationis.*

verſ. 21. *lentiſſima voce*] apud Ramirezium in Hypomnemat. ad Martial. l. 1. ep. 51 legitur, *tentiſſima.* an leg. *leniſſima*? Sed illud magis congruit imperanti, cuius vox eſſe ſolet clara & intentior ſeu vehementior.

Pag. 83. v. 1. *Carpus vocatur*] ſimilis plane luſus eſt in *Miſtylli* nomine apud Martialem, quod Æmilianus coco & ſciſſori ſuo impoſuit, vt quoties vocaret coquum, imperaret etiam vt ſecaret vel ſcinderet obſonia. videndus Ramirez Hypom. ad Martial. l. 1. ep. 51.

v. 10. *nummos modio metitur*] *modius,* menſuræ genus maxime capax, in prouerbii conſuetudinem venit, vt

modio

modio dimenſa dicantur, quæ large copioſeque præbentur. Auſ. Pompa. Coniectan. in Varron.

v.12. *noluiſſes de manu eius panem accipere*] quod nos dicere ſolemus, Es het kein Hundt ein ſtück Brodt von jhr genommen.

verſ.13. *Nunc nec quid nec quare, in cœlum abiit,*] Leg. *Nunc nequit negari. in cœlum abiit.* Hoc dicit, ante fuiſſe pauperculam, nunc beatam & quaſi in cœlo collocatam, ipſumque adeo maritum Trimalcionem ex lubidine ſua ludificari. Schopp. Veriſim. l.2. c.14. Gerræ Siculæ. Huic, *in cœlum abiit*, confine eſt, *in cœlo eſt*, pro eo, quod eſt ſupra modum fortunatum eſſe ac glorioſum. M. Tullius ad Attic. libr.2. *Bibulus in cœlo eſt, nec quare ſcio: ſed ita laudatur, quaſi vnus homo nobis cunctando reſtituat rem.* Idem alibi ad eundem: *Si vero quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur, in cœlo ſum.* Eraſm. in Chiliad. adag. Vide infra ad illa verba, *in cœlo poſitum ad inferos traheres.*

v.14 *topanta*] Leg. *ſycophanta*, ex iis quæ modo diximus. Schoppius d. loco. vel, *hierophanta.* IS. Pontanus in Macrob. l.2. c 3. Nugæ. Leg. *Trimalcionis* τὰ πάντα *eſt.* Varro Seſqui-Vlyſſe; *Hic omnia erat, item ſacerdos, prætor, parochus.* Demoſthen. πάντ᾽ ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς. Lucian. καὶ οἱ πάντα Κόμβαβος ἦν. Lipſius epiſtol. quæſt. l.3. ep.2. *Topanta*, das *fac totum*, vt Germanicum verbum habet.

verſ.15. *mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe*] contra Plaut. Bacchidib. a.4. ſc.4.

CH. Quid dixit? MN. ſi tu illum ſolem, ſibi ſolem eſſe dixeris,
Se illam lunam credere eſſe, & noctem qui nunc eſt dies.

verſ.17. *Cœnam Trimalcionis*] Ioh. Saliſberienſis de Nug. Curial. l.8. c.7. *Sed quod ſine rubore fidelium dici vel audiri non poteſt, infidelibus (teſte Macrobio) plura turpia & luxurioſa videbantur, quæ ſæculo noſtro placent, & obtinente luxu magnifica appellantur. Nam Titius in Suaſione Legis Fanniæ obiicit ſæculo ſuo, quod porcum Troianum menſis inferant; quem illi ideo ſic vocabant, quaſi aliis in-*

ciis inclusis animalibus grauidum, sicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit. Cœnam Trimalchionis apud Petronium, si potes, ingredere, & porcum sic grauidari posse miraberis: nisi forte admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Et multa quidem, quæ nos vsu vel abusu edocti non miramur, visa sunt admiranda, imo & stupenda maioribus. Nam & porcum non iam Troianum, sed domesticum dicimus, & in hunc modum farciendo quam plurima facimus esse Troiana.

v.24. *Mopsum Thracem*] al. *Morsum.* Sunt qui legant *Marsum*, & intelligunt *Domitium Marsum*, cuius Ouid. & Sueton. meminere, & de quo Martialis est versus;

Quam leuis in tota Morsus Amazonide.

Conr. Gesnerus in Bibliothecæ Epitoma.

Ibid. *memorata est*] Leg. *immorata est.* Lipsius Epistol. quæst. l. 3. ep. 2. Fort. *remorata est,* vt habet V.C. probo sensu.

versic. 25. *Rogo, inquit, Magister*] indubie alloquitur Grammaticum Criticum. nam Grammaticos *Magistros* & *Professores* appellari solitos docent veteres inscriptiones, & illa apud Sueton. de Illustr. Gram. in Palæm. *Vis tu magister, quoties festinantem aliquem vides, abligurire?* Et in Probo; *Numquam ita docuit, vt magistri personam sustineret.* Wower. Polymath. cap. 4. Adeo vt inde etiam cognomina illis cesserint, vt dicerentur, *Dositheus Magister, Thomas Magister, Benedictus Magister*, &c. quorum libri circumferuntur. Nec *Magistri* tantum, sed etiam *Grammatici*: vnde disertissimus Daniæ Historiographus, *Saxo Grammaticus*, nomen inueniet. Qui hodie dicantur *Magistri*, notum est: de cuius nominis origine supra aliquid retulimus, vt & de *scholasticorum*, de quibus multa valde eleganter Goldast. in Not. ad Hieroclis Facetias.

Pag. 84. vers. 1. *honestiorem*] elegantiorem, meliorem, tersiorem, nitidiorem. Columbanus-- *sermonis honesti.* vbi Goldastus in Notis.

vers. 3. *Luxuriæ rictu*] Publii Syri Mimi in luxum Romano-

manorum. Scalig. in Catalect. Inuehitur in Romæ luxus. H. Iunius Animaduerſ. l. 6. c. 15. Iuuenalis; *Quis fecit iſtas*

Luxuria? quanta eſt gula quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus;

Hinc Varro quoq; Satyram περὶ ἐδεσμάτων ſcripſit. Puteanus Genial. ſermonum libro.

Ibid. *Martis marcent mœnia*] nemo ex interpretibus vidiſſe videtur *mœnia* veteri ſcriptura munia hoc loco ſignificare, vt queratur Publius, Martis munia, Romanis antehac decus & gloriam patientia, luxuriæ viribus proruta torpere. Cuius generis querelæ ex Satyra Sulpitiæ, Gratii Cynegetico. Iuuen. Sat. 6. Sulpitio Seuero & Claudiano notæ. Si tamen illud vulgare magis placet, *Martis mœnia*, nulli dubium, quin Romam ſignificet, quam & Erinna Lesbia hoc verſu adloquitur:

Χαῖρέ μοι Ῥώμα θυγάτηρ Ἄρηος.

Et Iuuenal. in eadem materia dixit Sat. 6.—*Paupertas Romana perit.* Barthius Ablegmin. Critic. l. 2. c. 18. cuius poſteriorem explicationem comprobamus.

v. 4. *Clauſus pauo paſcitur*] L. *lautus pauo naſcitur.* Scalig. in Catalect. vel, *Samius pauo p.* Cum de iis ſermonem inſtituerit Publius, quæ procul allata deque longinquis regionibus accerſita, luxuriam Romanorum inſtruebant, conuenienter *Samium pauonem* nominat. eos autem ab Samo petitos facile fidem fecerit Varro de R. R. libro 3. cap. 6. Barthius Ablegmin. Critic. l. 2. cap. 18. acutius quam proba alius. Nam pauones olim caueis incluſi, vt hodie anſeres in Germania, paſcebantur: quos cum Romani in delitiis quidem, ſed extra cibum, initio haberent, vt nos hodie papageios & pſittacos, primus menſæ inferre auſus eſt Hortenſius. Tertullian. de Pallio; *Præcidam gulam, qua Hortenſius Orator primus pauum cibi cauſa potuit occidere.* In Iudæā ex India

ex India primus induxit Salomo Rex, de quo 3.Reg. 3. sic legitur; *Classis Salomonis deferebat aurum, argentum, dentes elephantorum, simias & pauos.*

ver. 5. *Plumato amictus aureo Babylonico*] L. *auleo Bab.* optime. cum quid *aureum Babylonicum* sit ne Sphinx quidem cum suo Oedipo sit coniectura. De *Babylonicis tapetibus* plurimi. Martial.l.8. epig 28. *Plumato* autem amictum pauonem elegantissime dixit, cum nihil illi desit ad exprimendum *auleum*, præter quod plumis vestitus sit, veteribus etiam vsitatas docet hoc loco Wouwer. Barthius Ablegm. Critic.l. 2.cap.18. & Animaduers.ad Claudian.nu.1530. *Plumatas* vestes innuit, quarum artifices *Plumarios* vocant qui ex plumis auium vestimenta conficiunt, aut acu variegatim pingunt. Panctrolus de Magistratibus municipal. cap.vlt. Weitzius Not.in Prudentii Hamartig.versic. 294. *Aureum* pro pulchro & splendido sumi iam pueri norunt, & docebunt te Apuleii interpretes. etiam χρυσοῦν apud Græcos. vnde χρυσῆ Ἀφροδίτη, *aurea Venus.* Si oculi tui nihil credunt, nisi quod vident, inspice sodes pauonem, & resplendebit tibi splendorem plane aureum, aurumque maxime fuluum imitantem. Et *aureum* esse paui epitheton ex Officina Rauisii Textoris didicimus. Totum Petronii versum explicat hisce elegantissimis verbis Tertullianus de Pallio; *Pauo pluma (Leg. plumen) vestis & quidem cataclitis, imo omni conchylio depressior, qua colla florent, & omni patagio inauratior, qua terga fulgent.* Quibus verbis nihil ad rem afferri aut dici poterat accommodatius.

v.6. *Gallina tibi Numidica*] videndus Vlysses Aldrouandus Ornitholog.lib.14.c.4.

Ibid. *Gallus spado*] capus. Hadr.Iunius in Nomenclat. Sunt qui *barbur* Hebraicam vocem capum interpretentur; sed hi capum cum gallo confuderint, vt alii etiam nonnulli parum Latini fecerunt, cum tamen, teste Varrone, in gallinaceo genere villatico *capi semimares* dicuntur, quod sunt castrati. Quare inepte ab Isidoro scriptum est, *gallum à castratione* vocari. Nititur

titur autem eo ſolum argumento, quod veteres abſciſ-ſos vocarent *Gallos*, vel ex male intellecto Martiale, qui ait;

Ne nimis exhauſto macreſceret inguine gallus,
Amiſit teſtes: nunc mihi Gallus erit:

hoc eſt, caſtratus: vt erant Cybeles ſacerdotes, *Galli* appellati. Vnde idem rurſus;

Succumbit ſterili fruſtra gallina marito,
Hanc matris Cybeles eſſe decebat auem:

hoc eſt; hanc potius Cybelæ dicare decebat, nempe caſtratum. cuius caſtrati etiam eſſent ſacerdotes, quam gallum: non autem, vt Ornithologus (videtur Geſnerum notare) exponit, hæc potius & proprie debebat vocari *Gallus*. Nam quod capus hîc à Petron. *gallus* dicitur, fit cum additione *ſpadonis*. Vlyſſ. Aldrouandus Ornitholog. lib. 14. cap. 17. Poſterius enim vocabulum tollit prius, ſicut quum dicimus, *virgo corrupta, nummus adulterinus*. Papias; *Capo vel capus, ex gallo gallinacio fit caſtratus*. Balbus Catholico; *Capo, gallus caſtratus*. Marbodeus de Lapidib. pretioſ. cap. 4. ex Euacis libro ad Neronem;

Ventriculo galli qui teſtibus eſt viduatus,
Cum tribus vt minimũ factus ſpado, vixerit annis.

verſ. 7. *Ciconia etiam grata*] Scalig. in Catalect. edidit, *Græca* quod quale ſit ego non capio, niſi quod ad ſimplicitatem priſcam dictum, quæ omnia transmarina *Græca* putabat. placet vulgaris lectio. Barthus Ableg. Critic. l. 2. c. 18.

Ibid. *peregrina hoſpita*] ſic & Phædrus vocat ciconiam *peregrinam volucrem* l. 1. fab. 26. quam Varro *aduenam* dicit de Re ruſt. lib. 3. cap. 5. Rittershuſ. in Not. Barthius Ableg. Critic. lib. 2. cap. 18. Leg. *grata peregrino, hoſpita*. Rauiſ. Textor in Epithet. vel ſine diſtinctione, *grata peregrino hoſpita*. Crinitus de Honeſt. diſcipl. l. 4. cap. 13. Douza hoc loco, Rob. Titius Aſſertion. l. 7. c. 5. prorſus inepte.

v. 8. *Pietaticultrix*] Leg. ex lib. vulg. *pietatis cultrix*. H. Iunius Animaduerſ. l. 6. c. 15. Rauiſ. Textor in Epithet.

Rectius

Rectius, *pietaticultrix*, sicut *nemoricultrix* Phędro, *siluicultrix* Catullo. Rittershus. Not. in Phædr. De pietate ciconiæ S. Epiphanius Physiolog. cap. 25. τὸ γὰρ ὄρνεον ποιεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ δι' εὐσέβειαν θαυμασίως γηροβοσκεῖ. & Philes in Iambis. Barthius Ablegm. Crit. l. 2. c. 18. Non desunt apud veteres, qui referant, ipsam ciconiæ imaginem exculpi olim solitam super sceptris Regum, quo eorum pietas atque iustitia indicaretur. Illud enim vetus ἀντιπελαργεῖν vulgatum est, de ingenio atque pietate ciconiæ erga parentes: quod etiam D. Ambrosius confirmat, qui, *Romanorum*, inquit, *vsu alitem hanc pietatis nomine honestatam*. Crinit. de Honest. discipl. l. 4. c. 13. Adde Cœl. Rhodiginum l. 23. cap. 34. Ambrosii verba sunt lib. 5. Hexamer. *Romanorum vsu pia auis vocatur: & quod vix vni Imperatori consulto senatus delatum dicitur, hoc ista aues in communi meruerunt*. Balbus Cathol. *Scias quod hac auis à quibusdam appellatur pia auis, propter pietatem, quam erga parentes ostendit.*

Ibid. *gracilipes, crotalistria*] antea legebatur, *gracilis pes è tota listria*. Leg. *choralistria*. Crinit. de Hon. disc. l. 4. c. 14. Rauis. Textor in Epithet. vel, *glotoristria*, aut (vt Crinit. mauult) *choralistria*. H. Iunius Animadu. l. 6. c. 15. *choralistria, id est ioculatrix*. Iacob. Gaudensis libro 3. Ærarii aur. Poetar. Vulgo *coralistria* scribitur, quod quid sibi velit, nullo modo assequor. *Crotalistria* emendandum existimaui, à crotalis, quorum strepitum imitatur *crepitante ciconia rostro*, vt Poeta Ouid. 6. Metamorph. scribit, & Iuuenal. Satyr. 1.

Quaque salutato crepitat Concordia nido.

Nam etsi mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano c. 67. Miscel. dissentiunt: cornicem enim Concordiæ imaginem Politianus censet, tamen ausim affirmare à Satyrico Poeta ciconiam intelligi, vt illi interpretantur. Existimo autem ætate Iuuenalis, in fastigio templi Concordiæ nidum ciconiarum fuisse: vt hac ætate in quibusdam templis aliquando Lutetiæ vidimus. nec sensum aliquem exquisitiorem & subtilio-

 tilio-

tiliorem hoc in verſu latere cenſeo. Ita cum obuiam ſententiam non amplectimur, in auia auferimur & rapimur, multumq; nobis moleſtiæ creamus. Videte autem quorſum prorumpat audacia mea. audeo enim affirmare in Propertio etiam *coraliſtria* male ſcriptum eſſe pro *crotaliſtria*, l. 4. eleg. 9. hoc verſu;

Nile tuus tibicen erat, crotaliſtria Phyllis.

Turneb. Aduerſar. l. 8. cap. 18. *Crotaliſtriam* longe elegantiſſime vocat, quod crotalum quoddam glocitando, ſi ita loqui licet, vel *glotorat*, vt auctor Philomelæ loquitur, quod verbum cum hoc epithero Publii & re ipſa optime congruit. Barthius Ablegm. Critic. lib. 2. cap. 18.

verſ. 9. *Auis exul hiemis*] Leg. *exulhyemis*, nominandi caſu, vt ciconiam appellarit *exulhyemem* vna dictione, qua facie & *pietaticultricem* dixit. Crinit. de Honeſt. diſc. l. 4. c. 14.

Ibid. *titulus tepidi temporis*] ita Iunius emendauit, cum antea eſſet, *trepidi temporis*; Animaduerſ. l. 6. cap. 15. Veris nuncia ciconia eſt. Ambroſ. Hexamer. l. 5. cap. 14. Caſſiod. l. 2. epiſt. 14. Claudian. Mamercus de ſtatu animæ l. 1. cap. 21. Sidon. l. 2. ep. 14. vbi Sauaro. *Titulum* pro indicio ſiue gloria poſuit. Sic Cremutius Cordus apud Senec. Suaſor. 6. de Cicerone; *Breui ante princeps ſenatus, Romanique nominis titulus, tum pretium interfectoris ſui.* Quare remittimus de calore veteris noſtræ coniectatiunculæ, qua *vitulum* longis multiſque ambagibus hic reponere annitebamur. Barthius Ablegm. Crit. lib. 2. cap. 18. *Titulus*, id eſt, index, nec opus vllo ambitu.

verſ. 10. *Nequitia*] luxuriæ in victu: alias in venere, vt inferius dicetur.

Ibid. *nidum*] Rob. Titius Aſſertion. li. 7. cap. 1. contra Turnebum & Yuonem Villiomarum ſiue Scaligerum docere conatur, ciconias in altis turribus nidum ponere, non conſueuiſſe. Quare? quia Petronius hic ait;

Nequitia nidum in cacabo fecit meo.

Belle vero, vt ſolet, argumentatur. Ciconias Romani in lu-

in luxum pauerunt: Ergo ciconiæ nidos non habuerunt in turribus. Hunc παραλογισμὸν Ariſtot. vocat σόφισμα παρὰ τὸ ἑπόμενον. Auctor Philomelæ, qui nonnullis Ouid. Phil. dicitur;

Gloterat immenſo de turro ciconia roſtro.

non apud Germanos tantum & Gallos, verum ipſos etiam Italos tuos, Titi. Iuuencus Cælius Calanus Dalmata in Hiſt. de Attila Hunnorum Rege; *Conſpexit ciconias aues, quæ in altis vrbis turribus nidificauerant ex more naturæ, exportantes pullos ſuos de nidis earum foris ciuitatem ad loca campeſtria, & in arboribus nidos contra morem extruere.* Et mox ibidem; *Aues, quarum natura eſt ſummis in vrbium mœnibus nidificare*, &c. I nunc Titi, & perge ſummates virorum per imperitiam tuam petulcam impetere. Et ſicubi audimus aut legimus, ciconias in arboribus nidificaſſe, ſcilicet feciſſe defectu turrium aut faſtigiorum, aut cum depreſſa faſtigio ſuperantur ab arboribus. Nam & Pſaltes l. 4. Pſalm. 104. v. 16. canit: *Satiantur arbores Iehouæ*, (id eſt, ingentes & maxime excelſæ, ſicut omnia magna *diuina*, dicuntur) *Cedri Libani quas plantauit. quod ibi nidificent volucres, ciconia quarum domus abietes*: & in Heluetiis Alpibus, earumque radicibus, vbi humilia ſunt ædificia, ciconias in arboribus nidos ponere, & quidem nuciferis, confirmauit mihi αὐτόπτης & quotidianus arbiter Goldaſtus. Conſule gentilem tuum Vlyſſem Aldrouandum in Ornitholog.

Ibid. *Cacabo*] Huguitio; *Cacabus, lebes à ſono feruoris dictus eſt: feruendo enim exprimit hunc ſonum, ca ca ca.* Papias; *Cacabus vas de terra, & etiam de æramento.* Perperam: nam *cacabus* proprie ex ære; *Olla* ex terra vel luto. Sirach. cap. 13. *Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringentur.* In Vitis Patrum lib. 4. de Abbate Machario; *Adducentes ad vicum appenderunt in collo meo cacabos & ollas & anſas vaſorum, & miſerũt me circumire in vico illo per viam*, &c. *Cacabatus*, fuligine nigratus. Eodem lib. de Abbate Moyſe, qui erat Indianus & Æthiops; *Bene tibi fecerunt cineroſe*

& cacabate: quia cum homo non ſis, quare te in medio hominum dare præſumpſiſti?

ver. 11. *margarita*] nam circa margaritas ardebat inſana mulierum ſuperbia. de qua re Rigaltius ad Phædram l.3.fab.51.

Ibid. *tribacca*] quæ tribus baccis vnionibuſque in auri inſertis conſtabat. Plin.l.10.c.35. *Hos digitos ſuſpendere, & binos ac ternos auribus feminarum gloria eſt.* At *baccarum* appellatio pro vnionibus vel in illo Vergilii eluceſcit;

—Colloque monile Baccatum.

Had. Iunius Animaduerſ.l.6.cap.15. Alcimus Auitus de Conſolat. laude caſtitatis;

Nec tibi transfoſſis fixerunt auribus aurum,
Quæ compenſarent pendentes vulnera, baccæ.

Barthius ad Claudian nu.2402. multis. Papias; *Inuenitur etiam bacca pro gemma pretioſâ. & inde baccatus, id eſt, baccis lapidibus adornatus.* Auienus vel (vt eſt in vetuſtis codd.) Auianus in Fabul.

Quid nitido pretium cortice bacca daret?

v.12. *faleris pelagiis*] marinis. Infra; *per antemnam pelagiæ conſederant volucres.*

v.16. *Quo carchedonios optas*] *Quo*, id eſt, cur Barth. ad Claudianum nu. 115. imo *Quo*, valet, ad quam rem, in quem finem.

v.17. *Niſi vt ſcintillet?*] Leg. *ſcintilleat?* ſcil. ignes lapidei Carchedonii.

Ibid. *probitas eſt carbunculos*] idem Publius apud Macrobium;

Frugalitas inſerta eſt rumoris boni.

Iacobus Pontanus in Macrobium lib.2.cap.7. Nam *inſerta*, ἐμβλημα, vt hoc loco WouWerius annotauit, tacito auctoris, vnde dicit, Scaligeri nomine, quemadmodum Scaliger de ipſo queritur in ſuis ad Publ. Syrum Mimmum Notis.

v.18. *ventum textilem*] veſtem ventoſam & tenuiſſimam, æquantemque propemodum ſubtilitate ventos. Turneb. Aduerſar.l.1.cap.15. quod ſeq. verſ. dicit *nebulam*

bulam lintam, id eſt, linum ſeu linteum tenuiſſimum. Irenæus Poliander apud Taubmannum Diſſertat. de ling. Latin. *ventum* ea notione extulit quoque Tibullus lib. 3.

Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis.

Et Propert. lib. 1. eleg. 6.

Oſculaque oppoſitoque dicat ſibi dedita vento;

id eſt, veſte ſiue velamine tenui. IS. Pontanus Analect. lib. 3. cap. 9.

verſ 19. *nebula linea*] [illegible]enui amiculo lineo, quod nec panni crebritatem nec telæ denſitatem, ſed nebulæ tenuitatem æmuletur pellucidam. Turneb. Aduerſar. lib. 1. cap. 15.

Pag. 85. v. 11. *martiolum*] al. *marculum*; quo modo legend. eſt, vel *martellum*, quod in Gloſſ. Benedicti σφυρᾶ: vel, *malliolum*, pro, *malleolum*. Iungermannus. Probo, *martillum*. nam *martellus, mediocris malleus* exponitur à Papia & in Gloſſar. Franco Lat. *Martel, martellus*. Hinc & Karolo Karoli Magni Auguſti auo nomẽ *Martello* fuit, quod hoſtes ſuos in prœlio, vt ferrum faber in incude, domaret. Goldaſt. Alamannicar. rer. tom. I. in Gloſſario ad Burckhardi Sanctgallenſ. Caſus. c. 14.

Pag. 86. v. 17. *inueniſſet*] Leg. *interueniſſet*. Putſchius & Pflugius.

Ibid. X. *vehiculis diues*] Recte. iungitur enim cum genitiuo & ablatiuo. Horat. *Multarum diuite rerum*. Idem; *Diuite me ſc artium*. Schop. in Miſcellan.

verſ. 20 *per eandem terram*] Legend. *ſerram*: Pflugius. vel, *feſtram*. *Feſtra* eſt oſtium minutum. Schopp. Veriſimil l. 2. c. 18. Nihil verius vel apud Sagtam.

v. 21. *Dii Deæque*] formula admirandi, vel etiam exclamandi, quomodo etiam *ô Dii*, &, *Dii immortales*, dicunt Schopp. Explanat. in Epidic. act. 5. ſc. 1. Terent. *Dii boni, boni quid porto!* ——

verſ. 23. *Et transfundimus hinc & hinc labellis Errantes animas*] Recte; quia ita amanteis in fruitione mutua depinguntur adfecti, vt mutuis orib. ſi fieri poſſit ipſarum animarum fierent commercia. Barth. ad Claudian.

dian.num.875. Infra de Polyæno & Circe; *Iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerunt.* &c. Catullus de puero Theotimo;

Aufugit mi animus: credo, vt ſolet, ad Theotimum Deuenit.—— Apuleius ad Critiam;

Quod ſi animum inſpires, dona iam carmina.——

Vide Laberii carmen ex Platone, quod inter Pſeudographa Petronii legitur, pagin. 229. Ouidius ſiue potius Leo Protonotarius Bizantinus de Vetula, libro 1. cap. 13.

Iamque viderentur animas efflare viciſſim
Alter in alterius faciem——

Similia his apud Ariſtænetum in Epiſtol. Theocritum Eidyll. 28. Bionem Adonide, Macrobium Saturnal. libro 2. c. 2. Gellium lib. 19. c. 11.

v. 27. *ſolutus mero,* Sic infra; *Eumolpus & ipſe vino ſolutus.* Et inferius; *Anicula ſoluta mero ac libidine.* Alibi; *Quid proderit tibi ſi ſoluta inediâ fueris;* hoc eſt, ſi te inedia ingurgitaueris & inebriaueris, vt alii cibo & potu. Vt enim dicimus, *ebrius curis, fortuna, diuitiis, ægritudine,* cuius rei exempla refert Muret. Var. lect. lib. 5. cap. 16. & Nathan Chytræus Scholiis in Buchanani Pſal. 84. ita *ſolutus* quoque eleganter ad alia tranſtulit Petronius. Infra de Gnythone; *Conuertit ille ſolutum gaudio vultum;* hoc eſt, plenum. In vita SS. Iuliani & Baſiliſſæ: *Venit ergo dies, quo vicini inuitabantur ad nuptias: plateæ ſericis ornantur: & aures omnium ſonis muſicorum & cantilenis virginum oblectabantur. ita vt ſi homo etiam ferreus eſſet, luxuria ſolueretur.* vide Douzam lib. 2. c. 18. Pari eademque figura infra Petron. *Totoque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui.*

Pag. 87. v. 6. *Oblitus iuris humani*] id eſt, iuriſgentiū, quod gentes humanæ ſibi ipſæ conſtituerunt, §. 2. Inſtitut. de iur. nat. gent. & ciu. Vlp. L. 1. §. vlt. & Hermogen. L. 5. D. de iuſt. & iur. §. 11. Inſtit. de rer. diuiſ. *Ius humanum* dicitur à Liuio lib. 1. Senec. lib. 5. de Benef. Tacito lib. 19.

v. 15. *Quoniam fidem ſcelere violaſti*] Encolpius prædicator

enot Ascylto socio in stupro fratris Gytonis, id est, Cynedi siue pulli sui, deprehenso, quasi nuntium remittit & diuortium facit. Durantius Var. lect. libro 2. cap. 11.

v 16. *Restuas ocius tolle*] Hæc verba videntur esse solemnia in rumpendis & dissoluendis eiusmodi impuris & flagitiosis sodalitiis. Vt contrahendæ societatis, sic etiam dissoluendæ sunt quidam modi. Modestinus; *Societatem coire & re & verbis, & per nuntium posse nos dubium non est. Dissociamur renuntiatione, morte, capitis diminutione, & egestate.* Equidem renuntiatione rumpitur, puta si quis cognitis socii dolis & circumscriptionibus, vel damnosæ societatis tædio, societatem renuntiet. Exstat velut quædam distrahendæ societatis formula supra; *Ascylte, intellego nobis conuenire non posse. Itaque communes sarcinulas partiamur*, &c. Et alia apud Apuleium Milesiæ fabulæ, lib. 10. At vero vt societas, sic etiam amicitia renuntiabatur, & indicebantur capitales & immortales inimicitiæ. Mos quoque fuit Romanorum, si alicuius suspectam & inuisam haberent amicitiam, renuntiare. Et qui renuntiabant amicitiam, domo interdicebant; idque erat ex solemnibus dirimendarum amicitiarum. Durantius Var. lect. lib. 2. c. 11. Vide supra ad illud; *Intellego nobis conuenire non posse.*

v. 17. *alium locum, quem polluas, quære*] *Locus* hic pro turpi & obscœna illa corporis parte accipitur, in qua masculam auersamque Venerem subagitarent. Ita in carmine libero manifeste accipitur in

Quod virgo prima cupido dat nocte marito,
Dum timet alterius vulnus inepta loci.

Ex his quoque versibus constat *locum* veteres pro muliebri vsurpasse natura, vt è Græcis τόπος. Durantius Var. lect. lib. 2. c. 11. Apud Græcos sic vsurpauit Aristot. lib. 6. Animal. Galen lib. 1. de Locis affect. Dioscor. lib. 1, cap. 59. Theodorus Priscianus lib. 2. Logico, cap. 11. *Quibus vt ætatis vergentis defectione, aut morbis locis residentibus, velutipartes frigentes vsus Venerii officium pernegarint.*

garint. Vtuntur Moſchion, Cleopatra, Tortula ſiue is Eros ſit, Albucaſes, alii.

verſ. 24. *ſuper quam ſolus incumbis*] hinc & *incubi* dicti pædicones. Papias; *Incuba, qui vel quæ ſemper incumbit vel incubat*. Plaut. Perſa act. 2. ſc. 4.

Video ego te, iam incubitatus es. PÆ. ita ſum. quid id attinet ad te?
At non ſum ita, vt tu, gratis.——

Puer & ſeruus inuicem raptant pro illa re, quæ intelligi debet, & de qua apud Comicos conuicia ſumere ſerui ſolent in ſeruos. Ingenio Critico abutuntur, qui aliud ibi verbum de ſua liberalitate comminiſci ſtudent.

Pag. 88. v. 7. *familiaritatis clariſſima*] malim, *cariſſimæ*. Ita enim paulo poſt; *paulo ante cariſſimum ſibi commilitonem*.

v. 24. *Fulminatus hac pronuntiatione*] ſententia. dixerat enim; *commiſſique iudicem litem*, cuius proprium eſt *pronuntiare*. Non abſimiliter Iuſtinus lib. I. *Hac denuntiatione Optimates territi*, &c. Et infra Petron. *Confuſus hac denuntiatione Eumolpus*.

verſ. 25. *ſicut eram ſine gladio*] quippe incinctus. paulo ante, *Inhibuimus ferrum*. Infra, *gladio latus cingor*.

ver. 26. *attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoria inuidiſſ*] Plaut. Caſina;

Si nunc me ſuſpendam, meam operam luſerim,
Et præter operam, reſtim ſumpti fecerim,
Et meis inimicis voluptatem creauerim.

Gruterus Suſpic. lib. c. 11.

Pag. 89. v. 2. *præmio*] præda, vt paulo ante; *Non frueris hac præda*, &c.

v. 6. *Nomen amicitiæ*] *In tot circulis ſæculorum, in tanto ætatum lapſu, in tanta multitudine & differentia perſonarum vix (vt ait Lælius) tria inueniuntur aut quatuor paria in amore. Hoc ipſum Arbiter noſter ingemiſcit, etſi alterius videtur induiſſe perſonam. Ait enim; nomen amicitiæ* &c. Iohan. Saliſberienſis Policrat. lib. 3. c. 7. Huc pertinet illud Pindari in Nem. ὠδ. ι.

οἴχεται

Οἴχεται τιμὰ φίλων τατωμένῳ
Φωτὶ παῦροι δ' ἐν πόνῳ πιστοὶ
Βροτῶν Καμάτου μεταλαμβάνειν.

Et illud Senecæ in Hercul. Oetæ.

Nam rara fides, vbi iam melior.

Delrio Aduersar. in Senec. num. 602. Horum versuum hæc est sententia: si amicitiam vtilitate potius metiri quam honestate volumus, hominum profecto vita similis erit ludo calculorum, & calculi inter se armare videbuntur. Nam in ludo tabulæ diuisi sunt calculi in duas factiones, vt inter se quidem velut amici sint, quidam hostes. Vnde Martial. lib. 14. epigr. 20. scripsit;

Gemmeus iste tibi miles & hostis erit.

Quatenus autem vtile est ludo, istam calculi amicitiam seruant inter se. Igitur si emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cujus tanta dignitas est & pretiū, putemus exercere calculos in tabula, & nobile opus tuendæ amicitiæ ducere. Turneb. Aduersar. lib. 1. c. 15. Syrach. c. 37. *Omnis amicus dicit; Et ego amicitiam copulaui: sed est amicus solo nomine amicus. Nomen amicitiæ* pro ipsa amicitia, sermo est elegans, nec Latinis tantū, sed Græcis quoque & Hebræis vsurpata. Infra Petron. in carm. de bello ciuili;

——Imperii deserto nomine fugit.

Dionysius Cato in Distich. *Inimicum nomen amici*, id est, inimicus amicus, φίλος ἄφιλος. Dauid Psalmo 20. *Protegat te nomen Dei Iacob*. Et nusquam non in Sacris Literis. Videndi Bucer. Enarrat. in Matth. c. 7. vers. 22. Scalig. in Catalect. ad Val. Catonis Diras, & Notis ad Dionys. Catonis Disticha, Rittershus. in Not. ad Gunther. lib. 1. Lindenbrog. Comment. ad tit. Cod. si quis Imp. maledixer. Barth. ad Claudian. n. 2221.

v. 8. *Cum Fortuna manet*] citat & illustrat Iac. Magni Sophologi lib. 4. c. 8. De vertumnis istis, qui amicitias vtilitate probant, neq; indignum putant se fieri comites instantis in orbe Deæ. Venuste Ouidius 2. de Ponto eleg. 3.

Diligitur nemo, niſi cui Fortuna ſecunda eſt:
Quæ ſimul intonuit, proxima quæque fugat.

Huc etiam facit illud Bœthii de Conſolat. lib. 3. proſ. 5. *Quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet, inimicum.* vbi Sizmannus in Not. n. 677.

v. 10. *Grex agit in ſcena mimum*] ita Pithœus Subſec. lib. 1. c. 17. Nam mendoſe vulgati. Pindarus; *Perithonos viro, qui priuatur amicis, paucique mortalium in ærumna ſunt fideles, ita vt ſint participes laboris.* Noti huic rei confirmandæ Ouidiani loci lib. 1. Triſt. & libro 6. de Ponto, Iſocratis in Parænesi, & Ariſtotelis lib. 7. Moral. ad numer. 602. *Gregis* nomine ludionum iuxta ac mancipiorum mancipuli comprehenduntur, catastorum præſertim ac venalitiorum. Douſa. Centurion. l. 1. c. 1. In q. edit. & apud Salisberienſ. legitur, *agit nimium*, perperam, & ipſo etiam quoque Epiſcopo reſtagante. Sic enim eiuſdem libri cap. 8. hunc & ſeqq. verſus explicat; *Et quidem eleganti vtitur ſimilitudine; quia fere quicquid in turba profanæ multitudinis agitur, Comœdiæ quam rei geſtæ ſimilius eſt.* Vide totum locum, & de mimicis actoribus Bulenger. de Theatro libro 1. cap. 41. de aliis quæ huc faciunt Gulielmi. Plaut. quæſt. in Epid. cap. vlt.

verſ. 12. *M... ubi ridendas*] apud Lindenborg. legitur; *Poſt vbi ridendas.* *Riſus* nempe in comœdiis frequens. Obſeruat var. lect. in Papinii Statii Siluar. lib. 3. epig in Claudiam.

v. 13. *Diſſimulata perit*] malim cum Douza, *aſſimulata perit.* Bulenger. de Theatro lib. 1. cap. 41. An leg. *deſimulata*, vt *deformo, depingo, deſiguro*, & talia? Pontan. in Macrob lib. 1. cap. 7. Forte, ſi τὸ De accipiatur vt αὐξητικόν, vt non στερητικόν. Barthius tamen veretur vt hoc nimis ſit ingenioſum, malitque ſcribere, *aſſimilita*, vt apud Plaut. *aſſimilate amare.* Animaduerſ. ad Claudian. numer. 269.

ver. 14. *Ergo me non ruina terræ potuit haurire? nõ iratum innoc. mare? aufugi, iudicium harenæ impoſui*] *Ruina* pro terræ hiatu. Rob. Titius Aſſertion. l. 9. c. 17. Apul.

8. Meta-

8.Metamorph. *In profundam ruinam Cupidinis sese paulatim nescius praecipitauerat. Ruina,* ἀπόκρημνος, locus præcipitandi & tuendi, vt *labina*, locus labendi. Villiomarus Animaduerſ.l.9.c.20 Leg. *aufugi iudicium*, *harena impos.* Tangit præteritas ſuas hiſtorias. *iudicium* intellegit de adulterio, quo vxorem Lichæ corruperat. *arena imposui*, quia damnatus ad ferrum, neſcio qua fortuita ruina euaſit. de qua antea; *Non taces gladiator obscœne, quem de ruina arena dimiſit.* Certe ad hanc terræ ruinam etiam iſta pertinent. Lipſius Epiſt. quæſt. l. 5. ep.19. Leg. *non etiam innoc. mare aufugi? Anfugi iudiciu, arena imposui, hosp. occidi?* Schopp. Veriſim. l. 2. c. 18. neque vere, neque veriſimiliter. *Aufugere iudicium* dixit etiam Valerianus Cimelenſis, vetus & probus auctor, ſerm. de bono diſciplin. De *ruina* vide quæ ſupra adſcripſimus ad illa verba; *quem de ruina arena dimiſit.*

Pag.90.v.2. *Græca vrbis*] *Neapolim* intelligunt, atqui *Ancon* quoque *Græca vrbs* Stratoni, Plinio & Solino, quæ *Dorica* Iuuenali, quod idem valet. Eſt autem & Ancon in litore maris. Vide Pighium in Herc. Prodic. & Fra. Schottum in Itinerario Italiæ lib.1.

v.3. *Et quis hanc mihi ſolicitudinem*] alii leg. *ſolitudinem* nimis multo rectius.

v.4. *Adoleſcens omni libid. imp.*] ſc. Aſcyltos.

v.6. *cuius anni ad teſſeram venerunt*] Leg. *venierunt.* Lipſ. Epiſtol. quæſt. l. 5. c. 19. *Ad teſſeram venerunt.* explicare auſim *ad libertatem*, ſiue eam ætatem qua teſſeris ludere mos ſinebat. Nam puerorum & adoleſcentum nuces: virorum autem & ſenum teſſeræ, id eſt eorum, qui iuris ſui erant, nuceſque reliquerant. Etenim *nuces relinquere* prouerbium apud Perſium, de iis qui virum adfectant adſpirantque ad maturæ vitæ libertatem. Quid ſi etiam ætas togæ virili matura intelligatur, qui annus erat XVIII? Nam tribus olim teſſeris ludebatur, & iactus feliciſſimus ſummuſque, *ter ſex*, id eſt XVIII. Sane de *ſtola toga virili* mox ſequitur. An reſcribi poteſt; *Cuius anni ante cellam venierunt?* vel etiam, *cuius arma ante cellam venierunt*, pro

obſce-

obſcœnis? Explicari hocipſum ex alio Petronii loco poteſt; *In hunc locum me perduxit, prolatoq́ peculio cœpit rogare ſtuprum. iam pro cella meretrix aſſem exegerat.* An huc facit locus ille Macrobii lib. 1. Saturn. c. 10. *Ferunt enim regnante Anco edituum Herculis per ferias otiantem Deum teſſeris prouocaſſe, ipſo vtriuſque manum tuente; adiecta conditione, vt victus cœna ſcortoſque multaretur?* Eryc. Puteanus epiſt. ad Goldaſtum.

v. 9. *Quid ille alter*] ſc. Gnython puer.

ibid. *Quid ille alter? die qui tanquam toga*] Leg. *Quid ille alter, ô dii? qui tanq.* Lipſii Epiſt. quæſt. l. 5. c. 19. Veriſſime. Plaut. Aulul. *Perii, ô diei:* antique pro *dii.* Gulielm. Plaut. quæſt. in Aulul. c. 4.

verſ. 11. *Opus muliebre in ergaſtulo fecit*] Sic ſæpe circumloquuntur nequitias ſuas. Muſæus, *κύπριδος ἔργα.* Longus lib. 4. Poemen. *ὃς ἐς μιτυλήνην αὐτὸν ἄγειν ἐπὶ γυναικῶν ἔργα σπουδάζει.* Barthius in Muſæum n. 141.

ver. 13. *libidinis ſuæ ſolum vertit*] *Solum*, locus qui aratur: etiam pro *αἰδοῖον.* eodem pacto ſupra luſit in ambiguitate verbi *Locus.* Sic *aruum* quoque & *ſulcus* dicuntur muliebria, vt è contra *vomer* virilia. Coluius, Douza, Schoppius ad Apuleii Anechom. Schickerath in Epiſt. Critic.

v. 15. *mulier ſecutuleia*] qui virum appetat & ſectetur; ſi recta lectio eſt. Quamquam & reſpectus forte aliquis ad rem gladiatoriam, quia hi fugitiui, quos inducit Arbiter, olim in arena. Lipſ. Saturn. ſerm. l. 2. c. 7. de ſecutore. At non Gnython puer in arena fuit, de quo hic ſermo. Quare Fr. Pithœi explicatio magis eſt.

v. 16. *vnius noctis tactu omnia vendidit*] Leg. *vnius noctis pacto.* Apul. *Cum ipſo de vxoris noctu paciſcuntur.* Macrob. *Vnius pretium noctis.* Pontanus Notis in Macrob. l. 2. c. 2. Pro *tactu*, *pacto*, malim, & *paciſci noctes* mos & locutio vetus ſolebant. Er. Puteanus Epiſt. ad Goldaſtum. Ne longius a vulgata ſcriptura abeamus, an leg. *pactu?*

v. 18. *mutuis libidinib. attriti*] ſic infra de Eumolpi opere

pere Venerio cum puero; *inter anhelitus sudoresque tritus. Attriti libidinibus*, λισσόπυγοι. Pollux libr. 2. οἱ δ᾽ ἐνδοῖς πυγῶν ἔχοντες, λίσποι, καὶ ὑπόλισποι καλοῦνται, καὶ λισπόπυγοι nimirum nimia Veneris patientia atque affrictione detritas nates habentes: Horatio *Depuges*, Iuuenali *Depyges*. Papyas; *Marisca proprie vesica, quæ circa podicem marium ex nimio fricatu & vsu agendi opus Zodomiticum solet eructare. Vnde Iuuenalis:*

——Si podice leni
Scinduntur tumidæ medico ridente mariscæ.

Pag. 91. v. 4. *notauit me miles, siue ille planus fuit*] *Planus*, erro. Hinc *planoperipatetici*, ab Lactantio dicuntur Philosophi Aristotelici, propter inconstantiam disserendi, & eorum erraticam ambulationem. Gulielm. Plaut. quæst. in Menæchm. cap. vlt. Infra vocatur *vagus miles*, ——— *Miles vagus exstruit armis*. *Planus* ergo miles vagabundus & erraticus seu erroneus, quales sunt quos hodie vocamus Gardeknecht/ quasi dicas, milites guardianos, qui guardiam, id est, præsidia quærũt. quorum fraudes & imposturæ locum tralationi dederunt, vt *planus* pro nebulone & impostore dici cœperit.

v. 5. *siue nocturnus grassator*] Abdias Propheta v. 5. *si te fures, si nocturni grassatores inuasissent*] ita Seb. Castalio expressit hunc Petronii locum imitatus. Sic Gell. l. 20. c. 1. *qui vesperi suo viuit*, ait Plautus. Philoxen. ἡμερόκοιτος, *dormitator fur nocturnus*. Hinc Sidon. l. 1. ep. 8. *vigilant fures, dormiunt potestates*. In Altercatione Hadriani Augusti & Epicteti; *Quid est nox? Laboranti requies, grassanti lucrum*. Sauaro ad Sidon l. 1. ep. 8.

v. 7 *constantissime*] intrepide, ohnerschrocken.

v. 10 *phocasiati*] Leg *phæcasiati*. Turneb. Aduersar. l. 1. cap. 15. Calcei albi *phæcasia*. Appian. libr. 5. Senec. 7. de Benefi. cap. 21. apud quem emit *phæcasia* Pythagoricus vt σεμνά. Hinc & insolens, miles *phæcasiatus* Petronio, vbi male *phocasiatus* aut *phœcasiatus*. Hæc veriora quam quod Hesych. *phæcasium* esse ait tegimen pedis rusticum. Appiani verba; ὑπόδημα ἦν αὐτῷ λευκὸν Ἀττικὸν, ὃ καὶ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερεῖς καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσι

φαικά-

φαιχάσιοι. Marcilius ad Perſium, Satyra quinta v. 11. *vultu atque ipſa trepidatione*] perinde atque Atreus apud Senec. teſtatur, Thyeſt. v. 329. *Multa ſed trepidus ſolet detegere vultus* Eludant igitur qui volunt & ſuſque deque habeant leges ſcriptas; dummodo conſcientiæ non imponant, & eius ſtimulos ſubſannent; cuius intimos cruciatus proditor vultus enunciat. Quod aſſerit & Pelignus Vates Metamor. l. 2. v. 447.

Heu quam difficile eſt, crimen non prodere vultu!

Weitzius Not. in Prudentii Pſychomach. l. 1. v. 701.

v. 13. *ponere iuſſit arma*] Hinc colligimus tantum milites arma portaſſe, cæteros inermes per vias inceſſiſſe. Et ſi qui cum armis à milite depræhenſus fuerit, ab eo ſpoliatum & arma ponere iuſſum. Infra de hoc eodem graſſatore ait Encolp. *Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium.* Videtur autem hæc graſſantium & raptorum formula fuiſſe; *Pone arma, & malo caue.* Fortaſſis etiam apud Germanos, de quibus id innuere videtur Ratpertus Turegienſis in Caſib. Mon. S. Galli. vbi Gold. in Gloſſ. tom. 1. Alaman. ſcript.

verſ. 18. *Non bibit inter aquas*] in auaritiam & pecuniæ ſtudium. Scalig. in Catalect. Vide Boethium de conſolat. Philoſ. l. 3. metr. 12. ibique Thomam Aquinat. & Natalem Comitem in Mytholog.

Ibid. *poma aut pendentia carpit*] al. *nec carpit pendula poma.* quod mihi quidem magis arridet.

v. 21. *Diuitis hac magni*] Catho,

Dilige denarium, ſed parce dilige, formam.

Illi enim parce denariorum formam diligunt, qui pro ſola neceſſitate quærunt. Sed formam illi deſiderant, qui denarios vendicant non pro neceſſitate, ſed pro ſuperflua auiditate, quod faciunt diuites, iuxta illud Petronii;

Hoc magis ſitiens erit omnia cernens

Qui timet & ſicco, &c.

Iacobus Magni Sopholog. 6. c. 8.

v. 24. *Nequaquam recte faciet qui cito credit*] al. *Numquam recte facit, qui cito credit.* Ieſus Sirach 19. *Qui cito credit, leuis eſt corde.* Calixtus P P. ad Epiſcopos Galliæ;

Inme-

Innocens dum credit facile, cito labitur. Plura consignarunt Sauaro ad Sidon. lib. 8. ep. 11. & Goldastus ad Columban. cap. 7. v. 40. Plancus lib. 10. Epistol. famil. ad Cicer. *Credulitas error est magis quam culpa.* Iustinus lib. 11. *Quicquid in eo sit, credulitatis, non perfidia, culpam esse, cuius tamen iam magna se supplicia pependisse.* Iacobus Magni Sopholog. lib. 5. ca. 11. post Petronii verba; *Prudentis est vt de facili non credat, cum non petat maturitas leuitatem congruens prudentibus. Namque qui cito credit, cito fertur inconsultus, itaque sapienter nō viuit. Prudentis igitur credulitas nec suspicionis modum habeat, sicut opinio; nec certitudinem mox accipiat sed more medio se gerat: quia, teste Varrone in suis Sententiis, fides est media & opiniones & scientia, neutrum attingens. Prudens igitur de facili non credat,* &c.

v. 26. *Nemo cœlum putat*] id est, fata & prouidentiam diuinam, quæ cœlitus destinantur. Infra; *Habeo tamen quod cœlo imputem, si nos fata coniunxerint.*

Pag. 92. v. 1. *omnes opertis oculis bona sua computant*] Iac. Magni Sopholog. l. 5. c. 13. *Nec solum homines peccata propria non intelligunt, sed etiam bona quadam si fecerint, sublimare valde contendunt: iuxta illud Petronij;*

Omnes apertis oculis bona sua computant. Verior tamen lectio est *opertis.*

ver. 5. *Quod non exspectas ex transuerso fit*] Similis sententia apud Plaut. Mostell. Act. 1. sc. 1. in fin.

—Sed vnum hoc scito, nimio celerius

Venire quod molestum est, quam id quod cupide petas. vbi Lambinus in Comment.

v. 9 *Vbicumque dulce est, ibi & acidum inuenies* Claudian *mella tegunt apes.* vide Boeth. l. 3. metri 7. Barth. ad Claud. n. 869. Similis sententia apud Gregorium M. in Moralib. Et vulgo dici amat; *Vbi mel, ibi, fel,* ex Apuleio. *Acidum,* id est, amarum, λυπηρὸν, saur. Infra; *Siccatoque auide poculo, negat sibi vmquam acidius fuisse.*

v. 12. *Nemo vestrum non peccat, homines sumus non Dij*] Terent. *Homo sum, humani à me nihil alienum scio.* Iustinianus Imp. in L. 2. §. 14. C. de vet. iur. enucl. *Penitus in nullo*

nullo peccare, diuinitatis magis quam mortalitatis eſt: quod & à maioribus dictum eſt. Et in l. 3. §. 13. eodem tit. *In nullo aberrare ſeu in omnibus irreprehenſibilē ſeu inemendabilem eſſe diuinæ vtique ſolius, non autem mortalis eſt conſtantiæ ſeu roboris, quemadmodum & à maioribus dictum eſt.* Dictum illud maiorum forte tale fuit; μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστὶ θεῶν & πάντα κατορθοῦν. Petronius infra; *Fateor me ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis.* Conſtantinus M. Imp. Orat. ad Sanctorum cœtum cap. vlt. *Humanum videtur aliquando errare: at in humanis erroribus Deus eſt omnino expers culpæ.* Simonides; πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις. Dionyſius Cato in Diſtich. ——— *Nemo ſine crimine viuit.* B. Iacobus Apoſtolus in Epiſt.

v. 18. *Zeuxidos*] de hoc Cicero, Plinius, Plautus Pœnul. Feſtus in *Piſtor*, Val. Maximus. l. 3. c. 7.

v. 19. *manus*] i. e. picturas. Sic dicitur χεὶρ Ἀπελλοῦ, χεὶρ Πολυκλείτου, apud Pollucem. *Manus* etiam pro ſcriptura: quia nimirum γράφειν Græcis & pingere notat & ſcribere.

verſ. 21. *naturæ veritate*] Douza leg. *varietate*: aliter quam bene. *Veritas* opponitur rei fictæ; qualia Protogenis *rudimenta* Opponuntur enim inter ſe *veritas*, id eſt res ipſa, & *rudimentum*, id eſt imago & ſimulacrum. Vnde Cicero pro Q. Roſcio; *Quod eſt veritate falſum*: hoc eſt, reipſa. vide Caſtalionem in Annotat. ad cap. 1. Ioannis Euangel.

Pag. 93. v. 1. *Aquila ferebat cœlo ſublimis Deum*] ſc. Ganymedem. In Priapeiis;

Quodque Ioui dederat, qui raptus ab alite ſacra
Miſcet amatori pocula ſacra ſuo.

v. 9. *Iuppiter in cœlo ſuo non inuenit quod eligeret, &c.*] Similia apud Terentium in Eunucho.

ver. 10. *peccaturus* adulteraturus, ſcortaturus. hæc eſt propriiſſima notio huius verbi *peccare* pro pellicari, hoc eſt, ſcortari, mœchari. Balbus Catholico; *Peccare dicitur quaſi pellicari. & inde peccator; quod nomen antiquitus tantum flagitioſos & libidinoſos ſignificabat: ſed poſtea*

tranſiuit

tranſiuit in appellationem omnium iniquorum: & dicitur peccator quaſi pellicator. Hinc *peccatrix* pro meretrice. Auctor ad Cornel. Papam de Paſſione Chriſti; *Filio prodigo reuertenti non improperas luxum: mulieri adultera non opponis proſtibulum: peccatricis publicæ non recuſas ſeruitium.* Hinc & in ſacra Scriptura *peccatores* dicti præuaricatores diuinorum præceptorum, quod ſpreto & relicto thoro Chriſti cum alienis Diis adulterentur, & caſtitate Eccleſiæ proſtituta cum carne, mundo & Diabolo libere voluptentur.

verſ. 15. *& omnes fabulæ,* &c. *complexus*] v.c. *& hos fab.* Fort. *& ſuos fabulæ.*

ver. 18. *Lycurgo crudeliorem*] Referunt interpretes ad eum Licurgum, de quo infra legitur; *Quidquid Lycurgi villa graſſantibus exhibuiſſet.* Non recte, quomodo mihi perſuadeo. Nam illa graſſatio multo tempore poſt accidit, quam hæc fierent. Quare nihil dubito de Lycurgi illius crudelitate interpretari, quod & Ammianus lib. 22. *Iudicibus Caſſius triſtior & Lycurgis.* Et li. 30. circa fin. *Iudices nunquam conſulto malignos elegit: ſed ſi ſemel promotos agere didicit immaniter, Lycurgos inueniſſe ſe prædicabat & Caſſios.*

v. 19. *Cum ventis litigo*] prouerbialis locutio, omnibus linguis & gentibus vſurpata. Iob cap. 6. *Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis:* hoc eſt, inania, φαῦλα, ſine pondere & effectu. Coluthus in Helenæ raptu;

Ὣς ἡ μὲν πολύδακρυς ἐς ἠέρα φωνήσασα,
Μητέρα μαστεύουσα μάτην ἐπλάζετο κούρη.

Hepidannus Iunior Sanctgallenſis de Vita S. Wiboradæ lib. 1. c. 25. *Ille afflictum clamitans cum cognouiſſet ſe preces in ventum fundere, ſurrexit.* Aleonora Angliæ Regina in Epiſt. ad Cæleſtinum Papam apud Petrum Bleſenſ. epiſt. 145. *Sed quid talibus immoror? curro in incertum, & aera verbero, atq; in ventos noſtri gemitus euaneſcunt.* Aul. Sabinus Eleg. 2. ſub perſona Demophoontis ad Phyllidem;

Nunc venti mea verba ferant, qui verba tulerunt.

id eſt, euaneſcant, & nihil apud te proficiant. Suidas Ἀνέμῳ διαλέγῃ, ἐπὶ τῶν ἀνηκόων. Cui ſimile & iſthoc apud eundem; Ἀνέμους γεωργεῖς, in caſſum niteris, fruſtra laboras. Sic dare verba in ventos dixit Ouid. Et *ventoſus* dicitur is, cuius promiſſa pro ſpiſſo eueniunt, aut in ventum abeant, qui multa promittit, & pauca præſtat. Dionyſius Cato in Diſtich.

Ne ſis ventoſus, dum vis vrbanus haberi.

item vanus & mendax. Oſeæ cap. 9. v. 7. *virum ſpiritualem*, hoc eſt, ventoſum. Loquitur autem de vanis Prophetis.

v. 20. *ſenex canus & exercitati vultus*] ita vocãt poetæ pallidum & macilentum vultum. Hinc & imagines Poetarum macræ pingebantur Iuuenal. Saty. 7.

Vt dignus venias hederis & imagine macra.

De pallore poetarum, & ſtudioſorum hominum, eiuſque cauſſa vide Rader. ad Martial. l. 7. epig. 4.

v. 21. *qui videretur neſcio quid magnum promittere*] accipi poteſt *promittere* de vultu, quaſi eius vultus aliquam eruditionem promitteret, hoc eſt, præ ſe ferret. Rittershuſius Not. in Phædrum.

verſ. 24. *eum ex hac nota literatum eſſe, quos odiſſe, &c.*] ipſo vultu Eumolpum ex eo genere hominum adgnoſcit, quod odiſſe diuites ſoleant, ſcil. Poetam. Barthius in Ceir. Virgil. num. 1. Leg. *eum ex hac nota literatorum eſſe*, intelligit Poetas. *Ex hac nota*, id eſt, talis, phraſi Petroniana. Schopp. Veriſim. l. 2. c. 18.

Pag. 94. v. 1. *ſi modo coronis aliquid credendum eſt*] Philoſophi coronati in theatro. Syneſius ad Pæon. ὥσπερ ἂν ἴσων λαμπροὶ, καὶ τοῖς θεάτροις ϛεφανῶνται. Iungerman. Sed hic locus de coronis poeticis capiendus eſt, ſuper quibus multa P. Faber in Agonoſtic. Iacobus Pontanus ad Virgil. Eclog. 7. Claudius Minos ad Alciati Emblema 204. Raderus ad Martial. l. 8. epig. vlt.

v. 3. *Quare ergo, inquis*] al. *inquit*. Pflug. *inquio*. Sed nihil mutandum: eſt enim præoccupatio.

v. 5. *Amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit*] Sic mox; *Neſcio quomodo bona mentis ſoror eſt paupertas* Cuius rei

ius rei caussam inquirit Aristotel. Problem. 4. sect. 29. Rittershusius ad Phædr. ——*Virtus laudatur & alget.* Tilemannus in Discursu Philolog. de Historicor. delectu, pag. 200. Dicta in hanc sententiam vetusta congessit Taubmannus Comment. in Plautum Stich. Act. 2. scena 1.

vers. 4. *Qui pelago credit*] in tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catalect.

v. 7. *præcingitur auro*] eleganter: quia in zona res pretiosæ, vt aurum, argentum, &c. Sueton. Vitell. *Zona se aureorum plena circumdedit.* Hinc Egesippus l. 5. c. 24. *auro & argento succinctos* dixit. Perrenonius Animaduersion. & Var. lect. l. 1. c. 13.

v. 8. *vilis adulator*] Salisberiensis de Nugis Curial. l. 3. c. 13. Rauis. Textor in Epithet.

Ibid. *picto iacet ebrius ostro*] Innuit, parasitos & adulatores ad amplissimas fortunas Principum stoliditate euectos, priorum vitæ sordium non amplius memores, reliquos præ se despicere rerum successu elatos. Ita enim *ebrius* interdum metaphorice capitur pro dementato & mentis ob rem aliquam nimio immodicam haud compote, quia *ebrietas* mentem alienat & expectorat ob immodicum potum. H. Iunius Animaduersion. l. 3. cap. 6. & fusius Gilb. Cognatus in Adagior. sylloge.

v. 10 *pruinosis*] hanc lectionem agnoscit & Puteanus, Epistolar. fercul. secund. epist. 3. Ammianus lib. 22. de Scythis; *Squalentes & pruinosas ferarum tetro ritu vescuntur* id mox declarat; *Aquilone caditur & pruinus.*

versi. 12. *Non dubio ita est*] al. codd. *Non dubie*, vt infra; *Haud dubie credentibus indicauimus.*

v. 14. *propter morum differentiam odium habet*] in eundem sensum Boethius de Consolat. Philosoph. lib. 1. pros. 3. *Quod nostris moribus instituti studiis improborum dissimillimi videbantur.* vbi Sitzmanus in Notis nu. 70.

vers. 17. *qui solas exstruere diuitias curant*] pari elegantia Phædrus *exaggerare opes*, & Cicer. *exaggerare rem familiarem.* Rittershusius ad Phædrum. Dicuntur autem

pulcherrime *incubones*, ἐπικεκυφότες, qui toti in opes & diuitias incumbunt.

ver.23.*bonæ mentis ſoror eſt paupertas*] quæ Apuleio in Apolog. *philoſophiæ vernacula*: Chryſoſtomo in Acta Apoſtol. hom.16.*mater ſanitatis*. Scip. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. num.243.

verſ.27.*ipſis lenonibus doctior*] aſtutior, fraudulentior. verbum Comicum Plauto & Terentio perpetuum. videndus Schopp. Explanat. in Moſtellar.

Pag.95.v.9.*de vſu formoſorum*] qui vſum ſui dent viris. Sic Hieronymus quoque in Vita Ioannis Monachi, Val. Maximus, Plautus, atque alii *vſum* in muliere eodem modo accepere. Barthius Ablegmin. Critic. libro 2. cap. 1. Pamphilus ad Galatheam apud Maurilianum;

En laſciua Venus nos ad ſua gaudia cogit,
Inque ſuos vſus non iubet ire ſimul.

Plautus pro *vſu* dixit *vſuram*. vnde *vſurarius*, cuius vſuram capimus, vel quo vtimur, ad eam faciem, ſicut *commodatarius*, *mandatarius*, &c. In Prolog. Amphitruon. de Ioue adultero;

Alcumenam vxorem cepit vſurariam.

de qua vide Goldaſtum docte eleganterque diſſertantem contra interpretum nugas Plautin. lection. lib.1. cap.4.

ver.11.*tam ſeuera triſtitia*] Argumentum huius fabulæ, ſiue hiſtoriæ verius, quale eſt ſatyræ 2. apud Iuuenal. in principio. videlicet oretenus & pallio philoſophari hypocritas, aut ſcientiam rerum præferre memorabilium: poſtmodo cum ſoli ſint, facere paria Cybeles apud Apuleium Gallis, aut Petroniano huic Eumolpo. Barth. ad Claudian. nu.312 σ. *Seuera triſtitia*, id eſt, triſtiore & pædagogico vultu, ſiue (vt hodie dicere licet) Monaſtico, hoc eſt, hypocritico. Sueton. Nerone c.37. *Pæto Thraſeæ* (ſc. mortis cauſſa fuit) *triſtior & pædagogi vultus*. De cuiuſmodi ſimulatoribus Sidonius Apollinaris l.3. ep.13. *Facilius obtingit, vt quiſpiam ſeria loquens viuat obſcœne, quam valent oſtendi, qui pariter exi-*

ter existat improbus dictis, & probus moribus. Theobaldus Episcopus in Physiologo, de Syrene loquens;

Vtpote sunt multi, qui de virtute locuti
Clunibus indulgent.— Ex illo Iuuenal. Sat. 2.
—*Et de virtute locuti*
Clunem agitant.—

v. 12. *violari aures meas obscœno sermone nolui*] Leg. *dolui*. Gruter Suspicion. l. 5. cap. 12. Improbe. imitatur enim Varronem Agathone; *Virgo de conuiuio abducatur ideo, quod maiores nostri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt.*

v. 13. *tamquam vnum ex philosophis*] bene cum genere humano ageretur, si Eumolpus postremus fuisset eorum, quibus philosophia in ore. nunc hodie plerosque numeres,

Qui Curios simulant, & Bacchanalia viuunt.
Gruter. Suspic. l. 5. c. 12.

v. 17. *prædator corporis*] adtemperator pudicitiæ. sic supra dixit; *Egreditur superbus cum præmio Ascyltos:* hoc est, præda, scil. Gnythone.

v. 20 *ludum arctauerat*] scil. literarium.

ibid. *pigritiamque recedendi*] otium, vt apud Martialem l. 12. epigr. 4.

Tu facis ingenium, tu, si quid posse videmur,
Tu das ingenua munera pigritiæ.

id est, otio liberali, à quo literati dicuntur *Scholastici* & *Otiosi*. Petronii sententiam Germanicis verbis optime exprimimus, **Als wir faul vnd müdt waren/vnd der Jung schlaffen begert.**

v. 21. *recedendi*] Leg. *recitandi*. Iungermannus. Puto *recedendi* intelligi & tolerari posse. Putean. epistola ad Goldastum.

v. 24. *timidissimo murmure votum feci*] qui cupide & ardenter aliquid à Diis petebant, tacitos ac murmurantes vota facere solitos ab aliis annotatum est. Eius rei exstat exemplum & in Sacra Historia 1. Reg. 1. v. 10. & seqq. de Anna Elcanæ vxore votum in templo pro apertione vuluæ suæ faciente: & quidem vers. 13. sic le-

gitur; *Porro Anna loquebatur in corde ſuo. tantumque labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur* &c.

v. 27. *pars columbarum*] appoſite. nam *columba* & *palumbes* Veneri ſacræ Rader. ad Martial. l. 8. epig. 28. ſed & inter obſcœna & nequam vocabula. Gruter. apud Taubmann. ad Plaut. Bacchid. act. 1. ſc. 1.

Pag. 96. v. 14. *totoque corpore me ingurgitaui*] Ouid.
—ingentique imples Achille. Freherus.

v. 18. *ad aurem male dormientis*] *male*, id eſt, ſimulanter. Sic infra; *irrepſi tamen & male repugnanti gaudium extorſi.*

Pag. 97. verſ. 1. *in vnum omnia vota coniunxi*] *vota* in verbis nuptis. Supra; *Fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus.* Inſcriptio ſepulchralis Romana;

Ingratæ Veneri ſpondebam munera ſupplex,
Erepta coniux virginitate tibi.
Perſephone votis inuida pallida noſtris,
Et præmaturo funere te rapuit.

Omnia dixit. vt intra; *Forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore perdidi* Senſus eſt prætextatus & nequam.

v. 13. *vbi eſt aſturco*] Iacob. Spiegelius Schol. ad Ric. Bartholini Auſtriad. lib. 9. Rader. ad Martial. lib. 14. ep. 176. An leg. *Aſtur?* Volaterranus lib. 25. de accipitribus; *Aſtorgios Pauſanias ponit, quos Italici Aſtores dicunt, Aſtures alii vocant.* videndus Æmar. Ranconetus au liure de marine, venerie & faulconnerie, & Ioan. Nicotius au Threſor de la langue Francoiſe.

v. 26. *irrepſi tamen*] *Irrepere* eſt clanculario & fraudulenter capere. Barth. ad Claud. num: 1439. Tralatio à ſerpentibus. Strabo Epigrammatarius lib. 1. in adoleſcentem pathicum nomine Draconem;

Ἐστὶ Δρακωνὶ τις ἔφηβος. ἄγαν καλὸς. ἀλλὰ δράκων ὢν,
Πῶς εἰς τὴν τρώγλην ἄλλον ὄφιν δέχεται.

Hinc mollitiei pœnam diuinam legimus, inguinis in ſerpentem μεταμόρφωσιν. quam refert de libidinoſo Clerico Thomas Brabantinus, ex narratione Bonifacii Lauſannenſis Epiſcopi, lib. 2. de Propriet. apum, vbi in-

vbi inter cætera; *Vbi hoc ſemel, vt erat ſolitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit.*

v. vlt. *gaudium extorſi*] *gaudia* ſunt quæ propinat γλυκύπικρος illa Dea. Propert.

Quanta ego præterita collegi gaudia nocte.

Calpurnius Eclog. 1.

Dum negat amplexus nocturnaque gaudia nobis.

Nemeſianus Eclog. 2.

—Venerisque imbutus vterque
Tum primum dulci carpebant gaudia furto.

Barthius ad Claudianum, nu. 1552.

Pag. 98. v. 1. *indelectatus*] pro, delectatus, cuius generis contrarias notiones huius præpoſitionis annotauit Alb. Gentilis de Latinitate ver. Biblior. verſ.

ibid. *nequitia mea*] delitiis & fracta mollitie. Barth. ad Claudianum num. 1491. Papias; *Nequam, qui nequit ſe continere à ſceleribus. item nequam dicitur luxurioſus, quia incontinens eſt.* Huguitio; *Nequicia, malicia & luxuria.* Hermas in Paſtore lib. 1. cap. 1. *Quando tibi turpe verbum aliquod locutus ſum? Tunc illa ait; in corde tuo aſcendit concupiſcentia nequitiæ.* Et cap. 2. *Sed etiam nunc adiecerunt peccatis ſuis libidines, & commaculationes nequitiæ.* Hinc capiendus & interpretandus veteris Poetæ verſus;

Nequitia eſt quæ te non ſinit eſſe ſenem.

Et Siracidis Interpres cap. 9. verſ. 1. *Non celes mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam.*

v. 4. *ſenſum meum*] voluntatem, promiſſum, vel affectum & beneuolentiam, qua in eum vtar. vt nihil opus ſit emendatione.

v. 10. *plena maturitatis*] eſt deſcriptio ephœbi. Virgil. lib. 7. *Iam matura viro, iam plenis nubilis annis.* Claudia. *plenis adoleueras annis*, Barth. n. 2538.

v. 11. *annis ad patiendum geſtientibus*] Puellæ ἐν τῇ ἀκμῇ dicuntur *Catulla*, & *Catullire* Latinis: ὀργᾶν, σφεϱγᾶν, τεϱγίζειν Græcis. Hippocrates de iuuenibus; ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται ἢ τεϱγίζειν. Ariſtot. Hiſtor. animal.

mal.lib.1. c.7. Didius nomine Ciceronis in ea in Salluſt. *Et atas tua iam ad ea patienda, qua alteri facere collibuiſſet, exoleuerat.*

ver.19. *Quare non facimus*] turpi etiam verbum Ouidio, Martiali, aliis. & deſumitur origo à Græcis, qui ποιεῖν dicunt. idem eſt *perficere*, vt in Iul. Capitolino, & hoc Ouidii loco;

Sed ſenſim tarda perficienda mora.

Et elegans eſt iocus apud Martial. lib.3. ep.79.

Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes,
Hunc ego cum futuit non puto perficere.

Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epigrammat. num.2.

v.23. *Erectus his ſermonibus*] Butſchius leg. *Experrectus*. quod non placet. *Erectus*, id eſt, conſolatus ſermonibus Eumolpi.

Ibid. *cum pulcherrima artes periiſſent*] Legen. *curpulch.* Schop. Veriſim. lib.2. c.18.

Pag.99. v.4. *tropica*] conuerſiones, mutationes. Dan. Heinſius in Satyr. Hercules tuam fidem, ſiue Munſtero Hypobolim. *Quis Deus tropica hac induxit? aut qua hac eſt commutatio.*

v.9. *Itaque* herculæ omnium herbarum ſuccos*] num, è *pergula*? vt à Democrito contemptum patrimonium, & paupertinam domum ſignificaret. Lucianus quidem in Philopſeude ſcribit, Democritum in monumento cluſum fuiſſe, atque ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſius Antiq. lect. lib.1. c.8. Leg. *Itaque argilla herb. omnium ſuccos*. id eſt, in teſta ſeu vaſe argillaceo coxit. Schopp. Veriſim. lib.2. c.18. in qua tamen coniectura valde nutat: non item in Arte Crit. vbi affirmanter ex veteris ſcripturæ veſtigiis *arcula* fecit *argilla*. Al. *barcula*. Leg. *arcula*, id eſt, prætorio. Euphormio Luſininus ſiue Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. *barcula*. Nemo fuit qui daret ſignificatum ignotiori vocabulo. Fuere qui emendarent. At ego ex Victruuio euidenter demonſtrabo, *arcam* eſſe machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & inde diminutum *arcula*,

arcula, machina qua humor alicũde exprimitur. Schickerath in Epist. Critic.

vers. 13. *Eudoxus quidem*] al. *quidam*. pessime. *Quidem* particula est affirmandi, pro, certe, profecto.

v. 17. *ter helleboro*] Lucian. βι. πρ. meminit. alludit & in 2. Verar. vbi ἠκηκόειν δὲ περὶ Χρυσίππου, ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. Idem de Carneade Academico tradit Plin. lib. 25. c. 5. Pro Chrysippo etiam est Tertullianus de Anima, c. 6. vbi prouerbialis est locutio; *Tales in puteum, Chrysippus ad elleborum*. vide Erasmum in prouerb. *Bibere elleborum*, Chil. 1. cent. 8. adag. 51.

vers. 20. *Myron*] huius meminere Cic. 6. in Verr. & in Bruto, Strabo, lib. 14. Victruuius præf. lib. 3. Statius 2. Sylu. Quintilian. lib. 3. Symmach. lib. 1. ep. 25. Iuretus ad Symmachum, lib. 1. ep. 23.

v. 24. *Paratas quidem artes*] *paratas*, i. e. iam inuentas ac traditas, nedum vt noui aliquid indagemus.

Pag. 100. vers. 5. *ne bonum quidem mentem aut valetud.*] Stoici tria potissimum à Diis rogabant, bonam mentis, bonam animi valetudinem, tertio corporis. ex Iuuenali,

Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, mentis terrore vacantem,
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoscumque labores.

v. 9. *si thesaurum effoderit*] mortes suorum & inuentio thesauri, inter exempla votorum hominis auari solent iungi. Dio Chrysostomus in 4. de Regno; τοὺς δὲ θεοὺς τί πλέον οὐκ εἶναι λογίζεται, ὅτι μὴ πολλοὺς αὐτῷ μηδὲ μεγάλους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν ἢ θανάτους τῶν οἰκείων ἐκείνων καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι κληρονομεῖν. Casaubon. in Pers. Satyr. 2.

vers. 11. *Ipse Senatus recti boniquе præceptor*] vide Brossæum in Cassiodorum Variar. lib. 4. epist. 4. Iuretum ad Symmach. lib. 1. ep. 46.

ver. 15. *Iouem quoque peculio exorant*] Sulpicius Seruastus epig. in Auaritiam;

Hoc cœlo iubeas vt petat, inde petet.

Lindenbrog. Notis in Catalect. Præclare Perſius,

Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores?

ſtultos eſſe probans, qui fruſtra Diis pretioſa dona offerant, qui diuitiis nec capiuntur nec vtantur. *Quid iuuat*, id eſt, in quem finem in hoc facimus, quod corruptelam morum noſtrorum inferimus in res religioſas? nam quia luxuria & auaritia animos noſtros occupāt, ideo ſic erga Deos nos gerimus, quaſi & illi eſſent luxurioſi & auari. Caſaubon. in Perſ. Sat. 2.

verſ. 21. *Troia haloſin*] Tryphiodorus ſcripſit Ἰλίου ἅλωσιν.

v. 22. *Opus verſibus pandere*] *Opus* pro carmine etiam Ebræis. Pſalm. 44. v. 2. *Dico ego opera mea Regi*. Bucerus.

verſ. 25. *meſſis*] annus. ſic & *ariſtas* pro annis poſuit. Virgil.

verſ. 26. *atro dubia*] Iungermannus leg. *atrox dubio.*

Ibid. *Pendebat*] dubia erat. Barthius ad Claudianum. 460.

verſ. vlt. *Delco praſante*] Leg. *profante*. *Profari* verbum eſt oraculo Delfico & Vatib. ſuum quaſi & proprium. Lucret. lib. 6.

Pythia qua tripode ex Phœbi lauraque profatur.

Schopp. Veriſim. lib. 2. c. 18.

Pag. 101. v. 1. *ſciſſaque*] al. *ſpiſſaque*.

v. 2. *Robora*] quercus. Non multo poſt;

Roborea moles ſpirat alieno metu. Virgilius;

Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem.
Roboribus textis, cœloque educere iuſſit.

Rob. Titius Aſſertion. lib. 1. c. 25.

v. 5. *Irata virtus*] pro, irati viri, hoc eſt, milites, abſtractum pro concreto, & ſemper de militibus hominibuſque bellicoſis accipitur. Explanat ipſe ſe Petronius infra hoc verſu;

Danai relaxant cloſtra, & effundent viros.

Eſdras Iunior lib. 1. cap. 4. v. 10. de Regis potentia; *Et omnis plebs & virtutes eum obaudiunt* : id eſt, tam plebeii, quam milites & potentes. Eſt autem modus hic loquen-

loquendi Hebræis quam familiarissimus, de quo videndus Beza Annot. in Apocal. c.13. v.10.

Ibid. *graues Equi recessus*] *graues recessus* bene Wouwer. interpretatur grauidos, ad exemplum Virgilii, qui *machinam fœtam armis* appellauit. Zinzerl. Miscel. Critic. lib. 2. c. 5 Salisb. lib. 8. c. 7. *Porcum Troianum ideo sic vocabant, quasi aliis inclusis animalibus grauidum, sicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit.* Ennodius in Epist. *Ita dotatus liberalibus institutis bonam mentem cura grauidam ad spem germinis melioris attollit.*

v.6. *in voto latent*] dignus vindice nodus, quid sit, in *voto latere.* Scio non male posse dici, illos iam inclusos vnice huic intentos voto, vt dolus dextre succederet. Sed alio collimasse & in tropo perstitisse Arbiter mihi videtur: vt videlicet quemadmodum in voto spem hominis siue embryonem esse dicimus; ita & inclusos equi Duratei aluo dicat in voto latere. Zinzerling. Rectius alii *in voto interpretantur*, i.e. in equo votiuo.

v.7. *O patria*] Plaut. Bacchid. act. 4. sc. 9.

O Troia, ô patria, ô Pergamum, ô Priame.

Adi Lambinum.

v.8. *hoc titulus fero incisus, hoc ad fata compositus Sinon*] v.c. *hac ad fata.* Leg. *Impositus, hoc ad fata comp. Sinon*, *Ferum* appellat equum Troianum Virgilii & Catulli exemplo. *Titulus* autem huic impositus erat voti. Vnde paullo ante dixit; *Stipant graues Danai recessus.... & in voto latent.* Gul. Canterus Nouar. lect. lib. 3. c.14. *Fero.* id est, equo. Hinc *ferinus* pro equino apud Virgil. Vnde Centauri *semiferi*, quod dimidiata parte equos repræsentarunt, dicti. Prudent.

Feros instigant subditis clamoribus atque
Flagellis.————————————Virgil.
Inque feri curuam compagibus aluum.

Gifan. Ind. Lucret. Schopp. in Miscel. Barth. ad Claud. num. 943.

v.10. *& mendacium in damnum potens*] Leg. *en mendacium.* Stewechius ad Apulei.

vers. 11. *Iam turba portis libera*] Portas enim & mœnia

quoque

mal.lib.1. c.7. Didius nomine Ciceronis in ea in Sallust. *Et ætas tua iam ad ea patienda, quæ alteri facere collibuisset, exoleuerat,*

ver.19. *Quare non facimus*] turpi etiam verbum Ouidio, Martiali, aliis. & desumitur origo à Græcis, qui ποιεῖν dicunt. idem est *perficere*, vt in Iul. Capitolino, & hoc Ouidii loco;

Sed sensim tarda perficienda mora.

Et elegans est iocus apud Martial. lib.3. ep.79.

Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes,
Hunc ego cum futuit non puto perficere.

Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epigrammat. num.2.

v.23. *Erectus his sermonibus*] Butschius leg. *Experrectus*. quod non placet. *Erectus*, id est, consolatus sermonibus Eumolpi.

Ibid. *cum pulcherrimæ artes periissent*] Legen. *cur pulch.* Schop. Verisim. lib.2. c.18.

Pag.99. v.4. *tropica*] conuersiones, mutationes. Dan. Heinsius in Satyr. Hercules tuam fidem, siue Munstero Hypobolim. *Quis Deus tropica hæc induxit? aut quæ hæc est commutatio.*

v.9. *Itaque* hercula omnium herbarum succos*] num, è *pergula*? vt à Democrito contemptum patrimonium, & paupertinam domum significaret. Lucianus quidem in Philopseude scribit, Democritum in monumento clusum fuisse, atque ibi admiranda illa scripsisse. Lipsius Antiq. lect. lib.1. c.8. Leg. *Itaque argilla herb. omnium succos*. id est, in testa seu vase argillaceo coxit. Schopp. Verisim. lib.2. c.18. in qua tamen coniectura valde nutat: non item in Arte Crit. vbi affirmanter ex veteris scripturæ vestigiis *arcula* fecit *argilla*. Al. *barcula*. Leg. *arcula*, id est, prætorio. Euphormio Lusininus siue Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. *barcula*. Nemo fuit qui daret significatum ignotiori vocabulo. Fuere qui emendarent. At ego ex Victruuio euidenter demonstrabo, *arcam* esse machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & inde diminutum

arcula,

arcula, machina qua humor alicũde exprimitur. Schickerath in Epist. Critic.

vers. 13. *Eudoxus quidem*] al. *quidam*. pessime. *Quidem* particula est affirmandi, pro, certe, profecto.

v. 17. *ter belleboro*] Lucian. βι. πϛ. meminit. alludit & in 2. Verar. vbi ἠκούομεν δὲ περὶ Χρυσίππου, ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. Idem de Carneade Academico tradit Plin. lib. 25. c. 5. Pro Chrysippo etiam est Tertullianus de Anima, c. 6. vbi prouerbialis est locutio; *Tales in puteum, Chrysippus ad elleborum*. vide Erasmum in prouerb. *Bibere elleborum*, Chil. 1. cent. 8. adag. 51.

vers. 20. *Myron*] huius meminere Cic. 6. in Verr. & in Bruto, Strabo, lib. 14. Victruuius præf. lib. 3. Statius 2. Sylu. Quintilian. lib. 3. Symmach. lib. 1. ep. 25. Iuretus ad Symmachum, lib. 1. ep. 23.

v. 24. *Paratas quidem artes*] *paratas*, i. e. iam inuentas ac traditas, nedum vt noui aliquid indagemus.

Pag. 100. vers. 5. *ne bonum quidem mentem aut valetud.*] Stoici tria potissimum à Diis rogabant, bonam mentis, bonam animi valetudinem, tertio corporis. ex Iuuenali,

Orandum est vt sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, mentis terrore vacantem,
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoscumque labores.

v. 9. *si thesaurum effoderit*] mortes suorum & inuentio thesauri, inter exempla votorum hominis auari solent iungi. Dio Chrysostomus in 4. de Regno; τοὺς δὲ θεοὺς τέλεον οὐκ εἶναι λογίζεται, ὅτι μὴ πολλοὺς αὐτῷ μηδὲ μεγάλους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν ἢ θανάτους τῶν οἰκείων ξενῶν καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι κληρονομεῖν. Casaubon. in Pers. Satyr. 2.

vers. 11. *Ipse Senatus recti bonique præceptor*] vide Brossæum in Cassiodorum Variar. lib. 4. epist. 4. Iuretum ad Symmach. lib. 1. ep. 46.

ver. 15. *Iouem quoque peculio exorant*] Sulpicius Seuastus epig. in Auaritiam;

Hoc cælo iubeas vt petat, inde petet.

Lindenbrog. Notis in Catalect. Præclare Perſius;

Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores?

ſtultos eſſe probans, qui fruſtra Diis pretioſa dona offerant, qui diuitiis nec capiuntur nec vtantur. *Quid iuuat*, id eſt, in quem finem in hoc facimus, quod corruptelam morum noſtrorum inferimus in res religioſas? nam quia luxuria & auaritia animos noſtros occupāt, ideo ſic erga Deos nos gerimus, quaſi & illi eſſent luxurioſi & auari. Caſaubon. in Perſ. Sat. 2.

verſ. 21. *Troiæ haloſin*] Tryphiodorus ſcripſit Ἰλίου ἅλωσιν.

v. 22. *Opus verſibus pandere*] *Opus* pro carmine etiam Ebræis. Pſalm. 44. v. 2. *Dico ego opera mea Regi*. Bucerus.

verſ. 25. *meſſis*] annus. ſic & *ariſtas* pro annis poſuit. Virgil.

verſ. 26. *atro dubia*] Iungermannus leg. *atrox dubio*.

Ibid. *Pendebat*] dubia erat. Barthius ad Claudian. num. 460.

verſ. vlt. *Delco præſante*] Leg. *profante*. *Profari* verbum eſt oraculo Delfico & Vatib. ſuum quaſi & proprium. Lucret. lib. 6.

Pythia quæ tripode ex Phœbi lauraque profatur.

Schopp. Veriſim. lib. 2. c. 18.

Pag. 101. v. 1. *ſciſſaque*] al. *ſpiſſaque*.

v. 2. *Robora*] quercus. Non multo poſt;

Roborea moles ſpirat alieno metu. Virgilius;

Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem.
Roboribus textis, cæloque educere iuſſit.

Rob. Titius Aſſertion. lib. 1. c. 25.

v. 5. *Irata virtus*] pro, irati viri, hoc eſt, milites, abſtractum pro concreto, & ſemper de militibus hominibuſque bellicoſis accipitur. Explanat ipſe ſe Petronius infra hoc verſu;

Danai relaxant cloſtra, & effundent viros.

Eſdras Iunior lib. 1. cap. 4. v. 10. de Regis potentia; *Et omnis plebs & virtutes eum obaudiunt* : id eſt, tam plebeii, quam milites & potentes. Eſt autem modus hic loquen-

loquendi Hebræis quam familiariſſimus, de quo videndus Beza Annot. in Apocal. c.13. v.10.

Ibid. *graues Equi receſſus*] *graues receſſus* bene Wouwer. interpretatur grauidos, ad exemplum Virgilii, qui *machinam fœtam armis* appellauit. Zinzerl. Miſcel. Critic. lib. 2. c. 5 Saliſb. lib. 8. c. 7. *Porcum Troianum ideo ſic vocabant, quaſi aliis incluſis animalibus grauidum, ſicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit.* Ennodius in Epiſt. *Ita dotatus liberalibus inſtitutis bonam mentem cura grauidam ad ſpem germinis melioris attollit.*

v.6. *in voto latent*] dignus vindice nodus, quid ſit, in *voto latere*. Scio non male poſſe dici, illos iam incluſos vnice huic intentos voto, vt dolus dextre ſuccederet. Sed alio collimaſſe & in tropo perſtitiſſe Arbiter mihi videtur: vt videlicet quemadmodum in voto ſpem hominis ſiue embryonem eſſe dicimus; ita & incluſos equi Duratei aluo dicat in voto latere. Zinzerling. Rectius alii *in voto interpretantur*, i.e. in equo votiuo.

v.7. *O patria*] Plaut. Bacchid. act. 4. ſc 9.

O Troia ô patria, ô Pergamum, ô Priame.

Adi Lambinum.

v.8. *hoc titulus fero inciſus, hoc adfata compoſitus Sinon*] v.c. *hac adfata*. Leg. *Impoſitus, hoc ad fata comp. Sinon, Ferum* appellat equum Troianum Virgilii & Catulli exemplo. *Titulus* autem huic impoſitus erat voti. Vnde paullo ante dixit; *Stipant graues Danai receſſus.... & in voto latent*. Gul. Canterus Nouar lect. lib. 3. c.14. *Fero*. id eſt, equo. Hinc *ferinus* pro equino apud Virgil. Vnde Centauri *ſemiferi*, quod dimidiata parte equos repræſentarunt, dicti. Prudent.

Feros inſtigant ſubditis clamoribus atque
Flagellis.——————————— Virgil.
Inque feri curuam compagibus aluum.

Gifan. Ind. Lucret. Schopp. in Miſcel. Barth. ad Claud. num. 943.

v.10. *& mendacium in damnum potens*] Leg. *en mendacium*. Stewechius ad Apulei.

verſ.11. *Iam turba portis libera*] Portas enim & mœnia quoque

quoque ipsa, diruerunt Troiani, quo equum admitterent. Simmias Rhodius in Securi; Εὔπεος.——

Ἐπειὸς πέλεκυν, ὁππότε πύργων,
Θεοδαΐκτων ἐξήρειπεν αἶπος.

ita enim ibi legend. ex certissima Scaligeri emendatione.

ver. 12. *In vota properant*] Iungerman. leg. *In fata properant.* fortassis: & *Fata* vocare videtur illas res, quæ fatum Troiæ portenderent & interitum. Plaut. Bacchid. act. 4. scen. 9. *Dum ibi exquirit fata Iliorũ.* Ipse Petronius statum post; ——*Fata sed tardant manus.* v. c. habet, *Iam vota properant*, scil. turba Troiana seu ciues Ilienses. *Properare vota*, id est, equum, quem Graii vouerant, est festinare in vrbem admittere. Iudica, Lector, & arbitrare Arbitro suum sibi honorem.

ver. 14. *namque Neptuno sacer*] Iungermann. leg. *Iamque* verissime.

v. 15. *Laocoon*] v. libb. *Laucoon* sicut *Laudice*, *Laumedon*, *Boudicea*, pro Laodice, Laomedon, Boodicea. Bongarsius Not. in Iustinum lib. 13. sic infra *Lauconte*, pro Laocoonte. sic *Lautumia*, non laotomiæ. Senec. *Laudicea*, p *Laodicea*. Plin. epist. Scal. ad Fest. *Alumento*.

v. 16. *mox reducta cuspide Vterum notauit*] Virgilius;

——*sacram qui cuspide robur*
Læserit, & tergo sceleratam intorserit hastam.

Rob. Titius Assertion. l. 1. c. 25. *Reducta*, i. e. nudata, ex vagina, in quam ducta siue condita erat, districta. Mops. eodem sensu dicit, *Gladios retractant*.

v. 17. *uteri notauit fata, sed tard.* Virgil. 6. Æneid.

Cum fatalis equus saltu super ardua venit
Pergama——Senec. Agamemn.
Fatale munus Danaum traximus nostra
Creduli manu—— Delrio in Aduersar. ad Senec. Trag.

v. 21. *Roborea moles*] al. *Robora*. fort. *Robusta*, vt *robusta materia*. Catoni & Varroni, pro, robustea.

ibid. *spirat alieno metu*] suspirat, gemit præ metu, qui non se, at alios tangebat.

v. 25. *cel-*

ver.25.*celsa qua Tenedos mare*] *Qua* pro vbi.cuius notionis elegantiam & probitatem aduersus Giphanium euincit Schopp.in Verisimil.

v.vl.*Vndaque resultat scissa tranquillo minor*] explico, *Vnda minor resultat, qua scissa tranquillo est.* Tertullianus de Pallio; *Sic & mari fides infamis, dum & flabris aqua mutantibus de tranquillo probum, de flustris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat.* Puteanus epist. ad Goldastum.

P.102.v.2.*Longe refertur*] *Longe*,id est,è longinquo.

v.4.*angues*] serpentes vel dracones marini. Amos.c.9.v.3. *Et si celauerint se ab oculis meis in profundo maris,ibi mandabo serpenti, & mordebit eos* quamuis ibi pro leuiathane seu balæna à quibusdam accipiatur.

versi. 10. *infulis stabant sacri*] *sacri*,id est,sacerdotes. Paulo prius de eodem Laocoonte; *Neptuno sacer.*

vers.15.*Vterque fratri transtulit pias vires*] V. C.*pictas*. Leg.*pietas*.&, *vtrique*. Lindenbrog. Var. lect. in Catal. Non placet.

ver.19.*Iam morte pasti*]al.*In morte parci*,Fort.*Iam non reparci.* vide Cisan. Ind. Lucret. & Iuretum in Symmach.

v.22.*Peritura Troia perdidit primum Deos*] Credebāt Genios vrbes expugnandas vel sponte deserere, vt de Troia significat hic noster, & Sen.in Troad. v. 53. vel solemni prece euocatos, vt de Veiis tradidit Liuius l.1. decad.1.& de prece istius euocationis sumendum illud sequitur de Græcis;

Contraque Troas Troia inuocant sacra.

Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrob. lib.3.Saturn.c 9.Consule Var.lect.Mureti & lib.14.Aduersar. Turnebi, Guellium Poinpontium in 2.Æneid. & Brissonium lib.1.de Formul.pag. 70. & seqq. Delrio Comment.in Senec. Troad. n.53.

v.vl.*Temptant in armis se duces*] infra in eiusdem Eumolpi carm. de bello ciuili;——-*sumite bellum Et temptate manus*———Sallust. in Iugurth. *Arma atque tela temptare.*

Pag.103.

Pag.103.v 3.*Commouent orbes manu*] vibrant gyrando gladios.

ver.5.*Continuat in mortem vltimam ſomnos*] Leg.cum Patre,*noctem vltimam*,id eſt,mortem. Douza F.ad Catull. epig 5. Legend.aut *vltimos ſomnos*,aut *noctem vltimam*, id eſt, mortem. eligat lector alterutrum. Lindenbrog. Not. in Catal. Eligendum cenſeo neutrum. nam *continuare in noctem vltimam* , eſt dormientes ita obtruncare, vt vna abſoluant vitam plaga. Supra dixit, *Somnumque morti iungerem.* qui locus opportune admodum huic noſtro conſentit. *Mors vltima*,quia omnium rerum finis. Dionyſ.Cato lib.1.Diſtichor.

Ne timeas illam, quæ vitæ eſt vltima finis.

Et Ouidius alicubi:

——Mors vltima linea rerum.

Dicitur & *mors ſuprema* eidem Dionyſio Catoni in Diſtich vt *fata ſuprema. vltima* vel *extremum ſupplicium* apud ICtos.

verſ.7 *Contraq́; Troas Troia inuocant ſacra*]fuit enim ſua & fatalis quædam vis ruenti huic vrbi. Aſpexit & Senec. Tragoed. Troad.v.53.

Et quoddam ſacrum regni iacentis.

Iacobus Pontanus Analect.l.2.c.9.

ver.8.* *Ex his qui in porticibus ſpatiabantur*]delendus aſteriſcus. nam nihil deeſt:ſubauditur autem,*nonnullis*, vel, *aliqui*. Erat autem iſta porticus pinacothecæ iuncta, in qua carmen hoc recitabat Eumolpus,audientibus iſtis ambulonibus.

v.9.*lapides in Eumolpum recitantem miſerunt*] vt poetam & recitatorem moleſtum. Ex more theatrorum, vbi mali poetæ ſaxis petebantur, ſicut boni iaculo floris ſerti & ſoluti honorabantur. Ad quem alludit iocus ille in malum citharoedum ; Πολύκτωρ ὁ κιθαρῳδοῦ φακῆν ῥοφοῦντος, ἐν λίθον μασησαμένου, ὦ ταλαίπωρε, ἔφη, καὶ ἡ φακῆ σε βάλλει : *Cum Polyctor citharoedus in lenticulæ ſorbitione lapidem manderet: O miſer, ait, etiam lens te lapidat.* Lapidationis theatralis exempla multa apud veteres, præſertim Lucianum. Caſaubon. Animaduerſ.

aduerſ. in Athenæ. l. 6. c. 11. Raderus ad Martial. l. 3. epig. 33. in Ligurinum eodem vitio, quo hic Eumolpus, laborantem.

v. 18. *ſæpius poetice quam humane locutus es*] Poetæ fingunt ſe diuinitus afflatos ad carmina rapi canenda, verbaque effari non ſua, id eſt humana, ſed diuina, hoc eſt, Apollinis & Muſarum, vt docet Lucianus ἐν Διαλέξει πρὸς Ἡσίοδον. Hinc Lucanus, licet à noſtro Satyrico vt nimium humanus notetur, lib. 5. ſcripſit;

—*Artus*
Phœbados irrupit Pæan, mentemq́; priorem
Expulit, atque hominem toto ſibi cedere iuſſit
Pectore— Et Claudian.
Iam furor humanos ſenſus Expulit—

Barth. in Animaduerſ. nu. 2448. Eodem modo Apul. l. 5. *Inhumanæ menſæ lautitias* vocat dapes cœleſtes. Gruter. Suſpic. l. 8. c. 4. ἀπροσδιονύσως & inepte ad hunc locum. *Humane* pro hominum more ac ritu. Et notandum eſt, quod *poetice* & *humane loqui*, quaſi pugnantia collocentur. Schopp. in Miſcellan. Apud Strabonem in Phœnicide ait paterfam. de coquo verba effante obſcura & inaudita;

Πλιωϊκιπεύω γ' αὐτὸν ἤδη μεταβαλεῖν,
Ἀνθρωπίνως λαλεῖν τε——— Sic apud Hieronym. accipe *humanum ſonum*, cum in Apolog. in Rufinum Φράσιν hanc illius exagitans, *quæ mihi ad ſuſpicionem veniebant*. ita loquitur; *Compeditam putes linguam eius, & inextricabilibus modis ligatam, vix in humanum ſonum erumpere*. Caſaubon. Animaduerſion. in Athen. l. 9. cap. 7.

ver. 22. *à te exire*] furere. Claudiano *obliuiſci ſui*, Boethio ex ſe exſtirpari, Apuleio *ſuum non eſſe*, Martiali *ſe non habere*. Barth. ad Claudian. n. 1477. vide infra ad illud, *tamquam inſanum*.

Pag 104. ver. 2. *habeam rixandum*] nota loquendi genus ex Græco fonte. Tacit. lib. 4. Annal. *An in penatibus iiſdem tolerandum haberet*. Et lib. 14. *Si nunc primum ſtatuendum haberemus*. Plin. lib. 1. ep. 8. *Cum enitendum*

habere-

gitur; *Porro Anna loquebatur in corde ſuo. tantumque labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur* &c.

v. 27. *pars columbarum*] appoſite. nam *columbæ* & *palumbes* Veneri ſacræ Rader. ad Martial. l. 8. epig. 28. ſed & inter obſcœna & nequam vocabula. Gruter. apud Taubmann. ad Plaut. Bacchid. act. 1. ſc. 1.

Pag. 96. v. 14. *totoque corpore me ingurgitaui*] Ouid.
——*ingentique imples Achille.* Freherus.

v. 18. *ad aurem male dormientis*] *male*, id eſt, ſimulanter. Sic infra; *irrepſi tamen & male repugnanti gaudium extorſi.*

Pag. 97. verſ 1. *in vnum omnia vota coniunxi*] *vota* in verbis nuptis. Supra; *Fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus.* Inſcriptio ſepulchralis Romana;

Ingratæ Veneri ſpondebam munera ſupplex,
Erepta coniux virginitate tibi.
Perſephone votis inuida pallida noſtris,
Et præmaturo funere te rapuit.

Omnia dixit. vt infra; *Forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore perdidi* Senſus eſt prætextatus & nequam.

v. 13. *vbi eſt aſturco*] Iacob. Spiegelius Schol. ad Ric. Bartholini Auſtriad. lib. 9. Rader. ad Martial. lib. 14. ep. 176. An leg. *Aſtur?* Volaterranus lib. 25. de accipitribus; *Aſtorgios Pauſanias ponit, quos Italici Aſtores dicunt, Aſtures alii vocant.* videndus Æmar. Ranconetus au liure de marine, venerie & faul connerie, & Ioan. Nicotius au Threſor de la langue Francoiſe.

v. 26. *irrepſi tamen*] *Irrepere* eſt clanculario & fraudulenter capere. Barth. ad Claud. num: 1439. Tralatio à ſerpentibus. Strabo Epigrammatarius lib. 1. in adoleſcentem pathicum nomino Draconem;

Εἰ Δράκοντι τις ἔφηβος ἄγαν καλὸς, ἀλλὰ δράκων ὤν,
Πῶς εἰς τὴν τρώγλην ἄλλον ὄφιν δέχεται.

Hinc mollitiei pœnam diuinam legimus, inguinis in ſerpentem [illegible]. quam refert de libidinoſo Clerico Thomas Brabantinus, ex narratione Bonifacii Lauſannenſis Epiſcopi, lib. 2. de Propriet. apum, vbi in-

ubi inter cætera; *Vbi hoc semel, vt erat solitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit.*

v. vlt. *gaudium extorsi*] *gaudia* sunt quæ propinat γλυκύπικρος illa Dea. Propert.

Quanta ego præterita collegi gaudia nocte.

Calpurnius Eclog. 1.

Dum negat amplexus nocturnaque gaudia nobis.

Nemesianus Eclog. 2.

—Venerisque imbutus vterque

Tum primum dulci carpebant gaudia furto.

Barthius ad Claudianum, nu. 1552.

Pag. 98. v. 1. *indelectatus*] pro, delectatus, cuius generis contrarias notiones huius præpositionis annotauit Alb. Gentilis de Latinitate ver. Biblior. vers.

ibid. *nequitia mea*] delitiis & fracta mollitie. Barth. ad Claudianum num. 1491. Papias; *Nequam, qui nequit se continere à sceleribus. item nequam dicitur luxuriosus, quia incontinens est.* Huguitio; *Nequicia, malicia & luxuria.* Hermas in Pastore lib. 1. cap. 1. *Quando tibi turpe verbum aliquod locutus sum? Tunc illa ait; in corde tuo ascendit concupiscentia nequitiæ.* Et cap. 2. *Sed etiam nunc adiecerunt peccatis suis libidines, & commaculationes nequitiæ.* Hinc capiendus & interpretandus veteris Poetæ versus;

Nequitia est quæ te non sinit esse senem.

Et Siracidis Interpres cap. 9. vers. 1. *Non celes mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam.*

v. 4. *sensum meum*] voluntatem, promissum, vel affectum & beneuolentiam, qua in eum vtar. vt nihil opus sit emendatione.

v. 10. *plenæ maturitatis*] est descriptio ephœbi. Virgil. lib. 7. *Iam matura viro, iam plenus nubilis annis.* Claudia. *plenis adoleueras annis*, Barth. n. 2538.

v. 11. *annis ad patiendum gestientibus*] Puellæ ἐν τῇ ἀκμῇ dicuntur *Catulla*, & *Catullire* Latinis: ὀργᾷν, σφριγᾷν, τραγίζειν Græcis. Hippocrates de iunenibus; ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται ἢ τραγίζειν. Aristot. Histor. animal.

mal.lib.1. c.7. Didius nomine Ciceronis in ea in Salluſt. *Et ætas tua iam ad ea patienda, quæ alteri facere collibuiſſet, exoleuerat.*

ver.19. *Quare non facimus*] turpi etiam verbum Ouidio, Martiali, aliis. & deſumitur origo à Græcis, qui ποιεῖν dicunt. idem eſt *perficere*, vt in Iul. Capitolino, & hoc Ouidii loco;

Sed ſenſim tarda perficienda mora.

Et elegans eſt iocus apud Martial. lib.3. ep.79.

Rem peragit nullam Sertorius, inchoat omnes,
Hunc ego cum futuit non puto perficere.

Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epigrammat. num.2.

v.23. *Erectus his ſermonibus*] Butſchius leg. *Experrectus.* quod non placet. *Erectus*, id eſt, conſolatus ſermonibus Eumolpi.

Ibid. *cum pulcherrimæ artes periiſſent*] Legen. *cur pulch.* Schop. Veriſim. lib.2. c.18.

Pag.99. v.4. *tropica*] conuerſiones, mutationes. Dan. Heinſius in Satyr. Hercules tuam fidem, ſiue Munſtero Hypobolim. *Quis Deus tropica hæc induxit? aut quæ hæc eſt commutatio.*

v.9. *Itaque* hercula omnium herbarum ſuccos*] num, è *pergula*? vt à Democrito contemptum patrimonium, & paupertinam domum ſignificaret. Lucianus quidem in Philopſeude ſcribit, Democritum in monumento cluſum fuiſſe, atque ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſius Antiq. lect. lib.1. c.8. Leg. *Itaque argilla herb. omnium ſuccos.* id eſt, in teſta ſeu vaſe argillaceo coxit. Schopp. Veriſim. lib.2. c.18. in qua tamen coniectura valde nutat: non item in Arte Crit. vbi affirmanter ex veteris ſcripturæ veſtigiis *arcula* fecit *argilla*. Al. *harcula*. Leg. *arcula*, id eſt, prætorio. Euphormio Luſininus ſiue Guilhelmus Barclaius Pater in Satyrico. Leg. *harcula*. Nemo fuit qui daret ſignificatum ignotiori vocabulo. Fuere qui emendarent. At ego ex Victruuio euidenter demonſtrabo, *arcam* eſſe machinam, qua marinus fluctus à portu reprimitur, & inde diminutum *arcula*,

areula, machina qua humor alicũde exprimitur. Schickerath in Epiſt. Critic.

verſ.13. *Eudoxus quidem*] al. *quidam*. peſſime. *Quidem* particula eſt affirmandi, pro, certe, profecto.

v.17. *ter helleboro*] Lucian. *βι. πϛ.* meminit. alludit & in 2. Verar. vbi ἠκούομεν δὲ περὶ Χρυσίππου, ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. Idem de Carneade Academico tradit Plin. lib. 25. c.5. Pro Chryſippo etiam eſt Tertullianus de Anima, c.6. vbi prouerbialis eſt locutio; *Tales in puteum, Chryſippus ad elleborum.* vide Eraſmum in prouerb. *Bibere elleborum*, Chil.1. cent.8. adag.51.

verſ.20. *Myron*] huius meminere Cic. 6. in Verr. & in Bruto, Strabo, lib. 14. Victruuius præf lib.3. Statius 2. Sylu. Quintilian. lib.3. Symmach. lib. 1. ep.25. Iuretus ad Symmachum, lib.1. ep.23.

v.24. *Paratas quidem artes*] *paratas*, i.e. iam inuentas ac traditas, nedum vt noui aliquid indagemus.

Pag.100. verſ. 5. *ne bonum quidem mentem aut valetud.*] Stoici tria potiſſimum à Diis rogabant, bonam mentis, bonam animi valetudinem, tertio corporis. ex Iuuenali,

Orandum eſt vt ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, mentis terrore vacantem,
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat,
Naturæ qui ferre queat quoſcumque labores.

v.9. *ſi theſaurum effoderit*] mortes ſuorum & inuentio theſauri, inter exempla votorum hominis auari ſolent iungi. Dio Chryſoſtomus in 4. de Regno; τοὺς δὲ θεοὺς πλέον οὐδὲν εἶναι λογίζεται, ὅτι μὴ πολλοὺς αὐτῷ μηδὲ μεγάλους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν ἢ θανάτους τῶν οἰκείων κοινῶν καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι κληρονομεῖν. Caſaubon. in Perſ. Satyr.2.

verſ.11. *Ipſe Senatus recti bonique præceptor*] vide Broſſæum in Caſſiodorum Variar. lib.4. epiſt.4. Iuretum ad Symmach. lib.1. ep.46.

ver.15. *Iouem quoque peculio exorant*] Sulpicius Seuaſtus epig. in Auaritiam;

Hoc cœlo iubeas vt petat, inde petet.

Lindenbrog. Notis in Catalect. Præclare Perſius;

Quid iuuat hoc, templis noſtros immittere mores?

ſtultos eſſe probans, qui fruſtra Diis pretioſa dona offerant, qui diuitiis nec capiuntur nec vtantur. *Quid iuuat*, id eſt, in quem finem in hoc facimus, quod corruptelam morum noſtrorum inferimus in res religioſas? nam quia luxuria & auaritia animos noſtros occupāt, ideo ſic erga Deos nos gerimus, quaſi & illi eſſent luxurioſi & auari. Caſaubon. in Perſ. Sat. 2.

verſ. 21. *Troiæ haloſin*] Tryphiodorus ſcripſit Ἰλίου ἅλωσιν.

v. 22. *Opus verſibus pandere*] *Opus* pro carmine etiam Ebræis. Pſalm. 44. v. 2. *Dico ego opera mea Regi.* Bucerus.

verſ. 25. *meſſis*] annus. ſic & *ariſtas* pro annis poſuit. Virgil.

verſ. 26. *atro dubia*] Iungermannus leg. *atrox dubio.*

Ibid. *Pendebat*] dubia erat. Barthius ad Claudian. num. 460.

verſ. vlt. *Delco præfante*] Leg. *profante. Profari* verbum eſt oraculo Delfico & Vatib. ſuum quaſi & proprium. Lucret. lib. 6.

Pythia quæ tripode ex Phœbi lauraque profatur.

Schopp. Veriſim. lib. 2. c. 18.

Pag. 101. v. 1. *ſciſſaque*] al. *ſpiſſaque.*

v. 2. *Robora*] quercus. Non multo poſt;

Roborea moles ſpirat alieno metu. Virgilius;

Hanc tamen immenſam Calchas attollere molem.
Roboribus textis, cœloque educere iuſſit.

Rob. Titius Aſſertion. lib. 1. c. 25.

v. 5. *Irata virtus*] pro, irati viri, hoc eſt, milites, abſtractum pro concreto, & ſemper de militibus hominibuſque bellicoſis accipitur. Explanat ipſe ſe Petronius infra hoc verſu;

Danai relaxant cloſtra, & effundent viros.

Eſdras Iunior lib. 1. cap. 4. v. 10. de Regis potentia; *Et omnis plebs & virtutes eum obaudiunt* : id eſt, tam plebeii, quam milites & potentes. Eſt autem modus hic

loquendi Hebræis quam familiarissimus, de quo videndus Beza Annot. in Apocal. c. 13. v. 10.

Ibid. *graues Equi recessus*] *graues recessus* bene Wouwer. interpretatur grauidos, ad exemplum Virgilii, qui *machinam fœtam armis* appellauit. Zinzerl. Miscel. Critic lib. 2. c. 5 Salisb. lib. 8. c. 7. *Porcum Troianum ideo sic vocabant, quasi aliis inclusis animalibus grauidam, sicut Troianus ille equus grauidus armatis fuit.* Ennodius in Epist. *Ita dotatus liberalibus institutis bonam mentem cura grauidam ad spem germinis melioris attollit.*

v. 6. *in voto latent*] dignus vindice nodus, quid sit, in *voto latere.* Scio non male posse dici, illos iam inclusos vnice huic intentos voto, vt dolus dextre succederet. Sed alio collimasse & in tropo perstitisse Arbiter mihi videtur: vt videlicet quemadmodum in voto spem hominis siue embryonem esse dicimus; ita & inclusos equi Duratei aluo dicat in voto latere. Zinzerling. Rectius alii *in voto interpretantur*, i. e. in equo votiuo.

v. 7. *O patria*] Plaut. Bacchid. act. 4. sc. 9.

O Troia, ô patria, ô Pergamum, ô Priame.

Adi Lambinum.

v. 8. *hoc titulus fero incisus, hoc ad fata compositus Sinon*] v. c. *hac ad fata.* Leg. *Impositus, hoc ad fata comp. Sinon, Ferum* appellat equum Troianum Virgilii & Catulli exemplo. *Titulus* autem huic impositus erat voti. Vnde paullo ante dixit; *Stipant graues Danai recessus.... & in voto latent.* Gul. Canterus Nouar. lect. lib. 3. c. 14. *Fero.* id est, equo. Hinc *ferinus* pro equino apud Virgil. Vnde Centauri *semiferi*, quod dimidiata parte equos repræsentarunt, dicti. Prudent.

Feros instigant subditis clamoribus atque
Flagellis.————————————Virgil.
Inque feri curuam compagibus aluum.

Gifan. Ind. Lucret. Schopp. in Miscel. Barth. ad Claud. num. 943.

v. 10. *& mendacium in damnum potens*] Leg. *en mendacium.* Stewechius ad Apulei.

vers. 11. *Iam turba portis libera*] Portas enim & mœnia quoque

quoque ipſa, diruerunt Troiani, quo equum admitterent. Simmias Rhodius in Securi; Εὔπους.——

> Ἐπειὸς πέλεκυν, ὃς ποτὲ πύργων,
> Θεοδμήτων κατήρειπεν αἶπος.

ita enim ibi legend. ex certiſſima Scaligeri emendatione.

ver.12. *In vota properant*] Iungerman. leg. *In fata properant*. fortaſſis: & *Fata* vocare videtur illas res, quæ fatum Troiæ portenderent & interitum. Plaut. Bacchid. act. 4. ſcen. 9. *Dum ibi exquirit fata Iliorũ*. Ipſe Petronius ſtatim poſt; ——*Fata ſed tardant manus*. v. c. habet, *Iam vota properant*, ſcil. turba Troiana ſeu ciues Ilienſes. *Properare vota*, id eſt, equum, quem Graii vouerant, eſt feſtinare in vrbem admittere. Iudica, Lector, & arbitrare Arbitro ſuum ſibi honorem.

ver.14. *namque Neptuno ſacer*] Iungermann. leg. *Iamque* veriſſime.

v.15. *Laocoon*] v. libb. *Laucoon* ſicut *Laudice*, *Laumedon*, *Boudicea*, pro Laodice, Laomedon, Boodicea. Bongarſius Not. in Iuſtinum lib. 13. ſic infra *Lauconte*, pro Laocoonte. ſic *Lautumia*, non laotomiæ. Senec. *Laudicea*, ꝓ *Laodicea*. Plin. epiſt. Scal. ad Feſt. *Alumento*.

v.16. *mox reducta cuſpide Vterum notauit*] Virgilius;

> ——*ſacram qui cuſpide robur*
> *Læſerit, & tergo ſceleratam intorſerit haſtam.*

Rob. Titius Aſſertion. l. 1. c. 25. *Reducta*, i. e. nudata, ex vagina, in quam ducta ſiue condita erat, diſtricta. Mopſ. eodem ſenſu dicit, *Gladios retractant*.

v.17. *vteri notauit fata, ſed tard.* Virgil. 6. Æneid.

> *Cum fatalis equus ſaltu ſuper ardua venit*
> *Pergama*——Senec. Agamemn.
> *Fatale munus Danaum traximus noſtra*
> *Creduli manu*——

Delrio in Aduerſar. ad Senec. Trag.

v.22. *Roborea moles*] al. *Robora*. fort. *Robuſta*, vt *robuſta materia*. Catoni & Varroni, pro, robuſtea.

ibid. *ſpirat alieno metu*] ſuſpirat, gemit præ metu, qui non ſe, at alios tangebat.

v.25. *cel-*

ver.25.*celsa qua Tenedos mare*] *Qua* pro vbi. cuius notionis elegantiam & probitatem aduersus Giphanium euincit Schopp. in Verisimil.

v.vl. *Vndaque resultat scissa tranquillo minor*] explico, *Vnda minor resultat, quæ scissa tranquillo est.* Tertullianus de Pallio; *Sic & mari fides infamis, dum & flabris aqua mutantibus de tranquillo probum, de flustris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat.* Puteanus epist. ad Goldastum.

P.102.v.2. *Longe refertur*] *Longe*, id est, è longinquo.

v.4. *angues*] serpentes vel dracones marini. Amos.c. 9.v.3. *Et si celauerint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos.* quamuis ibi pro leuiathane seu balæna à quibusdam accipiatur.

versi. 10. *infulis stabant sacri*] *sacri*, id est, sacerdotes. Paulo prius de eodem Laocoonte; *Neptuno sacer.*

vers.15. *Vterque fratri transtulit pias vires*] V. C. *pictas.* Leg. *pietas.* &, *vtrique.* Lindenbrog. Var. lect. in Catal. Non placet.

ver.19. *Iam morte pasti*] al. *In morte parci*, Fort. *Iam non reparci.* vide Cifan. Ind. Lucret. & Iuretum in Symmach.

v.22. *Peritura Troia perdidit primum Deos*] Credebāt Genios vrbes expugnandas vel sponte deserere, vt de Troia significat hic noster, & Sen. in Troad. v. 53. vel solemni prece euocatos, vt de Veiis tradidit Liuius l.1. decad.1. & de prece istius euocationis sumendum illud sequitur de Græcis;

Contraque Troas Troia inuocant sacra.

Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrob. lib.3. Saturn. c 9. Consule Var. lect. Mureti & lib.14. Aduersar. Turnebi, Guellium Poinpontium in 2. Æneid. & Brissonium lib.1. de Formul. pag. 70. & seqq. Delrio Comment. in Senec. Troad. n.53.

v.vl. *Temptant in armis se duces*] infra in eiusdem Eumolpi carm. de bello ciuili; ——*sumite bellum Et temptate manus*——Sallust. in Iugurth. *Arma atque tela temptare.*

Pag.103.

aduerſ.in Athenæ.l.6.c.11.Raderus ad Martial.l.3.epig. 33.in Ligurinum eodem vitio, quo hic Eumolpus, laborantem.

v.18.*ſæpius poetice quam humane locutus es*] Poetæ fingunt ſe diuinitus afflatos ad carmina rapi canenda, verbaque effari non ſua, id eſt humana, ſed diuina, hoc eſt, Apollinis & Muſarum, vt docet Lucianus ἐν Διαλέξει πρὸς Ἡσίοδον. Hinc Lucanus, licet à noſtro Satyrico vt nimium humanus notetur, lib.5.ſcripſit;

—— Artus
Phœbados irrupit Pæan, mentemq́ priorem
Expulit, atque hominem toto ſibi cedere iuſſit
Pectore —— Et Claudian.
Iam furor humanos ſenſus Expulit ——

Barth.in Animaduerſ. nu. 1448. Eodem modo Apul.l. 5.*Inhumanas menſæ lautitias* vocat dapes cœleſtes. Gruter.Suſpic.l.8.c.4. Ἀπροσδιονύσως & inepte ad hunc locum. *Humane* pro hominum more ac ritu. Et notandum eſt, quod *poetice* & *humane loqui*, quaſi pugnantia collocentur. Schopp.in Miſcellan. Apud Strabonem in Phœnicide ait paterfam.de coquo verba effante obſcura & inaudita;

Πλωίκιστιν γ' αὐτὸν ἤδη μεταβαλεῖν,
Ἀνθρωπίνως λαλεῖν τε ———— Sic apud Hieronym. accipe *humanum ſonum*, cum in Apolog. in Rufinum Φράσιν hanc illius exagitans, *quæ mihi ad ſuſpicionem veniebant*, ita loquitur; *Compeditam putes linguam eius, & inextricabilibus modis ligatam, vix in humanum ſonum erumpere.* Caſaubon. Animaduerſion.in Athen.l.9. cap.7.

ver.22.*à te exire*] furere. Claudiano *obliuiſci ſui*, Boethio ex ſe exſtirpari, Apuleio *ſuum non eſſe*, Martiali *ſe non habere*. Barth.ad Claudian.n.1477. vide infra ad illud, *tamquam inſanum*.

Pag 104.ver.2.*habeam rixandum*] nota loquendi genus ex Græco fonte. Tacit. lib. 4. Annal. *An in penatibus iiſdem tolerandum haberet*. Et lib.14. *Si nunc primum ſtatuendum haberemus*. Plin. lib. 1. ep.8. *Cum enitendum habere-*

haberemus. Pichena Not. ad Tacit. lib. 3. Annal. numero 44.

v. 4 *si eiuras hodiernam bilem*] Pithœus Aduersar. siue Subsec. l. 2. c. 8. Leg. deleto asterisco; *si eiuras hodiernam bilem, vna cœnabimus. mando adiculas custodi cœnulæ officium. Ædiculas* ἑλληνικῶς pro *ædiculæ.* Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. epig. 100. num. 6.

v. 5. *adicularum custodi*] an ianitrici? hæc mulier fuit, vt infra vocatur in his verbis, *mulierque cœna mandata curauerat*: & quidem vidua. nam super eadem capiendum est illud, quod postea sequitur; *Faxo sciatis non viduæ hanc insulam esse, sed M. Mannicii*: q. d. non huius viduæ, quæ vobis cœnam parauit, sed heri eius M. Mannicii.

v. 7. *Cum linteis & strigilibus*] Senec. epist. 95. *Vetemus lintea & strigiles Ioui ferre, & speculum tenere Iunoni.* vide Coluium in Apul. l. 1. Metamorph. & lib. 2. Floridor. Turnebum Aduersar. lib. 26. cap. 20. Philandrum ad Vitruui. l. 5. cap. 11. Mercurialem Var. lect. l. 1. c. 8. Rader. ad Martial. l. 14. epig. 47.

v. 8. *parieti applicitum*] affixum. Val. Max. l. 2. c. 1. *Iuuenes aliquem ex patrib. conscriptis ad curiam deducebant, affixique valuis exspectabant, donec reducendi etiam officio fungerentur.*

Ibid. *tristem confusumque*] Infrà; *Confusus hac denuntiatione Eumolpus.* Iterum; *Confusus ille & consilij egens*: id est, contristatus. Sic *confusio* pro tristitia. Idem Petron. *Poteris hanc simulationem & lacrymis & vultus confusione obumbrare.* Vide Goldasti Notas ad Valerianum Cimelens.

v. 9. *scires non libenter seruire*] pro scire & videre inde quis posset. sic etiam *putares* supra posuit. Schopp. in Miscellan. Dixi supra fusius.

ver. 15. *pœnitentiam iudicis tui puni*] de quo supra, cum Ascyltos peteret Gnythoni arbitrii libertatem concedi, vt sequeretur quem vellet, inquit Encolp. *Conditionem præcipiti festinatione rapui, commisiq; iudici litem.* Huc vidit hoc loco Gnython. *Pœnitentia* pro facto pœni-

pœnitendo, μετανοητὴν, ἀξιοποινον. Mox ſtatim; *Si bona fide pœnitentiam emendas.* *Pœnitentia* eſt etiam actio pœnitudinis. Infra; *Aut fallor, aut Fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam.* Sueton. Octau. cap. 12. *Et quo magis pœnitentiam prioris ſectæ approbaret, Nurſinos extorres egit oppido:* id eſt, oſtenderet, quam ſe pœniteret, quod priorem ſectam ſecutus erat. Quintilian. l. 9. c. 3. *non pœniturum, pro non acturum pœnitentiam.*

v. 17. *cecidiſſe*] mirum, ſi πεπληγέναι poſuit pro cæſum eſſe, hoc eſt, vapulaſſe.

v. 25. *perfuſum os lacrimis*] præ gaudio ſc. Claudian.-- *gaudia pæne mouerunt lacrymas*-------- Exemplum talium lacrymarum eſt & apud Diodorum Sicul. & Oroſium l. 2. ca. 17. Barth. ad Claudian. nu. 1565. & nu. 2238. Alibi Petron. *Mentiſq; pauida gaudium lacrymas habet.*

Pag. 105. v. 5. *peregrini amoris conceſſio*] pro amaſio, qui alteri conceſſus. *Optio*, qui optatur. Plaut. Aſinar. *Sume optionem Leonidam.* Sic Bibaculo Orbilius, *literarum obliuio*, quod ſcil. literas oblitus eſſet. Palmer. in Spicileg. *Peregrini amoris conceſſio*, id eſt, qui alienum ſecutus es, eique te conceſſiſti. Nam *conceſſio* pro eo dicitur, qui conceditur; ſicut *fruſtratio* pro eo qui fruſtra habetur apud Plautum. Schopp. Explanat. in Moſtell. Act. 5. ſc. 2 *conceſſionem* vocat ipſum Gnythonem, peregrino ſc. amori conceſſum & obſecutum. Talia apud auctores exſtant quam plurima, vbi ſic adiunctorum quid pro ſubſtantia perſonæ ponitur. Barthius in Ceir. Virgil. num. 89.

v. 6. *Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium ſuſtulit, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tulit*] ita legend. deleto aſteriſco. cuius rei explanationem affert Plin. lib. 11. cap. 37. Frons & aliis; ſed homini tantum triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. In aſcenſu eius ſupercilia homini, & pariter, & alterne mobilia: & in iis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant faſtum. Superbia alicubi conceptaculum, ſed hic ſedem habet. In corde naſcitur, huc ſubit, hic pendet. Douza P. Præcidan. pro Catull. cap. 6. Ariſtænetus

 in Epiſt.

in Epiſt. ὡς ἐρώμενος, αὐθαδέστερον ὑπεραίρῃ, καὶ πεφρόνηκας μέγα, καὶ σοβαρώτερος χλιδῶνας τὴν ὀφρῦν. Douza F. ad Catull.

ver.10. *ſi bona fide penitentiam emendas*]an ſimul ſpurcum quid latet in pœnitentia, vt ſupra in verbis *Locus* & *Solum?* Balbus Catholico; *Pœnitentia dicitur quaſi puniendo, dicta eo quod ipſe homo in ſe puniat pœnitendo quod male admiſit, & ſcribitur per œ dipthongum pœnitentia: ſed quando dicitur penitentia quaſi peni tentio, quod penem, id eſt, priapum, ſc. virile membrum, tendat, ſcribitur per ſimplex e.* Vide Rigaltii Notas in Phædrum.

v.13. *fidem memoriæ tuæ appello*]Phædrus l.4.fab.vlt. *Exhibe vocis fidem.* Rigaltius in Not.

v.25. *rimam foris*]id eſt, oſtii.

Pag.106. v. 7. *in contubernium recepiſſem Aſcylti partem*] Leg. *Aſcyltiparem*, pro, comparem. in Diris; *Tuque eris iſti par*—Sidonius;

Helleſpontiaco parem Priapo.

Quamuis in Petronio quidem malim, *Aſcylti par.* Sic enim ſolebant hunc illius *par* dicere, cum geminum moribus ſignificabant. Plaut. Rud. *Et erat hoſpes, par illius, Siculus ſenex*—Palmerius in Spicileg.

v.11. *negat ſibi vmquam acidius fuiſſe*] id eſt, ſibi peius fuiſſe, quam toto eo die, quo tot mala pertulerit.

ver.13. *quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare*] Phœdrus; *Poetæ ſunt moleſti.* ſc. recitationibus ſuis, quibus frequentiſſimis fere enecabant homines Nam, vt Horatius ait,

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.

Tales Martialis deſcribit tum alios poetaſtros, tum Ligurinum lib. 3. Talis Eumolpus iſte, qui in triuiis, balineis, in conuiuiis ſua hominibus quibuslibet carmina recitauit. Rittershuſius ad Phædrum.

Ibid. *circa ſolium ſedentibus*] *ſolium* non erat vas, in quo totum corpus ſubmergeretur; ſed fiebat ad crura ſolum lauanda, ſedenteſq; recipiebat, pertingente aqua vſque ad genua. *Circa ſolium*, id eſt, in circuitu ſolii. Ramirez ad Martial.l.2.epig.42.

v.18. *Ex*

v.18. *Ex altera parte iuuenis nudus*] sc. Ascyltos. Atqui sub veste veteres lauabantur. Celsus; *Sub veste primum in balneo insudare, ibi vngi tum transire in calidarium.* videndus Artemidorus de Somnijs. Velabantur autem obscœnæ partes. Ambrosius Offic. l. 1. c.18. *Licet plerique se & in lauacro, quantum possunt, tegant, ne vel illic, vbi nudum totum est corpus, huiusmodi intecta portio sit.* Augustin. de Ciuit. Dei lib. 14. *Omnes gentes adeo tenent in vsu pudenda velare, vt quidam barbari illas corporis partes nec in balneis nudas habeant.* Sauaro ad Sidon. lib. 2. ep. 2. Sed Petronius describit simul & perstringit impudentiam æui sui Neroniani.

ver. 21. *tamquam insanum*] lymphatum, & cetitum & furiosum, quales Poetæ & Vates vulgo dicebantur. Symmach. in Epist. *Videor vobis mentis insipere, atque adeo in Poetas nomen dedisse.* Etiam Prophetæ apud Hebræos. Oseæ cap. 9. v. 7. *Scitote Israel stultum prophetam insanum, virum spiritualẽ.* Sed & *prophetare* nihil aliud fuit, quam insolentia loqui, vt enthusiasmo acti solent. Vnde & qui bono Dei Spiritu afflati, de diuinis rebus disserebant, carnalibus hominibus insani habebantur. Sic de eo, quem Elisæus ad vngendum in Regem Iehu miserat, dicebant, qui cum Iehu erant; *Quid venit insanus iste ad te?* id est, arreptitius. Sic & Paulum *insanire* Festus putabat, diuina disserentem. Act. 26. Insanum enim cato iudicat, quidquid suum captum excesserit. Bucerus Enarra. in Matth. 11. in fine.

ver. 24. *cum plausu & admiratione*] de quo plausu mutoniatis fieri solito Ramirez ad Martial. l. 1. epig. 24.

v. 25. *inguinum pondus tam magnum*] vulgo *grauedinem* appellant, à grauitate oneris. Augustin. lib. vlt. de Ciuit. Dei cap. 8. *Quidam ab informi pondere genitalium saluus effectus est.* In Querolo; *Da mihi Psalterias & concubinulas.* LAR. *Sume Paphien, Cytheren, Breseiden, sed cum pondere Nestoris.* Iuuenal. *herniam* appellat libro 2. satyra vi.

—Quibus iam incendi frigidus aeuo

Laomedontiades, & Neſtoris hernia poſſit.

Arnob.lib. 7.aduerſus Gent. *Ingentium herniarum magnitudine ponderoſi.* Et Moſes Leuit. 21. vbi deſcribit quales eſſe deceat miniſtros Dei; *Nec accedet*, inquit, *ad miniſterium Dei, ſi fuerit ponderoſus.* ita enim habet antiquus quidam interpres in veteri cod. MS. pro quo vetus verſio vulgata *hernioſus. Hernia* igitur *pondus* dicitur propter rapturam pondere factam, cum inteſtina rupta tunica deſcendunt in veſicam. *Pondus* etiam pro teſticulis vſurpauit Catullus:

Deuoluit ipſe acuto ſibi pondera ſilice.

Et Martial.lib.7.Epigram.

Iudæum nulla ſub cute pondus habet.

Idcirco teſticulos *bilibres* appellat loco citato. Ouid. autem pro pondere, *onus inguinis* dixit lib.4. Faſtor. Pet. Daniel Not. in Querolum. Vbi tamen Martialis verſum non recte de teſticulis interpretatur, qui de inguinibus loquitur. Iudæi enim non teſticulos, ſed inguina decutire ſolebant, quæ vocant *præputia.* De inguinum pondere graphice Plaut. Caſin. Act. 5. ſc. 2.

Quicquid erat calamitas profecto attigerat numquam.

Et Xiphilinus in Auito; πολὺ πάντας τῷ τῶν αἰδοίων μεγέθει ὑπεραίρων. Adde Barth. in Claudian nu. 1533. Super eodem pondere Polyænus infra circa finem Diis gratulatur. in tanto beneficio granditatem partis huius poſuere.

✝. 26. *vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes*] *faſcinium* eſt mentula. Hinc *faſcinoſus*, id eſt, mentulatus. Schopp. in Priapo. carm. 27. Ergo hæc verba ſic intellige: Erat tantus Priapus, vt homo ipſe appendix eius, vel lacinia eſſe videretur. id eſt, multo breuior eſſe videretur. id eſt, multo breuior erat homo, quam ſuus ipſius faſcinus. Ramirez ad Martial. l. 1. ep. 24. Balbus Catholico; *Faſcinus etiam dicitur Priapus, quia quibuſdam faſciis ſolebat olim inuolui, quum carerent bracis.* Auguſt. de Ciuit Dei l. 6. c. 9. *Sed quid hoc dicam, cum ibi ſit & Priapus nimis maſculus, ſuper cuius immaniſſimum & turpiſſimũ faſcinum ſedere noua nupta iubebatur more honeſtiſ-*

honestissimo & religiosissimo matronarum &c. Porro *fascinum* dicitur nō a *fasciis*, sed à Græca voce βάσκανος, tralatione inde ducta, quod Priapi pro amuleto appendebantur pueris. *Lacinia* autem est vestis assumentum redundans, & quod ornatus tantum gratia adiicitur. quod quia grauare interdum magis quam honestare solebat, ideo dixit Tertullian. lib. 4. aduersus Marcion. *Compendiatum est nouum testamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.*

Pag. 107. v. 3 *nescio quis enim eques Romanus*] sub persona huius Equitis, molles & effœminatos sui temporis homines taxat, qui bene vasatos è balneis ad conuiuia; è conuiuiis ad lectum educebant; fiebatq; strenuorum huiuscemodi militum in balneis delectus. Senec. Quæst. natur. l. 1. c. 16. de Hostro quodam profligatissimæ obscœnitatis homine: *In omnibus balneis agebat ille delectum, & aperta mensura legebat viros*, Ramirez ad Martial. l. 1. epig. 24.

vers. 4. *vt aiebat*] Iungerman. *aiebant*. bene, & ita pridem Goldastus diuinauerat.

v. 8. *ab offici jo recepissem*] *Officiosi*, qui in balneis vestimenta seruabant, *capsarii* dicti Paulo in L. 3. §. vlt. D. de Off. Præf. vigil. & Interpreti Iuuenali Sat. 3 ad illa, *& sonat vnctis Strigilibus* quos habent capsarii. Sauaro ad Sidoni. l. 4. ep. 20. Leg. *ab officio solus recepissem*. *Ab officio* interpretor post officium siue lauationem. Qua voce vsus ita alibi & sæpe Petronius. Sed diserte Interpres Historiæ Apollonii Tyrii in re pari; *Accepto ceromate docta manu circumleuit ei, deinde in solio fouit, & exeunte Rege ab officio recessit.* IS. Pontanus Analect. l. 2. c. 16 Imo leg. *ab officio recepiss.* nempe balneatorio siue balneatoris. *Officia* pro officialibus, *ministeria* pro ministris. Marcilius ad Suetonii Vespasianum. Vide Goldasti Notas ad Dositheum.

vers. 9. *notorem dedissem*] *Notor*, qui notitiam rei aut fortunæ profitetur. vnde *notoria* est indicina, per quam res occultæ notescunt. Vide Marcilium ad Suetonii Vespasian.

ibid. *tanto magis impedit inguina*] vt hoc intelligatur; ait Eumolpus, Aſcylton, quod bene vaſatus eſſet, facile inueniſſe veſtes: ſe vero doctum & literatum ſuas non recepturum, niſi notorem dediſſet: additque, *tanto magis impedit*, id eſt, tantum præſtat, peculio penſili quam ingenio docili præſtantem eſſe. Scopp. in Miſcellan. Legen. *tanto magis expedit*. Wouwerius, Putſchius, Pflugius. vel, *tanto magis impedit ingenia quam inguina*. Iungermannus, Quid ſi legamus, *tanto magis impendit*, id eſt, prodeſt, præſtat, vt accipiatur ſubſtantiue?

v. 14. *Vtcumque tamen, tanquam non agnoſcerem fabulam, tacui*] Ramirez legit & diſtinguit; *Vtrumque tamen tamquam non agnoſcerem fabulam tacui*; Hypomn. ad Martial. l. 1. ep. 100. num. 6. Fortaſſis non inepte, vt τὸ *vtrumque* referatur ad illa duo, *iniuriis—commodis*. Et *fabulam*, id eſt, rem inter nos geſtam.

v. 15. *cœnæ ordinem explicui*] *explicare cœnas* vocat ita ſtruere, vt ea quæ complicauerat & aſſeruauerat ante explicaret, & promeret in iis. Martial.

Explicat & cœnas vnica menſa duas.

eadem dicendi formula alibi dicit *explicare conuiuia*. Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 1. ep. 100. n. 6.

v. 17. *Vile eſt quod licet*] videntur eſſe verba Encolpii gaudentis iniuria Aſcylti.

verſ. 18 *animus errore lentus*] an *lentus*, id eſt, tardus propter errorem, & pro *vile* leg. *vtile*, deletis aſteriſcis? an ex vet. cod. leg. *lenitus*, vt infra; *Flectite mentes ſatisfactione lenitas?*

v. 19. *Ales Phaſiacis*] in luxum Romanorum. Scalig. in Catalect. Sicut Agellius ait, menſas nobis occupant *Pauus è Samo, Phrygia Attagena, grues Melicæ, hœdus ex Ambrachia, Pelamis Chalcedonia, murana Tarteſſia, aſelli Peſſinuntii, oſtrea Tarentina, pectunculus Chius, elops Rhodius, ſcari Cilices, nuces Thaſiæ, palma Ægyptia, glans Iberica.* Puteanus in Genial. ſerm. Vide de his elegantiſſimis verſibus, vt gula omnes terras omniaque litora peragrauit, Scip. Gentilem Comment. in Apul. Apolog.

Apolog.nu.419. Namque temporum suorum luxum notat, quibus copiosiores, conuiuia sumptuosa pararent, illudque melius & delicatius censeretur, quod carius plurisque venderetur. Rader. ad Martial. l.13. epig.71. De Phasiacis auibus etiam infra Petronius meminit;——*iam Phasidos vnda*

Orbata est auibus: multoque in litore tantum
Sola desertis adspirant frondibus aura.

Raderus ad Martial.lib.13. epigr. 67. Aldrouandus in Ornitholog. An hinc propter similitudinem nomen acceperunt nostrates *Phasiani*, quorum frequentia in alpibus Heluetiorum & Rhætorum, vt tradit Stumpfius in Chron. Heluetiorum, & Simlerus in Comm. de Alpibus?

v.22.*anas*] prima longa, quod obseruandum. Taubmannus in Dissertat.de Ling. Lat.

Ibid.*enouata*] fort. *enotata* Iungermann.

v.23.*plebeium sapit*] *plebeius*, id est, vilis, vt Cic. *plebeios* vocat *philosophos*: & Propert. *amictum plebeium* dixit, Lucret. *vestem plebeiam*. Gifanius Indic. Lucret. Infra Petron.——*non vsu plebeio trita voluptas*. Martialis;

Imbue plebeias Clusinis pultibus ollas.

Casaubon.in Pers.sat. 3.

v.24. *Attractus scarus est, & Afra Syrtis*] aliæ editt. habent: *atque arata Syrtis*. *Arata Syrtis*, vt Mæcenas apud Senec. *Vide vt alueum lintribus arant*. Pertinent autem huc Horatii versus;

Non me Lucrinis iuuerunt conchilia,
Magisve rombus aut scari,
Si quis Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vehat mare.

Et egregie Latinus Pacatus Panegyr. Theod. Aug. dicto; *Illis demum cibis acquiescebant, quos extremus oriens, aut positus extra Romanum Colchus imperium, aut famosa naufragiis maria misissent, quos inuita quodammodo reluctantique natura hominum pericula rapuissent*. Lindenbrog. Notis in Catalect.

v.26.*nullus iam grauis est*] Carus. Sallust. lib. 3. Hist.

Cum per omnem prouinciam infœcunditate biennii proximi graue pretium fructibus eſſet. vide Nonium. Cui opponitur *facilis* pro vili & bene parabili. Paulo ante; *Quod non ſunt faciles.*

verſ. vlt. *roſa cinnamum veretur*] ne ſcil. ab eo expellatur.

Pag. 108. v. 1. *Quicquid quæritur*] multo magnoque labore acquiritur. Barth. ad Claudian. numer. 175. & num. 1711.

v. 6. *qui in eodem ſynœcio potant*] de quibus infra; *Fit concurſus familiæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Synœcium,* συνοίκιον, quæ & συνοικία. Philoxenus Gloſſ. συνοικία, *conclauum, conclauia, inſula.* Æſchines contra Dimarch. ὅπου γὰρ πολλοὶ μισθωσάμενοι μίαν οἴκησιν, μελόμενοι ἔχουσι, συνοικίαν καλοῦμεν. Ergo *vicinia* hîc non ſignificat coniunctas in eadem Platea habitationes atque ædes, ſed coniuncta in eadem domo conclauia, quas ſupra *ædiculas* dixit. eæ ſingulatim inquilinis locabantur, præponebaturque mulier, quæ earum curam gereret, & ſupra *ædicularum cuſtos* dicitur. Ipſa domus vocabatur *cœnacularia*, interim etiam *inſula*, vt paulo poſt à Petronio hæc ipſa domus. Itaque falſus Budæus in Commentar. ling. Græc. & Henr. Steph. in Theſaur. ling. Græc.

v. 8. *ſub eadem cauſa*] Iungermann. legit, *caſa ſub eadem cauſa*, eſt, propter eandem cauſam, ob idem elogium, quaſi fc. & nos omnes fureremus. ſic *cauſſa* pro elogio ſiue titulo ponitur Matth. 27. v. 37. quæ Marc. 15. v. 26 *titulus cauſæ*, Lucæ 24. v. 38. *ſubſcriptio*, Ioh. 19. v. 19. *titulus*. videndus Beza in Annotat.

v. 14. *quam humanitate poſuiſſem*] liberalitate & benignitate. ſupra; *Ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam.* Infra; *Porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum.* Sic capio & interpretor illud; *Scitis quid temtare plerumque ſoleat humanam ſatietatem:* Infra, liberalem & meliuſculam. Iterum Petron. *ſiue quod humanius eſt, commodas, effice vt beneſitium debeam.*

v. 15. con-

v.15. *contumelia tollerem*] hinc *contumeliosa humanitas*, apud Senec. epist. 4. quid sit, intelligi debet.

vers. 17. *O felicem, inquit*] ex illis, quæ sequuntur, *non quæsiit iracundiæ caussam*, colligo, aut paucissima, aut nulla hoc loco desiderari. Nam cum Gnythonem audiuisset obiurgantem & pro se loquentem, hæc verba adiecit Eumolpus.

v.18. *O felicem matrem tuam*] Homer.

Τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

Barth. in Musæum num. 138. & ad Claudianum num. 56. Luc. 11. v. 27. *Beatus venter, qui te portauit; & vbera, quæ suxisti.*

v.20. *Raram facit mixturam cum sapientia forma*] Iac. Magni Sopholog. lib. 10. c. 8. addit; *quia scilicet pulchritudo nihil facit ad sapientiam.* vide locum: Et—*quem vultus honestat, Dedecorant mores,* vt ait Claudian. numer. 1764. Ἀφορᾷν οὖν δεῖ εἰς τὸν νοῦν, καὶ μὴ εἰς τὴν ὄψιν, dicebat ad herum suum Æsopus apud Planudem, & Marculphus ad Salomonem, vide multis notantem Rittershus. ad Phædrum. Veteres tamen cum puellas laudant, semper sapientiam cum forma iungunt: quod & Petronius vbique in suo Gnythone obseruat. Barth. in Musæum n. 33.

vers. 23. *Ego pædagogus & custos*] vide Colerum in Parerg. & Bern. Martinum Var. lect. l. 2. c. 15. Alb. Gentilem Lect. Virg. c. 9.

Pag. 109 vers. 4. *extra cellam processit, tamquam aquã peteret*] hoc est, tamquam vesicam exoneraret. Veteres vero honeste *aquam* pro vrina posuerunt; & veteres dicebant, *sumere se aquam*, cum ibant ad secessum. Ouid.

Sumenda detur cum tibi tempus aqua:

id est, cum tibi detur tempus ad exonerandam vesicam. vide Scalig. ad Propert. lib. 3.

v.12. *Puta me furiosum esse*] sic infra; *Neque in amantium esse potestate furiosam æmulationem. Amantes* enim furiosis æquiparantur. qua de re videndus Andr. Gail. fuse differens Obseruat. lib. 2. cap. 110. num. 23. & pas-

ſim Poetæ *Amorem* inſanum & furioſum vocant. Dixerat, *ego iracundus ſum*. Hinc Horat. lib. 1. e. 1. *Ira furor breuis eſt.*——

v. 16. *adduxit repente oſtium cellæ*] al. *obduxit*. nō male.

v. 20. *Incluſus vero*] Putſchius leg. *ergo*. perperam.

v. 22. *iam ſemicinctio ſtanti ad parietem ſpondam iunxeram*] Leg. *ſpondæ me vinxeram*. *Semicinctium* eſt. Zona minus lata. Meurſius Animaduerſ. miſcel. libr. 3. cap. 7. Rectius forte, quam Rader. ad Martial. libro 14. epigram. 139.

v. 23. *Ceruiceſque nodo condebam*] Virg 12. Æn.

Et nodum informem letho trabe nectit ab alto.

Ambroſ. de Thob. cap. 2. *Informis laquei nodum ſtringitis*. Sedul. Carm. Paſachal. lib. 4.

——*Nodatis faucibus angens*
Infelicem animam laqueo ſuſpendit ab alto.

Iuretus in Symmach. lib. 4. ep. 51.

Pag. 110. ver. 3. *ſi putas contingere poſſe*] exturbandum *contingere*: nam ſententiæ officit. Palmer. in Spicileg.

verſ. 6. *periturus per præcipitia fui*] al. *petiturus præcipitia.*

v. 8. *querentibus mortem*] ſcribe, *quærentibus*.

v. 10 *mercenario Eumolpi nouaculum rapit*] Eſaias c. 7. *Radet Dominus nouacula, trans flumen mercede conducta, Rege Aſſyriorum*. LXX. verterūt *nouaculam ebriam*, falſi ambiguitate Hebraicæ vocis. Hieronym. autem *nouaculam acutam*, cur verterit, non video : niſi per *mercedem*, ductus ſit ad *acumen*. Nos, quum Græcis & Latinis videamus *mercenarios & mercede conductos* appellari milites, qui Carum more vitam pro ære venalem habent, adducti ſumus, vt Prophetam credamus ἀνθρωποπαθῶς Deo tribuiſſe mercenarii militis conductionem, hoc ſenſu; *Conducet Dominus nouaculam trans flumen, Regem Aſſyriorum*. en notam allegoriam. *Nouaculam* autem pulchre fecit eum, qui gentem Iudaicam vel cum minimo pilo, hoc eſt, cum puluiuſculo è ſua terra *abraſit*, hoc eſt, deportauit. Zuinglius Apolog. Complanat. in Eſa. c. 7.

Pag. 111.

Pag. 111. v. 10. *potionibus liberum vrceolum*] vacuum & inanem. sic intelligendus versus iste supra: elatus;

Iam turba portis libera, ac bello carens.

v. 21. *redditaque scordalo vice*] in V. CL. Memmii cod. *scardalo* scribitur, vt existimo, perperam. *Scordalum* interpretor velut *scorodalum*, id est, hominem alliatum & illuuie squaloreque fœdum & sordidum & impurum, vt de quodam seruo apud Plaut. in Mostel.

Germana illuuies oboluisti allium.

Talis enim cum balneas inibat, & in elegantes lautosque inciderat, magno clamore & vociferatione excipiebatur: nisi forte ab immunditia & fœtore excrementorum alui nomen habet. Hoc verbum etiam exstat apud Senec. ep. 57. *Adiice nunc sordalum & furem deprehensum.* Et ep. 84. *scordalum* appellat, quam veriorem scriptura esse reor. *Tullius*, inquit, *Cimber & mimus erat in conuiuio & scordalus.* Est & hodie Græcis *scordalus* morbus in oculis equorum, in angulo crescente caruncula. Turnebus Aduersar. lib. 6. cap. 4. Ramirez magis probat, Scortillo ad Martial. lib. 1. epigr. 107. num. 2.

v. 22. *& cella vtor & nocte*] familiaris Latinis dicendi modus, *promittere noctem, negare noctem, pacisci noctem, vti nocte*, vt honeste concubitus significetur. Ramirez Hypomnemat. ad Martial. l. 1. ep. 107. n. 2.

Pag. 112. v. 7. *ansa ostioli rupta*] in aliis libb. *ansa hostialis rupta*. Leg. *ansa ostii disrupta*. Had. Iunius Animaduers. l. 6. c. 15.

ver. 21. *in mediam rixam perfertur*] Leg. *med. noxam*. & annotandum, quod hodie in Gallia iurgium ac dissidium vocatur *noise*, id à *noxia* detortum esse. Ausonius;

Sæpe in conuiuiis fit noxia, si nimia est dos.

Noxiam & *noxam* idem esse vult Seruius in Virg. Scalig. in Catalect. ad Priap. Fallit ergo Giphanius, qui *noxam* pro iurgio, rixa aut contentione apud veteres reperiri negat, in Obseruation. ling. Lat.

vers. 25. *poetarum disertissime*] hinc sumpsit Iac. Henrichman-

richmannus, qui ante annos plus centum vixit, quum initio Inſtitut. Grammaticar. ad Bebelium ſcriberet, *Quis te non iure laudabit Poeta diſertiſſime?*

Pag. 113. v. 2. *mihi faſtum facit*] me contemnit deſpicitque. Tacit. l. 4. Annal. in fin. *iuxta, gratiam aut faſtus ianitorum perpetiebantur.* Pichena Not. ad Tacit. l. 2. Annal. nu. 1.

v. 3. *maledic illam*] *Maledicere aliquem* veteres dicebant, quod nos vulgatius, *alicui.* Sic *benedicere.* Barthius in Ceir. Virgil. n. 85.

v. 6. *Intrat ſtabulum præco*] *Furtum*, quod à lictore aut viatore licio præcincto, ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferente, ſiue hoc priuata ſiue publica ex auctoritate magiſtratus perquiſitum inuentumque eſt, *per lancem & licium conceptum* videtur. huius rei amiſſæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut. Mercat.

Certum eſt præconium iubere iam quantum eſt conducier,
Qui illam inueſtigent, qui inueniant: poſt ad prætorem illico
Ibo, orabo, vt conquiſitores det mihi in vicis omnibus.

Extant & alia præconii huius exempla, quæ collegit Pet. Pithœus Aduerſar. & ſubſec. l. 1. c. 2. & l. 2. cap. 19. Briſſonius Antiquitat. l. 2. Marq. Freherus Parerg. l. 2. c. 20. Theod. Marcilius in Interpret. leg. XII. Tabb. c. 7. P. Coluius Not. in Apul. Metamorph. l. 6. & l. 9. Cuiacius Obſeruat. l. 16. Vitus Amerbachius epiſt. De furto per lancem & licium concepto, M. Tatius Alpinus epiſt. ad Wolfgang. Hungerum De furto per lancem & licitum Nec apud Romanos modo; ſed olim quoque apud Germanos, maxime Danos, rei furtiuæ publica per domos inquiſitio fuit, de qua eſt in Legib. Scaniæ c. 2. lib. 7. *Si ſcutinium negatum fuerit.* Et hodie noſtris moribus furti perquiſitionem Chriſtianus apud Iudæos cum ſeruo publico ſiue lictore inſtituere poteſt, quod vulgo Schulbandt appellatur.

v.7. *aliaque sane modica frequentia*] Leg. *sane non modica*. Pithœus Aduersar. & Subsec. lib. 1. cap. 2. quod non placet.

v.11. *annorum circa* XVI.] al. *circiter*. Pithœus d. loco. Annus decimussextus, legitima ephœbi ætas. Iosephus Antiquitat. Iudaic. li. 15. cap. 2. de Antonio Aristobulum Alexandri Iudæorum Regis formosissimum filium in amores & delitias concupiscente, & Herodi Regi, vt mitteret, mandante; *Herodes haud iudicauit, forma & ætate florentem Aristobulum (erat enim annorum sexdecim) & genere præstantem, mittere ad Antonium, hominem libidini deditum, & voluptates inuerecunde conquirentem.*

v.15. *amictus discoloria veste*] apud veteres, qui in domo alterius rem furtiuam quærere volebat, nudus eam quærere cogebatur, licio tamen, quo pudenda tegebat, cinctus erat, & lancem, quæ patina erat rotunda & ampla, ante oculos tenebat, propter matrumfam. aut virginum præsentiam. Iohan. Borcholten ad §. *furtorum autem*, Instit. de obligat. quæ ex delict. nasc. imo quæsitor licio cinctus fuit, & manu lancem tenuit, in qua pretium inuentionis siue indicium esset, vt ex hoc loco probat Giphanius ad §. *conceptum*, Instit. eod. tit. *Discoloriam vestem*, vt Iuris auctores *versicoloriam*, Vopisc. *coloriam*. Discoloria autem veste vti solitos, qui quid publica auctoritate facerent, testimonio est Constit. Cod. Theod. tit. *de habitu quo intra vrbem vti oportet.* Pithœus Aduersar. lib. 1. cap. 2. Forte colore publico eius ciuitatis insigni, in qua tale quid fiebat. qui mos hodieque in Germania, & maxime omnium Heluetia, obseruatur, vt viatores & præcones in actibus publicis discoloria vtantur veste. Recte autem Balduinus à Borcholten repræhenditur, quod in Legib. XII. Tab. cap. 12. furta per lancem & licium ea fuisse tradiderit, quæ sacerdotes licio amicti, & panem Oëtite lapide conditum in lance circumferentes præhendebant, cum is panis à fure deuorari non potuisset. ei enim præter Platonem, Festum, Gellium,

lium, manifeſte repugnat hic Petronii locus.

v.16. *indicium & fidem*] *Indicium* pro præmio, quod indicibus datur. Ait enim, Aſcylton, qui famulum ſuum amiſerat, cum præcone circumiuiſſe, & in lance indicium prætuliſſe, id eſt, pecuniam, quam daturus eſſet illi, qui ſibi fugitiuum ſuum indicaret. Cicer. de Diuinat. *Quapropter ſi tibi indicium poſtulas dari, quod tecum vna feceris,* Vlpian. L. 4. §. vl. D. de condict. ob turp. cauſ. Sic & *nuntium* & *euangelium* in Cic. ad Attic. dicitur præmium nuntii & euangelii.

verſ.19. *inſtitis, quibus ſponda*] lectos funibus tentos fuiſſe docet etiam Herodot. Calliope in fin.

Pag. 114. v. 1. *vniuſque hominis veſtigium*] Ariſtænetus l.2. ep.22. ϗ τὴν στρωμνὴν ἐνέπλεξε, παντελῶς συγχέουσα τὸ ἔρεισμα τοῦ δευτέρου σώματος. Propertius;

Apparent non vlla toro veſtigia preſſo;
Signa voluptatis non iacuiſſe duo.

Mercerus in Not. ad Ariſtænet.

verſic.6. *quod diligentius*] al. *quo diligentius*. non paulo rectius.

verſ.23. *quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum*] de qua pag. 54. nam poſt illam rixam reconciliati fuerunt, vt patet pag. 55. quæ reconciliationis narratio deſideratur.

ver.25. *raptam cauponem harundinem*] L. *cauponis*. harundinem oſtio appenſam intellige. infra; *& harundinem ab oſtio rapuit.* ea virga Senecæ, ianitoris geſtamen l. 2. de Tranquillit. Douza Præcidan. pro Tibull. cap. 1.

verſ. vl. *omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur*] ſolebant veteres in perquiſitione furti vel minutiſſima queque quamuis obſignata perſcrutari & excutere. Plato de Legib. l. 12. Apul. 9. *Immiſſis itaque lictoribus cæteriſque publicis miniſtris angulatim cuncta perſcrutari iubent.* P. Pithœus Aduerſar. l. 2. c. 19.

Pag. 115. ver. 2. *reducto timidiſſime ſpiritu*] Ammianus lib. 19. de nocturnorum militum inſidiantium ſilentio; *Atque ipſum ſpiritum reprimentes.*

v. 19. con-

v.19. *continuo ita sternutauit, &c. saluere Gnythona iubet*] Mos est antiquissimus, sternutantibus bene precandi. Schopp. Verisimil. l. 4. cap. 11. Barthius ad Claudian. n. 1432. Præter Plin. Apuleius lib. 9. Titianus lib. 3. Epigram. eleganter. Non ergo propter inguinariam luem institutus fuit, vt scribunt Paulus Monticassinus & Guilermus Mimatensis, quæ multo post tempore Romæ ita grassata est, vt oscitantes ac sternutantes efflarent animam. Sauaro ad Sidon. lib. 7. epist. 1. Eadem consuetudo apud Hebræos, vt sternutanti dicatur אסותא *asuthá*, i. e. salus, vel רפואה, *repuáh*, id est, medicina. Fingunt enim Rabbini, morbum initio mundi fuisse, qui אסכרא *ascerá* à verbo סכר *secár*, id est, strangulare, primumque pueros, post id adultos corripuisse, atque strangulasse temporis puncto, ita vt cum sternutamento spiritus simul omnis auolaret. qua de re Elias Leuita in Thisbithi. Casp. Waserus de Antiquis nummis Hebræor. lib. 2. sed more suo solentes suauiter fabulantur Rabbini. Sternutationem ad malum omen refert Frontinus Stratag. c. 12. ad bonum Xenoph. Anabas. libr. 3. Ex quo procedit etiam noster hodiernus mos, vt arripientes velut omen salutare, sternutantem saluere iubeamus. Barth. d. l. cui caussa est cur non assentiamur.

Pag. 116. v. 7. *amplexusque iam mitigatum*] al. *iam mihi gratum*. Leg. *iam mihi iratum*: Sc. Eumolpum. Gruter. Suspic. l. 6. cap. 15. vel, *amplexuque iam mitig.* Iungermannus neutrum placet. Gnython amplexus Eumolpum iam mitigatum, sc. sibi, nondum autem Encolpio, vt ex sequentib. planum fit.

v. 16. *Conueniret inimicis*] fort. *amicis*.

v. 17. *vt vltimam quamque lucem*] ex præcepto Philosophorum. Horat. lib. 1. ep. ad Albinum. Musonius: *οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶσαι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶναι*. apud Stobæum serm. 1. Antonium in Melissa & Maximum Monachum serm. 51. Auianus Boetus de Moribus; *Omnis dies velut vltimus iudicetur*. Vide quæ consignauit Goldastus Not. ad Colum-

Columban. cap. 7. Alius Poeta; *Viue memor lethi, &c. Extremumque tibi semper adesse puta.*

v. 26. *omnem scabitudinem animo*] Leg. *scabritudinem*. Neurs. Animad. misc. l. 4 c. 6 *scabredinem* dixit D. Hieronymus in vita Hilarionis.

Pag. 117. vers. 2. *aratro domefacta*] dixit, quemadmodum Corn. Seuerus in Ætna;

—*Domitis nemo Cererem iactaret in aruis.*

Lindenbrog. Not. in Catal. ad Ætn.

v. 5. *in pectorib. ira considit*] Attius Achille; *cum ferunt pectus iracundia.* Claudian. *Iram sanguinei regio sub pectore cordis.* Est vero hoc Platonicum, qui iram sub corde locat. vide Alcinoum cap. 17. εἰσαγωγῆς. Barth. ad Claudian. num. 608.

vers. 10. *expedite sarcinulas*] Catull. *Aptis sarcinulis & expeditis.* Douza F. ad Catull. epigr. 28.

ver. 13. *barbis horrentibus nauta*] pro, barba horrida, id est, hispida. Figura est solens bonis scriptoribus, numerum pluralitatis pro singulari abutendi. Apul. l. 4. *Barbis cœrulis hispidum Portunum.* Prudent. *Hirsuta barbis soluitur sensim cutis.* Barth. in Ceir. Virg. num. 302. *Barbis horrentibus*, id est, θριξὶν φριοσύσαις.

v. 18. *exire cum sarcinis iubet*] hi ministri, *sarcinatores*, Gloss. σκευοφόρος, *vasifer, sarcinator.* Infra de hoc mercenario; *Corax detrectator ministerij, posita frequentius sarcina, &c.* vide Planudem in Vita Æsopi.

v. vlt. *in publico tamen manant*] omnibus animalibus communes sunt. Prudent. lib. 2. contra Symmach. *Nostros potant animalia fontes.* Weitzius in Not. ver. 877. Adde L. 2. §. 1. D. de diuis. rer. & qual. §. 1. Instit. de rer. diuis. & ibi Interpretes Iuris.

Pag. 118. v. 1. *solus amor furtum potius quam præmium*] vrbane furto commisit præmium; quod alterum dolo clam, alterum vi palam capiatur. Iam pueri norunt, *præmiatores* esse, qui de nocte *præmia* extexant, id est, prædas. Gulielm. Plaut. quæst. in Menæchm: c. 1.

vers. 4. *vnus & senex non erit grauis*] vult idem, quod versus isti Monastici a Cardinero relati;

Dactylus

Dactylus antiquus non est mulieris amicus.
Flectitur vt stramen, cum venerit ante foramen:

vers. 6. *opus anhelitu perdet*] al. *ante id perd.* Leg. *anhelitu prodet.* Wouwer.

v. 7. *fraudauiq; animum dissidentem*] Leg. *diffidentem.* Meurs. Animad. misc. l. 4. cap. 6. quod ante eum & Douza monuit.

vers. 18. *somnum mentiri*] pro, simulare. Hora: *Ille non inclusus equo Mineruæ sacra mentito.* Virgil. —— *Discet mentiri lana colores.* Idem; —— *clipeos mentitaque tela Adgnoscunt* —— Schopp. in Miscellan.

versi. 15. *eadem indignatione*] pro, pari, simili, quod alii iunctim solent dicere, *pari eademque.*

vers. 16. *mulier lacerata*] Infra de muliere Ephesina; *ignota consolatione percussa, lacerauit vehementius pectus.*

ver. 22. *circumamictus*] Sciopp. hoc verbum vt minus Latinum Critico notauit obelo, in Element. Philosoph. Stoic. moral. cap. 132. satis pro imperio barbarus Potitius.

v. 25. *&, per fidem, inquam*] id est, dic per fidem. sanctissimum erat iusiurandum, de quo Heraldus aduersar. l. 2. c. 3.

Pag. 119. v. 2. *super constratum nauis*] non sub constrato nauis, sed super dormiuisse, ex hoc loco probat Casaubon. in Pers. sat. 5.

v. 6. *Licam Tarentinum*] Manuscript semper *Licham*, vt & apud Martialē. *Lichas* seruus Herculis erat, quem Echalia in potestatem redacta Hercules ad coniugem Deianiram nuncium victoriæ misit. Huic Lichæ Deianira vestem Nessi Centauri sanguine imbutam eo animo ad Herculem ferendam dedit, vti Hercules non amaret Iolem pellicem. Nessi enim sanguis vires amoris habebat. Hercules indutus tunicam, igne sacro & furore correptus Lycham in flumen ad Thermopylas præcipitauit, ipse in rogum se coniecit. Rader. ad Martial. l. 19. epig. 48.

versic. 18. *nisi per se licet*] Legen. *per te non licet.* Iungermannus.

vers.21 *nec vllum dolum malum*] est enim dolus alius bonus, alius malus. Cic. lib.3. Offic. de qua doli distinctione est in lib.1.§.*non fuit*; D.de dolo malo. Gratiosus Epidaurita in Notis; D. M. M. L. *dolum malum multatur leges.* vbi Goldast.monet esse legend. *multant leges.*

vers.26.*qui nobis Hannibal nauigat*] Legen. *nobiscum.* Wouwer. *Annibalem* pro ferocissimo & capitali hoste, vt *Cyclopem* pro Archipirata. Durant. Var.lect.lib.1. capite 13.

Pag.120.v.4.*conducit*] al.*conduxit.* quod & Heraldo video placuisse. Hinc in Gloss. *Ductor nauis*, ναύαρχος.

v.15.*antrum Cyclopis intrasse*] Sidon.l.7.ep.14. *Vt specum Polyphemi hospes exhorruit.* vide Hyginum ex Homero c.125. Sauaro Not.ad Sidon.

vers.25.*indulgeat tibi*] veniam det.ex Corn. Nepote Pflugius. *indulgere*, est octroyer, willfahren.

Pag 121.ver 1.*Portibus se curuatis insinuant*] Leg *se grauatim ins.* Lips. Epist.quæst.l 3.ep.2. vel, *portibus se curuatis non insinuant.* Kottericius.

v.3.*Officij causa*] per cortesia. Pflug.

ver.4.*quis non dare manum languentibus volet*] notaui hunc morem in hoc solo lectum, vt languentibus darent manum, præsertim capite opertis. an forte legen. *Quis non adire manum l. vo.* quomodo Plautus, sc. officii causa & humanitatis communis testandæ? Picartus Pericul.Critic.c.17.

v.16.*& per funem*] calati Pflug.

v.23.*adiuuerit casus*] id est, Fortuna.

v.27.*custodit*] id est, obseruat.

Pag.122.v.7.*vnum nautam stationis perpetua interdiu noctuq;*] diuidebantur vigiliæ non minori cura in nauibus, atque in vrbibus & militia. Quod & ex Legum Naualium Rhodiorum verbis intelligitur, in quibus Præfecti vigilum mentio fit, quem βιγλίων φρουρὸν, vocant. vnde & ἡμεροβίγλιον apud Curopalatam ἀπὸ τῆς βίγλης, ex Latio, qui eius seculi mos erat, sumto vocabulo. Verba legis hæc sunt; εἰ δὲ ὁ δρόμωνος ἀμελήσας, ἢ ὁ βιγλίων, φρουρὸς ἀποκοιμηθῇ ὡς διαβορχεῖς αὐτῷ λ. τῷ δρομῶ-

χρεμφίζων, ἐὰν χειάνη ἀζήμιος φυλαττέσθω. Vocabantur huiusmodi vigiles *Noctiani* antiquis. Gloss. Græco lat. Νυκτοφύλαξ, *noctianus, nocte custos, vigilis*. Hi autem, qui in nauibus excubabant, etiam *ναυφύλακες & dietarij* Vlpiano L.1.§.3.D. Naut.caup.stab.Paulo libro 3.tit. 7. Sent. *Zetarij* (quomodo *Zabulon* pro diabolon) vocantur, nimirum a diœta, quæ erat custodum non solum in nauibus, verū & domibus. Lindenbrog.Not.in Catal.ad Cirin.Glossæ; Νυκτοφυλακία, *excubiæ singulare non habet*. Philoxen.Gloss. *Vigil.* χωροφύλαξ, ἀγρυπνος. à Petronio appellatur *custos*.

v. 13. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet*] id est, ad me, qui in vestro sum comitatu, hoc est, quod ad illud, quod Encolpius dicebat, se nolle me in communionem periculi arcessere. *Comitatus* pro societate: & *comites* pro sociis. supra; *mente simplicissima & vera fide in nauigium comites induxisse*.

v.26. *tamquam rem vacuam*] pro vilem & inutilem.

ver.19. *vos in duas iam pelles coniiciam*] de hoc genere *pellium* Paullus L.5. D. de suppellect.leg. Cuiac. Obseruat.l.10.ca.12. Sic Pers. Sat.5. *pellem* dicit pro mantica & inuolucro vestis, supellectilis aliorumque vtensilium & sarcinarum. Turneb Aduersar.l.14.c.3. Harum pellium mentio & apud D.Hieronym.in Vita Hilarionis. *Pellis*, Germanice Fellis vel potius Phellis, τῷ P. in digamma more nostro mutato.

Pag.123. v. 5. *semel meū feliciter cessit*] probo aliorum codd. lectionem *semel mihi fel.*

v.7. *Quid ergo si diutius*] *ergo* pro autem, particula hoc loco est aduersatiua, de qua vide quæ notauit Goldastus ad Valerianum Edit. Roueriana.

vers.11. *& carta alligata*] chartæ & schedulæ alligatæ sarcinis erant, quæ indicarent cuius essent.

ver. 6. *tamquam literarum studiosus*] supra; *tamquam bonarum artium magister*.

versi.18. *à capillis vsque ad vngues*] speciem adagionis habet hæc locutio, & a Plauto est Epidico. Plutarchus de virtute Alexandri; Ἀλέξανδρος δὲ ἐκ παίδων ὄντα, τὸ ἐπίχειρ

οὐδὲ κατεπτερωμένον ἐξ ἄκρας κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν διαγεί-κωπτῃ. B. Ambros. Officior. l. 2. *A vestigio pedis vsque ad verticem*. Apul. li. 3. Metamorph. & ibi Coluius, Schop. Explanat. in Epidic. Act 5 scen. 1. Moyses Deuteron. c. 28. v. 35. *Sanarique non possis à planta pedis vsque ad verticem tuũ*, Iob c. 2. v. 7. *Percussit Iob vlcere pessimo à planta pedis vsque ad verticem eius*. Esaias c. 1. v. 6. *A planta pedis vsque ad caput non est in isto corpore integritas*. In li. de Vita Adæ & Euæ cap. 9. *Inducam corpori tuo septuaginta plagas de diuersis coloribus, ab initio capitis vsque ad vngulas pedum*. Nec in doloribus tantum, sed & amoribus erat adagio huic locus. Samuel 2. Regum 14. v. 25. *Sicut Absalom vir non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: à vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula*. Ammianus lib. 25. de Iuliano Imp. *Ab ipso capite vsque ad vnguium summitates liniamentorũ recta compage*. Rudolphus Baro de Rotenburg, qui ante annos CCCCL. in Aula Philippi Imp. vixit, his verbis amasiam suam describit:

Von dem Houpte vnz vf den Fues
Des wirt niemer Buos
Beiderot vnd wis
Also hat der Natur flis
Gemachet is wengel var
Vnd hat da bi ze wunsche gar
Gestalt ir nimmerich e mund.

v. 19. *Ita tanquam serui Æthiopes, & præsto tibi erimus sine tormentorum iniuria hilares*] Leg. *erimus in tormentorum iniur*. Confundit Æthiopas, qui Melanosyri, cum Cappadocibus, qui Leucosyri: de quibus Interpres Persii Sat. 6. *Cappadoces dicebantur habere naturale studium ad falsa testimonia proferenda: quin nutati in tormentis à pueritia, equuleum sibi facere dicuntur, vt in eo se inuicem torqueant, & cum in pœna perdurarent, ad falsa testimonia se bene venundarent*. Meursius Animad. misc. lib. 3. cap. 7.

v.22. *Quid tu, inquit Gython*] Leg. *Quid? tu, inq.* Iungerman. vel, *Quid tum, inq.* Pflug.

v.24. *pertunde aures, vt imitemur Arabes*] al. *Arabas*. Inaures baccatas & viri olim veteres, vt hodieque nostri, gestabant perforatis auriculis; sed more externo, & ab Arabib. accersito, vt ex hoc loco paret, & Iuuenali Saty.1. & Dione Cassio lib. 88. de Macrino Mauro. Libybus tribuit Macrobius lib.7.c.3. Lydis Xenophon Anabas. lib.3. Barthius ad Claudian. n.2402.

v.25. *increta facies, vt suos Gallia ciues agnoscat*] Gallos facies incretasse indicare videtur: sed hoc ego ad natiuum potius Gallorum candorem referendum censeo: sicut & *Gallicus vultus* apud Tertullian. de Virgin. Pithœus Aduersar. l.1.c.11. Lindenbrog. Obseruation. in Ammian. lib.15. pag.60.

Pag.124. v.8. *non accersito ferrumine*] non adhibito induramento & solidante glutine. Gloss. *σῶμα*, *ferrumino*. *σόμωμα*, *ferramen*. Legen. *ferrumen*. *σωματὴς*, *indurator*.

v.9. *labra possumus tumore teterrimo implere*] Propria hæc facies Æthiopum, quam & Septimus Serenus in Moreto tangit;

Torta comam labroque tumens ——

Quo etiam pertinet illud Plautinum; *Totam te faciam pugnis vt sis merula*. Lindenbrog. Notis in Catalect. ad Moret. Leg. *humore teterrimo*. Pflugius: quod quid sibi velit æque illum cum imperitis arbitror intellegere. Ramirez de cicatricibus exponit, quibus interdum irati domini seruos deformabant, ad Mart. lib.2. ep.29. n.5. meo animo, non recte.

ver.20. *Nec istud Dii hominesque patiantur*] Infra; *Nec istud, inquit, Dii sinant*. Alibi, *Nec hoc Dii sinant*. Plaut. dicit, *Ne Dii sirint*, &, *Dii prohibessint*.

vers.27. *frontes notans inscriptione*] hinc *nota* de seruis inscriptis. *Extrema nota* de pessimo seruo dixit Vlpian. lib.15. §.43. D. de iniur. Giphan. Obseruat. ling. Lat. qui tamen in eo fallitur, quod formulam illam *de meliori nota* putat à nobis istis, quæ seruis inurebantur, tra-

ctam: cum notæ istæ semper infamiam importarint.

Pag.125.v.1 *stigmate esse puniti*] Leg cum Douza, *puncti stigmate punctus*, est στιγματίας, seruus compunctus notis, Cic.2.Off *stigmaticus*. Plin.ep.5 *cicatrice stigmosus*. Val. Maxim. *inustus*, Plaut in Cas. *literatus*. Mart. *inscriptus*, videndus Lipsius Elector.lib.2. c.15. Rader. ad Marti.lib.2.ep.25.in fi & lib.8. ep. 70. Titus Popma de Oper.seruor. verbo, *Literatum*.

v.2. *Cadem litera & suspicionem*] Iungerman.legit, *eadem*, quod & rectum est.

v.4. *vmbra supplici tegent*] Leg. *supplicii*. Iungermannus: bene, & sic ante eum Douza *vmbrâ supplicii*, vt infra; *nota literarum non adumbrata*. & iterum, *adumbrata inscriptione derisi*.

ver.9. *Notum fugitiuorum epigramma*] quale fuerit illud, aliis inuestigandum relinquo. Brisson. de Formul. lib.8. Fugitiui compungi solent notis vel literis, quibus dignoscuntur, & deprehenduntur, L.2. D de fugit. Quintilian. *Si quis fugitiuo stigmata scripserit*. Clemens Alexandr. τὸν δραπέτην στίγματι δείκνυσι. Cuiac. Obseruat lib.7 cap.13. Ramirez Hypomn. ad Mart. lib. 2. ep. 29 num.5. Titus Popma de Oper.seruor. verbo, *Fugitiuum*.

v.11. *ex vectoribus*] *vectores*, qui naui vehuntur, vt & infra, *cum omnis vector nihil prius quærat quam cuius se diligentiæ credat*. & iterum, *vnus alterque infirmissimus vector*. *Vehere* enim & *vectare* dicuntur nauigantes. Petron. *Cuius hæc nauis est aut quos vehat*. Hinc *vectura*, φόρτιον, ναῦλον, in Lexico Græco Lat. Petron. *cui vecturam debemus* Heraldus Aduers.lib.1.c.vlt.

v.12. *acclinans lateri nauis exonerabat stomachum nausea graue(m)*] sic statim; *Non dissimulata nauseantis deuotione*. Senec.ep.63 *Vt primum stomachum, quem scis cum mari nauseantem conficere, collegi*. I.S. Pontanus Analector.lib.1.c.1.

v.14 *intempestiue inhærentem ministerio*] Pag.seq. *nocte intempesta* Hinc *intempestiuus* ... *intempestiua conuiuia* propriè sunt, quæ nocte celebrantur, au

tur, aut in multam continuantur noctem.

vers.18. *deuotione*] exsecratione & dirarum deuotatione.

Pag.126.v.6. *eiusmodi ludibria*] *spectra* vocat Lucretius, i.e. nocturna somnia.

v.27. *dat adultera munus*] Dousa *numos* legit.

P.127.v 1. *somnium expiauit*] id quod vini aspersione fiebat, aut aquæ lymphatæ. Rader. ad Mart. lib.7. epig. 47. & præfat. lib. 8. Dousa Censur. lib.3. c.9. Adde Heliodor. lib.7. p. 320. Narrasse aeri somnia docet Euripid. in Iphig. & Taur.

v.9. *Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues, &c. deponere*] Propert. lib.4.

Huic fluctus viuo radicitus abstulit vngues.

Hoc verum est, naufragis & vngues à cute recidere, & extremitates labescere. Quod cum videret superstitiosa antiquitas, tanquam naufragium deprecari vellet, quo scilicet sciebat vngues radicibus auelli, solebat sibi vngues præsecare, quoties turbaret mare, vt ex hoc loco patet. Ergo irato mari capillorum resectione naufragium deprecabantur, vt euaderent vnguium præsectionem, ne enecarentur in mari. Scalig. ad Propert. lib.4.

v.11. *neque capillos deponere*] Paulo ante; *Notauit sibi ad lunā tonsorem intempestiuo inhærentem ministerio, exsecratusque omen, quod imitaretur naufragorum vltimum votum.* Gentiles vrgente tempestate, ac nulla salutis spe affulgente, capillos soliti tondere. Nonius; *Qui liberi fiebant, ea causa calui erant, quod tempestatem seruitutis videbantur effugere, sicut naufragio liberati solent.* Eam ob causam Iuuenal. sat.12.

Tunc stagnante sinu gaudens ibi vertice raso,
Garrula securi narrare pericula nauta.

nautam vertice raso, quem in mari sæpissime pericula & naufragia inuenissent. Ad hunc morem videtur alludere Paulus Act. Apost. c.17. vbi deiectos metu naufragii vectorum animos conatur erigere; οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται. Durantius Variar. lect. lib.2.

lib.2.cap.9.Kirchmannus de Funerib. lib.2. cap.14.

ver.20.*sed quia nocentes horridesque*] scrib.*sc.*pro,*scilicet.*Iungermannus sordidus enim, squallidus & productus capillus reorum. Sisenna lib.3.Histo. Plutarch. Rer.Rom.c.14.Oros.lib.5.cap.17.Cic.4.in Verr.Liuius lib.2.decad.2.& lib.4.dec.5.Val.Maxim.lib.1.c.7.& libro.6.c.4.Iustinus lib.36. sub fi.Fortunatus de S.Martino,lib.4.

—*Et longa cathena reorum Accrescente coma*—
videndi Wouwerius & Sauaro ad Sidon.

Pag.128.v.3.*Ad summam*] Salust. *Ad postremũ, Denique,* Pflugius.

v.5.*placuit quadragenas vtrisque plagas imponi*] vtpote seruis.nam verbera, *pœna* sunt *seruiles* Petron. Bongarsius Not.in Iustinum lib.1. *Quadragenas*, inquit: nec enim olim arbitrio carnificis, sicut hodie fit, flagellabantur condemnati ad flagra aut fustes, quod ex sacra Scriptura & Legib. gentium constat. Fr. Pithœus Gloss. Legis Salic.tit.13.Deuteronom.25. v.3. *Si eum, qui peccauit, dignum viderint plagis, prosternent, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erat & plagarum modus ita duntaxat, vt quadragenarium numerum non excedant, ne fœde laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.* Sed & hodie apud Hispanos qui esculenta in macello coemit, vt Carius vendat, 25. qui annonam frumentariam flagellat, 100. ictibus à carnifice fustigatur.

verf.10.*Spartana nobilitate*] id est, summa patientia. Pflugius. vide de Lacedæmoniorum animositate & tolerantia.Fr.Iureti Miscel.ad Symmach.lib.2. ep.46. Ioseph.Stephani Demonstrat.politic. Henric. Steph. Append.ad Dicæarch.Nicol. Cragiii Commentar. de Republ.Lacedæmon.Bernartii Commentar. ad lib.8. Thebaid.Statii.

Pag.129.v.15.*in hoc supplicium durassent*] adeo destinatæ fuissent, vt potuerint perseuerare. Lucret.lib.5.

Atque opere in duro durarent membra manusque.
Rigaltius Not.in Phædr.lib.2.in fi. *Durassent*, pro, durauis-

rauissent, id est, occaluissent, hoc est, inhumanæ & insensibiles factæ essent ad tantam crudelitatem. Goldastus Hoc verbum variæ significationis fuit apud Latinissimos. Vegetius; *Corpus, membra, ad laborem durare.* I C. *Durare corpus in tormenta.* Stewechius ad Veget. Tacitus lib. 1. Annal. de Augusto; *In nullius vmquam suorum necem durauit.*

vers. 20. *tamquam vulnera*] pro, quasi vero vulnera, &c.

v. 22. *hac se inscriptione frontis*] Leg. *hacce inscr. frontes.* Iungerman.

v. 23. *maculassent*] i. e. variassent. Pflugius.

v. 27 *quia non totam*] male Douza. *non* pro nondum, Stewechius.

Pag. 130. v. 10. *Ita vide vt prosit*] an hic leg. est, *vtrum:* an, *vt*, tantum valet ἐπεί; certe sic apud Symmach. etiam video vsurpari ep. 27. lib. 6. *Diu mecum ipse contendi vt ad vos pignus commune dimitterem.* Piccartus Periculor. Critic. c. 15. At in hoc Petronii loco τὸ, vt videtur esse extensiuum, positumq; ἀντὶ τοῦ *quam*, quo vsus est supra in sermone gemino germano; *Vides quam valde nobis expediat vltro dominum ad fugitiuos accedere.*

v. 18. *Cuius pudoris dignitas*] pronomen *cuius* refertur ad Tryphænam.

vers. 21. *Me vt puto hominem*] Leg *me vtpote hom.* Eam caussam adfert, cur ipse electus sit patronus miserorum, quoniam vsu & familiaritate coniunctior sit, & fidei iam perspectæ. Gulielm. Plaut. quæstio. in Epid. cap. vlt.

Pag. 131. v. 1. *satisfactione lenitas*] Leg. *lentas*, sicut supra *animus errore lentus.* Iugermannus. ad eum locum vide quæ notauimus.

v. 10. *familiaritate vobis aliquando coniuncti*] turpi illa & non dicenda. Iustinus lib. 27. *Opera cuiusdam meretricis adiutus, quam familiarius nouerat.*

v. 11. *si interuenissent pecuniam vestram*] Leg. *interuertissent vos pecunia, vestram si fidem prod.* Palmerius in Spicileg. Tamen Plautus, *interuertere argentum.* Wou-

werius. *Interuertere* pro fraude ab aliquo auferre. apud Plaut. *interuertere aliquem argento & argentum.* Schopp. in Miscell.

ver. 28. *Noli caussam confundere, sed impone singulis mŏdum*] elegantissime exprimit Græcum verbum, ἀφορίζειν, διορίζειν, dic designate & præcise. Nam ἀφορίζειν, quod Cicero *precidere* dixit, est designare quotum quemque articulum, quotum quodque caput oppugnare velit litigator, ne in vniuersum admissus licenter tergiuersari, & identidem euariare possit.

v. 24. *à legato*] pro, per legatum. sic contra *per*, pro *ab* paullo post; *Quid attinet veritatem per interpretem quærere?* hoc est, à te, qui eorum interpres es.

Pag. 132. v. 3. *ingenuos honestosque clamando*] Cæsar; *se liberæ ciuitatis esse.* Pflugius. Sic Apostoli in Actis.

v. 6. *ad pœnam confugiunt*] id est, expetunt, poscunt. Jungerman.

v. 15. *incidisse*] casu, non prudentia. Pflugius.

Pag. 133. v. 5. *Pharmace*] Lactantius Placidus Comment. in Statii Thebaid. lib. 10. *Lustrare ciuitatem humana hostia Gallicus mos est. nam aliquis de elegantissimis pelliciebatur præmiis, vt se ad hoc venderet: qui anno toto publicis sumptibus alebatur purioribus cibis; denique certo & solemni die per totam ciuitatē ductus ex vrbe, extra pomeria saxis occidebatur à populo.* Hoc de Massiliensib. ꝓprie ex Petronio refert Seruius ad 3. Æn. Obseruatum illud ipsū apud Athenienses; qui φαρμακοὺς illos vocabāt. Hesychius, Suidas, Harpocratio in Lexic. vnde hic Petronii locus interpretandus: qui eum, qui partem corporis quasi deuouerat, *pharmacē* vocat, respiciens ad illos, qui totos se deuouebant. Lindenbrog. Obseruat. var. lect. in Lactantii Comment. vide Budæum in Comment. ling. Græc. & Annotat. poster. in Pand. Sic & apud Plautum *Venefice*, conuicii verbum est in homines improbos. Schopp. Suspect. lect. lib. 1. epigr. 10. Adde Goldasti Notas in Hieroclis à se Latinitate donati Facetias.

v. 7. *in re manifestissima*] i. e. manifesto depræhensa.

v. 18. *con-*

v.18.*contra fas legemq;*] Leg. *contra ius fasque*, i.e. leges humanas & religiosas. Nam *fas ad religionem, iura ad homines pertinent*, ait Seru. 1. Georg. idque velut adagio cessit Sauaro ad Sidon. l. 2. ep. 13. Nihil tamen apud Petronium mutandum esse, inuitis omnibus scriptis cusisque libris, docuit Goldastus ad Columcan.

v.19.*interpellatque non solum voce, sed & manibus*] *interpellare manibus*, κατασχετικῶς.

Pag.134.v.7.*turbam diducit in partes*] factiones aduersas. Lucanus lib. 7.

Prima velim caput hoc funesti lancea belli,
Si sine momento rerum partisque ruina.
Casurum est feriat ——

Barthius ad Claudianum n. 1896.

vers.10.*nudas expedit manus*] *nudas*, h.e. inermes, mit blossen/truckenen fausten.

vers.13.*vno tantum gubernatore*] Ergo alius *patronus* nauis, alius *gubernator*. *Patronus* est dominus, qualis Lycas: *Gubernator* summus naturarum, à patrono naui præfectus, qui & *Magister*. vtraque vox Petronio frequens. Sic alius est *Exercitor*, qui est dominus nauis; alius *Magister*, qui ab exercitatore præpositus est naui, §. 2. Instit. Quod cum eo qui in al. potestat. L. 1. & L. 4. D. de exercit. act. Reuinerus ad Brachylog. l. 4. cap. 25. §. 5.

v. 19.*sine morte labuntur*] Leg. *sine mora lab.* Pflugius. Malim ego quod in V. C. legitur *semimortui lab.*

v.24.*abscissurum tot miseriarum causam*] latet simul quid spurci & ad *caudam* alluditur. Scribend. autem est, *abscisurum*. quod συνεχέστερον quam illud alterum. Balbus Catholico, *Cado componitur cum am, quod est circum, & dicitur ancido m mutata in n id est circumcirca cadere: & cum abs & dicitur abscido. item cum ad & dicitur accido. i.e iuxta vel valde cado*. D. Virgilius l. 1. contra Eutych. *Aut quibuscumque aliis membrorum abscisionibus multaretur.* Ibidem; *Cum hominis manus abscidatur.* ita vtrimque leg. t Goldasti MS. Recte itaque Calepinus illud Ioannis 18. *Abscidit auriculam eius dextram,*

dextram, ad præsens *abscido*, non *abscindo* fecit quum retulit: Calepinus ille verus & vetus, non qui hodie sub eius veste circumfertur.

Pag.135.v.8.*tralaticium bellum*] Sic Phædrus, sic IC. loquuntur. videndus Rittershusius Notis ad Phædr. Al.*statarium*. vt *stataria pugna* Ammiano, quando ex vtraque parte acies stant, & *statarium prandium* Mamertino, quod stantes milites capiebant. Sauaro ad Sidon.l.2.ep.2.

v.11.*data acceptaq; patrio more fide*] formabam, *pacis amore*; sed inutili coniectura. *Patrium morem* simpliciter hic capio pro bono & prisco, & maioribus vsurpato. Puteanus epist.ad Goldastum.

vers.14.*Quis furor, exclamat*] expostulatio. Scalig.in Catalect.

v.15.*non Troius hostis*] i.e. Paris.

v.17.*decipti pignus Atridæ*] Helenam Agamemnonis filiam, Menelai coniugem.

Pag.136.v.2.*queis hæc formula erat*] ad fœderum formulas belle alludit, quas habet & recenset Brisson. de Formul.l.4.

v.20.*præterita aboleri osculis placet*] Petrus Rauennas serm.93.*Oscula sunt reconciliationis indicia.* Petron. infra; *Ecce etiam osculo iram finio.* Et iterum; *Exosculatus pectus sapientia plenum, inieci ceruicib. manus.* &c. Plaut. Pœnul. *Non sum irata. AG. da ergo, vt credam, suauium.* Sido.l.4.ep.25. *Cum paternis pedib. affusus, ex illo ore læso, ore terribili conuicium expectant, osculum exceperit.* Artemidorus l.2.c.2.de Somn. Sauaro ad Sidon. l.4. cap.25.

v.21.*odia detumescunt*] Plaut. *Nunc in fermento tota est, ita turget mihi.* Gruter. Sulpic.l.8. c.8. Barth. ad Claudian.n.611.& n.1761. *Tumidus* pro irato. Et odia dum gliscunt, dicuntur *intumescere*: cum sedantur, *detumescere*.

v.22.*epulæque ad certamen prolatæ*] *ad* pro post. Tursellinus de Particul. ling. Lat. An *ad certamen* est, cum certaturi vel præliaturi eramus? quia pugnaturi cibum ca-

bum capiebant ad reficiendas corporis vires. Suprà; *Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires.*

v. 23. *conciliant hilaritate concilium*] Leg. *conuiuium.* Iungermannus. *Concilium* pro turba, conuentu, cœtu. Val. Maximus li. 5. cap. 1. exempl. 5. de L. Paulo, qui Persen Regem, *introductum in tabernaculum, lateri suo proximum in concilio sedere iussit, nec honore mensæ indignum iudicauit.* Ieremiæ 6. v. 11. *Effunde* (sc. bilem Dei) *super paruulum foris, & super concilium iuuenum simul.* Petronius infra de Socrate; *Nec vllius turbæ frequentioris concilio oculos suos crediderat.*

v. 24. *Exsonat cantibus totum nauigium*] V. C. *exonerat cantus tot n.* Leg. *exsonat cantu t. n.* Sic supra; *Omnia nimio risu exsonuerant.* Gruter. Suspic. l. 6. c. 15. nimis otiose.

Pag. 157. ver. 17. *Quod solum formæ decus est*] Synesius in Hymn.

> Ἑτέρῳ δ' ἄγαλμα χαίτη
> Καὶ μορφάων τεθέντων.

vide H. Iunium de Coma c. 11. Rader. ad Martial. l. 10. epig. 71. Ambrosius Hexaem. l. 6. *Comam*, inquit, *esse reuerendam in senibus, venerandam in sacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adolescentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle arboris comam, arbor ingrata est: tolle humani capitis capillum, tota pulcritudo flaccescit.* Ph. Camerarius Horar. subcisiu. cent. 3. c. 96.

Ibid. *cecidere capilli*] tota hac periochâ caluos vocat, qui tantum rasi, & promiscue Poetæ *raso* pro caluo, & vicissim vtuntur, etiam Petron. de Trimalcione. Yuo Villiomarus Animaduers. in Rob. Titium libro 3. capite 17.

V. 18. *Vernantesque comas*] in Peruigil. Veneris;

> *Vere concordant amores, vere nubent alites;*

id est, vernant. Pontanus in Macrob. l. 7. c. 16.

Ibid. *tristis abegit hiems*] quæ desertos venustate agros facit. Barth. ad Claudian. num. 14. 24. Leg. *adedit.* Palmer. in Spicileg. quod placet impendio. sic Ouid.

5. Meta-

5. Metamorph. dicitur *Tempus edax rerum*. vide Calepinum in *Vetustos*.

v. 20. *Areaque attritis ridet adusta pilis*] Martialis l. 5. epigr. 48. ad Labienum;

Nudum est in medio caput nec ullus
In longa pilus area notatur.

vt areæ domorum graminibus, ita calui carent capillis. Raderus ad Martial. l. 5. ep. 48. Leg. *nidet ad. p.* Læuia enim & glabra quæ sunt, nident. Palmer. in Spicileg. *Ridere* est nitere, vel lætum hilaremque esse, vt apud Horat. *Ridet argento domus*. quod de rasis siue πλ... vsurpat Petron. 9. Rob. Titius Locor. controuers. lib. 3. c. 17. *Ridere* non est nitere, sed potius Græcorum σαρκάζειν. quo verbo vtuntur pro denudatione. & tamen σαρκάζειν propriè est rictum ducere. Villiomarus Animaduers. in Rob. Titium l. 3. cap. 17. Defendit se Titius Assertion li. 3. cap. 17. sed Villiomari expositio magis est: nisi si forte ex V. C. legend. *aret adusta*. quæ lectio singularem habet emphasin, *area aret adusta*, id est, arefacta & glabrata. q. d. ξηρὰ ξηρανθεῖσα ... hinc & ξηρασία dicitur vitium illud capillorum, cum propter alimenti seu humoris defectum defluunt: species nimirum τῆς ἀλωπεκίας, de qua Alexander Trallianus in princ. libri 1 Ἀλωπεκία πάθος ἐστὶ, τριχῶν ... aliter tamen de ξηρασίᾳ Auctor Definition. medicinal.

v. 23. *Infelix modo*] ita hos vrbanos & disertos versiculos in ordinem redegit Turnebus. quo sensus eorum enitescat, caluus comparatur æri, & tuberi hortorum rotundo, nullaque lanugine villoso. Antea vitio librariorum transpositus & conturbatus erat ordo hoc modo;

Infelix modo crinibus nitebas.
At nunc leuior are vel rotundo
Ridentes fugis & times puellas;
Phœbo pulchrior & soror e Phœbi:
Orti tubere quod creauit vnda,
Vt mortem citius venire credas,

Scito

Scito iam capitis perisse partem.

Aduersatior.l.4.c.19.

v.25 *lauior are*] Cui simile est illud Apuleii; *Cucurbita glabrior.* & illud Martialis; *Lauior & conchis Gallae Cytheriacis.* H. Iunius de Coma c.11.

v.26.*horti tubere*] Martialis;

Lata suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et verna tuberes quid tibi cum Lybicis?

Pontanus Notis in Macrob. de Somn. Scip.l.2.c.6.

Pag.138.v.3.*ineptiora praeteriti*] id est, præmissis & antecedentibus.

v.6.*corymbioque dominae pueri exornat caput*] *corymbus* sic redimiculum muliebrium comarum, vt *crobylus* virorum; *scorpius* puerorum intelligitur: à grammaticis Græcis implicatio comarum in acutum desinens explicatur.——*Crines nodantur in aurum*, Cum Maro canit Æn.4. Seruius *crobylon* interpretatur. Sed hic comæ sunt adposititiæ, quales flauas plerumque mulieres mentito decore formam quærentes, præsertim in Aulis, sibi adiiciunt. Nam cui circumponitur *corymbion*, is rasus nouacula fuerat. Turneb. Aduersar. libr.4. cap.19.

v.7.*supercilia profert de pyxide*] calliblephara intellegit, de quibus Marcellus Virgilius in Dioscorid. & Pamelius in Tertull. de Cultu femin. cap.5 num.23.

vers.21.*decoro exornauit capillamento*] is quoque rasus fuerat, cui capillamentum est inditum. vt autem *corymbion* feminarum diximus, ita *capillamentum* virorum affirmamus. Turneb.lib.4.cap.19. Apud Suetonium tamen in Calig. cap.11. *Et ganeas & adulteria capillamento celatus, & veste longa noctibus ambiret*: quispiam credat esse non quamcumq; appositam comam, sed prolixiorem, longiorem, similemque prope femineæ. nam *capillus* est coma paulo longior, vt cum virilis etiam promittitur. Iuuen. Sat.5.

Ille capillato diffusum Consule potat.

Vestem ergo longam gessisse Caligulam censeret, vt stolam mulier solet ad pedes demissam, ne agnosceretur,

retur, & capillamentum sumpsisse virili longius, simileque muliebri, aut Maurorum, & Hispanorum promissis crinibus. Nam hi populi capillati erant. sic *capillare* vocat *vnguentum*, quo capillos vngunt feminæ, Martial.l,3.ep.40.& *capillata arbor* apud Plin.lib.18. cap.24. ad quam capillus Vestalium ferebatur. vt sit *capillamentum* velut τρίχωμα. Idem l.1.cap. 17. De capillorum & comæ structura, quod ad hunc locum, vide Zinzerling. Miscellor. Critic.lib.5.cap.27. In hoc tamen Petronii loco *capillamentum* non est virile, sed muliebre adæque, à domina Triphena subministratum. Vnde & Fortuna vocatur *capillata* à Dionysio Catone in Distich.

Fronte capillata post est occasio calua.

v. 22. *Commendatior vultus*] gratior, elegantior, pulchrior. Infra; *mulierem omnibus simulacris emẽdatiorem.* Flauus enim capillus, vt niger, commendatur in puellis. Herc. Ciofanus Obseruation. in Ouid. l.1.ep.19.

ver. 24. *periclitantium aduocatus*] *Aduocatus* differt à *patrono*. nam *aduocatus* is olim dicebatur, qui tantum vt amicus assistebat, gratia & auctoritate aliquem in iudicio adiuuabat. Et ita semper eo vtuntur Plaut. Ter. Cic. alii antiquiores. Schopp. in Miscellan.

v. 25. *præsentis concordiæ auctor*] an leg. *actor*? nam *agere* verbum est aduocatorum. Nepos in vita Attici de Atheniensibus. *Hunc in omni procuratione Reip. actorem auctoremque habebant.*

v. 26. *ne sileret sine fabulis hilaritas*] pro, hilare concilium, hilares conuiuæ & combibones: abstractum pro concreto.

v. 27. *in muliebrem leuitatem*] Ioan. Salisberiensis li. 8. c.11. quod inscribitur; *De molestiis & oneribus coniugiorum, & de pernicie libidinis, de mulieris Ephesina & similium fide*: inter cætera refert; *In muliebrem leuitatem ab auctoribus passim multa scribuntur. Fortasse falso interdum: nihil tamen impedit ridentem dicere verum, & fabulosis narrationibus, quas philosophia non reijcit, exprimere quid obesse possit in moribus. Ex his enim liquet, quam facile ament,*

le ament, quanta oderint leuitate, quam cito obliuiscantur affectuum, & naturæ immemores interdum in filios armentur, interdum in viscera sua. sunt aliquæ pudicissimæ, licet Satyricus dicat, quoniam

Rara auis in terris, nigroq; simillima cygno,

mulier exactæ castitatis. Et Tragicus, nullam esse feminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vsque ad furorem incendatur. Matrona quædam, referente Petronio, &c.

Pag. 139. v. 4. *peregrina libidine*] supra; *Peregrini amoris concessio.* Hinc *mulieres peregrinæ* in sacris literis pro meretricibus & adulteris. *Peregrinæ* autem libidini opponitur *domestica.*

v. 8. *quam expositurum se esse, si vellemus audire*] respicit ad morem veterem, quo recitaturi fabulam solemni velut præfatione sibi audientiam parabant: qui mos hodieque in vulgo Saxonico remanet; Jck weet ein Meercken / will gy se hören / ick will se tuseggen. Rittershus. ad Phædrum.

v. 10. *Matrona quædam Ephesi*] Hanc historiam vere contigisse auctor est Flauianus apud Salisberiensem. Eadem carmine reddita est à Romulo Grammatico veteri, Fabular. Æsopicar. cap. 48. vbi videndus Commendator. Sed fusius & integrius refertur in Historia, quæ de *Cæsare Diocletiano, eius Filio & VII. Sapientibus* inscribitur, & Germanorum manibus iam annos supra ducentos versatur, ex Latino in nostrum conuersa sermonem. Cuius Latini codicis vetustum & membraneum exemplar apud R. P. Iohannem Muntzenbergium Priorem Carmelitarum in hac nostra Vrbe vidimus; Græcum alicubi Bibliothecarum exstare scribit Velserus præfat. in Apollonii Tyrii Historiam. Franc. Modius I C. qui de veteri exemplo nihil inaudire potuit, Latinum fecit ex Germanico, nomina personarum mutauit, noua de suo confinxit, typisque Feyrabendianis edidit hoc titulo; *Ludus Septem Sapientum de Astrei Regij adolescentis educatione, periculis,* &c. Cui lubido, adire potest & *Septimum Zamolxis exemplum* legere. Hebertus Clericus carmine Gal-

lico reddidit circiter A.N.C.CIↃ CC. & Latinum illud exemplar ad Ioannem Monachum Altisiluanum auctorem refert. Sic enim scribit au Roman des Sept Sages de Rome;

Libon Moine de bonne vie
De Haute-seluel' Abbeie
A l' estoire renouuelee,
Par bel Latin l' a ordenee?
Hebert la vieut en Romans trere;
Et del Romans vn liure faire.

apud Claudium Fauchetum in libro, quem Gallice & eleganter instituit atque inscripsit, *Recueil de l'origine de la langue & poësie Françoise, Ryme & Romans: plus les noms & sommaire des oeuvres de CXXVII. Poëtes François, viuans auant l' an MCCC.* quem magna ex parte in Bibliothecam Francicam Anton. Verderius Vallis-priuatæ Baro transcripsit. Porro Romani illius de Septem Sapientibus Romanis exemplar membraneum quam vetustissimum, sed pro se scriptum, extat in Bibliotheca Goldasti nostri. Latinum illud antiquum exemplar secutus est Auctor libri, qui *Gesta Romanorum* vocatur, & moralisationibus, quas ipse dicit, hoc est, monitis ethicis & præceptis moralibus illustrauit. Asserum Angliæ Regem hanc historiam in Anglicam linguam transtulisse auctor est Commentator Romul. in principio Comment.

v.14. *Cum virum extulisset*] *Efferre* est mortuum hominem ad sepulturam exportare. Nam, vt Donatus in Andr. Terentii monuit, *efferri proprie cadauera mortuorum dicuntur.* cuius verbi frequentissima est apud Classicos autores mentio. Kirchmannus de Funerib. Roman l.2.c.1. Lambin. ad Plauti Asin. Act.3.sc.3. Nota est formula indictiuorum funerum; L. TITIVS VIXIT. L. TITIO EXEQVIAS IRE CVI COMMODVM EST, IAM TEMPVS EST. OLLVS EFFERTVR. Turneb. Aduersar. lib. 9. cap. 17. *Efferre* Galli dicunt *colporter*. Frecherus.

vers. 15. *funus passis prosequi crinibus*] *prosequi*, verbum funebre,

funebre, defuncti corpus, quod effertur, sequi: Æschylo προπέμπειν. Heraldus Aduersarior. lib. 1. cap. 6. Vt omnia ad mœrorem & tristiciam essent composita, veteres capillamento quoque luctum præ se ferebant. Ac in fœminis quidem crines solutos ac circum colla fluitantes obseruare licet, vel ex hoc loco Kirchman. de Funer. lib. 2. cap. 12.

v. 16. *nudatum pectus in conspectu frequentia plangere*] habitus lugentium. Infra; *Non tenui diutius lachrimas, immo percussi semel iterumque pectus.* Goldastus. Ouid. Metamorph. lib. 6. circa fin.

—passos laniata capillos,
Lugenti similis, cæsis plangore lacertis.

sparsos capillos cum laniasset Philomela intelligitur. Lacerare autem crines in mœroribus solent mulieres. Raph. Regius Enarration. in Ouid.

v. 17. *Conditorium*] subterraneum sepulcrum, *conditiuum* Senecæ ep. 60 *conditi* pro sepultis Arnobio lib. 1. Sauaro ad Sidon. l. 5. epist. 17. Nam *condere* verbum est mortuale vel sepulchrale. Rittershus. ad Phædrum. Id sepulchrum, etiam *requietorium* dicitur in vet. inscrip. Kirchman. de Funer. l. 3. cap. 10. Veteribus Christianis *cimiterium*, quod Græcis κοιμητήριον, non vnum sepulchrum, sed *sepulchretum* dicebatur, vt & nobis hodie.

v. 19. *hypogæo*] *hypogæorum*, id est, cellarum, pro condendis mortuis extra vrbem origo est Græca, quod satis etiam declarat Phlegon Trallianus, quem post Wouvver. adducit Meursius Animaduers. misc. l. 3. cap. 20. De qua custodia mortuorum etiam putem sensisse Vlpianum L. 14. D. de religios. & sumpt. fun. & Apul. lib. 2 Metamorph. Coluius in Not. Quoniam sepulcra erant plerumque subterranea ædificia, arcuato opere extructa, pauimentis strata ac parietibus circumsepta, in quæ tanquam in cellas quasdam per gradus aliquot descendebatur, foribus conditorii clausis vel apertis, prout vsus requirebat. Indicat clarissime Petron. verbis seqq. *Descendit in conditorium*, quod hic Græca voce *hypogæum* vocat. Ianuas autem habuisse,

docet idem aperte paulo post, vbi ait, militem, qui cruciarios custodiebat, nuptias fecisse cum ista matrona, *præclusis c. nditorij foribus.* Kirchmann. l. 3. ca. 15. ὑπόγαιον apud Græcos in hac notione nondum reperio, sed ὑπογαίδιον, quod Hesych. exponit ὑπόγειον τύμβον. alioqui ὑπόγαιος idem quod ὑπόγειος. Tertullian. de Anima. c. 28. de sepulchro Pythagoræ, *Respice ad hypogeum, & si capit, crede.*

Ibid. *Græco more*] quo de videatur Kirchmannus de Funer. Rom. l. 1. c. 1. Dauid Chytræus de morte & vita æterna. Apud Romanos non condebantur corpora mortuorum, sed comburebantur: contra Græcorum more fiebat, apud quos consuetudo ista tum inoleuisse videtur, postquam à Philosophis animarum persuasa immortalitas, & circum cadauera volitatio, quam illi ab Ægyptiis didicerunt: Ægyptii porro ab Hebræis. Atqui apud vtrosque istos vetustissimum esse condendi & sepeliendi morem præter Sacram Scripturam etiam Herodot. auctor est in Euterpe. vide Bezam in Annotat. ad Matth. 26. v. 12. & Act. Apost. c. 5 v. 6. & cap. 6. v. 6. Suidas auctorem Græci moris refert Primum quendam Cerealium, scribens; Πρίμος δὲ Κερεάλιος, (apud Phauorinum Camert. legitur, Πρίμος ὁ Κερ.) ἐς τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλεν, (Phauorin. ἐσέβαλε, & rectius) ἀνθρώπον μὲν ἐς λάρνακας, μετὰ τῶν νεκρῶν, δι᾽ ἀγγέλων τινῶν, καὶ ἐς ἀρρίχους ὀπώρας ἔχοντας, ἢ καλάμους ἐντιθέντων, τὰ χρήματα ἐμβαλόντες. Eusebius Hist. Eccles. l. 7. c. 21. *Vbi sanctorum corpora supinis manibus ac sinu exceperunt, oculos presserunt, ora clauserunt, vnanimes & parietes affecti strictim complexi sunt, lauarunt, & ad sepulturam ornarunt*, &c. Hæc ablutio inter sanctos olim erat futuræ resurrectionis pignus & tessera superstitibus: sed degenerauit in superstitionem. Beza in Act. Apost. c. 9 v. 37. Ablutionibus autem & vnctionibus mortuorum vsi sunt Hebræi ab omni æuo. qui ritus postea à plerisque populis & præsertim Ægyptiis profanatus est, & exenteratione & operosissimis conditurís auctus, vt videre est Genes. 50. v. 26. vbi vtitur

Moyses

Moyses verbo הנט *hanat*, pro ἐνταφιάζειν. Beza in Matth. d. l. Adde Polydor. Virgil. de Inuent. rer. l. 3. c. 10. Boemum de Morib. gent. l. 2. Zwingerum in Theatro vitæ hum. volum. 28. lib. 3.

v. 26. *singularis exempli femina*] Ennodius in Vita S. Epiphanii c. 17. *Fœmina stupendæ sanctitatis & singularis exempli*. Sauaro ad Sidon. l. 6. ep. 3.

Pag. 140. v. 2. *lacrimas commendabat lugenti*] Legen. *communda bat*. Radulph. Fornerius Rer. quotidianar. l. 3. c. 19. vel, *lacinias commendabat lugentis*. *Commendare* pro *commaculare* etiam Silius posuit. Scriuerius. vel, *lacrumas commodat lugenti*. Vt præficæ lacrimas suas & planctum suum alienis mortuis locabant mercede; sic istam fidissimam ancillam dicit heræ suæ lacrimas commodasse; id est, in gratiam eius fleuisse vna, vt ita ipsius alleuaretur dolor. Rittershusius Not. in Phædrum. Ingeniose, & fulcitur auctoritate Donati, qui Terentianum illud in primore Andria *collacrumat*, interpretatur *alienis lacrimis suas commendabat*. Kirchmannus de Funer. l. 4. c. 4.

v. 3. *& quotiens defecerat*] apud Salisberiens. *& quotienscumque def.* in MS. Cod. Nobilissimi & amplissimi Bongarsii, *& quotiensque def.* pleonasmo etiam aliis elegantioribus vsurpato.

vers. 4. *positum in monumento lumen*] Rad. Fornerius Rer. quotidian. l. 3. c. 19. Kirchmannus de Funer. l. 4. c. 4. Zuingerus in Theatro vit. hum. Tom. 12. lib. 4. & volum. 28. lib. 3.

ver. 9. *Imperator prouinciæ*] Præses vel Proconsul. Sallust. in Iugurth. in Orat. Adherbalis; *Me, quem vos imperatorem Numidas posuistis*. Ad deuitandum odium & beneuolentiam conciliandam noluit se vocare Regem, sed P. R. Præsidem in regno Numidiæ. Mox enim; *Regno Numidiæ, quod vestrum est*. Vide Ph. Berterii Pithanon diatrib. 1. c. 9.

v. 10. *latrones iussit crucibus affigi*] Cruci latrones affigi solitos ex sacris prophanisque docent Petr. Faber Semestr. l. 2. c. 10. Lipsius de Cruce l. 1. cap. 13. Sauaro

Not. in Sidoni. l. 4. ep. 23. Talentonius Var. rer. l. 2. cap. 9. Celsus Adornus lib. 2. cap. 23. Gretserus de Cruce Tomo 1.

v. 13. *qui cruces asseruabat, ne quis ad sepulturam corpora detraheret*] Romanorum mos fuit, vt facinorosos, quorum pœnæ ad exemplum pertinebant, supplicio affectos honore sepulturæ prohiberent. itaque custodes adhibiti, donec putrefacta cadauera. Petr. Faber Semestr. l. 2. c. 9. Lipsius de Cruce l. 2. c. 16. Beza Annotation. in Matth. c. 27. v. 54. Talentonius Var. rer. l. 2. c. 9. Celsus Adornus epist. ad Talenton. l. 2. ca. 23. Guilielm. Fornerius Not. in Cassiodor. l. 2. epist. 22. Gretser. de Cruce Tom. 1. Hodie nostris moribus in exemplum relinquuntur, sine custodibus tamen, cadauera suspensorum, rotæ supplicio affectorum; veru affixorum, & similium. contra quos mores Petrus Rauennas IC. vt improbatos inuehitur in fi. Compendii Iuris Canon. & in Dictis notabil. extrauag. in princ. quē duobus libris confutat Hochstraten Prouincial. Monachor. Prædicator. in Iustificatorio Principum Alaman. Augustus tamen Imp. corpora damnatorum cognatis se & amicis non negasse lib. 10. de Vita sua scripsit. ad sepulturam scilicet: vnde nec Iosepho Arimatheo & Nicodemo corpus Christi negatum. vide L. 1. & L. vlt. D. de cadauer. punitor. Porro pro *asseruabat*, vet. cod. habet *seruabat*. quod non displicet, & Plautina vestigia sectatur.

v. 13. *notasset sibi & lumen*] elegans phrasis, *notare sibi*, & veteribus non infrequens. Cato de Re rust. cap. 158. *Si vis bene tibi deiicere.* Meursius in Not.

v. 17. *vitio gentis humanæ concupiit scire*] Salustius Iugurth. *More humani ingenii cupido ignara visundi animum vortit.* Val. Maxim. l. 1. c. 7. in Annibale; *Humani ingenii prona voluntate vetita scrutandi pone respiciens,* &c. Colerus Not. ad Valer. Putschius ad Sallust. Apul. l. 4. Florid. *Propius accessit, vt etiam cognosceret more ingenii humani quisnam esset.* Suetonius Claud. capite 10. *Latentem discurrens forte gregarius miles, animaduersis pedi-*

pedibus, è studio sciscitandi quisnam esset, agnouit.

v.21.*quasi quodam monstro*] id est, spectro. hinc *Mostellaria* Plauti. Hymnus Ecclesiasticus in Dedicat. Ecclesiæ;

Dæmonis sæua perit hic rapina,
Peruicax monstrum pauet, & retenta
Corpora linquens fugit in remotas
—Ocius vmbras.

ver.24 *faciemque vnguibus sectam*] solebant fœminæ maritis mortuis parentare genarum lacerationibus, quæ vnguibus fiebat quod legib. Solonis & XII. Tab. vetitum. Kirchman. lib.2.c.11.

Pag.141.v.3. *nihil profuturo gemitu pectus diduceret*] Leg. *diducere*. Iungermannus. Dinamius epist. ad Discipul. *Plus lugent, qui plus diligunt; & dum auxilium præstare nequeunt, pugnis pectora & lacerta tundunt; illi tamen qui sepulchro cōditur nihil præstaturi.* Supra Petron. p.89. *Verberabam agrum planctibus pectus. Pectus diducere*, quo pacto supra dixit de Gythone; *risu dissoluebat ilia sua.*

vers.5. *& cætera*] quod Salust. dicere solet, *& alia.* Pflugius.

v.9. *ruptosq; crines super pectus iacentis imposuit*] euulsos ac tonsos rasosq; crines in funebri luctu solebant mortuis offerre, & super ipsorum pectora vel tumulos ponere parentandi gratia. Kirchman. l.2.c.15.

v.12. *vini certe ab eo odore corrupta*] Leg. *incertū an ab odore corr.*] Putschius. sed illam lectionē optimus Bongarsii codex comprobat. *Ab eo*, sc. milite.

v.21. *Id cinerem aut manes*] integer Virgilii versus ex 4. Æn. quem tribuit Annæ ad sororem Didonem sese afflictantem ob coniugis mortem.

Ibid. *Curare*] Plaut. *Id Dii curant scilicet.*

v.26. *Nemo inuitus audit*] *audit*, id est, obœdit, paret, obaudit.

Pag.142.v.6. *humanam satietatem*] Hinc D. Hieron. *Venter gulæ proximus.* Et Dionys. Cato in Distich.

Cum Venere & Baccho lis est & iuncta voluptas.

Contra Terent. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

v.13. *Placitone etiam*] Versus sint Annæ ad Didonem 4. Æneid. Nec enim non errore lapsus Georg. Thomsonus, qui ad Petronium primum auctorem refert in Vindice Veritat. aduersus Iust. Lipsium lib. 2. cap. 2. pagin. 92. & Episcopo Andegauensi non Petronii Satyricon, sed Æneida Virgilii in manibus fuisse scribit auctor fide dignus Petron. Matthæus Histor. Francor. libro 2. narrat. 3. in princip.

v.15. *ne hanc quidem mulier partem corporis*] quæ scil. honeste nominari nequit. Infra, *cum ea parte corporis, quam ne ad cogitationem quidem admittere seuerioris notæ homines solent.* Ouidius:

At Deus obscœna nimium quoque parte paratus.

In Priap. *Quod partem madidam mei videtis,*
Per quam significor Priapus esse.

Theodor. Priscianus lib. 2. Logico, c. 11. *Tunc ipsis partibus duras superaddimus fricatione manuum vel subsanorum paulo asperiorum.* Ibidem; *Quibus partes frigentes visus Venerii officium pernegarint.* Et paulo prius; *Et tensionem particulæ cum assidua patratione facit.*

vers. 16. *abstinuit*] alludit simul abstinentiam, quam mulier vouerat, & iam quinque dies seruarat. *Abstinere* cum accusatiuo rei haud temere apud quosvis reperias.

vers. 21. *vt quisque ex notis*] *quisque*, pro quisquis, quicumque. Vet. tamen Cod. exsertim scribit, *quisquis*, vt supra; *Quod quisquis perperam discit*, &c. Et infra; *Quia quisquis suos hæredes habet, nec ad scenas, nec ad spectacula admittitur.*

v. 22. *ex notis ignotisque*] Douza emendat, *Agnatisq.* non ex mente Arbitri. *Noti* sunt amici & cognati; *Ignoti*, peregrini, cum quibus multa nobis consuetudo. Supra; *Ignotæ consolatione percussa.* Equidem huc pertinere arbitror, quod supra dixit; *Vicinarum quoq. gentium fœminas ad sui spectaculum euocaret.*

Pag. 143. vers. 2. *Cruciarii*] *Cruciarius* dictus is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Calpurn. Flaccus in Declam.

Peda-

Pædagogus Cruciarius, peregrinus Cruciarius; De his qui appensi in cruce. at qui ea digni, per conuicium sic nominati. Isidor. *Cruciarius eo quod cruce dignus.* Lipsius de Cruce lib. 1. c. 3. Coluius Not. in Apulei. Metamor. lib. 10. Barthius Ablegmin. Critic. lib. 2. cap. 9. Balbus Catholico; *Cruciarius, qui est cruce dignus, vel qui fert crucem ad suum dispendium, vel ad officium suspēdii.* Ammianus lib. 29. *Longum est, quæ cruciarius ille conflauit.* quem paullo post vocat, *perdictum nebulonem.*

v. 5. *miles circumscriptus*] vett. libb. *circumspectus*. Leg. *circumpectus. Circumpectere.* significat defraudare, circumuenire, & malum aut infortunium alteri dare. Gulielmus Plaut. quæst. in Bacchid. cap. 2. Putschius emendat, *circumspecus*, vel, *circumspectans*. Magis est Gulielmiana lectio.

v. 19. *Corpus mariti sui tolli ex arca*] *arca* fuit loculus siue feretrum, in quo corpus siue cadauer integrum condebatur. vide Marcian. L. 39. D. de relig. & sumpt. fun. ac Caium L. 7. D. eod. quorum hic diserte quidem sepulchrum ab arca distinguit; ille vero mobiles fuisse arcas istas non obscure significat. Kirchman. libr. 3. c. 15. Ab *arca* est nostratis vox Sarck/ cuius vis in mundo. Græcis σορός. Hesychius; σοροὶ, σπερμοφάγοι γίνονται ἰχναίμονες ἐν στόμαχι. vide Aristophanis Interpret. item λάρναξ. erat autem vel ex ligno, vt apud Iosephum περὶ Ἁλώς. Δυο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν παρεσκευασμένην. vel ex lapide, vt auctores sunt Plutarch. in Numa, de sepulchro Numæ Regis, & Dioscorides lib. 5. c. 142.

v. 21. *Vsus est miles ingenio*] *ingenium* pro calliditate, astutia & promptitudine aliquid machinandi. Balbus; *Ingenium, astutia, calliditas, prudentia, subtilitas.*

v. 24. *Risu excepere fabulam*] Salisberiensis lib. 8. cap. 11. *Tu historiam aut fabulam, quod his verbis refert Petronius, pro libitu appellabis. ita tamen ex facto accidisse Ephesi. & Flauianus auctor est, mulieremque tradit impietatis suæ & sceleris parricidalis & adulterii pœnas dedisse. Non quidem solus est in mulierum ineptiis ridendis aut exprimendis*

mendis Petronius: scribit B. Hieronymus, &c. Ab Imperatore siue Præside Prouinciæ capite plexam fuisse traditur in libro illo de Septem Sapientibus.

Pag. 145. ver. 12. *amici quærebat obsequium*] sc. Lycas. *Obsequium* in rebus nequam & turpibus, vt apud Plautum *obsequi*, & *morigerari* patientes in Venere dicuntur. vide Schop. Explanat. in Mostellar.

ver. 13. *Si quid ingenui sanguinis habes*] hoc est, si quid in te virilis roboris maneret. Casaubon. in Pers. Sat. 1.

v. 14. *Sportam*] Leg. *scortum*, Putschius

vers. 15. *Si vir fueris*] Porcius Latro in Catilin. *Si viri estis, declinatura*, &c. Sallust. in Catilin. *Quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest?* Hoc autem loco simul obscœni quid latet. Infra Polyænus frigidus & maleficiatus; *Non intelligo me virum esse, non sentio.* vnde *virile officium*. Theodor. Priscianus lib. 2. Logico, c. 11. de rebus inflantibus vel erigentibus membra virilia; *Quæ per potiones accepta virile semper officium reparant.*

Ibid. *ad spuitam*] Leg. *sportam*. Casaubon. in Pers. sat. 1. vel, *spurcam*. Putschius.

vers. 18. *homo dicacissimus*] iocosissimus, mordacissimus.

v. 26. *Certos fluctus*] Leg. *certus*. Iungerman. Bene, & *fluctus* accipe in accusandi casu.

v. 27. *ventus impulerat*] dum enim cœlum nubes adducit, aura prior turbatur, & incerta nunc in hanc, nunc in illam regionem se conuertit. cuius rei exemplum hic Petron. exhibet. Lindenbrog. Obseruat. var. lect. in Statii Thebaid. lib. 5. epigr. in Priscillam.

Pag. 146. vers. 9. *Postquam* * *manifesta conualuit*] Leg. *postquam tempestas manifesta c.* deleto asterisco. Putschius. vel, *postquam maris æstus inualuit*. Meurs. Animaduers. misc. lib. 4. c. 6.

vers. 12. *vestem illam diuinam, sistrumque*] linteam vestem sacerdotalem intelligit, qua in sacrificiis induti Isidis Sacerdotes. *Sistrum* iidem Sacerdotes quatiebant in sacris, quæ manu ferebant, vt Apollonius aliique

que scribunt. videndi Hugo Grotius in Februis Marciani Capellæ libro 2. Raderus ad Martial. lib. 12. epigram. 25.

v. 19. *prope iam fidelissimi*] Leg. *properam*, antique pro, propere, sicut *promiscam* & *promiscue*, *protinam* & *protinus*, *perperam* & *perpere*, *palam*, sexcenta alia. Gulielm. Plaut. quæst. in Epid. c. vlt.

v. 21. *abduxere certissima morti*] Leg. *abduxere. Ego certissima morti applicitus*. Putschius.

Pag. 147. vers. 2. *ad oscula dum licet*] Leg. *da oscula*, vel, *age da osc*. Iungermannus.

v. 3. *fatis properantibus*] sic in Institut. Iuris lib. 4. cap. vlt. *Si quis parentis fata properauerit*. Cuiac. in Not.

ver. 9. *iuncta nos mors feret*] al. *iunctos nos m*. Wouwer. Supra dixit, *vt nos sola morte coniungerent*. Auianus Bœthus de Moribus; *Multos vitam differentes mors iuncta preuenit*. Goldast. in Notis. Sic apud Plaut. Asin. act. 3. sc. 3. Philenium ad Agrippum;

—*Certe enim tu vita es*
Mihi. complectere, AG. facio lubens. PH. Vtinam sic efferamur!

vers. 11. *præteriens aliquis tralatione humanitate lapidabit*] ex communi humanitatis iure atque officio terram homini mortuo etiam ignoto sepeliendi caussa iniicimus. Quintil. Declam. 5. *Hinc & ille venit adfectus, quod ignotis cadaueribus humum congerimus*. Vbi sub *affectus* vel affectionis nomine misericordia, humanitas, mansuetudo, pietas intelligitur, sine cuius intentione cadauer alienum nemo funerat. Quamobrem qui de pietatis generibus scripserunt, primum locum in sepultura voluerunt. Multis P. Faber Semestr. lib. 2. cap. 1. & ex eo Waramundus de Erenberg, siue potius Eberardus à Weihe in Meditam. pro Fœderibus lib. 2. num. 9. Adde Tobiæ cap. 1. & Baccharium in epist. de Recip. lapsi.

vers. 14. *imprudens arena*] nscia, nescia. Plaut. Pseud. *Emit hospitalem is filium imprudens senex*. Schop. in Miscellan. Propert. lib. 3. eleg. 6.

Reddi-

Reddite corpus humo, positaque in gurgite vita
Patum sponte tua vilis arena tegat.

vbi Dousa P. in Not. reliquis.

v.15. *componet*] sepeliret, condet. Tacit. in Agricol. *Paucioribus tamen lachrymis compositus est.* Pichena in Not. num. 101.

Pag. 148. v. 2. *Audimus murmur insolitum*] Non absimile est, quod de semetipso Statius ad Vxorem, libr. 3. Syluar.

——Tu procurrentia primus
Carmina nostra sonus, totasque in murmure noctes
Aure rapis vigili—— Isa. Pontanus in Glossario Gallico, verb. *Baritus* de Bardis Poetis Gallis.

vers. 4. *bellua*] balenæ, quæ *bellua* vocatur. Claudian. lib. 2. in Eutrop.

Sic ruit in rupes, amisso pisce sodali
Bellua.——

Sauaro ad Sidon. lib. 5. epigram. 13.

v.15. *in terram trahere porcam mugientem*] Leg. *orcam.* est piscis apud Plin. lib. 9. c. 6. & quidem ex belluarum genere. Iungerman. An leg. *phocam?* Glossæ; Φώκη, *vitulus marinus. In terram trahere* phrasis est piscatorum. *Mugientem*, id est, χρώνον, apud Hesych.

v.18. *cibisque naufragio corruptis*] Prochorus Hist. de S. Iohanne Euangel. πάντων οὖν ἡμῶν ἐξελθόντων ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ κατακειμένων, καὶ μὴ δυναμένων πρὸς ἀλλήλους λαλῆσαι ἀπὸ τῆς ἀσιτείας, καὶ τοῦ φόβου, καὶ κόπου, ἐποιήσαμεν ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐννάτης κείμενοι, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντες εἰσήλθομεν Σελεύκιαν, καὶ ὡς ναυαγίῳ περιπεσόντες ᾐτήσαμεν ἄρτους. λαβόντων δὲ ἡμῶν, καὶ φαγόντων, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐλθόντων, &c.

v.23. *leui vertice*] Leg. *vortice.* Iungermann.

v.24. *viuentibus oculis*] Iungerman. legit. *diligētibus*, Putschius, *liuentibus.*

v.25. *ma ē fidem*] sic Plinius Panegyr. Infra; *Non sola mortalib. maria hanc fidem præstant.* Freh.

Pag. 149. v. 17. *De tam magno naui ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales & magnis cogitationib.*

pectora

pectora implete Vetus Poeta in Catalect. de Fortunæ inconstantia;

Ite nouas toto terras conquirite mundo,
Nempe manet magnos paruula terra Duces.

Raderus ad Martial. l. 5. epigr. 71.

v. 21. *proxima luce*] proxime anteacta. *Proximus* propritim de præterito dicitur; vt *primus* de futuro. Supra; *& prima statim nocte in monumentum ferebat.* Infra; *Accessisse huic tristitiæ proximum naufragium.*

Pag. 150. v. 6. *si bene calculum ponas*] Plinius Secund. l. 2. ep. 14. *Hic quoque in conditionibus deligendis ponendus est calculus.* Boeth. l. 2. prof. 3. de Consol. *calculum ponere.* Sitzmanus in Not. n. 58.

vers. 8. *Tamquam intersit periturum corpus*] pie nos D. Cyprianus ita monet; *Nostra nihil interest, aut à quo, aut quando perimamur, mortis & sanguinis præmium à Domino recepturi.* Ph. Camer. Horar. succis. Cent. 3. cui adde Waremundum de Erenberg siue Eberhardum à Weihe in Definit. Fœderis noue repexa, libro 2. numer. 99. 105. 106.

v. 10. *ignis, an fluctus, an mora*] Leg. *mare.* sicut supra; *Vtinam me solum inimicus ignis hauriret, vtinam Hibernum inuaderet mare!* Purschius. Sed quia *fluctus* meminit, nihil videtur mutandum. nomine *mora* intelligit mortem naturalem.

v. 12. *fera tamen corpus lacerab.*] Sallust. in Iug. *Feralis pestis absumat.* Pflug.

vers. 14. *pœnam grauissimam credimus vbi seruis irascimur*] vide L. 28. §. *igni,* D. de pœn. Harmenopul. l. 8. tit. 12. in princip. Basilicωn lib. 60. lib. 51. c. 29. & lib. 6. Ecloga. 6.

ver. 16. *omnia facere*] genus loquendi non vulgare in vtraque lingua: quod fere dicebant de irrito conatu. Scalig. in Catalect. Comment. in Culic. vbi congessit exemplorum copiam. Vsus & supra Petron. *Quid ita omnia fecisti, vt quos tuebaris, absconderes.*

v. 19. *adolebat*] comburebat.

Pag. 151. v. 2. *Crotona esse cognonimus*] de Crotoniensium

ſium priſtina virtute, qua *aliquando fuit Italiæ prima*, vt ait hic Petron. præter Strabonem, lege M. Ciceronem 2. Rhetoric. de luxuria autem & vitæ genere poſt attritas bellis frequentibus vires, de quibus inde ab hoc loco vſque ad calcem libelli Petron. vide Iuſtinum Epit. libr. 20. Bongarſ. in Not. Non de Crotona, ſed Roma potius in Crotona Arbiter intelligendus. Nihil in vrbe ſincerum ait; nec ſincero locum. Martialis eadem omnia de Roma l. 4. epig. 5. vbi iiſdem argumentis, quibus hic ruſticus, Fabianum ab vrbe deterret. Raderus in Comment. Adde Ramirez Hypomnem. ad Martial. l. 4. epig. 56. in princ.

v. 8. *poſt attritas bellis frequentib. opes*] *Atterere* pro abſumere. Apul. l. 11. *Nam & viriculas patrimonij peregrinorum attriuerant impenſæ.* Sic & *conterere* pro conſumere. Schopp in Moſtell. Act. 4. ſc. 2. Infra; *Detritaq; commoda luxu.*

v. 12. *ſuſtinetis ſemper mentiri*] *ſuſtinet* cum infinitiuo eſt, audet, in animum inducit. Schopp. in Priap. carm. 47. Iuuenal. idem de Roma Satyr. 3. *Quid Romæ faciam? mentiri neſcio —Cedamus patria.* Raderus ad Martial. l. 4. epig. 5.

verſic. 20. *Nam aut captantur aut captant*] Martial. ad Marianum, cuius hereditas petebatur;

Scis te captari; ſcis hunc, qui captat, auarum:
Et ſcis, qui captat, quid, Mariane, velit? &c.

Venari dixit Horatius viduas auaras. Rader. ad Martial. l. 6. ep. 44. Quinetiam & apud IC. vulgatiſſimus de captatoriis inſtitutionibus & voluntatibus locus. Ramirez Hypomn. ad Martial. l. 4. ep. 56. in pr.

v. 22. *ſuos heredes habet*] *Alieno vti nihil moror.* Pflug.

v. 23. *nec ad ſcenas; nec ad ſpectacula*] ne idem bis dicat, leg. *nec ad cœnas.* Bongarſ. Not. in Iuſtin. l. 20.

Pag. 152 v. 5. *niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant*] auariores diuitibus ægris per ſpeciem conſolationis aſſidebant; vt ſcriberentur heredes. Quos Petron. vocat *coruos*, alii *vultures*, qui cadauera expectant: vt illi heredipetæ mortem diuitum & orborum. Se-

nec. epist. 95. *Aerico agro aliquis assidet, probamus: at si hoc hereditatis caussa fecit, vultur est, cadauer expectat.* Talem fuisse Regulum Plinius scribit in Epist. talem & Oppianum Martialis, &c. Ergo vt olim Iberis vultures fuisse sepulchri loco, Silius refert, ita hi heredipetæ sunt diuitum vultures, quorum bona deuorent. Rader ad Martialis lib. 6. epig. 43. Hinc Hieroglyphici mortuorum bona captantes vulture cadaueri insidente declarant: multis Pierius libro 18. Hieroglyphic.

v. 8. *genusq; diuinationis*] Leg. *diuitationis*, hoc est, quo quis ad diuitias peruenire possit. vox deriuata a *diuito*, quod inuenire est in Accii Astyanacte. Gruter. Suspicion. l. 1. cap. 12. Sine dubio rusticus illis recensuerat aliquot genera, quib. Crotone homines ditescerent.

v. 12. *largior scena, id est vestis humanior, vestimentum latius*] Leg. *largior schema, qua praber*. illa enim, *id est vestis humanior, vestimentum latius*, manifesto è Glossa. Palmer. in Spicileg. vel, *largior scena, id est v. h. v. lautius.* cui lectioni iam argumenta dicentur Guliem. Plaut. quæst. in Ep dic. cap. vlt. Mihi videtur nihil mutandum præterquam τὸ *scena* in *schema* cum Palmerio. Etenim Petronius proprietatis obseruantissimus distinguit inter *vestem* & *vestimentum*, vt *vestis* sit strictior & elegantior, *vestimentum* laxius & negligentius: *vestis*, qua corpus induitur, *vestimentum*, quod vesti superinicitur. Eodem pacto in hoc Satyrico distinguit inter *plumas* & *pinnas*, inter *odium* & *iram*, inter *petere* & *velle*, & id genus similia.

v. 13. *praberet*] Leg. *prahiberet*. Gulielm. d. l.

v. 14. *pœnam istam differrem*] Leg. *peram istam*. *pera* est Græcorum πήρα. non, inquit, differrem experiri. Palmer. in Spicileg. cui adstipulantur Pithœus, Gulielm. alii.

verf. 22. *cessamus mimum componere*] perseuerat in eadem tralatione, quam ceperat ante: *Vtinam quidem sufficeret*, &c. Adhæc verba cum Eucolpius respondisset adesse *scenam*, subiicit senex; ergo quid cessamus mimi-

mimicam fabulam componere? quam illico componunt, & in Eumolpi verba iurant, & in seruilem modum ficti dominum eum salutant, tum quæ ipse proponit de opulentia & orbitate sua, vt legitima verba mimi, condiscunt. Gulielm. Plaut. quæst. in Epid cap. vltim.

v.27. *in verba Eumolpi sacramentum iurauimus, iuri, &c.*] duplex genus inter gladiatores, *Coacti* & *Voluntarij*. *Coacti*, serici, damnati, captiui: *Voluntarij*, liberi quiq; pretio se addicebant. Hi proprie *auctoritati*. Gloss. *Auctoratus*, ἀδιαιρέτως εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλων, ἢ μονόμαχος. Gloss. Cyrilli; πιπράσκω εἰς μονομαχῖον, *auctur* Goldastus legit, *aucturo*. præcessit enim, πιπράσκω καθ' ὑπηρέτημα μου, *auctoro*. Manil. l. 4. Astron.

Nunc caput in mortem vendunt, & funus harena.

Hi autem quia liberi, iuramento solemni interposito fiebant. iurabatque nouitius gladiator, se omnia passurum, ausurumque quæ legitimum gladiatorem ius mos esset: hoc est, vstionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoratione forma in his Petronii, cuius meminit Horat. l. 2. Sat. 7.

Quid refert vri, virgis, ferroq; necari,
Auctoratus eas?——

Acro; *Gladiatores ita se vendunt, & cautiones faciunt, vri flammis, virgis secari, ferroq; necari.* Hęc breuiter ex Scalig. Comment. ad Manil libro 4. Astron. Turneb. Aduersar. l. 2. c. 20. P. Fabri Semestr. l. 2. c. 11. P. Pithœi Not. ad titul. 9. Collat. LL. Mosa. & Rom. Barn. Brissonii de Formul. lib. 8. Iureti Miscellan. in Symmach. l. 2. ep. 46. Durantii Variarum lection. l. 1. cap. 8. Palmerii Spicileg. Lipsii Saturnal. serm. l. 2. c. 5. Ramirezii Hypomnem. ad Martial. l. 2. præfat. n. 7. Waremundo de Erenberg. Definition. Fœderis lib. 2. n. 133.

Pag. 153. v. 1 *verberari, ferroque necari*] Leg. *virgis ferroque necari*. Turneb. d. l. eumque secutus Durant. d. l. Ego nihil muto: & vulgatam lectionem fulcio hisce Helenii verbis; *vri flammis, virgis secari, ferroque necari.* vbi Goldastus putat verba esse transposita, reponendaque

[l]aque hoc modo, *virgis necari, ferroque secari*: aut certe [l]eg. *virgis verberari, ferroque necari.*

versi.6.*seruiliter ficti*]in modum & habitum seruilem formati.

versi.7.*dominum consalutamus*]cuius hæc formula apud Plautum; *Patrone salue.* Mostell.Act.3.sc.2.

ve.8.*Condicimus*] Leg.*condiscimus*.docet enim fabulam poeta, vt hic Eumolpus discunt actores, & discunt simul, dum actionem periclitantur. Gulielm. Plaut. quæst.Epidic.c.vl.

v.16.*destitutum ministerio*]pro,ministris.

v.24. *vt plurimum tussiat, vt sit modo solutioris stomachi*] τὸ *modo* deest Casaubono in Comment. ad Theophrasti Character. Consimiliter de Carino captatore [t]estamentario Martialis l.5.epig.40.——— *aut semel.* [S]*ic illud, Mentitur tua quod subinde tussis.* id est, more[r]e, vt tandem aliquando hereditatem tuam cernamus.

v.27.*fundosque mendaces*] infructuosos & spem agricolarum fallentes.

Pag.154.v.3.*omnib.* renouet*] Leg.*omnibus horis* (vel *diebus renouet.* Putschius. Sic Carinus apud Martialem mutauit sæpe conditum à se testamentum, vt illiceret captatores ad ferenda munera, quibus spem faciebat hæreditatis.

Supremas tibi tricies in anno
Signanti tabulas, Carine, misi, &c.

Carinus elusit captatorem, vt Fabius Labienum apud eundem Martialem lib.7.epigram 65.videndus Senec. l.6.Benef.38.Raderus ad Martial.lib.5.epig.40.& lib.6. epig.44.

v.17. *me iumentum putatis esse aut lapidariam nauem*] hac formula vti possumus, cum volumus innuere, nos illiberaliter haberi.Pflug.

v.19.*hominis operas locaui*] *Locare suas operas* est seruire alicui pro mercede.Schopp.in Obseruat.ling.Lat.

v.22.*tollebat subinde altius pedem, & strepitu obscœno*] dum præ lassitudine & angore pederet. Sic Germani

dicimus, Er soll vor Angst in die Hosen scheissen. Facetus in Catone;

Heres post mortem pedit amore suo:

id est, præ amore eius defuncti: Et versus Scholasticus:

Credimus esse pedis strepitum, cum turgide pedit.

Minutius in Octau. *Strepitus per pudenda corporis expressos*, vnde liquet cur *obscœnum* dixerit Petronius.

Pag. 155. vers. 5. *in Heliconem venisse*] quamplurimos tum Romæ res familiaris domi angusta impellebat, audere aliquid in literis. multi ad forum se conferebant: plures cum agere caussas nescirent, aut nimis laboriosum putarent, ad poetices studium tanquam in portum confugiebant. Ad istos falso creditos poetas referendi sunt hęc Petronii verba, & Persii versus in prolog. Nam quod illi impudentes iactabant, somniasse in Parnasso, & ab ipsis Musis fuisse doctos; id Pers. refellit, veram afferens caussam, quæ misellos ad templa Musarum tamquam ad egestatis suæ asylum compulisset. vide Casaubon. Comment. in Pers. prolog.

v. 6. *forensibus ministeriis exercitati*] videtur notare Sicilium Italicum, de quo Martial.

Proq; suo celebrat nunc Helicona foro:

vti & Lucanum, qui relicto foro ad Heliconem transgressi, pro caussis carmina Apollini quam Themidi operari elegerunt. Rader. ad Martial. l. 7. epig. 53.

v. 15. *Effugiendum est ab omni verb. vilitate*] quem locum ex Senec. 1. Controu. adducit in Collect. Fr. Pithœus, scias ἀπροσδιόνυσον esse. Loquitur enim Petro. de vili & abiecto nimisq; humili dicendi genere, nec proprio aut accommodato.

v. 19. *Odi profanum vulgus*] versus est Horatii carm. l. 3. od. 1. Alludit ad Eleusiniorum mysteriorum solemnem morem, vnde excesse per præconem iubebantur profani. is & ad alia sacra extenditur, vt in *mirabili ignis prodigio* apud Gratium Cyneget. Orphei illustres versus huc alludunt à Tatiano, Cyrillo, Clemente Alexandrino, Iustino Martyre, & Eusebio in testimonium citati. Vide de hoc more late scribentes B. Brissonium

sonium de Formul. lib. 1. P. Gregorium Syntagm. Iuris l. 31. c. 8. Barthium Animaduers. ad Claudian. nu. 2446. *Profanum vulgus* dixit proprie & eleganter. Nam vulgarie sunt profana. Hinc Ezechiel. cap. 42. v. 14 sacerdotes iubet extra depositisque sacris vestibus tractare *vulgaria*, id est, profana, quod vetus interpres imperite reddidit, *procedere ad populum*. Zuinglius in Compilat. De vulgo ab eruditis hominibus contemnendo nonnulla notauit. Scalig. ad Catull. Brissonius d. lib. Rittershusius ad Phædrum.

versicul. 26. *aut versum timuerunt calcare*] pro, terere, vt à via trita translatio ducta sit, quæ eadem calcatur. Nam & Aristoph. in Auib. dixit; οὐδ' Αἰσχύλον πεπάτηκας, id est, *Æschylum non bene calcasti*: quod est, eum non triuisti, nec diligenter frequenterque peruolutasti, sed quæ senticosa sunt & spinosa aculeisque horrentia, vestigio premere timemus. Turneb. Aduersar. lib. 4. cap. 19. *Calcare*, pro, contemnere, proterere. nam eos poetas seu versifices, potius tangit, qui hodie sunt frequentissimi, quorum animi impotentes sunt carminum, nec possunt contemnere quod sordidum & vulgare est: omnia enim eodem ingenii aut caloris æstimant examine. Barth ad Claudian. numero 1141. *Timuerunt*, id est, non ausi fuerunt. Auctor de Orig. gent. Rom. *Quam opinionem sequi metuit noster Maro.* Recte autem Douza *visam* restituit, pro *versum*, cui Putschius, Freherus, alii adstipulantur.

v. 27. *Ecce belli ciuilis ingens opus*] tangit Lucanum, in cuius vt æqualis inuidiam hoc carmen fecit, & quem è poetarum numero excludit etiam Quintilian. l. 10. c. 1. Seru. in 1. Æn. & Iornandes in Hist. Gothor. reclamante tamen Sidonio Apollinari l. 2. ep. 10. Sauaro in Not. Rader. ad Martial. l. 14. epig. 171. Gyraldus Dialog. 4. Barth. ad Claudian num. 2227.

Pag. 156. vers. 1. *plenus literis*] sic *plenus scientia* dixit Claud. Mamertus l. 2. cap. 10. *omni scientia refertus*, Eucherius ep. ad Valerian. Sauaro ad Sidon. l. 4. ep. 22. Sic

infra Petron. *Eumolpus felicitate plenus.* Et iterum, *Oratione blandissima plenus.*

ver.8. *vt furentis animi vaticinatio appareat*] *Furor* est ἐνθουσιασμὸς ille diuinus, quo cœlitus adflata Poetarum natio ad carmen decantandum rapitur. Plato in Ione. Orpheus in Argonaut.

Νῦν δ' ἐπεὶ ἀτρόφοιτος ἀπήχθατο δῖος οἶστρος.

Impetum vocat Ouid. lib. 1. Fastor.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

In tali ἐνθουσιασμῷ constituti Hesiodus & reliqui antiquissimi Poetæ, à Musis sua se carmina accepisse commenti sunt. vide Lucian. ἐν Διαλέξει πρὸς Ἡσίοδον, Barth. ad Claud n. 2448. Porro de furore Poetico lege Corn. Agrippam lib. 3. de Occult. Philosoph.

vers. 10. *tamquam si placet hic impetus*] Putschius legit *tangam.* inepte. particulam *tamquam* sic absolute & supra posuit; *& me tamquam furtiuis subinde osculis verberabat.* Et iterum; *qui tamquam toga virilis stolam sumpsit.* Marius Victorinus de Art. Grammat. libro 4. *Hoc genus metri maxime desiderat separari in duas clausulas, tamquam*

Super alta vectus Atys:

dehinc, Celeri rate maria. Sic vocula ὡσεὶ non tantum similitudinem significat, sed etiam veri speciem, vt Iohan. 1. *Vidimus eum tanquam vnigenitum.* hic ὡς habetur, cui æquipollet ὡσεὶ apud Lucam 22. vbi scribitur: *Factus est sudor eius tanquam gutta sanguinis decurrentes in terram.* quod non sic accipiendum sit, quasi dicere voluerit, Seruatorem emisisse sudorem similem guttis sanguinis, vt ipse tamen sanguis non fuerit: sed intelligendum est, sudorem decurrisse sanguineis guttis. Bucerus Annotat. in Matth. c. 26. v. 39.

v. 13. *Orbem iam totum*] Satyra, in qua vitia Romanorum reprehenduntur. Bruschius in Annotat. De mutatione Reipub. Romanæ. Scalig. in Catalect.

v. 14. *sidus currit vtrumque*] Sic Claudian. de Roma;
-- *Ad Solem victrix vtrumque cucurri.* Orientem videlicet

licet & Occidentem. Petronius *sidus* vocat Solem, vt Græcis est ἀστήρ. Scholiast. Pindari Olymp. 1. τὰ γὰρ ἐκ πολλῶν συγκείμενα ἄστρων ζώδια, ἄστρα λέγονται. ὁ δὲ ἥλιος ἀστήρ. Barth. ad Claudianum nu. 1048. & prius nu. 490. Ad rem est Pet. Matthæus Histor. Francor. lib. 1. nar. 1. num. 11.

v. 16 *grauidis freta pulsa carinis*] grauidis, i. e. onustis.

vers. 19. *Hostis erat*] Similia Claudian. lib. 1. in Rufin. —*Rufino populandus erat.* Barth. ad Claudianum num. 169.

v. 22. *Assyria concham*] al. *Æsopyreum.* Leg. *Ac sese pictum laudabat miles in vnda.* Turneb. Aduers. l. 4. c. 19. vulgo, *Æs pyreum conlaudabat miles in vnda.* Restituendum puto; *Æs Ephyreum conlaudabat miles in vda* (seu *ima*) *Quæsitus tellure*—Nam *vda* in *vnda* migrauit non raro; Gifanius Ind. Lucret. Totum locum ita emendo;

Æs Ephyreum l. miles: in vda
Quæsitus t. n. c. ostro;
Hinc Numida lapides—
E. a. c. & læsa v. pacis:
Q. i. s. Maurisfera: & v. H.
Excutitur—
Ad mortes preciosa fames p. a. classes:
Tigris & a. g. iactatur in aula,
Vt b.——
H. p. effari pariturаq; prodere f.

Æs Ephyreum, est Corinthium. Iuuen. *Ephyræum.* Virgil. *Ephyreium.* Queritur æs Ephyræum esse in amore militi, quod armis non faciat; illud quod faciat, non esse. Palmer. Spicileg.

ver. 24. *Numidæ crustas*] Leg. *Numidæ accurrãt,* Turneb. Aduersar. l. 4. cap. 19. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemtim. illud, *Numidæ accusant*, vnde Turneb. *accurrant*, alia occasione subrepsit, cum scriptum esset, *Numidæ lapides*; id ne quis arbitraretur nominandi casu esse, fuerat qui ad oram adscriberet, accusatiuum esse, hoc modo, *ac-*

cusat Palmer. in Spicileg. *Numidæ crustas*, id est, marmora. Senec. ep. 87. hinc *crusta marmorea*. L. 17. §. *quæ tabul.* D. de action. empt. Isidor. l. 19. c. 13. Plin. l. 36. c. 6. Sidon. l. 2. ep. 2. *Iam si marmora inquiras, non illic Paros, Charystos, Proconissos, Phryges, Numidæ, Spartiatæ, rupium variatarum posuere crustas.* Sauaro ad Sidon. d. l. Weitzius indic. in Dracontii Hexaem. *crusta.*

vers. 27. *Ecce alia clades*] *clades* quoduis infortunium notat. Barthius in Ceir. Virg. nu. 283.

ibid. *læsa vulnera pacis*] elegantissime. Sic Claudian. *vulnere famæ*. Barth. n. 1972.

Pag. 157. v. 1. *in siluis Mauri*] al. *Mauris*, vt solet Horat. dicere, *Maura vnda, Maurus serpens, Mauris iaculis* Georg. Fabricius Castigat. Odar. Horat. l. 1. od. 22. Palmer. in Spicileg.

vers. 4. *fames premit aduena classes*] Classe ex Ægypto Romam commeatus portabatur. At Imperatores eo dementiæ venerant, vt annonaria classe feras ac circo arenam peterent. Suet. Nerone. Palmer. in Spicileg.

v. 5. *Tigris & aurata gradiens*] an quia vngues ejus inaurati? Claudian. de Rapt. Proserp. de Baccho;

——quem Partica tigris
Velat, & auratos in nodum colligit vngues.

Statius lib. 11. de Liberi sacerdote;

——quem discolor ambit
Tigris & auratis aduerberat vnguibus armos.

Virgil. Æneid. 5.

——Tergum Getuli immane leonis
Dat Salio, villis onerosum atq; vnguibus aureis.

ibid. *vectatur*] etiam apud Pompon. Sabinum legitur, *iactatur* male: aduecta namq; ex Hircania. Barth. ad Claudian. nu. 2817.

v. 7. *perituraq; prod. facta*] Leg. *paritura fata*. Iam pridem fata perniciem parturiebant Romanis nunc paritura. Palmer. in Spicileg.

v. 8. *Persarum ritu*] vide Rigaltium Not. ad Phædr. l. 3. fab. 50. Barthium ad Claudian. num. 1396. & num. 1520. male.

ibid.

Ibid. *male pubescentibus annis*] *male*, pro, vix, vixdum, pro quo supra dixit, *adhuc: pueris adhuc nascentibus.* Sic fors est vt & Alcimus vsurpauerit ad Lesbiam;

Horreo sanguineo male mora rubentia succo.

v. 9. *exsectaq; viscera ferro*] *viscera*, vto, testiculos, coleos. Dicit id, quod in Notis Gratiosi Epidauritæ legitur; A. T. A. *adulescenti testiculos abscidit:* & quod apud Martialem; *—— exsecuisse mares.*

v. 10. *in Venerem fregere*] emollierunt. Statius;

—— iam frangere sexum
Atque hominem mutare nefas ——

Barthius ad Claudianum nu. 1492. & nu. 1885.

ibid. *vt fuga mobilis aeui*] Claudian.

—— Nasci lanuginis vmbram
Seruatoq; diu puerili flore &c.
Arte retardatam Veneri seruire iuuentam.

Barthius ad Claud. nu. 1522. & nu. 1524.

v. 12. *Quærit se natura, nec inuenit*] vide L. *cum vir nubit*, 31. C. ad Leg. Iul. de adult. ibiq; interpretes.

v. 13 *scorta placent*] scil. mascula. loquitur enim de maribus exsectis.

ibid. *fractiq; eneruі corp. gressus*] emolliti & extreme delicati. Saluianus de Prouident. lib. 5. *Cum muliebrem habitum viri sumerent, & magis quam mulieres gradum frangerent.* Barth. ad Claudian. nu. 1492. Catullus;

Turpe incedere myrmice ac moleste
Ridentem catuli ore Gallicani.

Leg. *mimice*, id est, cynædice. Cynædorum exossa & eneruata plane in ingressu mollitia, quam in Embasicœta mire expressit supra Petronius. P. Pithœus Aduersar. vel subsec. l. 1. c. 17.

v. 15. *Quæq; virum quærunt*] quem videbant mollem, victu, ore, vestitu, de eo dicebat, *Hic virum quærit.* idē olim de Pompeio Magno dictum, qui cum omni corporis habitu & incessu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. ita enim à Cinna poeta perstrictus fuit;

Fascicola qui crura tegit, digito caput vno

Scalpit: quid credas hunc sibi velle? virum.

Scalig. Auson lect. l. 1. cap. 27.

v. 16. *citrea mensa*] Martial. l. 14. epigr. 89. cuius lemma, *Mensa citrea*;

Accipe felices Atlantica munera siluas.
Aurea qui dederit dona minora dabit.

Videndus Rader. ad Martial. lib. 12. epigram. 54. & lib. 14. epig. 79.

vers. 19. *Quæ sensum turbant hostile ac mobile lignum*] Legen. *censum turbant, host. ac nobile lignum.* Putschius. Malim cum Wouwer. *Quæ turbant censum; hostile ac male nobile lignum.* *Hostile*, in hostis terra quæsitum. Supra;

Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum.
Hostis erat ——

Eodem spectat & illud;

—— *& læsa vulnera pacis.*

vers. 21. *Turba sepulta mero*] Est hoc genus loquendi Poetis vsitatum, quasi prouerbiale, *vino somnoq; sepulti*: Virgil. lib. 2. Æn.

Inuadunt vrbem vino somnoq; sepultam.

Lucret. lib. 1. —— *morbo affectis somnoq; sepultis.*

Petronius supra;

Cum inter sepultos Priamidas nocte & mero.

Gilbert. Cognatus in Adagior. syllog.

v. 24. *Ingeniosa gula est*] ex Petronio citat Iac. Magni in Sopholog. l. 6. c. 12. *Eruditam gulam* alius appellitat. Omnia luxuriæ instrumenta condimentaq; proceres gulæ inuenere. Rader. ad Martial. l. 13. ep. 6.

ibid. *Siculo scarus æquore mersus*] supra; *vltimus ab oris Attractus scarus est* Martial. l. 13. epig. 79.

Hic scarus æquoreis qui venit obesus ab vndis.

Ennius piscem hunc appellat cerebrum Iouis: *Scarum*, inquit, *præterii cerebrum Iouis.* Plin. l. 32. ca. vl. *Scarus, qui hodie principalis est.* Rader. Comment. in Mart.

v. 25. *atq; Lucrinis eruta litorib. condunt conchylia*] è lacu Lucrino, qui in Campania est. Erythrei & quorundam aliorum sententia, *Lucrinus* lacus mare mor-

ξeuum appellatur, vnde ferebantur ostreæ nobilissimæ, quæ hic conchylia vocat: lautorum mensæ apponebantur. Martial. l. 13. epig. 77.

Ebria Baiano veni modo concha Lucrino,
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Raderus in Commentar. ad Martial.

v. 27. *Renouent per damna famem*] Similiter Claudianus, vbi Barthius in Animaduers. nu. 1709.

Pag. 158. v. 1. *mutoq; in litore tantum Sola desertis*] Leg. *litore tantum Sole*. Lepide auræ aspirant cantum frondibus, vt Lucret. *canere*, Virgil. *loqui siluas*. Palmer. in Spicileg. De hoc concentu, quem folia vento inspirante edere solita, Barth ad Claudian. n. 847.

v. 3. *Nec minor in campo furor est*] idem notat Varro in Sexagesi, *Sumptum comitia habebant, ibi nunc fit mercatus*. Aus. Popma in Coniectan. Eadem Claudianus quoque in Panegyr. ad Honorium Aug. vbi Barthius in Animaduers. n. 2307.

v. 4. *Ad prædam strepitumq; lucri*] Leg. *Ad sonitum strepitumq; lucri suffragia vendunt*, Henr. Bebelius de Abusione ling. Lat. cap. 12. & cap. 24. & ante eum sic legebatur apud Laur. Vallam in Elegant. ling. Lat. lib. 4.

v. 5. *venalis curia patrum*] pecuniæ caussa omnia conceduntur. Nam si quis pecuniosus à Senatu aliquid optat, pecuniam senatoribus exhibendo, statim quod vult consequitur. Hinc M. Cato apud Salustium in Catil. *pecuniæ seruitis*. Ibid. *Quibus omnia honesta atque inhonesta comparare mos erat*: id est, qui per fas & nefas pecuniam comparare studebant. Ipse quoque Petronius supra;

Quid faciant leges, vbi sola pecunia regnat? &c.

Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet*. vide eundem de Romanæ Curiæ venalitate in Adagio;

Prostat & in quæstu pro meretrice sedet.

Apud Iac. Magni Sopholog. lib. 5. cap. 3. & lib. 8. cap. 6. legitur, *curia primum*. mendose.

vers. 6. *Est fauor in precio*] Leg. *En fauor*. Stewech. ad Apule.

v.8.*Ipsaque maiestas auro corr.*] apud eundem Magni lib.8. cap.6.legitur, *Iam quoque maiestas auro corrupta iacebit.* sed lib.5.c.3.*latebit.* Quoad rem, vide Barth. ad Claudian.num. 2306.

v.14.*Ipsa sui merces*] præmium. L. Florus; *Respublica in exitium suum merces erat.* Barth.ad Claudian. n.737. & num.1340.& nu.1472.

ver.15.*gemino deprensam gurgite prædam*] metaphora ex retraducta in mari periclitantibus conuenientissima Douza Præcidan.pro Catul. cap.6. *gemino gurgite*, id est, auaritia & prodigalitate seu luxu, de quibus Romanorum vitiis Sallust.in Catil.& Iugurth. Lucan.lib. 3.& lib.7.alii,quos allegat P.Brossæus Animaduer. in Cassiodor.lib.12.ep.39.

v.16.*Fœneris illuuies*] Leg. *ingluuies*. Palmer. in Spicileg. Papias; *Ingluuies, voracitas. Ingluuiosus vorax. Fœnus* vsurpatur, vt supra;

Qui pelago credit, magno se fœnore tollit.

Ibid. *vsusque exederat æris*] *vsus* pro vsura vsurpatur. Douza Præcidan. pro Catull. cap.16. Methodorus apud Magnum in Sopholog. *Ingratus est, qui beneficium reddit absque vsu.*

v.17 *nulla est certa domus*] *certa*, id est, certum dominum habet. Sallust. *incertas domos habere.*

v.20.*curis latrantibus errat*] loquitur de Romanæ iuuentutis effusione & ære alieno, nulli aiens patrimonium suum relictum, sed vt tabem æs alienum in omnes defluxisse. Itaque commodissime legetur, *hirulatrantibus*. Notum est, *hiram* esse intestinum ieiunum; quod vt inane & vacuum semper est, ita isti gumiæ satiabantur nunquam, sed hiabant luxu & auaritia semper. Semper autem famelicorum intestina à bonis scriptoribus *crepare* aut *latrare* dicuntur. Guliel. Plaut. quæst.in Mostel c.4.

v.22.*inops audacia tuta est*] prouerbialiter. idem alio loco; *Quisquis inops peccat, minor est reus*—Cognatus in Adagior.syllog.

Pag.159.v.1.*ferialis Enyo*] al. *Erynnis*. vt infrà;

horri-

—horrida Erynnis, Et Bellona minax—

sed *feralis Enyo* etiam Apollonio Collario in Excid. Hierosolymor. vt notauit Goldast. ad Valerianum, & Barth. ad Claud. n. 1481.

v. 2. *Libyco iacet æquore Magnus*] Mart. lib. 5. ep. 71. de Pompeio & Pompeii filiis;

Pompeios iuuenes Asia atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes: si tamen vlla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Pompeium magnum ad Pelusium, quod in Libya ad Nili ostium, qua oppidum excurrit, occisum, & sepultum esse plerique tradunt. vide Rader. ad Martial. libr. 5. ep. 71. & lib. 3. ep. 65. & Andr. Schottum in Not. ad Auctorem de Viris illustribus, numer. 77. Lucanus libro 8.

Pompeio raptim tumulum Fortuna parauit,
Ne iaceat nullo, vel ne meliore sepulcro.

Petrus Comestor in Scholast. Histor. *Pompeius Hyrcano fauens contra Aristobulũ, Ierusalem templum obsedit, profanauit in porticibus equos stabulauit. Vnde numquam postea fuit fortunatus, qui prius erat fortunatissimus, & occisus diu iacuit inhumatus.* Adi Iosephum Matthatriadem in Antiquit. Iudaic. & Gorionidem in Epitom. & Conradum Thuricensem in Fabulario.

v. 5. *Et, quasi non posset tot tellus ferre sepulchra, Diuisit cineres*] in Catalect. exstant epitaphia Pompeiorum, in quorum quarto; *—Diuisa ruina est.*

Vno non potuit tanta iacere solo.

Lindenbrog. in Not.

v. 6. *hos gloria reddit honores*] hoc hemistichium videtur παρῳδιάζειν Dionys. Cato in Distich. *—quos gloria vexat inanis.*

vers. 8. *Parthenopen*] in MS. Bongarsiano glossatur, *Neapolim* & statim ad illa, *Dicarchidos arua*) *Cumarum.*

v. 14 *Mollia*] *flexibilia lenta mobilia*

Ibid. *discordi strepitu virgulta loquũntur*] Musicæ rationis hoc est. Nam vt quæque procerior ac mollior

arbor

arbor est, eo magis vento acutum reddit sonum, aucto-re Capella. Ausonius;

Est & harundineis modulatio musica ripis,
Atque arguta suis loquitur coma pinea ventis
Incubuit foliis quoties leuis Eurus acutis.

Claudianus de Rapt. Proserp. lib. I.

Stridula coniferis modulantur carmina ramis.

vbi Parrhasius in Comment. & Barth. in Animaduers. num. 847. & num. 2566. Quo retulerim & illud, quod paullo prius in hoc carm. legitur;

Orbata est quibus, mutoque in litore tantum
Sola desertis adspirant frondibus auræ.

v. 15. *nigro squalentia pumice saxa*] de spiraculo Ditis contra nigrum pumicem hoc dicit. Barth. ad Claudian. num. 2684.

v. 17. *Ditis pater*] *Ditis*, recto casu. In vet. Gloss. *Ditis pater*, πλούτων. Scalig. in Catal. ad Ætnam. Adde Goldastum in Parænetic. ad Columban.

v. 20. *Diuinarumque potestas*] *Potestate cœlestes* pro superis non semel eruditissimus Arnobius dicit. Barth. ad Claudian. n. 965. & n. 1657.

vers. 21. *Fors*] Fortuna, Huguitioni, Papiæ, Balbo, Buttoni.

Pag. 160. vers. 8. *varias lapis inuenit vsus*] Leg. *Parius lapis in vs.* Palmer. in Spicileg. Immo leg. *Varius lapis*, vt apud Horat. li. 2. Sat. 4. vbi male Glareanus & Erasmus *Parios* substituunt. Dousa Comm. in Horat. *Varius lapis*, marmor, quod est varii coloris. Vitruuius lib. 7. cap. 5. *Ex eo antiqui, qui initia expolitionibus instituerunt, imitati sunt primum crustarum marmorearum varietates.* Sauaro ad Sidon. lib. 2. ep. 2. Potest tamen & vulgata lectio non incommode retineri. Ait Pluto; dum lapidibus, quorum cottidie nouos vsus inueniunt, & nouis inuentionibus adhibent, cædendis & eruendis montes & valles excauantur, metuere se ne terra penitus excisa & inferis apertis animæ inclusæ euolent & ad cœlum tendant.

v. 10. *sperare iubentur*] pro, sperant: est enim hoc verbum

bum nonnunquam cum actione coniunctum. Iuuenal. Satyr.6.

—minus ergo nocens erit Agrippina
Boletus: siquidem vnius pracordia pressit
Ille senis, tremulumq́; caput descendere iussit
In cœlum—— hoc est, coegit Claudium mori. Virgilius lib. 2. Æneid.

Hectoris ad tumulum Troia sub mœnibus altis
Iussa mori—— hoc est, iussu occisa. Est autem Hebraismus, de quo multis Castalio Annotatio. ad Psalm. 138.

v. 13. *Romanosque cie*] classico excita. Plaut. Amphitr. Virgil. *Aere ciere viros.* Infra; *—& tuba Martem*
Sideribus transmissa ciet——

v. 15. *sitientes perluit artus*] Sic infra; *sudor quoque perluit ora.*

vers. 24. *Vota tibi cedent*] alt. *mihi.* quod recte explosum st.

Ibid. *minor ira rebellat*] Leg. *rebullat.* Definire videtur voluisse iram. Est enim ea fretum (feruorem dicunt, siue rebullitionem) sanguinis circa cor. Palmer. in Spicileg. Quid si, *rebullit?* quod non metuam in textum recipere.

versi. 27. *Romanis arcibus*] Leg. *artibus.* Putschius & Pflugius.

Pag. 161. vers. 2. *Idem, qui posuit, moles Deus*] Fortuna. *Deus* quandoque ἐπικοινῶς vtrumque sexum complectitur.

Ibid. *& mihi cordi*] al. *est mihi cordi.* quod & verum esse puto.

v. 3. *sanguine pascere luxum*] explere, & in eo voluptatem meam capere. Optatus Afer lib. 2. *Neque enim Ecclesia dici potest, qua cruentis morsibus pascitur, & Sanctorum sanguine & carnibus opimatur.* vide Barth. ad Claudian. n. 1860.

versi. 5. *strictos Marte Philippos*] Leg. *structos morte Ph.* Palmer. in Spicileg.

v. 9. *Iam fragor armorum*] Legendum;

Iam

v.15. *alpibus aëriis, vbi Graio nomine, &c.*] Graiarum alpium etiam meminere Ptolemæus, Plinius, Tacitus, Antonius in Itinerar. Ammianus, & alii. Sunt vero eæ Alpes, quas hodie *Montem S. Bernardi minorem* nominant à cœnobiolo in summo vertice D. Bernardo sacro. Ægid. Tschudus in Descript. Rhetiæ, Iohan. Stumpfius in Chronic. Heluetior. Leander Albertus in Descript. Italiæ, Ios. Simlerus Comment. de Alpib. pag. 92. b. Barth. in Claud. num. 2227.

vers. 17. *Est locus Herculeis aris sacer*] Idem affirmant Æm. Probus, siue Cor. Nepos in Annibal. Ammianus, Silius Italicus, alii. *Alpes Penninas* esse contendit Gaud. Merula, sic dictas ab Hercule Pennino in summo verticis consecrato; Antiquit. Gall. Cisalp. lib. 3. cap. 5. 9. & 10. & li. sect. 2. c. 11. Quem refutat Simlerus: nam etsi Liuius *Pennini Dei* meminerit, non tamen inde euincitur eum *Herculem Penninum* appellari. Et, quod ipse Merula non diffitetur, diuersæ sunt *Alpes Penninæ* atque *Graiæ*, & bono spatio dissitæ: contra quam existimauit Reimund. Martianus, & eum secuti Cuspinianus atque Iouius. Nam *Penninæ Alpes* sunt, quas mediæ ętatis scriptores vocant, *Montem Iouis*, vulgus Heluetiorum *S. Bernhardi maiorem*, qui idolum Iouis, quē puto Penninum veteribus dictum, in summo vertice destruxit atque deiecit. At *Graiæ Alpes* sunt *Mons Bernhardi minor*, vt modo dictum, quibus à nonnullis annumeratur *Mons Cales* seu *Cinisius* è mediæ ætatis scriptoribus dictus.

Ibid. *Herculeis*] Hoc Liuius inter fabulas refert. quibusdam tamen non prorsus vana & inanis narratio videtur; quando Herculis transitus multa vestigia indicatur, *Herculis Monœci portus*, & harum Alpium nomen & *Lepontÿ* ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco relicti fuerint. Simler. Comment. de Alpib.

vers. 19 *non solis adulti*] al. *adusti*. male. *Sol adultus* est meridies, quo radii Solis non habent, quo magis adolescant. Sidon lib. 4. ep. 8. *Iam Sol adultus roscida noctis humorem radio crescente sorbuerat.* Sauaro in Not. Seneca Herc.

ea Herc. Oetæo;———*vicitque faces Solis adulti glaciale iubar*. ita ibi leg. est. Zinzerling. Miscellor. Critic. lib. 2. ca. 17.

v. 26. *Intentans cum voce manus ad sidera*] Deos orantium vetus mos est, manus supinas, vt loquuntur Virgilius, Horatius, Cœlo attollere. Barthius in Cert. Virg. num. 403. Id quod flagrantis animi indicium est. Dauid Psalm. 63. vers. 5. *Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas*. Bucerus in Annotatio. in Psalm.

v. 27. *Saturnia tellus*] hemistichium Ennianum apud Varronem, id est, Italia.

Pag. 163. v. 1. *onerata triumphis*] ornata, honestata, vt apud Plautum.

v. 2. *Testor ad has acies*] Leg. *ad has arces*. Massiliam significat, & subiecta Insubriæ oppida. id postea etiam clarum fit;

Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces.

Palmerius in Spicileg.

ver. 4. *Rhenum sanguine vnico*] Leg. *pingo*. Palmer. vel. *tingo*. Iungerman. itaque habent q. l. v. Infra;

Thessalicos sinus humano sanguine tinge.

v. 9. *Esse nocens cœpi*] id est, reus peragi.

v. 10. *Aut qui sunt, qui bella volunt*] in al. *vident*. Leg. *iubent*. Bella iubebat populus Romanus centuriatis comitiis coactus: quem hic Cęsar inuidiose ex operis mercenariis collectam multitudinem vocat. Guliel. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4.

ver. 12. *quorum est mea Roma nouerca*] sic Velleius Paterculus in princip. Histor.

ver. 16. *& caussam dicite ferro*] Quo pacto & supra dixit; *Gladio ius dicturum ignauia sua*.

v. 19. *reddenda est gratia vobis*] Leg. *votis*. Votis iam & exsecrationibus inimicorum Cęsariani perierant. Hanc tam impensam voluntatem negat Cæsar, quin remuneretur. Sic mox; *Votis interficit hostẽ*. Palmer. in Spicileg. Sed *vobis* euincunt ea, quæ sequuntur: & ipse Cæsar ait; *Non solus vici*.

cusat Palmer.in Spicileg. *Numidæ crustas*, id est, marmora.Senec.ep.87.hinc *crusta marmorea*. L. 17. §. *quæ tabul.* D.de action.empt.Isidor.l.19.c.13.Plin.l. 36. c.6. Sidon.l.2.ep.2. *Iam si marmora inquiras, non illic Paros, Charystos, Proconissos, Phryges, Numidæ, Spartiatæ, rupium variatarum posuere crustas.* Sauaro ad Sidon. d.l. Weitzius indic.in Dracontii Hexaem.*crustæ*.

vers.17. *Ecce alia clades*] *clades* quoduis infortunium notat.Barthius in Ceir.Virg.nu. 283.

ibid.*læsa vulnera pacis*] elegantissime. Sic Claudian. *vulnere famæ*.Barth.n.1972.

Pag.157.v.1.*in siluis Mauri*]al.*Mauris*, vt solet Horat.dicere, *Maura vnda, Maurus serpens, Mauris iaculis* Georg.Fabricius Castigat.Odar.Horat.l.1.od.22. Palmer.in Spicileg.

vers.4.*fames premit aduena classes*] Classe ex Ægypto Romam commeatus portabatur. At Imperatores eo dementiæ venerant, vt annonaria classe feras ac circo arenam peterent.Suet.Nerone.Palmer. in Spicileg.

v.5.*Tigris & aurata gradiens*]an quia vngues ejus inaurati? Claudian.de Rapt.Proserp. de Baccho;

—quem Partica tigris
Velat, & auratos in nodum colligit vngues.

Statius lib.11.de Liberi sacerdote;

—quem discolor ambit
Tigris & auratis aduerberat vnguibus armos.

Virgil.Æneid.5.

—Tergum Getuli immane leonis
Dat Salio, villis onerosum atq; vnguibus aureis.

ibid.*vectatur*] etiam apud Pompon. Sabinum legitur, *iactatur* male : aduecta namq; ex Hircania.Barth. ad Claudian.nu.2817.

v.7.*perituraq; prod.facta*] Leg.*paritura fata*. Iam pridem fata perniciem parturiebant Romanis nunc paritura.Palmer.in Spicileg.

v.8.*Persarum ritu*] vide Rigaltium Not. ad Phædr. l.3.fab.50 Barthium ad Claudian. num.1396. & num. 1520.male.

ibid.

ibid. *male pubescentibus annis*] *male*, pro, vix, vixdum, pro quo supra dixit, *adhuc: pueris adhuc nascentibus*. Sic fors est vt & Alcimus vsurpauerit ad Lesbiam;

Horreo sanguineo male mora rubentia succo.

v.9. *exsectaq; viscera ferro*] *viscera*, vro, testiculos, coleos. Dicit id, quod in Notis Gratiosi Epidauritæ legitur; A.T.A. *adulescenti testiculos abscidit*: & quod apud Martialem; —*exsecuisse mares.*

v.10. *in Venerem fregere*] emolliuerunt. Statius;

—*iam frangere sexum*
Atque hominem mutare nefas—

Barthius ad Claudianum nu.1492. & nu. 1885.

ibid. *vt fuga mobilis æui*] Claudian.

—*Nasci lanuginis vmbram*
Seruatoq; diu puerili flore &c.
Arte retardatam Veneri seruire iuuentam.

Barthius ad Claud. nu.1522. & nu.1524.

v.12. *Quærit se natura, nec inuenit*] vide L. *cum vir nubit*, 31. C. ad Leg. Iul. de adult. ibiq; interpretes.

v.13 *scorta placent*] scil. mascula. loquitur enim de maribus exsectis.

ibid. *fractiq; enerui corp. gressus*] emolliti & extreme delicati. Saluianus de Prouident. lib.5. *Cum muliebrem habitum viri sumerent, & magis quam mulieres gradum frangerent*. Barth. ad Claudian. nu.1492. Catullus;

Turpe incedere myrmice ac moleste
Ridentem catuli ore Gallicani.

Leg. *mimice*, id est, cynædice. Cynædorum exossa & eneruata plane in ingressu mollitia, quam in Embasicœta mire expressit supra Petronius. P. Pithœus Aduersar. vel subsec. l.1. c.17.

v.15. *Quæq; virum quærunt*] quem videbant mollem, victu, ore, vestitu, de eo dicebat, *Hic virum quærit*. idē olim de Pompeio Magno dictum, qui cum omni corporis habitu & incessu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. ita enim à Cinna poeta perstrictus fuit;

Fascieola qui crura tegit, digito caput vno

Scalpit: quid credas hunc sibi velle? virum.

Scalig. Auson lect. l. 1. cap. 27.

v. 16. *citrea mensa*] Martial. l. 14. epigr. 89. cuius lemma, *Mensa citrea*;

Accipe felices Atlantica munera siluas,
Aurea qui dederit dona minora dabit.

Videndus Rader. ad Martial. lib. 12. epigram. 54. & lib. 14. epig. 79.

vers. 19. *Quæ sensum turbant hostile ac mobile lignum*] Legen. *censum turbant, host. ac nobile lignum.* Putschius. Malim cum Wouwer. *Quæ turbant censum; hostile ac male nobile lignum.* *Hostile*, in hostis terra quæsitum. Supra;

Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum.
Hostis erat ——

Eodem spectat & illud;

—— *& læsa vulnera pacis.*

vers. 21. *Turba sepulta mero*] Est hoc genus loquendi Poetis vsitatum, quasi prouerbiale, *vino somnoq; sepulti:* Virgil. lib. 2. Æn.

Inuadunt vrbem vino somnoq; sepultam.

Lucret. lib. 1. —— *morbo affectis somnoq; sepultis.*

Petronius supra;

Cum inter sepultos Priamidas nocte & mero.

Gilbert. Cognatus in Adagior. syllog.

v. 24. *Ingeniosa gula est*] ex Petronio citat Iac. Magni in Sopholog. l. 6. c. 12. *Eruditam gulam* alius appellitat. Omnia luxuriæ instrumenta condimentaq; proceres gulæ inuenere. Rader. ad Martial. l. 13. ep. 6.

ibid. *Siculo scarus æquore mersus*] supra; *vltimus ab oris Attractus scarus est.* Martial. l. 13. epig. 79.

Hic scarus æquoreis qui venit obesus ab vndis.

Ennius piscem hunc appellat cerebrum Iouis: *Scarum, inquit, præterii cerebrum Iouis.* Plin. l. 32. ca. vl. *Scarus, qui hodie principalis est.* Rader. Comment. in Mart.

v. 25. *atq; Lucrinis eruta litorib. condunt conchylia*] è lacu Lucrino, qui in Campania est. Erythrei & quorundam aliorum sententia, *Lucrinus* lacus mare mor-

tuum appellatur, vnde ferebantur ostreæ nobilissimæ, quæ hic conchylia vocat; lautorum mensæ apponebantur. Martial. l. 13. epig. 77.

Ebria Baiano veni modo concha Lucrino,
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Raderus in Commentar. ad Martial.

v. 27. *Renouent per damna famem*] Similiter Claudianus, vbi Barthius in Animaduers. nu. 1709.

Pag. 118. v. 1. *mutoq; in litore tantum Sola desertis*] Leg. *litore tantum Sola.* Lepide auræ aspirant cantum frondibus, vt Lucret. *canere*, Virgil. *loqui siluas*. Palmer. in Spicileg. De hoc concentu, quem folia vento inspirante edere solita, Barth ad Claudian. n. 847.

v. 3. *Nec minor in campo furor est*] idem notat Varro in Sexagesi; *Sumptum comitia habebant, ibi nunc fit mercatus*. Aus. Popma in Coniectan. Eadem Claudianus quoque in Panegyr. ad Honorium Aug. vbi Barthius in Animaduers. n. 2307.

v. 4. *Ad prædam strepitumq; lucri*] Leg. *Ad sonitum strepitumq; lucri suffragia vendunt*. Henr. Bebelius de Abusione ling. Lat. cap. 12. & cap. 24. & ante eum sic legebatur apud Laur. Vallam in Elegant. ling. Lat. lib. 4.

v. 5. *venalis curia patrum*] pecuniæ caussa omnia cōceduntur. Nam si quis pecuniosus à Senatu aliquid optat, pecuniam senatoribus exhibendo, statim quod vult consequitur. Hinc M. Cato apud Salustium in Catil. *pecuniæ seruitis*. Ibid. *Quibus omnia honesta atque inhonesta comparare mos erat*: id est, qui per fas & nefas pecuniam comparare studebant. Ipse quoque Petronius supra;

Quid faciant leges, vbi sola pecunia regnat? &c.

Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet*. vide eundem de Romanæ Curiæ venalitate in Adagio;

Prostat & in quæstu pro meretrice sedet.

Apud Iac. Magni Sopholog. lib. 5. cap. 3. & lib. 8. cap. 6. legitur, *curia primum*. mendose.

vers. 6. *Est fauor in precio*] Leg. *En fauor*. Stewech. ad Apule.

v.8. *Ipsaque maiestas auro corr.*] apud eundem Magni lib.8. cap.6. legitur, *Iam quoque maiestas auro corrupta iacebit.* sed lib.5. c.3. *latebit.* Quoad rem, vide Barth. ad Claudian. num. 2306.

v.14. *Ipsa sui merces*] præmium. L. Florus; *Respublica in exitium suum merces erat.* Barth. ad Claudian. n.737. & num.1340. & nu.1472.

ver.15. *gemino deprensam gurgite prædam*] metaphora ex retraducta in mari periclitantibus conuenientissima Douza Præcidan. pro Catul. cap.6. *gemino gurgite*, id est, auaritia & prodigalitate seu luxu, de quibus Romanorum vitiis Sallust. in Catil. & Iugurth. Lucan. lib. 3. & lib. 7. alii, quos allegat P. Brossæus Animaduer. in Cassiodor. lib. 12. ep. 39.

v.16. *Fœneris illuuies*] Leg. *ingluuies.* Palmer. in Spicileg. Papias; *Ingluuies, voracitas. Ingluuiosus vorax. Fœnus* vsurpatur, vt supra;

Qui pelago credit, magno se fœnore tollit.

Ibid. *vsusque exederat æris*] *vsus* pro vsura vsurpatur. Douza Præcidan. pro Catull. cap. 16. Methodorus apud Magnum in Sopholog. *Ingratus est, qui beneficium reddit absque vsu.*

v.17. *nulla est certa domus*] *certa*, id est, certum dominum habet. Sallust. *incertas domos habere.*

v.20. *curis latrantibus errat*] loquitur de Romanæ iuuentutis effusione & ære alieno, nulli aiens patrimonium suum relictum, sed vt tabem æs alienum in omnes defluxisse. Itaque commodissime legetur, *hirislatrantibus.* Notum est, *hiram* esse intestinum ieiunum; quod vt inane & vacuum semper est, ita isti gumiæ saciabantur nunquam, sed hiabant luxu & auaritia semper. Semper autem famelicorum intestina à bonis scriptoribus *crepare* aut *latrare* dicuntur. Guliel. Plaut. quæst. in Mostel c.4.

v.22. *inops audacia tuta est*] prouerbialiter. idem alio loco; *Quisquis inops peccat, minor est reus*—Cognatus in Adagior. syllog.

Pag.159. v.1. *ferialis Enyo*] al. *Erynnis.* vt infrà;

horri-

—horrida Erynnis, Et Bellona minax—
sed *feralis Enyo* etiam Apollonio Collatio in Excid. Hierosolymor. vt notauit Goldast. ad Valerianum, & Barth. ad Claud. n. 1481.

v. 2. *Libyco iacet æquore Magnus*] Mart. lib. 5. ep. 71. de Pompeio & Pompeii filiis;

Pompeios iuuenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes: si tamen vlla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Pompeium magnum ad Pelusium, quod in Libya ad Nili ostium, qua oppidum excurrit, occisum, & sepultum esse plerique tradunt. vide Rader. ad Martial. libr. 5. ep. 71. & lib. 3. ep. 65. & Andr. Schottum in Not. ad Auctorem de Viris illustribus, numer. 77. Lucanus libro 8.

Pompeio raptim tumulum Fortuna parauit,
Ne iaceat nullo, vel ne meliore sepulcro.

Petrus Comestor in Scholast. Histor. *Pompeius Hyrcano fauens contra Aristobulũ, Iherusalem templum obsedit, profanauit in porticibus equos stabulauit. Vnde numquam postea fuit fortunatus, qui prius erat fortunatissimus, & occisus diu iacuit inhumatus.* Adi Iosephum Matthatriadem in Antiquit. Iudaic. & Gorionidem in Epitom. & Conradum Thuricensem in Fabulario.

v. 5. *Et, quasi non posset tot tellus ferre sepulchra, Diuisit cineres*] in Catalect. exstant epitaphia Pompeiorum, in quorum quarto; *—Diuisa ruina est.*
Vno non potuit tanta iacere solo.
Lindenbrog. in Not.

v. 6. *hos gloria reddit honores*] hoc hemistichium videtur παραδιάζειν Dionys. Cato in Distich. *—quos gloria vexat inanis.*

vers. 8. *Parthenopen*] in MS. Bongarsiano glossatur, *Neapolim* & statim ad illa, *Dicarchidos arua*) *Cumarum.*

v. 14 *Mollia*] *flexibilia lenta mobilia.*

Ibid. *discordi strepitu virgulta loquuntur*] Musicæ rationis hoc est. Nam vt quæque procerior ac mollior arbor

arbor est, eo magis vento acutum reddit sonum, auctore Capella. Ausonius;

Est & harundineis modulatio musica ripis,
Atque arguta suis loquitur coma pinea ventis
Incubuit foliis quoties leuis Eurus acutis.

Claudianus de Rapt. Proserp. lib. I.

Stridula coniferis modulantur carmina ramis.

vbi Parrhasius in Comment. & Barth. in Animaduers. num. 847. & num. 1566. Quo retulerim & illud, quod paullo prius in hoc carm. legitur;

Orbata est quibus, mutoque in litore tantum
Sole desertis adspirant frondibus auræ.

v. 15. *nigro squalentia pumice saxa*] de spiraculo Ditis contra nigrum pumicem hoc dicit. Barth. ad Claudian. num. 2684.

v. 17. *Ditis pater*] *Ditis*, recto casu. In vet. Gloss. *Ditis pater*, πλούτων. Scalig. in Catal. ad Ætnam. Adde Goldastum in Parænetic. ad Columban.

v. 20. *Diuinarumque potestas*] *Potestate cælestes* pro superis non semel eruditissimus Arnobius dicit. Barth. ad Claudian. n. 965. & n. 1657.

vers. 21. *Fors*] Fortuna, Huguitioni, Papiæ, Balbo, Buttoni.

Pag. 160. vers. 8. *varias lapis inuenit vsus*] Leg. *Parius lapis in vs.* Palmer. in Spicileg. Immo leg. *Varius lapis*, vt apud Horat. li. 2. Sat. 4. vbi male Glareanus & Erasmus *Parios* substituunt. Dousa Comm. in Horat. *Varius lapis*, marmor, quod est varii coloris. Vitruuius lib. 7. cap. 5. *Ex eo antiqui, qui initia expolitionibus instituerunt, imitati sunt primum crustarum marmorearum varietates.* Sauaro ad Sidon. lib. 2. ep. 2. Potest tamen & vulgata lectio non incommode retineri. Ait Pluto; dum lapidibus, quorum cottidie nouos vsus inueniunt, & nouis inuentionibus adhibent, cædendis & eruendis montes & valles excauantur, metuere se ne terra penitus excisa & inferis apertis animæ inclusæ euolent & ad cœlum tendant.

v. 10. *sperare iubentur*] pro, sperant: est enim hoc verbum

bum nonnunquam cum actione coniunctum. Iuuenal. satyr.6.

—minus ergo nocens erit Agrippina
Boletus: siquidem vnius præcordia pressit
Ille senis, tremulumq́; caput descendere iussit
In cœlum—— hoc est, coegit Claudium mori.

Virgilius lib.2. Æneid.

Hectoris ad tumulum Troia sub mœnibus altis
Iussa mori— hoc est, iussu occisa, Est autem Hebraismus, de quo multis Castalio Annotatio. ad Psalm.138.

v.13. *Romanosque cie*] classico excita. Plaut. Amphitr. Virgil. *Aere ciere viros.* Infra; —*& tuba Martem*
Sideribus transmissa ciet—

v.15. *sitientes perluit artus*] Sic infra; *sudor quoque perluit ora.*

vers. 24. *Vota tibi cedent*] alt. *mihi.* quod recte explosum st.

Ibid. *minor ira rebellat*] Leg. *rebullat.* Definire videtur voluisse iram. Est enim ea tretum (feruorem dicunt, siue rebullitionem) sanguinis circa cor. Palmer. in Spicileg. Quid si, *rebullit?* quod non metuam in textum recipere.

versi.27. *Romanis arcibus*] Leg. *artibus.* Putschius & Pflugius.

Pag.161. vers.2. *Idem, qui posuit, moles Deus*] Fortuna. *Deus* quandoque *ἐπικοινῶς* vtrumque sexum complectitur.

Ibid. *& mihi cordi*] al. *est mihi cordi.* quod & verum esse puto.

v.3. *sanguine pascere luxum*] explere, & in eo voluptatem meam capere. Optatus Afer lib. 2. *Neque enim Ecclesia dici potest, quæ cruentis morsibus pascitur, & Sanctorum sanguine & carnibus opimatur.* vide Barth. ad Claudian. n. 1860.

versi.5. *strictos Marte Philippos*] Leg. *structos morte Ph.* Palmer. in Spicileg.

v.9. *Iam fragor armorum*] Legendum;

Iam

Iam f. a. crepitantum personat auras,

Et Libyen cerno, & tua Nile gementia claustra,

neque vero trepidabant aures Fortunæ eo armorum fragore, quæ eum sibi volenti esse non dissimulet. Palmer. in Spicileg.

vers. 12 *animas accerse nouas*] Leg. *arcesse*. Stewech. ad Apul. lib. 7. de Asin.

Ibid. *nauita Protheus*] inferorum portitorem vocat *Protheum*: verum omnes Poetæ Arbitro repugnant. Ant. Delrio Aduersar. in Senec. Hercul. fur. Act. 3. sc. 2. v. 770. Leg. *Porthmeus*, & Charontem intellige, quem Diodorus sic appellatum contendit, quoniam transmittit animas defunctorum. Baptista Pius Annotat. poster. cap. 48.

ver. 14. *simulacra virum*] pro, virorum, animas hominum: quas pag. seq. vocat *vmbrarum facies*. & hac pag. *pater vmbrarum* dicitur Plauto, id est, animarum.

Ibid. *traducere cimba*] Pedo Albinouanus Eleg. de morte Drusi;

—Omneis exspectat auarus

Portitor, & turba vix satis vna ratis.

Lindenbrogius Not. in Catalect.

ver. 23. *Ore cruento Deformis Titan*] sic legendum esse vidit Ianus Passeratius. nam vulgo sic legitur; *Deformis titubans*. Cui simile est illud Virg. 1. Georg.

Cum caput obscura nigrum ferrugine texit.

Lambin. Comment. ad Lucretium lib. 4. *Titan* pro Sole. Barth. ad Claudian. num. 2659. An quia in M S. Bongarsiano legitur *ora*, totus locus ita erit cum Colladonio componendus;—*namque ora cruentus*

Deformi Titan vultus caligine texit.

Vulgatam tamen lectionem defendit vet. Poeta apud Orosium lib. 7. c. 5. vbi de Furore;—*Fremit horridus ore cruento.* Sunt autem notanda hoc loco ostenta, omina & præsagia futurorum bellorum, de quibus vide Barthium Animaduers. ad Claudianum num. 1432. numer. 1635. num. 1639. numer. 2638. vbi varia horum versuum loca explanantur.

vers. 27.

versicul. 27. *rupta tonabant*, &c.] *rupta*, pro, disrupta, scissa.

Pag. 162. v. 1. *verticibus lassis montis iuga*] Leg. *v. lapsis m. i.* Labes enim significatur & hiatus, quæ ipsa quoque in ostentis numerata sunt. Palmer. in Spicileg.

v. 2. *nec vaga passim Flumina per notas ib. morientia r.*] scribe, —*nec vaga passim, Flumina per notas ibant morientia ripas.* non aliter quam dicit Macrob. in Somn. Scipion. lib. 2. cap. 8. Familiariter *per* pro inter ponere solet: nec audio qui in nuperis notis, morientibus hisce fluminibus mederi conatur, sed verissimum est, quomodo posui ego & interpunxi, non manebant, inquit, intra ripas suas flumina, passim vaga. Et ne hæsitet quispiam porro, ponam Manilianos versus, lib. 4. Astron. quos hic adumbrauit Petronius;

> *Donec in Ægyptum redeant curuata per vndas*
> *Littora, Niliacis iterum morientia ripis.*

Quod autem ait, *ibant morientia*, aspexit quodammodo Claudianus, —*nascentes ibant in secula libri.* Pontanus Not. in Somn. Scip. lib. 2. cap. 8. eleganter, *morientia*, pro, exarescentia, vt apud Claudian. malim autem, *latas* quam *notas*. quia decrescente flumine. *lata* seu *lama* fiunt ripæ. Barth. & Claudian. nu. 62. Qui tamen sui oblitus nu. 1043. scribit; Notas ripas excedentem *vagũ*, dicunt etiam Horat. & Seneca. Et diuersa loqui videtur, *vaga* & *morientia* eadem vocans, nec sufficere videntur, quæ Pontan. produxit. Sed omnis elegantia in τῷ *morientia* sepulta est. Dicit enim mori flumina, quæ ex vberantia speciem suam perdunt & confundunt. Mors enim resolutio formæ est.

vers. 3. *Martem sideribus transmissa ciet*] leg. *tremefacta ciet.* Sidon. carm. 5. *Et Venerem Martemque cient.* Sauaro in Not.

versicul. 10. *Sanguineoque recens desc. Iup. imbre*] Hunc versum Claudianus expressit, *Sanguineo rubuisse Iouem.* ex Ouid. lib. 15. & Hesiodo in Clypeo Herculis, Barth. ad Claudian. numer. 1374. num. 1643. num. 2233. *Iupiter* pro aëre.

v. 15. al-

v.15.*alpibus aeriis, vbi Graio nomine, &c.*] Graiarum alpium etiam meminere Ptolemæus, Plinius, Tacitus, Antonius in Itinerar. Ammianus, & alii. Sunt vero eæ Alpes, quas hodie *Montem S. Bernardi minorem* nominant à cœnobiolo in summo vertice D. Bernardo sacro. Ægid. Tschudus in Descript. Rhetiæ, Iohan. Stumpfius in Chronic. Heluetior. Leander Albertus in Descript. Italiæ, Ios. Simlerus Comment. de Alpib. pag. 92. b. Barth. in Claud. num. 2227.

vers.17. *Est locus Herculeis aris sacer*] Idem affirmant Æm. Probus, siue Cor. Nepos i. Annibal. Ammianus, Silius Italicus, alii. *Alpes Penninas* esse contendit Gaud. Merula, sic dictas ab Hercule Pennino in summo verticis consecrato; Antiquit. Gall. Cisalp. lib. 3. cap. 5. 9. & 10. & li. sect. 2. c. 11. Quem refutat Simlerus: nam etsi Liuius *Pennini Dei* meminerit, non tamen inde euincitur eum *Herculem Penninum* appellari. Et, quod ipse Merula non diffitetur, diuersæ sunt *Alpes Penninæ* atque *Graiæ*, & bono spatio dissitæ: contra quam existimauit Reimund. Martianus, & eum secuti Cuspinianus atque Iouius. Nam *Penninæ Alpes* sunt, quas mediæ ętatis scriptores vocant, *Montem Iouis*, vulgus Heluetiorum *S. Bernhardi maiorem*, qui idolum Iouis, quẽ puto Penninum veteribus dictum, in summo vertice destruxit atque deiecit. At *Graiæ Alpes* sunt *Mons Bernhardi minor*, vt modo dictum, quibus à nonnullis annumeratur *Mons Cales* seu *Cinisius* è mediæ ætatis scriptoribus dictus.

Ibid. *Herculeis*] Hoc Liuius inter fabulas refert. quibusdam tamen non prorsus vana & inanis narratio videtur, quando Herculis transitus multa vestigia indicatur, *Herculis Monœci portus*, & harum Alpium nomen & *Lepontij* ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco relicti fuerint. Simler. Comment. de Alpib.

vers.19. *non solis adulti*] al. *adusti*. male. *Sol adultus* est meridies, quo radii Solis non habent, quo magis adolescant. Sidon lib. 4. ep. 8. *Iam Sol adultus roscida noctis humorem radio crescente sorbuerat.* Sauaro in Not. Seneca Herc.

ea Herc. Oetæo;------*vicitque faces Solis adulti glaciale iubar.* ita ibi leg. est. Zinzerling. Miscellor. Critic. lib. 2. ca. 17.

v. 26. *Intentans cum voce manus ad sidera*] Deos orantium vetus mos est, manus supinas, vt loquuntur Virgilius, Horatius, Cœlo attollere. Barthius in Cerr. Virg. num. 403. Id quod flagrantis animi indicium est. Dauid Psalm. 63. vers. 5. *Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas.* Bucerus in Annotatio. in Psalm.

v. 27. *Saturnia tellus*] hemistichium Ennianum apud Varronem, id est, Italia.

Pag. 163. v. 1. *onerata triumphis*] ornata, honestata, vt apud Plautum.

v. 2. *Testor ad has acies*] Leg. *ad has arces.* Massiliam significat, & subiecta Insubriæ oppida. id postea etiam clarum fit;

Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces.

Palmerius in Spicileg.

ver. 4. *Rhenum sanguine vnico*] Leg. *pingo.* Palmer. vel, *tingo.* Iungerman. itaque habent q. l. v. Infra;

Thessalicos sinus humano sanguine tinge.

v. 9. *Esse nocens cœpi*] id est, reus peragi.

v. 10. *Aut qui sunt, qui bella volunt*] in al. *vident.* Leg. *iubent.* Bella iubebat populus Romanus centuriatis comitiis coactus: quem hic Cęsar inuidiose ex operis mercenariis collectam multitudinem vocat. Guliel. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4.

ver. 12. *quorum est mea Roma nouerca*] sic Velleius Paterculus in princip. Histor.

ver. 16. *& caussam dicite ferro*] Quo pacto & supra dixit; *Gladio ius dicturum ignauiæ suæ.*

v. 19. *reddenda est gratia vobis*] Leg. *votis.* Votis iam & exsecrationibus inimicorum Cęsariani perierant. Hanc tam impensam voluntatem negat Cæsar, quin remuneretur. Sic mox; *Votis interficit hostē.* Palmer. in Spicileg. Sed *vobis* euincunt ea, quæ sequuntur: & ipse Cæsar ait; *Non solus vici.*

vers.21. *& sordes meruit victoria nostra*] alludit sordes reorum, dum in iudicio præsentes accusantur: de quibus vide quæ supra diximus.

vers.22. *Iudice Fortuna cadat alea*] Idem Cæsar apud Suetonium cap.32. *Eatur, inquit, quo Deorum ostenta & inimicorum iniquitas vocat. iacta est alea, inquit.*

vers.25. *Delphicus ales*] aquila. sed cur *Delphicus*? an quia in Apollinis tutela? Atqui Iouis auem esse in eiusque tutela auctores rerum memorant. vide Isidor. Etymolog. l.17.c.3.

v.27. *de parte sinistra*] quæ erat felix, vt & *laua*. Meursius Animaduers. Miscell. lib.3.cap.18. De hoc omine ex volucris volatu Barth. ad Claudian. nu.1412.

Pag 162. vers. 6. *Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina*] Leg. *glacieq; & cana vincta pr. Vincta*, id est, ligata, vt mox ait, *& vndarum vincula*. Putschius. De niuibus alpinis Claudianus, vbi Barth. num. 427.

versic.7. *mitique quieuit honore*] pro, onere. Palmer. in Spicileg.

ver.13 *stupuere pruina*] riguere. Claudianus in eadem re; *Obriguere gelu.*

v.14. *Et paulo ante lues*] Lues est soluta aqua, vt cum niues in tabem aquamq; liquatæ sunt. Ait enim aquas, quæ ante labebantur solutæ, repente in pruinam concreuisse & glaciem, vt ferro earum rigor frangendus esset. Turneb. Aduersar. l.4.c.19. Liuius vocat *fluentem labem liquescentis niuis*, itemque *tabidam niuem.*

versi.19. *rupti turbine venti*] Leg. *rupto*, pro, erupto. vt Virgil.— *ceu rupto turbine venti*. Palmer. in Spicileg.

ver.20. *Confractum grandine cælum*] Leg. *confarctum*: propter illud, *tumida*. nam alterum alteri aptum. Palmer. cui non possum adsentiri.

versic. 22. *nubes rupta*] eodem modo Germani talem nimborum tempestatem dicimus Wolckenbruch.

ver.23. *Concreta gelu Ponti velut vnda ruebat*] Leg. *c. g. putri velut vnda r.* & accipe de aqua nicta caduciter ruente, quæ & *ruina* Varroni. Aus. Popma Collectan. ad Varron. vel leg. *Ponti velut vnda ruebant*, scil. nubes.

Atqui

Atqui mare propter motum perpetuum non concrescit, maxime Ponticum. Sed Philosophatur, opinor, & Oceanum Septentrionalem respicit, mareque Islandicum, ex cuius litoribus glacies vento pulsæ ruere in eum locum scribuntur, qui dicitur *Mare glaciale*, si quidem fieri potuit, vt de hac re aliquid Petronio innotuerit.

v.26. *Nondum Cæsar erat*] scil. victus, quod repetendum ἀπὸ κοινοῦ.

Ibid. *sed magnam nixus in hastam*] Leg. *magnum n. i. h.* aduerbialiter, vt ad Cæsarem ipsum referatur. Palmer. in Spicileg. *Magnam* pro longa dixit, μεγάλην: *vt magnum tempus* pro longo. Infra; *Dum hæc magno tempore Crotone aguntur*. Alibi tamen ipse Petron.

—*& ingentem quatiens Mauortius hastam.*

Pag. 165. v. 3. *Amphytrioniades*] Hercules.

v. 5. *disiecit tela gig.*] ita recte Gulielm. cum vulgo esset, *deiecit*: Plaut. quæst. in Mostell. c. 4.

v. 8. *Palati*] montis Palatini.

vers. 12. *totaq; bella*] Leg. *notaq; belli*: hoc est, quæ bellum comitantur. Palmer. in Spicileg. aliter quam bene. *totaq; bella* est, quod ille alter Poeta dixit,

—*bella vndique bella*. Græcis, πάντα πόλεμος.

vers. 14. *Pectora per dubias*] Leg. *Pectora perq; duas scinduntur tertia partes*. Tertium illud sequi vellent: sed enim id per duas sententias, non easdem illas scinditur. Quod tertium sit, quæ duæ illæ partes, commemorat; *Huic fuga per terras*, &c. Palmer. in Spicileg. sed meras affamias loquitur.

versi. 21. *quo mens icta iubet*] pro, perculsa & territa. an leg. *acta iubet*?

ver. 26. *votis interficit hostem*] vide Scalig. ad Tibulli lib. 4. eleg. 6.

Pag. 166. vers. 8 *pondera pinus*] rates, naues, quæ ex ligneis pineis conficiuntur.

v. 10. *Fortunaq; omnia credit*] Leg. *cedit*. Pflugius.

versic. 11. *gemino cum Consule Magnus*] Pompeius bis Consul.

versic. 13. *Ille tremor Ponti*] de Pompeio idem scribit Pedo Albinouanus Rer. Roman. l. 1.

Ille, cui ternis capitolia celsa triumphis
Sponte Deûm patuere: cui freta nulla repostos
Abscondere sinus: non tuta mœnibus vrbes.

Scalig in Catalect.

v. 14 *piratarum scopulus*] id est, offendiculum. Pflug.

vers. 20. *Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit*] Leg. *Tergo tanta lues D. q. n. v.* *Tergo videre*, est fugientem videre, vt apud Catullum de Achille

Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

hoc vult Petron. Deos è terris fugisse belli crudelitate territos, hoc est, tergo visos esse. Gulielm. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4.

v. 23. *damnatum auertitur agmen*] auersatur, abominatur, fugit: ad quam rationem *anteuortitur* & *praeuortitur* Plautus ἐνεργητικῶς vsurpauit.

Pag. 167. v. 6. *lurida Mortis imago*] ex illo Ouidiano.

—lurida nisi mortis imago.

versic. 11. *flagranti stipite*] ligno ardenti, lignea face, Funckel. Infra; *Vexat cubitum ipsa stipite ardenti.* Balbus Catholico; *Stipes, titio vel truncus ligni.*

v. 3. *mutataque sidera pondus*] Leg. *mirataque.* Absentibus Diis sidera ait insolitam leuitatem cœli mirata, & onus assuetum requisisse. Gulielm. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4.

v. 17. *Mauortius hastam*] *Mauortius* substantiue pro Mauorte vel Marte.

v. 21. *Infremuere tubæ*] Leg. *intonuere.* Calcagninus de Concord. lib. 2.

Ibid. *scisso discordia crine*] hoc enim habitu describitur Discordia apud Virgil. 8. Æn. v. 702. & Æn. 6. v. 280. quod notarunt Crinitus de Hon. disc. lib. 13. c. 2. Weitzius Not. in Prudent. Psychomach. l. 1. v. 685.

ver. 23. *concretus sanguis*] Prudent. lib. 1. contra Symmach. *concreto processit crine.* Weitzius in Not. v. 491.

versicul. 25. *draconibus*] serpentibus, anguibus. Andreas Hierosolymitanus serm. εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν de

Christo; ἵνα τέχνῃ σοφίας παγιδεύσῃς τὸν ὄφιν καὶ τὴν δράκοντα &c.

ibid. *obsessa draconibus ora* &c.] en habitum, quo Furiæ depingebantur: vetulæ, caput anguibus pro capillitio cinctæ, sanguineam manu facem gestantes & flagellum. vide Delrionem Comment. in Medeam Sen. v. 14.

v. 27. *Sanguineam tremula*] al. codd. & Calcagninus, *Sanguinea tremulam.*

Pag. 168. v. 2. *Appennini*] al. *Apennini:* cuius scripturæ rationes pete ab Io. Chrysost. Zanchio de Cenomanor. orig l. 2.

v. 5 *has erumpit voces*] quomodo Virgil. dixit;

Et caput vnda altus primum se erupit Enipeus.

Sic quoque *erumpitur* pro erumpit se. Lucret.

Vis venti exagitata foras erumpitur——

Sic *prorupit se in fugam*, apud Plaut. ni fallor.

v. 12. *Tu legem Marcelle tene*] Virgil. 6. Æneid. ibique Seruius & Tib. Donatus.

v. 13. *tu concute plebem Curio*] Sido. l. 4. ep. 3. *Æstuat vt Cethegus, incitat vt Curio.* Alanus Anticlaud. lib. 2. *Succendit vt Curio.* Sauaro ad Sidon. l. 1. ep. 11.

ibid. *ne supprime Lentule Martem*] Sallustius in Catilinaria.

v. 14. *Quid porro tu Diue tuis*] corrigunt, *Die* illud retineri debet. *Diuum* vocat communi & plebeio tum nomine. Nam & Augustus semper se *Diui filium* dixit, & *Diuus* pro Cæsare κατ' ἐξοχήν. Nepos in Vita Attici; *In affinitatem peruenit Diui Iulii filii*, id est, Octauiani, qui fuit Iulii Cæsaris adoptiuus filius. quod monere fere putidum foret, nisi aliorum corrumpendi (corrigendi volui dicere) libido aurem vulsisset.

v. 17. *Epidauria mœnia quare*] Leg. *Epidamnia nomina q.* Nesciit Romam tueri Pompeius, atque adeo Italiam vacuam Cæsari occupandam reliquit: atque ita Dirrachium cum exercitu tramisit, cui *Epidamni* nomen vetus mutarant Romani, ominis caussa, vt Plutarch. Plaut. Menæch. Itaque *Epidamnia nomina* dicit, allu-

alludens ad significatum vocis. neque non tamen nomina pro re dicunt. Albinouan. —*nomina magna locorum*. Palmer. in Spicileg.

v.20. *ingenti volubilitate verborū*] exempla petere est ad hoc genus dicēdi à Sauarone Not. in Sidon. l.9. ep.9.

v.25. *incidimus in turbam heredipetarum*] vide Gruter. Suspic. extraord. c.7. *Heredipeta*, qui statim *captatores* vocantur. Papias; *Heredipeta, qui alterius hereditatem petit vel cupit; & componitur ab hereditas vel heredium, & peto. Heredicapa, qui hereditatem alterius capit; & componitur ab hereditate vel heredium, & peto. Heredicapa, qui hereditatem alterius capit, & componitur ab hereditas vel heredium & capio. Heredifcinda, qui alterius hereditatem scindit, aufert; & componitur ab hereditas vel heredium & scindo.* Ad eandem faciem dicitur *lucripeta* Dionysio Catoni in Distich.

Pag.170. vers.3 *quam male est extra legem viuentibus*] Plaut. *Nihil est miserius quam animus hominis conscius.* De hoc flagello conscientiæ, & metu qui eum necessario sequitur, vide Casaubon. in Pers. Sat.3. Bart. ad Claudianum n.292. & nu.635. multis.

v.4. *quicquid meruerunt semper exspectant*] aspexit indubie hæc verba Macrob. in Somn. Scip. *Sibi videntur exitium, quod merentur, excipere.* Is. Pontanus in Not. Puto particulam *semper* excidisse, vt scripserit Petronius; *quod semel meruerunt.* Bart. ad Claudian. num.635. In historia Marculphi minime nupera, vt vulgo putatur, sed perueteri, & cuius iam ante annos quasi 10. mentionem fecit Guilhelmus Archiepiscopus Cypri in Belli sacri Hist. legitur; SAL. *quod timet impius, veniet super eum.* MAR. *qui male facit, & bene sperat, totum se fallit.* Nec frustra ille; *Conscientia scelerum, metus iudiciorum* &c.

v.8. *si exa pectine coma*] an *pecten* abusiue pro acu comatoria dixit?

v.10. *& oculorum quoque mollis petulantia*] Leg. *quoquo mobilis petul.* aut certe, *quaque mollis.* Quid, inquit, sibi volunt quoquo versum versatiles illi & petaces ocelli?

celli? Nec dissimile quod Apuleius in re haud multum etiam absimili de Venere scripsit lib. Milef. *Et nunc mire conniuentibus, nunc acre criminantibus, gestire pupulis, & nonnunquam saltare solis oculis.* Nec abit ipsius Arbitri epigrammatium;

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces.
Illic & Venus & leues amores,
Atque ipsa in medio solet voluptas.

Deinde dictio *petulantia* signanter admodum hic expressa est, & valet, quod in notissimo versiculo legitur; *Minerua flauo lumine, Venus peto.*

Hæc cum ita sint, opportune in medicinam rapio Senecam Patrem lib. Controuers. 5. contro. 6. Vulgatur; *Muliebrem vestem sumpsit, capillos in fœmina habitum composuit, oculos in puellari lenocinio circũdedit.* Leg. *circumtulit.* Is. Pontanus Analect. l. 3. c. 12. *Oculorum mollem petulantiam* dixit, vt *oculos ad petulantem lasciuiam* Lycurgus apud Rutil. Lupum lib. 1. Iustinus de Sardanapalo lib. 1. *Cum mollitia corporis & oculorum lasciuia omnes fœminas anteiret.* Barth. ad Claudian. n. 385.

v. 11. *quo incessus tute compositus*] Sic Catullus:

——quam videtis
Turpe incedere, ritmice, ac moleste.

ita ibi legit Scaliger epigr. 43. Leg. *studio compositus.* Hippolytus à Collibus in Harpocrate. Corrigit Douza, *arte compositus.* at quanto ex literarum reliquiis verius sit, *fuco compositus!* Plaut. *Vitia corporis fuco occulunt.* Pontan. Analect. l. 3. c. 12. Propert. lib. 2. eleg. 4.

Nequicquam perfusa meis vnguenta capillis:
Ibat & expenso plantæ morata gradu.

vbi Beroaldus in Commentar.

v. 16. *ex vultibus tamen hominum mores colligo*] distingue, *ex vultibus tamen hominum, mores coll.* Hippolytus in Harpocrat. pag. 17. Ex ipsa orationis figura homines nosci etiam Homerus indicat Odyss. 1.

——οὐ μὲν γάρ τι κακῷ εἰς ὦπα ἐῴκει.

Erasmus in Adag. *Ex habitu bonum virum præ se fert.*

v.18. *cum te ſpatiantem vidi*] nota, ex inceſſu cognoſci mores mulierum. Pflugius.

v.21. *effice vt beneficium debeam*] fugit ſub finem litera, qua reprehēſa, rotundior erit oratio: *efficis vt ben. debeam.* Heraldus Analect. lib.3. cap.12. vel pro *debeam* leg. eſt *debeat*, nempe domina. Iungermannus.

verſ.23. *accendis deſiderium æſtuantis*] ſc. amore, id eſt, ardentis.

verſ.24. *Quædam enim feminæ ſordibus calent*] vide Celeſtinum.

v.26. *ſtatores altius cinctos*] al. *diutius*. Hinc *diſcinctos* puto legendum, ac *ſtatores* ſeruos eſſe puto aut libertos, qui prope herum aut patronum ſtant, & ei præſto ſunt, & ſi quem quærat, arceſſunt ſiſtuntque, Turneb. Aduerſar. lib. 4. cap.19. Ex MS. Iac. Cuiacii leg. *ſtatores altius cinctos*, non, vt in illo, quem citat Turneb. *diutius cinctos.* Qui tamen codex, quo eſt vſus Turnebus, ex eo ipſo exemplari veteri Cuiaciano deſcriptus fuerit. *Statores* ſunt proprie carcerum aut ædium cuſtodes. nam *ſtare* eſt verbum eius rei, apud Manil. lib. 5. Sunt & qui alias *latrones*, ſic dicti quaſi *laterones*, quod latus tegerent. Scalig. in Catal. ad Priap.

Pag.171. v.3. *vſque ad orcheſtra quatuordecim tranſilit*] *quatuordecim*, ſc. gradibus. Pflugius. Erant in *orcheſtra* Senatorum ſedibus loca deſignata: erant & in XIV. gradibus orcheſtræ primis vel proximis Equitum ſedes. inde *orcheſtram & populum* Iuuen. dixit pro primoribus & plebe. P. Pithœus Aduerſ. vel ſubſec. lib. 1. cap.17. Eleganter de muliere dictum, quæ amatoribus plebeiis & viliſſimis delectatur. Turneb. Aduerſ. lib.4. cap.19.

v.10. *Ego adhuc ſeruo numquam ſuccubui*] licet ingenuæ, inquit, ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum ſeruis crebro flagella paſſis, & mox cruci ſuffigendis conſueſcant, ego tametſi ancilla ſim, cum equitibus tantum rem habeo. Petrus Faber Semeſtr. lib.2. c.8.

ver.12. *vt amplexus meos in crucem mittam*] *amplexus*, proco

pro eo qui amplectitur, id est, me amplectendam. Sic *necessitudines* pro necessariis, *conuiuia* pro conuiuis, *regna* pro regibus, &c. frequentari obseruauit. Bernar. Schol. ad Statium, lib. 6. Thebaid.

Ibid. *in crucem mittam*] Seruilis pœna *crux*. Iuuenal. *pone crucem seruo*. vide Pet. Fabrum in Semestr. libr. 2. c. 8. Lipsium de Cruce, lib. 1. c. 12. Gretserum de Cruce, lib. 1. Venuste vero *crucem* seruum cruciarium appellat, qua facie sermonis *scelus* pro scelesto. Lipsius d.l. Bernartius d.l.

v. 13. *flagellorum vestigia*] Leg. *flagrorũ vestigia*, id est, seruos, qui Plauto *mastigiæ*. Sidonio *fractores ferularum*. Tertulliano *flagra rumpentes*. Saauaro ad Sidon. libro 5. ep. 13. quæ hoc loco *flagellorum vestigia*, infra vocat, *verberum notas*. Adi Brissonium Selector. lib. 3. cap. 10. Gretserum de Cruce, lib. 1. c. 8. 9. 10. Rader. ad Mart. lib. 14. cap. 69.

v. 15. *in equestrib. sedeo*] *equestria* pro locis theatra lib. equitũ, & modificatis verbis, pro *equitibus* vsurpauit. Ideo vero est: nunq̃ est mihi res, nisi cum illis qui sedẽt in quatuordecim ordinib. Turneb. Aduers. lib. 4. ca. 19. Metaphora ab equestribus, hoc est, locis in spectaculo equiti datis. Pet. Faber Semestr. lib. 2. c. 7. Lips. de Amphith. c. 14. Pet. Pithœus Aduers. lib. 1. c. 17.

v. 22 *in Platona*] εἰς πλατανῶνα. paullo post; *flexitque se in eum diphona*. Leg. *daphnona*. *Platanon* & *Daphnon* loca platanis & lauris consita. Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 6. Iacobus Gaudensis lib. 3. Ærarii aur. Poet. *Platanon, locus platanis consitus* Magnus olim vsus *Platanorum* in delitiis æstiuis. Cicero; *Hac tua platanus ad opacandum hunc locum patulis diffusa ramis*. Plato in Phædro; καλή γε ἡ καταγωγή. ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη μάλα ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλὴ τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον πάγκαλον. Videndus Iac. Pontanus ad Virgil. 4. Georg. Raderus ad Martial. lib. 9. epigr. 46. Barth. ad Claudian. num. 837.

ver. 23. *Placuit puellæ*] ancillæ, sicut *puer* pro seruo: & dicitur hic de stuprata.

v.25 *diphona*] Leg. *daphnona*. Turneb. supra Iacob. Gaudensis Ærarii aur. Poet. lib. 3. *Daphnones, loca sunt lauro consita*.

Ibid. *ambulationi*] ambulacro sic Isa. c. 4. מסתור Hieronymus transtulit *absconsionem*, pro loco, in quo quid absconditur, sicut Latini *deambulationem* vocant locum, in quo deambulatur, Zuinglius in Compilation. Suetonius Augusto, c.100. *circumiectasque siluas & ambulationes in vsum populi tunc iam publicarat*. Sic *cœnatio* pro cœnaculo.

v.26. *dominam producit*] *produci* meretricium. Pontanus in Macrob. lib. 2. cap. 2. Verbum ad rem accommodatissimum, constat ex Plauto. Bongarsius Variis lect. in Iustin. lib. 9. Alii malint, *perducit*, vnde *perductores*. προαγωγεῖς. qui hoc differunt à leonibus, quod *lenones* sunt scortorum, *perductores* etiam inuitarum personarum, vt tradit Asconius in Cic. Verr. 3. Franc. Modius Not. in Iustin. lib. 9.

Pag. 172. v. 1. *omnibus simulacris emendatiorem*] Ennodius; *Qui te vltra emendationem omnium protulisti*. Plin. epist. & Auson. Paneg. *optimus & emendatissimus*. Arnob. lib. 2. *emendatissimi mores* Iuretus Miscellan. ad Symmach. libro 1. ep. 26. *Simulacris*, id est, imaginibus, pupis, picturis. Est elegantissima formæ omnium speciosissimę descriptio. Rara autem concordia formæ atque pudicitiæ. Hinc Martial. Catullam suam optat, vel minus formosam, vel magis pudicam: hoc, ne tam vilis habeatur, illud ne tam turpis, ob formam omnibus prostitutam existat. Ita pudiciorem ait fore minus formosam, aut honestiorem magis pudicam. Rader. ad Martial. lib. 8. ep. 50.

v. 3. *Quicquid dixero, minus erit*] simile huic illud Tibulli; *dictis vt non maiora supersint*. Dusa F. ad Tibul. imitatus est Cyprianus ep. ad Donatum; *Quicquid iam voce delinquitur, minus*. Pontanus Analect. lib. 2. cap. 17. vide Iuretum Miscellan. ad Symmach. lib. 1. ep. 26. & Celestinum.

v. 4. *Crines ingenio suo flexi*] natura sua & per se. Bongarsius

garsius Not. in Iustin.lib.2. Barth. ad Claudian. num. 177.& num.2544. Nam *ingenium* est natura. Næuius Lycurgo; *Ite actutum in frondiferas lucus, vbi ingenio arbusta nata sunt, non obsita:* id est, vbi sunt ingenua & natiua arbusta, non manu aut arte sata. *Ingenuus*, αὐτοφυὴς, sponte natus, natiuus, naturalis, vt *ingenui fontes*, οἱ μὴ χειροποίητοι. Schopp. in Miscellan.

v.6. *frons minima*] frontem tenuem etiam præferunt Horatius, Silius, Arnobius; sed patulam Virgilius. Barthius in Ceir. Virgil. numer. 497. Veteres angustam & pauxillam frontem inter formæ dotes collocabant. Horatius de Lycoride sua; —— *insignis tenui fronte*. Silius;

Et castigata collecta modestia frontis.

Dousa Commentar. in Horat. cap. 2. contra Scalig. & in Succidan. pro Horat. cap. 2. Quum & illæ, quibus spatiosior modus frontis obtigerat, cultu imminuere studebant quas reprehendit Arnobius aduersus Gent. libro 2. vbi inter cætera; *imminuerent frontem limbis:* Bernartius in Statii Siluar. lib. 1. epithal. Stellæ & Violant. & Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 4. ep. 42. num. 6. quod epigramma putat à verbis Petronii per imitationem desumptum esse. Porro de frontis paruæ ac modicæ indiciis & significationibus variant scriptores. Trogus Pompeius apud Plin. libro 11. *Quibus parua frons, mobilem animum subesse significat.* Meletius de Natura hominis, c.8. *Parua vero ac modica fronte ingenii acumine præditos, & ad dicendum propensos opinati sunt.* Polemon de Natura signor. interpret. lib. 1. cap. 4. *Frons angusta per se, rudem hominem arguit.* Melampus lib. de Næuis corporis, in princ. *In fœmina frontes nauus positus, regnaturam, vel magnæ potestatis futurã denotat.*

v.11. *nares paullulum inflexa*] duo in forma nasi Martialis requirit: alterum, moderatum debere esse nasum: alterum, flexuram illam modica vncitate decoram:

—— *Aque modus breuiter sit naribus vncis.*

Sidon lib. 1. ep. 2. *nasus venustissime incuruus.* Ramirez Hypomn. ad Mart. lib. 4. epig. 42. n. 7.

V.12.

v.12. *Osculum quale Praxiteles habere Dianam credidit*] non recte mutant in *ossum* vel *ossulum* Prisciani auctoritate abusi. Virgil. 1. Æneid. *Oscula libauit natæ*, id est, ora, vt Seruius exponit. vtuntur eodem modo Horatius quoque & Ouidius, quos notauit Nestor Nouariensis. Est enim *osculum*, hoc loco non φίλημα, sed στομάτιον, vel (qua voce Aristot. in Problemat. vtitur) στόμιον, Apuleio *buccula*, id est, paruum os.

v.14. *pedum candor intra auri gracile vinculū positus*] quod *sicyonia* vocabant, quæ sunt soleæ muliebres, quæ obstragula habebant, sed tantum corrigiis aliquot siue ligulis aut vinculis, quas *ansas* nominabant, superiori pedis parti obstringebantur. idque quam poterat arctissime, quo videlicet aptior comprehensiorq; eniteret pedis forma. Tibullus;

Ansaque compressos colligat arcta pedes.

Ouidius; *Pes erat exiguus; pedis est aptissima forma.*
Douza Præcidan. pro Tibul c. 4.

v.15. *parium marmor exstinxerat*] quod est candidissimum. Arnob. lib. 4. *Vlnarum niuei marmoreique candores.* Martial lib. 8. ep. 53.

Marmorea fundens nigra falerna manu.

Rader. in Commentar. Petrus Damiani Meditatio. c. 6 *Crura pendent marmorea*, de Christo crucifixo.

v.21. *Nunc erat à torua submittere cornua fronte*] *erat submittere.* ἑλληνικῶς. pro, nunc erat tempus submittendi. Ammianus lib. 31. *Tunc erat spectare cum gemitu facta dictu visuque prædira.*

v.25. *Iam tua flammifero membra calore fluent*] Quare? quia Iupiter in aurum mutatus irrepsit in sinum Danaæ.

vers. 26. *risit tam blandum*] Græci dicunt, αἰπαλὸν ἢ χλιαρὸν γελᾷν. de quo decenti ac moderato risu videatur Bern. Martinus Var. lect. lib. 3. c. 26.

vers. 27. *vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre*] creberrime occurrit comparatio venustæ formæ cum Luna. Nonnus Dionys. libro 4. de Cadmi forma;

Εἴποτε

> Εἴποτε διχοδίων φρενοτερπέα κύκλον ὀπωπῆς
> Ὀφθαλμοὺς ἰλίλιζει ὅλη σπλάζουσα Σελήνη.

Plane vt Petronius. Q. Calaber lib. 1. de Penthasilea;

> Ὡς δ' ὅταν οὐρανὸν εὐρὺν ἐν ἄστρασι δῖα Σελήνη
> Ἐκπρέπει ἐν πάντεσσιν ἀρίζηλος γεγαυῖα
> Αἰθέρος ἀμφιραγέντος ὑπαὶ νεφέων ἐριδούπων.

Et ipse ad eum simillime. Barthius ad Claudianum, nu. 988. Salomon in Cant. Canticor. cap. 6. v. 10. *Est est ista, qua progreditur quasi aurora consurgens: pulchra vt Luna, electa vt Sol.*

Pag. 173. v. 3. *feminam ornatam*] al. *hornam*, vt *femina* pro muliere accipiatur. *Hornam*, id est, annotinam, ὡραίαν, προσφάτην.

v. 4. *Concilio tibi sororem*] peculiare huic rei verbum. Isidor. Origin. lib. 10. *Conciliatrix ob societatem flagitiosa consensionis dicta, eo quod intercurrat, alienumque nundinet corpus. hanc & lenonem vocant.* Lucilius; *Saga & bona conciliatrix.* Barth. ad Claud. n. 1498.

ver. 5. *habes tu quidem & fratrem*] puellæ, quibus cum solitæ, *Fratres* vocabant; contra amatores suam comparem, *sororem*. Infra; Recipies neruos, si triduum sine fratre dormieris. Nam Giton pullipremoni illi pro culcitella. Martialis;

> *O quam blanda es, Ammiane, matri.*
> *Quam blanda est tibi mater, Ammiane.*
> *Fratrem te vocat, & soror vocatur.*
> *Cur vos nomina nequiora tangunt.*

Eadem notione apud Tibul. Senec. alios. Lips. Antiq. lect. lib. 3. Cinædos ergo tecto nomine *fratres* appellabant. Et in toto hoc opere Cinædus iste Giton *frater* appellatur. Ramirez ad Martial. lib. 2. epig. 4.

v. 7. *quid prohibet & sororem adoptare te eodem gradu venio*] Legend. *quid p. & s. adoptare eodem gradu venia*? Lipsius d. l.

ver. 11. *per formam tuam te rogo*] Leg. *per te per formam tuam.* Stevvech. ad Apul. lib. 4. de Asin.

ver. 16. *Quidni, inquit illa, donas mihi eum, sine quo non potes viuere; ex enim osculo pendes*] Leg. *Quid; inquit illa,*

d. m.

v.12. *Osculum quale Praxiteles habere Dianam credidit*] non recte mutant in *ossum* vel *ossulum* Prisciani auctoritate abusi. Virgil. 1. Æneid. *Oscula libauit natæ*, id est, ora, vt Seruius exponit. vtuntur eodem modo Horatius quoque & Ouidius, quos notauit Nestor Nouariensis. Est enim *osculum*, hoc loco non φίλημα, sed στόμιον, vel (qua voce Aristot. in Problemat. vtitur) στόμιον, Apuleio *buccula*, id est, paruum os.

v.14. *pedum candor intra auri gracile vinculũ positus*] quod *sicyonia* vocabant, quæ sunt soleæ muliebres, quæ obstragula habebant, sed tantum corrigiis aliquot siue ligulis aut vinculis, quas *ansas* nominabant, superiori pedis parti obstringebantur. idque quam poterat arctissime, quo videlicet aptior comprehensiorq; eniteret pedis forma. Tibullus;

Ansaque compressos colligat arcta pedes.

Ouidius; *Pes erat exiguus; pedis est aptissima forma.* Douza Præcidan. pro Tibul c.4.

v.15. *parium marmor exstinxerat*] quod est candidissimum. Arnob. lib.4. *Vlnarum niuei marmoreique candores*. Martial lib.8. ep.53.

Marmorea fundens nigra falerna manu.

Rader. in Commentar. Petrus Damiani Meditatio. c. 6 *Crura pendent marmorea*, de Christo crucifixo.

v.21. *Nunc erat à torua submittere cornua fronte*] *erat submittere*. ἑλληνικῶς. pro, nunc erat tempus submittendi. Ammianus lib. 31. *Tunc erat spectare tum gemitu facta dictu visuque pradira.*

v.25. *Iam tua flammifero membra calore fluent*] Quare? quia Iupiter in aurum mutatus irrepsit in sinum Danaæ.

vers. 26. *risit tam blandum*] Græci dicunt, ἁπαλὸν ἢ χλιαρὸν γελᾶν. de quo decenti ac moderato risu videatur Bern. Martinus Var. lect. lib. 3. c. 26.

vers. 27. *vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre*] creberrime occurrit comparatio venustæ formæ cum Luna. Nonnus Dionys. libro 4. de Cadmi forma;

Εἶπεν

Εἴποτε δινεύων φρενοτερπέα κύκλον ὀπωπῆς
Ὀφθαλμοὺς ἑλέλιζεν ὅλη σελάγιζε Σελήνη.

Plane vt Petronius. Q. Calaber lib. 1. de Penthasilea;

Ὡς δ᾽ ὅταν οὐρανὸν εὐρὺν ἐν ἄστρασι δῖα Σελήνη
Ἐκπρέπει ἐν πάντεσσιν ἀριζήλη γεγαυῖα
Αἰθέρος ἀμφιραγέντος ὑπὸ νεφέων ἐριδούπων.

Et ipse ad eum simillime. Barthius ad Claudianum, nu. 988. Salomon in Cant. Canticor. cap. 6. v. 10. *Est est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens: pulchra vt Luna, electa vt Sol.*

Pag. 173. v. 3. *feminam ornatam*] al. *hornam*, vt *femina* pro muliere accipiatur. *Hornam*, id est, annotinam, ἐνιαυσιαίαν.

v. 4. *Concilio tibi sororem*] peculiare huic rei verbum. Isidor. Origin. lib. 10. *Conciliatrix ob societatem flagitiosæ consensionis dicta, eo quod intercurrat, alienumque nundinet corpus. hanc & lenonem vocant.* Lucilius; *Saga & bona conciliatrix.* Barth. ad Claud. n. 1498.

ver. 5. *habes tu quidem & fratrem*] puellæ, quibus cum solitæ, *Fratres* vocabant; contra amatores suam comparem, *sororem*. Infra; Recipies neruos, si triduum sine fratre dormieris. Nam Giton pullipremoni illi pro culcitella. Martialis;

O quam blanda es, Ammiane, matri.
Quam blanda est tibi mater, Ammiane.
Fratrem te vocat, & soror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt.

Eadem notione apud Tibul. Senec. alios. Lips. Antiq. lect. lib. 3. Cinædos ergo tecto nomine *fratres* appellabant. Et in toto hoc opere Cinædus iste Giton *frater* appellatur. Ramirez ad Martial. lib. 2. epig. 4.

v. 7. *quid prohibet & sororem adoptare eodem gradu venio*] Legend. *quid p. & s. adoptare eodem gradu venia?* Lipsius d. l.

ver. 11. *per formam tuam te rogo*] Leg. *per te per formam tuam.* Stevvech. ad Apul. lib. 4. de Asin.

ver. 16. *Quidni, inquit illa, donas mihi eum, sine quo non potes viuere; ex enim osculo pendes*] Leg. *Quid? inquit illa,*

d. m.

d.m.e.ſ.q.n p.vinere tex cuius, &c. Putſchius: & ante eum Duza.

v.20. *quemadmodum ego te volo*] Leg. *ego me volo.* Iungermannus.

v.23. *vt putares inter aures canere Sirenum concordiam*] Leg. *intus canere.* Digitis pſallere, canere intus: plectro, foris dicebatur. Difficilior autem intus canendi modus: & ratio in procliui. nam qui foris canebant, plectro velut vno digito chordas impellebant, id eſt, ſimplicius: qui intus, quinque digitis velut totidem plectris. Er. Puteanus in Muſathen. cap. II. *Seirenum concordiam* dixit, vt Claudian. *concordiam vulgi.* Barth. num. 2419.

v.2;. *toto mihi cœlo clarius neſcio quid relucescente*] reſplendente, ἐναργητικῶς.

Pag. 174. verſ. 1. *Non ſum quidem Solis progenies*] Non ſum, quam videor nomine præferre, Circe: qui enim? mea mater non detinuit curſum Solis. Perſem autem parentem fuiſſe Circes, eamque amatam à Sole, habemus Odyſſ. κ. Iam fingi, Solem diutius hærere in cœlo probauerit Ouid. l. 4. Metamorph. v. 195. Gruterus Suſpicion. l. 6. c. 15. Ne longius eamus, Circe fuit venefica, at magicis artibus ſagæ dicuntur Lunam deducere, & ſolis curſum inhibere. Ita enim infra gloriatur ſaga mulier;

—Luna deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepidusq́ furentes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.

Ait ergo, ſe quidem Circem vocari, non tamen eſſe veneficam, vt illa antiqua Circe fuit, qua de eadem ſaga mulier;

—Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlixis.

Phœbeia i.e. (vti hoc loco explicatur) *Solis progenies.*

v.3. *dum placet*] Leg. *cum placeret.* Iungerman.

verſ. 4. *habeo tamen quod cœlo imputem*] adeo dulce amor malum eſt, vt cum Diis ex pari viuere ſe putent, qui feliciter amant, imo Diis ipſis de felicitate contro-

controuersiam moueant. Neque aliter loquens introducitur Leander à Musæo;

οὐκ αὖ ἐγὼ κατ' ὄλυμπον ἐφιμείρων θεὸς εἶναι,
ἡμετέρην παράκοιτιν ἔχων ἐνὶ δώμασιν ἡρώ.

Zinzerlingus Miscellor. Critic. l. 5. c. 6.

v. 17. *Nec sine caussa Polyanon Circe amat*] vulgo *Bolianum*, quod sine caussa suspectum. constat enim apud Homerum Odyss. μ. à Circe Vlyssem amatum fuisse; qui & Πολύαινος appellatur à concinentibus mollissimum carmen Sirenibus, cuius initium est;

Δεῦρ' ἄγ' ἰὼν Πολύαιν' ὀδυσεῦ.

annon igitur fabulæ tam notæ, & à poetarum principe confictæ recordatio, & nominum cõuenientia, *Polyanũ* mihi magis quam *Bolyanum* persuadeant? Turneb. Aduersar. l. 26. c. 6.

v. 10. *neque est quod curiosum aliquem extimescas. longe ab hoc loco frater est*] Catullus;

Tam te basia multa basiare
Vesano satis & super Catullo est,
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua,

Superstitio veterum, qua nimium felicitatis successum, certumque ac præfinitum numerum obnoxium fascino credebant. itaque laudantes aut numerantes dicebant. *præfiscini*, quo omnem inuidiam se amoliri putabant. Scalig. ad Catull.

versi. 16 *Idæo quales*] descriptio loci amœni. Scalig. in Catalect. In eadem historia eadem descriptione vtitur Val. Cato in Diris;

Et mecum tenera gauisa est ludere in herba,
Purpureos flores, quos insuper accumbebat,
Candida formoso supponens brachia collo.

Idem ad Catal. Comment. in Diras. Similis locus & apud Philostratum in Epistolis. Lindenbrog. Not. in Catal. Eum habes apud Dusam F. in Spicil. cuius pleraque in Notas illas suas transscripsit Lindenbrog.

v. 17. *cum se confesso iunxit amori*] Leg. *quum se confesso vinxit amore*. Virgil. in Ciri; *Sin confessus amor*. Græcanicum

nicum est, ὁμολογητὸς, tam qui in confesso est, quam qui esse potest. Scalig. in Catalect. ad Cir. Non recte; neque enim hic versus componendus cum Virgiliano: cum Virgilius opponat incestum amorem confesso: & in hoc versu aliud longe negotium sit. Barthius in Ceir. num. 245. Quæ vulgo sese omnia abiecto pudore prostituebant, nō tenebantur Lege Iulia de adulteriis, quia sese per criminis professionem omnis honestatis ac iuris redderent expertes. Hinc feminæ famosæ, vt ad euitandam legis pœnam iure ac dignitate maritali exsoluerentur, lenocinium profiteri cœperant. Et hoc est quod ait Martialis;

Ne lex Iulia te notare possit,
Non nubis, Proculina, sed fateris.

Et hinc *confessus amor* pro impudico. Virg. Ceir.

Sin confessus amor noto te macerat igne.

Et Petronius hoc loco. Petrus Perrenonus Animaduers. & Var. lect. lib. 2. c. 4.

ver. 19. *molle cyperon*] τὸ κύπειρον dicitur Græcis & ἡ κύπειρος, herba odorifera, quæ, vt *rosmarinus*, in nostris hortis vulgaria, & retento Græco nomine Cyperis dicitur. Barbaris etiam *Cypria*. Balbus Cathol. *A Cyprus Cypria, genus holeris, quia ibi valde abundet*. videndus Scholiastes Nicandri in Alexiph. At *Cupressus* est arbor, κυπάρισσος, cuius supra meminit Petronius hoc versu;

Gaudent ferali circumtumulata cupressu.

Et infra; —— *tremulaque cupressus*. Virg. 2. Georg. —— *nec Idæis cyparissis*. Probus; *Cyparissum dicit cupressum. Cupressi* vel *Cyparissi* in secunda flexione apud Festum in *Cupressi*, & Isidor. lib. 17. c. 7.

v. 21. *molles clamauit in herbas*] Leg. *clinauit*. vnde *inclinare*, Lipsius Antiq. lect. lib. 1. cap. 8. Recte, & verificant hæc Petronii verba; *Inclinauit se in lectulum, ac me semel iterumque basiauit.*

Pag. 175. vers. 1. *spiritus ieiunio macer*] id est, fœtidus, Schopp. Suspect. lect. lib. 5. epist. 3. Lege totum locum; *Numquid spiritus ieiunio macer? numquid alarum negligens*

gens sudor putet? si hæc non sunt, &c. Lipſ. Epiſtol. quæſt. l. 2. ep. 2. Vel leg. *ieiunio acer*, vt alii habent, id eſt, grauis, aut *marcet*, id eſt, putet. Ieiunia enim graueolentiam creant, vt etiam parœmia oſtendit *νηστείας ὄζει*. Hinc & Martialis Baſſum ait hircum olidum & fœtidum olere *ieiunia ſabbatariorum*, id eſt, Iudæorum. *Spiritus ieiunio acer*, vt Cæcilio apud Gellium, *ieiuna anima*, pro fœtida & graueolenti. Raderus ad Martial. l. 4. epigr. 4.

v. 2. *numquid alarum negligens ſudor*] fœtidus & graueolens, *hircoſus* Plauto Mercat. Act. 3. Sc. 3. & Gellio l. 12. c. 2. Sidon. l. 3. ep. 13. *Alarum ſpecubus hircoſis & aceſcentibus*. ſcitiſſime; nam alæ *ſubhirci* ſunt Iſidoro l. 11. c. 1. Sauaro ad Sidon.

v. 6. *totoq; corpore velut laxato*] Leg. *luxato*, vt ſit metaphora à gladiatoribus ſumpta. Iungermannus & Putſchius. optime.

v. 10. *Dic Chryſis, ſed verum. Num quid indecens ſum*] Non abſimiliter Philematium Plautina ad Scapham in Moſtell. Act. 1. ſc. 2.

Contempla amabo, mea Scapha, ſatin' hæc me veſtis deceat.

Volo meo placere Philolachi———

Ego verū amo, verum volo mihi dici. mendacē odi.

Vtraque hæc ancilla, & Scapha & Chryſis, ex ornatricibus, de quibus Scalig. in Priape. & ad Feſtum, Ræuardus Coniectan. l. 2. c. 18. ſeq. Bernartius ad Statii Siluar. lib. Radul. Fornerius Quotidian. l. 1. c. 22. Hæ & *ciniſlones* dictæ. nec puellæ tantum, ſed pueri huic miniſterio adhibiti. Saliſberienſis l. 3. c. 12. *Quod cubicularij aut ciniſlones, naniue aut quicunq; nebulonum, quibus delicatus diuitiis ſenſus aut furor carere nō poteſt*. Balbus Catholico; *Ciniſlo, qui calamiſtrum calefacit, ſc. ferrum quo capilli criſpantur. hic vulgo crinifer dicitur.*

ver. 11. *numquid indecens ſum*] Leg. *Dic Chryſis, ſed verum, numquid incompta, numquid indecens ſum? numquid ab aliquo*, &c. Bern. Martinus Var. lect. l. 1. c. 7. vbi tractat de mulierculararum cultu & nitela corporis.

v.12. *numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excaco*] *naturale vitium* vocat animo inhærens à natura, quod dedecet atque deturpat corporis formam, nec speculo potest emendari. Rigaltius ad Phędrum l.2. fab. 47. Immo *naturale vitium* est, quod corpori innatum, & ab ipsa natura impactum. Non absimiliter infra; *Si dolorem meum naturali conuicio exonerani*: hoc est, in meam ipsius naturam & corpus facto.

v.19. *ædem Veneris*] ergo Veneris sacellum in isthoc horto, non Priapi.

v.22. *vera voluptate*] re, qua voluptatem capimus.

Pag. 176. v. 5. *veraq; forma redit*] supra; *vera redit facies, dissimulata perit.*

Ibid. *animus quod perdidit optat*] in eadem ipsissima re Dionys. Cato in Distich.

—Mens humana quod optat.

v.10. *quod me Socratica fide diligis*] atqui Socratem vt pædiconem & puerarium distulerunt antiqui, Lucianus, Theodoretus Græcan. affect. serm. 12. Senec. epist. 104. Tertullian. Apologet. cap. 148. Cassianus Collat. 13. cap. 5. Lucillius apud Nonium in *signare* & in *Discrimen.* vnde conuicium in Socratem ὄμματι παιδεραστής. Sauaro ad Sidon. l. 4. ep. 3.

verf. 11. *intactus Alcibiades*] Plato in Sympos. Plutarchus & Carn. Nepos in Alcibiade. *Tangere* inter Veneris vocabula, vt Varro loquitur. Martial. l. 1. epig. 92. Barth. ad Claudian. num. 2892.

v.12 *lectulo*] al. *cubiculo*. sicut D. Paul. ad Rom. 13. *non in cubilibus & impudicitiis.* vbi tamen verius dixi fornices lupanares intellegi.

versi. 15. *qua quondam Achilles eram*] totus quasi corneus. Infra; *nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu.*

Pag. 177. v. 4. *agrum tam magno periculo*] negat hanc phrasin Latinam esse H. Stephanus in Pseudocicerones; asserit Schopp. Verisim. l. 4. c. 14 quem vide.

v. 5. *medius fidius iam peristi*] τὸ *Medius fidius* quamuis iurisiurandi specie positum videatur, habet tamen vernilius quid ac Petronianum magis in recessu; atque ad *mediam*

mediam partem illam, qua viri sumus, vocabuli multo honestissimi ambitu obnuptum, applicari potest. Douza Centurionat. l. 1. c. 9.

vers. 7. *licet ad tubicines mittas*] al. *tibicines* id est, de te actum est, & iam iamque animam ages. specie quadam adagionis venuste & cauillatorie dictum à Petronio, veluti de mortuo, aut iam iamque morituro: pro, accersere eos, qui in funere canant, pompamque funeris suo cantu concelebrent. Turneb. Aduersar. l. 26. cap. 6. Ex more funeribus curandis faciundisque adhiberi consueto antiquitus. est enim conuicium exagitantis amatoris sui, qui de thoro eius sine voluptate surrexerat, *membra sine viro*, hoc est, *lorum in aqua non inguina aut neruos*. Vnde ipse amator supra; *Funerata est pars illa corporis, qua quondam Achilles eram*. Douza Centurionat. l. 1. cap. 9. Alluditritum veterem, quo mortuos deflebant πρὸς τὸν αὐλόν. Casaubonus Not. in Matthæ. 9. ver. 23 vel quo mortui ad tubam efferebantur. Kirchmannus de Funer. Rom. l. 2. cap. 4. Videndus Vatablus, Beza, Fr. Iunius ad Matthæ. Euangelistæ c. 9. v. 23. Muretus & Scaliger ad Catull.

v. 14. *nec speculum mihi* &c.] Ouid. 3. Trist.

Et speculum mendax esse querere tuum:

id est, expostulabis speculum, quod tamen nescit mentiri. Sauaro ad Sidon. l. 7. ep. vlt. *Speculum non mentitur*, adagio cessit. Car. Bouillus l. 3. Adag. 44.

v. 17. *Solent, inquit, hæc fieri*] Leg. *solent, inquit, hæc frater*: vel, *solent, inquit, hæc, & præcipue*, &c. illud, *fieri*, inculcatum. Palmer. in Spicileg.

Pag. 178. v. 1. *fateor me Domina sæpe peccasse*] Aristænet. lib. 2. ep. 13. Bongars.

vers. 9. *siue occidere placet, ferro meo venio*] Philostrat. epist. πλεῖν χείλεσι, ἐμβαίνω πληγὰς ὑπομεῖναι, κατερῶ. ῥίψαι τὴν ψυχὴν, σὺν ὄκνῳ. Douza F. ad Tibull.

vers. 15. *forsitan animus antecessit corporis moram*] tamquam Vulcani, quem Hyginus fabulatur sperma, dum luctaretur cum Minerua, eiaculasse, veramque volu-

ptatem perdidisse, antequam omnia fecisset. Hanc fabulam opinor respexit Petronius.

v.20.*te habere potui*] *Habere*, vt Græci τὸ ἔχειν. Aristip. ἔχω Λαΐδα. Terent. *Quis heri habuit Chrysidem*. Palmer. in Spicileg. Lipsius Epistol.quæst.l.3.ep.2.

v.23.*permiseris* * *Dimissa*] supple *permiseris*. *Val. Dimissa*. Meursius Animaduers. miscel.l.4.c.6.

v.25.*curaui diligentius noxiosissimum corpus*] *curaui*, id est, cibo potuque refeci. Liu. l. 3. *Tum quidam corpora somno ciboque curant*. Sauaro ad Sidon.l.2.ep. 9. Malim exponere, id est, medicatus sum. Caius L.44. D. de V.S. Donatus in Andr. & Eunuch. Cicero lib. 16. ad Tyron. *Curationes eius non probo*, scil. medici. *noxiosum corpus*, quod supra dixit *ægrum*, item *veneficio contactum*, & *damnatum*.

v.16.*balneoq́; præterito*] an, *præcedente*? an vero, intermisso & neglecto?

Pag.279.v.1.*bulbis*] Plin.l.20.c.9. de bulbis; *Per se triti neruorum contractionem medentur*. Ibid. *Ad sudorem tusi illinuntur neruis vtiles. ideo & paralyticis dantur iuxta in pedibus*. Ibid. *Venerem maxime Megarici stimulant*. Vide Dominic. Marium in Enarrat. in Ouidii Eleg. de medic. fac. Ioh. Baptist. Portam Magiæ natur. lib. 3. Ramirez ad Martial. lib. 1. epigr. 75. n. 1. Barthol. Merulam in Ouid. de Arte aman. lib. 2.

v.2.*cochlearumque sine iure ceruicibus*] Leg. *struicibus*; voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæus lib. 3. de ostreis, experti ceruices eorum ostendit in cibis, & nominat τραχήλους πορφυρῶν, κηρύκων. Lipsius Epist. quæst. lib. 3. epist. 2. *cochleæ* sunt τράχηλοι siue purpuræ conchylia. partes autem cerycis aut purpuræ, aliusve conchylii fuisse ad cibum expetitas scribit Hesychius in Τραχήλια. Casaubonus Animaduers. in Athen. l. 3. c. 10. Plin. l. 30. cap. 9. *Cochleæ lata pota tollere dicuntur pedum & articulorum dolores*. Et lib. 32. c. 4. *Terrestrium carnes suffusionibus proprie magicisq́; artibus refutandis salutares produntur*.

vers. 6.

vers. 6. *ne latus meum frater conuelleret*] *Latus vellere*, lasciuum. Ouid. l. 1. de Arte;

Insere te turbæ, leuiterque admotus eunti
Velle latus digitis, & pede tange pedem.

Claudianus l. 1. in Eutrop.

——Nec blandior vllus eunti
Ancilla tetigisse latus——

Sidon. Carm. 11.

Semiferi Galathæa latus, quod pollice fixo
Vellit, & occulto spondet connubia tactu.

Sauaro in Not. Supra de lasciuia discipuli sui Eumolpus; *Pungere me manu cœpit & dicere, Quare nõ facimus?* Et in Priape. Tibullus;

——vsque dum mihi
Iocosa Venus molle ruperit latus.

vers. 9. *in idem Platanona*] Leg. *inde in Platanona.* Iungerman.

v. 18. *de sinu licium protulit varii coloris vilis intortum*] distingue, *licium protulit varii coloris, filis intort.* apud Ramirez ad Martial. l. 4. epig. 6. n. 4. In veneficiis licia adhibebantur discoloria, non tantum illigandi incantandique gratia, vt in Pharmaceute.

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore,
Licia circumdo——

Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 6. *Licia*, quas alii auctores in hoc argumento *tænias* nominant, in magis olim sacris vsurpabantur, erantque diuersi coloris, quorum numerum non exprimit: cæterum plurima aliquando miscebantur: fere tamen pauciores, puta tria, aut etiam duo. Casaubon. in Apul. Apolog. Clemens Alexandr. infinite; ταινίαις ἐρίω καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμένας. Et nouena expressit Virgil. in Cir. Scip. Gentilis Comment. in Apul. Apolog. nu. 353. Varia & discoloria fuisse docet Coluius Not. in Apul. Apolog. 1. Anicula autem hæc venefica fuit, quæ Polyæni curam suscepit, cuius, vt ipse loquitur, inguinum vires funeratæ erant. Morbos enim venefici ligamentis sanabant. Marius Victorinus in Cic. *Medici officium curare*

est, sed quia multi & incantatione & ligamentis curant; curare, inquit, sed apposite ad sanitatem. Sed præcipue morbos inguinum: quod & Plin. docet l. 28. c. 4. *Inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, alligātes nouenis septenisq; nodis ad singulos nominantes viduam aliquam, atq; ita inguina alligātes licio.* Cornel. Celsus; *Imponendum licium ex viro est, aut amurca cocta cum eodē.* Huius rei multi præterea meminerunt. Hor. Sat. 8. l. 1.

——Herbas atq; incantata lacertis
Vincula cum magno risuq; iocoq; videres.

Nemesianus Eclog. 4.

Hæc eadem nobis varieq; coloria vila
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

In quibus versibus maximum Poetam imitatus est in Pharmaceut. Lindenbrog. Not. in Catal. ad Cir. Adde Plinium de re Medica l. 2. c. 43. *Licia* hæc mediæ ætatis scriptores *ligaturas* vocabant. Gregorius Turonen. de Miracul. l. 2. c. 45. *Incantationes immurmurat, sortes iactat, ligaturas collo suspēdit.* Idem de mirac. S. Martini. Hinc Marcus Remensis in Gestis habitis super diuortio Thietbergæ Reginæ; *Ad hæc non pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars medicorum cōmendat, siue inpræcantationibus.* &c. Quę verba exstāt apud Rabanum Maurum epist. ad Bonosum. Fr. Pithœus Glos. ad legem Salicam, tit. 21.

v. 20 *turbatum sputo puluerem.*] Sputum fronti illinebatur lustrale, infami digito, & exspuebatur. Hæc & Persium illustrant, Satyr. 2. canentem;

Infami digito & lustralibus ante saliuis
Expiat, vrentes oculos inhibere perita.

Turneb. aduersar. l. 26. c. 6.

v. 21. *medio sustulit digito*] Persio *infami.* is vero *infamis*; neq; aliæ res nisi probrosæ porrectione huius digiti indicabantur. Dio Chrysostomus Oratione 33. *εἰ τις παραγένοιτο εἰς πόλιν ἐν ᾗ πάντες ὅ, τι ἂν δεικνύωσι τῷ μέσῳ δακτύλῳ δεικνύουσι, ποίαν τινα ἡγήσεται τὴν πόλιν ταύτην.* Casaubon. in Pers. sat. 2.

v. 22. *Hoc peracto carmine*] Turneb. videtur legisse; *Hoc*

Hoc pacto carmine t.m.i.e. t.l.c.s. quos ipsa precantans p.s. Aduersar.l.26.c.6.

v.23.*ter me iussit exspuere*] hæc Tibullum illustrant l.1.eleg.2.*ter ductis despue carminibus.* Turueb.d.l.Est autem & hoc ex arte venefica.Theocrit. εἰδ.3.

—χεῖμα τε πυρέη

Ἅ τις ἐπιφθύσδοισα τὰ μή, καλὰ νόσφιν ἐρύκοι.

Vbi vetus eius Scholiastes; εἰώθασι δὲ αἱ γραῖαι ὅταν ἐπᾴδωσιν ἐπιπτύειν. Val.Cato in Diris;

Ter in gremium mecum, inquit, despue.

Ad fascinum enim arcendum in sinum spuebant. Probus commentator Iuuenal. ad illum Satyr.7. versum; *Conspuitur sinu. Propter fascinum* (inquit) *verborum ter sibi in sinum spuunt, & videntur fascinum arcere.* Theocritus; ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. In medicina quoque solebant despuere.Plin.l.28.c.4.*Veniam à Deis spei alicuius audaciores petimus in sinum spuendo.* etiam eadem ratione *terna despuere in omni medicina mos est, atque effectus adiuuare,* vt idem ait. quod& anus hæc obseruat.Lindenbrogius in Catal.ad Cir.Barthius in Ceir.Virgil.n.371.

Pag.180.versi.1.*ingenti motu*] Legen.*inquieti motu.* Tibull.

Et inquietus inguina arrigat tumor.

Gruterus Suspic.l.4.c.12.

v.4.*quod alis leporem excitaui*] vet.ex *aliis.* Bene, dum quid melius. Iungerman. Et sic est legendum. Macrobius l.6.c.5.*Prædicant aurito parente me natum.* Afranii ait versum esse, qui ita in prologo ex persona Priapi. Quod itaque *aurito parente,* id est, lepore, genitum illum Diuum prædicabant, nō puto temerarium. Nam quid hic Petron.velit, facile capitur & recte aptatur illud Nasonis;

Credula si fueris, alia tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.

Pontanus Not.in Macrob.l.6.c.5. Iungermannus etiam corrigit, *quod saltu lep. exc.* quod minus placet: & pro Pontani lectione stare videtur, quod Germani

dicere solent de erecta mentula; Er raget wie ein Hasenohr.

vers. 5. *Dumviuis, sperare lic.*] exstant hi duo versus in Priapeiis, quos Petronio adscripsere Scalig. in Catalect. & Schop. in Comment. ad Priap. qui tamen *in eo* fallitur, quod existimauit in priuilegio Priapi, de quo supra, recitatum fuisse.

v. 8. *Nobilis æstiuas*] descriptio loci amœni. Scalig. in Catalect.

v. 14. *testis siluester Iasdon*] Leg. *Aëdon*. Ἀηδὼν namq; Græci lusciniam vocant. [illegible] Græca dictione non abstinuit & Virgilius. Bapt[illegible] Pius Annotation. post er. cap. 48.

v. 18. *Premebat illa resoluta marm. ceruicibus*] al. *crinibus*. Leg. *premebat bilare soluta marmoreis clunibus a. t.* Lipsius Antiq. lect. lib. 1. cap. 8. Non probo. *Resoluta* est in lectulum proiecta.

vers. 19. *myrtoque florenti*] Probus in Virgil. 1. Georg. *Myrtus est arbuscula Veneris subiecta tutela. Cæsar autem Iulius, qui trahit ab Ænea genus, idcirco materna myrtus dicta est à Virg.* Seruius in 2. Georg. (*Solido Paphia de robore myrtus*) *Paphia, Veneria, à Papho insula, in qua Venus colitur. Huic autem myrtus cōsecrata est, vel quod hæc arbor gaudet litoribus, & Venus de mari dicitur procreata: vel quod, vt medicorum indicant libri, hæc arbor apta est mulierum necessitatibus plurimis.*

v. 27. *ecquid hodie totus venisti*] sic Gruter. Suspic. l. 7. c. 8. antea erat, *quod lotus venisti.*

Pag. 181. v. 3. *non precantis*] Leg. *non pernegantis*, vt illam male pertinacem recusationem puellarum indicet. Lipsi. Antiq. lect. l. 1. cap. 8. vel, *non pugnantis:* quod veneribus istis solenne, sed ita tamen vt non ægre sua sibi vincantur proditione. Gruter. Suspic. l. 5. c. 12. *Non precantis*, pro deprecantis, culpam scilicet quam heri in me admisit. Meurs. Animaduers. miscel. l. 4. c. 32. An leg. *comprecantis*, id est, benedicentis, more fascinum amolientium?

vers. 9. *alligata mutuo ambitu corpora*] multum ambitum

tum honeste vocat insinuantium, seu amantum tenacissimum complexum. Vnde Horatius *ambitiosam* puellam dicit habilem agilemque in circumplectendo penitissime pullo suo: Odar. I.

Lasciuis ederis ambitiosior.

Gulielm. Plaut. quæst. in Mostellar. c. 4.

v. 14. *Cubicularios*] qui sint *cubicularii*, docet L. 103. D de V. S. Glossæ; κοιτωνίτης, *cubicularius*. Scriptoribus mediæ ætatis *camerarii*, Kämmerling Bebelius de Abusione lin. Lat.

v. 15. *Catorogare*] Latinum non puto: & vide ne sincerius sit, *scato rigare*. sciunt omnes quid sit Græcis τὸ σκατὸν: quod cubicularii maxime mulierum efferunt. Gulielm. Plaut. quæst. in Mostell. c. 4. Leg. *catomo ligare*. Turneb. Aduers. lib. 26. c. 6. eumque secutus M. Velserus Rer. Augustan. lib. ad Passion. S. Afræ. vel leg. *catomo dare*, velut Horat. dixit *dare cateris*, & Plaut. *cruci dare*. Schop. Verisim. lib. 2. c. 18. & in Arte Critic.

vers. 16. *quasillarias*] ancillas quasillis affixas. Douza Præcidan pro Tibull. c. 14. Tibullus; *pressumque quasillo scortum*. qualem ancillam intellexit & Iuuenal.

Horrida quale facit residens in codice pellex.

Scalig. ad Tibul. Al. *quæssitarias*. videtur legend. *quæsitarias*: Et *quæsitaria* esse mendica à *quærendo*, vt à Græcis μεταίτης & ἐπαιτης vocatur, & à Latinis *rogator*. Turneb. Aduers. lib. 26. c. 6. An leg. *quæstuarias*? Balbus Catholico; *Quæstuariæ dicuntur meretrices, quæ quæstu corporis viuunt*. Irenæus lib. I. cap. 20. aduersus Hæres. de Simone mago; *Hic Helenam quandam, quam ipse à Tyro ciuitate Phœnices quæstuariam cum redemisset, secū circumducebat*, &c. Quod Eusebius ex Iustini Apolog. I. exponit, πρότερον ἐπὶ τέλους σταθεῖσαν ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης, Hist. Ecclesiast. lib. 2. cap. 13. vbi videndus Iacob. Grynæus in Annotat.

v. 26 *pensatis vicibus*] Leg. *vibicibus*, vel *viribus*. Putschius illud magis est.

Pag. 182. v. 3 *poteram consingere*] al. *contingere*. Palmer. inducit vt alienum, in Spicileg.

v.4. *languorem simularee.*] Leg. *insimulare cœpi. Languor* proprie in palæstra Veneris, cum à lucta neruos paralysis occupauit. Lips. Antiq. lect. lib. 1. c. 8.

v.6. *in eam conuerti*] sic statim; *Namque illa metu frigidior.* Et iterum; *& illa solo fixos.* Similiter in Priape;

Heu, heu me miserum, quod ista lignum est.

Petronius quoq; in neutro; *Nisi illud tam rigidum reddidero, quam cornu.* quomodo & in Priap.

Quod partem madidam mei videtis.

Quæ præcisa pro vocabula videntur per αὐτονομασίαν & κατ' ἐξοχὴν de illa parte corporis dici, sine qua id dici, quod sumus, non possumus, atque adeo sine qua genus humanum periret. ita enim describit Huguitio; *Penis à penetro, quod est officium eius circa iuncturam humani generis.*

vers. 8. *Ter corripui*] lusus Sotadicus. Scalig. in Catal.

Ibid. *terribilem bipennem*] id est, mentulam. Schopp. in Priap. Carmin. 19. sed qui obscœna omnia cogitat, ipse obscœnus est. *Bipennem* appellat ferrum illud biceps, quo volebat partem illam abscindere, à forma sic dictam, quæ erat huiusmodi, à qua & anceps securis dicitur: Gazæ δίστομος ἀξίνη, Hesychio πέλεκυς δίστομος, & ἀμφίστομος. Formam expressit Simmias Rhodius, quem vide.

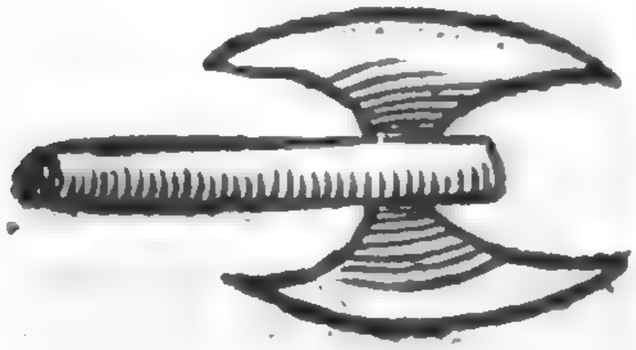

v.9. *languidior coliculi thyrso*] hinc *thyrsum* pro mentula posuit Apul. in Anechom. *Languidus thyrsus*, id est, remissa mentula. Schopp. Comment. in Anechom. Apul. Contingit Schoppio, quod hominibus nequam, qui semel tales, semper præsumuntur nequam, vt est in Regula Bonifacii Papæ in Decretalibus relata.

v.12. *vt me in cœlo positum ad inferos traheres*] dixi supra ex Erasmo, *in cœlo esse*, quid sit. Eo allusit Horatius, cum

cum ait; *Diis miscent superis*—id est, beatum me & celebrem reddunt. Et Theocrit. in Hodœporis; —ἐς ἄεργον ὔμμιν ἁλεῦμαι, id est, *in cœlum vobis saliam.* Ex aduerso qui repente decidunt à summa felicitate, dicunt *ad inferos trahi.* & *ex astris decidisse* M. Tull. ad Attic. lib. 2. de Pompeio; *O spectaculum vni Crasso iocundum, cæteris non item. nam quia deciderat ex astris potius quam progressus videbatur.* Gilb. Cognatus in Adagior. syllog. Sic de *Lucifero,* hoc est, Assyriorum Rege, Isaias Propheta, cap. 14. v. 12. *Qui ad cœlos vsque elatus eras, ad inferos deturbaberis.* Et Christus apud Matth. cap. 11. ver. 23. *Et tu Capharnaum, numquid vsq; in cœlum exaltabaris? vsq; in infernum descendes.* Dinamius epist. ad Disculpum; *Deus nos inuitat ad cœlum, quos Diabolus in infernum mergit.*

v. 26. *apodixin defunctoriam*] remissionem senilis ætatis. Cuiac. Paratit. Cod. lib. 10. tit. 22. de apoch. publ. *Apodixis,* est apocha, securitas. Brossæus in Cassiodor. var. lib. 11. ep. 7. Huguitio; *Apodixes, ostensio, fantasia, probatio, experimentum, virtus, potestas.* In vita B. Agnetis; *Ad filium meum voluisti apodixen tuæ artis magicæ demonstrare.* Auctor Mamotracti.

Pag. 183. ver. 1. *Illa solo fixos*] ex illo lib. 1. Æneid. *Diua solo fixos.* & illo lib. 6. *Illa solo fixos,* &c. *Nec magis,* &c.

Nam si dura silex aut stet Marpesia cautes.

Vltimus partim ex Eclog. 5. Virg. *Lenta salix quantum,* &c. partim Æneid. 9. *Lassove papauera collo.* Iungermannus.

v. 9. *quam ne ad cognitionem admittere*] Leg. *ad cogitationem.* Similis locus apud Arnob. *Insignire his partibus, quas enumerare, quas persequi probus audeat nemo, nec sine summa fœditatis horrore mentis imaginatione concipere.* Meursius Crit. Arnob. l. lib. 3. c. 3.

vers. 17. *Num & Vlyxes*] Legend. *Non & Vlyx.* Iungermannus.

v. 24. *Quid me constricta*] excusatio lasciuioris materiæ. Scalig. in Catal.

Ibid. *spectatis fronte*] ad imitationem illius in Priap. Carm. 7.

Obli-

Obliquis pathica quid me spectatis ocellis?

Ibid. *Catones*] Valer. Maxim. lib. 2. c. vlt. exem. 8. Plutarch. in Caton. Senec. epist. 98. Martialis, alii.

v. 25. *Damnatisq; noua*, &c.] Vult docere adulescens vitio sibi dari non oportere, si de rebus voluptariis Latine, hoc est, liberius loquatur, & suo quidque nomine appellet, contemptis aliorum, qui diuersa sentiant, reprehensionibus: nam & illos, qui liberius dicta ferre non possunt, falsis opinionibus laborare, & sibi autem fictam grauitatem minime conuenire: ipsorum denique Deorum vitam ex Epicuri sententia hoc vno felicem esse, quod de aliis parum sint sollioiti, neque in alienum iudicium se componere, aut metu infamiæ grauitatem fingere laborarent. Sciopp. Element. Philosoph. Stoic. moral. c. 132.

Ibid. *simplicitatis opus*] *Simplicitas* verborum est, cum rem sine vllis ambagibus & circumlocutione, vt est, simpliciter & naturaliter eloquimur. Ita vsurpatur in Priape carm. *Obscure poteram*, &c. vbi Scalig. & carm. *Simpliciter*, &c. vbi Schoppius. Adi Martialis interpretes.

vers. 26. *Sermonis puri*] *purum sermonem*, pro Latino, *Latina oratio*, nuda & obscœna, quæ nulla circuitione spurcas res prætextatis verbis loquatur. Martial. *Latine loqui licet*, hoc est, suis nominibus res appellare. Palmer. in Spicileg.

Pag. 184. v. 1. *Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit*] ita distinxit Scaliger, eumque secuti Douza in Præcidan. & Sciopp. d. l. vulgo, *Concubitus Veneris, quis gaudia nesc.*

Ibid. *Veneris quis gaudia nescit*] Petron supra; *Pertrectaui gaudio dispoliatũ torum*. Iterum; *Vltimum hoc gaudium fatis properãtibus rape*. Ausonius; —*vbi cassa libido*

Fœmineos cœtus, & non sua bella lacessit,
Irrita vexato consumere gaudia lecto.

v. 3. *Quis petat in tepido membra calere toro*] apud Scalig. pro *petat* legitur *petit*, in Catal. Leg. *Quis vetat in t. m.* Palmer. in Spicileg. vel, *Quis putat in calido membra tepere*

tepere

repere toro? Quæ lectio nonnihil à Catullo & Cn. Mario lucis mutuatur: quorum istius versus est;

Frigida deserto tepefecit membra cubili:

huius autem; *Sinuque amicam refice frigidam caldo.* Sciopp. Element. philosoph. Stoic. moral. c. 132. At enim quis non putat eius—*in calido verba tepere sono?*

v. 4. *Ipse pater veri*] ita & Lucretius Epicurum vocat. Videntur honoris caussa Philosophi auctores suæ doctrinæ soliti appellare *Patres*: vt Academici Platonem, Epicurei Epicurum, Aristotelem Peripatetici. nam & ita Cic. libr. 3. de Nat. Deor. vbi de Zenone; Nihil igitur affert pater iste Stoicorum, quare mundum ratione vti putemus. Gifanius Ind. Lucret. Lambinus ad Lucret.

Ibid. *doctus Epicurus in arte*] al. *in arte*. Leg. *doctos Epicurus amare*. Gul. Canterus Nouar. lect. lib. 3. cap. 14. Lambinus Comment. in Lucret. Vel legend.

Ipse Pater veri, doctus Epicurus, in arce
Iussit, & hanc vitam dixit habere Deos.

ita hos versus meliores fecimus, sed sola distinctione: Amm. Marcellin. lib. 25. de Iuliani virtutibus; *post hæc serio ad arces confugiens doctrinarum.* Cic. lib. 1. de Diuinat. *Arcem tu quidem, Quinte, Stoicorum defendis.* Sidonius;—*Quodcumque Platonis Ingenium, quod in arce fuit, docet*—Barthius in Ceir. Virgil. numer. 15. & ad Claudian. n. 242. & n. 1245. vel denique, *Epicurus inertem.* quomodo Tibullus;

Me mea pauperies vitæ traducat inerti.

Quoad Latinitatem, *iussit inertem vitam*, correctioni huic fundus dari potest Tertulliani locus, qui legitur in lib. aduersus Valentinianos, cap. 7. *Si itaque Bythos iste* (Deus Valentini) *infinitis retro æuis, in maxima & altissima quiete, in otio plurimo placida & (vt ita dicam) stupentis diuinitatis, qualem iussit Epicurus.* Valde autem fallor, aut *iubendi* verbum ad κυρίας δόξας Epicuri respicit, quibus ille non tam Philosophi more disputare quam domini exemplo iubere videbatur: neque aliter Senecam accipio, vbi sic scribit; *Voluptas illa Epicuri ad*

ri ad paruum & exile reuocatur, & quam nos virtuti legem dicimus, eam ille dicit voluptati: iubet illam parere naturæ. Sciopp. Philosoph. Stoic. moral. cap. 132. Ecce tibi tritalogus nugidoloquides, vt sententias loquitur. Dicas, in Epicuri sinu somniasse, vt Persiani Poetæ in Parnasso. Et hanc emendationem explosit iam Barth. ad Claudian. num. 1245.

versicul. 5. *Iussit & hoc vitam*] Legendum & distinguendum;

Ipse pater veri, doctusque Epicurus in arte
Lusit, & hoc vitam dixit habere telos.

Ludendi verbum subputidum est, & lasciuæ significationis. Ouid. lib. 2. de Arte;

Ludit, sed furto celetur culpa molesto.
Ludite, eunt anni more fluentis aquæ.

Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1. epigr. 4. nu. 13. & ante eum Richardus.

Ibid. *& hoc vitam dixit habere telos*] τίλ☉ς. ita omnino legendum. Scalig. in Catalect. vel, *dixit auere deos.* SteWech. ad Apul. aut totus locus ita castigandus;

Ipse pater veri doctus Epicurus in arce
Iussit, & hoc vitam duxit habere telos.

Nam deos tollebat Epicurus, aut certe coniugium inter deos. *Arx* autem Epicuri etiam apud Lucret. & arx philosophorum apud Virg. Ciri;

Si me iam summa sapientia pangeret arce.

Palmer. in Spicileg. vel legendum; —— *& hanc vitam dixit habere Deos.* quem versum nonnulli codices item, vt ego lego, scriptum exhibent. Sciopp. d. l. & Barth. ad Claudian. nu. 1245.

v. 10. *sed tua fide*] nihil opus est Douzana emendatione. *Tua fide* est quod nos diceremus, dicant iura mihi per animam tuam.

v. 12. *vidua pudicaque nocte*] Translatum ex illo Catulli; *Nam te non viduas iacere noctes.*
Douza F. ad Catull. epigr. 4. & 5. Muretus ibid.

vers. 16. *positoque in limine genu*] scil. templi vel sacelli Priapi. ergo *numina*, hoc est, Priapum.

v. 20.

ver.20.*Cui Lesbos, viridisque Thasos*] ita concinnauit atque reposuit corruptum in vulgatis versum, *Cui lassos*, &c. Had. Iunius Animad. lib. 6. c. 15.

Ibid. *quem Lydus adorat Septifluus*] Leg. *Vestissimus*. vestes enim Lydorum erant fluxæ, vt ex Herodoto constat. *Septifluus* autem *Nilo* conuenit, non *Lydo*. Turneb. Aduersar. libr. 26. cap. 6. & tacito auctoris nomine Lindenbrog. Var. lect. in Catalect.

v. 22. *templumque tuis imponit hipeplis*] Leg. *Hypæpis*. Est enim Lydiæ oppidulum *Hypæpa*, vt libr. 11. Metamorph. testatur Ouid. Alioqui etiam Dianæ sacer Hymnus est *Hypæpus*. H. Iunius Animaduers. lib. 6. cap. 15. Forte etiam leg. *suis imponit Hypæpis*. Iungerman. Nam *Hypæpa* Lydiæ sicut Veneri & Priapo sacra, vt scribunt Stephanus & Strabo.

Pag. 185. vers. 1. *Quisquis peccat inops, minor est reus*] ita Virgil. in Culic.

Dignus amor venia, gratum si Tartara nossent
Peccatum minus esse——-- id est, quisquis in gratiam alicuius peccat, minor est res. Scalig. Comment. in Culic.

v. 4. *Et quandoque*] pro, quandocumque.

Ibid. *Fortuna arriserit hora*] Leg. *aura*. Scaliger, Lipsius, Pithœus.

ver. 5. *Non sine honore tuum patiar decus*] quod si hoc mihi præstiteris, tum ego honorem tuum concelebrabo sacrificiis, & in decus tuum faciam, vt, &c. *Honor* pro sacrificio & litatione. Catullus in Priapo de re non absimili;

Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo.
Præstare, & domini hortulum, vineamque tueri.

Tibullus ad Bacchum,

Huc venias hodierne, tibi dum ruris honoris
Libaq; Mopsopio dulcia melle feram.

Petronius in Fragment.

——— *atque error iussit inanis*
Agricolas primos Cereri dare messis honores.

Honor etiam pro quouis munere, quo quis honoratur,

tur. Germanis Verehrung. Cic. ad Tyron. *Honor medico habendus*. An sic interpretandus Iesus Sirach; dum cap. 38. vers. 1. scribit; *Honora medicum propter necessitatem?* Hinc *honorarium vinum*, quod Regibus & potentibus honoris gratia offertur, vt docet Muret. Var. lect. lib. 11. cap. 5. *Honorem habere alicui* fere Plaut. vsurpat, pro, in alicuius gratiam aliquid facere.

v. 6. *ibit ad aras Sancte tuas hircus*] Catullus in Priapo;

Sanguine hanc etiam mihi, sed tacebitis, aram
Barbatus linit hirculus, cornipesque capella.

Ibid. *pecoris pater corniger*] non taurus, sed caper.

vers. 7. *querula fœtus suis*] ita leg. non *festus*, quod non explicat, quam desideramus, sententiam. Turneb. Aduersar. lib. 26. c. 6.

vers. 12. *nigraque veste deformis*] de veste lugubri vide Ræuardum Coniectan. libro 1. cap. 20. Lipsium Comment. ad Tacit. Annal. lib. 2. Sauaronem Not. ad Sidonium.

vers. 16. *purgamentum calcasti in triuio*] *Purgamenta*, quæ quidem Græci καθάρματα appellant, quibus februabatur aut expiabatur aliqua noxa, mittebantur in profluentem plerumque, interdum & in mare, interdum in triuium: iaciebanturque ab auersis trans caput, vt in Pharmaceutria scriptum est; nec respiciebant, ne eorum aspectu malum traherent. Ea autem secum sceleris & culpæ admissæ omne nefas omnemque noxam auferre credebant, & contagione quadam aliis tradere, si quis tangeret. Itaque erant ea purgamenta omnibus inuisa, vt ea vel pede *calcasse* nefarium haberetur & inauspicatum, & mali alicuius præsagium. Hanc superstitionem Cynici irridebant, qui (vt apud Lucianum scriptum est) sæpenumero ouis purgamento vescebantur. Turneb. Aduersar. libr. 26. cap. 7. *Triuia*, τρίοδοι, loci in vrbe dicuntur, in quo veteres coniiciebant omnia inquinamenta: ipsaque adeo domorum & vrbium purgamenta. καθαρμάτων γὰρ, inquit Eustathius, ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο: & morem multis explicat Harpocration in ὀξυθύμια. Casaubon. Animad-

Animaduerſ.in Athen.lib.6.c.16.Adde Barth. Animaduerſ.ad Claudian.num.348.

v.17. *Nec à puero quidem te vindicaſti*] ſc. Gnythone. Infra; *Neque puero, neque puellæ bona ſua vendere poteſt.* Vterque locus reſpicit verba Gnythonis ſuperius relata; *Hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo iacuit.*

v.19. *laſſus tamquam caballus in clino*] eſt hoc παροιμιῶδες. quod prouerbium aliter extulit Ouidius in 1. Remed.

Principio clini noſter anhelat equus.

Caſaubon.Comment in Perſi.in prolog.

v.22. *extricaſti*]Leg. *excitaſti.* Iungermannus.

Pag.186.ver.3. *maſcarpionem*] al. *maſturbatorem.* Leg. *maſturbionem* vel *maſtuprationem.* Philoxenus Gloſſ. *Maſturbat, manuturbat*, δέφει, καὶ δέφεται. ἐστὶ δὲ ῥῆμα χυδαιότερον. Aliud Gloſſar. *Maſtuprari*, δέφεσθαι. vt id dicat de calamitate Sicula. Iungermannus. Iac. Gaudenſis lib. 3. Aer.aur.Poetar. *Maſturbari, id eſt, virilia turpiter turbare.* Alexander Poeta apud Bedam in Prouerbiis Poetarum;

Monſtripare monſtro nihil eſt corruptius iſto.

Leg. *Manſtupro monſtro.*

v.8. *ætatiſque longa moram*]Prudent.in Hymn.

Abſoluas precor optime
Huius nunc animæ moras.

Seneca Troade;

Abrumpere enſe lucis inuiſæ moras.

Val.Flaccus lib. 6.

Sæua quidem lucis miſeris mora—

Idem Seneca eadem Troad.

Vbi hanc anilis exſpuam leti moram.

Zinzerling.Miſcellor.Crit.l.3.c.14.

v.12. *die feriarum, quo etiam lugentes rident*] Val. Maximus l. 1.c.1. exemplo vlt. *Quanto noſtræ ciuitatis Senatus venerabilior in Deos? qui poſt Cannenſem cladem decreuit, ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus ſuos ex-*

tenderent, uti ab his sacra Cereris peragi possent: &c. Nec apud Romanos tantum siue Ethnicos, sed etiam Iudæos. In Proteuangelio Iacobi; ἤγγικεν ἡμέρα κυρίου, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι πενθεῖν. Vide Historiam Iudith.

vers. 15. *malo astro natus est*] id est, vt Plautus ait, *Diis iratis* (siue *inimicis*) *omnibus*.

v. 26. *nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu*] abruptus sermo, vt ille apud Virgil. 2. Æn.

Quos ego! sed motos præstat componere fluctus.

Pag. 187. v. 1. *Quicquid in orbe vides*] saga mulier. Scalig. in Catal. Eiusmodi veneficam, qualem hîc Petronius, effinxere etiam Tibullus, Lucanus, Martialis, Apuleius, Claudianus. Delrio ad Claudian. 1. in Ruffin. Raderus ad Martial. l. 9 epigr. 22. multis. Barth. ad Claudian. nu. 162.

v. 3. *Cum volo spissatis*] Leg. ex vet. lib.

Cum volo siccatis arescit lang. sucis;
Cum volo, fundat aquas, scopulus atque arida saxa
Niligenas iaculantur aquas, m. P. inertis
Submittit fluctus; Zephyriq; tacentia p.

Delrio ad Claudian. 1. in Rufin.

v. 11. *Luna descendit imago*] quod tum credebant fieri, cum obiectis vmbris eam videbant deficere. quod cum fieret, pulsabant æra, quod antidotum habuere contra artes sagarum. vide Rader. ad Martial. l. 9. epig. 23. Magi gloriantur se posse lunam cœlo deducere, posse carminibus agere astra, vt descendant ad iussa; Chymnici planetarum spiritibus tam familiariter vtuntur, vt spiritibus mineralium illos quomodo lubet præficiant. Io. Seguinus in Excursu in Battologiam Quercetani de Alchymia, c. 8.

versic. 12. *trepidusq; furentes*] Leg. *furentis*, ex vet. cod. Delrio ibid.

v. 14. *taurorum flamma quiescit*] Leg. *taurorum vt flamma quiescat*. Delrio.

v. 15. *Phœbeia Circe*] Leg. *Phœbeaq; Circe*. Delrio ibid. vt infra in Fragmenta.

Sic Phœbea chelis ———

Illud

Illud tamen & M S. Bongarsianus agnoscit, & Valerius Flaccus lib.1. Argon. dixit, *Phœbeius Idmon.*

versi.23. *imperio parete*] Leg. *parate*. Valerianus Cimelens. de Bon. discipl. *Qua in tantum imperio animum parant.* Goldast. in Notis. mox Petron. *Seruio ego imperio.* An huc iuuat illud Terentii? Andr. Act.1. sc. 5. *Vxor tibi ducenda est, Pamphile, hodie, inquit, para.* Iungerman.

Pag.188. vers.1. *camellam*] vas mox; *infra manus meas camellam vini posuit.* Ouid. l.5. Fastor.

Dum licet, adposita veluti cratere camella
Lac niueum potes purpureamq; sapam.

Turneb. Aduersar. l.26. c.7.

v.6. *cucumam*] ahenum est aquæ calefaciundæ. vnde Martialis; *cucumam fecit Itacilius.* Brovverus Notis ad Fortunatum lib.6. poem.10. Eius diminutiuum *cucumion*: quod apud Arrianum Dissert. Epicteti; δεῖ αὐτὸν ἔχειν κουκούμιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ ἵν' αὐτὸ λούσῃ. Politianus Miscellan. cap.30. & aliud *cucumula*, de quo infra.

v.7. *pannum*] sacculum ex panno.

v.9. *sincipitis vetustissima particula*] porcini sc. de quo vide Casaubon. in Persi. sat.6. sic mox; *coæquale natalium suorum sinciput.*

ver.17. *folliculos*] *folliculus* fabæ est λύπρον: *siliqua*, est quæ fabas plures continet, Græcis λοβός: *vuluula*, est λέπος, cortex.

Ibid. *pariter spoliat*] Leg. *perite despoliat.* Stevvech. ad Apul. l.1. de Asin. Recte, *perite spoliat. Perite* respondet ei voci, quæ antecessit, *inertiam*, quam propriissime hoc loco accipit pro imperitia, inscitia.

v.19. *paupertatis ingenium*] —*Paupertas inuenit artes.* Claudian. *Ingeniosa egestas.* Theocritus piscatoribus;

Ἁ πενία, Διόφαντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει.

Manilius;

Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque
Aduigilare sibi iussit Fortuna premendo.

Apuleius Apologetico; *Paupertas prisca apud sæcula omnium conditrix, omnium artium reparatrix.* Mille talia

apud Scriptores. Vide Dominici Nani Mirabellii & Iosephi Langii Polyantheam, Ant. Bernhardi Mirand. Flores Poetar. verbo *Paupertas*, Frid. Taubmanni Not. in Plaut. Stich. Act. 2. sc. 1. Exstant & libri *De bono paupertatis*, ad quorum mentionem Nicolaus Abbas Panormitanus in Gloss. iur. Canon. ita ἐπιφωνεῖ; *A tali bono custodi nos Domine*.

v. 12. *Non Indum fulgebat*] In tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catal.

v. 21. *Indum ebur*] Sidon. carm. 2.

Indus odorifero crinem madefactus amomo,
In tua lucra feris exarmat guttur alumnis,
Vt pandum dependat ebur. sic trunca reportat
Bosphoreis elephas inglorius ora tributis.

Et carm. 5. ——*Fert Indus ebur*—— Quintilianus Architremius in Cleopoli;

Inda ebore, argento Sardinia——

Sauaro Notis ad Sidonium.

v. 22. *radiabat marmore terra*] Cic. in Paradox. c. 6. *Illi aurata tecta in villis, & sola marmorea facienti*, &c.

v. 24. *Impositum Cereris vacua nemus*] Leg. *Cereris nemus, baca, & n. t. p.* Palmer. in Spicileg. vel, *Cereris munus vacuæ, & n.* Iungerman.

versic. 26. *finxerat actu*] *actu*, hoc est, vt Poetæ dicunt, ἀγῇ. vt, προσώδιῳ ἀγῇ. Scalig. in Catal. ad Moret. & post eum Lindenbrog. Var. lect. in Catal.

v. 27. *Hinc molle stilla latus*] Leg. *Hinc mollis tilia laus*] *Laus* enim *tiliæ* mollem & sequacem & lentam esse. Tamen, *Et molli stilla lacus*, non reprehendo. Palmer. in Spicileg. Leg. *Hinc molli stilla lacus*. Lindenbrog. Var. lect. in Catalect.

Pag. 189. v. 2. *At paries circa palea satiatus*] Varro Ταφῆ Μενίππου; *Vt hirundines figulis oblitis luto tegulas fingebant*. Auson. Popma in Coniectan. Parietes olim fiebant (vt & hodie quibusdam in locis Alamaniæ) glebis & cespitibus è terra circumcisis, maxime in castris, scribente Vegetio l. 1. c. 21. & cap. 24. & l. 3. cap. 8. *Formatius paries* Plinio lib. 35. c. 14. Isidoro l. 15. cap. 9. *Hermo*

Auieno

Auieno in Ora marit. & Columellæ l.9. c.1. *Est herma porro cespitum munitio :* hoc est, (vti ego interpretor) vallum ex luto, cespitibus & palis infixis. ad cuius similitudinem etiam ædium parietes fieri incipiebant. hinc *paries castrensis* Sidonio, qui Capitolino *cespititius murus*, Gildæ Sapienti *murus cespitibus factus*. Sauaro ad Sidonium.

v.3. *Fortuitoq; luto clauus numerabat agrestis.*] Legen.

Et paries circa palea satiatus agresti,

Fortuitoq; luto, clauus numerabat & annos.

Transmigrarunt cognatorum versuum vltimæ dictiones Reposuimus loco *inani*, & *annos:* quia ex S. Pompeio didicimus *Clauos annales* dici, ex quib. numerus colligeretur annorum : *Clauus annalis*, inquit, *appellabatur, qui figebatur in parietibus ædium; per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.* Petronius igitur barbari & inculti seculi mores describens, dicit clauis annos numerari solitos, quos secuta ætas eleganter per Consules numerauit. Durantius Var.lect.l.1. cap.5. aut legend.

Fortuitaq; luto clauos numerabat agrestes.

Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agrestis sacelli, de quo Petronii carmen, numerabat clauos, hoc est, per clauos recensebat annorum numerum. Palmer. in Spicileg. & ante eum Douza.

ver.5. *fumoso suspensa tigillo*] *tigillum* siue tegillum significat transtillum, id est, longurium transuersum: vnde lardum tumacula, succidias, alia id genus ad diuturnitatem vsus in carnario salita suspendimus. Tibullus pro aduersariis aut perticis, quibus ex more pectinata villarum pergularumque culmina fulciri & suffundari solent. Ex Douza Schopp. in Miscellan. Apud Gulielm. legitur, *tegillo*, quem vide Verisimil. libro 2.cap.5.

vers.6 *mitia sorba*] al. *seruo*. MS. Bongarsianus, *sorua*. Smetius leg *mitia porro*, in Prosod. verbo *Conseruabat*, nisi si corruptum est pro *porra*. Vulgata vero le-

ctio omniumque verissima. Dioscorid. libr. I. cap. 174. οὔπω τὰ μηλίζοντα καὶ μήπω πέπειρα. i. e. *nondum mitia.*

v. 8. *tymbra veteres*] Gloss. *Thymbra, siue conila, siue satureia*, θύμβρα. Hinc θυμβροφάγος & θυμβρεπίδειπνος pro frugali, hoc est, φειδωλῶς καὶ εὐτελῶς ζῶντι, vide Scholiast. Aristophan. in Acharn.

v. 10. *Digna sacris Hecates*] Leg. *Ecale: quam Musa*, de qua in Priap.

Æqualis tibi, quam domum reuertens
Theseus repperit in rogo iacentem.

Scalig. in Catal. comment. ad Priap. *Hecate* dicitur anus pauperrima & mendicissima, quod cum in triuio soleret adponi vilissima Hecate cœna, vt alearum & mænarum, eam, vt est apud Aristophanē in Pluto, pauperes rapere consuessent pene priusquam adposita esset. Significatur autem hoc loco *Hecale* pauperrima quæ hospitio Theseum recepit. Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 7. Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem, *Hecatæ cœnam* appellabant: quod apud inferos tenuissimo victu minimoque cibo eoque vilissimo viuitur, iuxta Poetarum Theologiam. Siquidem vmbræ plebeiæ malua porroque victitant. Hecatæ mænides ac triglidas pisces, apud nos contemptissimos, habent in deliciis, vt sibi sacros. Vnde & Athenis locum esse dictum *Triglam*, atque inibi simulachrum *Hecates Triglantinæ*. Verum illud expendat eruditus lector, an prouerbium accipi possit de cœna illa, quam singulis mensibus in triuiis Hecatæ collocabant diuites, diripiebant pauperes. cuius rei meminit etiam Aristophan. in Pluto, vbi videndus Interpres. Erasmus in Chiliad. adag. *Cœna Hecates*, est τῆς ἑκάτης δεῖπνον, de quo supra dictum est. Eâ mendici viuebant. Inde Hecale mulier pauperrima dicitur digna sacris Hecates siue Hecatæ, quod cœna Hecatæ sacra à pauperibus raperetur. Nisi si quis Hecalen dignam Hecates sacerdotio fuisse interpretetur Turneb. Aduersar. lib. I. cap. 15. De frugali admodum tenuique apparatu effertur *Hecales cœna*: ab Hecale paupercula, cuius apud

Ouid.

Ouid. fit mentio, & cuius egenam cœnam non aspernatus fuisse Theseus legitur, vt scribit Iulianus Cæsar ad Iamblichum Philosophum. Dicitur autem *Hecale* anus Theseum tum iuuenili in ætate hospitio solere excipere, proque illius ad pugnam profecturi sospite reditu vota nuncupasse: in cuius beneficii memoriam Theseus instituit postea *Hecalesion* festum, quo *Ioui* ab illius nomine *Hecalo* dicto sacrificabatur. Callimachus scribit in opere, quod ab anu inscripsit *Hecalem*, habuisse illam φιλοξενίης στέγος ἀκλήιστον, id est, hospitii lares cunctis patentes. Had. Iunius in Adag. Ἑστίᾳ θύουσιν. *Lari sacrificant*, in tenaces dicitur, qui de suis nemini quicquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil de appositis epulis mittunt amicis, neque quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religiosum erat, ex iis quæ Laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huic diuersum adagium fingi poterit, τῇ Ἑκάτῃ θύειν, *Hecatæ sacrum facere*. siquidem in huius Deæ sacris, ii qui cœnam inferebant, ipsi nihil inde gustabant, neque quidquam auferebant propter tumultum & fumum, vt inquit in Symposias Plutarch. Idem Iunius in Adag. *Cynice viuere* quid sit, supra dictum est. *Cœna* quoque *Hecates* & ouis lustrationum, vt mendici, & sepiis crudis viuebant. *Hecale* mulier paupera, quod cœna Hecatæ à pauperibus diriperetur: de qua Aristophan. Plato, Lucianus in Dialog. Diogenis & Pollucis, item Charont. ac Menippi. De *Hecate* Plaut. Cistellar. & Ouidius. Gilb. Cognatus in Adag. *Cynice viuere*. *Hecate* ergo Græcis est Ἑκάτη: vnde Nicephoro in Synes. Ἑκατικὴ σφαῖρα. *Hecaten* porro, *Proserpinam*, & *Dianam* idem numen fuisse Philologi tradunt.

v. 12. *Battiadæ veteris*] sic legend. puto, non *Bacchinaas veteres*, vt intelligatur poema Callimachi, Batti filii, quod *Hecale* inscriptum erat. Turneb. Aduersar. l. 27. c. 7. Scalig. in Priap. *Battiades* etiam Callimachus dicitur Catullo epig. 117. vt ibi notarunt Ant. Parthenius & Pall. Fuscus. item Ouidio in Ibin, vt obseruauit Ach. Statius ad Catull. in fin. *Battiadis* scripta ci-

tantur à Fulgentio in Mytholog. quis fuerit, hinc discas licet.

ibid. *mirando*] Leg. *viuendo*. Scalig. in Priap. Al. *mirandam*. quo modo Dionyſ. Cato in Diſtich.

Nam miranda canunt, ſed non credenda Poeta.

verſ. 14. *Dum illa carnis*] apud Politian. legitur, *Tunc illa*, c. 30. Miſcellan.

v. 20. *Ceruix cucumula*] ſic Phædro *lagena collum*, l. 1. fab. 26. ſic ſupra Petron. *Amphora vitrea, quarum in ceruicibus* &c. Rittershuſius & Rigaltius ad Phædr. Legendum autem, *cucuma*. Politianus Miſcellan. c. 30. & Calepinus in Dictionar. Eſt autem lebes & olla. Giphanius Obſeruat. ling. Lat. Immo *cucumula* vaſis genus eſt, quod *cucumella* in L. 1. §. pæn. D. ad L. Corn. de ſicar. Cuiac. Obſeruat. l. 10. c. 15. *Cucumella* vaſculi genus, quod à forma cucumeris nomen ſuum inuenit, ad eundem vſum, ad quem & labra & crateres paratum. Connanus ad L. *ſi quando*, D. ſi ſeruit. vindicet.

Pag. 190. verſ. 4. *fœdeque*] Legend. *fœdoque*. Iungermannus.

v. 7. *vincula calceamentorum reſoluit*] hæc vincula Latinis *faſcia*. In Hiſtoria S. Eugenii; *Conſtrictus ocreis crura, faſciolisque plantas*. Feſto *Amenta quibus vinciuntur ſolearum lora*. Genus hoc calcei *obſtrigilus* eſt dictus veteri Gloſſographo MS. Sauaro ad Sidon. lib. 8. ep. 11. Ouidius; *Vincla dua demunt pedibus*—Latini etiã *corrigias dixerunt*, quas Iſidorus, eumque ſecuti Huguitio, Papias, Balbus, Britto, male calciamenta interpretantur, cum fuerint eorum lora, vt vocat idem Iſidor. lib. 19. c. 34. de *Mulleis* loquens; *ſuperiore parte cum oſſeis vel areis malleolis, ad quos lora deligabantur*. Græci ἱμάντας appellabant. Apud Matthæum, cap. 3. ait Ioannes ad Christum; οὐκ εἰμὶ ἄξιος λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων τῶν σῶν. vbi videndus Beza in Annotat.

v. 11. *Oblitus nugarum*] iocorum, Schimpffs.

v. 16. *Tales Herculea*] Stymphalides & Harpyiæ. Scalig. in Catalect.

ver. 17. *Peneque fluentes*] al. *pœnasque luentes*. Leg. *pennaque*

anq; fluentes: poetica phrasi, pro volantes. Lipsius Antiq. lect. lib. 3.

v. 18. *Phineo*] Bart. ad Claud. n. 2114.

v. 21. *reuolutam*] Leg. *resolutam*, quia suprà; *dentibusq; folliculos spoliat*. Iungerman.

Pag. 191. vers. 2. *collectoque cultu meo*] *ornatu & vestitu*. mox enim ait, *proiectaque veste*, &c.

vers. 4. *libaueram cellulæ limen*] Legend. *superaueram*. Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 7. quem refellit Douza. *Libare lumen* dixit, vt Apuleius *haurire portum*, & Aristoph. γεύσασθαι τῆς θύρας. WouWer. emend. in Apul.

v. 5. *cum testo ignis pleno*] *Testum* genere neutro. Solebant autem antiqui testa ignem petere. Hinc Cornificius ad Herenn. lib. 4. *Hic de tanto patrimonio tam cito testam, qua sibi petat ignem, non reliquit*. Turneb. Aduers. lib. 26. cap. 7.

vers. 9. *Cassis harundinibus*] an *cassis*, pro *quassis*, id est, fractis?

v. 10. *ingestisque super pluribus lignis*] tmesis, pro, *superingestis*.

v. 12. *tribus nisi potionibus ex lege siccatus*] Ausonius;

Ter bibe, vel totiens ternos. sic mystica lex est.

Scalig. Auson. lect. lib. 2. cap. 26. Nam non vltra ternarium scyphorum numerum in symposiis progrediendum esse, lex conuiuialis edicit. quem numerum etiam Synodus Nannetensis definit can. 4. Sauaro ad Sidon. lib. 1. ep. 2. Adstricti olim lege quadam ad ternas, interdũ ad nouenas potiones. Ausonius de vtrisq; in eo, quem modo adscripsimus, Gripho ternarii numeri. Puteanus in Genial. sermon. Turneb. Aduers. lib. 16. cap. 11. Lambinus Notat. ad Horat. lib. 3. Od. 19. & Plauti Stich. act. 5. sc. 4. Pontanus Not. in Somn. Scip. Macrob. lib. 1. Taubman. ad Plaut. Stich. act. 5. scen. 4. Legem conuiuialem de tribus poculis Augustum diligenter obseruasse Suetonius, & Carolum Magnum scribit Emhardus. *Potio* pro potu, hoc est, id quod bibitur, ein Trunck. Schorus de Phrasib. ling. Lat. Schop. in Obseruat. ling. Lat.

v.26. *scelerate, & loqueris?*] Leg. *etiam loq.* Plaut. Persa; *Scelerate etiam respicis?* Douza Centurionat. libro 4. cap.10. Sic supra; *Exclamat Eumolpus; etiam minaris?* Idem Plaut. Mostell. act.5. sc.2. *Verbero, etiam irrides?*

Pag.192. v.4. *ne putes nihil egisse*] *nihil*, pro, rem paruam & contemnendam.

v.10. *Oculis nec defuit imber*] Similitudo est à fluminibus. Gruterus Suspicion. lib.8. cap.8. Nihil frequentius Poetis, quam lacrymas *imbrium* nomine censere. Eleganter Calaber;

εἶλκε βίη Βορέαο, τῆς δ᾽ ἄθροα δάκρυ᾽ ἀπ᾽ ὄπων
Πίδακος ὡς ἐχέοντο —— Barth. ad Claudianum. 2835.

Pag.193. v.9. *Quisquis habet numos*] in auaritiam & pecuniæ studium. Scalig. in Catalect. Iohannes Salisberiensis Policrat. lib.7. cap.16. *Auaro nihil vile videtur aut sordidum, & sibilante populo seipsum consolatur, imo & sibi applaudit, simul ac nummos contemplatur in arca. Petronianum istud ingestum omnibus credas*, &c.

v.11. *Vxorem ducat Danaën*] Danaes corruptæ fabula siue historia plane in prouerbium erat apud veteres. Eius ἐπιμύθιον est, vt Pecuniæ omnia facilia esse sciamus. Τὰ γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀδύνατα χειρωθῆναι τῷ χρυσῷ ῥᾴδιον ἐστὶ καταπολεμῆσαι, τῷ ἀργυρίῳ δὲ ὑποτάσσεται πάντα. vt ait Diodor. Siculus. Et non sua magis ætate quam nostra Oraculi veridici vicem fuit;

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα κρατήσεις.

Barthius ad Claudianum n.1411.

v.12. *Acrisium iubeat credere, quod Danaën*] Acrisium jubeat idem credere, quod Danaë credidit, sc. se compressam à Ioue fuisse: quod Acrisius noluit credere, vt patet ex Apollodor. lib.2. Iungerman.

v.15. *paret, non paret*] veteres dicebant, *si paret*, teste Festo, quod posteriores, *si apparet*. Fuit autem formula, *Si apparet Titium dare oportere*, propria actionis in personam, vt notum ex Cicerone. Giphanius ad §. *his itaque*, Instit. de Action. *Parere* est quod vulgo hodie apparere, patere. Erasmus ad Catonis Distich. Rittershus.

[illegible] Notis ad Gunther. Schopp. Suspect. lect. lib. 2. ep. 2[illegible]. Grotius Februis ad Capell. lib. 8 pag. 298. Zinzerling. Miscellor. Crit. lib. 1. cap 12. Rader. ad Martial. libro 12. ep. 25.

v. 18. *quiduis nummis præsentibus opta*] Theodoricus Abbas S. Trudonis apud Flaccium Illyricum in Catal. test. Verit. *Fit nummis Præsul & Abba.* Idem;

Quid non speremus, si nummos possideamus?

Vide Casp. Waserum de Antiq. numis Hebræor. libr. 1. cap. 2. & c. 12.

Pag. 194. v. 1. *in summo humore cõsistere*] id est, in summitate aquæ supernatare.

v. 5. *Recluso pectore extraxit fortissimum iecur*] ritus vetus & sacer in extis extrahendis victimarum Lucianus de Sacrific. καὶ ὅσπερ ὁ Κύκλωψ ἐκεῖνος, ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαίρων, καὶ καρδιουλκῶν, καὶ τὸ πῦρ βωμῷ παρέχων. Coluius in Apul. lib. 1. Metamorph.

v. 11. *Volabant inter hæc potiones*] Macrob. dixit, *variantibus poculis.* Pontanus in Not. lib. 7. c. 1.

v. 15. *vrticæ trito semine*] Isidor. Etymolog. lib. 17. c. 9. *Vrtica vocata quod tactus eius corpus adurat. Est enim ignea omnino natura, & tactu perurit: vnde & pruriginem facit.* Hæc κνίδωσις apud Græcos pro prurigine.

v. 26. *Prehende furem*] formula eorum clamantium, qui furem insequebantur. Brisson. Formul. lib. 8.

Ibid. *Euasi tamen*] *Tamen* est tandem. Gruter. Suspic. lib. 5. c. 10. Barthius in Ceir. Virg. n. 335.

Pag. 195. v. 8. *Dearum libidinantium*] Leg. *liuidinantium*, vt sit. dearum æmularum & liuore laborantium. Gruter. Suspicion. lib. 1. c. 12.

Ibid. *index*] quod iudicium vbi habitum obseruauit de Vrbib. Stephanus; ἔστι δὲ τόπος ἐν τῇ Ἴδῃ Τρωικῇ Ἀλεξάνδρεια λεγόμενος, ἐν ᾧ φασὶ τὸν Πάριν διακρῖναι τὰς θεάς. Pontanus Not. in Macrob. lib. 5. c 17.

v. 16. *Nec me contumeliæ lassant*] Tibullus;

Vltro contemptus rogat, & peccasse fatetur
Læsus, & inuitis ipse redit pedibus. Idem;
Nil ego non patiar: numquam me iniuria mutat.

Dusa F. ad. Tibull. v. 20.

v.20.*tractatione vexaui*] Leg.*iactatione*.Iunger[illegible]. Vulgatam probant illa, quæ supra leguntur; *Prem[illegible] illa resoluta marmoreis ceruicibus aureum thorum*. Et iterum; *Vt experrectus pertrectaui gaudio dispoliatū thorum.*

v.24.*Inachia Tirinthius ira*] Val.Flaccus lib.1.

Protinus Inachiis vltro Tyrinthius Argis,&c.

v.25 *prophanam Iunonem Pelias*] apud Scalig.in Catalect.legitur *prophanus*.

v.27.*satiauit numinis iram*]al.*iras*.Silius li.11.——*neque enim satiauerat iras Dido*——Boëthius lib.4.de Cōsolat.metr.7. *satiauit iras*. vbi Sitzmanus in Not. numer.192.

Pag.196.v.3.*Hellespontiaci Priapi*] ita Priapus vocatur etiam Arnobio lib.3.& Claudiano libro 1. in Eutrop. De tractu Hellesponti præter ceteros Balsamo Sextæ Synodi can.39.Sauaro Not.in Sidoni. Carm.23. v.156.Vide Schopp.Collectan. in Priapeia.

v.12.*seruiles pœnas*]plagas & verbera.Bongars. Not. in Iustin.lib.1.

vers.16.*Teneo te, inquit*] Διαπόρησις poëtica in rebus optatissimis. Ach. Statius ad Catull. de nûptiis Pel.& Thet.Apul.Metamorph.libro 5.*Teneo te, meum lumen.* Coluius in Not.ad lib.10. Apul. Cæsar apud Sueton.c. 59.*Teneo te.inquit,Africa*.In Priap.

Prendam te tamen,& tenebo prensam.

Q. Catullus de Theotimo amasio suo;

Ibimus quæsitum,verum ne ipsi teneamur
Formido quid ago?da Venus consilium.

vers.17.*tu desiderium, tu voluptas mea*] al. *desiderium meum. Desiderium* verbum est interdum amatorium: quo voluptas & delitiæ & amores significantur. Apud Horat.quoque ex amoris erga Mecœnatem abundantia scriptum esse arbitror;

O desiderium & dulce decus meum. Et lib.1.od.14.
Nuper solicitum quæ mihi tædium
Nunc desiderium curaque non leuis.

Et *desiderii poculum*,est poculum amatorium, vt Epod. od.17.

Deside-

Desideriiq; temperare poculum.

Turneb. Aduersar. lib. 26. cap. 7. Vide Iureti Miscellan. ad Symmach. lib. 9. ep. 28. & Rob. Constantini Supplement. ling. Lat.

v. 19. *nisi sanguine strinxeris*] id est, me occideris. Pflugius. Voce *sanguinis* in obscœnis vsus est & Senec. Pater lib. 7. Controuers. 5. *Quod amicæ suæ sanguinem misit.* Et post ibi; *Facit quod facere solet: pro amatore sanguini suo non parcit.* Iuuenal. Satyr. 1.

Accipiat sane mercedem sanguinis.

nempe ex Medicorum doctrina, non Aristotelis. Nic. Faber Not. ad Senec. Controuers. lib. 7. Contr. 5. An sic capiendum & illud Plauti Bacchid. Act. 3. scen. 1. vbi ait Lydus Pædagogus de meretricibus;

Apage istas à me sorores, quæ hominum sorbent sanguinem.

Et Curcul. Act. 1. sc. 2. in fin. de amica;

Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem.

vbi videatur Theocriti locus à Taubmanno annotatus.

Pag. 197. v. 4. *filium filiamque ingerebat orbis senibus*] Ammianus libro 14. de Romanorum degeneri statu; *Nunc inanes flatus quorundã, vile esse quicquid extra Vrbis pomeria nascitur, æstimant, præter orbos & cœlibes: nec credi potest, qua obsequiorum diuersitate coluntur homines sine liberis Romæ, vt his qui patres sunt, tamquam in capita medicorum acerbius cœlibes dominentur.* Tacitus Annal. lib. 13. *Romæ testamenta & orbos velut indagine eius capi.* Cicero in Paradox. *Quem nutum locupletis orbi senis non obseruat? loquitur ad voluntatem, quicquid denuntiatum sit, facit, assentatur, assidet, miratur.* Pichena Not. in Tacit. de Moribus Germanor. num. 44. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 2. epigr. 32. numer. 1. & libro 4. epigr. 56. Lindenbrog. Obseruatio. in Ammianum libro 14. pag. 16. & lib. 28. pag. 399. Quibus hæc adde. Ammianus lib. 28. *Subsident aliqui curiosos homines, senes aut iuuenes, orbos vel cœlibes, ad volũtates condendas allicientes eos technis miris: qui cum supremis iudiciis ordinatis, quæ*

tis, quæ habebant reliquerint his, quibus morem gerendo testati sunt. illico pereunt. Tertullianus de Patientia; *Quæ aucupandis orbitatibus omnẽ coacti obsequij laborem mentitis adfectionibus tolerat.* Augustinus de Hæresib. cap. 87. de Abeloniis hæreticis; *Non miscebantur uxoribus, & eis tamen sine uxoribus viuere secta ipsius dogmate non licebat &c. Nec vmquam eis defecit, vnde adoptarent, generantibus circumquaq; vicinis, & filios suos inopes ad spem hereditatis aliena dantibus libenter.*

ver. 8. *Commendare liberos suos eius prudentia*] filium & filiam. Solebant veteres non mulieribus, sed viris præceptoribus filias suas erudiendas instituendasque tradere vna cum filiis Docet Iulianus in L. 4. D. vbi pupil. educ. & Vetus Inscript. *Pudens M. Lepidi libertus, grammaticus;*

Procurator eram Lepidæ, moresque regebam
Cum vixi. mansit Cæsaris illa nurus.

Ræuardus Coniectan. lib. 2. c. 19. Quod vetustatis exemplum secutus Carolus M. qui filias suas æque ac filios præceptoribus dedit informandas, vt memoriæ prodiderunt Einhardus eius Cancellarius, & Alcuinus præceptor epist. ad Eulaliam Caroli ipsius filiam. Sic Heduiga quoque Sueuiæ Ducissa præceptore vsus est primum Constantinopolitano quodam magistro in Græcis disciplinis, dein Ekkehardo Palatino S. Galli monacho in Latinis, quemadmodum scribit Ekkehardus Iunior Sanctgallensis in Casibus Monasterii.

v. 15. *quæ sola posset hereditas iuuenibus dari*] Cic. Officior. 1. *Optima hereditas à patribus traditur liberis omniq; patrimonio præstantior gloria virtutis rerumque gestarum, cui dedecori esse nefas & vitium iudicandum est.*

v. 22. *pigiciaca sacra*] Leg. *pygiaca sacra*, id est, coitum, quod *pygarum* siue clunium vsus in Venere sit permagnus. Schopp. in Priape. carm. 18. An leg. *pygisiaca*, à πυγίζειν? quod tamen proprie est cum auerso coire.

v. 23. *lumborumque solutorum*] *lumbi* enim valentes & vegeti ad Venerem requiruntur. Schopp. Comment. in Priap. car. 18. & Verisimil. lib. 3. c. 16.

Pag. 198.

Pag.198.v.6.*lento parebat imperio*] *lento* aduerbialiter pro *lente*.

v.10.*vt spissaret officium*] Venerium. supra; *Quæ multas sæpe hereditates officio ætatis extorserat.* Theodor. Priscianus lib.2.cap 11.loquens de iis, quæ membra frigentia ad Venerem instant & erigunt; *Quæ per potiones accepta virile semper officium reparant.*

vers.12.*veluti oscillatione ludebat*] Videndus Scalig. Castigat.in Festum,& Auson.lectio. Pamelius in Tertullian.de Pallio. Balbus Catholico; *Oscillum, quoddam genus ludi, sc. cum funis suspenditur de trabe, in quo pueri & puellæ sedentes impelluntur huc illuc*:&c.

ver.17.*automata*] Glossæ; αὐτόματος, *per se, iniussu, sponte.* Hesychius; αὐτοφαρίζειν, αὐτοματεῖν. Et Eustathio αὐτόματοι μηχαναὶ dicuntur αἱ καθ' αὑτὰς ἐνεργοῦσαι. Et αὐτόματος πόνος in Epigrammat. est non coactus, sed vltro susceptus: quod Hesychio αὐτοματεῖν, Xenophonti Pæd.4.& Aristoteli lib.1.de Gen.anim. αὐτοματίζειν. Budæus in Comment.ling.Græc.

Ibid.*Clostellum*] Glossæ; κλεῖθρον, *claustrum, clostrum.* Claudian.de Raptu Proserp.——*Stant ardua ferro*

Mœnia, ferrati postes, immensaque nectit

Clostra chalybs——--ita ibi legit veterrimus cod. MS. Bibliothecæ Schobingeranæ.

v.23.*Mercurius, qui animas ducere ac reducere*] Vnde Mercurium vocat Horatius, *Orci satellitem*, lib.2.Od. 18.vt Græci ψυχοπομπὸν, cui respondet illud Apuleianum, *animarum victor.* idem enim est hic *ducere* & *reducere*, idem *vehere* & *reuehere*. Horatii verba sunt;

——*Nec satelles Orci*

Callidum Promethea

——*Reuexit auro captus.*

Scip. Gentilis Append. Notar.ad Apul.num.34. Ab hoc officio Mercurius fuit Πομπαῖος dictus. Aiax apud Sophoclem suo se ense transfossurus; καλῶ δ' ἅμα Πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον, εὖ με κοιμίσαι vbi Scholiast. Vocatur etiam ψυχαγωγός. Hesychius; ψυχαγωγός, ὁ κατάγων τὰς ψυχὰς εἰς ᾅδου Mercurius apud Homerum, τὰς

ψυχὰς

ψυχὰς κατάγει ἀΐδόσδε. Nec non & νεκροπομπός. Lucianus; δεῖ με & τὸ τι τῷ Πλούτωνι ψυχαγωγεῖν κ̀ νεκροπομπὸν εἶναι. Vnde apud Homer. Odyſ. ω. ψυχὰς μνηστήρων κατάγει. & apud Virgil.

—Virgam capiens animus vocat Orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit.

Et hoc eſt, quod Arbiter ait, *ducere ac reducere.*

Pag. 199. v. 12. *cum ſapientia loqui*] id eſt, philoſophari. v. 16. *plani*] πλάνοι, circulatores, impoſtores, homines vagabundi fallaces, ἀπατηλοὶ, inſigni verſutia prædìti, quales fuerunt Cephiſodorus & Pantaleo, & Matras apud Alexandriam, de quibus Athenæus, libro 14. Cicero pro Cluentio; *Hic ille planus improbiſſimus, quaſtu iudiciario paſtus.* Tales hodie apud nos in hac vrbe frequentes circumforanei medici, Zahnbrecher/ Schreyer/ *ciarletani*, etiam ludiones, Gauckler/ *cocuones*, & denique *plano ſcholiaſtici*, Fahrende Schüler. ſed primas in hoc quæſtu tenent *Cingari*, Zigeuner. *Plani* autem qui D. Cypriano *implanatores.* Balbus Catholico; *Implanare, decipere, vel in errorem ducere.* Sirach. cap. 15. *Non dicas; Ille* (ſc. Deus) *me implanauit: non enim neceſſarij ſunt ei homines impij.* Et cap. 34. *Qui implanatus eſt, abundat nequitia,*

verſ. 17. *leuatores*] *Leuare* eſt rapere, abducere. Sidon. lib. 7. ep. 2. *Leuat diuitem coniugem pauper adamatus.* item abigere. Gregorius Turonenſ. Hiſtor. libro 6. cap. 45. *leuantes pecora.* item furari. Idem lib. 7. cap. 4. *Theſaurarij leuauerunt aureum miſſorium.* In Legib. Gothor. lib. 8. t. 5. *Si porci ad paſtum in glande ſuſcepti ante decimas datas furto leuentur*, Poſſit etiam legi *lauatores*, id eſt, fures. Acro in Horat. ep. 17. lib. 1. *Lauerna dicta à lauando. nam fures lauatores dicuntur.* Sauaro ad Sidon. In vet. Gloſſar. *Leuare, planare*: &, *leuatores, planatores* exponuntur.

verſ. 19. *muta animalia*] *muta*, ἄλογα, irrationalia. vide Goldaſti Notas ad Valerianum edition. Roueríanæ.

v. 25. *Captatores iam exhauſti*] heredipetæ, qui alienis patrimoniis inhiant. Supra; *Quid ſi callidus captator ex-*

tor exploratorem in Africam miserit. Infra; *Nec quid aliud in hac epulatione captabant, nisi tantum ne esurirent.* Ait, *iam exhausti*, id est, ducti lusiq; muneribus suis. Rader. ad Martial. lib. 9. ep. 35.

Pag. 200. v. 6. *apud quasdam gentes*] de Hibernis Strabo, libr. 4. de Scotis D. Hieronymus, libr. 1. contra Iouinian. De Padarum gente Indica Ioan. Boemus de Morib. gentium, libro 2. cap. 8. De Scythicis gentibus, vt Massagetis, Issedonibus, Antropophagis, idem c. 9. De Galatis, lib. 3. c. 22. De Tartaris, d. l. 2. cap. 10.

v. 25. *blandimenta*] condimenta, condituras.

Pag. 201. ver. 3. *Saguntini*] vide Andr. Schotti Not. in Auctorem de Vir. illustr. n. 42.

v. 21. *Massilienses*] Gallis vniuersim adtribuit Lactantius Placidus, cuius verba superius adscripta leges ad illam Satyrici vocem *Pharmace*.

P. 202. v. 4. *cedit crinibus aurum*] magnum veterum studium in flauo capillitio. Auctor Lyrici, quod Cn. Gallo adscribunt;

Pande puella, pande capillulos
Flauos, lucentes vt aurum nitidum.

Statius 1. Achill.

——Fuluoq; nitet coma gratior auro.

Barthius ad Claudianum num. 2778.

Pag. 203. versic. 11. *Memphitides puellæ*] Terentianus Maurus de Metris, cap. *Iambius dimetrus claudus qui fiat*, vbi Nicolaus Brysæus in Annotation. Marius Victorinus Art. Grammat. l. 3. de duobus Ionicis Sotadeo & Sotadico, *Memphitides*, id est, Ægyptiæ, supra dixit, *pueris Alexandrinis*.

versf. 12. *sacris Deûm parata*] Deorum emptæ. Ethnici superstitiosis suis sacris puellas musicas adhibebant. In Priape.

Cum sacrum fieret Deo salaci,
Conducta est pretio puella paruo.

Morem alicubi narrat & explicat Plautus.

versi. 14. *Tinctus colore noctis*] Isidor lib. 19. c. 23. *Mauros habet tetra nox corporum.* Lindenbrog. Not. in Ca-

 talect.

talect. Winsbeckius in Parænesi ad filium;

Svverzer danne ein Sur,

id est, atrior Syro vel Ægyptio, de quo hic Petronii versus capiendus. Goldast. Animaduers. ad Winsbec.

versic. 15 *Manu puer loquaci*] est χειρονόμος ... & *Anus recocta vino*, est crotalistria. Idem prope est in Epigram.

ἰζακό... πήχει χειρονομεῖν...

Item; ἡ κροτάλοις ὀρχήστρις ...——

Scalig. ad Propertium lib. 4. Eleganter de his loquacibus digitis Philostratus Icon. l. 1. in Como. adeo vt etiam doceat, quomodo digiti collocandi sint, vt consoni fiant. Verba eius hæc sunt; Καὶ ἡ δεξιὰ τοῖς δακτύλοις ὑπεσταλμένοις, ὑποκειμένην τὴν ἀριστερὰν πλήττει ἐς τὸ κοῖλον, ἵν' ὦσιν αἱ χεῖρες ξύμφωνοι, πληττόμεναι τρόπῳ κυμβάλων. Sidon. Apollinaris l. 9. ep. 13.

Digiti quibus canentes
Pariter sonante lingua.

Qui tamen versus etiam aliter explicari poterunt. Meminit quoque loquacium digitorum A. Cassiodorus l. 4. Variar. ep. 51. *His sunt addita orcistrarum loquacissima manus, linguosi digiti, silentium clamosum, expositio tacita, quam Musa Polymnia reperisse narratur.* Sed addubito hucne pertineat is locus, an de iis notis digitorum intelligendus potius, quibs taciti distantes inter se loqui consueuerunt. Lindenbrog. Not. in Catalect. Nonnus Heliopol. in Dionysiac.

ἔγραφε φωνήεντι τύπῳ ... φύτλην,
Γειτονέων ... ἔγραφε μορφήν
Χερσὶν ἀφωνήτοισι πολύτροπα δάκτυλα πάλλων.

Bulengerus de Theatro l. 1. c. 43. Suetonius lib. 2. *Cum pueris minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebant, præcipue Mauros & Syros.* Casaubon in Commentar. quem vide, & Barth. fuse differentem ad Claudian. num. 1359. Ammianus lib. 18. *Ad nocendum emittebat cubicularios iam adultos, vt inter ministeria vitæ secretioris gracilitate vocis semper puerilis & blanda, apud Principis (Constantii) aures nimium patulas, existimatio-*

mationem viri fortis inuidia graui pulsarent. Huius gracilitatis caussa, sectio. Hos autem pueros castratos fuisse, eiusdem Ammiani verba, quæ inibi lem subsequuntur, satis euincunt; *Horum & similium tædo iuuat veterem laudare Domitianum, qui minaciter interdixerat, ne inter terminos iurisdictionis Romanæ castraret quisquam puerum. quod ni contigisset, quis eorum ferret examina, quorum paucitas difficile toleratur?* Eos postea, mortuo Constantio, Iulianus successor aulâ exegit. Socrates Histor. Tripar. l. 6. interprete Epiphanio Scholastico; *Expulitque palatio eunuchos, tonsores & cocos. Eunuchos quidem, quia eius vxor obierat, post quam non duxit aliam.* Idem Ammianus lib. 21. de eodem Constantio; *Vxoribus & spadonum gracilentis vocibus & palatinis quibusdam nimium quantum addictus. Manu loquaci,* vt apud Salomon. Prouerb. c. 6. *Annuit oculis, terit pede, digito loquitur.*

v. 17. *Ægyptias choreas*] al. *Ægyptius choreates*, al. *Ægyptius choraules.* Ægyptii enim choraulæ & crotalistriæ in pretio erant. Scalig. ad Propert l. 4. Bernartius in Statii Siluar. lib. 5. in fin. Sauaro in Sidoni. lib. 1. ep. 2. Cantabant enim optime Ægyptii pueri. ideoque eos *loquaces delicias* vocat Statius. Trimalcio quoque supra, propter excellentiam vocis, eos conuiuio adhibuit. Lindenbrog. Notis in Catalect. Hinc nata parœmia, Αἰγύπτιος αὐλητής, in loquaces, à moribus horum puerorum: de qua videndi Suidas & Hesychius. Pueri choraulæ quoque in veteri Ecclesia apud Christianos adhibiti, de quibus Brovverus in Not. ad Fortunati lib. 2. epigr. 10. Qui nomen hodieque retinent, & à nobis Choral appellantur. Huguitio: *choraules, qui agit choream.* Papias: *choraules, princeps chori, vel qui cum cannulis, id est, fistulis canit in choro.* Balbus: *choraula, qui chorum ducit, vel qui in choro cum cannulis cantat, qui aliter dicitur choraules.*

ver. 23. *Anus recocta vino*] crotalistria. Scalig ad Propert. l. 4. Eodem modo Catull.

Fuffitio seni recocto.

Scalig.ad Catullum. Diomedes lib 3. Grammat. vbi videndus Cæsarius in Scholiis.

v.26. *Iuuerunt segetes*, &c.] Terentianus Maurus de Metris, in VI. tomo hendecasyllabarum, & ibi Nicol. Brissæus in Annotat. Marius Victorinus Artis Grammat. lib. 4. fusissime.

Pag. 204. ver. 1. *Triuiæ*] id est, Dianæ. loquitur de Luna & Sole.

v. 4. *Totum pererret*] v.c. PITH. *Rapidum pererr.*

v. 6. *Non bene olet*] D. Hieronymus ad Demetriadem de Virginit seruanda; *Cincinnatulos pueros & calamistratos & peregrini muris olentes pelliculas (de quibus illud Arbitri est,—— -- Non bene olet, qui bene semper olet. quasi quasdam pestes & venena pudicitiæ virgo deuitet*: Aut memoria lapsus est Hieronymus, aut versum hunc Martialis ab Arbitro Petronio mutuatus est. Exstat enim apud Martialem in Næuolum. Plautus item scripsit *mulierem eam optime olere, quæ nihil oleret.* quemadmodum & Plinius scribit, *eam aquam esse optimam, quæ nihil sapiat.* hæc est enim natura aquæ. Erasmus in Annotat. ad Hieronym. M. Tullius epist. ad Attic. lib. 2. *Quamquam ita tua horridula mihi atque incompta visa sunt, sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant, & vt mulieres ideo bene olere, quia nihil oleant, videbantur.* Ad hæc vero Martialem parte aliqua respexisse, palam fit amplius intuenti;

Postume non bene olet, qui bene semper olet.

Id vero ex Arbitro esse Hieronymus testatur. Cæl. Rhodiginus Lect. Antiquar. l. 24. cap. 25. Ambo & Petron. & Martialis ex Plauto sumserunt. Dousa Succid. pro Horat. Plautus Mostell. de vetulis incrustatis & interpolibus;

Vt sudor cum vnguentis consociauit,
Ibidem olent, quasi quum vna multa iura confuderit coquus.

Sauaro ad Sidonium lib. 8. ep. 11. Bene olet, qui nihil olet. Diogenes cuidam habenti capillos vnguento delibutos; *Caue, inquit,* μὴ τῆς κεφαλῆς εὐωδία, τὸν βίον δυσωδίαν

ωδίαν adducat. Fama est quidam odor vitæ. vnguentum & odores olent mollitiem & nequitiam: *Quis autem tales viros non dicat mulieres?* Cic. de Catilinariis pueris. Horat. Epod. Od. 12. Hunc versum B. Hieronymus laudauit, Raderus ad Martial. lib. 2. epigr. 10.

v. 8. *Animam nostro amplexam in corp.*] Priscianus lib. 8. *Similiter adminiculor, adulor, &c. amplector, &c. pleriq; deponentia esse confirmant, ideo quia frequens vsus eorum significationis est actiuæ. Communia vero esse defendit tum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas: à qua quæ potuimus à diuersis colligere libris, exempla proferamus. Petronius: Animam nostro amplexam in pectore.* περιπλεχθεῖσαν. *Lucillius: Quin amplexetur qui velit, ego non sinam me amplectier, amplexetur,* περιπλεκέσθω. *Cicero pro Roscio: Quo vno malef.cio scelera omnia complexa esse videantur,* Idem lib. 11. *Multa ex huiusmodi verbis inueniuntur apud antiquissimos participia præteriti temporis, tam actiuam quam passiuam significationem habentia. vt meditor &c. sic etiam amplector, amplexus,* ὁ περιπλέξας & ὁ περιπλεχθείς. *Petronius: Animam nostro amplexam in pectore.* A deponenti participium passiue, veteres secutus, enunciauit. Parrhasius in Claudian. de Raptu Proserp. l. 1.

v. 11. *Cui vultur iecur*] Leg. *Qui vultur.* Dusa F. ad Tibull. Attius apud Cicer. 2. Tusc. & Seruius in Eclog. 6. pro *vulture* habet *aquilam.* Marcilius in epigr. 7. Martial. de Amphitheat. Ἀλληγορεῖται Promethei vincti, cuius iecur aquila depascitur, fabula. Animi grauiora πάθη, vt inuidiam, iram, odium, & similia his, recte dixeris feras seipsas vorantes. Chrysostomus in epist. Pauli ad Roman. πανοικίως ἡμῖν λέοντες, θυμὸς, ἐπιθυμία, χαλεποὺς ἔχοντες ὀδόντας. Theodoretus in Θεοφιλεῖ, de Theodosio: Λιτανεία ἢ ὑμνῳδία χρώμενος ἀεὶ, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀλαζονείαν πάντ' ἄλλα τῆς ψυχῆς θηρία κατηνάγκαζε. Casaubon. Animaduers. in Athenæ. l. 1. l. 16. Lucretius lib. 3. ad rei Venereæ cupiditatem, animique solicitudines hanc fabulam retorsit, cum dicat fieri non posse omnino multa, quæ tra-

duntur de inferis, neque Tityum, si par iecur vniuerso terrarum orbi habuisset, perpetuum dolorem ita pati potuisse, sed per hæc animi curas antiquos significare voluisse, vt ab iis retrahamur. ita enim inquit:

Sed Tityus nobis hic est in amore iacentis
Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor,
Aut alia quauis scindunt torpedine curæ &c.

Natalis Comes Mytholog. l. 6. c. 19. Plane autem eiusdem notæ est & Macrobianum illud: *Vulturem iecur immortale tondentem* &c. Pontanus in Not. ad Somni. Scipion.

v. 13. *Non est quem lepidi*] Leg. *Non est quem Tityum vocant Poetæ.* Palmer. in Spicileg. quod Douzæ sublegit. vel potius, *Non est quem Tityi voc. p.* vt liuor & luxus vulturi adsimulentur, quo modo fere in Epigram. Græco Antholog. 2.

ὄρνεον ἠσθίομεν κεκλημένοι ἄθλιοι αὖθις
ἀλλ' αὖ ὀρνίθων βρώματα γιγνόμενοι.
καὶ τὸν μὲν Τιτυὸν κατὰ γῆς δύο γῦπες ἔδουσιν,
ἡμέας δὲ ζῶντας τέσσαρες αἰγυπιοί.

Dousa F. ad Tibul. cuius diuinatio non displicet, licet vulgatum sua quoque ratione probum. Pontanus Not. in Som. Scipion. Macrob.

ibid. *vocant Poetæ*] Leg. *volunt*. Casaubon. in Athen. lib. 1. cap. 16.

v. 14 *liuor atque luxus*] scribo, *liuor atque luctus*. Pontanus Not. in Macrobii Somn. Scip. Tamen Henricus Longepressensis de Male fortunatis lib. 5.

Luxus edax liuor macer, ardor cæcus habendi,
Vastat opes mordet optima, corda cremat.

v. 16. *Myrrhinum se poculum*] Leg. *myrinum*, id est, *murinum*, à *myro*, nō à *myrrha*, cuius admixtione amaresceret, cum fuerit delicata potio & ganeæ propria. Had. Iunius Animaduers. l. 5. c. 19.

v. 19. *in aumarium*] al. *aumatium*, suspicor, *automatium* legendum, vt locus significetur theatri, vel circi, vbi erant machinæ, quæ *automata* à Græcis vocantur, quæ sponte moueri videntur, & miraculo sunt. Turneb. Ad-

neb. Aduersar. libro vigesimo sexto, capite decimo.

ibid. *valgiter labello*] *valgi* verbo vtuntur etiam Næuius & Plautus apud Nonium. Ch. Colerus Terentianar. epist. 2. Balbus Catholico; *Valgia à voluo dicitur, quasi voluia, id est retortio. Proprie enim labiorum obtorsio est, quam facimus quum aliquem deridemus. vnde valgire, est retorquere.* Vide quæ supra ad illa Satyrici verba, *commouebat valgiter labra*, attulimus.

v. 23. *mimũ videtur implere*] Salisb de Nug. Curial. l. 3. c. 8. *Vita hominis super terrã tentatio est: quæ si proprietatẽ nominis sequimur, mali frequẽtius habet notam. In hac vtiq; tentatione vel militia, licet sibi septẽ millia Dominus reseruauerit, fere totus mundus ex Arbitri nostri sentẽtia mimum videtur implere, ad comœdiam suam quodammodo respiciens, & quod deterius est, eousque comœdiæ suæ insistunt, vt in se, cum opus fuerit, redire non possint.* Ita ibi legend. esse, non *numerum*, docuit P. Pithœus subseciu. l. 1. c. 17. Octauianus Augustus apud Sueton. cap. 99. *Ecquid iis videretur mimum vita commode transegisse.*

Pag. 105. v. 1. *exerceat histrionem*] Salisberiens. l. 3. c. 8. *Vt ergo gentilium figmentis pium accommodemus auditum, rerum omnium tragicus finis est. Aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dum constet inter nos, quod fere totus mundus, iuxta Petronium, exerceat histrionem. Quod & quidam temporis nostri scriptor egregius, infidelium tamen verbis, eleganter expressit;*

Ridiculos; hominum versat sors cæca labores,
Sæcula nostra iocus ludibriumq; Deus.

vbi in quibusdam exemplaribus legitur *histrioniam*. Sed illam scripturam probat ipse Petron. hisce verbis eiusdem libri c. 9. *Et finem sine honore habituri creduntur, quia dignitatem naturæ, mundani histrionis habitu polluere dedignatur.* hanc Douza ex illo Plauti;

—*Iouem facere histrioniam.* vt *Mundo histrionia* sit, quæ Germanis veteribus, der Werlte göchel. Goldast. Animaduers. ad Winsbeck.

v. 3. O *maxima rerum*] adducuntur hi versus & illustrantur à Vincentio Beluacensi Specul, moral. l. 20. cap.

20. & à Iacobo Magni Sopholog. lib. 4. cap. 10.

v. 6. *Horrificoq; infestant*] Citat Petronii Arbitri nomine Ioannes Rauisius Textor in Epithetis, verbo *Murmur*.

v. 21. *Affer nobis alabastrum Cosmianum*] vide Rader. ad Martial. l. 14. epig. 100.

Pag. 206. v. 17. *Dicta, sales, lusus*] Hippolytus à Collibus in Harpocrate. Eleganter autem *sales*: quibus quæ caret, *insulsa* appellatur. In Priape.

Insulsissima quid puella rides?

ibid. *sermonis gratia*] supra in Satyric. de Circe; *Hæc ipsa cum diceret tanta gratia conciliabat vocem loquentis* &c.

ver. 24. *Non satis est quod nos mergis*] in luxum Romanorum. Scalig. in Catal. *Non* pro annon, númnon, μετ' ἐρωτήματ☉.

Pag. 207. v. 1. *Cellaque capti*] pro, captiui, id est, serui vel mancipii.

vers. 2. *Deridet festam*] Leg. *festram*. Antonius Gnipho librum scripsit, *de festra*: quid videlicet *festra* in veterum libris & sacris significet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetustatis persecutus erat, vt ex Macrobio cognoscimus. Itaque hoc dicit Petron. festram & quicquid antiquitas suum habuerit cum Gniphone, cum suis omnibus libris rideri. Palmerius in Spicileg.

Ibid. *Romuleamque casam*] Val. Maximus lib. 2. cap. 8. vbi de disciplina militari; *Ortum è paruula Romuli casa totius terrarum orbis fecit columen* Idem li. 4. c. 4. in fi. *Per Romuli casam, perque veteris Capitolii humilia tecta, & æternos Vestæ focos, fictilibus etiamnum vasis contentos iuro.*

v. 4. *Candida vela*] id est, λαμπρὸς ἄνεμος. Scalig. in Catal. ad Culic.

v. 6. *Primus in orbe Deos*] in superstitionem. Scalig. in Catal. Statius lib. 2. Thebaid.

Primus in orbe Deos fecit timor.

At quæ verba Lactantius Placidus interpres: *Negat Deos vlla alia re celebrari, nisi timore mortalium. vt Lucanus*:

nus:—*Quæ finxere, timent.* Et Petronius *Arbiter istum secutus. Sic & Mintanor Musicus:*

Deum doloris, quem prima compunctio
Humani finxit generis.

In aduersitatibus enim & timore Deum inuocamus. vnde istud Petronianum. & illud Gregorii: *Mala, quæ hic patimur, ad Deum nos ire compellunt.* iuxta quod Psalmista; *Ad Dominum, cum tribularer, clamaui.* Et contra; *Impinguatus est dilectus meus & recalcitrauit.* Iodoc. Badius Ascensius Explanat. in Val. Max. lib. 1. c. 1.

v. 14. *Proiecit vicium hoc*] vt *proiectam libidinum audaciam*, pro effusa & immodica: sic *proiicere audaciam, lasciuiam*, pro effundere. ergo *proiicere vicium*, cuius iam modus nullus est. Palmer. in Spicileg.

Ibid. *error iussit inanis*] vanus, superstitiosus.

v. 15. *Agricolas primos Cereri*] hinc *frugum parens* Senecæ dicitur in Herc. fur. eique fruges sacræ, tanquam inuentrici. Delrio in Comment. n. 299.

v. 18. *Pallasque cauernas*] sic reponunt nonnulli. alii legunt, *tabernas*. atqui tabernæ Bacchi, sane vinariæ: cæteræ Mercurii. *Cauernas* virgo respuit, &, si quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur litterariæ Deæ, *lucernæ*, quas illi tribuerat Petronius, sed sensu ambiguo. Sic Arnob. vocat, *Mineruã lucernarum modulatricem*. Delrio Comm. in Senec. Herc. fur. n. 199.

v. 21. *Nolo ego semper idem*] de vitãdo fastidio. Scalig. Catalect. Huic simile est epigramma illud, quod sequitur, *Sic contra rerum*, &c.

Ibid. *Costum*] *costus* siue *costum* nardi species. at *nardi* vnguento perfusa capita patet ex Psal. 23 & Matthæi Euang. c. 26. Vide Barth. ad Claudian. n. 1103.

v. 23. *Nec toto stomachum conciliare mero*] Leg. *Nec noto stomachum c. m.* Palmer. in Spicileg. Iason. Cyrenæus Machabæor. lib. 2. c. vlt. in fin. *Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est; alternis autem vti, delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus.*

Pag. 108. vers. 11. *Rebus in aduersis, quæ iacuere, iu-*

uant] eadem mente, qua & in Catal. Virgilii;

Iacere me quod alta non possim, putas,
Vt ante vectari freta.

Et nescio quis dixit; *iacentem gustum.* Et Gellius; *Oppido quam iacere ac sordere incipiunt, quæ Latina sunt.* est, quod Græci, ἀτιμεῖν Scalig. in Catal. *Quæ iacuere,* id est, quæ contempta fuerant. Lucretius;

Ergo Regibus occisis subuersa iacebat
Pristina maiestas soliorum & sceptra superba.

Schopp. in Miscellan. Cic. Famil. lib. 14. ep. 2. *Te nunc, mea Terentia, sic uexari, sic iacere in lacrumis & sordibus!* Et ad Attic. l. 10. ep. 4. *Iacet in mœrore meus frater.* Paul. Manutius in Comment. *Iacere,* torpere, ignauum & timidum esse. vnde *Abiectus.* Batthius ad Claudian. numer. 2520.

v. 12. *Vulsam deponderat aurem*] Leg. *Fuluum dep. aurum.* Palmerius Douzæ sublegulus in Spicileg.

vers. 17. *Linque tuas sedes*] exhortatio. Scalig. in Catalect.

v. 21. *Quique renascentem Phœbum, cernuntq; iacentem*] Leg. *cadentem,* vt me monuit Douza F. Confirmabat autem coniecturam suam hoc Manilii; —— *quaque cadit Phœbus.* Lindenbrog. Not. in Catal. Loquitur secundum vulgi opinionem. credunt enim vulgares Solem mori, cum tendit ad occasum, & rursus emergentem nasci. Catul. lib. 1. epig. 5.

Soles occidere & redire possunt.

Palladius Fuscus in Annotat. in Catul.

vers. 25. *Nam citius flammas*] de Aulicorum vanitate. Scalig. in Catal. vide Hippolytum à Collibus in Principe cap. 10. Weitzium Not. ad Prudentii περὶ στεφ. hym. 2. v. 253. Quoad formulam dicẽdi, videtur ea esse quodammodo prouerbialis. Cicer. 2. de Orat. *Dicere aiunt Ennium flammam facilius ore in ardẽte opprimi quam bona dicta teneat:* Ennodius; *Facilius est ignem lingua comprimere.* Symmachus; *Facilius est ardentes fauillas ore comprimere.* Iuretus Miscellan. ad Symmach. libro 1. epist. 25.

Ibid. *mortales*] mortiferos, lethales, vide Goldasti Notas ad Valerian. edit. Rouer.

Pag. 209. v. 5. *calamique loquentes*] Iuliano Antholog. lib. 7. in extremo epigram. μιδεῖν πάλαμοι vbi Maximus in Scholiis, Fulgent. Mytholog. lib. 3. Brodæus in Annotat. ad Antholog.

v. 6. *Inuenere Midam*] Persius; *Auriculas asini quis non habet*; Ferunt nonnulli primum à Poeta scriptũ fuisse, *Auriculas asini Mida rex habet*: deinde metu Cæsaris scripturam mutasse, *quis non habet*. Petronius videtur in Neronem commodasse. Erasmus in Adag. *Midas auriculas asini*.

Ibid. *qualem narrauerat index*] cuius verba per calamos omissa sub terris hæc erant: *Midas rex asini aures habet*. Raph. Regius, Iac. Micyllus, & Greg. Bersmannus in Ouid. lib. 11. Metamorph. Lactantius Placidius in argumento eiusdem libri; *Refert quod cum deformitatem illam* (sc. aurium asininarum) *veste celaret, vt famulus vidit, neque eloqui posset, eiusdem Dei* (Apollinis) *mentem in aures haberet. cui rursus obruta arena, arundines enatæ, agitataq; vento deformitatem Midæ indicarent.*

v. 10. *Nã turris prope quæ quadrata surgit*] Sextus Empiricus Pyrrhon. lib. 1. & Tertull. de Anima. c. 17. quæ loca Douzæ F. sublecta notauit Lindenbrog. in Catal.

v. 11. *Attritis*] al. *Detritis*. Lucretio *obtusis*.

ver. 12. *angulis rotatur*] pulche & apposite Macrob. lib. 7. c. 14. *Cum sit angulosa, rotunda existimatur, facit rationis negligentia*. Pontanus in Not.

ver. 13. *Et naris casiam frequenter odit*] Leg. *Et marcens cas.* Multo cibo & potione complecti *marcere* dicũtur. Petron. supra; *Et ancillæ super thorum marcentis excussum forte altius poculum caput fregit*. Ammianus lib. 21. *Vnde largiori potu, saginaq; admodum distenti marcebãt*. Sidon. ep. 9. lib. 2. *pectora marcida cibis*, Sauaro in Not.

v. 23. *Ante oculos stabat quicquid premiserat annus*] sic paullo post; *Grandine qui segetes & totũ perdidit annum*.

v. 25. *Sic & membra solent*] Forte Enmolpius aut Eumolpus persuadere volens plenum & voluptabilem coitum,

coitum, philosophari institit. Videtur enim hoc de humani missione spermatis dicere.

Pag.210.v.5.*Hac ait & tremulo*] Deleri debuit hoc fragmentum, quod supra pag.192.in possessionem edicto Goldasti restitutum est.

v.21.*Cõtenta valet Fortuna tenore*] Leg.*volat For.Tenore*, hoc est, more illo & quasi ἤθει variandi. Sic *tenorem sensuum*, idẽ Petron.dicit, *morum tenorem* Sidonius, *aqua tenorem* Dracontius. Barthius ad Claudian. numer.1113.

v.24.*Naufragus eiecta*] Propertius lib.2.

Nauita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, pastor oues.

v.25.*Cui sua fata legat*] narret, dicat. Seruat hoc loco vim primigeniam, quam accepit à Græco λέγειν.

Pag.211.vers.6.*Omnia qua miseras poss finire querelas*] Seneca epist.16. Bongars.

v.17.*Iudæus licet, & porcinum numen ador*] in hoc falsus animi Petronius, aliique Gentilium; qui reuerentia tam immundi exosique animalis affici Iudæos putabant, cuius figura Hadrianus Imp.in portis posita abigere & absterrere aditu Hierosolymorum Iudæos voluit. Freherus Parergor.lib.3.c.11.

v.18.*Et cœli summas aduocet auriculas*] notum est, Iudæos ab Appione Alexandrino, Moloneque, Tacito, & aliis notatos esse, quod aureum asini caput in templi sacrario seruarent atque adorarent: quoniam Mose duce (vt improbe asserunt) asinorum beneficio aquas Iudæi inuenerint. Quos mendaciorum arguunt Iosephus & Tertullianus. Romani etiam pari causa & Christianos æque ac Iudæos, *Asinarios* vocarunt. Sed & figuris picturisque Christianis illudebant: quando infando etiam picturæ genere Deum nostrum sic depictum spectanti populo proposuerunt, vt is foret auribus asininis, pedo altero inungulatus, librum gestãs, & togatus. Cui flagitio vt scelus adderent, tali titulo Christi, effigiem dedecorarunt: *Deus Christianorum* ὀνόχοιτος. Qua in re vel ipse quidem Tertullianus ægre à risu

à risu abstinuit, quum nomen ipsum & formam conspiceret. Pet. Crinitus de Honest. discipl. lib. 1. c. 9.

v. 20. *Et nisi nudatum*] Casaubon. ad Sueton. cum Bineto legit, *nodatum*. Et illico, *grata migrabit ab vrbe*.

vers 22. *Et non ieiuna sabbata lege premet*] atqui Iudæi sabbato non ieiunabant. Vere: sed Iudæi omnes dies *sabbata* vocabant à principe nempe sabbato, quo feriabantur, à quo *primam sabbati, alteram sabbati*, &c. nominabant. Ita vt quicumque per hebdomadem ieiunaret, aliquo die sabbati ieiunare diceretur. Ieiunia vero religiosissime colebant, quod ex Sueton. constat in August. cap. 76. præsertim Samaritani, quos *Dositheos* nuncupabant, sabbatum ita obseruabant, vt quo quisque habitu in tempus primum incidisset, & permaneret ad vesperam, siue staret, siue sederet, &c. Baronius Cardinalis Annal. Ecclesiast. Tom. 1. Iudæorum sabbata vexat & Iuuenalis sæpicule & Martialis. Raderus ad Martial. lib. 4. epig. 4.

Pag. 212. v. 13. *Heret detritus laua*] Hoc tristichon ex P. Danielis collectione fragmentorum Petronianorum per imprudentiam irrepsit, quum sint versus ex integro Carmine de bello ciuili, supr. in pag. 167. v. 10.

T. PETRONII ARBITRI
EVSCIVM.

Pag. 223. v. 12. *Cerberus forensis*] hinc Tertull. de Pallio; *Causas non elatro*. Et Sallust. apud Lactantium; *Cicero caninam facundiam, vt Appius inquit, exercuit*. Vide Sauaron. ad Sidon. lib. 4. ep. 4. & Rittershus. Ind. Symmachiano. Allusit huc puto & Salisberiens. lib. 5. Policrat. c. 10. Iungerman.

IN P. PETRONII RHETORIS
FRAGMENTA.

versi. 23. *Quod legi dolet*] itaque *dolus* à dolendo dictus est. videndus Sauaro ad Sidon. lib. 5. ep. 3.

IN PETRONII GRAMMATICI
FRAGMENTA.

Pag. 214. ver. 8. *Quirites*] Diomedes lib. 1. *Quirites; sed Flaccus*

Flaccus in Satyra Quiritem dixit. Priscianus lib. 4. *In tis quoque inueniuntur denominatiua, sed antique prolata, penultimam natura vel positione longam habentia, vt Samnitis pro Samnis, sic Laurentis quoque pro Laurens, Tiburtis pro Tiburs, teste Capro. Sit Quiritis pro Quiris, & Ceritis vel Certetis pro Ceres, qui tamen nominatiui nō sunt in vsu.* Augustinus in Arte; *Pluralia masculini generis, manes. Quirites. cancelli:* Vetus Grammaticus, qui est membranceus in Bibliotheca Goldasti, in Artem secundam Donati. *Sunt alia pluralia tantum masculini generis, vt hi manes, hi Quirites.* Et paulo post: *Quarites, qui & Romani, & Quarites dicti, quia Quirsis dictus est Romulus, quod semper asta vtebatur.*

IN PETRONII AFRANII EPIGRAMMATA

Ad Nealcen.

Pag. 17. v. 4. *Quos mora parua tenet*] Leg. *teret. Annos terere,* quomodo *diem terere,* dixit Trinummo Plautus. Iacob. Pontanus Analect. lib. 3. c. 12.

De Hesperie II.

v. 21. *& Tritonia ponit*] al. *ponat*. Pith. Emend. in Epigram. vett.

Funambulus.

Pag. 219. v. 15. *pretendit crura*] *protendit*. Pith. Emend. in Epigram. vett.

v. 20. *Et medium pennis prosecuisse*] melius, *pinnis persecuisse*. Pithœus d. l.

De cretata facie.

v. 24. *Dum sumit cretam in faciem*] al. lib. *Dum cretam sumit faciem.*

De Cato.

Pag 210. vers. 11. In vett. Epigrammat. à Pithœo editis, & Goldasti MSS. Codd. legitur, *De cato, qui comedens picam mortuus est.*

v. 17. *Cornua labra*] rostra picæ. Tibul. in Priapo;

Senex ve coruus, impiger ve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.

Schopp. Comment. in Priape. carm. 83.

Musa-

Musarum elogia.

Pag.221. v. 6. *Antea Terpsichore totam*] Lege, *Antea Terpsichora*. Pith. Emend. in Epigr. vett.

De elephante.

versi. 26. *promoscidis armis*] scribe ex v.c. *probascidis* & post sextũ versum interiice ex eodem codice hos duos: *Consulibus sceptrum*, &c. Pith. Emend. in epigram. vett. Balbus Catholico: *Probascida vel promuscida, rostrum elephantis: quia illâ pabulũ ori admouet: & videtur Græce declinari, vt hac proboscis, dis: vel promiscis, dis. Proboscis* & *promoscis*. promiscue dici docet Gul. Formerius Not. in Cassiodori Var.

PSEVDEPIGRAPHA

ALCIMI.

Pag.229. v.24. *Oblandos oculos & infacetos*] al. *inficetos*. Leg. *inquietos*, vt habent vett. codd. Est quod supra Petronius dixit, *oculorum quoque mobilis petulantia*. I. S. Pontanus Analect. lib. 3. c. 12.

DOMINI EVANTII V.C.

Pag. 232. v. 22. *De ambigenis*] v. c. DOMINI EVANTII. al. EVGENII, *de ambigenis animantibus*. Pith. Emend. in Epigr. vett.

Pag.233. v.1. *Titirus ex ouibus oritur*] Leg. *Tityrus ex ouibus genitur, hircoque parente*. Eustathius in Homer. Τίτυρος ὁ σάτυρος παρὰ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ Δωριεῦσι, ὅθεν καὶ τιτύρινος αὐλός. Sed hoc nihil confert ad Petronii versum. Hircus dux pecoris oues init; ex quo initu tityrus nasci consueuit, auctore Isidoro. Rob. Titius Assertionum, lib. 8. c. 16.

Q. CICERONIS.

v.8. *Crede ratem ventis*] Nescio an Cicero, certe quidam illi adscribunt, alii Eumolpo cuidam, cæteri vel Petronio, vel cuidam Porphyrio poetæ Christiano; ego puto esse Petronii, qui Eumolpum dicentem introducat. Delrio Comm. in Hippol. Senec. v. 557.

v.10. *Fœmina nulla bona est*] ne vna quidem reperiri mulierem probam adfirmat: & si qua forte bona reperia-

Periatur, nescire se inquit, quo fato res mala potuerit fieri bona. Scip. Gentilis Append. Notar. in Apul. nu. 93.

Ibid. *Et si bona contigit vlla*] Dousa: *vel si bona contigit vlli.*

PENTADII.

v. 25. *Sed nullos trepidum timere casus*] Senec. de a Beata vit. c. 5. *Potest beatus dici, qui nec cupit nec timet.* Et epist. 24. *Obiurgat Epicurus non minus eos, qui mortem concupiscunt.* & quæ ibidem sequuntur. Idem lib. 6. Quæst. natur. c. 32. *Mori nec rogaueris, nec timueris.* Paris eiusdemq; vt rei, ita elegantiæ est Martialis epigramma;

Vitam quæ faciunt beatiorem,

cum hoc Pentadiano, quod legisse relegisseque iuuabit. Raderus ad Martial. lib. 10. epigr. 43.

P. CATVLLI VRBICARII.

Pag. 234. versi. 3. Huic tribuit Scaliger ad Catullum. Primus edidit Petrus Pithœus: Notis illustrarunt idem Pithœus, Iustus Lipsius in Elect. & Ianus Douza F.

FINIS.

INDEX

INDEX II. SCRIPTORVM VETERVM, QVORVM LOCI IN HAC SYLLOGE adducuntur.

A.

ABdias Propheta 637
Acro. 11. 12.329.391. 399.414. 416. 417.433. 458. 466. 469. 473. 606.704.768
Emendatus. 704
Adrianus Imper. in Voconium. 5.10.166
Æginera. 496.603
Ælianus. 408. 428.457 475.497.518
Æschines. 664
Æschylus. 691
Æsopus. 665
Afranius. 743
Agatharchides. 156
Agathias. 369.590
Aggenus Vrbicus. 315
Agroct. de Orthog. 513
Aimoinus. 547
Alanus. 541.725
Albinouanus 718.724.726
Alcimus Auitus. 628.711
Alciph. Achill. Alexand. 161.177.179
Alexis. 157.451.474.515
Ambrosius. 47. 60. 153. 403.467.474.625.659 666.676.685
Ammianus Marcellinus. 44. 368. 371. 398. 414.440.460.469.479 492.529.541.594.606. 616.618.641.643.670. 676.684.697.720.732. 749.765.770.771.779
Amos Propheta. 653
Anacreon. 6.368.459.471. 505
Anastasius Nicænus. 579
Andreas Hierosolymitanus. 584.724
Antipater. 408. 467
Antiphanes Comicus. 72
Antiphon. 160
M. Antonius. 129. 144
Antonius in Melissâ. 671
Antonius Imperator. 384. 394.468.515.595.720.
Apitius. 401.414.498
Apollinaris Sidon. 2. 8.9. 49.57.67.69.71.85.92 153.184.381.389.395.398 412.413.458.468.505 517

Ddd

517.522.524.530. 534. 537.541.551.567.581 593 598.600.615.617.618. 637.644.658.674.684. 707.719.720.725.729 731.737.741.749.757. 768.770.779.780.
Correctus 200.413.468
Apollodorus 436.762
Apollonius Macedo 434
Apollonius Rhodius 403. 438.475.493.495.570.
Scholia in eum 403.438 475.478.484
Appian⁹ 254.519.600.637
Appion. 780
Apuleius 5.10.37.57.62.71 73.82.87.88. 146. 147. 150.151.152.158.165.166 168.170. 171.173.179. 182.183.297.366.367. 368.370.383. 386. 387. 390.396.398.399.402. 404.406.411. 412.415. 417 420.425.426.436. 440. 443. 446. 449. 450.451. 452. 453. 455. 456.457.459.461.463. 466. 467. 468. 469. 470.472.474.477.479 481.483.484.485.498. 508.510.546. 554. 555. 563.574.590. 594.605. 611.613.619. 630. 631. 634.639.644.655.670. 672.676.687.691.694. 702.726.732.755.761. 764.767.
Emendatus 432.448.463.
eius Ἀνεχόμενος 344. & sequent. 512.746
Apuleius Medicus 550
Arellius Fuscus 424
Aristænetus 176.180.268. 368.369.510.657.670. 739
Aristides 119
Aristophanes 246. 271. 289.320.405.407.416. 424.471.478.480.527 591 707.758
Scholia in eum 386. 416. 437.439.451.479.480. 697.758 759.761
Aristoteles 70. 155. 179. 361.367.419.422.429. 440.468.474 576.613. 617.631.634.643. 647. 732.767
Arnobius 147. 150. 159. 169.176.178. 279.321. 389.395.398.400.404 426.430.439.465. 471. 477.492.501. 504. 517. 519.535.552. 560. 579. 583. 660. 691.716.730 731.732. 747.764.777
Artemidorus 388. 394. 403.405.406.408. 417 420.432.433.436.439. 441.446.450.452.455. 456.467.473.478.482. 484.571. 597.617.684
Arrianus 95.405.409.447 755
Athenæus 94. 144.153.154 155 157.161.168.176.181 182

182.369.398.405.414.
415.418.419.423.433.
449.460.470.474.582
608.617.740.768
Attellanicum Exodiũ 206
Attius 171.499.506.672.
773
Auianus Boetius 671.699
Auienus 628.757
Augustus Cæsar 176.192.
365.488
Augustinus 386.501.511.
512.513.536.542.543.586
589.659.660 766.782
Aurelius Victor 24.361
Aurelianus Cœlius. 389.
424.477.479
Ausonius 5.37.71.93.130.
Ausoni⁹ 5.37.71 93.130.159
160.163.181 184.382.389
410.441.464.470.480.
482.497.498 507.514.
539.560.580.611.613.
667.716.730.748.761
Auctor ad Herennium 129
398 419.435.462.761
Auctor Declamat. in Salluft. 519. vocatur ab Erhardo Didius fol. 648
Auctor Origen. Gentis Romanæ 707
Auctor de Passione Christi 641

B.

Baccharius 544.699
Balsamo 764
Basilius 60
Bassus 69
Beda 513.544.753
Bernhardus Claræuallensis Abbas 579
Bion 500.515
Boëthius 490.513.515.634
638.643.655.701.764

C.

Cæcilius 140.143.435.
739
Cæsar 148.438.682
Cæsarius 153
Caius 441.448.511.740
Calaber 733.762
Callimachus 47.56.448
475.477.494.759
Callistratus 368.460
Calpurnius 87.149.491
Calpurnius Flaccus 171.
448.696
Caper 83.153.161.169.603
Capitolinus 154.379.387.
413.452.462.601.607.
648.757
Cassianus 738
Cassiodorus 61.594.595.
770
Cassius 154
Cassius Parmensis 128.
503
Catalecta 600.701.715.
778
Cato
Diris 177.477.
658.735.743
Originib. 443.
443.615.618
Re Rusticâ: 415.
488.511.616.
652.694

Catullus 4.5.6.37.60.143. 144.147.148.151.163.165 170.177.178.179.207. 217.219.223.246.262. 271.310.315.318.390. 394.401.410.428.463. 477.498.538.546.576. 580.582.625.630.651. 660.672.711.724.727 735.749.750.752.752. 764.771.778.
C.Catullus. 764
Cedrenus. 441
Celestinus. 728.730
Celsus. 155.406.419.431. 438.659.742
Censorinus. 429
Charisius. 403.473.538
Chrysostomus. 563. 644 725.773.
M.Cicero.11.54.55.61.67. 68.74.79.87.88.89.128 132.133.135.141.153.156 158.181.197.199.204. 210.211.213.245.246. 283.284.288.289.328. 332.338.351.363.366. 368.369.380.382.383. 393.398.406.410.413. 416.419.422.426.429 434.438.444.445.446 449.454.456.460.468 477.481.483.485.489. 500.501.512.525.527. 528.529.531.534.536. 537.538.539.543.554. 558.580.594.607.618. 620.640.643.649.663 670.674.678.680.682. 700.729.740.747. 749.752.756.762.765. 766.768.772.773.778
Q.Cicero. 132.501.503
Cinna. 711
Claudianus.184.423.464 479.480.490.492.496 499.502.504.505.506. 507.512.519.520.535. 539.573.589.603.639. 647.655.665.672.700. 708.709.710.711.713. 716.719.722.734.741. 754.755.764.767.
Claudianus Mamertus. 384.707
Clemens Alexandrinus. 147.397.405.412.413 414.418 421.422.433. 443.450.451.452.465. 467.471.472.678.741
Cleomedes. 399.480
Codex.60.61.65.302.493. 537.567.572.579.581. 639.711.
Cœlius. 311
Colloquia Puerilia. 379. 385.434
Columella.52.69.175.290. 363.371.407.418.437. 442.476.580.757.
Coluthus. 530.641
Constantinus Imp. 630.
Cornelius Nepos. 245. 674.688.720.725.738.
Cornutus. 81.83.159.162. 166.446.676
Curius Fortunatianus 149 164.165.387.

Cu-

Curopalata. 674
Curtius. 216. 294. 368. 456
Cyprianus. 302. 386. 388. 451. 462. 471. 485. 519. 559. 582. 730. 768.
Cyrillus. 532

D.

DAmiani Pet. 732
Daniel Propheta. 593
Demosthenes 416. 494
Deuteronomiũ. 676. 680
Dinamius. 695. 707
Dio. 53. 158. 354. 363. 406. 443. 467. 484. 509. 677
DioChrysostomus. 649 742
Diodorus Siculus. 500. 718. 761
Diogenes Laërtius. 163 177. 429. 505. 565
Diomedes. 11. 12. 78. 94. 772. 781
Dionysius Alexandr. 509
Dionysius Cato. 508. 633. 638. 640. 641. 654. 688. 695. 726. 738
Dionysius Halicarnasseus 96. 172. 335. 444
Diphilus 155. 166. 443
Donatus 68. 87. 152. 170. 325. 452. 465. 474. 538. 690. 693. 740
Donatus Tib. 725
Dositheus 160. 172
Dracontius 780

E.

EGesippus 88. 487. 493. 643
Elias Leuita 671
Embardus 761
Emporius 382. 485
Ennius 132. 139. 140. 141. 337. 463. 518. 522. 712. 721
Ennodius 651. 693. 730. 778
Epigrammata Græca 158. 165. 169. 172. 178. 184. 528. 556. 612. 646. 767. 770. 774. 779
Epiphanius 61. 579. 625
Erinna Lesbia 622
Erycius 152
Esaias Propheta 502. 614. 666. 676. 747
Esdras 543. 544
Esdras Iunior 608. 650
Etymologicum 576
Euagrius 547. 589
Eubulus 400
D. Eucherius 393. 437. 440. 707
Eudæmon 1
Eumenius Rhetor 379
Eunapius 396. 489
Euripides. 159. 443. 447. 450. 453. 456. 4[illegible]. 484. 485. 496. 501. 502. 679
Scholia 450
Eusebius 386. 692. 745
Eustathius 158. 166. 167. 172. 180. 184
Eustathius in Homerum 370. 582. 752. 767. 783
Eutyches 511
Exodus 431

Ezechiel 707

F.

FAbius Pictor 412
Fauorinus 415
Festus 13. 56. 74. 93. 131. 134. 141. 144. 167. 172. 177. 184. 229. 244. 257. 315. 316. 341. 347. 365. 392 396. 401. 402. 419. 431. 480. 481. 485. 554. 571. 585. 736. 757. 760
Correctus 472
Firmicus 149. 166. 371. 383 389. 393. 422. 428. 429. 439. 451. 453. 454. 459. 462. 467. 468. 471. 508. 518
Florus 148. 175. 438. 464. 458. 574
Focas 487. 552
Fortunatus 680
Frontinus 94. 117. 392. 436 457. 518. 671
Fronto 277
Fulgentius 1. 9. 13. 14 47. 60. 70. 82. 8 . 84. 93. 94. 95 96. 97. 98. 117. 145. 159. 180. 328. 330. 339. 342. 357. 424. 431. 435. 438. 443. 444. 458. 488. 490. 540. 760. 779

G.

GAlenus 156. 528. 610
Galienus Imper. 151. 555
Gellius 27. 45. 52 61. 64. 65 70. 73. 93. 175 197. 286. 362. 3 7. 38 . 398 412. 415. 437. 445. 467. 474. 479. 500. 508. 529. 533. 541. 584. 590. 604. 637. 662. 737. 778
Genesis 498. 546. 556. 576. 608. 692
Gennadius 8
Geoponicôn Auctor 383. 417
Georgius 447
Germanicus Cæsar 500. 504. 508. 520. 616
Gerson 579
Gesta Purgationis Cæciliani & Felicis 409
Glossæ Latinæ 419. 425. 470. 471. 473. 603. 608. 760
Glossarium S. Benedicti Floriacensis 77. 84. 629
Glossariũ Cyrilli 704. 753
Glossarium S. Dionysii 79 81. 96
Glossarium Petr. Danielis 14. 190. 213. 250. 329. 333
Glossarium Philoxeni 171 172. 185. 239. 383. 386. 388. 391. 392 393. 395. 400. 401. 402. 405. 407 408. 409. 410. 412. 415. 417. 419. 420. 422. 423. 429. 435. 438. 446. 452. 455. 456. 458. 463. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 480. 481. 529. 531. 552. 584. 590. 593. 617. 637. 664. 672. 674. 675. 677. 678. 645. 735. 758. 767

Gorgias 159
Gothorum leges 768
Gratius 430.448.706
Grāmaticus ineditus 782
Gregorius Magnus 574
777
Gregorius Turonēsis 742
768

H.

Harmenopul⁹ 441.701
Harpocration 682
752
Heliodorus 150.158.161.
164.168.169. 171. 172.
178.182.402. 425. 447.
448.449.456.457.469.
470.474.481. 48[illegible]98.
502.544.588.67[illegible]
Hermas 609
Herodianus 396.441.456.
477
Herodotus 156.395. 497.
612.670.692. 751.
Hesiodus 36.491.719
Hesychius 184. 394. 401.
403. 413. 416. 418. 435.
437.439. 443. 452. 457.
458.472.478.482.484.
565.618. 637. 682. 692.
697.700. 740. 746.
767.771
Hesychius Illustrius 555
Hierocles 535
D. Hieronymus 13.95.330
368.381. 383. 385. 394.
395.396.397. 403. 411.
412.422.423.424.429.
433.451.452, 456, 457.
463.467.470.472.477
483.485. 492. 499. 528.
560.565.572.584.606.
644.655.666.672.675.
695.730.769.772.773
Hieronymus Stridonensis
565
Hilarius 490
Hipparchus Comicus
422
Hippocrates 163.180.
647
Hipponax 289
Hippolochus 156
Hirtius 204
Historia S. Eugendi 760
Homerus 4 177.323.367.
401.415. 430. 449. 453.
456. 478. 481.528. 564.
597.665.727.734. 735.
768
Glossæ in eum 401
Horatius 5.38.39. 47. 68.
72.73.91.92.95.98. 105.
130.132. 136. 137. 138.
140.142.143 144. 151.
158.159.164.166. 169.
177.191.197.198.200.
204.208.214.220.222.
234.238.242. 245.250.
255.256.257. 258.260.
264.267.275.277.286.
287.294. 295. 308. 316.
317.333.359.363.365.368
386.390.391.392. 396.
397.398. 399. 405.411.
416. 417. 420. 421.
422. 423. 425. 427.

429. 431. 433. 434. 436. 440. 463. 465. 468. 471. 472. 478. 480. 481. 482 483. 484. 489. 498. 507. 509 514. 519. 521. 527. 536. 537. 542. 557. 560. 564. 568. 573. 580. 606. 613. 629. 637. 658. 663. 666. 671. 673. 686. 702. 704. 706. 716. 719. 721. 731. 732. 742. 745. 747. 764. 767. 773
Explicatus 191
Hybrias 177
Hyginus 15?. 382. 401. 484. 492. 502. 616. 674

I.

IAcobi Proteuangelium 585. 754
Iaſon Cyrenæus 777
Iauolenus 608
Ieremias Prophera 685
Inſcriptiones Antiquæ 409. 410. 426. 427. 437. 454. 455. 460. 464. 467 473. 509. 601. 646. 766
Inſtitutiones Iuris 68. 538. 599. 609. 630. 672. 683. 699.
Interpres Vetus Bibliorũ 556. 616
Interpres Syrus 579. 602
Ioannis Euangelium 26 & 543. 572. 664. 707
Iob 641. 676
Iornandes 707
Ioſephus 185. 669. 697. 715. 780
Irenæus 745
Irenæus Lugdunenſis 572
Iſidorus Origin. 13. 98. 149. 153. 166. 167. 176. 324. 330. 354. 355. 388. 391. 396. 397. 413. 423. 469. 471. 479. 486. 508. 573. 585. 697. 710. 733. 736. 737. 760. 763. 769
Reprehenſus 403. 625
Gloſſ. 386. 391. 397. 402 410. 413. 417. 419. 425. 43?. 436. 461. 472. 485. 50?. 529. 542. 546. 597. 610
Iſocrates 634
Iudith hiſtoria 550
Iulianus Cæſar 411. 436 759
Iulius Cæſar 489
Iulius Seuerianus 382. 384
Iulius quidam 523
Iuſtinianus 535. 562. 639
Iuſtinus 90. 91. 293. 329. 460. 541. 554. 632. 639. 680. 681. 702. 727
Iuſtinus Martyr 444
Iuuenalis 54. 66. 70. 72. 80 81. 82. 86. 145. 146. 152. 157. 163. 164. 171. 175. 177. 180. 203. 221 222. 223. 224. 239. 240. 253. 265

270.278.281.292.311. 313.334.336.342.348. 351.382.387.388.390. 396.398.399.400. 402.403.412.413.414. 417.418.419.420.421. 425.427.428.429.431. 432.436.439.440.441. 443.451.460.463.467. 469.472.473.476.481. 483.485.489.492.493. 496.497.498.499.501. 502.504.507.508.514. 517.522.523.545.550. 567.573.576.588.610. 615.618.622.625.635. 637.642.644.645.659. 661.677.679.687. 702.717.728.729.743. 745.765.781.

Correctus 469.& 470

Explicatus 441

Scholia in eum: 158.170. 179.387.388.390.391. 394.398.399.400.402. 406.410.414.417.418. 421.423.425.429.430. 432.436.439.445.451. 453.461.472.475.485. 496.503.523.545.567. 743.

L.

LAberius 77.148.294. 401.424.630

Lactantius 90.382.439. 443.446.450.454. 460.467.532.568.637.

Lampridius 45.67.182. 417.418.421.448.452. 465.513.548.606.607.

Lapis Patauinus 403

Latinus Pacatus 85.368. 437.489.495.496.504. 507.510.516.517.663.

Leges XII. Tabb. 570

Leuiticus 660

Lexicon Vetus 165

Libanius 1.168

Licentius 492

Liuius 74.117.139.185. 204.210.277.315.316. 424.449.459.567.574. 577.630.653.680.720. 722.740.

Liuius Andronicus 144

Longinus 524

Longus 504.520.636

Lucanus 73.96.174.301. 343.363.404.420.427. 440.457.480.498.499. 500.516.587.592.607. 655.683.714.715.754

D. Lucas 386.446.544. 566.575.595.659.664. 665.679.682.707

Lucianus 49.53.86.151. 152.158.170.171.176. 178.227.235.249.253. 368.384.389.394.398. 399.400.406.408.410. 411.412.414.416.418. 420.421.428.429.432. 433.441.445.446.447. 449.451.453.454.460. 462.463.469.472.474. 476.

476.477.478.480.481.
484.485.488.489.491.
493.497.498.518.558.
592.613.620.648.649.
654.655.707.738.752.
759.763.768
Lucifer 424 459
Lucilius 79.135.177.210.
233.271.286.397.400.
418.500.513.539.613.
733.738
Emendatus 416.417
Lucilius Epigram. Grecus
369.371
Lucretius 5.74.181.217.
252.253.347.348.371.
400.427.477.486.491.
512.551.555.596.609.
679.712.713.749.750.
773.778.779
Lupercus 494
Lycophronis Schol. 147.
430

M.

MAcrobius 1.9.49.69.
77.84.94.175.333.
355.365.390.410.413.415
450.478.480.484.499.
530.536.653.677.719.
726.743.763.776.779
Emendatus 327
Mamertinus 684
Manilius 366.371.412.
420.423.426.430.433.
434.451.461.465.466.
470.472.480.486.489.
499.500.504.508.509.
510.513.516.517.518.
519.520.704.719.728.
755.778
Marcell⁹ de Medicam. 417
432.437.471.475.577
D. Marcus 476.544.563.
575.601.604
Marius Victorinus 13.385.
492.505.708.741.772.
Martialis 5.6.8.13.60.64.
69.70.73.91.95.143.
146.147.148.149.151.
152.153.154.155.156.
157.159.161.163.164.
165.166.168.169.170.
173.175.176.177.180.
181.182.183.185.191.
203.205.207.208.209.
215.216.217.220.221.
222.223.225.226.228.
229.230.232.233.235.
236.240.241.246.254.
256.264.265.267.269.
270.276.284.287.289.
290.292.301.303.304.
306.307.313.319.326.
330.383.385.387.388.
390.392.396.399.404.
405.406.407.414.415.
418.419.420.421.422.
423.426.428.432.433.
435.436.438.440.445.
449.453.460.467.471.
474.479.483.489.492.
493.494.495.497.499.
506.508.512.517.520.
523.524.545.550.551.
553.554.558.559.571.
572.574.582.583.585.
591.

591.597.600.601.602.605.606.607.609.611.616.619.621.622.624.633.645.648.655.658.660.662.663.673 678.686.687.688.702.703.705.711.712.713.714.730.731.732.733.736.737.738.739.754.772.781.784
Illustratus 525
Martianus Capella 11.71.163.396.435.492.495.509.510.539.603.716
Marus Remensis 742
D. Matthæus 417.443.474.567.599.664.747.760.777
Mattius 405.749
Maximianus 151.162.325.493.555.572
Maximus Monachus 671
Maximus Schol. in Anthol. 779
Maximus Tyrius 510
Mecænas 246.405.663
Melampus 731
Meletius 731
Memorab. 463
Menander 160.161.175.183.443.451.452.482
Methodius 585
Mintanor Musicus 777
Minutius 71.297.389.396.488.489.505.551.570.706
Modestinus 170.454.513.554.631
Moretiauctor 440.508
Moschopulus 416.419
Musæus 162.165.166.457.636.715.
Musonius 180.671

N.

NÆuius 147.387.470.731.775
Nazarius 364
Nemesianus 163.436.474.478.480.742
Nicander 178
Scholia in eum 168.736
Nicephorus 759
Nicetas Choniata 370 513
Nicolaus Damascenus 441.510
Nonius 37.38.69.74.218.351.360.386.402.426.435.578.679
Nonnus 732.770
Nouatianus 531
Nouellæ 409
Nouius 149.246

O.

OPpianus 489.490
Optatus Afer. 493.519.717
Orasius 554
Origenes 437
Orosius 505.680.718
Orpheus 513.706.708
Oseas Propheta 642.659
Ouidius 5.28.50.73.82.93.97.121.127.129.139.

139. 145. 147. 148. 149. 150. 157. 158. 159. 160. 162. 164. 170. 172. 175. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 199. 201. 204. 220. 223. 240. 254. 258. 287. 290. 292. 294. 296. 307. 308. 310. 311. 315. 323. 335. 346. 347. 348. 361. 391. 396. 397. 407. 414. 428. 430. 438. 444. 453. 459. 467. 468. 469. 470. 477. 480. 483. 489. 495. 496. 499. 503. 504. 506. 508. 514. 517. 518. 528. 538. 556. 564. 568. 572. 587. 597. 604. 621. 625. 627. 633. 634. 638. 642. 646. 647. 648. 654. 660. 665. 686. 691. 696. 719. 732. 734. 739. 741. 743. 750. 751. 753. 755. 759. 760. 779.

Correctus 234. 487

P.

PAcuuius 159. 171. 172
Emendatus 389
Palladas 159. 169
Palladius 401. 529. 573
Pandectæ 60. 61. 64. 65. 68 71. 76. 88. 89. 90. 239. 295. 299. 390. 398. 401. 409. 410. 411. 416 419. 426. 434. 435. 455. 458. 459. 461. 472. 488. 511. 519. 562. 584. 592. 598. 601. 610. 630. 672. 674. 678. 683. 694. 697. 701. 710. 745. 760. 766.
Papinianus 170. 513
Paterculus 73. 145. 171. 495. 498. 499. 508. 721
Paulinus 82. 491. 501
D. Paulus 427. 447. 461. 547. 578. 679. 738
Paulus IC. 399. 401. 410. 422. 423. 433. 448. 456. 4 8. 460. 503. 661. 675
Pausanias 182. 497
Pentadius 220
Persius 53. 68. 81. 128. 178 208. 223. 238. 363. 383. 407. 421. 428. 429. 442. 443. 446. 454. 499. 524. 591. 597. 635. 650. 675. 706. 742. 779
Peruigilium Veneris 178. 344. 685
Petronius Afranius 575
Phædrus 500. 597. 624. 625 643. 658. 760
Phauorinus 152. 158
Pherecrates 412
Philemon 73. 173. 388. 424. 434
Philes 625
Philo 411. 416. 422. 428. 444. 467. 469. 484. 538.
Philostratus 168. 169. 369. 394. 408. 441. 447. 475. 735. 639. 770
Phlegon Trallianus 453. 691

Phocylides

Phocylides 590
Phoebadius 458
Phornutus 484
Pindarus 491.528.632.634
in eum Scholia 403.408.448.503
Pisander Camereus 67.182
Placidius Lutatius 1.13.75.85.96.97.330.391.446.453.455.466.481.484.682.769.776.779
Correctus 466.481
Plancus 468.639
Planudes 672
Plato 70.442.478.500.536.539.670.708.729.738.759
Plautus 27.37.57.58.65.67.68.70.73.74.128.130.135.136.140.144.146.148.149.151.152.153.154.158.160.161.162.163.164.165.166.167.168.169.173.174.175.177.181.191.203.205.209.211.213.216.218.248.249.255.257.259.264.277.282.283.285.289.297.298.299.307.311.315.318.323.328.346.351.352.360.361.362.368.386.387.388.391.392.394.398.406.407.409.410.414.417.418.420.421.422.425.426.427.428.438.440.441.444.458.459.465.468.471.475.481.490.506.528.529.543.545.548.549.551.557.558.560.571.575.577.580.582.583.590.601.609.616.620.632.636.637.639.644.649.651.652.657.658.660.667.668.675.677.678.681.684.695.698.699.717.718.725.726.727.729.730.740.742.745.752.754.759.762.765.772.775.782
Correctus 421.469.475
Illustratus 191
Plinius Hist. Nat. 8.38.56.57.59.60.67.70.74.76.80.131.137.138.143.148.150.155.161.174.175.179.182.183.230.232.233.242.247.255.258.266.280.289.290.292.320.321.353.355.364.365.366.383.385.401.402.406.411.415.420.422.423.426.428.429.441.452.464.465.470.472.475.482.483.580.581.593.596.598.602.608.617.628.635.657.688.700.712.720.721.731.743.756.772
Correctus 245.470
Plinius Epistolis 44.45.64.87.135.199.231.235.244.

244.256.265.298.382.
390.405.406.416.420.
436.445.458.463.530.
541.652.655.678.701.
703.730.
Panegyrico 67.445.498.
552.700
Plutarchus 8.47.59.70.74
86.93.104.151.163.174.
181.254.401.403.405.
407.413.416.418.440.
443.445.447.448.454.
461.469.479.482.555.
606.608.675.680.697
725.748.759
Polemon. 731
Pollio Asin. 462
Pollio 398.415
Pollux 156.395.401.403.
404.407.411.414.417.
418.432.448.449.450.
452.478.482.592.607.
637.640
Polybius 185
Pomponius 148
Emend. 145.444
Porphyrio 45.105.168.398
417.429.491.573
Porphyrius Poëta 22
Portius Latro 495. 497.
Posidippus 368 (698
Priapeia 67.80.130.147.
151.160.164.176.180.
429.548.555.578.600.
631.640.696.746.747.
748.758.764.776
Priscianus 13.339.488.529.
574.732.733.782
Priscianus Theod. 549.
631.696.698.767
Probus 443.540.736.744
Prochorus 700
Proclus 443
Procopius 399
Procopius in Esaiam.
446
Propertius 4.97.105.128.
131. 132. 137. 144.
146.160.166.167.172.
173.176.184.201.214.
217.220.249.251.279.
286.290.291.294.295.
296.311.313.320.325.
393.403.423.426.427.
435.437.442.443.449.
453.457.473.474.475.
506.513.555.557.565.
576.598.600.626.629.
647.663.670.679.699.
727.780
Prosper 82. 496. 499.
519
Prudentius 197.261.422.
445.480.512.515.517.
519.536.588.631.672.
724.753
Psalmi 506.615.627.633.
721.777
Ptolomæus 720
Publius Mimus 46.61.361.
423.498.502.628

Q.

Quadrigarius 286
Queroli auctor (vo-
catur

catur aliis *Gilda Sapiens*) 71. 492. 506. 659. 757
Quinctilianus Instit. Orat. 10. 61. 67. 69. 74. 78. 85. 89. 90. 102. 145. 149. 152. 174. 175. 202. 221. 301. 379. 380. 381. 382. 421. 446. 448. 452. 464. 488. 524. 527. 597. 649. 657. 678. 699. 707
Declam. 71. 164. 381. 448. 492. 561
Correctus 381
Quinctilianus Architremius 756

R.

Regum libri 459. 623. 645
Rhodiorum leges 674
Roman. Aquila. 496
Ruffinus 396. 461. 492
Ruffinus de metris Terentianis 425
Rutilius Lupus 183. 394. 727
Rutilius Num. 500. 516. 551

S.

Sabinus 641
Sębius Ianens 522
Salisberiensis 14. 15. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 74. 83. 87. 154. 158. 159. 161. 170. 201. 333. 355. 356. 528. 559. 572. 588. 595. 615. 618. 619. 620. 632. 634. 643. 651. 688. 689. 697. 737. 762. 775. 781
Sallustius 170. 303. 328. 336. 367. 425. 426. 470. 487. 500. 507. 511. 515. 516. 519. 544. 566. 568. 653. 663. 680. 693. 694. 695. 698. 701. 713. 714. 724. 781.
Salomo Cantico 733
Ecclesiast. 583
Prouerb. 771
Saluianus 385. 438. 464. 503. 519. 711
Samuel 608. 676
Sapientiæ Liber 564. 612
Interpres 538
Scribonius Largus 422. 441. 572
Scriptor Passionis S. Viti & S. Afræ. 180
S. Sebastiani Vita 513
Sedulius 666
Seneca Philosophus 26. 45. 68. 69. 70. 71. 74. 88. 89. 90. 138. 147. 148. 149. 153. 154. 155. 156. 157. 159. 164. 165. 167. 172. 173. 175. 176. 180. 184. 185. 199. 204. 205. 210. 214. 221. 227. 228. 232. 235. 238. 241. 243. 253. 254. 255. 265. 266. 270. 279. 286. 290. 295. 299. 363. 364. 365. 368. 369. 383. 386. 387. 390. 395. 397. 406. 407. 408. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 420. 422. 424. 429. 433. 434.

434. 438. 447. 488. 452. 456, 459. 460. 461. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 472. 473. 475. 476. 481. 482. 483. 484. 485. 491. 493. 495. 496. 514. 520. 537. 560. 568. 597. 601. 606. 619. 630. 637. 652. 656. 661. 667. 670. 678. 691. 703. 705. 710. 719. 738. 748. 749. 780. 784

Emendatus 241. 434

Seneca Rhetor. 67. 71. 72. 145. 160. 165. 171. 174. 203. 210. 242 272. 274. 334. 379. 380. 381. 382. 383. 386. 388. 389. 390. 393. 396. 401. 402. 403. 404. 406. 412. 424. 431. 437. 438. 439. 448. 457. 481. 485. 488. 520. 526. 529. 626. 765.

Correctus 727

Seneca Tragicus 392. 394. 430. 431. 443. 444. 457. 464. 470. 480. 483 485. 567. 633. 638. 652. 653. 654. 721. 753. 777

Q. Septimius 513

Septimius Seuerus 179. 490. 540. 672. 677

Serenus 362. 415. 448. 465. 474. 512. 603. 609

Sergius 12. 27. 78. 91. 98. 437

Seruius 1. 2. 12. 49. 52. 94. 139. 146. 147. 150. 156. 166. 167. 174. 177. 184. 263. 396. 446. 449. 450. 452. 458. 466. 471. 484. 492. 538 540. 667. 682. 683. 687. 707. 725. 732. 744. 773

Ineditus 398. 443. 455. 466

Seruastus 649

Seuerus 490. 540. 672

Sextus Empiricus 185. 371. 779

Silentiarius 366

Silius Italicus 210. 444. 453. 495. 505. 506. 693. 720. 764

Simmias Rhodius 652. 746

Simonides 459. 640

Siracides 549. 627. 633. 639. 647. 752. 768

Sisenna 522. 680.

Socrates 594, 771

Solinus 325. 355. 445. 484. 508. 515. 635

Sophocles 767

Scholia in eum 443. 457. 767

Sotion 157

Sozomenus 593

Spartianus 89. 379. 383. 414. 432. 476

Statius 73. 96. 168. 174. 210 301. 330. 347. 363. 394. 409. 430. 431. 446. 449. 450. 455. 456. 458. 459. 467. 473. 480. 489. 501. 505. 506. 516. 517.

517. 520. 521. 562. 591. 600.603.649.700.710 769.771.776
Stephanus 183. 751.763
Stobæus 73.459.751
Strabo 420.429.460.485. 649.655.702.969
Suetonius 54.71.77.87. 104.129.130. 147.150. 154. 155. 156. 163 167. 168. 172. 181. 192. 205. 227. 228.229. 232. 238. 260.277.278.286.306. 365. 379. 380. 381.383. 402. 407.410.415.416. 420.427.428. 432.440. 450.451.459.461. 467. 468.472.485.488. 493. 524. 527.532. 566. 595. 605. 607. 618. 621. 643. 644.657.687. 694. 710. 722.730.764.770.775. 781
Emendatus 228
Suidas 69. 416.435.442. 461.468.469.472.478. 483.530. 544. 559.576. 642.682.692.771
Sulpitia 175.436
Sulpitius 453
Sulpitius Seuerus 493.500. 514.548.587
Sutrius 14.178.332
Symmachus 541. 649.659. 681.778
Symphonianus, alias laudatur Apollonii Tyrij Interpres 388. 402. 405. 433.459.549.571.661
Symposius 489

T.

Tacitus Ann. 7.75.94. 150.160.170 172.178 181. 196. 204. 213.226. 277.286.313.328. 369. 382.388. 441. 458. 464. 465. 468 541.561.567. 593. 655. 668. 681.700. 720.765.780
Dialog. 44. 67. 145. 146. 379. 380. 381. 383. 384. 385. 391. 393. 488. 490. 527.530.532
Tatius Alexandr. 149.150. 158.160. 166.167. 169. 171. 176. 177. 183. 184. 499.510.512.588
Teles 173
Terentianus 1.8.12.49.94. 148.170.409.504.769. 772
Terentius 70.128, 130.161 315.465. 474. 508. 550. 559 560.566. 577. 629. 639.693 696.740. 755
Tertullianus 64.154.167. 170. 173. 174. 178. 185. 223.292.333.371.385.386 387. 388. 395. 397. 400. 402.408.409.410.412. 415.420. 421. 422. 424. 427.442.443.446.447 449.451.452. 459. 460. 461.462.465.467.469. 470.471.473.474.480. 481.483. 484.485. 517. 518.

518.532.539.546.551.563.
564.581.622.623.649.
653.661.677.692.729.
738.749.766.780.781
Themistius 530
Theocritus 178.369.396.
401.475.479.491.500.
512.743.747
Sholia in eum 169.179 397
404.417.475.478.491.
743.755
Theodoretus 485.738.773
Theodosi codex 89.385.
458.481.504.669
Theognetus 423
Theon Sophista 384.439
Theophilus 392.410
Theophrastus 157.443.
462.472.475.479.602
Thucydidis Scholiastes
452
Tibullus 4.152.163.169.
176.181.222.260.278.
281.282.297.306.307.
309.311.312.318.404.
405.423.424.429.442.
443.452.475.479.484.
497.505.629.730.732.
741.743.745.749.751.
754.757.763.782
Emendatus 55
Timocles 174
Trimegistus 499
Tripartita historia 594
Trogus 731
Tzetzes 418

V.

S. Valentini Passio 542
Valerianus Cimelensis 6
Valerius Flaccus 21
458.493.505.50
755.764
Valerius Maximus
185.367.441.548.
656.680.685.694.
753.776
Varro 11.38.59.83.
153.157.158.167.168.
205.210.318.321.
351.383.386.395.4
407.414.415.417.4
422.426.428.438.4
451.468.470.473.4
481.485.511.537.5
592.598.620.622.6
624.645.651.652.7
756
Emendatus 444.4
Varro Atacinus 371.4
Verrius Flaccus
Vegetius 85.98.385.6
756
Vibius Sequester 1
D. Vigilius 6
Vincentius Lirinensis 49
493.501
Virgilius 24.27.65.7
73.85.86.87.91.97.129.
130.131.132.133.135.137.
138.140.141.143.146.
154.160.169.173.175.181.
182.191.217.261.306.
347.363.367.389.398.
407.411.418.430.431.
433.443.444.446.449.
450.452.453.455.458.
465.

465.467.474.476.477
480.488.495.505.506.
510.511.514.515.516.517.
520.521.534.540.544.
551.558.564.580.628.
647.650.652.666.673.
687.695.696.710.712.
713.717.718.721.722.
724.725.731.732.735.
736.741.744.747.750.
751.754.768
Vita Adæ & Evæ 676
Vita S. Agnetis 747
Vita S. Iuliani & Basilissæ 630
Vitæ Patrum 605.627
Vitruuius 88.400.401.
406.481.486.488.490.
498.618.648.649.716
Vlpianus 52.74.86.176.
363.386.389.391.397.
412.434.435.453.458.
604.606.670.675.677.
691
Vopiscus 457.465.669
Volusius Metianus 393

X.

XEnophon. 185.401.
438.478.503.559.671.
677.767
Xiphilinus 67.147.154.
394.397.423.452.467.
473.476.660

Z.

ZOnaras 447
Zenobius 157
Zenodotus 184
Zosimus 403.468

518.532.539.546.551.563.564.581.622.623.649.653.661.677.692.729.738.749.766.780.781
Themistius 530
Theocritus 178.369.396.401.475.479.491.500.512.743.747
Sholia in eum 169.179.397.404.417.475.478.491.743.755
Theodoretus 485.738.773
TheodosI codex 89.385.458.481.504.669
Theognetus 423
Theon Sophista 384.439
Theophilus 392.410
Theophrastus 157.443.462.472.475.479.602
Thucydidis Scholiastes 452
Tibullus 4.152.163.169.176.181.222.260.278.281.282.297.306.307.309.311.312.318.404.405.423.424.429.442.443.452.475.479.484.497.505.629.730.732.741.743.745.749.751.754.757.763.782
Emendatus 55
Timocles 174
Trimegistus 499
Tripartita historia 594
Trogus 731
Tzeizes 418

V.

S. Valentini Passio 542
Valerianus Cimelensis 635.755
Valerius Flaccus 217.452.458.493.505.506.753.755.764
Valerius Maximus 140.185.367.441.548.644.656.680.685.694.748.753.776
Varro 11.38.59.83.149.153.157.158.167.168.181.205.210.318.321.322.351.383.386.395.401.407.414.415.417.421.422.426.428.438.443.451.468.470.473.477.481.485.511.537.559.592.598.620.622.623.624.645.651.652.713.756
Emendatus 444.455
Varro Atacinus 371.491
Verrius Flaccus 65
Vegetius 85.98.385.681.756
Vibius Sequester 151
D. Vigilius 683
Vincentius Lirinensis 492.493.501
Virgilius 24.27.65.71.73.85.86.87.91.97.129.130.131.132.133.135.137.138.140.141.143.146.154.160.169.173.175.181.182.191.217.262.306.347.363.367.389.398.407.411.418.430.431.433.443.444.446.449.450.452.453.455.458.465.

465.467.474.476.477.480.488.495.505.506.510.511.514.515.516.517.520.521.534.540.544.551.558.564.580.628.647.650.652.666.673.687.695.696.710.712.713.717.718.721.722.724.725.731.732.735.736.741.744.747.750.751.754.768
Vita Adæ & Evæ 676
Vita S. Agnetis 747
Vita S. Iuliani & Basilissæ 630
Vitæ Patrum 605.627
Vitruuius 88.400.401.406.481.486.488.490.498.618.648.649.716
Vlpianus 52.74.86.176.363.386.389.391.397.412.434.435.453.458.604.606.670.675.677.691
Vopiscus 457.465.669
Volusius Metianus 393

X.

Xenophon. 185.401.438.478.503.559.671.677.767
Xiphilinus 67.147.154.394.397.423.452.467.473.476.660

Z.

Zonaras 447
Zenobius 157
Zenodotus 184
Zosimus 403.468

INDEX III. SCRIPTORVM RECENTIVM IN HAC SYLLOGE LAVDAtorum notatorumque.

A.

ADelardus de Virginitate 93. & 94
Ado Viennensis 529
Adornus 694
Albericus Gentilis 584. 586. 647
Albertus Magnus 596
Alciatus 71. 576
Alcuinus 570. 766
Aldrouãdus 596. 623. 624. 627. 663
Alexander ab Alexandro 599. 610
V. Amerbachius 688
Angelus Aretinus 579
Arnaudus 2

B.

BAccius 602
Badius 777
Balbus 546. 547. 586. 588. 594. 596. 610. 616. 617. 619. 624. 625. 640. 658. 660. 683. 697. 736. 737. 745. 760. 767. 768. 771. 775. 783
Balduinus Notatus 669
Baronius 781
Barthius 494. 523. 527. 529. 535. 538. 539. 540. 541. 542. 544. 545. 547. 551. 553. 555. 561. 563. 565. 566. 569. 570. 571. 573. 577. 579. 583. 584. 585. 587. 589. 590. 592. 600. 601. 622. 623. 624. 625. 626. 628. 629. 633. 634. 636. 642. 644. 646. 647. 650. 651. 655. 657. 664. 665. 671. 672. 677. 683. 684. 686. 697. 707. 708. 709. 710. 711. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 721. 722. 726. 727. 729. 731. 733. 734. 736. 738. 743. 749. 750. 753. 754. 761. 762. 763. 769. 770. 778. 780
Bartholomęus Vicecomes 15. 22
Bayfius 604
Bebelius 544. 543. 713. 745

Becman-

Beemannus 584
Benedictus Magister 579. 586.597
Bergius 361
Bernartius 547.562.573. 584.600.729.731.737. 771
Beroaldus 727
Bersmannus 779
Berterius 693
Binetus 337.338.340.344. 345.347.348.349.350. 352.523
Blyenburg. 359
Boëmus 693.769
Bonacossa 598
Bongarsius 554.652.680. 702.730.739.764.780
Bouillus 739
Brehorius 550
Brissæus 769.772
Brissonius 59.80.85 88.93. 129.549 553.588.589.610 668 678.684.704.707. 729.763
Britannicus 82
Britto 610.760
Brodæus 611.614.779
Brossæus 649.714. 747
BroWerus 755.771
Bucerus 525.593.633.650. 659.707
Budæus 80.576.613.682. 767
Notat. 664
Bulengerus 578.611.634. 770
Burchardus 478
Burcholten. 669
Buschius 708

C.

CÆsarius 772
Calcagninus 724.725
Calepinus 96.545.683. 760
Calixtus 638
Camerarius Phil. 597.685. 701
Canisius 532.570
Canterus Gulielm. 583. 651.749.
Canterus Theod. 573
Casaubonus 445.448. 462.521.522.524 528. 535.537.553.578.583. 601.606.607.608.613. 615.616.649.650.654. 655.663.698.705.706. 726.739.740.741.742. 752.753.755.770.773. 774.781.
Caselius 526
Castalio 544.637.717
Castronus Cretensis 617
Cellarius 54
Chytræus { David 69 / Nathan. 6 }
Ciacconius 602
Ciofanus 487.688
Notat. 487
Coelius Rhodig. 61.65.70 83.95.96.625.772

Cognatus 553.559.570.614.643.712.713.714.747.759
Colerus 364.544.551.590.594.597.694.697.775
Colladonius 718
Coluius 546.573.575.636.668.676.697.741.763.764
Columbanus 621
Comestor 581.715
Connanus 760
Conradus Thuricensis 715 (765
Constantinus 596.617.
Cornelius Agrippa 708
Crinitus 61.70.353.624.625.626.724.781
Cruquius 348.350.352
Cuiacius 65.81.86.87.88.92.102.124.125.359.513.535.556.557.558.560.570.572.573.606.668.675.678.699.747.760
Cuspinianus 720

D.

DAlechampius 528
Damhouderius 579
Daniel Petr. 660.781
Delbenius 85.91.92
Delcius 579
Del Rio 633.652.718.725.754.777.783
Denaisius 566
Diaconus Petr. 599
Ditmarus 604
Domitius Cald. natatus 270.610
Durantius 302.554.557.632.674.679.704.757
Dusa F. 487.556.654.658.672.730.735.750.763.774.778.784.
Notatus 525.774
Dusa P. 2.139.548.549.556.564.578.586.596.624.630.634.636.657.670.673.678.679.696.700.714.716.727.731.732.734.739.745.748.757.761.762.772.774.775.784
Notatus 507.541.640.681.750

E.

EBerhardus à Weiche 699.701.704
Eberhardus Græcista 25
Egnatius 227
Einhardus 766
Ekkehardus 766
Elmenhorstius 552.575
Erasmus 50.69.71.83.96.587.620.649.727.746.758.762.772.779.
Notatus 236.716
Erricus Benedicti Monachus 15

Eucherius

Eucherius Lugdunensis 596
Euphormio 648

F.

FAber Nicol. 79.85.91. 765
Faber Petr. 88.642.693. 694.728.729
Fabritius 710
Fauchetus 690
Felix Faber 527.531. 581
Flaccus Illyricus 763
Foissardus 603
Fornerius Gulielm. 694. 783
Fornerius Radulph. 693. 693 737
Forsterus 586
Freherus 570.646.668. 690.700.707.780

G.

GAilius 665
Gardinerus 556.586. 596.672
Gaza 746
Geminianus 598
Geofredus Linocerius 3
Gesnerus 596.617.621
Gesta Roman. 574
Gifanius 88. 262. 360. 362.363.492. 578. 651. 663.669.709.749.760. 762
Notatus 259.667.677
Glareanus 227
Notatus 305.716
Goldastus 521.522.526. 527.528.532.539.540. 541.544.553.556.562. 566.569.597.605.621. 627.629.639.644.661. 674.675.681.682.683 690.691.699.704.715. 716.755.768.770.775. 779.780.782
Gorlęus 415
Gothofredus 553.556
Goueanus 124
Gratiosus Epidaurita 674. 711
P. Gregorius 707
Gretserus 694.729
Groslotius 525.556
Grotius 538.699.763
Gruterus 576.608.610. 617. 632. 645.646.655. 671.684.726.734.743. 744.762.763
Notatus 535 565.645. 685
Grynæus Iacob. 745
Gualtherus Poëta 558
Gulielmius 363.533.534. 540.545.552.564.615. 634.636.637.672.681. 697.699.703.704.705. 714 721.723.724.745. 757
Guilhelmus Ar chiepisco pus Cypri 726
Guilhelmus Malmesburiensis 548
Guilermus Mimalēsis 671

Guirandus 2
Gyraldus 49. 96. 140. 707
Notatus 75. 97. 123. 408

H.

HAymo Halberstad. 547
Hebertus Clericus 689
Henrichmannus 668
Henricus Longepressensis 774
Hensius 496. 648
Hepidannus 641
Heraldus 673. 674. 678. 691. 728.
Hermas 609. 647
Herpus Monachus 553
Hippolytus à Collibus 727. 776. 778
Hochstraten. 694
Hotomannus 589
Hoyus 560
Huguitios 539. 550. 574. 587. 627. 647. 746. 747. 760. 771
Hungerus 668

I.

IAcobus Gaudensis 543. 573. 605. 625. 729. 730 753
Iacobus Magni 15. 81. 96. 534. 558. 559. 560. 563. 614. 633. 638. 639. 665. 712. 713. 714. 776.
Iacobus Pannonius 262
Iouius 720
Iso. 605
Iungermannus 528. 531. 533. 548. 561. 563. 569. 573. 576. 589. 592. 604. 645. 652. 661. 662. 663. 664. 671. 673. 677. 678. 680. 681. 682. 684. 695. 698. 699. 700. 721. 728. 734. 737. 743. 747. 751. 755. 760
Notatus 562. 761. 762. 781
Iunius Fr. 739
Iunius Hadr. 44. 61. 65. 215. 271. 489. 534. 584. 622. 623. 625. 626. 628. 643. 667. 687. 751. 759. 774
Notatus 274
Iuretus 531. 538. 541. 560. 649. 666. 704. 730. 765. 778
Iuuencus Cælius Calanus 627

K.

KIrchmannus 680. 690 691. 692. 695. 697. 739
Kotteritius 583. 674

L.

LAmbinus 83. 93. 218. 224. 521. 639. 639. 718 749. 761

Nota-

Notatus 528.564
Leander Albertus 720
Lectius 577
Leo Protonotarius 630
Lerius 577.582.583
Leunclauius 567
Lindenbrogius 552.600.
603.607.633.634.650.
653.654.663.672.675.
677.682.698.715.718.
742.743.756.765.769.
770.771.778 Plagii accusatus 735.751.779
Lipsius 196.210.213.227.
231.241.245.248.250.
252.276.305.322.323.
343.344.347.430.442.
477.498.521.552.554.
569.574.575.583.584.
585.594.599.600.601.
602.604.606.614.615.
619.620.635.636.648.
674.678.693.694.697
704.729.733.736.737.
740.744.746.751.752
761.784
Locher Philomusus 559
Fr. Lucas 539
Ludouicus Castaneus 124
Lyranus 538

M.

MAmmotracti auctor 539.747
Manutius Ald. 124.606
Notatus 519
Manutius Paullus 61.778
Marbodeus 624
Marcellus Virgilius 687
Marcilius 601.638.661.
668.773
Marcolphi historia 726
Marius 740
Martyr 582
Matthæus Hist. Franc 696
Maurilianus 644
Mercerus 582.619.670
Mercurialis 591
Merula Barth 740
Merula Gaud. 720
Merula Paull. 569
Meursius 535.547.557.590
593.597.666.672.673.
676.691.694.698.722.
740.744.747
Micyllus 779
Minos Claud. 642
Modius 689.730
Monticassius 671
Munsterus 602
Muntzenbergius 689
Muretus 78.104.124.589
614.630.739.750.751

N.

NAtalis Comes 638
774
Neander 556
Nicotius 646

O.

OPsopæus 614

P.

PAlladius Fuscus 614.
659.778
Palmerius 333.542.547.557
581.583.584.590.604.
657.658.666.681.685.
686

686.703.704.709.710 714.717.718.719.721. 723.726.739.740.745. 748.750.756.757.776. 777
Notatus 224.291.331.517. 540.541.774.778
Pamelius 544.687.767
Pancirollus 623
Panormitanus 756
Papias 60.95.554.572.599 624.627.628.632.647. 714.726.771
Pareus 616
Parrhasius 540.573.589. 716.773
Parthenius 550.614.759
Passeratius 718
Peliander 629
Petrenonius 561.643.636
Perrotus 563
Petrus Blesensis 641
Pflugius 531.533.536.545 546.554.567.568.578. 629.642.662.674.677 680.681.682.683.695. 701.702.705.723.724 728.765
Philander 88
Piccartus 548.550.551.570 571.580.608.674. 681
Notatus 570
Pichena 527.530.561.656. 668.700.765
Pierius 597.703
Pighius 635
Pimpontius 598
Pithoeus Fr. 500.543.636 680.742
Notatus 706
Pithoeus Petr. 6.86.95.101 102.104.106.110. 112.115.326.327.330. 525.537.546.562.575. 634.656.668.669.670. 677.703.704.711.728. 729.751.775.782.783. 784
Pius 46.47.74.86.91.92. 95.331.718.744
Platina 605
Politianus 74.586.625. 755.760
Polletus 541
Polyanthea 756
Polydorus Virgilius 693
Pomponius Sabinus 15.73 174.710
Pontanus Iacob. 642.729
Pontanus Isaac. 530.535. 538.559.620.628.629. 634.636.654.661.678. 685.687.700.719.726. 730.743.761.763.774. 779.782
Popma Auson. 532.534. 559.598.620.713.722. 756
Popma Tit. 615.619.678
Pulmannus 576
Porta 740
Puteanus Cl. 82.85.88.95. 117
Puteanus Eryc. 529.533. 540.551.565.591.593. 598

598. 602. 613. 617. 618. 622. 636. 643. 645. 653. 662. 684. 734. 761
Putschius 523. 563. 571. 573 574. 595. 629. 648. 662. 694. 695. 697. 698. 699. 700. 701. 705. 707. 712. 717. 722. 734. 737
Notatus 708

R.

RAderus 523. 524. 525. 526. 553 554. 559. 569. 575. 590. 591. 593. 596. 597. 598. 600. 602. 604. 605. 607. 609. 610. 611. 612. 614. 615. 642. 646. 655. 663. 666. 673. 678. 679. 686. 699. 701. 702. 703. 705. 706. 712. 713. 715. 729. 730. 732. 737. 754. 763. 769. 773. 776. 781. 784
Ræuardus 737. 752. 766
Raguellus 566
Raimundus Martianus 720
Ramiretz 546. 552. 553. 567 572 576. 582. 591. 592. 593. 594. 599. 606. 607 611. 616. 619. 648. 656. 658. 660. 661. 662. 667. 677. 678. 702. 704. 731. 733. 741. 750. 765
Notatus 548
Ranchinus 547. 598
Ranconetus 646
Ratpertus Turegiensis 638
Rauennas 684. 694
Rauisius 623. 624. 643. 776
Regius 1. 97. 691. 779
Reusnerus 683
Rhemnius 494
Rhenanus 564. 589
Notatus 274
Richardus 2. 538. 750
Rigaltius 543. 571. 584. 603. 608. 628. 658. 680. 710. 738. 760
Rittershusius 529. 597. 624. 625 633. 642. 643. 658. 665. 684. 689. 691. 693. 707. 760. 763 781
Romulus Grãmaticus 689
Rosinus 584. 588. 589. 604 607
Rudolphus Baro de Rotenberg 676
Ruellius 86

S.

SAlomo Constantiensis Episcopus 604
Sambucus 91. 99
Sauaro 522. 524. 529. 537. 538. 543. 551. 561. 568. 579. 575. 581. 591. 600. 602. 604. 607. 610. 615. 616. 618. 637. 659. 661. 674. 683. 684. 691. 693. 694. 700. 707. 710. 716 719. 720. 726. 729. 737. 738. 739. 740. 741. 752. 756. 757. 760. 761. 764. 768

768.771.772.779. 781
Saxo Grammaticus 585
Scaliger Iosepf. 74.83.84. 91.92.95.97.98.99.100 103.112.124. 126. 219. 229.297.310.312. 315. 339.341. 350. 365.381. 383.389.392. 393.394. 395.397.399.401.404. 408.410.414.415.418. 423.427.431.435.439. 442.459.460.507. 512. 520.521.529.536. 537. 540.546.556 563. 565. 569.573. 576.577.578. 580.581. 582.583.584. 594.598.608.612. 616. 622.928.633.638.643. 652.662.628.633. 638. 643.652.662.667.679. 701.704.707.708.712. 716.723.724.726.744. 746.747.748.750.751. 754.758.759.760.761. 764.767.778.784.
Notatus 214.331. 484. 557.562.604.714. 624. 756.
Scaliger Iul. 244.731.
Schegkius 362.547
Schobinger 541
Schoppius 360.362.522. 524.543.548.549. 552. 557.561.564.566. 569. 570.575.576. 578. 586. 587.590.600.609.629. 636.642.644.648.650. 651.653.655. 656. 657. 660.662.671.673.676. 682.698.699.702.705. 731.736.738.745.748. 750.757.761.763.764. 766.778.782
Notatus 498.530.544. 551. 564. 569.571. 575. 585.620.635.673.744. 746.749.750
Schorus 761
Schottus And. 715.769
Schottus Franc. 635
Sciceradus 504.636.649
Scipio Gentilis 551.611. 644.662.741.767.784
Scriverius 693
Secundus Poëta 253
Seguinus 754
Sichardus 542
Sigonius 607
Simlerus 663.720
Sitzmannus 634.643.701. 764
Smetius 757
Spiegelius 646
Statius Achil. 124.538.614 759.764
Stephanus Henr. 93. 96. 100.101.102.107.112. 231.239.536.575. 603. 614.738.
Notatus 664
Stephanus Rob. 529
Stewechius 651.681.713 718.733.750.755
Strabus 616
Suckius 544.575.583.584 615

No-

Jotat. 618
rumpfius 663.720

T.

TAlentonius 694
Tatius Alpinus 668
Taubmannus 547.575. 643.663.756.761.765
Theobaldus Epiſcop⁹ 645
Theodoricus Abbas S. Trudonis 763
Thomas Aquinas 638
Thomas Brabantinus 646
Thomas Hibernicus 534
Thomſon 696
Thyleſius 590.596
Tilemannus 643
Tiraquellus 588.589.599
Titius 3.528.587.613.624. 626.634.650.652.686. 783
Torrentius 532.599.606
Tremellius 579
Tſchudus 720
Turnebus 38.44.45.61.68 79.80.81.82.83.86.91.92 93.101.106.115.116.197. 198.211.213. 215. 228. 230.251.253.265.300. 306.312.320.364.495. 528.530.531.536.537.538 539.545.546. 549. 553. 554.556.558.559.560. 561.562.564.569.570. 573.574.575.590.626. 628.629.633.637.669. 675.686.687.690.704 707.709.722.728.729. 730.735.739.741.742. 745.751.752.755.758. 759.765.775
Notatus 200.211.580.762
Vindicatus 224
Turſellinus 684

V.

VAlla 713
Vatablus 739
Velſerus 590.593.601.689 745
Veratius 602
Verderius 690
Victorius 246.notatus 314
Villiomarus 528.587.535 685.686
VincentiusBeluacenſis 15, 81.84.87.91.93.579.596 775
Vitallinus 598
Viues 545
Volaterranus 10.646
Vrſinus 602
Vulcanius 614

W.

WAſerus 671.763
Weitzius 577.623. 638.672.710.724.778
WouWerius 499.518.533. 535.551.553.555.568.600 603.621.623.631.662 673.674.681.699.712. 761

Z.

ZAnchius 725
Zinzerling⁹ 569.572 651.721.735.753.763
Zuinglius 614.666.707. 730
Zwingerus 693

INDEX IV. RERVM AC VERBORVM IN SYLLOGE MEMORABILIVM.

A.

ABaci 398
Abire 129.571
Abitio 571
Abrotanum 183
Abstinere hâc partem 696
Acacia 68
Accubitoria vestimenta 2.1 600
Acer hiems 139
Acer ieiunio spiritus 142. 737
Acidum inuenies vbicunque dulce est 639
Actor 410
Actu fingere 756
Acumen styli 197
Acus 397
Acus comatoria, crinalis 396.573
Acutus homo 496
Ad causas agere 393.562
Adedit hiems 291.685
Adolescentuli in scholis stultissimi fiunt 526
Ad quam rem 158
Addicere 393
Addicere corpora animasque religiosissimè 461
Addictus 206.539
Additus 539
Adducere laciniam 282
Adductus 313
Adiuuare de medicinâ 569
Adiuuaturus 568
Aduentitia excipere 264. 362.431
Aduersus lectus 403
Adulatoris vilis 161.428
Adulatores ficti 534
Adultus Sol 720
Aduocare 513
Aduocati iam pœnè nocturni 149.393
Aduocatus 513.688
Ædicula 408. 497. 598
Aëdon 744
Æger magno periculo 738
Ægyptius choraules 771
Ægypti⁹ puer 157.411.419
Aënum 423
Æmulatio furiosa non est in amantium potestate 281
Æstu feruet pelagus 172
Æstus 520
Æstus conualuit 172.698

Æstus

Æstus dictorum 202.541
Æthiops puer 419.676
Ætna voratur Ignibus insolitis 466
Affectus non sustinet moram 148
Afflare 383
Afra auis 83.85.562.433.507
Afranius 10
Africanæ feræ 616
Gallinæ 83
Agamemnon 103.146.229.532
Agmen longum plaudentes fecerant 403
Aiax pallidus 146
vt Aiebat 271
Ala 471
Alabastrum Cosmianum 776
Alarum negligens sudor 471.737
Albarium opus 401
Albarius tector 401
Albini 401
Albucilla 94
Album 417
Albutia Petroniana 10.94.328
Alea cadat iudice Fortunâ 722
Aleæ lusus inter cœnā 607
Alexandrinus puer 154.411.601
Alicam poscere 235
Aliquando 283
Aliquod adhuc 509
Aliū ꝑ alio nominare 462
Allocutiones 454
Alloqui 454
Allucere 95
Allucinari 14.95.332
Allucinaria 95
Allucitæ 332
Alpes Graiæ 720
Altarium 480.481
Alter 160
Altius cincti 469.728
Amare benè monentē 26
Ambitiosus 745
Ambitu mutuo alligata corpora 744
Ambitus 533
Ambracia 168
Ambulatio 730
Amenta 760
Amici: *formula* 155
Amor contemptus vires habet 449
Amphoræ vitreæ 416
Amplexus effusissimus 483
Amplexus in crucem mittere 729
Ampullæ scorteæ 416
Analectides 605
Anas pictis incoata pennis 507
Ancillariolus 176
Ancipites metus 505
Ancon 635
Angues 653
Anhelitus 253
Anhelitu opus perdere 281
Animaduersi 64
Animaduertere aliquē 64

Animas errantes transfundere 366.500.629
Animum amare 507
Annibal 674
Annulorũ multitudo 414
Annulus grandis in minimo digito 414
Annus 779
Ansæ 732
Anser 320.482.617
Antecessus 566
Antecœna 575
Antecœnia Veneris 401
Antecursoria potio 398
575
Anteſcholanus 146.160
Antiæ 568
Antiptosis 181
Apenninus 28
Apodixis 92.93.180.476
747
Apollinis arma 521
Apollini crines vouere 168
Apponere 396
Aptæ ſarcinæ 463
Aptare 463
Aquam bibebant coituri
179.474
Aquã in manus 405 412
Aquam petere 665
Aquã poſcere 153.405.593
Aquâ quæuis ſcelera expiabant 443
Ara 341.342
Araneæ 280
Araneis oleo madentibus vulnus curare 280.437
Arata Syrtis 433.507
Arca 363.456.697
Arca machina 648
Arcaria, Arcarius 410
Arces cur ſacræ Mineruæ
539
Arces doctrinarum 749
Arces Romanæ 141.521
Arceſſere longe 242
Archimagirus 240
Arcula 456.504
Arcuma 229.594
Arduus 27
Area 169.512.686
Arenâ cõponere 172.295
457.699
Arena de ruinâ dimiſit 250
552
Arenæ imponere 635
Argentei poſiti 38
Argentum 398
Argentum inter reliqua purgamenta verrere 156
Argutiæ 221
Aridus cantus 104
Arma Demoſthenis 146.
490.540
Arma geſtare quorum 638
Arma non habere 178
Arma virilia 332.474
Armilla 232
Armillatus 232
Artes ingenuæ 504
Articulorum ſtrepitus 214
394.565
Articulo ſtricto acutoque percutere 435
Artiſſimus amplexus 555
Arundo oſtio appẽſa 279
670

Aruum 636
Arx Epicuri 750
As cellæ meretriciæ precium 58
Asellus 59. 221.584.604
Asellus Corinthius 413
Assecula. 413
Asianorum licentia 383
Asianum tumorem
Attico sale siccare 383
Asinarii qui vocati 780
As 10.617
Aspendii Cithatistæ 142
Assentari 564
Assentationem flectere 564
Assimilata facies 249.561 634
Assyria concha 517
Astro malo natus 479.754
Asturco 428.646
Atermetus 505
Athenæ 490
Atlantes 419
Atriensis 458
Atrox stylus 490
Attagen 433
in Atrio veteres epulati soliti 458
Attonitus post hoc fulmen 367.438
Attrita medicamine facies 176.467
Attritæ opes 173.315.703
Attriti mutuis libidinibus 253.637
Auctor Concordiæ 688
Auctorare 704
Auctorati 704
Auctoratio 461
Aucucurrit 144
Audere 259
Audire 514.695
Auellanæ 322
Auertitur agmen 724
Aues concolores vnà ferè volitant 264
Aufugere 501
Auguria non noui 176
Aumariū 14.251.329.774
Aura fortunæ 751
Aurea pensa 497.598
Aures anulatæ 440
Aures pertundere quorum 72.439.440.509. 677 &
Aures violare obscœno sermone 645
Aureus thorus 476
Auricolæ 342
Auritus 419
Auro ædificare 466
Auspicium facere 286.510
Automata 74. 184. 484. 767.774
Automatium 251.774

B.

BAbylonicum 422.623
Babylonii 422
Bacca Indica 423.628
Balenaria virga 129
Balenata, Ballenatia virga 68.102.574
Balnearii fures 409
Balneatrix 94
Balneorum tres cellæ 406
Balneū à cœnâ intrare 406

Balthei aurei constellatique 415
Barbæ consecratio 163. 408.598
Baritus 700
Bascaudæ 423
Basia olidissima 574
Basilicum 588
Basyniæ placentæ 182
Battiades 93 364.759
Belenus 102
Belluæ gemitus 172.295. 700
Bellua marina 172.459
Belluata tapetia 422
Benedicere cum Accusatiuo 278
Benè esse 239.361.498. 615
Beneficium debere 176
Bibendi lex mystica 483
Bibere absentium amatorum memoriæ 169
Bile ingenti effudit 141
Bilis insania poëtica 142. 163. 656
Bilychnis lucerna 38.154. 600
Bimembris 353
Bipennis 180.476.746
Bisaccium 104.604
Blandimenta 769
Bonâ fide 59.148.360.555
Bona mens 161.163.296. 383.429.503.504.649
Bona simplicitas 144
Bona sua vendere 181
Bonã habere mentẽ 296. 568
Bosporus Thracius 27
Brachionarium 415.470
Breuis 417
Bubulæ frustum 418
Bubale frustum 616
Buccam offendere 205
Buccellarius 413
Buccinâ conuiuium in castris apud Romanos soluebatur 156
Buccula 732
Bulbi 474.740
Bullæ ostiorum 409
Bullati claui 409

C.

Caball⁹ in cliuo 181.755
Cacabum 422.627
Cadere 382.488.529
Cadauer 479
Cadauera quæ lacerantur 702
Caduceatoris more 169 449
Caduceum 154
Cadurcum 436
Caiare, Caiatio 342
Caietare 342
Calamistrati in ministerio 411
Calamistro crines contorquere 167.440.470.510
Calcare viam 136.300.515. 707
Calceorum Romanorum color 254
Calculum ponere 515.701
Caldaria 406
Calefacti sudore 406.593
Cales 720

Ca-

Caligati milites 253
per Caliginem videre 203
389
Calliblephara 291.581
Calotis sani carmen 489
Calumniantes, calumniatores 68
Camella 93.481.755
Campanus morbus 205
Candelabrum ligneũ 435
Candida vela 776
Canere foris & intus 142
Canescere vsque ad senectutem 383
Canina facundia 371.781
Canis catenâ vinctus 597
Capillamẽto decoro exornare 451.687
Capillare vnguentum 688
Capillata arbor 688
Capillati pueri 60.152.411.
590.591
Capilli ab aure descendẽtes 395.568
à Capillis vsque ad vngues
167.368.675
Capillos demere in naui ominosum 445
Capillũ deponere 168.679
Capillus formæ decus 169
291.450.512.685
Capill⁹ reorũ sordidus 445
Capite demisso se occultare 206
Capite obuoluto lustrari
387
Capiti illudere 205
Capitibus velatis sponte aut vi morientes 440
Cappadoces 676
Capsarius seruus 272.410
434.661
Captantur aut captant 702
Captatores exhausti 768
Captus 776
Caput in aliquâ perdere
206
Caput mergere 205
Caput operire, obuoluere
146.202.216.547
Caput super pectus ponere 167
Carabus 617
Carbũculus 247.423.628
Carchedonii lapides 247
Carnarium 435.508
Carnarius 326
Carneades 367.649
Carnifex 325
Caro 325
Carpere 240
Carptor, Carpus 239. 421
618.619
Casa fumoso suspensa tigillo 318
Casana 438
Casiam naris frequenter odit 779
Cassæ arundines 761
Castrensis paries 557
Catamidiare 476
Catenatii canes 408.497
Catenatio mobilis 70.613
Cathedralitii ministri 228
Catillare 97
Catomis cædere 180

Catomo dare 745
Catomo ligare 745
Catones 748
Catorogare 116.476.745
Catulaster 407
Catulire 407.647
Catullæ 647
Caucaseus, Caucasus 26.
27
Caue caue canem 38.69.
153.597
Causa 434.559.664
Causæ 380
Cedent tibi vota 304
Cella 203.315.388.549
Censum turbare 465.712
Cento 80.545
Centonem reiicere 146.
387.545
Cephesidorus 768
Cerasinum cingulum 596
Cerauę monumētarii 474
Ceraunum saxum 137
Cerberus forensis 329.371
781
Cereus 609
Certè cum Infinitiuo 530
Ceruix cucumulæ 760
Cerussa 581
Cespititius murus 757
Cevero 400
Ceuetes 151.400.496
Chiâ terrâ se mulieres in-
crustabant 401
Chiramaxici 228
Chiramaxium 103.228.
407.594
Chirones 419
Chironomō 70.240.618.
619
Choralistria 615
Choraules Ægyptius 771
Chrysippi elleborum 14
367.649
Cibaria anserum locata
321
Cibicida Lucilianus 240
Cibis largioribus excitare
vires 398
Cibo eodem pasta 489
Cibum nemo cogitur su-
mere inuitus 293
Cibus metaph. 277.506
Ciceronis cum Publio
comparatio 243
Ciconia 422.624
Ciconiæ edules 245
Ciere Romanos 717
Ciliorum exordia 292
Cilli auriculæ 185
Cillus 185
Cinædus 399.578
Cincti 396.728
Cinerarius 473
Cingulum militiæ 596
Cinislo 473.737
Cinisius mons 720
Cinnabari infectus Echi-
nus 416
Cinnamum rosa veretur
507
Circes delinimenta 4
Circo vel circulo premere
241
Circuitu agendum 494
Circulus 405

Cir-

Circulus eboreus 415
Circũamictus somno 282
Circumcide nos 767
Circumpectere 697
Circumpectus 697
Circumscriptus 697
Circumspecus 697
Circumspectans 697
Citare ad testimonium 365.530
Citrea mensa 712
Clades 710
Clamatores 68
Clangore pari prosequi 300
Classica 15.78.98
Claui 606
Clauo pangendo creatus Dictator 409
Claustra 508
Clauus annalis 316.482.757
Clauus latus 606
Clibanus 419
Clinare 736
Clostellum 74.184.324.767
Clune agili 400
Clunibus extortis cædere 150.216
Clypeare brachium 159
Cnasones 396
Coæ 423
Cocco clauata χειρόμακτρα 465
Cochlearia 232
Cochlearum sine iure ceruices 740
Coctores 277
Cocyta aqua 137
Cocytus 26
Codicariæ 312
Cœlibes in precio 460
Cœlo positum ad inferos detrahere 369.746
in Cœlum abire 242.620
Cœlũ nemo putat 502.639
Cœna à recitantibus præbita 208
Cœnacularia 664
ad Cœnã promittere 208
Cœnas captare diuitum 489.534
Cœnas explicare 662
Cœnatoria 230.231.575
Cœnum 519
Cœpit cum infinitiuo 146.500.543
Coitus plenus 162
Collident nos mille causæ 210.554
Colludere 210
Collum lagenæ 760
Coloris sani carmen 489
Columbæ 646
Comarum primitias virgines Iunoni ac Dianæ offerebant 449
Comatus nullus qui non idem cinædus 60.153
Cõbibere ict⁹ lumine 347
Comesse centies sestertium 185
Comestor 542
Comitata vnâ virgine 394
Comitatus 284.675

Commendare 693
Commendare liberos eius prudentiæ 766
Commẽdatior vultus 688
Commentatores 542
Commentum 542
Commoda manum 509
Cōmodare amplexus 305
Commodare aduocationẽ iniuriamq; 133. 277. 435
Commodare lacrimas 363 454. 514. 693
Commodare perituro locum 171
Commodata bonitas 370
Commodis omnibus prohiberi 173. 297. 298
Commũdare lacrimas 363
Compedes aureæ 471
Compendiaria 383. 532
Compendio 532
Complodere manus 150 183. 483. 572
Componere 500. 501. 700
Componere arenâ 172. 295. 458
Computare bona sua opertis oculis 214
Conceptissimis verbis iurare 514
Concessio peregrini amoris 657
Conchylia 518. 712
Conciliare 177. 307. 685. 733
Conciliatrix 307
Concilium 685
Concio, Conciones 562
Concitare libidinem 306
Concoquere plagas Spartanâ nobilitate 286
Concrepare æra 220. 577
Cōcrepare digitis 225. 593
Concussa gemitu 495
Conditi 691
Conditorium 363. 691
Conductor, conductũ 551
Confessus amor 735
Confinium 368
Confractum grãdine cœlum 722
Confundere causas 682
Confusus 360. 656
Congemuit infractis manibus 399
Congenuare, congenulare 346
Coniicere se in locum 204
Conila 758
Conscientiæ vis 175. 726
Considerare 557
Considere in lectum 277
Consiliariæ de formâ 472
Consilio non multũ oportet credere 255. 426
Consilium 392
Consistorium 386
Conspuere basio 151. 400. 580
Constitutio 563
Constitutum 149. 562
Constratum nauis 167. 283. 438
Constricta frons 313
Constrictus Venere 512
Contemptus Amor vires habet 290

Conten-

Contentus 500
Conterere vultu 164.268
Conteri declamationibus 193.359.529
Controuersiæ 380
Contubernalis, contubernium 435
Contumelia tollere 665
Contumeliæ me non lassant 184.763
Conturbare 160.426.518
Conualuit æstus 172
Conuenire 554
Corbitæ 135
Corinthia 604
Cornea labra 782
Corniger pater pecoris 752
Corona turdorum 105
Coronis si quid credendũ 427.642
Corpus custodire 170.453 513
Corrigiæ 760
Corrumpere 514
Cortina 541
Corui 702
Coruus æstate parit 339
Corymbium 52.72.170.292.362.452.689
Corymbus 687
Cosmetæ 472
Cosmianũ Vnguentũ 96.776
Cosmus 96
Costula 607
Costum 777
Cotho Seruianus 342
Craticula argentea 414
Credulitatis vitiũ 638.639
Crepidæ 550
Crepido 550
Cretæ tantum erat 151.220 401.496.582
Crimen 562
Crinem Deo aut fluminib. vouere 168.289.448 511
Crinem solutus 505
Crines lacerare 477
Crines raptos super pectus iacẽtis imponere 456.695
Crinitus puer poculum tibi porrigit 411
Crissare 400
Crobylus 687
Crotalistria 105.158.220 625
Crotalus 158.625
Croton 460.701.702
Cruci latrones adfigi soliti 693
Cruciarii 73 88.171.456.696
Cruda studia 196.197.184
Crura in orbem pandere 284 440
Crusta Numidicæ 464.517.709.710
Crux 729
Crypta 564
Crypta Neapolitana 14.96.160.213.485
Cubare 601
Cubicularios vocat 476.745
Cubitoria vestimenta 230 601

Cucuma 755
Cucumella 760
Cucumion 755
Cucumulæ ceruix 760
Culina 315.529
Cultores 309
Cultus 427
Cum primum 586
Cupressus 465.466.736
Curare 695
Curare corpus 740
Curio Trib.pleb. 54.467. 725
Curiosum extimescere 177.310.735
Curiosus oculus 404
Cursores 153.227. 406. 594
Curuat se portib. 166,674
Curuum litus 167
Custos 493.675
Cutitus 546
Cyclops 674
Cyclopum pericula 4
Cymbala 220
Cynica Cœna 558
Cynicè viuere 559.759
Cyperon 736
Cypria 736

D.

DAdatim ludere 792
Damnatæ manus 131
Damnati sepulturâ prohibiti 170
Danaës fabula 762
Daphnon 729.730
Debet nescio quid boni esse 609
Declamatio 379
Declinare suspicionē quærentium 285
Decursus Veneris 348
Dedititiis hostibus parcere 448
Deducere rationem 555
Deflectere aures suâ sponte credentes 448
Defundere 491
Deglupta Mæna 271
Delati in alium terrarum orbem 381
Delectum in omnibus balneis agere 270
Deliacus 103.580
Delicatus 400
Deliciæ 153.407.594
Deliciolum 407
Delinquere 47
Delphica mensa 399
Delphicus ales 722
Dementi quid venit in mentem 284
Demersi vino ac scortis 259.429.504
Demetrius Phalareus 379 389
Democritus 367.429
Demosthenis arma 146. 490.540
Dentata manus 495.569
Deos iratos excitasti 479
Deponderat aurum fuluū 336.778
Deponere 563
Deposito cauere 181
Depretatores 409

Depse-

Depſere 37
Depudicare 401
Depuges, Depyges 637
Deſcendentes ab aure capilli 568
Deſertum iacere 249
Deſidere 514
Deſiderium extincti non poſſe ferre 456.514
Deſidia artes perdidit 258
Deſidiæ præſentis cauſam excutere 258
Deſpuere ter 475
Deſtringi 265.266.432
Detectus paries 401
Detergi 266
Deterſis oculis redire ad miniſteria 399
Detonare 494.565
Detrita 519
Detumere 494.565.684
Devirginare 401.584
Devotio nauſeantis 109.679
Dia Ilia 141
Diæta 295.458
Diætarii 295.675
Diaria 39.365.584
Diaria poſt aſellum ſumere 39.222.584
Dicaciſſimus 698
Dicta 449.512
Diducere gemitu pectus 363.695
Diducta rima improbe 576
Differre rumoribus 148.210.554
Digiti crepitus 69.153.225.405
Digiti gubernātes vocem 307
Dii Deæque 629
Diligēter viam tenere 360
Dimittere à ſuſpicione 212
Dipondium 392.560
Dis 26
Diſcerniculum 397
Diſcincta fortuna 490
Diſcincti 396
Diſcipuli leges dant magiſtris 533
Diſcriminalis acus 397
Diſcoloria veſtis 669
Diſcordiæ habitus 724
Diſpenſator 410.599
Diſſidētem animum fraudare 282
Diſtenta libido 428
Ditis pater 26.716
Diuerſitor 435
Diues decē vehiculis 248.629
Diuidere 68.148.211.391.493.556
Diuidiæ 98
Diuidioſus 98
Diuina mens 510
Diuinus 387.492.545
Diuiſionem præcipitē libido facit 148
Diuiſores 211
Diuitiæ vnde 26
Diuitis Fugitiui mimus 132.232
Diuitiis parent omnia 483
Diu multumque 580

Dius Cæsar 141.725
Diuus 725
Diuorsorianus 435
Doctores minimum peccant. 533
Dolorem naturali conuitio exonerare 369
Dolosus 98
Dolus 98.331.674.781
Domicænium 207
Domicilium 514
Domina Venus 161.428
Domine 504
Dominica Apotheca,
Dominicum vinum 601
Donare spes ambitione 127.490.535
aut Dormi aut lacte 162
Dosithei qui 781
Draco 724
Drauci plausu excepti 268 269
Ducere ac reducere animas 484.767.768
Ductor nauis 674
Dupondium 59.392.393. 560
Durare in supplicia 448. 680.681
Durateus equus 430

E.

EBrietas 643
Ebrius ostro picto iacet 643
Ebur auro subornatum 607
Ebur Indum 756
Echinus vilis
Effectus 323.324
Effectus artis seueræ 490
ad Effectum res spectat 325
Efferre. 452. 504. 513. 690
Effrenata eloquentiæ 490
Effundere carmina 400
Effusa faba 319
Eiaculare tepidum rorem niueis laticibus 348
Electiles partes 420
Electissimæ res 420.498
Elegidarion 450
Eleusina, Eleusinia 395
Eloquentiam perdere 382
Elleboro animam detergere 367.649
Emaciarius 88
Embasicæta 68.82.103.151. 582
Embasius Apollo 438
Embolum nauis 154.408. 600
Emendatior omnibus simulacris 364.730
Emutire verbum 571
Enceteria 608
Bncitega 608
Enerue corpus 711
Engetheca 608
Enthusiasmus Poëticus 521.708
Enyo 714.715
Ephyreum, Ephyreæum æs 709
Epicurus 144.442. 749

Epida-

Epidamnum 175.725
Epidaurius 28
Epidaurus 28
Epigramma mortuo facere 460
Epistolæ literatæ 417
Epoptæ 395
Epulas lautas perituro parare 322
Equestria 176.364.729
Equites iudicia exercebãt 360.392
Equum Mars amat 237
Equum mutare 217.583
Erat submittere 732
Erebus 27
Erectus in cubitum 180.476.648
Ergo 675
Ergini cani 52.362.
Error inanis 777
Erumpere actiue 725
Esseda 228
Essedarii 228
Euangelium 670
Eudoxus 361.367
Euersa ratis 340
Eunuchi aquariæ prouinciæ præfulti 226
Euripus 420.618
Euxinus pontus 27
Exaggerare opes 643
Exagon 4
Exanimatus 493
Exarmare 638.448
Exarmare accusationem 541
Excarnificare 325
Excelsissimus 84.333
Excidit constantia 571
Excipere 593
Excipere bene consulem 282
Excisa libido 119
Excubitores 468
Excutere 25
Exempli singularis femina 693
Exemplum pudicitiæ 454
Exercitati vultus 107.161.427.503.642
Exercitor 683
Exhorrescere 184
Exilio dignus 251
Exire à se 431.506.655
Exodia 425
Exodiarius 159.425
Exordia ciliorum 292
Expauere 277
Expiare manus precio 322.483
Expuere in sinum, expuere ter 779.743
Expulsim ludere 592
Exputare lacrimas 494
Exsonare 368.563.685
Exstruere diuitias 161 257.356.643
Exsurgere naturali pulcritudine 382
Extorti clunes 150.217.574
Extriti clunes 216
Exulauis hiemis 422.426

F.

FAba 319
Fabia 469
Fabiarii 603
Fabius, Fabii 452
Fabula 514
Facem præferre 402
Faces nuptiales 402.588
Facere 429.648
Facere fastum 278.668
Facere fortiter 147.205.390.492
Facies cur in luctu lacerata 455.695
Facies vera redit 501
Facilis 275.664
Fœmina nulla bona est 783
Falerati cursores 153.227.406
Falernum Opimianum 156
Familia 299.511
Familiæ Gladiatorum 299
Familiaris 171.211.299.681
Familiaris oculis 211.392.557
Famina 517
Fasces 599
Fasciæ 760
Fascinosus 660
Fascinum 660
Fascinum scorteum 483
Fastidium vitandum 339
Fastum facere 278.435.508.668
Fata 517.652
paritura 710
Fatigatus in cursu 128
Fatum 24
Favus in medio 157
Fenestræ in aure 72
Feræ corpus consumēt 70
Feralis cupressus 46
Feralis pestis 70
Ferculis binis constaban antiqua conuiuia 61
Ferculum 14.615.61
Feriarum die & lugente ridet 181.479.75
Feriati trib. noctibus chor 178
Ferinus 651
Ferocem facere 352
Ferro causam dicere 721
Ferrumen 677
Ferus 261.262.430.651
Fescennina procacia 403
Festra 131.333.629.776
Ficedula piperato vitellio piperata 156.609
Ficti seruiliter 705
Fide datâ acceptaque 511
Fidem memoriæ tuæ appello 658
Fidem Quiritium inuocare 573
Fides 360
Fides male ambulans 149.360
Fides maris 459.700
Fides si qua est 159.424
Fide tuâ narra mihi 314.750
Firmitatem claustrorū laxare 278
Flagellorum vestigia 176
Flagitare clamore 164

Flameum

Flameum 402.587
Flameo caput inuoluere 402
Flameolum 588
Flammas ore tenere 337
Flauocrine vtebantur meretrices 170
Flauum capillitium 170. 452.512.769
Flectere iurgia 215.570
Flexi crines 470.730
Floris extincti 484
Fluctus in simpulo excitare 382
Fluxi crines 303
Focale 62
Focaliati 62
Foci 480
Folliculus 755
Fõs Mœonius, Socraticus 540
Fons vernulæ vrbanitatis 220
Foracia 545
Foris canere 142
Formæ comparatio cum Lunâ 732
Forma exarmare 168.447
Formam eius nulla vox potest comprehendere 470
Fornicaria 388
Fornicatrix 388
Fornices 388.547
Fors 716
Fortiter facere 147.205. 390.392
Fortuitus 317
Fortuna Deus 715
Fortuna supra nos 160. 255.502
Frangere caput 577
Frangere gressus 465.711
Frangere in Venerem 517. 712
Frater 206.210.733
Frater, Soror 147.364.733
Fremens Apollo 137
Frictæ nuces 191
Frictum cicer 191
Frigida 406
Frigidaria 406
Frons minima 176.731
Frontem implere literis ingentibus 441 (176
Frontes imminuere limbis
Frontes notis inscripti 441
Frugalitatis mos, lex 537. 538
Frui votis 555
Fucus 581
Fuga mobilis æui 712
Fugarum signa 422
Fugitiuorum epigramma 167.285.441.678
Fuligine faciem perfricare 218.576
Fuligine oblinere 218.576
Fulmen 283.367
Fulminatus 283.425.632
Fulmine attonitus 367
Funem contentionis ducere 333
Funis scaphæ custodiã gerens 439
Funus passis crinibus prosequi

sequi 513
Furentis animi vaticinatio 708
Furere cum insanientibus 359 489
Fures balnearii 409
Furiosa æmulatio 71.665
Furiosus 434.665
Furor 513.666.707
Furor in campo 713
Furtiua oscula 590
Furtum 510
Furtum per lancem conceptum 64.668
Fuscina pisces quęrere 290

G.

Gaius 596
Galcilæ 24
Galli 624
Gallicæ 435
Gallicula 435
Galli pugnacissimi 428. candido corpore 509. 677
Gallicæ hiemes 68.150. 396.570
Gallicularius 435
Gallicus vultus 677
Gallinæ Africanæ, Numidicæ 83.422.435
Gallina lignea 155
Gallus spado 422.623
Ganeum 388
Garum 420
Gaster 424
Gasterium 424
Gastrum 106
Gaudio lassus 163
Gaudium 163. 477.647. 748
Gaudium lacrimas habet 505
Gaudium vltimum rapere 172
Gausapa 397.573.574
Gausapila, Gausapina 573
Gemere 91
cum Dat. 521
Gemitus belluæ 172.295
Genere nullo 393
Genialis lectus 403
Genii 27. vrbes expugnandas credebantur deserere 653
iisdem euocabantur 653
Genius tuus mihi ignoscat 498
Gentium propria 167
ad Genua supinas manus protendere 214
Genua tangere 501
Gestatores 228
Gestire ad patiendum 429. 647
Gigantes 614
Gladiator legitimus 461
Gladiatorum genera 704
Glarearum fragmenta 248
Glires 414
Globuli verborum 488. 527
Gloria hos reddit honores 715
Gloto ristia 61.625
Gnython 393.563

Graci-

Gracilipes 625
Gradum ad prœliandum componere 246. 424. 500
Gradus laborum 490.535
Græca vrbs 160. 196. 213. 343.425.635
Græci combusserunt corpora 453.513.692
Grammaticus 621
Grande dicendi genus 524
Grandia verba minari 146. 530
Grandis oratio 530
Grassator 426. 502. 552.637
Grauidæ carinæ 709
Grauido 659
Grauis 663
Grauis recessus 430. 505. 651
in Gremio accumbere 171
Gremio complecti 171
Gressus fracti 465.711
Grex histricus 249.634
Grumi 499
Gubernator 439.683
Gula ingeniosa 175
Gustantibus nobis 607
Gustatio 235.398.575. 603
Gustatoria 234.615
Guttus 266
Gypsatæ lagenæ 105. 417. 610
Gytonia 432

H.

HAbenas mittere 201. 490.540
Habere 179.474.740
Habitus 550
Hæserunt vultus 223
Hæsit acies 512
Halosis Ilii 260.505.650
Hamare 300.537
Hamis escam imponere 534
Hamo escam corrumpere 534
Hannibal nobis nauigat 283
Haurire portum 761
Hecale 758.759
Hecales cœna 56.364. 758
Hecalesia Callimachi 93
Hecalesion 759
Hecalus Iuppiter 759
Hecatæ cœna 758
Hecatæ sacrumfacere 759
Heduiga 766
in Heliconem venire 705
Hellespontus 27.764
Herculis porticus 168.195 287
Heredipetæ 467.726
Herma 757
Hermæ 419
Hernia 659.660
Heuheu 157
Hibernare 166
Hibernum mare 166.281
Hiems 169.291.513.685
Hilaritas 688
Hillicidæ 211
Hiræ latrantes 714
Hircinæ volucres 471
Hircus

Hircus 471
Hircus dux pecoris 783
Hircus vetulus 206
Hirquitalli 429
Hirquitallire 429
Hirtipili 472
Hirtus 472.508.672
Hisitium 605
Hispidus 672
Histriculus 419
Histrionalis fauor 384
Histrionia 58.201.384. 490.539.775
Homerus 490
Homo quemadmodũ natat 172
Honestior 621
Honor 751
Honorem habere 752
Honorarium vinum 752
Horatii curiosa felicitas 198
Horna fœmina 177.733
Horrens capillus 472
Horrentes barbæ 508.672
Horripilare 472
Horripilus 472
Horribile secretum 217. 496
Horrificus 217
Horror 217
Hortensius primus pavum posuit 622
Hortulus Cupidinis 347
Hospita ciconia 422
Humane loqui 256.257. 264.655
Humanitas 88.89.664
Humanitatis ius commune 89
Humanitatis negotiũ gerere 88
Humilis 176
Humilis casa 318
Humilitas ancillæ 176
Humilitatis Lucilianæ schedium 146.198
Hydaspes 27.139.140
Hydraulis 158
Hygemon 161
Hyphen 128.490.537
Hypæpa. Hypæpus 751
Hypogæum 88.453.691

I.

IAcere 416
Iacere, despicatui esse 335 714.778
Iacere temulentos 398
Ianitrices 403
Iatraliptæ 406
Icta mens 723
Ictûs crebros lumine combibere 347
Iecur 483.763
Ieiunia Iudæorum 781
Ieiunio acer spiritus 143.
Ignem hunc nunquam finies 184
Ignes lapidei 423.499
Ignis inimicus haurit 281
Ignis pæna grauissima 175
Ignotos lædere 168
Illa 477
Imber 394.762
Imbre sanguineo Iupiter descendit 719

Immit-

Immittere 607
Impensa sacrificii 83 (693
Imperator prouinciæ 454.
Imperium orbis 24
Impetus 708 (768
Implanare, Implanatores
Implicitæ manus 180
Imponere notam, plagas 286.447 (682
Imponere singulis modum
Impotens 538 (538
Impotentium cænæ 200.
Imprecarius 83
Impressa stigmata 448
Improbitas 162 (536.537
Improbitas Liciniana 199.
Imprudẽtes adspexistis 566
Impune adspicere 149.495
Impura mulier, Impure libidinosa 390
Inanissimus sententiarum strepitus 365.487
Inauspicatũ locum timere 179
Incessus tutè compositus 176.306.467.727
Incipere 164
Inclinare se in lectum 182
Inclusi iacebant 223.404
In Controuersiam esse 213.562
Incretare faciem 362.440
Incubi 632
Incubones 644
Incumbere 500.632
Indelectari 258.647
Indicia 441
Indicina 436
Indicium 65.436.670
Indomita 246.499
Indormire amplexibus 159
Induere nascentibus 535
Indulgere 674
Inedia mortẽ persequi 453
Inequitare 583
Inertia 755
Inescari cibo 185
Infamare 492
Infamis 85.164.271
Infertor 421 (mere 399
Infractis manibus conge-
Infula, Infulare 485
Ingenii amor 356
Ingenio vti 697
Ingeniosa gula 175
Ingenium 470.471 (755
Ingenium paupertatis 369.
Ingenuus 470
Ingluuies 714
Inguina magis quam ingenia fricare 275
Inguinis pondus 164.270.362.659
Ingurgitare 504
Inhorrescere 205 (514
Inhorrescit mare 171.457.
Inhumanæ Camænæ seniũ
Inhumanitas 89 (264
Inhumatis ter puluerẽ glebamq; iniiciendi mos 295
Iniicere manum 560
Inimicis manibus collatus rogus 297
Iniuges boues 444
Iniuria 129.181.315
Iniuriam accipere 129.178
Iniuriam facit venter 167.

439
In molem cadunt 505
Inops audacia tuta est 303
Inquietari 487.524
Inquilinus 315
Inquirendi meretricia curiositas 308
Insanus 520.659
Inscribere notis 441
Inscriptio solens 510
Inscriptus 678
Inserta 423.628
Insors 542
Inspicere querellã 213. 561
Institа 60. 391. 436. 572
Institæ de surâ 391 572
Instrumenta peccarunt 178
Insula 196.664
Insularii 435
Intacti aurei 392
Intactum pecus 444
Intactus in lecto 178
Intelligo me virum esse 178
Intempestiuus 678
Intentare manus 204.290 389.551.721
Intercutuli 546
Interdictum 59.392.558
Interdiu noctuque 283
Interhæc 583
Interniculus vel Interniculum 80
Internuculi 80.546
Interpellare manibus 683
Interpres 289. (439
Interrogo audaciã vestrã
Interuertere aliquem pecuniâ 289.681
Intexere 135
Intimare amplexus 346
Intorto circa brachiũ pallio 159.424.500
Intortus 542
Intremiscere 367
Intritum 74
Intus canere 142.734
Inuicem 557
Inuidia 158.561
ad Inuidiã vsque 148.493
Inundare 300
Inundata flumine literarũ 174.300
Inutilis 538
Iocari 556
Iocularia dicta 450
Iocum risumq; facere 395. 567
Ire ad eloquentiam 524
Ire viâ qualiber 570
Irques 429
Irrepere 504.646
Irrufare capillum 452
Ire nunc 173
Iubæ mento liberæ 431
Iubar igneum 367
Iubentur sperare 716
Iudæorum appellationes, contemptus 340
Iudæorum Deus 185.341. 780
Iudicium 635
Iudicium effugere 250.635
Iudiciũ publica merces 559

Iumen-

Iumentum me putatis 705
Iunonem meã iratam habeam 152.586
Iurata virtus 260
Iuraticus 542
Iuratores 274.275
Ius Fasque 683
Ius humanum 630
Iusta flumina 139
Iuuenilis licentia 150. 567
Iuuenis adhuc 178

K.

KAii 342

L.

LAbdæ Varroniani 206
Laberius victus à Publio 244
Labes liquesce̅tis niuis 722
Labi in somnum 575
Labina 635
Laboriosus 164
Labra 341
Labra commouere 589
Labra tumore teterrimo implere 284.440.677
Laccarii 481
Lacedęmoniorum patientia 286
Lacera vestis Discordiæ 140
Lacerata mulier 673
Lacinia 661
Lacinia extrema 391.557
Lacrymæ ex gaudio 657
Lacrymas pollice exprimere 204.550
Lactentes papillæ 162
Lacuna 481
Lacunarii 481
Lacus 481
Lædere 517
Læuior ære 687
Lagenas secum ad alienam cœnam adferebant 227
Lamnæ 395
per Lancem & Liciũ quærere 86
Languentibus manum dare 674
Languor 746
Lanx & Licium 86
Lapidare tralatitiâ humanitate 172.295.457.699
Lapides 499
Lapides mittere in malè recitantes 431
Lapidaria nauis 112.705
Lapidum vsus in magicis 475
Larvæ 611
Larva argentea 70.156.418.611
Larvalis forma 611
Lasanophori 405
Lasanum 405
Lasciva acus 225
Laserpitiarius mimus 617
Laserpitium 618
Lassus tanquam caballus in cliuo 753
Latere in voto 651
Latices nivei 348

Laticlauia mappa 232.606
Laticlauia vestis 155
Latinè loqui 748
Latrantes hiræ 714
Latrocinium 168.566
Latrones in crucē acti 454
Latrunculi vitrei 607
Latus conuellere 741
Lauabantur veteres sub veste 659
Lauare 768
Lauatores 768
Laucoon 652
Laudatus propter elegantiam 416
Laudicœni 207.390
Lauerna 768
Laxi crines 303.518
Lecti funibus tenti 436.670
Lectica 227
Lecythinum oleum 397
Lecythus 397
Legem damnare 569
Legere sua fata 780
Lenandi callidus arte 370
Lenatores 370
Lenocinator 402
Lenocinium professæ immunes à lege Iulia 736
Lenonibus doctior 257.644
Lenta manus 68.82.128.395
Lentata manus 68.128.395
Lentiscum 155
Lentissima vox 619
Lentus errore 662
Lepontii 720
Leporem aliis excitare 175.743
Lesbius morbus 205
Leuare 768
Leuator 185.768
Leuatum rapere 130
Leues soni 488
Lex exacta 537
Lex Claudia seu Marcelli in Cæsarem 54.725
Liare 401
Libamenta præcursoria 398
Libare limen 320.761
Libera virtus 519
Liberali manuducere 285
Liberum vrceolum 86.133.667
Libidinantium Dearū iudex 323.763
Libya 25
Lichas 673
Licinius Caluus 199
Licium varii coloris 179.474.741
Ligaturæ 742
Lignea vasa sacrificiis adhibita 481
Lignum male nobile 465.518.712
Ligulæ aurium 395
Ligures 205
Ligurinus 208
Limbus 391
Lineamenta confusa 448
Lineamenta naturæ 362
Lingere molas 206
Linguæ malæ homines 551

Lin-

Linguam comprimere 205
Lintea balnearia 126. 265. 656
Linteones 422
Litem facere 149
Literalis manus 285
Literata pocula 414
Literatus 285.678
Literis frontes inscribere 441.678
Litigare cum corde 180
Litigare cũ ventis 427.641
Lividinantes Deæ 763
Locare operas 705
Locarium 386
Locus 159. 424. 500. 631. 636
Locus novo more primus 104.413.604
Locusta marina super capricornum 366.419.617
Lodicula 571
Lombardus 542
Lomentum 582
Longa 726
Longe 653
Loquaci manu 485.770
Loquacitas enormis effrenata 145. ventosa 382 530
Loqui cum sapientia 768
Lorum in aqua 181. 310. 479
Lucani notatio 706.707
Lucerna de camera pendens 409
Lucernæ humore defectæ 151.366.576
Lucernis occidentibus infundere oleum 577
Lucilianę humilitatis schedium 146.197.536
Lucrinus Lacus 15.74.712
Lucripeta 726 (750
Ludere 144. 210.493.555.
Ludibria 679
Ludibria excitare 382
Ludix 547
Ludum arctare 645
Lues 722
Lumbi soluti 766
Lumen in monumento renouare 170.363.454
Lunæ defectus 480
Lunæ imago descẽdit 480. 754
Lunaris motus periodus triplex 370
Lupini 560
Luridus 27.724
Lustrare porris apioq; extensos digitos 322
Lustrationis varii modi 443
Luxato toto corpore 737
Luxuriosa 205
Luxus capitalis 205
Lycurgus 161.255.641
Lyrici nouem 382

M.

MAculę lignee 174.465
Maculasse 681
Maculis mutatur vilibus aurum 137.174
Maculosa 489
Madere, madidus 191

Maforte 402
Magi 460
Magicæ artis conſcii 460
Magiſter 421
Magiſter nauis 458.683
Magiſtri 542.621
Maieſtas auro corrupta 714
Maiores DI 484
Malchio 405.593
Malchionis cæna 69
Maledic illā verſibus 165. 278.436.668
Malè nobile 118.465
Malè, id eſt, parum vel vix 25. 119. 258. 517. 646. 711
Malè repugnans 163.258
Malefida pruina 121
Malliolus 629
Malo cavere 160
Manticularius 410
Manubiæ 14.332
Manubies 96
Manum vltimam recipere 464.515
Manus 503.640
Manus conterere ad articulorum ſtrepitum 128. 214.565
Manu vtraque 185
Manu vtraq; impulſus 165
Mappa laticlauia 232
Mappam foris cænaturi ſecum adferebant 226
Marcere 779
Marcet ieiunio ſpiritus 143
Marculus 629
Mare naſcitur aruis 510
Margarita plur. num. 246. 628
Maria hanc fidem prȩſtant mortalibus 459
Mariſca 630
Marmor 431.506
Marſi 4
Marſyæ 419
Martellus 629
Maſcarpio 56.753
Maſſagetarum immanitas 485
Maſſilienſium horti, mores 9
Maſſilienſium peſtilentia laborantium piacularis 12.94.682.769
Maſtigiæ 729
Maſturbari, Maſturbator 753
Maſtupratio, Maſtuprator 579.753
Matella argentea 405 592
Matellam ſupponere 225. 405
Mater 387
Mathematici 467
Matras 768
à Matre 502
Matrem tuam felicem 267 665
Mauorte 402
Mauræ vel Mauri ſiluæ 136.464.517.710
Medica 403
Medicamenta 511
Medicamine attrita facies 176.467

Medi-

Medicinam somno petere 150.394.566
Medio digito tollere 742
Medios viros lambere 390
Medius Fidius 738
Melliti globuli verborum 527
Mendaces fundi 705
Mendacium in damnũ potens 261
Menelaus Antescholanus 146
Menippum imitari 11
Mensa 418.480.577
Mensula vetus 319.480
Mensura aperta legere viros 270
Mentiri somnum 673
Mercari 560
Mercenarius 666
Merces cellæ 435
Merces ipsa sui 175.519
Mercurius πόμπιμος 365.484.767
Meretrices obnuptæ 387. nudæ 388
Meritoria 386
Mersa cœno Roma 175
Methodium 239
Metodium 421
Metus 217
Mi 97
Micantia labella 213
Miliarium 423
Mille plagarum 286
Mimica mors 277
Mimicè incedere 711
Mimum agere 159.361
Mimum componere 130.361.461.703
Mimum implere 775
Minari 491
Minerua lucernarum modulatrix 777
Minitari 121
Mintanor Musicus 96.777
Miscellanea 398
Misereri passivè 510
Missionem dare 150.574
Missus 498
Mitigari seuera lectione 196.197.384.536
Mittere 498
Mittere habenas 201.360.490
Mixturam facere 507.665
Modimperator 421
Modio nummos metiri 242.421.619
Mæchile 293
Mæchocinædi 400
Mœnia Martis 622
Molas lingere 206
Molere 151.580.581
Moliri gratiam à legato 534
Moliri in scopulo 534
Molestus 203
Molles 400.496.508.579
Molles viri 151
Mollescere 151.508
Mollia 715
Mollities 579
Moltus 151

Momentum temporis 593
Monilia 470
Monilibus magnis ornare guttura 343
Monocnemon 427
Monochromas 161
Monochromon 106.161
Monogrammon 84
Monstrum 695
Monumenta 388
Monumentis casulæ & ædificia super posita 455
Monumento alternis mẽsibus lucernam accendere 170.454
Mopsus Thrax 245.621
Mora longæ ætatis 753
Mora soluit 701
Morari in scopulo 127.359 489.534
Mori in scopulo 127
Morientia flumina 719
Moriens 547
Mors vltima 654
Mortes 572
Mortui à quibus comedãtur 484
Mos frugalitatis 537
Mostellaria Plauti 695
Motus 212
Movet me iactura 410
Mugiens phoca 296.459. 515.700
Mulcare 86.277.508
Muliebris leuitas 513. 688 patientia 551.585
Mulieres libidinosæ pudicam noctem vltę in famlia 318
Mulieritatem professæ 223
Mulsum sumere 156.234. 235.415.609
Multiuolæ 549
Multum esse in aliquo 328
Munera piscationibus collata 489
Munus grande suspectam facit humanitatem 258
Murinum poculum 774
Murmur 458.645.700
Murrheus color 573
Muscarum imagines 320
Mussat tristis inter se 50. 312
Muta animalia 768
Myron 429.649
Myrrhinum 14.178.329. 332.774
Myrtea gausapila 573
Myrteus color 573.744
Myrto florenti verbeгare 179.744
Mysta 567
Mysteria 567
Mystæ vix omnes nouerunt 395.567
Mystica sacra 564

N.

NAres paullulum inflexæ 731
Nascentes pueri 535
Natalitia munera 154
Natura fallax Deûm 512
Naturali vitio formam excæcare 738

Natu-

Naturam capreis ligurire 206
Nauigaturi quos Deos inuocabant 437.438
Nauigaturorum circumspectio 288
Nauseâ grauis stomachus 678
Nauseantis deuotio 286
Nautarum conuicia in morantes 508
Nebula linea 158.423.424 629
Nebuloso syrmate lucida 424
Necessarii 454
Nectar Pierium 491
Nectere iurgia 631
Nequitia 163.422.626. 647
Nerui paruerunt imperio 179.474
Nescio quomodo 503
Nexilitas curiosa 145
Nidere 25
Nigra vestis in luctu 477. 752
Nigro crine vtebātur matronæ 170
Nihil agere 494.560 561. 762
Nimbis frontes imminuere 176
Nimbus 176
Niuarium colum, Niuarius saccus 601.602
Niuata aqua 154.601
Niuea cocta 602
Noctiani 675
Nocte vti 667
Noctis colore tinctus 485 769
Nocturni aduocati 149 205.393.561
Nocturnus Percussor 205. 250.502.552. 637
Noctu vigila 575
Nodatum caput arte soluere 341
Nolanus morbus 205
Nomen amicitiæ 501. 632 633
Nomina 462
Nomina audaciæ 250
Nota 256.417.677.ex hac Notâ 256.642
Notæ extremæ 677
Notæ ripæ 138.719
Notare sibi 170.201.541. 694
Noti ignotiq; 293.696
Notis frontes inscribere. 441
Notor. 164.273.274.661
Notoria 661
Noua semper amat Fortuna 175
Nouæ res 496
Nouerca Roma 721
Nox tetra corporum 167
Nox vltima 263.567
Noxa 667
Noxiosissimũ corpus 740
Nubes fuligineæ 576
Nubes ruptæ 722

Momentum temporis 593
Monilia 470
Monilibus magnis ornare guttura 343
Monocnemon 427
Monochromas 161
Monochromon 106.161
Monogrammon 84
Monstrum 695
Monumenta 388
Monumentis casulæ & ædificia super posita 455
Monumento alternis mẽsibus lucernam accendere 170.454
Mopsus Thrax 245.621
Mora longæ ætatis 753
Mora soluit 701
Morari in scopulo 127.359 489.534
Mori in scopulo 127
Morientia flumina 719
Moriens 547
Mors vltima 654
Mortes 572
Mortui à quibus comedãtur 484
Mos frugalitatis 537
Mostellaria Plauti 695
Motus 212
Movet me iactura 410
Mugiens phoca 296.459. 515.700
Mulcare 86.277.508
Muliebris leuitas 513. 688 patientia 551.585
Mulieres libidinosæ pudicam noctem vltę in familia 312
Mulieritatem professæ 223
Mulsum sumere 156.234. 235.415.609
Multiuolæ 549
Multum esse in aliquo 328
Munera piscationibus collata 489
Munus grande suspectam facit humanitatem 258
Murinum poculum 774
Murmur 458.645.700
Murrheus color 573
Muscarum imagines 320
Mussat tristis inter se 50. 312
Muta animalia 768
Myron 429.649
Myrthinum 14.178.329. 332.774
Myrtea gausapila 573
Myrteus color 573.744
Myrto florenti verberare 179.744
Mysta 567
Mysteria 567
Mystæ vix omnes nouerunt 395.567
Mystica sacra 564

N.

NAres paullulum inflexæ 731
Nascentes pueri 535
Natalitia munera 154
Natura fallax Deûm 512
Naturali vitio formam excæcare 738

Naturam capreis ligurire 206
Nauigaturi quos Deos inuocabant 437.438
Nauigaturorum circumspectio 288
Nauseâ grauis stomachus 678
Nauseantis deuotio 286
Nautarum conuicia in morantes 508
Nebula linea 158.423.424 629
Nebuloso syrmate lucida 424
Necessarii 454
Nectar Pierium 491
Nectere iurgia 631
Nequitia 163. 422.626. 647
Nerui paruerunt imperio 179.474
Nescio quomodo 503
Nexilitas curiosa 145
Nidere 25
Nigra vestis in luctu 477. 752
Nigro crine vtebãtur matronæ 170
Nihil agere 494.560 561. 762
Nimbis frontes imminuere 176
Nimbus 176
Niuarium colum, Niuarius saccus 601.602
Niuata aqua 154.601
Niuea cocta 602
Noctiani 675
Nocte vti 667
Noctis colore tinctus 485 769
Nocturni aduocati 149 205.393.561
Nocturnus Percussor 205. 250.502.552. 637
Noctu vigila 575
Nodatum caput arte soluere 341
Nolanus morbus 205
Nomen amicitiæ 501.632 633
Nomina 462
Nomina audaciæ 250
Nota 256.417.677. ex hac Notâ 256.642
Notæ extremæ 677
Notæ ripæ 138.719
Notare sibi 170.201.541. 694
Noti ignotiq; 293 696
Notis frontes inscribere. 441
Notor. 164.273.274.661
Notoria 661
Noua semper amat Fortuna 175
Nouæ res 496
Nouerca Roma 721
Nox tetra corporum 167
Nox vltima 263.567
Noxa 667
Noxiosissimũ corpus 740
Nubes fuligineæ 576
Nubes ruptæ 722

Nuces inanes ac sine medullâ ventosæ 322
Nuces frictæ 191
Nuces relinquere 635
Nuculi 546
Nuda in nebulâ lineâ 158. 223.424
Nudæ meretrices 388
Nudatum pectus plangere 453.513
Numē inimicum me quoque ibi inuenit 324
Numerus præfinitus obnoxius fascino 735
Numidicæ Gallinæ 83
Nūmis præsentibus quiduis opta 182
Nuntrum 670
Nupta verba 584
Nuptias facere 152.585

O.

OBducere ostium cellę 666
Obiurgare colaphis 238. 416
Obligurire 206.306
Obliquis trucibusq; oculis spectare 294
Obliuio literarum 657
Obnuptus 281
Obosculari 306
Obrutū tunicâ caput 282
Obsequiū amici quærere 698
Obstrigilus 760
Oculi petulantes 182. 323 726
Oculos suos Tragici castigant 141
Odi profanum vulgus 706
Odientes 143
Odiui 144
Odopeta 616
Odore vini corrupta 295 695
Ofella 605
Officiosus 272.433.661
Officio supremo mandare 365.456.460
Officium 184.272.402. 767
Officium pro Officiali 661
Officium nuptiale 152.402 587
Officium virile 698
Oleæ pacales 65.449.512
Oleæ ramum prætendere 65.165.449.511
Oleagina corona 65
Oleo dimicaturi vngebātur 397
Oleo perfusi 575
Olet non benè, qui semper olet 485.772
Oleum lucernis occidentibus infundere 577
Olim dormientes 361.577
Oliua arbor supplicis 449
Oliuæ albæ & nigræ 155 414
Omnia facere, concupiscere, experiri 148.460. 555.646.701
Onerare triumphis 721
Opertis oculis bona sua computare 639

Operto

Operto capite 560
Opes congerere 467
Ophiogenes 4
Opimianum 156. 418. 611
Opponere manus oculis 180. 312
Optio 657
Opus 166. 167. 502
Opus anhelitu perdere 281
Opus muliebre facere 252. 426. 636
Opus versibus pandere 650
Ora inguinis 341. 342
Orbes 108. 654
Orbibus geminis angues 431
Orbis imperium 24. 515
Orbis ingerere liberos 765
Orbis Romanus 516
Orca mugiens 700
Orchestra 728
Ordinem cœnæ explicare 433
Ordo tristitiæ 286
Orca 341
Ore morigerari 205
Ori illudere 205
Ornatrices 472. 473
Ornatura 391
Oscillatio 70. 365
Oscillatione ludere 184. 484. 767
Oscillum 184. 484. 611
Oscula 171
Oscula me vulnerabant 171
Oscula vltima 172
Osculi laudatio 470. 732
Osculis mille ludere 177. 369
Osculo iram finire 169. 281. 684
ex Osculo pendêre 177
Osculum proficiscens ei dedi 459
Ostentatio 565
Ostiarii pertica siue arundo 278. 279
Ostiarius 407. 497. 597. catenatus 407. 597
Ostium adducere 165
Ostrum 24
Otopeta 419. 617
Otus 617
Oua ex farina 156. 232
Oua pauonina 155. 415
Ouorum testæ post exorbitionem cur frangantur 233
Ouum initium cænæ antiquis 398

P.

Pacales oleæ 65
Pacisci noctem 636
Pactum noctis 636
Pædagogi 434
Pædagogia 411
Pædagogiani ministri 412
Pagina 425
Palæstra 167
Palicæ mos 183
Palla 27
Palla scissa 175
Pallere lege Frugalitatis 128

Palliati discubuerunt 414
Palliis tergi 226.406.594
Pallio caput iucludere 69
155.232.414.605
Pallium 594. philosophorum gestamen 254
pro Pane rogare 553
Pangere thyrsum 347
Pannuceia 68.149
Pannus 336
Pantaleo 768
Pantomimi 412
Papauere spargi 57. 488. 528
Papillæ lactentes 162.428
Papillis manus implere 428
Par 658
Parare se imperio 316.755
Pararius libidinis 401
Pa[illegible]tæ artes 504.649
Paratæ Deorum sacris 769
Parata victoria 563
Paratus miles 178.364
Parentes obiurgatione digni 383.534.535
Parces 587
Paret non paret 365.762
Paria componere 150.396
Paries paleâ satiatus inani 481.756.757. Formatus 756
Parium marmor 177.471 732
Paris Dearum libidinantium iudex 325
Paronychia 104. 412.603
Pars cænulæ 165
Pars illa corporis 178.293. 477.514.696.746
Pars pessima nostri 178
Partem proiicere 415.608
Partes 425.608
Partes cænæ requirere 165
Parthenope 26.715
Pascere sanguine luxum 717
Passio fæminea 585
Pateris spumabit liquor hornus 477
Pater veri 181
Pati, Patientia 429
Patientiæ muliebris scortum 252.389.585
Patres 74.749
Patrimi matrimi 403
Patronus nauis 683
Pauit reghum Neptuni Vlysses 323
Pauo 421
Pauo clausus 622
Pauonina oua 155.415
Pauonum saginatio 131. 622
Pauor 277
Pauperes amant studia 256
Paupertas soror bonę mẽtis 503.644
Peccare 47.640
Peccator 641
Pecten 726
Pectus lacerare 456
Peculiare 549
Peculiatus 80.548.549
Peculium 67.80 360.548
Pecuniæ cupiditas 259

Pecu-

Pecunię omnia facilia 762
Pedes tollere 158. 246. 423
Pedum candor 470
Pegmata 184
Pelagiæ faleræ, volucres 290. 499. 628
Pelles 65. 675
Penates 27
Pendere 482. 650
Pendere ex osculo 177
Penicillus, Penicillum 573
Penis 746
Penitentia 658
Penninus Hercules 720
Pensare vibices 313
Pensio iacturæ 320
Peragere caussam 304
Peram differre 173. 299. 703
Perambulare 582
Perdepsere 37
Perdere anhelitu opus 281
Perdere noctem 209
Perdere totam voluptatē 287
Perditi 200. 539
Perductores 402. 730
Peregrina hospita 624
Peregrina libido 170. 689
Perficere 648
Perfricare frontem 180. 477
Perfunctorie 493. 556
Periclitabatur euertere 365
Periculo magno æger 311
Perire 159
Periscelides 470
Pertrectare 159
Peruigilium 398. 575
Petauii 185
Petaurus 96. 486
Petilini 185
Petronia 77
Petroniana gēs illustris 49
Petronii ætas 330. Prænomen 521. scripta & veterum scriptorum loci 7
Petronius equestris ordinis 8. Massiliensis existimatus 1
Petronius Mamertinus, Septimianus 49. Turpillianus 8. 49. 76. Volusianus 49
Petulantes oculi 183. 323
Petulantia dicta 391
Petulantia mollis oculorum 183. 323. 726
Phæacum deliciæ 4
Pharmacus 289. 511. 682
Phasiacus ales 85. 433. 662
Phasiana auis 25
Phasis 25
Phoca mugiens 296. 700
Phœcasiati 106. 160. 253. 637
Phœcasium 70. 160. 253. 637
Pica salutatrix 407. varia 230. 407. 596
Pictaciuncula 610
Pictor cum inscriptione reddidit 408
Picturæ honor 489. 531
Pictura ne minimum sui vesti-

vestigiũreliquit 258.531
Picus 597
Pietaticultrix 422.624
Pignora gemina 431
Pigritia recedendi 645
Pilâ ludere inter capillatos 405
Pilas numerare 153
Pilascæ 417
Pila sparsiua 103.153.403 591
Pilicrepus 153
Pinacia 40
Pinacotheca 255.257.426
Pingere os titionibus 218. 219
Pinus pondera 723
Piratæ cum catenis in litore stantes 381
Piscibus belluisq; expositi 459
Pistoclerus Plautinus 553
Pittacia 417.610
Placare tutelam nauis 286
Plagas numerarunt 447. 680
in Plagas incidere 511
Planctus 453
Plangere 453.513.691
Planoperipatetici 637
Planoscholastici 768
Plan⁹ 70.365.426.637.768
Platanon 92.176.306.729
Plausum dare 498
Plausus 164
Plebeium sapere 663
Plectere iurgia 361
Plena maturitas 429.647
Plena Phœbe. 431
Plenus coitus 162
Plenus literis 707
L. Plotius 380
Plumâ mollior 177
Plumarii 422.623
Plumato amictus Babylonico 421.623
Poculorum leges 183
Podia 166
Pœnæ eripere 409
Pœnæ grauissimæ 459
Pœnæ seruiles 764
Pœnas dare 147
Pœnitentia 656.657
Poëtę malè vestiti 161.256
Poëtæ mali saxis petiti 654
Poëtam laudare 207
Poëticè sæpius quam humanè loqueris 256.264 655
Polyænus 177.324.735
Pompeius 724. eius descriptio 139.711. exitus 715
Pondere suo deiecta 182
Pondus Inguinum 164. 270.362.506.659
Pondus Iudæum 270
Pondus superuacuum 168
Pone arma & male caue 638
Ponere vinum 418.611
Pontus 27
Popina 166
Popinæ præfecti 241
Popinarius 166
Poplites succisi 524
Poppysma 180
Porca mugiens 515
Porcus Troianus 83

Porrò Quirites 573
Porthmeus 74.91.718
in Porticibus ſpaciari 506
Porticus 385.531.654
Porticus Herculis 168.195 287
Poſiti Argentei 38
Poteſtas 519.716
Potio 761
Potiones inter hæc volabant 763
Potionibus tribus è lege ſiccatis 182.482.761
Præcincti altius 396.571
Præcingi 503.643
in Præcordiis ſæuit dolor 495
Prædator corporis 161. 504.645
Prædo lauantium 410
Præfica 455
Præfiſcini 735
Præmia 175
Præmiator 426.672
Præmium 248.361.426. 632
Præſepis, pia 351
Præſto 418
Prætoria 410
Prandium militare 398
Pranſorium 413
Praſinatus 595
Precarii 83
Prehende furem 183. 213. 763
Premere torum 150
Priapus Helleſpontiacus 764. lepore natus 743
Primi omnium 382
Primus vel Priamus Cerealius 692
Priuati quæſtus 554
Prius-more 128
Privus 554
Probaſcis, Proboſcis 783
Probitas 247.423
Procaces manu 578
Procella 549
Procella infeſto gurgite circumegit 294
Proclamare 389.551.561
Proclamatio 71.436
Proclamationis exempla 165
Procurator 154. 599. eius ſupra Ianũ habitatio 69
Prodere opus anhelitu 281
Proditione fidem lædere 289
Proditione meretiſſimâ monſtrare 134
Proditione inuidioſâ detegere 305
Producere 58.152.402.584 730
Productor 402
Profanum vulgus 707
Profari 650
Proficere hoc tantum 525
Proiicere vitium 777
Proludium 72
Proluuium libidinis 151
Promethei aquila 26
Promittere 427.554. 642
Promittere mille auri põdo Capitolio 260.430

Pro-

Promulsidarium 413.604
Promulsis 234.584
Promulsis libidinis 39.151 401.584
Promuscis 783
Pronuba 403
Pronunciatio 632
Properam 363.515.699
Properantibus fatis 457 699
Properare ad vota 383
Prophetare 659
Propinqui 454
Propontis 27
Propositione mõstrare 508
Proquiritare legem 389
Proreus 92
Proscholium 160
Proscholus 160
Proseda 80.549
Proselenos 364
Prosequi 691
Prosicere 94
Prosiciæ gelidæ 94
Prospicere sibi aliquem fratrem 210
Prostibulum 386
Prostituere formam 176
Protogenis rudimenta 255 366
Protheus 718
Prouinciæ imperator, pręses, rector 454
Proximus 701
Pruinosis horrere pannis 643
Pseca 473
Psylli 4
Pudentissimus 287
Pudibundus amor 352
Pudica oratio 488
Pudorem habere 165.508
Puellæ ministrantes 412
Puer 147.206
Puer, Pueri, serui 411
Pueri insanos sectantur 433
Pugnantis stomachi fames 372
Puluere multo perfusus 469
Pumicati 472
Pura mulier 205.390.552
Purgamentũ 74.478.752
Purpurissum 581
Purus cui non est spiritus 366.389
Purus sermo 748
Putares ab eâdem aniculâ esse deductum 548
Pygiaca vel Pygisiaca sacra 484.766
Pyxides 451
Pyxis aurea 104.154.408

Q.

QVà 653
Quadram suam domi e conuiuiò licebat reportare 235
Quadrans precium lotionis 58
Quadrantaria 102
Quadrantilla 102
Quadratæ literæ 408.597
Quadratum pallium 182 481

Quadri-

Quadriga, gæ. 13
Quærere 664
Quærit se natura 517. 518. 711
Quæsitaria 92. 364. 745
Quæsticuli 210
Quæstuaria 745
Qualis illa nox 158
Quandoque 364. 751
Quasillariæ 311. 364. 745
Quassitaria 745
Quatuordecim 728
Querella 558
Queri 558
Querulæ suis fœtus 752
Qui pro Quis 537
Quicquid dixero minus erit 730
Quid 151
Quidem 649
Quies 286
Quiris 13. 98. 782
Quiritare 68. 389
Quisque 696
Quò 628
Quod 561
Quod quæris 510
Quod voluit, fecit 163
Quotidiana declamare 379

R.

Rabini, Raboni 543
Radere seruos 440. 441
Radi ignominiosum 441
Raptim ludere 592
Ratus id quod erat 514
Rebellare 520. 717
Recitantium cœnæ 390. 553
Recitantium importunitas 269. 658
Recocta vino 770. 771
Recta cœna 235
Rectè facere 507
Rectum iter vitæ 428
Recuperare paruo ære 560
Recuperatores 392
Recuso nullum periculum 284
Redimiti in theatro spectabant 58
Reduviæ 412
Regem donare 569
Regina 177
Regula eloquentiæ 383. 489. 531
Reiicere centonem 545
Reiicere se à blanditiis 324
Religio 217
Renidere 25
Renouare omnibus horis 705
Renouare per damna famem 713
Renunciatione dissociari 554. 631
Repellit mare dorso 263. 431. 505
Repertus terror 140
Repositorium 415. 608. 615

Requietorium 691
Residiuus somnus 171
Resinati 472
Resoluere 448
Resoluta 744
Res tuas ocyus tolle 631
Responsa in pestilentiâ data 145. 381. 488. 527
Reum confitentem habes 474
Reuocatus in memoriam 209.554
Rex 177
Rhetores 384. 385
Rhytium 284
Ricinium 402
Rictus luxuriæ 158
Ridendæ partes 425
Ridere 686
tam Rigidum reddam quàm Cornu 315. 479 754
Rima improbè diducta 223
Risu nimio omnia exsonuerunt 366
Risus 634
Risus frangit vultus 311
Risu excipere fabulam 697
Rixa 278
Rixandum habeo 133 362.655
Robora 650
Roborea moles 430. 505. 652
Robusta moles 652
Rogo te 545
Romuli casa 334.486. 776
Rotari 371.779
Rubigine scabri dentes 175
Rude vasculum 151.583
Rude velitari 222
Rudimentum 640
Rudis 583
Ruina 519.552. 634.635. 722
Ruina penatium vota soluentem sepelit 296
Rupta tonabant 719
Rursus reuocatus 578
Russeus, Russus 590
Rusticola 418

S.

SAbbata 781
Saburra 557
Sacer 12.653
Sacra turbare 213
Sacramētum amicitiæ delere 252
Sacramentum auctorantium se lanistæ 173 704
Saguntina fames 485
Saguntini 485.769
Salamandra 134.168.289. 362.448. 511
Salutandi formula 705
Samiorum vasorum vsus in sacris 481
Samius Pauo 622
Sane sapere 570
Sanguine stinguere 765
San-

Sanguinea lampas 140
Sanguinis ingenui si quid habes 698
Sanguis 765
Sanus 531
Sarcinæ loris constrictæ 463
Sarcinator 672
Sarcinulas colligere 501
Sarcinas expedire 672
Satietas humana 695
Satisfactione lenire 681
Satisfieri 162
Saturéia 758
Saturnia tellus 721
Satyra 10.78.79.522
Satyriasis 389.549
Satyricon 10.522
Satyricon Petronii in plures libros diuisum 190
Satyrion 59.389.549
Saureæ dominatus 10
328
Saxis onerare sinum 163
Scabitudo, Scabredo Scabritudo 672
Scarus vltimis ab oris attractus 433.712
Scarus Siculo æquore mersus 175.712
Scatorigare 745
Sceletus 611
Scema 298 703
Scena 130.297.462
Scena largior 298 515.
703
Scena timoris 130
Schedium Lucilianæ humilitatis 146.198.556
Schola 532
Scholastici, aduocati 385
Scholastici, scholasticâ lege 148.384
Scholasticorum turba 384
542
Scimpodes 437
Scindendi opsonii magister 241
Scissor 70.157.240.421
618
Sciti, Scituli 546
Sciua 27
Scoparii 416
Scopis argentũ verrere 416
Scopulus piratarum 140.
724
Scordalus 86.165.667
Scorpius 687
Scorta 518.711
Scortum muliebris patientiæ 252.551
Scribilita 616
Scribon. 469
Scriptura malarum 368
Scrupi 248.424
Scrutantium manûs eludere 278
Scrutator 278
Sculponeæ 435
Scutarii 468
Scyniphes 437
Scytalosagittipelliger
427
Secretis alienis interuenire 216
Secundum 568. 577

Secures adferre 437
Securis 599
Secutuleia 160.636
Sedere 176.583
Sedere iudicum 360.559
Sedere meretricum 386
Segestria 167
Selibra 608
Selius 208
Sella 80.386
Sella gestatoria 227
Sellarię 387
Semicinctium 434. 508. 666
Semiferus 262.651
Semirasi serui 440
Sempronia Sallustiana 10. 328
Sempronius Ruffus ciconias edere instituit 245
Senatus boni rectique Præceptor 260.505. 649
Senatusconsulti vetus formula 55
Senex confiteri non vult, quod perperam didicit 198
Seniori conuitiari 164
Sensus nos fallunt 185.371
Sententiæ 381
Sententiarum strepitus 381 525
Sententiolas in clausulis struere 381
Sentire 178
Sepulcretum 691
Sepulta turba mero 712
Sepulti nocte ac mero 431
Sepultura variarum gentium 692
Sepulturâ facinorosi prohibiti 694
Sequat etiam quò non iusseris 165
Sequestri placebant 149. 562
Seræ antiquorum 563
Seres 24
Sericula 105
Sericum 25
Seruare cruces 694
Seruiles pœnæ 764
Serui iter facientium sarcinas ferentes 463
Seruitia 511
Seruo succumbere 728
Seruus publicus 436.437
Sesamo & Papauere sparsa 57.191.382.488.528
Seuera tristitia 161. 644
Si 498
Sicilicum 392.393
Sicca abstinentia 170
Siccaria 156
Siccatis tribus è lege potionibus 182.482
Siccato auide poculo 432
Sicel 59.81.102.393
Siclus 59.81
Sicyonia 253.712
Sideratio 383
Sidere pestilenti adflare 383.530
Sideribus adoratis 166. 437.509
Siderosus 383

Sidus

Sidus vtrumque 516.708
Silanus 262.419
Silatarus 185
Silenti nocte 506
Siliqua 755
Siliqualis præstatio 61
Silius Italicus notatus à Petronio 706
Siluanus 419
Simplicitatis opus 748
Simpliciter 748
Simulacra 718
Simulacra velaminibus & pannis induta 439
Simulacris emẽdatior 364. 730
Sine dubio 498
Sinistra pars felix 722
Sinuare femina ad Veneris cursum 346
In Sinũ manũ dimittere 151
Sinus 24
Siparium 244
Sira 158
Siratum 158
Sirenũ concordia 369.734
Sis 259
Sistra 220.698
Sistrum redde nauigio 288
Siticines 474
Socraticâ fide diligere 738
Sodes 259
Soleæ ligneæ 435
Soleatus 153.591
Solidus 419
Solidum 64.658
Sollicitare 396.503.571
Sollicitator 503
Solum libidinis vertere 636
Solutæ mero ac libidine aniculæ 322.630
Somniorum expiandorum modi 443
Somniorum interpretamẽta 207
Somnium expiare 167. 442.443.679
Somnos in mortem vltimã cõtinuare 263.367.506. 654
Somnum morti iungere 131.159.263.654
Sophistæ 384.542
Sophocles 207.390
Sopiti titiones 176
Sorba mitia 317.757
Sordes reorum 722
Sospitator Deus 279
Sparsiua pila 103.163.591
Spartanâ nobilitate plagas concoquere 286. 447. 510.680
Spatalo-cinædi 400
Spathalium 400
Spe capi 185.484
Spectacula 297
Spectare funera duorum carissimorum 293
Speculator 468.469
nec Speculũ mihi nec Fama mentitur 369.474
Speculum tacẽti rapuit 473
Spica crinalis 396
Spina argentea 155.415
Spirare alieno metu 652
Spiritum impendere 439

Spiritum timidissimè reducere 670
Spiritus 520
Spiritus cuius ne purus est 147.551
Spiritus ieiunio macer 143 736.737
Spissa 260
Spissare officium 361.767
Spissæ tenebræ 171.294
Spissius 361
Spongiâ faciem detergere 169
Sporta 698
Sportellarius 171
Spuita 698
Spumabataua caustica 303
Sputi vis 475
Sputis eiectus 180.312. 476
Sputum puluere turbatũ 475.742
Stabularius 386
Stabulum 351.386.544
Stare delupis 386
Statarium bellum 684
Statio 386
Stator 468
Statores altius cincti 176 468.728
Statum preliantium componere 248.424
Stellis ferreis ferruminati annuli 415
Sternutantes salutantur 279 671
Sternutare 284
Sternutatio 166.671
Sternutauit collectione spiritus plenus 279
Stertere 37.284
Stibium 581
Stigmata impressa 448
Stigmate punctus 285.362 678
Stigmaticus 678
Stigmosus 87.677
Stillæ lacus 481
Stilla mollis 182. 481. 756
Stipatores 468
Stipes flagrans 724
Stipes meretrici inserere 147
Stlata 134.169
Stlatarium 72.134.169
Stlatarius 135.169
Stlembus 134
Stola togæ virilis 252.425. 501
Stomachi solutioris 462. 705
Strangulare vestem inter prædones 562
Strepitus obscenus 112. 463.705
Strepitus per pudẽda corporis expressus 706
Strepitus sententiarum vanissimus 191.365.381. 487.488
Striblita 616
Strigiles 265.432.656
Structor 157.240.418 615
Structores capillaturæ,

Struere comam 451
Structuræ scientiam Romæ professi 241. 418
Struere 157. 418
Struices patinariæ 418
Studia pauperes amant 256
Styli acumen 197. 536
Stylo atroci verba effodere 197. 490. 536
Stylum vertere 197. 536
Stymphalides ex Arcadiâ quomodo fugatæ 67
Sua cuiq; res carissima 149
Suasoria 385
Suasoria Agamemnonis 202
Suauia 224. 590
Subala 471
Subare 429
Subbrachia 471
Subeus, Subcutaneus, Subcutatus 546
Subducere vestimenta in balneo 409
Sublinere 37. 218
Suboles 395. 568
Subornatus 573
Succinctus cingulo 397. 574
Succumbere seruo 728
Sudatorium 406
Sudore calefacti 593
Sueriticulum 419
Sulpicilla Ausoniana 10
Sumere 281. 438
Summa 498. 531
in Summo humore consistere 763
Summum formæ decus 291. 362
Supellecticarius 238. 239
Supercilia è pyxide profert 170. 291. 450. 687
Supercilia in luctu casa 441
Supercilia tollere 432. 657
Supercilia vsque ad malarum scripturam currentia 368
Superuacuum pondus 168
Supinas ad genua manus tendere 214. 495
Suppes 15
Supplicia summa, mediocria, minima 460
Suppumpis 15
Surgere ad magna 530
Sustinet mentiri 702
Sutela 81
Suus heres 297
Symphonia 155. 595. 603
Symphonia conuiuium dimittere 156. 157. 238. 415. 609
Symphoniaci 413. 595. 603
Symphoniacæ tibiæ 407
ad Symphoniam adferri 155. 238. 416. 609
Synœcium 664
Syri 151
Syriaca pruna 603
Syrisci 151

T.

TAblinum 426
Tabula 607

Spiritum timidissimè reducere 670
Spiritus 520
Spiritus cuius ne purus est 147.551
Spiritus ieiunio macer 143 736.737
Spissa 260
Spissare officium 361.767
Spissæ tenebræ 171.294
Spissius 361
Spongiâ faciem detergere 169
Sporta 698
Sportellarius 171
Spuita 698
Spumabat aua caustica 303
Sputi vis 475
Sputis eiectus 180.312. 476
Sputum puluere turbatũ 475.742
Stabularius 386
Stabulum 351.386.544
Stare de lupis 386
Statarium bellum 684
Statio 386
Stator 468
Statores altius cincti 176 468.728
Statum prœliantium componere 248.424
Stellis ferreis ferruminati annuli 415
Sternutantes salutantur 279 671
Sternutare 284
Sternutatio 166.671
Sternutauit collectione spiritus plenus 279
Stertere 37.284
Stibium 581
Stigmata impressa 448
Stigmate punctus 285.362 678
Stigmaticus 678
Stigmosus 87.677
Stillæ lacus 481
Stilla mollis 182. 481. 756
Stipatores 468
Stipes flagrans 724
Stipes meretrici inserere 147
Stlata 134.169
Stlatarium 72.134.169
Stlatarius 135.169
Stlembus 134
Stola togæ virilis 252.425. 501
Stomachi solutioris 462. 705
Strangulare vestem inter prædones 562
Strepitus obscenus 112. 463.705
Strepitus per pudẽda corporis expressus 706
Strepitus sententiarum vanissimus 191.365.381. 487.488
Striblita 616
Strigiles 265.432.656
Structor 157.240.418 615
Structores capillaturæ,

Struere comam 451
Structuræ scientiam Romæ professi 241. 418
Struere 157.418
Struices patinariæ 418
Studia pauperes amant 256
Styli acumen 197.536
Stylo atroci verba effodere 197.490.536
Stylum vertere 197.536
Stymphalides ex Arcadiâ quomodo fugatæ 67
Sua cuiq; res carissima 149
Suasoria 385
Suasoria Agamemnonis 202
Suauia 224.590
Subala 471
Subare 429
Subbrachia 471
Subcus, Subcutaneus, Subcutatus 546
Subducere vestimenta in balneo 409
Sublinere 37.218
Suboles 395.568
Subornatus 573
Succinctus cingulo 397 574
Succumbere seruo 728
Sudatorium 406
Sudore calefacti 593
Sueriсulum 419
Sulpicilla Ausoniana 10
Sumere 281.438
Summa 498.531
in Summo humore consistere 763
Summum formæ decus 291.362
Supellecticarius 238.239
Supercilia è pyxide profert 170.291.450.687
Supercilia in luctu rasa 441
Supercilia tollere 432.657
Supercilia vsque ad malarum scripturam currentia 368
Superuacuum pondus 168
Supinas ad genua manus tendere 214.495
Suppes 15
Supplicia summa, mediocria, minima 460
Suppumpis 15
Surgere ad magna 550
Sustinet mentiri 702
Sutela 81
Suus heres 297
Symphonia 155.595.603
Symphonia conuiuium dimittere 156.157.238. 415.609
Symphoniaci 413.595.603
Symphoniacæ tibiæ 407
ad Symphoniam adferri 155.238.416.609
Synœcium 664
Syri 1[illegible]
Syriaca pruna 6[illegible]5
Syrisci 151

T.

TAblinum 426
Tabula 607

Tacendi commissa difficultas 337.778
Tæniæ 741
Talos ad terram deducere 284
Tamen 763
Tangere 738
Tanquam 136,148
Tapanta 158.421.498.620
Tardum est differre quod placet 148.493
Taurũ tollere 69.152.587
Taurus 152
Tectea antiquis qualia 482
Tectoria 401
Tela 27
Telos habere 181.369.750
Tempus omnium sepulturia 173
Teneo te qualem sperauerам 370 483.764
Tenere 483
Tenere latrones 212
Teneri oculi 392
Tenerrima vox 419
Teniâ ducente intrare 408 497
Tenor fortunæ 780
Tentare 484
Tẽtare se in armis 431.653
Tentigo 419
Tepẽte thyrso languidior 143
Tepidaria 406
Tepidi poëtæ 95.331
Ter exspuere 179.743
Terere annos 782
Teretes 380
Tergi 265
Terginus calix 417
Tergo videre 724
Terribilem facere 180
Terribilis 476
Tertullianus vnde 595
ad Tesseram venire 160.635
Tesseræ Chrystallinæ 607
Testum, Testu 182.761
Thalamus 403
Thalamus tonsor Neronis 276
Thersites scurra 413
Theses 380
Thessalus quadrupes 506
Thymbra 758
Thyrso tepente languidior 143.746
Thyrsum pangere in hortulo cupidinis 346.347
ad Tibicines mittere 473.739
Tigillum 318.757
Tigris 174.710
Tiliæ mollis laus 756
Timantis eloquens silentium 3
Timuerunt calcare 707
Tinæ 417
Tinguere sanguine Rhenum 721
Tirunculi 546
Titan 718
Titi 81
Titiones sopiti 576
Titulus cellæ 203.546
Titulus, index 70 101. 203

203.417.598.610.616
Tityrus 783
Tityrus 331
Togæ virilis stola 252
Tollere se fœnore 503
Tomacula feruentia, fumantia 155.414.605
Tonsores olim in ministeriis 276
Tormentum iniuria 676
Tormentum fabulosum sententiarum 174
Torques 470
Torrentia flumina 138
Tortum perire 216.571
Torum premere 150
Totum recipere 179
Totas venisti 179
Tractare 161
Tractatio frequens 483 764
Traducere 495.567
Traducere tempora cœnâ 392
Trahere comitem 474
Tralatitia humanitas 172. 699
Tralatitia propinatio 171
Tralatitium 87.110.111.135 684
ex Transuerso fit 71.255
Trepidant pinus 179
Trepidantes 521
Tribus potionibus è lege siccatis 182.482.761
Tricliniarches 399
Tricliniaria vestimenta 601
Trigla 758. Triglantinæ Hecates simulacrum 758
Trigonalis 591
Trimalchio 69.103.153. 405.593.eius cœna 356. 357.621
Trimetalla 104
Tristis 519
Tristitia 504.644
Tritonidis arces 539
Triuium 181.752
Troianus porcus 83.621
Tropica 63.159
Truditur vita 255.426
Tu eras 508
Tuber rotundũ horti 687
ad Tubicines mittere 55. 178.364.739
Tullia 408
Tumere 428
Tumor 429
Tumor rerum 191.363.487 488
Tunicâ contextus 172
Turbare 564
Turbare censum 465
Turris quadrata procul rotunda videtur 486
Tussire plurimum 462.515 705
Tutela nauis 446.512
Tutelã nauis expiare 286
Tutuli 451
Tyranni Edicta scribentes 381
Tyria sed iam semel lota 411.601

V.

VAcuares 509
Valgi 775
Valgia 14.224.775
Valgium 60
Valgiter 60.223.590.775
Valgus 284
Vaporaria 458
Varia pica 230.407
Varius Lapis 137.716
Vas 583
Vasa 583
Vasculum rude 583
Vatiæ Servilii villa 167
Vector 510.678
Vectura 438. 509. 678
Velle extorquere 492. 508
Venalis curia 713
Venalitium 60.103.598
Venari 702
Vendere 119.176.305
Vendere suffragia 713
Vendere verba 392.494
Veneficio contactus 364
Veneficus 682
Venerem tuam nosti 467
Veneris signum Cypri barbatum 69
Venetianus 595
Ventosa loquacitas 530
Ventosus 641
Ventus textilis 106.423. 628
Verbenæ 485
Verbera 680
Verbera ferre puellæ non turpe 483
Verberare planctibus pectus 501
Verbi ab extrema parte 501
Veretilla 420
Veretricula 420
Veritas naturæ 255.366. 426.640
Veritatem per interpretem quærere 289
Vernaculorum dicta 221
Vernæ Equites 222
Vernantes comæ 169.291. 512.685
Vernarum dicacitas 221
Verniliæ vrbanitatis fons 401
Vernula vrbanitas 220
Vernulæ 496
Verpæ, Verpus 271
Versibus det primos annos 384
Versum pedibus instruere 463
Vertebræ 613
Vertibulæ 613
Verticuli 613
Vertere capillum 167
Vertex moriturorũ à Proserpina creditus radi 450
Vespertinum forum 557
Vestæ contubernium 211
Vesta ingesta torum exornare 404
Vestes ex plumis 422
Vestes sacræ 485
Vesti cõtuberniũ 148.21

Vestifluus 93.751
Vestigia flagellorum 176. 306.469.729
Vestigium 166.504.670
Vestimentum 703
Vestis 703
Vestis diuina 288.698
Vestis tot nova nomina 174
Veteres 151.400.579
Vetulus 151.407
Vexare 495
Vexare totum frequenti tractatione 184. 764
Vexata vestis 177.311
Viatica cæna 264
Viatores 437
Viatrices 437
Vibices pensare 315.745
Vicinia 664
Vidua pudicaque nox 181. 750
Vigiliæ in nauibus 674
Vilis adulator 161
Vilissimo sanguine placare tutelam nauis 286. 447
Vilitas verborum 174.463. 706
Vim nullam factā esse 315
Vincula calceamentorum 482.760
Vinculum auri gracile 470 732
Vindicare se ab aliquo 753
Vini odore corrupta 695
Vir 147.160.517.586
Vir ego non sum 426
Vir in cubiculo 147
Vir si es 171.457.698
Vires habet contemptus amor 190
Virga ballenatia 68.102. 129.150
Virga ostiarii 279
Virga certamina dirimuntur 150
Virgines tres aut plures immolare 383
Virginitatis nodum soluere 402
Virgulta loquuntur 520. 715
Viriæ 470
Viribus suis vti 290
Viridaria, Viridaria 390. 553
Viritim præda discedit 393
Viros surripere 465
Virtus irata 430. 505. 650
Virum experta 471
Virum facere 585
Virum pati 402.585
Virum quærere 518.711
Viscera 711
Viso in horrorem perductus 311
Vita 614
Vitio gentis humanæ 170. 363.455.514.694
Vitrea fracta 147. 207. 553
Vitri ductilis seu flexilis tem-

temperamentum 353
Vitulus 152
Viuere 157.361.614
Viuere de vino 156.611
Viuere nemo cogitur inuitus 293 (177.309
Viuere sine quo non potes
Viui comburium 460
Viuicrematio 460
Vltima mors 654
in Vltimis esse 438
Vltimo 573
Vlysses 4
Vlyssis nutrix 287
Vmbilicus 28
vsq; ad Vmbilicũ prurire
Vmbo 28 (183
Vmbra supplicii teget vultus 285.678
Vmbratic⁹ doctor 382.529
Vna cænare 164.432
Vnguentariã facit balneator 406
Vnguẽto perfũdi 406.593
Vngues in naui demere ominosum 445.679
Vnguibus facies secta 455
ab Vnguiculo ad capillum 167 (164
Vocem diu neuter inuenit
Volabant inter hæc potio-
Volsi 472 (nes 763
Volucer fama 139
Voluptas 182.738
Voluptas robusta 369
Voluptatem integrare 182
Volutari 500
Vomer 636 (162.646
Vota omnia coniungere
Votis fruor 162.555
Votis interficit hostẽ 723
Votum facere timidissimo murmure 428.645
Vrbanitas 512
Vrbanitas vernula 220.221
Vri vinciri 173.704
Vrtica 483.763
Vrticæ tritũ semen 183.763
Vsu formosarum 503.644
Vsura 644
Vsurarius 644
Vsus pro Vsura 119.519.714
Vt pro Vtrum 681
Vtres Vinarii 417
Vulgarius 401
Vulnera pacis 710
ex Vultibus mores hominũ colligere 727
Vultum permutare 168
Vultũ superbus sustulit 366
Vultur 702 (rat 370.373
Vultur iecur vltimũ perer-

X.

XYstra 432

Z.

ZAbolica subtilitas 458
Zabolon 675
Zeta 458
Zetarii 458.675
Zeuxidos manus 426.503.640
Zonam soluere 401

INDEX V. GRÆCARUM VOCUM IN SYLLOGE EXPLICATARUM.

A.

Αγελάρχης 438
Αγή 756
Αιρολέξης 530
Αἴρειν σκέλη 246
Αἰώρα 484
Ακαρές 414.607
Ακόλουθοι 463
Ακροζώνη 391
Αλωπεκία 686
Αμφιθαλεῖς 403
Ανασκευαί 380
Ανδρίκελον 581
Ανδροπέμψαι 465
Απεψωλημένος 271
Αποδεῖξαι 476
Αποζῶσαι 396
Απόκαρσις 441
Αργύριος αὐλητής 771
Αργύριον μεδίμνῳ ἀπομετρεῖν 421
Ασπένδιοι κιθαρισταί 142
Ατονεῖν 778
Αὐλωλάζειν 565
Αὐτοκίνητα 613
Αὐτόματα 484.613.767
Αὐτοματίζειν 767
Αὐτόματος πότμος 767
Αφορίζειν 682
Αφροδισιάζειν 144
Βαλανοκλέπτης 409
Βῆναι 582
Βιγλίων φρουρός 674
Βύπαις 407
Γαμοκλοπεῖν 590
Γεύσασθαι τῆς θύρας 761
Γραμματικὰ ποτήρια 414
Γρῶνος. 700
Δαΐτης 608
Διδραπετισμένοι. 472
Διοπετίδες. 575
Δέσμιοι κύνες. 408
Διαμασίγωσις 447
Διεκπαρθενεῦσαι 401
Δορυφόροι 468
Εγγυθήκη 608
Ελιόχειρον 420
Εμβασικοίτη 82
Εμβασικοίτης 103
Εμβαπτίζειν 582
Εμβροντηθείς 438
Εναίκιον 435
Εντραχηλίζειν 693
Επαίτης 92.745
Επιθανάτιοι 468
Εχάραι 480
Εὔζωνος 396
Εὔρυθρον 436
Εφόλκια 439

Ζώστ-

Ζώσμαξ 396
Ημεροδίγλιον 674
Θαλαμεύτριαι 403
Θέρμητρον 423
Θύειν τῇ ἑκάτῃ 759
Θυμουαῦλαι 474
Θυμουρεπίδειπνος 758
Θυμουροφάγος 758
Ἴκελα 484
Ἱμάντες 760
Ἱματιοφύλακες 410
Καθημερινὰ γράφειν 379
Καλαμίς 396
Καλλωπίσματα 581
Κασαλβάδες 386
Καλασιδιαί 380
Κηρύκων τράχηλοι 740
Κλάσματα 608
Κνίδωσις 763
Κοιμητήριον 691
Κοινιάματα 401
Κολοβιών 607
Κομμώτριαι 472
Κονδυλίζειν 435
Κορίαννον 607
Κοσμήτρια 473
Κοτταβίζειν 449
Κύρα 441
Κράσπεδον 391
Κρεμαστήριον 435
Κρώβυλος 452
Κυαμίζειν
Κυμάτια 401
Λάκκος 481
Λακωνικόν 406
Λάρναξ 697
Λίπος 755
Λίπυρον 755
Λεσβιάζειν 205
Λευκώματα 417
Λινοδεσμός 271
Λίσποι 637
Λισπόπυγοι 637
Λοβός 755
Λύγδινος 471
Λωποδύτης 552
Μελεαγρίδες 83
Μίλος 528
Μερίδες 608
Μεσαῦλα παρεῖντες 416
Μετάντης 92.745
Μετωπίδιον 421
Μιώνυτρον 436
Μιλιάριον 423
Μίτραν λῦσαι 401
Μοῖραι 415
Μονόκνημος 427
Μύωψ 392
Ναῦλον 678
Ναυμαχίαδια 95
Ναυφύλακες 675
Νέφροι 157
Νηστείας ὄζειν 737
Ξηρασίας 686
Ὄλπη 397.417
Ὀργᾶν 429.647
Ὀρθοτειχεῖν 472
Ὀρχήστρις 105
Ὀφρὺς αἴρειν 432
Παιδικά 594
Πανδοχεύς 435
Παννυχίς 575
Παρανυχία 603
Παραπίδες 395
Παραχαλᾶν 429
Περίοδος σελήνης 370

Περί-

GRÆCARVM VOCVM.

Περίπατος 370
Περιπόδιον 391
Πινάκη 451
Πινάκια 40
Πιτιῤῥαξ 471
Πολύαινος 177
Πομπαῖος 484.767
Πορνεῖα 388
Προκόμιον ἀποθετόν 452
Πρόπομα 398
Πηλοβάφος 422
Πυγίζειν 766
Πυλώριον 407
Πυριατήριον 406
Σανδάλιον 435
Σισυμβρίαι 686
Σησαμοειδῆς 528
Σκάφιον 745
Σκίμπους 437
Σκελίδων 469
Σκυζᾶν 407
Σταθμός 544
Στίμμα 581
Στρωμάτιον 732
Στρωματοδέσματα 463
Συμποσίαρχος 421
Σύνοδος σελήνης 370
Συμπαίξεις 380
Σφελγᾶν 647
Σχαστήρια 613
Σωρός 697
Τραγίζειν 429.647
Τράγος 471
Τράπεζα 418
Τραπέζιον 52
Τραπεζοκόμος 418
Τραπεζοποιός 418
Τρίβαλλος
Τείχωμα 688
Τροχάδες 435
Ὕπαιθρα 188
Ὑπογαίδιον 692
Ὕθλος ἢ παιδιά 395
Ὑπουργία 166
Φαλλόν 483
Φάσις 370
φινάκη 451
Φόρετρον 678
Φῦκος 581
Χειρονομεῖν 770
Χερνίβιον 443
Χθόνιος Ἑρμῆς 767
Ψικάζειν 473
Ψιμμύθιον 581
Ψυχαγωγός 767
Ψωλοκοποῦμαι 271
Ψωλός 271
Ὠδεῖον 559

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google